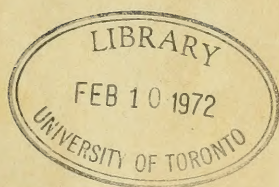




Müntehabāt-ı Tercümān-ı
ḥaḳīḳat


LIBRARY
FEB 10 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

منتخبات ترجمان حقیقتك ایكنجی جلدینك فهرس عمومیسی :

﴿ مواد فنیه ﴾

ـ احمد مدحت ـ

❊ خوشه‌چینی ❊

﴿ مواد متنوعه ﴾

« احمد مدحت »

—٥—

متنوعه

(اسکندر کبیرك وفاتندن اول)

« والده‌سنه بر مکتوبی »

تاریخ شناسانه معلومدرکه اسکندر کبیرکرك عشرتجه وکرك معاشرت نسوانجه درجهٔ افراطه واروب بناءً علیه کنج یاشنده ایکن نوش زهرابهٔ ممات ایلمشدر . موتك تقربی اوزرینه والده‌سنه وداعنامه کبی برصورتده یازمش اولدیغی مکتوبك فرانسزجه‌یه ترجمه‌سی برکتابده کورلمکله بروجه آتی ترکجه‌یه دخی ترجمه اولندی .

« صورت ترجمهٔ مکتوب »

« دون ارض جهانه مالك ایکن بوکون او ارضك آلتنه دفن ایدلمك اوزره بولنان اسکندر طرفندن والده‌سی اولمپیاسه سلام! اول والده‌یه‌که مادرلرك الك مشفق اولوب اوغلی آنی پك آز مدت کورمش و بوندن صکره ایسه هیچ کوره‌میه‌جکی تحقق ایلمشدر »

« سالك اولدیغم طریق موتی بکا اجدادم آچمشدر . بن ده بو یولی بندن صکره کلنلره آچیق براقه‌رق کیدیورم . ای بیچاره والده ! سز دخی بوشهراه عدمده بنم اثرمی تعقیب ایدیورسکز ! انسانلر دخی کونلر کبیدرلر . یکدیکرینی سریعاً تعقیب ایدرك ابدیت ربانیه عالمنه طالوب کیدرلر . بناءً علیه بو انسان الداتیجی دنیانك آلایشنه الدانمیکز . دنیانك انسانه بخششی نه قدر بیوك اولورسه بونلرك دوامی دخی اوقدر آز اولور . پدرم قرال فلیبك فاجع عاقبتی بونك برهانیدر . کندی فتوحاتی سزك کندی حقنده‌کی تمنیاتکز محبتکز آکا اصابت ایدن ضربهٔ هلاکی منع وتأخیر ایده‌مامش وایشته بن پك کنج وفات ایتمکده ایسه‌م ده پدرم بندن صکره دخی یشایه‌بیلمك اوزره براز اوزونجه عمره نائل اوله‌مامشدر »

« والده ! وفاتم اضطرابنه جسارتله تحمل ایدیکز . کوز یاشی دوکمیکزکه بو سرشك ماتم نه سزه یاقیشور نه بکا ! بوندن صکره بچه‌جك کونلرکزی کوشهٔ انزواده کچیریرکز . اکر کوشهٔ فراغت جانکزی صیقه‌جق اولورسه یالکز اول آدملر ایله کورشکزکه دنیاده هیچ بر بلیه‌یه دوچار اولمامش بولنسونلر . بونلرك مقدارنده‌کی قلت (حتی دنیاده بلا کورمیان هیچ بر دانه بیله انسان بولنه‌مز) سزی متسلی ایلر »

« بکا کلنجه : بن یولجی‌یم . کیده‌جکم یرده بنی بر راحت ابدیه بکلـه‌یورکه بودنیاده او ذوقی اصلا تذوق ایتمامشدر . بزی یکدیکرمزه ربط ایلیان رابطهٔ مقدسه نامنـه آند و یریرم‌که آلام و اکـدار ایله کنـدیکزی قهر ایتمیکز : سزك حقـکزده احترامدن اصلا آیرلمامش اولان براوغلك سزدن صوك دفعه اوله‌رق ایستدیکی نشانهٔ محبت بودر . بودنیـاده‌کی اقامتمك صوك کونی واوته‌کی دنیاده‌کی اقامتمك ایلك کونی دیه تأریخ ایلدیکم بومکتوبك آلامکزی تسکین ایلمسنی تمنیده‌یم . بونی آرزو ایلیورم و بو آرزو ایله مفتخر اولیورم . بنی بوقدر متسلی ایدن بر آرزویه مخـالف حرکتده بولنمیکز . کندی تألم مفرطانه‌کز ایله بنم روحمی دخی تعـذیب ایتمیـکز . آدیو ! »

اسکنـدر کبـیرك والده‌سی اولمپیاس اشبو مکتوبی اوقودقدن صکره برضیافت حاضرلاتدیرمش وشهرك بالجمـله اهالیسنی بلا استثناء دعوت ایلمش . فقط تشریفاتجیسنه امر وتنبیـه ایتمش‌که مـدت عمرنده هیچ بر بلایه دوچار اولمیانلردن بشقه هیچ برکسه‌یه سرای قپوسندن ایچرویه دخوله مساعده کوسترمسون .

هرکیم کلمش ایسـه تشریفـاتجی حکم اراده‌یی تبلیغ ایلـدکده جـمله‌سی کیرویه دونمشلر . بوحالده اولمپیاس بلادن مصون هیچ برکسه اوله‌میه‌جغنی آکلایه‌رق اوغلنك وفاتندن طولایی کندی کندیسنی تسلیه‌یه غیرت ایلمش .

احمد مدحت

—o—

« پانتومیما »

شرقی سویلنـان بعض قهوه‌خانه‌لرده ویاخود تیـاترولرده پانتومیما اویناندیغنـه البته تصـادف دخی ایتمشسـکزدر . فقط کوردیککز پانتومیمالر برقزك سرت و بدخوی باباسنه قارشو برعاشقك مسخره‌لقله ایتدیکی معاشقه‌دن عبارت شیلر اولدیغندن احتمال‌که بواویونك حـد ذاتنـده دخی برصویتاریلقدن ومسخره‌لقـدن عبارت بولندیغـنی ظن ایدرسکز . هله پانتومیما اویونلرینك شایان اهمیت اوله‌جق قدر قدیم اولدقلرینی خاطره بیله کتورمز ایسه‌کز اصلا مسئول اولمزسکز . زیرا اکثر اختراعاتی پك یکی اولان اوروپادن ماعدا الیوم بواویونلر هیچ بر یرده مشهور دکلدرلر .

پانتومیما اویونلری حقیقةً شایان دقت واهمیت اوله‌جق درجـه‌لرده قدیمـدر . اسمی یونان قدیم لسانجه « هر شیئی تقلید ایتمك » معناسنده‌در . بو اویون اوزرینه مقاله‌لر یازان مؤلفلر درلو درلو تعریفـلر ایتمشـلر ایسـه‌ده الك زیاده موافق اولان

تعریفی « فصاحت و بلاغت بلا لفظ »
صورتندن عبارت اولانیدر .

اوت ! پانتومیما او یناپان او یونجیلرك
ماهرلری اوقدر فصیح و بلیغ آدملردرکه
صونه لفظه حاصلی کلامه اصلا احتیاجلری
اولمقسزین او یناپه‌جقلری او یونلرده‌کی
دقایقی ارباب تماشایه تماميله افهام ایده -
بیلورلر .

بو اصولده الڭ زیاده نظر دقتی جالب
اولان شی ارباب تماشاهانکی لسانله متکلم
اولورلر ایسه اولسونلر او یونجینك لسا -
نسز اوله‌رق افهام ایلدیکی شیلری جمله -
سنك بلاصعوبت استفهام ایده بیلملری
قضیه‌سیدر .

روما ایمپراطورلرندن نه‌رون زماننده
پون ممالکنك حکمداری رومایه بر ایلچی
کوندرمش . اوزمان رومادە پانتومیما
او یونلری اوقدر ترقی ایلمشیدی‌که لفظ
وکلامدن عاری اولان بو فصاحت بو بلا -
غت حقیقةً عقلاره حیرت و یرر ایدی .
پون ایلچیسی ایسه ایلك دفعه اوله‌رق
تماشا ایلدیکی بو او یونلری بشقه بر نظر
اهمیتله تلقی ایدرك اکر پونه کندی معیتیله
بر پانتومیماجی کوندرر ایسه حکمدار متبو -
عنی زیاده‌سیله ممنون ایلیه‌جکنی ایمپرا -
طوره عرض ایلدکده نه‌رون استغراب
ایتمکله سفیر دیمشکه :

— استغراب ایتمیکز افندم ! اطراف
وجوارمزده برطاقم قبائل وحشیه واردرکه
نه انلر بزم لسانمزی اکلارلر نه‌ده بز انلرك
لسانی اوکرنه بیلورز . انلر ایله بزم
اره‌مزده ترجمانلق ایچون بو او یونجیلردن
بشقه واسطه بوله‌مم .

زیرا لسانسزلقدن عبارت اولان بو
لسانی دنیاده هر لسان اربابی اکلایه
بیلورلر .

پانتومیما او یونلری من القدیم یونانستانده
اجرا اولنور ایکن مؤخراً رومانك دور
ترقیسنده اورایه دخی انتقال وسرایت
ایلمش ایسه‌ده رومالیلر یونانلیلری پك کیروده
براقه‌جق قدر بو هنرده ترقی ایتمشلردر .
هرکس بو صنعته هوس ایتمش . حتی
بعض ایمپراطورلر سناتو اعضاسنك وامرای
عسکریه‌نك پانتومیماجی و تیاتروجیلر ایله
دوشوب قالقملرینی منع ایلدکاری حالده بنه
موفق اوله‌میه‌رق بالآخره ایمپراطورلر
دخی بو صنعتده ید طولی قازانمغی کندی
تریدلرینك درجهٔ کمالی عد ایتمکه باشلا -
مشلر . ایشته ازجمله نه‌رون بالذات وعالمك
مواجهه‌سنده پانتومیما او ینامغه قدر واروب
بو مهارتنی خلقك القشلامسندن پك زیاده
محظوظ اولور ایمش .

قدیم رومالیلر ویونانیلر نزدنده او ینانان
پانتومیمالر او یله مسخره‌لقلردن عبارت

اولميوب بالعكس قومديالرى بيله اساطير اولين معبودلرينه اسناد اولنان وقوعاته دائر شيلر ايدى . فقط اوبونجيلرى كندى اخلاق وآداب شخصيه‌لرنجه او قدر شايان حرمت آدملر اولميوب هله صكره‌لرى بو صنعته سلوك ايدن قادينلر شمديكى تياترو اقتريسلرى كبى بردرجه‌يه قدر كبارك حسيات شهوانيه‌لرينه دخى خدمت ايتمك منزله‌سنه تنزل ايتمشلردر .

اوت ! پانتوميماجيلر ميانه‌نه قادينلر صكره‌دن داخل اولمغه باشلادقلرى كبى ساحهٔ تماشااوزرنده بردن‌زياده او يونجيلر كورولمسى دخى صكره‌دن معتاد اولمشدر . اوللرى يالكز براو يونجى ساحه‌اوزرينه چيقه‌رق بش‌اون او يونجينك كوره‌جكى ايشى كورر يعنى او يونك اسناد اولنديغى قادين اركك بيوك كوچك اشخاصك كافه‌سنك او يونلرينى بالذات كنديسى اجرا ايلرايدى . نصل كه شمدى دخى قره‌كوز او يونلرينى يالكز برآدم اجرا ايلر .

نه‌رون زمانلرينه قريب وقتلرده‌ايسه ساحهٔ تماشا اوزرنده اقتورلر چوغالديغى كبى آقتريس قادينلر دخى شهرت‌المشلردر .

بو صنعت كيتدكجه ترقيدن هيچ بروقت كيرو قالمامشدر . هله برزمانلردرجهٔ ترقينك غايه‌سنه واره‌رق او يونجيلر يوزلرينه نقاب دخى كيمكه باشلامشلر . يعنى لزومنه كوره غضب وسائر حسياته دلالت ايليان اطوارده تحولات وجهيه‌نك طلاقت و بلاغتى پك زياده اولمغله بوكاده حاجت قالمقسزين يالكز قول و ال ايله و وجودك اوضاع مخصوصه سيله افادهٔ مرام دخى ممكن اولديغنى يوزده نقاب اولديغى حالده اجراى صنعت ايلك صورتيله كوسترمشلردر .

اوروپاجه‌ده بونجه آثار علميه‌و صناعيه ايچنده هركس اولانجه اهميتى يالكز تياترو يه و بردكلرندن پانتوميما صنعتى تدنى‌يه يوز طوتمشدر .

—o—

(بعض توأملرك مشابهتى)

ايكز چوجقلرك اغلبى يكديكرينه بكزرلر . فقط بعضلرينك مشابهتى اوقدر زياده اولوركه بريسنى ديكرندن فرق ايده بيلمك همان حد امكانى تجاوز ايلر .

حتى يكديكرينه مشابهتلرى زياده اولان توأملرك اخلاقى دخى متشابه اولديغى تجربه ايدلمش . قديم لاتين مؤلفلرندن ويرژيل بويله صورتجه وسيرتجه يكديكرينه تماميله بكزه‌يان ايكى چوجغك مدايحنى حاوى كوزل بر مقاله تنظيم ايلمشدر .

بش اون سنه اول لونده ره ده اون ايكيشر ياشنده بر جفت توأم چوجق

کورلمش که بو یلری چهره‌لری بتون اعضا
و جوارحی یکدیکرینك عینی ایمشلر ·
ایکیسنه یکدیکرینك عینی رو به‌لر دخی
الباس اولندیغی جهتله خلق بونلری یکدیکر-
ندن فرق ایده‌میه‌رك بو ایسه تحف حالاره
سبب اولور ایمش ·

بوچوجقلرك ایکیسی دخی عینی تربیه
و تعلیمی کوره‌رك هله اخلاقلری یکدیکر-
ینك عینی اولمغله بر سؤالی ایکیسنه آیری
آیری صوره‌جق اولسه‌لر ایکیسی دخی
او سؤاله عینی جوابی ویررلر ایمش ·
بو ایسه چوجقلرك یالکز صورةً وسیرةً
دکل فکراً و نظراً دخی یکدیکر یله توأم
اولدقلرینه دلالت ایدر ·

(بورایه‌قدر ویردیکمز معلومات یالکز
مأخذمزدن عیناً ترجمه‌دن عبارتدر ·
بو بابده کندی مطالعه‌مزی یازمق لازم
کلور ایسه دیرزکه : واقعا توأملرك بویله
مشابهت تامه‌لری استبعاد وانکار اولنه‌مز ·
انجق صورپلان عینی سؤاله عینی جوابی
ویره‌بیلری ایچون او سؤال صورلدیغی
زمان ایکیسنك دخی حسلری یکدیکرینك
عینی اولمسی یعنی بریسی حال حزنده
ایسه دیکری‌ده محزون و بریسی منبسط
ایسه دیکرینك ده منبسط بولنمسی لازم
کلور · زیرا اشیای خارجیه‌دن برشیئی
و یاخود احوال خارجیه‌دن برحالی انسانك
صورت تلقیسی او آنده‌کی مزاجنه منوط
اولوب هرزمان خوشلاندیغی شیدن برآنده
خوشلانمامق و یاخود هرزمان بکنمدیکی
شیئی برآنده بکنمك انسان اوغلنك دائما
متحول اولان مزاجی اقتضاسندندر · شو
مطالعه‌مزی سرد ایلدکدن صکره ینه ترجمه-
مزده دوام ایده‌لم :)

پاسکیه نام مؤلفك حکایه ایلدیکی
سیسوم سنیورلری نام توأملر دخی بعض کره
بدخلقتدن چیقان آثارك یکدیکرینك عینی
اوله‌رق ایکی نسخه چیقدیغی حقنده‌کی
ظنی تأیید ایلر · حکایهٔ مذکوره‌یی بروجه
آتی ایراد ایلیه‌لم :

بریسنك اسمی نیقولا و دیکرینك قلود اولان
بو ایکی توأملر ١٥٤٨ سنه‌سی نیسانك
یدنجی کونی تولد ایلمشلردر · دها حین
تولدلرنده یکدیکرینه اوقدر مشابه ایمشلرکه
دایه‌لری بونلری تفریق ایده‌بیلك ایچون
قوللرینه متخالف رنکلرده بیله‌زیکلر طاقمغه
مجبور اولمشلر · مؤخراً برنجیسی سیسوم
سینوری و ایکنجیسی اوربینی سنیوری اولمشلر ·

بونلرك مشابهتلری یالکز صورتلرنده
وجودلرنده اولمیوب اخلاقلری وضع
وحرکتلری میل ورغبتلری بیله یکدیکرینك
عینی ایمش · بناءً علیه ایکیسی دخی
یکدیکرینك عینی لباسی آرزو ایدوب کید-
کلرندن پدر و والده‌لری دخی هانکیسی

نیقولا وهانکیسی قلود اولدیغنی فرق ایده‌مزلر ایمش ٠

چوجقلر فرانسه قرالی طقوزنجی شارلك خدمتنه کیردکلری وقت قرال بونلری بعض کره موجود اولان بشبوز قدر معتبر زاد-کانی میاننه قاته‌رق بری برندن فرق ایده-بیلك ایچون اوقدر دقت ایلدیکی حالده ینه فرق ایده‌مز و بوحالده فوق العاده استغرابدن کندیسنی منع ایلیه‌مزایمش ٠

سیسوم سنیوری فرواق سنیوری اسمنده برذاتك پك عزیز دوستی اولوب ایکیسنك ده زوجه‌لری اور یینی سنیوربنی سیسوم سنیوری ظن ایدرك الدانورلر ایمش برقادین ایچون قوجه‌سیله قاینی فرق ایده-مامك نه یمان حالدر ! دیکر قادین ایچون دخی کندی قوجه‌سنك دوستی اولان ذات ایله آنك قرنداشنی فرق ایده‌مامك دها آز یمان دکلدر ٠

بونلرده کوریلان الك تحف شیلرك بریسی دخی شودرکه : بونلرك ایکیسی دخی او-روپا زادکانك برزمانکی اصوللری اقتضا-سنجه ریاضت بدنیه تعلیملرنده بولنه‌رق فقط بونلر میانده طوب اویوننجه اور یینی سنیوری قرنداشندن دها ماهر اولمسیله بعض او بونلرده قرنداشی سیسوم سنیوری مغلوب اولمق درجه‌لرینه کلنجه صانکه براحتیاج طبیعی دفعی ایچون کبی برصورتله اویون میداندن اوزاقلانور و بعده کندی برینه قرنداشنی کوندرز ایمش ٠ قرنداشی ایسه مهارتی حسبیله جمله‌یه غلبه ایلدیکی حالده هیچ برکسه غالبك نیقولامی یوقسه قلودمی اولدیغنده شبهه ایتمیه‌رك هرحالده کندی مغلوبیتلرینه قناعت ایلرلر ایمش ٠

کذلك شوده غایت تحف برحالدرکه : بونلرك وقتنده وبقونتس دسقلاوول نام قادین حسن وثروت وعفت ایله مشهور اوله‌رق اور یینی سنیوری بو قادینه عاشق اولمش ودست ازدواجنه نائل اوله بیلك ایچون کیجه کوندوزسعی وغیرت ایتمکه باشلامش اولدیغی حالده بو عشق بو سودا عینیله سیسوم سنیوریده دخی واقع اولمشیدی ٠ انجق سیسوم سنیوری ذاتاً متأهل بولنه‌رق قادین حقنده‌کی سوداسی او یله تأهله نتیجه ویره‌جك برسودااولمد-یغندن قادینه اعلان عشق ایدوب ده کند-یسندن اول قرنداشنك دخی بوامل وجسارتده بولنمش اولدیغی اکلاینجه درحال معاشقه‌دن وازکچمش واولانجه مهارت عاشقانه‌سنی بالکز قرنداشنك منافعنه خدمت ایتمکه حصر ایلمشدر ٠

بو ایکی توأمك هرحالری هرحرکتلری یکدیکر ینه مشابه اولدیغی کبی سرکذشتلری بیله بری برینك عینی اولدیغی کورلمشدر ٠ بر یسی نه زمان خسته لنمش ایسه دیکری

دخی او زمان بنده اوخسته‌لکه دوچار
اولمش . حتی ایکیسی دخی بر زمانده عینی
یرلرندن یاره المشلر . نهایت سیسوم سنیوری
اولوم خسته‌لکیله خسته‌لنه‌رك وفات دخی
ایلدیکی زمان او ر یینی سنیوری دخی او
زمان اوخسته‌لکه مبتلا اولمش ایسه‌ده
مجرد طبیبنك مهارتیله کندیسنی خسته‌لکدن
قورتاره بیلمشدر .

(مأخذمز حکایه‌سنی بو درجه‌یه قدر
یازدقدن صکره بو بحثه خاتمه اولمق اوزره
برده شویله برلطیفه درج ایلیور :)

روما ایمپراطورلرندن اوکوست زماننده
برکنج یونانلی بولنمشکه ایمپراطوره تماميله
مشابه ایمش . بودلی قانلی یی اوکوستك
حضوریه کتوردکلرنده مشابهت واقعه‌یه
ایمپراطور دخی حیران قاله‌رق کو یا یونانلی‌یی
تزییف ایچون صورمشکه :

— سنك والده‌ك هیچ رومایه کلشمی؟

یونانلی ایمپراطورك بو سوزدن مرامی
والده‌سی رومایه کلش ایسه مطلقا کندی
پدری او قادینی استفراش ایدرك کند .
یسنی پیدا ایتمش اوله‌جغنی اکلا تمقدن
عبارت بولندیغنه ذکاوتی حسبیله واقف
اولونجه سوزی ایمپراطوره اعاده ایتمکی
دوشونمش وفقط بو بابده و یره‌جکی جوابی
قصداً و یردیکنی اکلاتسه باشی کیده‌جکنی
ده در پیش ایتمکله کو یا هیچ فرقنده اولمامش
کبی طورانه‌رق صافدرونانه بر طورله
دیمشکه :

— خیر ایمپراطور حضرتلری! والده‌م
هیچ رومایه کلمامشدر . فقط پدرم پك
چوق دفعه‌لر پای تختکزه کلمشدر ! . . .

احمد مدحت

—٥—

فنیه

فلسفهٔ علم حیات

حیاتك اشکال ثلثه‌سی : — حیات
خفیه . — حیات نائمه . — حیات سالمه .

بو عالمده (حیات) دینلان حالت
عجیبه ، هر عضوده عین صورتده نمایان
اولمیوب ، صنف کائنات ترفع ایتدکجه حیاتك
صورتی دخی تنوع ایدرك بربغدای دانه‌سنده
اولدیغی کبی خفی برحالده ایکن، تدریجاً اثبات
وجود ایده‌جك مرتبه‌ده بالترقی حیوانات عالیه‌ده
کوریلان درجهٔ عالیه‌یی یواش یواش حائز
اولمقده‌در . فکرمزی اکلاتمق ایچون
حکیم اشهر (قلود برنار) ، امثالاً حیاتی
خفیه ، نائمه و سالمه اولمق اوزره اوچه
تقسیم ایتدکدن صکره هر برینی منفرداً
تدقیق و تنقید ایده‌لم .

« ۱ »

ـ حیات خفیه ـ

. — شو نوع حیاته کسب وقوف

ایتمك ایچون بر بغدای دانه سنی نظر مطالعه یه الهلم : بغدایده حیاتك موجـودیتنی کیم ظن و اصرار ایده بیلور ؟...

قوری بغدای دانه سـنده خفی برجان بولندیغنه کیم قائل اوله بیلور ؟

فقـط، مطلوب اولان بعض شرائطك (حرارت ورطو بتـکبی) اعانه سیله بغدایك کسب حیات ایتدیکنیده کیم انکار ایده بیلور ؟

اشته بغدایك شـو حالت غر یبـه سنی نه « موت » تسمیه ایده بیلورز نه حیات ! زیرا بعض شرائطك تأثیریله قابل زندکی و انتعاش اولان بغدای دانه سـنه میشـه نظریله نصل باقه بیلورز ؟ مع مافیـه الك دقیق تجار بك بیـله نه اختلاف وزن نه امتصاص مولدالحموضـه حاصلی حیـاتی آکدیره جق هیچ بر علامت بوله مدیغی او بغدای دانه سنه نصل حسی دیه بیلورز؟... اشته حیاتك شو صورتنه (قلود برنار) « حیات خفیه » اسمنی ویرمشدر .

حیات خفیه، آیلر ایله ییللر ایله حتی دهرلر ایله بیله امتداد ایتدیکی مصرده واقع مقابر تحت الارضیه دن چیقاریلان حبوبك تمو و اعادهٔ حیاتیله درجهٔ بداهته وارمشدر . بیرا مایه سـنك ایکی اوچ سـنه کئول مطلقده براقلدیغی حالده ینه تخمر ایتدیکنی و بناءً علیـه حیاته اولان قابلیتنی ازاله ایلمدیکنی (قلود برنار) مشاهده ایلمشدر .

حیات خفیه یالکز نباتاتده هم دها غریب صـورتلرده کورلمکده در . (نقعیه) دینلان حیـوانات سـفلیه ده حتی بعض حیوانات عالیه ده بیله حیات خفیه واقعدر (قولپود) تسمیه اولنان نقعیه لری مکبس اولدقلری حالده قوروتدقدنصکره پك چوق زمان حفظ ایتمك ممکناتدندر . یشرمش بغدایده واقع اولان حوینـاتی حیـاته اولان قابلیتلرینی غیب ایتمـدکلری حالده یکرمی یدی سـنه یابس حالنـده صاقلایه بیلشدر . (سپالانزانی) حوینات مذکوره یی اون التی دفعـه قوروتمش و اون التی دفعه دیرلتمشدر . خلاصهٔ کلام حیات خفیه نك بقاسیچون عضوذی حیاتك بردرجه یه قدر تأییس ایدلمسی لازمه دندر . بر درجه دیبورز : زیرا نه قدرده قوروتلسه عضوذی حیات مذکورده بر نسبت جزؤیه ده اولسون رطوبت قاله جقدر . یوقسـه بالکلیه معدوم اولورسـه حیاتدن ده اثر قالەمز .

« ٢ »

ــ حیات نائمه ــ

بو صورت حیاتده فاعلیت کاملاً معدوم اولمیوب انجق شرائط خارجیه نك عضویت اوزرینه ایتدیکی تأثیردن ناشی فاعلیت مذکوره یه آز چوق اوزون برمدت ایچون

عارض اولسه دیمکدر . قیش موسمنده نباتاتده کوریلان تناقص اغتذا ونشو ونما و (کیرپی) و (طاغ فارهسی) کبی بعض حیواناتده کوریلان عطالت عضویه حیات نائمه‌یه برر مثال اوله‌رق عرض اولنه بیلورلر .

حیواناتده کوریلان شوحال اخیر دائما موسم شتاده واقع اولمیوب (آدانسون) نام ذاتك سنه غالده مشاهده ایتدیکی وجهله (رجل البطن) نوعندن بعض حیواناتك اثنای صیفده برآلتنه کوملوب قشرلرینك فتحه سی‌ده برقپاقله سد ایتدیکی مشهودات غریبه‌دندر .

نوم حیاتی یالکز سنوی اولمیوب بعضاده روزی وعصریدر . (لینه) نك ١٧٧٥ ده تعریف ایتدیکی نوم نباتات حالاتی معلوم عامه‌در . بعض فاملیالره منسوب اولان برطاقم نباتاتك اوراق وازهاری غروب شمس اثناسنده قپانوب شفق آنجه آچلدقلری غرائب طبیعتدن دکلیدر ؟ ....

حیات نائمه ملکه بتون حیوانانده اما صور مختلفه اوزره نمایان اولور . اثنای لیلده اکثر حیواناتده فاعلیت اعضا تناقص ایدوب برکونه اویوشقلق واقع اولورکه نباتاتك حالت مبحوثه سی بوکا تشبیه ایدیله بیلور . حیواناتك بعضیسی کیجه اویویه‌جق یرده کوندوز اویویوب اثنای لیلده فاعل اولدقلری کبی بعض نباتاتده ازهاری کوندوز قپانوب غروب شمس اثناسنده اچلدقلرینی هرکس بیلور .

« ٣ »

ـ حیات سالمه ـ

حیاتك شو اچنجی صورتی حیوانات عالیه وخصوصا حار الدم حیوانانه مخصوصدر . بونلرده حیات کتدکجه مؤثرات خارجیه‌نك تأثیراتندن قورتیلوب عضویتده کندینی احاطه ایدن وسطدن پیدرپی قورتیلور . حرارت مخصوصه‌سی وحاوی اولدیغی مقدار ماء وترکیب اعضا کندی فاعلیتنی ادامه ایتمك اوزره حدود معینه تحتنده تخلف ایدرلر . عضویت بونوع کائناتده اویله برصورتده تشکل ایتمشدرکه وسط خارجینك تحویلاتی انلرك اوزرینه عظیم برتأثیر ایراث ایدر . ایشته شو تمامیتی عضویت مبحوثه ده ابقا ایدن برطاقم انابیب الاستیقیه درونده برصورت دائمه‌ده دوران ایدن و (قلود برنار) ك تعبیرنجه (وسط داخلی) تسمیه اولنان دمدر . کردن حیات رقبهٔ اسارتدن یالکز بو واسطه ایله قورتیله بیلور .

اما ظن اولنمسونکه شو نوع حیات استقلالیت مطلقه‌یه مالکدر . اکر اویله اولمش اولسه ایدی نوع بشر ایله کائنات

سفلیه میانده برکرداب عظیم بولنمسی لازم کلور ایدی . حوبصل (غزاف) دن طرد اولنو بده هنوز سلامتی بولان بیضه‌نك حالی‌حیات خفیه دکلدرده یانه‌در ؟ بتون اعضای بدنمزی تشکیل ایدن اعصاب عضلات غدد کبی عناصر تشریحیه‌نك اکثرینك حیاتی بربرینی تعقیب ایدن فاعلیت وعطالت یعنی‌حیات نائمه‌یی اخطار ایدن برحالت دکلیدر ؟ ...

ر . ر بنصون

—٥—

(علم حیواناتدن)

« دکز مالك ومالکه‌سی »

بعض دکانلرده آضیلی رسملر کورر . سکزکه بلدن یوقاروسی قز وبلدن اشاغیسی بالق‌شکلی‌اوزره‌ترسیم ایدلمشلردر . بونلره ترکجه« دکز مالکه‌سی » دیورز . فارسیده « آفت» دیرلر ایمش‌که سبب تسمیه‌سی‌دخی بودکز قزلرینك غایت کوزل اولملری حسبیله انسان کوره‌جك اولسه درحال اسیرزلف ماری ومفتون چشم سحاری اولوب خالبوکه وحشی ودکز مخلوقی اولمسی حسبیله امید وصاله‌ده محل اوله‌میه‌جغندن بوعشق کندیسی ایچون برآفت ضایله‌جغندن عبارت ایمش .

بوحیوانه عادتا حیوانات اساطیریه‌دن بریمی دیه حکم ایده‌بیلور ایدك . زیرا رسمنی کوردیکمز حالده جسمنی کورن یوق ایدی . انجق میلادك ١٦٧١ سنه سنده اشبو دکز مالکه‌سنك ارککی اولمق اوزره برمخلوق غریب کورلمش اولدیغنه دائر شویله برفقره‌یی کتابلرده اوقیورز:

« ١٦٧١ سنه‌سنده مارتینیق طرفلرنده دیامان دنیلان قیایانده‌برمخلوق‌کورلمشدرکه اسمنی « دکز آدمی »دیه تسمیه ایتك‌لایقدر . مخلوق مذکوری کورنلر ایکی فرانسز ایله انلرك معیتنده بولنسان درت نفر دخی یرلی زنجیلر اولوب بونلر کیفیتی برجزویته حکایه ایلدکلری کبی بعده مارتینیقك بوطر-فلرنده والیلك ایدن موسیو ده‌لاپرحضو- رنده دخی مشاهدهٔ واقعه‌لرینی عرض ایتمشلردر »

« بوندن ماعداعلی‌الاصول برمقاولات محرری حضورنده بر چوق ضابطلر واول طرفلرك برخیلی معتبرانی بولندیغی حالده ادای شهادت ایدرك مخلوق مذکوره‌دائر و یردکلری افاده‌لرك جمله‌سی یکدیکرینه موافق دوشمشدر »

« مخلوق مذکورك یوزی عادتا انسان صورتی اولوب باشندن بلنه قدر انسان وبلندن‌قویروغنه قدر بالق ایمش . وجو-دی اون بش یاشنده برچوجق جسامتنده اولوب باشی وجودیله متناسب وبرونك براز کنیشجه اولمسندن بشقه چهره‌جه

دخی قصوردن سالم ایمش . صاچلری بیاض ایله سیاه قاریشیق اوله‌رق قیر اولوب کو یا طراق ایله طرانمشلر کبی دوز ومنتظم اولدیقدن فضله اوموزلری اوزرینه قدر طالغه‌لنوب اینرلر ایمش . صقالی کنیش وینه قیر اولوب معده‌سی اوزرینه قدر اینر ایمش . یوزی وکردنی ووجودینک انسان اولان قسمی اولدقجه بیاض اولدیغی کبی صورت ظاهره‌سنه نظراً دریسی انسان جلدی کبی نازک اولدیغی دخی اکلاشیله‌بیلور ایمش . صودن طشاریده اوله‌رق مشاهده اولنان کردننده قوللرنده اللرنده پارمقلرنده انسان اعضاسندن بشقه برشیئه بکزه‌یه‌جک صور خصوصیه کورلیور ایمش .

« صو ایچنده بولنمقله برابر ینه نظر مشاهده وتدقیقدن مستور اولمیان قسم اسفل وجودی عادتا بالق اولوب وجودی تقسیم ایدیله‌جک اولسه انسان اولان قسمی ایله بالق اولان قسمی نصف نصفه متناسب دوشر ایمش »

« مخلوق مذکور برقاچ دفعه صو اوزرینه چیقه‌رق هر دفعه‌سنده اینجه اوزون مدت طورمش . فرانسزلردن بریسی کوبکاری چاغردقلری صورتله ایصلیق چاله‌رق مخلوق مذکوری چاغرمش وزنجیلردن بریسی دخی اولطه آتوب طوتمغه چالشمش ایسه‌ده دکز آدمی بونلره اصلا التفات ایتمامش » .

« صو اوزرینه ایلك دفعه چیقیشی کونشك غروبندن برساعت اول اولوب دیامان قیاسنه سکز خطوه قدر مسافه‌ده ایمش . ایکنجی دفعه‌سنده دها یقین کله‌رك دها صکره قیایه بالکلیه تقرب ایتمش . نهایت ساحلده‌کی چنلکه قدر کله‌رك برخیلی زمان مکث ایله برقاچ دفعه دخی دونمش بوارلانمش وارتق کیجه کرکی کبی حلول ایلدکده دکزه طالوب کیتمش » .

« کذلك شاهدلر بوحیوانك بروندن صولودیغنی ایشتدکلری کبی برقاچ دفعه النی یوزینه کوتوره‌رك اوقشادیغنی دخی کورمشلر . لکن صداسنی دخی طانیدیره‌جق صورتده اغزندن هیچ برسس چیقارمامش » .

مأخذمز حکایه‌یی بورایه قدر قید ایلدکدن صکره مقام ملاحظه‌ده دیورکه :

« دکز آدمنك کورلمسی ایلك دفعه اولمق اوزره بوندن عبارت دکلدر . برقاچ سنه اول بریتانیا سواحلنده بل ایل نام محلده دخی بردکز آدمی کورلمش که شو یوقاروده تعریف ایدیلان مخلوقه پك بکزر ایمش »

ایشته شو حکایه‌یه نظراً دکز مالکه‌سی دیدیکمز مخلوقك دخی وجودی خیالدن عبارت اولمیه‌جغی ذهنلره وارد اوله‌بیلور .

زیرا بویله صاچلی مقاللی اولان مخلوقك
ارکك اولمسی احتمالنه کوره بونك برده
دیشیسی بولنمسی لازمدر »

احمد مدحت

—٥—

مواد ادبیه

ارضرومده شاعر عالی منزلت مشهور
عارف حکمت بك افندی حضرتلرینك اهدا
بیوردقلری نظیرهٔ بلیغه‌در :

*

وارخیال ایت وسعت ادراك وحی آثارمك
بعد مطلق ساحهٔ جولانیدر افکارمك
مست الهام اولیان خمخانهٔ تنزیلدن
بیخبردر نشئه‌سندن بادهٔ کفتارمك
فارغم هیچ‌های وهوی دهر کیرمز کوشهٔ
خوابکاه نازیدر عالم دل بیدارمك
نار حسرت شرحه‌لر آچدی ریاض سینه‌مه
داغ خونیندر مدار زینتی کلزارمك
پیروم هر حالده حکمت خراباتیلره
هپ بودر ماهیتی مسعود ایدن اشعارمك

—٥—

« غزل مسعوده نظیره »

مشرب اصحاب عشق ساقئ کافم بیلیر
نشوهٔ پیمانه‌یی بزم آشنای جم بیلیر
اشتهار ایتسه‌م قلندرلکله عالمده نه‌وار
ارتقا ارباب‌ی بی‌شبهه عیسی دم بیلیر
همت پیر مغان ایله تعالی ایلرم
قدرمی سر آشنای حضرت ادهم بیلیر
اهل دل آلایش دهره قاتلمز بر زمان
نعمت اقبالدن حریتی اقدم بیلیر
طور کستاخانه‌سی وصفی چکلمز واعظك
کندینی هشیار خلق عالمی سرسم بیلیر

شیخ وصفی

—٥—

« نظم »

پرتو افزای شهاب عشقدر پیمانه‌مز
فیض بخشای جهاندر مشرب رندانه‌مز
نشوه‌مزدن اقتباس فیض ایدر ارباب دل
خانهٔ خماردر وصفی تجلیخانه‌مز

شیخ وصفی

—٥—

اسکدارلی عایشه ماهره خانمك ایمش :

« غزل »

هراس افزایئ آهمدن اولدی آسمان لرزان
نیچون سینه‌مده‌سن اولمزسك آیا خسته جان لرزان
بیان حال ایچون چیقسه‌م اولور پیشنده جانانك
کوکل پر اضطراب وسینه پرآتش زبان لرزان

دلم جلاد عشقك تیره مکده دست جورنده
عجبدر میهمان نزدنده اولمش میزبان لرزان

نصل بن ناله ایتم خوف ایله ؟ رخسارینه هرکاه
باقیجه اولمه‌ده تار نکاه عاشقان لرزان

یتش امدادمه کل کل یتش کیم ای ملکسیما
هراس افزایئ آهمدن اولدی آسمان لرزان
« ترجمان حقیقت »
یك مردانه دکلمی ؟
—o—
سلانیکدن « عثمان حسنی » امضاسیله
کوندرلمشدر :

ترجمه‌در
« طفل نائم »

او یو ! سوکیلی یاوروم او یو ! او یو
طفل ناتوانم او یو ! آرتق قوتك کسیلدی .
آه برابرجه نه کوزل کولوشوب او یناددق!
نه کوزل اکلندك ! سکا و یرمك املیله اوزا -
تدیغم او یونجاقلری چیچکلری آلمق ایچون
کوچجك اللر یکی اوزاتدیغك وقت چهره -
کده نه لطیف بر تبسم کور ینیوردی ! یا
ایستدیککك اجرا اولنمزسه او حالده حدتدن
قپ قرمزی کسیلیردك . صانکه مجسم بر
آتشپاره اولوردك . عاقبت او یونجاقلریکی
الکه آلیر؛ فرحلی فرحلی کولردك .
کل ! کل ! قوجاغمده طاتلی طاتلی
او یقو صفاسنه طال ! چوق یکمه‌دن
بوقیمتسز او یونجاقلری ایدنمك ایچون ینه
یور یله‌جقسك .
نور دیده‌م ! قوجاغمه آتیله‌رق ایکیمز
یکوجود اولدیغمز و یکدیکر مزك
شریك سعادتی بولندیغمز شو زمانده قلبم
اوزرنده استراحت او یقوسنه طال !
آه جکر پاره‌م ! طاتلی او یقوجغك
نه قدر مسترّیحانه‌در ! هر نفسك صو
اوزرنده طالغه‌لنان مهتاب کبی بیاض سینه .
جککی قلداد یور . یاوروجغم ! سنی قلبم
اوزرنده طوتمق بنجه نه بیوك برسعادتدر !
ایواه ! ایواه ! بو سعادتده انسانك عمری
کبی فنایه مائلدر . اوده ابدی دکل . سن
دقیقه بدقیقه بیو یورسك . کونلر، آیلر،
سنه‌لر حس اولنقسزین کچیور . نهایت
یتیشوب زور ایله سنی قوجاغمدن آییره‌جقلر .
آه معصومجغم ! بیو یوب ده آدم اولدیغك
زمان نه قدر دهشتلی فکرلرك، نه قدر قورقنج
خیاللرك خواب راحتکه خلل کتیره‌جکلر .
بنی بیلسه‌ك ! حسرت ، محنت ، وهم
حیاتکك غدالری ایمش کبی سندن بردقیقه
آیرلمیه‌جقلر ! بو حاللر هنوز سنجه معلوم
دکلدر . او یو ملکم ! قوجاغمده راحت
راحت او یو !
کل کبی پنبه اولان دوداقلر یکی غایت
لطیف بر تبسم خفیف خفیف آچیور . آه !
او یانیورمیسك ؟ یوق ! یوق ! بو خنده‌ٔ
صفارسان رؤیانك فیض انبساطیدر .
بو خواب نوشینده، ذهنکده نه‌لر طولا -
شیور ؟ کوزك اوکنده نه‌لر کوریورسك ؟
نظر دقتکی جلب ایدن خوشرنك ار یکلر -
میدر ? بوقسه ایام بهارك لطافتلی صباحلر -

نده تازه آچلمش ضیادار چیچکلر ، خوش صدالی قوشجغزلرمیدر ؟

شمدی رؤیالرك ، خیالرك بیله فرحبخشا ومسرت افزادر . نه چاره‌که صکره‌لری دوچار اوله‌جغك محنت وغم سنی طباتلی او یقولرکده بیله راحت براقیه‌جق ، چوق دفعه‌لر خواب استراحتده‌ده اشکبار تأثر ایده‌جکدر .

آه ! نصل اولسه‌ده عذاب وجدانینك تولید ایتدیکی مؤلم ، دهشتلی رؤیالری طا- تمسه‌دك ! یأس ومحنت ایچنده بچن عمرده عذاب وجدانی‌یی حس ایتمامك امکا- نسزدر .

خیالریکك رؤیالر یکك بیله نور سحر قدر لطیف وصاف اولدیغی بو اوانده‌سن ده‌صفا- دن بشقه برشیئه باقه‌دوداقلرکده‌هرزمان آثار ابتسام کورولسون . ایشته سنی قلبم اوزر- ینه باصیورم . بوراده راحت راحت اویو قوزیجغم !

—٥—

ترجمه اوطه‌سی مستعدان خلفاسندن عبدالکریم ثابت بك افندینکدر:

« طلوع »

١

بر فصل بهار جانفزا ده
سیر ایتمك ایچون طلوع مهری
بر فجر لطیف پر صفا ده
جای ایتمش ایدم کنار بحری

٢

امواج یم لطافت انکیز
ساحلره کف‌فشان اولوردی
اصوات حزین رقت آمیز
وجدآور شاعران اولوردی

٣

باد سحر لطیف وکلبیز
نشرایلر ایدی حیات‌ساری
هر نفحه‌سی ایلیوردی تهزیز
اوراق و شکوفهٔ بهاری

٤

کلبانك حزین عندلیبی
دویدقجه خروش جویباری
آهنك کزین دلفریبی
وجدانه اولوردی عشق‌طاری

٥

مشرقده‌اولنجه قرص‌خورشید
کلکون بحار ایچنده بارق
صاندم‌که طوتوشدی ملك‌امید
آتشلر ایچنده قالدی مشرق

٦

تتویج ایدیوردی مهر زرباف
پرتولە شواهق جبالی
چاك ایلرایدی ضیای شفاف
آهسته غشاوهٔ ظلالی

٧

زینت‌ده خاورانسین سن
چیق افقکه چیق‌ده عاشقانه

معشـوقهٔ خاکدانسـین سن
انوار یکی صاچ بو خاکدانه

۸

جانانمه بکزه یور بو عشـوه
آهسـته، بسیم، نازلی نازلی
یارب بو نه طاتلی طاتلی جلوه
پرتاب و خرامی احـتزاز لی

۹

جولانکه سـاحهٔ سمـاده
شهراهکی نوره غرق ایدرسین
ای مهر طـورك پر از زیاده
کردونه‌کی سوق ایدر کیدرسین

۱۰

شـوق آور دلـدر التماعك
اولدقجه جلیس تخت خاور
آلودهٔ حزن اولور وداعك
ویر دیکه غرو بکاهه زیور

۱۱

الماسـنه بدل سحـابای قدرت
ازهـار چمنکهی دونا تمش
هر پرده لطـافت و طراوت
شبنملری ارضه صاچش آتمش

۱۲

ربم! نه قدرده شـاهرانه
جنتمی دیسه‌م که پك کوزلدر
عنـدمده منـاظر جهـانه
بالله بو پر سحر بدلـدر

۱۳

باق باق شو چنده کی چیچکلر
بکزر کیمی عارض نـکاره
محسـوس کیمنـده بوی دلبر
بکزر کیمی چشـم تابداره

۱۴

بو منظره ده تجسـم ایتمش
عشق عالی حسـنك انتهاسی
فطرت نه کوزل تبسم ایتمش
تقـدیس اولنور بو انجلاسی

۱۵

حیرت! بو نه .... تجلی
رخشـان شـوارق سعادت
اولمزمی بو جذبه دار سـفلی
حیران خـوارق طبیعت

۱۶

صانع! بو نه خارق نمایش
علویتك نشـانی منقوش
خالق! بو نظر فریب تابش
خاکیلری ایلمزمی بیهوش؟

۱۷

دمبسـتهٔ حیرتم الٓهی
فکرم نه‌قدرده اولسه‌عالی
تصویر و تخیلات واهی
ماهیتی درکه یوق مجالی .

—٥—

اشعار شاهانهٔ عثمانیه
یکرمی بشنجی نسخه‌دن مابعد
« ٤ »
❋ مراد ثانی ❋

تاریخچه شاعریتی مرتبهٔ تحققه واران وقدرت ادبیه‌سی ذات معارفسمات شاهانه‌لر ینه سلطان سلاطین ادبا نامنی بحق احراز ایتدیرن ایلك پادشاهمز حضرت مراد ثانیدر .

وارنه ملحمهٔ کبراسنك قهرمان عالی العالی اولان اول غازیٔ جلادت شعار قهرمان اولدیغی قدر شاعر وشاعر اولدیغی قدرده حکیم ارسطو اقتدار اولوب بر تخت شوکت بخت ایله بر کوشهٔ عزلتك قیمتنی یکسان کورمش وآره‌لرنده مطلقا بر رجحان لازم ایسه ایکنجیسنی برنجی‌یه ترجیح ایلمش ایکن خلاص وطن دقیقهٔ عظماسنك حلولیله تکرار قلیجه ال صونمق وظیفه‌سی تحقق ایدنجه سیف غالب قبضه‌سنده دست قهرمانانه‌سی هنوز لرزان اولمدیغی غالبیت فعلیه ومادیه‌سیله انظار دوست ودشمنده بالاثبات ینه سعادتخانه‌سی اولان عزلتکاهنه عودت ایتمشدر . بوقدر قهرمانلق بو درجه‌لرده حکمتشناسلق آنجق عثمانلی اولاد عالی نژادنده کوریله بیله‌جکی کبی طبع بلند شاهانه‌لرنده‌کی حقیقت پرستلکی دخی شو قطعه‌سیله اثبات بیورمشدر که بو درجه حکمتشناسلغك‌ده آنجق اویله بر پادشاه حقایق آکاهده کورنه بیله‌جکی درکار بولنمشدر .

قطعه

ساقی کتور کتور ینه دونکی شرابمی
سویلت دیله کتور ینه چنك ورباىمی
بن وار ایکن کرك بکا بو ذوق بو صفا
برکون کله که کورمیه کمسه ترابمی

کندیسی درت سطردن عبارت ایکن حکمنی تفسیر لازم کلسه درت جلدی طولدیره‌جق قدر معنیدار اولدیغی بس بللی اولان بو قطعه‌یی اول سلطان عارفان مطلقا وارنه ملحمه‌سندن غالباً ومظفراً عودتله ینه کوشهٔ فراغته چکلدیکی اثناده سویلمش اولملیدر . زیرا تکرار دست قیمت سنجانه‌یه آلمق ایستدیکی دونکی شراب برجام صفای عزلت وفراغت اوله‌جقدر که آنك فکر حکمت وقریحهٔ شاعریته وسعت ویرن نشوهٔ تامه‌سیله چنك ورباب طبعی دیله کتوره‌رك پارلاق پارلاق حکمتلر سویلتمك ایستیور .

بر عثمانلی شاعره‌سنك :

« جهانده جای صفا کوشهٔ فراغت ایمش »

دیه تعریف ایلدیکی کوشهٔ سعادتدن دها صفالی هیچ بر یر اولمدیغی شاعرهٔ مومی الیهادن یوزلرجه سنه اول مراد حکمت معتاد حضرتلری کوروب حکم

ایدرك شو عالم فانیده نعمت راحتدن تلذذ ممکن اولدیغی مدت کندیلرینه لازم اولان شی بو ذوق و بو صفای فراغتکارانه اولدیغنی اعلان ایلیه‌رك بر کون کاوبده تراب پاکی بیله عیون مشاهده‌دن مستور قاله‌جغی حقیقت کبراسنی ده نظر امعاندن اوزاق طوتمامش .

مولای متعال روح پاکنی جنات نعیمده مستغرق نعمت صفای ابدی ایلسون . آمین !

« ٥ »

– فاتح محمد ثانی –

شمشیر عالمگیرینك قلاغیسی تاریخك اقسام ثلثه‌سندن ازمنهٔ متوسطه ایله ازمنهٔ جدیده آره‌سنده‌کی حبل مناسبتی استانبول فتحیله قطعه کفایت ایتمش اولان اول غازیٔ اعظمك آلتی لسانله متکلم بر ذو السنه اولدیغی معلومدر . هله عثمانلی لساننده‌کی طلاقت فوق العاده‌سی طبع بلند قهرمانانه‌سنده‌کی مزیات عالیهٔ جهانگیرانه‌یی بحق ترجمه ایده‌جك مرتبه‌ده اولدیغنی شوکفتهٔ بلیغی اثبات ایلر :

« غزل »

امتثال جاهدوا فی الله اولوبدر نیتم
دین اسلامك مجرد غیرتیدر غیرتم
فضل حق و همت جند رجال الله ایله
اهل کفری سرتسر قهر ایلمکدر نیتم
انبیا و اولیایه استنادم واربنم
لطف حقدندر همان امید فتح و نصرتم
نفس و مال ایله نوله قیلسه‌م جهانده اجتهاد
حمدلله وار غزایه صدهزاران رغبتم
ای محمد معجزات احمد مختار ایله
اومارم غالب اوله اعدای دینه دولتم

بو غزلده « اهل کفری سرتسر قهر ایلمکدر نیتم » مصراعنك ترجمه ایلدیکی حس قهرمانانه‌یی « مسلمان اولمیانلرك وجودینی دنیادن قالدیرمق » کبی بر معنایه حمل ایتمکه اصلا احتمال یوقدر . « انبیا و اولیایه استنادی » اولان و « معجزات احمد مختار ایله دولتنك اعدایه غلبه‌سنی اوزمان » بر پادشاه دیندارك حمایهٔ اسلامیه‌یی قبول ایدن اهل کتاب حقنده‌کی تأمینات شرعیه‌یه دخی رعایتی اوله‌جغی درکاردر . نصل‌که حضرت فاتح بو رعایتی فعلاً دخی کوسترمشدر . شرق کلیساسی ینه شرق ایمپراطورلغی کبی ذاتاً باتقین بر حالده اولوب ایمپراطورلغی محوه موفق اولان بر قهرمان ایچون شرق پطریقلکی مقامنی ده – و ایتمك ایشدن بیله دکل ایکن حضرت فاتح بالعکس اومقامی حمایه ایدرك نیجه مباحث و مجادلات بیهوده ایله کندی کندیسنه محو اولوب کیتمکدن منع و خلاص بیورمشدر .

غزل مذکوردن نصل اله آووجه صیغمز

بر قهرمان صاحبقران او لـديغى آكلا-
شيلان اول سلطان اهل عرفانك ديكر جهتدن
كوكلنه نه قدر مغلوب وحس عاشقانه سـنه
مقـابل نه قدر ضعيف بر اهـل دل اولديغى
دخى كورمك ايچون شو بيته دقت بيورمليدر:

بيت

بنم سن شاه مهرو يه قـول اولمق ايله در فخرم
كداى دلبر اولمق يك جهـا نك پادشاهندن

جهانى قليجنه رام ايتمك خصوصنده كى
عزم و جزم جهـانكيرانه سى يوقاروكى
غزلنده كورلدكدن صكره حضرت فاتحك
او يله برعلو عزم وهمتله قازانه جغى جهان
پادشاهلغى ده سـوديكنك محتـاج عاطفتى
بركداسى اولمق لذتنه فدا ايديشى نزاكت
طبع عاشقانه سنك نه قدر فوق العـاده اولد-
يغنه دلالت ايدر!

سوديكنك كداسى اولمق لذتنى نه بيوك
نعمت عد ايلديكنى حضرت فاتح شو بيتى
ايله ده برقاتدها ايضاح وتأييد ايتمشدر:

بيت

زلفنك زنجيرينه بند ايلدى شاهم بنى
قوللغنـدن ايتمسـون آزاد اللهم بنى

كندى مقام شـهنشاهيسنه سوديكنى
اجلاس ايدرك كنديسنى ايسـه آنك زنجير
زلفنه باغلى بر اسـير ايتمكى او قدر لـذيذ
بوليوركه بو نعمتدن محروم او لمامق ايچون
جناب حقدن نيازده دخى بولنيور.
واقعا برهوسكار شعر دخى:

قورتارمسون الله بنى بو درد هوادن
دردك ايله دل داغلاميان ذوقنى بيلمز
ديندیرمسون الله كوزمك ياشنى زيرا
عشقك ايله قانآغلاميان ذوقنى بيلمز

ديه مصـائب عاشـقانه نك صفابخش
لذت اولديغنى اعلان ايتمش ايسه ده حضرت
فاتح كبى «فعـال لمايريد» ديه توصيف
ايدلسه مبالغه يه يك ده حمل او لنه ميه جق
قدرت وموفقيتله برابر سـوديكنك كوله-
لكنه بالاختيار تنزل كوسـترن برسلطان
شعرا ايله ذاتاً يأسله اغلامقدن بشقه كارى
اوله ميان بر شاعر عاجز آره سـنده كى فرق
اصلا نظردقت واهميتدن اوزاقده قالەمز.

حضرت پادشاهك حسيات عاشقانه-
سى بر پرستش درجه سنه واردیغنى دهـا
زياده ايضـاحه حاجت قالميه جق صورتده
شو نظمى دخى كوسترر:

« نظم »

جكرم پاره لەدى خنجر جور وستمك
صبرمك جامه سنى طوغرادى مقراض غمك
سجده كاه ايلر ايدى كعبه ده محراب كبى
كو يك ايچنده ملك كورسه نشان قدمك

الله كوى جنتنـده اول شهريار سحر

آثاری خنجر جور وستمدن مصون اولدیغی
وخلهٔ صبر وآرامی مقراض غمك تعرضندن
وارسته بولندیغی حالده کعبهٔ دلنده محراب
اتخاذینه شایان کوره‌جکی خوربان آفتاب
رویان ایله ذوق سرمـدی نعمتنـه نائل
ایلسون آمین !

- ٦ -

- بایزید ثانی -

ملك عثمانی‌یی درلو درلو مستولیلر
الندن قورتارمقله برابر وندیك و پاپا وآلمانیا
وانكلتره وفرانسه واسپانیا وناپولی ولهستان
ومجار دولتلرینك بالاتفاق ترتیب ایلدكلری
عظیم دونمایی آق دكزده بر باد ایتمش وهم ده
بوموفقیته اوجله پروزه‌ده بولنان عثمانلی
قوهٔ بحریه‌سنك وندیكلی طرفندن قانجقلق
ایله احراقندن صكره نائل اوله‌رق عثمانلی
پادشاهلرینك سلطان البرین اولدقلری قدر
خاقان البحرین دخی اولدقلرینی کائناته اعتراف
وتسلیم ایتدیرمش اولان بو پادشاه عالی دخی
شعر وانشاده ید طولا صاحبی ایدی . آثار
ادبیه سیله تمیز ایدن مشهور شهزاده جم کندی
برادر عالیکهرلری اولدیغی کبی ینه ادبای
عثمانیه سرفرازلرندن اولان سلیم اول
وشهزاده قورقود دخی کندو فرزند ارجمند-
لریدر . پدر عالی کهرلری فاتح محمد ثانی
شاعر کندیلری شاعر قرنداشلری شاعر
اوغللری شاعر ! هر برینده صنعت ادبیه‌نك
ماهر ! یارب بونه پارلاقلق !

بوراده بایزید ثانی حضرتلرندن یالکز
بر بیت ایراد ایده‌جکزکه « خیر الکلام ماقل
ودول » فحواسنجه طبع عالیٔ شاعرانه
و پادشاهانه‌لرنده اولان نزاکت عاشقانه‌یی
موازنه‌یه یالکز او بر بیت کفایت ایدر .
اوده شودر :

بیت

صبحه دك نالانم ای خورشید رخ سن ماهدن
نیجه بر فریاد ایده‌م قورقمزمیسك اللهدن ؟

« مخافة الله » رأس حكمتی محبوبهٔ
خورشید رخنه دخی اخطار ایلیان اول
سلطان حكمانك بو حكمت عظیمه‌یه رعایت
مكافاتی اوله‌رق خورشید رخان جنانله بزم
سرمدیٔ نوشانوشده صبح سعادت آسا
نشاط جاوید ایله نشوه مند اولمسنی لطف
حقدن تمنی ایلرز .

- ٧ -

- سلیم اول -

فتح وتصرف ام دنیا ایله کروفر سلطنت
عثمانیه‌یه برده شعشعهٔ خلافت اسلامیه علاوه
ایتمش اولان یاوز سلطان سلیم اول كشور
كشالقده نصل صاحبقران ایسه كشور بلا-
غتك‌ده اویله بر فرمانفرمای با استقلالی
ایدی که « كلام الملوك ملوك الكلام »
سوزی منحصراً کندی حق عالیٔ ادبیانه-
لرنده سویلنمش اولمسی آرزو یه قدر واران

تمنیات قلبیه‌یی منع ایتمك اصلا قابل اوله‌مز . یالکز لسان شیرین بیان عثمانیده دکل زبان شکرافشان فارسیده دخی شاعر معجز بیان اولوب ایکی لساندن دخی پك چوق شیلر سویلمش ایسه‌ده اغلبیت فارسی جهتنده قالمشدر . ایران سفری مناسبتیله سویلدیکی شوغزل فارسی طبع همایونلرنده شاعرلك ایله قهرمانلغك نصل امتزاج ایتمش اولدیغنی کوسترر :

« غزل فارسی »

لشکر ازتخت ستانبول سوی ایران تاختم
سرخ سررا غرقهٔ خون ملامت ساختم

شدغلام همتم ازجان ودل والیٔ مصر
تالوای خسروی بر نه فلك افراختم

کرداز ملك عراق این‌مژده آهنك حجاز
چنك نصرترا چودر بزم ظفر بنواختم

ماوراءالنهر از تیغ شده غرقاب خون
چشم دشمن‌را زکحل اصفهان پرداختم

آب‌آمو ازسرهرمو روان شد خصم‌را
شدعرق‌ریز ازتب غم چون نظر انداختم

شاه هنداز لشکر فرزانه‌ام شد پیل مات
بر بساط ملك چون شطرنج دولت باختم

ای سلیمی شد بنام سکهٔ ملك جهان
تاچوزر در بوتهٔ مهرو وفابکداختم

ترجمهٔ عثمانیه‌سی

۱

مقصد اقصای شاهانه‌م توحید افکار اسلامیان ایله بتون دنیایی مسعود ایده‌جك برقوت حصوله کتیرمك ایدی . عزمك آثارینی کوستردم .

مرکز معلای سلطنتم اولان استانبولدن قالقوب اجداد واحفادمی مفتخر، جهانی متحیر ایده‌جك صورتده مودوع فطرت ملوکانه‌م بولنان جلادت ممتازه‌دن اقتباس ایله هر بری بر قهرمان برق جولان کسیلن عسکر مظفرمله ایرانه طوغری جهانکیرانه یوریدم .

موفق اولدم . اوراده بزمله یکرنك اولمیان ارباب ضلالی غریق خون مغلوبیت ایلدم .

۲

مصره واردم . سلطان غوری‌نه جوال آتش موانعسوز اولدیغمی تقدیر ایده مدیکندن اوملی که سد راهم اولمق ایستدی . طبیعی برآز چارپشدق . زور بازوی سلیمانه دن آکاده بر نمونهٔ عالی کوستردم .

غوری باقدی‌که بویله علم عالم آرای غالبیتی تا عرش اوزرنده متوج بولنان بر صاحبقرانه مقاومت قابل دکلدر همت بلندمه قارشی سرفرو ایلدی .

۳

بزم خسروانه‌مده دائما زینت و یرن ارغنون ظفرك آواز اصدقا نوازی عراقدن

بجازه عکس انداز اولدی . مژدهٔ غلبانم عالمه یایلدی . دنیایی بر آهنك جهانکیرانه در طوتدی!

٤

عثمانلیلغی الڭز یاده پارلادان شانلی قلجمك دوکدیکی قانلر ماوراء النهری بردر - یای خون حالنه کتیردی . اعدا المدن قان آغلادی . کوز لرنده سر مهٔ اصفها ندن اثر قالمدی .

٥

دشمنه شویله برکره باقدم . مهابت نظر زهره کداز مدن تتره مکه ، تردو کمکه باشلادی . هر قیلنك اوجنـدن ابجدیکی « آمو » نهرینك صویی روان اولدی .

٦

بساط فسیح سلطنت اوزرنده مهارت مشهوره مله متناسب او یله بر شطرنج دولت اوینادم که ، اولور اولمز شاهلرله مصادمه یی عادی باز یچه لردن عد ایدن عسکر نصرت پرورم حکمدار هندی بر نجی حمله ده مات ایلدی . عثمانلی شهسوار ینك یانـنـده بك پیاده قالدی .

٧

قهرمان سلیم ! سکا بو موفقیتلر آز در بیله ! زر خالص کبی مهرو وفا بوته سنده ار یدیکك ، هر یرده مردانه ، انسـانیت پروانه حرکت ایتدیکك ایچوندر که قائل

« وانزل جنوداً لم تروها » سکهٔ ملك جهانی نقش نامکله مجلا ایلیور .

* * *

صاحبقرانلقدن متولد بر لقـب پرشان وشرف اولان یاوزلغی بو کفته سیله موازنه ایداـك ممکن اولان حضرت سلیم اولك بر بیتده هم قهرمانلغـك درجهٔ عال العـالنی وهم ده مغلو بیت عاشـقانه سنك مرتبهٔ غایة الغایه سنی کوسترمسی حقیقة امثالی کورلمدك رهنر ادبیدر . او بیت ایسه شودر:

شیرلر پنجهٔ قهرمده اولورکن لرزان
بنی برکوزلری آهو یه زبون ایتدی فلك

هیجای قهرمانانه و ادیبانه نك ایکیسنده ده قولی بوکولمیان او داهیهٔ عظمـانك زبون سوداسی اولدیغی کوزلری آهو قدر محسود خوبان جهان اولمغه لایق بر کوزل دهـا تصور اولنه بیلورمی ؟

حضرت سلیم معشـوقنی نه قدر اعلا ایلدیکنه بر دلیل اولمق اوزره کندی وفاتی حالنـده مصلا اوزرنده یاتدیغی زمان بیـله سـودیکنك آیاقده طورمـی شـان عالیٔ محبانه سنه موافق دوشـه میه جکنی بالتخیل دیمش که :

بن یاتام لایقمیدز قارشو مده آیاغین طوره
سرو نازم دیك بن اولدکده نمازم قلسون

بو بیت ترك لسانك برچوق شیوه لری

میانده شیوهٔ عثمانیدن زیاده شیوهٔ تاتارانه‌یی
آکدیرر که آنده اولان لطافت دخی پك
مستحسن کوریلور •

حضرت سلیم اولك شان خلافته نه‌قدر
مشتاق اولدیغی حرمین شریفینه خدمتیله
افتخار ایلدیکی جناب رسول‌الله حقنده‌کی
محبت فوق‌العاده‌سیله موازنه ایدیله‌بیلور •
او محبت دخی شو نعتندن آکلاشیله‌بیلور :

« نعت »

ای دل حیات روح بانعام مصطفاست
وآغاز کائنات ز انجام مصطفاست
سیمرغ جان من‌که رمیدست از دوکون
منت خدایرا که بجان رام مصطفاست
کوثر نمی زچشمهٔ احسان رحمتش
آب حیات قطرهٔ از جام مصطفاست
کردون چه‌کونه راست کند قد همچو چنك
کو تا بروز حشر در اکرام مصطفاست
بوجهل منکر سخن اهل حق چراست
این کفت‌وکوی ما همه الهام مصطفاست
با این زبان ز بردن نامش حیا کنم
دائم اکرچه ذکر دلم نام مصطفاست
خورشید کرم کام درین چارمین قفس
پران کبوتریست که در دام مصطفاست
ای شه بامتان خود اجری عظیم بخش
وآنکه شراب عشق بجان سلیم بخش

« ترجمهٔ عثمانیه‌سی »

۱

کوکل! صفای جان آنجق التفات
مفخر پیغمبران ایله حاصل اولور • بتون
کائنات روح‌الارواح اولان اوسر پر لولاك
پادشاهنك سایه‌سنده وجود بولمشدر •

۲

ایکی عالمدن هیچ بریسنه تنزل قیدنده
بولنمیان عنقای روحم ، اللهه شکر ایدرم که
حضرت مصطفی کبی بر صیادالقلوبك کر-
فتار دام عشقی اولمقله متعالیدر •

۳

شراب کوثر چشمهٔ لطف احمدیدن
بر رشحه‌در • آب حیات ایسه او رحمت
عظمانك پیمانهٔ فیضندن برقطره‌در •

٤

قدی بوکلمش فلك نصل استقامت قامت
کوستره‌بیلیر؟ یوم حسابه قدر ارحم شفعا
افندمزك مظهر احسان بی حسابی اولوب
طوره‌جقدر • شوهیئت‌منتدارانه‌ده بولنمی
قاعدهٔ نعمتشناسی‌یه رعایتندندر •

٥

ابوجهل مدبر ، کلام اهل حقی نیچون
منکر اولیور؟ باقلیدرکه بتون بو بزم حق
پسندانه سوزلرمز جناب ابوالقاسمك الهامات
امت پرورانه‌سندن بشقه برشی دکلدر •

٦

« محمد » نام جلیلی هیچ بر وقتده خا-
طرمدن چیقمز • آنی لسانمله دخی دائما یاد
ایلدیکم حالده ز بور السنهٔ روحانیان ، آیات

آرای قرآن اولان بو یله برکلمهٔ لاهـوتیه‌یی شولسان ایله آکمقدن ـ افراط تعظیم جهتیله ـ شرمسار اولمقده‌یم ٠

۷

قفس آسمان رابعده کوردیکمز آفتاب دوار ٬ بردونك کوکرجیندرکه او شـاهباز عوالمشکارك دام اراده‌سنه طوتلمشدر ٠

۸

ای پادشـاه ملك لی مـع الله ! افراد امتکی نائل اجر عظیم ایله ٠ شراب عشق ـ ده نصیب قلب سلیم ایله ٠

*
* *

حب رسول الله ایله بو قدر متحلی اولان ذات حضرت سلیمك جناب رب العالمیندن نیاز ومنـاجاتی دخی برنسخـهٔ کبرای ادب وبرحجت عظمای دیانتدرکه تربهٔ شریفه لرنده برنسخه‌سی معلق اولـدیغی کبی تبرکاً بورایه دخی درج اولنور ٠

« مناجات »

خدایا تراز یبد این پاد شـا هی
که هر پادشه راتو پشت و پناهی
کنی پست آنراکه نبود پسندت
دهی سرفرازی بهر کس که خواهی
بغیر از تو شاهی نشاید کسی را
که اسرار هر بنـده دانی کماهی
بر اثبات ذاتت که ذر هر صفت هست
کواهنـد اشیا زمـه تابمـاهی
اکر عاصیم من تو رحمت مکن کم
چو کس نیست در دعوی بیکناهی
توده استقامت در اقلـیم عدلم
که هسـتم براه غمت مردراهی
زشرم کنه چون شفق باکواکب
کنم سرخ ازاشك رخسار کاهی
شده دود دل پرده در پیش چشمم
مراخود چونامه بس این روسیاهی
بغیر از توام نیست کس وزتوام من
ببخشـا سلیمی خـودرا الهی

« ترجمهٔ عثمانیه‌سی »

۱

ای معین سـلاطین آفرین ! هر پادشـاه شوکت پناهك ظهیر خبیری سنسـین ٠ بو قدرت ٬ بو جلالت سکا مخصوصدر ٠

۲

اراده سـنکدر ٠ عبادکدن رضا که مخالف حرکتده بولنانلری اذلال ایدرسین ٠ ایستدکلریکی ده اعزاز ایلرسین ٠

۳

حقیقتده پادشاهلق سندن بشقه کیمسه ـ یه یاقشمز ٠ بر پادشـاه هر حالـدن آکاه اولملیدر ٠ اسرار کائـناتك علامی ایسـه آنجق سنسین ٠

٤

بیك درلو تجلی ایله اظهـار آثارلو ـ هیتدن خالی قالمیـان منزه ذاتکك اثبـات

وجودی ایچـون ثرادن ثریایه قدر هرشی شهادت، هر شهـادت کمال کبریاکه دلالت ایتمکده در .

٥

رحیما ! عاصی یم . محتاج رحمتکم .
بنی مظهر غفران ایله .
جهان مفتقر عفو و احسانکدر . سکا قارشی کیم بیکناهلق دعواسنده بولنه بیلیر؟

٦

مادام که طریق خطرناك عشقکده طورمن کیدر برمرد جهانکرد اولمق اوزره یارادلمشم توفیقکله تسخیرینـه چالشـدیغم اقلیم عظیم عدالته طوغری بکا یول کوستر .

٧

کناهمك چوقلغندن اوتانه اوتانه زمان زمان کریان اولیـورم . قطرات خـونین سرشکمدن چهرهٔ نادمانه‌م کوا کبنما برشفق لوحه‌سی تشکیل ایدییور .

٨

دود ممدود آهم پردهٔ چشم کریه‌خوا۔ هم اولمقده‌در . ابراز ندامت، استدعای رحمت ایچون بویله نامه کبی روسـیاه اولشم بکا وسیلهٔ کافیه‌در .

٩

بن‌که سندن وجود بولدم سندن بشقه کیمسه‌م یوقدر . الٰهی ! سلیم اثیمکه عفو۔ رانه معامله ایله .

بالاده بیان اولندیغی اوزره حضرت سـلیم عثمانلی پادشاهلری ایچنده جلادتیله اولدیغی کبی شاعریتیله دخی برموقع مخصوص طوتمش اولدیغندن تربهٔ عالیه‌سی الك زیاده ادبای ملتك زیارتکاه مقدسی اولمقده واثنای زیارتده شعرامزه عالی عالی سـوزلر الهام ایلمکده‌در .

از جمله چکنلرده ترجمان حقیقت غز۔ ته‌سنك قسم ادبیسنده عرض اولندیغی اوزره بزم مسـعود خراباتی برکون جاذبهٔ سلیمیه ایله :

« صانکه معنادرچیقار بربیت‌دردانکیزدن»

تشـبیهنی آکدیره‌جق صورتده تربهٔ شریفه‌نك جوارنده بولنان سعادتخانه‌سندن چیقـوب زیارته کیتمش واطراف تربه‌یی طولاشیرکن :

« نصل طورر شوجهانکرد قهرمانه باقك »
« نه قهرمانلره و یرمش‌سکون زمانه باقك »

مطلعنی مرتجلاً انشاد ایلدکدن صکره جناب قهرمانك وقوعات تاریخیه‌سنی کوز اوکندن کچیردیکی صره‌ده شمدی کمال سکون ایله زیرخاك رحمتده مدفون طوران اوشهر یار حیدر کردارك بر محاربه میداننده ایتد۔ یکی صفدرانه جولانلری خیـال ایلمکله بر نسخهٔ نادرهٔ ادب اولان شو قطعهٔ غرایی نظم ایتمش ایدی :

« قطعه »

شانلی برمیدان هیجا کلدی پیش چشممه
اولمه ده هر فرقه دن نیران غیرت منجلی

خصمه قارشی هر صف سیار آتش پوسکورر
یلدیرم کویا اولور نوبت بنوبت منجلی

هر تفنکندن فروزان نور جوال ظفر
هر طوپندن کوکب اقبال ملت منجلی

سیر ایدك عثمانیانك جلهٔ شیرانه سن
بردن اولمشدر هزاران سیف سطوت منجلی

برق خاطف صانمه اولمشدر سلیم اولك
دست پرزورنده شمشیر جلادت منجلی

قهرمان بی محابانك کورك جولاننی
جبههٔ پاکنده نور غالبیت منجلی

بشقه برقوت و پرر جنکاورانك قلبنه
قلب لشکر کاهده اولدقجه حضرت منجلی

آفتابك دهری تنویر ایتدیکی کوندن بری
اولمامشدر بویله بر خورشید شوکت منجلی

بویله بر قهرمان جهاد آثار و پادشاه دیندارك شفاعت سنیهٔ احمدیه استحقاقنه استناداً ارائك جنتك الك عالیسنه سایه انداز اجلال اولمسی دعاسنه کروبیلر بیله آمین خوان اولورلر .

مابعدی وار

—٥—

خوشه چینی

« پاتاتس محافظه سی »

کلیتلیجه مقدار پاتاتس محافظه ایدنلر ایچون بر غزته ده مهم بر نصیحت کوردك . معلومدرکه موسمی کلنجه پاتاتسلر سورمکه باشلارلر . او حالده لذتی غائب اولدیغی کبی سورکو یرلرنده دخی مضر بر مایع پیدا اولور .

انبارنده زیاده جه پاتاتس حفظ ایدن فامیلیالر و یاخود دکانجیلر پاتاتسك سورمکه باشلادقلری اثناده مقدار کافیسی بر سپته قویارق برقزان قاینار صویه صوقلی . برقاچ دقیقه قالدقدن صکره چیقاروب کونشه سره رك کوزلجه قوروتملی .

قاینار صو پاتاتسی یشیللنمکدن منع ایدر . حالبوکه لذتنه اصلا خلل کلمز .

محمد جودت

—٠—

امان الان بو یالان !

بیلم هانکی مشهور قپودانه اسناد اولنان فقره بی سرلوحه مز خاطرله اخطار ایتدیمی ?

برمشهور قپودان سواحلك بر یسنده بر ییلان کورمش که یاننه یاقلاشوب فیلی

یوتیورمش . بونی برجمعیتده حکایه ایدنجه
فیلی یوته‌جق قدر جسیم بر ییلانك وجو-
دی استبعاد اولنه‌رق « اما یالان بو یالان !
فیلی یوتدی بر ییلان!» دیه استهزا ایتمشلر .
صکره قپودان اوزون بر سیاحت اختیار یله
اینانمیانلره ییلانی کوستره‌رك سوزی یالان
اولمدیغنی اثبات ایتمش .

شو فقره‌یی بزه اخطار ایتدیره‌جك بر
فقرهٔ جدیده‌یی فرانسز غزته‌لرنده کوردك .

ساغالیه‌ن اسمنده بر بیوك واپور عدن
کورفزنده سیاحت ایدر ایکن صوقوطورا
اطه‌سنه پك ده بعید اولمیان بر یره کالدکده
پرووه نوبتجیسی اولان ضابط قپودانه خبر
و یرر که کمینك خط حرکتنه موازی اوله-
رق فقط پك یقیندن وصودن اوچ درت
مترو در ینلکده برجسم مهیب کورینیور .

درحال خریطه‌یه مراجعت اولند-
قده اورالرده تحت الماء قوم ویاخود قیا کبی
برشی کوسترلمدیکی اکلاشیلنجه قپودان ظن
ایتمش که بر بیوك کمی اوراده تپه اشاغی‌یه
غرق اولمش ده کمینك دیبی کورونیور . زیرا
کوز یلان شکل بعینه بویله برصورت ارائه
ایتمکده ایمش .

هرحالده بوعجیبه نه ایسه اکلاشلق
ایچون کمی‌یی یولندن الیقویمشلر . برده
دقت ایتسونلر باقسونلر که کور یلان هیکل
عظیم وجسیم بردکز ییلانی اولوب قرنی التی
یم بیاض اولدیغی جهتله براز اوزاقدن
کو یا باتمش برکمی‌یه چارپان طالغه‌لرك کو-
پوك چیقار یشنی آکدیرر ایمش . حیوانك
کردنی بالنسبه پك اینجه ایسه ده یکرمی بش
متر و دن دها اوزون اولوب باشی عینیله
ییلان باشی ایمش . وجودی دخی حقیقةً
برجسیم سفینه جسامتنده اولوب بویله بر
عجیبه‌یی دها زیاده تماشایه وقت مساعده
ایتمدیکندن همان ساغالیه‌ن واپوری یولنده
دوام ایلمش .

بو فقره‌یی یازان غزته شو فقره‌نك اینا-
نمغه لایق بولنه‌میه‌جغی مطالعه‌سیله دیبور
که : شو عجیبه‌یی یالکز بر کشی بش کشی دکل
تکمیل کمی خلقی کورمش اولدقلرندن دکز
لرده «دکز ییلانی» دینلك لازم کلان بویله
محیرالعقول برحیوان بولندیغنه شبهه ایتماملیدر .
امثالی سائر یرلرده دخی کورلمشدر .

محمد جودت

—o—

« نخود اکوب انسان بچمك »

ضرب مثل حکمنه کیرمشدرکه « کشی
نه اکر ایسه آنی بچر » دیرلر . فقط
فرانسه قرالی مشهور اون دردنجی لوئی
زماننده کویلینك بریسی عادتا نخود اکوب
صکره ترلاسنده انسان بتمکله بو محصولندن

نخوددن زياده استفاده ايتمش . بافكز ايش
نه‌دن عبارتدر :

اون دردنجی لوئينك خاصه عسكری
فرانسز واسويچره‌لی اولمق اوزره ايكی صنفه
منقسم اولوب بونلره « غارد فرانسه‌ز »
و « غارد سويس » دينلور ايدی .

بر كون قرال ايكی صنف عسكری دخی
رسم چكيد اجراسنه چيقارر « اوويل »
نام صحراده چكيد رسمی اجرا اولنور ايكن
بر كويلينك « معجزه ! معجزه ! » ديه حايقر
ديغی ايشيديلور . عسكرلر ضابطلر نه
اولديغنی صورارلر ايسه‌ده كويلی هيچ
طوربنی دكشديرميوب « معجزه ! معجزه ! »
ديه حايقرمقده دوام ايليور .

قرال دخی بوفريادی ايشيدنجه شو
معجزه‌نك نه‌دن عبارت اولديغنی آكلامق
مراقنه دوشر . كويلی بی حضور ينه قدر
كتورتوب كيفيتی سؤال ايدر . كويلی
راز اوزاجق بر پرده قول نظامنده طو-
ران بر طابور اسويچره‌ليلری كوستره‌رك
ديركه :

— حشمتلو افندم ! اوراسی بنم تر-
لامدر . ترلامه بن نخود اكش ايدم .
حكمت خدا بو يا ! نخود اكديكم ترلاده
ايشته اعلا بر طابور غارد سويس بتمش !
بويله بر محصول بنم كبی عاجز بر كويلی يه
باقيشق اليه‌جغندن محصولی ذات حشمتكزه
عرض وتقديم ايدرم .

نصل؟ كويليده‌كی ظرافتی بكنديكز يا ؟
تعليم اثناسنده عسكر نخوده مرجكه
باقيه‌رق بيچاره كويلينك بونجه امك صرف-
فيله يتشديرديكی نخود ترلاسنی پامال ومحو
ايتمش ايسه‌ده كويلی عقللی طورانه‌رق
آنلری نخود تخمندن يتشمش معجزكارانه
بر محصول اولمق اوزره دكرفيئاتيله قراله
صاتمش .

بن شو فقره‌يی « لطائف » قسمنه
دخی لايق كورر ايديسه‌مده شورادن بو-
رادن طوپلاديغم خوشه‌جكاری بشقه‌لرينك
برلرينه طاغتمق ايستمديكمدن بوفقره‌جغی دخی
كندی سرنامهٔ عموميم آلتنده بولنسون ديه
بورايه قيد ايلدم .

محمد جودت

قوقولی يورطه‌لر

نه او ؟ سرلوحه‌يی اوقور اوقوماز
وجهكزده استكراه علائمی بلوردی .
صانكه « قوقولی يورطه‌لر » ديديكم
ايچون اويله قوقش ، چوريمش برباد اولمش
يورطه‌لردن می بحث ايده‌جكم ظن ايتديكز ؟

خير ! امين اوليكز كه سزی اوقوقش
يورطه‌لرله تعجيز ايتميه‌جكم . بالعكس
مسك كبی قوقولی يورطه‌لری بيلديره‌جكم .
بو دفعه‌ده متعجب اولديكز دكلمی ؟

حقکز وار . زیرا کل ، یاسمن ، شب‌بوی ،
سنبل ، فولیه کبی اعلا قوقولی چیچکلرك
قوقولریله قوقولنمش یمورطه‌لردن بحث
ایده‌جك اولورسه‌م البته تعجب اتمامك
الده دکلدر .

یمورطه‌لر اوکوزلم چیچکلرك قوقولریله
نصل قوقولنورلر ؟ دیرسکز اما پك اوقدر
عجله ایتمیکز .

بیلورمیسکز که یمورطه‌لر عادتا بزم کبی
تنفس ایدرلر . یعنی نفس آلوب نفس
ویررلر . اکر بیلمز ایسه‌کز آدم عقللی فن
کورمش بریسنه سؤال ایدیکزده باقیکز
سزی نصل تصدیق ایدر .

نه حاجت ! ارباب فنونی آرایوب
بولمق زحمتنی اختیار ایتمکدن ایسه دها
قولای برشی وار .

بیلم خاطرکزه کلیورمی ؟ بر وقت
« آفاق » نامنده مفید بر رساله موقوته
چیقار ایدی . بو کوزل رساله هنوز یدنجی
نسخه‌سنده ایکن تکمیل انفاس حیات ایتلمش
ایدی .

ایشته بو رساله‌نك غالبا برنجی نسخه‌سنده
« یمورطه » سرلوحه‌لی بر مقاله فنیه وار
ایدی . نه قدرده مفید بر مقاله ایدی ! او
مقاله‌یی دقتله اوقور ایسه‌کز یالکز یمورطه‌
لرك تنفس ایتدکلرینی دکل نه‌لردن مرکب
اولدقلرینی وعادی بر یمورطه‌نك قبوغی ،
بیاضی ، صاریسی قاچ غرام کلدیکنی
وتازه یمورطه‌لرله بیات یمورطه‌لرك نصل
اکلاشیله‌جغنی ونه یولده چوریدکلرینی
ونصل پیشورمك لازم کله‌جکنی وکیملرك
اکل ایتمسی موافق اوله‌جغنی وپارسه‌ده
برسنه ظرفنده نه مقدار یمورطه استعمال
اولندیغنی وعلی العموم یمورطه‌لری نه وجهله
حفظ ووقایه ایتمك ایجاب ایده‌جکنی دخی
اکلارسکز . شمدی بو مقاله‌یه مفید دیمکده
حقمی تسلیم ایدرسکز آ ؟

ظن ایتمیکز که آفاق رساله مرحومه‌سنی
بوراده مدح ایتمك ایستیورم . همان همان اسمی
اونودلمش وجمعی انظاردن نهان اولمش بر
رساله‌یی مدح ایتسه‌م بیله نه قزانیرم ؟ « آفاق »
ذاتاً بنم کبی عاجز برخوشه‌چینك مدح
وستایشندن مستغنی ایدی .

هرنه‌حال ایسه یمورطه‌لرك تنفس ایتد‌
کلرینه دائر برفکر اجمالی حاصل ایلدیکز آ ؟
کله‌لم شمدی قوقولی یمورطه‌لره :

یمورطه‌لرك موسم صیفده اون بش کون
قدر طیاندیغی پك نادردر . اکرچه چفتلکدن
ده پك کلیتلی کلمش ایسه بونلرك جمله‌سنی
برقاچ کونده صرف ایتمك ممکن اوله‌میه‌
جغندن کوزجه محافظه ایتمکه لزوم مس
ایدر .

اوده یمورطه‌لر مبذول یا ! ایستدیککز
کبی استعمال ایده بیلیرسکز . یمورطه‌لری

کل قوقوسیله‌می قوقولمق ایستیورسکز ؟
بوحالده بش اون یمورطه‌یی کل یاپراقلری
ایچنه کومرسکز . یاسمین قوقوسیله‌می
قوقولمق ایستیورسکز ؟

یمورطه‌لری یاسمین چیچکلری ایچنه
دفن ایدرسکز . حاصلی هرهانکی قوقولی
برشی ایله یمورطه‌لری قوقولمق ایسترسه‌کز
یمورطه سپتنك ایچنی انکله املا ایدر
ویمورطه‌لری بونلرك ایچنه کومرسکز .
دارچین ، قرنفل مسحوقی دخی چیچکلرك
یرینه قائم اولدیغی کبی کوکل صویی ،
پورتقال صویی لیمون چیچکی صویی دخی
قائم اوله‌بیلورلر .

یمورطه‌لر بونلرك ایچنده اوچ ، بش
کون قالدقدن صکره سپتك ایچندن آلور صحانه
قیرارسکز . براز پیشدکدن صکره تناول
بیوریکز . ایشته سزه کل قوقولی ، یاسمین
رایحه‌لی بر یمورطه طعامی .

نصل بکندیکزمی ؟

محمدجودت

—o—

لطائف

برظریف دیمش که :

— پیر ایله انسان اره‌سنده بر فرق
واردر . شوکه : انسان کوچك ایکن
یورومکه باشلادیغی حالده پیر اك اختیار
اولدیغی زمان یورومکه باشلار .
چونکه قورتلانورده !.....

—o—

سکسان یاشنده ومریض بر اختیارك
یاننده هنوز یکرمی یاشنده کنج دینج برقز
آشجیلق ایدر ایمش . بس بللی هرکون
اختیارك اولومدن نشان ویرن چهره‌سنی
کورمکدن اوصانمش اولملیدرکه قزاستعفا-
سنی ویرر . اختیار قزی استعفادن جایدیر-
مق ایچون دیرکه :

— قزم نیچون بویله ایدرسك؟ بیلور-
سك که بن صیق صیق خدمتجی دکشدیر-
مکدن خوشلانمم . عمرك اولدقجه بکا خدمت
ایده‌بیلورسك !

اکلایورسکز یا؟ یکرمی یاشنده قز
عمری اولدقجه سکسان یاشنده‌کی مریضه
خدمت ایده‌بیله‌جك !....

—o—

کباردن برفامیلیا نزدنده بعض احباب
طعام ایدییورلر ایمش .

اعلا برهندی طوله‌سی کلور . الك
مشهورجراحلردن بریسی دخی سفره‌ده
حاضراولمغله خانه صاحبی دیرکه :

— جراح افندی ! سزطورر ایکن
ارتق هندینك قطع اعضاسی بزه دوشمزیا ؟
جراح بوتکلیفه حق ویرر . درحال

بر بچاق الوب هندیدن بر باجاق قطع ایدر
ایسه ده صنعتنه زیاده سیله مراقلی اولان
بو ماهر جراح کندیسنی حقیقةً بر باجاق
کسمش ظن ایدرك طالعنلغنك صوك درجه‌-
سیله جیبندن اوستونج طاقمی چیقارر .
دیکر جیبندن دخی تفنیك وصارغی فلان
الوب هندینك باجاغنی کوزجه صارار .
هم صارار هم ده کندی کندیسنه مرلدانمق
قبیلندن دیر ایمش که ؟

— هیچ مراق ایتمیکز افندم ! براز
استراحت برازده مداوات ایله قریباً شفا-
یاب اولورسکز .

—٥—

قادین ارککك غلبه لك برجمعیتده
اوجمعیته احباب اولان ایکی ادم اسقانپل
اوینارلر . هرکیم یکیلیر ایسه جمعیته اکراماً
دوندرمه‌جی‌یی چاغیرمجغی اویونك شرط
اساسیسی اولور .

اکلاشیلیور یا ! موسم یاز موسمی
ایمش سربلکه احتیاج وارمش دوندرمه-
جی‌یی چاغرمق جمعیت احبابك بتون اعضا-
سنی ممنون ایلیه‌جکمش .

هر اویونده طبیعی برطرف یکیلیر بو اویونده
دخی برطرف یکیلیر .

فقط یکیلان طرف ذکی وظریف
ایمش .

قرق بش قدر جمعیت خلقنه اوچر
بشر غروشلق دوندرمه یدیرلسه برقاچیوز
غروش مصرف ایدیله‌جکندن قطع نظر
فقط عار مغلوبیتی برذکاوت ظریفانه ایله
برطرف ایتمك ایچون مغلوب اولان افندی
دوندرمه‌جی‌یی چاغرمغه حاضر بولنور-
سه ده دوندورمه‌جی کچر ایکن یانده بولنانلرك
انجق ایشیده بیله‌جکلری قدر برصدا ایله
چاغروب دیرکه :

— دوندورمه‌جی ! دوندورمه‌جی !

احبابده بر پروتستو .

ظریف دیرکه :

— بزم قولمز یالکز دوندرمه‌جی‌یی
چاغرمقدن عبارت ایدی . صدامزی دو-
ندرمه‌جی‌یه ایشتدیرمك شرائط داخلنده
یوق ایدی .

احبابدن بریسی صوراركه :

— جانم دوندرمه یمیه‌جکمیز ؟

ظریف مغلوب جواب ویرر دیرکه :

— دوندورمه‌یی یمکدن هیچ بحث
اولنمدی . یالکز دوندورمه‌جی‌یی چاغرمق
شرطمز اولوب انده دخی ایشتدیرمك قیدی
یوق ایدی .

* * *

شو فقره‌یی یازدیغمز صره‌ده احبادن
بر ذات شو فقره‌یی دخی سویلدی :

— پكنلرده بر قاچ ذات قیرده بر
ضیافت یاپمق شرطیله طاوله اوینارلر .
فقط طرفین یکدیکرینی الداده‌مامسی
ویاپیله‌جق ضیافتك کرك حاضر بولنان
احبابه و کرك بولنمیانلره کفایت ایده‌بیلمسی
ایچون اون بش لیرا مصرفله‌وجوده کله-
جکنی شرط اساسی اوله‌رق درمیان
ایدرلر .

بو اویونده دخی طرفیندن بریسی مغلوب
اولور و بو اویونده دخی مغلوب اولان
طرف ذکی بولنور . شو قدرکه اثر ذکاوتنی
درحال میدانه قویمز .

برقاچ کون صکره کوزل برموقعده
قیر ضیافتی یاپیلمغه قرار ویریلور . احباب
دعوت اولنور . دعوت اولنان احباب
کندی دوستلرینی ده‌دعوت‌ایدرلر . او یله‌یا
اون بش لیرالق مأکولات ومشروبات قاچ
کشی‌یه کفایت ایتمز .

برده اورته‌یه چیقاریله چیقاریله اوچ
درت کشی‌یه بك‌ده‌بول‌بول کفایت ایده-
میه‌جك قدر مأکولات ومشروبات چیقا-
ریلنجه احبابك حیرتی آرتار . هرطرفدن
پروتستولر بوایشده ممسکانه طاورانلدیغندن
بحثله شکایتلر چوغالور .

ظریف مغلوب قوینندن برحساب
پوصله‌سی چیقاروب احبابه عرضله اوقو-
یه‌رق دیرکه :

— افندیلر ! ایشته غلطه‌ده‌غازینوجی
فیلیپك حساب پوصله‌سی ! تمغاسی ده
اوستنده‌در . ایتالیانجه یازلمشدر . باقکز
دقت ایدیکز ! یکوننده رقمدن ماعدا یازیله
دخی « لیرا قووینسدیچی » دیه یازمش .
عرض ایتدیکم یمك تمام اون بش لیرالقدر .

واقعا احباب ایتالیانجه بر لیرا دیمك بر
فرانق دیمك اولدیغنی درمیان ایدرلرسه ده بزم
ظریف مغلوب او یون اوینـاندیغی زمان
بحث ایدیلان لیرانك عثمانلی ویا انکلیز
لیراسیمی اوله‌جغنی یاخود ایتالیان لیراسی
اوله‌رقمی صرف ایدیله‌جکنی تعیین ایتمدکلرندن
احبابی حقسز چیقارر .

—٥—

ـ تحف بر خرسزلق ـ

بو تحف خرسزلق بغداد ده مولوی
خانه جامعنده بر بدوی عربله ایکی یان
کسیجی اراسنده بروجه آتی وقوع
بولمشدر .

عرب هنوز چارشودن مبایعه ایلدیکی
قرمزی یمنیلری ایاغنه کیمش و ایاغندن
صویمدن مذکور جامعك بر کوشه‌سنده
براز اویومق ایچون اوزانمش وفقط دها

تماميله اويقويه طالمامش و حواسى معطل اولمامش ايدى •

يان كسيجيلر عربك چارشودن يمنى يى مبايعه ايلديكنى كورمش اولدقلرندن مقصدلرينى عربه بيلديرمكسزين ارقه سندن جامعه قدر كلمشلر •

عرب جامعده و كندى قربنده ايكى ادم بولنديغنى حس ايتمكده و مكالمه لرينى شو وجهله دكلمكده ايدى •

يان كسيجيلرك بريسى ديكرينه — جانم شو پاره چقنى يارينه قدر بو جامعك بر كوشه سنده كيزلمك ايستيورم اما مناسب بر محل انتخابنده ترددم وار در •

ديكرى — او يقويه طالمش اولان شو عربك يانى باشنده كى چقوره كومسه كز وايزينى غائب ايتمك ايچون اوزرينى طوپراقله ستر ايتسه كز فنا اولماز • عربك يوزكنده بر مسرت چارپنديسى

يان كسيجى ديكرينه — امان افندم كوستردككز محل مناسب اما شواو يومقده اولان عرب بو سوزلرى يمزى ديكليور ايسه •

عرب خورلدامغه باشلار •

ديكرى — خير افندم نه سويليورسكز ايشته عرب او يقوده همده خورلديور ايشتميورميسكز؟

يان كسيجى — بنده اويله كوريورم لكن شونك صحيحاً ياتوب ياتمديغنى پك قولاى اكلايه بيلورز •

ديكرى — نصل؟

يان كسيجى اياقلرنده كى يمنيلرك سن برينى بنده برينى چيقاره لم بقالم صحيحاً او ياتمزمى ؟

عرب خورلديسنى ارتردى اللرى اختيارسز وقوعبوليورجه سنه يان طرفلرينه دوشدى •

ديكرى — او يقوده در افندم حتى سنكله بحث ايدرمكه يمنيلرينى اياغندن صو يساق يله او ياتميه جق •

يان كسيجى — پك اعلا كل بقالم

ثمدى بو يان كسيجيلرك ايكيسى بردن عربك اياغندن يمنيلرى چيقاردقدن وعربده بر حركت اولمديغنى كوردكدن صكره فى الحقيقه جامعك اوديكلرى كوشه سنده - كى چقوره برشى كومديلر و اوزرينى طوپراقله قپايوب صاوشديلر •

عرب برچقن پاره يه نائل اولديغندن يمنيلرينك كيتديكنه تأسف يرينه فكرينى برسونج احاطه و جامعده ده كمسه قالمديغنى حس ايدرك چقنك بولنديغى چقور اوزرنده كى طوپراغى طاغتمش و ايچنده يومروبر طاش پارچه سى بولمشدر • كمال تأسفندن واويلا ايله طاشى باشنه اورمقدن بشقه واسطهٔ تسلى بوله مامشدر •

(زوراء)

—٥—

متنوعه

« اسكندر كبيرك مزارى »

اوزرنده

« حكمانك سويلدكارى نطقلر »

اسكندر كبيرك نعشى مملكتنه كتير. يلوب دفن اولنديغى زمان ماكدونيا قوماندانى بولنان جنرال او زمانك مشاهيرينى جمع ايله جهانكير مشار اليه حقنده برر نطق ايراد ايلملرينى امر ايلمش . فقط نطقلرك اويله برصورتده تركيب اولنملرينى ايستهمشكه هم اسكندرى سونلر ايچون موجب تسليت وهم ده بتون عالم ايچون مدار عبرت اولهلر .

فيلهمون الك اول مزارك اوزرينه واروب ديمش كه :

« وقار وعظمت بشرك حكمسزلكنى كوسترهجك بر مثال مؤثر حضورنده بولنيورز . اى اسكندر ! ادبار دينيلان شى شمدىيه قدر سنك اسيرك كبى برطور مسكينانه ايله آرقهكدن كيدر ورهبرك دائما اقبال اولور ايكن شمدى شو آنده ادبار بر طور مظفرانه ايله رهبرلك موقعنه ايلريلهمش و اقبال ايسه مأيوسانه بيونى بوكهرك كيروده قالمشدر . اى بو قهرمانك مغلوبى اولان حكمداران جهان ! اسكندرك دوچار اولديغى حالى كوركزده حس انتقام ايله مطمئن دكل كندى عاقبتكزك تفكريله حكمتشناس وحقيقت بين اولكز »

فلاطون شو نطقى ايراد ايتمش :

« اى سن كه حكمسز بر شعشعهٔ شانه قاپيلهرق بتون جهانى استيلا غيرتنده ايدك ! مساعى ومتاعبكك ثمرهسنى شمدى بشقهلرى اقتطاف ايده جكلردر . بونجه مظفريتدن سكا قالان حصه احكم الحاكمينه ويرهجكك حساب مدهشدر »

ارسطو ديمشكه :

« اسكندرك واصل اولديغى منتهايه هپمز متوجهز . فانى اولان شيلره نه قدر ميل واقبالمز وار ايسه باقى وجاويد اولان شيلره دخى او قدرجق اولسون رغبت ايدهلم »

فيلوتاس ديمش كه :

« اسكندرك حال حياتنده بزه بر درس حكمت ويرمامش اولديغنه شاشمهيهلم . مكر وفاتى بزه بر درس كافى اولهجغنى كوروب طور يورايمش »

مترون ديمشكه :

« دون اغزكدن چيقان هر كلمهٔ امر ونهىى بتون جهان كمال سكوت ايله ديكلهـ .

يوب تلقى ايديورلرايدى . شمدى سكا خطاب ايتديكمز سوزلرى ايشيدوب ديكليه بيليورميسك ؟ »

سيس شو سوزى سويلمش :

« اسكندراولوم خوفيله ميليونلرجه آدم اولدردى . نصل اولوب ده اولومى اولوملرده مقتدر اولهمدى ؟ »

دهمتريوس ديمشكه :

« اى سن كه حال غضبك جهانى تترهده جك قدر شديدايدى ! اول چهرهٔ غضوبانه يى اولومه دخى ارائه ايدهرك قورقودوب رجعته نيچون مجبور ايتمدك ؟ »

فيلو پاتر ديمشكه :

« دون صداك دولتلرى تترهدر ايدى سايهٔ تختك بتون زمينه شامل ايدى . بو كون تختك دورلمش وصداك قيصلمش كور ينيورسلك ! »

صولون ديمشكه :

« اسكندرك صاغلغنده ايراد ايلديكى نطقلردن هيچ بريسى شمديكى شو سكوتندن دها فصيح و بليغ اولمامشدر »

قسهنوفون ديمشكه :

« موت حين تقربنده انسانلرى غافل بولماملیدر امّا انسانلر كورمامك و ايشتمامك ايچون كوزلرينى قپايوب قولاقلرينى طيقايورلر »

فيرزون شويله ديمش :

« اى فانيلر ! آرتق كنديسى آغلايه بيلمك اقتدارندن قالمش اولان شو آدم ايچون كوز ياشى دوكيكز . كنديكزه آغلايكز »

فيلاقنون ديمشكه :

« اى سن كه حرص اقبالكه مقابل جهانى برطار ميدان كور يور ايدك ! شمدى قبركبى الطار بر يره صوقلمقله نصل اكتفا ايده جكسك ؟ »

فيلسوفلر نطقلرينى بتوردكدن صكره دارانك قزى اولديغى حالده اسكندر طرفندن تزوج ايدلمش وزوجاتى ميانده الك زياده كزيده لك شانى ده آلمش اولان روقسان ايلريلهيوب تابوتى اوپدى . ديدىكه :

« اى حكمدار اعظم ! پدرم دارايى مغلوب ايتديكك زمان سنك دخى چار چابوق پنجهٔ اجلده شويله مغلوب اوله جغك خيالمدن بيله كچمامش ايدى »

بعده روقسان فيلسوفلره توجهله شو سوزلرى سويلمش :

« اى مداهنلر ! اى رياكارلر ! صاغ ايكن اسكندرك هر حالنى هر فكرينى تحسين وتصديق رياكارلغنده بولنور ايديكز . شمدى شو دوتى حالنده اوقهرمانى نه جرأتله تنقيد ومؤاخذه ايديورسكز ؟ اكر بو قهرمانك مدح وستايشى صورتنده كى خطابلركز ايله انك روحنى ظريفانه تعذيب

ایتمك ایستیور ایسه‌کز دوشونکزکه سز دخی آنك کبی فاتحلرسکز . هم‌ده صنعتکز اولان فیلسوفلق اقتضاسنجه آندن زیاده فضیلت صاحبی اولمغه مجبورسکز . حالبوکه بوکون اسکندر حقنده‌کی تکدیراتکزی برکون اوله‌جق که دها زیاده حقلی اوله‌رق سزه ایده‌جکلردر »

بوماتملی رسمك اجراسی مدتنده هپ اوغلنك تابوتنه قپانوب قالمش اولان والده‌سی اولیمپیا نهایت باشنی قالدیروب دیمش‌که:

« ای حریص اقبال اوغل ! سکا دیدیکم شی عاقبت واقع اولدی . حرص جهانکیرانه ایله واقعا جهانی فتح ایتدك . بوکون ایسه جهان سنك ایچون هیچ اولدی »

« ملاحظهٔ مزاحکویانه »

فرض ایدیکزکه اشبو نطقلرك کافه‌سی سویلندکدن صکره اسکندر کبیر باشنی قالدیروب تابوتی ایچنده اوطوریویرمش . فیلسوفلر ایچون این المفر ؟

کنجلری اختیارلرینی ازدلك درجه‌سنده طبانی قالدیروب قاچیورلر . اختیارلرینك صقاللری آیاقلرینه طولاشه‌رق تپه آشاغی کلیورلر . هرحالده سرعت سعی وفراردن اوطویل الذیل فیلسوف لباسلری شدت روزکاره طوتلمش بایراقلر کبی تموج ایدیورلر . .

بوانهزامه مقابل اسکندرده شویله بر باقش اولمق طبیعیدر . ایشته او باقش یوقمی ؟ بردقیقه اول صولونك اسکندر طرفندن ایراد اولنان نطقلرك الك فصیحی اولمق اوزره حکم ایلدیکی بر دقیقه اولکی سکوتندن البته دها فصیح البته دها بلیغ اولور .

احمد مدحت

—o—

« اوکوز »

مواد ادبیه سرلوحه‌سی آلتنده بر « اوکوز » سرلوحهٔ ثانیه‌سنی کورمك طبع ادبا نه‌یه توافق ایتمز دیه‌می حکم ایلرسکز ؟

واقعا بعض الفاظ واردرکه معنالرنده‌کی حکمدن اول تلفظلرنده دخی لطافت ارانور و بولنه بیلور . مقصد یالکز طمطراقدن عبارت ایسه ادیب یالکز بو بولده‌کی الفاظی جمع ایله افاده ایده‌جکلری معنایه اهمیت بیله ویرمکسزین سطرلو ینی ستونلری ینی صحیفه‌لری ینی طولدیره بیلور . اما لفظلر معانینك قوالبی اولوب ده مقصد حقیقی دخی معانیدن عبارت کوریلور ایسه مواد ادبیه قسمنده « اوکوز » سرنامه‌سنی کورمك هیچ ده نفرتی موجب اولمز .

« اوکوز » یرینه « آهو [illegible] » سرنامه [illegible] اتخاذ [illegible] ایلدك [illegible] محرر [illegible] شاعرانه [illegible]

[illegible]

آچیلورایدی . او یله‌می ؟ چونکه ادبای
سالفه وحاضره قوجه اوکوزه هیچ التفات
ایتمامشلر وایتمیورلرکن آهو ایله پك چوق
اشتغال ایتمشلر وایدیورلر .

شایان دقتدرکه «آهو» یرینه «قره‌-
جه» لفظنی سرلوحه اتخاذ ایتسیدك بو
ایکنجی سرلوحه‌یه برنجیسی قدر اهمیت
ویرمز ایدیکز . سبب ؟ چونکه قره‌جه
لفظنده او طمطراق ادیبانه وشاعرانه یوقدر .
آنی شعرا وادبا استعمال ایتمامشلردر .

یا عجبا ادبامز آهوده اوقدر شایان
ستایش وتشهیر اوله‌جق نه قدر کوزللك
بولمشلردر؟ کوزلرندن بشقه نه‌سی کوزلدر ؟
کودوك قویروغی صیصقه وجودیمی ؟
یوقسه اوده‌لك حیوانك اسن روزکاردن
قورقوب هم قاچه‌رق هم ده آرقه‌سنه باقیشیمی
کوزلدر ؟

یالکز آهونك دکل برچوق حیوانك
کوزلری کوزلدر . مشهوردرکه عاشق عمر بر
چوق سنه‌لر پرستش عاشقانه‌یه شایان اولمق
اوزره آهویه رغماً قوربغه‌نك کوزینی
بولمشدر .

آهودن بحث ایتمك ایچون آهو سزه
قاچ زمین کوستره بیلور ؟ قاره کوزلرندن
بشقه تهیه ایده بیله‌جکی زمین :

آهو ز تو آموخت بهنکام دویدن
رم کردن واستادن وواپس نکریدن

بیتنده تمش توکنمشدر . بناءً علیه
آهودن بحث ایده‌جك اولان بر شاعر هپ
اسکیلری یکیله‌مکدن بشقه هیچ برشی دیمکه
مقتدر اوله‌مز . دیه بیله‌جك اولان وار
ایسه هنرینی کوسترسون‌ده کوره‌لم .

کله‌لم اوکوزه : نامنك عربیسنده لطا-
فت آرامق ایچون «بقر» فارسیسنده
طمطراق بولمق ایچون «کاو» دیمکه هیچ
حاجت یوقدر . جناب رب العالمینك
انسان اوغلنه نعمت عظماسی اولان
بو مبارك حیوانك هرچاغنه کوره بربشقه
درلو لطافتی واردرکه شاعرك قلبنی استیلا
وفکرینی اشغال ایتمامك قابل دکلدر .

بنم اوکوزم بر وقت مینی مینی بر بوزا-
غی ایدی . بعض بوزاغیلرده‌کی چاقر
کوزلرك لطافتنی سائر قیمت سنجانه ترك
ایدرم . بنم بوزاغیمك قاره کوزلری چشم
آهودن آشاغی قالمق شویله طورسون
آلتلی اوستلی بررصره اوزون وسیاه کرپکلر
آره‌سندن معصومانه وملکانه نظرلرینی
قلب حساسمه قدر ایصال ایتدیکنی دائما
طویار ایدم .

صباحلین والده‌سندن امش اولدیغی
سوتك بقیه‌سی حالا سیاه دوداقلرینی آغار-
تمش اولدیغی حالده کردنی اوزاتوب
غایت محرق صداجغیله آناجغنی بندن
صور یورمشجه‌سنه کورك نداری مکرکه

قلوب آهنینه تأثیر ایتمه‌یه‌لر . اوزمان کیدر علامت استیناس اولمق اوزره الی اوزاتورم . هیچ توحش ایتمز . بنی کندیسنه بیگانه عد ایتمك شویله طورسون نوازشلرمله معصومانه تلذذ ایچون کلوب کردنی ید همته تسلیم ایدر . بن بر الله قاشورم اوده تشکراً دیکر الی یالایوب اوپر . وجودی نه کوزل په‌در ! دریسی نه‌طراوتلی ! توکاری نه‌یومشاق ! هله نفسنده‌کی کوزل قوقو آغزی قوقان محبوب ومحبوبه‌لرك محسودی اولمغه شایاندر .

برده آقشام اولسه‌ده والده‌سی کلدیکی زمان سز بنم بوزاغیمی کورسه‌کز ! والده‌سنك غیرت مادرانه ایله آتدیغی نعره‌لره آواز معصومانه ایله مقابله‌سی ایلك علامت شوق وانبساطیدر .

برکره مه‌لره صارلدیمی ؟ اوقدر اشتها انکیز شاپرتیلرله امرکه انسانك کندیسی دخی بوزاغی اولوب اومه‌لری امه‌جکی کلور .

ظالم صغرتماج ! برقاج درهم زیاده سوت آلمق ایچون بوزاغیمی قولاغندن طوتوب چکمکه باشلار . ایشته اوزمان تماشاکاهمه‌کی اوحه‌نك لطافت شاعرانه‌سنی بحق تجسم ایتدیره‌بیله‌جك بر رسام ایسترم .

صغرتماج قولاقدن چکر . بوزاغی آغزنده‌کی مه‌یی برافق ایسته‌مز . شو مجاهده‌ده مه‌نك بریسی آغزندن قورتیلور ایسه درحال اوته‌کنی یاقه‌لار . هله او کوزل قاره کوزلریله صغرتماج علیهنه غضوبانه‌یان باقشلری واردرکه معصومیت ملکانه‌لرینی تسلیم ایتمامش اولسه‌م نگاه جلادانه دیه تصویر ایلر ایدم .

نهایت خائن صغرتماجه مغلوباً بوزاغیجغم والده‌سندن برقاچ خطوه مسافه‌یه قدر دور ومهجور اولور فقط شیقیر شیقیر صاغیلان سوتدن محرومیته قناعت قابلمی ؟ کندیسنی ضبط ایدوب طوران آدمی براز سکون مأیوسانه‌سیله آلداتوب دوچار غفلت ایتدیکی آنده بجاقلری آره‌سندن چکمك اوزره وهلهً اویله برحرکت ایدرکه اوآدم دها زیاده غافل ایسه بوزاغی بجاقلرینه وبجاقلری بوزاغی‌یه طولاشه‌رق تپه آشاغی کلمك محققدر .

اوخ ! ارسلان بوزاغیم ! یالکز کندیسنی ضبط ایدن حریفی دکل سوت صاغانی‌ده سوت باقراجنی‌ده هرج ومرج ایتدی . کندیسندن دریغ ایدیلان سوتی آندن دها تشنه‌لب اولان تراب ایچدی بتوردی .

بوآنده بنم بوزاغیمی ناجی کورسه ایدی دمباله جنبان اولان برقوزی ایچون اون بش یکرمی بیت یازان اول شاعر وصاف

بوزاغینك مجاهدهٔ قهرمانانه سنی عاجز
قوز بحقده بوله‌میه جغندن شبهه‌سز بو تما-
شاسنی بوزلرجه بیتلرله تصو یر ایده بیلور
ایدی .

. . . .

بوزاغیم بیودی . شمدی اسمی طوسون
اولدی . نصل ؟ بو اسمك لفظنده دخی
لطافت بولغه باشلادیکز یا ؟
بر آدمه « اوکوز » دیسه‌م طار یلور .
فقط « طوسون » دیسه‌م پك خوشنه کیدر .
ایکیسی آره‌سنده چند سنه‌دن عبارت بولنان
بر فرقدن معنا یه عارض اولان تغیره
شاشلرمی؟ رنکسز بشریت ! نه بکنشنده
حکمت آرامش ! نه بکنمیشنده !
شمدی‌سز بنم طوسونمه باقکز طوسونمه!
حال شبابتدن یکی قورتلش وجوشن پوش
اولمق صلاحیتنی هنوز آلمش جوانان
نوهوسان کبی برای تعلیم خیالاته قلچ
چکیورجه‌سنه برطور ایله نودمیده‌بو ینوز-
لر ینی صاغه صوله صاللایوب طور یور .
قو یروقی دیدیکز ؟ ارسلان قو یروغی
کبی کوم کوم صرتنی دوکیور !
طوسونمك بوچاغده کی شان شهامت
قهرمانانه‌سی انظار دقتی او قدر اهمیتله
جلب ایتمش که برطاقم مزایا شناسان مستقبلندن
امیدوار بولندقلری اولادینی « طوسون »
تسمیه ایتمشلر . بونلر بالآخره طوسون اغا
طوسون افندی طوسون بك حتی طوسون
پاشا اولمشلر .
هیچ « آهو » دیه تسمیه اولنانی ایشتد-
یکزمی؟ واقعا اوکوزاغا اوکوز افندی
اوکوز بك اوکوز پاشا دیه تسمیه اولنمق
خوشه کیتمدیکندن طوسون تسمیه اولنانلر
نه‌قدر بیورلر ایسه بیوسونلر اوکوزلکی قبول
ایتمامشلر ایسه ده اك قارتلق زمانلرینه
وارنجه‌یه قدر طوسونلقله افتخار ایده-
کلمشلردر .
مع مافیه اوکوزلکله اشتهار بنی
بشردن سلب کلی ایله‌ده سلب اولنمامشدر .
زیرا تاریخ عثمانیزده برده « اوکوز محمد
پاشا » واردر . لطیفه‌مز وسیلهٔ رحمت
اولدی . مولی رحمت ایلسون !

. . . .

طوسونم براز دها بیودی . آرتق
کرکی کبی فاعل مختار اولدی . اینکلری
اولانلر کوزلجه کوزتسونلر .
بو حالده نامنه « بوغا » دیرلر . بیله‌م
بو لفظده شمدی برطمطراق بوله‌بیلور میسکز؟
فقط اسکی زمانده بو لفظ آسیاجه حکمدارانه
قدر اسم اولمشدر . « بوغاخان » و « قاره
بوغا » و « قزل بوغا » دیه نامدار قهرمانلره
اسم و یرلمشدر .
شمدی دخی کوربوز پهلوانلر بوغایه
تشبیه اولنورلر . حالبوکه حقیقت حالده

كنيج دينج بوغالر كنديلري دخي پهلوانلردر .
اسپانياده بوغاپهلوانلغي پك مشهوردر .
آت جانباز خانه‌لري كبي مخصوصاً ياپلمش
جانبازخانه‌لره بسيلي و آزغين بوغالردن
كتور يلوب بر دانه‌سي ميدانه صاليوير -
يلور . بر چوق ادمنر غارغيلرله قليجلرله
مسلح اولدقلري حالده ميدانه چيقارلر .
كوكره‌مش بوغا اولانجه خشم مدهشيله
بونلره صالديرر . بونلرا كا مدافعه كوسترلر .
كاه اولوركه ايچلرندن بريسني بوينوزينه
طاقديغي كبي هوايه فرلاته‌رق جاني جهنمه
قدر كوندرر . كاه اولوركه بريسني حين
تعقيبده يتيشه‌رك آياقلري آلتنده ازيورر .
هر حالده قابنه دكل ميدان مجاهده‌يه بيله
صغميان اول قهرمان يا حرص و تعبندن
و ياخود الديغي ياره‌دن هلاك اولنجه‌يه‌قدر
چاليشور .

« اوكوز » دينلديكي زمان اكر خاطره
عجز و مسكنت كليورسه اومبارك حيوانك
« بوغا » ناميله ياد اولنديغي بو زمانكي
جلال وجلادتني در پيش ايديكزده خطاكزي
تصحيح ايليكز .

بزم بوغايي اوكوز ايتمك ايچون اقتضا
ايدن عملياتي بوراده ايضاحه لزوم كورلما-
مليدر . يالكز شوكا دقت ايتمليدركه برآتي
باركيرايلدكلري زمان آنك آتلق خاصيتندن
يالكز جلادت غضو بانه‌سي اعتدال حاصل
ايدرك حلم وسكوت خاصه‌لري غلبه ايتمكدن
عبارت بر فرق كوريلور . حتي انسانلرده
دخي بو عمليات اجرا اولنديغي زمان اولكي
حاليله ايكنجي حالي اره‌سنده‌كي فرق بوندن
پك ده زياده اولمز .

ايمدي برخرچين بوغايي اوكوز ايلر
ايسه‌ك مزيات اصليه واساسيه‌سني هيچ
غائب ايتمدكدن فضله رفتارينه خرامنه دها
كاملانه برطور كلمكله نظرلرده قدري اعتبا-
ري برقاتدها آرتمش اولور .

قوت بدنجه كنندي بويداشي اولان
حيواناتك كافه‌سنه فائق اولديغي حالده
طبيعتنده عصيانه افتراسه هيچ استعداد كو-
رلمز . اغزينه كم اورمغه دخي حاجت او-
لمقسزين يالكز بريولار و ياخود بوينوز-
لرينه باغلي برايپ اوجني چكن چوجغه
بيله تابع اولور .

بو حليم سليم حيوانك قوت جسمانيه-
سي قدر خصائص روحانيه‌سي دخي شايان
دقتدر . حلم ممدوحندن فضله ذكا وفراستي
دخي فوق العاده‌در . عربه‌يه قوشولديغي
زمان عربه‌جينك صدا ايله ويرديكي قو-
مانده‌لره اتباع ايتمسي چفته قوشولديغي
زمانكي آثار فراستنه نسبتله هيچ منزله‌سنده
قالور . زيرا صاغ و ياخود صول اوكوز
لردن بريسي ايكي قاريش قدر صاغه و يا
صوله انحراف ايده‌جك اولسه‌لر صبيان

تیور ینك چیزكیدن چیقمسی محقق اولوب
چیقمجی ایسه حیوانلرك بوقدرجق رقصو
دیگی ده سسی ایله بالاخطار تصحیح ایلر ۰

اوكوزك قدر وقیمتنی خلقك نظر دقت
شاعرانه‌سنه ایلك دفعه اوله‌رق عرض
ایتمكه چالیشان یزدكاز ۰ من القدیم بو مبارك
حیوان دقت عمومیه‌یه مظهر اولمشدر ۰
شمدیلرده اوكوزك بوینوزلری یینی باشلرینه
طاقوب تزیین ایتمك امریقانك وحشی
حكمدارلرنده كورلمكده ایسه‌ده ازمنهٔ
قدیمه‌ده شرق حكمدارلری میاننده دخی بو
صورتله تزین ایدنلر دخی نادر دكل ایدی ۰

آثوریلر كبی بعض اقوام اوكوزه
عادتا پرستش ایدرك الك بیوك معبودلرینك
هیكللرینی باشی انسان ووجودی اوكوز
اولمق اوزره تصویر ایتمشلردر ۰ موصل
شهری قارشوسنده كائن نینووه پای تخت
قدیمنده بو یولده برچوق آثار قدیمه بولنمشدر ۰
هله خروس آباد قریه‌سنده اوقدر جسیم
برهیكل چیقارلمشدركه اوروپایه نقلنه
امكان بولنه‌میه‌رق ینه چیقارلدیغی محلده
ترك اولنمشدر ۰

یا بنی اسرائیلك بوزاغی‌یی آله اتخاذ
ایتمش اولملری شایان حیرت دكلیدر ؟

اتی ایشه یارار دریسی ایشه یارار
كیكی ایشه یارار كوبره‌سی بیله ایشه یارار
اولان بو مبارك حیوانك هر حالی هر فضیلتی
بر فصل مستقل تشكیل ایتمك اوزره كند
یسنه دائر جلدلر طولدیرمق قابلدر ۰ اكر
اهو كبی شایان بحث اوله چق لطافت
ذكورتی حیوانلر ایچون بو یولده تفصیلات
فنیه وشاعرانه ویره‌بیلك قابل ایسه میدانه
قونلسون‌ده هب كورملم ۰

احمد مدحت

—٥—

(كوره‌نك)

كوره‌نكك عادات اقوامده اولان
تأثیرندن هم‌ده سوء تأثیرندن بعض رفقامز
دفعاتله بحث ایتمشلردر ۰ هم‌ده ایتدكلری
مباحثی حقایق سنجان اهل دقته تصویب
دخی ایتدیرمشلردر ۰ زیرا التزام اولنان
عادتلرك الك چوغنده عقل وحكمته توافق
ایده‌جك هیچ بر حكم اولمدیغی حالده مجرد
بشقه‌لری اوشیئی عادت ایدنمش اولدقلری
ایچون رعایتده دوام اولنه كلمشدركه برعاقل
بومثللو تقلیدلره اتباعلره نه قدر شاشمش
اولسه یری واردر ۰

فقط كوره‌نكك حكمی یالكز بوندن
ده عبارت دكلدر ۰ انسان كوردیكی شیلره
الشمقده بردرجه‌یه وار یوركه كندی كور-
دكلری فنا اولسه‌ده اندن دها ایلرینی
كورسه بیله ینه كندی كوردیكی الشدیغی
شیلری ترجیحده دوام ایلیور ۰ ایشته
بوترجیحده دها زیاده دوام واصراردن

دخی « تعصب » دیدکلری شی چیقیور .
(تعصب اکر « محافظهٔ عصبیت »
معناسنه النور ایسه بز تعصبك اك بیوك
طرفدارلرندن اولورز . بورادهٔ کورهنکی
محافظهده اصرارك واصل اولهجغنی خبر
و یردیکمز تعصب ایسه بر شیئك نقلاً
وعقلاً طوغری اولمدیغی میدانده ایکن
ینه ترجیحنده اصرار ایدلمك جهتیدر که
بوندن نهمادی نهمعنوی هیچ بر فائدهچیقمق
متصور اولهمدقدن بشقه مادی معنوی بر
چوق ضررلره دخی سبب اولمق محققدر .
بر زمان یکیچریلرك کندی نظاملرینی محافظه
خصوصنده کی تعصبلری کبی .

کورهنکك بعض حکملری دها واردر
که حقیقةً پك کولنجدر .

انسان کندی نفسنه عائد خصوصانده
کورهنکه پك مضحك بر صورتده مبتلا
اولیور . شیشمان بر آدمه صورکز . اك
یاقیشقلی وجودلر کندی کبی شیشمانلرك
وجودلری اولدیغنه قناعت ایدر . ضعیفه
صورکز . وجودجه قوت وچویکلکك
کندیسنده بولنمسیله افتخار ایلر .

« دنیاده کندینی بکنمدك انسان اولمز »
دیرلر یا ؟ حالبوکه کندینی بکنمان انسان
مطلقا کندی کبیلری ینیده بکنوب غیرتلر ینی
کوتر .

کورهنك انسانلر اوزرنده فراده فراده
شویله بر حکم سوردیکی کبی قوملر ملتلر
اوزرنده دخی بویله بر حکم سورر . بوکا
دائر بر کتابده ایکی مثال کوردك که بونلری
قارئلرمزك نظر دقتلرینه عرض ایتمك
ایستیورز . ذاتاً بورایه قدر بسط ایلدیکمز
مقدماتی دخی قارئلرمزك نظرلرینی او ایکی
مثال اوزرینه کتورمك ایچون بسط
ایلمشیدك .

ایشته مثالك بریسی :

آفریقاده « آلبینوا » دینلور بر نوع
انسانلر وار ایمش که وجودلری بیاض ایمش .
هم ده بیاض ! بزجه « چیفتی بیاض »
دیدکلری وجهله میت وجودی کبی قانسز
بر بیاضلقله مشهور ایمشلر . بو آدملرك
کوزلری دخی اك پارلاق مائی کوزلردن
ایمشلر . هله صاچلری غایت آچیق صا-
ری اولوب بو حال وجود و کوز و صاچ
رنکلرنجه آفریقانك سائر اهالیسنه بالکلیه
مخالف ایمشلر .

بو آلبینوالری افریقالیلر نرهده کوررلر
ایسه اولدوررلر ایمش . اما کندیلرینه
بر کونه خصومت شخصیه ویادینیه ویاخود
عداوت قومیهلری اولمدیغی ایچون دکل
مجرد بیچارهلری بو یله ثقیل بر وجوددن
قورتارمق ایچون اولدوررلر ایمش .

اویله یا ! انسان دینلان شیئك دریسی
سیاه اولور . صاچلری هم سیاه هم قیور-

جق اولور ۰ کوزلری ده وجود
وصاچلری ده متناسب بر رنکده بولنور ۰
اویله بیاض تنلی صاری صاچلی مائی کوزلی
آدمی اولورمش ؟ بوز واللیری بویله جهانه
کولنج اوله‌جق بر حالده یشاتمقدن ایسه
اولدیروب قورتارمق موافق حال ایمش !

نصل ؟ کوره نکك بو حکمنی بکند-
یکزمی ؟ بونی اوقودقدن صکره بر ده اوته
طرفده کی اوروپالینك فقره سنی درخاطر
ایدکزکه الله چکن بر زنجینك وجودنده کی
سیاه بویابی چیقاروب دریسنی بیاضلتمق
ایچون کول ایله قوم ایله اوغه اوغه
بیچاره عربی آل قانلر ایچنده براقمش ۰
عادتا دریسنی بالکلیه صیروب چیقارمق
درجه‌لرینه وارمش ۰ او اوروپالی دخی
سیم سیاه آدم بولنه‌میه‌جغی مطالعه سیله
عقلنجه زنجی یه ایلك ایتمك ایچون بو معا-
مله یه قالقشمش ۰

آلکز مثالك ایکنجیسنی :

هند حکایه‌نویسانه اسناداً یازیلیور -
که هندده بر مملکت وارایمش ۰ بو مملکتك
اهالیسی بحکمته تعالی کاملاً قنبور
ایمشلر ۰

معلومدرکه قنبورلق یالکز انسانك
ارقه‌سنده بر یومرو بولنمقدن عبارت اولمق
اوزره تغییر شکلیله قالمز ۰ انسانك اوموز-
لرینی کوکسنی حتی چهره‌سنی دخی دکشدر ۰
یرر ۰ بر قنبورك یالکز باشی کورسه
یوزینك چکیکلکندن انسان درحال اکلارکه
او آدم قنبوردر ۰

دیدك اولیورکه قنبورلر مملکتنك
اهالیسی دخی قنبورلغك ایجابی اوله‌رق
وجودجه نه‌قدر تغیر ممکن ایسه جمله‌سنه
دوچار ایمشلر ۰

برکون بونلرك مملکتنه بویلی بوصلی
بر طوغری آدم کلمش ۰ وای قنبورلرده کی
استغراب ! وای حریفلرده کی استهزا !
هرکس بیچاره آدجغزك ارقه‌سنه دوشه‌رك
یوها چاغرر و بعضلری الندن اتکندن
چکر حاصلی هر بری بر درلو معامله ایله
بیچاره‌یی ترذیله چالیشورلر ایمش ۰

نهایت قنبورلرك الك عاقلی انصافه
کله‌رك خلقه ندا ایتمش دیمش که :

— ای ناس! بوز واللی آدجغزی
استهزا ایتمیکز ۰ خلقتنده کی نقصاندن
طولایی او بیچاره‌نك نه قباحتی واردر ؟
بویله اوب اوزون سیب سیوری انسان
اولمز دیه استغرابده حقلی ایسه‌کز ده
او زواللی سقط آدمی دخی جناب حق ایشته
بویله یاراتمشدر ۰ اکر سز شاکر نعمت
آدملر ایسه‌کز سزی شکل و صورت متناسبه-
ده یاراتان جناب حقه نه‌قدر تشکره بورجلی
اولدیغکزی اکلامق ایچون بو سیوری
سقط آدمه نظر عبرتله باقکز !

نصل بو فقره دها تحف دکلمی ؟ ملتلرنه‌زمان تناسب حقیقی نه‌اولدیغنی تعیین ایدرلرده کندیلرینك دخی اوتناسبدن نه‌قدر بعید بولندقلرینی اکلارلر ایسه ایشته اوزمان اصل برملت عاقله اوله‌رق تصحیح نقائص واکمال نقصانه چالیشورلر . برملتك خودبینلکی برشخصك خودبینلکی کبی اولوب خودبین وخودپرست اولنلر ایسه هیچ برزمان اصلاح نفسه لزوم بیله کورمزلر .

احمد مدحت

— ٥ —

فنیه

« آرکه ئولوژی »

« ١ »

فنك اسمی

بعض مباحثات فنیه‌مزده دفعات ایله درمیان ایلمشزدرکه بز غربیونك یا مجدداً تأسیس و یاخود موجودیت اصلیه‌سنی توسیع ایلدکاری فنونك اسامیسیله اصطلاحاتندن لسانمزه پك قولای و پك سربست ترجمه اولنه‌میه‌جق شیلری عیناً قبول ایتمك طرفداری یز .

اما بونی بز ایجاد ایتمدك . عربلر علم کیمیانك اسمنی یونانیدن عیناً قبول ایتدکدن صکره عینیله عربجه ایمش کبی استعمال ایتمشلر . حالت نسبت واضافت وصفتده قواعد عربیه‌یه تطبیقاً اقتضا ایدن شکل وصورته قویمشلر .

« مسئلهٔ کیمیویه » « عضو کیمیوی » دیمشلر .

کذلك جغرافیا لفظی نصلسه کندی کندیسنه عثمانلیلشمش . شمدی بز دخی « مقدمات جغرافیه » « مسائل جغرافیه » کبی ترکیبلر یاپه بیلیورز .

جمعیت علمیهٔ عثمانیه هرشیئك عربیسنی بولمقده جمله‌مزدن دها غیرتلی ایکن « مقانیق » لفظنی فقط یونانیجه‌سنه دها قریب اولمق اوزره « میخانیك »دیه قبول ایدیورمشلر . « قوانین میخانیکیه » یوللو بر طاقم ترکیبلر یاپیورلر .

بز کندیلکمزجه « حکمت طبیعیه » ترکیبنی فیزیق لفظنك تام ترجمه‌سی بوله‌مدیغمز کبی نسبتلرده اضافتلرده استعمالنه‌ده مناسبت کوره‌مدیکمزدن بعض تألیفات عاجزانه‌مزده بولفظی دخی اولدیغی کبی قوللانیو یره‌رك «مباحث فزیقیه» یوللو ترکیبلردن چکنمدك . وجد اولسون شمدی یه قدر حقلی حقسز براعتراضه‌ده دوچار اولمدق .

بو دفعه قارئلرمزه « آرکه ئولوژی » دیه یکی براسم دها عرض ایدیورز . اسم یکی اولدیغی کبی فن دخی هنوز کتبخانهٔ عثمانیمزك حاوی اولمدیغی وهنوز مکاتب

عالیه‌مزڭ تدریسنه باشلادیغی ومعارفنداـ
نمزڭ دخی اشتغالنه قویولدیغی برفن
جدیددر .

« ۲ »

ماهیت فن

آركه ئولوژی ایکی لفظ یونانیدن
مركبدر . برنجیسی « آرخایوس »
لفظیدركه «عتیق» معناسنه‌در . ایكنجیسی
دخی « كلام » و بوندن بالانتقال « علم »
معناسنه كلان « لوغوس » لفظیدر .
بو حالده فن مذكورڭ اسمی عثمانلیجه‌یه
ترجمه ایدلمك لازم كلسه « علم عتیقات »
دیمك ایجاب ایدر .

وقتیله « آنتیقه » لفظی لساننمزه كوزل
نقل ایدلمش اولسه ایدی بوراده ویره‌جكمز
بعض ایضاحات زائد كورلمز ایدی .
نه فائده‌كه اوروپادن آلدیغمز برچوق
تعبیراتی مدلول حقیقیلرندن پك بعید اوله‌رق
تلقی ایلدیكمز كبی اشبو آنتیقه لفظی دخی
او یله تلقی ایتمشز .

مثلا « پولیتیقه » لفظی « سیاست »
كبی مهم وجلیل برعلمڭ اسمی ایكن بز آنی
« تملق تصبص » معناسنه آله‌رق « بن سكا
پولتیقه ایتمم » یوللو تركیبلرده قوللانمشز .
خوش « سیاست » لفظ قدیمی دخی حكم
اصلیسندن چیقاره‌رق « قفا كسمك »
معناسنه آلمشز یا !

كذلك « فامیلیا » لفظی « قادین »
و یاخود « زوجه » معناسنه آله‌رق بونڭ
اصل « عائله » دیمك اولدیغی هنوز پك
یقینلرده میدانه چیقارمغه باشلامشز .

ایشته بونلر كبی آنتیقه لفظی «نادیده»
معناسنه آله‌رق ماهر بر استاد الندن
چیقمش صنعتلی برشی كورسه‌ك آكاده
آنتیقه دیورز .

دها غریب اولمق اوزره بعض ارباب
املا بو لفظی «عنتیقه» دیه یازدقلرندن بونده‌كی
نون حرفی اونوتیلوب لفظ مذكور « عتیقه »
معناسنه بالتلقی هر كهنه خردواتی آنتیقه
عد ایدنلرمز دخی پك چوق كورلمشدر .

ایمدی آركه ئولوژی « معرفت آثار
عتیقه » دیمك اولدیغنه كوره بو ماهیتڭ
لایقیله تقدیری ایچون آركه ئولوژینڭ
فن تاریخ نقطهٔ نظرندن جهت ومرتبهٔ
اهمیتنی كورمك لازمدر .

« ۳ »

آركه ئولوژینڭ تاریخچه اهمیتی

« آنسیقلوپه‌دی » نام خزینة المعارفده
بو مسئله بروجه آتی حل اولنیور :

« الڭ عمیم وشامل اولان معناسنه كوره
آركه ئولوژی قدمانڭ كرك آثار تألیفیه‌ـ
سندن وكرك آثار صناعیه‌سندن اولان
علی العموم آثار عتیقه‌یی تتبع وتدقیقدن
عبارت برفندر . معلومات موجودهٔ

تاریخیه وادبیه‌یی شمدی‌یه قدر کشف ایدیله بیلمش اولان آثار قدمایه تطبیقاً آثار مذکوره حقنده تنویر افکار ایلدیکی کبی میدانه چیقار یله‌بیلان اشبو آثارك دلالت ایلدکاری معلومات جدیده ایله دخی قدمانك آثار تألیفیه وصناعیه‌سی حقنده هنوز حل ایدیله‌مامش اولان مشکلات ومجهولاتی خله یوللر آرانور »

« آرکه ئولوژی بومعناسی بوحیثیتی ایله حال حاضرده ماضیٔ قدیمی کاملاً وتماماً نظرتدقیقمزه اعاده وعرض ایلر ‧ بوسایه‌ده بز اعصار قدیمه‌دن هر برینك معاصری وهرعصرده یشامش اولان ملتلرك همشهر- یسی اولورز ، آنلرك معیشت عمومیه‌سنی کورورز ‧ معیشت خصوصیه‌سنه واقف اولورز ‧ اخلاق وعادتلرینی مراسم ملکیه ودینیه‌لرینی اوکرنوب کندیلرینی قیافت قدیمه‌لریله تماشا ایلرز ‧ عبادتخانه‌لری ایچنه کیررز ‧ ایام عیدیه‌لرنده‌کی احوالی وتماشاکاه عمومیه‌لرنده‌کی او یونلری اجتماعات عمومیه- لرنده‌کی حال وطوری بر بر تدقیق ومعا- ینه ایتمش اولورز ‧ صنایع عادیه وعالیه- لرینك صورت ترقیسنی تتبع ایلرز ‧ محاربات واقعه‌لرینك دخی تماشاجیسی اوله‌رق اردوکاهلرینه قلاع وبقاعلرینك ایچلرینه کیرر هرشیئی کوررز » ‧

« الحاصل ملل قدیمه‌نك تاریخلرینی ظلمات شك وشبهه‌دن قورتاروب تنویر ایدن شی آرکه ئولوژیدر ‧ آثار تألیفیه‌سی بزه قدر واصل اولان مؤلفین قدیمه‌نك تألیفا- تنده آکلایه‌مدیغمز یرلری بزه آنجق آرکه ئولوژی شرح وتفسیر ایلر » ‧

آنسیقلوپه‌دینك بوتعریف مدققانه‌سی بزه اسمنی درخاطر ایده‌مدیکمز برفیلسوفك حقایق تاریخیه حقنده وقتیله پك بکنمش اولدیغمز برسوزینی اخطار ایلدی ‧

قائلنك اسمنی درخاطر ایده‌مدیکمز حالده سوزینی نصل تخطر ایتمش اولدیغمزه تعجب ایدلمسون ‧ حقیقت محضه اولان سوزلر حرف بحرف از برلنه‌مسه‌لر بیله حکملری اصلا خاطرلردن چیقمز ‧

بوذات دیمك ایستیور ایدی‌که : فلانجه ویاخود فلانجه راوینك بر روایتی اولمق اوزره جلدلره یازیلان سوزلر علم تاریخدن بکلنیلان حقایقدن عد اولنه‌مزلر ‧ هرها- نکی برملته ویاخود او ملتدن برفرده هر هانکی وقوعات عطف واسناد ایدیلور ایسه او وقوعاتی بروقعهٔ تاریخیه اولمق اوزره نزد عقلاده مقبول کوسترمك ایچون تار- یخدن بشقه سائر برچوق فنونك دخی شها- دتلری لازم کلور ‧ مثلا فلان یرده بردکز وآنك اوزرنده برآطه وبوآطه‌نك اوزرنده برآغاج وار ایمش‌که او آغاج عجیب وغریب صدالر چیقارر ایمش ‧ وجزیرهٔ مذکوره

اوزرنده‌كی اهالی بوآغاجی بالطه‌لرله كسمك
ایسترلر ایمش‌ده كسه‌مزلر ایمش یوللو بر
روایت تاریخ نامیله بردفتره قید ایدلسه
بویله برروایته اینانه بیلمك ایچون اولا
اوراده بردكز وآطه بولندیغنه جغرافیا فنی
شهادت ایتملی . واویله صدا ویرر و بالطه
كسمز آغاجلر بولندیغنه علم نباتات شهادت
ایتملی . وجزیرهٔ مذكوره‌ده هانكی نسبه
منسوب نصل برملت داخل اولمش بولندیغنه
اتنوغرافیا شهادت ایتملی . واو زمانده تیمور
دینیلان معدن كشف اولنوب‌ده قدمانك
چاقماق طاشندن معمول بالطه‌لری یرینه
تیموردن معمول بالطه‌لر ایجاد اولنوب
اولنمامش ایدوكنی تاریخك فصول سائره‌سیله
بالتطبیق آراملی . بوشهادتلر تمام اولورایسه
او روایتك دخی برحقیقهٔ تاریخیه اولدیغنه
شبهه قالمز .

حال بومركزده ایكن جزیرهٔ مذكو-
ره اوزرنده برعتیق بالطه بولنسه اوراده
تیمور ایجاد اولنوب آندن بالطه‌لر یاپلدیغی
بداهت وجهله استدلال اولنه‌جغی كبی
قشر زمینك یرندن معهود قدیم آغاجلردن
بر پارچه چیقارلسه قطعی قابل اولوب
اولمدیغی دخی تحقق ایدر . اكر برمرمر
ویا سائر براوحه‌اوزرنده بعض نقوش
محكوكه بولنسه‌ده بونلردن اهالیٔ مذكوره‌نك
آغاجی قطع ایتمك ایستدكلری حالده موفق
اوله‌مدقلرندن طولایی حیرتلرینه دلالت
ایدر برمعنا آكلاشلسه مسئله بالكلیه توضیح
ایلر .

ایشته آركه‌ئولوژینك حقایق تاریخیه‌یی
ایضاح واثبات یولنده كوریله‌جك خد-
متنك اهمیتی بوقدر بیوكدر .

٤

آركه‌ئولوژینك تقسیماتی

آركه‌ئولوژی اساساً اوچ بیوك
شعبه‌یه تقسیم اولنور . اشبو اقسام
اصلیه‌نك برنجیسی « آركه‌ئولوژیٔ
ادبی » در .

بوقسم اصلی مؤلفین قدیمه‌نك تألیفا-
تندن طوغریدن طوغری‌یه زمانمزه واصل
اولان آثار عتیقه حقنده اجرا ایدیلان
تدقیقاتی حاویدر . بوده كندیلكنجه
ایكنجی درجه‌ده برطاقم تقسیماته تابعدر .

اولا « پاله‌اوغرافی » قسمیدركه قدیمدن
قالمه خطوطك قرائتی هركسه میسر اوله-
مدیغی حالده خطوط مذكوره‌یی هجالیوب
حل ایله قرائت ایده بیلمك صنعتیدر .

ثانیا « دیپلوماتیق » قسمیدركه قدیم
حكمداران طرفندن ویرلمش اولدیغی ادعا
اولنان فرمانلر ویاخود عتیق معاهده‌لركبی
آثارك فی‌الحقیقه كندیلری حقنده ویریلان
حكمه لایق وكرچك شیلر اولوب اولمدیغی
تدقیق واثبات صنعتیدر .

ثالثا « ئەپیغرافی » قسمیدرکه بو دخی ابنیهٔ قدیمه اوزرنده منقوش ومحکوك اولان و برطاقی کلمات یرینه یالکز بر حروفدن عبارت بولنان لوحه‌لرك تدقیقیله معنالرینی میدانه چیقارمق صنعتیدر .

اقسام اصلیهٔ ثلاثه دن ایکنجیسی « آرکه ئولوژئ صناعی » قسمی اولوب بوده ایکنجی درجه ده برطاقم اقسامه تابعدر .

اولا ابنیهٔ قدیمه حقنده اقتضا ایدن تدقیقاتی بالاجرا هر بابنك نه کبی امورایچون یاپلدیغنی تعیین ایلر . و بونلرك فن معمارینك هانکی طرزینه تطبیقاً وهانکی عصرلرده یاپلدیغنی میدانه چیقارر .

ثانیا رسم وهیکلتراشلق قسمی اولوب بوقسم کرك ابنیهٔ مذکوره‌یی تزیین ایلیان الواح و نقوشه و کرك آیرو آیرو بولنان ستاتولره ورسملره دائر تدقیقاته کیریشور .

بو ایکی قسم « معماریٔ قدیم » و یاخود « صنایع نفیسهٔ قدیمه » دیه بر عنوان عمومی آلتنده اجتماع ایده‌بیلورلر .

ثالثا « نومیزماتیق » قسمیدرکه مسکوکات قدیمه ایله مدالیه‌لرك تدقیقاتندن عبارت اولوب تاریخ خصوصنده اشبو تدقیقاتك اهمیتی برنجی درجه‌یه واصل اولور .

رابعا « ایقونوغرافی » قسمیدرکه لوحه وستاتولردن اشخاص تاریخیه‌یی تشهیر ایلیانلری تدقیقدن عبارتدر .

آرکه ئولوژینك بوقسمنده دها برطاقم اقسام ثانیه داخل اولوب بونلر ایسه « تورویتیق » نامیله قویومجیلغه و « غلیپتیق » نامیله مجوهرات اوزرینه حك نقوشه و « سه‌رامیق » نامیله چوملکجیلکه عائد خصوصات ایله اشتغال ایدرلر . آثار قدمانك بوقسمی یالکز صنایعده واصل اولمش بولندقلری درجه‌یه برشهادتله قالمیوب عادات قومیه و اخلاق بیتیه‌لری اوزرینه دخی دلالات مهمه‌ده بولنور .

اقسام ثلاثهٔ اصلیه دن اوچنجیسی « آرکه ئولوژئ اثاثی » اولوب اکرچه بونك ایکنجی درجه‌ده تقسیماتی یوق ایسه‌ده اهمیت تاریخیه‌سی برنجی درجه‌ده بولندیغنه شبهه ایدیله‌مز .

ملل قدیمه نك اشیای بیتیه‌سنه عائد هرشی اشبو قسمه داخل اولدیغی کبی اسلحه و ادوات حربیه‌سی دخی بومیانده تدقیق اولنه‌رق بناءً علیه عادات واحوال بیتیه‌لرندن ماعدا اصول وقواعد حربیه‌لرینه دائر دخی مدققره بیوك بیوك فکرلر ویرر .

٥

موزه‌خانه‌لر

فنون سائره‌دن هر بری ایچون درلو

درلو كتابلر يازلمش اولديغى كبى آركه ئو - لوژى ايچون دخى بك چوق كتابلر تأليف اولنمش وآثار قديمه‌نك هر برينه عائد رسملر وشكللر علاوه سيله اشبو كتابلر بر قاتدها اكمال وتزيين قلنمش ايسه‌لرده آركه ئولوژ - ينك اصل كتبخانه‌سى موزه خانه‌لر عد واعتبار اولنسه‌لر شايان وشايسته‌درلر •

واقعا فنون سائره‌دن دخى بر چوقلرى ايچون موزه‌خانه‌لر ياپيلور • هله تاريخ طبيعى‌يه عائد علم حيوانات و علم نباتات و علم معدنياتك اصل ايضاحاتى بونلره مخصوص موزه خانه‌لرده كوريلور • انجق « « موزه » لفظندن استدلالى اولنان معنايه دقت ايديله‌جك اولوايسه اومثللو موزه‌خانه‌لر يالكز برر نمونه خانه مرتبه - سنده قالورلر •

آركه ئولوژى موزه خانه‌لرى ايسه نمونه خانه دكلدرلر • چونكه آثارعتيقه‌نك عينلرينى حاويدرلر • آركه لوئوژى ايسه عين آثار عتيقه اوزرنده اجراى تدقيق ديمك اولديغى ايچون موزه خانه‌لر بوعلمك اصل كتبخانه‌لرى وآنتيقه‌لردخى صنفلرينه وعددلرينه كوره اوكتبخانه‌نك كتابلرى وكتابلرينك ابواب وفصولى اولورلر •

نتيجه

سايهٔ معارفوايهٔ حضرت پادشاهيده اليوم بزم دخى برموزه خانهٔ عثمانيز متشكل ودروننده بك چوق آثار آركه ئولوژيقيه موجود اولوب بونلر بريادن دخى آرتمقده بولنديغندن مراق صاحبى اولان ارباب فنك ثمرهٔ نتيجهٔ تدقيقاتى اوله‌رق بعدما بزده دخى آركه ئولوژى فننك ترقى ايده - جكنده شبهه‌مز يوقدر •

احمد مدحت

—o—

مواد ادبيه

طربزون محكمهٔ بدايت باش كاتبى سابق ناجى بك افنديكندر :

« غزل »

خيالكى كوزلم ماهتاب ظن ايتدم
كورنجه عارضكى آفتاب ظن ايتدم

مآل خطكى ظنمجه ايلدم توجيه
كتاب وصلته فصل الخطاب ظن ايتدم

يانوب يانوب دل غمديده‌مه عتاب ايتدم
نكاه لطفنى يارك عتاب ظن ايتدم

سؤال وصلتى بيهوده ايلدم تعجيل
بن اول جوابنى حاضرجواب ظن ايتدم

غريب تشنه‌لب نشئهٔ جهانم بن
سرابى وادىٔ غفلتده آب ظن ايتدم

علو همتك بر نشانيدر ناجى
جهانده هركسى عاليجناب ظن ايتدم

—٥—

« عبدالرحیم » امضاسیله کلمشدر :

« غزل »

مهر حسنك ساحۀ افکارمی تنویر ایدر
شاه عشقك کشورستان دلی تسخیر ایدر

بن او اعجاز آشنایم کیم سراسر نظممی
هر زبان شاعر معجز نما تقدیر ایدر

فرقتکله ترك جان ایتدم بو شب رؤیاده یار
بویله بر معنایی کوکلم وصل ایله تعبیر ایدر

تیر آهمدن حذر قیل روز و شب ای سنکدل
تیر آهم طاشه ده فولاده ده تأثیر ایدر

رند عالی مشربم هر شئ مساویدر بکا
کوکلمی نه درد محزون نه صفا تسریر ایدر

—٥—

« غزل »

جسم ایچنده قابل رؤیت ایسه جانك یری
قابل رؤیت اولور جانمده جانانك یری

جسم و جانمله غرام ایتمش کمال امتزاج
بربرندن هیچ یوق تفریقه امکانك یری

او یله بربرلشدی کیم کیتمز صباح حشره دك
صدر صد چاکمده کی شمشیر هجرانك یری

مرغ دل کیسوی کلبوینده طوتمش آشیان
شاخ عنبربار کلدر عندلیبانك یری

جالس بالای چشم مفخرتدر اهل فضل
صف نعل مسکنت هر یرده نادانك یری

واصل سرمنزل افلاك اقبال اولسه ده
قاره یردر عاقبت مجموع انسانك یری

بیلدیکم انور ایسه کیزمز حریم سجده
کنج استغنای عشرتخانه در آنك یری

چهارشنبه نائبی
علی انور

—٥—

معلم ناجی افندی حضرتلرینك « خاور » ده کوریلان عاشقانه بر غزللرینه نظیره در :

محمد جلال

« نظیره »

نشئه ویردی طبعمه ساقیٔ رعنالر بنم
اولدی شوقدن باقك جام مجلالر بنم

آزمیدر کوکلده شوقی معجزات حسنكك
ای ملکرو اولسه چوقمی غیری دنیالر بنم

انکسار خاطری ممکنمی باق یاد ایتمك
پیش چشمانمده در آیینه سیمالر بنم

وار ایکن بو ماهرولر جنتی ایتم خیال
جنتی قارشمده پیدا ایتدی سودالر بنم

باعث تزییدیدر ذوق دلك فیض بهار
حسمی مزداد ایدر کیتدکجه صحرالر بنم

حضرت ناجی یه پیرو اولدی طبعم چوقیدر
نظممی تبجیل ایدرسه نکته پیرالر بنم

—٥—

فخر الشعرا فریق سعادتلو کاظم پاشا حضرتلری طرف عالیلرندن اهدا بیورلمشدر :

« توحید »

ای وجود واجبی نور سماوات وزمین
قدرتی مشکات مینای مصابیح جلال

کوکب دریٔ عزتسین که ایلر عالمه
طلعتك تخلی هو یتدن تجلای جمال
شرقی وغربی دکلدر آفتاب عارضك
متصل هرجانبه نشر ایلر انوار وصال
لمس ناره حاجتی اولمز سراج اقدسك
منجلیدر دائم اول نور علی نور کمال
هرکیمه ایسترسه نوریله هدایت ایلیوب
خلقه کاظم حضرت الله ایدر ضرب مثال

« نظیرهٔ غزل مسعود »

آهی اشکمدن مؤثردر دل بیمارمك
صافدر مینای میدن شیشه سی اسرارمك
کارکاه نور ایمان کالهٔ زرتاری یم
پنبهٔ توحیددندر رشته سی زنارمك
کان امکاندن وجود واجبه تأثیر ایدر
تیشهٔ سرتیزی دود آه آتشبارمك
بی وجودم اویله کیم درد دهان یار ایله
قابل اولمز صورت تمییزی یوقدن وارمك
عرصهٔ محشرده سرکردان اولورلی خوف وباك
نوش ایدن بك قطره سن پیمانهٔ سرشارمك
حورعین آکدرسه ده فی الجمله بکر فکرمی
نظم فردوسیده یوقدر لهجه سی کفتارمك
اولمزم زهد وخرابات عالمندن نشئه دار
عشقدر مقصودی کاظم قلب حکمت بارمك

« بودخی »

نشئهٔ بذل وعطایی حیدر وحاتم بیلیر
ساغر وآیینه یی اسکندر آکاز جم بیلیر
دلخراب عشقی یم کیم برمسیحی آفتك
چشم فتانی نه عیسی ونه خود مریم بیلیر
مستدر صهبای حیرتدن دل وحدتشناس
اویله کیم نه کوثر شادی نه زهر غم بیلیر
دخت رز برشاهد بازاریدر بو مجلسك
ساقیا کیفیت وصلن بتون عالم بیلیر
آشنای چشم توحید اولمیان احول نکاه
کوردیکی اشیایی یاصدپاره یاتوأم بیلیر
بر طبیب حاذق اولمز عالمه چشمك کبی
خسته لر حالندن آکاریاره یه مرهم بیلیر
حقم انکار ایلمز کاظم فلك خصمسه ده
قدرینی اسفندیارك الك کوزل رستم بیلیر

—o—

افندمز !

زیرده مرقم غزل پرقصورمی بتکرار تقدیم حضور عالیٔ استادانه لری ایتمك هرنه قدر کستاخلق ایسه ده شو :

« امید ایله در بکای اطفال »
« سودو برمه ده بی املی مادر »
« هرکس برامیده خدمت ایلر »
« امید ایله در جهانده هرحال »

قطعهٔ ادیبانه لرینه امتثال اولنمشدر .

ژاندارمه یه منسوب حمدی

—o—

« غزل »

كوروب فتاده‌لری وقت احتضارنده
كزوب كزوب طوريور قبرينك جوارنده

تحسرندن انين ايليان عجب كيمدر
طورلمز اولدی شو ويرانه‌نك كنارنده

نه راحتی كورورز بز بو دهر فانيدنك
بر آشيانه‌سی ده يوق خرابه زارنده

نه ذوقده رغبتمز وار نه جامده منتز
غريب و بيكسز ايواه الم ديارنده

امان نه‌در اوكدر يار جانشكارمده
وارليور يانده حال اضطرارنده

ايدرمی يار عجب خانه‌می بودم تشريف
چهار چشم ايله قالدم بن انتظارنده

بورتبه ناله‌يه معتاد اولوب باقك جدی
كزوب كزوب طوريور قبرينك جوارنده

—o—

معلم ناجينك وقتيله آفاق مجموعهٔ مخصوصه سنك برنجی جزئنه درج ايدلمش اولان غزل آتيسی بوكره مشاهير بسته‌كا. راندن شوقی بك افندی طرفندن « غريب حجاز » اصولی اوزره بسته لنوب نشر اولنمشدر :



ای ملك حسنك عالی اميری
اولسون مقامك سينه‌م سريری

بيلسه‌ك نه اولدی آزاده كوكلم
سودا اسيری سودا اسيری

اتمكده سنسز تزييد سودا
مرغان باغك محرق صفيری

كورسه‌ك ثباتم دردك كه اولمز
ارباب دردك سندن دليری

رشكمدن آزدر آتش كسلسه‌م
واردر او نورك بيك مستنيری

تأثيرم اولمق قابلمی یاره
اولسه‌م شهيدك آه اخيری

طورسونمی خامه‌م دمبسته ناچی
قوت رواندر قدسی صريری



شوقی بك افندی چكنلرده بنه معلمك :
عبرت اولدم آه عشق اربابنه
نقراتنده اولان برشرقيسنی پك رنكين، پك دلنشين بر صورتده بسته‌ليه‌رك حسن طبيعت اصحابنی حقنده هم آهنك تقدير ايلمش ايدی .

غزلك بسته‌سی دخی هركسك بكينه. جكنده شبهه ايدلمز .

بز بونی برنجی دفعه اوله‌رق بر پرده شناس خوش آوازك لساندن ديكله‌مكه موفق اولدق . حيمزی بر تأثير غريب استيلا ايلدی . بر سرور حزن آميز ايچنده بولندق .

معذور دكلمى يز ؟ او يله بر نغمه نك
تموجندن متهيج اولمامق سامعه دن محروم
بولنمغه توقف ايدر .

غزلى او بسته ايله ديكلينلر شبهه سز بزمله
همحال اولورلر . هله ايكنجى بيت اوقو .
نديغى وقت - كيم بيلير نه دن ! - كوكس
بكير مامك قابل اولميور . شوقى بك افندى .
يه عظيم تشكرلر ايدرز .

—o—

« قلم »

سويله اى خامهٔ همايون دم !
آزمى ديكرسه ييكده بر آدم ؟

بو حقايق نيچون نهان قالسون ؟
سويله ارباب هوش فيض آلسون .

سكا اى ناى ناشنيده نوا !
صور دلمردكان دينلسه روا .

زندكى بخش اهل غفلتدر
نفسك نفخهٔ قيامتدر .

آيت عشقى ايلسه‌ك ترتيل
جان آتاردى زمينه جبرائيل .

سوز يكى آكلايان آرارمى كواه ؟
سكا ديرلرسه ترجمان الله .

ايندى سندن ايشتديكم آيات
بنى علامهٔ كتاب حيات .

كاشانه بو ذوقى تعليم ايت ،
رحمت حقى خلقه تعميم ايت .

بو نه هيجاكه ضلال ورشاد !
نه عجيب اختلاف استعداد !

كيمى بردن ايدر منازلى طى .
كيمى بيك سوزدن آكلامز برشى .

بر بنى شاد ايدن نواى قلم
ايديور ديكرين قرين الم .

سخن آموز نوز با نافسين .
خاطر افروز نكته دانا ذمين .

سوزلركدن سوز آكلار اولدى جهان ،
سنى مالى طانير كهان ومهان .

خالق لوح ايكن قسم خوانك
سنى تقديسى چوقمى انسانك ؟

سنسين اى وحدت آشنا آنجق
اتحاد آور قلوب اوله‌جق .

ايتمه تعطيل درس حكمتكى ؛
ايله اظهار اولانجه قدرتكى .

يكزبان ايله خلق اى دو زبان !
پك مساعد دكلميدر شو زمان ؟

جوشش افزاى بزم رندانسين ،
ناودان شراب عرفانسين .

سندن اى خوشنواى جان افروز !
كلير اسماعه صوت يار هنوز .

عالمه جان كلير صرير كدن ،
جانه جولان كلير صرير كدن .

او يله طوتمش كه نغمه‌ك آفاقى
سكا دينكده نغمه خلاقى !

یازه‌مز کیمسه وصف کاملکی ،
نه سن یاز سنک فضائلکی .

او زمان کیم قلم مصوت اولور
حسن تأثیر صوتی مسکت اولور .

ملك اولور بی‌زبان، صورصار ملکوت،
نه محرك صدا ! نه جانلی سکوت !

دیر اولان آشنا ز بانمزه
عودت ایتمش ازل زمانمزه !

بویله برنغمه‌دن کیم اولمز مست؟
بو نه سسدر! دکلمی بانك الست؟

تله فونسین، نه‌لر دیورسه ازل
ابد ایلر سنکله آنلری حل .

سنده وارکن بو پردهٔ صمدی
ایکله‌در نغمهٔ ازل ابدی !

اعتماد ایتمه پك مهارتکه ،
زده‌سین؟ دقت ایت اسارتکه!

تابع جنبش بنانمسین ،
سن بنم عبد ناتوانمسین .

نه قیرلدك ؟ بودر حقیقت حال،
کاتب وحی ایکن قالیرسین لال !

مسعود خراباتی

—o—

« نظیرهٔ غزل مسعود خراباتی »

عالی عالمشناسان صفای جم بیلیر
ذاتی بیگانهٔ عالم نصل آدم بیلیر
نشوه‌سن حیرتفزایی دم اعجازمك
بیلمیان دمبسته ارباب دلی ابکم بیلیر
مشرب پهنای احرارانه‌دن دلتنك اولور
کندینی ابله اسیر مسلك عالم بیلیر
طبعمك آفاقه استیلای فیضن ایسترز
جاهلان ابر بهاری بی غمام غم بیلیر
کیم بیلیر آهنك قدسیسن صریر خامه‌مك
بیلسه توحید آشنا رند مسیحا دم بیلیر

محمد امین

—o—

« تخمیس غزل مسعود خراباتی »

۱

مسیح ایدی دم اوران بر زمان خیالمدن
ویرردی عالم اجساده جان خیالمدن
صفای روح بولور قدسیان خیالمدن
« کلیر لطافت آلیر هر جهان خیالمدن »
« چکر شرف قزانیر آسمان خیالمدن »

۲

خیال ساحهٔ فسحتسرای معنادر
یاننده کون ومکان نقطهٔ سویدادر
مکان اولورسه دخی لامکانه تنهادر
« اوکمسون اوقدر وسعتیله بیجادر »
« کورنمسون صیقیلیر لامکان خیالمدن »

۳

هوای عشق ایله بردم اولورسه موج آور
خروش وجوشی قیلر بر و بحری زیر وزبر
غریق حیرت ایدر کائناتی سرتاسر

« بو بحر اعظمی آنجق خدا احاطه ایدر »
« محیطلر اوتانیر بیکران خیالدن »

٤

جمال یاره باقوب بر جلال حس ایدرم
کمال مهری کوروب بر زوال حس ایدرم
بو رنك و بو کلمه ایلر بر آل حس ایدرم
« سرور ایچنده دخی بر ملال حس ایدرم »
« بهار کلسه ده کیتمز خزان خیالدن »

٥

بهار کلدی ینه مرغ دل هوالنه جك
واروب بر آزده کنار چمنده اکلنه جك
کلم کلم دیه رك عاشقانه سویلنه جك
« طبیعتم باقه لم هانکیکزله اکلنه جك »
« برر برر چکك ای کلرخان خیالدن »

طربزون محکمۀ بدایت باش کاتبی
سابق ناجی

« ترجمان حقیقت »

ناجی بك افندینك نشر ایتدیکمز بر ایکی غزلی طبعنك استقامتنه، فکرینك سلامتنه شهادت ایتمش ایدی .

بزم قدر مسعود خراباتینك دخی کذرکاه نکاه تقدیری اوله جغنده شبهه ایتدیکمز بو تخمیس او شهادتی تأییده کلمشدر .

کتدکجه وسعت و انتظام بولمقده اولان عالم فیضنا فیض ادبیات دهانه ناجیلر یتشدیره جکدر !

خراباتیلکی اورته دن قالدرمدقجه بو یله مستعد همناملر قزانه میه جغنی بین القدحین اولسون دوشونمکه وقت بولمسی لازمکلن مسعود خراباتی آرقداشمز ناجی اسمنك بو یولده تعدد مسماسنی بر حس غبطه کارانه ایله کوره جك و تسلی ایچون :

« خراباتی شدن هیهات هیهات ! »

مصراعنی مستانه تکرار ایده جکدر صانیرز .

—٥—

حضرت فضولینك غزل مشهورینه رسومات محافظه مفتشلرندن رفعت بکك نظیره سیدر :

غمزه لر حاضر ایمش کیرمك ایچون قانمزه
طورمه ای قاتلی اجل کل دمیدر یانمزه

نه تغافل نیچه دمدرکه نکاه التیور
طاغیلان زلفی کبی حال پریشانمزه

دم او اورکیم چکیلوب کوشۀ کلزار دله
بزده بلبللنورز اول کل خندانمزه

چوق کوررسه بزه ای دل او ملك رویی فلك
کیم تحمل ایده جکدر عجب افغانمزه

نه قدر جور و جفا ایلسه جانان چکرز
عاشقز راهنه جان ویرمه دوشر شانمزه

رفعتا کلیه جك دهره فضولی کبی ار
بو یله وادی آچه جق یوغیدی وجدانمزه

« ترجمان حقیقت »
نظیره‌سی حسن سلیقه‌سنه دلالت ایتمکده
اولان رفعت بك افندی یه عرض تقدیر
ایلرز .

—o—

« غزل »

سانحات قلبی عشقم فراوان ایلسون
خلقه اسرار فیوضاتم نمایان ایلسون

برالٓهی مشعل مشکات وجد وحالتم
نورونارم عالم ناسوتی سوزان ایلسون

مطلع خورشید اعجاز اولدی قلب انورم
عالمی مهرم غریق نورعرفان ایلسون

ارتباط کسمه ای دل رشتهٔ پنهانمك
فیض باری متصل جانمده جولان ایلسون

واردات عشقدر هپ مصرف فکروخیال
مصرف فکروخیالم خلقی حیران ایلسون

براوکز یاره حس ایتدم درون سینه‌ده
التیام ایتمزجهان ایسترسه درمان ایلسون

عشقه دوشدم عشقدر عالمده الذ دشوارکار
خیلی مشکلدر ایشم الله آسان ایلسون

طربزون محکمهٔ بدایت
باش کاتبی سابق
ناجی

—o—

فقرهٔ تاریخیه
« مسلك قصقانجلغی »

جمعیات بشریه‌نك هانکی شعبه‌سنده
آثار حسد کورلمامش که هم مسلك اولانلر
میانده‌ده کورلمش اولمسون . مسلك قصقا-
نجلغی قاری قوجه قصقانجلغندن آز شدتلی
میدر؟ برمسلکده بولنان ایکی شخصك ، ایکی
محبك ، حتی ایکی برادرك قصقانجلق کو-
ستردکلری و بری دیکرینك شرفنی قاپمق
ایچون بیك درلو حیل ، بیك درلو دسایس
قوللاندقلری‌ده نادر کورلمش احوالدنمیدر؟

ایشته اخیراً پارس غزته‌لرنده منظور-
مز اولان بروقعه مسلك قصقانجلغنه پك
کوزل برمثال حاصل ایتمشدر . بووقعه
غریب اولمقدن زیاده کولنجدر :

پارسده اوپرا مغنیه‌لرندن بری صدای
نازکی اداسی ومهارت جهانرباسی ایله
اوقدر کسب شهرت ایلمش واوقدر شهرتنده
ایلرولمش ایدی که بونادرهٔ روزکاری کور-
مك وصدای نشوه بخشاسنی ایشتمك ایچون
یالکز فرانسه قرا وقصباتندن دکل اجنبی
دیارندن بیله ارباب هوا وهوس پارسه
کلیرلر و مواصلتلری عقبنده مغنیهٔ مشهو-
ره‌نك بولندیغی اوپرایه تهاجم کوستررلر
ایدی .

بوراده اولدیغی کبی پارسده‌ده ایتا-
مخانه‌لر ، دارالارامل ، بیمارخانه‌لر ، مکتبلر
ایچون حاصلات صافیه‌سی صندغه عائد
اولمق اوزره اوپرالرده وسائر مناسب
محللرده کوزل اوپونلر و یریلور .

اعانهٔ عموميه يه محتاج اولان مؤسسات
خيريه‌دن بر ينك منفعتنـه او يون و يرلمك
اقتضا ايدر . صنديغك موجودى صندقكا
رك نظر اهميتنى فالطاشى كبى آچمش ايدى .
بر ايكى كونه قدر برطرفـدن اعانهٔ نقديه
يتشمز ايسه دائره‌سنده بولنان بيچاركان فقرا
آجلقدن اوله‌جكلر ايدى .

او يون و يرلمـك تصـور اولنور اما
حاصلاتى صـنديغى سيرتوب سيرتميه‌جكى
كيفيتى حل اولنـه‌ماز . مجهول قالير .
بو مجهـولى‌ده بر طرف ايتمـك ايچـون
ويريله جك او يو نك شهرتى ير نده
وحقنده رغبت عموميه كالنده برموقع اولمسى
تذكر اولنور . براز بوقاريده خبر ويرديكمز
مغنيه‌نك بولنديغى او پرا تياترو سندن اعلا
برمرجعمى بولنور ؟ درعقب تياترو دير-
كتورينه مراجعت اولنور . ديركتـور
كرك انسانيتندن، كـرك انظار عموميه‌ده
جيتسزلكله متهم اولمق قورقوسندن پازار-
لغى قبول ايدر . ايش مغنيه‌نك او يون ويريله-
جكى كيجه تغنى ايتمكه تنزل ايدوب ايتميه-
جكنه قالير . آ كاده مراجعت اولنور .
مكر حصبه صداسنك فوق العاده‌لكى قدر
علويت طبيعته‌ده مالك ايمش آ ارباب مرا-
جعتك مطلبلرندن خبردار اولور اولماز :
« پكى افندم . باش اوستنه . بويله خيرلى
خصوصلره خدمت ايتمكدن والمدن كلديكى
قدر غـيرت كوسـترمكدن بروقت كيرو
طورمام » ديدى .

واى مديرده‌كى سونج ! واى صندقكار-
ده‌كى صبر بتشلر ! حريفلر مسرتلرندن ظيب
ظيب صيچرايورلر .

او يونك ويريله‌جكى كيجه قرارلاشير .
بيلتـلر ترتيب اولنوب ايجـاب ايدن يرلره
توزيع ايدلمكه بدأ ايديلور . بيلتلر و يزرو يز ير
سوريليور . نهايت هپسى صاتيلدى . حتى
بر كشيلك بيله قالمدى .

نصل صاتيلوب بتمش اولمسون كه او يون حا-
صلاتى خيرلى برايشه صرف اولنه‌جغى كبى
مشهور مغنيه‌ده هنوز ايشيدلمامش بر پارچه
تغنى ايده‌جك ايدى .

او يون كيجـه‌سى كلـير . تياترو سرايا
طوناديلير . خلق فوج فوج كاوب مقاملرى
اشغال ايدر . پرده‌ده آچيلير .

مغنيه‌نك مهارتى، صداسى، اداسى زوا-
رى مستغرق بحر مسرت وحـيرت ايليور
ايدى .

بو صورتله ويريلان او يونلرده او يونى
ويردين مدير طرفندن برجيلهٔ تشكر اولمق
اوزره حضاره شكرلر تقديم اولنور . بوكيجه
دخى شكرلر تقديم اولنه‌جق ايدى . بناءً عليه
غايت كـوزل كيتمش و سوسلنمش بر ذات
مينى مينى مزين كلاهلره وضع اولنمش شكرلرى
طاغتدى . هركس ده ممنونيتله قبول ايتدى .

پرده قپاندی ینه آچلدی . آره‌دن یارم ساعتدن زیاده بر مدت‌ده کچدی .

ینه پرده آچیلمش ایدی . مغنیه ینه اولانجه مهارت و اقتداری عرض ایدیور ایدی .

دیرکن اولك صره‌ده بولنانلردن ایکی کشی سرت و حدتلی بر چهره ایله یرلرندن قالقوب قپویه طوغری یوریدیلر وچیقوب کیتدیلر . بر دقیقه صکره بر کشی دها قالقدی . اوچ دقیقه صکره درت کشی قالقدی . قالقانلرك جمله‌سنك وجهلرنده حدت و صقنـدی اماره‌لری نمایان اولور ایدی .

معلومدرکه تیاتروده او یون اثناسنده قالقوب کیتمك عادتا اویونی بکنمه‌مك دیمکدر . بو ایسه تیاترو دیرکتوری ایچون ده اقتورلر ایچون‌ده بیوك بر تحقیردر . خصوصیله بو کیجه هنوز کورلمامش بولنان بر او یونده بر ایکیشر قالقوب کیتمك نه درجه‌ده بیوك بر تحقیر اولدیغی شایان تأمل دکلدر . مغنیه هر نه قدر بو کیفیته بادیٔ نظرده اهمیت و یرمدیسه ده تیاترودن چیقانلرك عددی هر دقیقه‌ده تکثر ایتمکده‌ایدوکنی اولدیغنی کورنجه حاضرونك آکلایه بیله‌جکی بر درجه‌ده قزدی . زیرا صداسی آهنکنی دکشدرمش ایدی .

برکت ویرسون‌که او یون‌ده بیتدی . مدد الله ! وای مغنیه‌ده‌کی حدت ! اوطه‌سنه چکلدیکی وقت تکمیل اعضاسی تر تر تتریور ایدی . کندینی ضبط ایده‌مدی . حدتندن هونکور هونکور، خنچقره خنچقره اغلامغه باشلادی . نصل اغلامسـون‌که مغنیه اولدیغی زماندن بری هیچ بوقدر بیوك تحقیره هدف اولمامش و بالعکس جهانك تحسین و آفرینی قزانمش ایدی . واقعا بو کیجه ده صحنـه اوزرینه آز چیچکلر آتلمدی دکل ایسـه‌ده حدتلی مغنیه‌یی هیچ بوقدر بر آلقش تسکین ایده‌بیلورمی ؟

اهالینك اولا برر برر صکره ایکیشر ایکیشر نهایت بشر اونر چیقوب کیتدیکنی ذهنندن چیردکجه عنـدنده چیلدیرمق بر شی دکل .

آقتورلر وآقتریسلر اوطه‌سـنه هجوم ایتمشلر وکندیسنی بردوزی یه تسلیت ایتمکده بولنمشـلر ایسـه‌ده بو تسلیتلرك هیچ بر ی مغنیه‌یه سکونت بخش اوله‌میور ایدی .

بو اثناده دیشاردن حدتلی سو . یلنمه‌لر وآره‌ده صره‌ده غیر اختیاری قهقهه‌لر ایشیدلمکه باشلادی .

براز صکره ایشی هرکس آکلادی . اهالینك او یون اثناسنده او یله برر ایکیشر قالقوب کیتمه‌لری تحقیر ایچـون اولمیـوب زواللیلرك جمله‌سی خصوصی محللره بر آن اول یتشمك ایچون ایمش .

توزیع اولنان معهود شکرلر مغنیه‌نك شهرتنی برزماندن برو قسقا نمقده بولنان دیگر بر آقتریس طرفندن اجزاجینك بر بینه صورت مخصوصده یاپدیرلمش شکرلردن عبارت ایمش . بوشکرلری اکل ایدنلر یارم ساعت صکره مطلقا خصوصی محلاره یتشمکه مجبور اولورلر ایمش . والحاصل ترکیبنده شدتلی بر مسهل وار ایمش .

بوکیفیت یالکز تیاترو ارکاننك دکل پولیس افرادینك دخی نظر دقتنی جلب ایتمش و قسقانج آقتریس ایله خیانت اجزاجی درعقب بولدیریله‌رق تحت توقیفه آلنمشدر .

مغنیه بیله ایشی آکلادقدن صکره لطیف بر قهقهه صالیویرمکدن کندینی ضبط ایده‌مدی .

رضا

—o—

❋ خوشه چینی ❋

« اوستریا ایمپراطور بچه‌سی »

بودفعه‌کی خوشه‌م عادتا حشمتپناها نه‌در .

حشمتلو اوستریا ایمپراطور بچه‌سی پك نازك بر قادین اولوب اکلنجه‌لری دخی دائما کندی حالنده شیلردر .

شمدی‌یه قدر صیدوشکاره پك مراقلی اولدیغندن اولور اولماز ارکك آوجیلری محجوب ایده‌جك بر جسارت ومهارتله آوجیلق ایدر ایدی .

انجق وجودجه دوچار اولدقلری ضعفه مبنی طبیبلر بو اکلنجه‌دن کندیسنی منع ایدنجه کندیسنه تسلی بر اکلنجه بولسه‌لر بکنورسکز ؟ مطبعه‌جیلغی اختیار ایتمش .

غوررولو شاتوسنده بر کوچك مطبعه تأسیس ایتدیرمشلر . فقط او بله اولور اولماز شیلری ترتیب وطبع ایتمیور . کندی انشاد ایلدیکی اشعاری کندی کندیسنه ترتیب وطبع ایدیور ایمش .

حقیقت صنایع عالیه‌نك اك اکلنجه‌لیسی مطبعه‌جیلق اولوب ذات حشمتلرینك بوصنعتی ترجیح بیورملری بتون مطبعه‌جیلر ایچون برشرف عد اولنه بیلور .

محمد جودت

—o—

او بورمی دیدیکز ؟

ویقتور لوم‌ولینیه اسمنده آلتمش بر یاشنده بر کمیجی حقنده شو فقره‌یی پارس غزته‌لری یازیورلر :

« بو آدم پارسه کلش . کمی قپودانلرندن بریسی کندیسنی « تراوه‌رسیه‌ر » سوقاغنده بر لوقانطه‌یه دعوت ایتمش .

قوجه کمیجی بر کاسه چوربا ایله قناعت ایده‌میدرك بردهاسنی اصمارلمش که بونلری اویله قاشق ایله یمکه قناعت ممکن اوله‌مدیغندن کاسه‌یی دیکدیکی کبی برد

جله‌ده ایچر ایمش .

بعده بفتکار کلمش . بر قاریش طولنده قبا بفتکی یقالدیغی کبی : « سز بونك نصل ینیله‌جکنی بیلمزسکز . باقکز بونی شویله یوطارلر » دیه قالدیروب قوجه ات پارچه‌سنی بردن اغزینه آتمش .

واقعا کوزلری پانلایه‌رق یوته‌بیلمش ایسه‌ده ایشك بوندن صکره‌سی بر فاجعه‌یه منجر اولمش . زیرا بفتك حریفك حلقومندن یکدکدن صکره معده‌یه قدر اینه‌میوب بلعوم دینلان مجرای بلعده قاله‌رق بیچاره او بورك نفسنی کسمش . هیق ! هیق ! ... نهایت او یله بر بوغلمش بوغلمش که غیطان ایله بوغسه‌لر بوندن دها مکمل بوغیله‌مز ایمش .

دقت (بمکك کوکسده طورمسی همان هرکسده واقع اولور . واقعا اولور اولمز لقمه‌لرك طورمسی بو بفتکك طورمسنه بکره‌مزسه‌ده آنلرك دخی نتایج مدهشه‌سی کوریله‌بیلور . لقمه‌لری کوزجه مضغ و تلعیب ایتملی . بونکله برابر سفره اوزرندن صو شیشه‌سنی دخی اکسیك ایتمامیلی . زیرا بعض طبابتی لطیفه‌یه بوزانلر کوکسده قلان لقمه‌یی معده‌یه ایندرمك ایچون حریفك آرقه‌سنه یارم دوزینه یومروقدن عبارت بر معالجه ترتیب ایدرلرسه‌ده صلطه پرینه طیاق یمك هرکسك ذوقنه کیمیه‌جکی آشکاردر .

محمد جودت

—٥—

﴿ متکلم کوپك ﴾

بروکسلده لوقانطه‌نك برینه بر مشتری کیرر . اطعمهٔ موجوده‌نك دفترینی ایستر . دفتری بعد المطالعه غارسون مشتری‌یه صوراركه :

— نه ییه‌جکسکز افندم ؟

— بکا اولا صوده پیشمش ایکی یورطه کتیر .

مشترینك یانده برکوپك بولنغله او دخی دیرکه :

— بکاده ایکی یورطه کتیر .

کوپك بو لقردی‌یی سویلیه‌رك بر صندالیه اوزرینه قورولمقده اولسون خدمتکار بو عجیب کوپکه نظر حیرتله باقار .

یورطه‌لر کلور . کوپك ایله افندیسی کمال اشتها ایله یدکدن صکره افندی اوشاغه خطاباً دیرکه :

— غارسون بکا پاتاتسلی برفیلتو کتیر ،

کوپك دخی افندیسنه تبعیةً دیرکه :

— غارسون ! پاتاتسلی فیلتودن برده بکا کتیر .

اوشاغك کمال حیرتله آچیلان کوزلری

پاطلامق درجه‌سنی بولور ·

یقینده‌کی برماصه یاننده برانکلیز اوطور‌یور ایمش · کلب متکلم آنك دخی نظر دقتنی آجار · افندی‌یه صورارکه :

— بوکوپکده تکلم تعلیمی ایچون پك چوق اوغراشمش اولملیسکز ·

— اکا شبهه‌می ایستر افندم !

— ای بوکوپکی صاتمغه راضی اولورمیسکز ؟

— ممکن دکل !

بو آره‌لق کوپك افندیسنك یوزینه باقه‌رق محزونانه برطور ایله دیرکه :

— رجا ایدرم افندم بنی صاتمیکز ·

انکلیز مرافندن چیلدرمق درجه‌سنه واریر · کلب متکلم ایچون بیك لیرا عرض ایدر · کوپکك صاحبی بو مقدار پاره‌یه طیانه‌مدیغندن پازارلغه راضی اولوب انکلیز اول مقدار لیرا ایچون بانقه‌جیسنه برچك یازوب امضا ایدر ·

کوپك برده‌ها افندیسنك یوزینه باقوب دیرکه :

— بنی صاتدك ها ! ایشته بنده کوسدم · کیم بیلور نه‌قدر مدت کلمه بیله سویلیه‌جکم ·

مکر کوپك صاحبی « وانترولوق » یعنی قارنندن سوز سویلین آدملردن اولوب کوپکك هر حرکتنه کوره برسوز سویلیه‌رك خلقه او سوزلری کوپك سویلیور دیه ظن ایتدیرر ایمش ·

محمدجودت

—o—

اك مفید دیش‌توزی

کچن نسخه‌لرمزك بریسنده احمدمدحت افندینك حفظ اسنانه دائر بعض وصایای فنیه‌سی وار ایدی · دیشلری تمیزلمك ایچون اعلا کربد صابوندن بشقه برشیئی توصیه ایتمیوب هله اولور اولمز دیش توزلرینك استعمالندن فنالقلر دخی ملحوظ اوله‌جغنی درمیان ایتمش ایدی ·

اولور اولمز دیش توزلرندن احترازی بودفعه بر اوروپا غزته‌سی دخی توصیه ایدرك بروجه آتی اجزادن مرکب بردیش توزینك استعمالنی نصیحت ایلیورکه بونی هرکسك کندی کندیسنه یاپه‌بیله‌جکی قدر ساده بولیورز ·

الی غرام قاربونات دوشو Carbonate de chaux الی غرام ایدروقاربونات دوماغنه‌زی hydroCarbonatedemagnesie الی غرام قنه‌قنه Quinquina برغرام نعنك روحی Essence de menthe

بونلرك جمله‌سی بر برینه قاریشدیروب کوزجه مزج ایلدکدن صکره فرچه ایله استعمال ایتملی ایمش ·

*
* *

(طبيبه‌لر)

اوروپالیلر ارباب طبابته قادین اولسون ارکك اولسون تأنیث وتذکیر فرقی آرا-مقسزین « دوقتور » یاخود « مه‌دسن » دیدکلری وبز ایسه صفتله موصوف میاننده مطابقت لازم کلن یرلرده بیله بو قاعده‌یه رعایت ایتمکه باشلادیغمز حالده بو سر-لوحه‌مزی مؤنث اوله‌رق یازیشیمز شایان دقتمی کورلدی ؟

اویله ایسه ممنون اولورز . زیرا فقره-مز حقنده انظار دقتی جلب ایتمك اخص املمزدر .

اوروپاجه کچنمك کوجلشدیکجه قادینلری دخی چالیشدرمق مجبوریتی بیو-مکده‌در . قادین وجودینك تحمل ایده‌جکی صنعتلرك پك چوقلرنده قادینلری تکثیر ایتمك التزام اولنمشدر . ترزیلك فلانلق صنعتلر ینك اغلبیت اوزره قادینلره ترکی ایجه اسکیدر . شمدی ایسه تلغرافجیلق مهندسلك کبی ایشلره دخی قادینلر آلشدیر-یلیورلر .

خوش آمریقاده برچوق قادینلر کندیلرینی عسکرلکه دیپلوماتلغه چالیشیورلر یا ! فقط مسالك مذکوره‌یه قابلیتلری هنوز تصدیق اولنه‌مامشدر .

قادینلر ایچون الك مناسب صنعت طبیبلك اوله‌جغنه هیچ برعاقل اعتراض ایتمه‌مشدر .

خسته‌لر یالکز مداوات طبیه‌یه دکل برده شفقت مخصوصه‌یه محتاج اولدقلری درکاردر . بو شفقت ایسه هیچ شبهه یوق‌که ارکك قلبندن زیاده قادین قلبنده بولنور .

بناءً علیه بر زماندنبری مکاتب طبیه‌یه طالبات قبولنه باشلانمش ایکن بوسنه پارس دار الطبابه‌سنده بونلردن قرق شاکرده دوقتورلق دیپلوماسی ویرلمشدر .

آوروپا قادینلری ایچنده طبابته الك زیاده هوس ایدنلر روس قادینلری اولوب آنلردن صکره صره‌سیله انکلیزلر آمریقالیلر والك صکره فرانسزلر رغبت ایدیورلر ایمش . قرق دیپلومالیلردن بریسی دخی برزنجیه ایمش .

اکر دوقتور خانم پك کنج پك ده کوزل اولورسه بر خسته‌نك یا ضربات نبضنی و یاخود خلجان قلبنی یوقلیوب دیکلدیکی زمان ضرباتی دقیقه‌ده مثلا یوز اون بش بولورسه بونك هیچ اولمزسه یکرمیسنی کندی جاذبهٔ جمال وهواسندن منبعث بشقه‌جه برسمته پایی اوله‌رق بالتنزیل یالکز طقسان بشنی اصل کندی خسته‌لکی مقتضاسی عد ایتمك لازم کله‌جکنی دخی

ان شاءالله مكتبلرده تدريس واخطار ايتمشلردر .

هله انسان براز سوداوى مشرب اولورسه خيالخانه‌مده تصور ايتديكم طبيبه كبى بر مجبو به‌ايله صاپ صاغلام ايكن تلاقى ايده‌جك اولسه بالاختيار اعصاب عللنه اوغرايه‌رق يا زانغر زانغر تترر وياخود خلجان قلبى خفقان درجه‌سنه واربر .

محمد جودت

—o—

لطائف

بالوده :

بر برلرينه تقديم ايدلمش بولنان ايكى موسيو آره‌سنده :

— شوراده صاغ طرفده طوران قوجه‌مان قارى يى كوريورميسكز ؟ نه قدرده شيشمان ! اينكلر يانده ياورى قدر قالير . . .

— (تبسمله) عفو ايدرسكز افندم . كوستر ديككز قادين قاين والده‌مدر .

—o—

اقتدار اديبسيله بين‌الناس فوق‌العاده كسب شهرت ائمش بر ذات دائما بك جاهل بريسى ايله كوريشور ايدى .

اديبك بر جاهل ايله بو يله صيق فيق كوروشمه سنه هيچ بر معنا ويره‌مينلر مرا- قلرندن چاتلارلر ايدى . نهايت اديب ايله معارفه‌سى اولان بر ذاته شو جاهل حريف ايله نه ايچون كورشديكنى صوروب آكلامسنى رجا ايدرلر .

مومى اليه‌ده كلير اديبه سؤال ايدر .

اديب نه جواب ويررسه بكنيرسكز ؟ ديمش كه :

— او جاهل آدمى بكنه ميورميسكز ؟ بنم خواجه‌مدر .

مخاطبنك كوزلرى فال طاشى كبى آچيلدى . سؤال ايتدى كه :

— نه اوقورسكز ؟

— غلطات ! . . .

—o—

— برادر بو يله عجله نره يه كيديور- سكز ؟

— امان دوستم چوق لقردى يه طو- تمه ايشم وار .

— جانم براز صبر ايت اوقدر عجله نه ايشك وار ؟

— قولتوغمده‌كى بوغچه‌يى كورميور- ميسك ؟ زوجه‌مك فراجه‌سنى كوتور- يورم .

— هيچ بو يله تلاش كورمدم ! نره يه كوتوريورسك ؟

— ترزيدن هنوز الدم اوه كوتور-

یورم مودەسی بگمزدن اول‌الله و یرەده کیده‌یلسه !

—o—

— حرمنك وفاتی اوزرینه پك‌زیاده اظهار تأثر ایدرکبی کورینان برذاتك خانه‌سنه جنازه‌نك دفنی اقشامی برقاچ احباب طوپلانوب کندیسنی تسلیته وهربری تسلیت آمیز بعض فقره‌لر ایله حریفك دفع تأثرینه چالیشیرایمش . بواثناده خانه صاحبی جنت کتیرمش کبی یرندن کمال تلاش ایله قالقه‌رق وکوزیاشلرینی سیله‌رك دیوارده یانمقده اولان هوا غازینی سوندرمش وشو سوزلر ایله احبابنك پك بیهوده نفس توکتدیکنی اکلاتمش :

— افندیلر اوطه براز قراکالقلشدی اما ضرری یوق سزینه سوزیکزده دوام ایده‌بیلورسکز . نه یاپه‌یم غاز خانه ایله اولان قونطورات موجبنجه میعادندن بر چاریك زیاده یانان غاز ایچون تمام برفرانق جزا ویرمکلکه مجبور اوله‌جغم .

—o—

برمجلسده سیاح مشهور ستانله‌یك افریقای وسطیده‌کی کشفیاتندن بحث اولندیغی صره‌ده خانه صاحبنك التی یاشنده غایت ذکی برچوجغی النده‌کی جغرافیا کتابنی براقوب کمال اهمیتله ستانله‌یك کشف ایتدیکی ممالکك تعداد اولنان اسملرینی دکله‌دکدن صکره باباسنه خطاباً شویله دیمش :

— ذاتاً از برلمسی قولای اولمیان جغرافیا کتابلرینه بویله‌ایکیده برده اورته‌یه چیقان سورتوك حریفلر یکیدن برطاقم شیلر علاوه ایدوب طورییورلر !

—o—

برمتمول ذاتك وفاتی وجنازه‌نك دفنی متعاقباً وارثلری بورغونلق الق ایچون برقازینویه کیرمشلر وایچلرندن غایت حریص برذات ایله غارسون بیننده شو محاوره جریان ایتمش .

— غارسون ! ایی شرابك وارمی ؟

— وارافندم . اکسیرکبی اولوبی دیرلتیر .

— آغزیکی خیره آچ ..... یوقسه بلایه کیره‌رز !

—o—

بر بلدیه مجلسنده :

رئیس — بوکون مجلس ساعت‌التیده آچلدی .

اعضادن‌بری — افندم یامجلسی قپایك یا پنجره‌یی . « قوران ده‌ر » هپمزی فنا ایدییور .

—o—

ایکی احباب ارەسنده :

— خبرك وارمی ؟

— نه‌دن ؟

— زواللی موسیو پولك برطبانجه ایله کندی کندیسنی اورمسندن ؟

— بو یله اوله‌جغنه امین ایدم ! چونکه آتدیغنی اورمغله شهرت آلمش بر نشانجی ایدی . عجبا قاچ آدیمدن اورمش ؟......

— .....!

—o—

اغنیادن بریسی احباسنه بر ضیافت کشیده ایلمش ایدی . اثنای طعامده مدعوین صعوق برسکوتده ایدیلر . مدعوین میانده بولنان نکره‌کو برذات دیدی‌که :

— دعوتلیلرك بوسکوتی کندیلرینك پك‌آج اولدقلرینی اثبات ایدر .

—o—

ظرفادن‌برذاته « قولاغکزك‌اوزونلغی فلان ذات کبی برجاهل ایچون مداراستهزا اولیورمش نه‌دیرسکز ؟ » سؤالی مقام‌ملاطفه‌ده اوله‌رق بر مجلسده ایراد اولندقده ظریف حاضرجواب « واقعا طوغری سو یله‌مش ! بنم کبی بر انسانه بوقولاقلرك یاقشمدیغی درکاردر . فقط اوذات محترم کندی قولاقلرینك برمرکبه یاقشمیه‌جق قدر کوچك اولدقلرینی‌ده عجبا تصدیق ایتمیورلرمی ؟» دیه‌رك سائلی اسکات وجاهل حریفی مات ایلمشدر .

—o—

پارس غزته‌لرنده کورلمشدر :

مادام ك .... حامله ایدی . بر زماندن بری اختیار زوجنی بر طاقم تکلیفلرله بیزار ایدر وحامله‌لرك آش یرملری عذر یله اعتذار ایلر وهردیدیکنی یاپدیرر ایدی .

کچنلرده ینه زوجنك یاننه کله‌رك دیدی‌که :

— دوستم ! سکا برشی سو یلیه‌جکم اما بنی تکدیر ایدرسك .

— نیچون ؟

— ینه سندن برشی‌ایسته‌یه‌جکم .

— ایسته باقه‌لم .

— الکدن کلزکه ...

— جانم سن سو یله !

— اما پك‌مشکل برشی .

— ضرر یوق . شو یله ....

— یوق ، یوق جسارت ایده‌مم .

— جانم سو یله دیبور . هرنه ایسترایسه‌ك یاپه‌جغمه یمین ایدرم . سو یله . هم‌ده‌ناموسمه یمین ایدرم هرنه ایسترایسه‌ك یاپارم .

— اویله ایسه سو یلیم . بن سندن بوشانمق ایستیورم ...

—o—

فنیه

(تاریخ تبسم و ضحك و قهقهه)

« مقدمه »

بعض مواد اساسیه یه دائر سرلوحه‌مزده « تاریخ » لفظنی استعمال ایدرك قلمه الدیغمز شیلری دائما متنوعه قسممزه درج ایتمکده ایسه‌لرده بو بحثی فنیه قسمنه درج ایتمکه مجبورز . زیرا بحث اساساً فزیولوژی و پسیقولوژی کبی ایکی فن مستقل اوزرینه مبنیدر .

واقعا تبسم حقنده مباحثهٔ فنیه یه کیرشمك ایچون وجود انسانی احاطه ایدن سیکرلردن بحث ایلیان و ترقیات متتابعه‌سی جهتیله همان بر فن مخصوص صورتنی المش بولنان « نه‌ورولوژی » یعنی فن معرفة الاعصابك درجهٔ کماله وارمش اولمسی لازم کلوب حالبوکه بوفنك اسباب تبسم ایله انك صورت و کیفیت وقوعنه دائر مکملاً بحث ایده بیله‌جك درجه‌لرده ترقی و تکمل ایده‌مامش اولمسی « داروین » کبی الك مدقق حکمانك دخی بو یولده کی مباحثنی نقصان براقش ایسه‌ده بر شیئك هنوز مرتبهٔ کماله واصل اوله مامش بولنمسی او شیئك مواد فنیه‌دن عد اولنملغی لزومنی بر طرف ایده میه جکندن بحثمز هر حالده بر بحث فنی اولمق اهمیتنی محافظه ایلمکده در .

« ۱ »

ـ کولمه‌نك انواعی ـ

کولشك الك خفیف درجه‌سنه کوره ساده‌جه بر صیر تمقدن عبارت اولورکه اکا « تبسم » دیرلر . تبسم انسانك صورتنده‌کی اعصابك بر کیفیت پسیقولوژیقیه یعنی احتساسات روحانیه دن بر کیفیت اثری اوله رق تقبضندن طولایی یوزده حاصل اولان بروشقلقلردن عبارتدر . بونك مهم جهتی ایسه اغزده الت دوداقلر ایله اوست دوداقلرك برلشدكلری کوشه‌لرك قولاقلره طوغری چکلمسی صورتیدر . تبسمده تنفسك هیچ بر خدمت و معاونتی اولمیوب بناءً علیه تنفسك حال طبیعیسندن فضله بر صورت متنفسانه حاصل اولمدیغی کبی صدردن وحلقومدن هیچ بر صدای دیکر دخی کلمز .

کولشك ایکنجی درجه‌سی « ضحك » دیدکلری کولمکدر . ضحك تبسمك براز دها شدتلیجه‌سی اولوب بونده تنفس دخی آزچوق معاونت ایدرده بعض اصوات دخی پیدا اولور .

كولمه‌نك اك صوك درجه‌سی قهقهه‌ در كه بوراده تقبض اعصاب كیفیت فیزیو لوژ یقیه‌سی همان بالكلیه حكمدن دوشه‌ رك « قاه! قاه! قاه! » و یاخود «كیه! كیه! كیه! » و یاسائر حروفله ایله ضبط و قید اولنه بیله‌جك شدتلی صدالر و آوازه‌لر جهانی طولدیررلر .

اشبو اوچ نوع كولشدن ضحك ایله قهقهه فن نظرنده اول قدر اهمیت اله میوب كرك فیزیولوژی و كرك پسیقولوژی اربابی اك بیوك اهمیتی یالكز تبسمه‌ویررلر . زیرا بر كیفیت روحیه اولمق اوزره حاصل اولان وظاهراً دلالت ایده‌بیله‌جكی معنالر دخی جالب نظر دقت اوله‌بیلن اصل كولش اشبو تبسمدن عبارتدر .

« ٢ »

ــ تبسم حقنده‌كی مطالعات فنیه »

نه‌ورولوژی اربابی وجود بشری احاطه ایلیان اعصابك اك مهملری حقنده پك طوغری معلومات و یرمشلر ایسه‌ده الیاف اعصاب كوچولوب اینجلدكجه تد-قیقاتك دوچار مشكلات اولمسی حسبیله بو جهتده اظهار عجز ایتمكه باشلامشلردر .

بونكله برابر تدقیقات عصبیه‌نك بالنسبه اك مكملی انسانك یوزی حقنده اجرا اولنمشدر وجه بشرده‌كی اعصابی ارائه ایلیان رسملردن بریسنك بورایه نقل ودرجی ممكن اولسه ایدی كوریلور ایدی كه صقا-لك یام تلی دینلان والت دوداق التنده بولنان چوقور ایله بورون قالاقلری حذا-سندن یعنی تكمیل آغز اطرافندن باشلایان عصبلر قولاغه و قولاغك دخی اوست طرفنه طوغری اوزانوب كیتمكله برابر دیكر برطاقم اعصاب رقیقه دخی بونلری یامائلاً و یاخود عموداً قطع ایدرك وجه بشر اوزرنده سیت اوركوسی كبی بر نسج تشكیل ایتمشلردر .

ایشته بونسج عصبی هرهانكی بر احتساس روحانی ایله اولورسه اولسون تقبض ایدنجه و جهك جلدینی دخی اكا كوره قبض ایدرك بر بوروشقلق حصوله كلور و بوكاده « تبسم » نامی ویریلور . « تحسسات »و یاخود « احتساسات» دینلان شیئك روحه اسنادی ایچون اول باول « روح » نه دیمك اولدیغی تعیین لازم كلور و « والروح من امر ربی » دن بشقه هنوز روحه دائر ارباب فن دخی بر كونه حكم قطعیده بولنه مامش اولدقلرینه نظراً بودخی بر محال كوریلور ایسه‌ده حكما « احتساسات روحانیه »و یاخود «تحسس روحانی » دیدكاری زمان قلبده قانك تزاید حرارتی و بناءً علیه كریواتنك دهازیاده انبساطی كبی بر شیئی مراد ایدرك قانه عارض اولان بوتحول ایسه هیئت عمومیهٔ

اعصابه دخی تأثیر ایدر دیه مطالعه ایتمشلر.
درکه واقعا بو نازك مسئله ده فنون موجوده.
نك شمدیکی درجهٔ معاونتنه کوره بوندن
ایلروسنه دخی ذهن و اره‌رق قناعت دخی
کله بیلمسی پك مشکلدر ۰

احتساساتك برکیفیت عصبیه اولمسندن
دها اولجه برکیفیت دمیه او لمسی قورقو
سونج محجوبیت کبی برچوق احتساساتده
انسانك رنکنه عارض اولان تغیر ایله
ثابتدرکه وجه بشرك رنکی مطلقا ومحضا
قاندن کلدیکی درکار او لمغله رنك رویك
صورت دائمه وطبیعیه سنه عارض اوله جق
صار یلق و یاخود قرمز یلق کبی شیلرك
محضا قان اوزرینه اولان تأثیردن نشأت
ایلیه جکنه شبهه قالمز ۰

ایشته حرارت غریزیه نك برسبب
خارجی ایله قانك یاحرارتنی بردن بره آزالته رق
تجدید حرارت ایچون قلبه و بعده اعادهٔ
صفوت ایچون جکرلره طو پلانمسی انسا.
نك چهره سنده بر صار یلق پیدا ایلدیکی
کبی بالعکس حرارت غریزیه نك ینه بر
سبب خارجی ایله بردن بره آرته رق قانه انبساط
ویرمسی وبناءً علیه قانك اعضای بدنه بالخاصه
باشه طوغری منتشر اولمسی دخی رنك رویك
آرتوب قزارمسنی موجب اولورکه بو حالده
وجودك حس ایلدیکی عوارضدن اعصاب
دخی متحسس اوله رق جلد وجهی قبض
ایتمك صورتیله تبسمی وجوده کتورر ۰

شو کیفیت پسیقولوژیقیه وفیزیولو.
ژیقیه یالکز تبسم خصوصنده شایان تدقیق
دکلدر ۰ حیرت کدر غضب کبی امراض
نفسانیه نك کافه سنده دخی بو حال شایان
تدقیق اولدیغنه هیچ برکیمسه نك شبهه سی
اوله مز ۰ نصل شبهه سی اوله بیلسونکه
کدر حیرت غضب انشراح کبی تحسسا.
تدن هانکیسی انسانی استیلا ایده جك
اولسه بو حکملر انسانك صورتنده حاصل
اوله جق عوارضدن درحال اکلاشیله
بیلور ۰

حقیقت ! ترجمان قلب اولمق خصو.
صنده الڭز یاده دیلسزلکنه حکم اولنه جق
برشی وارایسه اوده دیلدر ۰ زیرا احتسا.
سات قلبیه یی لسانك ترجمه ایتمسندن پك
چوق اول چهره سی ترجمه ایدرك باخصوص
لسان انسانك کیفنه کوره خدمت ایدر
و طوغریدن زیاده یالانه یارار بر آلت
اولدیغی حالده وجه بشر اصلا صاحبنك
کیفنه خدمت ایتمیه رك قلبده نه وار ایسه
جمله سنی علناً میدانه قویار ۰ الیاف عصبیه
خطوطیله طوغریدن طوغری یه قلبه
مربوط اولان بو آیینه یه قلبده اولاندن بشقه
برشیئك عکس ایتمسی نصل ممکن اوله بیلورکه
قلب دخی انسانك کیفنه کوره خدمت ایتمك
دنائتندن بالکلیه ازاده بر مهبط الهام ربانی

اولوب بعض حركاتده بر مرض نفسانی اثر یله
یاپدیغمز فناقلری مطلقا ایدر دیه اثباته نه قدر
غیرت ائلش اولسه‌ق قلبمز بزی مؤاخذه‌دن
ینه واز کچمیوب اوفنالغك ایلك اولمسی
شو یله طورسون انی ایلکدر دیه حکمده
عناد واصرار ایتمك دها بیوك فنالق
اولدیغنی قفامزه اورر جه‌سنه بزه افهام
واحساس ایتمکده دوام ایدرکیدر .

« ٣ »

ـ احتساسات حیوانیه وانسانیه ـ

احتساس دنیلان شی عجبا یالکز انسانه
مخصوصمیدر ؟ عجبا حیوانات سائره دخی
کرك حسن وکرك سوء تأثرده بولنه‌مزلرمی؟
واقعا تبسم حقنده یازیلان بر مبحث
مخصوصده ذهن بوراره قدر دخی اوغرار
ایسه ده بو مسئله فیزیولوژی مباحثی میا-
ننده اوقدر عادی بر مسئله‌درکه انی بوراده
تکرار ایتمك اصل مانحن فیه‌مزك نزاکت فوق
العاده‌سنه نسبتله پك بیوك بر قباحت عداولنسه
بیله بعید دکلدر .

حیوانلرده احتساس اولمز دیه نصل
حکم اولنه بیلورکه بزده اولان کوزلرکبی
انلرده دخی برر چفت کوز بولنه‌رق بزم
کبی ..... نصل بزم کبی ؟... بزدن
پك چوق زیاده کوره بیورلر . جکرلری وار
تنفس ایدیورلر . قلبلری وارجولان دم
خدمتنده قصور ایتمیور . اصول اعصا-
بیه‌لری مکمل وجودلر ینه برایکنه دکدیر.
یله‌جك اولسه بزم کبی اغریسنی حس
ایدرك فقط زواللیلرك « آه! » و« اوف! »
ایتمکه اقتدارلری اولمدیغی ایچون یالکز
آجیان یرلرینی اوررتمك ایله اکتفا ایلیو-
رلر . جناب خالق مقتدر حضرتلرینك
اوقدر مکمل اوله‌رق یاراتدیغی وجودلرده
احتساس یوقدر دیمکه کیمك دیلی وارر ؟
مکرکه کورمامك اوزره یاراتلش اولان بر
چفت کوزك ترجمان کاذبی اوله‌جق بر دیل
اوله!

حیواناتده‌کی احتساس یالکز وجودینه
آتش ویا ایکنه و بچاق ایله طوقونمق کبی
زحمت ویره‌جك برحالده کندیسنی کوستر-
مکله قالمز . امراض نفسانیه واحتساسات
روحانیه انلرده دخی واردر . یاوریسی
وفات ایدن کافهٔ حیواناتده غم کدر دنیلان
حاللر آپ آشکاره کوریلور . کذلك شطا-
رت حاللری دخی بداهت صورتیله میدا-
نده‌در .

اما ظن اولنمسون‌که حیوانات یالکز
کندیلرنده حاصل اولان حسلر ایله متحسس
اولورلرده خارجاً انلرده برشی احساس ایتمك
ممکن اوله‌مز . بوده طوغری دکلدر .
کندیلرینه کرك التفات وکرك تکدیر بولنی
سویلدیکمز سوزلری وبو سوزلری سویلك
ایچون چیقاردیغمز سسلری دخی اکلارلر .

برکدی‌یه « پسی ! پسی ! » دیه ایتدیکمز التفاتی نوازش املنی افهام ایدر بر صدا ایله سویلدیکمزدن کدی درحال بزه توجه ایدر . « پیسـت ! » دیه ایتدیکمز طردی وو یردیکمز امری دخی اکلادیغی ایچون ملول ومأیوس برطورله همان تباعد ایلر .

هله بوذکا خصوصنده کلب حیوانات سائره‌نك برچوغنه غالبدر . امر ونهیه التفات وتکدیره دائر و یردیکمز اشارتلری نصل ونه درجه مکمل اوله‌رق اکلادیغنی کورمك ایچون یالکز قو یروق او ینادیشنه باقیکز . اوذکی حیوانك کوزلری ایچنـه دخی باقکزده سرور ونشـاطنی و یاخود یأس وکدر ینی کوزلر ینـك پارلاقلغنـدن و یا سونوکلکندن اکلایکز .

حیواناتك و بونلر میـانده کو پك کبی الك ذکی اولنلرك ذکاسنی تجربه ایچـون مطلقا اظهار صوته دخی مجبوریت یوقدر . یوزلر ینـه سرت طور ایله باقسـه‌کز عادتا حدتلی برندا ایله قهرایتمش‌سکز قدر مأیوس اولور وکولر یوز ایله باقسه‌کز بوندن دخی کندیسنی اوقشایوب سومش‌جه‌سنه برصو - رتده مطمئن اولور .

یا او یله ایسه حیوانات دخی امراض نفسانیه‌لر ینك صورت ودرجه‌سنه کوره نیچون تبسم ایتمزلر ؟

« ٤ »

ـ حیوانات سائره نیچون کولمزلر ؟ ـ

امراض نفسانیه‌لر ینك صورت ودرجه‌سنه کوره حیوانات سـائره‌نك دخی انسان کبی نیچون کولمدکلری پك عادی پك ساده برمسـئله‌در . اکر حیـواناتك غضبلر ینی سو ینجلر ینی کدرلر ینی کوزلر ینـه عارض اولان قانك پارلاقلغندن سونوکلکندن فرق ایده‌بیله‌جك قدر نظر دقتمزی آچمش ایسه‌ك حیواناتك نیچون کولمدکلرندن دها مهم ودها دقیق برمسئله‌یی اکلامش اولورز .

حیـواناتك اکلامق خصـوصنده‌کی استعدادلر ینی قارئلریمز نظرنده برقاتدها شرح وایضـاح ایتمش اولمق ایچون بعض اکلایشلرده بعض انسانلردن بیله ایلرو یه واردقلر ینی سو یلیه‌جك اولسه‌ق احتمال قارئلریمزدن بعضـلر ینی کوجنـدیرمش اولورز . فقط انسانز دیه ر یوزنده کزن پك چوق ماشی علی قدمیه وضحاك بالطبعلری او یله صـورتدن چهره‌دن باقشـدن برشی اکلامق شو یله طورسون قفالر ینه اورمق نوعندن سو یلنان سوزلری دخی اکلامز کورر ایسـه‌ك امرمزی نهیمزی خواهش وآرزومزی کـوزلرمزدن اکلایان بعض حیـوانلرك ذکالر ینی پك بیوك بولمقده بز کندیمزی معذور عد ایلرز .

حیوانات سائره بوقدر حساس اولد -

قلری حالده نیچون كولیورلر ؟
جناب حق انلرك دریسنی بزم كبی نازك یاراتمامش . هله انسانك جلد وجهی كبی هم نازك وهم ده سیكرلری تا جلدك یوزینه چیقه جق قدر یقین ترتیب ایتمامش . صورتلرینی تشكیل ایلیان كیكرده عضله لرده سیكرلرده هپسی بزمكیلردن براز دها قلینجه اولدیغندن تبسم كبی احتساسك نزاكتی درجه سنده جلدك دخی نزاكتنه منوط اولان برحالده بالضروره عاجز قالیورلر .

حیوانات سائره یه نه حاجت ؟ انسانلرك دخی جمله سی تبسم خصوصنده بردرجه ده دكلدر . هنوز سوت امن و وجودی دخی سوت قدر قایماق قدر نازك اولان چوجقلرك جلدلرنده كی طراوت اوقدر بالاتردركه ادنا بر حس ایله یوزلرنده درحال تبسم پیدا اولور . چوجقلردن صكره سنه لرك كثرتنه كوره كنجلرده تبسم دها زیاده اولوب سن وسال چوغالدقجه ودریلر سرتلشدكجه تبسم دخی آزاله رق اویله اولور اولمز سعی وغیرتلرله یوز بوروشه ماممق درجه لرینی بولور .

برده طاغی انسانلرده كمیجیلرده و یاخود خلقةً اعصابی كیكدن ودریسی تنكه دن یاپلمش قدر سرت وغضوب اولان انسانلرده دخی تبسم پك آز اولور . اما بونلرك هیچ برشی خوشلرینه ده كیتمز انلك ایچون تبسم ایتمزلر دیه مطالعه اولنمامیدر . انلرده خوشلرینه پك چوق شی كیدر ایسه ده دریلرنده تبسم اقتداری از اولدیغی ایچون تبسم ایده مزلر . بومقوله آدملرده ضحك وقهقهه دها زیاده اولور .

« ٥ »

ـ تبسمك معنالری ـ

بوسرلوحه التنده یالكز تبسمك معنالرینی عرض ایدوب ده ضحك و قهقهه نك معنالرینی عرضه جسارت ایله میشمزك سببی ضحك وقهقهه ده ذاتاً هیچ برمعنا اولمدیغندن عبارتدر . تنفسك اولانجه قوتیله برچوق كورلتی چیقارمقدن عبارت اولان شیده نه معنا ارائه بیلور ؟ حتی كولشك بودرلولرینی ادبه دخی موافق بولمیان اخلاقیون حكمانك پك حقلری واردر .

تبسم انسانك بر سودیكی كسه یی كورمسندن و یاخود كوزل برخبر المسندن طولایی حصوله كلان انشراحنك ترجمه سندن عبارت برمعنایه دلالت ایتمكله قالمز . معناسی شو انشراحدن عبارت اولان تبسملر نه قدر طاتلیدرلر ؟ شاعرلرمزك دقت ایلدكلری تبسم دخی ایشته یالكز بوندن عبارت اولوب فیلسوفلر ایسه خیالات شاعرانه یه اوقدر اهمیت ویرمدكلرندن تبسمك سائر معنالرینه دخی پك بیوك دقتلر ایتمشلردر .

الك كوچك چوجقلرك دوداقلرنده
یناقلرنده براثر تقبض كوررسكز . بونك
ایلك درجه‌سنی بادئ نظرده علامت
انشراح دیه تلقی ایدرسكز اما برثانیه صكره
اكلارسكز كه او تقبض اثر انشراح دكل
بالعكس علامت بكا ایمش . زیرا
چوجق ایچنی چكه چكه اغلامغه باشلار .

بوحال اثبات ایدركه احتساسات روحا-
نیه‌نك اعصابه اولان تأثیری انشراحده‌ده
المده‌ده متشابه ایمش . ایشته درلودرلو
معنالره دلالت ایلیان كونا كون تبسملر دخی
بوندن نشأت ایلر .

انشراح معناسنه اولان تبسمدن صكره
استهزا و استخفاف معناسنه اولان تبسملر
كلور . تبسم منشرحانه كورنلره نصل
فرح و یره‌جك قدر لطیف ایسه تبسم
مستهزیانه كورنلری از چوق دلكیر ایده-
جك صورتده اولور .

استهزا و استخفاف براز دها ارتوب
عادتا استحقار درجه‌سنه واردیغی زمان
او معنایه دلالت ایدن برده تبسم واردركه
انسان بوتبسمك افاده ایلدیكی معنایه مخاطب
اولمقله بیوك بر لوم و شتمه دوچار اولمق
آره‌سنده همان برفرق كوره‌مز .

بعض الك زیاده حال غضبده بولنان
آدمك دخی یوزنده تبسم پیدا اولور .
بو تبسمی انشراحه علامت اتخاذ
ایتمك قابل اولورمی ؟

هله كوكلی خسته اولان برمأیوسه
تسلیت و یردیككز زمان انك یوزنده پیدا
اولان تبسم قدر مؤثر هیچ برشی اوله‌مز .
ظن اولنوركه بیچاره كندی حالندن زیاده
سزك اكا تسلی و یرمك خصوصنده
اختیار ایلدیككز كلفته آجیور مش .
یوقسه كندیسی تسلیت كار ایتمز بربیچاره
اولدیغنی دخی بوتبسمی ایله افهام ایدر .

اكثریا اعدامه محكوم اولان جانیلری
داره و یاخود جلاد اوكنه كتوردكلری
زمان صوك دفعه اوله‌رق بردها اطرافنه
باقنورده كندی اجرای مجازاتنی تماشایه
كلمش اولنلره قارشو تبسم ایدر . یابوتبسمدن
دها معنیدار هیچ برتبسم اوله‌بیلورمی ؟

« نتیجه »

جناب حقه احوالمزدن دائما شكر ایدرك
دعا ایلیه لم كه تبسملرمز برنجی معنایه
دلالت ایلیانلردن بشقه درلو اولمسون .
آمین! دكلمی ای سوكیلی قارئلرمز ؟ آمین !
بیك كره آمین ! ....

احمد مدحت

—o—

متنوعه

« طول عمر »

بزم خوشه چین محمد جودت افندی
قارئلرینه اطول عمردن برمثال كوسترمش

ایدی . دیکر بر قاچ دانه‌سنی دخی بز عرض ایتمك ایستیورز .

بونلردن بریسی کیلیوم بار اسمنده بر انکلیزدرکه لونده غزته‌لری مرقومك بر بچق عصر قدر یشامش اولدیغنی اثبات ایچون بر طاقم محاکم قیودی مثللو براهین رسمیه‌یی ایراد ایلشلر ایدی . لکن هانری ژانکن اسمنده دیکر برانکلیزك بوندنز یاده یشامش اولدیغی تحقق ایلشدر .

ارباب قلمدن مادموازل ساویل دیورکه :

« بوستون شهرینه کلدیکم زمان هانری ژانکنك طول عمرینه دائر بعض حکایه‌لر ایشتمش ایدم‌ده اینانمش ایدم . دیلنجیلك ایله تعیش ایدن بوآدم برکون بکا دخی صدقه ایستمکه کلدی . قاچ یاشنده ایسه بکا طوغریجه خبر ویرمسنی رجا ایلدم . ایچه‌دوشونوب طاشندقدن صکره یوز التمش ایکی و یاخود یوز التمش اوچ یاشلرنده اولدیغنی سویلدی . صوردم‌که الك اسکی طانیدیغی قرال کیمدر . سکزنجی هنری اولدیغنی خبر ویردی . الك اسکی اولمق اوزره هانکی وقعه‌یی تخطر ایده بیلدیکنی صوردم . فلوودن محاربه‌سنی تخطر ایلدیکنی سویلدی . بومحاربه اثناسنده قرالك نره‌ده اولدیغنی وکندیسی یعنی ژانکنك قاچ یاشنده بولندیغنی صوردم . او زمان کندیسی اون ویاخود اون ایکی یاشلرنده بولندیغنی و قرالك فرانسه‌ده اولدیغنی سویلدی . شونی‌ده درمیان ایتدی‌که :

— اوزمان قرالك عسکرینه قونت دەسوره‌ری قوماندە ایتمکده ایدی . اوزمان بر بارکیر یوکی اوقلرك نورهولتونه قدر ایصالنی بکا امر ایتدیلر . چوجقلردن کیمسه برشی مأمول ایتمیه‌جکی ایچون بیوك آدملری کوندرمامشلر ایدی . نورهولتوندن اردویه قدردخی بندندها بیوجك برچوجق ایله ارسال ایتدیلر .

واقعا هنری ژانکنك افاداتی تاریخ ایله توافق ایلیورایدی . اوزمانلرهنوزمحاربه‌لرده یای واوق استعمال ایدیورلر ایدی . سکزنجی هانری فرانسه‌ده تورنه‌یده بولندیغندن اردویه قونت دەسوره‌ری قوماندە ایلیور ایدی .

هنری ژانکن نه اوقومق نه‌ده یازمق بیلدیکی ایچون بوماده‌لری اوکرنمك اوزره تاریخه مراجعت ایده‌میه‌جکی ده آشکاردر . بوندن ماعدا ژانکنك بولندیغی ناحیه اهالیسی میانده یوز یاشنده سائر اوچ درت آدملر دخی واردرکه بونلر ژانکنی طانیدقلری زماندنبری هب غایت اختیار برآدم اولمق اوزره طانیدقلرینی سویلدیلر . ژانکن میلورد قونیه‌رك خدمتنده

بولندیغی زمان قونتن مناستر ینك آبه دنیلان
پاپاسنی کورمش اولدیغی ده پك اعلا خاطرنده
بولندیغی واوزمان هنوز قاتولیك مناستر-
لرینك هدم ایدلمامش بولندیغنی ده سویلدی»

مادموازل ساو یلك افاده سی بوراده
تمام اولدی .

هانری ژانکن ١٦٧٠ سنه سنده یورق
سنجاغنده الرتون ناحیه سنده وفات ایتمشدر .
فلوودن محاربه سی ١٥١٣ ایلولنك طقو-
زنجی کونی وقوعه کلمشیدی . اوزمان
کندیسی اون ایکی یاشنده ایمش . بو حسا-
بجه ژانکن یوز التمش طقوز سنه یشامش
اولور . طوفان نوحدن صکره بوقدر
یشامش هیچ برآدم دها معلوم دکلدر .

بوآدم یوز یاشنه قدر بالقجیلق ایتمش .
یوز قرق سنه اول بعض محاکمده شهادت
ایچون جلب اولندیغی دخی واردر .
یوز یاشندن زیاده یاشلی بولندیغی حالده پیاده
اوله رق اوزون مسافه لری قطع ایلدیکی کبی
دکزده یوزدیکی دخی کورلمشدر . ١٦٦٥
سنه سنده بردها محکمه یه شهادت ایچون دعوت
اولنمش که او زمان یوز اللی یدی یاشنده
ایمش .

١٧٤٣ سنهٔ میلادیه سنده بو آدمه
برهیکل رکز ایلدیلر . هیکلك مصرفی اعانهٔ
عمومیه ایله تسویه اولندی . هیکل اوزرینه
شو عباره یی حك ایلدیلر :

« هانری ژانکنی نسیاندن قورتاردیغی
ایچون مرمرلر محجوب اولمسونلر . کندیسی
اصلی نه ایدوکی بلورسز بر آدم ایسه ده
عمری زیاده سیله شایان اهمیتدر . زیرا
فلك کندیسنی اك بختیار آدملر صره سنه
کتورمامش ایسه ده طبیعت آنی سائر
جهتدن مکافاتلندیرمشدر . اکرچه عالمده
هر صفادن لذتی الهمامش ایسه ده صفای
فقیرانه سنك دوامیله اولسون مستفید و متلذذ
اولمشدر . دوچار اولدیغی حال فقر کندی
حقنده انظار استحقاری جلب ایلمش ایسه ده
جناب حق آکا پیغمبران پیشین کبی بر عمر
احسان ایدرك خلقه دخی قوت بدن و مسا-
عیٔ فقیرانه انسانی نه قدر یشاته بیله جکنی
بو مثال ایله کوسترمشدر . شایان استغراب
اولمق اوزره بو آدم یوز التمش طقوز سنه
یشامشدر . بومحله ١٦٧٠ سنه سی کانون
اولنك التنجی کونی دفن اولنمشدر . بو یا-
دکار دخی کندیسنه ١٧٤٣ سنه سنده
انشا ایتدیرلمشدر . »

ژان مارق دونااله اسمنده بر آدم دخی
١٧٦٠ سنه سنده یوز اون یدی یاشنده او-
لدیغی حالده قورق شهرینه برمیل مسافه ده
کائن بر قریه ده وفات ایتمشدر . بو آدمك
بوبی یدی قدم درت پوص ایمش که اوچ
ارشون قدر دیمکدر . بردفعه لق طعامی
درت لیوره قدر اولوب بنه اونسبتده اك

سرت ایچکیلری ایچر ایمش‌ده اصلا سر-
خوش اولمز ایمش . حالبوکه وجودینك
هرعضوی بو ینه نسبتله دها زیاده بیوك
ایمش . مثلا علی‌العاده بر بیله‌زك انك پار-
مغنه تمام بر یوزوك اولور ایمش .

کنجلکده بوآدمی بر یره قپایه‌رق پاره
ایله سیر ایتدیرمکه باشلامشلر . فقط بوحالده
حرکتسز قالدیغندن باره‌لق غره‌نادی یه
الایلر ینه نفر یازلمش ١٦٨٥ سنه‌سندن
١٧١٦ سنه‌سنه قدر اوتوز بر سنه عسکرلك
ایتدکدن صکره کو ینه کلوب یوز اون درت
یاشنه قدرده کوندەلك ایله برقازمق صورتیله
تعیش ایلمش .

١٧٠٠ سنه‌سی تموزیرانك یکرمی
طقوزنجی کونی لوندره‌ده یوز اوچ یاشنده
برآدم ایله یوز یاشنده برقادینك رسماً ازدواجی
اجرا اولنمش . بو یله کنـدیلرنده هنـوز
ازدواجه اقتدار کورن آدملرك دها نه قدر
یشامق امیدنده بولندقلری شایان دقتدر .

جمله‌سی انکلتره‌ده اولان اشبو اطول
عمراصحابندن ماعدا نوروجده یوز التمش
التی سنه یشامش اولان برکو یلینك دخی
ترجمهٔ حالی یازیلوب اعلان ایدلمش ایدی .
بوآدم شواوزون مدتنده همان کاملاً بر
صحت تامه ایله وقت کچیرمش ایمش .
بعض کره جزؤ بجه کیفسز اولدیغی زمان
استعمال ایلدیکی ادو یه دخی شایان حیرتدر .
مثلا مسهل استعمال ایتمك ایستدیکی زمان
الك بیوکلرندن برسکت قورشونی یوتار
ایمش .

بز بوفقره‌ده یالکز مترجملك وظیفه‌سنی
ایفا ایلدك . طول عمر حقنده وانسان ایچون
حیات ابدی ممکن اولوب اولمدیغی بحثلرنده
افکارفنیه‌مز نه‌دن عبارت بولندیغنی ایسه
بوندن سکز اون سنه مقدم « قرق انبار »
سرلوحه‌لی مجموعه‌ده مندرج بر بنده درج
ایلمشیدك .

احمد مدحت

—o—

شمس المعارف مکتبی درس ناظری رفعتلو
محمد نادر افندی طرفندن کوندرلمشدر :

« ضرورت »

بوسوزنه‌قدر دهشت انکیزدر ! تلفظ
اولندیغی زمان هیچ بر فرد بولنمز که بونك
مدلولنی دوشونسون ده اورکمسون .
جاهلی، عالمی، سرسری‌یی، عاقلی خوف
وتلاشه دوشورن بوسوزقدر تأثیرلی بلکه
برشی یوقدر . حتی عالمی جاهلدن زیاده
تهدید ایدر . چونکه برعالمك احتیاجی
جاهلککی کبی یالکزقارننی طیقه باصه
طولدیرمقدن عبارت دکلدر . برعالمده
حسیات انسانیه دها زیاده اولدیغندن
ضرورتدن اونسبتده نفرت ایده‌جکی
طبیعیدر . برعالم وجودینی‌ده بسله‌مك

ایسه‌تر فکرینی‌ده . وجودینی بسله‌مك ایچون مواد غدائیه‌یه محتاج اولدیغی کبی فکرینی بسله‌مك ایچون‌ده کتب ورسائله، جمعیت علمیه‌یه احتیاجی درکاردر .

بش حرفجکزدن عبارت اولان شو « ضرورت » کلمه‌جکیمی اورته‌لغه بودرجه دهشت آور اولیور؟ اوت! بو بش حرفلی کلمه‌جك، مصالرده سویلنیلن بش باشلی بردیو، براژدر قدر قورقونج وایکرنجدر .

ضرورت وجنت ایکیسی بردر . بردلینك سوزینه اعتماد اولنمدیغی کبی بر صاحب ضرورتك - که فکری خیالات وامید واهی ایله طولیدر - هر سوزینه هر وعدینه قاپیلمق عادتا آندن زیاده مجنون اولمقدر . ضرورت بر قوهٔ محرکه‌درکه: صاحبنك فکرینی تحقق ایتمسی قابل اولمیان برچوق اوهام وخیالاته سوق وتحریك، برچوق مواعید کاذبه ایله برطاقم تشبثاته تشویق ایدر .

بر انسان کوریلورکه: برمسلك فیض آورك سالك وخادمی اولوب مسلکنده ثبات کندیسیچون باعث فوز ونجات اوله‌جغی، یعنی اومسلکده الك بیوك منصب ورتبه‌یی - مجبول اولدیغی استعداد طبیعی ومالکی بولندیغی هنر ومعرفت سایه‌سنده - احراز ایله اکتساب رفاه وسعادت ایده - جکی درکار ایکن بیچاره‌نك یاقه‌سنه چوکمش اولان ضرورت وسفالت پای ثبات ومتانتنی قیرار، و بو انسانی مسلك مخصوصنی ترکه اجبار ایدر . یالکز مسلکندنمی آییرر؟ خیر، وطنندن، اولاد وعیالندن، ابوینندن حاصلی هر شیدن تبعید ایدر . نصل‌می؟ ایشته شو یله:

یاقه‌سنه چوکمش اولان « ضرورت » شوزواللی انسانك قولاغنه شو کلمات دلفریبا . نه‌یی فسلدامغه باشلار : بد بخت انسان! بوراده طوروبده نیچون بنم آتشلرم ایچنده یانوب قاوریلیورسك؟ مسلککی ترك ایت! فلان مملکته کیت! اوراده سنك ایچون هر بر منصب و مأموریت آماده، وابواب ثروت و سامان ایسه کشاده‌در . بنم پنجهٔ غدر و اعتسافدن تخلیص کریبان، شو ایده‌کالدیکم نصایحی کمال اعتماد ایله تلقی و اجرایه وابسته‌در . همان طورمه کیت! وقت فوت ایتمك سنك ایچون کار عقل دکلدر .

ایشته « ضرورت » طرفندن عقلی چلنمش، آرتق هر درلو خیالاته ذهنجه وجود ویرمش، کیده‌جکی مملکتی کندیسی ایچون هر درلو مسعودیتی احضاره واسطهٔ محضه عدایلمش، والحاصل مسلکنی، وطننی، اقربا و تعلقاتنی ترك ایدرك ضرورتدن قورتیلمق ایچون عقلنی بوزمش اولان شو بدبخت انسانی افکارندن

واز پكيرمك ، تشبثاتنه سد ممانعت چكمك هيچ ممكن اولورمی ؟ خیر ، بو انسان سفالت و ضرورت سائقه‌سنه کندینی ترك و تسلیم ایدرك قالقار دیار آخره کیدر . چیقدیغی مملکتك اسکله‌سنده آنی استقباله کلن عجبا کیمدر ؟ عقلنجه بر صورت ابدیه‌ده ترك ایتدیکی « ضرورت » در ! اوت ، اسکله ده آنی قارشولایان « ضرورت » ، اوراده بو بیچاره‌یی یاقوب قاووردقدن صکره اسکله‌دن تشییع ایدن‌ده ینه « ضرورت » در ! . . . . .

*
* *

ضرورت برقوهٔ غالبه‌درکه : الك جسور انسانلر بیله انك ید تحکمنده براو یونجاق مقامنده قالور . ارباب اقتداری غشی ایدر . واقعا : « احتیاج اختراعك والده‌سیدر » ضرب مثلی هر ملت نزدنده تعمم ایتمش بر سوزدر . فقط بو ضرب مثلك حکمی ، فرد واحد حقنده دکل ، بلکه هر ملتك بالجمله افرادی بیننده عمومیت اعتبار یله جاریدر . هم‌ده بوراده‌کی احتیاج بزم بحث ایتدیکمز ضرورت دکلدر .

درونی حسای محرقهٔ ضرورتله یانان بر بیچاره — ولوکه ارباب اقتداردن اولسون — نه‌یه مقتدر اولور ؟ کندی امید واهی عالمنده یاشامق ، واوراده برچوق اوهام وخیالات اختراع ایتمکدن بشقه برشی ایجادینه وقت وحالی هیچ مساعد اولورمی ؟

ضرورت ، بر بلای مبرمدر .

ضرورت برخصم قویدرکه : نیجه ارباب هنری پریشان ، و بو جهتله نیجه اقالیم ترقیاتی زیروزبر ایلر .

شایان اسف دکلیدرکه : بوخصم قوینك منحبلری اکثریتله ارباب کمال اولیور . فقط بوفکره موقع وزمانك دخل کلیسی واردر .

برفرقه واردرکه : ضرورتی ، ترقی ومدنیتك واسطهٔ محضه‌سی عدایدیور . بونه یاکلش ذهاب ! بز دیرزکه : (دنیس پاپن)ی بخارك قوهٔ الاستیقیه‌سنی کشفه سوق ایدن ضرورت دکل ، قوهٔ دهائیه‌یه انضمام ایدن تصادفدر . بالعکس ضرورت ، کاشف مشار الیهی ، برخیلی کشفیات واختراعاتدن منع ایتمشدر . اکر (پاپن) ك ثروتی اولسه ایدی ، شبهه یوقدی‌که : کشفیاتنی دها ایلری کوتورمش اوله‌جقدی . فی الحقیقه (پاپن)ك کشف واختراع ایتدیکی ملحوظ اولان قوانین طبیعیه وماکنه‌لر ینه کشف واختراع ایدلدی . سینهٔ طبیعتده مدفون قالمدی . فقط وقت کچدی . ایشلر ، یوز اون سنه صکره کلن اسقوچیالی بر (وات) ك زمانه قدر تأخیر ایدلدی . بوتأخراته البته ضرورت سبب اولدی .

هایدی فرض ایده‌لم‌که : ضرورت ،

دهاتی سوق ایتدی‌ده ترقیات موجوده وجوده کلدی . بو فرضیاتدن شو آکلا-شیلیرکه : ضرورته طوتلمش بر بیچاره داهی نائل ثروت ومکافات اولمق چاره‌سنی دوشو-ندی‌ده برشی کشف ایتدی . عجبا بو بویله‌می اولدی ؟ اصلا !

بتون عالمی سحاب تعصب قاپلادیغی بر زمانده ، دهات طرفلرندن برچوق آثار وقوانین طبیعیه ، برخیلی آلات فنیه کشف وایجاد ایدلدی . مخترع وکاشفلری ایسه ، منسوب اولدقلری ملت وحکومت طرفندن حقارتلره ، جزالره ، حتی اعدامه وارنجه‌یه قدر هردرلو اشکنجه‌لره کرفتار اولدیلر .

بو زواللی مخترع وکاشفلر عجبا کوره‌جکلری بو حقارتلری ، جزالری قبل-الوقوع بیلمزلر میدی ؟ شبهه‌سز بو ذکی انسانلر بونی‌ده کشفه مقتدر ایدیلر . پك اعلا اما نیچون کندیلرینی کوز کوره آتشه آتدیلر . بو سؤالك جوابنی ویرمکه بز مجبوردکلز . تعجبه شایان اولان شو حال ارباب عندنده مسلمدر .

ضرورت ، دینلدیکی کبی ، برچوق اختراعات وکشفیاتك والده‌سی اولسه‌ایدی ، هر زمان ، هر یرده ممدوح و مقبول اولور ایدی . برشی که ممدوح و مقبولدر ، هرکس طرفندن شایان حرمت ومحبتدر . عجبا ضرورتی سون دنیاده هیچ بر انسانه تصادف اولنورمی ؟

بعض افکاره کوره : ارباب حقیقت ، دهات عالم ، شعرا وادبا آقچه‌یه میل ورغبتدن مستغنی ایمشلر !! بو نه قدر خطا ! نه درجه ریا ! هیچ بر یوزنده‌کی اشیا ، جاذبهٔ ارضدن قورتیله‌بیلورمی ؟ اقچه دینلن معد-نلرده‌ده عینی کرهٔ ارضده اولان جاذبه موجوددر . انسانلری ، بلا استثنا ، هرآن کندینه طوغری جذب ایتمکدن فارغ اولماز .

یالکز ، ارباب اقتدارك اکثرنده برحال کوریلورکه اوده : اللرینه کچن اقچه‌نك قدرینی تقدیر ایده‌میه‌رك ، ودها طوغریسی هرزمان هر یرده اقچه قزانمق اقتدارلری ایجاباتندن اولدیغنی دوشونه‌رك اللرنده بولنان اقچه‌یی کیف‌مایشا صرف واستهلاك ایدرلر . بوحال ایسه ، اقچه‌یه عدم رغبت ومحبتی اصلا اثبات ایتمز .

الحاصل ضرورت ، مخرب انسانیتدر . ضرورت سائقه‌سیله نفسلرینه سوء قصد ایدنلرك بر استاتستیق جدولی یاپلمش اولسه ایدی ، بونلرك مقداری موت طبیعی ایله اولنلرك اعدادینه همان تقرب ایتدیکی کوریلوردی .

معلومدرکه یقین زمانلرده شمالی وجنو-بی آمریقالیلرك بر محاربه‌سی وقوع بولمش ایدی . شمالیلر جنوبیلرك سواحلنی بر

صورت منتظمه ومضبوطه‌ده آبلوقه تحتنه آلمشلر ایدی . حالبوکه، انکلتره‌یه چوق جنو بی آمریقادن نقل وفروخت اولنور . بوآبلوقه اثناسنده انکلتره‌ده موجود چوق فابریقه‌لری تعطیل اشغاله مجبور اولدیلر . بو حالده فابریقه‌لرده چالیشان بیکارجه عمله‌نك ایشسز قاله‌رق کرفتار ضرورت اولدقلرینی سویله‌مك بیله ایجاب ایتمز . بوبیچاره‌لره پك چوق اعانه‌لر جمع وتوزیع ایدلمش ایسه‌ده ینه سوء قصدك اوکی آلنه‌مامشدر . بو عمله‌دن بر طاقی سائقهٔ ضرورتله کندیلرینی لوقوموتیفلك کذر‌کاهنه آته‌رق ترك حیات ایتدیلر . برچوغی‌ده کندیلرینی (تایمس) نهرینه القا ایله تلف نفسه چاره بولدیلر . ایشته برچوق عمله، برچوق صنعتکار ضرورتك شدت وتضییقنه تاب آور مقاومت اوله‌میه‌رق دنیادن ال چکوب کتمکی برچارهٔ یکانه عد ایلدیلر .

انکلتره‌ده بر خیلی زمان بولنمش بر چوق رفیقلرمزدن دائما ایشتمکده‌یزکه بر انسان کیجه‌لری لوندره سوقاقلرنده کزرکن الك زیاده نظر دقتنی جلب ایده‌جك شی غایت حسنا وخوش بر سوری قیز‌جغزلرك سفیلانه، سرسریانه کشت وکذارلرینی وکاوب کچنلردن یالکز اوتلده بر یتاق پاره‌سندن بشقه برشی طلب ایتمیه‌رك صباحه قدر برابرلرنده بولنوب کیجه‌یی امرار ایچون کمال خضوع ایله استمداد واستعانه ایتدکلرینی کورمك ایمش ! چونکه بوبیچاره قیزجغزلرك یرلری یورد‌لری اولمیوب سوقاق اورته‌لرنده سفیل وسرکردان امرار ازمان ایدوب طورررلر . ایشته بونلرك هپسی ضرورت قربانلریدر !

* * *

ضرورتدن خلاص اولمه‌نك چاره‌سی نه‌در ؟

ضرورت یا برانسانده بولنورویاخود برملتی تشکیل ایدن افرادك هیئت مجموعه‌سنه عارض اولور .

یالکز بر انسانده اولان ضرورتك چارهٔ تخریبنی تعیینه مقتدر دکلز . بونی اوانسان دوشونسون . هیئت مجموعه‌یه عارض اولان ضرورتك محو وتخریبنه کلنجه : بونك چارهٔ عاجلی فن وصنعتجه بلاانفکاك ترقی‌یه حصر اهتمام ایله اولور . اوت «فن» ایله «صنعت» ال اله ویروب ترقی ایتملیدرکه « انسانیت کندیسنك نه‌اولدیغنی اکلاسونده وظائفنی بحق ایفا ایلسون .

کائنات — که جواهر فردیه‌نك اجتماعندن حاصل اولمشدر . — فن وصنعت ایله شو شکل حاضری المشدر . فن وصنعت طبیعتدن ظهور ائلشدر . طبیعت موجوداتك هیئت مجموعه‌سنه اطلاق اولنور . بو

حالده « كائنات فن و صنعت واسطه سيله تشكل ايتمشدر » ديمكله «فن و صنعت كائناتدن و يا طبيعتدن ظهوره كلمشدر » ديمك بيننده فرق يوقدر . « صنعت طبيعت قدر طبيعيدر . » سوزى (ويقتور هوغو) نك اغزندن شاعرانه اولديغندن زياده حكيمانه چيقمشدر .

صنعت ديينجه يالكز قونديره جيلق جونخه لق آكلاشلمسون . صنعت لفظى شعر وانشايه ادبياته رساملغه هيكلتراشى يه ... الخ صنايع نفيسه يه ده دلالت ايدر .

« فن » ايله « صنعت » برابر يورومليدركه مطلوب اولان ترقى وجوده كلسون . صنعتسز فن ايله يالكز عاقل ، حكيم انسانلر يتشديركه : بونلرده وجودى الزمدر . لكن ارباب فن اهل صنعت ايله برلشيرسه ، سعادت عموميه نك مابه الحياتى اولان : « ثروت عموميه » حصوله كليركه اصل بر ملت ايچون ده الزم واهم اولان ماده بودر . « ثروت عموميه » ، « ضرورت عموميه »يى امحا ايدر .

برملت نائل ثروت اولورسه افرادى بيننده بولنان عاقللر ، فيلسوفلر ، شاعرلر ، محررلر كوزل ياشارلر . كوزل ياشامق ، كوزل يازمغى ، كوزل خدمت ايتمكى منتجدر . بونلر ضرورت بليه سندن - كه اكثريا برداهينك فكربنى محو و برباد ايدر - آزاده اولورلرسه فكرلرينى ، طبيعتك كنديلرينه اعطا ايتديكى موهبهٔ مقدسه يى اخلاق عموميه يه خدمت ، وتنوير افكار ملت اغورنده صرف ايدرلر .

بونى ايوجه بيلمك لازمدركه: برملتك رفاه وسعادتى ارباب فن وصنعتك ذهنلرى ضرورت واحتياج مصيبتندن برى اولمقله وجوده كلير . صاقين بو فكردن : « ارباب اقتداره راست كلان عطيه لر هديه لر احسان بيورمليدر » كبى برذهاب فاسد آكلاشلمسون! خيرخير! مقصدمز بودكلدر . ارباب اقتدار اهل صنعت تسألى اصلا قبول ايتمز . يالكز شونى ديمك ايسترزكه : ارباب فن وصنعت معطل براقلمامليدر . چاليشديرلمليدر .

همده ارباب فن وصنعتك ايشسزلك منفوريدر . بونلر ايشسز قالدقلرى كبى ضرورت ياقه لرينه چوكر . حالبوكه ارباب فن وصنعت پك بيوك برحس انسانى يه مالك اولدقلرندن اكثرى كوريليوركه : سفالت بونلرك آلام واكدار ايچنده ترك حيات ايتملرينه سبب اوليور . ايشته (ويقتور هوغو) نك خبرويرديكى (ايمبرت غالووا) بوقبيلدن اولان انسانلردن بريدركه بونك قاتلى ضرورتدر . باقيكز (ايمبرت غالووا) كيمدر ?

مابعدى وار

—٥—

مرآت ادبیه

اشعار شاهانهٔ عثمانیه

یکرمی التنجی جزؤدن مابعد

« ۸ »

— سلیمان قانونی —

هم کشور کشا هم کشور محروسه‌نه انتظام بخشا اولان جناب سلیمان قانونی ادبای سلاطینك اك زیاده حکمت پرورا- نندندرلر . فتح بلاده اولان غیرتنه باقلسه بتون دنیایی یالکز بر پادشاهه مالك اوله- بیلمکدن عاجز کوریور ظن اولنور وانتظام عالم ایچون قویدیغی قانونلره دقت ایدلسه حیات دنیویه‌نك بقاسنه قناعت کوستریور دینلك درجه‌سنه کلنور ایکن ترجمهٔ فکر حکیمانه‌سی دیمك اولان آثار شعریه‌سنه باقلسه بوحیات فانیه‌نك ادبار ینه‌ده اقبا- لنه‌ده هیچ براهمیت ویرمدیکنه شبهه قالمز. ازجمله شو قطعه‌سی :

« قطعه »

تاج وتخت سلطنت برباد اولور چون عاقبت
کندیکی عالم سریرنده سلیمان اولدی طوت

قالدیررسك چون ایاغی بزم دنیادن کوکل
ایچدیکك جام شرابی آب حیوان اولدی طوت

شو قطعه حضرت سلیمان قانونینك بونجه موفقیاتندن طولایی اصلا غرور کتور- مدیکنه وفکرندن عالم ابدی‌یی اصلا چیقار- مدیغنه دلالت ایدر . هله دولت دنیادن استغناسی حقنده شو غزلی صنعت شعریه‌جه دها رنکین وحکمت عالیه‌جه دها رنکین اولدیغنده‌ده شبهه ایدیله‌مز :

خلق ایچنده معتبر برنسنه یوق دولت کبی
اولمیه دولت جهانده بر نفس صحت کبی

اولسه قوملر صاغیشنجه عمریکه حدوعدد
کلمیه بوشیشهٔ دهر ایچره بر ساعت کبی

سلطنت دیدکاری آنجق جهان غوغاسیدر
اولمیه بخت وسعادت دهرده وحدت کبی

قو بوعیش وعشرتی چونکیم فنادر عاقبت
یار باقی ایسترایسه‌ك اولمیه طاعت کبی

کر حضور ایتمك دیلرسه‌ك ای محبی فارغ اول
اولمیه وحدت مقامی کوشهٔ عزلت کبی

« محبی » حضرت سلیمانك ادبیات عالمنده الدیغی مخلصدرکه بو دخی قلب شا- هانه‌لرنده اولان حسیات عالیه‌یه دلالت ایدر بر اسم مبارکدر .

بر حس عالیٔ قناعتکارانه ومتواضعانه ایله سویلدکاری شو غزل دخی اوج اعلای شوکت واجلالده ایکن حقیقی فقر وضرورتی دخی کوره‌بیله‌جك قدر کوزلری نور حکمتله منور اولدیغنی اثبات ایدر :

« غزل »

اختیار فقر ایدن درگاه وایوان ایستمز
زاد نعمدن اوزکه هرکز کندویه نان ایستمز

شول‌که استغنا سریرنده اوتوردی شاهوار
سرتسر اولماغه هفت اقلیمه سلطان ایستمز

سینه سینه هرکه کسدی نعل یاقدی تازه داغ
ایلمز باغه نظر سیر گلستان ایستمز

شول‌که عشق اهلیدر اولور کوی دلبرده مقیم
ایلیوب دیوانه‌لك طاغ و بیابان ایستمز

ای محیی یار الندن بر قدح نوش ایلیان
حضر الندن کر اولورسه آب حیوان ایستمز

حضرت پادشاه حقایق آگاه بو غزل پر حکمتلرینك هر بیتیله بر فضیلتك حقیقتنی شرح بیورمشلردر .

فقری کندیسنه فخر اتخاذ ایتمش اولمق دعواسنده بولنان برطاقم کداچشمانك بو دعواسی محرومیت مجبوره‌لرینك ستری ایچون اولدیغنه شبهه اولمیوب حالبوکه پادشاه حکمت آگاه حضرتلری اصل حس قناعتکارانه ایله اختیار فقر ایلیانلرك آرتق خانه‌لر کاشانه‌لر قیدنده اولمیه‌رق حل صفا بخش قناعتکارانه‌سی کندیلرینه روزیٔ هر روزه اتخاذ ایلیه‌جکلرینی بیان بیوریورلر .

سریر حکمت مصیر استغناده برشهریار عالی وقار آساجالس اولانلرك فی الحقیقه هفت اقلیم جهانه سلطان اولمغی تصور ایتمیه‌جکلری درکاردر . حتی حکیم مشهور دیوژن دخی اسکندر جهانگیره :

« کولکه ایتمه بشقه احسان ایستمم »

سوزینی واقعا برفوچی ایچنده سویلمش ایسه‌ده ایشته اوراده بر تختگاه فراغت اولوب آنك ذوق و صفاسی عالمده هیچ بر شیئه بکزه‌میه‌جکی ایچون بو سوزی سویلمشدر .

سینه‌سنی عشق آتشیله داغلایوب گل گل ایدنلر بو چیچکلرك لطافتلرینی تماشا ایله اوقدر منبسط اولورلرکه حقیقةً صحرالرك چیچکلری آنلره نسبتله سریع الزوال اولورلر .

هله شرقك بعض ادباسی عشق اهلنی قیس وفرهاد کبی طاغلره دوشوروب دیوانه ایتمکله بولنمك قیدینه دوشمش اولدقلری حالده جناب محیی اصل عاشقك محبوبه‌سی نزدندن بر یره آیرلمق ایستمیه‌جکنی حکم ایله حقیقت مقتضای عشقی دخی تعیین بیوریورلر .

خضر الندن آب حیات ایچمك کبی برخیال بعیدی عاقل اولان یار الندن ایچه‌جکی جام وفایه نصل ترجیح ایده‌بیلور ؟ خیال پرست اولمقدن ایسه راغب حقیقت اولمق شبهه یوق‌که اولادر .

جناب سلیمان قانونینك پك عاشقانه سوزلری ده واردر . ازجمله شو بیتلر کبی :

« بیت »

قد یاره کیمی عرعر دیمش کیمی الف
جمله‌نك مقصودی بر اما روایت مختلف

« دیکر »

رندلر بزمنده ساقی برعجب نام ایلدم
مسجدك قندیلنی میخانه‌یه جام ایلدم

« دیکر »

سورهٔ واللیل اوقوردم دون نماز شامده
زلفن آکدم دلبرك ندم نه قیلدم بیلدم

شو صوك بیتده کی لطافت هیچ بر شیئه قیاس قبول ایده‌مز . ذات شاهانه‌نك اقشام نمازنده اوقودیغی سورهٔ شریفه‌نك ابتداسنده جناب حق هرطرفی استیلا ایدن قراکاق کیجه‌یی متعاقب عالمی غریق نور ایلیان روز روشنه قسم ایلیورکه سلطان شاعر حضرتلری بوقراکاق کیجه‌دن سوـ دیکنك سیاه صاچلرینی و بوروز روشندن دخی وجه نور افشانی مراد ایلدیکی آنده تعبد دیندارانه دن حیرت عاشقانه‌یه انتقال ایلیه‌رك نمازمی قیلدیغنی یوقسه نه یاپدیغنی آکلایه‌میه‌جق برغشی حالنده بولنمشلر .

حضرت سلیمان قانونینك شویله برقطعه‌ سی ده واردرکه مصراع ثانیسی لسان عثمانیده ضرب مثل حکمنی المشدر :

« قطعه »

پند کوش ایتمه دلا آلمه‌اله عار اتکن
قونه دیرلرسه دیسونلر طوته‌کور یار اتکن

خوابده یاری کوروب فرصت ایله بوسه‌سن آل
او یانوب خشمه کلورسه قومه انکار اتکن

قطعه‌نك مفهومی نه قدر نازکانه نه قدر عاشقانه‌در ! عاشق شیدایه و بریله ـ جك نصیح و پند نه‌دن عبارت اوله‌بیلور؟ مشکلات عشقه تحمله چالشمق کار عاقل اوله‌میه‌جغندن بویله چیقمز بریولده دوام ایتمامکدن عبارت دکلی ؟ اکر بویله بر نصیحتی قبول ایتمك لازم کلسه بیوفالق کبی بر عاری قبول ایتمش اولمق ایجاب ایدر . آنی قبوله نسبتله عالم نه دیرسه دیسون یار اتکنی طوتمق یعنی محبتده وفا کوسترمك البته ترجیح اولنور . بویله بر عاشق ایچون اخذ بوسه مساعده‌سنی قولای قولای و یررلرمی ؟ او حالده عاشق دخی سودیکنك خواب آلود اولدیغی زمانی برفرصت عد ایله مشتاق اولدیغی بوسه‌یی البته آلور . اما سودیکی او یا ـ ندیغنده پرخشم و غضب کسیله‌جك ایمش ! حتی عاشقنك بر سلیمان زمان بر سلطان عالیشان اولدیغندن‌ده هیچ احتراز ایتمیه‌رك خطاب باعتابه باشلایه‌جق ایمش . نه ضرر وار ؟ انکار کلی صاغ اولسون !

مسئلهٔ سودا پرستیده بوقدرجق یالانك جزاسی نه قدر اولور ؟

شرقیون ادبانك کندی کندیلرینی مدح ایتملری دخی بشقه‌جه برچیغر اولوب سلیمان قانونی یعنی شاعر محبی حضرتلری یالکز بر شیده هم کندی علو قدر ادیبانه‌سنی وهم ده محبوبه‌سنی مدح ایتمش که حقیقةً استادانه بر بیتدر . اوده شودر :

« بیت »

بو نظم درر باری اوقورسه نوله دلبر
لؤلؤ یاراشور لعل بدخشان آره‌سنده

جناب حق سلطان مشار الیه حضرتلرینك لآلئ کران بهای فصاحت و بلاغتلرینك هر برینه بیك جائزهٔ رحمتله کندیسنی بو دنیاده‌کی شان وشرفلرندن زیاده عالم عقباده مظهر نعمت شرف وشان بیورسون . آمین !

« ٩ »

— سلیم ثانی —

قره‌ده‌کی اردولری قدر دکزده‌کی دونمالری دخی مظفر اولان و اوروپا صلیبیون متفقه‌سنك میاننده قازاندقلری موفقیتله حالا مفتخر اولملرینه مقابل بو بوزغونلغك آجیسنی قات قات همده تعاقبا چیقارمش و بناءً علیه روز درشتینك شان وشرفیده روز موفقیت قدر پارلاق اولد . یعنی جهانه کوسترمش بولنان سلیم ثانی حضرتلری پك نازك پك متحسس بر شاعر ماهر ایدیلر . جملهٔ اشعار شاهانه‌لری میاننده شو غزللری پك دلنشیندر :

« غزل »

خالك ایله زلفك ال بیر ایلمش
دللری دامیله تخجیر ایلمش

خلقله سن بر ملکسك کیم خدا
صورت انسانده تصویر ایلمش

خوان وصلك خلقه قسمت ایدیجك
هجرکی حق باکه تقدیر ایلمش

صانه‌سك نقاش قدرت قاشکی
نوندن نور اوزره تحریر ایلمش

عارض دلبرده‌کی خط ای سلیم
دود آهکدر که تأثیر ایلمش

دلبرك زلفنده‌کی تللری طوزاغه و بکارینی دخی طوزاقلره قونیلان دانه‌لره بکزته‌رك کوکل آولادقلری ظرافتی سائر شاعرلر طرفندن دخی تصویر اولنمش ایسه‌ده بوقدر جمعیتلی واستادانه‌سی پك نادردر .

سودیکی اخلاق جهتیله عادتا بر ملك اولدیغی حالده انسان صورتنده تصویر ایدلدیکنی تصور ایتمك حضرت یوسف

حقنده‌کی « بو بشر دکلدر الا ملك کریمدر » آیت جلیله‌سندن آن فکردر که حقیقةً بك چوق تکرار و تصویر ایدلمشدر .

دلبرك خوان وصلندن خلقك فرصتیاب نصاب اولمسی محضا نزد جانانه عرض عبودیت ایچون تقربدن عبارت بر وصلت اولدیغنه کوره حضرت سلیم ثانینك کندیسنی بو نعمتدن دخی مهجور کورمسی نه کوزل بر نزاکتدر ! صورت مخصوصه‌ده نظر دقته آلملیدر که شرقیونك وصلت دیدکاری شی محضا دلبرك حضورنده عرض عبودیتله تشرفدن عبارت اولوب بوندن اوته‌سنی خیال ایده بیلمك علوشان ادبه اصلا موافق کورلمامشدر . حتی بوسه‌چین اولمق خیالنی هر شاعر جنایات عاشقانه‌دن عد ایلیه‌رك بو خیالدن طولایی عاشقك مظهر عتاب اوله‌جغنی همان هر شعرلرنده درمیان ایدرلر .

« نقاش قدرت » دیه یاد ایلدیکی جناب حقك ابروی دلبری کشیده‌لی « ن » صورتنده تصویر ایتمش اولمسی احتمال که ایلك دفعه اوله‌رق سلیم ثانی حضرتلری طرفندن تصور ایدلمشدر . بو شکلده‌کی قاشك بر صفحهٔ نورانیه اوزرینه نقش ایدلمسی ایسه شایان پرستش بر لوحه وجوده کتوره‌جکنی آکلاتمشدر .

دلبرك یناغنی ستر ایدن شعر سیاهی علو افشان التهاب اولان کانون قلبندن بر آه جانکاه ایله چیقمش دومانه تشبیه ایتمك قدر شرقیون مشربنجه ظرافتلی اوله بیلور ؟

یارینك قاشی شکننده اولان حرف نونی متعاقب آلت تسطیر اولان قلم نامنه دخی قسم ایلیان جناب فیاض حقیقی مجرای فیض ادب اولمق اوزره یاراتدیغی قلم سلیم ثانینك مکافاتنی حقیقةً نورچهره اولان واصحابندن اول نه انس و نه‌ده جنك یدرغبتلری دکمامش بولنان حور مقصورات الطرف ایله نعمت عیش و نوشه نائل ایلسون که بو خوان وصلت حقیقیه‌نك عاشق ایچون موجب هجران اوله‌جق هیچ اغیاری هیچ حسادی اوله‌مز .

« ١٠ »

— مراد ثالث —

شعرا میاننده بر صنف مخصوص واردر که بونلر سوداوی مشرب بلکی درجهٔ افراطه وارد یره‌رق دنیاقیدنده هیچ بولنمزلر . بر پادشاه عالیجاه ایچون بو حال پك مستبعد کوریلور ایسه‌ده مراد ثالث ایشته شو سوداو یلك مرضنه کمال شدتله مبتلا اولدیغندن اکرچه زمان سلطنتلرنده غرب مظفریاتی و ایران اسفاری کبی بیوك موفقیتلر کورلمش ایسه‌ده کندیلری مرضلرینك شدتنه مغلوب اوله‌رق نهایت

اوتأثیرك نكسی ایله عازم دار عقبا اولمشلر ایدی .

شو مقاله‌مز برتاریخ سیاسی اولمدیغی جهتله التهاب دماغندن طولایی اول ذات عالینك زمان سلطنتلرنده كوریلان اختلا- لات داخلیه‌دن اصلا بحث ایتمكه لزوم اولمز . بز یالكز ادبای سلاطین حضراتنك آثار شعریه‌لرندن بر مثال ایرادی ایچون شو مقاله‌یی یازمغه باشلامش اولدیغمزدن مراد ثالث حضرتلرینك ازجمله شو بیتنی ایراد ایلرزكه حالندن شكایتی ده مشعردر :

« بیت »

دل درد یاره دوشدی برچاره وارمی یارب؟
بر بنكبی جهانده آواره وارمی یارب!

بونكله برابر طمارلرنده عثمانلی خون نجیبی اولان برذات عالی كهر نه‌قدر معلول اولسه‌ینه خصلت ممتازهٔ عثمانیاندن اولان قهرمانلقدن محروم اوله‌مز . مراد ثالث حضرتلری دخی هم خصوصیت حاللرینی همده قهرمانلق خصلتنه مرتبهٔ اشتراكلرینی شو غزللرنده كوسترمشلردر :

لطف رجانه استنادم وار
فضل حقدن نیجه مرادم وار

چون درست ایتمشم خدایه كوكل
مدد حقده اعتمادم وار

لشكر و ماله اتكا ایتمم
عسكر غیبه استنادم وار

چالشك ای مجاهدین غزا
دین یولنده بنم جهادم وار

اومارم كه دعام اوله مقبول
كه قبولینه اعتقادم وار

مراد ثالث حضرتلرینك بر مشهور بیتی‌ده شودر :

« بیت »

البته بوحالمدن او یارك خبری وار
القلب من القلب الی القلب سبیل

اشبو بیتك مصراع ثانیسی بر كلام كباردركه آكا مصراع اولی ربط ایده‌بیلمك حقیقةً مهارت ادبیه عد اولنور .

قلبدن قلبه اولان یولك مادیسنی كورمش اولان بر پادشاه حقایق آكاه كندی قلبی ایله معبود مطلق آره‌سنده‌كی شهراهی دخی البته توسیع ایتمش اوله‌جغندن اوطریق ایله واصل رحمت خانهٔ رحمان اولمش بولنمسنی هرحمیتلی عثمانلی دعا ایلر .

« ١١ »

ـ محمد ثالث ـ

شعرده « عدلی » دیه تخلص ایلیان بو ذات معرفت سمات حقیقةً طور حكیمانه ایله ممتاز برشاعر بالاپرواز ایدیلر . شو غز-

لری مرتبهٔ هنر و معرفتلرینی تعیینه مدار
اوله‌بیلور .

« غزل »

یوقدرر ظلمه رضامز عدله بز مائللرز
کوزلرز حقك رضاسن امرینه قائللرز

عارفز آیینهٔ عالم نمادر کوکلمز
روزکارك جنشندن صانمیك غافللرز

حکم مولایه مطیعز فارغز تدبیردن
بز توکل اهلی‌یز تقدیرینه قائللرز

کوکلمز کحل صفاهانی آلورمی عینینه
توتیای کرد راه دلبره مائللرز

بوتهٔ عشق ایچره عدلی قال ایدلدن قلبمز
غل وغشدن خالی‌یز عالمده صافی دللرز

ذات شاهانه‌لرینك تقدیر ربانی‌یه
تسلیمیتلری او بله برخیال خامدن عبارت
عد اولنه‌مز . اکری فاتحی اولمق کند-
یلری ایچون نه بیوك شان ایسه بالآخره
اوستریا و مجارلردن اوچیوز بیك قدر عسکره
قارشو ینه اولمقدار عسکر ایله اوچ کون
متمادیاً جنك ایدرك اردوی همایون فناحالده
بوزولمش ودشمن عادتا اردوکاهك ایچنه
کیره‌رك چادرلری یغمایه باشلامش اولمسیله
« تدبیردن فارغ اوله‌رق حکم مولایه مطیع
اولان وحکم توکله تسلیمیله تقدیر خدایه
قناعت ایلیان سلطان محمد عدلی حضر-
تلری آشجی وچادر اوشاغی کبی اردو
خدمه‌سنك ات ساطوری چادر قازیغی
صو یا کفجه قازمه کورك کبی ادواتله
دشمن اوزرینه هجوملرینی وحتی غلبه-
لرینی‌ده کورمشدرکه ایشته توکل تامك
بوندن دها پارلاق مکافاتی اوله‌مز . بو محا-
ربه‌نك نتیجه‌سی دشمنك مغلوبیت کلیه
وقطعیه‌سنه منجر اوله‌رق یکرمی بیك دشمن
سواریسی جوارده کائن بر بطاغه دوشمکله
صاپلانوب قالمش واوتوز بیك قدر ینکده
نعشلری میدانه سریلمشدر .

« ۱۳ »

— احمد اول —

اون درت یاشنده بر نوجوان ایکن
دنیانك مشکلاتله مالامال بولندیغی برزمان
پادشاه اولمش واون درت سنه پادشاهلق
ایدرك هنوز یکرمی سکز یاشنده بر قهرمان
اولدیغی حالده عازم کلشن‌سرای عقبا اوله-
رق عادتا بحق دنیاسنه طویه‌مامش بولنان
سلطان احمد اول حضرتلری دخی حسیات
شاعرانه‌سی برنزاکت مخصوصه ایله آراسته
و بناءً علیه ادبانك زیاده سیله تقدیر-
لرینه شایسته اولان ادبای سلاطیندندرلر .
کنجلك حالنك دنیایی کندیسنه نه‌قدر
لذیذ کوستردیکی شوغزل عالیلرندن استنباط
اوله‌بیلور :

« غزل »

بوی ایرسه جان مشامنه فصل بهاردن
مرغان صداسی کلسه ینه مرغزاردن

بولسه نواده کل کبی نوبسته‌لر ظهور
کیم تازه‌نقش و صوت ایشیدلسه هزاردن

نوروز ایرشسه یاد ایدوب اول اسکی دملری
هر کیمسه آلسه دادینی بوروز کاردن

بختی ایرشسه حاصلی ایام نوبهار
آیرلمسه‌ق چمنده لب جو یباردن

« بختی » دیه تخلص ایلدیکی حالده کنجلکنه طویه‌مامش اولان او نازك طبیعتلی سلطان شاعرك شو غزلنده هر مصراعندن کنجلك بویی استشمام اولنمز. می ؟

لطافت نوبهاره بوقدر مفتون اولان او جوان سعادتمندك هردم بهار اولان جنات عالیه‌ده جویبار کوثر کنارنده نائل صفای سرمدی اولمسنی دعا ایدنجه کنجلکنه وطبع شاعرانه‌سنه حرمةً آمین‌خوان اولمدق کمسه بولنه‌مز .

« ۱۳ »

— مراد رابع —

جناب مراد رابع پدر جنت مقرلری سلطان احمد اولدن دها کنج یعنی اون ایکی یاشنده برشهزادهٔ جوانبخت اولدقلری حالده مقام سلطنتی تشریف ایتمشلر و ینه پدرلری کبی کنج یاشنده یعنی هنوز یکرمی طقوزنده سرای عقبایه رحلت ایدرك اون یدی سنه مدت سلطنتلرینك بر بیوك قسمنی چوجقلق حالنده کچیرمشلردر . عاقل وصادق وکلاسنك حسن تمشیت امورلری ثمره‌سیله عثمانلیلغك شان عالیسی اولان صاحبقرانلق خصلتلرینی پك چوق معرکه‌لرده کوستردکلری کبی او زمانك اولور اولمز صحرا طوپلریله قیریلوب آچیله‌میان بعض قلعه قپولری اوزرینه اون اون بش قنطار آغرلغنده‌کی دیرکلری جرید کبی حواله ایدرك فتح وکشاد ایلك مرتبه‌سنده بر قوت حیدرانه‌یه دخی مالك ایمشلر .

قدرت شاعرانه‌لری دخی اشبو قوت جسمانیه‌لرندن آشاغی اولمدیغی آثار موجوده‌سیله ثابتدر . هله بغداد مدافعی حافظ پاشانك عتبهٔ علیای خلافتدن نظماً وقوعبولان استمدادینه ینه نظماً ویردیکی جواب بر کنج فکرك برحیدرانه قلبك محصول شاعرانه‌سی اولدیغنی بداهته قویار .

او نظم نفیس دخی بودر :

« نظم »

حافظا بغداده امداد ایتمکه ار یوقیدر
بزدن استمداد ایدرسك سنده عسکر یوقیدر

دشمنی مات ایتمکه فرزانه‌یم بن دیر ایدك
خصمه قارشو شمدی آت اوینانمغه یر یوقیدر

کرچه لاف اورمقده بوقدر ساکه همپایلورز
لیك سندن داد آلور برداد کستر یوقیدر

مردلك دعوا ایدرسك بو مخنثلك نه‌دن
خوف ایدرسك باری یانکده دلاور یوقیدر

رافضیلر آلدیلر بغدادی و یران ایتدیلر
سنده آیا غیرت دین و پیمبر یوقیدر

بیخبرکن سلطنت احسان ایدر پرورد کار
ینه بغدادی ایدر احسان مقدر یوقیدر

رشوت ایله جند اسلامی پریشان ایلدك
ایشیدلزمی صانورسك بو خبرلر یوقیدر

عون حقله انتقام آلماغه اعدادن مکر
بندهٔ دیرین وزیر دین پرور یوقیدر

برعلی سیرت وزیری شمدی سردار ایلدم
خضر وپیغمبردلیل اولمزمی رهبر یوقیدر

شمدی خالیمی قیاس ایلرسك آیا عالمی
ای مرادی پادشاه هفت کشور یوقیدر

بونظمده‌کی سلاسته سادەلکه دقت ایدیله‌جك اولسه برحس قهرمانانه‌نك غلیانیله همان بالبداهه سویلنمش اولدیغنه شبهه قالمز . نظم هم قهرمانانه هم دیندارانه همده مملکتك ورجال دولتك احوالنه واقف بر پادشاهه لایق اوله‌جق قدر حکیمانه . درکه مزیت ادیبانه‌سی دخی بوکا منضم اولنجه انفس آثار ادبیه‌دن عد اولنه‌جغنه شبهه قالمز .

هفت کشور عالمکبی کشور آخرتك دخی پادشاهی اولان جناب مولای متعال متوکل اولدیغی قدر غیرت اسلامیه‌سی دخی بالاتر اولان اول سلطان عالیشانی دنیاده‌کی دار السلامه امیدی وجهله نصل نائل ایلمش ایسه دارالسلام آخرته دخی او یله نائل ایلسون آمین !

مابعدی وار

—٥—

خزینهٔ همایون باش کاتبی حسن شوقی بك افندینکدر :

« غزل »

خوناب کریه‌دن آچیلور لاله زارمز
داغ درون دلده نهاندر بهارمز

بز خاکسار راه بلای محبتز
کحل العیون اهل وفادر غبارمز

برآفتاب بهجته بز ایتدك انتساب
یوقدر جهانه ذره قدر اعتبارمز

ایتمش اسیر خلق ایدن ای مه بنی سکا
ممکنمیدر قرار ازلدن فرارمز

شوقی اواوردی حشره قدر مست بیمجال
خضر و مسیح ایچسه‌می خوشکوارمز

—٥—

دیون عمومیهٔ عثمانیه واردات مخصصه اداره‌سی باش کاتبی محمد سعدی بك افندینکدر :

« نظیرهٔ غزل مسعود خراباتی »

طرز اعجاز ین جهان تسلیم ایدر اشعارمك
اژدر موسامی وضعی کلك سحر آثارمك

ایلر ماهیتن ادراك عقل و باصره
برق خاطفدر مثالی شعلهٔ افکارمك

مورد الهام فیضا فیض معنادر دلم
مغز اسرار حکمدر نقطه‌سی کفتارمك

کهنه مضمونه تنزل ایلز استاد طبع
یاپدیغی هر بیتی کور معموردر معمارمك

مست مسعود خراباتی اولام دیرسه‌ك اکر
قطره‌سن نوش ایله سعدی ساغر سرشارمك

—o—

طربزون والیٔ عالیسی سعادتلو سری
پاشا حضرتلرینك برغزل بلیغانه‌لریدر :

کیرن بو قالبه صانمه مثاب اولوب کیدیور
کلان بودهر دنی‌یه مصاب اولوب کیدیور

تلونات شئون جهانه آلدانمه
ثمر شجر بشر آخر تراب اولوب کیدیور

یقار اساسنی سیل حوادث ایام
بنای محکم عالم خراب اولوب کیدیور

شراب عشوه‌یه طویمز نکاه مخموری
بزمده کوکلر اما کباب اولوب کیدیور

کوررمیسك نیجه یوکسلدی دودی آهمزك
بهار حسننه یارك سحاب اولوب کیدیور

دکل بو اشك دمادم ار پرده جوهر جان
آقار آیاغنه اول سروك آب اولوب کیدیور

ایدنجه عالم معنایه سری فکرم عروج
امین وحی خدا همرکاب اولوب کیدیور

—o—

« فونتنلك برمکتوبی »

غایت کوزل برقز کندیسنی یکرمی ایکی یاشنده ظن ایدر ایمش . حالبوکه بر کلیسا ده وافتیز تاریخی مقیداولوب بوقیده نظراً کندیسی یکرمی یاشنه هنوز قدم باصمش اولدیغی اکلاشیلیور ایمش . فونتنل ذکر اولنان وافتیز قیدینك برصورتنی اخراج واصلنه مطابق اولدیغنی تصدیق ایتدیره‌رك بونسخه‌یی بروجه آتی غایت ظریفانه بر یولده قلمه الدیغی مکتوبه لفاً کوزل قزه کوندرمش :

« ترجمهٔ مکتوب »

« مادموازل ! سزه غایت مهم برهدیه تقدیمنه موفق اولدیغمدن طولایی عادتا مغرور اولیورم . سزه ایکی سنه عمر بخش ایدییورم . سز کندیکزی یکرمی ایکی یاشنده ظن ایلدیککز حالده ایشته سزه رسماً مصدق برقید صورتی تقدیم ایلیورم که یکرمی یاشندن زیاده اولدیغکزی اثبات ایلر .

حالبوكه سزه اعاده ایلدیكم اشبو سنه‌لری
ینه سزدن غصب ایده‌جكم . بومسئله‌ده
بشقه درلو حساب و حركت اولنه‌مز .
سزك یچمش قیاس ایلدیككز ایكی سنه
مدت عمركز هنوز كذر ایتمامش اولمسیله
ایشته آنلری تماميله سزه اعاده و بخش
ایلیورم . حالبوكه بو ایكی سنه مدت عمرك
قیمتی نه‌قدر بیوك اولدیغنی آكلایه‌مزسكزدیه
خوفدن هلاك اولمق درجه‌سنه كلیورم .
اسملرینی خبرویره بیله‌جكم بعض قادینلره
انسان بویله بر هدیه تقدیم ایتسه ایدی
امان یارب كیم بیلور كندیلرینی نه‌قدر
منتدار ایدرك نه بیوك مكافاته نائل اولور
ایدی . ایكی سنه مدت عمر ایله هم قیمت
اوله‌جق دنیاده نه اوله بیلور ؟ بیاض
وقرمزی دوزكونلرمی ؟ یوقسه تزیینات
سائره‌می ؟

ماده‌وازل ! بوایكی سنه مدت عمری
یالكز بكا حصر ایدر ایسه‌كز پك عادلانه بر
حركت ایتمش اولورسكز . زیرا سز اوقدر
عمری ضایع ایتمش اعتقادنده ایكن محضا
بنم همتمله انلری ضیاعدن قورتارمش اولیور
سكز . ایكی سنه‌نك كذراندن صكره ایسه
بقیهٔ عمركزی ایستدیككز كبی امرار ایده‌
بیلورسكز . آرتق حیاتكزده بنم هیچ بر
تعلق وحقم قالمز . اما یكرمی یاشكزدن یكرمی
ایكی یاشكزه قدر مطلقا بنم اولمیسكز . بو
ایكی سنه مدت عمری بن بولدم ضیاعدن
میدانه بن چیقاردم . سز تمام ایكی سنه
مدت بنم اولوب‌ده آندن صكره بن سزی
كندیكزه ترك ایدر ایسه‌م هیچ بر شی ضایع
ایتمامش اولورسكز . زیرا سزی كندی
اعتقادكزجه یكرمی ایكی یاشكزده ترك ایتمش
اولورم . اما یكدیكرمزدن خوشلانوب‌ده
آندن صكره‌سی ایچون‌دخی برمقاولهٔ معیشت
عقد ایدر ایسه‌ك سزك طرفكزدن ایلك
دفعه اولمق اوزره برمقاوله عقد ایتمش او-
لورسكز .

اكر ماده‌موازل! بنم شوحقمی ویرمیه-
جك اولور ایسه‌كز بیلكزكه سزی یكرمی
یاشكزده اولقلغكز اوزرینه هیچ بر كمسه‌نك
سومسنه تحمل ایده‌میه‌جكمدن هر یرده
باغروب دیه‌جكم‌كه واقعا آرزو ایتمش او-
لسه‌كز یكرمی یاشندن زیاده یاشلی اولمامغه
مقتدر اوله‌بیلور ایدیسه‌كزده مادام‌كه بنم
سزه تكلیف ایلدیكم ایكی سنه‌لك عمركارینی
قبول ایتمیورسكز واول‌قدر مدت بنی‌سومك
ایستمیورسكز اوحالده كندیكزی بشقه‌سنه
یكرمی یاشنده بر نوجوان اوله‌رق سودیر-
میوب یكرمی ایكی یاشنده برجوان اوله‌رق
سودیرمكه مجبور اوله‌جقسكز . چونكه
بنم كندی قازاندیغم ایكی سنه‌یی ممكن دكل
كمسه‌یه ویره‌مم او الك مهم الك كوزل ایكی

سنه‌نك ذوقنی هیچ برکسه‌یه سوردیره‌مم »

« برکوچك مطالعه »

کندیسنی یکرمی ایکی یاشنده ظن ایدن مادموازل بوسهوینه عمرینك صوك سنه‌لری حسابنده دوچار اولمامش بوله‌جغی درکاردر . بدیهیدرکه سهو عمرینك ایلك سنه‌لرینك حسابنده‌در . اوحالده فونتنل مادموازلك یکرمیدن یکرمی ایکی‌یه قدر اولان یاشلرینی ضیاعدن قورتارمش اوله‌مز . بلکه یالکز بردن ایکی‌یه‌قدر اولان یاشلرینی ضیاعدن قورتارمش اولور .

بوحالده کندی بولدیغی ایکی سنه‌نك ذوقنی کندیسی سورمکده اکر حقلیدر دیه ظن ایلیور ایسه مادموازلك زینت‌بخش گهوارهٔ وجود اولدیغی ایلك ایکی سنه‌یه قدر عودت ایتملیدر . بو ایلك طفولیته عودت ممکن دکل ایسه‌ده آکا بدل طفولیت ثانیه عد اولنان زمان معتوهیتی بکله‌یوب اوزمانکی اوان معصومانه‌دن ایکی سنه‌یی کندی ایستدیکی کبی استفاده‌سی یولنده امرار ایتدیرملیدر .

احمدمدحت

—()—

❋ خوشه چینی ❋

« عجیب بر و یرکو »

تشکرایده‌لم که سن‌لو یی زماننده وفرانسه ده دکلز . کذلك تشکر ایده‌لم که او زمانده بولنسه‌ق بیله بکار اولوب ده یکی‌تأهل قیدنده بولنمیورز . زیرا باقکز « روح القوانین » نام اثر مهمك مؤلفی مشهور مونتسکیونه دیور :

« سن لو یی زماننده فرانسه‌ده یکی تأهل ایدنلر باش پاپاسك مساعده سنی اقچه ایله صاتون المدقلری حالده ایلك و ایکنجی واوچنجی کیجه‌لر زوجه‌لریله برلکده یاته‌مزلر ایدی . واقعا ویرکو یه کسمك ایچون اشبو ایلك اوچ کیجه‌لری انتخاب ایتمك بجا ایدی . زیرا انلردن صکره‌کی کیجه‌لر ایچون چوقجه پاره و یره‌جك هیچ برداماد بولنه‌مز .

⁂

« بورجلی اولمز بکزی صارارر »

بو برضرب‌مثلدر . فقط اسکی زمانلرك ضرب مثلی اولدیغندن شمدیلرده پك چوق کسه‌لر بونی اونوتمش اولسه‌لر یری واردر . زیرا بو عصرلرده بورجلونك اله‌جقلی یی کوردیکی زمان بکزی صارارمسی شویله طورسون قاشلرینی چاته‌رق « به حریف! مفلسه مال قاپدیرمدك آ؟ نه عجله ایدیورسك؟ » دیه بیچاره داینی مادتا طرده قدر واردیغی کورلمکده‌در .

« بورجلی اولمز بکزی صارارر »

ضرب مثلنك میدانه المسندن دها اول بر زمانده و بزم مملکتمزدن بشقه برمملکتده

بورجلینك حالی یالکز بکزی صارارمقدن ـ ده عبارت قالمز ایمش ۰

بو مملکت قوره قطعه‌سیدرکه اوراده دینك مدتی ختامبولوب ده اندن صکره بورجلی دها قاچ کون بورجنی تأدیه ایتمز ایسه هر اون بش کونده بر کره فلقه یه قوشیله‌رق طبانلرینه بش اون دکنك ایمش ۰ بوایسه کندیسنه دینك تسویه‌سنی اونوتمامق ایچون برمخطره‌ایمش ۰

نصل ؟ بو مخطره ذوقکزه کتدیمی ؟ اکر بورجلی ایسه‌کز هیچ ذوقکزه کیتما ـ مشدر ظن ایدرز ۰ حالبوکه فقره هنوز بتمدی ۰ باقکز بقیه‌سی نه‌دن عبارتدر :

اکر بورجلی تأدیهٔ دین ایتمکسزین وفات ایدر ایسه هراون بش کونده برکره فلقه دکنك یمك وظیفه‌سی دخی ورثه‌سنه انتقال ایدرایمش ۰

دنیاده بوندن دها حقلی برشی اوله ـ بیلورمی ؟ مادام‌که بورجلینك مالکی ورثه‌سنه قاله‌جق اومالك ایله تسویه‌سی لازم کلان بورج ایله عدم تسویه‌سندن طولایی یلمسی ایجاب ایدن فلقه دکنكلرك دخی مذکورورثه‌یه انتقالی هرعاقل منصفك تصدیق ایده‌جکی برعدالتدر ۰

*
* *

« معجزه دائره‌سی »

اون یدنجی عصر میلادی اوائلنده پارسده دیلنجیلرك ساکن اولدقلری محله ییقیلوب وسوقاقلری توسیع ایدیلوب یرلرینه عالی قوناقلر یاپلمغه باشلادیغی اثناده دیلنجی فامیلیالری سن‌دنی نام محلده « برنجی فرا ـ نسوانك دائره‌سی » دنیلان عظیم بنا ایچنه التجا ایتمشلر ۰

بورایه التجا ایدن دیلنجی فامیلیالرینك مقداری بشیوزی تجاوز ایتمکله حکومت بونلردن حقیقهٔ سقط اولنلری برمناسترده مؤبداً حبس ایله اداره ایتمکه وصاغلام اولنلرینه ایسه برر ایش بولمغه قرار ویر ـ مش ۰ بوقراردیلنجیلرك معلومی اولدقده‌ایش بولنه‌جغنه‌سونمکدن زیاده‌مناسترده‌حبس ایدی حبس قضیه‌سی نظردهشتلرینی آچه‌رق عمومنك بوقلامه‌لری اجرا اولنه‌جغی کون باقشلرکه کورلرك کوزلری آچلمش طوپاللرك ایاقلرینه قوت کلمش اولوم حالنده خسته وضعیف اولنلر اعادهٔ عافیت ایتمشلر حاصلی ایچلرنده هیچ سقط قالمامش ۰

حضرت عیسی علیه السلام افندمزده آنجق کوریله بیله‌جك اولان بودرجه‌معجزا ـ تدن طولایی ذکر اولنان دائره‌یه « معجزات دائره‌سی » نامنی ویرمشلر وآرتق اندن صکره پارسده دیلنجیلکی بالکلیه یساق ایتمشلر ۰

*
* *

« خاطره کلمز بر آلت محاصره »

بر مملکتی محاصره ایلدکاری زمان شمدی جسیم طوپلر استعمال اولنور . قلعه یه تقرب ایچون موازیلر صیچان یوللری فلانلر یاپیلور . اسکی زمانده دخی مانجنیق ایله جسیم طاشلر آتیلور ایدی . حاصلی تاریخ ترقیات عسکریه درلو درلو وسائط وادوات حربیه دن بحث ایدر ایسه ده قدمای حکمای یونانیه دن صولونك بولمش اولدیغی بر آلت محاصره اندن بشقه هیچ بر کسه نك خاطرینه کله میه جك قدر غریبدر . شویله که :

اناطولیده واقع آنسیر شهرینی سیسپون حکمداری قلیستن محاصره یه آلدیغی زمان اهالیسنك مقاومتنه غلبه ایتمك بر درلو ممکن اوله مز . محاصرین اردوسنده حکیم مشهور صولون دخی موجود ایمش . حکیم مشار الیهدن تسهیل ظفر ایده جك بر چاره صورلدقده خارجدن شهره کیرن صو یولنی کسمکی رأی ایدر .

نصل نصل ؟ بو پك ساده بر شیدر ظن ایلدیکز ؟ واقعا تدبیرك یالکز بودرجه سی پك ساده در . برچوق محاصره لرده قلعه ویاخود شهره کیرن صولرك قطعیله اهالینك تضییق اولندقلری واردر . فقط صولونك ترتیبی بوندن عبارت دکلدر . صو یولی قطع اولندقدن صکره صوبك اوکنه سد چکیله رك صولر جمع اولنمغه کوللندیرلمکه باشلار . بعده صولون بر نوع اوت نمونه سی ارائه ایدرك برچوق نفراتی او اوتدن اراپوب بولمغه کوندرر . کیم بیلور قاچ بیك قیه اوت جمع اولنه رق جمله سی سالف الذکر کولك ایچنه آتیلور . برقاچ کون ظرفنده اوتلر صو ایچنده چورر . نهایت بو صو یینه صو یولندن شهر ایچنه جریان ایتدیرمکه باشلارلر .

قورقارم خدعه نك نه دن عبارت اولد. یغنی شمدی آکلادیکز . اویله می ؟ بو اوت زهرلی برشی اولدیغندن تحت محاصره ده بولنان شهر اهالیسنی کاملاً تسمیم ایلدکاری ظننه دوشدیکزها ؟

خیر ! صولون کبی بر حکیم ابنای بشر حقنده بوقدر فاجع بر غدارلغی ارتکاب ایده مز . باقکز اپایدیغی نه دن عبارتدر :

صویی تکرار آقتدقدن برکون صکره عسکره عمومی بر هجوم قوماندهسی ویریلور . عسکر همان هیچ بر مقاومت کورمکسزین آنسیره کیرر . اما مدافعلرك کاملاً وفات ایتمش اولدقلری ایچون دکل . بلکه بیچاره لرك بطنلرنده حس ایلدکاری اوجاع کونا کونك اجباریله هر بری بر طرفده .... مشغول اولدقلری و برچوغنك ایسه اون بش یکرمی عملدن صکره قالدانمغه مجال بوله مدقلری ایچون ! ....

مکر صولونك بولدیغی اوت فوق الحد
قوتلی برمسهل ایمش !

نصل ؟ مسهلك آلت محاصره اتخاذ
ایدلدیکنی هیچ ایشتدیکزمی ایدی ؟ بو خبری
بزه بوزانیاس نام مؤلف قدیم نقل ایدیور .

*
* *

« مثلی کورلمامش بر دلیل »

بر وقت لاهی شهرینـه بر انکلیز لور-
دی کلور . پرنسك سرایی نه طرفده اولد
یغنی بیلدیکی کبی او ساعتده اطرافی اوقدر
قوتلی بر دهسیس دومان بوررکه کوز کوزی
کورمك قابل دکل . لورد کندیسـنی پر-
نسك سرایـنه قدر کوتوره جك بر قلاغوز
ایستر ایسه ده بو هواده هیچ بر کیمسه لورده
دلالتی کوزه الدیرهمز . زیرا سرایه قدر
کیتمك ایچون برچوق قناللرك طـار کوپر-
یلردن کچمك لازم کلوب دلیـل اوله جق
آدم کندی حیـاتی قیدنده اولمیـه جق بیله
اولسه لوردی برقنـاله دوشورمك تهلکه
سندن قورقار .

بیچاره انکلیز برچـوق اوزولدکدن
صکره نهـایت فقیر آدمك بریسی لوردك
قولتغنه کیره رك دلالتـه باشـلار . هیچ
برقضا وقوعـه کلمکسزین آچیق هوالرده
بیله کوچ کچیـله بیله جك یرلردن کچـه رك
سرایه قـدر کلورلر . لورد دلیـله پاره
و یره جـکی زمان دقت ایدر باقار کـوررکه
اوجسـارتلی دلیلك ایکی کـو[illegible]
اعمـادر . و یره جـکی بخشیشی
اوله رق و یروب جسارتك حکم[illegible]
صوردقده بیچاره اعمی دیرکه :

— افنـدم! دلالته کیمسه نك
ایده مامسنك سببی انلرك بو یوللری
یاردمیله کچمکه الشملریدر . [illegible]
کوزه هیچ محتاج اولقسزین [illegible]
ایله کچمکـه الشمشم . سیس و[illegible]
ایچون مانع سیر و حرکت اولورسه[illegible]
اصلا مانع اولمز .

شو فقره یی او قودیغکز زمان[illegible]
استانبولك کور دیلنجیلری دخی [illegible]
استانبول سـوقاقلرنده کوزلیلرك [illegible]
شـیره رق غائب اولـدقلری وسن[illegible]
کلدکـده یولی صـوردقلری اعمـ[illegible]
هیچ بر کور یولنی شاشیرمش و [illegible]
بره هانکی طرفدن کیـدیله جکنی
[illegible] . مراق ایدر ایسه کز بو [illegible]
دخی بر کره برکـوره ایراد ایدکز[illegible]
نه طوغری جواب الورسکز .

*
* *

« کوزل بر هزار فنـالك »

اوروپاده کباردن بریسی ای[illegible]
بری دائره سنه ملازمتله مأموریت[illegible]
اتمکده بولنـان بردلی قانلینك از[illegible]
بیزار قالمش . واقعا بر صاحب[illegible]

ایـ سنه مدت قطع امید ایده‌مامسی محالا .
تد...نی کور ینور ایسه‌ده بوکبار ایستمش
او... کندیسنی هر وجهله احیا ایتمکـه
مقـ... وله بیله‌جکندن دلی قانلی بیقمیوب
و... نیوب دوامنده اصرار ایلمش .

نهایت بر کون پرنس جنابلرینی صا -
اوندیالکز بوله‌رق حضورینه کیرمش
و بوسیله ایله کندیسنی صاومسنه میدان
و یرکسزین غایت حکیمانه و شاعرانه
بر صورتله قلمه الدیغی مقاله‌یی خواه ناخواه
اوقومش .

...ه حقیقةً بك کوزل یازلدیغی ایچون
پرنس خوشنه کیدرك کیمك اثر قلمی اولدیغنی
صورمش . دلی قانلی دیمش که :

— بنده‌کز قلمه الدم افندم . هم شا -
...ید شعره رغبتکز اوله بیلور دیه مقاله‌یی
برده و صورتده نظم ایتدم .

...یه قوینندن بر کاغد دها چیقاروب
انی تقدیم ایلمش و کبار جنابلری مقاله‌نك
صو... نو...ه‌سنی صورت منثوره‌سندن
دها ...زل بولنجه دلی قانلی دیمش که :

— سنیور حضرتلری ! بو نظم اوزر -
...نه ... بسته ... یاپمشم .

— بسته‌می یاپمشسکز ؟ اصول مو -
...سیقی یده واقفسکز ها ؟

— اوت افندم اکر برکمان کتور -
...لسنی امر بیورر ایسه‌کز بسته‌می دخی
دیکله‌یه‌رك قولکزی بر قاتدها ممتدار بیور -
مش اولورسکز .

سنیورك موزیقه‌یه زیاده‌سیله مراقی
وحتی بو صنعتده بیوك برده مهارتی اولد
یغندن برکمان کتورلمسنی امر ایدر . دلی
قانلی قوینندن نوطه‌سنی چیقاروب اوکنه
قویه‌رق یاپدیغی بسته‌یی اوقدر کوزل چالارکه
پرنس حقیقةً بکنور . بعده دلی قانلی
دیرکه :

— افندم ! بو بسته‌نك اهنکنه
تطبیقاً برده یکی بر رقص ترتیب ایلدم .
ذات عالیکز اك ماهر بر موسیقی اولدیغکزدن
اکر لطفاً بسته‌می سز اجرا ایدر ایسه‌کز
یاپدیغم رقصی دخی تماشا بیورمش اولورسکز .

پرنس کتدکجه ارتان استغراباتنی بردرلو
یکه‌میه‌رك کمانی النه و نوطه‌یی اوکنه الوب
اجرایه ودلی قانلی دخی رقصه باشلار .
رقص دخی پرنسك زیاده‌سیله خوشنه
کیدرك دلی قانلی‌یی برچوق تحسینلر ایله
کندیسنه سرکاتب وندیم خاص تعیین ایتمش
وایکی سنه‌دنبری چوجقی باشدن دفع
ایلدیکنه نادم وپشیمان اولمشدر .

بو یله میدان حصوله وصولی بیوکلرك
یالکز برتقدیرینه وابسته اولان نه قدر
ایشلر واردرکه اوکبارك ایاقلرینه قدر
کلدکلری حالده مجرد دفع ثقلا ایچون دائما
مرعی اولان قاعده‌یه توفیقاً برمعامله‌ٔ رد

مکر صولونك بولدیغی اوت فوق الحد قوتلی برمسهل ایمش !

نصل ؟ مسهلك آلت محاصره اتخاذ ایلدیکنی هیچ ایشتدیکزمی ایدی ؟ بوخبری بزه بوزانیاس نام مؤلف قدیم نقل ایدیور ·

*
* *

« مثلی کورلمامش بردلیل »

بروقت لاهی شهرینه برانکلیزلورد دی کلور · پرنسك سرایی نه طرفده اولد یغنی بیلدیکی کبی اوساعتده اطرافی اوقدر قوتلی بردهسیس دومان بوررکه کوز کوزی کورمك قابل دکل · لورد کندیسنی پرنسك سراینه قدر کوتورهجك برقلاغوز ایستر ایسهده بو هوادههیچ برکیمسه لورده دلالتی کوزه الدیرهمز · زیرا سرایه قدر کیتمك ایچون برچوق قنالرك طار کوپریلرندن کچمك لازم کلوب دلیل اولهجق آدم کندی حیاتیقیدنده او لمیهجق بیله اولسه لوردی برقناله دوشورمك تهلکهسندن قورقار ·

بیچاره انکلیز برچوق اوزولدکدن صکره نهایت فقیر آدمك بریسی لوردك قولتغنه کیرهرك دلالته باشلار · هیچ برقضا وقوعه کلمکسزین آچیق هوالرده بیله کوچ کچیله بیلهجك یرلردن کچهرك سرایه قدر کلورلر · لورد دلیله پاره ویرهجکی زمان دقت ایدر باقار کوررکه اوجسارتلی دلیلك ایکی کوزی بردن اعمادر · ویرهجکی بخشیشی ایکی قات اولهرق ویروب جسارتنك حکمتنی دلیلدن صوردقده بیچاره اعمی دیرکه :

— افندم! دلالته کیمسهنك جسارت ایدهمامسنك سببی انلرك بو یوللری هب کوز یاردمیله کچمکه الشمش‌لریدر · بن ایسه کوزه هیچ محتاج اولمقسزین ال یوردامی ایله کچمکه الشمشم · سیس ودومان انلر ایچون مانع سیر وحرکت اولورسه بنم ایچون اصلا مانع اولمز ·

شوفقرهیی اوقودیغکز زمان خاطرکزه استانبولك کور دیلنجیلری دخی کلیور یا؟ استانبول سوقاقلرنده کوزلیلرك یولی شاشیرهرق غائب اولدقلری وسزه راست کلدکده یولی صوردقلری اغلب ایکن هیچ برکور یولنی شاشیرمش و سزه فلان یره هانکی طرفدن کیدیلهجکنی صورمامشدر · مراق ایدر ایسهکز بو سؤالی سز دخی برکره برکوره ایراد ایدکزده باقکز نهطوغری جواب الورسکز ·

*
* *

« کوزل بر هزار فنلك »

اورو پاده کباردن بریسی ایکیسنهدن بری دائرهسنه ملازمتله مأموریت استدعا ایتمکده بولنان بردلی قانلینك ازعاجندن بیزار قالمش · واقعا بر صاحب استدعانك

یکی سنه مدت قطع امید ایده‌مامسی محالا ـ
دن کبی کور ینور ایسه‌ده بوکبار ایستمش
ولسه کندیسنی هر وجهله احیا ایتمکه
قتدر اوله بیله‌جکندن دلی قانلی بیقمیوب
و صانمیوب دوامنده اصرار ائلش .

نهایت بر کون پرنس جنابلرینی صا ـ
ونده یالکز بوله‌رق حضورینه کیرمش
و بووسیله ایله کندیسنی صاومسنه میدان
و یرمکسزین غایت حکیمانه و شاعرانه
ر صورتله قلمه الدیغی مقاله‌یی خواه ناخواه
اوقوتمش .

مقاله حقیقةً پك کوزل یازلدیغی ایچون
پرنسك خوشنه کیدرك کیمك اثر قلمی اولدیغنی
صورمش . دلی قانلی دیمش که :

— بنده‌کز قلمه الدم افندم . هم شا ـ
ید شعره رغبتکز اوله بیلور دیه مقاله‌یی
برده شو صورتده نظم ایتدم .

دیه قوینندن بر کاغد دها چیقاروب
انی‌ده تقدیم ائلش و کبار جنابلری مقاله‌نك
صورت منظومه‌سنی صورت منثوره‌سندن
دها کوزل بولنجه دلی قانلی دیمش که :

— سنیور حضرتلری ! بو نظم اوزر ـ
ینه برده بسته یاپمشم .

— بسته‌می یاپمشسکز ؟ اصول مو ـ
سقی یه‌ده واقفسکز ها ؟

— اوت افندم اکر برکمان کتور ـ
لمسنی امر بیورر ایسه‌کز بسته‌می دخی
دیکله‌یه‌رك قولکزی بر قاتدها منتدار بیور ـ
مش اولورسکز .

سنیورك موزیقه‌یه‌ زیاده‌سیله مراقی
وحتی بو صنعتده بیوك برده مهارتی اولد
یغندن برکمان کتورلمسنی امر ایدر . دلی
قانلی قوینندن نوطه‌سنی چیقاروب اوکنه
قویه‌رق یاپدیغی بسته‌یی اوقدر کوزل چالار که
پرنس حقیقةً بکنور . بعده دلی قانلی
دیر که :

— افندم ! بو بسته‌نك اهنکنه
تطبیقاً برده یکی بر رقص ترتیب ایلدم .
ذات عالیکز الك ماهر بر موسقی اولدیغکزدن
اکر لطفاً بسته‌می سز اجرا ایدر ایسه‌کز
یاپدیغم رقصی دخی تماشا بیورمش اولورسکز .

پرنس کندجکه ارتان استغراباتنی بردرلو
یکه‌میه‌رك کمانی النه و نوطه‌یی اوکنه الوب
اجرایه و دلی قانلی دخی رقصه باشلار .
رقص دخی پرنسك زیاده‌سیله خوشنه
کیدرك دلی قانلی‌یی برچوق تحسینلر ایله
کندیسنه سرکاتب و ندیم خاص تعیین ایتمش
وایکی سنه‌دنبری چوجغی باشدن دفع
ایلدیکنه نادم و پشیمان اولمشدر .

بو یله میدان حصوله وصولی بیوکلرك
یالکز برتقدیرینه وابسته اولان نه قدر
ایشلر واردرکه او کبارك ایاقلرینه قدر
کلدکلری حالده مجرد دفع ثقلا ایچون دائما
مرعی اولان قاعده‌یه توفیقاً بر معامله‌ٔ رد

ایله موقع حصوله واصل اوله‌میه‌رق بیتر
کیدر . برشیئی اطرافیله اکلامقسزین
رد ایتمامش اولمه‌ق ترقیات کونا کونه‌یك
بیوك خدمت ایتمش اولور ایدك . یالکز
رد دکل! برشیئی اطرافیله اکلامقسزین
قبول دخی ایتمامش اولمه‌ق !...

محمد جودت

—o—

لطائف

اون ایکی یاشنده اولان اوکوست
درسیله مشغول ایدی . کوچك قرداشی
اویون اوینایور ایدی .

اوطه‌یه کیرن پدرلری کوچکه
دیدی‌که :

— نه ایچون او یوله وقت کچیریورسك ؟ تاریخ مقدسله اوغراشسه‌ك آ !

کوچك ذکی دیدی‌که :

— بن تاریخ مقدس اوکرنه‌لی چوق
اولدی .

- او یله ایسه بکا آدم ایله حوانك
سرکذشتلرینی سویله باقه‌لم ...

— آدم ایله حوامی ؟ دها اورایه
کلمدم .

—o—

فرانسه رئیس جمهوری موسیو ژول
غره‌وی حضرتلرینی مجلس مبعوثان اعضا
سندن غایت کوزه‌ل بر ظریف ز یارته کاوب
مشار الیهی برقاچ ساعت مالا یعنی سوزلر
ایله اشغال ایتدیکنه ودائرهٔ حکومته کیتمسنه
مانع اولدیغنه مشار الیهك جانی صیقیله‌رق
باشی آچیق اولدیغی و یازلق البسه‌سنی
لابس بولندیغی حالده اوطه ایچنده کزینور
ومبعوث افندی‌یی نه صورتله باشدن صاوه
جغنی دوشونور طورور ایمش .

بواثناده رئیس حضرتلرینه خوش
کورونمك ایچون مبعوث افندی اولانجه
طلاقتنی طوپلایوب یکی برنطق طویلدها
ایراد ایدرکن « ذات فخامتپناهیلری بنای
حکومتك الك صاغلام برستونی اولمق ملا
بسه‌سیله ...... » جمله‌سی مبعوثك اغز
ندن چیقار چیقمز رئیس مشار الیه درحال
ماصه‌نك اوستنده‌کی شابقه‌سنی باشنه قو
یه‌رق « او یله ایسه افندم مساعده‌کزله
بوستون قوی باشلیغنی قویه‌رق او بناده
کیدوب موقعنی طوتسون » سوزیله
اوطه‌دن چیقوب دائرهٔ حکومته کیتمش .

—o—

فنيه

« خواص اعداد »

احبامزدن كتاب مراقليسى بر ذات كچن كون بزه برقاچ پارچـه فرانسزجـه كتاب كتورمشـيدى . بو نلردن بريسى ازمنهٔ قديمه‌دن بدأ ايله زمانمزه قدر ملتلرك فالجيلغه نه‌درجه‌لره قدر اهميت ويرمش اولدقلرينه دائر بيوجك بركتاب اولوب حالبوكه علم نجـوم جفر وساٸره كبى فالجيلقلرك عادتاوهم‌وخيالدن عبارت اولد. يغنه وغائبى جنـاب حقـدن بشقه هيچ بر كيمسـه‌نك بيله‌ميه‌جكنه قطعياً اعتقـادمز اولمغله اورو پانك‌شو دور معرفتى اثناسنده حالا بومثللو خيـالاته اهميت و يرنلر دخى بولنديغنه مع الاستغراب تأسف ايلشيدك .

بو نكله برابر المزه بر كتاب كچوب‌ده انى كوزدن كچيرمامك قابل اوله‌بيلورمى ؟ بناءً عليه كتاب مذكورى دخى كوزدن كچيرمكه باشلادق .

مكر ايلك ظنمز وجهـله خيالپرست بر آدم طرفندن فالجيلغك جديتنه قطعياً اينانه رق يازلمامش . نجوم‌وجفردن ماعدا كها. نت وانسانك چهره‌سنه و يا النه و ياخود اعضاى ساٸره‌سنه نظراً احوال استقبالنى كشف ايچون فالجيلق مثللو صنايع غريبه حقنده عقـايدى طو پلايوب بونلردن ها. نكيلرى نه‌درجه‌لره قدر شايان اهميت اوله بيله‌جكلر ينى موازنه‌يه كيرشمش .

اشـبو كتابك « خواص اعـداد » حقنده كى فصلنده فالجيلرك هرعدده و يرد كلرى معنالر كبى معناسز بر چوق شـيلردن صكره طقوز عددينـك خواصنه دائر بر شى خبرو پر يليوركه غرائبـر ياضيه‌دن او . لسيله قارئلرمزه دخى عرضى مناسب كو . ريليور .

طقوز عددنده اويله بر خاصهٔ غريبه واركه بوعدد هرهانكى برعدد ايله ضرب ايدلسه حاصل‌ضربنى تشكيل ايدن عددلر بررقم اولنق اوزره جمع ايدلدكلرى زمان انلرك‌ده حاصل جمعلرى ينـه طقوزه بالغ اوليور . مثلا :

$9 \times 2 = 18$ حالبوكه حاصل ضرب اولان اون‌سكز عددينى شويله‌جه $8+1=9$ ديه‌جمع ايدنجـه حاصل جمع طقـوزه بالغ اوليور .

ايشته برقاچ مثال دها عرض ايده‌لم :

$9 \times 3 = 27$ حالبوكه $7 + 2 = 9$

٩×٤=٣٦ حالبوکه ٦+٣=٩
٩×٥=٤٥ حالبوکه ٥+٤=٩
٩×٦=٥٤ حالبوکه ٤+٥=٩
٩×٧=٦٣ حالبوکه ٣+٦=٩
٩×٨=٧٢ حالبوکه ٢+٧=٩
٩×٩=٨١ حالبوکه ٨+١=٩

یالکز طقوزی ١١ و٢١ و٣١ و٤١ کبی برآحاد ایله برده عشراتدن مرکب عددلر ایله ضرب ایدنجه حاصل ضربك رقملری جمع اولندیغی زمان تمام برطقوز یرینه ایکی طقوز حاصل اولیور . بو ایکی طقوز ایسه ١٨ ایلدیکندن ایکنجی دفعه بر دها جمع ایدلنجه ینه جمع ثانینك حاصلی طقوز ایدیور . ایشته شویله :

٩×١١=٩٩ حالبوکه ٩+٩=١٨
و ٨+١=٩
٩×٢١=١٨٩ حالبوکه ٩+٨+١
=١٨ و ٨+١=٩
٩×٤٠١=٣٦٠٩ حالبوکه ٩+٦+٣
=١٨ و ٨+١=٩

اکر طقوز عددینی اوچ خانه‌لی بر رقم ایله ضرب ایدوب ده انك دخی برنجی خانه‌سی واحد اولورسه حاصل ضربك جمعی حالنده حاصل جمع ایکی طقوزه مساوی اولیوب اوچ طقوزه مساوی اولورسه‌ده بونلرك دخی ایکنجی درجه‌ده اجرا اولنه جق جمعلرینك حاصلی مطلقا ینه طقوز اولور . ایشته شویله :

٩×١١١=٩٩٩ حالبوکه ٩+٩+٩
=٢٧ و ٧+٢=٩
٩×٢٢١=١٩٨٩ حالبوکه ٩+٨+
٩+١=٢٧ و ٧+٢=٩

طقوز عددینك سائر بعض خواصی دها وار ایسه‌ده بوخاصه‌سی قدر پارلاق اولمیوب باخصوص‌که کتاب مذکور هنوز دردست مطالعه وتدقیق بولندیغندن بو یولده غرائب فنیه‌یه تصادف اولندقجه ینه قارئلرمزه عرض ایدرز .

احمد مدحت

—o—

حمید امضاسیله کوندرلمشدر :

« چوجق انا و بابالرینه مهم »

– بر اخطار –

—

(امریکلرك ایچنده سودك بوزولمسی)

بر یاشنده اولان چوجقلردن وعلی الخصوص ارضاع صنعی‌یه محکوم یاو- روجقلردن نه مقدار ینی مماتك زیر پنجهٔ هلاکنه چکیرمکده اولدیغی جمله‌جه معلومدر .

تلفاتك اسبابی صور عدیده‌ده نمایان اولمقده ایسه‌ده اسباب مذکوره دها همان اکلاشلمز برحالده قالمشدر .

نظر دقتك صورت ظاهره‌ده اصلا

اهمیتی اولمیان مواد اوزرینه منجذب اولمسی بعضاً پك مهم حقایقك كشفنه خدمت ایتدیكی كبی بوراده دخی مراقلی برآدمك ظاهراً پك آز اهمیتی اولان امزیكلر حقنده‌كی اثر دقتی ارضاع صنعی ایله بیودلمش چوجقلرك تلفات مدهشه‌سنك هیچ اولمز ایسه یالكز برقسمی حقنده بزه برسبب اعطاسنه یرامشدر .

ایلك دفعه اولمق اوزره موسیو دو-مانسیل نامنده‌كی مراقلی ذات، امزیكلرك بعضیلرندن بر رایحهٔ كریهه چیقمقده اولد-یغنی حس ایتمش و بو حال فوق العاده استغرابنی موجب اولمشدر . بناءً علیه بودرلو سود امزیكلرندن بر قاچنی لاجل-المعاینه پارس بلدی دار الاستحضارینه كوندرمش وامزیكلرك معاینه‌سی موسیو فوول نام كیمیاكره تودیع اولنمشدر .

موسیو فوولك نتیجهٔ تدقیقاتی بروجه آتیدر :

امزیكلرك جمله‌سنده سود بولانتی وغثیان كتیریجی بر رایحه كسب ایتمش . طعمی آكشیمش، پیختیلانمش، وكریوات شحمیه‌نك اشكال وصور اصلیه‌لری بسبتون زائل اولمشیدی .

مایع درونده متعدد سریع الحركه باقتریلرو ویبرون دنیلان خرده بینی قوردلر مشاهده اولنمشیدی . لاستیك انبوبه دخی بویلی بوینجه نیم یارلمش وپیختیلانمش سود و باقتریلر ایله طولمشیدی .

بونلردن بشقه اصل انسانك حیرت واستغرابنی موجب اولان شی امزیكك امجیكنی ولاستیك بورونك اوجنی تشكیل ایدن طوپارلاق محلده كتله حالنده ذات الالقاح خفیه دنیلان والات تناسلیه‌لری بللی اولمیان برنوع نباتك نشو ونما بولمقده اولدیغنك كشف اولنمسیدر .

برمقدار قلیل سود درونده مزروع بولنان نباتات مذكوره‌نك تنبتی برقاچ كون ظرفنده میسه‌لیومك نشو ونماسنه مساعد كثیر المقدار بر طاقم حجیرات تولیدینی مو-جب اولمشدر .

فقط میسه‌لیومك میوه‌لرینك حصول وتشكلی دها هنوز مشاهده اولنمامشدر .

حقایق مسروده بو درجه عرض وجود ایدنجه پارسك پولیس رئیسی بر یاشنده بولنان اطفالك تربیه‌سنه نظارت ایدن طبیب مفتشلرینی طوپلیه‌رق بالجمله فره‌شلری (*) معاینه ایتلرینی امر ایتدی . ومذكور مفتشلره پارس بلدی دار الاستحضا-ری كیمیاكرانی دخی ترفیق ایدلدی .

(*) « فرمش » بعض ممالك متمدنه‌ده ایكی یاشندن اشاغی اولان فقرا چوجقلرینك كوندوزین التجاسنه مخصوص فقرا خانه‌لردر .

اون فره شده نظر معاینه‌دن کچوریلان اوتوز بر امزیکك، یکرمی سکز ینك امجیکی ولاستیك بورو‌سی وبعضیلرینك زجاج مأخذی بیله موسیو فوولك مشاهده وکشف ایتدیکی حیوانات ونباتات خرده بینیه‌یه مشابه مواد اجنبیه ایله مالامال ایدی .

مذکور امجیکلرك پك چوغنی غایت دقت واهتمام ایله یقامشلر وارتق استعماله صالح بر حاله کلمشدر دیه ایجه قناعت حاصل ایتمشلر ایکن ینه درونلرنده پك‌چوق نباتات ذات الالقاح‌خفیه بولندیغی بعد المعاینه اکلادقلرنده نظر استغرابلری فوق العاده آچلمشدر .

بودرلو امزیکلر ایله ارضاع اولنان اطفالك جوف فملرنده اشکالات دنیلان وبرنوع آشمه‌دن عبارت اولان امراض جلدیه حاصل اولدیغندن امزیکلرك بعضلرینك بورولرنده جراحت وکریوات دمویه بولندیغی پك چوق دفعه‌لر مشاهده اولنمشدر .

ایشته بزده بروجه بالا تدقیقات ومشاهدات عمیقه‌دن شونی استخراج ایده‌بیلورز : شویله‌که :

تحللات وافسادات مذکوره چوجغك لعابنك امزیکلر درونده نفوذیله ذاتاً قابل احتمار اولان سودك احتماریی تسریع ایلسندن وجوده کلیور .

سودك اکشیلکی درونده بولنان باقتریلردن حاصل اولدیغی دخی پك عقله یقیندر . وبو اکشیلکدندرکه میسه‌لیوم دنیلان نباتات از وقت ظرفنده امزیکك درونده کسب توسع وانتشار ایدیور .

بالاده سودك درونده وجودینی خبر ویردیکمز متعدد سریع الحرکه باقتریلرك تخملری امزیکلر یقاندیغی حالده دخی ایچنده قالورلر . وبر قاچ کون ظرفنده بتون امزیکك جدرانی استیعاب ایدرلر .

بوسببدن امزیکلره بر احتیاج ضروری اولمقسزین مراجعت ایدلملیدر . وایدلدیکی حالده دخی امزیکك ولاستیك بورونك درونده کوندن کونه تراکم ایتمکده‌اولان مقدار وافر تخملردن قورتلق ایچون امزیکی قاینار صوده کمال دقت واهتمام ایله یقامق وبوعملیاتی صیق صیق پك چوق دفعه‌لر تکرار ایتمك اهم والزمدر .

* * *

ارضاع صنعی بزده کبار فامیلیالری ایله سائر برچوق تنبل خانملر بیننده مستعملدر . وامزیکك بروجه بالا شرائط تطهیریه‌سنه اصلا دقت ایتمدکلرندن چوجقلری کچوك یاشلرنده ایکن شربت مماتی نوش ایدرلر . واون‌اون بش ودها زیاده یاشلرینه قدر یشاسه‌لر دخی صیصقه وضعیف اوله‌رق یشارلر .

ایشته طشره چوجقلرینك شهرمز

چوجقلر ینه قوت بدن وصحت وجودجه فائقیتلر ینك الك برنجی سببی بو اوله بیلور •
چونکـه چوجق عمر ینـك الك نازك والك محتاج دقت وقتی اولان بر ایکی یاشنده بالاده ترکیبنی کوردیکمز سود ایله بسیله نور ایسـه البته عاقبتی برموت نابوقت و یا برضعف دائمی اوله‌جقدر •

انالر ینك یگانه صافی سودلریله ارضاع اولنـان طشره چوجقلری ایسـه بالطبع قوی البنیه وچو یك اولورلر •

امید ایدرم که شهرمزك بودراو قیدسز پدرلری پارس غزته‌لر ینك برنده کوردیکم وحائز اولـدیغی اهمیت فوق العـاده‌سی حسـبیله بعض ملاحظات عاجزانه‌م ایله برلکده ترجمه وتحریر ایلـدیکم شو فقره جقمی اوقورلرده یا والـده‌لره اعطـای نصیحت و یاخود حاذق بر طبیبه معاینـه ایتـدیردکدن صکره بر سودننـه انتخابنه شتاب ایلرلر وبعضاً امریکه احتیاج ضرو-ری کوردکاری حالـده دخی بر وجه بالا شرائط تطـهیریه‌یی کمال دقت واهتمام ایله اجرا ایدرلر وچوجقلر ینك صحت وعافیتلری ایچون عاجزانه ایتـدیکم شو اخطار مهمی سمع قبول ایله دکارلر •

—o—

متنوعه

❋ ضرورت ❋

یکرمی سکزنجی جزؤدن مابعد

ـ ایمبرت غالووا ـ

سنه : ١٨٣٣

(ایمـبرت غالووا) جنـووه‌لی برفقیر کنج آدمجکزایدی • پدری مملکتنده حسن خط معلملکی ایدردی • بو فقـیرجنووه‌لی ایوجه تحصیـل کورمش پك تر بیـه‌لی بر چوجق ایدی • بوندن التی سـنه‌اول ، بر آیدن ز یاده کندینی اعاشه ایده‌جك نفقه‌یه مالك اولمدیغی ، وفقط ایستدیکندن فضله سنی جزؤی برزمانده تدارك ایده بیـله‌جکی امیدکاذبنه قاپیـلدیغی حالده پارسـه کلمش ایدی • چونکه ، پارس بر پیانقو برتصادف شهری اولوب طـالع او یونی کوزلجـه او ینـایه بیـلن قازانیر • پارس ، برارض موعود ، ودهاطوغر یسی برارض کنعاندر که : اوراده هراستعداده کوره آفاق سخـا وتخشا کشاده ، پارس ، برواسع کارخانه‌در که اوراده هرقابلیت ، هراقتـداره کـوره کسب وکار ، ثروت و یسار آماده‌در • پارس بر بحر محیطدرکه اوراده هر کون برصـید معجز نما اجرا ایدیلیر • والحاصل ، پارس فعالیتك برشهر شهیریدرکه : اورایه برذات هنرور ، یالین آیاق کیرسـه برسـنه ظرفنده

قابطونله چيقمش اولور .

ايشته (ايمبرت غالووا) ۱۸۲۷ سنه‌سی تشرين اولنده پارس شهرينه واصل و ۱۸۲۸ سنه‌سی تشرين اولنده نائرهٔ ضرورت وسفالتله يانوب قاورله‌رق اوته‌كی دنيايه داخل اولدی .

بونده ذره قدر مبالغه يوقدر . بو آدم ، ضرورت وسفالته قربان اولوب كيتدی . ديمك ايسته‌ميزكه : بو آدم ، پارسده كنديسی كبی كنج اديبلردن ، افكار منوره اربابندن مظهر معاونت اولمدی . ديمك ايسته‌ميزكه : پارسده هركسك مجهولی اولان شو مرد غريبك الني صيقان ، كنديسنی تسليت ايدن ، ايجابی حالنده ـ آج قالديغی زمان ـ كيسه‌لرينی اوكنه دوكن ، آغلاديغی وقت كوز ياشلرينی سيلن بولنمدی . شبهه يوقدركه : اقامت ايتديكی مسكنك صوك كراسی ، كنديني تداوی ايدن طبيبك صوك اجرتی ، برچوق انسانيتپروران طرفلرندن تأديه ايدلدی . نعشی ايچون ياپيلان صندوقه‌نك اثمانی بيله دولكره ويرلدی . فقط ، بو اعانانك كافه‌سی ، بيچاره آدمجكز سفالت وضرورتك تأثيريله ترك حيات ايتديكی حالده نه ايشه يارار ؟

پارسه وصولنده ، بالذات كمال اطمئنان قلب ايله اوچ درت خانه‌يه كنديني تقديم ايتدی . باقكز بو ماده‌يه دائر بو آدمی ، ايلك خيالاتی اثناسنده قبول ايدن ، وصولك نفسنده باشی اوجنده بولنان ذواتدن بری نصل معلومات ويريور :

ـ ۱۸۲۷ سنه‌سی تشرين اولنك برصباحنده ـ كه صوغوقلر تأثيرينی اجرا ايتمكه باشلامشلر ايدی ـ طعام ايديوردم . برده قپو آچيلدی . بركنج آدم ايچری كيردی . كوزلری پارلاق ، صاچلری سياه ، يناقلری قرمز بچه ايری ياپيلی بركنج ايدی . صرتنده اولدقجه يكی بر بياض ستری ايله ، باشنده برده اسكيجه شابقه‌سی واردی . آياغه قالقدم . بو آدمی ، بركوستره‌رك ، اوطورتدم . بو آدم ، ديلی طولاشه‌رق ، برعباره مرلداندی . آنجق شو اوچ كلمه‌يی ياقه‌لايه بيلدم : ايمبرت غالووا ، جنووه ، پارس . آكلادمكه ، بو آدمك مقصدی : اسمنی ، مسقط رأسنی ، آدم اولمق مقصديله كلديكی شهری ايضاح ايتمك ايدی . بكا شعردن بحث ايتدی . زير بغل سفالتنده ، برطومار كاغد موجود ايدی . كنديسنی كوزل بر صورتده قبول ايتدم . يالكز برشی حس ايتدم ، اوده شوايدی كه : برچهرهٔ محجوبانه ايله آياقلرينی اوطورمقده اولديغی صنداليه‌نك آلتنده كيزلمكه جهد ايدردی . بر مقدار اوكسوريوردی . ايرتسی كون شدتلی بر ياغمور ياغيوردی . بو آدم تكرار اويمه كلدی . اوچ ساعت

قدر طوردی . مراجعتده بر سکونت ،
کندنده بر مسرت امارەسی مشاهده اولنیور
دی . بکا انکلیز شعراسندن بحث ایتمکه
باشلادی‌که : بن ، (شکسپیر) و (بایرن)
مستثنا اولدیغی حالده ، بوملت شعراسنك
آثارینی اولدقجه اوقومش آکلامش ایدم .
بوکون زیادەجه اوکسوریوردی . آیاقلرینی
دائما صندالیه‌التنده اخفایه چالیشیوردی .
اوچ ساعت مکالمه ومصاحبتدن صکره برده
کوردم‌که : ایاغنده‌کی قوندره‌لر دلینمش ،
ایچریسنه صو طولمش ایدی . کندیسنه
برشی سویله‌مکه جسارت ایده‌مدم . بوآدم ،
انکلیز شعراسندن بشقه برشیدن بحث
ایتمیه‌رك قالقدی کیتدی . »

ایشته بوآدم ، عینیله بومنوال اوزره ،
اوچ درت شاعر و صنعتکاره کندینی
تقدیم ایتدی . هر یرده حسن قبول کور-
دی . حتی ، معاونته بیله مظهر اولدی .
بوحسن قبول ، بومعاونت ، ضرورت
وسفالت ایچنده ، ترك حیات ایتمسنه مانع
اوله‌مدی .

پارسده اقامتنك ایلك آیلری ، بوآد-
مجغزك درونی برجای محرقهٔ مراق
یاقمقده ایدی . پارسی کورمك ، پارسی
ایشتمك ، پارسده تنفس ایلمك ایستردی .
فقط بومراق : پارسك عالم سیاستنه ، جسیم
بنالرینك مشاهده‌سنه ، پارسك کتابخانه‌لر-
ینه ، موزه خانه‌لر ینه منحصر دکلدی .
خیر ؛ هرشیدن اول ، فکرینی اشغال
ایدن ، مراقنی داعی اولان ماده ، دائمی
صورتده نظر امتحاندن چکیردیکی ، تجسس
وتحری ایتدیکی شی : پارسك فکری ،
عالم ادبیاتنده‌کی مأموریت ایدی . پار-
سك بر مأموریت مدنیه‌سی ، پارسك متصف
اولدیغی ترقیاتی ایدی . خصوصیله بو
کنج آدم ، پارسی صنعت جدیده‌نك توسعی
نقطهٔ نظرندن مطالعه ایدردی . نره‌ده
بر ادبیات اورسنك طنین انداز اولدیغنی
ایشتسه ، اورایه کیدردی . افکارینی
مناقشات چکیجنك ضرباتی آلتنده کمال
خشنودی ایله ترك و تسلیم ایلردی .
اینجه دوکیلوب اورسه‌لندکدن صکره ،
اشکال افکارینی تبدیل ایدردی . ایشته ،
(ایمبرت غالووا) ، ایکنجی مرتبه‌ده بولنان
فکرلر ایچون ، مباحثه‌دن متولد ضایعاتك
الك شایان دقت برنمونه‌سی اوله بیلیر .
اولدیکی زمان ، بیننده هیچ بر فکر ثابت
بولنه‌مزدی .

پارسده اقامتنك صوك آیلری - که
حیاتنك‌ده صوکی ایدی - بوکنج غریبك
وجودینی بر فتور عمیق استیلا ایتدی .
آرتق ، هیچ برشی کورمك ، هیچ بر شی
ایشتمك ، هیچ برسوز سویلمك ایستمزدی .
برقاچ آی ظرفنده - که بواثناده حصوله

كلن الوان انقلابك تفرس و تفريقنى
قارئينك ذكاوتنه ترك ايدرز - زواللى كنج
آدمجغز ، برنفرت و برالم وقسوته كرفتار
اولدى . بوراده برچوق اسئله ، كنديني
بزه عرض ايدركه : بونلرى حل ايتمكسز-
ين يازه‌جغز :

— بوآدمك افكار و خيالاتى هانكى
جهتده محو ومندرس اولدى ؟ بواندراس
عجبا داخلاً مى ، يوقسه خارجاً مى وقوع
بولدى ؟ بوآدم ، كنديك ويا عالمك موجو-
ديتنده اعتقاددن فراغتمى ايتمش ايدى ؟
نظر امتحان وتجسسدن كچيردكدن صكره ،
پارس بو آدمه پك بيوك ، و يا پك كوچك
برشيمى كلدى ؟ مدنيتك شو كارخانهٔ وسيعنده
كمال خشنودى ايله بر ايشك ايفاسنه كند-
يني پك ضعيف ويا پك قويمى بولدى ؟ بوآنه
قدر طاشيقده اولديغى اندازهٔ خيالنك
بر ايش كورمك ، و برمسلك مخصوصه
سلوك ايلك كبى خيالات فكريه‌سنك مبدل
حقيقتنه تطبيقنده ، پك قيصه و يا پك اوزون
اولديغنى مى مشاهده ايلدى ؟ والحاصل
بوفقيرك اولومنى تعجيل ايدن بطائت
اختياريه‌نك اسباب موجبه‌سى ، عجبا وقار
وعظمتندن مى ، يوقسه خوف ودهشتندن مى
نشأت ايلدى ؟ بيلميرز . محقق اوله‌رق
بيله‌جكمز برشى وارسه ، اوده : پارسه
كوزجه نظر انداز دقت اولدقدن صكره ،
قوللرينى مأيوسانه باغلادى : و هيچ بر
ايش كورمامكه قرار و يردى .

تنبل مى ايدى ؟ يورغون مى ايدى ؟
شاشقين مى ايدى ؟ بزه‌قاليرسه ، بو آدم
شو اوچ حالك دفعةً حائزى ايدى .
آراديغنى نه پارسده ، نه‌ده كندنده بوله
بيلدى . پارسده كوره‌جكنى ظن ايتديكى
شهر موجود دكلدى . كندنده كوره‌جكى
ذهابنه دوشديكى آدم تحقق ايتامش ايدى .
بونك مالك اولديغى خيال مضاعف محو
وهبا اولدى . بوآدم ، كنديني اولومك
النه ترك ايلدى .

كنديني دست اجله ترك ايتدى
ديورز . چونكه ، معناً ومادةً بوآدمك
اولومى برنوع سوء قصد اجرا ايتمشيدى .
بو بابده فكرمزك برجهتنى بيان ايتمكده
بزه مساعده ايدرلر صانيرز . يالكز
سويليه‌جكمز شى : « بو آدم چاليشمق
ايستهمدى » ديمكدن عبارتدر . بوكا ايش
بولديلر . فقط بو ايش كرچكدن برمشغو-
ليت سفيلانه ايدى كه : اكثريا بيوك خدمتلر
كورمكه مقتدر بر چوق كنجلر ، بوكبى
مشغوليت سفيلانه ايله چوروب كيد-
يورلر . بو مشغوليت سفيلانه : لغت
كتابى يازمق ، مواد متنوعه‌دن باحث مجمو-
عه يازمق ، معاصرينك تراجم احوالنى
حاوى كتاب ترتيب ايتمك كبى شيلردن

عبارت درکه : بونلرك بهر ستوننك اجرتی
یکرمی فرانقدر . برزمان بوآدم، مارالذکر
امور متنوعه ایچون بر قاچ سطر یازمغه
چالیشدی . مؤخراً قلبنده اثر قوت بوله‌
مدی . هرشیئی رد ایتدی . بر سیاحك
بوزلر اوزرنده، اویقو طرفندن ضبط
اولندیغی کبی، بوده غلبه‌سی غیر ممکن
برایشسزلکك دست تحکمی آلتنده مغلوب
وزبون قالمش ایدی . چوجقلق زماننده
طوتلمش اولدیغی بر خسته‌لك آغر آغر
نکسه باشلادی . بوکا برده صتمه منضم
اولدی . بر ایکی آی کندینی شو حالده
سوروکلیه بیلدی . صکره فوت اولوب
کیتدی . بو اثناده یکرمی ایکی یاشنده
ایدی .

اساساً سو یلیه‌لم که : بوآدمك انتخاب
ایتدیکی مملکت فرانسه دکل، انکلتره وامید
وخیالی پارس دکل، لوندره ایدی . بوفکر،
کندی یازوب براقش اولدیغی یاز یلردن
آکلاشیلیور . حیاتنك صوکرینه طو-
غری الم واضطراب عقلنی پریشان ایتمکه،
یاری سونمش افکارینك، ضعف طاری
اولمش بیننه یالکز بر قاچ خط شعاع عکس
ایتدیرمکه باشلادیغی زمان برغریب اوها-
مه تابع اوله‌رق، مسعود اولمه‌نك الك اعلی
چاره‌سی، انکلیز طوغمقدن بشقه بر شی
اولمدیغنی سویلردی . لورد اولمق،
کندینی بربیوك شاعر کوسترمك، وبناءً علیه
برچوق ثروت اله کچیرمك ایچون انکلتره‌یه
کیتمك ایستردی . کمال کرمی ایله انکلیزجه‌یه
چالیشیردی . یالکز صداقتنك بقاسی
شو انکلیزجه ایله مشغولیتده کورلدی .
اوله‌جکی کون، آرتق دنیادن ال چکوب
کیده‌جکنی آکلادیغی حالده بیله، یاصدیغی
اوستنده برصرف کتابی اولوب انکلیزجه
مطالعه ایدیوردی . انکلیزجه‌یی نه یاپه‌
جق ایدی ؟ (ایمبرت غالووا) ، یوز
یاصدیغنده، هیچ برشان وشرف طیفی نمایان
اولمقسزین مأیوس، پریشان ، نومید بر
حالده ترك حیات ایلدی .

بوآدم، بابل قله‌سنه شبیه ادبیاتك برقو-
لی اولوب کتابخانه جیلرك : « تراجم
احوال لغاتی » تعبیر ایتدکلری قله‌نك الك
مظلم برکوشه‌جکنه غایت عوامپسندانه
برقاچ ستونلق نثردفن ایتدیکنی سویلردی .
بوقبر مظلمدن شوآثاری اخراج ایچون هیچ بر
فرد کلمیه‌جکی امیدنده ایدی . صوك زمانلرنده
- که کندینه فتور کتورمش ایدی -
شعر ایچون کوسترمش اولدیغی غیرت
نادره ایله پك غمکین وحدت آمیز بر صدا
ایله ترتیب ادبیاته موفق اولمشیدی .

بونك آثار شعریه ونثریه‌سی ایکنجی
درجه آثاردن بولندیغی جهتله ، اولدکدن
صکره نامنی یاد ایتدیره‌جك هیچ برشیئه

مالك اولمديغنه قائل اولمش ايدى . لكن آلدانمشيدى .

كنددن صكره ابقاى نامنه خدمت ايده‌جك بر مكتوبى قالمش ايدى . شايان تقدير اولان بو مكتوب بزه كوره بليغ ، عميق ، دائى ، حوى و مؤلم ايدى . برمكتوبكه : برجانك ، برحياتك ، بر اولومك كاملاً حالنى تصوير ايديوردى . برمكتوب غريبكه : حقيقت و خيالات بونده تجمع ايتمشدر . بومكتوبى ، هر كسك بزم قدر بر ارزو واشتياق ايله مطالعه ايده‌جكنه امين اولديغمزدن بورايه يازه‌جغز . (بومكتوب ، ايمبرت غالووانك وطننده بولنان احبابندن برينه ، كندى طرفندن يازلمش ايدى)

« صورت مكتوب »

پارس . ١١ كانون‌اول . سنه ١٨٢٧

زواللى (د) !

برخيلى كوندنبريدركه : سزه‌مكتوب يازمق نيت و ارزوسنده‌يم . لكن كدر ، ذاتاً معلومكز اولان خسته‌لغم ، پارسك اوزاقلغى ، هپ بو كبى آرزومك اجراسنى منع ايتدى . اوف ! نه‌قدر اضطراب چكمكده‌يم وچكدم ! مكتوبمده انتظام آرامغى دوشونمك اقتدارينى حائز دكلم . حتى ، بولنديغم حالى تصوير ردن ، آلتنده ازيلمكده اولديغم دلخراش‌وسوزناك تأثيرات متعاقبه ، وتضييقات متماديه‌يى ، حسيات متألمه‌يى ، خوف و دهشتى ، حال سوداوى و نوميدى يى ، كلمات منجمده ايله بالتجسم بياندن عاجزم .

بوكون ، كانون اولك اون بريدر . ساعت‌ده‌اوچدر . يوريدم . اوقودم . سماده صفوت وار . لكن بن ، پك هوانك بر صورتده مضطربم . بورايه‌تشرين اولك يكرمى يديسنده‌كلمش ايدم . ايشته برآى ظرفنده زار وزبون اولوب‌ار يدم . اميدسز برحالده يشايورم . ساعتلر وكونلر اوليوركه : بنم بواميدسزلكم ، جنته‌تقرب ايديور . بيتاب ، معناً و مادةً زبون بريرلرنجه‌ده مجهول اولان برسورى‌مخلوقات آراسنده‌مجهول ومنزوى اولديغم‌حالده ، متمادياً چامورلى و دومانلى سوقاقلرده‌سرسريانه كزيوردم . براقشام ، (سن) نهرى اوزرنده بولنان بركوپرينك برديوارينه استناد ايديوردم . بيكرله شعاعات نامتناهى يه طوغرى امتداد ايدوب كيديوردى . نهرده آقيوردى . اوقدر يورغون ايدم‌كه : آرتق يوريمكه مجالم ، واوراده برمجنون كبى ، چكنلره نظر انداز اوله‌رق ، اودرجه مضطرب ومنفعل ايدم كه : آغلامغه بيله‌حالم يوق ايدى . حسياتم پك‌رقيق اولديغندن طولايى (جنوه) ده ايكن بنى استهزا ايدرديكز . بوراده

اوخسسیاتی ، عالم انزواده ، امحا واهلاك ایدیورم . حسیاتم ، بکا سراسیمه‌لك ویریور . بنی ، دائما متألم قیلیور . افکارمزك ، اکدارمزك ، مسرت ومحظوظیتمزك ، کبروغرورمزك ، شو حسیات واقعه و متمادیه‌سی ، و الحاصل بوکبی خیالات نیستی‌دن عبارت ملاحظاتمزك کافه‌سی ، روحمی بر باد و پریشان ایتمك ایچون بربره طوپلانوب اوزریمه هجوم ایدیور . حالك ترددی ، ضرورتك القا ایتدیکی خوف ودهشت ، کرفتاری بولندیغم مرض عصبی ، تشبثاتمك فائده‌سزلکی ، حال انفراد ، منفعتپرستی ، انزوای قلب ، افکارفلسفه ، بونلرك جمله‌سی بنی معذب ومتأذی ایدیور . زمان اولیورکه : سودکلرمك هپسنی تخیل وتفکر ایدیورم . (سنت انتوان) اوزرنده کزدیکمی ـ که جنوده کی آلام واکداری بکا اخطار ایدیور ـ و اوراده پك نادراً حاصل ایتدیکم مسرتی خیالخانهٔ خاطردن کچیریورم .

مابعدی وار

—o—

(رژیلر ـ حفظ صحت ـ اقونومی)

« مقدمه »

« رژی » دینلان اصول انحصار بو زمانده یکی ایجاد اولنمش برشی دکلدر . اوروپاجه « مونوپول » و بزده « یدواحد اصولی » دیه بو اصول عادتا یوزلرجه سنه اولندنبری معلوم و مرعی اولوب حتی مسکرات و توتون مثللو انسانلرك حوائج ضروریه‌لرینه عائد اولمیان و بالعکس صحت عمومیه واقونومی‌یه کلیاً مخالفتندن ناشی زجر و منعلری دخی لازم کلان اشیا دکل عادتا اتمك وطوز مثللو حوایج ضروریهٔ بشریه‌دن معدود شیلر دخی یدواحد اصولنه توفیقاً فروخت اولنور و بو صورتله یالکز بر طرفك و یاخود برقسم ارباب تجارتك استفاده‌سی ایچون عمومك ضرورتنه جواز ویریلورایدی .

حقوق ناسدن واقونومیدن وفن امور مالیه‌دن بحث ایدن حکما بو صورتله اجرا اولنان یدواحدی تجویز ایتمامکله برابر توتون کبی مسکرات کبی محضا مکیفاتدن اولوب و باخصوص تصرفه و صحته مغایرتلرندن ناشی منعی عقلاً و حکمةً مقتضی بولنان شیلر اوزرنده رژی اصولی اجرا اولنور ایسه بوندن هم تمتع حصوله کله‌جکی و همده صحت وتصرف ناسه خدمت ایدلمش اوله‌جغی ایچون انحصارك بودرلوسنی همان بالاتفاق تصویب ایتمشلردر .

بودفعه ممالك محروسهٔ حضرت پادشاهیده حصوله کلان توتونلرك یکی رژی‌یه

احاله‌سندن طولایی هرکسك نظر دقتی
اشبو رژی حقنده آچیق بولنمسیله بوکا
دائر بعض ملاحظات درمیانی فائده‌دن
خالی کورمدك .

« ۱ »

ـ بزده اصول انحصار ـ

ات کبی اکمك کبی حوایج عمومیه‌دن
اولان شیلرك ید واحد اصولیله فروختی
تنظیمات جدیده‌نك اعلانی تاریخنه قدر
بزده جاری اولوب تنظیماتك اعلانندن صکره
قواعد عدالته موافق اولمیان اشبو انحصار
ماده‌سی دخی کلیاً لغو ایدلمش وهرکس
اخذ واعطاسنده سربست براقلمشیدی .

مع هذا کدیك دینلان و زمانمزه قدر
بردرجه‌سی دوام ایده‌کلمش بولنان بر نوع
امتیازات شو دکانده بقاللق و بونده
اکمکجیلك ایدلمك مثللو بعض مقتضالر یله
ینه بر نوع انحصار دیمك ایدیسه‌ده بو یولده‌
کی انحصارك اولکی یدواحد اصوللر ینه
اصلا مشابهتی اوله‌مز . چونکه کدیکلر
بر صنف اخذ واعطایی یالکز بر ملتزمك
یدواحد استفاده‌سنه حصر ایتمیوب اواخذ
واعطایی بر اصنافه تعمیم ایلر .

جنت مکان سلطان عبدالعزیزخان
حضرتلرینك بدایت سلطنتلرنده صربستان
متموللرندن مایورمیشو نامنده برذات طونه
سواحلنجه طوزفروختنی یدانحصاره المغله
بتون طونه ولایتی اهالیسی کرك کندیلری
وکرك حیوانلری ایچون محتاج اولدقلری
طوزلری مایورمیشودن مبایعه‌یه مجبور
اولنجه طوزفروختنك سربست براقلدیغی
زمانلرده‌کی اهونیت فیأتنه نسبتله بدملتزم‌
مده‌کی غلای فیأتی برچوق کسه‌لری طوز
قاچیرمغه مجبور ایلش وکرك اداره‌لری
دخی بونلرك منعی ایچون اقتضاسنه کوره
کندی قوجیلر ینه استعمال سلاح ایتدیرمکه
قدر مأذون اولمش ایدی . بوصورتله طونه
سواحلنده یالکز بریاز ظرفنده ایکیوزدن
متجاوز تلفات وقوعه کلمکله باب عالی شو
کیفیتی نظر دقت واهمیته الهرق مایور‌
میشونك مدت امتیازیه‌سی بتدیکندنمی
یوقسه سائر صورتله‌می هرنه حال ایسه
طوزانحصاری ماده‌سی اورته‌دن قالدیر‌
لمشیدی . ذاتاً مدققین حکمانك بو یله طوز
کبی حوایج مبرمه‌دن و بلکه‌ده مسئلهٔ
حیاتیه‌دن اولان شیلری انحصار التنه المغی
تجویز ایتمامسی ایشته بومثللو فنالقلردن
نشأت ایلیه‌جکی آشکاردر .

اشبو طوز انحصارندن تا ایلك دخان رژیسنه
کلنجه‌یه قدر بزده انحصاره بکزه‌یان شی
یالکز قیه وقدح ایله مسکرات فروخت
ایدنلردن النان رسوم زجریه‌دن عبارت
قالمشدر . اشبو رسوم زجریه نظردقت
ومطالعه‌یه النه‌جق اولسه کورلیلورکه

بودخی مسکرات فروختنی براصنافك ید انحصار ینه براقش اولمقدن عبارت اولوب انجق اولجه دخی دیمش اولدیغمز وجهله انحصارك بودرلوسی ایله بالکلیه ید واحد اصولی اره‌سنده فرق کلی اولدیغی دخی نظردقتدن اوزاق طوتلاملیدر ·

۱۲۸۹ سنه‌سنده ایلك دفعه اولمق اوزره ویرلمش اولان رژی التزامی ید واحد اصولنه دخی تمامیله قیاس قبول ایده‌میه‌جك بر صورتده دولتجه بیوجك برفائده اولمدقدن بشقه خلقجه دخی ضرر کلی محقق کورلمش اولدیغندن مذکور رژی پك آز برزمان دوام ایده بیله‌رك بعده لغو اولنمشیدی ·

اندن صکره تأسیس اولنوب اشبو نیسان ابتداسنه‌کلنجه‌یه قدر دوام ایلمش اولان اصول انحصار ایسه اکرچه شمدیکی عموم رژی اداره‌سنك خزینهٔ جلیله‌یه تأمین ایلدیکی منفعت درجه‌سنده منافعی تأمین ایده بیلمش اولدیغی مجهول ایسه‌ده بو اصول دخی یدواحد اصولی دیمك اولمیه‌رق نظامنجه معین اولان شرائط داخلنده لزومی قدرفابریقه‌لردن عبارت بر اصنافه توتون اعمالی ایچون مساعده ویرمك دیمك ایدی‌که رسوم زجریه‌نك بر بشقه درلوسی دخی بو ایدی · بو اصولده فابریقه‌لرك یکدیکرینه قارشو رقابت ایدرك هانکی فابریقه دها کوزل توتون یاپار ایسه انك اك زیاده پاره قازانه‌جغی محقق اولمغله خلق دخی بو رقابت سایه‌سنده اغز طادیله کوزل توتونلر ایچرایدی ·

شمدیکی رژی اداره‌سی هنوز چیقاردیغی توتونلری اولکی فابریقه‌لر درجه‌سنده نفیس چیقارمغه باشلامدی · فیأتجه دخی انلرقدر اهون ویره‌میور · بو ایسه خلقك شکایتنی موجب اولمغله پك چوق کشیلر توتونی ترکه و بعضلری دخی توتون استعمالی عادتنی تنباکو یه تحویله باشلادیلر ·

خلقك بو بابده‌کی شکایتلرنده حقلی اولوب اولمدقلرینی اراشدیرمق یالکز غزته‌جیلکه عائد بر وظیفه اولوب بز ایسه « متنوعه » سرلوحه‌مز التنده یالکز بو شکایتدن طولایی حفظ صحت واقونومی قواعدنجه پك مهم اوله‌جق بر مبحثه طوغری آچیلان یولدن استفاده ایلیه‌جکز ·

« ۳ »

– مکیفات وحفظ صحت –

مکیفاتدن همان هیچ برشی یوقدرکه کرك طوغریدن طوغری‌یه‌وکرك طولایسندن اوله‌رق صحت بشریه‌یه منافی اولمسون ·

بعض کمسه‌لر شرابك نفعندن بحث ایدرلر · واقعا بعض طبیعتلره کوره قرمزی بعضلرینه کوره بیاض شرابك صویی

وشرابی بر نسبته تابع اولمق و برر مقدار
معیّنده ایچلمك واومقداردن ونسبتدن
اصلا خارجه چیقمامق شرطلریله شر بنده
فائده اولدیغی نزد اطباده دخی مسلم ایسه‌ده
بونسبتلره بو مقدارلره لزومی وجهله رعایت
ایده‌بیله‌جك آدملر ذاتاً آز اولمقله برابر
رعایتده قصور ایتمامك غیرتیله براز شراب
ایچدکدن صکره مقدمات سکرك اوآدمی
استیلاسی بالاخره « نه اولمق احتمالی
وار ؟ ...» و یاخود « آتك اولومی اریه -
دن اولسون ! » کبی سوزلر ایله انسانده جرأتی
آرتدیره‌جغندن شرابك بالجمله اطبا نظرنده
مسلم اولان درجهٔ مضرتنه قدر ده وار یله -
جغی محققدر .

نه حاجت ؟ قواعد طبیه‌سنه رعایتده
اصلا قصور ایدلمامك شرطیله راقیده بیله
مضرت دکل بالعکس منفعت امید اولنه -
بیلور . بعض اطبای قدیمه‌نك اسپرتو یی
علاج اوله‌رق استعمال ایلدکلری دخی کتب
طبیه‌ده اوقونمشدر . شوقدرکه فنالقلرك
الك بیوکی ایشته بویله فائده و منفعت امیدیله
التزام اولنه‌دقلری اصلا انکار اولنه‌میه -
جغندن برشیئك منافع مرویه‌سندن صرف
نظرله اصل مضرت محققه‌سندن قاچمق
دها زیاده کار عاقلدر .

مکیفات میانده الك ضررسزی توتون
ظن اولنور . حتی بعض پدرلر و یاخود
والده‌لر چوجقلرینك برقطره راقی و یاخود
شراب ایچمش اولدقلرینی ایلك دفعه
اولمق اوزره کورسه‌لر معاذالله دیندن
چیقمش اولملری درجه‌سنده مأیوسیتله
حدت ایلدکلری حالده توتون ایچدکلرینی
کوردکلری زمان کو یا اوقدر بیوك برفنالق
یاپمیورلر ایمش کبی سسلرینی چیقارمزلر .
برقاچ مرلدانه‌جق اولسه‌لر بیله بوتکدیر -
لرك جعلی شیلر اولدقلرینی چوجقلر دخی
بیلدکلرندن تکدیرات واقعه‌یه اصلا اهمیت
ویرمزلر .

فقط صحت بشریه‌یه توتونك مضرتی
ایچکیدن دها زیاده اولدیغی دعوا ایدلسه
عجبا اثبات اولنه‌مزمی ؟

توتونك دیشلری چوروتمك امرنده‌کی
سوء تأثیری بداهت صورتیله میدانده
اولوب دیشلرك حیات بشره اولان
خدمتلری ایسه بوندن مقدم « حفظ صحت
اسنان » بندمخصوصمزده تفصیل ایدلمشیدی .
توتونك بوندن بشقه هیچ بر مضرتی اولماش
اولسه یالکز بومضرتی کفایت ایدر .
حالبوکه جکرلرده بولنان مجاری تنفسیه‌نك
ایچنی چوبوق درونی کبی زفیر کسه‌جکی
وبناءً علیه ضیق صدره بلغمه فلانه
سبب اوله‌جغی دخی معلومدر .

نه حاجت ؟ مبتلای عشرت اولان
برآدم بالنسبه قولایلقله عشرتدن کسیله -

بلدیکی حالده توتوندن دها زیاده کوچلکله
کسیله بیلدیکی دخی جمله‌نك یا تجربه ایتمش
و یاخود ایشتمش اولدقلری برشیدر . انسان
عشرتدن زیاده دخانه محکوم اولورسه
بو حال دخانك عشرتدن دها مؤثر اولمسنه
دلالت ایدر .

مکیفاتك حفظ صحتجه درکار اولان
مضرتنی بروجه مفردات طباً تعداد ایتمك
لازم کلور ایسه دها بش اون صحیفه طو-
لدیرمش اولسه‌ق ینه بحثك ارقه‌سی المش
اوله‌میز . بناءً علیه شویله بر افادهٔ فیلسو-
فانه ایله بحثی قیصه کسه‌لم دیه‌لم که :

یالکز کائناتك یالکز انسانك دکل انسانك
اك زیاده مدار افتخار واعترازی اولان
عقلك دخی خالقی بولنان جناب حق
انسانك نه‌درجه‌لره قدر کیفلی اولمسی لازم
کله‌جکنی حین خلقتده البت نظر معنویٔ
حکمت ربانیه‌سنه المشده احسن تقویمده
خلق ایده‌جکی انسانی اکا کوره یاراتمشدر .
ایمدی لزوم خلق وجبلیسندن دها زیاده
کیفلی بولنمق انسانی بالوجوه یوره‌جغندن
برقاچ ساعتلك کیف مفرطك برقاچ ساعت
صکره خماری چکلدیکی کبی مکیفاته الشمق
صورتیله کذران ایلیان برقاچ سنه‌لك عمرك
هم‌ده آخرلرنده یعنی ضعف پیرینك یوز
کوستردیکی زمانلرده دها پك فنا صورتله
خماری چکیله‌جکی آشکاردر .

ایمدی شو نقطهٔ نظردن باقلدیغی صو-
رتده بعض اشیانك ید انحصاره ویریله‌رك
بناءً علیه غلای فیئاتی حفظ صحت بشریه‌یه
پك بیوك خدمت دیمك اولور .

« ۳ »

ـ انحصار وحفظ صحت ـ

انحصارك حفظ صحت بشریه‌یه
خدمتی انسان اوغلنك اویله قولای قولای
سوز اکلامامسندن نشأت ایلر . انسان
برفنالغك هم فنالق اولدیغنی بیلور هم‌ده
کندیسنی او فنالقدن منع ایتمك لازم کلنجه
کویا او فنالق دکل عینی ایلك ایمش کبی
اندن بروجهله آیرلمق ایسمز .

مسکرات بلاسیله کنج یاشنده برطاقم
کسه‌لرك برباد اولوب قربان کیتدکلرینی
کوردیکمز حالده نه‌دن عبرت المیز؟ کویا
انلر وفات ایتمشلر ایسه بز ایتمیه‌جك ایمشز
کبی نه‌دن کندیمزی حسابك خارجنه چیقا-
ریرز؟ حالبوکه نفسمزی وجودمزی یوقلا-
یه‌جق اولسه‌ق‌ده برده حقیقت حالی کندی
کندیمزدن صاقلامغه چالشمسه‌ق اغلبمز
کندیمزك دخی صحتجه برایی حالده اولمدیغمزی
اعتراف ایلرز .

برچوق طبیبلر کورمشزدرکه عشرتك
مضراتندن بحث ایدرلر هم‌ده نصل؟ کند-
یلری کوك قندیل سرخوش اولدقلری
وطورمغه اقتدارلری اولمقسزین لاینقطع

صالالنه‌رق درسنجه سوز سو یلکه‌ده دیللری دونمدیکی حالده مضرت عشرتدن بحث ایدرلر .

بعض مربیلر کنجلری برطاقم مکیفاتدن منع ایدرلر . اطاعت اتمدکاری ایچون شدیداً تکدیرده و حتی حبس وضرب کبی معاملاتده دخی بولنورلر . تأثیرایدرمی؟ نه‌ممکن؟ غایتی کنجلر اوقصورلری مربیلر-ینه کوسترمیه‌جك قدر کیزلی یاپمقده دوام ایلرلر .

بعض حکومتلر مکیفاتی منع ایدرلر . ازجمله بزده برکره توتون ایچنلر اعدامله محکوم اولمشلر .

بوشدت یالکز بزه مخصوص دکلدر . ایرانده وروسیه‌ده دخی بو اثنارده توتون ایچنلر علیهنده شدتلی جزالر معین اولوب ازجمله انفیه چکنلرك برونلری کسیلور وروماده ایسه برونده انفیه واغزنده توتون قوقوسی اولدیغی حالده کلیسایه کیدنلر آفاروزجزاسنه دوچاراولورایدی .

استانبولده محکوملردن بریسنك جزاسی اجرا دخی اولنه‌رق عبرةً للسائرین ات میدانه نعشی آتلمش و یاننه برده یکیچری نوبتجی قونلمش . کیجه اولدقده یکیچری چوبوغنی طولدیروب نعشك یاننده یانان مشعله‌دن چوبوغنی یاقزمی؟ حریف توتون ایچدیکی ایچون اعدام اولندیغی حالده یکیچری بنه توتون ایچمك ایچون انك مشعله‌سنه تقرب ایدیور ! شوجرأته دقت اولندقده دخان یساغی دخی لغوایدلمش . ممالك سائره‌ده‌کی شدتلرك دخی هیچ برفائده‌سی اوله‌مامشدر .

بعض دینلر دخی برطاقم شیلری حرام ونهی ایدرلر . ارتکاب ایدنلری جهنم عذابیله تخویف ایلرلر . فائده‌سی اولورمی ؟ انی ارتکاب ایده‌جك اولنلر بیك درلو تأویل بولوب بنه یاپه‌جقلری یاپارلر .

حالبوکه بو ممانعت خصوصنده رژیلرك کوستردیکی تأثیر پك بیوکدر . وقتیله اوروپاده توتون ایچنلر بزدن از دکل ایدی . « اسوبجره‌لی کبی توتون ایچیور ! » سوزی ضرب مثل اولدقدن ماعدا « برباجه نك توتدیکی قدر توتون ایچیور » دخی دینیلور ایدی . دخانك انحصار التنه النمسیله کرك اك کوزل توتونلرك اك بیوك کباره منحصر قالمسی و کرك اك فناسنك دخی فیئاتنه غلا کلمسی خلق یواش یواش بو ابتلای مکروهدن قورتارمش وشمدی اوروپاده اوتوز کشیده بریسی توتون ایچمدیکی کبی ایچنلر دخی کونده انجق برقاچ سیغاره ایچمك درجه‌سنده اعتداله رعایت اتمکده بولنمشدر .

نه حاجت ؟ بزده دخی هنوز اون بش کونلك بررژ ینك حسن تأثیریله یالکز بزم بیلدیکمز برقاچ یوز کمسه توتونی ترك اتمش

و بوکیدیشله ترك ایدنلرك دهاز یاده چوغا -
لەجقلری دخی درکار بولنمشدر ·

ایمدی صحت بشریه یه اولان خدمتندن
طولایی رژینك محسناتی انکار اولنه میه -
جغی کبی بونك دها سائر بعض محسناتی ده
دها اشاغیده کوریله جکدر ·

« ٤ »

- رژی واقونومی -

مکیفاته انهماکك « اقونومی آنیمال »
یعنی تصرفات حیوانیه یه نه قدر مغایر
اولدیغی بوقاروده کی فقره دن اکلاشلمشدر ·
یعنی انسانك خلقت وجبلتنده اولان کیفدن
زیاده کیفله یشامق ایستمسی تصرفات
حیوانیه موازنه سنی بوزه رق بناءً علیه
ضعف پیری اثناسنده کوریله جك
حالت خمارك دخی بنه موازنه یی طولدیره -
جق نسبتده متزاید اوله جغنه البته دقت
بیورلمشدر ·

اقشاملری برقاچ قدح چاقشدیره رق
ایستیان برآدم اکر سطحیجه تصرفه رعایت
ایدن آدملردن ایسه اللی التمش درهم راقی
ایچون بنه اول مقدار پاره دن عبارت
برمصرف یومی حساب ایدر · حالبوکه
مصرفك بوندن عبارت قالمسی محالدر ·
انك اوزرینه برده مزه مصرفی ضم اولنور ·
برآره لق یالکزجه عشرتك ذوقی چیقار یله -
میه رق برده احبابه لزوم کوریلور · بزم
عشرتده احبابك بولنمسی و باخصوص
چوغالمسی مزه وطعامك دخی دها زیاده
مکمل اولمسنه لزوم کوستره رك مصرف
آرتدقجه آرتار · هله غاز بنوره میخانه لره دادا
نیلور ایسه ارتق مصرفه دخی نهایت اولمز ·

یا بوکا برده توتون منضم اولورسه ؟
باخصوص که شمدیکی رژی ایله عادیجه توتون
ایچه جك اولان برآدم کونده لااقل ایکی
غروش یوز پاره یی کوزدن چیقارملیدر ·
برقاری بر قوجه برده چوجقدن عبارت
بولنان فاملیا - چونکه بزده قادینلر چو-
جقلر دخی تریاکی کسیلمش اولدقلرندن -
کونده بش التی غروش یالکز توتون پاره -
سنه محتاج اولورکه اکمك پاره لری بونك
نصفی درجه سنه وارەمز · بو حالده عشرت
وتوتوندن عبارت مکیفات ایچون اوآدم
کونده لااقل اون غروشه محتاج قالور ·
بوده آیده اوچیوز غروش ایدوب بویله برآدمك
ایسه آیده التیوز ونهایت طقوز یوز غروشی
منتظمجه قازانه بیلمسنه پك ده احتمال و یر -
یله مز · هله قازانجینك بر ثلثنی مکیفاته
و یرمك هیچ براقونومی قاعده سنه موافق
دوشه مز ·

یکی رژی بویله اولان آدملری توتوندن
کسوب ده بر درجه یه قدر اصلاح ایدر ایسه
بونی بر منفعت مادیه و معنویه عد ایدرك
حقیقةً ممنون اولملیدر ·

« ٥ »

ـ رژی اصولنك دهاز یاده تعمیمی احتمالی ـ

عقلاً و حکمةً ممنوع اولمسی لازم کلان شیلرده رژینك تربیهٔ عملیه یه طوعاً وکرهاً خدمتی انکار اولنه میه جغنه کوره بو اصولك اشیای سائره یه دخی تعمیمی عجبا قابل اوله مزمی ؟

قابلیت شو یله طورسون مسکرات مثللو مضرتی بدیهی اولان شیلره تعمیمنه لزوم بیله کوسترلمیدر .

اوروپاده ایسه اویون کاغدلرینه دخی اغرجه برتمغا رسومی وضع ایتمشلردر . بومضرشیدن دخی منفعت ولذت بکله یانلر ایچون و یرکو نه قدر آغر اولسه بجا کوریله جکنه اصلا شبهه ایدیله مز .

یونانستانده وسائر بعض محللرده سیغاره کاغدلری دخی انحصار التنه النه رق یدواحد اصولیله اغرجه بهاره فروخت اولنورلر . هله صید وشکار هم مضر هم ده حیات حیواناتی محافظه غیرتنده بولنانلره کوره مغایر انسانیت برشی اولدیغندن صیدوشکار تذکره لرینك بدلاتی دخی نه قدر تکثیر ایدلسه کمسه برشی دیه مز .

ایشته ظاهر حالده جمله نك شکایتلرینی موجب اولان رژی اداره سنده حقیقتده بومثللو منفعتلر دخی واردرکه منافع مذکو-

ره دن انتفاعه چالیشانلر هیچ شبهه یوقکه اك عاقل صایلورلر .

احمد مدحت

—٥—

مواد ادبیه

(اشعار شاهانهٔ عثمانیه)

یکرمی سکزنجی جزؤدن مابعد

« ١٤ »

ـ سلیم ثالث ـ

حضرت سلیم ثالثك تجددات جهانه درجهٔ وقوفی دولت علیه لرینك تجدیداً اصلاحی ایچون وقوعبولان تشبثات شاهانه لریله مستدلدر . اول پادشاه حقایق آگاه تجددات وترقیات فکریه جهتیله عصرینك سرفرازی اولدیغی کبی بو فکراً جدید وجیدلرینی حلیهٔ شاعریتله دخی تزیین ایلمشلر ایدی .

« الهامی » دیه تخلص ایدرك برچوق اشعار نفیسه نظم ایتمشلردر . حسیات عاشقانه جه نه قدر نازك اولدقلرینی دخی شو بیتلری افهامه کافیدر :

« برغزلدن »

روزوشب دیده لرم دردلك ایله قان آغلار
واقف اولان بنم اسرارمه هر آن آغلار

کوردی چون حال دل زارمی رحم ایتدی طبیب
دیدی ای خستهٔ هجران سکا درمان آغلار

درد ايله رو يكه باقدقجه سنك الهامى
يوزى خندان اولور اما جكرى قان آغلار

اصلاحات مجددانه‌سنك وخدمات مقدمانه وموفقانه‌سنك قدر وقيمت عاليه‌سنى تقدير ايده‌ميان برطاقم نانكوران دين‌ودولتك مخالفاتندن بيزار اوله‌رق فيض روحانيسيله فرح قلب پيداسى ايچون ابا ايوب انصارى حضرتلرينى زيارته كيتدكارنده شو قطعه‌يى انشاد ايله استمداد بيورمشلردركه حقيقة ديندارانه متوكلانه و ارواح عاليه و مقدسه‌دن مستمدانه بر اثر نفيسدر .

« قطعه »

جناب خالدبن زيد اولمشدر علمدارك
عنايت قيل آنكچون اى حبيب حضرت بارى
سورر يوز خاك پاك روضه‌كه شوق ايله الهامى
شفاعتله مدد قيل يا ابا ايوب انصارى

خلقةً حليم طبعاً سليم اولان اول سلطان معالى عنوانى جناب حق دار نعمت سرمديه‌سنده اصحاب كرام حضراتنك سرور وصفالرينه مشترك ايتمك مرتبه‌سنده مستحق مكافات بيورسون آمين! .

« ١٥ »

— شهزاده‌جم —

آثار نفيسه‌لرى نمونه‌سنى بورايه قدر كشاد ايلديكمز فقرات مخصوصه‌سنده عرض ايتديكمز پادشاهان آل عثماندن ماعدا ينه عثمانلى شهزادكانندن دخى بر چوقلرى شعر وانشا ايله اشتغال ايتمشلردركه آنلرك بريسى وحتى شاعريت مراتبنجه دخى برنجيسى شهزاده‌جم حضرتلريدر .

قلب سامیلرى حس سودا ايله مالامال اولان اول شاعر عاشقك ترجمهٔ حس سودا پرستانه‌سى اولمق اوزره بعض ابياتنى نقل ايده‌لم :

« بيت »

چون او پر هر نفس اول لعل شكر بارى قدح
روزكار ايلسه طو پراغمزى بارى قدح

كنديسنك يالكز اميد حصولى ايله اكتفا ايلديكى بر نعمته قدحك هر نفس نائل اولديغنى كوروب ده غبطه ايتمامك برعاشق ايچون قابل اولورمى ? يا بو نعمته نائليت ايچون وجودينك طو پراق اوله‌جغى زمانه قدر صبره قاتلانمق درجه‌سنده صبر وقناعت عاشقانه كيمده كوريله بيلور ?

شو قطعه دخى جم حضرتلرينك الك نازك آثارندندر :

« قطعه »

جفالرك بكا بيلدم وفا ايمش اى دوست
بو فكرى كيم بن ايدردم خطا ايمش اى دوست
اميدى زلفكه طوتمش ايدم ولى بيلدم
اوداخى عمر كبى بى وفا ايمش اى دوست

شهزاده جم حضرتلرينك عاشقانه بر اثرلرى دخى شو غزلدر :

« غزل »

اولدی غنچه یوزیکه زلفك نقاب
صان نهان اولدی بولوتده آفتاب

دل جفادن واردی قاچدی کویکه
جنت ایچره بیلدی کیم اولمز عذاب

جان و یروب مردهانك رمزینی
لبلرکدن صورارم و یرمز جواب

قاپوکه یوز سوردیکم کورن دیدی
لوحهٔ زرله نه زین اولمش بو باب

جان جم بولکده اولمشدر فدا
سوز بودر والله اعلم بالصواب

بوغزلك بعض بیتلری حقیقةً امثالی نادر کوریله جك قدر استادانه‌در . دلبرك یوزنده غنچه‌قدر برطراوت تخیل ایلدکدن وزلفنی دخی اول غنچه‌یه نقاب اتخاذندن صکره انجق آفتابده بولنه‌بیلان پرتو رویینی ده کوسترمك ایچون بعده زلفی بلوطه تشبیه ایتمك وشعشعهٔ جمالنی او بلوتده استتارایله تعدیل ایتدیرمك فکره نه کوزل جولان و یرر !

هله یارك سمتنی جنته تشبیه ایدوبده جنتده دخی عذاب اولمدیغنی درپیش ایلیه رك دلبرك کندی عذاب عشقندن یه‌کندی دارالامانه التجا شکایتی ده محبوبندن امید خلاصی ده‌اندن اولدیغنی کوسترركه لطافتجه دیکر بیتدن هیچ اشاغی قالمز .

در دلبره یوز ینی سوردیکنی کورنلرك اول باب مرحمت مآبی التونله یالدیزله‌دیغنی حکم ایده‌جکلرندن عبارت بولنان خیال ایسه شهزاده جم حضرتلرینك غایت صار . یشین اولملرندن کنایه‌در . کندی وجه وشغرنده‌کی صفرتی التونه بکزته‌رك اول رنك زرین ایله یار ینك قپوسنی یالدیزله‌یورکه بوقدر نازکانه برتعظیم سائر شعرانك هیچ بریسنده کورلمامشدر .

دیکر برغزلنك شو بیتلری دخی یه بو درجه‌ده عاشقانه‌درلر :

باش قومق پایکه سعادتدر
لیك یوق باشده بو سعادت آه

چونکه ظلمی یه سن ایلرسك
جم کیمه ایلسون شکایت آه

« ۱٦ »

شهزاده قورقود

شهزاده قورقود حضرتلرینك پك چوق آثارشعریه‌لریه تصادف ایده‌مدك . فقط واصل نظرکاه مطالعه‌مز اولان آثاری میاننده بربیت بولدق‌که کرك جمعیت استادانه و کرك ترجمه ایلدیکی حس عالئ عاشقانه جهتیله بوایکی مصراع شهزادهٔ مشارالیه حضرتلرینك قدرعالئ ادیبانه‌لرینی اثبات خصوصنده ایکی شاهدعادل اتخاذاولنه بیلورلر . بیت شودر :

توتیای خاکپایکدن ایدن قطع نظر
ایکی کوزمسه کرکز چیقسون ای نور بصر

سودیکنی نور بصری قدر اعزاز ایلیان اول شاعر نجیب محبو بەسنك غبار پاینی نور بصره فرو یر بر کحل فیاض عدایدیور ده بونی دخی اوقدر محتاج الیه جهان اولمق اوزره حکم ایلیورکه هرکیم اول توتیادن استغنا کوسترەجك اولورسه قهراولمسنی تمنیده بولنیور . حتی کندی کوزلری بیله بوشرفدن قطع نظر ایدەجك اولسەلر او یله قدروقیمت بیلیان کوزلرك کندیسنه لزومی اولەمیەجغندن چیقملرینی آرزو ایلیور .

« ۱۷ »

ـ خاتمه ـ

ادبای سلاطین عثمانیه آثارندن بو مقالەده اتیان ایلدیکمز نمونەلردن ماعدا هر برینك دها برچوق آثار نفیسەلری وارایسەده مقصدمز برخزینهٔ اشعار شاهانه پایەرق بجلەسنی اوراده جمع ایتمك اولمیوب یالکز متبوع اقدس و مشروعمز اولان خاندان سامی شان عثمانینك هر درلو شرفلرینه برده شرف ادب منضم اولدیغنی کوسترمك مقصدیله یازدیغمز شو مقالەده بر ایکیشر نمونهٔ ادب ایرادیله اکتفا ایلدك .

کاشکی قدرتمز تعلق ایدەسەده اویله برخزینهٔ اشعار پادشاهان وجوده کتوره بیلسەك ! « کلام الملوك ملوك الکلام » عبارەسنی سرنامەسی اتخاذ ایتمکه شایان اولەجغمز اوخزینەدن دهاقیمتدار برشیمی اوله بیلور ؟

فقط بوکاهیچ برکسەنك قدرتی یتەمز . زیرا سلاطین عظام حضراتنك تذاکر شعرایه وسائر مجامعه زینت ویرن بعض آثارادبیەلری تصلسه زمانلرینك بعض بندکانی طرفندن نائلیتی میسر اوله بیلمش اولوب آثارمذکورەنك کلیاتی ایسه بنه خزینهٔ همایونده سائر یادکاران سلاطین میانده محفوظ قالمشلردر .

شاعریت قلوب تابناکده اویله بر حس عالیدرکه بوخصلت جلیلەیه نائل اولنلرك اویله یالکز برقاچ بیت وغزلسو-یلمکله اکتفا ایدە بیلملری محالدر . فیض عشق وسوق طبیعتله مواردات فکریەلرینی دائما ترجه واعلان ایتلك جبلت شعرادر . قلبلرنده برحس ویاخود فکرلرنده برلمعه اویانوب پارلامغه باشلادیمی ؟ البته میدانه قو یارلرکه بوندن دخی یا کوزل برقصیدە وغزل و یاخود پارلاق برقطعه و یا بیت حصوله کاور .

بناء علی ذلك سلاطین شعرا کبی شعرای سلاطین حضراتی دخی البته برردیوان

تشکیل ایده‌جك قدر آثار شعریه براقشلر
ایسه‌ده اشبو اشعار شاهانه سائر یادکارلری
کبی انظار عادیه‌دن مستور ومحفوظ قالمق
شمدی‌یه قدر طبیعی کورلمشدر ۰

بز ایسه هر بری مشکاة معرفت اولان
پادشاهلرمزك انوار هنرلرندن اقتباس ایده
بیلدیکمز ضیای شان و شرفله دخی افتخا-
رمزی عیوقه واردیره بیلورز ۰ زیرا
خاندان مقدسمزدن بشقه دنیاده هیچ بر
خاندان کوره‌میورز که وجوه مزیت
وانواع شرف ومفخرتلرینه برده شاعریت
قاتەرق اعضای کرام خاندانلرینك برثلثی
نسبتنده مهرهٔ شعرا یتشدیره بیلمش اولسونلر

جناب حق بو خاندان عالی العالك
شرف تابعیتنی اوزرمزدن اکسیك ایتمیوب
الی آخر الدوران کمال اقبال وشانله سریر
آرای سلطنت وخلافت بیورسون آمین !

احمد مدحت – معلم ناجی

—o—

« اعجاز قرآن »

کتاب مقدسمز قرآن حکیمك اعجاز-
ندن کیم بحث ایده بیله‌جك ؟
سوزده‌کی اعجازك مراتبندن خبیر
اولان فصحا ، بلغا دکلی ؟

حال بوکه آنلر نه قدر بحث اعجازده
اقتدار کوسترلرسه قارشیلرنده قرآنك
قوهٔ اعجازیه‌سی اوقدر بیور ۰ آنلر
بحثلرنده نه‌قدر اعلای افکار ایدرلرسه
نظرلرنده قرآن اوقدر تعالی ایدر ۰

خیر! قرآنك قوهٔ اعجازیه‌سی اوقدر
بیومز ۰ قرآن او قدر تعالی ایتمز ۰
فصحایه ، بلغایه او یله کلیر ۰

قرآن ذاتاً خیال بشره صیغمیه‌جق
درجه‌ده بیوکدر ۰ افکار عالیه‌یی یانده
سافل کوستره‌جك مرتبه‌ده متعالیدر ۰

فصحا ، بلغا رتبهٔ اعجاز قرآنی حقیله
نصل تعریف ایده بیلسونلر؟ آنلرك افکاری
یوکسلمش ایسه معالی آموز کون ومکان اولان
قرآن لامکانینك تنزلی سایه‌سنده یوکسلمشدر ۰
کیمدر عاجز انسان ؟ نه‌در اعجاز قرآن؟! ۰

....

قرآنی ربك ماهیتنی بیلمك ایله عالم
الغیبك حقیقتنی بیلمك بیننده نه فرق واردر؟
منزل قرآن مخلوق دکل ، قرآن ده مخلوق
دکل ! منزل قرآن ازلی ، ابدی ! قرآن‌ده
ازلی ، ابدی !

حقیقت خالقی بیلمك ایستین ماهیت
قرآنی بیلسون ! ماهیت قرآنی بیلمك ایستین
حقیقت خالقی بیلسون !

ایکیسنی‌ده بیله‌میه‌جکنی آکلایه‌جق
قدر فکری اولان مخلوق اعتراف عجز
ایتسونکه بو اعترافك ضمننده درجات
اعجاز قرآندن بزه‌اك قریب بولنان درجه‌یی
باری ادراك کبی بر اثر عرفان کوسترمش
اولسون ۰

اعـتراف عجز ، عرفاندر . بو عرفانك تحصیلی ایچون دكلیدركه قرآنك بر یوزینی ایلك تنویر ایتـدیكی زمانلرده عربك‌اك كزیده فصحاسی ، بلغاسی هنوز عجزلرینی بیلدكلرندن كوزلرینه كسـدردكاری بعض آیات جلیـله‌یی تنظیر سوداسـیله برچوق اوغراشمشلردر ؟

بزشونی‌ده اعتراف ایده‌لم‌كه بو اوغرا۔ شش‌مشار الیهم ایچون برعیب اولمق‌شویله طورسون بیوك برمزیت عد اولنور . بر قوته قارشی تحقیقسز ، تجربه‌سز اعـتراف عجز ایتمكی بیوكار كوچكاك بیلیرلر .

بو یولده اولان اعتراف عجز ، عرفان دكلدر . عرفانك هیچ بروقتده قبول ایده۔ میه‌جكاری برمسـكنتدر . عاجز عجزینی بالاجتهاد بیلدكدن‌صكره سوق انصاف ایله اعتراف ایتملیدر . یوقسه « معجز » دینیلن شیئك درجهٔ قوتنی تقدیر ایتمدن‌قارشیسنده « بن‌عاجزم » دیه بوزلمك وجدانسزلقدن ، تقلیددن نشأت ایدر .

قرآن انامل مطهره‌یه ضیابخش‌اولدقجه لسـان تقدیر ایله یاد اولنور اوصنـادید عرب‌كه قرآنه بكزه‌یه‌جك سوز بولمق‌ایچون صوك درجه‌یه قدر اتعاب ذهن واعمـال سلیقه ایدرك اومعجزهٔ لاهوتیه‌نك آیت‌آیت كوستردیكی كبریانما شیوه‌لردن تنظیری دكل تقلیدی دخی قابل اوله‌میه‌جغنه یقین‌حاصل

ایلدكدن‌صكره « سجدت لفصاحته » اعتراف وجدانیسیله‌حضور بدر كاملده یوكسلوب یوكسلوب‌ده نهایت شرمسارانه انحطاطه مجبـور اولان هوائی فشنكلر كبی سرفرو بردهٔ عجز وحیرت اولمشلردر .

قرآنك یوكلكنه دقت ایتملیدركه معا۔ رضی ، خصمی اولانلره دخی عجزلرینی بیلدرمك صورتیله الهام‌عرفان ایلمشدر .

قرآن‌ذاتاً‌دوستدن ، دشمندن‌مستغنیدر . او برخورشـیدبی زوال‌آلهیدر . كائناتی نوره غرق ایدر طـورر . آندن مسـتعد استناره اولانلر استفاضه ایدرلر .

حكم‌قرآنیه‌اخلاق‌آلهیه‌دیمك‌اولدیغی ایچون قرآن‌ده منزلی كبی «غنی‌عن‌العالمین» در . بونكله برابر منزل‌الیهی كبی ده « رحمةً للعالمین » در .

قرآن دیدكجه‌حضرت محمد ، حضرت محمد دیدكجه‌قرآن‌دیمش‌قدر اولانلره«رحمةً للعالمین » تعبیر سبحانیسی حضرت محمد له قرآنی بردن اخطار ایدر . قرآن‌آنسز ، او قرآنسز تصور اولنه‌بیلیرمی؟

روح الكائنـات افندمزك قرآن ایله اتحادی معنویون عندنده سـوز كوتورر مسائل معرفتدن دكلدر . حتی سرشـار فیض محمدی‌اولان اكابر امتدن بری :

« انا القرآن والسبع‌المثانی »

دیه بو اتحادك بعض ورثهٔ نبیده دخی

تجلی ایده‌بیله‌جکنه شاهد عادل اوله‌رق
کندینی کوسترمشدر . بونلردن بر دیکری
ایسه :

« که تو بی کویم ترا کاهی منم »
« هرچه کویم آفتاب روشنم »

قولیله ایش یالکز اتحاد سوزینی سو-
یلمکده اولیوب وجداناً حقیقت اتحادی
کورمکده اولدیغنی وحدت پرستان امته
محققانه اخطار ایلمشدر . نه بیوك کتاب !
نه عالی پیغمبر ! نه مسعود امت !

* * *

اعجاز قرآنی الك واضح، الك شعشعه‌لی
برهانلرله اثبات ادن ینه قرآندر . ازجمله
طرز بدیع نظمندن آکلایه‌بیلدیکمز معنای
جزیلی الفاظ عثمانیه ایله حسن افاده‌یه پك
چوق چالشدیغمز، ممکن اولدیغی قدر
لفظاً متنوع ترجمه‌لرینی یازدیغمز حالده
بونلردن هیچ برینك او معنایی دلخواهمز
اوزره احتوا ایده‌مدیکنی انصافاً تسلیم
ایله بر معجزه‌سنه دها ایمان ایلدیکمز
« وان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا
فأتوا بسورة من مثله وادعوا شهداءکم
ان کنتم صادقین » آیتی عربده فصاحت
و بلاغتك واصل مرتبهٔ قصوی اولدیغی
برزمانده عمومه میدان اوقومش ایکن بوکا
سحرهٔ ادبای قوم آنجق برسکوت مسحو-
رانه ایله مقابله ایده‌بیلمشلردر .

« تا روز قیام اولور صلاکو »
« ارباب شکوکه امر فأتوا »

طبع مستقیم، ذوق سلیم اصحابنه کوره
اعجاز قرآن وحدت آلهیه کبی محتاج
اثبات دکلدر . متدبر قرآن اولان هر آلهی
وجدان، بو اعجاز ایچون وجود عارفده
یدالله ایله اقامه اولنمش بر برهاندر .

اعلام علمامزك بو بابده ایراد ایده-
کلدکلری دلائل قاهره بو عارفینه دکل،
حقلرنده « افلا یتدبرون القرآن ام علی
قلوب اقفالها » بیورلمش اولان طباع
معوجه اربابنه ناظر بولنور .

بو یولده قهر منکرین ایچون خامهٔ
جیته صاریلوب :

« نفس بلند صوتم جرس بلند صیتی »
« قلم جهان نوردم علم جهان ستانی »

فخریه‌سنه جداً لیاقت کوسترن بیو-
کلرمز قنطرهٔ مفکره‌دن کچیریله‌جك اولسه
الك نثر افرازلرندن بری اولمق اوزره
حضرت فخرالدین رازی‌ی مصادف نظر
تبجیل اولور .

مشار الیه دلائل اعجاز قرآنی مخالفینه
قارشی بر تقریر معجزله تفصیل ایتدیکی
صره‌ده دیرکه :

« قرآن حقنده نه دیه‌جکسکز؟ دیه‌جککز
ایکیدن خالی اوله‌مز . یا » قرآن فصاحت
و بلاغتجه حد اعجازده‌در « دیرسکز .

یاخـود حد اعجـازه وارەمدیغنی ادعا
ایلرسکز .

« وجه اوله کوره بدیهیدرکه اعجـاز
قرآن ثابت اولمش اولور . یاوجـه
ثانی یه کوره ثابت اولمش اولمزمی؟
مادامکه قرآن حـد اعجـازده دکل ایمش
فصـاحت و بلاغتك صوك درجه‌سـنه
واصل اولدقلری ادعاسنده ، قدرت ادبیه‌
لرینك اولانجه‌سـنی صرف ایله متمـادیاً
قرآنه غلبه سوداسنده بولنان آتشین بیانان
عرب نیچـون بو کتابك پارلاق عـد
ایتدکلری بر سـوره‌سنه اولسون نظـیره
یازه‌مـدیلرده او یله سـوندیلر قالدیلر ؟
زعمکزجه حـد اعجـازه وارەمامش اولان
قرآنك حد اعجازه وارمش بولنان سخنو-
ران عربی برغلبهٔ کلیه ایله اسـکات ایتمش
اولمسندن بیوك اعجازمی آرارسکز ؟

« قرآن حقنده بوایکی درلوسـوزدن
بشقه بردیه‌جککز واریسه سـو یلیك .
یوق ایسه ناچارتسلیم ایده‌جکسکزکه ایکی
صورتده‌ده قرآنك اعجازی ثابتدر .»

فنـافی‌الله ، بقا بالله مسئله‌سـنه دائر
حضرت مولاناجلال‌الدینك لسان‌قدسیسندن
جریان ایدن کلمات مکاشفانه آره‌سـنده کیم
بیلیر نه‌سر الهی‌یه مبنی :

« اندرین بحث ارخرد ره بین بدی »
« فخر رازی راز دان دین بدی »
« لیك چون من لم یذق لم یدر بود »
« عقل و تخییلات او حیرت فزود »

بیتلرینك دخی بولنمسی جناب فخرالدینی
حائز اولدیغی رتبهٔ علیـای علمیه‌دن تنزیل
ایتمز .

فخر الـدینك « مفـاتیح الغیب » نه
باقلسون . انسانك کوزی ، کوکلی آچیلیر .
او نه تدقیقات حکیمانه‌در !

آنده دیرکه :

« بر زمان (یالکز سـورهٔ کریمهٔ
فاتحه‌نك حاوی اولدیغی فوائد و نفائسدن
اون بیك قدر مسـئله استنباطی ممکندر)
سوزی لسانمدن صادر اولمش ایدی . بعض
حساد بنی‌ده کندیلری کبی اثبات ایده‌میه-
جکی ادعالرده بولنور ، سویلدیکی سوزی
اثبات قیـدنده بولنمز آدملر دن ظن ایتمکله
برابر دقایق قرآنیه دن بی بهره بولنـدقلری
جهتله فاتحه حقنده بیـان ایتدیکم حقیقتی
اسـتبعاد ایلدیلر . مفاتیح الغیبی تصنیفه
باشلاینجه فاتحه‌دن اوقدر مسـئله استنباطی
ممکن اولدیغی هم حسـاده هم‌ده اصحاب
رشاده کوسـترمك ایچون شـو مقدمه یی
ترتیب ایلدم ....»

حضرت رازی مقـدمهٔ مذکوره ده
حقیقةً سورهٔ فاتحه‌نك اوقدر فوائد ونفا-
ئسنی بیـان ایلمشـدرکه ام القرآنه دائر بو
درجه ده تدقیق و تفصیل مفسرین علما-

مزدن هيچ بريسنه ميسر اولمامشدر ديه بيليرز .

بووقتدن بری بو مقدمه‌نك مطالعه‌سیله مستفيد اولمقده بولندیغمز جهتله شو استفاده‌دن قارئينى دخى حصه‌مند ايتمك ايچون مقدمه‌نك « سوره فاتحه‌دن مستنبط اسرار عقليه » سرلوحه‌لى بابنى بروجه آتى ترجمه ايدرز :

* * *

« سورهٔ فاتحه دن مستنبط »

ـ اسرار عقليه ـ

رب العالمين اول فاتحه‌ده « الحمدلله » بيورنجه كويا برى چيقوب ديدى كه :

« بو جمله‌دن ايكى شى آكلاشيلير : برى الٰهك وجودى ، ديكرى آنك حمده استحقاقيدر . الٰهك وجودينى نه ايله بيله‌لم ؟ حمده استحقاقنى نه‌دن آكلايه‌لم ؟ بونلرك ايكيسى ده دليل ايستر . »

برنجى سؤاله « رب العالمين » قوليله ، ايكنجى سؤالده « الرحمن الرحيم مالك يوم الدين » قوليله جواب ويرلدى .

جواب اول شو وجه ايله ايضاح اولنور :

برشيئك وجودينى بيله‌مز ياضرورى ، ياخود نظرى اولور . « وجود الٰهى بيله‌مز ضرورى‌در » دينيله‌مز . زيرا بالضروره بيليرزكه وجودى الٰهى بالضروره بيليرز . آله بالضروره بيلنه‌مز . بالضروره بيلنه‌جك شى آنك بالضروره بيلنه‌ميه‌جكيدر . ديمك اولوركه الٰهى آنجق علم نظرى ايله بيله‌جكز . علم نظرى ايسه دليلسز تحصيل اولنه‌مز .

وجود الٰهه دليل نه‌در ؟ شو عالم محسوس ! كائناتى نظر دقته آلديغمز حالده آكلارزكه ارض، سما، بحار، معادن، نباتات، حيوانات برموجده ، برمدبره ، برمربى‌يه ، برمبقى‌يه محتاجدر . او محتاج اليه دخى الٰهدر . ايشته « رب العالمين » قولى بو صورتله قادر ، حكيم برالٰهك وجودينه اشارت اولور .

* * *

« لطيفه »

١

« عالمين » كافهٔ ماسوى اللهى جامعدر . بو جهتله « رب العالمين » تعبيرى جميع ماسوانك جناب حقه افتقارينى ؛ وجودجه ايجادينه ، بقاجه ابقاسنه احتياجنى كوسترر . شو حالده تعبير شريف هر جوهر فردك ، هر عرضك وجود آلهه بر برهان باهر بولنديغنه اشارت اولمش اولور . « وان من شئ الا يسبح بحمده و لكن لا تفقهون تسبيحهم » آيتى بو معنايى موضحدر .

« لطیفه »

٢

« الحمدلله خالق العالمین » بیورلمدی . « الحمدلله رب العالمین » بیورلدی . بونك حکمتی شودرکه : هرحادثك حال حدوثده برمحدثه محتاج اوله جغی مسئله سنده عالم متفقدر . حدوث البته برمحدثك وجودینی ایجاب ایدر . فقط بر حادثك حال بقاده برمبقی یه محتاج اولوب اولمیه جغی مسئله سنده اقوال مختلفدر . برشیئك حال بقاده موجد و مربیدن مستغنی بولنه جغنی ادعا ایدنلر ده واردر . خلاصه اشیانك حال حدوثده بر موجده افتقاری نزد عقلاده متفق علیهدر . لکن حال بقاده بر مبقی یه ، بر مربی یه ، مفتقر بولنوب بولنمیه جغنده اختلاف ایدلمشدر . « خالق » ه بدل « رب » ایراد بیورلمش اولمسی ایسه کافهٔ ماسوی اللهك نه حال حدوثده ، نه ده حال بقاده جناب حقدن مستغنی بولنمیه جغنی بیلدیرهرك اورته دن اختلافی قالدرمشدر .

« لطیفه »

٣

سورهٔ فاتحه نك براسمی ده « ام القرآن » اولمغله بو سوره نك برمنبع معانی اولمسی ، سور سائره نك دخی آندن متشعب جداول حکمنده بولنمسی لازم کلیر .

قرآن کریمده فاتحه دن بشقه درت سوره دها ینه بویله « الحمدلله » قولیله باشلانمشدر .

بونلردن برنجیسی سورهٔ انعامدرکه اولنده « الحمدلله الذی خلق السموات والارض و جعل الظلمات والنور » کورلیور . بو ایسه فاتحه ده کی « رب العالمین » ده مندرج اولان اقسام کائناتك آنجق برقسمنی کوستریر . زیرا « عالمین » لفظنك ـ سماوات ، ارض ، نور ، ظلمت دخی داخل اولدیغی حالده ـ جمیع ماسوی اللهه شمولی واردر . دیمك اولدیکه سورهٔ انعامك ابتداسی سورهٔ فاتحه نك اولندن برشعبه در .

ایکنجیسی سورهٔ کهفدرکه اولنده « الحمدلله الذی انزل علی عبده الکتاب » اوقونور . بوندن مقصود معارف الٰهیه ایله تربیهٔ ارواحدر . چونکه انزال بیوریلان کتاب حکیم مکاشفات ومشاهداتك یکانه سبب حصولیدر . بناءً علیه سورهٔ کهفك اولی فقط تربیهٔ روحانیه یه اشارت اولمش اولور . فاتحه نك « رب العالمین » ی ایسه کافهٔ عوالم حقنده برتربیهٔ عمومیه کوستریمکده درکه بونده تربیهٔ روحانیه کبی تربیهٔ جسمانیه دخی داخل بولنمق طبیعیدر . اویله ایسه سورهٔ کهفك ابتداسی ده فاتحه نك اولندن بر جزء اولمش اولدی .

اوچنجیسی سورهٔ سبادرکه اولنده

« الحمد لله الذی له ما فی السموات وما فی الارض » بولنور . سورهٔ انعامك اولنده سماوات وارضك خالق حق اولدیغی ذکر اولنیور . سورهٔ سبانك اولنده ده سماوات وارضك حاوی بولندقلری اشیانك دخی مالکی ینه حق اولدیغی بیان بیور یلیور . سورهٔ انعامك اولی کبی سورهٔ سبانك ابتداسی دخی اول فاتحه ده داخل بولندیغی ظاهردر .

دردنجیسی سورهٔ ملائکه درکه اولنده « الحمد لله فاطر السموات والارض » ه تصادف اولنور . « خلق » تقدیر ، « فطر » ایجاد معناسنه اولدیغنه کوره سورهٔ انعام ایله سورهٔ ملائکه اوللرنده کور دیکمز آیتلر یکما کل دکل ، بشقه بشقه معنالری شاملدر . بونکله برابر سورهٔ ملائکه نك اولی دخی دیکرلری کبی اول فاتحه ده داخلدر .

شوراسی ده شایان دقتدرکه سورهٔ انعامده جناب حقك خالق آسمان وزمین اولدیغی کوسترلدکدن صکره جاعل ظلمات ونور بولندیغی بیلدیر یلیور . سورهٔ ملائکه ده ایسه کوکك ، یرك فاطری اولدیغی بیان اولندقدن صکره جاعل رسل ملائکه بولندیغی تفهیم بیو ر یلیور . سورهٔ انعامده سماوات و ارضك خلقندن صکره جعل نور وظلمات ذکر اولنیور .

سورهٔ ملائکه ده ایسه فطر سماوات وارض سوزندن جعل روحانیات بحثنه انتقال بیور یلیور .

بوقدر اسرار عجیبه نك ، بوقدر لطائف عالیه نك « الحمد لله رب العالمین » بحر اعظمنده داخل وجائل بولنمسی ایمان افزای قرآنیان دکلیدر ؟

ایشته تین ایتدی که بزم شو حالی « رب العالمین » وجود آله قدیمه بر دلیل جلیلدر .

* * *

« رب العالمین » الهك وجودینه دلالت ایتدیکی کبی فی ذاته مکان وزماندن متعالی اولدیغنه ده دلالت ایدر . چونکه یوقاریده بیان ایلدیکمز وجهایله « عالمین » لفظی کافهٔ ماسوی اللهی جامعدر . مکان وزمان ایسه البته ماسوی اللهدن معدوددر . بناءً علیه « رب العالمین » خدانك خالق مکان وزمان اولدیغنه دالدر . وجودده خالقك مخلوقه تقدمی لزومی ایسه بدیهیدر . محققدرکه ذات حق مکان و زماندن اول موجود ایدی . اکر مکان وزمانك حصولندن صکره وجود بولمش اولسیدی حقیقت ذاتنه انقلاب عارض اولمق لازم کلیردی . بو ایسه حق الهیده محالدر . « رب العالمین » ذات رب العالمینی ایشته بوصورتله مکان وزماندن تنزیه ایلمکده در .

* * *

« رب العالمين » ذات حق نصارى وحلوليه‌نك ديدكارى يولده بر محله حلول ايتمك نقيصه‌سندن دخى تنزيه ايدر . چونكه خدا عوالمك ربى اولنجه ماسواسنك خالقى اولمسى ايجاب ايلر . خالق ايسه وجودده مخلوقى سابق اولمق لازم كله‌جكندن هيچ برمحل يوق ايكن آله وار ايدى ديمك اولوركه بوندن محله احتياجى اولمديغى دخى آكلاشيلير . محل يوق ايكن وار اولان برشيئك وجود محلدن صكره آكا افتقارى ايسه ممتنعدر .

*
* *

« الحمد لله رب العالمين » ده الهك موجب بالذات اولميوب فاعل مختار اولديغنه‌ده دلالت واردر . زيرا موجب بالذات اولان شى هيچ برفعلنده حمد وتعظيمه مستحق اولمز .

معلوم دكليدركه انسان مثلا آتشك حرارتندن، بوزك برودتندن منتفع اولديغى وقت نه آتشه ، نه‌ده بوزه حمد و تعظيم ايتمز ؟ چونكه آتشك تسخينده ، بوزك تبريدده مشاهده اولنان تأثيرى قدرت و اختيار ايله دكل ، بالطبعدر .

هر مستحق حمد و تعظيم فاعل مختاردر . مادام كه خداده بو استحقاق وجودينه حكم ايديليور فاعل مختار اولديغنه‌ده حكم ايدلمك لازم كلير .

فاعل مختار اولديغى شوندن بيلنيركه آثار و معلولاتى موجب بالذات اولان شيئك آثار و معلولاتى كبى ممتنع التغير دكل ، متغيردر . كوريلن تغيراتدن آكلاشيليركه آله ، كائناتده اختيار يله استعمال قدرت ايتمكده‌در . بورامى ثبوت بولنجه حمد وتعظيمه استحقاقى دخى ثابت اولور .

معلم ناجى

مابعدى وار

—o—

✵ خوشه چينى ✵

ـ هدايا ـ

معلومدركه هرسنه كانون ثانى ابتداسنده يعنى تاريخ ميلادينك رأس سنه‌سنده اوروپاليلرك يكديكرينه قدرتلرى درجه‌سنده هديه‌لر تقديمى عادتلرى اقتضاسندندر .

بوكا يالكز اوروپاليلرك عادتلرى ديدك واقعا بزم شرق خرستيانلرى دخى برزماندنبرو بوعادته رعايت ايتمكه باشلاديلر ايسه‌ده ذكر اولنان عادت ديانت نصارا مقتضياتندن اولميوب بت پرستلك زماننده قالمه واوروپايه انتشار ايتمه برشيدر .

« لاسيانس پو پولر » نام مجموعهٔ فنيه‌نك بوسنه‌نك ابتداى كانون ثانيسنده چيقان نسخه‌سى اشبو هدايايه دائر مختصر و مفيد برمقاله‌يى حاويدركه ترجمه‌سنى قارئلريمه

بروجه آتی عرض ایدیورم :
« رأس سنه‌ده تقدیم هدایا عادتی من القدیم بالجمله ملتلر بیننده جاریدر . بوعادتك زمان ظهوری حقنده تقویملرایله مدنیتلر متحد دکلدرلر . فقط سنه‌نك معین برزماننده ارککلر ایله قادینلرك وچوجقلرك اغزنده « الهق » و « و یرمك » فعللری بتون صیغه‌لری ایله تصریف اولنورلر .
پلوتارق اسکیدن مصرده نیل مبارکك فیضانی علامات متقدمه‌سی ظهور ایتدیکنی متعاقب مصرلیلرك یکدیکرینه انجیرو بال تقدیم ایدرك بونلری اکل ایتدکلرینی خبر و یر یبورکه بوتقدیم هدایا کیفیتی ١٨٨٤ ده پارسده دخی عینیله واقعدر .
دندرا معبدنده بولنان بر هیکل اوزرنده‌کی یازیلر قرال فرعونك رأس سنهٔ جدیده مناسبتیله هاتور نام الهه‌یه کرهٔ ارض میوه‌سی تقدیم ایتدیکنی ارائه ایلیور .
ایرانده نوروز یوم مخصوصی ایلك بهارده تساویٔ لیل ونهارده اجرا اولنوب التی کون دوام ایدر ایدی‌که بو التی کون ظرفنده شاهدن بدأ ایله بیوکار و کوچکار یکدیکرینه هدایا تقدیم ایدرلر ایدی . هه‌رودوت نام مورخ نوروزك برنجی کونی شاهك بیله سرکرم اوله‌رق عموم موا جهه‌سنده رقص ایده‌بیلمسنه مساعده اولد

یغنی حکایه ایدیور .
اسرائیلیلر رأس سنه‌یه «روش هاشانا» تعبیرایدرلر . من القدیم رأس سنه‌ده اسرائیلیلر یکدیکرینه هدایا عرض ایدوب فقرایه صدقه و یررلر . « روش هاشانا » عبرانیجه رأس سنه دیمکدر .
قدیم یونانیلرك اعتقادنجه سنه کونلرك اك اوزون اولدیغی زمان باشلار ایدی . فقط یونانیلرك رأس سنه‌یی بریوم مخصوص عد ایتدکلرینه دائر بر اماره یوقدر .
یونانیلرك بونجه یورطیلرندن هیچ بریسی رأس سنه یورطیسی دکلدر .
کانون ثانینك رأس سنه اعتبار اولنمسی روما ایمپراطوری ژول سزارك ترتیب کرده‌سی اولان تقویمدن ابتدا ایتمشدر .
روما ایمپراطورلری زماننده اهالی سنه ابتداسنده سرایه کیدوب رأس سنه‌یی تبریك ایله برابر هدیه‌لر ینی تقدیم ایدرلر ایدی .
روما ایمپراطورلرندن اوکوست اول قدر هدیه الور ایدی‌که بوهدیه‌لر ایله التون وکموشدن معمول اصنام مبایعه ایتمکی عادت ایدنمش ایدی .
ایمپراطورلردن تیبر رأس سنه‌ده وقوعه کله‌جك زیارتلردن متحصل راحتسزلکه دوچار اولمامق وکندیسنه هدایا کتوره‌جك

ذواته قارشو منتدار اولمامق ایچون اعتذار ایدر ایدی .

برهدیه‌یی قبول ایتمك انك مقابلنده برشیئی و یرمکی ایجاب ایتدیرر . بو یله اولمسه پك اعلا اولور ایدی . تیبر هدایا تعاطیسی طرفداری اولمدیغندن سنه‌نك برنجی کونی مرور ایتدکدن صکره هدایا تعاطیسنی منع ایلدی .

قالیکولانك عادتی تیبرك عادتندن بشقه ایدی . مشار الیه برارادهٔ نشر ایدرك بونکله سلفی طرفندن قبول ایدلمامش اولان هدایایی رأس سنه‌ده کندیسی قبول ایده‌جکنی اهالی‌یه اعلان ایلدی .

اسکی رومالیلر یکدیکرینه اغاج داللری تقدیم ایتدکلری کبی غوللر دخی اوکسه اغاجی پارچه‌لری تقدیم ایدرلر ایدی .

بت پرستلك یورطیلری یرینه قاتولیك یورطیلری قائم اولمغه باشلادقجه خرستیانلق بت پرستلرك کانون ثانیده شیطان نامنه اجرا ایتدکلری برعادتی قالدیروب انك یرینه کانون اولده میلاد عیسی ایله ایلك بهارده پسقالیا یورطی کونلرنده هدایا تقدیمی عادتنی میدانه چیقارمق ارزوسنده بولندی .

صکره یواش یواش بواصول تبدل ایدوب پسقالیاده میلاد عیساده و کانون ثانی ابتداسنده یکدیکره هدایا تقدیم اولنمغه باشلادی .

شوراسنی اخطار ایده‌لم که برنجی اختلال زماننده تقدیم هدایا اصولی عمومه فائده‌سی اولمدیغی بیانیله لغو اولنمش ایدی .

سنه‌نك ایکی زماننده هدایا تقدیم اولنمق معتاد اولوب ممالك سائره‌ده بو اصوله کانون ثانی ابتداسنده رعایت اولندیغی حالده انکلتره‌ده میلاد عیسی کونی هدایا تقدیم اولنور .

*
* *

(بیوك برمحاکمه)

ایتالیا ممالکی جمعیت مدهشه یتشدیرمك ایچون عظیم برمظهریتی حائزدر . وقتیله قاربوناری ومؤخراً جزویت جمعیتلری نه‌مهد ظهور اولدقدن صکره بو کره‌ده مانوفراترنا نامنده دیکر برجمعیت مدهشه‌نك امور ینی کورمشدر . قاربوناری جمعیتی کبی دهشت انکیز وخفی اولان جمعیت الك زیاده ایتالیانك (ژیرژانتی) و (تراپانی) نام ایالتلرنده کسب توسع وانبساط ایتمش اولدیغی حالده یکنده نصلسه مأمورین ضابطه بعض ازلرینی کشف ایله جمعیت مذکوره اعضاسندن اوچیوزه قریب آدملری طوتمش و بونلرك بو کره اجرای محاکه‌سنه ابتدار اولنمشدر . اشبو دعواده شاهد اوله‌رق بیك بشیوز کشی استماع اولنه‌جغی کبی وکیل اوله‌رق ده یوز نفر آووقات بولنه‌جقدر .

فقط بو یله غلبه لکلی برمحاکمه‌یی استیعابه

كفايت ايده جك درجه ده واسع بر محكمه بو-
لنه ميه جغندن (بنه دتتيمنى) نامنده كى بيوك
كليسا موقتاً محكمه حالنه افراغ اولنوب
درونده متهمينى حبس ايتمك ايچون جسيم
بردمير قفس انشا ايديله جك وحين محاكمه ده
آسايشى محافظه ايتمك اوزره كليسا درو-
نيله جوارنده برالاى عسكر بولنديريله-
جقدر .

محاكمه نك تاريخ مبدأى هنوز تعين ايتما-
مش ايسه ده ايلك بهارك صوكنده باشلا-
نيله جغى محتملدر .

*
* *

(روما شهرى)

كچن نيسان افرنجينك يكرمى برنجى كو
نى روما شهرينك يوم تأسيسنه مصادف
ايدى . هرنه قدر شهر مذكورك اوكونده
تأسيس ايدلمش اولديغى بر حقيقت معينه
اولمق اوزره قبول ايديله مز سه ده روما مو-
رخلرندن تاسيتك خبرو يرديكى بر عادت
مخصوصه يه نظراً ارباب فنك كافه سى روما
نك تاريخ تأسيسى يوم مذكور اولديغى
قبولده متفقدرلر . بو حالده كچن نيسانك يكرمى
برنجى كونى رومانك تاريخ تأسيسنك ٢٦٣٤
نجى سنه سنه مصادف بولنيوردى .

اسكى روماليلر رومانك تاريخ تأسيسنه
تصادف ايدن كونى يوم مخصوص عد
ايدرلر و يوم مذكورده عموماً اعلان مسرت
و شادى ايلرلر ايدى . يوم مذكورده
كوزيليلر على الصباح تشرين اولدن مريخ
نام اله نامنه قربان ايديلان باركيرلرك صورت
مخصوصه ده حفظ اولنان قانيله قار يشيق
عطريات ايله يقاندقلرى كبى آخوروطويله-
لرى دخى بو صو ايله يقارلر و محصولات
ارضيه لرينك قسم كليسنى پالهٔسى نام آلهه يه
تقديم ايلرلر ايدى .

محمد جودت

—o—

متنوعه

(تاریخ قبطیان)

« مقدمه »

طور بەسی اوموزنده دیلنوب گزن غریب چنگانەدن نه اومارسکز ؟ حالبوکه تدقیقات تاریخیه و اتنوغرافیه ایله اشتغال ایدنلر انك منسوب اولدیغی قوم سیار ایله تکلم ایلدکاری لسان حقنده تدقیقاتی حاوی جلدلر طولدیرمشلردر .

عجبا بو طائفه اول قدر اهمیت ویرمکه مسکنت حاللری مناسبتیله لایق دکلمیدرلر ؟ بو بحثی ایلروده چنگانەلره دائر ویرەجکمز معلومات و ایضاحات حل ایدەجکدر . شمدی شو مقدمەمزده طائفهٔ مذکوره حقنده تدقیقات عمیقه اجرا ایدرك کتابلر یازان مؤلفلره مختصراً اولسون عطف نظر ایدەلم :

چنگانەلرك یالکز اخلاق و اطوارینه دائر معلومات متنوعه بوللو مقالەلر یازانلر پك چوق اولدیغی کبی برطاقم حکایه نویسلر دخی یازدقلری رومانلرده الك مهم اعضای وقعه لرندن اولمق اوزره تصویر ایلدکاری چنگانەلر حقنده طائفهٔ مرقومەنك احوال اتنوغرافیەسنه پك موافق تصویراتده بولنانلر دخی پك چوق ایسەده بز بومثللو جزؤیات اموره اهمیت ویرەمیەجکمزدن قبطیلر حقنده الك اسکی اثر اولمق اوزره غرەلمانك « قبطیلره دائر بر تجربهٔ تاریخیه » سرلوحەلی اثرینی کورمکدەیز . بو اثرك ایلك طبعی هانکی سنەده اولدیغی بیلەمیورز . ایکنجی طبعی ۱۷۸۷ سنەسندە وقوعبولمشدرکه بو تاریخ دخی آثار سائرەنك تاریخ طبعلرندن دها اسکیدر .

تجیز نام محررك « تاریخ قبطیان » ی دها مفصل اولەرق قلمه آلمش و ۱۸۳۵ سنەسندە طبع اولنمشدر . انجق آثار تاریخیه وفنیه کیتدکجه تکمل ایتمك طبیعی اولدیغی جهتله قبطیلر حقندەکی تدقیقاتده دخی کیتدکجه ایلرویه کیدیلەرك ۱۸٤۲ سنەسنده هه یستر نام مؤلفك « قبطیلره دائر معلومات تاریخیه واتنوغرافیه » سرلوحەلی اثری ظهور ایتمشدرکه بونده چنگانەلرك خروج ایتدکلری محل ایله اوروپاده منتشر اولدقلری محللره قدر پك طوغری معلومات مندرج بولنمشدر .

مع هذا هه یسترك اشبو اثری دخی مبحث مذکوره دائر اندن اعلاسی تصور

اولنه میه جق قدر مکمل اوله مدیغی بوت نام مؤلفك برنجی جلدی ١٨٤٤ وایکنجیسی ١٨٤٥ سنه سنده نشر اولنان و « اوروپا واسیا قطعه لرنده قبطیلر » تسمیه اولنان مکمل ایکی جلد اثری میدان انتشاره قونلدیغی زمان اکلاشلمشدر .

بو تعداد ایلدیکمز اثرلر قبطیلر حقنده معلومات عمومیهٔ تاریخیه ویرن مؤلفات اولوب بونلردن ماعدا لسان قبطیانه دائر تدقیقاتی حاوی سائر بر طاقم مقاله لر دخی فنی مجموعه لره درج اولنمشدرکه مؤخراً مقالات مذکوره اشبو مؤلفات جسیمه ایچون دخی مأخذ اوله رق موقع استفاده یه چکلمشلردر

ایشته بزم همان ایلك دفعه اولمق اوزره اشتغال ایتدکده اولدیغمز طائفهٔ قبطیان حقنده اوروپا مؤلفلری شوقدر اشتغال ایلمشلردرکه طائفهٔ مرقومه نك احوالی حقیقةً ویله بر اشتغالی تصویب ایده جك قدر مهمدر .

« ١ »

ــ بو قومك اسامیٔ متعدده سی ــ

قوم قبطیانك کندی لسانلرنده اصل اسم عمومیلری « سینتس » اولوب اوروپا مدققلری بو لفظده « سیند » کلمه سنه بر مشابهت بوله رق دیورلرکه چنگانه لر کندیلرینه وطن اصلیلرینه نسبتله برنام عمومی ویرمشلردر . بو نامدن ماعدا چنگانه لر ینه کندی کندیلرینه « فراعنه » نامنی دخی ویرمکده ایسه لرده بو اسمك توجیهی پك ضعیف اولوب درجهٔ ضعفی دخی قریباً کوریله جکدر .

بزم لسان عوامدن اوله رق « چنگانه » دیه کندیلرینه ویردیکمز نام اصل هند لسانجه بونلرك اسمی اولان لفظه پك مشابهدر . زیرا هندیلر انلره « چین غانی » نامنی ویرمکده درلر .

پوتینژر نام مؤلف اثبات ایدیورکه هندده بونلرك ایلك وطنلری اولان سیند نهری کنارنده حالا برمقدارلری موجود اولوب اسملری دخی « چین غانی » در .

اشبو چین غانی لفظنی « چین غان » دیه یازمق دها طوغری اولدیغنی ادعا ایدنلر دخی واردر . هله « چ » و « غ » حرفلری هر لسانده بولنمدیغی کبی بونلره بدل بعض لسانلرده موجود اولان حروفك سسلری دخی بزم تلفظلرمزدن بشقه اولمسیله کرك چنگانه وکرك چین غانی کلمه لری اوروپایه طوغری اوزاندقجه دها زیاده متقلب ومتحول اولمشدر . ازجمله روسیه ومولدوا وافلاق یعنی شمدیکی رومانیا طرفلرنده بونلره « ت » ایله « چ » حرفلرینك ممزوج ومرکبی اولان برصدا ایله « تچیغان » دینلدیکی کبی مجارستان

طرفلرنده « زیغان » واوستریانك بعض
محللرنده « زینغاری » وآلمانیاده ایسه
« زیکونر » دینلمشدر . هولاندەلیلر بونلره
« پاغن » یعنی « دینسز » نامنی ویرمشلر
واسوچ ودانیمارقەلیلر ایسه چنکانەلری
«تاتار» دیه یاد ایتمشلر . انکلتره‌یه کیردکاری
زمان انکلیزلر بونلرك « بز عن اصل
مصر اهالیسندنز » دیملرینه ایناوب
مصرك اسمی « کیبت » اولمق حسبیله
بونلره « کیبس » نامنی ویرمشلردرکه بزده
« قبطی » دینلمسی دخی عینیله بویله‌در .
زیرا قبط و یاخود « کیبت » حتی « زیبت »
وجیبیت لفظلری تخالف تلفظلرندن قطع
نظر هپ مصرك اسملری اولوب بوحالده
صورت نسبیه‌ده « قبطی » دینلنجه اهالیٔ
مصر اکلاشیلور و بو نام ایله یاد اولنان
اهالیٔ قدیمهٔ مصریه ایسه حالا اوراده
موجود کوریلور .

چنکانەلرك فرانسه‌یه ورودی بوهمیادن
طرد ودفع ایدلملری اوزرینه وقوعبولوب
فرانسز ممالکنه کیردکاری زمان شاید
اورادن دخی طرد اولنمق خوفیله قومیت
اصلیه‌لرینی کتمله بوهمیالی اولدقلرینی
خبرویردکلرندن اسملری دخی « بوهمیەن »
یعنی « بوهمیالی » صورتنده قالمشدر .
اسپانیالیلرك بونلره ویردکلری نام اسامیٔ
سائره‌نك جمله‌سندن دها بشقه ودها معناداردر

ایشلری کوجلری حیله‌دن خدعه‌دن عبارت
بولنان بوآدملره « ژیتانوس » نامنی ویر-
مشلردرکه بو اسم عن اصل عربك « شیطان »
کلمه‌سندن مأخوذ اوله‌رق اسپانیولجه
طولاندیریجی وحیله‌کار مقامنده استعمال
اولنور .

« ۲ »

- چنکانەلرك منشأ اصلیسی -

بوکونکی کونده چنکانەلرك منشأ
اصلیسی هند اولدیغی مرتبهٔ تحققه وارمش
ایسه‌ده بو تحقق میسر اولنجه‌یه قدر طائفهٔ
مرقومه‌نك منشأ اصلیلری حقنده ایدیلان
ظنلر و بوظنلردن تولد ایلیان روایتلر دخی
شو تاریخچهٔ مجملده سکوت ایله کچلمه-
ملیدر .

آلمانیا لساننده بوقومه « زیکونر »
تسمیه اولندیغی یوقاروده بیان اولنمشیدی .
یونان قدیمك اك اسکی مورخی اولان هرو-
دوت « سیژین » دیه بر طائفهٔ قدیمه‌نك
احوالندن بحث ایدرك طائفهٔ مرقومه‌نك
بعض حاللری چنکانەلره بکزه‌دیکی کبی اسملر-
ینك دخی المانجه اولان نام قبطیانه براز
مشابهتی هاس نام مؤلفك نظر دقت واهمیتنی
جلب ایدرك ۱۸۰۳ سنه‌سنده طبع ونشر
ایلدیکی برکتابده شمدیکی چنکانەلرك وقتیله
هرودوت طرفندن خبرویریلان طائفه
اولدیغنی اثباته چالشمش وحتی اثر مذ-

کوره «هرودوتك کتابنده چنکانه‌لر بحثی »
نامنی ویرمشدر . لکن قبطیلرك المانجه
اولان اسملری دخی « چنکانه » لفظنك
تغیراملا وتخالف تلفظدن طولایی هر یرده
ایشیدیلان صورتلرندن بریسی اوله‌جغی
جمهور مدققین نزدنده محقق اولمغله المانلرك
بولفظی‌دها فنا تلفظ اتمرندن طولایی ازمنهٔ
قدیمه‌نك برطائفه‌سیله‌چنکانه‌لر ارەسنده منا.
سبت ارەمغی هیچ برکسه تحسین ایده‌ما.
مشدر .

غریسه‌لیوس وسائر بعض مدققلر دخی
رنکجه وشکل وسیماجه چنکانه‌لر ایله حبشلر
ومصر قبطیلری آره‌سنده براز مشابهت
بوله‌رق بونلرك عن اصل حبشدن مصره
ومصردن دخی اوروپایه انتشار ایتمش
اولدقلرینی حکم ایتمشلردر .

واقعا چنکانه‌لردن بر قولك مصر
طریقیله اوروپا طرفلرینه کلدکلری نظر
تاریخده ثابت اولدیغندن غریسه‌لیوس
وطرفدارانی اشبو ثبوتی تاریخدن استفاده‌یه
قالقشه بیلورلر ایسه‌ده چنکانه‌لردن بعض
قوللر مصری رؤیالرنده بیله کورمکسزین
طرق سائره‌دن اوروپایه انتشار ایدرك
بونلرك دخی لسانلری چهره‌لری اخلاقلری
مصردن انتشار ایدنلره مشابه اولدیغندن
غریسه‌لیوسك حکمی‌ده باطل کورلمشدر .
چنکانه‌لرك هندستانده سند نهری واد.

یسنده ساکن برخلق ایکن اورادن اطراف
عالمه انتشار ایلدکلری اوقدر محققدرکه
بوندن اول دخی خبر ویرمش اولدیغمز
وجهله پوتیزژر نام مؤلف حالا اورالرده
چین غانی نامیله بزم چنکانه‌لرك اصلی اولان
برخلقك متعیش اولدقلرینی واخلاق وصو.
رت معیشتلری دخی بریکیله پك بکزه‌دیکنی
وچهره‌جه همان یکدیکرینك عینی بولند.
قلرینی اثبات ایلیور .

پوتیزژرندن صکره علم السنهٔ عمومیه
اربابی دخی چنکانه لسانی ایچنده هندك
سانسقریت لساندن مأخوذ پك چوق لغتلر
بولندیغنی وهله لسانك قواعد صرفیه
ونحویه‌سی (اکر چنکانه لسانی قدر فقیر
وطار برلسانك قواعد ترکیبیه‌سنه صرف
ونحو دینلمك جائز ایسه) عینیله سانسقریت
لساننه بکزه‌دیکنی تحقیق ایتمشلردر . بوایسه
طائفهٔ مرقومه‌نك هنددن چیقمش اولدقلری
حقنده هیچ برکسه‌ده ذره قدر شبهه براقما.
مشدر .

« ۳ »

ـ وطن اصلیدن خروج واوروپایه ـ
ـ قدر صورت انتشارلری ـ

چنکانه‌لری هندستاندن طرد ایلیان
مشهور تیمورلنك اولدیغنی مورخلر بالاتفاق
یازارلر . شو قدرکه تیمورك بونلری نه‌سبب
وحکمته مبنی طرد ایلمش اولدیغنه دائر

ایضاحات مطلوبه‌یه دسترس اوله‌مدق . احتمال که چنکانه‌لر مسلمان اولمدقلری کبی بت پرست دخی بولنمدقلری واضرار عالمه باشار بر طائفه اولدقلری ایچون تیمور طرفندن طرد ایدلمش اوله‌لر . اکر بونلرده کرك سماوی وکرك بت پرستلك کبی بر دین اولسه ایدی انك بعض آثاری اولسون کندیلرنده قالمق ضروری ایدی . زیرا عادات واخلاق قدیمه‌لرندن وحتی لسانلرندن بالنسبه قسم اعظمنی محافظه ایلدکاری حالده عقاید قدیمه‌یه دائر هیچ بر محفوظلری قالمامشدر . خوش عقاید جدیده‌دن دخی هیچ بر حصه‌لری یوقدر یا؟ بونلرده دینه ایمانه اعتقاده بکزر ذره قدر برشی یوقدر . هانکی قوملت یاننده بولنورلر ایسه بر درجه‌یه قدر کندیلرینی او قومه بکزه‌تملری ایسه ایلروده مبحث مخصوصنده کوریله‌جك خدعه کارلقلری اقتضاسندندر .

دنیا یوزنده ایلك انتشار ایلدکاری یرلرده یشایه‌کلان اهالی اولسه اولسه چین وهند طرفلرینك اهالیسی اولاق اوزره ظن ایدیله بیلور . هند ایله چیندن ماعدا بتون ممالك مسکونه اهالیسنك ینه هندستانه بر وطن اصلی ومشترکدن چیقوب انتشار ایلدکلری تورات کبی کتب قدیمه‌نك روایتندن ماعدا تدقیقات اتنولوژ یقیه ایله دخی تأیید ایتمشدر . ارباب فن وطن اصلیدن چیقان و ایلك مهاجرتنی اجرا ایدرك تا بر وطن جدید بولنجه‌یه قدر دونوب طولاشدقدن صکره بولدقلری وطن جدیدده ساکن اولان ملتلرك اشبو مهاجرت اولیه‌لرنده نره‌لردن کچدکلرینی ونه‌لر یاپدقلرینی اورالرده براقش اولدقلری آثاردن استدلال ایدرلر . چنکانه‌لر ایسه شمدیکی بدویت وکوچبه‌لك حالنده بیله هیچ بر یرده هیچ بر اثر براقمغه مقتدر اولمدقلرندن دخی استدلال ایدیله بیله‌جکی اوزره تیمور طرفندن هندن طرد اولنوب ده اوروپایه قدر انتشار ایلدکاری طریقلری تعیینه مدار اوله‌جق هیچ بر یرده هیچ بر اثر براقه‌مامقده معذوردرلر . ذاتاً بو انتشار بو مهاجرت بیکلرجه سنه اول وقوعه کلمش برشی اولمیوب عثمانلیلغك دور تأسسی کبی هنوز پك یکی برشی اولمسیله اوزمانلر ایسه قبطیلرك کچدکاری یرلرده آثار قدیمه وجدیده صاحبی برچوق ملل معموره بولنمسیله چنکانه‌لر اوقدر فقیر ومسکین اولسه‌لر بیله کذرکاهلرینی تعیین ایده بیله‌جك آثار براقمقدن ینه عاجز قالورلر ایدی .

او یله ایسه بونلرك هندستاندن چیقه‌رق اوروپایه قدر نصل انتشار ایلدکارینی ارباب تدقیق نه یولده تحقیق ایده بیلمشلردر؟

بوده اول قدر کوج برشی دکلدر .

بعض تدقیقاتده صورت معلومهٔ مبسوطه
قابل تطبیق اولمدیغی زمان انك صورت
معکوسه‌سنه مراجعت اولنور و بومرا-
جعت معکوسه‌دن فائده کوریلور . چنکا-
نه‌لر مسئله‌سنده دخی اکر یکدکاری یرلرده
کندیلری اثر براقه‌مامشلر ایسه او یرلردن
کندیلرینك الدقلری اثرلر ایله بونلرك
مهاجرت ابتدائیه‌لری حقنده فکر و معلو-
مات النه بیلور .

ایمدی لسانجه چهره‌جه اخلاق وعادا-
تجه هب بر اولان چنکانه‌لر مؤخراً اوروپا
وآسیا قطعه‌لرنجه کندیلرینه ممکن مرتبه
وطن اتخاذ ایلدکاری یرلرده ایلك لسانلر
ینه ایلك عادتلرینه هرنه ضم ایلمشلر ایسه
اوضمایم وعوارضه دقت اولنه‌رق اوچ
بیوك قوله تقسیم ایدلمشلردر . بواوچ
قولدن بریسی هندستاندن شماله طوغری
حرکت ایلیه‌رك افغانستانی ایرانی یکدکدن
صکره بحر خزری دخی غرب ساحلندن
یعنی قفقاس ایچندن مرور ایلیه‌رك روسیه
چوللرینه دوشمشلر و اورادن مولدووا
وافلاق ومجارستان واوستریا و بوهمیا وفرا
نسه وانکلتره‌یه قدر کیتمشلر .

ایکنجی قولی ایسه بصره کورفزینك
منتهاسنه کله‌رك بعده شط العربی اوکارینه
قاتوب مزاپوتامیایه کلمشلردر .

اوراده شط العربی فرات ودجله نهرلری
بوقاروده‌نبری ایکی چتال اوله‌رق کلوب
تشکیل ایتلرینه تبعیةً اشبو ایکنجی قول
دخی ایکی‌یه انقسامله اصل ایکنجی قول
اولان دجله نهرینك دلالتیله اناطولی ایچنه
قدر کلش واورادن روم ایلی ویونانستانه
وارناوتلغه وخرواتستانه طوغری کیدوب
اوچنجی قول اولان فرقه ایسه فرات
وادیسیله حلبه واورادن فلسطین طریقیله
مصره واروب بعده تونس و جزایر
وفاسدن جبل الطارق بوغازینی یکوب
اسپانیا و پورتکیزه واصل اولمشدر .
ایتالیاده کوریلان چنکانه‌لر ایکی نوع
اولوب برنوعی ارناوتلقدن یعنی سالف
الذکر ایکنجی قولدن ودیکر نوعی دخی
اسپانیادن یعنی اوچنجی قولدن کلمش
اولدقلری اکلاشلقده‌در .

چنکانه‌لرك اشبو مهاجرتلرنده انتشار-
لری نه‌قدر سریع اولدیغنه دقت ایدلمك
بحثمزك الٓمهم جهتنی تشکیل ایلر .

معلومدرکه تیمورلنکك سند وادیسندن
مروری میلادك ۱۳۹۸ سنه‌سنه مصادف
اولمشدر . حالبوکه اوروپاجه چنکانه‌لرك
الك اول کورلدکاری یرلر مولدوادرکه
کلیسالرده موجود اولان سجللر اشبو ایلك
ورودلری ۱٤۱٦ سنه‌سنه مصادف اولدیغنی
کوستریورلر .

ایمدی اون‌یدی اون‌سکز سنه ظرفنده

بویله بر هیئت مهاجره‌نك هندستاندن رومانیایه قدر بونجه چوللری طاغلری آشه‌رق دیلنه‌رك طولانه‌رق کیده‌بیلمسی حقیقةً بیوك برسرعتدیمکدرکه اکرکذرکاهلرنده‌برطاقم ملل معموره بولنمامش‌اولسه ایدی یوزلرجه سنه‌لر ظرفنده‌بونلرك‌اومحلره انجق واره‌بیله‌جکلری درکار ایدی .

برکره رومانیایه وصولدن صکره اوروپانك سائر طرفلرینه دخی نه‌قدرزمان ظرفنده منتشر اولدقلرینی کوره‌لم .

۱۴۱۷ سنه‌سنده یعنی‌رومانیایه وصوللرینك ایرتسی سنه‌سی مجارستانی یکوب بوهمیایه وارمشلر و ۱۴۱۸ سنه سنده اسویچره‌یه کیرمشلر و ۱۴۲۲ سنه‌سنده ایتالیاده ظهور ایتمشلرکه بوحال اسویچره ویاخود بوهمیادن‌ایتالیایه درت بش‌سنه‌ده واره‌بیلدکلری معناسنی‌افهام ایده‌مز . بلکه اناطولی طریقیله کلانلرك دخی دیکرلری‌قدر سرعتله کلدکلرینی کوستر . فرانسه‌ده چنکانه‌لر ۱۴۲۷ سنه‌سنده کوریلوب انکلتره‌ده ایسه دها صکره ظهور ایتمشلردر .

« ٤ »

ـ مقدار نفوسلرینه دائر بعض ـ
ـ تدقیقات ـ

چنکانه‌لرك مقدار نفوسی حقنده معلومات قطعیه یوقدر . بوبابده اجرا اولنان تدقیقات ایکی جهتلی اولوب بریسی بتون دنیاده بولنان چنکانه‌لرك و دیکری دخی یالکز اناطولی یا اوروپا جهتلرنده بولنانلرك مقدار نفوسلرینه دائردر .

طائفهٔ مذکوره‌نك عموم مقدار نفوسنه دائر مورخ قانتو شو حسابی درمیان ایلیوب دیورکه :

« اسپانیاده اللی بیك نفوس قدر چنکانه تعداد اولندیغی ادعا ایدلمشدر . مجارستانده اللی درت بیك ترانسیلوانیاده یوز درتبیك اوروپانك سائر محللرنده یدی‌یوز طقسان ایکی بیك افریقاده درتیوز بیك اوسترالیاده یکرمی بیك هندستانده بر ملیون بشیوز بیك واسیا قطعه‌سنك سائر طرفلرنده ایکی ملیون‌که بوحالده عموم‌چنکانه‌لرك مقداری درت ملیون طقوز یوز یکرمی بیکه بالغ اولور »

مؤلفین سائره بو مقداری پك مبالغه‌لی کوررلر . مأخذلرمزدن بریسی دیورکه :

« اوروپا قطعه‌سنده بولنان چنکانه‌لری یدییوز بیك قدر تخمین ایتمك دخی مبالغه‌در . هرطرفجه پولیسلرك صوك درجه‌یه‌قدر غیرتلری وار باب مدنیتك همتلری بونلردن برچوغنی دیانته ومدنیته‌الشدیرمش اولدیغندن الیوم جداً کوچبه حالنده بولنان خالص چنکانه‌لرك مقداری کرکی کبی آزالمشدر . بناءً علیه شمدی سکسان بیکی

صربستان ایله اوروپای عثمانی اوتوز بش
بیکی مجارستان و ترانسیلوانیاده و اوتوز بیکی
اوستریانك سائر ولایاتنده قرق بیکی روسیه
ولهستانده اون سکز بیکی انکلترهده یکرمی
بیکی ایتالیاده اوچ بیکی اسپانیا و بلچیقاده
بیك بشیوزی پروسیاده ایکی بیکی المانیانك
سائر طرفلرنده بشیوزی اسوچ و نروژده ایکیو-
زی یونانستانده اولمق اوزره انجق ایکیوز
سکسان بیك نفوس موجود اولهبیلور »

بزدیرزکه شو ایکی تخمین ارهسنده پك ده
بیوك برفرق یوقدر . یالکز اوروپا قطعه-
سی اوزرنده یدییوز بیك نفوس چنکانه
بولندیغی تخمین ایدنلر بو قومیته منسوب
اولان بالجمله نفوسی مراد ایتمشلر ایسه مبالغه
دکلدر . زیرا ایکنجی حسابده یالکز
الحالة هذه هنوز چرکه نشین اولان و مدنیت
موجوده دن کندیلرینی بالکلیه خارجده
عد ایدن چنکانه لر تخمین قلندیغی بو
حسابی درمیان ایدن مؤلف اعتراف ایدیور .
هم ده شمدی یه قدر دین و تربیه قبول
ایتدیرلمش اولانلرینك مقداری اپیجه برشی
اولدیغی و بناءً علیه اصل چنکانه لرك
مقداری ازالدیغی اعتراف اولندقدن صکره
عموم اوروپاده ایکیوز سکسان بیك چنکانه
بولندیغی تسلیم ایدیلیور .

بو یله هنوز چرکه نشین و دائرهٔ مدنیتدن
خارج اولهرق ایکیوز سکسان بیك چنکانه
موجود اولدیغی تخمین قلنور ایسه هر بری
بر رصفته کویلرده قصبه لرده اهالیٔ قدیمه
صره سنه چکمش اولانلرك مقدارینی سکز
یوز بیك تخمین ایتمك نه دن مبالغه یه حمل
اولنسون؟ ذاتاً ایکی مقدارك ارهسنده
ثلث ثلثان نسبتنده بیله برفرق یوقدر .

« ۵ »

ـ اشکال ممیزه و قابلیت خاتمه لری ـ

هر ملتك شکل و سیماسنده کندی قو-
میتلرینه مخصوص اولهرق برطاقم حاللر
وطورلر واردرکه برآدمك اناسی و یاخود
باباسی و یاجد و جده لرندن بریسی بشقه
برقومه منسوب اولوب ده او آدمك خون
قومیسنه بشقه برقان قارشدیرمامش ایسه
او کسه نك هانکی قومدن اولدیغی ارباب
دقت درحال کشف و حکم ایدرلر .

چنکانه لرك کندی قومیتلرینه مخصوص
اولان اشکال ممیزه عادتا سند نهری کنارنده
بولنان هندی همشهریلرینك عینیدر . یعنی
اوزون بویلی نحیف اندام زیادهجه اسمر تن
ایله غایت قاره کوزلر قاره قاشلر و صاچ
صقال و سائر توکلرك هم سیم سیاه هم ده قالین
و سرت اولمسندن و دیشلرك ایسه همان سائر
هیچ برملتده بولنه میه جق قدر کوچك و صیق
و بیاض بولنمسندن عبارتدر .

چنکانه لرك کنجلرنده و بالخاصه قزلرنده
بویه نسبتله اوموزلرك کنیشلکی و اکا

ـبتله بالك اینجه لکی و بله نسـبتله قیچك
وکلکی و باجاقلرك ودیزلرك دوزکونلکی
وقدر کوزل برتناسب وجوده کتوررکه
باب دقتدن پك چوقلری بوتناسبه واوقدو
مت موزونك سبك خرام دخی اولمسنه
اصلی چنکانه لرك خوشیٔ اندامنه حیران
لمشـلردر ۰ یالکز چهره لری پك چرکین
ولدیغندن بو بد چهره نك نظرلرده موجب
ولدیغی نفرت حـلاوت اندامل ینی دخی
ظرحیرتدن ستر ایلدیکنه متأسف اولمشلردر ۰

برمحرر دیـورکه : جهـانده الك ماهر
قاص ویارقاصه اولمق ایچون نصل بربویه
نه قدر چویکلکه لزوم وار ایسه چنکانه
نجلری تمامیله مالکدرلر ۰ حتی بونك ایچو
ـرکه برچوق یرلرده وبالخاصـه اسپانیاده
ك ماهر کوچـکار چنکانه لردن ظهـور
یدوب بونلر اجرا ایلـدکاری رقصـلر ایله
رباب تماشایی حیران ایدرلر ۰

بعض مملکتـلرده چنکانه قزلری میا
ده اوقدر کوزللری واردرکه جمالپرسـت
لنلرك بونلره علاقه ایتاملری قابل اوله مز ۰
صاحب جمالر مطلقا ملزدرلر ۰ ملزلرده انا
ه بابانك اشکال مخصـوصه لری بر نسبت
ملـو بهده اولمز ایسـه یاوریلر انادن ده
ادن دها پك چوق زیاده چرکین اولـور.
ده انا ایله بابانك اشکال مخصوصه لری بر
بت مطلو بهده اولدیغی زمان چوجقلری
اناسندن ده باباسندن ده پك چوق زیاده کوزل
اولورلر ۰

برچنکانه قزی اکر غایت بیاض تنلی
وآچیق صاری توکلی برارکك ایله اجتماع
ایدرك برچوجـق طوغوره جق اولسـه
چنکانه لکه مخصوص اولان اسمرلکی بالکلیه
تحول ایده جـکی کبی قیللرینـك سرتلکی
وقوزغونی سـیاهلغی دخی اعتدال ایدرك
قو یو قـومرال رنکلی یومشاق توکاری ده
جالب انظار حیرت اولور ۰ بونکله برابر
کوزلرینك سیـاهلغی ودیشلرینـك کو-
چکلکی و پارلاقلغی و اندامنده کی حلاوتی
ینه باقی اوله رق بناءً علیه والده سنه اصلا
قیاس قبول ایده میه جك قدر کوزل اولد-
قدن فضله البتـه باباسـندن دخی کوزل
اولور ۰

چنکانه لرك قابلیت خلقیـه لری یالکز
رقاصلقدن ده عبارت دکلـدر ۰ بو ملتك
طمـارلرنده جنکاورلك وقهرمانلق قانی
جولان ایتـدیکی جهتـله عسـکرلك کبی
کمیجیلك کبی شجـاعت وبسـالته موقوف
اولان صنعتلرك هیچ برینده بولنه مزلر ۰
طبعلرنده علویت وفکرلرنده لزومی قـدر
جودت اولمدیغی جهتـله ریاست وسـائر
صورتله مأموریت رسمیه ده وصنایع دقیقه
ونفیسـه ده دخی اهل اوله مزلر ۰ ضعف
قلب اربابی هیچ بر وقتده حیله لی وخدعه لی

ايشلردن بشقه بر ايشده بولنه‌مدقلری کبی چنکانه‌لر دخی قلوب ضعیفه اربابندن او- لدقلری جهتله الڭ بیوك قابلیتلرینی قاجیلیق خرسزلق طولاندیریجیلق کبی صنعتلرده کوستررلر . قلوب ضعیفه وطبیعت دنیه اربابنڭ کندیلرینه لایق کوردکلری صویتاریلق حقه‌بازلق مسخره‌لق کبی صنایعه چنکانه‌لر قابل اولدقلری مثللو چالغیجیلغه دخی استعدادلری وار ایسه‌ده صنایع نفیسه‌نڭ تیاتروجیلغه و بسته‌کارلغه عائد اولان قسمی اویله دنائت طبع اربابنه لایق ویسراوله‌جق شیلردن اولمدیغندن چنکانه- لرڭ بومرتبه‌لره وصولی ومثلا بونلرمیانده بیوك بر اقتور واقتریس ظهوری و یاخود ممتاز بر بسته‌کار صدوری هیچ کورلمامشدر .

انسانی هرمسلکده درجات عالیاته اعلا ایلیان شی علو طبع وهمت بلند او- لوب ارباب مسکنتڭ هیچ برمسلکده مراتب عالیه‌یه واره‌میه‌جقلری وبالفرض قضانوعندن برکره‌جك وارمش اولسه‌لر دخی یوکسکلره چیقمغه صفراسی مانع اولدیغی حالده بلا اختیار بر یوکسك یره چیقاریلی و یرمش اولنلرڭ کوزی قراروب دوشدکلری کبی دنی طبع اولنلرڭ دخی او قضا نوعندن واردقلری مرتبهٔ عالیه‌ده دیکیش طوتدیره- میه‌رق مرنکون اوله‌جقلری حقیقتی چنکانه‌لرڭ حالی پك کوزل تأیید ایلر .

چنکانه‌لرده تیمورجیلك ایله اشتغال واردر . ماشه صاج اياق اسقاره فلان یاپمقدن ایلرو یه وارەمزلر . ماکنه ادوا- تندن بریسنی یاپه‌بیله‌جك قدر ماهر تیمورجی چنکانه‌لر میانده همان هیچ کورلمامشدر .

قاشق وقوطی وقواطه وسائر بومقوله اشیایی یاپمق درجه‌سنده عملیات خشبیه ایله اشتغال دخی چنکانه‌لرده واردر . فقط بونلر میانده هیچ بر ماهر طوشان و یا او یمه‌جی شهرت الامشدر . هانکی صنعتله اشتغال ایدرلر ایسه او صنعتك الڭ اشاغی درجه‌سنده قالورلر .

بوقومڭ الڭ بیوك قابلیتی فقر ومسکنته مقاومت ایده‌بیلمکدن عبارت اولوب اکر بومقاومت بر فضیلت عد اولنور ایسه چنکانه‌لر قناعت وصبروتحمل خصوصنده برچوق قوملره تفوقلریله افتخار ایده بیلورلر .

احمدمدحت

مابعدی وار

—ه—

« ضرورت »

یکرمی طقوزنجی جزؤدن مابعد :

وقت اولیورکه : دوستلرمك، ابوینا چهره‌لری، براغاج، برقیا، برسوقاق کوشه سی کوزمك اوکنه نیجه خاطره

کنور یبورکه: شو حال استغراقدن، پارس
سـقالر ینك صداسی بنی ایقاظ ایدییور .
اوف ! اوزمان نه‌درجه کرفتار اضطراب
اولیورم !

اکثریا کوشهٔ انزوام اولان اوطه‌مه —
فکراً وجسماً بیتـاب اوله‌رق — کیروب
برکوشـه‌جکه اوطور یبورم . اوراجقده
خیـالاته طـالوب قالیورم . اویله آجی،
مظـلم، دلخراش خیـالات که : تخطری
باعث خوف وخشیت اولیور . هر شی
بیچـاره ابو یمنی بختیـار ایده‌مدیکمی بکا
اخطار ایدییور . بوکبی تخطراتك کافه‌سی
بنی بوغمق ایچون اوزریمـه هجوم کو-
سـتریبور . اوف ! بوراده هر عادتمی
غائب ایتدم . بمـك زمانلری بیـله تبدل
ایتـدی . جنوه‌ده اضطرابات چکـدیکم
اوطه‌م، آلشمش اولدیغم انسانلر، حتی سو-
قاقلر بیـله وارد خاطرم اولـدقجه متأسف
اولیورم .

اکثریا، میدانده هیچ برشی اولمقسزین
الك اسکی برماده‌نك، حتی برچوراب پارچه-
سنك، بردیز باغنك مشـاهده‌سی بکا زمان
ماضی‌یی تذکار و زمان حالك بالجمله آلام
واکداری بنی اضطراباته کرفتار ایدییور.
انسـان « ضرورتنی » بولسـه، یوزینه
قارشـو نه‌قدر لعنتخوان اوله‌جـق ! الم
وکدرمدن بیله استفاده ایده‌میورم .

تحلیل وتجسس فکری دائما هرشیئك
نشوه‌سنی محو ایدییور .

یکرمی بر سـنه‌لك برروح پر یشـانك
انفعالاتی، شـبهات عقیمه، شواهق جبالمز
اوزرنده غروب شمسده حصوله کلن شان
وشرفـدن دها آز بر زمان امتـداد ایدن
بر سـعادتك اسف مبهمی، آلام حقیقیـه،
اکـدار خیالیـه ، روحه کوك صالوب
پکلشمش اولان شجرهٔ بلا ومصیبت حقنده
حاصل اولان اعتقاد متین، ثروتك بزی کاملاً
مسعود ایده‌میه‌جکنه اعتماد رصین، ایشـته
بونلرك هپسی بیچاره روحمی تعجیز وتعذیب
ایدییور . اوف ! دوست یکانه‌م ! بدبخت
طوغانلر، نه‌قدر بد بختدرلر !

بعض زمان اولیورکه: قولاغمده برهوا
موسیقه‌سی طنین انداز اولیور . انسـان
قاصرغه‌سـندن حاصل اولان بر آهنـك
سـوداوی وعجیب کره‌دن کره‌یه اهتزاز
ایده‌رك بکا قـدر واصل اولیور . ممالك
بعیده انهار ینك افق خیاله چارپدیغی کبی
سکونت افزا ومحتشمانه افکارك احتمالاتی‌ده
فکرمك افقنده نمایان اولیور صانیورم .

لکن، حیات حقیقیه اوزرینه برعو-
دت ظالمـانه ایله هپسی محو اولیـور .
هپسی ! قاچ کره، (ژان ژاق روسو)نك
شو سوزینی تکرارلادم : « ای چامورلی
ودومانلی شهر! » بوزواللی آدمجکزده بوراده

نه‌قدر اذا وجفا چکمش ایدی ! اوده بنم کبی منفرد، سرسری، معذب، لکن جدی ووقایع عظیمه‌یه مصادف بر عصرك آلتمش سنه‌لك بر بدبختی اولدیغی حالده پارسده آه وانین ایله امرار حیات ایتدی . بن ده شمدی بر انین درونی ایله امرار حیات ایدیورم . بوندنصکره برچوقلری‌ده واویلا کنان اولمق ایچون بورایه کله‌جکلردر .

ای عدم آباد ! عدم آباد !

ایکی اوچ دقیقه قدر برحال استغراق و بیهوشیده بولندم . بر کون (اوپرا) ده موسیقه‌نك آهنك سحارانه‌سی، کرفتاری بولندیغم محن ومشاقی، بکا اونوتدرمش ایدی .

ظرافت ونفاستی، احتشامی، دنیاده بزی برحال خشنودیده یاشاده‌جق موادك کافه‌سنی نه قدر سودیکمی بیلیرسیکز ! ایشته، جنوه‌ده بونجه غریب وکبار چهره‌لرك، مخلوقات نازکه‌نك، اعاظمه منسوب خدم وحشمك، والحاصل طبیعتك دبدبه وظیفه‌سی میاننده مدنیتك دارات واحتشامنك منظرهٔ حیرت افزاسنك ایقاع ایتدیکی تأثیراتی، پارسده اوپرادن بشقه بر یرده بولمه‌مدم . اویله منظره‌که : مملکتمز ده اولسه احتمال‌که جنوه‌یی اوروپانك برشهر یکانه‌سی عد ایتدیره بیلیر !

موسیقه‌نك آهنك اعجازکاری‌سی، تیاترونك زیب وفری، اوجه‌لره زینتبخش اولان تووالتلر، چهره‌لر، والحاصل بوکبی آلایشك کافه‌سی بنی بر دریای حیرته صالدی . کندیمی : پرنس، زنکین، معزز برانسان ظن ایتدم .

بویله برعالمك رواقی، یالکز بنجه مجهول اولدیغی ایچون هالهٔ تحری ونفاسته محاط اولان نظرمده اشکال وتصاویر دلفریب ایله منقوش ومصور بولنیوردی . بولندیغم حالی اونوتمش کیتمش ایدم . دها طوغریسی، اوحال ضرورت اشتمالك بنی ترك ایتدیکنه اینانمق ایچون، فکرمه غلبه چالمغه‌چاره آرایوردم .

هرنه‌قدر تیاترونك عوامه مخصوص موقعنده، اطرافم برطاقم پلاسپوش مخلوقلر ایله محاط ایدیسه‌ده، نظرمی قارشومده بولنان لوجه‌لر تسخیر ایتدیکندن، انلردن بشقه بر یره کزدیره‌مزدم . اویله بر بحر محیط خیاله طالمش ایدم‌که : اوراده بنی، امیدلر آهنکار، زینتلر، وقار وعظمتلر استقبال ایدیوردی . بو حال، یارم ساعت قدر امتداد ایتدی . اوف ! بوزمان قلیلی تعقیب ایدن ازمان واوقات نه‌قدر کدورت انکیز ایدی ! نه‌قدر آجی ایدی ! اوخ ! اوتوز بیك فرانق بر واردات ایله بدبخت اولمق نه‌ایی شیدر ! خیرخیر، شوعباره‌می

معذور کوریکز . حسیاتم بنی اتعاب ایدیور . قلمی المدن براقیورم . کریوهٔ تخیله کیدیورم .

بوکون — که کانون اولك یکرمی یدیسیدر ـ تکرار قلمی اله آلیورم . معذبم . همده اضطرابم دائمیدر . پك چوق زمانلرم مخوف ومدهش برصورتده کذران ایدیور . لکن ، شکایاتم ایله آرتق سزیده اوقدر یورمق ایستهمم شمدی نصف اللیلدر . آیك ده یکرمی سکزی . نه وظیفهم ! حالا بر طاقم آرابهلر ، اوزاقدن اوزاغه ، یووار . لانوب کیدیورلر . بونلر (اودهئون) دن [*] چیقمشلردر . الم وغم ، شتا ، شب تاریك ، انزوا ، اورتالقده حکمران اولیور . بن ، (سنژرمن) سوقاغنده واقع بر خانهنك دردنجی قاتنده برآتش باشنده اویانق طو . ریورم . اولدقجه ظریف اولان اوطهم تك وتنهادر . بن ایسه ، قسوت وملالم ایله قارشی قارشی یه یکجوب بیزبان ولال اوطو . روب طور یورز .

ظن ایدیورمیسکزکه : آرتق قادینلری سومیورم ؟ بو بابده کی ارزوی طبیعتم اصلا اکسیلمدی . بونك تناقصی ، کدرله کاملاً اریوب محو اولمامه توقف ایدر .

لکن ، بن خیالات جدیدهیی احیایه سهولتله موفق اولورم . . . .
. . . .

دوستم ! برکره بدأ وترك ایتدکدن صکره ینه مکتوبمه دوام ایدیورم . اقشامدر . ساعتده سکزدر . مارتك اوتوز بریدر . کدردن عادتا دلی کبی یم . بولندیغم حال نومیدی قوای موجودهمی ابطال ایدیور . بوکون اوقدر مضطرب ومعذب ایدمکه : بوعذاب الیمك وشو اضطراب شدیدك درجهسنی بنم کبی بر انسان آنجق تقدیره مقتدر اوله بیلیر . والحاصل بواقشام برصتمه نو بتی وجودمی پك فنا صارصدی . بوبر تعب معنوینك تأثیر شدیدندن ایلرو کلمشیدی . دیکله یکز : هیچ اولمزسه ، برکون مسعود اوله بیله جکمه کندیمی اقناع ایده بیلسهم ! لکن استقبالی تفکر ، زمان حالی بر سحاب ظلمت وقسوت ایچنده کوسترمکه سبب اولیور . بنی پك ایی بیلیرسکز . طبعمك غرابتندنده خبردارسکز .

محمد نادر

مابعدی صکره

—٥—

فنیه

(فن منافع الروح نباتی)

شعلهبار لاتین چیچکی

« لاسیانس پورتو » نام مجموعهٔ فنیه . دن ترجمه اولنمشدر :

(*) (اودهئون) آتنهنك آثار تذکاریهسندن بریدرکه وقتیله اوراده موسیقی وشعر مسابقه ورقابتی ایچون اجتماع اولنوردی . بو اسم ، پارسك ایکنجی فرانسز تیاتروسنه ویرلمشدر .

١٧٦٢ سنه‌سى تموزى اثناسنده فن
نباتات علماى بنامندن لينه‌نك كريمه‌سى
مادموازل اليزابت قيريستن لينه برلطيف
آقشامده باغچه‌سنده كزينيور ايدى . هوا
صيجاق، ثقيل ونمناك اولوب حامل كو -
رونديكى برمقدار كلى الكتريق قريباً بورا
ظهورينه دال اوله بيلير ايدى . مع مافيه
كنج قز كيجه‌نك صورت ورودينه‌وپدرينك
يد مهارتكارانه‌سيله طو پلانمش رنكارنك
وغريب المنظر چيچكلرك كثرتنه عطف
لحاظهٔ حيرت ايديوردى . اشته بوصره‌ده
لاتين چيچكلرندن بريسنك كوكنده بربارقهٔ
شعله بار كورينه‌رك بر ثانيه‌يه قريب مدت
دوام ايتمش اولمسى‌ده نظرحيرتنه چارپدى .
پدرينك سايهٔ تدريساتنده فن منافع الروح
نباتيدن بى خبر اولميان قز ايچون بو بارقهٔ
شعله بارك موجب اولديغى حيرت وتعجبك
درجه‌سى پك قولاى آكلاشيله بيلير .
زيرا كنديسى او وقته دكين هنوز بويله
برعجيبه كورمامش ايدى . كيفيتى درحال
پدرينه اخبار ومعلومات لازمه‌يى‌ده اعطا
ايلدى . مؤخراً بوتدقيق حقنده پدرينك
استوقولم اقادمياسنه مخصوص لوايح ميا -
ننده نشر ايتمش اولديغى لايحه مندرجاتنك
غرابتنه نظراً كيفيت هرپرده بادئ حيرت
اولمشدر . فقط ايش بو درجه‌ده قالمدى .
دها براز صكره نركس، خشخاش و بيوك
هند قرنفيلى كبى چيچكلرده‌ده بعض علائم
ضيائيه كورلمش ايسه‌ده سوركسزلكنه
نظراً مادموازل لينه‌نك كورديكى علائم
ايله بركونه مطابقتى اولوب اولمديغى نظر
تدقيقه آلنمامش وفقط بو كبى شكوفه‌لرى
حاوى اولان ليمونلغك درجهٔ حرارتنى
تزييد ودرونندن خفيف برجريان الكتريقى
امرار ايدلديكى حالده بتون چيچكلرك
شعله‌بار اولوب ضيا خرمه‌لرى نشر ايتمش
اولدقلرى كورولمشدر .

لاتين چيچكلرنده موجود فوسفورك
اثر غريبى اولان بو حال هرنه قدر لينه
زماننده مجهول ايسه‌ده او زماندن دهاپك
چوق عصر اول‌لرى انسانلرك انظار
حيرتنه چارپمش اولديغى بيان ايده بيليرز .
مثلا چينليلرك (فو يون چون لن) نام
كليات علوم وفنونى مطالعه اولنديغى
تقديرده جامبولى حكمدارى باقينك زبون
پنجهٔ عشقى اولان پرنسس ماى شينك ماجراى
عشق وسوداسى حقنده شوفقره‌يه تصادف
اولنور . باقين عاشقه‌سنه الك لطيف الك نظر
رباهدايايى تقديمدن كرى طورمزسه‌ده بونلرك
هيچ بريسى محبوبه‌سنه اولان درجهٔ عشق
ومحبتنه معادل اوله‌مزايدى . برآقشام محبو -
بهٔ دلاراسنى دها زياده مفتون ايتمك اوزره
محبوبه‌سنى بيكارجه شكوفه‌لر وبالخاصه لاتين
چيچكلريله مزين مكلف برسرايه دعوت

وکندیسی بر بیاض فیله راکب اولدیغی حالده شعله بار اولان لاتین چیچکاری آراسندن بردن بره محبوبه‌سنه عرض چهرهٔ محبت ایلدی .

کلیات مذکوره‌نك بوروایتی اویله افسانه قبیلندن برشی اولمیوب لاتین چیچکار ینك شعله بار اولمسی دها اوعصرلرده دخی معلوم بولندیغی کوسترر .

بو عجیبهٔ نباتیه مادموازل لینه‌نك انظار حیرتنه تصادف ایلدیکی زمانده ایدی که او یسالده نباتات باغچه‌سی دیرکتوری موسیو فیریه‌ز دخی بونی مشاهده ایدرك تدقیقنه قویولمش ایدی .

مع مافیه لاتین چیچکی تدقیق ایدیله‌جك اولورسه شایان اهمیت برشی بولنمز . شبلی یه مخصوص برشکوفه اولدیغی حالده ١٦٨٦ سنه‌سنده اوروپایه کتیرلمش اولان بونبات مهمیز شکلنده وآزچوق بر برینه مربوط بش عددغیر مساوی وریقات کاسیه وبش عدده ورقهٔ تویجیه‌یی حاویدر . اون عدددن عبارت اولان اعضای تذکیر. یه‌سی ایکی حلقه‌وی اوزرینه صره‌لنمش ایسه‌ده بونلرك کافه‌سی مستعد نمو دکلدر .

تدقیقات کیمویه نتیجه‌سنده لاتین چیچکنك تره‌ده بولنان کسکین آجیلق کبی برماده‌یی حاوی اولدیغی ونبات مذکورك مضاد حفر اولمسی بوندن نشأت ایلدیکی

و بوندن بشقه برمقدار کلی فوسفوری دخی محتوی بولندیغی ثابت اولمشدرکه بالخاصه کیفیت اخیره نظر دقته النمغه شایاندر .

چیچکدن انتشار ضیا خصوصی الکتریق تأثیراتیله ده حاصل اولمقده اولدیغی مشاهده ایدلمش و بو بابده‌ده تدقیقاته کیریشلمش ایسه ده مثمر اوله مامشدر . فقط چیچکارك یشیل اولان عموم سطحی متمادیاً مثبت وکوکنده بولنان مایع دخی منفی الکتریق حاویدر . لکن بالجمله نباتاتده خاصهٔ الکتریقیه موجود اولدیغندن لاتین چیچکنك شعله‌بار اولیشی الکتریقدن ایلری کلمش ظن اولنه‌مز .

بوغریبه‌نك اسبابنی آکلایه بیلمك ایچون مذکور چیچکده فوسفور بولنمقده اولمسنی وحرارت والکتریقك تأثیراتنده‌ده دوچار اولمقده بولنمسنی نظردقته الملیدر .

چیچك دنیلن کیمیاخانهٔ غریبه‌ده قاربون ضو ومولدالماء کبی شیلرك وقوعه کلان تحولات عجیبه‌سی دوشونیله‌جك اولورسه فوسفورك دخی برچیچکده نه حالده بولنور. سه بولنسون مرکبات مثانیهٔ فوسفور حالنه کیره بیله‌جکی وتأثیر حرارت والکتریق ایله بونك‌ده شعله‌بار اوله بیله‌جکی درحال تسلیم اولنه بیلیر .

هرنه دنیلیرسه دنیلسون ازهار مذکو. ره‌نك شعله‌بار اولمسی مسئله‌سی هنوز پردهٔ

مجهوليت ايچنده‌در . حكماادن بعضلرى بونى نظردقته الماش و بعضلرى ده ازهار مذكوره‌ده بوكبى برحالك وجودينى انكار ايلمش ايسه‌ده عجيبهٔ مذكوره‌نك نادرالوقوع اولمسى بسبتون عدم وقوعنه دال اوله‌ميه‌جغى ومادموازل لينه وموسيو فيريه‌ز كبى ذواتك مشاهداتى دخى صحت وقوعنه حجت قويه اولديغى دركاردر .

« سلانيكلى توفيق »

—٥—

« نه سحردر نه كرامت »

١٨٠٨ سنهٔ ميلاديه‌سنده فرانسز عسكرى اسپانيا اوزرينه هجوم ايدرك هرطرفى ضبط واستيلايه باشلامش ايدى . اسپانيا و پورتوغال اهاليسنى دوچار وله وحيرت ايدن بومهاجمه اثناسنده ليزبون بيوك كليساسنده معجزنما بر يومورطه خلقه زيارت ايتديرلمكه باشلادى . بو يومورطه اوزرنده من طرف الله دنيلمكه شايان اوله‌جق صورت غريبه‌ده بر يازى اولوب مألى ايسه فرانسزلرك يقين برزمانده مغلوب ومحو اوله‌جقلرندن عبارت ايدى .

پورتوغال اهاليسى دخى اسپانيوللر كبى سريع الاعتقاد وساده‌دل آدملر اولدقلرندن اشبو يومورطه‌دن الدقلرى خبره جداً ايناندیلر . اهالى برشيئه جداً اينانوبده اعداى مستوليه‌يه دخى اكا كوره مقاومت كوستره‌جك اولورلر ايسه بو يولده‌كى مقاومتلرك نه درجه‌لره قدر مشكلات عسكريه‌يى موجب اوله‌جغى امور ديده ضابطانك معلوملريدر .

فرانسز قومانداني پورتكيزلرك اشبو اعتقادلرينى اخلال ايتمك ايچون بر كوزل يول بولدى . شويله‌كه:

برقاچ كون صكره ليزبون شهرنده هر سوقاقده يوزلرجه يازيلى يومورطه‌لر فروخت اولنمغه باشلادى‌كه بونلرك هر برى اوزرنده فرانسزلرك مغلوب اوله‌جقلرينى خبرويرن ايلك يومورطه‌يى تكذيب ايده‌جك يازيلر منقوش ايديلر . پورتكيزلر بونى‌ده كورنجه ارتق نه فكرومطالعه‌ده بولنه‌بيله‌جكلرى خصوصنده بالكليه متحير قالمشلر ايسه‌ده فرانسزلرك مغلوبيتنى يالكز بر يومورطه خبر ويرديكى حالده بيكلرجه يومورطه انك عكسنى خبرويرمكله البته شوا كثريته اينانمق لازم كله‌جكى خصوصنده قرارقيلديلر .

هله يازيلى يومورطه‌لرك اويله من طرف الله منقوش اولميوب صنعى اوله‌رق نقش ايديله‌بيله‌جكلرينى و بو عمليات نه يولده اجرا ايلمك لازم كلديكنى مبين برده تعريفنامه نشر ايدلنجه پورتوغال اهاليسى ايلك ايمان و اعتقادلرندن نادم وپشيمان اولمشلر ايدى .

ایمدی یومورطه اوزرینه ایشلنیلان نقوشی یاپمق ایچون مراجعت اولنه‌رق تدابیر غایت ساده بر عمل فزیقی و کیمیوی اولمغله بروجه آتی نقل اولنور :

* * *

یومورطه‌نك قبوغی اوزرینه هرنه یازلق و یاخود نقش ایدلمك آرزو اولنور ایسه بالمومی و یا طون یاغی ار یتوب انی مرکب یرینه بالاستعمال یازملی و یا نقش ایتملی .

بعده بو یومورطه‌یی سرکه و یاخود صولندیرلمش تیزاب کبی خفیف بر حامض ایچینه آتملی . بالمومی و یاخود طون یاغنك ستر ایتمش اولدیغی محلاردن ماعدا یومورطه‌نك قبوغنی اشبو مایعلر براز ایچلتەرك محال مستوره‌سی ایسه صانکه قبارتمه یازی صورتنده بللی قالور .

بو عملیات پك قولای و ساده ایسه‌ده حسن اجراسی ایچون اینجه مهارت لازم اولدیغندن هر تجربه ایتمك ایستیانلر همان ایلك دفعه‌ده تمامیله موفق اوله‌مزلر . براز ممارسه پیداسندن صکره ایسه هرکس تمامیله موفق اوله‌رق یازیلی یومورطه‌لر حقنده انظار حیرتی جلب ایده‌بیلورلر .

شوقدرکه هم یومورطه‌نك اوزرینه یازیلر یازمق و هم‌ده یومورطه‌نك بیاض و صاری یسنی بوزمامق یعنی پورتوغال اهالیسنك قاندقلری کبی یومورطه کویا طاوغك قرنندن بویله محکوك چیقمش کبی ظن ایتدیرمك لازم کلور ایسه اول باول یومورطه‌نك ایکی اوجلرینه برر دلیك آچه‌رق بیاض و صاری یسنی چیقارملی . بعده بو دلیکلری بالمومی ایله طیقایوب حامض ایچینه آتملی اما پك خفیف قاله‌جق اولان اشبو قابوقلری صویه باترمق مشکل اوله‌جغندن یومورطه‌یی بر ایپلك ایله بر جسم ثقیله ربط ایدوب حامضك موضوع اولدیغی قابك تا دیبنه باترملی .

ایمدی یومورطه بو صورتله نقش ایدلدکدن صکره دلیکلردن ایچینه تکرار بیاض ایله صاری یسی آقیتلوب دلیکلر دخی بر مهارت مخصوصه ایله طیقانور ایسه طاوغك قرنندن اویله محکوك اوله‌رق چیقمش اولدیغی اینادیرمق درجه‌سنده انظار حیرتی جلب ایتمك ممکن اولور .

* * *

پورتوغال اهالیسنك بر معجزه و یاخود بر اثر سحر عد ایلدکلری بو صنعت شمدیلرده پاریسده اوقدر عادیلشمشدر که اوزرلرنده درلو درلو بیتلر منقوش اولان یومورطه‌لر اوجوز فیئاتله پاریس سوقاقلرنده صاتلمقده بولنمشدر .

حالبوکه یومورطه حقنده « لاناتو » یعنی « طبیعت » سرلوحه‌لی بر مجموعهٔ

فنيه‌دن نقل ایلدیکمز بوفقره‌دن اول بزدخی اناطولیدن کلمش برطاقم یازیلی المالری کورمش و بر زمان غزته مزه دخی درج ایلمشیدك .

قاوون قباق قارپوز المانرج پورتقال کبی قبوقلی میوه‌لر اوزرینه آرزو ایدیلان یازیلری یازمق ایچون اتخاذ اولنه جق طریق بوراده لری نقش ایتمکدن دها قولایدر .

میوه‌لر هنوز پك تازه ایکن اوزرلرینه عادتا مرکب ایله مطلوب اولان شیلری یازملی . فقط یغمورلی هوالرده بو مرکبلرك ایصلانوب بوزلماملرینه دقت ایتملی . اکر بالمومی کبی برماده ایله یازیله‌جق اولورسه دهااعلا اولور .

یازلدقدن صکره میوه‌لری کندی حاللرینه براقلی . بونلرکاله کلدیکجه قبوقلری صارارمق قزارمق و یاخود قارارمق کبی رنکجه برتحول کوستررلر . مرکب التنده‌کی یرلری ایسه یازلدقلری زمانکی رنکنده قالورلر . اوحالده من طرف الله یازیلی خلق اولنمشلر قدر غریب برشی اولورلر .

احمد مدحت

—o—

مواد ادبیه

اسکدارلی سالم سلیمان بك افندی حضرتلرینك برغزل عالیلریدر :

*

دیمم مألوف شرك اول مذهبنده بیلز مسلمان اول
ولی چرك ریا وسمعه‌دن پاکیزه دامان اول

رو یتله ظفر قابلی کنه حکمت حقه
سن ایستر ابن سینا ایستر افلاطون یونان اول

رفوی اختصاص اورمقسه مقصد فروه وصله
کتان وش چاك چاك تاب عشق ماهرویان اول

سنك تشریفکه وابسته‌در کرمیت مجلس
کل ای روح روانم نشوه بخش بزم رندان اول

واروب برلحظه جك آیینه‌یه عرض ایله اندامك
نه‌دجلو قامتك وارسرو نازم باقده حیران اول

مسخردر شکوه طبعکه انس و پری الحق
سریر نظمه بو اعجاز ایله سالم سلیمان اول

—o—

« تذکرة الشعرا »

سرآمدان شعرای عصره مخصوص اوله‌رق برتذکره جمع وتنظیمنه شاعرحمیت مآثر علی روحی بك افندی طرفندن تشبث بیورلدیغنی کچنلرده ترقی پروران ادبه تبشیر ایلدیکمز صره‌ده داخل تذکره اولمق آرزوسنده بولنه جق ارباب آثارك تذکره‌یه نه‌لر اهدا بیورملری لازم کله‌جکنی واستانبولدن بشقه یرلردن ارسال آثاره همت ایده‌جك شاعرلرمزك بونلری حزیران رومی

نهايتنه قدر كوندرملرى مرجو بولنـديغنى
دخى بيان ايتمش ايدك .

شمدى يه قدر درسعادتده بولنان برخيلى
اعاظم ادبامز تذكره يه قونلق اوزره روحى
بك افندى يه آثار اهداسنه عنايت بيور .
دقلرى كبى خارج دارالخلافه دن دخى طربزون
واليسى سرى وماردين متصرف سابق سعيد
پاشالر حضراتى كبى ذوات كرام شرفبخش
تذكره اوله جق بعض اشعار مقبوله كوند.
رمكله اظهار حس شاعرانه ايلمشلردر .

شوحالده تذكره نك ترتيبى قوه قريبه يه
كليور ديمك اولور . بناءً عليه كتاب
مقصودك ممكن مرتبه سرعت انتظام وانتشا.
رينى تسهيل ايچون استانبولده ، خارجده
بولنان ادبامزدن ايستك ايدنلرك برياندن
ارسال آثاره همت بيورملرينى روحى بك
افندى لسانندن رجا ايدرز .

كوندريله جك شيلر طوغريجه ترجمان
حقيقت مطبعه سنه كوندريليرسه روحى بك
افندى يه واصل اولور .

— ٥ —

« اعجاز قرآن »

بكرمى طقوزنجى جزءدن مابعد :

كوز اوكنده بولنان محكم ، منتظم بر
اثر البته صانعنك علم ايله اتصافنه شهادت
ايدر . منافع ومصالح عباده موافق اوله رق
خلق ايدلمش اولان عالمك هرجهتنده احكام ،
انتظام مشاهده اولنيور . بويله براثر مكمل
موجدينك علم ايله متصف اولديغنه دلالت
ايتمزمى ؟

شو برهان باهرله الهك عليم اولديغنده
دخى تردده محل قالميور .

تفصيلات واقعه مزدن يقيناً بيلنيركه
« الحمدلله رب العالمين » قولى الهك وجو.
دينه ، مكاندن زماندن حلولدن منزهيتنه ،
كمال قدرتنه ، كمال علمنه ، كمال حكمتنه دلالت
ايلمكده در .

« الحمدلله » بيورلمسى اوزرينه بر
شخص مفروض طرفندن ايراد اولنديغنى
بالاى مبحثده بيان ايلديكمز ايكى سؤالدن
برنجيسى اولان « الهك وجودينى نه ايله
بيله لم ؟ » سؤالنه ويريلن « رب العالمين »
جواب مسكتى حقنده ايضاحز بوراده
ختام بولدى .

« حمده استحقاقنى نه دن آكلايه لم ؟ »
دن عبارت اولان ايكنجى سؤاله ويريلن
« الرحمن الرحيم مالك يوم الدين » جوابنى دخى
بروجه آتى ايضاح ايلرز :

دنياده انسان ايكى درلو حالدن خالى
اوله مز . ياسلامت و سعادتده ، ياخود
زحمت وسفالتده بولنور . احتمال اوله
كوره مظهر احسان الهى اولمش اوله جغندن
الهك رحمان ورحيم اولديغى تبين ايتمش
اولور . احتمال ثانى يه كوره حال انسانده

ایکی صورت کورولیه بیلیر: چکدیکی آلام یاعباد، یاخود رب العباد طرفندن تسلیط ایدلمش بولنور. صورت اولی متحقق ایسه خدا یوم دینده ظلمه‌دن مظلوملرك حقنی آله‌جغنی وعد ایتمامشمیدر؟

صورت ثانیه متحقق ایسه ذوالکبریا روز پسینده، آلام دنیویه یه دوچار اولمش بولنانلری ثواب جزیله، فضل بی عدیله نائل ایده‌جکنی تبشیر بیورمامشمیدر؟

برنجی احتماله کوره الهك رحمان ورحیم اولدیغی تبین ایده‌جکی کبی ایکنجی احتمالك ایکی صورتنه کوره دخی رحمان ورحیم بولندیغی متبین اولور. بویله برمولانك حمد وتعظیمه استحقاقنه ایسه کیمسه‌نك دیه‌جکی اوله‌مز.

شو ایضاحاتمزی زیور نظر انصاف ایدن عقلا البته تسلیم ایدرلرکه «الحمد لله رب العالمین الرحمن الرحیم مالك یوم الدین» قول کریمندن اکمل وافضل برسوز ترتیبی دائرهٔ امکانك خارجنده‌در. ایشته اعجاز قرآن بوکادیرلر! ایشته سخنشناسان جهانی حیران ایدن بورالریدر!

* * *

صفات ربوبیته متعلق کلام سورهٔ فاتحه‌نك بورایه قدر کوردیکمز کلمات قدسیه‌سیله اتمام بیورلدقدن صکره «ایاك نعبد» قولیله عبودیته دائر آداب واسرارك بیاننه آغاز بیورلمشدر.

معلوم اولملیدرکه انسان جسد ایله روحدن مرکبدر. جسددن مقصود روحه نافع اولان شیلرك اکتسابی ایچون روحه آلت اولمسیدر. بناءً علیه افضل احوال جسد روحك سعادات باقیهٔ روحانیه‌یی اکتساب ایتمسنه معین اوله‌جق اعمال ایله اشتغالیدر. بو اعمال ایسه معبود حقیقی یه تعظیم افاده ایده‌جك شیلردن عبارتدر. دیمك اولورکه دنیاده انسان ایچون احسن احوال عبادتله اشتغالدر. ذاتاً انسانی اول درجات سعادته بو حال ایصال ایده بیلیر. ایشته «ایاك نعبد» تعلیم معبودانه سندن مراد بودر!

عبد عاقل برمدت بودرجه‌ده عبادتله مشتغل اولدقدن صکره آهسته آهسته منور شاهراهی اوله‌جق انوار عالم غیب سایه‌سنده کوررکه ایتمکده اولدیغی عبادات یالکز کندی سعیله دکل، توفیق واعانهٔ حقله حصوله کلمکده‌در. ایشته بومقام درجهٔ وسطای کمالدرکه «وایاك نستعین» ارشاد مبینی بوراسنی بیلکه معین اولور. بو مقامی دخی کچدکدن صکره عبده منکشف اولورکه هدایت آنجق خدادندر انوار مکاشفات ایسه آنجق هدایة الله ایله تجلی ایدر. ایشته «اهدنا الصراط المستقیم» مشعل فیضیده بو یولی کوسترر.

* * *

« لطیفه »

١

اعتقاداتده منهج حق صراط مستقیمدر .
شویله‌که :

حق آلهیده متوغل تنزیه اولانلر تعطیل ونفی صفات مخاطره‌سنه اوغرارلر . متوغل اثبات اولانلر دخی تشبیه واثبات جسمیت دردینه دوشرلر . بو یوللرك ایکیسی‌ده چیقمز . صراط مستقیم ایسه تعطیل وتشبیهدن خالی اقراردن عبارتدر . کذلك « عبد افعالنده ارادهٔ کلیه‌یه مالکدر » دینلر قدریه‌یه ، « عبدك افعالنده اراده‌سی یوقدر » دینلر جبریه‌یه التحاق ایتمش اوله‌جقلری جهتله اصحاب ضلالدن صایلیرلر . صراط مستقیم ایسه هرشیئك قضای آلهی ایله وجود بولدیغنی اقرار ایله برابر عبده اثبات فعل ایلکدر . »

اعمالده دخی منهج حق صراط مستقیمدر .
شویله‌که :

اعمال شهوانیه‌یه منهمك اولانلر افتادهٔ فجور اولورلر . صراط مستقیم ایسه ایکیسی اورته‌سیدرکه عفتدر .

کذلك اعمال غضبیه‌یه منهمك اولانلر دوچار تهور اولورلر . اعمال مذکوره‌نك ترکنده مبالغه ایدنلر دخی حال جبانتده بولنورلر . صراط مستقیم ایسه ایکیسی اورته‌سیدرکه شجاعتدر . »

« لطیفه »

٢

صراط مستقیم بری ایجابیه ، دیگری سلبیه اولمق اوزره ایکی صفتله وصف اولندی . صفت ایجابیه بو یولك مظهر انعام خدا اولان بختیارانك مسلکی اولمسیدر . صفت سلبیه دخی بو یولك ارتکاب شهوات ایله قوای عملیه‌لرینك فسادندن ناشی جالب غضب الله اولانلرله قوای نظریه‌لرینك فسادندن ناشی عقائد حقه ومعارف یقینیه‌دن بی بهره قالانلرك مسلکی اولمامسیدر .

« لطیفه »

٣

بعض علما دیرلرکه :

« اهدنا الصراط المستقیم » قولیله اکتفا بیورلیوبده « صراط الذین انعمت علیهم » دخی دینلمسنك حکمتی شو اولملیدرکه : برسالك کندیسنی طرق ضلالتدن وقایه ایله صراط مستقیمه سوق ایده‌جك برمرشدك فیض نظرینه مظهر اولمدقجه هدایت ومکاشفه مقاماتنه واصل اوله‌مز . مرشدك لزومی آشکاردر . زیرا اکثر خلق حقی باطلدن تمییزه مقتدر دکلدرلر . بر ناقص هر حالده برکامله اقتدا ایتملیدرکه آندن قوت آله آله منزلهٔ کماله طوغری یول آله بیلسون . »

بو افاده‌مزدن آکلاشلمق لازم کلیر که
سوره‌ٔ فاتحه « و اوفوا بعهدی اوف
بعهدکم » آیتنده مذکور و بیلنمسی اهم امور
اولان عهد ر بو بیتله عهد عبودیتی بیان
ایلمکده‌در .

*
* *

سوزه برده شویله کیریشه‌لم :
احوال عالم خیر و شر ایله، محبوب
و مکروه ایله ممزوجدر . بونی هر کس بیلیر.
فقط بز دیرزکه : عالمده شر چوق ایسه‌ده
خیر آندن دها چوقدر . خسته‌لك چوق
ایسه‌ده صحت آندن دها چوقدر . آجلق
چوق ایسه‌ده طوقلق آندن دها چوقدر .
عاقل نفسنی نظر اعتباره آلدیغی وقت کند-
ینی تغیرات دائمه ایچنده کورمکله برابر بو
تغیراتك چوغنی سلامت، کرامت، راحت،
بهجت کبی انواع خیردن اولمق اوزره
بولور .
بو تغیرات برشیئك بعد العدم حدوثنی
مقتضی بولنمغله برآله قادرك وجودینه دلا-
لت ایلدیکی کبی شمدی اخطار ایتدیکمز وجه
ایله احوالك اغلبی خیر اولدیغندن بو آلهك
رحیم، محسن، کریم اولدیغنه دخی دلالت
ایدر .
تغیراتك وجود آلهه دلالتی شو جهتله
ثابتدرکه فطرت سلیمه بعد العدم موجود
اولان برشیئك البته برموجدی اولمق لازم
کله‌جکنه شهادت ایتمکده‌در .
مثلا اوجه بنادن خالی بولندیغنی بیلد-
یکمز برعرصه اوزرنده برخانه وجوده کتیر-
لمش اولدیغنی کورسه‌ك عقلمز درحال او خا-
نه‌نك بر بانیسی اولمق ایجاب ایده‌جکنه
عرض کواهی ایلمزمی ؟ بیهده کویاندن
بریسی بو ماده‌ده اشتباه ایدیله‌بیله‌جکنه دائر
بزه بیك لاف سویلسه ذره‌قدر شبهه‌یه دو-
شرمی یز؟
مادام‌که حقیقت حال بودر شو دار التغیراتك
برموجد مؤثری اولدیغی محققدر .
بو موجد مؤثرك رحیم اولدیغی دخی
شو جهتله ثابتدرکه یوقاریده سویلدیکمز
وجه ایله تغیرات محسوسه‌نك اغلبی خیردن
عبارتدر . اکثر افعالی خیر اولان بر ذاتك
رحیم اولدیغنده شبهه‌می ایدیلیر ؟
بونده شبهه ایدیله‌میه‌جکی کبی او ذاتك
مستحق حمد و تعظیم اولدیغنده دخی تردد
اولنه‌مز .
احوال مذکوره‌یی بیلمبی لازم کلن
هر عاقلك آماده‌ٔ حمد خدا اوله‌جغی بدیهیا-
تدن بولنمسنه مبنی تعلیم طرز حمد ایچون
اول فاتحه‌ده « الحمد لله » بیورلدی .
بو صورتله مقام حمده اشارت اولند-
قدن صکره « رب العالمین » قولیله آندن
اعلی و اعظم برمقام دیکر کوسترلدی . دینلمش
اولدی‌که :

« ای ورد « الحمدلله » ی تعلمه موفق
اولان حامد! ظن ایتمه که حمدیله مشتغل او-
لدیغك آله یالکز سنك آلهکدر . بیلکه او
هم سنك هم کافهٔ عوالمك آلهیدر . سن
آلهه نه ایچون محتاج ایسهك عوالمده آنك
ایچون محتاجدر . مادامکه علتده اشتراك
وار معلولده ده اشتراك اولمق طبیعیدر .
بناءً علیه سکا اسلوب حمدی اوکردن آله
سن ده داخل اولدیغك حالده بتون عالملرك
ربیدر . »

آلهك وجه مذکور اوزره خلق
عوالمه اقتداری تسلیم اولنجه اهلاك عوا-
لمه دخی اقتداری وجمیع کائناتدن استغنا-
سی تسلیم اولنمق اقتضا ایدر . بویله
قادر، بویله قاهر، بویله غنی بر آلهك
درجهٔ کبریاسنی دوشونملیدر !

بو کبریایی خیاله آلان عبدك اذکار
قلبیه سندن بری ده « بن شوکال ذلتمله رتبهٔ
رفعتی تصوردن بیله عاجز بولندیغم ربمه
تقربه نصل یول بوله بیله جکم ! » فکری
اولور .

ایشته « الرحمن الرحیم مالك یوم الدین »
قولی عبدك آرادیغی چارهٔ تقربی اشعار
ایچون ایراد اولنمشدر . بونکله ده دینلمش
اولدیکه :

« عبد ضعیفم! بنم قدرت وهیبتم عظیم
اولمقله برابر رحمتم ده عظیمدر . حاکم روز
جزا ایسه بنم ! حیات دنیویه‌یی حائز
بولندیغك مدتجه رحمت ونعمتمدن مستفید
اولورسین . عالم دیکره انتقالکده دخی
اعمالکدن هیچ برینی اضاعه ایتمم . برخیریکه
بیك خیر ایله مقابله ایدرم . معصیتك وار
ایسه آنی ده غفران واحسان ایله قار-
شیلارم . »

ربوبیت بو یولده افهام اولندقدن
صکره اوچ درلو امر آلهی تبلیغ بیو-
رلدی : برنجیسی اعمال ظاهره یه موا-
ظبتدرکه مقام شریعتدر . بونی « ایاك
نعبد » تبلیغ ایدر . ایکنجیسی عالم شها-
دتدن عالم غیبه توجهله او عالمی بو عالمه
مسخر کورمك وامداد غیبی اولمدقجه اعمال
ظاهره ده استقامت میسر اوله‌میه جغنی
بیلمکدرکه مقام طریقتدر . بونی « ایاك
نستعین » بیلدیرر . اوچنجیسی عالم شهادتی
بالکلیه معزول وکافهٔ امور واشیایی منحصراً
یداللهه مودوع کورمکدرکه مقام حقیقتدر .
بونی دخی او مقامی مشاهده ایدن عبدك
زبور زبان ایقان ایده جکی « اهدنا الصراط
المستقیم » کوستریر .

* * *

بوراده بعض دقایق دها عرض ایتمك
ایسترز . شویله که :

مطلوب واحدك تحصیلی ایچون
همدست سعی اولمش ارواح کثیره یه نسبتله

یالکز بر روحك ضعیف قاله‌جغی مسلمدر · بر روح ارواح مجتمعه نك ظفریاب اوله‌بیله‌جکی مقصوده منفرداً واصل اوله‌مز ·

انسان یالکزجه نائل آرزو اوله‌میه‌جغی آکلاینجه روحنك مکاشفات روحانیه، انوار سبحانیه طلبنده بولنان ارواح مطهره‌یه التحاقنه لزوم حس ایدر · بعد الالتحاق آنلردن معاونت کوره‌جکی جهتله طلبی قوت، استعدادی کمال بولور · بناءً علیه حال وحدتده نائل اوله‌میه‌جغی مقاصده بو جمعیتده نائل اوله بیلیر · ایشته « اهدنا الصراط المستقیم » ی متعاقباً « صراط الذین انعمت علیهم » بیورلمسی بو نکتهٔ جلیله‌یه مبنیدر ·

بر روحك ارواح مطهره ایله اتحادی قوت و استعدادینی تزیید واکمال ایده‌جکی بووجه ایله بیان اولندقدن صکره ارواح خبیثه ایله اتفاقك موجب خسران اوله‌جغی دخی فساقه اشارت ایدن « غیر المغضوب علیهم » و کفاره دلالت ایدن « ولا الضالین » قوللریله تحذیرکارانه تفهیم بیورلمشدر ·

مادام که بالاده افاده قلندیغی اوزره « ایاك نعبد » ایله مقام شریعت، « و ایاك نستعین » ایله مقام طریقت، « اهدنا الصراط المستقیم » ایله ده مقام حقیقت کوسترلدکدن صکره ارباب صفا ایله اتحاد سایه‌سنده استعداد، ارباب شقاوتدن مباعدتله دخی استکمال رشاد میسر اوله‌جغی بیلدیریلیور سورهٔ یکانهٔ فاتحه کافهٔ معارج بشریه‌یی، کافهٔ کمالات انسانیه‌یی غایت حکیمانه تعیین و بونلری صوك درجه‌ده کوزل براسلوب ایله بتون جهانه رحیمانه تلقین ایتمش اولمزمی؟

* * *

بر آزده شویله سویلیه‌لم :

جلب خیرات و لذات، دفع مکروهات ومخافات انسانك مقتضای خلقتیدر · بو عالم عالم اسباب اولمغله جلب خیر، دفع شر آنجق وسائط معینه‌یه مراجعتله میسر اوله‌بیلیر · انسان باقیورکه اسبابه تشبث ایده‌لدکجه نه جلب خیر، نه دفع شر ممکن اوله‌میور وسائط جلب ودفع اولان اسباب ظاهره‌یه برمیل شدید پیدا ایدییور · اسبابك حصول مطالبه خدمتنی دمادم کوردکجه بونلره تعلق خاطری دوام وتزاید ایدوب کیدییور ·

حکمةً ثابتدرکه بر شیله کثرت اشتغالدن ملکات راسخه وجوده کلیر · طبع بشر ایسه تشبهه میالدر ·

امور معلومه‌دن دکلیدرکه بر صنعتله مدت مدیده اوغراشان آدم او صنعتده بر ملکهٔ قویه پیدا ایدر؟ اشتغال و دوامی نه‌قدر زیاده اولورسه حاصل ایتدیکی

ملكه‌ده اوقدر قوتلی اولور ؟

امور مجهوله‌دنمیدركه انسان فسقه ایله مجالس اولدیغی زمان طبیعتنده فسقه میل حس ایدر ؟ بونك سببی ده ارواحك حب محاكات وایتلاف ایله مجبول بولنمسیدر ؟

افاده ایتدیكمز وجه ایله اسبابسز جلب منفعت ، دفع مضرت امكانده اولمدیغندن اكثر ناس اسباب ظاهره‌یه شدت محبتده مداوم بولنور . فقط انسانه هدایت حق مصادف اولنجه بو اسبابك حقایقنی شافی وافی برصورتده تأمله باشلار . مثلا جباره‌دن جهانی استیلا ایتمش بری كوررده كندی كندینه دیركه :

« شوده بنم كبی برآدم اولدیغی حالده بوكون عالمه حكم ایدیور . بو نه‌دن ؟ عجبا كندینك فرط قوتندن ، كمال درایتندنمی ؟ خیر ! حقیقت حال مطلقا بویله دكل . بوندن قوتلی ، بوندن درایتلی آدم چوق ! »

شو ملاحظه‌یی در پیش ایلیه‌رك حكم ایدركه بو امارت ور یاست او آدمك قوت ودرایتیله دكل ، اراده‌سی رد اولنمز بركریم قسامك ، برحكیم علامك قسمت و حكمتیله حصوله كلمشدر .

معلم ناجی

(مابعدی وار)

« غزل »

علو شان ازلی آشنالرمندر
صفای جان ابدی مبتلالرمندر

ترانه‌زار فلكده ایشتدیكك نغمات
بنم عوالمی طوتمش صدالرمندر

او شاعرم‌كه عروجم سمای الهامه
تنزلم صایلان اعتلالرمندر

بو فكری حائز ایكن سرخوشانه اغلایشم
دهاتی آغلاده‌جق ماجرالرمندر

نه دردایسه‌ك چكیلیرسین سن ای نصیبهٔ عشق
شكایتم شو چكلمز دوالرمندر

مسعود خراباتی

« غزل »

ریاكارانه كنج انزوایی اختیار ایتمم
حقایق آشنایم زهد خشكه اعتبار ایتمم

. . . .

. . . .

بن اول عالیجنابم چكسه‌ده عمرم مذلتله
ینه بر وجهله دونانه عرض افتقار ایتمم

دمادم یوكسلیر سودای حریت ایله فكرم
اسیر اولمقله تار زلف یاره افتخار ایتمم

المده ساغر سرشار کلکون وار ایکن وصفی
جهانده عزم کلشن آرزوی جو یبار ایتم

شیخ وصفی

—٥—

« نظیرهٔ غزل مسعود »

جناب پیر مغان آشنالرمدندر
لطیف باده سی هردم دوالرمدندر

صباح حشره قدر چوقمی اولسه کوکلم مست
بنم او دختر رز دلربالرمدندر

صماخ روحه کلان بو صدای جانپرور
صریر غیبی مبین صدالرمدندر

وجود حزن وغمی بن خیاله آلمم هیچ
صفای وصلتك ای مه صفالرمدندر

نظیره سویلدی سحر جناب مسعوده
صریر خامه ده قدسی نوالرمدندر

محمد جلال

—٥—

فقیر برمدت طربزون محکمهٔ بدایت باش کتابتنده بولنمش اولدیغمدن ترجمانك بوندن اول نشر ایتدیکی بعض آثار ناچیزانه م صفت ممیزه اولمق اوزره او عنوان آلتنده یازلمش ایدی .
(طربزون محکمهٔ بدایت باش کاتبی سابق ناجی) دیمکدن ایسه فامیلیامزك مشتهر اولدیغی وجهله (آلای بکی زاده ناجی) دینیله رك اختصاری اختیار ایتمك اولی اوله جغندن لفاً تقدیم قلنان غزلك ذیلنه بو یولده امضا قونمش اولمغله بیان حاله ابتدار اولدی .

« نظیرهٔ غزل مسعود خراباتی »

بلای عشق ازلی مبتلالرمدندر
انین دل ابدی ابتلالرمدندر

دل اولدی عشق ایله شمس الهدای مطلع فیض
فضای شوق و محبت سمالرمدندر

بلای عقله دوشر هپ دهات عالمده
بلا بودرکه بلالر دهالرمدندر

تنزل ایتدیکم انتقامه ای حاسد
حسد فروزك اولان اعتلالرمدندر

جهان شکایته وارسون آشنا اولسون
شکایتم وار ایسه آشنالرمدندر

آلای بکی زاده ناجی

—٥—

فقرهٔ تاریخیه

(قادیندن ارکك)

قارئلرمزدن بعضلری سرلوحه مزه

باقوب بونی استبعاد ایلیه جکی ودیکرلری ایسه خنثالق کبی احواله آز چوق معلو - مات صاحبی اولدقلرندن بونك وقوعنه احتمال ویره جکلری درکاردر . فی الواقع خنثالق خاصه سندن بهره دار اولان بر قادینك وقت وقت تبدیل طبیعت ایدرك استعداد مردانه کوستره بیلمسی بین الخلق اوته دنبری سویلنمکده اولوب فقط خلقك بعضیسی بونی افسانه ودیکر برطاقیده بر امر اعجازکارانه قبیلندن اولمق اوزره تلقی ایلمکله برابر و بردیکی معلومات هر حالده اصح روایات اولان فن سایهٔ تدقیقا - تنده خنثالق دینلن شیئك اویله تام برقادین ایکن نصلسه بر سائقهٔ مجهوله ایله مرد - لشمك وخصائص مردانه یی کاملاً حائز اوله رق ارکك یارادلمشلر صره سنه برلشمك دیمك اولمیوب بلکه بر قادینده مردلکك بیکلرجه درجه مادوننده کوچك بر فضلهٔ استعداد بولنمسندن عبارت اولدیغنی و بو فضله نك برقادین ایچون ادعای مردی ایدوب ده اثبات مدعایه خدمت ایتمك استعدا- دندن بسبتون محروم بولندیغنی میدان ثبوته چیقارمشدر . بناءً علیه « فلان یرده قادینك بری تبدیل طبیعت ایدرك ارکك اولمش » کبی وقت وقت میدان آلان شایعه لرك نه درجه لره قدر قرین صحت اوله جغنی کسدیریله بیلیر .

سائقهٔ کلام بزی قادینك ارکك اوله- میه جغنی بیانه سوق ایتمشیکن « فقرهٔ صحیحه » نامنی ویرمش اولدیغمز بوفقره ده برقادینك ارکك اولیشندن بحث ایده جك اولورسه ق بوحرکتمز قواعد منطقیه یه مغایر برشی اولمزمی ؟ هرقاعدهٔ کلیه نك براستثناسی اوله جغی قولنه استناداً بز بوفقره مزده فی الحقیقه بویله برشیدن بحث ایده جك اولورسه ق مقدمهٔ افکارمزه نظراً مغایر منطق برحرکتده بولنمامش اوله جغمزی یقیناً حکم ایدیورز .

برزوج سنه لرجه برابر یشامش اولدیغی زوجه سنك بر کون خانه سندن غیبوبت ایدوب بر دها عودت ایتمامسی اوزرینه تحریسنه قویلور و الك صکره مرقومه یی ارکك اسم وقیافتنده ودیکر برقادینك زوجی اوله رق حلقهٔ رفا- قتنده کوره جك اولورودها غریب اوله- رق بوازدواجك قانون دائره سنده مراسم لازمه یه رعایتله اجرا ایدلمش وزوج وزو- جه نك بربرلرندن خشنود بولنمش اولدقلر- ینی رأی العین مشاهده ایله قاریسنك فی الحقیقه ارکك اولمش اولدیغنه قناعت پیدا ایده جك اولورسه آرتق بوکاشونك بونك اینانماسنه محل قاله بیلیرمی ؟ حریف سنه لر- جه برابر یشامش وبلکه ده بر قاچ چوجق طوغورتمش اولدیغی قاریسنی طانیمزمی؟

فقط نه یاپسون؟ قار یسی ارتق قادین دکل ارککدر . برقز ایله قانون دائره‌سنده عقد ازدواج ایتمش ، قاری ایله قوجه یه جناب حق دیرلك دوزنلك و برەرك هر ایکیسی ده مستریحانه ، مسعودانه عمر سوریورلر . قوجه کوندوزلری نقاشـلق ایدرك آلتنك تریله قازاندیغی پاره‌سایه‌سنده هیچ کیمسه‌یه منتدار اولمیه‌رق قار یسنی کچندیریور . ایمدی شو حالره نظراً حریف قوجه اولان قار یسنی المـق اوزره محکمه‌یه مراجعت ایتسه جنتنه حکم ایتزلرمی ؟

فقط رجا ایدرز بو سوزلرمزی افسانه اولمق اوزره تلقی ایتمیکز بو وقعه چوق زمان اول دکل دها کچن سـنه آمریقاده ویسقونس ایالتنده ظهوره کلمشدر .

قار یسـنی غائب ایدن قوجه‌نك اسمی موسیو هودسون وقاری ایکن قوجه اولان قادینـك نام مردانه‌سـیده فرانق دو بوآ اولوب نکاح رسمی ایله آلدیغی قاری‌یه ژروس فوللر تسمیه اولنور ایمش .

شمدی سز بو قادینده خنثالق خاصه‌سی بولندیغندن فی‌الحقیقه ارکك اولو بده قاری آلدیغنه‌می ذاهب اولورسکز ؟ بز بو ذهابـه‌بکزه مانع اولمیـه‌رق حـکایه‌مزده دوام ایده‌لم : مغدور زوج قار یسنی آرایه آرایه اوو یون شـهرنده قوجـه اولمش وتکرار قادینلق حالنه ارجاع ایدو بده خانهٔ زوجیته آلمق مادهٔ امکان خارجنه چیقمش کورنجه هم متحیر وهم ده غضبناك اوله‌رق یالکزجه خانه‌سنه عودتدن بشـقه برشی یاپه‌مز . فقط خلقك لسـانی طور یرمی ؟ وو یون شهرنده فرانق دو بوآ دنیلن نقاشك ارکك دکل قادین اولدیغی دیللره داستان اولدی . زوج وزوجه هرنره‌یه چیقسـه‌لر خلقـك خندهٔ استهزاسنی جلب ایدیورلر . نهایت اوراسنی ترك ایله بشقه یرده اختیار اقامته قرار و یررلر شهردن انفـکاك ایدرلر فقـط بونلرك آرقه‌لرینی براقیـه‌جق قدر ارباب مراق بولنمسنده شـاشلرمی ؟ بو ارباب مراقدن آمریقا غزته‌لرندن بر یسـنه مخبر اولان آدم سابق‌مادام هودسون وشمدیکی موسـیو فرانق دو بوآ نك دائرهٔ محرمیتنه کیره‌رك الك صکره کندیسنه شو سوزلری سویلتمزمی ؟

« بن فی‌الحقیقه هودسونك قار یسی‌یم . لکن بر چوق زماندنبری حریفدن بیقمش وارککلر کبی سربستانه امرار عمر ایتمك آرزوسنه دوشمش ایدم . کچن ایالتبهارده زوجـك دیشـاری کیتمش اولمسـندن بالاستفاده برارکك لباسی ایدینه‌رك وو یونه کتدم . اوراده اولدن کندیسنی طانیرده اولدیغم ژروس فوللر نام‌قزه عرض اشتیاق ایدرك کندیمی آکا بکنـدیردم . بر پرو تستان پاپاسی ارکك اولدیغمـدن ذره‌جه

شبهه ایتمیه‌رك رسم نکاحی اجرا ایلدی . ارکك اولمدیغم انجق شب زفافده اکلاشلدی . آرتق زوجهٔ مشروعه‌م حکمنه کیرن ژروسه بو سری هیچ کیمسه‌یه افشا ایتمامسنی رجا ایتدم . اوده رجامی قبول ایلدی . بر ایشده طرفینك موافقتی حاصل اولنجه خلقك کفت وکوسنه حوالهٔ سمع دقت ایدلمیه‌جکندن بز دخی قاری قوجه کبی یشامغه باشلادق . فقط بوندن صکره هرنه اولورسه اولسون بن زوج سابقم هود-سون ایله یشایه‌میوب ارکك کبی عمر سور-مکه قطعیاً قرار ویردم »

بو افاده اوزرینه قادیندن ارکك اوله-بیله‌جکنه سزك ده هیچ شبهه‌کز قالمدی یا !

سلانیکلی توفیق

—o—

لطائف

*** ده ساکن بر پیر روشن ضمیر معتا-دی وجهله هر کیجه محله قهوه‌سنه کیدر کلیر ایدی .

برقاچ کیجه اول ینه ایکی بچوق اوچ راده‌لرنده فنار ینی یاقدقدن صکره چبوغنی ده آتشلیه‌رك یوله چیقمش وآهسته خرام اوله‌رق خانه‌سنه متوجه بولنمش ایدی .

بواره‌لق اوزاقدن بری اختیارك چبوق نشوه‌سیله کندینه طوغری کلدیکنی کوزن وهرالنه بچن شیئی کارعد ایدن بر دلیقانلی یان کسیجی اختیارك صرتنده کی عباسندن زیاده آیاغنده غیجر غیجر اوتن روغنی قوندوره‌لرینه خیرلانمش اولمیدرکه یانه یاقلاشه‌رق :

— قوزوم افندی ! شو پنجره‌ده باستونم قالدی . قوندوره‌کزی چیقاروب اوموزلریمه باصه‌رق باستونمی الیویرك .

دیمش ایسه‌ده اختیار اغاجه چیقسه یابوجی یرده قالماز طاقدن اولدیغندن دلیقانلینك صاغلم بر آیاق قابی اولمیوب باستون کورلدیسیله قوندوره‌لرینی آشیره-جغنی درك ایتمکله :

— یکی طوسونم ! باستونی آله‌لم . فقط قوندوره‌لرکی چیقاروب سن بنم او-موزمه چیقملیسك ؟

جوابیله آلوب یوروبویرمشدر .

باشا پیر جهاندیده !

—o—

برمحلده بعض احبا اره‌سنده شویله بر فقره نقل اولنور . دینیلورکه :

« غلطه‌ده حاضر بجی دکانلری کتدکجه چوغالیورلر . هر برینك اوکنده « مانکن » دنیلان انسان هیکللری بولنه‌رق بونلره البسهٔ موجوده‌نك الك نفیسلرندن الباس ایدیله-یور »

« اخیرا عجمی چرکسك بریسی بونلری

كرچكدن انسان ظن ايدرك يارم يمالاق
تربجه‌سيله مانكندن بر شيلر صورديغنى
كورنلر اوزاقدن اوزاغه كولوشمكه باشلا .
مشلر ايدى . بيچاره چركس صورديغى
سؤاللره جواب الەمينجه ايله دخى دورتمك
جسارتنى آلوب نهايت قارشوسنده‌كى شيئك
انسان دكل قوص‌قوجامان بر ببك اولديغنى
كورنجه اودخى كندى حركتنه قهقهه‌لرله
كولمكه باشلامشدر . »

فقره‌نك بودرجه‌سى احبابى ايجه
اكلنديردى ايسه‌ده ديكر برذات بوفقره‌نك
صورت معكوسه‌سنى بروجه آتى حكايه
ايتدى كه جمعيت احبانك دهازياده اكلنجه .
سنى موجب اولدى . ديدى كه :

« دوستلرمدن بريسى غلطه‌يه كيدر .
برحاضرجى دكاننك اوكنده طوروب امتعهٔ
موجوده‌يى تمايه باشلار . يانى باشنده بر
مانكن وارمش كه دكانك انفس امتعه‌سى هد
اولمغه شايان بر پالطو انك صرتنده بولند .
يغندن او پالطونك دخى قاشنده‌كى يومشا .
قلغى تجربه ايچون النى سورمكه پالطويى
طوتمغه چكشديرمكه قدر جسارت الور .
نهايت مانكن بردنبره دونوب ديركه :

— نه‌ياپيورسكز ؟ يان كسيجى‌ميسكز ؟
نه سكز ؟

دوستم غايت محجوب اولوب
اعتذاره باشلار . مكر چركس مانكنى
انسان ظن ايتديكى كبى بزه‌كى دخى دكان
اوكنده طوران بر انسانى مانكن ظن
ايتمش »

الك صكره ظريفك بريسى ديركه :

— بن بونلرك ايكيسنى ده تخطئه ايده .
مامك ايستيورم . چوق مانكنلر اولوركه
بعض حايلاز انسانلردن چوق زياده ايشه
يرار . بعض حايلازلر دخى واردركه جمعيت
بشريه‌يه برمانكن قدر دخى خدمتلرى
كوريله‌ميور .

—o—

مخبرمز مصطفى راشد افنديكدر :

پچن كون افيونى بابالردن برى حميديه
تربه‌سى جاده‌سندن صغوق چشمه‌يه كيدر
ايكن يولده نصلسه «تراكى مسافرخانه‌سى»
لوحه‌سى كوزينه ايليشور . وفقط بونى
كندنجه « ترياكى مسافرخانه‌سى » ديه
اوقور . بناءً عليه شويله‌جه مرلدانه‌رق
يولنه دوام ايدر .

— هاه ! ايشته بوراسى تمام بنم
خرجم . بنم شمدى‌يه قدر ارايوبده
بوله‌مديغم برمسافرخانه . انشاءاه بوكيجه
شورايه كلوب يان كله‌يم .

او كيجه كلور . و برچاريك مجيديه‌يه
بر اوطه طوتار . بوراسنى ترياكى مسا .
فرخانه‌سى صانيور آ !! ايشته بونك ايچون

یاننه برلوله توتون بیله المز . یتاغنه اوتورر اوتورمز همان خدمتجی‌یه .

— هایدی یاورم! تریاکیجه برقهوه ایله توتون کتور امر ینی ویرر . خدمتجی نه توتونی ایستدیکنی صورار .

افیونی بابا « طوقوناقلی » جوابنی ویرر خدمتجی بو امری الدقدن صکره بر الیلك سرت توتون ایله افیونینك حالنه مناسب قوجه برفنجانده قهوه‌یی چکه‌سنه طیار . افیونی چبوغنی چیقاروب یتاقده توتورته توتورته پوفورته پوفورته چکر . هبورده هبورده ایچر . قهوه بتر . بردها اصمارلار . انیده ایچر . حاصلی ایکی ساعت ظرفنده اوطه‌یی توتون دومانه بوغدقدن صکره التی‌ده قهوه ایچوب ینه شو یله‌جه مرلدی‌یه باشلار .

— اوخ ! واه بو اعلا ایشته ! های بوراسنی اچانك عمرینه برکت ، قهوه بول . توتون وار . یتاق وار . هپسیده طوپی طوپی برچاریك مجیدیه . اوخ کل کیفم کل . یاهـای . هیه ! هیه ! هیه ! هیه !

افیونی بابا افیونیده یوتدقدن صکره یتاغنه یتار . صباحلین قالقنجه التی قهوه دها ایچر . توتون پاکتنده‌ده تام برسیغاره توتون قالمش اولدیغندن ینه توتون ایستر . برپاکت دها کتور یلور . آنیده یاری‌یی بولدیرر . قصورینده جبینه طولدیرر . کینور قوشانور . خدمتجی‌یه برچاریك اوتل پاره‌سنی کمال ممنونیتله طوقه ایده‌رك چیقمق اوزره ایکن خدمتجی ایکی پاکت توتون والتیده قهوه پاره‌سی ایسته‌ینجه افیونی بابا برحدت کوزلرینی اچاروده یرکه .

— نه دیمك؟ بوراسی تریاکی مسافرخانه‌سی دکلمی ؟ ایشته بنده تریاکیم . توتون وقهوه پاره‌سی ایسته‌مك نه کپازه‌للك! یوقسه بنم تریاکیلکمه‌می ایناتمیورمیسك ؟ بن یارین سکا محله‌دن برده علم وخبر کتوره‌یم‌که بکا تریاکی « ص » بابا دیرلر . بن بشقه برپاره ویره‌مم .

خدمتجی بوندن برشی اکلایه‌مز وشاشقین شاشقین افیونی بابانك یوزینه بقار . افیونی بابا بونظردن حریفی سوزلرینه ایناتمیور ظن ایده‌رك ینه دیرکه :

— نه تعجب ایدیورسك ؟ ینه ایناتمیوربه ؟ واه تریاکیم باباه تریاکیم ! بو مسافرخانه کیملر ایچون آچلمش ایسه ایشته بن انلردنم ... حالاده ایناتمیورسك ها ؟ یا اویله ایسه قپونك اوزرینه « تریاکی مسافرخانه‌سی » دیه نیچون یازدیکز ؟ مادامکه هرکسه ایناتمیه‌جقسکز باری « علم وخبرسز تریاکی قبول اولنه‌مز » دیه اوحه‌نك التنه برده شرح ویره ایدیکز !

دینجه خدمتجی ایشی اکلار و « خیر قپوده اویله تریاکی مسافرخانه‌سی یازیلی دکلدر » دیر . افیونی بابا ارتق پرحدت حریفی یقالادیغی کبی قپویه ایندیروب « بونه ؟ » دیه لوحه‌یی کوستررر . خدمتجی .

— ایشته افندم « تریاکی مسافرخانه‌سی » دکل باقکز « تراکی مسافرخانه‌سی » دیر . دینجه افیونی بابا کمال تعجبله باشنی قالدیره‌رق لوحه‌یه بردقت ایدر وخدمتجینك سوزی صحیح اولدیغنی کورنجه قهوه وتوتون پاره‌لرینی یانه یاقیله مجبوراً و یره‌رك « مطلق بورایه دها بنم کبی یاکلشلغله کلان تریاکیلر اولمشدر . های کله‌من اوله ایدم . قهوه توتون هپ بورنمدن کلدی . بادهوا قهوه توتون اوغرینه طاش کبی یتاقده‌ده یاتدم . بلم قیرلدی » دیه سو یلنه‌رك کیدر وصکره بوحکایه‌یی محله قهوه‌سنده‌ده نقل ایده‌رك اوکیجه عمومی بردن کندینه کولدررر .

—o—

طول قادینجغزك بری خدمتکاران دائره‌سنه مراجعتله برقادین آشچیسی طوتمش . خانه‌سنك خدمتنه ونه‌یولده حرکت ایتمك لازمکله‌جکنه دائر خانه صاحبه‌سی آشجی قادینه بعض تعلیمات و یردیکی صره ده اره‌لرنده شو یله برومحاوره سبقت ایتمشدر .

— باقی قادین ! بن پك زیاده مراقلی یم . آتشی کوزلجه محافظه ایتملی خدا محافظه ایتسون . یانغیندن پك قورقارم .

— سز مراق ایتمیکز خانم . بن بوراده اولدقجه مطبخدن هرکیجه برطولومبه‌جی اکسك اولمز .

—o—

بوردو تجارندن برذات شرابی سرین طوتمق ایچون مخصوصاً یاپدیرمش اولدیغی مخزنك غایت سرین ورطوبتلی اولدیغنی دوستلرندن برذاته نقل ایتدیکی صره‌ده .

— شراب چیقارمق اوزره مخزنه اینوب بش دقیقه طوره‌جق اولسه‌م البسه‌م رطوبتدن صیرصیقلام کسیلور ! دیمه‌سنه دیکری مقابله ایدرك دیمشکه :

— او برشیمی ؟! سن کلده بزم مخزنی کور . ایکی دقیقه ایچنده طوره‌جق اولسه‌م تپه‌دن طرناغه قدر اوزرمده منطار حاصل اولیور . صکره طوپلایوب براعلا یملك یاپدیریورم !

—o—

فنیه

(حنه)

حنه دیه برسرلوحه وضع ایتلمش اولد . یغمزه باقوب ده حنه نك منشائی نره سی اولدیغنه وسبزه‌لر صره‌سنه هانکی تار یخده کچدیکنه دائر معلومات و یره جکمزی ظن ایتمیکز .

ذاتاً حنه سرلوحه‌سی تحتنده برمقاله قلمه آلمغی بروقتده خاطر مزدن کچیرمه مش ایدك .

باقکز بوفکر نره‌دن کلدی !

« لاسیانس پورتو » نامیله پارسده طبع ونشر اولنان بر رساله‌نك المزه کچن صوك نسخه‌لرندن برنده‌شو یله برسراوحه نظردقتمزی جلب ایتدی .

سرلوحه شوایدی :

حنه‌نك استعمالنی توصیه ایتملی‌میدر ؟

ایشته شو سرلوحه تحتنده یاز یلان مقاله اوقدرلطیف برصورتله یازلمش‌ایدی . که حرفیاً دکل ایسه ده مالاً ترجه‌سنی مناسب‌کوردك .

سرلوحه نك متضمن اولدیغی سؤاله جواباً دوقتور موسیو ادمون باره دیور که :

« حنه‌نك هضمی حقیقةً متعسراولوب اولدیغنه و هانکی مزاجده بولنانلرك اکل ایتمسی لازم کله‌جکنه دائر شمدی یه قدر آزسؤالمی وارد اولمشدر ؟

بزبوبابده هیچ برمعلوماتمزی اسیرکه‌مك فکرنده دکلز . حفظ الصحه ده اطعمهٔ متنوعه‌دن بحث اولندیغی کبی حنه دن ده بحث‌اولنملیدر . هم حنه‌الك فقیرعائله‌نك اقشام چور باسنی وجوده کتیردیکی کبی الك زنکین اولانلرك ده‌سفره‌لرندن اکسیك اولماز . بوجهتله حنه‌دن‌دها چوق بحث ایتمك ومنفعت ومضرتنه دائر بیان‌معلومات‌ایتملك‌لازمه‌دندر .

وا اسفاکه ! مؤلفین عظام‌ایله اطبای کرام حضراتی بودقیقه‌یی ذهنلرندن کچیرمه‌مشلر و حنه حقنده خدمت دنیلکه شایسته اوله جق برشی یاپمامشلردر . تنبللر !

ذاتاً انسانلر اویله‌در ! برشیئك قیمتنی فقدانیله‌آکلارلر .

جناب رزاق عالم بوستانلرمزه تار. لالرمزه حنه‌یی مبذولاً بخش‌ایتمش‌اولدیغی

ایچون انسانلر نزدنده محترمی اولمسی لازم
کلیر؟ هیچ بر وقت !

صلیبیه فصیله سندن بولنمق شرفیله
مشرف اولان لحنه جمله‌نك معلومی اولدیغی
اوزره ایکی نوعدر . بری بیاض دیکری‌ده
قیرمزی یدر .

ای دوقتور افندی ! سزه بر یسی
کلسه‌ده « بکا بیاض و قیرمزی لحنه‌لردن
هانکیسنی توصیه ایدرسکز ؟ » دیسه نه
دیرسکز ؟ اکر سزده لحنه‌یه اهمیت ویر-
مه‌مش بولنان اطبا کروهندن ایسه‌کز شو
سؤاله جواب ویرمکده خیلی کوچلك
چکرسکز . اویله یا ! انسان تعمیق فکر
ایتمدیکی بر شیئك ماهیتنی نصل آکلایه-
جق ؟

دوقتور افندی سوزمه اعتماد ایدیکزده
بیاض وقیرمزی لحنه‌لرك استعمالنی سؤال
ایدن شخصی شویله برنظر دقتدن کچیریکز .
اکر کندیسی نحیف و صدری ضعیف
ایسه همان قیرمزی لحنه‌نك استعمالنی
توصیه ایدیکز . زیرا قیرمزی لحنه‌لرك
ترکیبنده صلیبیه فصیله‌سنك سائر اقسامنده
اولدیغی کبی بردهن کبریتی واردر .
ایشته بوترکیبك خاصه‌سنه مبنیدرکه صدر-
لری ضعیف وکندیلری نحیف اولانلر قیر-
مزی لحنه‌نك استعمالیله خیلی کارلی
چیقارلر .

یا لحنه یاپراقلری مفصل صیزیلرندن
آز تأثیرلی میدرلر ؟ مثلا دیز اغریسنده
(رثیهٔ مفاصل) حاشلانمش لحنه یاپراقلری
صاریلسه بره بر دینیله‌جك برصورتده
منفعت بخش اولورلر .

لحنه‌نك آثار شفائیه‌سی بوندن عبارت
اولسه ایدی شمدی سوزی بوراده کسر
ایدم . سوکیلی قارئلرم ! براز دها صبرلی
اولیکزده شو مبارك لحنه‌نك نه کبی دردلره
شفالر احسان ایلدیکنی کوریکز !

لحنه کلمه‌سی بادیٔ نظرده نه‌قبا بر کلمه-
در ! کل ، سنبل ، یاسمین کبی نازك
چیچکلرك یاننده « لحنه » کلمه‌سی نه چر-
کین طوریور ! زواللی لحنه‌جق !
لیمون ، پورتقال ، شفتالی کبی کلمه‌لر تلفظ
اولندقلری زمان آدمك آغزینك صویی
آقار . یالحنه تلفظ اولنورسه ؟ آدمك نه
آغزینك صویی آقار نه‌ده دیشلری قماشیر .

لحنه ایله کل کلمه‌لرینك یان یانه طو-
ریشی تر وتازه بر نوجوانك یاننده قبا صبا
بر حریفك طوریشنه تشبیه ایدرسه‌م
لایقسز بر تشبیه ایتمه‌مش اولورم ظن
ایدرم .

ینه شاعرلك طمرلرم قباردی ! طوریکز !
بودفعه‌ده لحنه‌جغمك لهنده‌ده بر تشبیه
صاللایم .

مثلا کانون اول آینك بهار کونلرینك

بقیه‌سی دینیله‌بیله‌جك لطیف كونلرندن
برنده صباحلین شو یله آهسته آهسته تارلا ـ
لره طوغری خرامان اوله‌رق كیدرسه‌كز
لخنه‌جقلرمك اوزمان نه‌قدر شاعرانه بر
محصول طبیعی اولدیغنی اكلارسكز ٠
كیجه بولوطلر كثافت كسب ایده‌رك سطح
زمینه طوغری اینوب شبنم نثار اولورلرمی !
بوشبنملر الك خالص اینجولر كبی لخنه‌جغمك
یاپراقلری اوزرنده، آره‌سنده، كنارنده پارل
پارل پارلارمی ! الكزی شو یله خفیفجه
ونازكانه برصورتله اوزاتوبده لخنه‌جغمك
یاپراقلرینی آچارسه‌كز اوكوزلم یاپراقلرك
هرطرفنی میلیونلرجه الماس‌پاره‌لرله تزیین
ایتمش اولدیغنی كوررسكز ٠ یالخنه‌جقلرمك
برخط مستقیم اوزره تارلالرده طور یشلری‌
ده آز شاعرانه‌میدر ؟ لخنه مراقلیسی
اولو بده صباحلین تعریف ایتدیكم اوزره
لخنه‌لری تارلالرده كورنلر هیچ شبهه ایتمم‌كه
یارم ساعت صكره شدتلی بر صانجی‌یه
اوغرایه‌جغنی هیچ‌ده دوشونمكسزین برقاچ
یاپراق قوپاروب اوآنده كمیررلر ٠ هله
حد ذاتنده برازده او بورجه برشی ایسه
برلخنه‌یی قوچانه قدر تكمیل سومورر آ ٠
نه ایسه شو یله بر او بوره برلخنه دهابخش
ایده‌رك كندیسنی لخنه‌سنی یمكه براقه‌لم‌ده
بز برازدها قونوشه‌لم ٠

اون طقوزنجی عصرك اواخرینه
طوغری لخنه حقنده اداره‌ٔ قلم ایدن بنم كبی
برعاجز محررك چوق‌شهرت قزانه‌میه‌جغی
دركاردر ٠ صانكه اسكی قوملرده لخنه‌یه
بزدن آز اهمیت‌می و یرمشلردر ؟ دها
تحقیق‌می ایسترسكز ؟ روما مشاهیرندن
قاتون یوقمی ؟ ایشته بوذات تكمیل خانه‌سی
خلقنی لخنه ایله تداوی ایدردی ٠ اما نه
اولورسه اولسون ! ستمه ، چیچك ، اسهال
انقباض ، امراض عصبیه ، سیلان دم
حاصلی هانكی خسته‌لق اولورسه اولسون
هپسنی لخنه ایله تداوی ایدردی ٠ قاتون
نزدنده لخنه حب ، معجون ، توز ، حجامت ،
شروب والحاصل هرصورته كیرردی ٠ هله
لخنه مسهل خصوصنده برهبر ایدی ٠ اصل
غریبی نره‌سی ؟ قاتون عائله‌سنی بو یله لخنه ایله
تداوی ایتدیكی حالده حكیملكندن همان هیچ
بروقت محجوب اولمامش ایدی ٠ ظاهر
طبیعتده یاردم ایدرمش ٠

پلینك قولنجه لخنه رومالیلرك الك بیوك
برعلاجلری ایمش ٠ بوحال برقاچ عصرلر
دوام ایتمش ٠ واقعا بروقتلر صدراعتبارده
بولنان لخنه بر زماندن صكره ینه رومالیلر
طرفندن وادیٔ تحقیره آتلمشدر ٠ اماصكره‌
لری الی الابد لخنه او یله تحقیرده قالوب
كیتدیمی ؟ نه كزر ! روما امپراطورلرندن
قلود لخنه طوزلامه‌سی ایچون چیلدیرر
ایدی ٠ حتی بركون رومانك اعیان مجلسنه

كيرركن : « اى اعيان افنديلر ! رجا ايدرم شو سؤالمه جواب ويريكز ? لخنه طوزلامه‌سی اولمقسزین یاشامق ممکنمیدر ? » دیمش . اعیانده : « خیر ! حشمتپناهمز ! ممکن دکلدر . » دیمشلر و بوندن صکره ایمپراطوره خوش کورنمك ایچون برلر ینه ضیافت اولمق اوزره لخنه طوزلامه‌سی اکرامه باشلامشلردر .

لخنه‌نك شمدی‌یه قدر وحالا کرك لهنده وکرك علیهنده آز لقردیمی سویلنمشدر ? واقعا لخنه بعض نازك معده‌لر ایله خسته‌لره وخسته‌لقدن هنوز قالقانلره براز یاره‌ماز ایسه‌ده کوچلی قوتلی اولانلر وآغیر ایشلرده بولنانلر ایچون پك موافق برطعامدر . لخنه اکوب بیچن وسنه‌نك بر اوجندن او بر جنه قدر لخنه اکل ایدن بعض کویلیلره سؤال ایدرسه‌کز عمرلرنده نه مغنزیایه، نه‌هندیاغنه نه‌ده راونده محتاج اولمدقلرینی آکلارسکز .

طبی غزته‌لره یازی یازان ومعده امراضنی تدقیق ایتمکله متوغل بولنان رفقامزدن بریسی اخیراً حادویا مزمن هرنوع معده امراضنی لخنه ایله تداوی‌یه باشلادیغنی واسکی زماندن برو قوللانمقده بولندیغی علاجلرك هپسنی دفع ایتدیکنی بیان ایتمشدر .

مثلا دریسی کمیکننه یاپشمش، قوری ضعیف صاپ صاری صارارمش وقزه سودایه طوتلمش بریسی کلسه‌ده کندیسنه هیچ برشی هضم ایده‌مامکده اولدیغنی سویلسه درعقب صغر اتی؛ قیون اتی، فصولیه ولخنه‌چورباسنه باشلامسنی توصیه ایدر .

بز بر آره‌لق کندیسنه دیدك‌که :

— جانم پك اعلا اما ! سز بویله سویلدیککز زمان خسته‌لر سزه هیچ برشی سویلیورلرمی ? سنه‌لرجه سودوات صوبندن بشقه برشی ییوب ایچمه‌مش اولان بر شخصه بردنبره فصولیه، صغر، اتی لخنه‌چورباسی کبی شیلری نصل اولورده . . . .

رفیقمز بزم بوسوزمزی بوراده کسه‌رك دیدی‌که :

— واقعا بادیٔ امرده بنی دیکلین خسته‌لر دلی اولدیغمی ظن ایدرك برایاق اول یانمدن قاچمق ایچون حرکت کوسترلرسه‌ده بن نه‌دلی اولدیغمی ونه‌ده کندیلریله لطیفه ایتمك عزمنده بولندیغمی الٔجدی طورلرله اکلاته‌رق الٔنهایت کندیلرینی تأمینده موفق اولورم . دیدیکم کبی یاپارلر برزمان صکره ایسه یانمه صاپ صاغلم اولدقلری حالده عودت ایدرلر .

رفیقمزی بوسوزنده پك حقلی بولدق . پك اوزاغه کیتمکه نه‌حاجت ! همان هرکون فلانجه وفلانجه ذاتك سرطان

معده مرضندن وفات ایتدیکنی ایشیدیورز ·

بزه سرطان معـده مرضینك وراثتنه دوچار اولمیـانلردن ماعـدا برکو یلونك مذکور خسـته‌لقدن وفات ایتدیکنی خبر و یره بیلیرمیسکز ؟

لحنه‌ یی هرکون سفره‌لرندن اکسیك ایتمین کو یلولر ایچنده فلانجه وفلانجه معده خسـته‌لغنه لحنه یوزندن دوچار اولدیغنی ایشـتدیکزمی ؟ ای بوقدر عالی بر خاصیته مالك اولان لحنه‌ یه حالا پك آز مغذی نظریله می باقه‌جغز ؟

برطرفده لحنه‌ یی کوزلجه هضم ایده‌مین برقاچ کشی کوررسه‌کز دیکر طرفده لحنه‌نك چور باسندن طولمه‌سـنه قدر یوب ده مکمل هضم ایدن یوزلرجه بلکه بیکلرجه انسان کوررسکز · لحنه کوزلجه پیشمش و یاغی صو یی اسیرکنمه‌مش اولدیغی حالده هضمی مشکل اولمق ممکنسزدر · طعامدن صکره حرکت ایتمك شرطیـله لحنه‌ یی الك نازك معده‌لره بیله توصیه ایتمکدن چکینمیز ·

سز صباحدن اقشامه قدر کول کدیسی کبی بر کوشـه‌ده اوطوروب‌ده اشـتهاکز اولمـدیغنی ولحنه‌ یی هضم ایده‌مدیککزی سو یلر ایسـه‌کز سزه نه دیه‌لم ؟ بو حالده طبیعی لحنـه کبی مبارك سـبزه‌لری یه‌مز و یسـه‌کزده هضم ایده‌مزسـکز · سزك ایچون طاوق اتی، ات صو یی، یوورطـه، فلان کبی شیلر لازم ·

هله برکره اوطوردیغـکز کوشـه‌دن قالقك · باغلری باغچه‌لری کزك · طاغلره تپه‌لره طیرمانك · قوشـوك · صحرایك قازك · قازمالایك · باقك صکره لحنه‌ یی هضم ایده بیلیورمیسکز ایده‌میورمیسـکز ؟ یالکز لحنه دکل حتی تنبلجه اوطوردیغکز وقت هضم ایده‌مدیککز دها نه‌قدر یمکلر وارسه هپسـنی مکمل هضم ایده‌جککزی تأمین ایدرز · »

رضا

—o—

متنوعه

تاریخ قبطیان

اوتوزنجی جزؤدن مابعد

« ٦ »

ـ چنکانه‌لرك بعض اخلاق وعادتلری ـ

کرك بزم طرفلرده بولنان وکرك اوروپاده کوچبه‌لك ایدن چنکانه‌لر اوته‌دنبری اخـلاق وعادتلر ینی محافظـه‌ده اصرار ایده‌کلمشلردر ·

سـکز اون یاشـلر ینه وارنجه‌ یه قدر چوجقـلر ینی چر چبلاق کزدیرمك واندن صکره ایسه یالکز ایاغنه برطون وارقه‌سنه بر لباس کیدیروب باشـلری وایاقلری یـنـه چبلاق قالمق یالکز بزم طرفلرده بولنـانلرك شـانی دکل اوروپاده‌کیـلرك دخی عمومی

حالیدر . الك ذیقدرت اولان ارككلر
ایاقلرینه الك قبا بر پاپوش ایله باشلرینه
دخی الك اوجوز نوعندن بر سرپوش
ایدنمکله اکتفا ایدرلر . قادینلری ایسه
اغلبی یالین ایاق گزمکی الك گوزل ایاق
قابلرینه و باشی آچیق بولنمغی دخی الك
سوسلی شاپقه‌لره و یاخود خوتوزلره ترجیح
ایدرلر .

هندستاندن کتوردکلری لسانی هانکی
مملکتده بولنورلر ایسه بولنسونلر حالا
محافظه ایتمکده‌درلر . شو قدرکه بو لسان
حدذاتنده پك فقیر اولدیغندن چنكانه‌لر هانکی
قوملرك مملکتلرندن کچمشلر ایسه الك زیاده
لزوملی اولان کلمه‌لرندن اله اله لسانلرینی عمو-
میت اوزره پك نسقلق حالندن چیقارمشلردر .
بناءً علیه بزم بو طرف چنكانه‌لرینك
سویلدکلری سوزلری مثلا بوهمیالی بر
چنكانه ایشتسه بونك چنكانه‌جه اولدیغنی
اکلار ایسه‌ده اصل مرامك نه‌دن عبارت
اولدیغنی فهم ایده‌مز . نصل که بولندقلری
مسلك و صنعتك ایتالیانجه و یونانجه و سائر
لسانلردن مأخوذ بر چوق اصطلاحاتی
کندی مکالمهٔ خصوصیه‌لرینه دخی قاتمش
اولان کمیجیلرك سوزلرینی اصل ترك
اولان بر آدم بیله اکلایه‌مز .

فقط چنكانه‌لر هانکی ملتلرك ممالکنده
یشامقده ایسه‌لر او ملتك لسانی ده پك اعلا
اوکره‌نورلر . دین خصوصنده دخی بویله‌
درلر . کندیلرینك ایی کوتو هیچ بر دینلری
یوقدر . فقط بولندقلری مملکتلره و کندی
منفعتلرینه کوره اسلام اولمقله نصرانیتی
قبول ایتمك عندلرنده مساوی اولدیغی کبی
بو دینلرك دخی هانکی مذهبلری دها زیاده
رواجده ایسه او مذهبی قبول ایدرلر .
شوقدرکه قبول ایلدکلری دین و مذهبلرك
هیچ بر آیینی اجرا ایتمزلر . ایده‌بیلدکلری
ایسه عین ریا اولمق اوزره اجرا اولنور .

نصارا نزدنده بر جانك وافتیزسز اوله‌رق
بو دنیادن گیتمسی عادتا هدر اولمسی دیمك
اولدیغندن نصارا میاننده عجزهٔ اطفالی
وافتیز ایتدیرمك الك بیوك ثواب عد اولنور .
حالبوکه بر آدم وافتیز ایتدیردیکی چوجغك
عادتا باباسی دیمك اولوب او چوجغه قدرتی
یتدیکی قدر هدیه‌لر دخی ایدر .

اوروپاده بولنان چنكانه‌لر بو حاله وا-
قف اولدقلرندن اولادلرینی وافتیز ایتدیری
ویرملری ایچون خرستیانلره مراجعت
ایدرلر و بر کره وافتیز ایتدیردکدن صکره
بشقه‌لرینه ده مراجعت ایدرك تکرار وافتیز
ایتدیروب استفاده یوللرینی ده آرارلر .

بونلر کندی امور قومیه‌لرنجه هیچ
بر مملکتده حکومت محلیه‌یه مراجعت
ایتمیوب بلکه کندی ایچلرندن بعض رئیسلره
مراجعت ایدرلر ایسه‌ده کندی رئیسلرینك

دخی طائفهٔ مرقومه اوزرنده نفوذلری هيچ منزله‌سنده اولوب رأی وامرلرينه چنكانه‌لر ايسترلرايسه تابع اولورلر ايسته‌مزلر ايسه اولمزلر .

رومانيا طرفندن المانيايه ايلك وارد اولان چنكانه قافله‌سی اون درتبيك نفوسی حاوی جسيم برعشيرت اولوب برده رئيسلری وار ايدی كه « مصر صغرا دوقه‌سی » عنوانی‌ده المشيدی . بو رئيسك كندی عشيرتی خلق اوزرينه اوبجه حكمی جاری اولديغی كبی اوستريا‌ده دخی « وويدوده » ناميله رئيسلری بولنديغندن ايمپراطور يچه ماری تەرز اشبو رئيس واسطه‌سيله چنكانه‌لری تعليم وتربيه ايتمك ايستمش ايسه‌ده بر درلو موفق اوله‌مامشدر .

انكلتره‌ده بولنان چنكانه‌لرك رئيسلرينه بونلرك قرالی عنوانی ويريلور وانكلتره حكمدارلری بو عنوانی چنكانه‌لردن هيچ قصقانمز ايدی . لكن ١٨٣٦ سنه‌سنده وفات ايدن قراللرينك وارثی قالميوب خانداني منقرض اولديغندن يرينه ديكر قرال انتخابنه ميدان ويرلمامش وبو عنوانی بشقه بررئيسك آلمسی دخی يساق ايدلمشدر .

بو طائفه نزدنده مناكحاتك هيچ براهميت جديه‌سی يوقدر . هانكی اركك هانكی قاری‌يی اقناع ايده بيلور ايسه انی زوجه اتخاذ ايدر . يكديكرندن بيقدقلری زمان ايسه قوجه‌سی قاريسنی عادتا طرد ايدی ويرر . بعض كره قارينك دخی قاچوب بشقه قوجه‌يه وارديغی واردر . بو حالده ايكنجی قوجه اولكی‌يه بر مقدار پاره ويروب خاطرينی آلور ايسه بشقه‌ده ياپيله‌جق هيچ برشی قالمز .

بزم بو طرفلرده ايسه ايكی چنكانه‌نك چكيشه چكيشه پازارلق ايدرك قاريلرينی طرانپه ايلدكلری وهانكيسنك قاريسی دها كنج وياخود كوزل ايسه اوسته بر مقدار دخی پاره ويرديكی مشهوردر . كرك بوراده وكرك اوروپاده چنكانه‌لرك الك يقين اقرباسنی وحتی همشيره‌لرينی بيله تزوج ايلدكلری واردر .

بو خدعه‌كار ملت اوروپاده ايلك منتشر اولدقلری اثناده نصارانك حضرت عيسايه تعلق اولان شيلره پك زياده رعايت ايلدكلرينی كورمكله كنديلری كويا حضرت مسيح مصره كيتديكی زمان اول حضرته روی مهماننوازی كوستر مامالرندن طولايی الی اخر الزمان سرسری اوله‌رق كزملری ايچون بد دعا واقع اولان مصريلر اولدقلرينی اعلان ودرميان ايتمشلر وبناءً عليه خرستيانلری كنديلرينه آجنديره‌رق پك چوق اثر شفقتلرينی كورمشلر ايدی . واقعا الله عد ايلدكلری حضرت مسيحه مهماننوازلق ايتميان برقومی شفقتدن تبعيد

ايلمك لازم كلور ايسه‌ده خرستيانلغك عقل ايرميان حكمتلری جمله‌سندن اوله‌رق اعتقادلری وجهله جناب مسيحی صلبه خدمت ايتمش اولان چليپايی تقديس ايلدكلری كبی چنكانه‌لری دخی لايق شفقت بولمشلر ايدی . حتی بونلرك شو روايتلرينه ايمپراطور سيژسمون دخی ايناته‌رق كنديلرينه بعض مساعداتده بولنمشيدی . صكره اصل ونسللری وحيله وخدعه‌لری معلوم اولنجه طرف طرف دوچار حقارت اولمغه باشلامشيدی .

بزم طرفلرده بولنان چنكانه‌لر يازمو سملرنده او به‌لری و چركه‌لری آلتنده امرار اوقات ايدرك قيش موسملرنده ايسه اوطونی بول طاغلره چكيلورلر و اوراده زمينلكلر يابه‌رق باربنورلر . بوزمينلكلری اوروپاده چنكانه‌لر دخی ياپارلر ايسه‌ده انلر يازموسملرنده او به و چركه استعمال ايتمزلر . ميشه وسائر اغاج طالرندن برر سايبان ياپوب آلتنده بتون موسم صيفی يچيررلر . قيش موسمنده ايسه زمينلكلردن ماعدا طاغلرده و ياخود دره‌لر كنارلرنده كی قيالرده بولنان مغاره‌لره دخی دخالت ايدرلر . حال فقر وضرورتلری ايسه بزده اولان چنكانه‌لرك عينيدر . سايبانلرنده و ياخود زمينلك ومغاره‌لرنده طوپراقلر اوزرنده ياتوب غايت پيس برطاقم عباری كبه‌لری اورتو نورلر . آتشلری دخی بر يوز ينه ياقوب اشيای بيتيه‌لری يالكز برتنجره‌يه منحصردركه آنی بوقارودن اشاغی يه بر تل و ياخود زنجير ايله آصوب آلتنه آتش ياقه‌رق اولور اولمز معده‌لرك قبول ايده‌ميه‌جكاری اطعمه‌يی آنده پشوررلر . بونلر هرنوع اتی يرلر . عندلرنده قاره وكدی وكوپك وقور باغه والحاصل هيچ بر حيوانك لحم جهتيله ديكرندن اصلا فرقی يوقدر .

بوراده‌كی چنكانه‌لر كبی اوروپاده اولنلرك دخی دنيا قيدلرنده اولميوب سايبان و ياخود زمينلكلرنده نصل يشايه بيلورلر ايسه دنياده الك بيوك مسعوديت بوندن عبارت اولديغنه بالقناعه كنديلر بنی بختيار عد ايدرلر . قادينلری كنج ايكن رقاصه‌لق وقارت اولدقلری زمان يا انسانك النه باقق ويا خود اسقامبيل كاغدی آچق صورتيله فالجيلق ايدرلر . بعض عاشق وعاشقه‌لر ارهسنده واسطهٔ مخابره اولمق دخی هممان منحصراً بونلرك كاری ايكن صكره بوصنعت زاكت كسب ايدرك چنكانه‌لرك خدمتی پك بياغی معاشقه‌لره تنزل ايلمشدر .

عار وحيا دينلان شی بوخلقدن بالكليه رفع ايدلمش اولديغی حالده غر يبدركه نسوانی بالنسبه پك اهل عرض اولورلر . سوزلرينه طورلر ينه حاللر ينه باقلسه هيچ عفت قيدنده اولمدقلرينه حكم ايدلمك لازم كلور

ایکن بالعکس اوروپانك سائر صنف نسوا نندن زیاده چنکانه قادینلری محافظهٔ عرض غیرتنده بولنورلر . بزده دخی چنکانه‌لر تربیه‌سز وادبسز اولدقلری قدر عرضسز دکلدرلر . برده چنکانه قادینلرك اولادلرینه اولان محبتلری شفقت طبیعیهٔ مادرانه‌یه ترقیات مدنیه ایله اصلا نقیصه کلمامش دینله‌جك قدر مکملدر .

« ٧ »

ــ اوروپاده چنکانه‌لره ایدیلان معامله ــ

اوروپاده ترقیات جدیدهٔ مدنیه کرکی کبی یول آلمغه باشلامسی اوزرینه اومدنیت مترقیه میاننده چنکانه‌لرك وحشت مطلقه‌یه قریب اولان بدویتلری ثقیل کوریله‌رك بونلری تربیه وتمدینه همت اولنمش و بر چوق حکمدارلر طرفندن بوکا دائر امرلر نشر ایدلمش ایسه‌ده هیچ بر تشبثده هیچ بر صورتله موفقیت حاصل اوله‌مامشدر .

برچنکانه ایچون عادت قدیمه‌سنی ترك ایتمك ترك جاندن دها کوچ اولدیغی تحقق ایدنجه هرحکومت بونلری حدودلری خارجنه طرده قیام ایتمشیدی . حالبوکه بو معامله دخی تماماً اجرا ایدلمش اولسه چنکانه‌لرك بتون اوروپادن چیقملری لازم که‌جکندن و بوکاده احتمال اولمدیغندن چنکانه‌لر الئ بیوك تضییقاتی کوردکجه طاغلره ومغاره‌لره چکیلوب اختفایه باشلامشلر ومساعده‌یی کوردکجه ینه میدانه چیقمغی اعتیاد ایتمشلردر .

اجبار وتضییقك هیچ برفائده‌سی اولمدیغی تحقق ایتمسی اوزرینه بونلری یواش یواش تربیه ایتمك یولی ترجیح ایدلمشیدی . ترانسیلوانیاده التون تطهیری ایشنده والمانیاده موز یقه‌جیلقده استخدام اولنه‌رق محال سائره‌ده دخی حکومتلر بونلری یواش یواش جمعیت مدنیه ایچنه صوقمش و پاپاسلر اطرافلرینی الەرق برچوغنی خرستیان ایده‌بیلمشلردر .

چنکانه‌لر حقنده وقتیله روا کوریلان اذا وجفا تعدیکی یهودیلر درجه‌سنده اولوب یهودیلر کبی چنکانه‌لره دخی چوجق چالمق وآدم اتی یمك وسحر یاپمق جنایتلری اسناد اولنور ایدی .

یوزلرجه سنه‌دنبرو ایدیلان همتلر ثمره‌سیله بونلرك برچوغی مدنیت دائره‌سنه کیرمش وشمدی ایسه اوجه دخی یازلدیغی اوزره بتون اوروپاده ایکیوز سکسان بیك تخمین اولنان مقداری کوچبه‌لك حالنده قالمشدر . بونلرك‌ده نه‌زمانه قدر مدنیت دائره‌سنه ادخال ایدیله‌بیله‌جکلرینی ایسه یالکز جناب حق بیلور .

احمد مدحت

—٥—

شمس المعارف مکتبی درس ناظری
محمد نادر افندینکدر :

❋ ضرورت ❋

اوتوزنجی جزؤدن مابعد

شمدی کندمده بر حال کشف ایتدم ، اوده : بن ، فلان و فلان شی ایچون حقیقةً بدبخت دکلم . لکن بنده غیرمنقطع بر کدر موجوددرکه : هر آن مختلف شکللره کیریور . بو آنه قدر بر چوق شیلر ایچون بد بخت اولدیغمی بیلیورسکز . بعضاً انکلیز اولەرق طوغمدیغمه اظهار تأسف ایدردم . بعضاً ده فنونه انتساب ایده‌مدیکمدن طولایی مکدر اولوردم . فقط ، بونلر ایچنده اك زیاده داعئ حزن والم اولان شی : زنکین اولو بده ضرورت وخیالات واهیه یه غلبه چاله‌میشمدر . بونی ده پك اعلا بیلیرسکزکه : جنوه ده ایکن ، بر کره پاره‌سی یاقالادقدن صکره مسعود اوله جغمی امید ایدردم . ایشته دوستم ، اك نامدار اولان ادبانك همان کافه‌سیله ربط رشتهٔ الفت ایلدم . بونلرك بر طاقی ایله سزك قدر تکلیفسز کوروشه جك درجه‌ده کسب رابطهٔ مخادنت ایلدم . و ایشته بوبابده‌کی کبرو غرورمه قناعت کلدی . اکثری زمانلر ، صالونلرده وقت اولیورکه : فکرمی ، جمعیت حاضره آلقیشلایور . والحاصل ، بعضاً بر مسامره‌نك شو اوفق تفك فتوحاتیله سرمست مدام اولیورم . بو حال انجق برقاچ ثانیه دوام ایدییور . طمارلرمده قورشون کبی بر مایعك جریانی حس ایدییورم . اکر روحم تجسم ایتسه‌ده انظار عامه‌یه کندینی ابراز ایلسه ، هرکسك شفقت و رقتنی ، بنم‌ده خوف و دهشتمی موجب اوله جغنده شبهه ایتمم . بوراده بولندیغم زماندنبری الم واضطرابم بش التی شکله کیردی . اولاً ، وطنم حقنده‌کی اسفم ، و مستقبل ایچون ترددم ، بنی پك فنا حالده اسفناك ایدییور . ثانیاً ، حال انفراد حقنده‌کی حسم – که بنم ایچون بر عدم‌آباد صاییلیر – بنی مضطرب ایدییور .

والحاصل ، ایکی آیدنبریدرکه : آلامم و اکدارمك قوای متنوعه‌سی ، هیچ بر نقطه‌ده اجتماع ایده‌مامشدر . بو فکر ، هر نقدر مجنونانه ایسه‌ده یالکز سزه سو-یلەجکه جرأت ایدییورم . لکن ، داخلده ، یالکز الم و کدرك بر شکلنی ، و بنی قورت کبی ییوب بیترن یاره‌نك صورظاهریه‌سندن فقط بر ینی کورمکزی سزدن رجا ایدرم . بنم حالمی ، بر طاقم قواعدمادیه ایله محاکمه ایتمه‌ییکز . الم و اضطرابی کور یکز ؛ لکن سببنی صورمه‌ییکز . ایشته ، آلام واکدارمك نقطهٔ مرکزیه‌سی انکلیز اوله‌رق طوغما-مقدر . رجا ایدرم ، بکا کولمه‌ییکز . اضطرا-بم درجهٔ نهایه‌ده‌در . بنم کبی حقیقی

عاشق اولان کیمسه‌لرك جنتی ؛ یالکز برماده‌ٔ یکانه‌یه منحصردرکه : بو ماده بالجمله حسیاتی بلع و امحا ایدر ٠ بن ـ که ، روحم برخیلی زماندر بودرجه مختلف دغدغه‌لره قارشی مدافعه‌سزدر ـ بن ده شمدی برماده‌ٔ یکانه‌نك مجنونی اولمشم ٠

ایشته ، انکلتره ایچون حصوله کلان آرزومك منشأی بودر : بك اعلا بیلیرسکزکه : موتالر ایله یشامغی ، وآنلرك زمانلرنده اولان صورت تعیشلرینی بیلمکی ، موجودیتلرینك احوال و حرکاتنی تعقیب ایتمکی سورم ٠ بناءً علیه انکلتره‌ده بر حیات عبرت انکیز ایله اوقات کذار اولان لااقل اللی شاعره تصادف ایده‌بیلیرم‌که : آنلرك کتابلری خیالات و افکار ایله طولودر ٠ فرانسه‌ده ایسه ، بو قبیل شعرادن اوچ دانه‌سنه بیله تصادف ایده‌مم ٠ بوندن‌بشقه ، انکلتره‌ده طوغمش اولسه ایدم ، افکار باطله‌سنه وارنجه‌یه قدر او وطنی سوه‌جکدم ٠ انکلتره‌نك اخلاق قدیمه‌سنده او قدر اشعار ، او قدر خیالات موجوددرکه بونك اوزرینه بر شهر دها متصور دکلدر ٠ اوراده بر نوع ادبیات یرینه ، درت نوع ادبیات واردر : آمریقا ، انکلیز ، ایسقوچیا ، ایرلانده ادبیاتیدر ٠ بونلرك هربری بر لسانه ، مختلف طبایعه مالکدرلر ٠ ادبیاتك بو نه‌بیوك ثروتیدر ! ٠٠٠٠٠

انکلیزلر ، محرر و مؤلفلری ایچون ، نه‌قدر تقیدات و اشتمامه مالکدرلر ! آنلرك آثارینی تکرار تکرار ، متنوع فورمه‌لرده طبع ایتدیررلر ٠ یا نسخه‌لرنده‌کی نفاسته نه دیملی ! کتابلرنده موجود رسملر نه قدر خیالات ابراز ایدرلر ! !

انکلتره‌ده ـ فرانسه‌ده اولدیغی کبی ـ سفیه سیماره نادراً تصادف اولنور ٠ بوملتك کافهٔ افرادی ، هیچ برملت افرادینه بکزه‌مدیکی حالده انلرك شو غرابتنی ، والبسه‌لرنده‌کی عجایباتی بیله سومه‌دن کندمی منع ایده‌میورم ٠

بونه شخصیتدر ! بر انکلیزك ، بسك کیشی ایچنده ، انکلیز اولدیغی بسبللیدر ٠ حالبوکه برفرانسز بتون عالمه بکزر ٠

آه ! اکر فرانسه‌یی کورمش اولسه ایدیکز ، نه‌قدر بزردیکز ! نه درجه نفرت ایدردیکز ! هرکس ایچون ، یرندن یوردندن آیرلمش اولدیغنی حس ایتمك ، پك بیوك برکدردر ٠ ایشته بن ، پك ظالمانه بر صورتده یرمدن آیرلدم ٠ بن‌که ، فرانسه حقنده هیچ بر رشتهٔ محبت طاشیمز ، وفقط انکلتره ایچون ربیوك آرزو و مودت حس ایدردم ، بن ، یرمدن یوردمدن آیرلدم ٠ هواپرست ، کوه‌زه ، معطل ، صوغوق برملت ایچنه دوشدم ٠ بك یدیکم لوقنطه‌ده فرانسزلرده وار ، انکلیزلرده ٠ نه اختلاف ! همان

بتون فرانسزلرك جمله‌سی، خودپسند عادی آدملردر . بتون انكلیزلر ایسه، كبار وناموسكاردرلر . والحاصل، دوستم، بر عاشق كندی دوستنه عشق ومحبتندن بحث ایده بیلیر . زیرا، بو آرزو؛ بو محبت هركسك روحنده عكس انداز اوله بیلیر . بونده موجب استهزا هیچ برشی یوقدر . فقط، آلام واكدارمك ترقیسی شو مرتبه‌ده‌دركه: آنلری هیچ بر فرده افشا ایتمك ایسته‌مم . چونكه، كافهٔ آلام شخصی اولدیغندن، بونلری بالذات تجربه ایتمینلره غایت شایان استهزا كورونور . مع مافیه سزه یمین ایدرم‌كه: بو جنتمنك، بنی برطاقم اكدار دهشت انكیزایله مضطرب ایتدیكنه اینانیكز . هر او یاندیغم زمان، بر انكلیز كورمك، كتابخانه‌لرده بر انكلیز كتابنك صاتیلدیغنی مشاهده ایتمك، روحك حظ ایتدیكی یكانه موادندر . مفتون ومجنون اولان برعاشقه، معشوقه‌سنك موتنی اخطار واخبار ایدن مواد كبی، شو مشاهدات‌ده آلام واكدارمه برخنجر ضرباتیله یكیدن حیات و برر ایدی . والحاصل، بنم شو جنته واران آرزوم، بنی شان وشرفدن بیله متنفر ایدییور . انكلتره‌ده، شهرتشعار اوله‌سی، و بناءً علیه انكلیزجه یازمه‌سی ایسترم .

هرفرضیاتمك محال اولدیغی كبی، شو تصورمی‌ده واهی اوله‌رق، سزه سویلرم‌كه اكر انكلیز اولمش اولسه ایدم، مزاجده اولان شوامراضه مالك اولمیه‌جقدم ظن ایدییورم . لكن بو حال بكا بام بشقه برصورتده تأثیر ایدییور . یالكز بنم محاكاتمدركه: بكا بوكبی تشویقات وتمایلات بخش ایدییور . زیرا حسیاتمدن بشقه برشیئه اعتقاد ایتمدیكم حالده او یله‌ظن ایدییورم‌كه: اكر انكلیز طوغمش اولسه ایدم، چكمكده اولدیغم آلام واوجاعه متحمل اوله‌جقدم . بن نصل یارادلمش اولسه‌م ینه روحم، تركیبات عضویه‌م، شمدیكی كوردیككزدن بشقه برشی اولمیه‌جق ایدی . لكن انكلیز لوردی، وزنكین اوله‌رق دنیایه كله‌جكدم . بتون تلذذاتم، بتون وقار وعظمتم، والحاصل بوكبی اوصافك كافه‌سی بكا قناعتبخش اوله‌جق، و بنی برحال خشنودی‌یه مالك ایده‌جك ایدی . بوحالی شمدیكی بولندیغم حال ایله مقایسه ایتدكجه دلی اولمق بنم ایچون هیچدن صاییلیر . مع هذا اكثریا فكرمه برملاحظه دها كلیر . لكن آرزولره قارشو ملاحظات نه‌یه مقتدردر ? ملاحظه‌م ایشته شودر: اكر شمدیكی موجودیتله خلق اولنمیدم، موجود اولمیه‌جقدم . بوموجودیت بشقه بروجود اوله‌جق ایدی . متجانس الاجزا اولان انانیتم، عینیتم شخصیتم خراب اوله‌جقدی؛ بشقه

افکاره مالك اوله‌جقدم . هیچ کیمسه کندی موجودیتی بر دیگر ینککی ایله تبدیل ایتمك ایسته‌مز ؛ وهیچ بر کیمسه‌ده کندی موجودیتندن خشنود دکلدر .

بو نه تضاددر !

بو حالده ، بولندیغمز موجودیتی قبول ایده‌لم . دیگر ینك حالنی قبول ایتمك (اگر ممکن اولسه) اولملیدر . اولوم ایسه انانیتمك خرابیتندن بشقه برشی دکلدر . لکن نه‌یپایم ؟ بنی ظالمانه برصورتده سوروکله‌یوب کتورن ، و مقاومتی غیر قابل اولان شو چیلغنجه‌سنه مراق ندر ؟ آه دوستم ! طبیعتمزی تعمیق ایتدیکجه : ظن ایدیورم‌که ، بو دنیاده موقت بر حال کاذبه مالکز . بشقه برده موجودمی ایدك ؟ تکرار احیا اوله‌جقمیز ؟ شو لسان قاصر ، وشو افکار مشوشه ایله ، بو یله بر مجهول عظیمه جواب ویرمك ممکنمی ؟ بونك ایلریسنه کیتمك ، بکا امکانسزلغی ارائه ایدیور . امید ایدر وسکوت ایلرم . یالکز بیلیورم‌که بو دنیایه ، آلام واکدار ایله معذب اولمق ایچون کلدم . عجبا ، بو آلامك مکافاتی بورادمی ، یوقسه بشقه بر عالمده‌می کوره جکم ؟ بیلم .

بو کونکی اوجاع وآلامم اودرجه شدید درکه : عادتمدن زیاده بنی تهدید ایدیور . بسه‌ده ، بنده خوف و دهشتدن بر اثر بیله یوقدر . قوهٔ اضطرابیه ، شان و سعادت استقبال و بوکبی شیلرك جمله‌سنی بکا دائرهٔ امکاندن خارج کوستریور . آه ! بنی شو افکاره سوق ایدن القاآت دوزخیی بیلسه‌کز ! باشمدن کچن افکار مدهشه‌یه ، وبکا عارض اولان شبهه‌نك و بردیکی تشوشاتدن آگاه اولسه‌کز ! بدبخت ! بیلیرم‌که : بدبختم . ایشته بکا هرشیئی چکدیرن بوکله‌در . . . .

. . . .

لکن ، طبعاً مسعود اوله‌رق یارادلمش انسانلرده وار . بونلر ، استقبالی پك آز دوشونورلر . حال غفلتده کمال امنیت و اطمئنان ایله یاشارلار . دنیاده هرشی بونلر ایچوندر . بو حالده بدبخت اولمق بر مرض الیم دکلمیدر ؟ بر طرفده مسعودلرٔ کمال آسوده کی ایله امرار ازمان ایتدکاری حالده ، دیگر طرفده بدبختلر ، طاعون نه طوتیلمش بیچارکان کبی ، غیر قابل التیام بر جریحهٔ درونیه‌نك آلام واوجاعی ایله مضطرب اولورلر . اکثر زمان ، آلام و اوجاعی تشریح ایدر ، و آنلره بر نظر بارد ایله نکران اولورم . بو بابده بکا حکم ایدن فکر ، هیچ بر شیئه مقتدر اوله‌مدیغمدر . ایکی آیدنبریدر انکلیزجه‌نك تحصیلنه او قدر شدتله باشلادم‌که : اشعاری سهولتله اوقویورم .

فكرم ، انكلتره يه كيدوب اوراده برايكى سنه صكره انكليزجه‌يى ايستديكم كبى يازوب اوقومقدن عبارتدر . بكا انكليزجه درس ويرن بر انكليز مادامه‌سى ديدى‌كه : انكلتره‌ده ايكى سنه اقامت ايتمش اولسه‌م انكليزجه‌يى پك كوزل يازه‌بيله جكم . فى‌الواقع شمديدن ترجمه‌يه اولدقجه كسب اقتدار ايتدم . حتى انكليزجه‌دن ياكاشمزجه بركتاب ترجمه ايلدم . كونمك نصفنى انكليزجه تحصيلنه حصرايديورم . جنت‌درجه‌سنه واران آرزولرم كوندن كونه شدت ظلمنى آرتيريور . بونه‌جان صيقنديسيدر !

والحاصل هرنه طرفه اماله‌ٔ نگاه ايتسه‌م ، آلام واكداردن‌بشقه برشى كوره‌ميورم . وسائط و اسباب موجوديتم‌ده بنم ايچون بر عقاب اليمدر . شمدى بر تراجم احوال لغتنك حصولنه چاليشيورم . لكن پاره‌يه احتياجم صوك درجه‌ده‌در . پك بيوك صيقندى ايچنده‌يم .

امضا :

ايمبرت غالووا .

—o—

« اعجاز قرآن »

اوتوزنجى جزءدن مابعد

انسانك نظر اعتبارى بوفكرينى تأييد ايده‌جك دها نيجه آثاره تصادفله بونلرده تجلى ايتمكده اولان حقيقتى كوردكجه ، مؤثر حقيقى كيم اولديغنى دوشوندكجه قلبى اسباب ظاهره‌دن بالانصراف مسبب‌الاسبابه توجه ايدر .

بو يولده‌كى اعتبارات ومكاشفاتى تسلسل ايده ايده برحاله كليركه هركوره‌ديكى خيرى آنجق « نافع » اسمنك ، هر كورديكى شرى دخى آنجق « ضار » اسمنك تجليات مخصوصه سندن اولمق اوزره تلقى ايدوب اورته‌ده مؤثرى بربولور . بوعرفان اعلايى حاصل ايتمش اولان برقلب دراك ممكنميدركه وجه‌اللهدن غيرى شايان توجه برجهت كوروب‌ده معنى ً ارتكاب اشراك ايده‌بيلسون ?

بوحاله ، بومقامه واصل اولان انسان شكر وشكايتنى آنجق باركاه الٰهى‌يه رفع ايده‌بيلير . ايده‌جكى حمد وتعظيم خدايه منحصر اولور . ايشته اوزمان معناى حقيقيسنى ايله‌رك « الحمدلله » دير .

عالم سفليده تصرف آنجق حقك اولديغى نظرنده تعين ايدنجه فكرى بردرجه دها يوكسله‌رك عالم علويده دخى تصرف ينه آنجق حقك اولديغنى كورر .

ایشته نه‌دیمك اولدیغنی آكلایه‌رق
اووقت « رب العالمین » دیر ·

برعالم سفلی‌یه ، برعالم علوی‌یه عطف
نظر امعان ایده‌رك حسن ترتیبنده ، كمال
انتظامنه حیران قاله‌جغی كائناتی صانع
حكیمك كمال رحمتنی اعلان ایچون یكزبان
اقرار اولمش كورنجه برلسان عارفانه ایله
« الرحمن الرحیم » دیر ·

بومشاهدات ایله مصالح دنیویه‌سنی
تسویه ایدن فضل حق اولدیغنی آكلا-
یان انسان امور اخرویه‌سی نصل اوله-
جغنی تأمله باشلار · چوق چكمز ، قلبنه
بر انشراح كلیر · زیرا ورد زبان تقدیس
ایلدیكی فاتحه‌نك كندیسنه « ـ مالك
یوم الدین ـ ایله ـ الرحمن الرحیم ـ بیننده
فرق یوقدر · مالك یوم دین طانیدیغك
آله آثار بدیعهٔ رحمتنی كورمكده اولدیغك
آلهدر · او هرعالمده رحمان ورحیمدر »
دیمش قدر اولدیغنی فهم ایله تیقن ایلركه
دنیاده ، آخرتده اصلاح مهماتنه متكفل
آنجق رب العالمیندر · بونك اوزرینه
آرتق ماسوایه التفات ایده‌مز ، قلبنده
حقدن غیری‌یه تعلق بوله‌مز اولور ·

بر زمان اكابر اهل دنیایه مائل ، آنلرك
خدمتیله مشتغل اولان وایفای خدمتدن
صكره تحصیل مهماتنده آنلردن استعانه ایدن
انسان بوتعلقك زوالنی متعاقباً بیلیركه خد-
مت اكابرده بولنمقدن خدمت معبودده بولنمق
البته اولادر · ایشته او وقت مخلصانه
« ایاك نعبد » دیر ·

عبده كوره بونك معناسی شو اولور :
« یارب! بن بوندن اول سندن غیری طرفلره
متوجه ومتعبد ایدم · شمدی ایسه عبادتمی
سكا تخصیص ایلدم · »

بوندن صكره لسان عبودیتی تزیین
ایده‌جك اولان « وایاك نستعین » ینه عبده
كوره دیمك اولوركه : « الٰهی ! بن بوندن
اول اوته‌دن بریدن مستعین ایدم · شمدی
ایسه آنجق سندن استعانه ایدیورم · »

بعده سریع الزوال اولان مال وجاهك
استحصالی ایچون خلقه مراجعتدن طوغری یولی
بولمق ایچون خالقه مراجعت البته اولی اوله-
جغنی تفكرله « اهدنا الصراط المستقیم »
نیازنده بولنور ·

اهل دنیا ایكی‌یه منقسم اولوب بر
قسمی آنجق خالقه عبادت ، آنجق خالقدن
استعانه ایدنلر ، قسم دیكری ایسه خلقه
خدمت ، خلقدن استعانه ایلینلر اولدیغندن
طبیعیدر كه عبد صادق كندیسنی فرقهٔ
ثانیه‌یه التحاقدن وقایه ایله فرقهٔ اولایه
الحاق بیورمسنی جناب حقدن استدعا ایلر ·
بواستدعای سلامتجویانه‌یی ده « صراط ـ
الذین انعمت علیهم غیر المغضوب علیهم
ولا الضالین » دیمسیله بارگاه الٰهه عرض

ایمش اولور . »

* * *

کتاب رازیدن ترجمه ایتدیکمز « سو-
رهٔ فاتحه دن مستنبط اسرار عقلیه » عنوانلی
مقاله — که یوقاریکی فقره ایله ختام بولدی —
مفاتیح الغیبك آنجق یدی بچق صحیفه سنی
اشغال ایلمکده در .

حال بوکه یالکز سورهٔ فاتحه نك حاوی
اولدیغی هردرلو احکام و اسرار الهیه یی
بیان ایچون مشارالیهك ترتیب ایلدیکی
مقدمهٔ بدیعه بوصحیفه لردن ایکی یوز یکرمی
شوقدرینی تزیین ایدیور . صحیفه لرك
بیوکلکی ایسه ترجمه مزله بالمقایسه آکلا-
شیله بیلیر .

بوراده صحیفه حسابنه بیهوده گیرشمه‌دك .
فخرالدین محققك سورهٔ جلیله یی ایضاح
ایچون نه قدر سوز سویلمش اولدیغنه دائر
برفکر مجمل ویرمك ایستیورز .

بو فکری آلانلر یوقاریده نیچون
« حضرت رازی مقدمهٔ مذکوره ده
حقیقةً سورهٔ فاتحه نك اوقدر فوائد و نفا-
ئسنی بیان ایلمشدر که ام القرآنه دائر بو در-
جه ده تدقیق و تفصیل علمامزدن هیچ
بریسنه میسر اولمامشدر . » دیه بیلدیکمزی
سهولتله آکلارلر .

رازینك بو نبذهٔ ایضاحاتنی دقتله
اوقویانلر، ایچنده مراتب ادراك بشرك
هر برینه کوره سوز بولندیغنی، هر بر
سوزك مرتبه سنه کوره بر فکری تربیه
ایده بیله جکنی کوررلر . بو آره لق رازینك
بیوکلکی ده بالضروره تبین ایدر .

رازیده بو فکر حکمت آموز نه در ؟
برفیض قرآنیدر .

رازی یه مراتب ادراکی بیلدیرن
قرآن اولدیغی کبی مراتب ادراکه کوره
سوز سویلمکی اوکردن ینه قرآندر .

قرآن معلم معجز بیاندر . مربی
جهانیاندر . قرآنك بزه اوکرتدیکی رب-
العالمین بر انسانی یرادیور، بر انسانی
یراده جق که قرآندن تعلم حکمت ایتسون،
یاخود ایتمیه جك اولسون ؟

قرآن هرفکرك مربیسیدر . معلمیسیدر .
درجات متفاوتهٔ افکارك الك حکمت آمیز
نمونه لری قرآنده کوریلور . بونلرك
تربیه سی، اعلاسی چاره لرینی دخی الك
حکیمانه برصورتده قرآن کوسترر .

ساده فکرلی، متوسط فکرلی، عالی
فکرلی اولمق اوزره اوچه تقسیم اولنان
انسانلردن هربری قابلیتنه کوره قرآندن حصه
ربای حکمت اولور .

برنجیسی قرآنی اوقور، ایکنجیسینك درجه-
سنه یتیشیر . ایکنجیسی مطالعه ده بولنور،
اوچنجیسینك رتبه سنی بولور . اوچنجیسی

تدقیق ایدر، نهایتی اولمیان طبقات تعالی یه بر بر چیقار کیدر .

« ان للقرآن ظهراً و بطناً ولبطنه بطناً الی سبعة ابطن » حدیث عالیسی بو رالر یني کوستریورمی؟

کتابمزك نشر ایتمکده اولدیغی نورباقی کائناتی طوتوب طوردیغی حالده نه غریب جلوه درکه بر چوق انسانه منکر قرآن عنوان اولمقده‌در !

بو حال، حقیقتده نه‌دن غریب اولسون؟ قرآن هم هادی هم مضل دکلیدر ؟

« قرآنه اینانمیانلرده وار ! » دیه تعجب ایدنلره قرآن « اتریدون ان تهدوا من اضل الله » سؤال علیمانه‌سنی ایراد ایدرسه نه جواب ویره‌جکلر ؟

« یضل به کثیرا و یهدی به کثیرا » حکمتنك عارفلرندن شاعر قرآن پرست « بوصیری » بو بابده تعجبه لزوم اولمدیغنی شو بیتلرله نه کوزل بیان ایلمشدر :

لاتعجبن لحسود راح ینکرها
تجاهلا وهو عین الحاذق الفهم

قدتنكر العین ضوء الشمس من رمد
وینکر الفم طعم الماء من سقم

* * *

شو دلنشین بیته ایکی اثرده تصادف ایتدم :

وعلی تفنن واصفیه بحسنه
یفنی الزمان وفیه مالم یوصف

بونلرك برنده بیتك قرآن حقنده سویلنمش اولدیغی بیانیله ضمیرلر قرآنه ارجاع اولنیوردی . دیکرنده ایسه بیت نعت شریف اوله‌رق کوسترلدیکندن ضمیرلرك مرجعی بتون اصحاب ضمیر کبی املح الرسل افندمز اولمق لازم کلیوردی .

مرجع حقنده شو ایکی مختلف افاده‌دن بر یني ترجیح ایتمك ایستیوب بیتی تدقیق ایله وجه رجحان آرامغه باشلادم .

قرآنه باقدم . حضرت پیغمبری کوردم . کوکلمده :

سورهٔ واللیل دیدم وصف کیسوی شماست
والضحی خواندم سراسر نسخهٔ روی شماست

کبی عاشقانه نغمه‌لر تموجه باشلادی .

حضرت پیغمبری نظر تقدیسه آلدم . قرآن اوقو یورم صاندم . خاطرمدن :

خلقت مبرأ من کل عیب
کأنك قد خلقت کما تشاء

کبی منزهانه خطابلر چکمکه باشلادی . قرآن ایله صاحب قرآنی آیینهٔ یکدیکر بولدم .

وجه رجحان آرایان شاعره باق ! اورته‌ده کندینی دخی بوله‌مز اولدی !

بو استغراق عالمنده بعض عاشقان امته :

زفرق تابقدم هر کجا که می نکرم
کرشمه دامن دل می کشد که جا اینجاست

دیدیرن خیال مقدس محمدی یه بر عبو-
دیت دها عرض ایتمك ایستیه رك قطعهٔ
آتیه یی سویلدی که فاتحه نور اعظمنك
بر پرتوی اولان « اعجاز قرآن » ك خاتمه .
سی اولسه یاقیشیر :

دست اعجازکده اظهار ایتدیکی آیات ایله
انفس وآفاقی حیران ایتدی قرآنك سنك
سن نصل خورشیدلاهوتیسین ای محبوب حق
اولدی الهانه قرآنك ده حیرانك سنك
زهی فیض فاتحه ! زهی حسن خاتمه!

معلم ناجی

—o—

اسکدارلی سالم سلیمان بك افندی
حضرتلرینك بر غزل عالیٔ بلیغانه لریدر :

بلای ابتلایی غیره صورمه مبتلادن صور
لسان آشنایی وار لسان آشنادن صور

دکل هر مدعا فهمه میسر مسند تحقیق
سلیمانك شکوه وشانی ابن برخیادن صور

صاقن اوضاعنه آلدانمه اول شوخك که جعلیدر
ایناممزسه ك بکا عشاق زار و بینوادن صور

نیجه بر بویله خونریز اولمق ایسترغمزهٔ جلاد
یوری ای سیل اشك چشم تر بوماجرادن صور

صفای روحه دائر لاف یوقدر سالم آلوده
قدحکاران اقباله نشاط ماسوادن صور

—e—

سلانیکده مکتب عثمانی مدیری سعدی
افندینك ایکی سو یملی غزلی :

*
* *

صنع دست قدرتی سیر ایله مهروماهی سو
عاشق اول آثارینه الله ایچون الهی سو

بر قلندر سیرت اول ایچتمه خلقك کوکلنی
بر ملامی صورت اول عالمده ایو الهی سو

بر الکده سبحه ك اولسون بر الکده ساغرك
هم میی میخانه یی هم شیخی هم درکاهی سو

بر هوادندر حقیقتده صدای شوق و غم
نغمهٔ ارباب ذوقی نالهٔ جانکاهی سو

سومه سعدی بیوفا دهرك وفاسز شوخنی
بر حقیقت عاشقی اول رند دل آکاهی سو

*
* *

ذوقیاب اولمقسه قصدك شیوه کر دلدار سو
نشئه یاب اولمق دیلرسه ك جوری چوق بر یار سو

آنسز اولسون اولمسون عرفانسز اماسودیکك
واقف اسرار دل بر یار خوش کفتار سو

مایه دار فیض عشقمدر جفاجو بر کوزل
شعره میلك وار ایسه بر شوخ دلآزار سو

چك بلای زخم خود كامك شكايت ايله
كيم ديدی بيلم سكا كيت شاهدبازارسو

باق نه وجدآور غزل عرض ايلدی سعدی بنه
بو يله رعنا سوزلرك بيل قدر ينی اشعار سو

—٥—

هاتف اصفهانی

« توحيد »

دون حرارت عشق ايله كوكلمده آرزوی عالم آب غليانه كلديكندن كوی خراباته كيتمش ايدم . اونزهتكهده تماشاسی مفرح قلوب جهانيان اولان بر بزم خسروانه كوردم كه اميری پير مغان ايدی .

بو بزم انسا انسده ساقيان مقام خدمتده طورمشلر، باده خواران مصطبهٔ محبتده اوطورمشلر .

صدر نشين همت اولان پيرك افاضهٔ مرشدانه سندن استفاضهٔ نور وداد ايله قرير العين اولوب دل بی كينه لرندهكی پرتو اتحاد مجلسه بشقه برشوق ويرمكده ايدی .

هله آرزوی كوننی فراموش ايدوب كمال انبساط ايله كوش جانلر ينی مطرب خوش نوايه، چشم حق بينلر ينی ساغر نشوه فزايه وقف ايتمشلر .

ادبله حضور فيض نشور پير مغانه واروب ديدم كه، « ای پير روشن ضمير! بن برعاشق دردمندم . بو بندهٔ عجز افكنده دن نظر التفاتكزی دريغ بيورمكز لايقميدر؟»

پير مشار اليه كولهرك ديدی كه « ای پير عقلك بندهٔ حلقه بكوشی ! سنك بو مجلس فيضافيضده نصيبك يوقدر . »

بنه ديدم كه « واماالسائل فلا تنهر » منطوق جليلنجه بوكدای بی سرو پانك مسئولنی رد ايتمك جائزميدر ؟ امان حرارت عشق ايله ياندم . كستاخلغمه باقه . بن بيچارهيی بر كاسه شراب ايله سيراب ايله . »

پير كولهرك ساقيان كلرخاندن بر يسنه « شو غمخوارهيه بر قدح شراب ويرك » ديدی .

ساقی « بو بزمك باده نوشی مست اولور اماخراب اولمز » ديهرك بر پيالهٔ فيض اساله صوندی .... ايچدم .... مجلسيان (هنيئاًلك) كلاميله آلقشلاديلر .

ايشته اوقدحك نشوه سيله مدهوش اولمشم . صوامع ملكوتدن كوش زدجانم اولان شوخطاب لاهوتی بنی بيدار ايتدی :

« چشم دلنی كشاده ائليان جانی مشاهده ايدهمز . كوكل كوزينی آچ كه جهانيانك كورهمديكنی كورهسين »

« اقليم عشقه توجه ايدرسهك نظركده جهان كلستان كسيلير . كورديككی ايستر، ايستديككی كوررسين »

« شو كورديكك آسمان ار باب عشقك

مرامی اوزره دوران ایدیور ۰»
«ای بیچاره! آفتاب حقیقت جهانی تنویر ایدیور ۰ حال بوکه سن شب تارده قالمش ظلمت دیده کبی شمع طلب ایدیورسین »
ظلمات هستیدن قورتیلورسه‌ك عالمك مشارق الانوار اولدیغنی کوررسین »
بوراه روشنده کور کبی عصا طلب ایدوب طورمه ۰ کوز یکی آچ ! کلستانه برنظر ایله که کل وخارده جلوهٔ آب صفایی کوره‌سین »
یار بی پرده تجلی ایدیور ۰« لن ترانی »
دیسه ده یه سن طلب دیداردن روکردان اولمه»
شیخ وصفی
—o—
فقرهٔ مخیله
ـ نانکور ـ
حکمادن بریته دیمشلرکه : « سنك حقکده مدهش عداوتلر وار » ۰
حکیم کال استغراب ایله دیمش‌که :
« بن هیچ برکیمسه‌یه ایلك ایتدیکم حالده نیچون بکا عداوت ایدنلر بولنسون ۰ »
نصل بو سوز آجی برسوز دکلمی ؟ بوحکمت مدهش برحکمت دکلمی ؟ دیمك اولیورکه عداوت مطلقا « ایلکه کلك »
سوز یته صحت ویردیره‌جك برصورتده اوله‌رق احسان وعنایتك مکافاتی اولمق اوزره ترتب ایلیور ۰

کوکل ایستر ایدی‌که بوسوز یاکاش ، بوحقیقت باطل اولسون ۰
حیفاکه جمعیات مدنیه‌ده بوحقیقتی تأیید ایلیه‌جك پك چوق احوال هر زمان انظار حیرتمز اوکنده تجلی ایلیور ۰
شوراسی محققدرکه یکدیکر یتی طانییان کیمسه‌لر آراسنده عداوت وقوعنه قطعیاً امکان یوقدر ۰ « عداوت » دنیلان شی مطلقابر برینی طانیوب بیلان آدملر آراسنده وقوعه کلور ۰ حتی او یله سطحیجه برمعارفه دخی نانکورلك درجه‌سنده بر دنائت ایچون کفایت ایتمیوب عداوتك بوصورتی مطلقا بر زمان اول یکدیکر یله دوستلغه قوت ویرمش و بر یتك دیکر یته ممتدار قاله‌جغی عواطف وعنایات دخی وقوعبولمش اولمقله اولور ۰
اخیراً مطالعه کذارمز اولان فرانسزجه بر رومانده شو اس حکمت اوزر ینه بنای محاکه ایدلمش وکیفیت او قدر پارلاق بر صورتده تصویر اولنمشدرکه بونور حقیقتك برلمعه‌جغنی اولسون اقتباس ایله قارئلریمزه عرض ایتمکه مجبوریت الویرمشدر ۰
رومانی عیناً نیچون ترجمه ایتمدیکمز سؤال بیوریلورسه حکایه‌نك زمینی پارلاق اولدیغی قدر تفصیلات وایضاحاتی صنعتکارانه اولمدیغی ایچون ترجمه ایتمدك ۰
رفقای تحریردن بر ارقداشمزك وقتیله

بر رومان حقنده دیمش اولدیغی وجهله بورومانده دخی بر بیوك لذت وارسه‌ده نیجه تفصیلات وتصویرات دورا دور ایله او لذت یکی بوینوزنده‌کی لذته بکزه‌مش وبناءً علیه برقاچ طامله شکر ایله تذوق ایچون یارم اوقه اوطون یمکه نصل جواز ویریله‌مزسه یالکز خلاصه‌سنده‌کی لذتی اذاقه ایچون قوجه برجلدك مالا یعنی ایله مملو اولان صحایفنی ترجمه‌یه دخی او صورتله جواز کوستریله‌مامك طبیعی بولنمشدر •

بز حتی رومانك نامنی بیله تبدیل ایتدك • زیرا بکنمدیکمز زمین برچوق اصحاب وقعه میانده یالکز بر نانکورك اطوار وحرکاتنده‌کی ملعنتدر • اوقودیغمز رومانك نتیجه‌سی اعضای وقعه‌نك عاقبت عمومیه ومشترکه‌سی ایکن بز تصورکرده‌مز اولان عاقبتده یکانه صاحب وقعه‌مز نانکوردن بشقه‌سنك اشتراکنی قبول ایتمدك • بناءً علیه فقرهٔ مخیله‌مز بشقه‌سنك اثرندن یالکز مقتبس دیمك اولوب بروجه آتی کوریله‌جك اولان صورته تحویلی ایسه بزم کندی ترتیبمزدر •

* *

الیوم اوروپاده و بالخاصه فرانسه‌ده اصالتك اهمیت واعتباری قرون وسطاده‌کی درجه‌سنه اصلا مقیس دکلدر • اصیلزادکانك قوانین موجوده نظرنده پسپایکاندن فضله هیچ بر حق قالمیوب نظر قانونده اصیل ووضیع هرکس مساویدر •

لکن اصیلزادکان هنوز سائر بنی بشر اوزرینه ولادةً واصالةً تفوق داعیه‌سنی الدن براقیوب بو ایسه شمدیکی تربیهٔ وضیعانه‌یه نسبةً عادتا بر تکبر وتعظم بیهوده‌دن عبارت کورلمکده‌در •

آبا واجدادندن ارثاً انتقال ایلیان ثروت وسامان ایله رفاه اوزره یشایه بیله‌جکنه شبهه‌لری اولمیان اوروپا زادکانی علوم وصنایع تحصیلاتنجه هنوز وضیعان قدر اهمیتله طاورانمیورلر • بوحال قرون وسطاده ذها غریب ایدی • زادکان طاقی اوقویوب یازمغه بیله کندیلرینی مجبور کورمیوب سیف ایله اشتغالی قلمله اشتغاله از هرجهت ترجیح ایدرلردی • برسنیور امضاسنی قویمغه مقتدر اوله‌مامقله افتخار ایدرك اوراقنی مهر ایله تمهیر ایلر ایدی • اهل صلیب استانبوله کلوب‌ده شرق ایمپراطورلغنك النده‌ن شهری نزع ایتدکاری زمان اوروپا جنکاورانی قلمجلری ومزراقلری براقوب اللرینه بللرینه قلم ودیویت الەرق وطاقه‌رق سوقاقلرده آلای کوسترمشلر وروملرك ایشته بویله هذیانلرله اشتغال ایدر مقوله‌دن اولوب سیف وسنان اربابندن بولنمامالرینی استهزایه قویلمشلردر •

شمدیلرده اوروپا زادکانی تعلم وتفنند

بياغى اهميت ويررلر وبعض صنايع نفيسه ده دخى اكتساب ممارسه يه چاليشورلرسه ده صنايع عاديه وتجارت كوناكونى نه قدر مهم و بيوك اولورلرسه اولسونلر پسپايكانه مخصوص شيلردن عد ايدوب انلرله اشتغالى كندى شان اصالتلرينه شين عد ايدرلر . اصل كنديلرينه لايق كوردكلرى شى آبا واجدادن منتقل اموال واملاك ايله بالاستقلال يشامق اولوب فقط ايچلرندن پك چوقلرى هوا وهوس يولنده سفاهت واسراف ايله اللرنده كى ثروتى هبا ايتدكدن صكره يا بيوك بيوك مأمور يتلرى يقالامق و ياخود امور ماليه واقونوميقيه دن اختراع يوللو بر شى ايله پاره قازانمق جهتلرينى دوشونمكه مجبور اولورلر .

بو مجبوريته دوچار اولان زادكاندن بر طاقى ايسه صنايع و ياخود تجارت عاديه ايله ميليونلر قازانمش اولان وضيعلردن بر يسنك كندى قزينه و يره بيله جكى مقدار كلى جهازه كوز ديكه رك بزم لسان ظرافتمزده «تونس كديكى» تعبير اولنان زوجه لر كبى بر زوجه آرارلر طورورلر . بو تحريلرنده اغلبيتله بوشه دخى چيقمزلر . زيرا بر عمر مدت ظرفنده قازانديغى ميليونلرله عائله سنى حال و ضاعتدن قورتاروب زادكان درجه سنه اعلا ايتمكه هوس ايليا ساده دلان ار باب يسار نادر اولماغله قزينى

قونتس دوفلان ياخود ماركيز دوفلان ديه ياد ايتديرمك ايچون حقيقة ميليونلرجه جهاز و يررلر .

*
* *

فقرهٔ مخيله مزده « اميل » اسمنده بر ذات واردركه قونت دو *** عنوانيله اوروپانك بش التى يوز سنه لك بر خاندان قديمنه منسو بدر . كنديسنه كلنجه يه قدر آبا واجدادى واقرباوخو يشانى ميانده بيوك بيوك ژنراللر ، پاپاسلر ، ديپلوماتلر فلانلر ظهور ايله وطن ودولتلرينه حقيقة شانلى شانلى خدمتلر كورمش اولدقلرى كبى عصر اخير ايچنده كى قونت دو *** لر دخى بوشان وشرفى واوشان وشرفله قازانلمش اولان ثروت وسامانى محافظه يه مقتدر اولمش آدملر ايسه لرده عصر اخير ايچنده عالم مدنيتى جهت جهت صارصان برچوق انقلابات وتحولات سببيله دها اولكى عصرلرك قونت دو *** لرى قدر شانلى موقعيتدن بالضروره محروم قالمشلردر .

بزم اميل پدرى اولان پول دو *** ك فرزند فريديدر . كنديسندن بشقه اوغلى اولميان بر پدر فامليانك نامنى نسيان ابدى كوشه سنده غيبو بتدن محافظه ايچون اوغلنك پك كنج تأهلنى آرزو ايتمش ايسه ده بو مروتى كورمكه عمرى وفا ايتميه رك اميل هنوز اون درت ياشنده ايكن پدر ينك

وفاتی وقوعبولمش ایدی .
پدرینك حین وفاتنده هنوز بر مکتب لیلینك شاکردی بولنان « امیل » ایچون وصیلر تعیین اولنه‌رق مدت تحصیلك ختا . منه قدر مکتبدن چیقارلمامش واون التی یاشنده تحصیل مدتی رسیدهٔ حد ختام اولدیغی زمان دخی وصیلرینك حمایه‌سیله فرانسه‌نك روسیه‌دولتی نزدنده کی سفارتی معیتنه « آتاشه » تعیین اولنه‌رق دیپلوماتلق مسلکنده ترقیسنه سعی ایدلمشدر .
سنوی یوز الی بیك فرانق وارداتی اولان کنج امیلك پترسبورغده نصل زمان کچیردیکنی اوزون اوزادی‌یه تعریفه حاجت وارمیدر؟ روس کبارینك هوا وهوسلری ایجاباتندن اولان اور پاطلاسون چال او . یناسون عالملرینه امیل دخی اتیلوب فرط عشرت ، زیاده قمار ، وجود بیقارجه‌سنه معاشقه کبی‌سوء استعمالاته طالمش کیتمش ایدی .
هنوز سن رشدینه واصل اولمش بولنمق حسبیله وصیلری ثروتنك یالکز وار . دات سنو یه‌سنی دلیقانلی‌یه یدیره‌رك اصل رأس المالی محافظه‌یه غیرتده قصور ایتیور . لردی . لکن امیل او یله ساده دل برشی دکلدر . خلقةً ذکیدر . ایی‌ده برتحصیل کورمشدر . اون یدی اون سکز یاشنده بر فیلسوف اولمش . اوکنج یاشده ایکن دنیا .
نك فانیلکنی بیله اکلامش! شو اولوملی دنیانك نه‌سنه کوونملی ایمش! الده بولنان مالی طاتلی طاتلی یوب ایچمیوب‌ده اولاد واحفاده ترك ایده‌جکم دیه نفسنی هرشیدن محروم ایتلك کار عاقل‌می ایمش؟
هم بزم فیلسوفك تأهل حقنده دخی فکری بام بشقه‌ایدی . دنیاده انسانلرك اك یاکلش برذهابی‌وارسه‌اوده تأهل‌حقنده‌کی فکر وذهابلری‌اولدیغی‌اعتقادنده‌بولنوردی . برقادینه‌باغلانوب قالمق‌امیلك افکارنجه‌عادتا حماقت اولوب اولاد صاحبی اولمق ایسه دنیا یوزنده انسان دنیلان‌بدبختلری تکثیر دیمك ایدی .
برآرالق امریقاده‌می انکلتره‌ده‌می زوزکك بریسی کندیسنه حکیم عنوانی ویره‌رك دنیا وما فیهانك سلامتی مطلوب ایسه روی عالمدن نوع انسانك کوکنی قا . زیمق لازم کله‌جکنی رأی ایتمش . بزم امیلك اك منتخب وممدوحی اولان حکیم ایشته بوزوزك اولمش .
شوقدرکه امیل ایچون برفکر حکمته تمامی تمامنه اتباع قابلیدر ؟ امیل‌ذکی‌اولد . یغی قدرخود پسنددر ، متکبردر ؛ عنوددر امریقا و یاخود انکلیز حکیمنك حکمنی تصدیقدن‌صکره کندی‌کندینه دیمش‌که :
« دنیا یوزندن نوع بشرك عرقنی بن کسه‌مزسه‌م‌ده‌بوبابده‌حصه‌مه‌دوشن‌خدمتی

ایفا ایتمش اولمق ایچون هیچ تأهل ایتمم ۰ هیچ اولاد کتیرمم ۰ نه کندمی بر فاملیایه اسیر ایدرم نه ده برقادینی و بر چوق چوجقلری کندی اسارتم التنه الورم ۰ بیچاره‌لری محنت عالمله مبتلا دخی ایتمامش اولورم »

ایشته مطالعه‌لری بو درجه‌ده حکیمانه اولان امیل دو... وصیلری طرفندن سنه‌ده درت تقسیط ایله کوندریلان یوز اللی بیك فرانق پترسبورغده سرخوشلق قار بازلق خوارده‌لك عالمرنده ارتدکدن ماعدا ایکی اوچ مثلی‌ده بورج ایدر ورشید مطلق اولوب‌ده مالنی النه الدیغی زمان تأدیه اولنمق اوزره سندلر و یرر ایدی ۰

* * *

امیل ایکی بچق سنه پترسبورغده قالدقدن صکره اسپانیا وایتالیا وانکلتره کبی پایتختلرده‌کی فرانسه سفارتلری آتاشه لکنه سرکاتبلکنه فلانه‌ده تحویل مأموریت ایلدی ۰ بوندن مقصدی یالکز جهانی کورمك ، احوال عالمی اکلامق دکل ایدی ۰ کنج قونتك فکر حکمتنجه برچوق دولتلر طرفندن نشانلر المق الك بیوك مفخرت اولوب کوکسنی کونا کون نشانلرله طوناته بیلکه موفقیت ایچون هر پایتختی کزمك ایستر ایدی ۰ اوروپاجه هردرلو سفاهت واسراف و بالخاصه قار بازلق کبار زادکانك بیوك شانی اولدیغنه مبنی کنج امیل هانکی پایتخته کیدر ایسه بو یولده‌کی اسراف و سفاهتی درجهٔ افراطه واردیرمق صورتیله او مملکتك زادکانیله رقابت و مسابقت ایلر ایدی ۰

بر زمان اولدی که بزم امیل رشید مطلق اوله‌رق آبا و اجدادندن منتقل املاك و امواله بالاستقلال صاحب اولدی ۰ وصیلری کندیسنه منتظم بر حساب ویره‌رك بش التی سنه‌دنبرو امور موکوله‌لرینی نه کوزل ایفا ایتمش اولدقلرینی کوستردیلر ۰ اشبو محاسبه اوراقی سائر لازم کلان کاغدلرله برابر امیلك پدرینه دخی مقاولات محررلکی ایتمش اولان موسیو آشیل قلارق نامنده برذاتك ید امانت و اداره‌سنه تسلیم اولندی ۰

اشبو محاسبه‌نك کورلدیکی کوندن اوچ کون صکره امیل موسیو آشیلی حضورینه جلب ایدوب بر پوصله کوستردی ۰ بو پوصله کنج قونتك پترسبورغده ویانه‌ده برلینده مادریدده لوندره‌ده کیمره نه مقدار بورجلری اولدیغنه دائر ایدی ۰

موسیو آشیل قلارق بو بولده‌کی بورجلرك مقداری برملیون ایکیوز بو قدر فرانقه واردیغنی کورنجه صاپ صاری

کسلدی . بورجلرك تاریخلرندن اك اسکیسنه
دقت ایدرك دیدی که :

— بش سنه ده بوقدر بورج !....

— ارتق مؤاخذه ایتمیکز موسیو
فلارق ! چوجقلق حالی معلوم یا ! بوندن
صکره عقلمزی باشمزه طوپلارز .

— استغفرالله قونت حضرتلری !
مؤاخذه ده نه حقم واردر نه ده حدم . فقط
ثروتکزك بر ثلثنی الدن چیقارمشسکز دیمکدر .

— عقلمزی باشمزه براز بهالی آلمش
ایسه ك ده ینه ممنون اولملی یز . ثروتمزك دیکر
ثلثانی ایله ناموسلیجه سنه یشاملی یز .

واقعا کنج قونتك بو سوزلری پك عاقلانه
بر سوز ایسه ده سوز دینلان شی نه قدر
عاقلانه و حکیمانه اولور ایسه اولسون
یالکز شفه دن دوکلکله مطلوب حاصل
اولمز . اصل مطلوب اولان شی اجرادر .
امیل ایسه موسیو آشیل فلارق کتدکدن
صکره ارقه سندن کندی کندیسنه دیمش
ایدی که :

« دنیاده فیلسوف اولماق ایچون
مطلقا مقاولات محرری اولمق ایجاب ایدر
احمق حریف ! ثروتمك ثلثنی بش سنه ده
یمش ایسه م دیکر ثلثانی ایچون اون سنه
دها یشامق لازم کلیور . اوروپا کبارزاد-
کانی عالمنده بش سنه در کمال شان وشر-
فله یاشادیغم کبی اون سنه دها یاشارسه م
جهانده بنم قدر بختیار اولمش برآدم دها
تصور اولنه بیلور می؟ اما اون سنه دن صکره
بر پاره سز قاله جق ایمشم . او زمان دخی
احتیاجم بر طبانجه ایله بر تك قورشونه
قالور . ضعف مرض پیری ایله ایکلیه ایکلیه
جان و یرمکدن ایسه بر طبانجه قورشونیله
کبروب کیتمك مرجح دکلیدر؟

⁂

امیل فی الواقع بو دیدیکی شیئی یاپه بیله-
جك مجانیندن کور یلور ایدی . دها
زمان شبابنده اقرانندن کوردیکی ادنی بر
سوء معامله یی بردرلو هضم ایده میه رك
سیلله یه توقاده یومروغه باستونه طاورانور بر
آقاجان ایدی . معاشقهٔ نسوان عالمنه
کیردکدن صکره ایسه بر قاچ دفعه دوه للو
دخی ایتمش و بونلرك بعضیسنده خصمنی
یاره لیوب و بعضیسنده کندیسی یاره
یمشدر .

پارسده تیاترو قزلرینك وتیاترو خار-
جنده کی بیوك آشفته لرك او ییقمق اوجاق
باترمق جان قیدرمق خصوصنده کی نفوذ
وتأثیرات مدهشه لری رومان اوقویانلرك
کافه سنه معلوم اولمشدر . بزم امیل بو
آشفته لرك مجالسنه دخی دوامه باشلادی .
بعضلرینی کندیسی سودی و بعض آشفته لر
آنی سومش کورندیلر . بونلره هدیه اوله-
رق ایسه الماس عربه فلان مبایعاتندن

ماعدا پارس داخلنده خانه‌لر وخارجنده
صيفيه‌لر دخی مبايعه اولنور ايدی ٠
مع هذا اميل دو *** بكنيله‌جك
سوليه‌جك بر آدم دخی دكل ايدی ٠ الك
بيوك ظلمی كندی نفسنه كندی كيسه‌سنه او-
لوب يوقسه احبابنك اعزازی تنشيط قلوبی
خصوصنده امثالی بولنمز بردلی قانليدر ٠
طانيديغی كورشديكی آدملرك الك چوغی
املاك ثروتندن استفاده ايچون صحبتنه ملا-
زمت ايدرلر ايديسه‌ده اصيلزادكان كباردن
برطاقی دخی بودلی قانلينك ذاتی شخصنی
بكنوب سوه‌رك صحبتندن آيرلمق ايستمزلر
ايدی ٠

بو يولده‌كی حسبی دوستلردن برطاقی
املك دريای سفاهته بوغيلوب كيدرجه-
سنه طالمش اولمسنی نظر مرحمتله كوره‌رك
نصيحت ويرمكه باشلادی واميل دخی بو
نصايح دوستانه‌يی حسن تلقی ايدر كبی كورندی
ايسه‌ده شو حال محضا بر اثر نزاكت اولوب
يوقسه اوقدر نصايح دوستانه‌دن هيچ
بريسی‌ده سمع قبولنده ديكش طوتديره-
مدی ٠

مقاولات محرری موسيو آشيل قلارق
املك كيديشنده براثر تنصح كوره‌مديكندن
اوده براز نصيحت ويرمكه قالقشدی ايسه‌ده
اميل بو نصيحتلری دخی اولكيلر كبی بچشدير-
يويرمكله كنديني موفق عد ايلدی ٠

هر كسی آلداتيورم ظننده بولنان بوذات
نهايت كنديسنك دخی آلداتمش اولديغنی
كوردی ٠ زيرا ثلثان ثروتيله اون سنه‌دها
ياشايه‌جغنی حساب ايدر ايكن اوچ سنه
صكره اختيار موسيو قلارقك وقوع وفاتيله
كوريلان حسابده اميل بوكيدشله دها ايكی
سنه‌لك اداره‌سنه كافی ثروتی قالمامش اولد-
يغنی كوردی وآكلادی ٠

دنياده ياشادقجه دنيايه طويه‌بيلورم
ظن اولنديغی حالده بالعكس حيات آچ كوز-
ليمی اولمق انسانك جبلت عجيبه‌سی اقتضا-
سندندر ٠ بناءً عليه اميل معيشت سفيهانه
ومسرفانه‌سنی عمرنده ايلك دفعه اولمق اوزره
شمدی پيشكاه عبرت وانتباهه آله‌رق كندی
كنديسنه ديدی‌كه :

— هنوز يكرمی بش ياشنده‌يم ٠ ديمك
اوليوركه يكرمی يديده ٠٠٠٠٠٠

واقعا ايتديكی حسابجه يكرمی يديده
كنديسنه قيمی لازم كله‌جك ايدی ٠ بوقدر
كنجلكده بوقدر فاجع اولوم نه مشكل
شی !

زوالی اميل حالا آلدانيور ٠ متوفی
آشيل قلارقدن آلديغی حسابده بورجلر
داخل دكل ايدی ٠ املك ايسه مديون
اولمديغی اصناف يوق ايدی ٠ قوندوره-
جيسی كنديسندن ماعدا بر چوق طالقا-
ووقلره آشفته‌لره دخی اميل نامنه قوندوره

یاپار . قـونت حضرتلری بر یاندن پاره
ویررایسه ده اصلا حساب صورمز . ترزیسی
بقالی یورغانجیسی عربه‌جیسی موده جیسی
فلانی هپ بو حالده اولوب اکر امیل تسویهٔ
حساب ایده‌جك اولسه اوآنده الندە بش
پاره‌سی قالیه‌جق ایدی .

بو حقیقت کنج قونته مجهول ایکن
داینلرینه معلوم اولدی . متوفی قلارقدن
آلدیغی حساب اقتضاسنجه قونت امیلك
آنجق یدی سکز یوز بیك فرانق قاله‌بیلمش
اولدیغی داینلردن برقاچی خبرآلنجه دیکر
برقاچنه دخی معلومات ویره‌رك خصوصی
برقومیسیون عقد ایتدیلر . هر بری آله‌جغنی
قید ایلدیلر . یکون یدی سکز یوز بیك
فرانقه همان یاقلاشیور کبی اولدی . بناءً
علیه ایچلرندن برقاچنی مبعوثاً کنج قونته
کوندروب بیان حال ایتدیلر .

وای امیلده‌کی تأثر ! اولومك ایکی
سنه‌قدر دها اوزاق اولمسی کندیسنی هنوز
جسارتلی بولندیریر ایکن ایکی کونلکه قدر
تقربنی کورنجه بتون جسارتنی غائب
ایلدی . واقعا داین مبعوثلره یأسنك
رنکنی کوسترمامك ایچون « بو کون یارین
برچاره‌سنه باقارز » دیه حریفلری کویا
مطمئناً صاودی ایسه‌ده باقیله‌جق چاره‌نك
نه‌دن عبارت اوله‌جغنی داینلر دها اعلا
بیلدکلرندن مراجعتلرینك ایکنجیسی محکمهٔ
حقوقه ایتدیلر . قونت حضرتلری ویاخود
وکیلی محاکمه‌یه دعوت اولندی . نه کند-
یسی ونه وکیلی کیتمدیکلرندن غیاباً حکمی
کیدی . بتون مالملکنك حجز آلتنه آلنمسی
لازم کلدی . بو ایش ایچون ایجاب ایدن
مأمورلر دخی تعیین اولندی .

* * *

کنج امیل محکمه‌نك ویردیکی قرار
لطیفه‌یه صیغار شی اولمدیغنی نظر دقته
الدی . اول کونی اول ساعتی دوشوندی‌که
قوناغی اشیاسی حیواناتی بتون مالملکی
بالمزایده صاتیله‌جق وکندیسی رسوای عالم
اوله‌جقدر . بویله حالده دشمنلرك طعن
وتشنیعی شویله طورسون دوستلرك تسلیتی
امیل کبی متکبر متعظم برآدمی جاندن بیزار
ایتمکه کفایت ایتلزمی ؟

یالکز شو تصور بیله کنج قونتی جاندن
بیزار ایتمکه کفایت ایلدی . بو حال ذاتاً
دخی مقرر دکلمی یا ؟

غایت کوزل ایشلنمش کوچوجك برتك
طبانجه‌سی واردی . آنی وقوناغنده موجود
اقچه‌سندن یالکز یوز فرانق برمبلغی جیبنه
قویوب چیقدی . بنك وعربه حیواناتنه
بك مراقلی اولدیغندن موجود اولان اوچ
درت چفت آتلرینی عشق درجه‌سنده سور
ایدی ایسه‌ده صوك دفعه اوله‌رق بونلری بر
دها کوروب او یکی دخی کبرینه یدیره‌مدی .

حتی اعتقادنجه دایلرك حقوقنه
تجاوز دیمك اوله‌جغی و بوده علو جنابه
طوقنه‌جغی مناسبتیله قوناغنده موجود بر
قاچ بیك فرانقی یانـه آلیوب یالکز نیت
مدهشه‌سنی اجرایه لزومی اولور مطالعه‌سیله
یوز فرانقی کافی کورمشیدی .

امیل قوناغندن چیقدیغی زمان کندی حسا۔
بنجه صباح و هم ده پك ایرکن ایدی . زیرا
بو مثللو سفهای کبار کوندوزلری اوکله‌یه
قدر او یودقلرندن انلرك صباحلری انجق
وقت ظهر اوله‌بیلور .

اول باول قهوه التیسـنی ایتمك ایچون
بر لوقانطـه‌یه کیردی . انجق جیبنـده
وجودینه طوقندقجه موت مصممی اخطار
ایلیان طبانجه آغیرلاشـه آغیرلاشه او قدر
اغیر اولمش ایدی که کنج امیل صانکه بو قدر
یوکه تحمل ایده‌میـور ایمش کبی قان تره
باتمشیدی .

موسم ایسه هنوز قیش ایدی .

لوقانطه اوشاغنك سؤالی اوزرینـه
امیل بر طعام ایسـتدی و او طعـام کلدی
کلدیکی کبی ینه کیتدی . چونکه امیـل
اوقدر طالغین ایدی که اصمارلدیغی شیئك
نه اولدیغنی بیلدیکی کبی نه کتورلمش اولدیغنی
دخی فرق ایده‌میوردی .

بر ارالق عقلنی باشنه الوب لوقانطه
اوشاغنك دقتلی دقتلی باقشندن شبهه‌لنه‌رك
بر طباق طعام دها اصمارلدی . او ده کلدی .
چتـال بیچاق اوجیله طعامی براز قارشد۔
یردی ایسه‌ده همان هیچ بر لقمه‌سنی اکل
ایده‌مدی .

نهایت قهوه التیدن واز کچه‌رك ماصه
اوزرینـه بر التـون فیرلاتوب چیـقدی
کیتدی .

متوفی آشیل قیلارقه دها اون سـنه
یاشایه بیله‌جکنی سویلدیکی زمان اولومی
پك قولای برشی ظن ایدن امیل شمدی انك
نقدر کوچ اولدیغنی اکلامغه باشـلامش
و بلکه ده لزومندن زیاده اکلامشیدی .
اولوملرك انواعنده فرق ارامغه مجبور اولوب
او ارالق بر ید غائب کندی بینه برقورشون
صیقی و یره‌رك خبرسزجه اولمکی الك قولای
بر اولوم صایار ایدیسه‌ده او دست عنایتی
بوله‌بیلمك محال ایدی .

امیل باشنی الوب پارسدن طیشاری‌یه
چیقدی . سن نهرینـك ساحل یسـاری‌ینی
اوکنه قاتوب کیدر و عجبا کندینی نهره اتوب
بوغلمق قورشون ایله تلف نفسدن دها قولای
کلوب کلمیه‌جکنی دوشونور ایدی . صویه
باتیریلان بوش شیشه کبی قرننه غیر غیر صو
طولارق کیرمك ده نه مشکل شی !

بونی مدت عمرنده هیچ دوشـونمامش
اولان امیل اوکون درخاطر ایدنجه احتیاج
ومجبوریتك انسـانه نه‌لر دوشوندوردیکنی

ونه‌قدر مدقق بر حکیم ایتدیکنی نظر دقتـه
الەرق برده تبسم ایلدی .

یورودی یورودی . نهایت یورلدی .
کندی کندیسنه دیدی‌که :

— تلف نفس ایده‌جك بر یر بکنجه‌یه
قدر یورغونلقدن تلف اوله‌جغم . ایشته
صو کنارنده‌کی شو اغاج التنده باری
ایشیمی کوری ویره‌یم .

دیدیکی اغاج واقعا پك کوزل بر اغاج
ایدی . موسم قیش اولمق حسبیله یپرا-
قسز ایکن بیله عظمتی انسانه خوش کور-
نور ایدی . لکن بو یله کوزل اغاجلرك
التنده انسان اوتوروب صفا ایدرسه خو-
شلغنده بر اهمیت اوله بیلور . تلف نفس
ایچون ایسه ....

حاصلی امیل اغاجك التنه اوتوردی .
اوتوردیغی یر سدکی برشی ایدی . طبانجه
سنی چیقاردی . کویا هیچ کورمدیکی
برشی ایمش ده شمدی ایلك دفعه اوله‌رق
کوروب مبایعه‌سنه هوسلنه‌رك معاینه
ایدییورمش کبی اویروب چویرمکه‌وهر
طرفندن باقغه باشلادی . خروسی هنوز
قورمقسزین ناملونك اوجنی کاه‌شقاغنه
کاه اغزینه کوتوروب طاسملار ایدی .

باره‌لق طبانجه‌یی قورمغه‌ده مقتدر
اولدی . کیم بیلور نه کبی بر عزم ایله
اوجنی آلنه طوتدی . فقط تتکی پك
سرت اولملی‌که بردرلو چکوب ایندیره-
میور ایدی .

بو اثنالرده امیلك خاطرندن نه‌لر کچدیکنی
تحریره حاجت یوقدر . اطوار وحرکاتی
بو بابده اك واضح تفصیلات یرینه قائم اوله
بیلور . یالکز شو قدرجق برشی دیه‌لم که
امیل النده‌کی طبانجه‌ایله شبهه‌سز یارم
ساعتدن زیاده او بنایوب اوغراشمش اولد
یغی حالده هنوز تلف نفس مقصدینی استحصال
ایده‌مامش ایدی .

امیل اولومدن بیله قورقامق لازم
کاور ایکن ارقه طرفندن ایکی قوتلی ال
کندی قوللرینی بغتةً طوتونجه قورقو-
سندن بایلق درجه‌سنه کاورایسه بکنور-
میسکز ؟

همان دونوب قوللرینی طوتان کیم
اولدیغنی کورمکه طاوراندی ایسه‌ده ذاتاً
چهره‌سنده قان قالمامش اولان دلی قانلی
بتون بتون اثر حیاتدن محروم ایمش کبی
سرپیلوب بایلی ویردی .

یواش یواش ارقه‌سندن کلوب امیلك
قوللرینی طوتان ادم ینه کندی اقرانی
ونهایت برقاچ یاش دها زیاده ایری بویلی
قوی جثه‌لی بر کیمسه ایدی . فقط دشمن
اولمیوب دوست اولدیغی چهره‌سنده نمایان
اولان علایم شفقت و مرحمتدن استدلال
ایدیله بیلور ایدی .

نهردن اووجلری ایله صو الوب دلی
قانلینك یوزینه‌سرپه‌رك اعادهٔ بیدار یسنه
چالیشدی . برقاچ دقیقه صکره امیل
کوز ینی آچدی .

* * *

مابعدی وار

احمد مدحت

—o—

✻ خوشه چینی ✻

(صناعی بال)

هانی بکجنده خوشه‌چینی فقره‌لریزدن
بریسنده آمریقا فابریقه‌لرینك کروه ماکیانه
غبطه بخش اوله‌جق صورتده صناعی
یورطه‌لر حاصل ایتمکده اولدقلرینی
یازمشیدق . آمریقالیلر تحفدر ! طاوقلرده
اویاندیردقلری حسن رقابت وغبطه‌یتشمامش
کبی شمدی‌ده آریلرله رقابته قالقشدیلر .
نه جهتدنمی صورییورسکز ! خبرویره‌لم .
بال یاپمق جهتندن !

نظر اشتهاکزه اویله بال کوجلری
عرض ایدیورلرکه بونی آریلر بیله کورسه
کندی هم جنسلرینك محصول دست مسا-
عیسی اولدیغنی بلکه‌ده فرق وتمییز ایده‌مز .
اعلا بالمومیدن واصل آری کوجلرنده‌کی
انتظامك بلکه‌ده فوقنده بر انتظام ایله
یاپلمش کوجلرك ایچنده مکمل برمادهٔ عسلیه
دخی بولنورسه آرتق بونك بال اولدیغنه
شبهه ایدیله‌مز یا !

آمریقاده بوستون شهری فابریقه‌لرندن
بریسی بو یولده حاصل ایتمکده اولدیغی
کوجلری متمادیاً اوروپایه ارسال ایله فروخت
ایدیورایمش . برطاقم خلق سائقهٔ مراق
ایله بونك اشتراسنه رغبت کوستردیکی
حالده برطاقلرینه دخی بقاللر بیاغی بال
یرینه بو بالی یوتدیرییور ایمش . آمان بزم
بال صاتانلر بوندن خبردار اولسون !
زیرا بر زمان صکره بز دخی اصل بالدن
محروم قاله‌رق آمریقاده انسان آریلرینك
یتشدیردکاری بالی یمکه مجبور اولورز .

* * *

(شمندوفرله سفائن نقلی) .

زمانمز غرائب کشفیات جهتیله ازمنهٔ
ماضیه‌یه ادعای رجحان ایتسه سزادر !
ترقیات فنیه‌نك الك زیاده خرد فرسا تطبیقا-
تی انجق زمانمزده کوریلیور . دکزلری
بر برینه قاریشدیرمق ، قطعه‌لری یکدیکر-
ندن آییرمق ، طاغلری دلمك ، دکز التندن
تونل یاپمق مثللو تشبثات جسیمهٔ صناعیه‌نك
کافه‌سی بو زمانه مخصوص مظهریتلردن
ایمش کبی برر برر ساحهٔ حصوله چیقیور
فکر بشر سائقهٔ احتیاج ایله بدایع اختر-
اعات وجوده کتیرمکده پك بیوك همت
کوستریور . بوندن اول آمریقاده پاناما

برزخنك حفر وكشادينه تشبث ايدلديكى
صره‌ده آمريقا مهندسلرندن بر يسنك
بو بابده التزام كافته حاجت قالماق اوزره
سفائنك برساحلدن ديكرينه شمندوفرله نقل
ايدلمسى خصوصنى تكليف ائلش اولديغى
معلومدر . بو مهندس تصور واقعنك
بالجمله پلان ورسم وخريطه‌لرينى بو كره
(انژه‌نيرنغ) نام آمريقا جريدهٔ فنيه‌سيله
نشر ايلديكى كبى سو يش قنالنك توسيعنه
و ياخود ديكر برايكنجى قنال كشادينه
حاجت قالماق اوزره تكليفنى سو يش
قنالى قومپانيه‌سنه دخى قبول ايتديرمك
تشبثنده بولنديغنى بعض اوروپا غزته‌لرى
يازمشلردر .

مهندس موى اليهك تصورنجه سفينه-
لر دكزده حوض ساجخ كبى برشى درونته
النه‌رق مؤخراً غايت قوتلى ويتيج ماكنه-
لر يله دكزدن قالديريلوب شمندوفر خطى
اوزرينه يرلشديريله‌جك وبعده يكرمى
قطعه قوتلى لوقوموتيف ايله ايستنيلن يره
كوتوريله‌جكدر .

بو تصورك نه درجه‌لره قدر قابل
تطبيق و اجرا اولديغى هنوز اوروپاده
بيله كسديريله‌مامشدر . فقط تصور واقع
حد ذاتنده نقصاندن خالى اولمسه دخى
تلاحق افكار سايه‌سنده بونك اكمال
نقصانى وكاملاً موقع تطبيق واجرايه
وضعى ممكن اوله بيله‌جكندن آمريقالى
مهندسك بو تصورى دلالتيله بركون كاو بده
قوجه زرهلى كميلرك دنيانك براوجندن
ديكرينه قدر شمندوفرلرله نقل ايديله بيله-
جكلرى ومثلا دكزدن اوزاق بر يرده بولنان
برقلعه يى دوكمك اوزره بردولتك شمندوفر
واسطه‌سيله بر ايكى قطعه زرهلى سفينه
سوق ايتمسى كبى شيلر وقوعبوله‌جغى مستبعد
برشى اولمق اوزره تلقى ايديله‌مز .

فقط دكزده اولديغى كبى قره‌ده دخى
زرهلى سفينه‌لره هجوم ايله برهوا ايتمك اوزره
طور پيل سفينه‌لرى دكل طور پيل عربه-
لرى ايجاد ايديله‌جك اولورسه اكا قا-
ريشه‌ميز !

سلانيكلى توفيق

—o—

لطائف

بش ياشنده برذكى چوجق ايله والده-
سى بيننده :

— ژوزف اوغلم ! شو المايى الده
قرنداشك ايله تقسيم ايت .

— پك ايى انه‌جكم .

— اما حقسزلق ايتمه‌ها ! المايى
خرستيانجه تقسيم ايتمليسك . صكره بردها
ويرم .

— خرستيانجه‌مى ؟ اونصل تقسيم ؟

— یعنی بیوك پارچه‌سی دائماقارشنده بولنانه ویرمك صورتیله ·

— او یله ایسه آنه قرنداشمه ویرده اوتقسیم ایتسون بلکه حقسزلق ایدرم ·

—o—

ادبیات عتیقه رچته‌سی اولمق اوزره برمجموعه‌ده کورلمش اولمغله ار بابنه یادکار اوله‌رق برعینی بالاستنساخ معتبر غزته‌کزه کوندردم · نشرینه همت بیورلمسی اودرده‌مبتلااولانلر طرفندن رجا اولنور ·

مشتریلریکزدن بری

یکرمی‌بش قدر اضافات متتابعه سکسان قافیهٔ یعنی اللی عدد عرش و فرشی، هرج ومرج ایده‌جك مبالغات طاقتفرسا براژدر قفاسی ایکی عقرب طره قوروغی اوچ فنجان قهوهٔ مرحبا ایکی‌قزغان پلاو زردهٔ اهلاوسهلا برشیشه شراب خون دل درت شیش‌کباب جکر اوتوز قطعه نقطهٔ سهو شبنم آلنه‌رق هنوز ایرین طوتمغه باشلامش برداغ درون ایچنه قونیله وآتش آه ایله شب تابسحر قینادیلوب بعدالطلوع بر ساعت‌کزلك خورشید ایله قار یشدیریله و بردهان معدوم تدارك اولنوب اوزرینه ایکی‌تبت واروب وشرح البلاغه‌دن اوچ افسون اوقوتدیریله بعده‌اشتهایه‌قوتویره‌جك هضمی‌قابل اوله‌جق مرتبه‌سی حقهٔ دوات سیهکاردن مبلغ خامهٔ زرنکار ایله اخراج ایدیلوب شاعرفلك پرواز عاشق غریب ناساز ایله منشئ اعجاز پرداز نرکسیٔ شهلا چشم بی انبازك روحنه بردعای‌خیر اهدا-سندن صکره تناول بیوریله انسانه‌طاتلی طاتلی هذیان سویلتمك ایچون قطعی التأثیر برترکیب‌عجیب‌و بردوای مجربدر ·

—o—

فنیه

ملل ودول مترقیه‌نك چشم عبرتبین جهانه آثار معجزکارانه‌سی هرکون وبلکه هرساعت بر بشقه صورتده تجلی ایتمکده اولان ترقیات فنیه وصناعیه‌لرینك شو واصل اولدیغی درجهٔ کمالیله اکتفا ایتمیه‌رك ساحهٔ استفاده‌یه یکیدن یکی‌یه برطاقم کشفیات واختراعات جدیده وضع ایتمکدن کیروطورمدقلری وطریق ترقیده‌یکدیکرینی فرسخ فرسخ کچمك ایچون عادتا تهالك کوسترجه‌سنه صرف مساعی ایلدکلری معلومدر .

بومسابقهٔ جهان پسندانه اوغورنده ملیونلر فدا ایتمکی مدار فخر وشرف عد ایدن ملل ودول مشار الیهمك خیرتبخش عقول واذهان اولان کشفیات وتحریات فنیه‌لرینك الك صعوبتلی برشعبه‌سی دخی نیجه سنه‌لر دنبری فوق العاده اقدامات مشکلبر اندازانه ایله دوام ایتدیرلمکده اولان قطب شمالی کشفیاتی وقعر بحر محیط اطلاسیده تحریات فنیه اجراسی وافریقا واسیای وسطی سیاحتلری کبی خصوصات مهمه‌درکه بونلرك انظار استفادهٔ عمومه عرض اولنان نتایج فوائد بخشاسی یالکز ملیونلر فداسیله دکل یوزلرجه قهرمانانك بو یولده تلف نفسلری کبی مدهش فداکارلقلرك اختیاریله استحصال اولنمقده‌در .

چند سنه دنبری کندی کندیسنه تونس وطونکن ومداغشقار سفرلری کبی اچش اولدیغی غوائل خارجیه حیلولتیله تحریات فنیه‌نك بو شعبه‌سنده امریقالیلر ایله انکلیزلرك کعبه‌وارده‌مامش وانلرك بو یولده اکتساب ایتدکلری فخر وشرفدن وعالم مدنیته کوستردکلری خدمتدن محرومیتی علو همتلرینه یاقشدیره‌مامش اولان فرانسزلرك کچن سنه بحر محیط اطلاسی قعرنده اجرای تدقیقات فنیه ایتمك اوزره مخصوصاً بروابور انشا ایتدیردکلرینی بعض پارس غزته‌لری خبر و یرمشلر ایدی .

(طالیسمان) نامیله توسیم قلنان بووابور فرانسه مشاهیر طبیعیوننددن موسیو (الفونس میلن ادوارس) نام ذاتك تحت اداره‌سنده اوله‌رق ارباب اقتداردن مرکب برهیئت فنیه‌یی مستصحباً درت بش آی قدر اجرای سیاحت ایله پارسه عودت ایتمش وبو هفته پوسته‌سیله واصل نظرکاه مطالعه‌مز اولان پارسك فنی غزته‌لرنده مذکور واپورك

صورت سیاحت واجرا ایلدیکی مأمو -
ریته دائر بعض معلومات مندرج بولنمش
اولمغله بومعلومات ومطالعاتی علی وجه
الاختصار انظار قارئین کرامه عرض ایتمکی
مناسب کوردك .

اختراعات فنیه وصناعیه و بوکبی
کشفیات مهمه ایله هیئت اجتماعیه مزه عرض
خدمت ایچون فدای جانی کوزه الدیران
مالی مترقیه قهرمانلرینك نام شرف اتسامرینی
دائما خیرایله یاد وانلرك براقدقلری آثار
نافعه یه دائر مطبوعات واسطه سیله انظار
عمومیه یه قونیلان معلومات مجمله یی نظر
مطالعه دن کچیروب مهما امکن استفاده
صورتیله روحلرینی شاد ایتمك مترتب
ذمت انسانیت بر قضیه اولدیغندن قارئین
کرام حضراتنك بوکبی فنی مقاله لرك مطا-
لعه سنی عبثله اشتغال ظن ایتمیه جکلری امید
قو یسنده یز .

(طالیسمان واپورینك مأموریت فنیه سی)

موسیو (الفونس میلن ادوارس) ك
اخیراً پارس فنون وصنایع اقاده میاسنده
قرائت ایتمش اولدیغی غایت مطول برلا-
یحه نك مطالعه سندن اکلاشلدیغنه کوره
مذکور واپور اقدمجه ینه بویله برما-
موریت مهمه یه سوق ایدلمش اولان (ترا-
وایلور) نام واپورك اوچ دفعه اجرا
ایلدیکی کشفیاتی دها مکمل برصورتده اجرا
ایده بیلمك مقصدیله بالخاصه انشا ایدیلمش
و بحار عمیقه ده بوکبی تحریات وکشفیاتی
اجرا ایچون اختراع ایدیلان الات وادوات
جدیده نك اك مکملریله روشفور لیمانده
تجهیز ایدیله رك فرانسه بحریه نظارتی طر-
فندن اشبو تجهیزاتك صورت مکمله ده اولمسنه
دخی نهایت درجه ده اعتنا قلنمشدر .

شمدی یه قدر تحت البحر تحریاتده بولنمق
ایچون استعمال اولنان طراقلری اخراج
وازاله مخصوص اولان کتان خلاط طا-
قلری غایت آغیر اولدیغی واستعمالنده
مشکلات فوق العاده یه تصادف ایدلدیکی
جهتله طالیسمان واپورینه تحمیل اولنان
طراقلر غایت اینجه قطرده و ٤٥٠٠ کیلو-
غرام ثقلته تحمل ایده بیله جك برمتانتده
چلیك تلره ربط ایدلمش و بونك محسنات
کامله سی بالتجربه ثابت اولمشدر . واپورك
کندی ماکنه سندن بشقه مستقلاً حرکت
ایدر درت مکمل بخار ماکنه سی طراق
واسقندیل ادواتنی ایندیروب چیقارمق
وشبکه آتمق والکتریق ضیاسی حصوله
کتیرمك کبی حرکات متنوعه ده قوللانیلوب
بوسایه ده ٥٠٠٠ متره عمقنه قدر صونده
وطراق وآغ آتیله رق عظیم الجثه حیوا-
نات صید اولنه بیلمشدر . طالیسمان واپورنده
بولندیریلان نو ایجاد براسقندیل ماکنه-

سی عمق بحری غایت صحیح بر صو-
رتده تعیین ایده‌بیله‌جك قدر حساس
اولوب اسقندیل قورشونی بر یره تماس ایدر
ایتمز ماکنه‌نك تلی دخی درحال حرکتدن
منقطع اولور .

اشته شو مکمل ادوات ایله تجهیز وذکر
اولنان مأموریت فنیه‌یه تخصیص ایدیلان
طالیسمان واپوری بخار ماکنه‌سندن بشقه
برده مکمل یلکن طاقیله طونادلدقدنصکره
یکن ١٨٨٣ سنه‌سی حزیرانی ابتداسنده
روشفور لیماندن حرکت وهیئت فنیه‌نك
پروغرامی موجبنجه سنغاله قدر افریقا
سواحلنی و بعده یشیل برون وقناریه
وآصور اطه‌لری جواریله سارغاس جزایری
سواحلنی سیاحت ائلشدر .

فاسك ساحل غربیسندن صحرا قطعه-
سنك سواحلنه قدر ممتد اولان مسافهٔ بحر-
یه‌نك هرجهتی اسقندیل ایدیله‌رك ساحلدن
تباعد ایتدکجه طانلی بر بار ایله عمقك تزاید
ایتدیکی و بو انتظامك هر جهتده عینی
صورتله اولدیغی کشف ایدلمشدر .

١٠٠٠ مترودن ٣٠٠٠ متره‌یه قدر
یوز یکرمی دفعه صالدیرلمش اولان طراقلرك
اخراج ایتدکاری مواد بحر محیطك بو قطعهٔ
فسیحه‌سنده مجتمع حیواناتك اجناس وانوا-
عنی پك کوزل طانتمشدر .

صیداولنان حیوانات بحریه‌دن بعضیلرینك
اجناس وانواعی هنوز مجهول وفوق العاده
محیرعقولدر . متنوع الاشکال حیوانات ناعمه
وحیوانات ذات القشر ایله نجم بحری ودکز
قوردی وسونکر ومرجاندن بشقه کونا
کون بالقلر ایله مالا مال اوله‌رق چیقان
طراقلرده‌کی حیواناتك نوع وجنسنی تفریقه
برچوق وقتلر تخصیص ایدلمشدر .

بوغریب الاشکال حیواناتدن بعضلرینك
کوزسز اولدقلری وغایت کسکین رنکلی
قبوقلرینك قرانلقده ضیافشان بولندیغی
وهله بالقلردن بعضلرینك دریلری لزوجتلی
برماده ایله محاط اولوب بونلرك ظلمات
بحار عمیقه‌ده حرکتلرینی تعیین وتسهیل
ایچون فوسفورلی عضولرینك نشر
انوار ایلدیکی کورلمش وقاردینال قرمزیسی
رنکنی صولدیره‌جق برونك آتشینده استا-
قوزلر صید ایدلمشدر .

طالیسمان واپوری دها صکره یشیل
برون اطه‌لرینه طوغری کیدرك ساناتاغو
وسن ونسان جزیره‌لری اوکنده براز
وقت توقفدن صکره برانقو نام جزیرهٔ
خالیه اوکنده لنکر انداز اولمش وهیئت
کشفیه اعضاسی اورایه چیقمشدر . بوجزیره-
ده تعیش ایتمکده اولان غایت بیوك برجنس
کرتنکله ایله جزیرهٔ مذکوره‌یه مخصوص
حیوانات ونباتات هیئت مزبوره‌نك انظار
تدقیقات مخصوصه‌سندن یکیرلمشدر .

یشیل بورون اطه‌لری ارەسنده‌کی قنالر غایت عمیق و بونلرك داخلنده متعیش حیواناتك مقداری پك کثیر اولوب حتی التیوز متره عمقنه ایندیریلان برطراق ایله مختلف الجنس بیکارجه قره‌دیس ایله بیکی متجاوز بالق چیقارلمش و ۲۰۰۰ دن ۲۲۰۰ مترەیه قدر ایندیریلان طراقلرده عجیب الشکل برطاقم بالقلر ایله غایت تحف حیوانات نباتیه صید ایدلمشدر ٠

بو بالقلردن برنوعی بالق اکنه‌سی کبی دیشلر یله کندندن بیوك حیواناتی یقالایوب بلع ایده‌جك قدر وجودینك اجزای فردیه‌سی قابل انبساطدر ٠ وجودنده‌کی خاصهٔ الاستیق ایله جسمی پك زیاده‌بیویه بیلمکده اولان بو حیوانك فضلهٔ صیدینی حفظ ایتمك اوزره بطننده برکیسهٔ مخصو-صی وصرتنده شکارینی اولامق ایچون استدیکی زمان اوزاته بیله‌جك برآلتی واردر ٠

تموزك اوتوزنجی کونی طالیسمان واپوری شماله طوغری توجیه وجهۀ عزیمت ایدرك سارغاس جزایرینه واصل اولمشدر ٠

بعض سیاحین طرفندن سابح چایرلره تشبیه اولنمش وقرستوف قلومبك رفقاسنی سیاحت مشصوره‌لرندن جایدیرمی اوزمان قوهٔ قریبه‌یه کلمش اولان دکزاوتلری هیچ برطرفده اویله روایت اولدیغی کبی جسیم یغینتیلر تشکیل ایتمیوب روزکار ایله اقینتینك جریاننه تابع بیوکلی کوچکلی برطاقم قطعه‌لردن عبارتدر که غایت صغیرالجسیم حیوانات بحریه کومه‌لری بونلری مسکن اتخاذ ایتمشلردر ٠

اشبو قطعه‌لری تشکیل ایدن نبات بحری‌یی لزوجتلی برایپلیك ایله یکدیکرینه ربط ایدرك کندیسنه مخصوص برکوچك یوا تشکیل ایدن برنوع صغیر بالقلرك او یوالرده یمورطلایوب یاورو چیقاردقلری وکرك بو بالقلرك و کرك ینکچ وقره‌دیس کبی حیوانات ذات القشرك الوانی بو سازلقلرك الوانه نهایت درجه‌ده مشابه اولدقلرندن حیوان مذکوره‌یی سهولتله تفریق ایدوب اولامق ممکن اوله‌ما-مشدر ٠ بونلردن بعضیلرینك ده الوانی صو-رت غیر منتظمه‌ده دری وقبوقلرینی احاطه ایتمش صاری وسیاه وکستانه رنکی بنکلر-دن عبارتدر ٠

سارغاس دکزینك یتاغی یشیل بورن اطه‌لرندن اعتباراً ۲۵ درجه عرضنه قدر ۶۲۶۷ متره وآمور اطه‌لرینه یعنی ۳۵ در-جه عرضنه قدر ۳۱۷۵ متره عمقنده‌درکه اخیراً المانیاده نشر اولنان خریطه ایله کشفیات اخیره‌نك نتایج فنیه‌سی بیننده مبا-ینت واردر ٠

دکزك یتاغی همان هر جهتنده مواد وولقانیه‌دن متشکل اولوب صالدیر یلان طراقلرك کفکی وولقانی طاشلر اخراج ایتمسنه باقیلورسه تحت البحر افریقا سواحلنه موازی برجبال متسلسلهٔ وولقانیه‌نك اك مرتفع تپه‌لری یشیل برون ومادروقناریه وآصور اطه‌لری اولدیغی تحقق ایتمشدر ۰

آصور اطه‌لرندن فرانسه ساحلنه کلنجه‌یه قدر طالیسمان واپوری برراکد هوایه تصادف ایلدیکندن بومسافهٔ طویله ارەسنده اتیلان اسقندیل وطراقلر عمق دریانك بورالرده ٤۰۰۰ دن ٥۰۰۰ مترویه قدر اولدیغنی کوسترمش وشمدی‌یه قدر اسقندیل ایدلمسی ممکن اوله‌مامش اولان بو قطعهٔ بحریه‌ده عظیم الجثه حیوانات بحریه‌دن برچوق نوعی صید ایدلمشدر ۰

بورالرده طراقلرك چیقاردقلری کفکی طاشندن بشقه مجلا چاقل طاشلری دخی بولنمشدرکه بحر منجمدسواحلندن دوررا بعده اقوب کلان و بحر محیط اطلاسینك اوقسمنده مذاب اولان بوز قطعه‌لریله بو چاقل طاشلرینك قالقوب اورالره کلمش اولدیغی اکلاشلمشدر ۰

اثنای سیاحتده بحر محیط اطلاسینك اك یوکسك یتاغی اولان موقعلرینه یعنی اوتوز بش متره عمقنه قدر الکتریق لامبه‌سی صالدیریلوب حیواناتك صورت سیروحرکت واصول معیشتلری رؤیت اولنمش وبو کشفیات نافعه اثناسنده استحصال اولنان حیوانات ونباتات بحریه‌نك جمله‌سی یقینده موزه خانهٔ مخصوصی طرفندن تشهیر ایدلمسی مقرر بولنمشدر ۰

موسیو الفونس میلین ادوارس کشفیات واقعه‌نك نتیجه‌سنی فنون وصنایع اقاده‌میاسنده برتفصیل نقل وحکایه ایلدکدن صکره کرك فرانسه بحریه نظارتنك وکرك ضابطان بحریه‌نك اولبابده کوسترمش اولدقلری معاونت ترقیپرورانه‌یه وکندیسیله برابر بولنان هیئت فنیه اعضاسنك ابراز ایلدکلری اقدام ومساعی‌یه عرض تشکرله کشفیات فنیه‌نك بوشعبه‌سنده انکلیزلر ایله امریقالیلردن کری قالمش اولان فرانسزلرك طالیسمان واپورینك تحریات اخیره‌سنده استحصال اولنان نتایج مفیده ایله پك پارلاق برصورتده تلافیٔ مافات ایلدیکنی بیان ایلمش وافادات واقعه‌سی حضار طرفندن القشلرله تقدیر ایدلمشدر ۰

نوری

—o—

متنوعه

هند و چینده مانده‌آوی

جمله‌نك معلومی اولدیغی اوزره مانده وحشی بر حیوان اولوب حیوانات اهلیه

میانه ادخال ایدلمسی پك مشكلدر . كندیسی
عادی اوكوزه پك زیاده بكزر ایسه‌ده
قفاسی دها قیصه ودها اكلیدر . قاعده‌لرنده
یكدیكره پك قریب اولان بوینوزلری
باصیق اولدیغی حالده یوكسه‌لرك ارقه‌یه
طوغری اوزانورلر . جثه‌سنه نسبتله كوچك
قالان كوزلری كندیسنك وحشی و خائن
اولدیغنی ایما ایدر . توكاری اكثریا سیاه
و قویی سنجابیدر . كسه‌سی قنبور، صیرتی
آلچق، صاغریسی اولا یوكسك و صكره
دوشوك بر صورتده اولوب قولاقلری
عریض و اوچلی ، باجاقلری قیصه اولدیغی
حالده غایت سرت و قوتلیدر .

تونكنده ولاووس ایله سیام وقامبوجه‌ده
و هند وچینك ایچرو طرفلرنده ساكن
اهالی نزدنده مانده آوی پك كثرتلی بر
صورتده اجرا اولنور . بومانده‌لرك جمله‌سی
وحشی ایسه‌ده صكره اهلیت كسب
ایتدیریله‌رك نقلیات و زراعت خصوصنده
پك چوق كوزل خدمتلر كوردیریلور .
سیامده چفتجیلرك الی ایاغی دیمك اولان
بومانده‌لره اوقدر اهمیت ویریلیركه حكومت
مانده اتلافنی پك آغیر بر جزا ایله منع
ایلمشدر . فقط آوجیلر ایچون جسیم اور-
مانلرده كشت كذار ایدن مانده سوریلرینی
صید و شكار خصوصنده سربستیء تام
واردر .

درایزون قپودان مانده‌لری مكمل بر
صورتده تعریف ایدرك دیبورکه : «مانده-
نك دریسی اودرجه قالیندركه پك یقیندن
آتلدقدن صكره قورشونی كچیرمك ممكن
دكلدر . مانده عجیب بر حیوان اولوب
انتقامنده مصر، حیله‌كار و پك خائندر .
مانده‌لر قیزغنلقلری زماننده پك شدید بر
محاربه‌یه كیریشورلر . كنجلری اختیارلره
صالدیردیق بونلری قاچیررلر و بشقه
برمحلده منزویاً یاشامغه مجبور ایدرلر . مع مافیه
منزویلر ینه سائرلرندن زیاده دهشتلی اولوب
دیكرلری پاره‌لنمدقلری و یا شدتلی برصورتله
حدتلنمدكلری زمان آوجیلره صولت كو-
سترمدكلری حالده بریكیلر یعنی یاشلی
ارككلر بهمه حال هجوم مدن كیرو طورمازلر .
اووه ومرغزارده پك چوق مانده سوریسنه
تصادف اولنور ایسه‌ده حیوانات مذكوره
اورمانلری دها زیاده مرجح كوررلر . فیل
وكركدانلرك كیتدكلری یوللری تعقیب ایدرلر
ویاخود بالذات كندیلرینك اورمان وقوریلقلر
اره‌سندن اچدقلری طریقلرده كزرلر . كیجه
وكوندز كزدكلری یرلرده صیجه‌زن اولورلر .
كونش طلوع ایتدیكی ویاخود برفورطنه
تقرب ایلدیكی اثنالرده صیق اورمانلره
و چوقورلره چكیله‌رك اختفا ایدرلر .
سایه‌دار اولان مواقع مانده‌لرك آرادقلری
یرلردر .

مانده‌نك ایزی اوكوز ایزینه مشابهدر . اختیار مانده‌لرك ایزلری اچیق اولوب كنجلر ینككی بالعكس دها صیقدر . دیشی مانده‌نك ایزی ایسه دها اوزون ، دها صیق واركككك ایزندن دها خفیفدر . مانده‌لر اقشاملری اوه‌لره یایلدقلری زمان آوجیلر ده یوله چیقارلر . كیجه‌لری اورمانلرك خارجنده طولاشیرلر وكوندز اولنجه‌ینه اورمانلره عودت ایدرلر . بناءعلیه اقشام اوستی یوله چیقان آوجیلر شكارلر ینی اور-مانلرك خارجنده و یقینلرنده آرامغه مجبور-درلر . آوجیلر مانده لرك كندی یقینلرنده اولدیغی ایزلرك یكی پیدا اولوب اولمدیغی تدقیق ایدرك كشف ایدرلر . بو اثناده حیوان نرده بولندیغی كندی سسیله اكلاتنجیه قدر انتظارده بولنمق لازمدر . زیرا یاته‌جغی نقطه‌لره مانده‌لرك بروقت معینده دونملری طبیعتلری اقتضاسندندر .»

مانده‌لر صولاق محللری پك سودكلرندن اكثر زمانلرده و علی الخصوص صیجاق وقتلرده صولاق وسازلق اولان یرلره كیدوب كومیلورلر .

مانده‌لر وحشی اوكوزلرك یمكه تنزل ایتمدیكی اوتلری یرلر . مانده‌لر پك ماهر یوز یجیدرلر . اك شدتلی برصورتله جریان ایدن نهرلری یوزه یوزه كچرلر . مانده‌لرك سوری ایله سریع الجریان بر نهرك ایچنده تمامكله یوزملری شایان تماشا كوزل بر منظره تشكیل ایدر .

دریلرینك سرتلكی و قالینلغی جهتیله دلینمسی مشكل اولدیغی نظر دقته آلنه-رق قوشنشین خلقی تفنك استعماله باشلا-مشلر و تفنكلرك كندی اوقلرینه آشكار اولان رجحانلری ایله‌ده اكتفا ایتمیه‌رك ایكیدن بش سانتیمتره‌یه قدر طولده قور-شونلر دوككه مباشرت ایتمشلردر . اهالیء مرقومه قورشونی ار یتدكدن صكره تفنكلرینك چاپی نسبتنده حیزران اغا-جندن معمول قالبلره دوكرلر و بو قور-شونلرله كركدن ، فیل ، بیان اوكوزی و مانده‌لری تلف ایدرلر .

تفنك استعمالنك بو صورتیله‌ده اكتفا ایتمیوب تفنك ایله اوقی برلشدیرمشلر و با-روتی كندی سلاح ملیلری اولان زهرلی اوقلرك خدمتنه تعیین ایتمشلردر .

بو اوقلی تفنكلر براز ایضاحاته محتاجدر .

اوچیوزدن بشیوز غرامه قدر آغیر ، درت بش سانتیمتره قدر عریض ، اورته-سی بر سانتیمتره قدر طار اولوقلی براوق دمیری تصور ایدیلور و اولوغك ایچنه دمیر كبی سرت و آغیر وفقط ساز كبی انحنا قابلیتنه مالك بر اغاج چبوق وضعی‌ده درخاطر اولنور ایسه قوشنشینده تفنك

ایله برابر استعمال اولنان اوقلرك شكل
ورسمی آكلاشلمش اولور . بو اوقلر ایسه
آتیله جقلری تفنكك نا ملوسی ایچنده
سهولتله اینه بیله جك بر صورتده اعمال
اولنور .

مذكور اوقلر تفنك دمیری ایچنده
باصدیریلان باروته تماميله یاقلاشمش اولد.
یعنی حالده بیله ینه اوجی تفنكك اوجندن
اون ویا اون درت سانتیمتره قدر خارجده
قالیر . اوقك هر ایكی اوجی قالین برطبقه
كورار تعبیر اولنان زهرله مطلا اولوب
زهری موقعنده محافظه وتوزدن حمایه ایتمك
ایچون اوزرینه بر بز صاریلیر . فقط
اوق حیوانك بدننه داخل اولدقدن صكره
قانك اعانه سیله زهرك اریوب دوران
دمه قاریشه رق حیوانی محو واتلافه بو بز
ذره قدر مانع اوله ماز .

بو اولوقلی آغیر دمیرلر برینه بعضلری
كمال موفقیتله اكلی و بر اوجی یاریق
اولدیغی حالده ایچنه دیكر برسیوری دمیر
وضع اولنه رق صیق صیقیه باغلانمش
اولان خفیف بر دمیر استعمال ایتمشلردر .

بو اوقلر یدی یوز غرامدن بیك بشیوز
غرامه قدر آغیردر . آچدقلری یاره لر
آتلدقلری موقعله متناسب اوله رق پك
دهشتلیدر . حتی بو كا مثال اولمق اوزره
بركره برفیل اوزرینه آتیلان اوق حیوانك
صاغ قولنه تصادف ایتمكله اویله
برشدت وسرعتله كیرمشدركه خیزینی انجق
صول اوموز كیكنی پارچه لدقدن صكره
آله بیلمش اولدیغنی ذكر ایتمك كافیدر .

مذكور اوقلر لایق اولدیغی قدر
اجرای فعل ایتمك ایچون نه یكرمی متره ودن
آز ونه ده آلتمش مترو مسافه دن زیاده بر
موقعدن انداخت ایدلملیدر .

استعمال اولنان تفنكلره كلنجه هر
راست كلان برتفنك استعمال اولنوب
درجهٔ صلابت ومقاومتی نظر دقته آلنمق
شویله طورسون ذره قدر خوف وتلاش
اولنمقسزین اوچ درت مثلی باروتله املا
اولنور . آرتق تفنك پارچه پارچه اولورسه
آتانك بختنه . تفنكك كیرو تپه سی خصوصی
خصوصات عادیه دن معدوددر . حتی بر دفعه
آتاملیلردن بریسی آتدیغی تفنكك اموزنده
حاصل ایلدیكی شدید صدمه نك آجیسنی
سكزكون یتاقده چكیرمش ایسه ده طقوزنجی
كون ینه راست كلان تفكی قوللانمقدن
ذره قدر احتراز ایتمامشدر .

بیان مانده سی خارق العاده برقوته
مالكدر . یاره لندیكی زمان شدت وقوتی
دها زیاده آرته رق بونسبتده حیله وخدعه
سی دخی تزاید ایدر . بعض دفعه اولوركه
آوجی بردنبره نه یه اوغرادیغنی بیلمز . مثلا
برآوجی اوردیغی برمانده یی تلف ایتدیكی

ظن ایدرك احتیاطی ترك ایدر ایسه اکسه.
سندن ماندەنك بوکاندیکنی پك چابق کورر .
اکر برآوجی ماندەنك بو بنوزلرینه کندینی
طاقەرق هوایه فرلاتدیغنی و بوشدتلی
سقوط اثناسنده قابورغه کیکلرندن اوچ
بش دانەسنك قیرلمسیله اکتفا ایتدیکنی
کوررسه کندینی حقیقةً بختیار عدایتملیدر .
بونك دها بیوك بر بلایه نظراً حقیقی بر
بختیارلق اولدیغنی آکلامق ایچون براز
آشاغیده ذکر ایده‌جکمز دهشتلی وقعه‌یی
نظردقت واهمیته آلمق کافیدر .

مانده آرتق تکمیل نفس ایلیه‌جکنی
فرق وادراك ایلدیکی زمان فنا بر حالده
حایقیرر . بو حایقیریش صوك درجه‌ده
برامیدسزلك حایقیریشی اولوب اوجله
طاغلمش بولنان کندی سوریسی طرفندن
ایشیدیلیر ایشیدیلمز جمله‌سی طوپلانه‌رق
رفیقلرینك امدادینه شتابان اولورلر . اکر
ماندەنك برمدت موقته ایچون آوجیسی
ایله اوغراشه‌جق قدر اقتداری قالمش ایسه
آوجینك بونك الندن قورتولمسی همان
امکانسزدر .

حتی بر دفعه فیله سوار اوله‌رك مانده
آوینه چیقمش اولان بر آوجی برمانده‌
یی اوق ایله اورمش ایسه ده اوق
ماندەنك ضررسز برطرفنه صاپلانمش
اولدیغندن مانده او آنجی ایله یلدیرم کبی
آوجینك اوزرینه هجوم ایدوب قوجه فیلی
بو بنوزلری اوزرینه آله‌رق برهوا ایتمکه
چالیشدیغی کورلمشدر .

اکر الندن برشی کلیه‌جکنی آکلار ایسه
صیحه‌لر ایتمکه آیاقلریله شدتلی یره
اورمغه باشلار . بودرجه حدت کسب
ایتدکدن صکره کندیسنی هیچ برشی اخافه
ایده‌مز . برکره‌ده دشمنی یقالایه‌جق اولور
ایسه بو بنوزلریله هرطرفنی دلدکدن وهوایه
قالدیروب قالدیروب آتدقدن صکره برمدت‌ده
آیاغی التنده چیکنر . براز اوزاقلاشیر ایسه
قرباندن واز کچدیکی ایچون اوزاقلاشمیوب
عادتا اوزاقدن حالنی لذتله سیر ایتمك و بتکرار
کلوب چیکنیوب ازمك ایچون اوزاقلاشیر .

برکون اختیار برمانده‌نك بر بطاقلق
کنارنده اوتلر ایچنده او یومقده اولدیغنی
کورن برزنجی یاقلاشه‌رق بالاده تعریف
ایتدیکمز اوقلردن بریله حیوانی مجروح
ایدر . اوق هرنه قدر مانده‌نك بدننه تما-
میله صاپلانیر ایسه‌ده برآنده محو ایتمکه
کافی اولمدیغندن ایراث ایتدیکی وجع طا-
قتفرسا ایله مانده‌یی مجنون کبی برحاله دوچار
ایلر . مانده جان آجیسی ایله اولدیغی یردن
فیرلار . آوجی ایسه ایشك پك فنا برحال
کسب ایتدیکنی کوره‌رك درحال الندن
تفنکنی آتوب اولانجه قوتیله قاچمغه
باشلار .

فقط مانده دشمنك آرقه سنی براقیرمی ؟ حتی برآره لق آوجی قوجه مانده نك صیچاق نفسنی اکسه سنده حس ایتمکله بسبتون قاچمغه مسارعت کوستر . نهایت برآغاجه یتشه رك جان قورقوسیله اوزرینه طیرمانوب چیقمغه ده موفق اولور .

لکن آل قانلر ایچنده بولنان مانده آغاجه مخوف بر صورتله هجوم ایتمکه وشدتلی طوسلر اورمغه باشلار . بو بینوزلریله اغاجه اول درجه اوررکه اغاجك قبوقلری چاتر چاتر آیریلوب صوبلغه وقاز ینوب آشینمغه یوز طوتر .

قودورمش اولان مانده بونکله اکتفا ایتسه ایدی ویاخود فوت اولسه ایدی بیچاره آوجی بر هلاك ناکهندن قورتولمش اولوردی . مانده قوت ومتانتنی ذره قدر غائب ایتمك شویله طورسون بسبتون تهور وغضبنی آرتدیرر . آرتدرقجه آغاجه صولت کوستر ایدی . آغاج واقعا پك کوروپه برشی دکل ایدیسه ده بو بینوزلردن حاصل اولان یاره لره طیانه میه رق برازصکره کورول کورول ییقلدی . آوجی ایچون ده مدار امید اوله جق هیچ برشی قالمدی . مانده دها مدهش برحالده دشمنه هجوم ایتدی . تکمیل کیکلرینك خردوخاش اولدیغنه امنیت کسب ایلینجیه قدر هجومده دوام ایلدی . برازصکره کندیسی ده صفری توکتدی .

ایرتسی کون آوجینك دوستلری کندیسنی وموتنه سبب اولان شکاری بنی بر برلرندن براز اوته ده اولدقلری حالده بولدیلر . دورلمش اغاج ایله اوزاقده قالان تفنك وقعه نك نصل دلخراش برحالده کچمش اولدیغنی افهامه کافی اولدی .

رضا

—o—

(متانت طبیعیه وقدرت تخریبیه)

اطوار تصرف خدایه عقل ایرمز . حد ذاتنده هر برحیواندن ضعیف اولان انسانی عالمه فرمانفرمای تحکم اوله جق براستعداد ایله یاراتمشیکن آنك ده بو تحکمی آنجق قوهٔ عقلیه سنك دوام کمالنه مفتقردر . بر زمان ذکاو دهاسی سایه سنده مشار بالبنان اولان الك مکمل برانسان قوهٔ عقلیه سنده ذره جه بر ضعف وعدم انتظام ظهوری اوزرینه آرتق آدم صایلمیه رق تصرفات عقلیه دن محروم ، عادتا حیوانات ایله توأم بر حاله کلیور . اشته ابعاد مجرده یه صیغمق ایسته مین فکرده بویله برتأثیر سریعك مغلوبی وکندیسنه دنیالر طارکلن انسانده بویله بر حکم مشئومك محکومیدر . جلادت قهرمانانه سیله دنیایی تتره دن الك شدید الشکیمه بر آدمی ستمه کبی دواهیدن صایلمیه جق برخسته لکك

خاك هلاك ه سرمنسنه نه دیملی ؟ فقط نحیف كه
موجـوداتدن هر بر یسـنده بو محكومیت
مشئومه‌نك بر بشقه درلوسی كورولیور .
مثلا عصرلردن بری سربسحاب اولمش قالمش
جو هوایی استیلا ایتمك ایستیور ایمش كبی
دال وبوداق صالمش بر میشه آغاجی كور-
سه كز كوده‌سـنك جسـامتنه وكوكنك ده
بو جسـامته كوره اوله‌جـق صـلابتنه
نظراً بونك ضربهٔ تخریبدن بری اولد-
یغـنی ظن ایدرسـكز دكلمی ؟ حالبوكه بو
بیچاره‌ده محكوم حكم فنـادر . هم ده اك
كوجلی قوتلی انسـانك بر تأثیر خفیف ایله
رهین فنا اوله‌بیله‌جكنی آكدیره‌جق بر صو-
رتده وشماتت انكیز دهشت برحالده دوریله-
جكدر . عجایب ! داللری انواع طیوره‌لانه
وسایه‌سی انسانه، وحوشه ملجأ مهمانوا-
زانه اولان برقوجه میشـه‌نك دشمن حیاتی
خادم اسباب مماتی اولان شی نه‌در ؟ بونك
نه اولدیغنی تفصیلات آتیه كوستره‌جكدر :

هوامدن بریسی بر كون میشه‌نك قبوغی
آراسنده یومورطلار . براقدیغی یومورطه‌لردن
بی‌نهایه قورتجغزلر پیدا اولوركه بونلر حاسهٔ
بصردن محروم ایسه‌لرده پك قوتلی چكه-
لری واردر . یومورطه‌دن چیقـار چیقماز
آغاجك كوده‌سنی یونتوب توز حالنه قویمغه
باشلارلر و بوحركت تخریبكارانه‌لرنده برآن
بیله تجویز تراخی ایتمیه‌رك متمادیاً چالیشیرلر .

فقط عملیات مخربانه‌لری هب داخلاً وقوع
بولمغله خارجدن هیچ كیمسه بیچاره میشه‌نك
جوفنی یوب بتیرن وعروق حیاتیه‌سـنی
دوچار وهن وخلل ایتمكـده اولان هوام
مذكوره‌نك نه وجودندن ونه آثار مخربه-
سندن ذره‌جه خبردار اوله‌مز .

هرطرفـدن اسن روزكارلرك هجمات
طـاقت براندازانه‌سـنه كوكس و یرمكله
شهرتشعار اولان برقاچ عصرلق برمیشـه
آغاجنه درت سنه متمادیاً رخنه بخش اولد-
قدن صكره بو كوچك قوردلر آغاجك دیبنه
اینه‌رك برآرشـون قدر زیر زمینده كندی
لعابلریله طوپراقدن یوغوردقلری چاموردن
متحصل كلبه‌لره بالالتجا برمدت دخی بوراده
قالدقدن صكره قنـاد پیدا ایدرك طبقـات
هوائیه‌ده بالا پرواز اولمغه باشلارلر .

بو صـورتله بوجك حالنـه كیرن بو
حیوانجقلرك باشلری اوزرنده موجود خر-
طـوم كبی ایكی عضو صـغیر اوزرینـه
قونیـلان اینجـه ثقیل شـیلری بر مدت
طاشیه بیلمكده اولملرینه عطف نظر تدقیق
ایتمش اولان مشهور طبیعیوندن موسـیو
لینه بونلرده وجودلرینك جسامتنه نسبتله
بولدیغی قوهٔ عضلیه جسـامتلری نسبتنده
فیللرده دخی بولنه‌جق اولسه ایدی حیوا-
نات مذكوره‌نك اك بیوك میشه اغاجلرینی
بیـله كوچك بر دال كبی یرندن قوپاروب

آته بیله جکلر یی ظن و تخمین ایلمشدر . لینه‌نك بو ظن وتخمینی او یله موهوم بر شی دکلدر . جناب قادر کل‌حضرتلری انواع حیواناتك هر بر یسنده بشقه درلو شایان حیرت اعجاز کوستردیکی صره‌ده بعض الك کوچك حیواناته فوق العاده بر استعداد و ذکا و بعض کره‌ده پك بیوك بر قوت دها احسان ایتمشدرکه بونلرك تدقیق ایلك نظرده غریب و فقط اساساً موافق عقل و حکمت اولان بوکبی قیاسات اجراسنه سوق ایدیور . زیرا بر قارنجه‌نك جثه و ثقلت موجوده‌سنك بر قاچ قات زیاده جسامت و ثقلتنده اشیایی سوروکلیوب کوتورمکده اولمسی پك چوق دفعه‌لر نظر حیرتله کورلمش اولوب حالبوکه قارنجه‌نك بو غریبه یی وجوده کتیرمك اوزره مالك اولدیغی قوهٔ عضلیه فی‌الحقیقه بر فیلده بولنه‌جق اولسیدی اوفه‌جق تفه‌جك طاغلری یرندن قوپاره‌مسه بیله صارصه جغنی تسلیمده عقل بشر تردد ایده‌مزایدی .

روزکار کبی شدت طاقت برانداز انه‌سی معلوم و مسلم بر شیئك عصرلرجه الك دهشت‌نما همجانه مقاومت کوستردیکی حالده ادنی مرتبه یرندن صارصلمیان قوص قوجه بر میشه اغاجنك بو یله وجودلری موهوم دینه‌له جك قدر کوچك اولان قورتجغزك بر ایکی سنه‌لك تأثیرات مخربانه‌سنه طاقت کتیره‌میوب کورلیه‌رك یره دورلمسی اطوار تصرف خدایه ذاتاً عقل ایردیره‌میان انسانی بر قاتدها غریق لجهٔ حیرت ایتمزمی ؟

سلانیکلی توفیق

—o—

« نارکوله موده‌سی »

شوکونلرده استانبولك سلطان حمامی طرفلرنده کوزل کوزل تحفلقلر کوریلیور که بونلرار باب دقتی طاتلی طاتلی اکلندیریورلر .

بزده بر اصناف واردرکه «مار یجیلر» دیرلر . یکی رژ ینك ایشه باشلادیغی زمانه قدر بو اصنافدن هیچ بر غزته‌نك بحث ایتمامش اولدیغی دعوی ایدلسه بجادر . واقعا بونلرك معمولاتی سائرممالکتلرده‌کی امثالنه وجوه ایله فائق اوله‌جق درجه‌لرده نفیس ایسه‌ده حوایج عامه‌دن عداولنه‌جق شیلر اولمدیغی ایچون پك آز کیمسه‌لر بو اصنافك دکانلرینه کیررلرایدی .

رژینك تأسیسندن بری ایسه مار یجیلر چارسوسی بر چوق بکلرك افندیلرك مراجعتکاهی اولوب اعلی الماستراش و یاخود چینی نارکوله‌لر و پارلاق پارلاق نارکوله سرلری و یالدیزلی لوله‌لر هپ اوراده

صاتلدقلرندن ارباب رغبت کمال تهالکله اشترالرینه مسارعت ایلیورلر .

« احمد اوسته ایشی مار پیچ » دیه هیچ برمار پیچك شهرتنی ایشتدیککز وارمی ایدی ؟ بوشهرتلرآنجق شمدیلرده کورونیورلر . مار پیچك ایسی نصل اولدیغنی بیلیورمی ایدیکز ؟ خلقمز شمدی اوکرنیورلر که الك اعلی مار پیچ الك زیاده قابل پیچش اولهجق مرتبهده یوموشاق بولنانلریدر . مار پیچك باشلغنی اغزهالوبده اشاغیکی اوجنی دخی پارمقله طیقایهرق اوفلهملی . اکرنفس ضایع ایدیور ایسه او مار پیچ دلیك اولدیغندن ایشه یارامز . دقت ایدیورمیسکز ؟ احتیاج انسانی نهقدر عالم ایدیور !

مکر بومار پیچجی اصنافی میاننده اینجه ظریف آدملرده وارایمش . بونلر مشتریلریله اینجهدن اینجهیه نه کوزل اکلنیورلر !

دکانی اوکندن کچرکن شویله برسنس ایشیدیرسکز :

— بك افندی ! سزدهمی توتونی ترك ایتدیکز ؟

مار پیچمی آرایورسکز ؟ بیورکز الك اعلاسندن ویرهلم ! آلتی قولاج ! احمد اوسته ایشی !

دکانه کیردیکزمی ؟ باقارسکزکه چراقلر غیرل غیرل چرخ چویرییورلر . اوزون تیمور چوبوقلر اوزرنده یاری یاپلمش مار-پیچلر بروضعیت افقیه ایله فیرل فیرل دونیورلر . دکان صاحبی ایسه برچفت کوزل بیقلر ایله مستور دوداقلری اوزرنده الك نازکانه تبسمنی کوستهرك سزه دییورکه :

— ایشته افندم ! برقولاجدن آلتی قولاجه قدر جنس جنس مارپیچلر ! هر رنکنك بویاسی خاصدر .

سز کمال حیرتله اطرافکزه باقنور ایکن او غیرتلی اوسته سوزنده دوام ایدییور . دییورکه :

— یکی رژینك ظهوری کیملری دلکیر ایتمش ایسه ایتسون بزلری پك ممنون ایلدی . کیجه کوندوز چالیشیورز . یکی مشتریلرمزه کوج حال ایله مارپیچ یتشدیرییورز .

حالبوکه بوذکی اصناف قواعد حفظ صحته بیله واقف ! سزه دییورکه :

— افندم ! توتونی ترك ایدیشکز پك مصیبدر . آندهکی مضرت حسابهمی صیغار ؟ نارکولهده ایسه اولا تنبا کویی یقایوب صیقارسکز . زهرك برقسمی کیدر . ثانیا دومان دخی صو ایچنده یقانهرق تمیزلنور . ثالثا اوزون مارپیچ دومان ایچندهکی زفیری ضبط ایدرك آغزکزه کلان دومان پك صافی پك طاهر اولهرق کاور .

دکانجی سزه بو سوزلری سویلراما

دوداقلرندەکی تبسم پك اینجـه براستهزا تبسمیدر .

هله امین اولکزکه سز اوچارشوده یالکز دکلسکز . هردکانده سزك کبی برقاچ یکی راغبلر واردر . سزك کیردیککز دکانه دخی بر قاچ دانەسی کیررلر . شو یکی غوستوده هرکسك یکدیکرینی تشویق ایچون سویلدکلری سوزلر بررومانجی یه صحیفەلر بابلر طولدیره بیله جك سرمایه اوله بیلورلر .

بو میانده اقونومیدن بیله بحث اولنور . مثلا افندینك بریسی دیرکه :

— امان افندم! توتون دینیلان خبیثك نەسنه رغبت ایتملی ؟ احبادن محمد افندی آیده بر بچق اوقه توتونه اوچیوز غروش ویرر کن نارکولەیه رغبت ایدەلی برقیه اعلی کشان تنباکوسنه اوتوز غروش و یرمکله کیفنی کتیریور . برده اون تصرف !

شو سوزی جملەدن اول مارپیچینك تصدیق ایدەجکنه شبهەمی ایدرسکز؟

بورایه قدر و یرمش اولدیغمز ایضاحات ایله مارپیچجیلری سرجیلری نارکوله لوله جیلرینی جامع اولان او چارسونك شو کونلردەکی حالنی بحق توصیف ایدوب بتورمش ظن ایتمیکز .

اوراده یالکز حفظ صحتدن بحث اولنمز یالکز اقونومی اوزرینه حسابلر یوریدلمز یالکز رژی علیهنده سوز سویلنمکلەده اکتفا اولنمز . تنباکونك یکی رغبتکارانی میانده شاعرلر بیله واردر . بونلرده کندی فصاحت و بلاغتلریله کونا کون تشبیهلر توصیفلر یاپەرق نارکولەنك سیغارەوچوبوغه رجحانی اثبات ایدرلر . دیرلرکه :

— او سیغارەدەکی مسکنت نەدر ? نارکولەدەکی عظمت نەدر؟ سیغارەیی الکزه آلورسکز سکز اون سانتیمترو طولنده اوجی آتشلی براسطوانەیی یوتمغه چالیور مشسکز کبی بر طور و وضع عجیبده بولنورسکز . برده شو نارکوله ایچنـه باقکز . ایرانك قهرمان قاتلی کبی قورلمش ! صول یومروغنی صول بوکرینه قویوب صاغ الیله التی قولاج مارپیچی یاقەلامش . اوزون بویلی اینجه باللی نارکوله ایسه درت بش آدیم مسافەده دیوان طوران جاریهٔ عشوەباز کبی بوی کوستریور . تشبیهم پك موافقدر . چونکه اول محبوب دلارانك فانی سائقهٔ سودا ایله نصل فقر فقر قاینار ایسه نارکوله دخی اویله فقرداقلی برکرشمەده بولنور . نه آشفتەکه آتشین سر اولوب باشنك دومانلیلغی کندیسنی الك هوواردە محبوبلر میانه ادخال ایدر .

نهایت یکی رغبتکاران میانده برده فیلسوف بولنور . دیرکه :

— افندم ! نارکوله ده چار عناصر

اصلیه اتحاد و اجتماع ایتمشلردر . لوله
طو پراقدن اولوب ایچنده آتش بولنور .
هوا سردن کچوب صو ایچنه کیرر .
اشبو عناصر اربعه‌نك آره‌سنده کی نسبت
بولنده اولور ایسه تریاکینك کیفی تمام
اولوب و الا نارکوله صفاسی بالکلیه
بوزیلور کیدر . نه بونده کی حکمت
چوبوق وسیغاره ده بولنور ، نه اوحال
شاعرانه چوبوق و سیغاره ده تصور
اولنه بیلور !

کورییورمیسکز ؟ ماریچه‌جیلر چار-
سوسی ظرفا واطبا وادبا وحکمایی حاوی
بر آقاده‌میا اولمش !

احمد مدحت

—o—

فقرهٔ مخیله

- نانکور -

اوتوز برنجی جزؤدن مابعد

— وای ! سنمیسك ریشار ؟

— بنم امیل ! بو حال نه‌در ؟ یأس
عاشقانه‌یه‌می دوچار اولدك ؟ یوقسه برخصم
ایله قرعه آتوب کیمه اصابت ایدر ایسه
تلف نفس ایتمسندن عبارت بر دووللو یه‌می
قرار ویردیکز ؟

بوقدرچوق سؤالك اول هانکیسنه
جواب ویرملی ؟ واقعا جمله سنه بردن
« خیر » جوابی کفایت ایدرایسه ده صکره
اصل سبب یأسی ده سویلملی .

ریشار دنیلان آدم صوردیغی شیئی
اکلامقسزین انسانك یاقه‌سنی الدن براقور
آدملردن اولمدیغی جهتله لزومی قدر وحتی
لزومندن زیاده اصرارلرایله امیلك اسرارینه
واقف اولدی . دیدی که :

— امیل ! پك بیوك برخطاده بولنیور-
سك . بنم کبی الك صادق دوستلرکه
حقارت ده ایدیورسك . اون اون ایکی
سنه جك مفارقتله مکتب ارقداشلغی
واخوت درجه‌سنده کی دوستلق خاطردن
چیقاریلورمی ؟ باشك صیقلمش « بنم
برده ریشارم وار » دیه دوشونمه‌لیمی ؟
هانکی غزته‌یه براخطار قویسه‌ك کلوب
یتیشه‌مزمیم ؟ هایدی کیده‌لم . صیفیه‌م
شوراده در .

— وای ! سنك صیفیه‌ك ده وار
ها ؟

— اوت ! بن شمدی پك زنکین بر
ریشارم . بونی سکا صکره اکلادیرم .
زوجه‌م دوربین ایله اطرافی تماشا ایدر
ایکن بوراده بر آدم طبانجه ایله تلف نفسه
چالیشدیغنی کورمش بکا خبر ویردی .
قوشدم کلدم . سن اولدیغکی اوزاقدن
کورنجه عقلم باشمدن کیتدی . قالق کیده‌لم
دوستم کیده‌لم .

تکبر و تعظم نه غریب شیدر . امیل
بر دوست معاونتیله تلف نفسدن قورتا .
رلدیغی کبرینه یدیره مز ایسه نه دیر .
سکز ؟

فقط کندیسی ریشاره هیچ برشی
دیه مدی . ساعتلرجه مدت طبانجه یی
قفاسنه صیقامامش اولمق درجه سنده کی
کوشکلکی کرك ریشار و کرك قاریسی
طرفندن کورلمسیله بوندن اوتانه رق هیچ
سسنی چیقارمقسزین قولنی دوستنك
قولنه طاقدی . برلکده یورمکه باشلا .
دیلر .

امیل هنوز مکتب عالیده ایکن ریشار
ایله اوراده رفاقت ایتمشلر . ریشار
بر اوکسوز چوجق اولوب مکتب
مصارفی پك دولتلی اولمیان بر خاله سی طرفندن
تسویه اولنور ایمش . غایت خلوق
چالشقان جسور قهرمان بر چوجق
اولدیغندن کیمسه لر ایله ارقداش
اولمغی کبرینه یدیره میان امیل
آنجق ریشار ایله اخوت درجه سنده
بر دوستلق پیدا ایتمش .

مکتبدن چیقدقلری زمان امیل بر
مشهور چفتجی یاننه کاتب تعیین اولنمش .
فقط خدمتی یالکز کتابتدن ده عبارت دکل
امور حسابیه یه ده باقار امور اداره یه ده .
اوچ درت سنه مدت افندیسنه او قدر صادقانه
خدمت ایتمش که چفتجی ریشاره ارتق اولاد
کوزیله باقمغه باشلامش .

« چفتجی » دیدیکمزه باقوب ده
کندیسنی بر چفت اوکوز ایله یرلری چیزان
عجزه دن صانمامالی . پارسه یقین ایکی اوچ
قطعه عظیم وجسیم چفتلکلرك صاحبی
بر زنکین آدم اولوب زادکاندن عد اولنما .
مسی یالکز بر بارون قونت مارکی کبی آدم
صلبندن کلمامسنه مبنیدر .

بو آدمك دنیاده برقزندن بشقه کیمسه سی
اولمیوب ریشار کبی کنج ومؤدب بر کاتبك
بویله برذاته داماد اولمق هوسنه دوشمسی
پك طبیعی پك محق کورونور ایکن ریشار
بویله بر فکر وامل اثرینی هیچ برکسه یه
کوسترمز ایمش . اسمی آنژ اولان قزه
عادتا کندی خانمی نظریله باقوب حضورنده
سربستجه برطورده بولنمغی بیله مغایر ادب
صایار ایمش . نهایت چفتجی قزینی ریشاره
ویرمکی کندیسنه بالتصمیم قزی ایله
معاشقه یه ریشاری تشویق ایتمکله دلی قانلی
اندنصکره قزه عرض محبت وعبودیته
باشلایه رق نائل امل اولمش . تأهلندن
بر بچق سنه صکره قاین پدری وفات ایدرك
بونجه املاك واراضی کاملاً زوجه سنه
انتقال ایتمکله اداره سنی دخی بالاستقلال
ریشار کندی النه آلمش .

ایشته یولده امیله بو سرکذشتی نقل

ایلدی . امیل بالطبع دوستنی تبریك ایتدی . حتی حکایهٔ واقعه امیلدن تلف نفس فکرینی موقتاً اولسون تبعید ایلمشیدی . هله دنیاده بسالتلی آدملری هیچ بر بلا مأیوس ایدهمامك لازم کله جکنه دائر ریشار اوزون اوزادی یه بر وعظ ونصیحته کیریشنجه امیل ثروت وسامانی غائب ایتمکله تلف نفس درجه سنده دوچار یأس اولمق مآل جرصنه یعنی عادتا آج کوزلیلکه حمل ایدیله بیله جکنی آکلایه رق بو حرکتندن نادم و محجوب دخی اولمشیدی .

ریشارك صیغیه سنه کلدیلر . ریشار امیلی زوجه سنه تقدیم ایدرایکن دیدی که :

— ایشته علوجنابنی اصالتنی تربیه وزکاتنی سکا بیکلرجه دفعه‌لر حکایه ایتمش اولدیغم امیل دو *** حضرتلرینی جناب حق بزه کوندردی . قونت حضرتلری بنی قرنداشلغه قبول بیوردقدن صکره عینی برادرمدرلر . قرنداشلغه قبول بیوردقلری حالده خدمتلرنده مقیم ومداوم بنده‌لری اولمق دخی بنم ایچون بیوك شاندر .

کرك جسماً وکرك روحاً پك یورغون اولان کنج قونت ایرتسی صباح دخی یتاغندن چیقه‌مدی . فقط ریشار آرقدا- شنك یاننده اصلا آیرلمیوب ایدیلان حسبحاللر اثناسنده امیل بتون سرکذشت احوالنی ریشاره آکلاتمش ایدی .

ریشار دیدی که :

— ثروتکی غائب ایلدیك دیه نه‌دن مأیوس اولیورسك ؟ اوقدر عقلك فطانتك اقتدارك وارکه غائب ایلدیکك ثروتك برقاچ مثلنی بالذات قازانه بیلورسك . مسلککك دیپلوماتلقدر . یارین بر دولت نزدینه ایلچی اوله بیلورسك . وکلا اولمغه لایقسیك . حتی آبا واجداددن قالمه ثروتله افتخاری ذل عد ایتمش اولسه‌ك علو جنابك ایچون دها لایقدر . ایشته بنده ایستدیکك قدر ملك وار . پاره وار . خوش سنك ده پاره‌ك بتمش دکلدر . بن پارس حسابلر ینی بیلورم . بنی وکیل ایت حسابلری بن کوره‌یم . اوحیله‌کار اصنافك دفترلرینی بن کوزدن کچوره‌یم . حسابك نتیجه‌سی نه اولدیغنی کوررسك .

کنج امیل اسکی مکتب ارقداشندن کوردیکی شو طور اخوته شو غیرت دوستی‌یه اوقدر اهمیتله استغراب ایلیور ایدی که دنیاده بوقدر علوجناب همان هیچ کیمسه‌ده بولنه‌میه‌جغندن ریشارك بوحرکتی براثر ریامیدر ؟ بوقسه اوزاقدن اوزاغه حساب ایدیلان برمنفعته‌می مبتنیدر ؟ بونی تعیین ایتمکه صرف ذهن ایلیور ایدی .

ریشارك زوجه‌سی آنتی یکرمی درت یکرمی بش یاشنده بر قادین ایدی‌که قادینلق

مزیاتنك كافه‌سی كندیسنده مجتمع ایدی ·
كنجلكه كوزللكه ذكا وظرافته برده اللی
التمش بیك دونم اراضی و یدی سكز یوز
بیك فرانق نقد ضم ایدرسه‌ك ریشارك
زوجه‌سنی كوزمز اوكنده تجسم ایتدیره
بیلمش اولورز ·

امیل دو*** هرنه‌قدر كندیسنی حسودلر
منزله‌سنده كورمكی تربیه‌سنه یدیره‌مز
ایسه‌ده كندیسی میلیونلرجه فرانق قیمتنده
املاكه صاحب وقونتلق عنوانی كبی برده
شانلی عنوان ایله معنون اولدیغی حالده
وقتیله عاقلانه طورانمش اولسه هم ثروتده
هم اصالتده كندیسنه كفو اوله بیله‌جك بر
قز ایله بالازدواج دنیاده حقیقةً برنجی‌در-
جه‌دن بر فامیلیا تشكیل ایده بیله‌جكنی
شمدی ریشاری كوردیكی زمان دوشنمكه
باشلادی · تأهل علیهنده نه‌قدر مطالعه-
سی وارسه شمدی هیچ بریسنی بكنمامك
استعدادینه دوشوب برارالق ریشار اصیلانه
بر نامه صاحب اولمدیغی حالده بویله قونتلره
دوقلره لایق بر قز بوله بیلمش اولدیغی حالده
كندیسنك دخی اویله بر تونس كدیكی بوله-
بیلمسی احتمالنی كوز اوكنه كتورمش ایدی ·
حسب البشریه امیلك شو برامیدینی كیم
تعییب ایلیه بیلور ؟ حالبوكه امیلك كبر
درجه‌سنه وازان علوجنابی بومطالعه‌یی ده
فی الحال رد ایتدیردی · قاری سایه‌سنده
زنكین اولمغی پردرلو عظمتنه یدیره‌مدی ·

* * *

قوجه ریشار دوستنك صوك محا-
سبه‌سنی امكان مرتبه‌سنده امیلك بلادن
خلاصنی تأمین ایده بیله‌جك بر صورتده
رؤیت ایتمك ایچون تشمیرساق اهتمام ایتدی ·
كنج قونتك كیمه بورجی وار ایسه بر بر
حسابنی كوردی · همده بر آیلق بر ییلاق
حسابنی دكل · متوفی آشیل قلارقك املاك
اسكی وصیلرندن حساباتنی اخذ ایلدیكی
كوندن باشلایه‌رق عربه فابریقه‌جیسی
قوندره‌جی ترزی قیوجی موده‌جی بقال
كتابجی والحاصل قونتك كیملرله حسابی
وارسه جمله‌سنك حساباتنی آیری آیری
تدقیق ایتدی · بو تدقیقات حسابیه‌ده
محكمهٔ حقوقك بر مباشر و برده كاتب معرفتیله
دخلی وار ایدی ·
كنج امیلك بعض داینلری امیلدن
بیكلرجه فرانق طلب ایدرلر ایكن یوزلرجه
فرانق بورجلی چیقارلرسه بكنیرمیسكز ؟
خبیثلر آره‌لقده بر كره كنج قونته
آله‌جق پوصله‌سی ویررلر و بونلره مقابل
بر ر سند امضا ایتدیررلر ایمش كه سندلرده
فائض دخی یوروتیلورایمش · امیل ایسه
اصالتی حسبیله حسابات مذكوره‌یی تدقیق
شو یله طورسون امضا ایتدیكی سنداتی
دخی كوزدن بیله چكیرمز ایمش · ریشار

بعض داينلرك فائض ايستمك حقنى ابطال و بعضلرينك قو يدقلرى فيئاتلرك غلاسنى اثبات ايده‌رك حسابلرى ايندیره ايندیره يوزسكسان بوقدر بيك فرانغه‌قدر ايندیرمش ومبلغ مذكورى دفعةً وكاملاً كنديكيسه‌سندن ويروب دوستنك قوناغنى اشيا سيله برابر حجزدن قورتارمشدر .

شو موفقيت يكرمى بش كون بر آى مدت دوام ايليان مساعى نتيجه‌سى اوله‌رق حصوله كلمش ايدى . نهايت موفقيتك حصولى كونى اقشام ر يشار صيفيه‌سنه كلديكى زمان دوستى اميله ديديكه :

— عزيزم اميل ! كيسه‌يه بر پاره بورجك قالمدى . قوناغك واشياك دخى سنكدر . الدن چيقدى تأثيريله تلف نفسى كوزه آلديرديغك كون حسابجه هرنه‌يه مالك ايديسه‌ك آنلر بوكون كاملاً موجوددرلر . يالكز بكا يوزسكسان ايكى بيك درتيوزاللى اوچ فرانق ' بلا فائض بر بورجك واردر . نه زمان و يره بيلور ايسه‌ك بن ده اوزمان آلورم .

— پك تشكر ايدرم دوستم . حقيقت بكا ايتديكك دوستلق كيسه‌نك كيمسه‌يه ايده‌ميه‌جكى وايتمكه مقتدر اولسه دخى ايتميه‌جكى بردوستلقدر .

— سن بونى دوستلق عد ايديور سه‌ك بن ده ممنون اولورم . فقط بن بونى يالكز بر وظيفه عد ايديور ايدم . بوروجنى وظيفه‌سنى ايفا ايتمش بر آدم نه قدر ممنون ومطمئن اوله بيلور ايديسه بن ده او قدر ايله اكتفا ايليور ايدم .

— خير . دوستلقدر . زيرا بنم كبى واريني يوغنى اسراف وسفاهتله بيتورمش اولان برآدمه قارشو احبابنك بورجلى قاله‌جقلرى هيچ بروظيفه تصور اولنه‌مز .

— ها ! اول باول شونى ده عرض ايده‌يم كه ايشكى كوريويرمش اولمقلغم بورادن مفارقتكى موجب اولميه‌جقدر . اويله بر شى اوله‌جغنى بيله ايدم عادتا سكا هيچ بر خدمت ايتمز ايدم . سوكيلى اميلم ! سنك دنياده نه زوجه‌ك نه برادرك نه همشيره‌ك هيچ برشيئك يوقدر (زوجه‌سنى كوستره‌رك) ايشته سكا بر همشيره ! (الني كنديكوكسنه اوره‌رق) ايشته سكا بر قرداش ! (اليله دائراً مادار افقى رسم ايدرك) ايشته سكا املاك ! قوناق ! صيفيه ! نه ايسترسه‌ك وار .

— تشكر ايدرم قرداشم . هپسنى ده قبول ايدرم . يالكز رد ايده‌جكم برشى واردركه اوده شايد پارسه كيتمكى تكليف ايدر ايسه‌ك او تكليفدن عبارتدر .

— پارسمى ؟ الله كوسترمسون ! بن قيشدن قيشه يالكز اوچ دفعه پارسه كيدوب كيجه يارىسندن ايكى ساعت صكره‌يه

قدر قالەرق یـنـە بورایە عودت ایدرم . اودە یالکز زوجەم ایچوندر . ایکی دفعە تیاترویە و بر دفعەدە بیوك اوپرا بالوسنە کیدرز .

آنژ فوق‌الحد دوستانە برطور وتبسم ایلە امیلك یوزینـە باقدی وکوزل کوزلرینی طاتلی طاتلی سوزەرك دیدیکە :

— مادامکە قونت حضرتلری پارسی ایستمیورلر بن دخی تیاترو بالو هوسـلرینی کنج دوستمز ایچون فدا ایدرم .

امیـل‌دە فوق‌الحـد نازکانە برتشـکر ریشاردە آنژدە ممنونیتلر .

امیلك پارسـدەکی آتلری عربەلری ریشـارك صیفیەسنە نقل اولنـدی . پەدر نامندە بر اسـکی واختیار اوشاقدن ماعدا خـدمتکارلرك دخی کافەسـنە رخصت ویریلوب قوناق هم ایران سفارتخانەسنە منسوب وهم‌دە تجارتلە مألوف غایت زنکین بر ایرانلی‌یە ایجـار ایدلدی . امیلك فضلۀ اشیاسی صـاتیلدی . نقـد موجودی جمع ایدلدی . مقـدار عمومیسی اوچیوز بوقدر بیك فرانغـە واروب ریشار ایسە کندی الەجغی محسوب ایتمکسزین مبلغ مذکوری فائضـە یاتوردی . کرك کرادن وکرك فائضدن ماه بماه امیلە یتمش فرانسز التونی قدر پارەکلور ایدی . صیفیەدە امیل ایچون مرتب اولان دائرەنك هرلوازمی ریشـار طرفندن تسـویە اولنـوب امیل بو یتمش آلتـونی یالکز جیب خرجلغی ایدینـور ایدی .

*
* *

احمد مدحت
مابعدی وار

—o—

مواد ادبیە

تخمیس [۱]

۱

جسم زارم اولمەدە مهرکلە ماهم آتشـین
یاندی جانم اولدی باق دود سیاهم آتشین
نار هجرکلە اولور هپ جلوەکاهم آتشـین
«یاقدی عشقك اولدی قلب نالەخواهم آتشین»
« قو یدی کوکلمدن اولور البتە آهم آتشین »

۲

سـودیکم برماهدر کـوکلمدە بکزر هالەیە
نسـبت ایتسمدە یاکلم آفتـاب وژ الەیە
آە امـداد ایلمز ظـالم بو آە و نالەیە
« بن بو آتشـلرلە دوندم شعلۀ جوالەیە »
« کوردیکم رخسارلر محرق نکاهم آتشین »

۳

باق علـو همتم ایمـانمە برهـان اولـور
همتم مهری بتون آفاقە نور افشـان اولور
نوری ذلتسـوزدر برهمزن نیران اولـور

(۱) غزل معلم ناجینکدرکە خاورك اوچنجی جزئندە مندرجدر .

«فکرپستی خاطرمدن چکمسون سوزان اولور »
« همت آتش سینهٔ همت پناهم آتشین »

٤

طورمیك راهمده ای راحت پسند افسردکان
چکمیك قر بعدن ای غفلت پسند افسردکان
سیر ایدك جولانمه ای صورت پسند افسردکان
« اولمیك همراهم ای ظلمت پسند افسردکان »
«رخش فکرم شعله پوسکورمکده راهم آتشین»

٥

آکلاسون عالم جمالکدن جلال عشقمی
اقتباس ایتسون جلالکدن جمال عشقمی
خصمم انکار ایتمسون حکم مآل عشقمی
« بر سوزم اثباته کافیدر کمال عشقمی »
« بارك الله مدعا پارلاق کواهم آتشین »

آلای بکی زاده ناجی

—٥—

ترجمه‌در

« کتاب »

بری اوقومق بیلمز دیکری بیلزایکی زنجی آره‌سنده محاورهٔ آتیه جریان ایلدیکی حکایه اولنور :

جاهل زنجی کتاب مطالعه‌سیله مشغول بولنان رفیقنه سؤال ایدرکه :

— آبرادر ! نه وقت یانکه کلسه‌م سنی بر کاغده باقمقله مشغول کورورم . صانکه او کاغد اوقدر دقته شایان بر شیمیدر ؟

قاریٔ جواب اوله‌رق درکه :

— آه دوستم ! بیلسه‌ك او کاغد نه اکلنجه‌لی ، نه استفاده‌لی ، نه شایان دقت بر شیدر ! ! آنك اوزرنده اویله انسانلر واردرکه دائما بربرلریله قونوشورلر و آنلرك قونوشمه‌لری آنجق کوز ایله ایشیدیله‌بیلور و ایشتدکجه انسانك آنلری دیکله‌مکه اولان خواهشی بالتدریج آرتار و آنلرك ملاقاتندن لذت و استفاده بولدقجه کوکلنده‌کی آرزوی ملاقات کسب شدت ایدر و او آرزو ایله انسان سنك کاغد دیه کسوب آتدیغك شیئی النددن براقه‌مز اولور .

* * *

بر زنجی ایچون اشبو تعریف فنا اولمدقدن بشقه جمله عالمك دخی مظهر آفرینی اوله‌بیلور . نصل اولمسون که « کتاب نه دیمکدر ! » دیه سؤال اولنه‌جق اولسه عرقزه منسوب پك چوق کیمسه‌لر بیله جواب اعطاسنده دوچار مشکلات اولورلر ؟

هرکس بیلورکه کتاب ؛ اوزرلرنده بر طاقم حروفات مطبوع و یا محرر ، کاغد یپراقلرینك بر آره‌یه کلمسندن متشکل بر مجموعه‌در . فقط بویله بر تعریف ایله کتابك آنجق ماهیت ظاهریه‌سی آکلاشیله بیلورکه ماهیت معنویه‌سنه نسبتله اهمیتی پك دون قالور .

اکر « کتابك ماهيت حقيقيه ومعنويه‌سی نه در؟ » ديه صورولسه ظن ايدرم‌كه او يله اولور اولمز سطحی ملاحظه‌لر ايله بو سؤالك جوابی ويريله‌مز . او يله ايسه برازده کتابك ماهيت حقيقيه‌سنی تدقيق وملاحظه ايده‌لم :

کتاب ، بزه افادهٔ مرامه مقتدر بر صدای معنويدر .

کتاب ، زمان ويا بعد ايله بزدن اوزاقلاشمش اولان بر ذاتك قوهٔ مفكرهٔ حياتيه‌سی وتعبير ديكرله روحيدر .

اكر بر كتابخانه‌ده جمع اولنمش كتابلره نظر فكری ايله باقار ايسه‌ك آنلری ، بزی تدريس وتسليته حاضر وافكاروآمالنی افاده‌يه آماده ، بتون ممالكك و بتون اعصارك اك بيوك دهاتی صورتنده عرض وجود ايدر كوررز .

كتاب نه جليل‌القدر بر اثر مقدسدركه بزدن عصرلرجه مقدم كلمش اولان اسلافمزك نه عقلده و نه فكرده بولندقلرينی بزه بيلديريور !

ينه او اثر مقدس دكلميدركه دنيانك تا اوته باشنده يشامقده بولنان بر ذاتك ويا برقومك افكارندن استفاده‌يه بزه وساطت ايديور ؟

دقت ايديكزكه ابدی اولان يالكز كتابدر : انسانلر كچر ، كيدرلر ! آثار وابنيه بتون خراب اولورلر ! بناءً عليه جمله‌سی فانيدرلر . باقی اولان و برحيات سرمديه‌يه مالك بولنان ايسه آنجق فكر بشردر . محصول فكر ايسه كتابدر .

بناءً عليه بكا « موليير » وفات ايتمش دنيله‌جك اولسه اصلا اينانمم . چونكه آرزو ايتديكم وقت آنكله تعاطئ افكاره مقتدرم .

ايستديكری قدر ادعا ايتسونلركه مادام سوينيه ١٦٩٦ سنه‌سنده ترك حيات ايلمشدر .

آكاده اينانمم . نيچون ايناناميم ؟ دها دون قيزينی تكدير ايتمكده اولديغنی ايشتدم . مادام سوينيه‌يی بوصورتده طانيديغم كبی دهاسائر پك چوق ادباو حكماو محررينی‌ده طانيرم وايستديكم وقت جمله‌سنك فكرلرندن استفاده ايده‌بيلورم .

ايشته بوعالم فكری حالا يشامقده‌وبن‌ده آنلر ايله برابر يشامقله افتخار ايتمكده‌يم .

جيد

—٥—

« هرشيده اعتدال ممدوحدر »

اعتقادمجه هيچ برشاعر اختيار ذلت ايده‌مز . اختيار ذلت ايدن آدم‌موزون ، ظريف سوز سويليه بيلسه ده شاعر دكلدر .

شاعرمی دينير او قافيه‌سنج منفعت

پسندەکه بعض محررانــده علو همتــدن دم
اوردیغی، ارتکاب تذلل ایدنلری ذم ییور .
دیغی حالده دیکر بعض محرراتنی قیمت ناشنا .
سان دهره تقدیم ایله آلت مداهنه ایلر ؟
تلون طبیعت مقتضای شـاعریت ایمش
دیه بوکون سویلدیکی الك جدی برسـوزی
یارین عکسنی سـویلیه رك ینه کندی جرح
ایتمك خلقـه علو افکار تلقینی ادعاسـنده
بولنان بر آدمه نصل یاقیشیر بیلم !
شاعرم دیینلرك بو یولده کی مناسبتسز.
لکارینی شرحه کیریشیرسـه م قورقارم که
صدددن آیریلیرم . آیرلیه یم . دیه یم که :
بیوك شاعرلر ـ دائما کورلدیکی وجه
ایله ـ اکثریت اوزره آتشین مشرب او .
لورلر . هله دور شبابلرنده « اله آووجه
صیغمز » تعبیرینه بحق ماصدق بولنورلر .
فرانسز شاعر مشهوری « آلفره د دومو .
سه » دخی بویله ایدی . یوزینه دقتـله
باقانلرك کوزلری پارلادقجـه پارلایه جق بر
پرتو عظمت آمیز حریته تصادف ایدردی .
نفس بنفس طاشمغـه آماده ، حسی غایتـله
زیاده بر قلـبی حامل اولـدیغی بو یوزدن
بیلنیردی .
نظرنده عالم بر محبتزار دلفریبـدن
عبـارت اولان بویله بر مخـلوق ملاحت
پرستك دور شبابنده ایلك اوغرایه جغی
سوداده کی شـدتك درجه سنی تعیین قابلمی
اولور ؟
شوقدر دینیله بیلیر که حدقهٔ استحسا .
نی لوحـهٔ حسـننه جداً جلب ایده بیلن
برجمیله یی چیلدیرمسی یه د کل ، اوله سی یه
سور . طبیعتنده کی اصرار جهتیله سو .
مکده ده دوام ایدر .
اوت ! آلفره د دوموسـه هنوز اون
طقوز یاشنده ایکن بر نادرهٔ ملاحتك نائرهٔ
عشقیله فروزان اولمش ایدی .
معشوقه سندن وفا اوماردی . چونکه
کندیسی طبیعتك بیوك یارادلمش آدملردن
هیچ بر وقتـده اسرکه مدیکی وفا پرورلکه
مالك اولدیغندن سودیکنك ده او یله اولمسنی
آرزو ایدردی . اودرجه ده وفا اوماردی که
آنده وفاسزلق آثاری کوره بیله جکنی بر
درلو تصور ایده مزدی . محبتنه حصر
قلب ایلدیکی فتانه دخی کندیسنی اویولده
سـویور قیاس ایلردی . حقیقت حالی
صکره دن آکلادی .
« اولاد عصردن برینك اعترافی »
سرلوحه لی کتابنده بر تفصیل حکایه ایلدیکی
اوزره منحصراً شاعری سودیکنی ، سوه .
جکنی نیجه کره قسملرله تأمین ایتمش اولان
معشوقه سـنك بر کیجه بشـقه بر کنج ایله
سوشـدیکنی کندی کوزیله کوره رك وفا
دارلغنده شـبهه ایتمك ایستمدیکی وجودك

نصل بر بی‌وفای هزار آشـنا اولدیغنه یقین
حاصل ایلدی .

مجبوبه‌نك دائرهٔ محبته قبول ایلدیکی
کنج ایسه شاعرك چوجقلق زماننذن بری
قرداشجه‌سنه برلکده یاشادیغی، صداقتنه
اعتماد ایله پك سودیکی برذات ایدی .

شاعرك قانی غلیـان ایتدی . برآتش
کسـلدی . حق یوقمی؟ دنیـاده الك وفادار
ظن ایتـدیکی برقیز ایله بر اسـکی دوستك
خیانتلری نظرنده بردن برده تحقق ایلدی .
نه‌یاپدیغنی، نه‌یاپه‌جغنی شاشردی .

حتی برحال بیشعورانه ایله مشـاهده
کاه ملعنتدن چیقـوب زقاقده برقاچ آدیم
آته‌بیلـدکدن صکره بردیوار دیبنه کلیشی
کوزل اوطور یوردیکی صره‌ده بی‌اختیار
آسمان پیما اولان نظر مستانه‌سی سماده سرعتله
قایوب کیدن برشهابه ایلیشنجه بونور کریزانی
درحال شاپقه‌سنی چیقاره‌رق سلاملادیغنی
ینه کندیسی نقل ایدر .

نه حال ایله ایسه اقامتکاهنه عـودت
ایتدی . صـویندی . یتـاغنه یاتدی .
یاتار یاتمز وجودینی اویله شـدتلی بر حس
انقبـاجویانه استیلا ایلـدی‌که چیلدرمش
کبی فریاد ایده‌رك کندینی قار یوله‌دن آشا
غی آتدی .

علی‌العاده یور یمکه مقتدر اوله‌مدی .
جسمی منجمد کبی قالدی .

برساعت قدر بویله برجنـون غریب
ایچنده بولنـدی . شـاعرك برنجی دفعـه
اوله‌رق نفسنده تجربه ایتـدیکی شدت
حدت بوایدی .

ایرتسی کون رقیبنی دوئللویه دعوت
ایتدی . طرفیندن شاهدلر حاضرلاندی .
اجرای مرام ایچون برمناسب موقعه چیقدیلر .
یولده کیدرکن تعریف قبول ایتمز برحس
منتقمانه ایله رقیبنه حصر نظر ایتمش اولان
شاعرك ذهنندن شـوافکار اضطراب افزا
کذار ایدیوردی :

انسان صورتنده تجلی ایدن شو مخلوق
مهینه باق! بو بنم الك سـوکیلی رفقـای
صباوتمدن ایدی . بو قدر سـنه‌دن بری
کندیسنی کمال صفوتله قرداش طانیمش ایدم .
شرائط اخوتپرورانه‌یه رعایتده هیچ برزمان
قصور ایتمدم . »

یوزینه باقدقجه آسمان خیالمی سحاب
حیرت بورییور . بنم دون کیجـه‌یه قدر
الك صادق بر محب دیه تلقی ایتـدیکم آدم
شمدی قانه صوصامش بولندیغم بو دنائت
مجسمه‌یی اولیور؟ »

شوقیزی نه‌درجه‌لرده سـودیکمی پك
کوزل بیلیردی . نصل‌ده منافقانه ادارهٔ
لسـان ایدردی! صبرم یاتیور . شـونی
شمـدی خاك هلاکه سره‌جکم! بویله بر
آلچغی کبرتمك دکل، کبرتمکده تردد ایتمك
جنایتدر . »

باق شودنی‌یه باق! هیچ اوتانمزدی . بکا دوستلقدن دم اوورر طوروردی . نه‌لر سویلردی! « نظرمده اك مقدس شی سنك سودیککدر . آنك حقنده سوء فکر ده بولنه‌جق بینی باشمده طاشیم . برقورشونله آیاقلرآلتنه سرپرم . . » دیردی . »

انسانمی بو؟! انسانلق بویله ایسه انسانلغه لعنت! نه ملعون انتخاب! نه منحوس اخوت! نره‌دن بوارذلی بولمشم؟ نفاق صرف اولان سوزلرینه نصل اینانمشم؟ بونی اولدردکدن صکره کندیمی‌ده اولدرملی‌یم . آه! یا سودیکم دیدیکم آلچغی یاشاتملیمی‌یم؟ آنی‌ده! آنی‌ده! . . . . »

شاعر بوافکار محرقه ایله ذهننی اشغال واشعال ایتمکده ایکن میدان مبارزه‌یه وارلمشدی . شاهدلرك حضورنده ایکی خصم بر مسافهٔ معینه‌دن قارشی قارشی‌یه سلاح بدست ایلریلمکه باشلادیلر .

اولا الندکی طبانجه‌یی آتشلین رقیب ایدی . زوالی شاعر صاغ قولندن یاره‌لندی . صاغ النده تتکی چکه‌جك قوت قالمدی . طبانجه‌سنی درحال صول النه آلدی . فقط بو الیله دخی برایش کوره‌میوب بی‌تابانه دیزلری اوزرینه چوکیویردی .

خصمی برسیمای قاتلانه ایله اوزرینه یوریدی . مجروحك حالنی کورن شاهدلر جارحه دها زیاده میدان ویرمامك ایچون قوششدیلرسه‌ده رقیب بونلرك ممانعتنه باقیوب استعفا طرزنده مجروحك صاغ الندن طوتدی . دیشلری یکدیکره کلیدلنمش اولدیغندن سوز سویلیه‌میوردی . اضطرابی صوك درجه‌یه کلمشدی . تیر تیر تتره‌یوردی . شاعر زخمناك ایسه یالکز بر « هادی اورادن آلچق! » دیه‌بیلدی .

شاهدلر شاعری ایچنده بر طبیب اولدیغی حالده اوراده بکله‌مکده اولان بر کرا آرابه‌سنه قویه‌رق خانه‌سنه کوتوردیلر .

قورشون کیکه طوقندیغی جهتله یاره‌سی مهلك دکلدی . فقط بیچاره‌ده طاقت توکنمشدی . کندیسی دیورکه :

اوه‌کلدیکم وقت یاره‌مدن بول بول آقتقده اولان قان بکا پك زیاده راحت‌بخش اولدی . جریان دمله وجودمی استیلا ایدن ضعف حقمده جریحه‌مدن دها مضر اولان شدت غضبمی کرکی کبی تعدیل ایلدی . یتاغمه مستریحانه یاتدم . قوجه بر بارداقده صو ایچدم . بو صویك لذتنی تعریفه مقتدر دکلم . یالکز « عمرمده بویله لطیف بر صو ایچمدم » دیمکله اکتفا ایدرم . »

یتاغمه یاتدم صویی ده ایچدم اما

صیقمده یاقه‌لادی . ایشته او زمان آجی
آجی کوز یاشلری دوککه باشلادم . کوچه
کیدن شی سودیکمك آرتق بنی سومکدن
واز کچمش اولمسی دکلدی . بنی آلداتمش
بولنمسی ایدی .

بر عاشق ثانی پیدا ایدن بر قیزك هیچ
مجبور بنی اولمدیغی حالده عاشق اولنی بر
طاقم یالانلرله نیچون آلداتدیغنی بر درلو آکلا -
یه‌مزدم . شمدی‌ده آکلایه‌میورم یا! ...»

ایشته کنج آلفره‌د دوموسه بوصو -
رتله بر مدت اسیر بستر اوله‌رق ایدیلن تداوی
سایه‌سنده یاره‌سی التیامه یوز طوتمش
وشهید عشق اولمق شرفندن محرومیتی
احساسی ممنون ایتمش ایدی .

فقط ایلك یتاقدن قالقیشنده نه یاپسه
بکنیرسکز ؟ طوغریجه معشوقه‌سنك
آرامکاهنه کیده‌رك آتشز بانانه بر طاقم
سرزنشلره کیرشدیکی صره‌ده اوطه‌سنك
بر کوشه‌سنده بوزلمش قالمش اولان قیزك
حزین حزین باقشلری ینك تأثیریله هونکور
هونکور دینیله‌جك بر صورتده آغلامغه ،
زائد اوله‌رق برده کندینی بره اوروب اوطه‌نك
اورته‌سنده یووارلانمغه باشلامزمی ؟

قیز ایسه عاشقنی او یله بر حالده کورنجه
یرندن فرلایوب بو ینه صاریله‌رق اودخی
آغلامغه باشلامش و بر طاقم ناز و نیاز آره -
سنده شاعره قصورینی عفو ایتدیروب
کندینی اولکندن زیاده سودیره بیلمشدر !
جنون شاعرانه‌یه دقت اولنیور یا !
معشوقهٔ بی وفاسنی اولدرمکه قطعیاً قرار
ویرمش اولان حدید آلفره‌د دوموسه
او خاطر فریب نرم اندامك بر ایکی ملایم
سوزیله پاموق کبی یومیشامشدر !

زواللی حسیات سودا پرورانه سنی
بردرلو یکه‌مزدی . کاه قیزك بردها یوز ینه
باقامغه ذهننده قرار ویرر ، کاه بر انجذاب
طبیعی ایله کندینی قیزك قارشیسنده متعبد
بولوردی .

شاعر بو وجه ایله جنون سودانك
انواعنی کوسترمکده اولسون حالنه آجیمقده
اولان اصدقاسی چارهٔ عافیتنی دوشونمکده
ایدیلر . هر بری الندن کلدیکی قدر کندیسنه
تعدیل حرارت عشق ایده بیله‌جك سوزلر
سویلردی . فقط کیم دیکلردی ؟

هله بونلردن بریسی کیجه کوندوز
شاعرك یانندن آیرلمیه‌رق شو بلادن قور -
تلمسی ایچون هر درلو تشبثاتده بولنمغی
بر مشغلهٔ مستقله ایدنمش ایدی . بو ذات
جهاندیده برشی ایدی . شاعر الك مؤثر ، الك
طوغری نصیحتلری بوندن ایشیدردی .

بر کیجه او طوردقلری اوطه‌ده ایکیسندن
بشقه کیمسه بولنمدیغی حالده شاعر مضطر بك
قارشیسنه کچوب غایت جدی بر طور ایله
اوزون بر نطق ایراد ایلمشدی که بعض ارلك

باب شبابك معدل افكاری اوله‌بیله‌جكی مطالعه‌سیله بروجه آتی خلاصةً ترجمه ایدییورم :

قرداشم ! احوالكی نظر دقته آلدقجه آكلایورم كه سن « سودا » دینیلن شیئك مظهر تعریف « یقولون مالایفعلون » اولان حكایه نویسلرك ، شاعرلرك تصویر و تحریر ایلدكاری كبیدر صانیورسین . دیمك كه فعلیاته باقیورسین‌ده قول مجرده اینانیورییورسین . »

بونه‌دن كلیور بیلیرمیسین ? ایشی اطرافیله دوشونمدیككدن دلالت! عقل سلیم ایله حركت ایتمدیككدن ! »

حال بوكه شو طورسطحی نظرانه‌سنك ایچون پك بیوك ، پك مدهش مصائبی جالب اوله‌بیلیر . »

شاعرلر او ماهر هیكلتراشلره بكزرلركه ایستدكاری كبی صورت و یردكلری محبوبه‌لرك حسننه بزی حیران ایدرلر . »

او آهنك آفرین بسته‌كارلره بكزرلركه كمال دقت و رقتله اعصابه هیجان ، روحه جولان و یرر اصواتدن تركیب ایلدكاری نغمه‌لرله بزی مست صفا پرسته دوندررلر . »

مشهور (پراقسیتل) آتنده‌ده بولنان برچوق كوزل قیزلرك برر برر تصو یرلرینی آلوب آزچوق طبیعی قصورلرندن قطع نظرله هر برنده كوردیكی بردرلو كوزللكی خیالنده جمع و تركیب ایده‌رك سراپا برحسن یكانه اولمق اوزره (وه‌نوس) هیكل مكمللنی وجوده كتیرمش و بوصورتله علو اقتدار شاعرانه‌سنی عالمه كوسترمشدر . »

دنیاده برنجی موسیقی آلتنی ایجاد ایدوب بوكا بردرجه‌یه قدر انتظام و یرن آدم اصوات آهنك آموز طبیعتی اولدن كیم بیلیر نه قدر دیكله‌مشدر ! »

ایشته شاعرلردخی انسانلرك طوتلمقده اولدقلری دواملی دوامسز برچوق سودالری كوردكدن و سودای مجنونانه‌نك نه درجه‌لره قدر چیقوب نه تأثیرلر كوستردیكنی بیك تعمیق نظرله تجربه ایتدكدن صكره طبع بشرده مشاهد اولان سودایی تعدیل و یامحو ایده‌بیله‌جك احوال و انقلاباتك آدینی بیله آكمیه‌رق شدید ، مدید سودا اصحابی اولمق اوزره برطاقم آدملر تصور ایتمشلر و بونلره شهرتجه مشاهیر موجودین اسامیسنه غبطه بخش اوله‌جق اسملر و یرمشلردر . »

بشریت حقیقیه عالمنده بونلرك تصور ایتدكاری كبی عشق سرمدی صاحبی آدم آرامق زقاقده تصادف اولنان نسوان ایچنده (وه‌نوس) كبی نقصانسز بر كوزل كورمك ، یاخود عالی نظر بر محب طبیعتك ساز هزار آوازدن كوش ار باب هوشه

ایصال ایلدیکی آهنك دلفریبی منقار بلبلدن ایشتمك آرزوسنده بولنمق کبی بر شیدر ․ »

عالمك هیچ برشیئنده کمال یوقدر ․ ایشك بوراسنی آکلامق عقـل بشرك الك بیوك هنرلرندن معدوددر ․ »

عالمده کمال آرامق، یاخود کماله مالك اولمق ایسـتهمك جنوندن بشقه برشی دکلدر ․ »

آچ شو پنجرهیی ! کوردیکك نهدر ؟ بر پایانسز فضا دکلی ؟ آسمانك بی حدود اولدیغنی حس ایتمیورمیسین ؟ عقلك سکا بوحقیقت محیرهیی‌سو یلیوب طورمیورمی؟ نصـل ؟ شو نامتناهیلك نهدر ادراك واحاطه ایده بیلیورمیسین ؟ »

هیهات !․․․․․․ »

اوت ! مشـاهداتکدن حصوله کلش بعض افکار جزئیهك واردر ․ فقط سنك کبی بوکون طوغمش ، یارین اولهجك بر آدمك ابتـداسی ، انتهاسی نه او لـدیغی ، نه اولهجغی مجهول بو لنان لایتناهی برشی حقنده کی تصورات سطحیه سندن نه چیقار ؟ »

هیچ !․․․․․․․ »

شو نامتناهیلك یوقی ؟ دهات جهانی چیلدرمق درجهسنه کتیرن ایشته بودر ! »

حکمادن بومعجزهٔ عظمایی دوشـونه دوشونه چیلدیروب انتحـار ایدنلر کورلشدر ․ »

عقـلای کاملین چیلـدرمهیی بی لزوم کوررلر ․ حقیقتی آکلایه میه جقلرینی آکلا- دقلری بومعجزهیی حـیرتله تماشـا ایدهرك صانعی قارشیسنده ساجد اولورلر ․ »

کمال دیدیکمز شیئه وصـول نامتنـا- هیلکی احاطه قدر مشکلدر ․ هیچ برشیده کمال آرامامليدر ․ نه سودادهکمال بولنور ، نه کوزللکده ، نه سعادتده ، نه فضیلتده ! »

یالکز ممکن اولدیغی قـدر فضیلتمنـد و بختیار اولمق ایچون محب کمال اولمليدر ․ »

فرض ایدهلم که : مطالعهخانه کده رسام شهیر (رافائل)ك بر لوحهسی معلقـدر ․ بونی مکمـل براثر ظن ایدیورسین ․ برده دون آقشام رسمی دقتله تماشا ایدرکن بونك بر جهتنـده بیوك بر قصـور کوردك ․ البته جانك صـیقیلیر ․ فقط « بونك شـو قصـوری وار » دیه لوحهیی قالـدیروب آتشـه آتمزسـین ․ یالکز هر جهتی مکمل اولمدیغنه تأسف ایتمکله برابر سیر ایدنی حیر- تده براقهجق مهـارت رسـامانهیی حاوی جهتلریده اولدیغنی اعتراف ایلرسین ․ »

واقعا انسواندن او یله‌لری واردرکه خلقتلر- ندهکی سلامت ، کوکللرندهکی صفوت ایکی عاشـقه بردن چهره نمای التفـات اولمرینه ممانعت ایدر ․ غالبا سن سودیککی بوطا- قمدن قیاس ایتمشسین ․ واقعا اویله اولسیدی کوزل اولـوردی ․ لکن شمدی بالتجربه آکلادك که سنککی آنلردن دکل ایمش ․ سنی

عادتا آلداتمش . آلدادیور . فقط بیله‌مم که آنی
نیچون تذلیل واذلاله شایان کورملیدر ؟ »
دیه‌لم که : محبوبه‌ك سنی هیچ آلداتمیور .
سندن بشقه سنی‌ده سومیور . بر کره
دوشون ! بونکله برابر آنك سکا اولان
محبتی درجهٔ کمالدن نه قدر اوزاق قاله -
جقدر ! »

دوشون که سنی هیچ آلداتمیان ، سندن
بشقه سنی سومین او نازنین بوندن اول بشقه
بر عاشقك ، یاخود عاشقلرك زیور آغوشی
اولمشدر ! »

دوشون که سنك الکدن چیقنجه یئه
او یله اوله‌جقدر ! بونك کمال نره‌سنده ؟
بو یله هرج ومرج ایچنده کمالی آرانیر ؟ »

عقلیکی باشکه طوپلا ! شمدی سنی
دوچار نومیدی ایدن شی نه‌در سویلیه‌یم :
خیال کمالدر ! »

سودیککده کمال خیال ایتمشسین .
کندی کندیکی آلداتمشسین . اوده سنی
بیلدیکی کبی اویناتمش . صکره آلداندیغکی
آکلامشسین شمدی مأیوس مأیوس طوریور-
سین . حقیقت حال بو دکلمی ؟ ....»

عشقیٔ عسکری

مابعدی وار

—o—

❊ خوشه‌چینی ❊

اشارات جدیدهٔ بحریه

معلومدرکه دکزده کرك جنك وکرك
تجار سفائنی رنکارنك بایراقلر کشیده‌سیله
یکدیکرینه اشارت ویررلر . کیجه‌لری
ایسه بو اشارتلر فنارلرله اجرا اولنورلر .
کچنلرده غزته‌مزك متنوعه قسمنده الوانك
اشاراتده صورت استعمالنه دائر بر بند دخی
مندرج ایدی .

پك یقین زمانده کوریله‌جکدرکه واپورلر
ایچون بو یله بایراق وفنارلر ایله اشارتلشمك
عادتی بالکلیه ترك اولنه‌جقدر . زیرا سیسلی
هوالرده کوندوز اولسون کیجه اولسون فنار
وبایراقلری اوزاقدن کوره‌بیلمك مشکل وبلکه‌ده
محال اولدیغی کبی هر استینلان سوزی حروف
هجا اصولیله آکلاته‌بیلمك دخی همان محالدر .
بونك یرینه ایسه عادتا تلغراف مخابراتی کبی
بر اصول مخابره بولنمشدرکه اجراسی دخی
غایت ساده‌در .

بو اشارات جدیده‌یی خبر ویرمزدن
اول قارئلریمزه اخطار ایده‌لم که مورس
ماکنه‌سیله اجرا اولنان مخابرات تلغرافیه
کاغد اوزرنده یالکز خط ونقطه‌دن عبارت
پیدا اولان اشارات ایله اجرا اولنور .
بر ویا برقاچ خط ایله یئه بر ویا برقاچ نقطه‌نك
وضع وترتیبندن عادتا بر حرف وجوده
کتوریلوب ایستنیلان کله‌لر یازیله‌بیلور .

واپور دودكارى ايسه ايستنلديكى قدر اوزون سس و يره بيلدكارى كبى ايستنلديكى قدر قيصه سس دخى ويره بيلورلر . بو حالده تلغرافلرك اوزون چزكيلر يى ده نقطه لر يى ده واپور دودكار ينك اوزونلى قيصه لى صدالر يله اجرا ايتمك يولى دوشونلمش وزويدرزه طرفندن ايرلاندالى ايكى كمى اراسنده اجرا اولنان تجربه سنده عينيله تلغراف مخابراتى كبى هر استنيلان سوز تعاطى ايدلمشدر .

* * *

(قانك يكى برمحل استعمالى)

بالوجوه تصرفات خصوصنده پارس شهرى اوروپا مراكز حكوماتنك كافه سنه تفوق ايتمشدر .

پارسده برحبه شى ضايع ايدلمز . مزخرفات بشريه بيله آمونياق چيقارمق درجه سنده عملياته اساس اتخاذ ايديلور . يره دوشن بر پچاوره درحال قالدير يلوب صنايع متنوعه يه خام اجزا اتخاذ ايدلمك اوزره فروخت ايديلور . الحاصل پارسك چامورلرى بيله كوبره مقامنده استعمال اولنمق اوزره صاتيلور .

شمدى يه قدر پارسده الك آز استفاده ايديلان و بناءً عليه هدر اوليور ظن اولنان برشى وار ايسه اوده سلخخانه لرده كسيلان صغر و قيون و طاوقلرك قانى ايدى .

واقعا قولنده اياغنده صيرپسى اولنلر اطبا طرفندن ايديلان توصيه اوزرينه قان بانيوسى يا په رق بونك ايچون دخى بر طاقم چوجقلر سلخخانه لردن شيشه لر طولوسى صيجاق قان بالادخار انلرى سپارش ايليان مشتريلرينه كوتوررلر ايديسه ده قانلرك بودرجهٔ استعمالى اصلا نظر اهميتى جلبه شايان كورلمز ايدى . اخيراً باغچوانلق فننده يد طولاسى اولان برذات جهانده الك قوتلى كوبره قاندن عبارت اوله جغنى تجربه ايتمش .

زراعت و بغچوانلق فنلرينه واقف اولنلر بيلورلركه برترلانك اراضيسى كنديلكندن هيچ برشى حاصل ايده مز . طوپراق ايچنده مواد حيوانيه و نباتيه دن نه مقدار جوهر وار ايسه او طوپراقدن ينه او نسبتده محصول النور . برحكيم ديمش كه « كرك بزم و كرك حيوانات سائره نك تغذيا تمز ايچون ترلادن هرنه كوورايسه كوبره صورتيله ينه ترلايه اعاده اولنورلر »

مواد حيوانيه ميانده ايسه الك قوتلى شى قان اولديغندن بونى كرك مايع و كرك توز حالنده هانكى نباتك كوكنه قونلسه او نباتده عقلاره حيرت و يره جك برتقيض اثرى كوريليور ايمش .

بو تجربه نك بتون باغچوانلر نزدنده تصويب اولنمسى اوزرينه اليوم پارس

سلخخانه‌لرنده نه قدر قان حصوله کلور ایسه جمله‌سی طو پلانه‌رق یقینلکاری حسبیله نقللری قولای اولان یرلره مایع حالنده کوتو-رلمکده و اوزاق یرلر ایچون ایسه قوریتیلوب توز حالنه افراغ اولنمقده ایمش .

* * *

نه وضعیتده یاتملی ؟

او یقویه یاتان انسانلرك باشلری شمال طرفنه متوجه اولمسی لزومنه دائر شمدی‌یه قدر پك چوق بحثلر ایدلمش اولدیغی کبی حالا دخی ایدلمکده‌در . الك صکره واصل نظرکاه مطالعه‌مز اولان فنی بر مجموعه‌ده بوکا دائر بر بحث دها کوردك .

انسانك باش طرفی شمال یلدیزینه متوجه اولور ایسه عمر اوزونلغی ایچون پك بیوك فائده‌سی کوریله‌جکنی کندیسی فی الحقیقه یوز یدی یاشنده وفات ایدن بر طبیب سویلمش و بتون غزته‌لره یازلمش ایدی . بو دفعه‌کی مجموعه‌ده شو فقره اوزرینه ملاحظات آتیه‌یی سرد ایلیور . دیورکه :

« بو فقره‌یه کولمك ایچون جبر نفس ایتمه-ملیدر . کچنلرده سیکیر خسته‌لکنه دوچار اولان بر آدمك مقناطیس معدنی ایله تدا-وینه قرار و یریله‌رك باشی شمال و ایاقلری جنوب طرفنه کلمك اوزره یاتیرلدیغی حالده اجرا اولنان عملیات مقناطیسیه‌نك پك بیوك و پك بدیهی تأثیرات حسنه‌سی کورلمش ایدی . خسته‌نك وضعیتی دکشدیرلدکده بو تأثیر اصلا کوریله‌مامشدر . »

« حالبوکه بو حقیقت یالکز عصر حاضرك جملهٔ کشفیاتندن ده عبارت دکلدر . سیفودلافوند نام بر حکیم ۱۷۸۳ سنهٔ میلادیه‌سنده شونی یازیور ایدی : »

« کچن ۱۷٤٥ سنه‌سنده طوغری بر زمانده کشف ایتمش ایدم‌که خواص مقنا-طیسیه دیش آغریسنی تسکینه پك بیوك خدمت ایلیور . لکن دیشی آغریان آدمك یوزینی شمال طرفنه چوریروب بعده بر مقناطیسك جنوبی قطبی ایله اغریان دیشه طوقنملیدر . واقعا دیشلر ایچون تدابیر مقناطیسیه‌یی تجربه ایدن پك چوق کیمسه‌لر نادراً موفق اوله بیلمشلر ایسه‌ده بو حال شمال طرفنه یوز چویرمك قضیه-سنك اسراردن معدودیتیله کندیلرنجه مجهول بولنمسندن نشأت ایتمشدر . سر مذکور شیوع بولدقدن صکره اوجاع اسنا-نك ممکن مرتبه تسکینی خصوصنده بو تداوینك اصلا یا کلز اولدیغی تحقق ایتمشدر »

ایشته شمال طرفنه باش چویریله‌رك و ایاقلر جنوب طرفنه اوزاتیله‌رق یاتمقده جهت جهت منفعت اولدیغی و بو منفعتك ایسه قطبین ماییننده جریان ایدن قوای

مقناطيسيه يه انسانك كنديسنى بر وضع طولانيده كوسترمكدن نشأت ايلديكنى شو تجربه‌لر دخى اثبات ايليورلر .

محمد جودت

—o—

لطائف

برظريف ايله برشيق آره‌سنده :

شيق — كچن جمعه كاغدخانه‌ده‌مى ايديكز ؟

ظريف — اوت كيدلمشيدى .

شيق — لكن غريب شى ! نصل اوليورده افنديمزى كوره‌مه‌مشم ؟

ظريف — كوزكزده كوزلك وار ايدى .

—o—

ژورژ ايله مارى پاى ايتمك اوزره والده‌لرندن بر پورتقال آلمشلر ايدى .

والده‌لرى پورتقالى صويمق ايله مشغول بولنان ژورژك يانه كله‌رك :

— اوغلم ! پورتقالى خرستيانجه تقسيم ايت ديدى .

— خرستيانجه نصل تقسيم اولنور ؟

— بيوك پارچه‌سنى بشقه‌سنه ويرمك صورتيله …

دير ديمز عقللى . ژورژ پورتقالى همشيره‌سنه اوزاته‌رق :

— اويله ايسه . آل همشيره‌م سن تقسيم ايت . ديدى .

—o—

والده‌لردن برى مخدومنى دوككده وچوجقده آوازى چيقديغى قدر باغرمقده ايدى .

بوآره‌لق اورادن كچن برموسيو توقف ايده‌رك شدتلى برطورله ديدى‌كه :

— الويرمادام الويرر ! نه‌دوكيور سكز ؟ يازق دكلى چوجغه ؟!

— هيچ برشى اوكرنمك ايستميور . اشكك بريسى !

— اشكك بريسى‌مى ! اوحالده اولميه‌كه بردها اوره‌سكز ! يوقسه او آنده عليهكزده دعوايه‌قيام ايدرم . زيرا حامئ حيوانات جمعيتى اعضاسندنم .

—o—

منتخبات ترجمان حقیقت

متنوعه

بر اشكك انتحاری

تعجبمی ایتدیکز ؟ حقکزده واردر ! اشك کبی خلقةً صبرلی وقناعتلی بر حیوا- نك نصل اولوب ده انتحاری کوز ینه کسد- یرمش اولدیغنه تعجب ایتمه مك - کندینی برمدت تجنك اولسون - خدمتنده استخدام ایدنلرجه ممکنمز کبیدر . معلوم آ ! اشك صودن اویله برایکی دوز ینه صو پا یه کدن صکره قولای قولای کچن صویلر- دن دکلدر . قفالری کور دسته ایله کسلسه بنه صودن کچمین اشکلرده پك نادر کو- رلمه مشدر . حالبوکه انتحارینی خبرویره- جکمز اشك اویله صودن فلان قورقان اشکلردن دکلمش . حتی نفسنه سوء قصدی ده صو ایله یعنی صوده بوغلق واسطه- سیله اجرا ایتمشدر .

فسبحان الله ! طبعاً صودن قورقان بر حیوان نفسنه ینه صوده بوغلق صو- رتیله سوء قصدی انتخاب ایتمش اولسون ! نه حیرت بخشا بر حال ! اوت ! اشکیکز اطرافدن معاونت اولندیغی حالده ینه امدا- دینه شتابان اولانلرك اللرندن قورتیله‌رق جبراً نفسنه سوء قصدی اختیار ایتمشدر .

صاقین بونی بر افسانه ظن ایتمیکز ! حقیقةً اولمش بر وقعه‌در . حتی وقعه‌نك حین وقوعنده اون نفر کسانده حاضر بولنمشلر و صورت وقعه‌یه شهادت ایتمشلردر .

وقعه اخیراً آتنه‌ده انتشاره باشلامش اولان « لاغرس » یعنی « یونانستان » نامنده بر فرانسزجه غزته‌ده مطالعه کذا- رمز اولمشدر .

مذکور غزته‌نك « متنوعه » قسمنده « بر اشكك انتحاری » مألنده بر سرلوحه کورر کورمز بالطبع نظردقتمز آچیلدی . اوغزته سرلوحه‌یی متعاقب شویله دیوردی :

« اوموزلر کزی قالدیرمیکز . اشکك انتحاری زماننده اون کشیدن زیاده حاضر بولنمشلر و انتحارك اولدن متصور ، مقرر ومطلوب برانتحار اولدیغنی کورمشلردر . ارتق حیوانلرك خیاللرندن اوصانوب انتحاره قدر کوز ینه کسدیردکلری حالده حالا ذکا و فراسته مالك اولمدقلری ایستنلدیکی قدر انکار اولنه طورسون !

* * *

دیدیکمز اشك ضعیف ، تویلری دو-

كولمش ، محزون ومغموم براشـك اولوب
بيچاره هركون آغـير يوكلى عربه لرى سو-
روكلر ايدى . بو اشك پيره ده قولوقوترونى
زقاغنـده واقع اون نومرولى خانه ده مقيم
م ... نامنده برملتزمك اشكى ايدى .

عجبـا زواللى اشـك هركون يديكى
صو پاردمى يوقسـه صوك درجـه ده كى
ضعفنـدنمى نوميد اوله رق انتحـاره قرار
ويرمشدر ؟ بيچـاره نك نه دردى اولديغنى
كيم بيلير ؟

برقاچ كون اول برصبـاح آخوردن
فراره موفق اوله رق آلابيلديكنه برسرعتله
تاكركك اشاغيسنده دكز سـاحلنه كلش
و بوراده اون كشى قدر حاضر بولنديغى
حالده هيچ توقف وتردد ايتمكسزين دكزه
صالديرمشدر . اشكك يوزمديكنى و يواش
يواش باتديغنى كورن و بو آره لق كنـدى
« ترنوو » دنيلن ايرى كوپكنى يقـامقله
مشغول بولنـان برشخص درحال كوپكنى
اشكك امدادينه صاليويرمشدر . كوپك
همان سرعتله يوزه رك اشكه يتشمش و آغزيله
قولاغندن يقاليه رق ساحله قدر كتيرمش
ايسـه ده اشك اوراده بولنـانلره برنظر
محزونانه عطف ايلدكدن صكره ينـه دكز
طرفنه دونمشدر . كوپك هرنه قدر دكزه
طوغرى ايلرولمسنى منع ايتمكه چاليشـدى
ايسه ده هرشيئى كوز ينه آلمش اولان اشك
امدادجيسنه شدتله برچفته فرلاته رق ينـه
دكزه كيرمشدر . آقندى اشكى برايكى ثانيه
ظرفنده اوزاغه سوروكليوب اشك يوزمك
كبى برحركت كوسترمه مكله بردقيقه صكره
انظاردن نابديد اولمشـدر . هرنه قدر بو
صره لرده بعض كميجيلر كنديسنى صـودن
چيقارمغه موفق اولمشلر ايسه ده وجودنده
حياتدن اثر كوزه مه مشلردر .

بو غريب وقعه ده حاضر بولنـانلرك
جمله سى اشكك مذكور انتحارى پك جدى
برحس ايله اختيار ايتمش اولديغنى تصديق
ايتمشلردر .

« لاغرەس » بورايه قدر نقل ايتدكدن
صكره اوچ ييلديز قويوب ينـه بنده دوام
ايده رك نفسنه سوء قصدايدن يالكز يوقاريده
انتحارى تعريف اولنان اشـك اولميـوب
مملكت و تاريخنى و صـاحبنك اسمى ايله
بعض صادق كوپكلرك افنديلرينك وفاتلر-
ندن صكره كنديلرينى پنجره دن آتمق وكو-
نلرجه ييوب ايچميه رك آجلقدن تلف اولمق
صورتلريله انتحار ايلدكلرينى وحتى بعض
حياتلرندن مأيوس اولانلرك يابدقلرى كبى بر
كوپكك دخى بويونى شمنـدوفر دميرينك
اوزرينـه قويه رق واغونلرك تكرلكلارينه
چيكنتديكنى ذكر ايديور سـه ده اشكلرك
بيله انتحار ايتـدكلرينى كوردكدن صكره
كوپك و آت كبى صادق و ذكى حيوانلرك

انتحار ايده‌بيله‌جكلرينى ذره قدر استبعاد ايده‌مامكله برابر او كوپكلرك آرتق اوزون اوزادى‌يه كنديلرينى نصل پنجره‌دن آشاغى آتدقلرينى و تيمور يولى اوزرينه باشنى قويه‌رق ماكنيست طرفندن طاشلر آتيلوب ده قوغلمق ايستنلديكى حالده ينه يرندن قيملدانمدقلرينى و نهايت تكرلكلرك آلتنده ترك حيات ايتدكلرينى ذكر ايتمكدن صرف نظر ايلدك .

رضا

— ٥ —

خانملرمزه موجب انتباه بر كتاب

خانملرمز شو سرلوحه تحتنده پك يكى برشى مطالعه ايده‌جكلرينه ذاهب اولمسونلر . برقاچ كون مقدم « عثمانلى » غزته‌سنده « انكلتره‌ده طياق يين قادينلر » عنوانلى بر بند اوزرينه بعض مطالعات سرد ايده‌جكز كه خانملرمزجه فائده‌دن خالى دكلدر .

بند مذكورده « قادينه چيچكله بيله طوقنمه » مألنده بولنان بر هند ضرب مثلنك ذكريله قادينلرك چيچكدن نازك اولدقلرى ومع هذا طياق يين قادينلرك ينه هروقت تأسفله كورلديكى بيان اولندقدن صكره عدليه مأمورلرندن سير هارى رومالك نامنده بر ذاتك لوندره محكمه‌لرنده يكرمى سنه‌دنبرو رؤيت اولنان قارى قوجه منازعاتى دعوالرينك اساسلرندن عبارت « زوجه‌لرينى ضرب ايدن زوجلره رهنما » نامنده بر كتاب تأليف ايتديكى و كتاب مذكورك مندرجاتندن برقاچ دعوا ايله متهملرك نه صورتله جزالنديرلدقلرى نقل وافاده اولنمش ايدى .

بز بو بندى عيناً دكل ايسه‌ده مألاً — عثمانلى غزته‌سنى اوقومامش بولنان خانملرمزك نظر مطالعه‌لرينه عرض ايتمك اوزره — غزته‌مزه‌ده نقل ايتدكدن صكره برده بو خصوصده‌كى ملاحظه‌مزى بيان ايده‌جكز .

* *
*

باقكز ! حيواناتى بيله انسانلرك غدر وظلمندن حمايه ايتمك سوداسنده بولنان انكليزلر هنديلرلك نزدنده بيله چيچكدن نازك عد اولنان قادينلره و على الخصوص زوجه‌لرينه نه كونه معامله ايديورلر و يا ايتمشلر .

قادينلر حقنده روا كوريلن معاملات غدارانه‌يى نقل ايتديكمز وقت نه قدر تعجب وتأسف ايليه‌جكسه‌كز او معاملاتى اجرايه مجاسرت ايدن غدار زوجلر حقنده عدليه محكمه‌لرينك ويردكلرى حكم وجزالره ده‌آندن يوز كره دها زياده تعجب وتأسف ايليه‌جكسكز .

حريفك برى زوجه‌سنك قفاسنه بر ماشه آتمش اولديغى ايچون جزا اوله‌رق

کندیسندن ایکی شیلین ایله آلتی یی یعنی اون بش غروش قدر برجزای نقدی آلنمسنه حکم اولنمش .

شمدی آتیلان ماشـه قادینك قفاسـنه تصادف ایلیوب ایلدیکی وتصادف ایتدیکی تقدیرده بیـوك و یا کوچك بر پاره آچوب آچدیغی خاطره‌لری جای استفسار ایسه‌ده بز بوخاطره‌لردن بوراده صرف نظرله آتیلان ماشه‌نك نصل بر ماشه اولدیغنی سزه تعریف ایده‌لم . زیرا حریفك آتدیغی ماشه‌ودها آشـاغیده آتلمش اوله جغنی کوره‌جککز ماشـه‌لر اویله بزم مانغال ماشـه‌لری کبی یکرمی اوتوز درهـملك بردمیر پارچـه‌سی دکلدرلر . هانیـا بعض بیوك قوناقلرده صو بالرك یانـنده طـوران یارم مترو قدر اوزون وآغیر ماشه‌لر یوقمی؟ ایشته آتیلان ماشه‌لرك جمله‌سی بونلردن و بلکه بونلرك دها آغیرلرندندر . زیرا انکلتره‌ده مانغال استعمال اولنمازکه ماشه‌لری‌ده بزم قوللاندیغمز مینی مینی ماشه‌لردن عبارت بولنسون . صوباویااوجاغك آلتنی اوستنه کتیرمك وایری پاری اودونلری لایقی وجهله استیف ایتمك ایچون نصل بر ماشه‌یه احتیاج کورلدیکی تصور اولنورسه انکلتره‌ده قادینلرك قفالرینه فیرلادیلان ماشـه‌لرك ماهیتی آکـلاشلمش اولور .

دیکر حریفـك بریسی زوجه‌سـنك قفاسـنه اودونله اورمش . دیکر بریسی ده تأهلندن ایکی آی صکره هم‌ده بر یورطی کونی قاریسنی دوکمش و بونلردن ده جزاءً بش شیلین یعنی اوتوز غروش قدر برمبلغ اخذاولنمش .

ینه انکلیزلردن بری زوجه‌سنك کوکس تخته‌سنی تپمه‌لمکله‌ده اکتفا ایتمیوب صاچلرینی‌ده یولمش . بریسی‌ده قاریسنك پك شدتلی بر صورتله بوغازینی صیقدقدن صکره یتـاغك اوزرینه آتمش . براوچنجی‌ده زوجـه‌سنی اوچ دفعـه آتشـه آتمش ونهایت اللرینی یاقشدر . بوغـدار قوجـه‌لرك اون شیلین یعنی التمش غروش قدر بر جزای نقدی اعطـا ایتملرینه حکم ایدلمش .

قوجه‌لردن بری قاریسنك بر کوزینی پاطلاتمش . بریسی‌ده دوکه‌جك هیچ برشی بوله‌مامش‌ده کندی باشیله زوجه‌سنك کوکسنی طوسلامش . دیکر بر قوجه‌ده قاریسنی مکمل بر صورتله توقاتلادقدن صکره باشنده بر کاسه طولوسی چای فیرلاتمش . زوزك قوجه‌لردن بری‌ده قاریسـنك باشنه برقوغه بولاشیق صـوینی دوکمش . بریسی زوجـه‌سنك قفـاسنی یومروقـلامش . دیکری‌ده قاریسـنك اغزینی تپمه‌لمش . بونلرك جمله‌سندن برر انکلیز لیراسی جزای نقدی آلنمش .

قاریسنك ایکی کوزینیده برهلین بر یسیله دستیله زوجه‌سنك باشنی مجروح وماشه ایله ضرب ایدندن ایکی لیرا جزای نقدی آلنمش .

بعدما ایش کوره‌میه‌جك قدر قاریسنی تپه‌لمش بولنان بر زوجه‌دن اوچ لیرا آلنمش .

قاریسنك بورننه یومروق اوران بر یسی ایله باشنه قاینار صو دوکن دیکر بریسندن بشر لیرا جزا آلنمش .

زوجه‌سنك یوزینه یومروق اوران ایله یوزینی مجروح ایدن دیکر ایکی زوج اون دردر کون حبس جزاسیله محکوم اولمشلردر .

ماشه ایله زوجه‌سنك کوزینی پاطلادان برقوجه برآی حبس جزاسنه چارپدیرلمش اولدیغی کبی زوجه‌سنك باشنی اوجاغك طاشنه اوران دیکر برقوجه ایله قاریسنی همان بوغلق درجه‌سنه کتیرمش اولان وقاریسنك بر قولاغنك یاریسنی قوپاران وتپه‌لین قوجه‌لرده برآی حبس جزاسنه دوچار اولمشلردر .

صاچلرینی چکه‌رك قاریسنك ایکی دیشنی قیرمش اولان بر قوجه ایله ماشه ایله قولنی قیران دیکر برقوجه درددر آی حبس ایدلمشلردر .

بریسی زوجه‌سنك یوزینی بچاقله ضرب ایتمش . دیکری‌ده هم برلامبه ایله دوکمش هم‌ده برقولنی قیرمش صکره بونکله‌ده اکتفا ایتمامش ده مکمل تپه‌لمش . قوجه‌لردن بریسی‌ده زوجه‌سنك البسه‌سنیییرتمش وتپه ایله اخافه ایتمش . محکمهٔ عدلیه بونلری التیشر آی حبس ایلمشدر .

حریفك بری‌ده مترسنك صورتنه زاج یاغی‌قیرلاتمش . دیکری ده قاریسنك بر کوزینی یاقمش . بوایکی قوجه‌یه برسنه خدمات شاقه‌جزاسی‌حکم اولنمش .

زوجه‌سنك باشنه اون کره چکیچ اوره‌رق اولدرمکه‌قالقیشمش اولان برقوجه تمام بش‌سنه خدمات شاقه جزاسیله جزالندیرلمشدر .

* *

بو غدار قوجه‌لرك جمله‌سی انکلیز اولدیغی کبی زواللی قاریلرك جمله‌سی ده انکلیزدر . ترقیات حاضرهٔ بشریه‌نك مرتبهٔ قصواسنه واصل اولمش و اخیراً حیوانلری بیله دست غدارانك اشکنجه‌سندن قورتارمق ایچون جمعیتلر تشکیل ایلمش اولان انکلتره ده بالاده دخی ذکر ایلدیکمز اوزره هندده بیله چیچکله طوقنلری روا کورلین قادینلره الك دهشتلی معاملات اجرا اولندیغی کوردکجه تأسف ایتمامك کیمسه‌نك النده‌کلدر .

سیر هانزینك تألیف ایلدیکی کتابده ذکر ایتدیکمز وقوعات مثللو دها پك چوق وقوعات مدهشه مذکور اوله جغی طبیعیدر .

آلافرانغه عالمنده یاشامق ایستین والافرانغه یه طرناقلرینی اوزاتوب یوتمك صورتنه قدر اتباعه یلتن بعض فامیلیالر اوروپاده قادینلرك زوجلرینه حاکم اولدقلرینی ذکر ایله شرقده بالعکس قادینلرك قوجه لری نظرنده اسیرکبی برحالده بولندقلرینه علی العمیا تأسف ده ایدرلر .

بو طرناقلی فامیلیاره الیوم مرا کز مدنیه نك اك بیوکی عد اولنان لوندره ده واهالیسی کرهٔ ارض سکنه سنك اك مدنیسی فرض ایدیلان انکلتره ده قوجه لرك زوجه لرینه قارشو ماشه و اودون محبتنه کیرشدکاری و کوز پاطلادانلری قفا و قول قیرانلری کورلمکده بولندیغی سویلنیر و اثبات اولمق اوزره سیر هانری روملکك کتابی ده کوزلرینه صوقولور ایسه نه جواب ویررلر ؟

انکلتره ده بعض غدار و ظالم قوجه لرك زوجه لرینه معاملات ظالمانه ده بولنمش اولملریله بتون انکلتره اهالیسنك قاریلری حقنده ظالم و غدار اولمسی لازم کلیه جکی قضیه سی اك معندلر نزدنده بیله مسلم بولنان بدیهیاتدندر . لکن اوروپاده اوته دنبرو هر قباحتی شرقلیلره عزو اسناد ایتمك عادتنه باقوب ده بزده کی قادینلرك قفسلی خانه لرده یوز بیك جفا و اذیت ایچنده بولندقلرینی بینمزجه سنه تسلیم ایدی ویرمك ده انکلتره ده بتون قادینلرك صدر اعزاز و اکرامده بولندقلرینی فرض ایتمکدن آشاغی قالیر بینمزلکلردن دکلدر . مع هذا بزده کی قادینلرك هپسنك قوجه لری طرفندن عزت و اکرامده بولندقلرینی ده ادعا ایتمك ایستمیز . هر یرده مکرم قوجه لرله غدار قوجه لرك بولنمش اولمسنی طبیعی کورنلردنز . اصل بزم کوسترمك ایستدیکمز شی شرقك احوال و عاداتنه ذره قدر واقف اولمیوب ده علیهنده سوز سویلمکدن چکنمیان ارباب غرضه باشلیجه لذت تعیشی الافرانغه عالمنده آرایان و شرق اغزیله غرب بوروسی اوتدرمك ایستیان فامیلیاره هر یرده ظالم و غدار قوجه لرك بولنه بیله جکنی و اوروپاده کی و علی الخصوص انکلتره ده کی قادینلرك عمومیتله قوجه لری نزدنده معزز و محترم اولدقلری قضیه سنی تسلیمه مجبور ایتمکله برابر شرقده قادینلرك ده علی العموم متمادی اذا و جفا ایچنده بولنمدقلرینی اکلاتمقدر . فی الحقیقه قول قوله سوقاقده کزن و بر قپودن ایچرو کیره جکی زمان اولا قاریسنه یول و یرن و بر عربه ده قادینلری ارقه طرفه اوطوروب ده کندیسنی اوکه اوطورمغه ــ الافرانغه تربیه سی موجبنجه ــ مجبور

کورن و سفره‌ده یاننده‌کی قادینه حسب الترتیبه اکرام ایدن و قادینك بر شیئی فرضا منديلی دوشرسه اطرافنده‌کی ارککلرك قفا قفایه کلیرجه‌سنه منديلی الوب ایکی قات اوله‌رق تقدیم ایتمکی بیوك غالانتریلردن عد ایلین فرنك قوجه‌لریله ارککلرینی کوروب‌ده اوروپاده بالجمله بنات حوانك از تحف و کولنج اولمیان بو کبی اکراملره هر آن لایق کورلدیکنی تصور ایتمك عفوی قولای فکرسزلکلردن دکلدر .

برازده محکمهٔ عدلیه‌نك ظالم قوجه‌لره نه کبی جزالر ترتیب ایتدیککنی نفس‌الامره تطبیق ایله یکدیکرینی مقایسه ایده‌لم :

قاریسنك باش کبی مهم بر عضوینه اودونله اوراندن بش شیلین یعنی اوتوز غروش جزای نقدی الندیغی حالده ینه زوجه‌سنی تپه‌لمش اولان دیکر بر زوجی ایشندن کوجندن محروم ایدرك تمام بر آی حبسه القا ائلك بیننده‌کی فرق دوشنیلور ایسه فرق و مقایسه پك بیوك کوریلور .

زوجه‌سنك البسه‌سنی ییرتوب کندیسنی تپه‌لین بر قوجه آلتی ای حبسه القا اولندیغی حالده زوجه‌سنك ایکی کوزینی پاطلادادن ایکی لیرا و قاریسنك باشنی دستره ایله کسمکه قالقیشاندن بر لیرا جزا آلندیغی کبی بعده هیچ چالیشه‌میه جق قدر تپه‌لمش برقادینك قوجه‌سندن ده یالکز اوچ لیرا آلنمشدر .

آنف البیان ذکر اولنان دعوالرك حکملری بو وجهله مقایسه اولنور ایسه حاکم افندیلرك پك‌ده عادلانه طورانمامش اولدقلری آکلاشیلیر .

هر خصوصده رهبر موحدین اولان قرآن کریم‌ده زوجه‌لری بر ایکی مهم کیفیتدن ماعدا ضرب ایتمك قطعیاً منع اولنمشدر . بو دقیقه‌یی کوز اوکندن بر دقیقه‌جق آییرمیان بر مؤمن موحد رفیقه‌سنی اولور اولماز شیلرله ضرب به قدر قیام ایتمك شویله طورسون الك اوفاق براذایه بیله لایق کورمز . طیاق ییه‌جك برقباحتی التزام و اختیار ایتمش ایسه او زوجه‌یی دوکمکدن ایسه امر شرع ایله ترك ایتمکی البته دها اولا کورر .

اوروپاده طلاقك ممنوعیتی‌ده بشقه‌جه نظر ملاحظه‌یه آلنیر ایسه اوراده‌کی قادینلرك اونجیه قدر برلکده یاشامسی لازم کلن قوجه‌لری نزدنده نه رتبه معزز اولدیغی قولای فهم اولنور .

فرنك دوستلرمزدن بریسی انکلتره‌ده معتبر برذاتك کریمه‌سنی تزوج ایدوب آره‌دن برمدت کچر کچمز زوجه‌سی طریق نارفته‌یه صاپه‌رق ایستدیکی ارککله کوروشوب طورمغه باشلامسی اوزرینه دوستمز کند‌یسنی برقاچ دفعه نصیحته چکمش وبالاخره

اقرباسنه قدر شکایته مجبور اولمش ایسه ده
زوجه سی ینه بیلدیکندن شاشمامقده اصرار
کوسترمسی زوجنك تحملنی قاچیرمش اولمغله
برکون قاری‌یه تمیز بر طیاق چکر ۰ زوجه‌
سی ایسه طوغری محکمهٔ عدلیه یه مراجعت
ایده‌رك احقاق حق اولنمسنی طلب ایدر ۰
محکمه قاری‌نك نصل برقاری اولدیغنی
وقوجه‌سنك نه ایچون دوکدیکنی نظردقت
واهمیته آلمقسزین دوستمزی حبس ایدر ۰
حبسده مدتنی اکمال ایتدکدن صکره ینه
زوجه‌سیله ملاقی اولور ۰ زواللی دوستمز
بویله برقاری‌نك یانندن قاچمق وبردها
یوزینی کورمه‌مك ایستر سه ده طلاق اولمد-
یغندن خواه ناخواه او بار ثقیلی طاشیمغه
مجبور اولور ۰ اخیراً درسعادته کلدکلرنده
زوجه‌سی ینه بورا‌ده‌ده ایستدیکی ارککارله
دوشوب قالقمغه باشلامغله دوستمز بودفعه
انکلیز قنچلاریه‌سنه مراجعت ایدرك آیرلمغی
طلب ایدر ۰ فقط بیلیرمیسکزکه بوآیرلمق اویله
قاریسنی ترك ایدوب ده ناموسلی برقادینی تزوج
ایده‌بیله‌جك برآیریلق اولمیوب یالکز آیروجه
یاشامقدن عبارتدر ۰ بویله آیریلقدن صکره نه
زوج دیکر بر زوجه آله بیلیر و نه ده زوجه
دیکر برقوجه‌یه واره بیلیر ۰ ایشته دوستمزده
بویله‌جه آیریلیر ۰ آیریلیر اما ایکی نفر
چوجقلرینی اویله برناموسسز والده‌نك
بالطبع مخاطره‌لی اولان تربیه‌سندن قورتار
مق ایچون کندی نزدینه آلمغی ده ایسترسه ده
کوچك اولان چوجقلرك والده‌لرینك
نزدنده قالمسی انکلیز قانونجه ایجاب ایتمکله
چوجقلرینی قاریسنك الندن آله‌مامش
وبوخصوصده‌کی اصرارینك نتیجه‌سی اولمق
اوزره حبسده‌ده آتیلمش وزورله چوجقلر
والده‌لرینه تسلیم اولنمشدر ۰

ایشته اوروپاده قوجه‌لرکده قوجه‌
لقلری بوندن عبارتدر ۰

اوروپا قادینلری ایله شرق قادینلرینك
حالی اولکی افاداتمزله واوروپاده‌کی قوجه‌
لرکده حرکتی صکره‌کی حکایه‌مزله مقایسه
ایدلمسنی قاری‌ٔ وقارئه‌لرمزه ترك ایله ختم
مقال ایلرز ۰

رضا

--- ۵

فنیه

« حیواناتك قوای نسبیهٔ فیزیقیه‌سی »

ـ مقدمه ـ

« قوای فیزیقیه » قوای فیزیقیه
دینلان شی وجود حیواناتی تشکیل
ایلیان عظام و عضلات و سائره‌نك هیئت
عمومیهٔ متشکله‌سنده‌کی درماندر ۰ بوقوت
حیواناتك نوعلرینه کوره برنسبته تابع
اولدقدن فضله فردلرینه کوره دخی بر
نسبته تابعدر ۰ مثلا « آت نوعنه کوره

اوکوز نوعی دها قوتلیدر » دنیلدیکی کبی
کذلك « شو اوکوز شو اوکوزدن دها
قوتلیدر » دخی دنیلور . بوحالده برنجی
سوز « آت » و « اوکوز » نوعلری اره-
سنده کی قوت نسبیه‌یی وایکنجی سوزدخی
اوکوز نوعنك افرادی اره‌سنده کی قوت
نسبیه‌یی مبین اولور .

« ۱ »

ــ قوای فیزیقیه نه‌دن نشأت ایدر ؟ ــ

حیواناتك درمان جسمانیسی مدققین
حکما نزدنده بر مسئلهٔ فیزیقیه اولمق اوزره
تلقی ایدلمشدر .

فیزیق یعنی حکمت طبیعیه‌جه اجسامك
قوتی او جسملرك کندی ثقلتلریله برده
حرکتلرنده کی سرعت نسبتنده اولورسه‌ده
بوقوت یالکز « اجسام غیرمتحرکة بالطبع »ك
قوتی اولوب اجساد حیواناتده کی
درمانك ایسه بر مسئلهٔ فیزیولوژیقیه
اولمسی حقیقةً عقلاره الك موافق کلور .

فیزیولوژی نقطهٔ نظرندن ملاحظه
ایدیلنجه حیواناتك درمان فیزیولوژیقیسی
کیکلرینك بیوکلکی و قالینلغی و سرتلکی
ایله عضله‌لرینك بیوکلکی وقالینلغی وسر-
تلکی و اعصاب ولیغه‌مانلرینك قاتیلق
ومتانتی کبی مزیات جسمانیه‌سنه متناسب
اولمق لازم کلور . مثلا بر قوزینك هنوز
درجهٔ لازمه‌سنده تصلب ایتمامش اولان
کیکلرنده متانت واتلرنده واعصاب ولیغه-
مانلرنده کی قوت درت بش یاشنده کی
بر قوچك کیکلرنده کی متانت واتلریله
اعصاب و لیغه‌مانلرنده کی قوته نسبتله
پك آز قالور .

بوحاله کوره قویونوکچی درجه‌سنده
اولان حیواناتك قوتلری مرکب وامثالندن
آز وانلرکبی فرس وامثالندن دها آزوبو
نلرکبی اوکوز وامثالندن واوکوز وامثا-
لنك قوتی فیل وامثالندن دها از اولدیغی
تحقق ایلر .

لکن شو نسبت عجبا بر قاعدهٔ کلیه
حکمنی آله بیلورمی ؟

ایشته بوراسی جای دقت ومباحثه‌در .

« ۲ »

(حیواناتك قوتی مجرد اجسادینه)
ــ متناسبمی اولور ؟ ــ

فیزیق بزه دلالت ایدرك کوریرزکه
برجسمده اولان متانت او جسمك اجزای
فردیه‌سنده کی تضییق ایله اجزای مذکوره
آراسنده قالان مساماتك بیوکلکی وکنیشلکی
نسبتنده تابعدر . بوحالده جسملرك
یکدیکرندن دها آغر و یا دها خفیف
اولملری ده موازنهٔ متانتلرینه مدار اوله‌بیلور .
مثلا قورشون کموشدن و کموش التوندن
دها خفیفدرلر . زیرا نسبت معلومه‌لرنجه
جزؤ فردلری، ومساملری دها ضیق و بناءً

علیه جسملری دها سرتدر . بوندن نشأتله متانتجه دخی قورشـون کموشدن و کموش التوندن پك چوق آشاغیدر .

شو قضیه یالکز مواد معدنیه‌یه تطبیق اولنه بیلمکله قالمز . مواد نباتیه دخی بویله‌در . چام آغاجی الیافی دهـا قبا وسیرك و بناءً علیه مساماتی آچیق وثقلتی آز اولـدیغی کبی قوت ومتانتی‌ده آزدر . میشه آغاجی چامدن وشمشاد وآبانوس کبی دهـا سرت آغاجلر میشه‌دن هم دها قالین هم دها آغیر هم‌ده دها متین اولورلر .

بو نسـبتی بر درجه‌یه قدر حیواناتده دخی بوله بیلورز . بعض حیوان واردرکه جثه‌سی بیوك اولـدیغی حالـده ثقلتی آز و بناءً علیه قوتی دخی آز اولور . قویون کبی . کذلك بعض حیوانات اولورکه هم جثه‌سی بیوك هم ثقلتی چـوق وهم قوتی زیاده‌در . اوکوز کبی . بو ایکیسـنه مقابل بعض حیوانات دخی واردرکه جثه‌سی کوچك وفقط ثقلتی بالنسبه زیاده اوله‌رق وجودینك شو صیقیلغنه کوره متانت وقوتی دخی زیاده اولور . قورت کبی که کندیسی قدر بر قویونی یاقاله‌دیغی حالده ینه چو بانلرك یتشه‌میه‌جکلری قدر سرعتله قوشوب شکارینی ایستدیکی یره آشیره بیلمکه مقتدردر .

آنجق حیواناتك قوای نسبیهٔ فیزیقیه‌سنی ملاحظـه خصوصنده بو میزان دخی قاعـدهٔ کلیه کبی حکمی عموماً قابل تطبیق اوله بیله‌جك بر نظام دکلدر . باخصوص که حیواناتك قوهٔ فیزیقیه‌سی تکمیل وجودینك مجموع قوتی دیمك اولمیـوب جناب حق بو قوتی حیواناتك انواعنـه کوره جوارح واعضاسنه تقسیم بیورمشدر .

« ٣ »

– قوت فیزیقیه‌نك اعضای حیواناته –
– صورت تقسیمی –

جنـاب حکیم مطلق هر حیوانك الك زیاده هانکی عضو ینك خدمتنه احتیاجی وار ایسه قوت ومتانتك زیاده‌سنی دخی حیواناتك اوعضولرینه ویرمشدر . انسان قسمنك الك بیوك احتیـاجی آیاقلرك خدمتنه منحصر ایمش که عضو بشرده الك زیاده قوت دخی آیاقلرده بولنور . حتی انسانك قوللرینه برنوع صنعی قناد طاقه‌رق قوش کبی طیران ایده‌بیلمسی احتمالنی تحری ایلین مدققلری بو تجربه‌ده عاجز براقان شی انسـانك قوللرنده ثقلت وجـودینی قالدیره‌بیله‌جك قدر بیوك قنادلری تحریکه کافی قوت بولنه‌ماسی قضیه‌سی اولمشـدر . بوحاله نظراً برحکیم دیمش که « انسانی اوچورمق ایچون مطلقـا آیاقلرنده بولنـان قوتك استعمالی طریقی کشـف اولنملیدرکه صنعی قنادلرله انسان اوچه بیلسون والا قوشلرك قنادلرنده

اولان قوته متناسب برقوت انسانك قوللر-
نده بوقدر ..»

قوش نوعندن اولان حیواناتك همان
كافه‌سنده اك بیوك قوت كوزلرنده‌در .
بوایسه طیران حالنده مسافات بعیده‌یی كوره-
بیلملری ایچوندر . برقاچیوز متره ارتفا-
عنده دوران ایدن بر ییرتیجی قوش اول
مقدار مسافه‌دن اك كوچك قوشلری كوروب
یلدیرم كبی برسرعتله نزول وصیدینی شكار
ایدر .

چارپاردن بعض حیوانك اك زیاده
قوتی كردننده‌در . اوكوز وقورت كبی .
بعضلرینك اك بیوك متانتی دیشلرنده‌در .
طاوشان كبی‌كه كدیدن دها زیاده عاجز
اوله‌رق وجودنده هیچ قوت ملحوظ دكل
ایكن دیشلرنده اوقدر قوت واردركه اك
بیوك فدانلری كیروب قبوقلرینی صویار .
حیواناتك بعضلرنده قیچ ایاقلری قوتلیدر .
آت وطازی وطاوشان كبی سرعت سیری
اولان حیواناتده بوحال مشاهده اولنور .
برچوغنده دخی اوك آیاقلری قوتلیدركه
پنجه خدمتنده استخدام اولنور . آرسلان
وقاپلان واورانغ غوتان وغاوریل وساره
كبی . آرسلانك برطوقات ایله بر اوكوز
قفاسنی ازیوردیكی حیوانات بغچه‌لرنده
بك چوق كوریلور . غاوریلك برسیله
ایله آوجی‌یی هلاك ایلدیكی دخی سیاحلر
طرفندن مروی یدر .

رفقامزدن سلانیكلی توفیق افندینك
« متانت طبیعیه وقدرت تخریبیه » سرلو-
حه‌سیله یازوب بوندن اولجه نشر ایدلمش
بولنان بر بندنده آغاج قوردینك وجودی
همان بروهمدن عبارت ایكن دیشنده‌كی قوت
افلاكه سرچكوب آفاقه قول آتمش بولنان
قوجه بر میشه‌یی تخریبه كفایت ایلدیكی
غایت شاعرانه وحكیمانه برصورتده تفصیل
ایدلمشدر . هله برزمان صكره قوردلر
برتحول تناسخیه‌یه اوغرایه‌رق او قدر قوت
پیدا ایدیورلركه جثه‌یه نسبتله قوت آرامق
لازم كلوب‌ده فیلك جثه‌سنه كوره ذكر
اولنان قورده‌كی قوته متناسب برقوت فرض
ایدلمك لازم كلسه اك مسن وقوی میشه
وچنار اغاچلرینی ذكر اولنان فیلك بردن
اوت قوپارر كبی قوپاروب آتیویرمسی
لازم كلیور .

قوتك بوصورت انقسامنه باقیلنجه
جثه‌یه وثقلت جدیه‌یه وسائره‌یه نسبتی
حقنده ارائه اولنان صورتلرك حكم واهمیتلری
آزالدقجه آزالیور .

« ٤ »

— نسبتله اك قوی حیوان هانكیسیدر —

یوقاریكی فقره‌مزك نتیجه‌سی البته
انظار دقتی آچمشدر . بوحالده ذهنلر دوه
كبی .... نصل دوه كبی ؟ جثه‌سی
بیوك ومتاعب وحرارته تحملی زیاده اولد-
یغی قدر قوت ومتانتی آز اولان بوحیوانی

هيچ بحثه قاتماملیدر . بناءً عليه سوزمزى دكشديره‌لم ديه‌لم كه : بو حالده ذهنلر ماندا كبى فيل كبى بيوك حيواناتك قوتنه اهميت و يرميه‌رك بالنسبه الك بيوك قوتى الك كوچك حيواناتده آرامغه عودت ايدرلر . بو ايسه هيچ شبهه ايديله‌مزكه الك طوغرى برشيدر .

قوت فيزيقيه‌جه الك يوكسك مرتبه‌يه واران حيوان الك بيوك بداهتله قارنجه اولديغى كور يلور .

قارنجه‌لرك انواعنى كوزكزك اوكنه كتير يورميسكز ؟ بعضلرى نه‌قدر مينى مينيدرلر ! بيوجك پيره‌دن پك‌ده زياده بيوك دكلدر . قارنجه‌لرك بورالرجه الك بيوك نوعى ايسه برچودار دانه‌سندن دها بيوك اوله‌مديغى مشاهده قلنيور آفريقا وهندده دها بيوكلرى وار ايمش فقط آنلر بزم بحثمزدن خارجدرلر .

قارنجه‌ده عقللره حيرت و يرن قوت فيزيقيه‌يى موازنه ايده بيلمك ايچون اول باول شونى دوشونمليدركه حيوانات ميانده كنندى وجودينك ثقلتى قدر ثقلته متحمل اوله بيلمك على العاده برقوت عد اولنورسه ثقلت جسديه‌سنك بر و يا ايكى مثلى ثقلته تحمل عادتا قوت فوق العاده عد اولنور .

ثقلت جسميه‌سى درتيوز اوقه‌يه واران بر باركيرينه او مقدار يوكى كوچ كوتورير . بزم اناطولى اوشاغى حماللر بو بابده نوع فرسه غالب عد اولنه بيلورلر زيرا يتمش اوقه‌لق بر انسان يوز وحتى يوز يكرمى اوقه ثقلته قدر تحمل ايده بيلور .

شمدى اومينى مينى قارنجه‌يى كوز او كنه كتيريكز بر بغداى دانه‌سنى ياقه‌ليوب كوتورمك قارنجه‌لرك عمومنده كور يلور برقوتدر . او بغداى دانه‌سى ايسه او قارنجه‌نك اوچ مثلى قدر ثقلته‌دره .

حالبوكه برقارنجه‌نك كندى وجودينك التى يدى‌مثلى جسامت وثقلتنده برقار پوز چكردكنى اينجه اوجندن ديشليوب ديم ديك قالديره‌رق كمال سربستى و قدرتله كوتورديكى دخى‌چوق كور يلور . ايكى قارنجه نك بر خرما چكردكنى باشلريله ايته‌ايته تكرليوب كوتوردكلرى منظورمز اولمشدر .

هله ذكاوت جهتيله امثالى نادر اولان بوحيوانجق خرما چكردكنى مشترك يووانك قپوسى اولان دليكه قدر كوتوروب‌ده صيغمديغنى كورنجه بجميته بيانرك برقاچيوزى بردن حال ايدكاوب ديش قازمه‌لريله دليكى بيوتدكلرى و يكرميسى اوتوزى بردن خرما چكر دكنه صرت و يروب ايچرى يه صوقدقلرى دخى كمال حيرتله منظورمز اولمشدر !

بوراده ذكا قوتندن بحث ايتميوب

جسم قوتندن بحث ایتدیکمز ایچون سوزی بو جهتدن اوزاتمق ایستمیز .

آغاج قوردینك صوك شکلنده کی قوت وجوده نسبتله بر فیلده بولنسه فی الحقیقه الك بیوك آغاجلری اوت کبی قوپاروب چیقارمغه کفایت ایده بیله جکمیدر ؟ ایده میه جکمیدر ؟ بو حکمده بر مبالغه وارمیدر . یوقمیدر ؟ بونی قویاً وقطعیاً بیله مز ایسه ك ده قارنجه نك قوتی بیمش اوقه لق بر آدمده بولنه جق اولسه او آدمك بیك بشیوز اوقه قدر یوکه تحمل ایده جکنی بلا تردد حکم ایلیه بیلورز .

« خاتمه »

ادنی اثر صنع ر بانیسی ارباب عقولی دوشوندیره دوشوندیره چیلدیرتمق ایشدن بیله اولمیان جناب قادر مطلقك بر میشه آغاجنی وهم و خیال نوعندن بر قورده مغلوب ایتمسی وهرکون یوزلرجه سی پایمال اولان قارنجه لرك بزدن یکرمی قات دها قوتلی بولنمسی نظر عبرته آلنه جق اولسه قوت وقدرتمزله مغرور اولمق شویله طورسون عجز ومسکنتمزله بر تواضع مجبوری یه محکوم اولدیغمزی کورور حدمزی اوکرنور ایدك .

احمد مدحت

—٥—

فقرهٔ مخیله

نانکور

اوتوز ایکنجی جزؤدن مابعد

دنیاده ر یشارك امیله ایتدیکی دوستلقدن بیوك دوستلقمی اوله بیلور ؟ ارقداشنك اولاجاننی قورتاردی . ثانیاً بر رذالت مدهشه دن دوستنك ناموسنی خلاص ایلدی . ثالثاً کندینی افلاس کلیدن قورتاروب ایچه بر جب خرجلغنی تأمینه موفق اولدی . رابعاً پرنسلر کبی یشایه بیله جك بر معیشتی بلامدت تأمین ایتمش اولدی . زیرا بویله بیوك بر چفتجی ایچون موجب اوله جغی فضله مصرف اصلا استکثار ایدیله جك شی دکلدر .

یا بر قادین ایله ایکی ارککدن مرکب اولان شو مثلث احبابك اوچ تنه تقسیم اولنمش بر جان کبی یاشاملرنده کی لذت جهانده هیچ بر شیئه قیاس اولنه بیلورمی ؟

هانیا او بر زمانکی سفیه ومسرف امیل زاده ؟ قاری بالکلیه ترك ایتمش . عشرتدن وازکچمش . حتی عشوه بازان آشفتکانك بزم فحش ورذیلانه سندن دخی النی اایاغنی چکمش . دنیاده تقدیس اولنه جق بر دلیقانلی اوله بیلورسه اوده کندیسندن عبارت قالمش .

اطراف وجوارده امیلك سرکذشت

احوالنی ایشیدوب اوکرنوب دەدیکی
حالنی کورنلر حیران قالەدیلر . بو یله کنج
ذکی اصیل عفیف برآدم شوزمانه کوره
عنقا کبی نادراولدیغندن زنکین قز بابالرینك
هر بری کندی قزلرینك اتمام اسباب
بختیاریسنی دوشوندکجه طوغریدن طو۔
غری‌یه امیلی کوزاوکنه کتورورلرایدی .
هیچ برتازه طول بولنه‌مزدی که کندی
پدرندن منتقل ثروته متوفی زوجندن
انتقال ایلیان ثروتك ده انضمامیله امیلك
نظر رغبتنی جلب ایده‌بیلك خلیاسنه
دوشمسون .

فقط امیل « قرنداشم » دیدیکی ریشار
ایله « همشیرەم » دیدیکی آنژه قلبنك الك
مکتوم حسلرینی کوسترمك نوعندن اوله‌رق
دیر ایدی که :

— بن بعث بعدالموت حکمی کبی
برحکمه مظهر اولمشم . هرنه‌قدر هنوز دنیا۔
نك احیاسندن ایسه‌مده کندیمی آخرتك
امواتندن عد ایدییورم . سزك کبی ملکلرك
صفای صحبت ایدیه‌سی بکا کافیدر . هانکی
قادین ایله اولور ایسه اولسون تزوجی
تصور ایده‌جك اولسەم شو صفای روحانی
ومعصومانه‌یی فدا ایتمش اولمقلغم لازم کلورکه
بودخی بنجه محالدر .

کور یورمیسکز امیل نه قدر تصحیح
افکار ایتمش ؟

فقط زنهار انسان اوغلنك قلبنده اولانلری
ترجمه خصوصنده لسانی بر ترجمان
صادق اولمق پك نادر اوله‌رق واقع اولور !
انسان قلبنده‌کی شیلری الك صمیمی بر دوستنه
تمامیله اچوب کوستره‌جك اولسه بیله بشر۔
یتك ایجاب قطعیسندن اولمق اوزره ینه
او دوست صمیمیدن مستور طوته‌جغی بعض
حسلری قلبنك بعض کوشه‌لرنده صاقلار .
بو کتم اسرار بوسترحس اکر براحتیاطدن
عبارت ایسه ینه ممنون اولملیدر . چونکه
او احتیاطده‌ده لزوم قالمیه‌جق بر زمانك
ورودی امید اولنه‌بیلور .

لکن اکثریا لسان قلب انسانده اولانك
خلافنی ارائه‌واثباتده قوللانیلور برآلتدر .
انسان مرامنی افاده ایتمك ایچون سوز
سویلر . انسان قلبنده‌کیلری کوسترمامك
ایچون قلبنی آچار . انسان اصل مقصد
ومرامنی بشقه یوزدن یوروتمك ایچون
مقاصد دوستانه تأمیننه چالیشور . اکر
بو یله اولمسه‌ایدی « الدانمق » و « الداتمق »
کلمه‌لری هیچ برلسانك قاموسنده بولنماملی
ایدی . اکر بو یله اولمسه ایدی « ریا »
« مداهنه » کبی برچوق کلماتی ابداعه لسان
بشر لزوم کورماملی ایدی .

قوجه‌سنه قرنداش وقار یسنه همشیره
دیبان امیلك صفوتنه ریشار اصلا شبهه
ایتمدیکی کبی آنژ بو بابده دها زیاده شبهه‌سز

وکمالیله مطمئن کورینور ایکن باقکز براقشام ورای پرده‌ده نه‌لر کوروندی :

ریشار ید اداره‌سنده بولنان اراضی‌یی کندیسندن بشقه هیچ برمدیرك مقتدراوله‌میه‌جغی درجه‌ده حسن اداره‌دن لذت عشق درجه‌سنده لذتیاب اولور برچالشقان اولدیغندن وموسم ایسه ارتق حصاده ایرمش بولندیغندن براقشام تارلالری کشت وکذارده بکلیه‌جکنی اکلامش وکندیسنی طعامه بکله‌مامه‌لری وحتی او کیجه احتمالکه هیچ‌ده کلمیه‌جکنی تنبیه واخبار یله صیفیه‌سنه برآدم کوندرمش ایدی .

قوجه چفتجی ایشنك باشنده نصف اللیله قدر وقت کچیردکدن صکره صباحه قارشو برشبخون لطیف یاپوب لطافت سحردن زوجه‌سیله قرنداشنی دخی حصه‌یاب ایتمك ایچون آته بندی . صیفیه‌سنه کلدی .

صیفیه‌نك بیوك جاده‌یه ناظر اولان قپوسی اوکنده زوجه‌سنك سایسی اولان براختیار انکلیزی کوردی‌که قپو یانده‌کی سد اوزرینه اوتورمش وارقه‌سنی دیواره و باشنی النه طیاتمش بولندیغی حالده‌خورلایه‌رق او یومقده ایدی .

واقعا موسم یاز موسمی ایسه‌ده رطوبتلی برکیجه‌ده اختیارك صغوق المسی وارد خاطر اولدیغندن ریشار اختیاری او یاندرمغه طاوراندی . سایسك یانه صوقولور ایکن صفی القلب ریشارده‌هم اختیار انکلیز وهم‌ده کندی زوجه‌سی حقنده بربیوك حس محبت وشکران وار ایدی . زیرا اکلادی‌که زوجه‌سی مجرد کندی ورودینی بکله‌مك ایچون انکلیزی اورایه اوتورتمشدر وورودی تأخرایتدیکی ایچون زوالی اختیار او یقو یه طالمشدر . او یله‌یا! کیجه کج وقت کلور ایسه حیوانی کیم آله‌جق ? مادامه کیم خبرویره‌جك ?

واقعا ریشارك خاطرینه کلان شی‌بك طوغری ایدی . سایسی اورایه نوبتجی قویان آنژ ایدی . شوقدرکه نوبتجینك سبب اقعادنده آنژ ایله ریشارك مطالعه‌لری ونیتلری متشابه دکل ایدی .

ریشار انکلیزی او یاندردیغی زمان او یقو سرسامی اولان اختیار سایس کوزلرینی اوغوشدوره‌رق اوقدر بیوك برحیرت طوری کوستردی‌که بو طوردن قوشقولانمامق ایچون ریشارقدر صفوت قلبه مالك اولمق لازم ایدی . حریف « سزکلدیکزمی افندم ? ایچرو یه کیردیکزمی ? بن او یومشمی‌یم ? ایچرو یه کیریشکزدن خبردار اولمامشمی‌یم ? » سوزلرینی صانکه ارتکاب جنایت ایدر ایکن طوتلمش برجانینك حیرتی کبی خوف وحیرتله ایراد ایلیور ایدی .

ریشار ایسه « قورقه بابا قورقه .

آل شو آتی بن شمدی کلدم » دیه سایسی
تسکینه چالیشدرق صیفیه‌نك بغچه‌سنه
کیرمك ایستیور ایدی .

اختیار سایس حیوانی دکل افند.
یسنی طوتوب « شی !.... افندم....
شی ایتمیکز . شی ایدیکز » دیه چرپنغه
باشلادی . ریشار کندی کندیسنه « زوا.
للی آدمجکز اویقو سرساملغی ایله باق
نه‌لر یاپیور . » دیه کندی یقاسنی حریفك
الندن قورتاروب حیوانك دیزکینلرینی
طوتوشدیرمغه چالیشیور ایدی .

اختیار سایس براره‌لق حولی ایچنده
کائن صیفیه‌نك پنجره‌لرینه طوغری عطف
نظر ایلدکده شاشقنلغی صوك درجه‌یه
واردیرمسونمی ؟ « امان افندم معذور
کورکز . نه‌یاپه‌یم امره اطاعته مجبور
ایدم » دیه دیزچوکوب ریشارك ایاقلرینه
قپانمسونمی ؟

سایس بوسوزلری سویلر ایکن الی ایله
صیفیه‌نك بر پنجره‌سنی اشارت ایتمش ایدی .
ریشار او پنجره‌یه باقدقده بیاض مشمعدن
معمول اولان شمسیه‌سی اوزرنده ایکی نیم
وجودك کولکه‌سنی کوردی که بوکولکه‌لر
وجودلر صاحبلرینك پرده ارقه‌سنده
بولندقلری حالده لامبه‌یی تمام کندی مقا.
بللرینه قویه‌رق قره کوز پرده‌سنده پیدا
اولان ظللر کبی حصوله کلمشلر ایدی .

ریشار دقت ایتدکده کولکه‌لردن
بریسی زوجه‌سی و دیکری امیل در ***
اولدیغنی طانیدی . هم بونلرك وضع
وحرکتلری برهمشیره ایله برادر وضع
وحرکتنده اصلا بکزه‌میور ایدی . کاه
بوسه کاه معانقه اوضاعیله کویا کندیلرینی
انظار اغیاردن ستر ایتمك اعتقادنده ایکن
بالعکس اعلان اسرار ایلیورلر ایدی ...
....

*
* *

بومشاهده اوزرینه بیچاره ریشارك
نه‌قدر آجینه‌جق برحاله کلدیکنی قارئلرمزه
عرض ایچون تفصیلات زائده‌یه کیرشمیه‌لم .
کندیسندن بو قدر ایلك کورن بر دوستك
نصل اولوب‌ده شو نانکورلکی ارتکاب
ایده‌بیلدیکنی اکلاتور ایسه‌ك ریشارك
نه‌قدر آجینه‌جق برآدم اولدیغنی دخی
تفصیل ایده‌بیلمش صایلورز .

بزم عالیجناب ریشار هر نه قدر
زوجه‌سنك اراضیٔ کلیه‌سی سایه‌سنده
زنکین اولمش ایسه‌ده ذکر اولنان اراضیٔ
کلیه دخی ریشارك حسن اداره‌سی سایه‌سنده
مغبوط ارباب زراعت اولدیغندن زوجه.
سنده‌کی ثروتلر یشارده‌کی خدمت وهمت
بو قاری قوجه‌یی ثروةً یکدیکرینه کفو
ایده‌بیلور ایدی .

ریشار تأهلدن مقدم بوراسنی نظردقته

المشده افندینك قزینی اکا کوره تزوج
ایتمشیدی . بوقسده علوجنابی حسبیله مجرد
زنکینلکندن طولایی تزوجی ریشار کمال
نفرتله رد ایدر ایدی .

آنژ ایله تأهل ایلدیکی زمان ریشارك
قلبی آنژه محبتدن تهی دخی دکل ایدی . آنژ
امثالی نادر کورلور دلبرلردن اولوب بو
حسن وملاحت ایسه او یله صافدرونانه
برشی اولمیه‌رق پك جلوه پردازانه بر بولده
اولدیغندن ریشارك جلب نظر تعبدیله
اکلمکده مادموازل آنژ پك هوس ایدر
ایدی . انجق ریشار پك عاقل وصایغیلی
بر چوجق اولدیغی ایچون قزك همان
آشفته‌لك درجه‌لرینه یاقلاشان عشوه .
بازلقلرینه کمال مکانت قلبله متانت طبعله
مقاومت کوستر ایدی .

هله ازدواجلری وقوعه کلدکدن صکره
ریشار آنژه کو یا یکیدن عاشق اولمش کبی
زوجه‌سنی چلدیره‌سی یه سومکه باشلادی .
بوسودانك بر بیوك قسمی ایسه انژك کندیسنه
او یله پدرینك بر یازیجیسی نظریله باقق
شو یله طورسون بالعکس بر اصیلزاده ایمشده
سایهٔ تزوجنده کندیسی دخی شان وشرف
قازانمش کبی معاملات کوسترمسندن نشأت
ایلمشیدی .

ریشار کبی الك بیوك مزیتی قدر
شناسلق اولان برآدمك زوجه‌سی طرفندن
کوردیکی شو رعایت فوق العاده‌یه نه قدر
متشکر قاله‌جغنی و بالمقابله انك دخی زوجه-
سنه نه درجه‌لرده تعظیم و تکریمده بولنه-
جغنی تطویله حاجتمی واردر ؟

ایشته بزم زوج و زوجه بو یله یکد-
یکرینه پرستش درجه‌سنده محب ومحبه ایکن
قونت امیل دو *** خانه‌لرینه کلمشدرکه
اندن صکره دخی ریشار ایله انژك اره‌لر-
نده‌کی مناسبت صورت اصلیه‌سندن قطعا
تحول ایتمامش ایسه‌ده اولکی صورت
کمالیله صافیانه ایکن ایکنجی صورت کمالیله
مرائیانه ومنافقانه اولمق درجه‌سنده برحکم
مدهش کوسترمشدر . شو یله‌که :

*
* *

آنژك دها قز ایکن عشوه بازلغی
آشفته‌لك درجه‌سنه واردیردیغنی خبر
و یرمشیدك . قطعیاً بیلملیدرکه کرك بر قز
کرك برقادین عشوه بازلقله لطیفه ایتمك وار-
ککلرك جلب انظار وقلوبیله کندیلرینی
الداتوب اکلمك ایستر ایسه مطلقا استاد
بر عاشقـك پنجهٔ صیدندن کندیسنی قورتا-
ره‌مز . حقیقةً عفیف اولان برقادین اول
باول ارککه اظهار عشق ایتمکه جرأت
و یرمملیدر . بوعدم جرأت ایسه ارکك
یانده بیلیشی و یرماملك صورتیله حصوله
کلور . بوقسه قادین حال وطوریله ارککه
بو جرأتی و یرر ایسه ارتق انك النـدن

قورتیله بیله جك قدر متانت همان هیچ بر
قادینده بولنه مز .

کذلك اوجه خبر و یرمشیدك که آنژ
قوجه سنه پدر ینك کاتبی نظر یله دکل عادتا بر
اصیلزاده بر کبارزاده نظر یله باقار ایدی . شمدی
خبرو یره لم که آنژك بونظری مجرد قوجه سی
حقنده کی تعظیمات و تکریمات فائقه سندن
نشأت ایتمش برنظر دکل ایدی . بالعکس
آنژ کندیسنك اصیلزادکاندن اولمسی هوسنی
بردرلو یکه مدیکندن و قوجه سی وضع
اولدیغی حالده بوکا امکان بولنه میه جغنی
دخی بیلدیکندن ایشته بو هوسی یکمك
ایچون قوجه سنه او یولده تکریماتده
بولنور و کندی دخی صانکه مارکیز اوله-
رق طوغمش کبی برطور مخصوص کبارانه یه
تخلل و یرمز ایدی .

بوحال وطورده بولنان برقادینك یاننه
امیل کبی کنج کوزل عمرینی خوارده
لکله چکیرمش برقونت کلور ایسه نه تأثیر
حاصل ایده جکی بیلنه مزمی ؟ بونی بیله-
مامك ایچون ریشار قدر علو اخلاقه
مالك اوله رق هرکسك قلبی ده کندی قلبی
کبی صافیدر اعتقادنده بولنمق لازم کلور .

قادینلر ایچنده عفیف ومستقیم الطور
ارککك قدرینی بحق تقدیر ایدوب او
ارککی اکا کوره سوه جك اولنلری پك
نادر بولنور . نسوانك اغلبی کوزی قانلی
باشی دومانلی خوارده لری آچیقدن آچیغه
بکنمیه جك بیله اولسه قلباً او قسم ارککلرك
کویا علی العاده ارککلردن دها بشقه
برشی اوله جقلری اعتقاد باطلی ایله انلره
بر میل قلبیده بولنورلر . بویله اولمسه
ایدی بونجه قادینلر کندیلرینی انظار جهانده
رذیل و بدنام ایده جك قدر فداکارلقلری
مجرد برچاپقینك کیفی ایچون کوزه الدیر-
لرمی ایدی ؟

امیل کلدکدن صکره آنژ نظرنده کندی
قوجه سنك صفوت قلبی عادتا « بلاهت »
اولدی . عرض وعفتی ایسه قادینلر کندی
یوزینه باقدیغی ایچون ضروری بر ـرو-
میت اولمق اوزره تلقی ایدلمکه باشلادی .
هله پس پایه برآدم اولمسی بتون بتون عفو
اولنه میه جق برقصور اولمق اوزره حکم
ایدلدی . زیرا هرنه قدر آنژ دخی پس
پایکاندن ایسه ده قادین اولمق حسبیله اصیلزا-
دکاندن برقوجه یه وارنجه قوجه سنك اسمنی
اله رق کندیسی دخی اصیلزادکاندن اوله
بیلور ایدی . مثلا شو قونت امیل دو
*** کبی آبا واجدادندن منتقل ثروت
وسامانی باتیروب بتورمش اولان براصیلزاده
آنژ کبی یوز بیکلرجه دونم اراضی یه مالك
اولان برقزی الوب تجدید ثروت ایتمکه
بیك جانله راضی اوله جغی بدیهی وآشکار
ایدی .

کور ییورمیسکز آنژلك ذهنی زه‌لره
وارمغه باشلادی . بو خیالر ایله عادتا
پدر ینی دخی عفو ایده‌مز اولدی . «بولدی
بولدی‌ده بنی کندی کاتبی اولان برحریفه
لایق بولدی » دیه طعنه‌ده باشلادی .

اما بریسی آنژه «امیل کبی برچاپقیندن
نه‌خیر اومیورسك که فامیلیاسنك میلیونلرجه
ثروتنی باتیردیغی حالده سنی ده خراب
ایده‌جکنه شبهه یوقدر » دیه‌جك اولسه
آنژ بونكده جوابنی حاضرلامش ایدی .
هم‌ده جوابی ایکی درلو ایدی . بریسی
« عظیم برثروت باتیران آدم دیکر بنی ده
باتیرمامق یولنی اوکرنمشدر » جوابی
ایدی‌که بونی بشقه‌لر بنی تأمین ایچون
تدارك ایتمشیدی . کندیسنی تأمین ایدن
دیکر جواب ایسه « ثروت وسامان باتیرمق
دخی کبارلق شانیدر . طبعی عالی اولنلرك
نظرنده مالك اهمیتی اولمز . مالنی
باتیرمامق غیرتی دخی پس پایه لکدن
کلور . امیل کبی عالی اولان برآدم یارین
برمنسترو اوله‌رق ینه برچوق پاره‌لر قازانه
بیلور . ریشار النده اولان مالی ضایع
ایدر ایسه نه اولور ؟ » صورتندن عبارت
ایدی .

سوزك قیصه‌سی آنژ دها قز حالنده
ایکن اوقومسندن ممنوع اولدیغی حالده
ینه فرصت بوله‌رق اوقودیغی رومانلرده
دائما سوء احوالی تصور ایدن اشخاص
وقعه‌دن کندیسی کبی پس پایه ایکن ثروتی
سایه‌سنده و یاخود چلغنجه‌سنه بر سودا
مقابلنده قونتره دوقلره وارمش اولان قزلرك
حالنی کندیسی ایچون دخی آرزو ایدر
اولدیغندن اخیرا امیلی کورنجه ایشته
کندیسنه تمام قوجه اوله‌جق آدم بو ایکن
پدرینك سوزیله ریشار کبی بر چفتلك
کاتبنه وارمش اولمسنی کمال ندامتله تلقی یه
باشلادی .

برقادینی محو ایچون شو ندامتدن دها
مؤثر برشی اوله بیلورمی ؟

شمدی برده امیله عطف نظر ایده‌لم :

احمد مدحت

مابعدی وار

—o—

مواد ادبیه

معلم ناجی افندی حضرتلرینك
« خاور »ك اوچنجی جزئنی تزیین ایدن
غزل عاشقانه‌لرینه دلسوزانه بر نظیره :

محمد جلال

بر تجلی ایلدی اولدی اوماهم آتشین
بن نصل آتش کسلم سجده‌کاهم آتشین

کوزلرم ای نور عالمسوز آتش پوسکورر
شعلهٔ حسنکدن اولدقجه نکاهم آتشین

ایلدی آتش پرستانی سراپا غرق نور
اولدی عشقکدن دل آتش پناهم آتشین

بر شهید نار عشقك وارمیدر کوکلم کبی
مشهدم بر مجمع پرتو کیاهم آتشین

بر مجسم آتشم آهم بوکا اولسون کواه
آه جانسوزمدن اولمشدر کواهم آتشین

—٥—

معلم ناجی افندی حضرتلرینك خاورك اوچنجی جزئنده مندرج اولوب تخمیسی ایکی کون اول نشر اولنان غزل بلیغانه‌لرینه نظیره‌در .

آلای بکی زاده
ناجی

اولدی عشقکله دل سودا پناهم آتشین
نار هجرکله اولور البته آهم آتشین

بر سمندر طینتم یوق نسبتم پروانه یه
ائلم پروا اولورسه جلوه کاهم آتشین

ایلدی جسمده اضداد عناصر اتحاد
آهم آتش آب وخاك شعله خواهم آتشین

خامه سوز افکن سوزم دلسوز فکرم سوزناك
شعله مشرب برسپهدارم سپاهم آتشین

قیل حذر ای دل که خاکستر اولورسین اورته‌ده
سودیکم برسینه سوز آتش نکاهم آتشین

« ترجمان حقیقت »
محمد جلال بك افندینك دونکی نسخه‌ده مندرج نظیره‌سنده‌کی :

« اولدی عشقکدن دل آتش پناهم آتشین»

مصراعیله ناجی بك افندینك :

« اولدی عشقکله دلسودا پناهم آتشین »

مصراعی بیننده ترتیب کلماتجه پك آز برفرق اولدیغنه وجلال بك افندینك نظیره‌سی اول نشر اولنمش بولندیغنه نظراً ناجی بك افندینك آندن اقتباس ایتمش اولمسی وارد خاطر اولورسه‌ده حقیقت حال اویله دکلدر . چونکه معلمك شهادتیله ثابت بولندیغی اوزره ناجی بك افندینك نظیره‌سی یکن کون نشر اولنان تخمیسندن دها اول یازلمش براثردر . بوحالده بالعکس جلال بك ناجی بکدن اقتباس ایتمش اولور . فقط بوکا « اقتباس الهامی » کبی برنام ویرلمك لازم کلیر .

—٥—

« رعد و برق »
١

ای لمحهٔ مقلهٔ طبیعت !
طالع کبی پك ثباتسزسك .
ای لمعهٔ فکر سرمدیت !
بختم کبی التفاتسزسك .
قدرتلیلره ثبات لازم .

ماجزلره التفات لازم •

۲

ای کفت وشدید قهر وشدت !
ای قائل بی همال ! ای قول !
سزدن بزه شانلی پرمهابت ،
بزدن سزه بیك صدای لاحول !
کوش ایله شو خارق خطابی !
فکر ایله بوسافلی جوابی !

۳

ای شاعر لامکان طبیعت !
شعرکده بر اختلاف سزدم •
فکرمده اولیدی آه قدرت
بن بو یله تصور الزدم !
تنظیر بنه بوقسه اقدارم
تمییزده چوقدر افتخارم •

٤

ظلمت ! بونه سنده کی متانت
هنکامهٔ نور وناره قارشی !
حیرت ! بونه حاکمانه جرأت
محشرکبی کیرو داره قارشی !
بیلم که بوکا ظهیر کیمدر ؟
بونالشه دستکیر کیمدر ؟

٥

طوفانلر ایچنده بر شراره
فکر ایله شو اضطرابی آدم !
لایقمی ؟ باقی ایمدی اخذ ثاره !
« برآتمه قارشی بیك جهنم ! »

. . . .
. . . .

٦

ای مادر دلفکار ومشفق !
ای مصدر حادثات ، افلاك !
قلبکده بیوتدیکك خوارق
آغوشکی ایلکده در چاك !
یارب ! نه غریب والدیت !
اولادده کی شو سوء نیت !

۷

صاچقده می عاشقانه بر ید
آغوشمه شانلی شانلی سودا ؟
هیهات ! آکا بنمی یم مقید ؟
قارشیمده نه در شو قانلی سیما ؟
ای چهره ! سنك امینك اولم ،
اولسهم بیله مستعینك اولم •

۸

افلاك ! آچل آچل ده کاهی
مظلوملره پناهی کوستر !
ای نور ! صاچل صاچل ده کاهی
کرهلره شاهراهی کوستر !
الله ! نه رعد و برقدر بو ؟
آرایش غرب وشرقدر بو !

۹

آتشلی بر انتقام ایچنده
آوازهٔ های وهوی وواو یل !

اژدر کبی بر ظلام ایچنده
بیك موجهٔ هولناك، بیك سیل !
« کم کم اوتر آسمان صدادن »
« ککشته زمین بوماجرادن »
مکتب ملکیه ایکنجی سنه
شاکردانندن
علی فرخ

—o—

حسن شوقی بك افندی حضرتلرینکدر:

« غزل »

نمایاندر شهید تیغ حسرت سبزه زارندن
چیقرخون شهادت منبع خاك مزارندن

کل رخسارك عرض ایت شبنم اشکن روان ایتمه
صاقن ای نو نهالم بلبلك آه هزارندن

جلای چشم عاشقدر غبار کویك ای مهرو
چکرمی نقش پایك او پنجه رهکذارندن

ویرر بوی محبت دمبدم کلزاری عشاقه
خزانی فرق اولنماز باغ عشقك نو بهارندن

اولورلر مست سیراب محبت حشره دك شوقی
ایچنلر باده یی بزم حقیقت چشمه سارندن

—o—

محرر افندی حضرتلری !
شیخ عطار حضرتلرینك زبان فارسیده جمع وتألیف بیورمش اولدقلری سعادت نامه‌لرینك دیباجه‌سی که نصایح آمیز ولطافت انکیزدر مآلاً بالترجمه تقدیم ایلدم . بنده‌کز کبی قوهٔ قلمیه‌سی بر درجهٔ پستیده اولان بر ذاتك مشارالیه حضرتلری کبی تألیفات جلیله‌سی زیور محافل اشتهار اولان برحکیم دیانت پرورك جامع انواع حقایق اولان براثرینك ترجمه‌سنه اقتداری اوله میه جغی بدیهی اولمقله برابر اشبو ترجمه وارسال ایلدیکم مقاله نك هرکون بر نسخهٔ نادرهٔ ادبیه وفنیه اوله‌رق چیقمقده اولان معتبر غزته‌لرینه درج بیورلدیغنی کورمکله مبتهج اولورسه‌م سعادت نامه‌نك بقیهٔ متندر. جاتنی دخی پیاپی ترجمه وتقدیمده قصور ایتمیه جکمی تأمین ایده بیلورم .

« ترجمهٔ دیباجهٔ سعادت نامه »

ای عقل وفطانت ایله ممتاز ومکرم اولان انسان! مقدرات الٓهیه یه کردن دادهٔ تسلیم اوله‌رق کافهٔ امورکده جناب رب متعالك ارائه وتعیین بیورمش اولدیغی دائرهٔ نجات باهره‌دن خروج ایتمامکه صرف مقدرت ایله . متشبث اولدیغك بالجمله اموردہ آنجق موفق جناب یزدان اولدیغنه قانع اولمقله برابر حق جل وتعالی حضرتلرینك غیریدن عفو وغفران امیدنده بولنمه . مادامکه سنی مطالب وآمال دنیویه یه

ومدارج ترقیاته نائل واصعادایدن جناب حقدر قلبکی نیچون دیکره ربط ایلیه‌رك تأمین وسیلهٔ معیشته شتابان اولیورسین ؟

مردهوشمند اولدیغکی تعیین ایده‌جك حال کافهٔ تشبثاتکده منتج موفقیت آنجق جناب حکیم مطلق اولدیغنده ترددواشتباه ایتمیه‌رك وحبل متین دیانت واستقامته اعتصام ایدرك وظائف عبودیتی بحق ایفایه ساعی ومقدم اولملغکدر .

قالات دوزخ وجنت اصلا پیش نظراهمیتده اولمیه‌رق عبادات و طاعاتکده کمال خلوص وصفوت بولنمغه اهتمام تامده بولنمق مقصود اصلی اولملیدر .

جناب حق سنی دنیا وآخرتده سعادت ورفاهیت حاله مظهریته مستعداوله‌رق ومساعی‌واقداماتکدن نفسکی وابنای‌جنسکی مستفید ومتمتع قله‌جق بر صورت جمیله‌ده خلق بیورمشدر .

جناب یزدانك اوزرکده اولان بوقدر الطاف وانعاماتنه قارشو عجبا وظیفهٔ عبودیتی ایفا ایتمامك وفرمانبراولماق ممکن ومتصوراوله بیلورمی ؟

شوحالره قارشو هیچ بر کسه وظیفهٔ عبودیتك ایفاسندن متباعد واوامر الٓهیه‌یی تماماً انفاذدن مجانب اوله‌مز .

محب معارف

برذات

—o—

« اعتدال هر شیده ممدوحدر »

(اوتوز ایکنجی جزءدن)

ـ مابعد ـ

مادامکه کنجسین ، مستعد محبتسین ، چهره‌ك کوزلدر ، صاچلرك منتظم طارانمشدر ، سوسلیسین سنی سوه‌جك پك چوق نسوانه تصادف ایده بیلیرسین . بونکله برابر حقیقتده برقاری‌نه دیمك اولدیغنی آکلایه‌مزسین . برقار ینك سکا روی متبسم کوسترمسنك و جهی صایدیغم شیلرله اتصافکدر . سنك حقیقتده برقاری نه‌دیمك اولدیغنی آکلایه‌میشکه سبب ایسه ینه‌بو اتصافدر . »

سودا شرابه بکزر . آزی نافعدر . چوغی مضردر . قاعدهٔ حفظ صحته رعایت ایدر برآدم استعمال باده‌ده نه‌قدر احتیاطلی طاورانیرسه سنك کبی کنجلر دخی سودا ایله اشتغالده اوقدر احتیاطلی طاورانملیدرلر . بر خراباتیٔ خراب اندرون ، یاخود برسودا پرست مجنون کسلمکده معنی نه‌در ؟ مناسبت پیدا ایتدیکك زن قلوب صافیه اهلندن ایسه آنی بوفضیلتی ایچون سو . اویله دکل‌ده کنج ، کوزل ایسه کنجلکی ، کوزللکی ایچون سو . اویله ده‌دکل فقط ذکاوتلی ، خوش صحبتلی برشی ایسه ینه سو . بویله

هیچ برفضیلتی یوق ده یالکز سکا محبتی چوق ایسه بنه سو . »

بر رقیب چیقوب سودیکمی المدن آلدی دیه صاچلریکی نه یولیورسین؟ بغریکه خنجر صاپلامق کبی دلیجه سنه فکرلری لسانکه نیچون آلیورسین؟ « خائنه بنی بشقه بریسی ایچون آلداندی » دیورسین ده صیقیلیورسین . صیقلمه قرداشم! دوزلت شو عباره یی! اویله دیمه . « بنم ایچون بشقه بریسنی آلداندی » دی . اویله دکلمی یا؟ او بشقه سنی ایچون سنی آلداتمیور . سنك ایچون بشقه سنی آلدادیور . زواللی چوجق! »

دنیاده کیم کیمی منحصراً ، متمادیاً سوه بیلیر؟ نه سکا کیمسه حصر محبت ایده بیلیر ، نه سن کیمسه یه حصر محبت ایده بیلیرسین . اویله برادعای غریبه ده بولنمه صاقن! کولرم ها! « بن یالکز شو کوزلی سورم . شو کوزل یالکز بنی سور » کبی بر سوز سویلیه جك اولورسه ك ایکیکزده انسان ، بناءً علیه بی ثبات اولدیغکز جهتله بو سوزیکه مطلقا بر « ممکن اولدیغی قدر » قیدی علاوه ایتملیسین . . . .
. . . . »

نصل؟ آلفره د دوموسه نك ناصحی خیلی کوه زه دکلمی ایمش؟ نصیحتی اما اوزانمش! فقط فناده سو یلمیور . دکلمی؟

کوزلدر . حتی بن بوبندی شو نصیحتك خاطری ایچون یازدم . بوقسه بعض قارئین کرامك ظن ایتدکلری کبی شاعرك ترجمهٔ حال شبابنی یازمق املنده بولنمدم . بناءً علیه « ای؟ صکره آلفره د دوموسه نك حالی نه یه منجر اولمش؟ » دیمکه هیچ حقکز یوقدر . بنم مقصدم شو نصیحتی سزه کوسترمك ایدی . کوستردم . شاعرك صکره دها نه لر یاپمش اولدیغنی مراق ایدرسه کز کندیسنه صورکز . سزه بر تفصیل نقل ایتسون .

نصیحتك اوزونلغندن شکایته ده حقکز یوقدر . سزآنی شو یازدیغم قدر برشیمی صانیورسکز؟ نه مناسبت! اصلی اوقدر اوزوندرکه اکر لزوم کوروبده کاملاً ترجمه ایتمش اولیدم غزته نك سکزاون ستونی فراخ فراخ اشغال ایدردی . آرتق ترجمانده بر نصیحتدر کیدردی . آلفره د دوموسه نك نصل دیکله مش اولدیغنه برآز تعجبله برابر « بوقدرده نصیحت دیکلنمز » دیدم . بر چوق یرلرینی آتلادم . نهایتندن ده بر قوجه پارچه یه هیچ التفات ایتمدم .

ناصحك بوسوزلرله نه دیمك ایستدیکنی هنوز تعیین ایتمدیکزسه سرلوحه مه باقکز . درحال تعیین ایدر . خلاصه سی اودر .

غریب دکلیدرکه موسیو ناصح شاعر سودازده یه « اعتدال هرشیده ممدوحدر »

حكمتـنى تعريف ايده‌يم ديركن زوزكالكى
آرتيروب حد اعتدالى تجاوز ايتمشدر ؟
بن آلقره ددو موسـه‌نك يرنده اوليدم
طوغريسى «بنى سودادن اولسن چيلدرده
جقسين . الله عشقنه براز ديكلنمزميسين ؟»
ديه موسيويى صوصدرمغه غيرت ايدردم .
صوصميه‌جق اولورسه همان قالقار معشو-
قه‌مك آرامكاهنه بردها كيدردم .

بزم حافظـه‌ده بس بللى بريسى بويله
اوزون اوزادى‌يه نصيحت ويرمكه قالقشمش
اولملى كه :

برو معالجت خودكن اى نصيحت كوى
سخن بخـاك ميفكن چراكه من مستم

بيتيله هشيارانه بيان معذرت ايلشدر .

«اعتدال هرشـيده ممدوحدر» ديمك
قولايدر اما «اعتدال نه‌در ؟» ديندلديكى
زمانكه‌لمكه باشلاميه‌جق آدم بولمق كوجدر .

شـو صوك فقره‌يى يازمقده اولديغمى
كورن آرقداشلرمدن بريكه ترزباتان زماندن
معدوددر «شوكا كه‌كه‌لمدن برجواب ويره‌يم .
برآفرين وارمى ؟» ديه‌رك شـو بيتى
اوقويوردى :

عقل وجنونى باطل وحقى بيان ايچون
بوقدر جهانده حيف‌كه ميزان اعتدال

حقيقةً ده كه‌كه‌لمدى . آفرين آرقداشمه !
رحمت ضيا پاشايه ! عشقىٔ عسكرى

—o—

«مكتب سلطانى بشنجى صنف شاكردانه»

ــ اوچ آفرين ! ــ

بيليرميسكز ؟ شو بيت حزين هـانكى
شاعركدر ؟ :

دل بنم ديده بنم درد بنم اشك بنم
نيچون آغركليور آغلايشم اغياره

بيلينلركزه خبرويره‌لم :

آثار محبت انكيزى ، خصوصيله اشعار
محزونيت آميزى وجدآور ارباب غرام ،
ممدوح سخنوران كرام اولان معلم فيضى
افندى حضرتلرينكدر .

كچن كون بو بيت مكتب سلطانى بشنجى
صنفنده موجـود مستعدان طلبـه‌يه ــ كه
حضرت فيضيدن انوار فارسيه اقتبـاسى
شرفنه نائلدرلر ــ عرض اولنه‌رق لسـان
فارسى‌يه ترجمه‌سى امتحـانسى برصورتده
تكليف ايدلمش .

افنديلر آز برزمان ايچنده شو ترجمه‌يى
ميدانه كتيرمشلر :

دل زمن ديده زمن درد زمن اشك زمن
كريه ام ازچه باغيـار كران مى آيد

ترجمه اوچ جهتله سزاوار آفريندر :
اولا ــ منثور دكلـدر ، منظومدر .
ثانيا ــ كلمه بكلمه‌در . ثالثا ــ اصلى اولان
عثمانليجه بيته بحراً دخى مطابقدر .

كچنلرده بزدخى برذاته :

و من رام العلی من غیر کد
اضاع العمر فی طلب المحال

بیتنك فارسی یه ترجمه سنی تکلیف ایلمش ایدك . بر خیلی اوغراشدقدن صکره یاز. دیغی شو بیتی اوقودی :

کوشش نکرده آنکه مقام رفیع جست
در جستن محال تبه کرد عمر خویش

واقعا بوده کوزلدر . لکن ارباب دقت تصدیق ایدرلرکه بونك ناظمی شاکر. دان جناب فیضی کبی اوچ آفرینی بردن آلمغه لیاقت کوسترهمامشدر .

رفقامزدن بری حضرتك :

بهر کل میرسد میوید این دل
نمیدانم کرا میجوید این دل

مطلع مشهوربنی شو یله ترجمه ایلمش ایدی .

یتیشیر هر کلی قوقلار کوکلم
جستوجوایتدیکی کیمدر بیلم

بر دیکری ده عرفینك :

از تظلم بسکه کردم داد خواهانرا دلیر
رشك صحرای قیامت ساختم کوی ترا

بیتنی :

ویردی مظلومانه جرأت ایتدیکم فریادلر
ایلدم محسود صحرای قیامت کوییکی

بیتنه تحویل ایلمش ایدی . لکن بونلرك هیچ بریسی اویله اوچ آفرینلك ترجمه دکلدر .

اسلاف شعرامزده دخی بویله مترجملر چوق ایمش . مثلا بکلکجی عزت بك :

لقمهٔ غم که کلوکیر ملال اولدی بکا
شیر مادر کبی می‌شمدی حلال اولدی بکا

مطلعنی سویلیوب مضمون دخی کند. ینك اولمق اوزره اورته یه قویمش . حالبوکه صائبك :

از شیر مادرست مرا می حلالتر
زین لقمهٔ غمی که مرا در کلو کرفت

بیتنی ترجمه ایتمکدن بشقه برشی یاپما. مش . راغب پاشانك :

حسنی بالاتر ایدر جامه دوشونجه چسپان
نوعروس سخنه رونق تعبیر ویرر

بیتی یله شوکتك :

تن اودرقبای لاله کون رنك دکردارد
بود فانوس کلکون لفظ رنکین شمع معنی را

بیتندن آله برشی کبی کورینور .

ادبیات غربیه مطالعه سیله اشتغال ایدنلر موجود ادبامزدن طرز نوین اوزره آثار یازانلرك ایچنده دخی بویله برخیلی مترجم بوله بیلیرلر .

بو بحثی پك تعمیق ایتمیه‌لم . زیرا ترجمه دن، اقتباسدن بشقه برشی یاپمامقده اولدیغمزی اعتراف ایتمه‌مز لازم کلیر . مع مافیه بویله بر اعترافده برمز یتدر . بونده مذموم اولان جهت ترجمه ویا اقتباس ایدوب ده آنی کتم وانکار ایلمکدر .

تازه سوز بولمق نه قدر مشکل شی !
بو کامبنیدرکه مقتبسلره دکل، مترجملره دخی آفرین دیبورز .

معلم ناجی

—o—

« عالم ادبیاتمزده بر محزونیت »
بر صاحب هنر قنطرهٔ دنیادن کذر ایتدیکی زمان بتون عالم انسانیت محزون اولور . هر وجدانده بر حصهٔ تأثر بولنور . فقط بو تأثرك الك بیوك حصه‌لری او صاحب هنرك منسوب اولدیغی صنف افرادینه انقسام ایدر .

بر شاعر وفات ایتدیکی وقت مثلا مهندسلرده متأثر اوله‌بیلیرلر . لکن بونك شدت تأثیرینی حس ایده‌جك اولانلر ینه شاعرلردر .

عالم ادبیاتمز محزوندر . چونکه پك کنج، پك مستعد بر شاعر غائب ایتدی .
ارباب مطالعه طرفندن ایراد اولنه‌جق « کیمدر ؟ » سؤال محزونانه‌سنه شو جواب حزینی ویریرز :
نافعه مکتوبجیسی اسبق توفیق بك مرحومك مخدومی اولوب طرق و معابر قلمی اذکیای خلفاسندن بولنان (محمدامین) بك افندیدر !
شاعرمز هنوز یکرمی یکرمی بر یاشلرنده ایدی .

اخلاقجه، آدابجه اقرانك نظر استفاده‌سنده ملهم حکمت بر لوحهٔ ناطقهٔ فطرت ایدی دیه بیلیرز . علو فکرینی، جودت طبعنی ایسه نشر ایتمکده اولدیغمز آثار جیده‌سی اعلان و اثبات ایدر طورردی .
آثار سائره‌سندن قطع نظر اولنسون . یالکز خسته‌لکی هنکامنده سویلدیکی تحقیق قلنان شو قطعهٔ غرا اثبات مدعا ایلزمی ؟ :

بو قدر جرم و سیئاتمله
رحمت امیدمك بودر سببی
که بیورمش خدای عز وجل
سبقت رحمتی علی غضبی

سائر آثارینه مراجعت اولندیغی حالده ایسه شو یله عالی بر اثره پك قولای تصادف اولنه‌بیلیر :

وقف دیدار جمال یاردر کوکلم کوزم
مستفیض مطلع الانواردر کوکلم کوزم

کوردیکی اسرار حق و معرفت حیرانیدر
ناظر آیینهٔ اسراردر کوکلم کوزم

درك ایدر لعلنده مضمر اولدیغن فیض مسیح
واله صنع ید ستاردر کوکلم کوزم

معنوی بیك عالم تحقیقی سیر ایلر طورور
صورتا ثابت فقط سیاردر کوکلم کوزم

ناله و آهم صدای جوشش اشکم حزین
یکسرشت مایهٔ اکدار در کوکلم کوزم

ایتمك اولمز حاصلی عشقی بکا انکار عشق
کیم همیشه مائل اقراردر کوکلم کوزم

« عشقی » و « همایی » تخلص ایتمکده اولان کنج شاعرمز نصلسه بوندن درت بش کون اول شدتلی بر خناقه طوتیله‌رق رجب شریفك یکرمی طقوزنجی پازار کیجه‌سی همای همت شهبال روحی عالم قدسه عاشقانه طیران ایلمشدر .

مرحوم اك پارلاق مکتبلرمزدن اولان مدرسهٔ خیریه‌نك دردنجی سنه کتابت معلملکنی دخی درعهده ایدرك بر بیوك اثر حیث کوسترمش ایدی .

نصل آجنمسون ؟ کندیسنك درس ادبندن استفاده‌یه آلشمش اولان اولاد مملکتك کوزلرندن آقتقده بولنان معصومانه یاشلر یاشلیلری دخی آغلاتمق ایچون کافی دکلی ؟

امین بکك جنازه‌سی ابو ایوب انصاری‌یه پك سوزشلی برصورتده کوتورلدی .

شاعرك درس ویرمکده اولدیغی صنف شاکردانك تأثری مکتبك سائر شاکردانی دخی بالطبع متأثر ایتدیکی جهتله بالجمله شاکردان مدیرلریله‌ درس ناظرلریله و بعض معلمین کرام ایله برابر جنازه‌ده بولندیلر .

چوجقلر نعش امینی حامل اولان تابوتی ـ ایکی طرفنده ایکی صف سیار تشکیل ایتمش اولدقلری حالده ـ کوز یاشلری ینی یوللره سرپه سرپه اون قپانه قدر تشییع ایتدیلر .

نه محرق تماشا ! بوحالی کوروب‌ده غرقهٔ سیلابهٔ حزن اولمیه‌جق بر یورکمی بولنه‌بیلیر ؟

شاعرك نعشی اوخاك پاکه تودیع ایدلدکدن صکره مکتب مذکورده بالجمله شاکردان روح بالا پروازی ایچون تلاوت قرآن ایلدکلری کبی خواجه علی افندی طرفندن دخی شاعرانه دینیله‌جك درجه‌ده کوزل بردعای مؤثر اوقونمشدر .

مدرسهٔ خیریه‌نك ادبیات فارسیه معلمی شاعر ماهر احمد حمدی بك افندی طرفندن امینمزك ارتحالنده شو تاریخ بلیغ تنظیم بیورلدی :

ادیب نکته‌دان میر امین وقت جوانیده
همایی مخلصیله ایلشیدی صیت وشان احراز

هزار طبع شوخی کلشن بزم احباده
اولوردی آتشین الحان ایله هردم ترنمساز

آکا مشهود ایدی هر لحظه روی شاهد معنی
خدا قیلمشیدی ذاتن محرم خلوتسرای راز

فروغ آفتاب عشق فیض قابلیتله
آنك مرآت قلب صافنه اولمشدی عکس انداز

قیلوب تلقین اسرار سخن اطفاله مکتبده
ایدردی آنلری هپ آشنای شیوهٔ اعجاز

فقط الدن قاچیردق چونکه ناکه بلبل روحی
اوچوب لاهوته اولدی مرغ قدسیلرله همآواز

یازوب برقطعهٔ دلسوز حال احتضارنده
دلیل قوت ایمان پاکن ایلدی ابراز

کوتوردی نعش رحمت نقشنی احباب واخوانی
سعادتخانه سندن قبره دك ال اوزره بالاعزاز

بزی غیبو بتی هیئتجه الحق ایلیور نالان
همان صبرجمیل احسان ایده مولای بی انباز

اولورظن ایتمه هرعصرایچره ز یب عالم امکان
مقدس بویله بر رند ظریف معرفتپرداز

ادای وصف ذاتی خیلی تفصیل ایستری حدی
چه سود ایتمکده درحال اقتضای صورت ایجاز

دیدی پابستکان دام کثرت بویله تاریخن
همای آسمان وصله طوغری قلدی باق پرواز

۱۳۰۱

بزده روح امینه قطعهٔ آتیه ایله عرض تبجیل ایلرز :

شعرك کبی عالی ایدك ای فخر ادیبان
جنتده ده شاعرلر ایله غرفه نشین اول
دنیاده ادب نامنی آکدقجه لسانلر
تعظیم ایله تکرار اولنور نامك امین اول

بز بویله بر قاچ سوزله مرحومه قارشی حقیقةً ایفای وظیفهٔ تکریم ایتمش اوله میز . زیرا غزته مزی اوقویانلرك خاطرنشانی اولمق لازم کله جکی اوزره چکنلرده مدافعهٔ ناموسی اوغرنده شهید اولوب کیدن کنج عبدالرحمن بك ایچون بیوك بر مرثیهٔ دلسوز یازان بزم بحیتلی امین ایدی .

شاعر مرحومك بعض آثار مقبوله سی غزته مزك قوللکسیونلریله منتخباتمزده موجوددر . البته نشر اولنمامش برخیلی آثاری دها واردر . بونلری برادرعالیسی علی بك افندی ایله سائر اقرباسی جمع ایده رك کوزل برمجموعهٔ مخصوصه وجوده کتیررلر ایسه کندیسنك روح علیین مکانی و بالجمله ادبیات عثمانیه محبانی شاد ایتمش اولورلر .

بوخدمت هیئت تحریریه مزه دخی حواله ایدیله جك اولسه کمال اخلاص ایله ایفا و شاعرك محترم نامی برقات دها ابقا اولنور .

جناب شاعر آفرین حضرت امینك روحنی آرزو ایتدیکی قدر اعلا و مملکتمزده

کندیسنه خلف اوله بیله جك برچوق شاعرلر
پیدا ایلسون !

سکا ایمانله واصل اولدی امین
آنی یارب معزز ایت آمین

معلم ناجی

—o—

✻ خوشه چینی ✻

تداوی هدام

هدام عربجه ده دکز طوتمسی یاخود
دکز بولانتیسی دیمکدر . دکز سیاحتنده
بولنانلرك رعنا معلوملریدرکه بعض اشخاص
دکل بیوك فورطنه لرده عادتا خفیف صا-
لنتیلرده بیله مضطرب اولورلر . هیچ بر
شی کوره مزلر . متمادیاً غثیان وقی ایله
امرار وقت ایدرلر . بوحاله علاج اولمق
اوزره نه لر یاپمزلر ؟ لیموناطه ، قهوه ،
قونیاق ، چای ، نانه صویی حاصلی معده یی
بردرجه یه قدر تسکین ایتمك ایچون هر
شیئه مراجعت ایدرلر . بیچاره لر ینه افاقت
بوله مزلر .

عالم ترقیده اخیراً بوکاده برچاره بولمشلر
در . هرسیاحتده دوچار هدام اولانلر
دوقتور فیلیپ ونسانه بعدما پك منتدار
قاله جقلردر . بوذات کونار پوسته قومپا-
نیه سی واپورلرنده خدمت طبابتله مستخدم
مدر . اثنای سیروسفرده واپور یولجیلرینك
قسم اعظمنك هدام ایله مضطرب اولدقلرینی
کوردکجه حیتلی دوقتور آنلردن زیاده
متأثر اولور وعادتا کیجه سنی کوندوزینی
هدامه بر تداوی کشف ایتمکله امرار ایدر-
دی . اما بو اثناده یولجیلری تداوی ایتمزمی
ایدی ؟ غیرتلی دوقتور الندن کلدیکی وحذا-
قتنك کفایت ایتدیکی مرتبه بیچاره یولجیلرینی
تداویدن کیروده طورمز ایدی . معلوم آ !
« انسانك الندن هیچ برشی قورتلمز » دیرلر .
بنجه همان همان صحیح برسوزدر . دوقتو-
رك الندن دوشوندیکی علاج ده قورتلدی .
بولدی . کشف ایتدیکی اصولی برقاچ
یولجیلرده تجربه ایتدی . جمله سنه شفابخش
اولدی . شمدی سز دوقتورك یرنده اولسه-
کز کیم بیلیر نه قدر قولتقلرکز قبارر ایدی ؟
فی الواقع دوقتورك ده قولتقلری آز قبار-
مدی دکل پك چوق قباردی .

افتخار ایتدکجه ایتدی . سوار اولدیغی
واپور نره یه اوغرادی ایسه اعلان ایلدی .
جمعیات طبیه یه راپورلر کوندردی . هر
طرفدن طبیبلر قوجه دوقتور فیلیپك تداو-
یسنی تجربه ایتدیلر . هپسی موافق بولدیلر .
دیرکن فنی رساله و غزته لر بوکوزل کشفی
یازدیلر . بزده پارسدن هر پوسته کوندر-
لمکده اولان رساله لرده کوردك . یازه لم ده
سزده کوریکز . بلکه کنج دوقتورلر-
مزده تجربه ایدرلر . هم ده ایتملیدرلر آ !

طبده مورفین تعبیر اولنور بر علاج
واردر . بیلیرمیسکز ؟ بیلمزسه‌کز سزه
تعریف ایده‌لم . مورفین آفیوندن استحصال
اولنان بر جسمدر . عادتا بیاض توز کبی
برشیدر . اما پك شدتلی، پك تهلکه‌لی بر
علاجدر . دوقتور واجزاجیلردن بشقه
کیمسه‌نك النه آلمسی جائز دکلدر .
طبیبلرك بعض احوال وامراضده برنجی
مراجعت ایتدکاری مبارك بر علاجدر .
مع مافیه استعمالنی بیلمینلر ایچون بر سم
قاتلدر .

ایشته هم مبارك هم مهلك اولان
شو علاجدن ایکی اوچ سانتیغرام قدر
آلوب (دقت ایدیبومیسکز ؟ بر بغدای بیله
دکل . زیرا بر بغدایی اجزاجیلر بش
سانتیغرام اولمق اوزره عد وقبول ایدرلر)
براز صو یك ایچنده حل ایله . فقط مور-
فین صوده خصوصیله صغوق صوده
همان حل اولمدیغی ایچون صو یی یا
ایصتملی یاخود ایچنه براز خالص اسپرتو
قاریشدیرملی . بعده موسیو پراواسك
ایجاد کرده‌سی اولان درجه‌لی شیرینغه‌نك
ایچنه آلدقدن صکره تحت الجلد شیرینغه
ایتملی .

موسیو فیلیپ و نسان بو اصول ایله
واپور یوجیلرینی هدامدن قورتارمشدر .
غریبدرکه بعض یوجیلر بردفعه بوتداوییی
کوردکدن صکره دکز طوتمسندن الی الابد
قورتولمشلردر .

مومی الیه یوجیلری دکز طوتوب
قی ایتمکه باشلادقلری صره‌ده مورفینی
شیرینغه ایدردی . آرتق بوندن صکره
فورطنه نه‌قدرشدتلی اولورسه اولسون
یوجیلرده آرتق نه باش دونمسی وارنه‌ده
قی وغثیان .

بالاده تعریف ایتدیکمز اصول حکیم
اولمیانلر ایچون برازدکل پك کوچ و بردر-
جه‌یه قدرده تهلکه‌لیدر . فقط بر دوقتور
ایچون جلدك آلتنه مورفین شیرینغه ایدی
ویرمك سلام ویرمك قدرقولای برشیدر .
بناءً علیه هرکس بو تداوییی اجرایه
قالقشمیوب بردوقتوره مراجعت ایتملری
الزمدر . شوخوشده هر وقتکی قارئلرمدن
زیاده نقل ایتدیکمز رساله‌لری اوقومامش
بولنان دوقتور افندیلرك ممنونیتنی موجب
اوله‌جغنده شبهه‌م یوقدر .

محمد جودت

—ه—

لطائف

یهودیلر نظرنده دهشتلیجه کورینه بیله-
جك قالب قیافت اصحابندن برذات بر یهودی یه
اولان بیلمم نه قدر بورجنی ویرمز، بیچاره
موسوی یی اوزر طورر ایمش .

یهودی نره‌یه مراجعت ایدرسه ایدر ·
مدیونی ادای دین ایچون تضییق ایتدیرر ·
بورجلی کرکی کبی قیزار · یهودی‌یی تحری‌یه
باشلار · بورده زواللی‌یی تنها برمحلده
قیصدرمزمی ؟ حریفی کورنجه یهودیده
بت بکز کول کسیلیر · بورجلی ، یهودینك
شدتله اوموزندن یاقه‌لایه‌رق قهرمانانه
برطور ایله دیرکه :

— سنی قورمساق‌سنی ! الك صکره
المه بچدکمی ؟ شمدی سنی برك دیبنه بچیره‌
جکمی ؟

یهودی لرزان لرزان شو کلمه‌لری تلفظ
ایده‌بیلیر :

— بندن نه ایسترسکز سلطانم ! نه !
... نه ایسترسکز ؟

مدیون دیرکه :

— سندمی چیقار دییورم ! شمدی
جانکی چیقاره‌جغم !

یهودی لرزش خائفانه‌یی آرتیره‌رق
کوج حال ایله قوینندن سندی چیقارر ·

مدیون شو امری ویرر :

— یوت شو سندی یوت ! کیدی !

· · · · ·

یهودی نه یاپسون ؟ برحال ایله سندی
یوتار ·

بو وقعه‌دن برقاچ کون صکره مدیون
بورجنی‌ده ادا ایدر ·

برمدت صکره بزم ذاته ینه پاره لازم
اولور · یهودی‌یه کیدر · استقراض
ایدر · برسند تنظیمی لازم کلیر · اوزمان یهودی
سند خورده شو رأیده بولنور :

— ینه یوته‌جق دکلی‌یم افندم ! باری
بودفعه شو سندی برکاغد حلواسی اوزره ینه
یازدیره‌لم‌ده · · · · · ·

—o—

متنوعه

(قولبر)

ياخود

« بردولتك اصلاح امور ماليه‌سی »

« مرامك الندن هيچ برشی قورتلمز » ديرلر . نه قدرطوغری برسوزدر ! حكمی ايسه برچوق وقوعات ايله ثابتدر . بعض شيلر واردركه حصولی بادیٔ نظرده محال ظن اولنور . حالبوكه انسان اوشيئك حصولنی جداً امل ايدينور ايسه او محالی ممكن صورتنه تحويله دخی مقتدر اولور .

اون دردنجی لوئی‌كه « بيوك لوئی » عنوانيله دخی سر فراز اولمشيدی حقيقةً فرانسه‌نك الك بيوك قرالی اولديغی آثار يله ثابتدر . انجق بر حكمدار عالی تبارك آمال وافكار ينی موقع اجرايه قويمق ايچون او حكمدارك آرزو وغيرتنه بحق تطبيق حركت وهمت ايده‌جك وكلا ومأمورين ايستر . بيوك لوئی اكر مقتدر آدملره مالك اولمسه وبو آدملر الدن كلان غيرت وهمتی صرف ايتمسه ايدی اون دردنجی لوئی زماننده فرانسه‌نك نائل اولديغی اصلاحات وترقياته امكانمی تصور اولنه بيلور ايدی ؟ اوزمانكی فرانسه وكلاسی ميانده بالخاصه قولبر مشهوردركه فرانسه ماليه‌سی عادتا باتقين برحالده ايكن ماليه‌يی حقيقةً احيا ايتمشدر .

قولبردن اول فرانسه امور ماليه‌سی فوكه اسمنده بر ناظرك النده ايدی‌كه بوذات اوزمانلر فرانسه‌ده سائر ناظرلرك ياپديغی كبی يالكز كندی كيسهٔ ثروتنی طولديرمغه چاليشه‌رق فرانسه ماليه‌سنی اصلاح دكل برقاتدها دوچار ضعف ايلمشيدی . فوكه زماننده فرانسه خزينه‌سنك واردات عموميه‌سندن اوچده ايكيسی ديون فائضلرينه ويريلوب يالكز اوچده بر يسی دولتك مصارف عموميه‌سنه قارشولق اولمق اوزره الده قالور وحالبوكه مصارف عموميه‌يی تسويه ايده‌بيلمك ايچون اشبو برثلثك ايكی مثلندن زياده اقچه‌يه لزوم كوريلور ايدی . قولبر ماليه ناظری اولدقدن صكره ايسه فرانسه بودجه‌سنده مصارفی تسويه ايده‌جك واردات دخی مقيد اولديغی كبی ديون عموميه‌نكده چارهٔ تسويه‌سی تنظيم ايدلمش وشو عقلاره حيرت ويره‌جك موفقياتی ايله قولبر دولتنه وطننه الك بيوك خدمت ايدن اعاظم ميانه داخل اولمشدر .

*
* *

قولبر ۱٦۱۹ سنهٔ میلادیه‌سنده فرانسه‌ده رهیمس شهرنده تولد ایتمشدر . باباسی برچوقه فابریقه‌جیسی ایدی . انجق صکره‌لری کندیسنك بیوك بر دولت آدمی اولمسنه شوپس پایه‌لکنی لایق کوره‌میه‌رك قولبر کویا آبا واجدادینك اسقوچیاده غایت اسکی بر اصیل فامیلیایه منسوب اولدیغنی ادعا ایلمشدر . قولبر قدر بیوك بر آدم ایچون آبا واجدادینك کشی زاده‌لکندن شان وشرف ارامق شمدی بزم ایچون موجب استغراب اولورسه‌ده او زمانلر فرانسه‌ده اصیل اولمیانلرك عقلی فکری هنری معرفتی نه قدر بیوك اولورسه اولسون مناصب عالیه‌ده هیچ بر شان وشرفی اوله‌میه‌جغندن قولبر ایچون شو ادعایی معذور طوته‌بیلورز .

۱٦٤۸ سنه‌سنده یکرمی طقوز یاشنده بر کنج آدم اولدیغی حالده فرانسه‌نك باش وکیلی دیمك اولان له‌ته‌لیه‌نك خدمت کتابتنه تعیین اولنه‌رق براز خدمت ایلدکدن صکره او زمانلر فرانسه‌ده قرال ثانی مرتبه‌سنده نفوذ واهمیتی اولان قاردینال مازارینك مدیر اموری تعیین اولنمشیدی .

قولبر قاردینال مازارینك مشوش اولان امور مالیه‌سنی او قدر کوزل اداره واصلاح ایلدی‌که قاردینالك الك زیاده مظهر اعتمادی کندیسی اولدی . بناءً علیه مازارین اولوم یتاغنه دوشدیکی زمان قرال اون دردنجی لوئی‌یه فرانسه‌نك اصلاح قبول ایتمز ظن اولنان امور مالیه‌سنی اصلاحه بحق مقتدر بر آدم تصور اولنه‌بیلور ایسه او دخی قولبردن عبارت اوله‌جغنی عرض وتوصیه ایلدی . بناءً علیه ۱٦٦۱ سنهٔ میلادیه‌سنده فوکه مالیه نظارتندن طرد اولندیغی زمان « مفتش عمومی » نامیله مالیه نظارتی قولبره احاله اولندی .

*
* *

بر دولتك الك بیوك ضرورت مالیه‌سی واردات خزینه‌سنك آزلغندن نشأت ایلمز . بورجنك چوقلغی دخی ضرورت مالیه‌یی چاره‌سز بر درد حالنه قویمز . مصارفده‌کی کثرت بیله احتیاجات خزینه‌یی حال اشکاله دوچار ایتمز . الك بیوك فنالق هر بری باشلی باشنه بر مسئله دیمك اولان شو مسائل ثلثه‌نك یکدیکری اره‌سنده بر نسبت بولنه‌مامسندن تولد ایدرکه اصلاحات مالیه دخی ایشته او نسبتی بولدیره‌بیلمکدن عبارت قالور .

بر دولت ایچون « ثروت » دینلان شی فنون اقونومیقه‌جه « ثروت عمومیه » دینلان شیدن عبارتدر . ثروت عمومیه اهالینك زنکینلکیدر . ملك معمور اولور ملت زنکین بولنور ایسه خزینهٔ دولت

دخی زنکین اولور . نصل که مرعاسی بول اوت ایله زنکین اولان وقویونلرینك ممه‌سی سوت ایله مملو بولنان چوبانك ده ماندیره‌سنده سوت غنی و کیسه‌سنده پاره چوق اولور .

بو مطالعات شمدی بزم ایچون بدیهیات درجه‌سنده قولای شیلردن عبارت کورینور ایسه ده قولبر زماننده افکار بالکلیه بشقه اولدیغندن شو یولده‌کی مطالعاته فعلاً ومادةً حکمی قابل تطبیق اولمیان خیالات نظریله باقیلور ایدی .

هله قولبر « وارداتی ارتدیرمق ایچون مصارفی چوغالتمق لازم کلور » و « بو کون فرانسه وارداتنی تزیید ایچون ینه بو کون فرانسه وارداتنی آزالتملیدر » کبی کندی قواعد اساسیه‌سنی میدانه قویدیغی زمان افکار ینه هرکس کولمش ایدی .

احتمال که شمدیلك بو مطالعه‌یه بزم قارئلرمز میاننده دخی کولمك درجه‌سنده نظر استخفافله باقانلر بولنه‌بیلورلر . لکن قولبر قواعد مذکوره‌نك تطبیقاتنه دخی کیریشه‌رك نتایج مثمره‌سنی ارائه ایله اثبات مدعا ایلمشدر . یعنی چوبانك ماندیره‌سنی زنکین ایتمك ایچون اول باول مرعاده اوت حصوله کتورمك اوزره مصارف اختیار ایدرك قویونلرك قدرت بدنیه‌لرینی اکمال ایچون دخی بر زمانه قدر آز سوت صاغمق طریقنی بالالتزام هم مرعایی معمور وهم قویونلری تندرست ایلدکدن صکره ماندیره‌یی زنکینلندیرمك نتیجه‌سنه واصل اولمشدر .

*
* *

قولبرك کرك قاعده‌یی کرك مثالی فرانسه‌نك امور مالیه‌سنه نه وجهله تطبیق ایلدیکنه عطف نظر دقت ایلیه‌لم :

کندی زماننه کلنجه‌یه قدر فرانسه داخلنده یوللر منتظم اولمدیغندن حوایج عامه‌دن اولان شیلرك مصارف نقلیه‌سی فیئاتلرینك غلاسنی موجب اولور و بو ایسه اهالینك متصرفانه کچینه‌مامسنی و بناء علیه فقر وضرورتنی استلزام ایلر ایدی .

کذلك قولبر زماننه کلنجه‌یه قدر فرانسه‌ده صنایع داخلیه هیچ بر حمایه کورمدیکندن اسکیدنبری موجود اولان صنعتلر دخی محدود درجه‌سنه کلمکله اهالینك محتاج اولدیغی شیلرك اغلبی ممالك اجنبیه‌دن جلب وادخال اولنور ایدی .

قولبر زماننه کلنجه‌یه قدر و یرکولر اهالی اوزرینه نصل اولورسه اولسون طرح ایدیلی و یره‌رك طرح اولنان مقادیرك متناسب وغیر متناسب اولدیغنه دقت بیله ایدلمکسزین همان تحصیللری ایچون اهالی تضییق اولنور ایدی .

قولبر زماننه کلنجه‌یه قدر مصارف خصوصنده مصارفك مقیدی غیر مقیدندن

فرق اولنمقسزین هر اولور اولمز یرلره پاره لر صرف ایدیلور واصل پاره صرفی لازم کلان یرلر ایچون ضرورت الو یردکجه استقراض طریقنه مراجعت قلنور ایدی ·

قولبر بو حقایقک کافه سنی اون دردنجی لوئینک نظرگاه دقت و اهمیتنه عرض ایلیه رک لوئی زادکان و کبارک هیچ بر دیه جکلری قالماق اوزره اول باول فرانسه سرایلرینک مصارفنی تعدیل و تنظیم امرینی ویره رک بونی متعاقباً قولبر دولت نامنه اجراسی کبارک ملتزمی اولان بر طاقم عادات مسرفانه یی دخی قالدیروب شو صورتله مصارفدن نه مقدار شی تنزیل اتمش ایسه انک بر مقداری نسبتنده ویرکوی اهالی یی تنزیل ودیگر مقداری نسبتنده دخی امور نافعه یی تزیید و تکثیر ایلدی ·

ایشته شو مختصر فقره نک دلالتندن آکلاشلمش اوله جغی اوزره قولبر هم مصرفی آرتدیرمش هم مصرفی اکسیلتمش هم وارداتی آرتدیرمش هم وارداتی اکسیلتمش اولمق کبی یکدیکرینک ناقض و منقضی اولان شیلری موقع امکان واجرایه قویمش اولدی · شوقدرکه آزالتدیغی مصارف بالاخره تکثیر وارداته خدمت ایتمیه جک مصارف بیهوده اولوب چوغالتدیغی مصارف ایسه وارداتی تکثیره خدمت ایده جک مصارف اولمغله بو حال من جهة وارداتی آرتدیرمق دیمک ایدی · کذلک معاملات واقعه سندن آرتدیره بیلدیکی اقچه درجه سنده ویرکولری تنزیل ایتمکله خلقک بار تکالیفنی دخی خفیفلتمش اولدی ·

* * *

خلقک بار تکالیفنی ویرکونک تنزیلندن زیاده تخفیف ایدن شی قولبرک انشا ایتدیردیکی یوللر اولمشدر · یول اولمامق ومصارف نقلیه فیئات اشیایه منضم اولمق حسبیله هرکس بش غروشلق شیئی یدی بچق غروشه تدارک ایدر ایکن یوللر آچلمسی اوزرینه اهالی مصارف واقعه سندن یوزده اللی نسبتنده بر تصرف حصوله کتورمش اولدی · بوکا مقابل فرانسه نک وسطنده کی ولایتلرده حصوله کلان محصولات زرعیه یی سواحلنده کی ولایتلره نقل ایدوب صاتمق ممکن اوله مامغله ساحل اولان یرلرک حوایج ضروریه سی کاملاً ممالک اجنبیه دن کلور ایکن یوللر سایه سنده ولایات وسطی محصولاتی سواحله قدر اینه رک هم سواحل اهالیسی اوجوز اشیا تدارکنه وهم ده وسط اهالیسی محصوللرینی صاته بیلمکه باشلادیلر · دیمک اولدیکه یوللر فرانسه نک ولایات وسطاسی اهالیسنی هم محتاج اولدقلری اشیایی قولایجه تدارک وهم ده کندی محصوللرینی قولایجه فروخت ایده بیلمک

کبی واردات و مصارفك ایکیسنجه دخی
کارلی چیقاردی ٠

قولبر مصارف نقلیه‌نك تهوینه اوقدر
بیوك اهمیت ویرر ایدی‌که « نقل مسئله‌سی
اشیانك نفاستنی آرتدیرمدیغی و بناءً علیه
قیمتنی تزیید ایتمدیکی جهتله بو یولده نه‌قدر
مصرف ایدیلورسه هپسی هبادر ٠ بناءً
علیه نقلیات خصوصنده اهونیت هانکی
جهتده ایسه مصارف کلیه‌یه وابسته بیله
اولسه اواهونیتی استحصال ایچون الك
بیوك مصارفی کوزه الدیرملیدر ٠ زیرا
بومصارف اولکیسی کبی بیهوده اولمیه‌جغندن
قورقه‌جق قاچنه‌جق مصارفدن دکلدر »
دیر ایدی ٠

ایشته بو مطالعه‌نك اون دردنجی
لوئی‌یه دخی ویرمش اولدیغی جرأت
اوزرینه ١٦٦٦ سنه‌سنده لانکه‌دوق
قنالنك انشاسنه باشلاندی‌که طولی ایکیوز
قرق کیلو مترو عرضی یکرمی وعمقی ایکی
مترو اوله‌رق یوز باب دخی اقلوزی (یعنی
صولری حوض کبی شیشیروب حبس
ایده‌جك قپولی قنطره‌لری) اولدیغی حالده
تمام اون یدی سنه مدتده وجوده کله
بیلدی ٠ بوقنال اطلس دکزینی اق‌دکز
ایله برلشدیروب فرانسه جنوب طرفلر یله
شمال طرفلری اره‌سنده‌کی تجارته او قدر
بیوك بر خدمت ایلرکه مصارف نقلیه‌جه
موجب اولدیغی اهونیتدن ماعدا تجارت
اجنبیه ایله دخی رقابته یاردیم ایتدیکی
ایچون فرانسه‌نك اسباب احیاسندن بریسی
اولمشدر ٠

* * *

پاره قازانمق ایچون پاره صرف ایتمك
ودولتی زنکین ایتمك ایچون اهالی‌یی زنکین
ایتمك قولبرك اوقدر التزام کرده‌سی ایدی‌که
اهالی‌یی یالکز اوجوز چکندیرمه‌نك چاره‌
سیله بحق زنکین ایتمك ممکن اوله‌میه‌جغی
درکار بولنمسی اوزرینه خلقه پاره دخی
قازاندیرمق یولنی توسیعه باشلادی ٠

بومقصده وصول ایچون حکومت
حسابنه برطاقم فابریقه‌لر تأسیس ایلدیکی
کبی صنعت صاحبی اولدقلری حالده توسیع
عملیاته کافی اقچه‌سی اولمیانلره دخی بلا
فائض اقچه ویروب ایشلرینی توسیع
ایتدیرر ونه زمان بونلر بورجلرینی تسویه‌یه
اقتدار حاصل ایدرلر ایسه اقچه‌یی‌ده او
زمان استرداد واستحصال ایلر ایدی ٠

بوصورتله صنایع داخلیه‌یی اویاندیره
بیله‌جکنی عقلی کسر کسمز « اصول حمایه »
دیه برقاعده دها چیقاردی ٠ بواصول
حمایه صنایع داخلیه‌یی صنایع اجنبیه ایله
رقابتدن محافظه وحمایه ایتمکدن عبارت
اولوب بو مقصده وصول ایچون دخی
خارجدن فرانسه‌یه ادخال اولنه‌جق امتعهٔ

اجنبیه‌یه زیاده کمرك رسومی وضع ایدر.
وفرانسه امتعه‌سنه ایسه بالکلیه کمرکدن
معافیت درجه‌سنده سهولتلر کوسترر
ایدی .

بناءً علیه اجنبی امتعه‌سنی فرانسز
امتعه‌سندن دها نفیس بولوب‌ده زیاده
پاره و یرمکی کوزه الدیرانلر او پاره‌نك
فضله‌سنی کمرك رسمی اوله‌رق ینه دولته
و یرمش اولیورلر ایدی . اهالی ایسه
فیئاتجه اهونیتدن طولایی کاملاً امتعهٔ
داخلیه‌یه رغبت ایلدکلرندن کیسهٔ ملتدن
ممالك اجنبیه‌یه اقچه چیقمز اولدی .
خلقك صرف ایلدیکی اقچه ینه خلق میا-
ننده برکیسه‌دن چیقار ایسه دیکر ینه کیرر
ایدی .

* * *

دیون موجوده ایچون قولبرك بولدیغی
چاره توحید دیون مسئله‌سی اولدی . انك
زماننه کلنجه‌یه‌قدر فرانسه‌نك برچوق مناسبتلرله
عقد اولنمش درلو درلو بورجلری اولوب
بونلردن بعضلرینك فائضلری افحش بعضلرینك
فاحش و بعضیلرینك اهون اولمسیله شو اطراد-
سزلغی اول باول اورته‌دن قالدیرمق ایچون
نه‌قدر دین وار ایسه توحید وفرانسه خزینه-
سنك تحملی درجه‌سنده برفائض تعیین ایلدی .

اشبو توحید دیونك جهت جهت فائده-
لری کورلدی . زیرا توحید زماننه قدر
داینلر فرانسه‌دن اله‌جقلری خصوصنده
اصلاامین اوله‌مدقلرندن عادتا مرابحه‌جیلر
کبی فاحش فائض امیدنده کندیلرینی حقلی
بولورلر ایدی . کرك دیونك رأس‌المالاری
تأدیاتنجه وکرك فائضلرینك اعطاسنجه کلی
برده سرقت یولی اولوب بعض مالیه ناظر-
لرینی قرالدن دها زیاده دبدبه ودارائله
یشاتمغه کافی اولان بویولی دخی قولبر توحید
دیون اصولی ایله قپاتدی .

هله معاشات ومبایعات وتأدیات سا-
سائره‌سنجه التزام ایلدیکی انتظام مصارفك
آزالمسنه بالطبع اوقدر بیوك یاردیم ایتمش
ایدی‌که فرانسه خزینه‌سنده بردقیقه پاره
ایلشمز ایکن ادخار نقوده بیله امکان بولنور
اولدی .

قولبرك بودرجه‌لره‌واران انتظام اداره-
سی برطاقم کبارك سایهٔ ارتکاب و یاسفاهتنده
بول بول پاره قازانمغه الشمش بولنان بر
صنف پارس خلقنی دلکیر ایدر ایسه‌ده
فقرا واصناف قسمی و باخصوص ولایات
اهالیسی بر زمانك ضرورت عمومیه‌سی
شمدی مبدل برکت و مبذولیت اولمسی مجرد
قولبرك ثمرهٔ اصلاحی اولدیغنی تصدیق
ایدرك متشکر قالشلردر .

* * *

قولبرك باشلامش اولدیغی ایش اویله
بك آز برزمان ایچنده ثمره‌سنی اورته‌یه قو-

یه بیله‌جك قدر ساده برشی اولمامقله برابر کنـدیسی هر امـوری چالشقان وناموسلی آدملره کوردیردیکندن وبو آدملری ایسه هپ فقرا طاقمندن انتخـاب ایلدیکندن بش التی سنه ظرفنده فرانسـه‌یی برافلاسدن قورتار- مغه موفق اولمشیدی ·

بناءً عـلی ذلك اون دردنجی لـوئی ۱٦٦۹ سنه‌سنده فرانسه حربیه نظارتنی دخی قولبرك ید اداره‌سـنه تسلیم ایلدی‌که بوندن مقصد یالکز فرانسه‌نك قوهٔ حربیهٔ بحریه‌سنی اصلاحدن عبارت اولمیوب تجا- رت بحریه‌یه دخی وسعت ویرمك ایدی ·

قولبر ایسـه بو ایکی مقصدك ایکیسنده دخی موفق اولدی · اصول حمایه سایه‌سنده فرانسه تجارت خارجیه‌سـنی اولکیدن بر برقاچ قات توسیع ایلدیکی کبی دونanmasını ده بر قاچ قات توسـیعه موفق اولدی · حربیه ناظری اولدیغی زمان فرانسه‌نك طوپی اللی قطعه قدر جنك کمیسی موجـود ایکن اوچ سنه ظرفنده بونلرك مقداری یوز یتمش التی قطـعه‌یه بالغ اوله‌رق براً اعداسـنه غالب اولان فرانسه بحراً دخی غلبه‌یه باشلادی ·

نه غریب شـیدرکه شجیـع جنراللری غـیرتلی آمـیراللری مظفر ایدن ذات دخی امور مالیه‌ده ماهر برقولبر اولدی! · · · ·

حسن اداره‌سایه‌سنده‌الده پاره اولنجه قولبرك یاپمیه‌جغی ایشمی اولور؟ قولبر فنون ومعارفی دخی حمایه وترویج ایلدی · فنون شتایه عائد اوچ درت باب آقادمیالر تشکیل وارباب معارفی تشویق ایدرك فرانسه‌نك فالبیت علمیه‌سـنی دخی جهانه تسلیم ایتد- یردی ·

*
* *

ایشته بوقدر خدمات مشکوره ایله قو- لبر یکرمی سنه‌دن متجاوز دولته ملته خد- مت ایدرك نهایت ۱٦۸۳ سنه‌سنده وفاتی وقوعه کلمشیدی · زکورت وحتی بطاق اولان فرانسـه‌یی زنکین ایدن اوعاقل آدم کنـدی ثروتنی دخی آرتدیروب وفاتنـده اون میلیون فرانق ثروت ذاتیه‌سی اولدیغی شایع اولمغله پارس اهالیسی بوحالی قولبرك ارتکابنه حمـل ایدرك جنـازه‌سی حقنده انواع حقارتلرده بولنمشلر ایدی ·

حالبوکه قولبر مرتکب بر آدم اولسه ایدی بلکه بوقدر زنکین اوله‌مز ایدی ·

کندیسـندن اول فرانسـه‌ده اوقدر مرتکبلر ظهور ایلدیکی حالده هیچ بریسی بوقدر میلیونلری جمعه موفق اوله‌مامشـلر ایدی · مؤخراً تاریخ اثبات ایتمشدرکه قولبر هیچ بر مأموریتنـده هیچ بر ایشـنده حبهٔ واحده ارتکاب ایتمیوب فقط ارباب غیرتی تشویق ایچون ثروت ذاتیه‌سنی دائماً مشار- کت صـورتیله ایادئ مسـاعی‌یه تسـلیم ایتمکله ایشـته بو صورتله هم اورتاقلرینی

زنكين ايتمش وهم ده كنديسى زنكين اولمشدر ٠

ره يمس شهرى كندى اولادندن فرانسه يى احيا درجه سنده آثار موفقيت كوستر مش اولان بو ذات عالى قدره كچن ١٨٦٠ سنه سنده مكلف بر هيكل ركزيله اثبات آثار قدر شناسيده بولنمشدر ١٨٤٦ سنه سنده قولبرك اجرا آت عظيمه سنه مخصوص مكمل بر تاريخ يازلديغى كبى ١٨٥٦ سنه سنده دخى مومى اليهك صورت اجرا آتى حقنده تدقيقات عميقهٔ تاريخيه يى حاوى محاكه لى براثر دها وجوده كلمشدركه اولكيسى موسيو قله مان وايكنجيسى ژو بلونك انفس آثارندن عد اولنمشدر ٠

احمد مدحت

—o—

فنيه

آلات فنيه

« ١ »

ـ بر حكيمك مأخذ حقيقيسى ـ

طبيعيون حكمادن تدقيقات فنيه سيله انظار حيرتى جلب ايدن بر ذاته كتابخانه سنك زيارتنه مساعده ايتمسى رجا ايلشلر ٠ حكيم هرنه قدر وادئ امتناعه صاپوب قورتلق ايستمش ايسه ده رجايى ايدن ذاتك الندن قورتلق ممكن اوله ميه جغنى كورنجه اقامتكاهنه قدر برابر كلسنه مساعده ويرمش ٠

حكيمك اقامتكاهنه كلدكلرى زمان اوفاجق بر طولاب ايچنده قرق اللى پارچه قدر كتاب بولنمغله زائر بونجه نشريات فنيه نك بالكز شو طولابدن چيقار يله بيلمسنه احتمال ويرميجه حكيم ديمشكه :

— مراجعت ايلديكم كتابلر بونلر در ٠ نشرياتم ايسه بونلردن اقتباس صورتيله وقوعبوله جق اولسه ايدى انظار اهميت ورغبتى قازانمغه موفق اوله مز ايدم ٠ نشرياتمك مأخذى دخى شوراسيدر ٠

ديه زائرى بر اوطه يه كوتورمش ٠ اوراده كرك انسان وكرك حيوانات سائره قديدلرى اولمق اوزره برچوق كميكلر و بر خيلى ده تبخير اولنمش تازه نعشلر و برچوق اوتلر چيچكلر الحاصل مواليد طبيعيه دن على قدر الامكان مكمل بر طاقم كوريلوب بر راف واتك التنده كى ماصه اوزرنده دخى برچوق آلات فنيه موجود ايمش ٠

حكيم اشياى مذكوره يى زائره كوستر دكدن صكره ديمشكه :

— هر زمان مطالعه وتدقيق ايله اوغراشديغم كتاب آنجق كتاب طبيعتدركه بعض صحايف وسطورى ايشته شو موا ليددر ٠ كتاب اوقويانلر كوزلك وخلال كبى شيلر استعمال ايتمزلرمى ؟ بن ده شو

خرده بینلری او پهلری [*] کوزلك مقامنده
استعمال ایدرم . شو بچاقلو چاقیلر بیزلر
جیمزلر بنم خلاللرمدرلر .

خواجه تحسین مرحومك کتاب
طبیعتی صورت تصویرینه نسبتله بزم حکیم
اجزای موالیدی کتاب مذکورك صحایف
وسطوری عد ایتمکده خطا ایتمش اوله بیلور .
زیرا خواجه مرحوم دها جمعیتلی اولمق
اوزره دیمشدرکه :

کتاب عالمك اوراقیدر ابعاد نامحدود
سطور حادثات دهردر آثار نامعدود
باصلمش دستگاه لوح محفوظ طبیعتده
مجسم لفظ معنیداردر عالمده هرموجود

بوحاله کوره اجزای موالید ثلثه یه
کتاب طبیعتك حروف وکلماتی دیمك دها
مناسب اولورسه ده بزم حکیم طبیعی دخی
حکماً ینه بومعنادن تباعد ایتمامشدر .

« ٣ »

ـ نشریات حقیقیه ـ

بزلر من غیر حد خدمت نشریه ده
بولنیورز . بزم کبی بو خدمت نافعه ده
بولنانلرك مقداری ده جدا اولسون ایچه در .
فقط خدمت نشریه دینیلان شی عجبا حقیقتده
بزم یاپدیغمز ایشدنمی عبارتدر ؟
لسان عثمانیز هنوز یکی برلسان اولدیغی
کبی کتبخانهٔ عثمانیزده دخی یکی تشکل ایتمکده
بولندیغندن هرنوع آثاره احتیاجمز درکار-
در . بزده اولمیان شیلری مبذول اولدقلری
یرلردن اخذ واقتباس ایسه ینه برخدمت
نشریه عد اولنه بیلور . انجق بزم بوراده
ملت عثمانیه مز ایچون کوردیکمز خدمتك
عینی اوروپاده کوره جك اولسه لر او
یولده کی خدمهٔ نشریه یه عادتا « مستنسخ »
نامنی ویررلر ایدی .

السنهٔ اجنبیه دن عیناً نقل آثار ایدنلره
« مترجم » دینلورکه خدمتك بو درجه سی
مقبول اولمقله برابر اصل خدمت نشریه دن
اك بعید اولانیدر . السنهٔ فنیه دن برماده یه
دائر آثار متعدده یی اوقویوب بونلردن بر
خلاصه یاپان واوخلاصه اوزرینه کندی
مطالعات مخصوصه سنی ده علاوه ایدن
خدمهٔ نشریه یه « محرر » ویاخود « مؤلف »
دینلورکه بوخدمتك اصل نشر معارف
خدمتنه تقربی صنعت ترجمه دن زیاده در .
فقط نشر معرفت حقیقت حالده بوندن دخی
عبارت دکلدر .

فنونك تأیید ترقیاتی ایچون یوزلرجه
آلتلر ایجاد ایدلمش اولوب بر صاحب فن
اشبو آلتلر واسطه سیله اجرا ایلیه جکی
تدقیقاتك نتایجنی اوتدقیق اولنان ماده
حقنده یازلمش اولان آثار ایله بالتطبیق میدانه
قویار ایسه اصل خدمت نشر معرفتده

[*] پرتوسوزلری

بولنانلر میانه داخل اولمش اولور ․

بو تعریفدن مرامز تدقیقات فنیه‌سنی یکیدن کشف درجه‌سنه واردیران مدققین حکمایی اکلاتمق اولدیغی ظن ایدلمسون․ کشفیات فنیه زماننه قدر بتون ارباب فنونه مجهول اولان شیئی یکیدن بولوب میدانه قویمقدر که برعصر ایچنده بوقدر بهرهٔ علمی‌یه مالك درت آدم چیقارده سکز کشفه موفق اولورسه بونی بر نعمت عظیمه عدا ایتملیدر ․ شوقدر کشفیات جدیده دخی بهمه‌حال الات فنیه استعمالیله ممکن اوله‌جغی وحتی بعض کشفیاتك اول باول یکیدن بر طاقم الات اختراعنه لزوم کوستره‌جکی دخی نظراهمیتدن اوزاق طوتیله‌مز ․

بوحاله کوره ارباب مطالعه ایچون کتابلری تتبع ایتمك تزیید معلومات ایچون نه‌قدرلازم ایسه نشریات فنیه اربابی ایچون دخی ممکن مرتبه قارئلرینه یکی شیلری عرض ایده بیلمك ایچون آلات فنیه استعمالیله موالیدی تتبع اوقدر لازمدر ․ بزعثمانلی محررلری هنوزخدمت تحریریه ․ مزده بودرجه‌لرده ترقی ایده‌مدیکمزدن شمدیلك قارئلرمزه بزدن بشقه ملتلرك نتایج تتبعاتنی عرض ایلیه‌ورز ․ انشاءالله بزدن صکره کله‌جك عثمانلی ارباب فنونی مدوناتدن ایتد ـ کلری اقتباساته کندی تتبعاتی نتایجنی دخی ضم ایدرك کتبخانهٔ ملیمزی لزومی درجه ـ سنده زنکینلندیرمکه موفق اولورلر ․

« ٣ »

آلات فنیه یالکز تتبع موالیدده‌می مستعملدر ؟

بورایه قدر دوام ایلیان بحثمزده الات فنیه‌یی یالکز موالید طبیعه‌یی تتبع وتدقیقده استعمال اولنور دیه کوسترمش ایسه‌ك‌ده بوحال مقصدمزك مقدمه‌سنی قارئلرمزه کوزلجه تفهیم ایچوندر ․ آلات فنیه‌نك فنونی کرك توسیعه وکرك نشره اولان خدمتی و بو خدمتك درجهٔ اهمیتی حقنده قارئلرمزجه برمقدمهٔ فکر پیدا اولدقدن صکره بونی توسیع ایتمك قضیه‌سی غایت ساده‌لشه ـ بیلور ․

الات فنیه یالکز موالید طبیعه‌یی یعنی تاریخ طبیعی‌یه متعلق شیلری تدقیقه خدمتله قالمز ․ علوم فلکیه علوم ریاضیه والحا ـ صل منطق وفلسفه کبی علوم عقلیه ایله علوم نقلیه‌دن ماعدا همان کافهٔ علومه خدمت ایچون درلو درلو آلات فنیه ایجاد اولنمشدر ․

علوم ریاضیه‌دن علم هندسه هردعوایی بدیهیات اولیه ایله اثبات ایلدیکندن الات فنیه‌یه الك آز محتاجدر کبی وارد خاطر اولورسه‌ده نظریات هندسیه‌نك عملیاته تطبیقی امرنده پلانجته‌لر تسویه میزانلری

بارو مترولر کبی او دخی برچوق الات
فنیه‌یه محتاج قالور .

عظیم رصد دوربینلری اوقتـاتلر ربع
دائره‌لر علم هیئت وتفرعاتنك محتاج اولد-
قلری الاتدرکه بونلر ذکر اولنـان علومی
بداهت درجه‌سنده توضیحدن ماعدا غباوت
ار بابنه بیله تفهیم ایده‌بیله‌جك قدر قولایلا-
شدیررلر .

هله علوم فنیه بقیـه‌نك کرك ایضـاح
مسائل وکرك اثبات دعاوی ایچون مراجعت
ایلدیکی الات فنیه‌نك مقداری یوزلری یکوب
بیکاره تقرب ایدر . خواص الکتریقیه ایچون
مستعمل اولان التلر مبالغ کلیه ایله وجوده
کله‌جك شیلر اولوب تحلیـل ضیا ایچون
موجود اولنلری ایسه مثلا : اجرام سماویه‌دن
بر یسنك ضیاسنی تحلیلدن مواد مترکبه‌سنك
کشف و تحقیقنه دلالت کبی معجزکارانه خدمات
دقیقه وناز که‌ده بولنورلر .

علم کیمیانك ترکیباتنده تحلیلاتنده درلو
درلو التلر وما کنه‌لر مستعمل اولوب قدما
عناصری دردن عبـارت ظن ایلرلر ایکن
عناصر حقیقیـه‌نك مقـداری بونك یکرمی
مثلنه بالغ اوله‌جغنی وحالبوکه قدمانك عنا-
صر ظن ایتدکاری شیلر حقیقتده بسیط او-
لمیوب مرکب بولندقلرینی هب ذکر اولنان
الات فنیه‌نك کوستردیکی تسهیلات اوزرینه
میدانه قویمق میسر اوله‌بیلمشدر .

٤

(آلت ایشلر ال اوکنور)

صنایع خصـوصنده بوضرب مثـلك
حکمی نه قدر بدیهی واشـکار ایسه فنون
خصوصنده دخی بداهتی اول قدر مسلمدر .

سزه برآدم « بن قرنجه‌نوعندن صدا-
سز حیواناتك صدالرینی ایشیدیرم » دیمش
اولسه حریفك جنتنه حکم ایدرسکز یا؟

حالبـوکه « میقروفون » یعـنی خر-
ده‌شنو نامیله ایجـاد ایدیله‌رك کوندن کونه
اکمال ایدلمکده بولنان الت استماع واسطه
سیله حقیقةً هیچ صدالری یوق ظن اولنان
الك ساکت حیواناتك صدالری دخی ایشید-
لمـك یولی بولنمش و بو یول کـوندن کونه
توسیع ایدلمکده باشلانمشدر .

برآدم کلوب‌ده « بن قیلی قرق یارارم »
دیسه بونك براسـکی ضرب مثل اولدیغنی
بیلور ایسـه‌کزده او آدمه ایناتمقده‌ده تردد
ایلرسکز دکلی ؟

حالبوکه تشریح ار بابی النده برطـاقم
چاقیلر واردر . واو چاقیلر اوقدر انجه-
درکه همان قالینلغی قیله تشبیه اولنه‌بیله-
جك طمارلری طولانی یاروب درونلرینی
کشف خصوصنده خدمت ایدیورلر .

الحاصل ایچنده بولندیغمز شو ترقیات
فنون عالمنـدن متفننین کرامك اللرنده یالکز
کتابلر بولنوب‌ده الات فنیه مفقود اولسه

برزمانکی یونان ولاتین وعرب حکماسی
کبی طبیعیات ومادیاته دائر مباحث دخی
عقلیاتدن عبارت ایشلر کبی یالکز قوهٔ
ذهنیه ومنطقیه ایله حل ایدلمکه چالیشیلور
و بناءً علیه فنون موجوده شمدیکی درجه ـ
سنده بسط وتمهید ایله هر بری برر جهتدن
محیر عقول اولان کشفیات واختراعات
حیز حصوله وصول بوله مز ایدی .

(الات فنیه یه بزده کی رغبتك درجه‌سی)

سایهٔ معارفوایهٔ حضرت پادشاهیده
معارف عثمانیه دخی الات فنیه‌دن بالکلیه
محروم دکلدر . طبیه حربیه بحریه سلطا-
نیه کبی مکاتب عالیه‌مزده فیزیق وکیمیا
نوعندن بعض علومك تجارب وتطبیقاتی
اجرا ایدلمك اوزره برخیلی الات فنیه
اوروپادن جلب ایدلمش وعائد اولدقلری
درسلره کوره تطبیقاتی دخی اجرا اولنمقده
بولنمشدر .

خواصه کلنجه کیمیانك فن اسپنجیاری‌یه
متعلق اولان شعبه‌سنه عائد بر طاقم ادوات
اسپنجیاریه صنعتلرنجه ترقی‌یه مراقلری
اولان اجزاجیلرده بولندیغی کبی خرده‌بین
دینلان الت دخی بعض مراق صاحبلرنده
کورلمکده ایسه‌ده عثمانلی ارباب معارفی
میانده نقد جهتیله فقیر اولدیغی قدر آلت
جهتیله زنکین اولان یالکز خواجه تحسین
مرحوم کورلمشدر .

شهرمزده برخیلی کتبخانه‌لرمز واردر .
معارف ناظر عالیسی دولتلو مصطفی پاشا
حضرتلرینك موفق اولمقده بولندقلری
کتبخانه ایسه معارف عثمانیه‌نك تعمیمی
امرنده پك بیوك خدمت ایده‌جك مؤسسات
خیریه‌دن اولدیغنده شبهه ایدیله‌مز انجق
عموم ایچون برالات فنیه مراجعتکاهی
تأسیس بیوریله‌جق اولسه معارف عثمانیه‌نك
سریعاً توسع وترقیسنه او یله برخدمت
ایدلمش اولوردی‌که بوخدمت خدمات
سائره‌نك هیچ بریسنه مقیس اوله‌مز ایدی .
زیرا تتبعات فنیه خصوصنده کتابلره
مراجعتله قانع اوله‌میانلر الات مذکوره‌یه
مراجعت ایده‌بیلورلر ایدی .

احمد مدحت

—o—

فقرهٔ مخیله

نانکور

اوتوز اوچنجی جزؤدن

ـ مابعد ـ

انسان کندیسنی عالی طبع ظن ایدر .
سمیح ظن ایدر . شجیع ظن ایدر . انسان بالجمله
حسناتی کندیسنده بولمقله مطمئن اولور . حتی
انسان اکثریا کندیسنده هیچ اولمیان
شیلری موجود اعتقادیله متسلی اولور .
الك بیوك برادیب کندی درجهٔ هنرینی

او یله وجودیله تکبر و تعظم ایدیله‌جك بر
شی دکلـدر دیه تلقی ایلدیکی حالده اوته
طرفده قرق سـاعت دوشـونمدکجه درت
لقردی یی بر یره کتوره‌میان و مدت عمرلر-
ینك اوچ ربعی کچمش اولـدیغی حالـده
هنوز اوچ صحیفـه‌لك بر اثرلری اولیـان
عاجزلر اولـور اولمز ادبایی بکنمیـه‌جك
درجـه‌لرده متعظم اولورلر . الك تنبـل
وتن‌پرور اولنلر دنیاده‌الك چالشقان کندیلری
اولدیغی ظننه دوشه‌رك حتی وجـودلرینی
برجه‌سنه چالشمدقدن صکره نان حلاللرینی
قازانه‌مدقلری اعتقـادیله جهانده بادهـوا
اکمك یبانلری تشنیع‌قدر واررلر .

انسان نه عجیب بر مخلوقدرکه خصو-
صیات احوالـنی تدقیق ایتمکـه بیتروب
توکتمك قابل اوله‌مز .

بزم امیلك ثروت و سـامان امورنده
اولمیه‌جق قدر غنای قلبه مالکیت اعتقاد
نده بولندیغی حالده مجرد پاره‌سی بتدیکی
ایچون جانه قیه‌جق قدر پاره‌عاشقی اولدیغی
یعنی پاره‌یی جاندن دها عزیز بیله‌رك پاره
اولمدقدن صکره اولمك لازم کله‌جکنه قرار
وردیکنی کورمشیدك . حالبوکه نه او امیلك
قصد جانی هیچ عد ایده‌جك قدر جسور
اولمق اعتقادنده بولنـدیغی حالده النده‌کی
طبانجه‌یی قفاسنه قدر قالدیروب آتش ایده-
مدیکنی‌ده مشـاهده ایلمدك . امیلـده تکبر
کوردك . بناءً علیـه حکم ایتملیدرکه ذلته
الك زیاده تحملی اولنـلر متکبرلردر . هله
امیلـده ریشار طرفنـدن نائل اولدیغی
قرنداشجه‌سـنه ایلکه پك بیوك برشکران
کوردك . حتی انلرك صفای صحبت ابدیه-
سندن محروم قالمامق ایچون تأهلی بیله فدا
ایدیـور ایدی . او یله ایسـه امیلدن پك
بیوك بر کفران نعمت بکله‌مك لازم کلور .

ای قاریٔ ! انسانلرك احوالنی بو صو-
رتله تلقی‌یی باطلمی عد ایدیورسـکز ? « یا
انسـانلر بر ایلکه قارشو تشکر بیله ایتما-
ملیـدر ? » دیه بزی مؤاخـذه‌می ایتمك
ایستیورسکز ?

اوت ! تشکر ایتملیـدر . فقط تأمین
شکرانده اختیار کلفت درجه‌سنه واراندن
قورقلیدر . بر آدم سزه « بن سزك دوستکزم »
دیر ایسـه قلبنده اولانی ایچـه طوغری
سویلمش اولدیغنه اینانه‌بیلورسکز . فقط
سزه دوست اولدیغنی تأمین ایچون برچوق
براهین اتیـان ایدر یمینلر ایلر فداکارلقـلر
کوزه الدیرمغه قالقیشور ایسه ایشته او آدمك
بو حالی بر ریا برهانی اولدیغنه هیچ شبهه
ایتمالیدر . دیمـك اولیورکه سزه عرض
ایلدیکی دوستلغه و یاخود عبودیته کندیسی
ایناته‌مدیغی ایچون سزك‌ده ایناته‌میه‌جغکزی
حکم ایدرك انك ایچون سزه بو قدر چرپینه-
رق تلاش ایدرك عرض تأمیناته مجبور اولیور .

امیل ر یشارك منتی التنه کیردیکندن
طولایی نه قدر متأثر اولدیغنی وحتی بو
تأثرده کندیسنی نه درجه‌لرده معذور کور-
دیکنی بیلسه‌کز نانکورلکك اصل منشئی
نره‌سی اولدیغنی دخی بداهت صورتیله
کورمش اولور ایدیکز ! « ر یشار کبی بك
آدمی بسله‌مش بیك ادانی‌یه آووج آچدیر-
مش اولدیغم حالده شمدی بن انك عاطفتنه
محتاج قاله‌یم ؟ » دیه دوشوندکجه متکبر
امیلك جکرلرنده‌کی قان یوزینه هجوم ایدر
کندی کندیسنه اوتانور ایدی .

امیل نظرنده ر یشار نه‌در ؟ نه ایدوکی
بلورسز بر اوکسوز ! زنکین بر چفتجینك
کاتبی اولمق منزله‌سنده قابلیتسز برمکتبلی !
زیرا ریشارده دها بیوجك برقابلیت اولسه
ایدی برچفتجی کاتبی اولمغه تنزل ایتمز ایدی . یا
ر یشاردها نه‌در ؟ مال ایچون بر قاری‌یه
اسیر اولمغی نفسنه یدیرمش بر آج کوزلی !
برآلچق !

باخصوص که ر یشار قاری سایه‌سنده
بوقدر زنکین اولسه ایدی قونت دو ***
حضرتلری افلاسندن طولایی نفسنه قیه-
جغی کون دخی ر یشاردن دها زنکین
صایله‌رق عادتا ر یشار انك بخششنه
محتاج قالور ایدی . زیرا ر یشارك کور-
دیکی حساب موجبنجه کندیسی دها بوقدر
یوز بیك فرانغه مالکدر .

یا شمدی ر یشاره مقابل کندیسی نه‌در ؟
ر یشارك لطفدیده‌سی ! ر یشارك منتداری !
ر یشارك اوینه صیغنمش بر بیوایه ! ریشا-
رك لقمهٔ مرحمتی ایله سد رمق ایدر برمحمی!
ارتق امیل کبی برآدم فلکك بوقدر
غدر وظلمنه تحمل ایده بیلورمی ؟

ایشته ای قاریٔ ! دنائت دیه اصل
بوکا دیرلرکه انسان قسمی کندیسنده وارلغی
اعتقادنده بولندیغی خصائلی دائما معکوس
اوله‌رق محاکمه ایلدیکندن بودنائت طبع
ار بابی دخی بونی عین علو جناب اولمق
اوزره حکم ایدرلر . کندیلرینی منت
التنده کورمامك ایچون لطفکارلرینك ولی
نعمتلرینك هلاکنی بیله آرزو ایدرلر .

* * *

امیل بیچاره ر یشارك ثروتنی کندیسی
کبی برقونتی مدة العمر بسلیه‌یه بیله‌جکی کوزه
الدیرمغه مساعد کوردیکی ایچون نه قدر
شایان حسد بولدی ایسه زوجه‌سندن طو-
لایی متحصل اولان اقبالنی دها زیاده
قصقانمغه شایان کوردی . زیرا زنکینلکی
کندیسی ده کورمش وطادینی طاتمش ایسه
ده اویله آنز کبی بر ملکه‌یه اش اولمغی
رؤیاسنده بیله کورمامش ایدی .

او زمانه قدر نصل اولورسه اولسون
بر قادین ایله تزوجی تحمل کداز بر اسارت
ظن ایدر ایکن بو یله بر قادینی بالعکس

کندیسنه اسیر ایتمك دیمك اولدیغنی شمدی کوروب ضایع ایلدیکی فرصتلرك برقات دها آجیسنی طویمغه باشلامش ایدی ·

واقعا بر ارەلق ریشاری « مال ایچون قاری اسیری اولمش » دیه عیبلار ایدیسەدە قاری‌یی کوز اوکنه کتورنجه اومحاکمه‌یی غائب ایدرك او یله بر ملك پیکره « بندر » دیمك دنیاده اك بیوك بر سعادت اولدیغنی همان حکم ایدی ویرر ایدی · بلانك بیوکنه باقلی که قادین دخی « بن آنکم ! بن قوجه‌مك اسیری یم ! » دیەور و بو مملوکیتله متلذذ ومفتخر اولیور !....

عجایب ! هانیا انژ قوجه‌سنی سومیور ایدی یا ؟ اول سو یور ایدیسەده امیل کادکدن صکره بکتمامکه باشلاماشمی‌ایدی ؟

اوت ! لکن جداً طبع محدود صاحبی اولوب‌ده برده حسن تربیه ایله مزیات طبیعیه‌سنه وسعت و یرمیانلرك دائما اعتقاد صحیحلری خلافنه قول وفعلده بولنه‌جقلرینی اصلا خاطردن چیقارمامليدر ·

هیچ آنژ قوجه‌سندن غیر ممنون کو . رونسون‌ده کنج قونت نظرنده کندیسنی کوچو کمی دوشورسون ؟

لکن ارەدن براز دها زمان کچوب‌ده قونت حضرتلریله خصوصیتی آرتدیردقدن صکره وقوعه کلان صحبتلرده قوجه‌سندن واش‌یواش شکایته دخی باشلادی · ریشار ایی ایمش خوش ایمش اما حلمی پك زیاده ایمش · واقعا حلم دنیلان شی دخی برفضیلت ایمش‌ایسه‌ده کندیسی او یله درجهٔ افراطده‌کی حلمی‌ده پك سومز ایمش ·

بومقایسه ریشارك چالشقانلغی عفتی استقامتی کبی کافهٔ فضائلی حقنده دخی اجرا اولندی ·

یا مادام جنابلری نصل ارککدن خوشلانور ایمش ؟ کوزی طوق اولملی ! مال منال پك‌ده کوزنده اولماملی ! برقاچ ثروتی باتیرمش بولنملی ! برچوق قادینلر سوەرك وهر برندن برر کونه وفاسزلق کورەرك آیرلمش اولملی‌ده نهایت اصل وفاکار قادینی بولنجه قیمتنی بیلملی ! حاصلی بعینه قونت امیل‌دو *** حضرتلری کبی اولملی !

یالکز « سوەجکم آدم سنك کبیدر ! » دیه تصریح ایتمسی قالمش اولەرق بوندن ماعدا کافهٔ تعریفات لازمه ایله آنژ مافی‌البالنی امیله عرض ایتمشیدی ·

*
* *

آنژك کندیسنه اولان میلنی چوقدن حس ایلدیکی حالده امیلك منزل مقصوده وصول خصوصنده استعجال ایتمامسنه بر سبب ارامامليیدر ؟

بونك سببی کندی جاننی ناموسنی بقیهٔ ثروتنی قورتارمق و کندیسنه الی‌آخرالعمر خانه‌سنی آچق درجه‌سنده برادرانه لطف

ایدن برذاتك نهایت عرضنه دخی کوز دیکمك
کفران نعمتك الك صوك درجه سی اوله جغنی
مطالعه ایتمسندن عبارت د کلدر .

امیل کبی خوارده لر کندیلرینی قاد-
ینلرك اوقدر مظهر رغبتی اولمق استعدادیله
خلق اولندقلرینه ذاهب اولورلرکه برقادین
انلری کوردیکی زمان نه قدر عفیف اولور
سه اولسون مطلقا مغلوب اوله جغنی حکم
ایدرلر . حتی قادینلر بو ضعفلرندن بو
مغلوبیتلرندن طولایی انلر نظرنده تحقیره
بیله شایان کوریلورلر . بوسببه مبنیدرکه
برقادین بکنمش اولدیغی بویله بر ادبسزه
نفسنی تسلیم ایتمکله کندیسنی جهانه رذیل
ایلدیکی حالده باری او چاپقینك نظرنده
اولسون ممدوح قالسه ینه متسلی اوله بیلور
ایکن انك نظرنده دخی کندیسنی مسخره
ایتمکدن بشقه برشی یاپمامش اولدیغنی
بر زمان صکره اکلادیغی وقت ندامتنه
نهایت اوله مز .

ایشته امیل دخی آنژك براز اول قوجه
سنه عاشق کبی کورنمسنه مقابل شمدی
کندیسنه جرأت ویرمکه چالشمسنی کمال
افتخار ایله تلقی ایدرك قادینی براز دها
اوزوب ذوقنی چیقارمق ایچون صبر
ایدیور ایدی .

نهایت ربشارك ینه زراعت اموری
ایچون اوزاجق برکویده قالدیغی برکیجه
آنژ امیلك یتاغنه کیتمکه قدر فداکارلغی
ده کوزه الدیردی یا !

« اوتانمدیمی ? » دیدیکز . اویله می ?
بالعکس افتخار ایلیور ایدی ! امیلی اوقدر
سومش که انك ایچون کوزه الدیرمیه جکی
فداکارلق یوق ایمش . عاشق اولدیغی
قوجه سنی بیله مجرد امیل ایچون فدا ایتمش
دنیاده امیلدن بشقه هیچ برارکك اوله مز
ایمش که آنژی ربشارك سوداسندن جایدیره
بیلسون !

اوت ! قادین قسمی دخی سودیکی
ارککه فداکارلق کوسترمکی قهرمانلق
عد ایدر .

بونلر شو جنایت نانکورانه یه سایسلری
بولنان اختیار پیه ری محرم اتخاذ ایلدیلر .
برقاچ آیدنبرو معاشقه دوام ایلیور ایدی .
لکن آنژ قوجه سنه اولکیدن زیاده
عاشق کورینه رك بیچاره یی اول قدر بختیار
ایلیور ایدی که بویله برخیانت بوقدر بیوك
بر ملعنت ربشارك خیال وخاطرندن بیله
کچمیور ایدی .

بعض کره شیطان لعین خاطرینه براز
شبهه کتوره جك اولورسه ربشار کندی
کندیسنه دیور ایدی که :

— بوشبهه یه قوت ویرمك ایچون
هم امیلی هم آنژی صوك درجه یه قدر
الچقلقله محکوم ایتمك لازم کلور . حالبوکه

بالعکس ایکیسی دخی علوجناب صاحبیدرلر . حسودانه بر شبهه اغورنده ایکی معصومی اتهام ایتمك روای حقمیدر ؟ یقل قارشو-مدن ای شیطان !

ایشته احوال شو مرکزده ایکن وورای پرده‌ده کوردیکی کولکه‌لر اوزرینه بیچاره ریشارك نه حاله کلدیکنی قارئلرمز کندیلری تصور بیورسونلر !

ریشار کنـدی اوزرینه هجوم ایدن اولوم کبی بر حالی بر قاچ دفعه‌لر چکشدیر-دکدن صکره اختیار سایسدن بعض معلو-مات المق ایچون حریفی استنطاق ایتمکی قوردی ایسه‌ده فی‌الحال بو تصوردن ده‌واز کچـدی . بویله بر مسئله‌ده سایسـدن خبر صورمغی علو جنابنه یدیره‌مدی .

ایشته علو جنابك برچوق نمونه‌لرندن بریسی‌ده بودر . امیل کبی آنژ کبی کنـد-یلرینی بیوك ظن باطلنده بولنـانلر ارتکاب ایده‌جکلری قباحتدن طولایی سایس پارچه-سی برآدمه « امان ! » دیمك درجه‌سـنده تنزلله مجبور اولورلرده ریشـار کبی شو آنده اختیار سایسی هم‌ده کمال عنف وشدتله استنطاقه چکمکه حق اولان علو جناب صحیح ار بابی یابه‌جغی ایشده بر سایسی مشترك ومعین ایتمامك ایچون بو تنزلی دخی قبـول ایتمزلر .

ریشار سایسك صورتنه برسردنظرله باقه‌رق « دفع اول شورادن ! » دیه حریفی صاودی . بعده صیفیه‌یه واروب طوغر-یجه یتاق اوطه‌سنه کیره‌رك خدمتکارلردن هیچ بریسنی او یاندیرمقسزین صو یوندی . کیجه‌لك اثوابنی کیدی .

* * *

ریشارك صو یونوب کیجه‌لك اثوابنی کیسندن آکلامشسکزدرکه مشاهده ایلدیکی فاجع ومدهش حال اوزرینه سوق غضبله برحرکت مجنونانه‌ده بولنمق نیتی یوقدر .

انك طوغریسی ایستر ایسه‌کز امیل هنوز نیتی نه اولـدیغنی و یاخـود نه اوله‌جغنی کندیسی دخی تعیین ایتمامشیدی .

صو یوندقدن صکره سرخوش کبی بر خرام ایله اوطه ایچنده کزنمکه باشلادی . کیم بیلور نه قدر زمان کزندی ! بو زمانی تقدیر ایده‌بیلمك ایچـون دیکر جهتده آنژ ایله امیلك حرکاتنی کوزدن کچیرملی‌یز .

بو عاشق عاشـقه بر اره‌لق عقللرینی باشلرینه الدقلری زمان اورته‌لغـك کرکی کبی آغارمش اولدیغنی کورملریله بو زمانه قدر ریشارك نصل اولوب‌ده عودت ایتمامش بولندیغنی دوشوندیلر . ریشاردن بر خـبر صورمق ایچون بغچه قپوسـنه براقدقلری نوبتجی‌یه سس و یردیلر ایسه‌ده مقابلةً بر سس الەمینجه مراقلرینی آرتدیردیلر .

آنژ طشاری‌یه چیقه‌جق برحالـده بر

قيافتده بولنمديغنـدن بو غيرت اميلده كو -
رلدى . بغچه قپوسنه قدر كيدوب آره -
دى ايسـەده اختيـار پيەرى بوله‌مدى .
حريفك ياتديغى اوطـه‌يه قـدر واردى .
پيەر دخى افنديسى ريشار كبى صو يونمش
ايسەده ينه افنديسى كبى ياتاغنه كيره‌ميوب
قفاسنى ايكى اللرى ايچنـه المش اولـديغى
حالده درين درين دوشونمكده ايدى .

كنج قونت اختيار سايسى شو طالغنلقدن
بيدار ايلديكى زمان حريفك چهره‌سـنده
جنونه قريب بر طاقم اماره‌لر كوردى .
حالنى استفسار ايلدى . فقط پيەر كنديسنى
طـالغنلقدن بالكليـه قورتاروب‌ده قونتك
ايسـتديكى ايضـاحاتى ويره بيلـورمى ؟
حالا « امان افنـدم ! بنى معذور كوركز !
. . . » ديه عذرلرينى تكرار ايدوب طو -
ريور .

نهـايت اختيـار عقلنى بالكليه باشنه
طوپلايه‌رق وقوع حالى قونته اكلاتدى .
بو دفعه دخى عقـلى باشـندن كيدن اميل
اولدى . هـله كلـوب كيفيتى آنژه اخبار
ايلديكى زمان آنژ عادتا هلاك درجه‌سنده
بر حاله كلدى . « امان شمدى نه ياپه‌جغز !
. . . » ديه متهالكانه استمداد واستغاثه -
لرينه مقابل قونتدن دخى « امان شمدى نه
ياپه‌جغز ! . . . » سؤالنك تكررندن بشقه
جواب النه‌میور ايدى .

نفسـلرينى انسـانلقدن دها عالى كورمك
درجه‌سنده متكبر و متعظم اولنلرك بر دنائتى
بر جنايتى ارتكاب ايده‌جكلرى زمان نفسلر -
ينى بو تنزلدن دخى عارى طوتمق ايچـون
كوستردكلرى جرأت بالا پروازانه‌يى كور -
مليدر ده صكره دخى عيبلرى فاش اولديغى
زمان نصل بر طور ذليلانه و مسكينانه ايله
سرنكون اولدقلرينه باقمليدر !

ايلك طور متعظمانه‌لرينه كوره حقوق
زوجيه نه ايمش ! وظيفهٔ نعمت شـناسى
نه اوليورمش ! بر قادينك اراضى مديرى
ديمك اولان قوجه‌سندن احتراز ايله كوكلنك
آرزوسنه مخالفت مجبور يتنـده بولنمسى نه
بيوك بليه ايمش ! بر دوست انسانى اولومدن
قورتاردى حسابنى بولنه قويدى ديه ارتق
اكا الى آخر العمر كوله اولوب قالمسى لازم
كلورمى ايمش !

بو مطالعه‌لرده بولنانلرى برده كلوب
شو صباح وقتى كورملى ايدى . ايكيسى
دخى « نه ياپه‌جغز » دن بشقه سؤال ايرادينه
بيله مقتدر اوله‌ميه‌رق كمال حيرت و يأس ايله
يكديكرينك يوزلرينه باقيشـورلر ايدى .
اوته طرفده‌كى بر پس پايه ر يشـار بر عاجز
آدم اوقدر بيومش ايدى كه همان كلوب ده
بر قورشون زانى‌يه برده زانيه‌يه صيقه‌جق
اولسه مدافعهٔ نفسلرينه بيله جرأت ايده‌جك
قدر حقلى اولامدقلرينى تسليمه مجبور ايديلر .

بو حیرت شبهه‌سز بر ساعت قدر دوام ایلدی . کونش ارتق کرکی کبی یوکسلمش اولوب خدمتکارلرکده او یانه‌جقلری زمان حلول ایتمش اولدیغندن هر کس اویاندیغی برزمانده رذالتك دهاتیز ودها دهشتلی بر صورتده شیوعندن ایسه نه‌اوله‌جق ایسه همان شمدی اولوب بتسنه قرارو یرلدی . آتش دیزلری تتره‌یه تتره‌یه یرندن قالقدی . قوجه‌سنك اوطه‌سنه کیتمك ایچون قونتك اوطه قپوسنه قدر یورودی . اوراده طوروب قونته توجه ایدرك یوزینه او یله معنیدار بر باقیش باقدی که اعدامه کیدن بر محکومك صوك دفعه اوله‌رق کندی جلادینك یوزینه باقیشی بوقدر معنیدار اوله‌مز ایدی .

احمد مدحت

مابعدی وار

—o—

موادادبیه

محرر افندی !

تقدیم ایلدیکم اشبو ترجمه‌جکمی معتبر غزته‌کزك ادبیات قسمنده کوره‌جك اولور ایسه‌م افتخار ایده‌جکمی عرض ایلرم . بنه عنایت افندمزکدر .

صبحی

« طغرائی »

نظم

رویدك فالهموم لهـا رتاج
وعن کثب یکون لها انفراج

الم تران طـول الليـل لما
تنـاهی حان للصبح انبلاج

« ترجمه »

منسد اولور هموم جهان صابر اول کوکل
قالمز بو حالده کثب غصه پایدار

البته درد و محنت عالم بولور زوال
کورمزمیسك که هر کیجه‌نك بر صباحی وار

—o—

« علی روحی بکده شدت تأثر »

شبان شعرامزدن ایکن جوانان بهشته التحاق ایدن محمد امین بك افندی ایچون کچن کون « عالم ادبیاتمزده بر محزونیت » سرلوحه‌سیله یازدیغمز مرثیه هرکسی ، خصوصیله منتسبین ادبی باکی دکل ایسه متباکی ائلشدر .

بو جمله‌دن بالخاصه علی روحی بك افندی سرشك افشان تأثردر .

حضرت روحی ایله ، جناب امینی طانیانلر بیلیرلرکه مرحوم اوته‌دن بری روحی بك افندی‌یی استاد ادب طانیمش و « همایی »

مخلصنی آندن آلمش ایدی .

یکدیکره اولان محبتلری بر معلم قدر آشنا ایله بر متعلم ترقی نمایننده تصور اولنه جق مناسبتلرك الڭ زیاده شایان تقدیس اولانلرندن ایدی .

ذاتاً ذکی اولدیغی قدر خلوق بولنان امینی کیم سومز ایدی ؟ بویله برشاکرد علو یدن ابدیاً آیرلدیغی ایچون روحیٔ حزین نه رتبه مشغول آه وانین اولسه بو حالی کوزندن یاش دوکه بیله جك قدر حس رقیقه مالك اولانلردن هیچ بر انسان چوق کورمز .

روحی بك افندی انتقال امینی ایشیدر ایشیتمز آغلایه رق بر قطعهٔ بلیغه انشاد بیورمشدرکه حقیقةً روح مرحومك صعود ایلدیکی عالم اعلادن نزول ایتمش دینیله جك درجه ده عالیدر .

اثر مذکوری تبرکاً نقل ایدرز :

عوالمدن ایدوب قطع تعلق
چکلدی بزم رب العالمینه
امینك ایتدی روحی عرشه پرواز
بو عالم تنکدر روح الامینه

بو قطعهٔ رنکین سنك مزار امین ایچون انتخاب ایدلسه یاقیشیر .

—٥—

متوفی امین بکك برادری محمد علی بك افندی طرفندن وارد اولمشدر :

دونکی ترجمان حقیقت غزته سنده کچن کون وفات ایدن برادر جانبرابرم امین بك حقنده کرك طرف سامیٔ معلمانه ومنعمانه لرندن وکرك شاعر کاملاتظاهر عزتلو حمدی بك افندی حضرتلری جانبندن نثراً ونظماً اظهارینه تنزل بیوریلان مأثر کریمانهٔ استادانه وعالیجنابانه یی کمال احترام ایله مطالعه ایلدم . بیوکلك بنده پرورلك بوکا دیرلرکه سن وتحصیلی ایله قاطبةً قابل نسبت اولمیان افکار شاعرانه واقتدار ماهرانه یی تشویقات وتعلیمات کمالاتپناهیلری ایله توسیع ایدرك کندیسنی حیاتنده فائق الاقران وبعد الوفات دخی « سکا ایمانله واصل اولدی امین ـ آنی یارب معزز ایت آمین » کبی بر تمنای منجی ایله دنیا و اخراده شادان بیوردیکز . عالم ادبیاتده دها کوچك یاشنده ایکن مرحلهٔ مطلوبه یه یاقلاشمش بر برادرمك ـ ولوکه شمدی منزل آخرتی بولمش اولسون ـ افندیلرمز کبی مزیات عمومیه یی جامع ذوات عالیه دن توجهات وتمنیات جدیده یه نائلیتی قولکز ومتعلقاتم ایله متوفایی کندولری قدر سون دوستلرك الڭ مقدس سبب مباهات ومسعودیتی اولدیغندن دعوات خیریهٔ استادانه لری جمله مزجه مدار تسلیت اوله رق مزین السنهٔ صداقتدر . بو بابده کی لطف وعاطفت مخصوصهٔ جلیله لری علو جناب استادانه لری ایله متناسباً ومتکاملاً

متعالی و بناءً علیه هیچ بروقتده خصوصیله
بویله برزمان تأثرمده تحمیداتنه موفق اوله
بیله جکم مرتبه‌دن پك عالی اولمسیله شو
مسارعتم متوفای مومی الیهك تقدیم آثارینه
دائر امر وارادهٔ علیهٔ رحیمانه‌لرینه
انشاءالله تعالی یقینده امتثال ایله استحصال
شرف بی مثال ایلیه جکمی عرض وبیاندن
عبارتدر ......

« ترجمان حقیقت »

امین بك ایچون بز اوقدر برخدمتده
بولنمقله کندمزی بحق ایفای وظیفه ایتمش عد
ایده مدیکمز حالده سزه بر درجه‌یه قدر
اولسون تسلی ویره بیلمش اولدیغمزی افاده ـ
کزدن آکلاینجه بزده تعدیل حزن ایلدك .

مرحومك آثاری مطبعه‌مزه ارسال
بیوریلورسه نظارتکز تحتنده اوله‌رق طبع
ونشریله انجاز وعد ایتمه‌مز طبیعیدر .

جناب حق شاعره کریمانه تجلی واقر ـ
باسیله محبانی متسلی بیورسون !

—o—

بند آتی‌یی رفیقمز طریق غزته‌سندن
بالافتخار نقل ایدییورز :

معلم ناجی ترجمان حقیقته یازمش اولدیغی
منظوم و منثور بعض آثار ادیبه‌سنی بر
مجموعه طرزنده نشر ایلمشدر عنوان مجموعه
اوله‌رق (یازمش بولندم) تعبیر لطیفنی
استعمال ایتمشدر بزده کندوسنه جواباً

(نه ایو ایتمشسین که یازمشسین) دیسه‌ك
پك مناسب اولور مجموعه‌نك محتویاتی
رندانه وعاشقانه و سائر کونه شاعرانه
ابیات ایله نثراً شوق انکیز افادات اولوب
هیئت مجموعه‌سی اعتبار یله خزینهٔ ادبیاتمزه
وضع اولنمش بر محفظهٔ جواهر توصیفنه
استحقاقی نمایاندر هله :

باریرامده بر نظامنه قویدم که خانه‌می
یاران کورنجه بریکی میخانه صاندیلر

بیتی کبی لطافت رندانه‌یی حاوی بیته نادر
تصادف اولندیغنی تسلیم ایتمیان بر شاعر
بولنمز برده موسقیده برمقامك اسمی (سوزناك)
اولدیغی کبی

سیرایله سر سبزمی کلسونده بهارم
خاك سیه ایچره قاله‌جق دانه‌می یم بن

بیتی بولنده اشعاره (سوزناك) شیوه ـ
سنده اشعار دینلسه بجا کوریلور ظننده‌یز
معلم ناجی حضرتلرینك بو بابده رأیلرینی
ایسترز مجموعه‌ده‌کی کوزل بیتلری ذکر
ایتمك لازمکلسه جمله‌سنی عیناً یازمق اقتضا
ایده‌جکندن ناچار ختم کلامه مجبور یت
الویرراما :

ایتمیك بیجا تعرضدن توقی سویلیك
صوصمیك ای نوزبانان ترقی سویلیك

بیتنی ذکر ایتمکسزین کچه‌مدك الحاصل

بو مجموعهٔ كتبخانهٔ ادبياتمزى تزيين ايلدى تشكرلر ايدرز .

حقيقةً معلم ناجى عالم ادبياتمزده بر بيوك موقع قزاندى كنديسى معارف غربيه ايله دخى اشتغال ايتديكى جهتله ايلروده بو موقع بر قاتدها كسب رفعت ايده‌جكى دركاردر .

« ترجمان حقيقت »

سعيد بك افندى حضرتلرى كبى معرفت شامله صاحبى بر مميز بى مانندك براثر حقنده ايده‌جكلرى حسن شهادت نه درجه لرده حائز قيمت اوله‌جغنى بيلنلردن اولد يغمز جهتله ناجينك « يازمش بولندم » نى تقدير يولنده يازمش بولندقلرى شو فقرات عاليه موجب فخر فوق العاده‌مز اولدى . كنديلرينه تشكرات عظيمه تقديمنى وظائف مقدسهٔ نعمتشناسيدن عد ايلرز .

« يازمش بولندم » لك مندرجاتندن اولان :

وقت اولور البته كشف ايلر نقابم روزكار
شمدى خاكستر له اورتلمش بر آتشپاره‌يم

بيتنك كوستر ديكى وقتك شو وقت اولديغى شمدى برقات دها تحقق ايتدى . بوكاده سبب سعيد مشار اليه كبى بر معجزدم روزكارك عنايت حقكويانه‌سى اولدى . معلم ايچون نه عالى مظهريت ! هيئت تحريريه‌مز ايچون نه بيوك مفخرت !

—o—

— عالم —

شوق واركوكلمده بن پرنشئه بى غم عالم
عالمى سرمست شوق ايلر دمادم عالم

حرف شكواى فلك چيقماز دهانمدن مكر
آسمان شوقدن اولمش مكرم عالم

بشقه بر عالم كتيردم عالم انديشه‌يه
اولسه شاياندر اكر مغبوط عالم عالم

كرچه برچوق عالم ايتدى عالمنده جم دخى
عالم معناده اولسون اولمدى هم عالم

عالممده بن او سرمست صفايم كيم بكا
ويرسه‌لر دنيا ومافيهايى ويرمم عالم

كورمدم عالمده بن بركيمسه‌يى غمسز دين
ايشته سير ايتسون بنى كورسون نه خرم عالم

هر مسرت هر صفا كوكلمده طوتمشدر وطن
كورسه (رقص آور) اولور ارباب ماتم عالم

خلقتمده يوق حسد كين ايلم بركيمسه‌يه
صفوت قلبم كبى روح مجسم عالم

بن قارشمم عالمك هرنيك و بد احوالنه
عالمده بنده معذورم سورسم عالم

بنده بو عالمده‌يم اما نشاطم بشقه‌در
بكزه‌مز بركسه‌يه عالمده نشئه‌م عالم

سلانيكده دلى شاعر

—o—

محرر افندی !

ادبیاتی سورم . معتبر غزته کزی هر
کون اله آلدیغمده اك اول ادبیات قسمنی
کوزدن کچیریرم . ترجمانه ادبیات خاطری
ایچون پاره و یریرم دیسه‌م یالان سویلمش
اولم . هله بونلردن منظوم منثور کوزل
پارچه تصادف ایتدکده سوه‌رك اوقورم .
کندم کوزل یازه‌مزسه‌م‌ده کوزل یازلمش
آثاری آکلارم . آکلامق‌ده هنر دکلیدر ؟
قوجه مسعود خراباتینك رنکین اشعاری ،
نوزمین آثاری سولمزمی ؟ معلم ناجی بك
افندینك یازمش بولندقلری آثار برمجموعه
شکلنه قونیله‌رق (یازمش بولندم) نامی
آلتنده نشر اولنمش . ادبیات مراقلیسی
اولدیغمی آکلادم آ ! بونی ایشتدکده
همان کتابجی دکاننه قوشوب اوچ
غروش و یره‌رك بر نسخه ایدندم .
سراپا مطالعه ایتدم . نه کوزل مجموعه !
نه پارلاق آثار ! بونك مندرجاتندن بعض
پارچه‌لر پك خوشمه کیتدی . هله (یارامده
برنظامنه قویدم که خانه‌می ـ یاران کورنجه
بریکی میخانه صاندیلر) بیتنی چوق بکندم .
بنم کبی رند مشرب اولانلر البته بویله خرا-
باتیانه ، مستانه سوزلری بکنیرلر . بوکا بر
نظیره سویلیه بیلیرمی‌یم دیدم . اویردم
چویردم . شویله بربیت سویلیه بیلدم .
خراباتیانه دکلدر . بیلم که بکنیرمیسکز ؟
ایشته بیت ! (اسناد جنت ایلدیلر قیسه
عاقلان ـ جنت بودرکه عاقلی دیوانه صا-
ندیلر) نظیره اوله‌مزسه نقیضه اوله بیلیریا !
معلمك سائر آثارینی‌ده تنظیره ، تقلیده چالیشه-
جغم . بو ورقه‌می ترجمانك مطالعه‌سیله
ادبیات قسمکزده اوقورسه‌م شوقم آرتار .
یازه‌جغم شیلری آره صره کوندرمکه جسا-
رت کلیر .

احمد نجاتی

« ترجمان حقیقت »

سز غالبا « یازمش بولندم » ی سراپا
ازبرله‌مشسکز . شیوه‌کزدن اویله آکلا-
یورز . آفرین بك افندی ! کوزل مقلدلك
ایدییورسکز .

سزه بر تنبیهمز وار . بویله ساده
افاده‌لی اثرلرکزی یازارکن « یازمش
بولندم » ی بالکلیه خاطردن چیقارکز .
اویله یاپمزسه‌کز احتمالکه آنك بعض عباراتنی
عیناً یازیویررسکز . ایشکز قوپیه‌جیلکدن
عبارت قالیر . بوحالده سزك کبی « یازمش
بولندم » ی ازبر ایدن سائر نورسیدکانك
مؤاخذاتنه دوچار اولورسکز . نابخته‌لك
جهتیله فنا صیقیلیرسکز . احتیاطلی
طاورانکز . حقکزده :

یازمش بولندمك برایکی فقره‌سنی چالوب
کوندردی ترجمانه ادیب اولدی صاندیلر
دیسونلر .

—o—

« اهل دل »

اهل دل نوائب عشقه مردانه کوکس
و یرسه‌لرده اضطرابات قلبیه‌لر ینی ینه کتمه
مقتدر اوله‌مزلر .

نصل اولسونلرکه ارواح مقدسه بیله
بار کران عشقه تحمل ایده‌میوب عجزلرینی
اعتراف ایتدکلری حالده او ودیعهٔ الٓهیه‌نك
حملنی قهرمانانه ارباب دل درعهده
ایلمشدر .

دلك شرفی :

دل فارغ زدرد عشق دل نیست
تن بی درد دل جزآب وکل نیست

فحواسنجه درد عشق ایله‌در .
بو شرفدن محروم اولان کوکل

چندانکه می روی بنهایت نمی‌رسی
بی انتهاست عالم بی ابتدای دل

بیتنك ماصدقی اوله‌بیلیرمی ؟

درد آزمایان عشقدن بریسی حضرت
عرفیدر . جهانیانه قارشی شو سوزلر یله
بو یله برقلبه مالك اولانلرك علو جنابنی
کوسترمشدر .

بز غم آشنایان عشقدن بشقه‌سنی طانیمز .
المشناس اولمیانلر بزه بیکانه‌درلر . »

الٓهی ! تهمت شادی ایله بزی اتهامه
قالقشانلری درد عشق ایله چاشنیکیر بادهٔ
وصلت ایتمه . »

ای طبیب ظاهر بین ! شهادتکه عشقده
زخمناك اولان اهل دلك یاره‌سنه مرهم
کار ایدرمی ؟ »

کونینك وجود وعدمنی هیچه صایانلر
بود ونبود عالمه اعتبار ایتمزلر . »

فرید

—o—

شاعر معالی مأثر فریق سعادتلو کاظم
پاشا حضرتلری طرف عالیلرندن اهدا
بیورلمشدر :

*
* *

درد جان خوار ورمدن ترك دنیا ایلدی
آه کیم بر واقف راز طریق نازنین

شهرتی مرحوم حسیب پاشا برادر زاده‌سی
نام والاسی محمد مخلص پاکی امین

قیلدی مهر طالعن دوران کرفتار غروب
اولمدن نصف نهار طول عمری مستبین

حشره دك سیراب اولوب رحمتله خاکی مضجعی
اوله محشرده پناهی سایهٔ عرش برین

مظهر اجر جزیل ایتسون خدا خویشانی
رونق باغ بقا اولدقچه اول مرد کزین

بو یله‌در کاظم بو دنیای دنینك عادتی
عاقبت اعدام ایدر مهمانی زار و حزین

بایله یازدم طوبنجـه فوتـنك تاریخنی
سـدرۀ اولدی منتهـای منزل روح الامین
۱۳۰۱

« غزل »

نكاه چشم عاشق تار زلف اجمل اوستنـده
مجسم صورت زنبوردر دترر تل اوستنده

كورن طرف رخكده خال وخط سایۀ زلفك
صانور اعرابدر نظم جلیل منزل اوستنـده

صافن ار باب دلدن دلبر یله عشرت ایلركن
لطیفه جائز اولمز شیرزله مأكل اوستنـده

اولور نزد خداده قدری اهل ذلتـك عالی
كزر مسجدده خلقك نعل و پاپوشی ال اوستنده

قران مهروماهی سـیرایدنلر برج جوزاده
صانورلر لیلی و مجنـوندر بر محمل اوستنده

سـواد دودیدر روشنچراغ آه عشـاقك
معـانیٔ كثـیره دال لفظ مجمل اوستنده

بیلنـلر فوق كل ذی علیـك سرینی كاظم
كوررلر وجه حق هر وجود اكمل اوستنده

صلادر جمله یاران سخن فرما بیورسونلر
طعام ما حضردر نوزمینم جندل اوستنـده

دیكر

نه حاصل اول سوزك كیفیت صدق و خلافندن
كه فرقی اولمیه شـاعرلرك لاف و كذافندن

صفای باله صوفی كسـه‌لر شمدی نكاه ایتمز
مصفا اولسه قلبك آفتـابك وجه صافندن

یترکو ترسه ده لطف ایتدیكك می بوسه احسان ایت
لبك نوشین تردر سـاقیا جنت سـلافندن

تجـلا انتظـار نور دیدارم كلیم آسـا
بكا كلمز قنـاعت نار طـورك انكشـافندن

شهید عشقیم بر چشم خونریزك كه كوردكجه
كاور جبریله دهشت غمزۀ تیغ اتصـافدن

اوكیمك حقن استحصال ایدرمی قیلدن امرار
حبـاب جرمن آدم آسیـاب اعـترافندن

كورنمز شـاهد اسرار معنا چشم نادانه
تماشا ایتسـه لوحی خامۀ قدرت شكافندن

نكاهی اكریدر ابرو پرسـتك كنج محرابه
خرابات اهلنه ار باب زهـدك انحرافندن

مكر طبـع بلیغـك حیـدر كرار معنـادر
قاچرلر پهلـوانان سخن كاظم مصـافندن

✵ خوشه چینی ✵

(چفتجیلره مژده !)

« حشرات مضره‌نك هلاكی »

تخم اكیلان یاصتیقلره و یاخود فیده ایدیلان سبزه‌لره یابوستانلره والحاصل هر نوع كنج نباتاته كونا كون بوجكلرك هجومی بغچوانلری نه قدر متضرر ایلر !

بغچوانلر بونلره قارشو تدبیر اولمق اوزره شمدی یه قدر بیك درلو نصیحتلر ایشیدیرلر ایدیسه ده بونلرك برچوغی اصلسز شیلر اولدقلری كبی برچوقلرینی اجرایه دخی بغچوانلرك قدرتلری كفایت ایده‌مز ایدی .

ایشته كندیلر ینه برعلاج قطعی : برلیتره صو یه اللی غرام عادی غاز قارشدیرملی . بوجك هجومنه اوغرایان یاصتیقلری ترلالری شومخلوط ایله صولاملی . بوجكلرك یاهلاكلری و یاخود هیچ اولمز ایسه او ترلایی براقوب كیتملری محققدر .

* * *

« تخته كهله‌سنه ده علاج »

تخته كهله‌لری ایچون دخی دلیكلرینه طاوق قنادی ایله غاز سورمك هلاكلرینی موجب اولدیغی تجربه ایدلمش . شو قدركه بوعملیاتی یالكز بر دفعه اجرا ایتمكله اكتفا ایتماملی . برقاچ دفعه تكرار ایتملی . زیرا بردفعه غاز سورلدیكی زمان برحیات اولان تخته كهله‌لری هلاك اولیورلر ایسه ده هنوز یمورطه حالنده بولنانلری بالاخره ینه جانلانوب انسانی راحتسز ایدیورلر . عملیاتك تكرری حالنده بونلر دخی هلاك اوله‌رق انسان بالكلیه خلاص اولیور ایمش .

* * *

« غریب بر تجربهٔ عفت »

اسكی غوللر زوجلرینك طوغوردقلری چوجقلر كندی صلب صحیح اولادی اولدقلرنده شبهه ایده‌جك اولسه‌لر چوجغی رین نهرینه براقه‌رق اكر چوجق ولد زنا دكل ایسه نهرك انی یواشجه كناره آته‌جغنی وولد زنا اولدقلری صورتده غرق ایلیه‌جكنی اعتقاد ایدرلر ایمش .

بركت و یرسون كه بو اعتقاد غول ملت قدیمه‌سیله برابر منقرض اولمش . او یله دكلمی ؟ زیرا چوجقلرینك مشروعیتنده شبهه‌سی اولنلر هپ بو تجربه‌یه قیام ایده‌جك اولورلر ایسه صو یه غرق اولمدق چوجق قالمز ایدی .

اسكی لاتین قزلرینك بكارتلرینی تجربه ایچون مراجعت اولنان صورت دها غریبدر .

لاو ینیوم نهری جوارنده براورمان وار ایمش كه اوراده برطاقم ییلانلری صورت مخصوصه‌ده بسیلرلر ایمش .

کنج قزلر دقیق و بال مخلوطی اوله‌رق بر نوع حلوا یاپه‌رق یلانلره کوتوررلر ایمش. اکر یلانلر حلوایه رغبت ایتمزلر و یاخود یدکلرندن صکره خسته‌لنمش کبی بر حالده کور ینورلر ایسه بو حالده حلوایی تقدیم ایدن قزک فقدان بکارتنه برهان عد اولنور ایمش.

بر قزک کندیسنده نه‌قدر شبهه‌سی اولمسه یینه تقدیم ایلدیکی حلوایه یلانلر رغبت کوستر‌نجه‌یه قدر کیم بیلور قزک نصل آلی آل موری مور اولور ایدی. اویله د کلی؟ هله حلوایی یدکدن صکره یلانک حسن هضمنه قزلرک قلباً ایده‌جکی دعالری هیچ صورمیکز!

* * *

اسپارته‌لیلرک امساک کلامی

یونانیلر نه‌قدر کوه‌زه ایسه‌لر اسپارتالیلر دخی کلامده اوقدر ممسک ایمشلر.

اق دکز اطه‌لرندن بریسنده قحط واقع اولمش. استمداد ایچون اسپارته‌یه برسفیر کوندرمشلر. یونانستانک بلاغت مکتبلرنده تحصیل صنعت خطابت ایدن بو ایلچی قحطک انسانلر اوزرنده بیوک بر بلا اولدیغنی تصویردن باشلایه‌رق کندی جزیره‌لری اهالیسنک احتیاجلرینی بحق تصویر ایچون برقاچ ساعت متمادیاً نطق ایتمش.

ختامنده اسپارته‌لیلر دیمشلرکه:

— سوزکزک خاتمه‌سندن مرادکزی اکلایه‌مدق. مقدماتنی ایسه چوق وقت اول سویلدیککزدن اونوتدق کیتدی.

اسراف کلام ایتمیه‌جک بر ایلچی کوندرک.

دیکر بر ایلچی کلدکده برابر برقاچ یوز چوال کتورمش. اسپارتالیلری طوپلایوب چواللرک اغزینی آچه‌رق یالکز شو سوزلری سویلمش:

— بونلر بوشدر. طولدرکز!

چواللر طولوب ایلچی کمی‌یه بینه‌جکی اثناده اسپارتالیلرک رئیسی ایلچینک قولاغندن طوتوب دیمش‌که:

— چواللری آچدیغکزده بوش اولدقلرینی کورمشیدک. اوحالده «بونلر بوشدر» دیه اخباره نه حاجت وارایدی. بوشلرک طولدیرلمسی لزومی‌ده اشکاردر. «طولدیرکز!» امرینه نه‌لزوم وار ایدی؟ سز نه کوه‌زه حریفلر ایمشسکز. بر دها بوقدر اسراف کلام ایتمیکز.

عجبا رئیس افندی کندیسنی‌ده مسرف کلام دیه اتهام اولنمقدن نصل قورتامش‌ده بوقدر لقردی سویلمش؟

* * *

«بر متقاعد قاطر»

حق تقاعد انسانلرک خدمات مشکوره‌سی مکافاتی اولدیغی حالده بو شرفله بر قاطرک تشرفنی استبعاد می ایدیورسکز!

اوت ! اینانکزکه برقاطر هم ده پك امتیازلی بر صورتده متقاعد اولمش و باخصوص‌که هنوز انسانلرك حق تقاعدلری تصور بیله ایدلمدیکی بر زمانده قاطر اکی بونعمته نائل اولمش ·

آتنه‌لیلر مینه‌رو نام معبودلرینه او مشهور عبادتخانه‌یی انشا ایدرلر ایکن طاش چکن قاطرلردن بریسی پك اختیار اولدیغندن قولاننی قوسقوننی یولارینی فلاننی چیقاروب قاطرك زمام اختیارینه تسلیم ایتمشلر ·

فقط بیچاره قاطر مدت عمرنده لذت سربستی نه اولدیغنی بیلمدیکندن حقنده رواکورلان شومعامله‌کرعانه‌نك قدرینی بیلوب‌ده باشنی الەرق طاغلره کیده‌جك یرده « قاطر قطارنده یاقیشور » فحواسنجه ینه طاشجی قاطرلردن آیریله‌مامش · دائما انلرك قطاری اوکنده کیدر کلور وحال ووضعیله معبودەنك معبدی خدمتندن آیرلق ایستمدیکنی اکلاتور ایمش ·

اتنه‌لیلر قاطرك شو صداقت‌عابدانه‌سنی تقدیراً بعدما آتنه شهرنده باشی بوش کزه‌جك اولان بوقاطر هانکی دکانك اوکنده طوررده باشنی برمیوه و یاخود سبزه کوفه‌سنه صوقار ایسه منع ایدلمامسنی وایقاع ایلیه‌جکی ضرر وزیانك حکومت طرفندن ویرلسنی رأی ایتمشلر ·

ارتق قاطرك بواختیاردن اغزطادیله استفاده ایتمش اوله‌جغنی امید ایلرسکز یا ! قوجه قاطرك تمام سکسان سنه یاشادیغی دخی کتابلرده مقیددر ·

*
* *

« مرض خنده »

یونان قدیم اهالیسی میانده تیرینتیه‌دن دنیلان خلق غایت ضحاك اولمغله مشهور ایمشلر · اما بونلرك کوله‌لری حقیقة برخسته‌لك درجه‌سنده اولوب الك مهم برایشی مذاکره ایدرلر ایکن‌ده دخی قهقهه‌لر ایله کوله‌جك بیك‌شی بولورلر ایدی ·

شو ابتلالرندن کندیلری دخی بیزار اوله‌رق دلف هاتفخانه‌سنه کیدوب مرض خنده‌دن نه صورتله خلاص اوله بیله‌جکلرینی صورمشلر ·

هاتف بونلره دیمش‌که :

— کوزل بر بوغایی بتون معبودینه قربان ایدرك دکزه آتارسکز · اکر بوایشی کورنجه‌یه قدر کندیلرکزی کولمکدن منع ایده بیلورسه‌کز بودردن قورتیلورسکز ·

تیرینتیه‌نلر شو ایشده کندیلرینی کولدیره‌جك شاید برحالده بولنورلر دیه یانلرینه اصلا چوجق الغمسزین بوغایی ذبحه باشلامشلر ·

براره‌لق بچك بریسی نصلسه یول بوله‌رق قربانجیلرك یانلرینه صوقولمش ·

چوجغی طرد ایتمك ایچون برقاج کشی بردن
طورانجه چوجق دیمش که :
— بوغا کزی یوته‌جق دکلم آ؟ بنی
نه قوغویورسکز؟
بو سوز اوزرینه قربانجیلرده برقهقهه .
شو فقره‌یه برملاحظه‌جق علاوه
ایده‌یمی ؟
کوکل ایسترایدی‌که حریفلر قربانی
کولمکمزین عرض ایده بیلسونلرده صکره
دخی عبوسیت مطلقه‌لرندن شکایتله دلف
هاتفخانه‌سنه مراجعت ایدرك بیك بوغادخی
اسکی قهقهه‌لرینی اعاده ایچون قربان ایتمکه
محکوم اولسونلر .

* * *

« براصیل طیار »

بعض کمسه‌لر واردرکه تیمارخانه‌یه
ادخال ایدلملرینه یالکز کبارلقلری مانع
اولور .
فرانسه اصیلزادکانندن مارکی‌ده با-
قویل یونان قدیم تاریخی اوقور ایکن ده-
دال اسمنده برشخص مخیلاتك کندیسنه
و برده اوغلی ایقاره برر چفت قناد
یاپه‌رق کریدن ایتالیایه قدر اوچش
اولدیغی حقنده‌کی فقرهٔ مخیله‌یی اوقور .
هم‌ده اینانور . یالکز اینانسه کیم نه دیه‌جك؟
هرکس معتقداتنده سربستدر . فقط مارکی
جنابلری کندیسی دخی قناتلانه‌رق پارسده
سن نهرینی برطرفدن اوته طرفه اوچه‌رق
یکچمك غیرتنه دوشر .
بریسی کندیسنه ودیکری دخی اوشاغنه
اولمق اوزره برچفت قناد یاپدیرر . او یله-
یا ! دده‌دوال یونانی ایکی کشی اولدیغی حالده
اوچش اولورسه مارکی حضرتلری اوشاقمز
اوچه‌بیلورلرمی یا ؟
برچوق پاره‌لر صرفیله قنادلری بیاغی
وجوده کتورر . اوشاغنه « هایدی
باقه‌لم ! دوش اوکه ! » دیر ایسه‌ده برکت
و یرسون‌که اصول تشریفاتده اوشاقلرك
افندیلری اوکنه دوشمسی اولمدیغندن اوشاق
تأدب ایدر . « استغفرالله افندم ! افندمزه
تقدم ایتمك قوللرینك حدیمی ؟ » دیه مارکی
حضرتلرینی اوکه قاتار .
مارکی جنابلری الك بالاپرواز بر قرتال
کبی غرورلنه‌رق سن نهری کنارنده‌کی بر
خانه‌نك طامندن کندیسنی قالدیرر آتار .
قنادلری یك آز امداده یتشمامش اولسه ایدی .
ریختم اوزرینه دوشه‌رك وفات ایده‌جکنه
هیچ شبهه ایدلمز ایدی . فقط قناتلر مارکی
جنابلرینی بر قاچ ارشون سوقه خدمت
ایلدیکی کبی حین سقوطنده دخی تعدیل
سرعتنه یاردم ایدرك برکمی اوزرینه ایندر .
ایندر اما مارکی حضرتلرینك قیچی قیریلور .
بیچاره اوشاق درحال افندیسنك امدا-
دینه یتشه‌مز . زیرا خانه‌نك طامندن ایتمك

ایچون نردبانلره قوشـوب بعده کمی‌یه قدر
وارمق ایچـون دخی بر صـندال تدارکنه
مجبور اولور ·

مارکیـده برحدت! « خنزیر حریف
نیچون اوچه‌رق امدادیمه یتشمدك؟ » دینجه
اوشاق کمال تعظیم ایله دیدی‌که:

— افندم بوقدر اصیلزاده‌لکی ایله
برابر اوچه‌مز ایسـه بنم کبی پس پایه بر
بنده‌نك اوچق حدیمدر؟

برکت و یرسونکه مارکی کبارلغنه پك
مغرور اولوب شو سوز دخی محظوظیتنی
موجب اوله‌جق صورتده سویلنمشدر یوقسه
اوشاغك صـفری‌توکتدیکی ساعت اوسا·
عت اولور ایدی ·

*
* *

« بکارلق »

« سـلطانلق » می دیدیکز؟ بکارلغك
سلطانلغنه نه قدر بکزه‌یه بیلدیکنی اکلامق
ایسـترایسـه‌کز قرنداشم مدحت افندینك
(لطـائف روایات) سرلوحـه‌لی حکایات
متسلسله‌سنده‌کی بو سرلوحـه‌لی حکایه‌یی
اوقو یکز ·

زمانمزده بکارلر نه قـدر چوغالیـورلر!
اولاخبرویره‌یم‌که بن بکار دکلم · حتی ایکی
اوچ و بلکـه درت اولمغه قـدر حاضر
ومهیا ایسه‌مده بزم قاشیق دشمنی لقردیسنی
بیله سویلتمك ایسـته‌مدیکی ایچون بوراده
بیله اوبحثی قیصه کسمك ایسترم ·

ای بکارلر دعا ایدیکزکه ازمنهٔ قدیمه‌ده
دکلسکز زیرا باقیکز بر کتابده نصل برفقره
اوقودم :

« حضرت موسی شریعتنجه برزمانه
قدرتأهل ایتمیان یهودیلرك یهودیلك دفترندن
قیدلری ترقین اولنورایدی · روماده دخی
بکارلرك شهادتلری قبـول اولنمزایدی · بر
آدم هانکی برماده ایچون یمین و یره‌جك
اولسه مأمورمخصـوص طرفندن اول باول
« قار یکزوارمی ؟ » سؤالنه مخاطب اولور
ایدی »

بوسؤالی عزبلره صورسـه‌لر ایدی‌ده
اله‌جقلری جوابی کورسـه‌لرایدی · یاسکز
یاقرق سکز قار یسی اولدیغی جوابنی اله‌رق
روما قانونـنك کثرت زوجاتی منع ایدن
دیکرفقره‌سیله جزا یـله کوررلرایدی · نه
ایسه ! ینه کتابك فقره‌سنی حکایه‌ده دوام
ایده‌لم :

« واضع قانون لیکورغ دخی بکارلقله
عمرکچورنلری شدیداً مؤاخذه ایدرایدی ·
هله لاسه‌ده‌مونقادینلر ینك بکارلرحقنده‌کی
برمعامله‌سی دهـا تحفدر · هرموسم بهار
کلنجـه کنج قادینـلر بکارلری خانه‌لرندن
قالدیروب تحف تحف سرزنشلرایله ژونون
معبوده‌سنك هیکلی یاننه کتوره‌رك اوراده
طبانلر ینه لزومی قدرصو یه اوررلرایدی »

واقعا قادینلردن طیاق یمك سفره‌ده خردل یمك کبی آجی اولمقله برابر اشتهادخی آچار ایمش ایسه‌ده لاسه‌ده‌مون قادینلرندن ینیلان طیاقلرك نه‌قدر اشتها انکیز اوله‌جغنی بیله‌مم .

لاسه‌ده‌مون قانونی شمدی دخی مرعی الاجرا اوله‌جق اولسه هر بهار موسمنده فلقه دکنك باطردیسندن هیچ بر یرلرده طور یله‌مز اولورایدی .

شوقدرکه طوللغی اختیار ایدن قادینلره ده عین جزا ایچون ارککاره حق و یرمك لازم کلزمی ایدی یا ?

محمدجودت

—o—

لطائف

شاعرلر نه تحف آدملردر ! بعضاً او یله حاللر کوستررلرکه انسانك بیشعور اولدقلرینی حکم ایده‌جکی کلیر .

آز چوق شاعر اولانلر یاخود شاعر . رله کور یشنلر بیلیرلرکه برشاعرك مشیئهٔ طبیعتندن برشعر طوغدیغی وقت آنی مطلقا شوکا بوکا اوقومق ایستر . اما اوقودیغی آدم شعردن معردن آکلامیورمش ! او هیچ اوورالرده اولمز . طوز یله بو بر یله کورول کورول اوقور .

بکن رمضان شریفده بو یله مراقلی برشاعر برکیجه غایت مکلف برغزل نظم ایتمش . تصادف بو یا ! غزل تام سحور بکجیسنك کومبور تولی طاوولیله صوقاغه چیقدیغی ساعتده بتمش .

شاعر اونده یالکز ! شمدی بو غزلی کیمه اوقوسون ? اوقومدن اولمز . مطلقا اوقویه‌جق !

همان یرندن فیرلایوب غزلی یازدیغی کاغدالنده اولدیغی حالده صوقاغه چیقمش . طاوول چاله‌رق قپونك اوکندن کچمکده اولان بکجی بابا یی یاقه‌لامش . غزلی برطمطراق مخصوص ایله حریفه اوقومغه باشلامش .

غزلی باشدن باشه دیکله‌دکدن صکره بکجی شاعره نه دیسه بکنیرسکز ?

شو یله دیمش :

— تمام ! اعلی ! کل کل ! سنکله کزوب طولاشه‌لم . بن محله‌ده زنکینجه قپولری بیلیرم . هپسنی بو یلارز . سن بو بیتلری اوقورسین . بنده یانك صره طاوول چالارم . براز پاره قزانیرز . صکره پایلاشیرز . اولمزمی کوزم !

آرتق شاعرده حدت ! بکجی باباده حیرت !...

—o—

کرك صنعتی و کرك حسن و جمالی جهتنده‌کی مزیتی سایه‌سنده خیلی زنکین

اولمش بولنان بر تیاتروجی قیز جبلت اصلیهٔ دنیه‌سی اقتضاسنجه پیانو خواجه‌سنه پك آز پاره و یرر ایمش .

بیچاره خواجه قیزك اسكی دوستلرندن دیكر بر او یونجی قیز ایله حسبحال ایدر. كن كندیسنه دها زیاده پاره و یرمسیچون رفیقه‌سی نزدنده توسط ایلمسنی دخی رجا ایلر .

بر قاچ كون صكره ایكی قیز ملاقات ایتدكلرنده رجاجی مادموازل دیكرینه دیركه :

— كوزه‌لم ! پیانو اوسته‌سنه نیچون آز پاره و یر یورسین ؟

— نصل آز پاره و یر یورم ! هنوز اوته‌كی كون بر آوچ التون و یرمش ایدم .

— نصل بر آوج التون ؟ بیچاره ادمجكز بكا دیدیكه : طو پی یارم فرانسز التونی و یرمشسین .

— نه یاپه‌یم آ كوزه‌لم ! اللرم او قدر مینی مینی‌دركه بر كومه التونی آوجلیه‌جق اولسه‌م آوچه انجق اون فرانقلق بر التون صیغه بیلور !

—٥—

زوجی كوندن كونه ضعیفلیوب وجودن دوشن بر قادین طبیب ایله حسبحال ایدر . اثنای محاوره‌ده صوراركه :

— دوقتور قوجه‌مك سبب ضعفنی بكا تفهیم ایتمدیكز كتدی . بو مضر مهلكات اسبابنی نه زمان شرح ایده‌جكسكز ؟

— وقوع وفاتیله تشریحنی اجرا ایتدیكم زمان !

—٥—

بر یرده دلیقانلینك بریسنی مدح ایدیورلر ایمش . ازجمله دینلمشكه :

— نه عالیجناب چوجق ! نه سما- حتلی دلیقانلی ! پاره كیسه‌سی دائما آچیقدر .

معذلك بری دیمشكه :

— اوت كیسه‌سی دائما آچیقدر . بلكه ایچنه برلیرا آتان بولنور دیه !

—٥—

فنیه

برکت یره‌میدر کوکده‌میدر

یاخود

« برجاهل چفتجینك مطالعات فنیه‌سی »

احتمال که قارئلرمز برجاهل چفتجیدن مطالعات فنیه صدورینی استبعاد ایدرلر . زیرا « فنیه » دینجه مطلقا مکتبلرده تحصیل ایدلمدکدن صکره یانه یاقلاشیله‌مز برشیدر ظننده بولنورلر .

حالبوکه « چفتجی » دینلدیکی زمان بونده‌کی حالی « جاهل » صفتیله توصیف ایتمش اولمقلغمزه اعتراض ایلمش اولسه‌لر ایدی دها طوغری اولور ایدی . زیرا صنعتنك ماهری اولان برچفتجی مجرد مکتبه کیرمامش اولمسندن طولایی « جاهل » اوله‌مز . اولسه اولسه «امی» اوله‌بیلور . امیلك ایسه اصلا جهل عد اولنه‌مز .

معلقات سبعه اصحابی عربك افصحی اولدیغنه شبهه ایدلمز یا ! زیرا هر بری برسلطان شعرا بر پیشرو ادبادرلر . او یله ایسه استغراب ایدلسون که بونلرك اوقور یازار آدملر اولملری نظرتاریخده قطعیاً محقق دکلدر . امیلك انسانك ادیب اولمسنی بیله منع کلی وقطعی ایله مانع اولمدیغی حالده برچفتجیده افکار فنیه بولنمسنی نه‌دن مانع اولسون ؟

ذاتاً «فنون» دنیلان شی نه‌دن عبارتدر ؟ یوزلرجه و بلکه بیکلرجه آدملرك تجارب واقعه‌سنك خلاصه‌سندن عبارت دکلی ؟ برماهر چفتجی دخی کندی کبی مهرهٔ ارباب زراعتك تجربه‌لرینی اوته‌دنبرو اغزدن قولاغه انتقال صورتیله کندی قوهٔ حافظه‌سنده جمع ایتمش و تجارب ذاتیه‌سنی ده علاوه ایدرك مسلکنده متفنن اولمشدر .

باقکز چفتجی ایله سبق ایدن محاوره‌مز برکت ارضیه‌نك یره‌می یوقسه کوکده‌می اولدیغنی نصل حل ایتمشدر . کندیسیله تعاطی ایلدیکمز تعبیراتی بوراده عیناً استعمال ایده‌جك اولسه‌ق بندمزدن هیچ برشی اکلا- یه‌میه‌جککز جهتله چفتجینك سوزلرینی ده شو یله قلمه مناسب برلسانله نقل ایده‌جکمز طبیعیدر .

*
* *

کچن کون (فی ۸ مایس سنه ۳۰۰) بر یرقازدیریبورایدم . قازدیردیغم یر بارچه برترلانك التی اولوب قازمقدن مقصدم دخی دها اشاغی‌یه سد یوللو یاپدیرمش اولدیغم

بر دیوارك ارقه‌سنی طولدیره‌رق دوز بر بغچوان ترلاجغی وجوده کتورمك ایدی . بو حالده قارئلرمز کوزلرینك اوکنه کتوره‌بیلورلر که اغزلغمز یعنی قازمه‌لرك ضربه‌لرندن حصوله کلان سد کبی یوکسکلك مزروع اولان ترلانك التنده وترلا او سدك اوزرنده بولنوب سد ایسه روی ارضده مفروش اولان تراب منبتك التنده « کسمه » دنیلان خائن طو پراق طبقه‌سنی دخی بزه ارائه ایلمکده ایدی .

اغزلغی مزروع ترلانك ایکی او چ خطوه الت طرفندن باشلایه‌رق قازدقجه ترلایه طوغری تقرب ایتمکده ایدك . قازدیغمز طو پراق بیاغی نمناك اولوب حتی قازمه‌لرك اغزلرینه دخی یاپشیورلر ایدی . حالبوکه ترلایه تقرب ایلدیکمزده وباخصوص اغزلغی طوغرولتمق ایچون بر خطوه‌دن زیاده ترلانك ایچنه کیردیکمزده دقت ایتدم که اکینلرك التنده‌کی طو پراقده اولکی رطوبت یوقدر . قازمه‌لر عادتا توز قالدیر یورلر .

بو حاله استغراب ایتدم . قازمه جی عمله‌یه نظارت ایدن بزم چفتجی یه دیدم که :

— ارقداش ! طوپراغك اکیلان یری رطوبتلی اولور اکیلمیان یریمی ؟

— اکیلمیان یری رطوبتلی اولور .

— حالبوکه هرکس بونك عکسنی سویلر . حتی هوالر براز قوراق کیده‌جك اولسه کندی کندیلرینی تسلیت ایچون دیرلرکه : اکینلر ارتق طو پراغی اورتمش اولدقلرندن قوراقدن قورقماز . زیرا کندی دیبلرینی کولکه ایدرك کیجه یاغان چیکی دخی محافظه ایدرلر . بویله دیمزلرمی ؟

— اوت افندم ! اویله دیرلر اما مشهور مثلدرکه بیلان‌ده سویلر بیلمیان‌ده ! حتی بیلمیانلر دها زیاده سویلرلر . دمنجك قازدیغمز طو پراغك نه قدر نملی اولدیغنی کورمدیکزمی؟ باقکز اکین التندن قازدیغمز طو پراقدن ایسه توز توزییور .

— اوت ! بن‌ده آکا دقت ایتدیکم ایچون صور یورم یا !

— کچن کون بر فرانسزجه چفتجی کتابی اوقو یوب بکا آکلاتیور ایدیکز . او کتابده بو مسئله یوقمی ؟

غریبدرکه فرانسزجه اوقودیغمی چفتجینك اخطار ایلدیکی کتابده دخی اکینلر یوکسلور ایسه قوراقدن پك‌ده قورقیه‌جغی یازیلی ایدی . بونی ده کندیسنه اخطار ایلدیکمدن کولدی‌ده دیدی‌که :

— اویله ایسه فرانسز کتابی‌ده خطا ایتمش . افندم ! شو اکینلری کوریور-میسکز نصل زمرد کبی یشیلدر ؟ ازوب

صیقه‌جق اولسه‌ق شاقر شاقر صولری آقار ۰ ای اکینلر بو صویی نره‌دن الدیلر ؟ شبهه یوق‌که ترلادن امدیلرده الدیلر ۰ ترلاده‌کی صویی اکینلر الجه ترلاده صو ازالوب ایشته بویله قوراق اولور ۰ کیجه چیك یاغدیغی زمان ایسه او رطوبت اکینلرك اوزرنده قالور ۰ طو پراغه قدر اینه‌مز ۰ صباحلری اکینلر ایچنده کزر ایکن پاتاـ لونکز قوندره‌کز انك ایچون ایصلانور ۰

درایتنی ذاتاً پك بکنـدیکم واغلب مسائلده رأیتی صواب کوره‌رك اتباع ایلدیکم بو آدمدن شو محاکه‌لی سوزی دخی ایشیدنجه نظر دقتم آچلدی ۰ عمومی اعتقاد اولنان برشیئك عکسنی ایشتمك وهم‌ده صورت معکوسه‌نك دها طوغری اولدیغنی عقل قبول ایلدیکی کبی کوزمزك اوکنده طوران فعل وعمل دخی بونی تأیید ایلمك آز مراق اولنه‌جق برشیمیدر ؟

بناءً علیه چفتجی اغا ایله محاوره‌ده برخطوه دها ایلرویه واردم :

*
* *

چفتجی دیدی‌که :

— بر ترلایه تخمی صیق آتارلر ایسه ترلا او صیق اکینی لایقیله بسیله‌یه‌مز دیرلر ۰ سببی ایسه صیق وکراه اکینك ترلاده‌کی صو یی درحال صوروب (صورمق اصل ترجمه انمك دیمکدر) جذب ایدرك ترلایی قوب قوری براقسیدر ۰ اکین آز اولورسه ترلانك رطوبتی او اکینی اداره‌یه کفایت ایده‌جکندن کوزل اولور ۰

— یا بویله صیق اکیلان ترلایه زیاده‌جه یغمورلر یاغار ایسه نصل اولور ؟ و یاخود عربستانده اولدیغی کبی ترلایه صو صالی و یر یله‌رك صولانور ایسه ؟

— عربستان طو پراغی پك قوتلی دییورلر ۰ انلری کورمدم بیله‌مم ۰ فقط بزم بوطو پراقلره یغمورلر کوزجه یاغارایسه اکین صیق اولدیغی حالده دخی البته فائده اولورسه‌ده اکینی حاصل ایدن شی یالکز صو ویغمور دخی اولمدیغندن صیق اکیلان ترلانك محصولی کوزل اوله‌مز ۰

— اکینی حاصل ایدن شی یغمور دکلیدر دیدك ؟ برکتك اصل سببی یغمور دکلیدر یا ؟

— دکلدر افندم ! لاینقطع یغمور یاغسه اکینلر بوز یلور ۰ کونش دخی ایستر ۰

— اوراسی او یله یا ! چونکه برکت هر حالده کوکدن کلور ۰ کوکدن کلان ایسه بلوطلرك یغمورك وکونشك حراـ رتیدر ۰

— او یله اما برکت یالکز کوکدن دخی کلمز ۰ ترلاده قوت اولمیجه یغمورك‌ده

کونشـك ده نه فائده‌سی اولور ؟ برکتك یرازی‌ده یرده‌در .

شو مخالفت متقدمه اوزرینه چفتجی‌یی دها واضح سویلتمکی مراق ایلدم . بناءً علیه دیدم‌که :

— اما او یله ایکیرجینلکله لقردی ایستمم . بکا قطعیاً خبر و یرملی‌که برکت یرده میدر ؟ کوکده میدر ؟

— افندم ! یرده واردر . کوکدن ده ایتر . خائن بر طوپراق اوزرینه تخم آتمشسك ده قرق ییل یغمور یاغمش قرق ییل‌ده کونش آچش ! نه فائده‌سی اولور ؟

— خیر ! لقردی‌یی ینه قطعی سویلدك ! بکا قطعیاً سو یلملی‌که برکت ترلاده‌میدر ؟ یوقسه کوکدنمی یاغار .

— اصل برکتی یعنی بغدایی یاپان شیئی‌می صور یورسك افندم ؟

— اوت ! آنی صور یورم .

— او یله ایسه او برکت نه یرده‌در . نه کوکده‌در ....

چوجقلرك بیلمجه‌لری کبی برده « جمله عالم ایچنده‌در » دیرایسه‌ك آینه‌نك بیلمجه‌سنی سویلمش اولورسك .

چفتجی کولدی . فقط سوزنده دوام ایله دیدی‌که :

— برکت کویده‌در .

— کویده‌می ؟

— اوت افندم ! هانیا بو قیش آتش باشنده سن فرانسزجه کتاب اوقور ایکن نه دیدیککی اونوتدکمی ؟

نه دیمش ایدم ؟

— سن چوق کتاب اوقویوب چوق شیئی یردن کوردیکك ایچون هپسنی بلله‌یه‌میوب‌ده اونوتیورسك . بن ایسه یالکز کندی ایشمه عائد شیلری قفامده صاقلادیغمدن بر ایشتدیکمی بر دها اصلا اونوتمم ! اوجاق باشنده سو یلدیکك سوز ایسه‌ك طوغری‌بر سوزاولدیغندن آنی قفامك ایچنه یازمشیدم . بردها سیلنوب بوزولمز .

— آبی یا نه دیمش ایدم سو یله باقه‌یم‌ده بنم دخی عقلمه کلسون .

— دیمش ایدك‌که : یوقدن هیچ بر شی وار اوله‌مز . یالکز جناب حق یوقدن وار ایدر . اوده بو دنیایی و دنیا ایچنده‌اولانلری یوقدن وار ایتمش‌اولدیغندن آرتق دنیا اوزرنده هیچ برشی‌یکیدن‌یوقدن وار اوله‌مز . بناءً علیه بر ترلا دخی اکیلان بر دانه تخمی التمش دانه ایتمك ایچون الالی طقوز دانه‌سنی یوقدن حاصل ایده‌مز . او دانه‌لری حاصل ایدن جوهر حیوانلرك قرنه کیره‌رك انلرك حیاتلرینه خدمت ایلد کدن صکره کو یه اولورده ینه ترلایه کاورسه ترلانك برکتی آرتار . بویله دیمامشمی ایدیکز ؟

— اوت اویله دیمش ایدم هم‌ده حالا
دخی اویله دیورم .

— اویله ایسه اصل برکت ایشته
او جوهردر . بز کوبره اتمدیکمز تارلالری
ایکی اوچ سنه‌ده برکره دیکلندیریورز .
سببی نه در ! سببی او تارلا ایچنده
حاصل اولان اوتلری کوکلری صبان ایله
سوروب طوپراغه کومه‌رك چوروتمك
و بو صورتله طوپراغی نوعما کوبره‌لمکدر .

بوندن صکره چفتجی برطاقم ایضاحاته
کیریشدی‌که زراعت مراقنده اولمیانلری
مستفید ایده‌مز . فقط نتیجه وخلاصه‌سی
جمله‌یی مستفید ایدر . اوده شودرکه :

فی‌الواقع برکت نه‌یرده‌در نه‌ده کو-
کده‌در . برکت انی حاصل ایدن عناصر
کیمیویه‌دن عبارت اولوب تارلالرده بیتن
اوتلر وحیواناتك افرازاتی والحاصل کافهٔ
مواد حیوانیه ونبات ایچنده‌کی عناصر
منبته تارلایه قاریشوردی اوراده محصول
کتورمك قوتنی حاصل ایلر .

طوپراق ایسه بو قوته بر ظرف اولمق
اوزره خدمت ایده‌جکی کبی نباتاتك کوکلر-
ینی‌ده حفظ ایدرك طمارلرندن ایچرویه
قوهٔ منبته‌نك نفوذینه یاردیم ایلر .

یغمورلره کلنجه : بونلرك خدمتی یالکز
نباتاتك قانی دیمك اولان معهود لزوجتلی
وصوتلی مایعی وجوده کتورمك یعنی قوهٔ
منبته‌یی صولاندیروب نباتاتك جولان دمنه
خدمت ایلك ایچوندر .

حرارت شمس محیی بر قوت اولوب
حیوانات کبی نباتی دخی نیم مرده‌لك حالندن
او یاندیرر . فقط یاغمور وقوهٔ منبته اونبا-
تك دمنی وجولان دمنی تشکیل ایتمز ایسه
یالکز حرارت شمس نباتی یاقار . عادتا صو
سز قاله‌رق چار چار یانوب هلاك اولان
انسان وحیوان کبی نبات دخی هلاك
اولور .

ایشته بزم چفتجینك ملاحظات فنیه-
سی شونلردن عبارتدرکه اکرچه وقتیله
بن دخی کندیسنه برقاچ سوز سویلمش
ایسه‌م‌ده حریف ذاتاً صنعتنده متفنن ایمش
که بنم سویلدیکم آز شیئی ذهننده بیولته‌رك
چوغالتمغه موفق اوله بیلمش .

چفتجی صوك وصیتی اوله‌رق دیورکه :

— تارلاسنی برکتلندیرمك ایستیان
نره‌ده بر آووج کوبره بولورسه تارلاسنه
آشیرسون . حتی اطراف وجوارك اوتلرینی
ده یولوب تارلانك کوشه‌سنه یغار واوزر-
ندن قیش کچیرر ایسه عادتا تارلایی کوبره‌له
مش قدر جمع برکت ایتمش اولور . زیرا
آتدیغی اوتلر کندی تارلاسی ایچنه اکه‌جکی
بغدای تخملرینك ایچندن کچه‌رك بغدای
بشاغی اولمق اوزره اعادهٔ حیات ایدرلر .

احمد مدحت

—٥—

متنوعه

سلانیکده « مکتب ترقی » معلملرندن
فؤاد افندی طرفندن کوندرلمشدر :

ــ هندده تربیهٔ اطفال ــ

وولیه‌نك دیدیکی کبی « هندستان
عجائب عالمك منبع یکانه‌سی دینمکه لایق
بر مملکتدر » طو پراغی سینه‌سنده صاقلا-
دیغی خزائن ثروتی ابراز ایتدیکی کبی کوك
هواسی‌ده کونشك خط استوا جهتلرینه
مخصوص شدت حرارت ودهشتلی فور-
تنه‌لر آثارینی کوسترر . انسان برطرفدن
بدائع طبیعتی کوردکجه کندی کوچکلکنی
حس ایدر؛ دیکر طرفدن جناب حقك جمله
مخلوقاتی خلق ایله حفظ حیات ایچون
و یردیکی بونجه شیلری تخطر ایلر و بوقدر
آثار عظمت ایچنده کندینك پنجهٔ موته
نصل تسلیم اولندیغنه شاشوب قالور .

جناب حقك الطاف بی نهایه‌سنه مظهر
اولان « هندلیلر پك متدیندرلر » هندلیلر
حیات جاودانی‌یه مالك غایت عالی برذاتك
موجود اولوب هرکسك باعث حیات
ومماتی اولدیغنه ایمان ایدرلرکه اوذات دخی
برهمادر . برهمایی شفق رنکلی و با-
شلری یلانلرله مستور اون بیك آت قو-
شولی بر عربه اوزرنده حرکت ایدر کبی
تخیل ایدرلر .

برهمانك تجلی کاهی اوله‌رق برهما ؛
سیوا ، وونشنو ، دیه اوچ رکن موجود
اولوب بونلره خالق کائنات و یاخود
کائناتك محافظی و یامخربی نظریله باقارلر .
بونلره هندستان اقانیم ثلثه‌سی تعبیر اولنور .
فقط برهمانك تجلی کاهی اولان رکنلری
جمله‌سی بر پرده بولنیوب هندلیلرك معبود
لری کونش ، صو ، هوا وروزکاره منقسم
اولدیغی کبی بوده برطاقم ارکانه دها تقسیم
اولنورکه معبودلرك بعضیسی کوزل دیکر-
لری فنادر . کیمی قادینلرك و چوجقلرك
فنالغنی کیمی‌ده معصوملرك اولدیرلسنی و یا
اکلنجه‌لی آیینلر ایستر . بومعبودلرك آیینلر-
ینی اجرا ایتمك بر چوق معابدك وجودینه
متوقفدر . بناءً علیه هندلیلر حیاتك
بیوك برقسمنی عبادتله چکیررلر .

برهما انسانلری خلق ایتدیکی زمان
جمله‌سنی مساوی یراتمامشدر . راهبلری
باش طرفندن خلق ایتدیکندن انلر انسا-
نلرك ال برنجیلرندندر . ایکنجیسی جنکا-
ورلردرکه برهمانك قوللرندن یرادلمشدر .
تاجرلری و چفتجیلری قارنندن خدمتجیلری
واصناف طاقمی‌ده ایاقلرندن یراتدی‌که بونلر
ال زیاده زحمت و مشقت ایچنده‌درلر .
ایشته هندلیلر برهمانك ارزوسیله بربرلرینه
هیچ مشابهتی اولمیان درت صنفه منقسمدر .
اصناف و خدمتکار کروهیله دیکر

جنسلرك تأهلی قطعیاً ممنوع اولوب بونلر -
دن دنیایه كله‌جك چوجق ملعون عد
اولنور . وطنسز ، حامیسز قالور .
هندلیلرك صنف صنف آیرلمه‌لرینك كندیلرینه
بیوك برتأثیری واردر . یالكز برهمانك
باشندن خلق اولنان برهمنلر فنون ایله
مشغول اوله بیلور وكتاب مقدسی شرح
وایضاح ایتمكه جسارت ایدوب عقائد
دینیه ، علم منطق ، فن حقوق ، علم نجوم ،
طبابت ، هندسه كبی علومی دخی تعلمه
مأذوندرلر .

تاجرلر یازمق اوقومق وحساب اوكر -
نمك وكندیلرینك هرنه‌یه استعدادی وار
ایسه انی تعلم ایتمك ایله مشغول اولورلر .
جنكاورلر میانندن انتخاب اولنان حكمدارلر
برحكومتی اداره ایچون برصنعتكار كبی
چالیشیرلر . بوندن ماعدا برهمنلره اطاعت
ایدرلر . بر راهب هر نه قباحت ایدر
ایسه ایتسون حكمدارلر انی قتل ایده‌مزلر .

خدمتكار طاقی كتاب مقدسی اوقو -
یه‌مز ، قادینلره فنون اوقوتمق ممنوع اولد -
یغی كبی پك مخاطره‌لیدر . یالكز عمومی
بیراملرده بتلر اوكنده رقص ایدن قزلر
تربیه ایدیلور .

هندلیلر روحك ابدی اولدیغنه وحیات
دنیویه‌دن صكره آخرتده ایلرك مظهر مكا -
فات اوله‌جقلرینه ایناییرلر و بو اعتقادك
اهالیٔ مذكوره اخلاقنجه بیوك برتأثیری
اولور . اشاغیده بیان ایدیلن برقاچ قاعده
بونی اثبات ایدر .

افندیسنی ذم ایدنلر وسوزینه اطاعت
ایتمیانلر اولدكدن صكره مركب و پك زیاده
فنالغی سویلیانلر كوپك آكا صورمقسزین
برشی آلانلر قورد صورتنه تحول ایده -
جكدر . كندیسنك جنسیت واعتبارینه
حسد ایدنلر حشرات مضره وقوجه‌سنك
وفاتندن صكره تأهل ایدن طول قادین چقال
صورتنه منقلب اوله‌جقدر .

والده و پدرینه وخواجه‌سنه حرمت
ورعایتده بولنانلر اوچ دنیایه حكم ایدوب
جسدی معبودلر كبی مظهر تعظیم اوله‌جق
وهر وقت عالم سرور وشادیده بولنه -
جقدر .

والده‌سنه اطاعت ایدن عالم سفلی‌یه
پدرینه مطیع اولان عالم علوی‌یه وخوا -
جه‌سنه اطاعت ایدنلر دخی برهمانك بولند -
یغی عالمه قبول ایدلمك شرفنه نائل اولورلر .

هندلی‌یه دشمنی سومك دخی امر
اولنمشدر .

اشته عقائدی بو حالده بولنان هند -
لیلرك تعلیم وتربیه‌سی نه‌دن عبارت بو -
لندیغنه و برهمنلرك تحت اداره‌سنده بولنان
مكتبلرك حالی نه اولدیغنه دائر بعض
تفصیلات ویره‌جكز . هندلیلرك ابتدائی

مكتبلرنده حسن خط، عباره، حساب تعليم اولنور. معلملر چوجقلری جزالندیرمق ایچون دکنك قوللانور. شاگردان اوقومقله برابر یازی‌یه‌ده باشلارلر. الفبانك برنجی حرفلرینی قوم اوزرینه بر باستون ایله چیزوب صکره تپور قلمله خرما و یاخود چنار یاپراغی اوزرینه حك ایدرلر. مكتبده زیاده‌جه شاگرد بولندیغی حالده کوچك شاگردلرك تربیه‌سنی بیوك شاگردلردن انتخاب اولنان مبصرلره حواله ایدرلر.

الك اول انكلتره‌ده کورینان بو اصول تدریس هندستاندن النمشیدی. هندلیلر حسن اخلاق اوزرینه اولان مثال و حکمیاتی چوجقلره ازبر اوکرتورلر. بوندن ماعدا (بودا)یه مخصوص اولان علم حالی ایکی‌یه تقسیم ایله اوکرتورلر. برنجیسی اشاغیده بولنان اون امری حاویدر:

١ برحیات اولان برمخلوقی اولدرمیه‌جکسین (هندلیلر بوندن طولایی هیچ ات یمزلر)

٢ خرسزلق ایتمیه‌جکسین.

٣ فحش ایله آلوده دامن اولمیه‌جقسین.

٤ اغزکدن مغایر حقانیت سوز چیقارمیه‌جقسین.

٥ پك زیاده عشرت ایتمه (هندلیلر یالکز شرابی اعتدال اوزره ایچرلر. سرخوش اولان برآدم اولدکدن صکره مشقت چکه‌جك اعتقادنده بولنورلر)

٦ رسم چیقارتمیه‌جقسین.

٧ موسیقی‌یه میل و انهماك کوسترمیه‌رك او یون و سیرمحللرینه‌ده کتمیه‌جکسین. (شطرنج او ینامق ممنوع اولدیغی بورادن اکلاشیلیور)

٨ یوکسك و کنیش مندرده اوطوروب یاتمیه‌جقسین (بودانك مندری انجق سکز پارمق ارتفاعنده ایدی)

٩ اویله‌دن صکره یمك یمامیلی.

١٠ آلتون کوش وسائر ذیقیمت بر شیئه مالك اولمیه‌جقسین.

اولکی بش امر اك زیاده مهم ایسه‌ده هندلیلر اکثریا بونك خلافنده حرکت ایدرلر.

اشبو ایکنجی قسمی نزاکت و تربیه‌یه عائد اولوب باشلیجه‌لری بونلردر:

١ کنج چوجقلر (بودا)یه حرمت ورعایت ایتدکاری کبی معلملرینه‌ده رعایته مجبوردرلر. معلملرینك سویلدیکی شی طوغری اولمزسه بیله چوجقلر بونك عکسنی ادعا ایدوب‌ده معلمك یالانینی یوزینه اورمیه‌جقلردر. برهندلی کتدیکی یرده قپویی قپالی بولوب اوچ دفعه چالدقدن صکره ینه آچلمزسه چکیلوب کیده‌جکدر. معلم اوزاق بریره کیده‌جك یوکسك برمحله

چیقه‌جق اولسه شاکردی انك اره صره
اوطوروب استراحت ایتمسی ایچون برابرنده
بر صندالیه طاشیر ·

۲ معلم کتاب مقدسی مطالعه ایتمکده
اولدیغی و یاخود یمك یدیکی ودیشلرینی
تمیزلدیکی زمانلر شاکرد یانه کیده‌مز · معلم
لباسنی کیر ایکن شاکرد کندیسنك قوندره‌
لرینی النده طوتمغه مجبوردر ·

۳ برچوجق خواجه‌سی یاننده
اولمدقجه هیچ بر اوه کیده‌مز · یولده
کیدرکن صاغنده وصولنده باقنیوب باشنی
اوکنه اکمکه مجبوردر ·

٤ برشاکرد اوقومقده اولدیغی برکتابی
اکمال ایتمدکدن صکره دیکرینی اوقویه‌مز ·

٥ کتاب مقدسی اوقور ایکن اوکسور-
مك و یاپرشی یمك کناهدر ·

هندستانده برهمن مکتبلرندن بشقه
عمومی مکتبلرده موجود اولوب علوم
سائره‌یی اوکرتمك ایچون خصوصی معلملر
دخی واردر · برچوجق زمان تحصیلنده
خواجه‌سنك خانه‌سنده یاتوب قالقار ·
بو مصارفه بدل و بردیکی پاره‌دن بشقه
هدیه و یرمکه مجبور دکلدر · فقط اکمال
تحصیل ایله معلمك یانندن آیریله‌جغی وقت
مرقومه بر ترلا برمقدار پاره ذی قیمت بر طاش
بر اوکوز و یا بارکیر بر جفت ترلك اثواب
و یره بیلیر ·

چینلیلر اصلاح وتجدد قبول ایتمیان
اقوامك اك برنجیسیدر · پك آز مدنی
اولدقلری حالده اصلا ترقی ارزوسنده اولـ
میوب حال وحشتده یشامق ایسترلر ·
چینلیلری برصفت مخصوصه ایله سائر
اقوامدن تفریق ایدن شی عقاید دینیه
لرینه رعایتده کوستردکاری اثر ثباتدر ·
تعلیم وتربیه‌لریده شبهه‌سزکه بوعقائده
عائد اوله‌جقدر · چینلیلرك اخلاق ملیه‌سی
حقنده برفکر اجمالی حاصل ایتمك اوزره
مذهبلرینك بعض قواعدینی بیان ایتمك لازم
کلیر · چینلیلر جناب حقی اصلا طانیمزلر ·
لسانلرنده اللهك اسمی بیله یوقدر · یالکز ·
بتون کائناته حکم ایدن سمانك و یاخود
برقوهٔ معنویه‌نك موجود اولدیغنه وامپرا
طورلری بونك اولادندن اولوب آنکله
مناسبتی بولندیغنه قانعدرلر · بوقوهٔ
معنویه‌یه فرط ذکا ایله برقدرت جسمانیه
دخی اسناد ایدوب چینلیلرك پدر وحامیسی
والهی اوله‌رق یالکز قوهٔ مذکوره‌یی
طانیرلر · چین نظاماتی هب دین ومذهب
اوزرینه ابتنا ایدلمش اولدیغندن هیچ
کیمسه بونلری بوزمغه و یا حقلرنده فنا
برسوز سویلمکه جسارت ایده‌مز · امپرا
طوردن صکره رجال دولت وسائر حائز
رتبه اولان حکومت مأمورلری کلیر ·
مبعوثلرینك رتبه‌لرینه کوره حرمت فوق-

العاده‌ده بولنورلر . فامیلیانك پدری وایمپرا
طورك وكیلی اولانلر بومراتب عالیه اصحا-
بنك اك بیوكیدر . ایشته چینلیلر بر بیوك
فامیلیادن مركب اولوب ایمپراطور حكومت
مأمورلری عائله‌نك بیوك پدری هب محترم
طوتلدیغندن انلره پرستش ایدرلر .
چینلیلرك دینه متعلق بعض نظاماتی شو-
ندن عبارتدر :

« اگر بر اوك ایشلری قاعده تحتنده
بولنورسه بولندیغی مملكتك ایشلری دخی
هب قاعده تحتنده بولنور . زیرا بونلر
بر برلرینه مربوطدرلر . اقرباسنه حر-
مت ایدن كیمسه حكمدارده ده حرمت ایتمش
اولور ودولت انك اولادینی محافظه ایدر .

« اصالت ویارتبه وسائره كبی شیلری
چوجقلری فامیلیالرینه قارشو بورجلی
اولدقلری حرمتدن منع ایده‌من .

اطاعت فرزندانه‌یی پك بیوك طوتارلر .
بواطاعت آنلرجه حسن تربیه علامتی
وكوزللكك مثال متشخصیدر . بر پدرك
تأثیر نفوذی درجهٔ نهایه‌ده اولوب چو-
جغك اطاعتی ده حدسزدر . اگر بر پدر
اولادندن شكایت ایده‌جك اولورسه حكو
مت حقلی اولوب اولمدیغنی تحقیق ایتمكسز
ین چوجغی جزالندیرمغه مجبوردر .
زیرا پدرك چوجغی جزالندیرمسی نظا-
مات موضوعه ایجابندندر .

« اقرباسی چوجغی بیوتجیه قدر
بسلر لكن تعلیم وتربیه‌سنه غیرت ایتمز .
پدر ووالده‌نك فضائلی پك بیوك بردرجه‌ده‌
در «چینده اولادینك قاتلی پدرلر پك چوق
بولنور » اولادینی اولدیرن پدرلره هیچ
برشی دینلمزسه‌ده اقرباسنی غضبناك ایدن
ویاخود اولدیرن بر چوجق اولورسه
بتون اهالی قیام ایلر و بویله برقتل جنایت
عظیمه اولدیغندن ایمپراطور دخی تختنه
چیقوب مجرمك جزاسنی ویرر . اطرا-
فنده‌كی ایالاتك والیلری دعوت اولنور .
حكومت دخی بو درلو جنایتلرك وقوعنی
پك مشئوم عد ایدر . متهمی پارچه‌لد-
كلری كبی كرك كندیسنك خانه‌سنی وكرك
اكا جوار بولنان سائر خانه‌لری دخی هدم
وخراب ایدرلر چوجقلرك اقرباسنه قارشو
شو اطاعت كامله وحرمت تامه خواجه
ایله شاكرد وافندی ایله خدمتكار آره‌سنده
دخی جاریدر .

خواجه ایله شاكرد آراسنده جاری
اولان معامله‌دن بعضلری بروجه آتی بیان
اولنور :

« برچوجق كندی تربیه‌سنی درعهده
ایدن برمعلم مدت عمرنده پدر نظریله باقمغه
مجبوردر . مثلا یولده خواجه‌سیله كیدر
ایكن بشقه بریسیله لقردی ایده‌من . دائما
معلمندن كیروده یورییكه ومرقوم آنك

قولاغنه برشی سویلمك ایستر ایسه نفسیله تعجیز ایتامك ایچون آغزینی الیله قپامغه مجبوردر . لقردی سویلر ایکن سوزینی کسمك‌ده تربیه‌سزلکدر ..»

عقائد باطله التنده ازیلوب قالمش اولان چینلیلرك الی اخر العمر بو نظاماته تبعیتله کیده‌جکلری اکلاشیلور .

قانونلری ، ادبیاتلری مقدس عد اولنمش اولدیغندن دائمی صورتده تعزیز ایدرلر . چینلیلر امر تحصیلده تعمق ایله هرشیئك حقیقتنی آرامقده حرکاتدرلر . چین ادبیاتی قانون علم الٰهی ودها بعض علوم ایله فن میخانیکیدن عبارتدر .

چین مکتبلرنده اوقوتدیریلان درسلر باشلیجه درت قسمه منقسمدر . برنجیسی اوقویوب یازمق ونظامات وحکمیاتی ازبر اوکرنمك ، بودرس دروس سائره‌یه اساس عد اولندیغندن شاکردان بونی کوزلجه ازبرلمکه مجبوردرلر . ایکنجیسی نظامات رسمیه‌یی اوکرنمکدرکه بوده برنجی درسلر-دندر . اوچنجیسی کوزل کوزل شعر ونثرلر اوکرنمکه منحصردر . دردنجیسی ایسه مسائل علمیه اوزرینه مباحثه ایتمك طریقی ایله اشعار عالیه‌نك صورت تنظیم وانشادینی وقوانین ونظاماتك امر ترتیبنی اوکرنمکدن عبارت بولنان درسلردر .

سائر علوم وفنون کبی فصاحت وبلاغتی اوکرنمك ایچون دخی چینلیلرك بعض خصو-صی قاعده‌لری واردر . چینده اك زیاده یازی ایله عباره اوکرنمکه چالیشیرلر . لسانلرنده کلمه یازمق ایچون حرف اولمیوب هر فکر وهر کلمه ایچون یازلمش بر اشارت سویلنمش برسوز بولمق لازم . چینده بو درلو اشارتلرله هرکسك یازدیغی شیئی کشف ایتمك عباره ویازی بیلمکه متوقفدر . صبیان مکتبلرنده چوجقلره کونده درت حرف اوکرتورلر . چین لساننده سکسان حرف وانلری کوسترمك ایچون اومقدار اشارتدن عبارت اولان الفبایی بیلن واشا-رتله یازیلان شیلری آکلایان پك عالم صاییلور .

اکثر کوی وقصبه‌لرده مقدار نفوسه کوره مکتبلر آچارلر . بر چوجغك تعلیم وتربیه‌سی بش یاشنده باشلیوب اون ایکی یاشنه قدر دوام ایدر . چوجقلر شفق آتار آتماز مکتبه کیدوب صنفه کیردکلرنده چین حکماسندن (قونفسیوس) نامنه بر دعا اوقومغه مجبوردرلر . اقشاملری ده عودتلری بویولده وقوعبولور . برمکتبده پك چوق شاکرد بولندیغی وقت معلم اول امرده کوچك چوجقلری صکره‌ده اولری اوزاقده بولنانلری طاغتیر . شاکردان چیقار ایکن زقاقلرده اکلنوب اوینامغه اصلا جسارت ایده‌مزلر . اوه کلدکلرنده

بیوك پدر ووالده‌لر ینی ومعبودلر ینی سـلا-
ملدقدن صکره اوقودقلری درسلری جهراً
تکرار ایدرلر • یازی یازار ایکن الری ینی
کیرلتمـك پك مستهجن اولـوب اوقور ایکن
دخی کوزلجـه اوطورملی وکتـابی اوچ
پارمق ایلروده طوتملیدر •

مکتبلرده الك اول عقائد دینیه ایله حسن
اخـلاق درسـلر ینی واندن صکره یازی
عباره و حرفلرك اشارتلر ینی واسکی حکمیاتی
اوکرتورلر • چینلیـلرك فرط ذکاسـنی
تعیینه مدار اولان امثاله‌نك بعضیسی بروجه
آتی بیان اولنور :

« آت کوزل کیـدنجه یول پك قیصه
اولور •

« فنالق چابوق اوکرنیلور فقط ایولك
پك کوچ •

« فکر عاقل اولانلر ایچون قانون عقلی
اولمیانلر ایچوندر •

« دیکرلرندن کوردیکی فنـالغه تحمل
ایدن کیمسـه انلره حکم ایتمکـه الئز یاده
شایسته‌در •

« ادبادن بر یله محاوره ایتمك اون سنه
درس اوقومقدن منفعتلیدر •

« بغـدای اکیان آدم بشـاق یوزی
کوره‌مز ، بشـاق یوزی کورمیـان خرمن
دوکه‌مز ، خرمن دوکین بیه‌جك ایتمك بوله‌مز •

« قلبکك صاف و یوزیکك منور اولمسنه
غیرت ایت •

« صاحب ثروت اولمق ایچون شان
وشهرت ارزوسنك اسـاسنی محو ایتمـك
لازمدر •

« انسان شونك بونك حقنده‌ز باندراز-
لق ایتمزسه انكده حقنده هیچ کیمسه‌ز باندراز-
لقده بولنمز •

حساب درسلر ینی ابتدائیه مکتبلرنده
اوکرتورلر • چینلی چوجقلر شرقی چاغروب
اکلنجه کتـابلری اوقومقدن سـوقاقده
کیدرکن قوشمقـدن منع اولنمشـدرلر •
ذهنلرینی مفید شـیلرله توسیعه چالیشیرلر •
وقبـاحتلی چوجقلری بره یاتیروب اینجـه
دکنکله دوکرلر • پدرلر هر اون بش کو-
نده و یاآیده برکره چوجقلر ینی امتحان ایتمکه
کیدرلر •

چینده‌قز چوجقلرك تربیه‌سنه هیچ دقت
اولنمز • قزلرك تربیه‌سی ایچـون صبیـان
مکتبلرنده بو قاعده‌یی کوسترلر :« قزلری
اون یاشـنه کلدکلرنده اودن چیقارمیوب
کندیلرینه منسـوجات حریر یه نسجنی
اوکرتملی و یکرمی یاشـنده تأهل ایتملیدر »

—٥—

فقرهٔ مخیله

« نانکور »

اوتوز دردنجی جزءدن مابعد

اصل کوریله‌جـك اولان شی آنزلك

قوجه‌سی نزدینه صورت دخولی ایدی .

« عجبا ریشار هر شیدن خبردار اولدیمی ؟ » دیه برشبهه‌یه بیله محل وارمی؟ اکر آنژده بویله برشبهه اوله‌جق اولسه ریشارك هیچ برشیدن خبردار اولماسی احتمالنك موجب اوله‌جغی اطمئنان درون درجه‌سنده متسلی اوله بیله‌جك ایدی . فقط اختیار پدر هیچ برشیئی صاقلامقسزین سویلدی که ریشار هرشیدن خبردار اولمش وحتی عاشق وعاشقه‌نك معاشقه حاللرینی پرده یه عکس ایدن کولکه‌لرنده کوروب آنده‌ده هیچ برشبهه‌سی قالمامشدر .

آنژ قوجه‌سنك یانه کیردی اما اکر جهنم کبی یانان برفورونه کیرسه ایدی بلکه دها زیاده جرأتله کیرر ایدی .

ریشار یرندن قالقوب زوجه‌سنی استقبال ایلدی . غریبدر که ریشارك چهره‌سنده آنژی بوقدر مأیوس ایده‌بیله‌جك علامتلر یوق ایدی . قادین اغزندن چیقاردیغی کله‌لرك هربرینی بردیشی چیقاررجه‌سنه اضطرابله دیدی که :

— نه زمان کلدك ریشار ؟

— بیله‌میورم اما اوچ ساعت قدر اولمیدر .

— نیچون کلدیککی بکا خبر ویرمدك ؟

آنژك شو سؤالنه قوجه‌سی قهقهه‌لر ایله کولسه بجا دکلمی ایدی ؟ فقط ریشار هیچ کوله‌جك حالده دکل ایدی . بناءً علیه او دخی غایت جدی برطورله دیدی که :

— سزی راحتسز ایتمیه‌یم دیه !

آنژ بو سوزك معناسی نه اولدیغنی کویا آکلایه‌مامش کبی سرسامجه‌سنه بر طور ایله قوجه‌سنك یوزینه باقه‌قالدی .

قوجه ریشار ! جانی قاریسنك بوحالنه عادتا مرحمت ایلدی . دیدی که :

— هایدی مادام اوطه‌کزه چکیلکزده استراحت ایدیکز ! سزی کیفسز برحالده کورییورم .

شو آنده قادینك خاطرینه شاید قوجه‌سی کندیسنی بحق اتهام ایتمامشدر . بحق اتهام ایده‌جك برشی آکلامامشدر کبی بر احتمال کلدی . فقط بویله بر احتمال اولسه ایدی قوجه‌سی هرزمانکی قوجه‌سی اولمق لازم کلور ایدی . هر زمانکی قوجه‌سی ایسه نه زمان قاریسیله تلاقی ایده‌جك اولسه همان بیوننه صاریلوب یدی سکز بوسه‌یی یکدیکرینی متعاقباً الدقجه هیچ بر لقردی سویلمز ایدی .

آنژ دیدی که :

— اوطه‌مه‌می کیده‌یم ؟ پك ایی دوستم کیده‌یم . هایدی یکدیکرمزه « بون ژور »

دیه‌لم او پوشه‌لم‌ده کیده‌یم .

— او پوشه‌لمی ؟ یوق آنژ ! بن هر کسك رأینه اختیارینه حریتنه اوقدر رعایت ایلرم‌که هیچ برکسه‌یی کوکلنك آرزوسی خلافنده بر حرکته اجبار ایتمك ایستم !

— نه‌دن کوکلك آرزوسی خلافنده اولسون ؟

— اووآنژ ! کوکلی کندیسنی بکا او پدیرمك ایستیان برقادین بندن بشقه‌سنه او پدیرمکی هیچ آرزو ایتمز . مادام‌که آرزوسی بندن بشقه‌سنده‌در . اوحالده‌بازی شوآرزوسنه وفاکار اولمسی و بکاده کند-یسنی او پدیرماسی لازم کلور .

— دیمك اولیورکه ریشار هر شیئی کورمش اکلامشسك !

— طوتکزکه هیچ برشیئی کوروب اکلامامشم ! سایس پارچه‌سی برآدمك کتم اسرار وعدینه اینانه‌جق قدر صا-فدل اولدیغکز حالده بکا دها زیاده امنیت ایله اعتماد ایده‌بیلورسکز .

انژ قوجه‌سنده کوردیکی حال وطوره وقوجه‌سندن ایشتدیکی سوزلره نه معنا ویره‌جکنی بردرلو تعیین ایده‌میور ایدی . فقط تأثرات واقعه‌سنه مقاومت ممکن اوله-میه‌جغنی اکلایه‌رق مجرد استراحت مقصدیله اوطه‌سنه قدر کلدی . قونت امیل دو*** حضرتلری یی‌ده اوراده بولدی .

امیل انژدن دها ایی برحالده دکل ایدی . دنیاده هرشیئك بر رنکی اوله‌بیلور ایسه هیچ برشیئه بکزه‌میه‌جك رنك متکره انجق امیلك رنکی اوله بیلور ایدی .

ریشاردن کوردیکی معامله‌یی آنژ کنج قونته اکلاتدیغی زمان امیل کندی دنائتنی اوقدر ذلیلانه وریشارك بیوکلکنی او قدر عالیجنابانه اولمق اوزره تلقی ایلدی‌که ریشارك هیچ برشیئی قصقانمیه‌جق اولسه یالکز شو بیوکلکنه حسدله هلاکی محقق ایدی .

بونلر برایکی ساعت مذاکره‌دن صکره نهایت ایکیسی بردن ریشارك یانه کیدرك ایاقلرینه قپانمغی ونه قدر تذلل ممکن ایسه ایدرك عفو ینی رجا ایتمکی قرارلشدیردیلر . کو یا ریشارك عفو ینه مظهر اولورلر ایسه کنج قونت ارتق بو خانه‌یی ترك ایدرك باشنی الوب کیده‌جك وآنژ دخی قوجه‌سیله قاله‌جق ایدی .

حالبوکه ریشارك ایاقلرینه قپاندقلری حالده قوجه چفتجی ایکیسنی دخی کمال تعظیم ایله بردن قالدیروب بر قولتوق صندالیه‌سی اوزرینه اوتورتدی . دیدی‌که :

— کوکلمه اولان حکمم شو آنده ارتکابی خصوصنده معذور کوریله بیله-جکم انتظام فعلیدن کندیمی منع درجه‌سنده

برتأثير كوستره بيليوركه بونكله اكتفا ايتمكز لازمدر . عفو يكزه كلنجه كوكلم بوعفوى ممكن دكل تصويب ايده‌مز . كوكلك خلافنه اوله‌رق سزه « عفو ايتدم » ديمك بر يالاندركه پس پايه بر فقير چوجق بوـلنقلغمله برابر هيچ بر يالان بندن صادر اوله‌مز . بر يكزك اصيلزاده‌لكنى وديكرـيكزك ولى نعمت زاده‌م اولمسنى تقديساً ارتكاب ايلديككز رذيله‌يى انظار عالمدن ستر وسمع جهانه وصولدن منع ايدرم . بوسماحتمى ايكيكزه دخى وعد ايتمش اولديغم ثباتكارانه دوستلق‌ده ايجاب ايدر . لكن اميل كيتسه‌ده قالسه‌ده آنژ ايله بنى برياقده كوره بيلمك ارتق ممكن اوله‌مز . سز علو جنابكزه يديروب حقوق زوجيه‌يى اياقلر آلتنه آلمش ايسه‌كزده بن علو جنابمه يديره‌رك كوكلى بنده اولميان بر قادين ايله بر فراشده بولنه‌مم . ذاتاً سزه شونى‌ده خبرو يره‌يم‌كه بنجه موجب اولديغى قدر سزجه دخى موجب اضطراب اوله بيله‌جكنى تخمين ايتديكم شوحال چوق وقت دوام ايتميه‌جكدر . چونكه (قلبنى كوستره‌رك) شورامده برآتش وار . قوهٔ محرقه‌سى دماغمه قدر تأثير ايليور .

ر يشار كندى علوجنابنه مقابل دنائتك صوك درجه‌سنى ارتكاب ايليان جانيلرى قهر وتدمير ايلاو سوزلر سويلسه ضربه‌لر اورسه ايدى اميل وانژ حقنده كى تأثيرلرى بودرجه‌يه وارەمزايدى .

امان يارب انسان اميل قدر متعظم انژ قدر متكبر اولوب ده رذالت و دنائتنى انكاره مجال بوله‌ميه‌رق هرحقارتنه رضا كوسترمك مجبوريتنده اولديغى بر آدمدن شويله برده بيوكلك كوررسه يرلر يار يلوب ديبنه كچمسنى آرزو ايتمزمى ؟

*
* *

او كوندن حال شوصورتله كچدى . برقاچ كون دها مرور ايلدى . ريشار نه سفره‌يه كيدر . نه زوجه‌سنك اوطه‌سنى زيارت ايلر . نه اميل ايله اولان معامله‌سنه قاريشور . صيفيه‌ده عادتا مسافر كبى اقامت ايلر ايدى .

بونلره قاريشمديغى كبى امور زراعيه‌يى‌ده بالكليه ترك ايلمش ايدى . جهان بيچاره‌نك كوزندن چيقمش ايدى . برقاچ كون ظرفنده اون بش يكرمى سنه‌لك عمرى دفعةً كذر ايلمش كبى بيچاره ريشار اختيار اولدى . وجوددن دوشدى . صاچلرى صقالى قرالدى .

قوجه‌سنى بوحالده كوردكجه آنژك ندامتى اوقدر آرتدى‌كه انك يرينه كندى هلاكنى ارزو ايدر ايديسه‌ده نعمت هلاك ايله‌ده متنعم اوله‌مديغندن طولايى برقاتدها مأيوس اولور ايدى .

سوکیلی قونت ایله برقاچ دفعه غوغا ایتدی . لعنت سماویه‌یی هپ حریفك باشنه یاغدیردی . فقط اصل قباحت قونتده‌میدر ؟

امیل صیفیه‌یی براقوب برقاچ دفعه فرار قصدینه دوشدی ایسه‌ده فرار دیمك رذالتك بتون کائناته شیوعی دیمك اوله‌جغی نه آتش در پیش ایدرك سودیکنی عار فرار نعمتندن‌ده محروم ایلدی .

ایکیسی دخی ر یشارك حدتنی غضبنی حتی اولوم ایله انتقامنی پك چوق دفعه‌لر آرزو ایتدیلر ایسه‌ده ریشار یالکز مظلومیت محققه‌سنی بونلرك وجدانلرنده بولندقجه بیولتمك صورتیله انتقام ایلیور ایدی . نهایت وقعه‌نك یکرمی دردنجی کونی طاغ کبی ر یشار چوب کبی قالدیغی حالده وفات ایلدی .....

*
* *

اره‌دن اوچ سنه مرور ایتمش ایدی . پارسده کبار اشفتکان عالمنده قونتس دو*** نامیله برقادین شهرت آلدی .

بوقادین بزم طانیدیغمز آتژدر .

برکون محبه‌لرندن بریسی بوقادینه نصیحت یوللو بعض سوزلر سویلدیکی صره‌ده نیچون اسمنی تبدیل ایتدیکنی وقوجه‌سنك نامنی شو یولده اشاعه ایتمك بیچاره ایچون پك یازیق اوله‌جغنی درمیان ایلمش ایدی .

قونتس جواباً دیدی‌که :

— اوملعوندن بو صورتله انتقام آلیورم. بیله . آه بنم سوکیلی ریشارجغم پدرمدن منتقل اولان بونجه اراضی‌یی اولکیدن زیاده معمور ایتمش و ثروتمی ارتدیرمش ایدی . بونجه اموال امیل ملعونه اوچ سنه بیله کفایت ایده‌مدی . سوکیلی ر یشارم بنی هیچ برشیدن طولایی ذره قدر دلکیر ایتمامش ایکن خائن امیل سفاهت یولنده بازمه‌سی ایچون پاره و یرمیه‌جك اولدیغم زمانلر اوزریمه یوریوب بنی دوکمك درجه‌لرنده جرأت الدی . مکر جناب حق ر یشارك انتقامنی المق ایچون امیلك تکلیف ایلدیکی ازدواجه موافقتمی تقدیر ایلمش . فقط بن‌ده شمدی امیلدن انتقامی بو صورتده آلیورم . شمدی‌یه قدر آتژ عربه‌لر صیفیه‌لر ایله قوناقلر ایله یشامش بولندیغم حالده بوندن صکره ضرورته متحمل اوله‌مم‌یا ! ثروت وسامانمزی باترمامش اولسه ایدی بو آرزو . لرمی حلالدن استیفا ایلر ایدم . مادام‌که او باتردی بنه انك ناموسی بهاسنه اوله‌رق استیفا ایتملی‌یم . ر یشار اولسه ایدی بونه . وسزلغه بردقیقه تحمل ایده‌میه‌رك هلاك اولور ایدی . امیلك ایسه تحملی چوقدر !

(انتهی)

—o—

مواد ادبیه

هیهات

دلدارمی بر شتاب کوردم
حالده بر انقلاب کوردم
صحراده برآب وتاب کوردم
ایچشمی او شهسوار؟ هیهات!

ایغزمی شو نونهال آتندن
یاندم شونك آه آل آتندن
هیچ آیرلهمز خیال آتندن
ایلرمی کوکل قرار؟ هیهات!

آلمشمی نفس بر آتشین دم
ایلرمی بنی زمانه خرم
کتسهدم دخی الدن آه بیلم
انصافه کلیرمی یار؟ هیهات!

مفتون حصولی اولدیغم حال
اولمز ینه محرم اولسه بیك سال
بر شی دیمم ای توکنمز آمال
هیهات دیرم، هزار هیهات!

فرض ایت که تنم ایدلدی صدچاك
اولدم وطنمده بر آووج خاك
ممکنمیکه ایتسون اهل ادراك
برفکرمی خاکسار؟ هیهات!

تارشیمده بقا باقوب طورركن
فکرمده فنا کوررمییم بن
بو کسکمی دکل سرم فلکدن
اورترمی بنی مزار؟ هیهات!

مسعود خراباتی

—ه—

مسعود خراباتی‌یه نظیره

ـ هیهات ـ

قرب اولسه‌ده ابتدای اشعار
هیهاته چیقار ختام کفتار
هیهات دینلسون دیمش یار
دستمده‌می اختیار هیهات

هیهاتمی طویدی صوصدی اخوان
یوق بنجه شو طاغ قدر سخندان
هیهاتمه سس و برده هرآن
دیرحزن ایله کوهسار هیهات

ای قورقوسی اولمیان خزاندن
بیلم نیچون اینجنیر سین آندن
ناچی ده بکر کیدر جهاندن
پاینده میدر بهار هیهات

حقمده بولنمه لطفنه مائل
اعدامی ایت التفاته نائل
اولسه‌مده غبار اولورمی زائل
کوکلمده‌کی اغبرار هیهات

سنسز دخی اولسه آشیانه‌م
واردر نغمات عاشقانه‌م
وابستهٔ نشوه در ترانه‌م
بکارمی کلی هزار هیهات
فخر ایلیه‌جك طبیعتمله
شعرم یاشادقجه ملتمله
عصر مده کی غالبیتمله
ایلرمی‌یم افتخار هیهات

معلم ناجی

—o—

ترجمه اوطه‌سی اذکیای خلفاسندن عبدالکریم ثابت بك افندینك کوندردکاری التفاتنامهٔ عالیدر .

حضور عالئ فاضلانه‌لرینه

عرش اقدسدرسرك ای بانئ عرش کمال (*)
استوا کاهن تماشا ایلدك رحمانك
استاد فضائل شعارم افندم حضرتلری !
« معلم ناجی » نام جلیلی بنده کز کبی تشنکان علم و عرفان اولان شاکردانکزك سرتاج ابتهاجیدر .

(*) بو بیت معلمك « شراره » یه سرنامه اتخاذ ایتمش اولدیغی شو قطعه‌دن اقتباس اولنمشدر :
وحی نظم حاکم الارواح اولور می اولمسه
جانلرك فوقنده جولا نکاهی علوی جانمك
عرش اقدسدر سرم ای عرشجویان خیال
استوا کاهن تماشا ایلیك رحمانمك
قطعه‌نك نشر اولنماق اوزره انجمن تفتیش طرفندن شراره مسوده‌سنده چیزلمش اولمسی غریب دکلیدر ؟

نصل منتدار لطف و عاطفتلری اولمیه . بحکه « ترجمان حقیقت » معتبر غزته‌سنك صحائف ادبیه‌سی جولانکاه خامهٔ بلاغتلری اوله‌لی ایتدیکمز استفاده جداً فوق العاده در .
بر بارقهٔ کمالسین . افلاك ادبیات ایچنده تجلی ایلیورسین . صاچدیغك شرارات ، نشر ایلدیکك انوار فیوضات ظلمت آباد جهل اولان وجدانلری تنویر ایدیور .
طبع آتشنا ککزدن تجلی ایدن « شراره » بر « آتشپاره » کبی تنویر عیون عثمانیان ایلیه‌جکنی فرط ممنونیت و محظوظیت ایله ایشتدم . علی التوالی حکمیات ایله مالی آثار فاضلانه‌لری زینتده عالم مطبوعات اولدقجه زنجیر عبودیتله باغلی اولان بو شاکردکزك آلقشلری ، تبریکاتی او درجه معلمزی تعجیز ایدر . فقط کوکلمك آرزو ایلدیکی قدر قوتلی بر تبریکی اجرا ایتمك ایچون کندمده قدرت حس ایده‌میورم .
ای رهبر قافلهٔ دهات اولان استاد ! نورسیده‌کان وطن سندن امداد بکلیور .
اولاد وطنه هدیه ایلدیککز معلومات ، یادکار ایتدکده اولدیغکز آثار قیمتدار الی الابد لسان شکران ایله یاد و تذکار اولنه‌جقدر .
ایشته پرستشکار اقتدارکز اولان شاکردانك اك حقیرلرندن بولنمقله افتخار ایدن عبد الکریم تبریکات صمیمیه‌سنی ، حسیات عبودیتکارانه‌سنی ترجمان وجدانی دکل (چونکه

او حسیاتی عرضه مقتدر دکلم) فقط اقتدارسزلغنك برهان علنیسی اولان شو پریشان کلمات ایله پیشکاه ادیبانه‌لرینه عرض ایدیور . قبول بیوریله‌جغنه علو جنابکز کفالت ایدر . توجهات جلیله‌لرینك بقاسنی استرحام ایدرك شو قطعهٔ حقیرانه‌م ایله :

استاد ! نه اقتدار در بو ؟
حیران کالك اولدی عالم !
الله ! نه افتخار در بو ؟
تبریکه جسارت ایتدی خامه‌م !

تصدیعات چاکرانه‌مه ختام ویریرم اولبابده .

« ترجمان حقیقت »

ثابت بك افندی هیچ بر مجبور یتلری اولمدیغی حالده حقمزده بویله عالی بر توجه اظهار بیوریورلر . بیوك بر وجدانه مالك اولدقلرینی کوستریورلر . نعمتشناسانه تشکردن بشقه نه دیه‌جکمز اوله بیلیر ؟

⁂

« نوای هجران »

١

طالع نه عدوی بی امانسین !
ظلم وستمك کلور نهانی
فرقت نه بلای خانمانسین !
آتشلره یاقدك آه جانی .
فرقت چکیلور بلامی یارب ؟
انسانه بوآز جفامی یارب ؟

٢

چشممده‌کی قطره ترجاندر
فرقت ایله لال اولان لسانه
سوز یوق دیمه افصح البیاندر
شاهددر او اضطراب جانه
آق طورمه کسلمه قانلی قطره
عرض ایت کدر درونی دهره

٣

دیده‌م ! نه‌طورر سین اویله محزون ؟
هر بر نظرکده مندمج غم
ظلم سنی ایتدی بویله پرخون
هجران دینیلان بلای مبرم
تأثیره باقلك شو افتراقده
کوز کریه‌ده ، سینه احتراقده

٤

دلده بو تأثرات وارکن
دیده‌مدن اولورمی اشك زائل ؟
آقله بترمی اشك شیون ؟
بر منبع بی نفادیدر دل !
برپاش که آثار برای فرقت
البته اولور سزای شفقت

٥

عزم ایلدی کیتدی آه جانان
آرامی ده برابر آلدی
بروالد ذوق ایدلك که وجدان !
هجرانك ایله یتیم قالدی

یأس وغم واضطرابك چوق
برخاطرمی سؤال ایدن یوق !

٦

کوکلم بنه‌می سفیل قالدك ؟
یارب بنه‌می امیدسزلك ؟
افکارمی بر امیده صالدك
بدبخت ایشم که اولدی هالك !
یا جانمی آل یا و یر تسلی
الله نه در .... تجلی ؟

٧

جانانم اولنجه دیده دن دور
کوز آغلسون‌ده نیلسون آه ؟
فرقت زده‌لر دکلمی معذور ؟
اکسك دکل اضطراب جانکاه
امداد دیرم کلور دواهی
شاشدم بوکا مرحمت الٰهی !

٨

ای قلب حزین غصه معتاد !
قالدقی بنه غریب و بیکس ؟
طالع عجب ایلزمی امداد ؟
هیهات ! کوکل امیدیکی کس
مشکلدر امیدی یأسه ویرمك
جان تنده ایکن مزاره کیرمك

٩

سیر ایله شو چرخ کینه داری
برلحظه‌ده بیك غم ایلر ایجاد !
بیك درده مقابل ایتسه باری
وجدانلری بر امید ایله شاد
عبرت شو زمان پر جفادن !
نفرت بو جهان بی وفادن !

١٠

بوندن‌ده بیوك جزا اولیدی
اولمزدی دوچار فرقت آدم
بر چاره بوکا بشر بولیدی
اولدقجه حضور ایدردی عالم
کرچه بوده بر مرام حقدر
کوکلمجه وظیفه آغلمقدر .

عبد الکریم ثابت

—o—

« ابتلای ناصح »

کچنلرده لوعة الشاکیدن بالترجمه حالی غزته‌لرینه کوندردیکم مقدمهٔ نصیحه‌نك مرتبی اولان ذات ناصح مقدمهٔ مذکوره‌سنده مضرات عشق حقنده انواع دلائل ایراد ایله هرکسی محبت دلبراندن منع ایچون ایتدیکی نصیحت قالمدیغی حالده بو نصحی ایله کندوسی متنصح اوله‌میه‌رق بلای عشقه مبتلا اولدقدن صکره معشوقه‌سیله حین ملاقاتنده آره‌لرنده جریان ایدن مخابره هم لطیف و هم عاشقانه اولمغله ترجمه ایدرك حضور معلمانه‌لرینه تقدیمنی مناسب کوردم .

*
* *

قز عالی حس ومردانه بر طور ایله عاشقنه دیدی‌که : بن سنکله ثبات قلب

طهارت نفس اصابت عقل اضائت رأی اوزرینه عقد معاهده ایتمشیدم . شمدی سکا نه اولدی که خلاف عهد حرکتله کندیکه چکلمز بر بار بلا ومشقتی تحمیل واسباب بکا وفریادی تهیئه وتدارکده تعجیل ایلدك . نصل اولدی‌ده خلقی منع ایتدیکك وهرعاشق مهجوری ابتلاسندن طولایی استخفاف ایلدیکك ورطهٔ هولناك عشقه دوشدك . مصونیتی ملتزمك اولان نفسکه الدانوب‌ده شمدی‌یه قدر کیمسه‌یه ایتدیکك واتکی بیلدیکك اهانتی نصل کندیکه ایتدك . نیچون بویله زمام نفسکی میدان هوا وهوانه قاپوب قویوروب‌ك خلاعت مطلقه ایله قید وعنانی الکدن چیقارتدك . خلقه ایراد ایتمکده اولدیغك مواعظی و بر طور بهادرانه ایله انشاد ایلدیکك خطبهٔ حکمیه‌یی نه چابق اونوتدك . واه واه هر وقت استبعاد ایده‌کلدیکك شو دواعیٔ هوایی آرتق سن‌ده تصدیق ایتدیکمی . یازیق یازیق کندیکه قول ایتمك ایستدیکك نفسکه نهایت سن‌ده قول اولدکمی . هانی او سنك کوزلره باقیلوب باقلماسی وآنلردن غض بصر اولنوب اولنماسی حقنده‌کی نصایح وزواجرك نره‌ده قالدی . عاشقلری عشقدن وعشقك دواهیسندن وافتاده‌لری محبتدن و محبتك دواعیسندن تحذیر وتخویفك نه اولدی . ارباب درد وسقامی تعییبك واصحاب حب وهیامی استهزا واستحقارك نره‌یه کتدی . ایشته آخرالامر بزم حسن وجمال دلستانمزه نظرك سببیله نفسك بر ره نارفتهٔ بلایه سوق اولندی وشو ایتدیکك نصیحتلره شماتتلره رغماً اوزریکه بو بارکران عشق تحمیل ایدلدی . آ بیچاره سن بیلمز میدك که قتیل هوا قاتلنه قصاص یوقدر . آنك فاعل متعمدی جزادن معفودر . انتقامی مطلوب عاملی مغلوب دکلدر . سنك امام مذهبك اولان شافعی حضرتلری بو بابده محض تهویل وتحذیر ایچون شو شعری سویلدیمی :

خذوا بدمی هذا الغزال فانه
رمانی بسهمی مقلتیه علی عمد
ولاتقتلوه اننی انا عبده
وفی مذهبی لایقتل الحر بالعبد

شو آفت باقیشلی غزالدن قانمی آلیك . زیرا بنی تیر غمزه ایله عمداً اوردی . لکن قصاصاً قتل ایتمیك که بن او غزالك عبد مملوکی‌یم . بنم مذهبمده (مذهب شافعیده) عبد مقابلنده حر قتل اولنماز .

بو بیتی ترجمه ایدرایکن ادبای حنفیه‌دن برشاعرك بوکا مقابلةً انشاد ایتمش اولدیغی شو .

خذوا بدمی من رام قتلی بلحظه
ولم یخش بطش الله فی قاتل العمد

وقودوا به جبراً وان كنت عبده
ليعلم ان الحر يقتل بالعبد

قطعه‌سی خاطریمه كلدی . ترجمه‌سی
قاتل متعمد حقنده‌كی بطش الهیدن قورقیوب
نكاه جانستانیله قتله قصد ایدن كوزلدن
قانمی آلك و بن هرنه قدر آنك كوله‌سی
ایسه‌مده صورت جبریه‌ده قصاصاً قتل
ایدك . تاكه عبد مقابلنده حرك مذهب
حنفیده قصاص اولندیغی معلوم اوله
دیمكدر . اشبو ایكی قطعهٔ عربیه‌دن
آكلاشلدی‌كه مسئلهٔ قصاص بین المذهبین
مختلف فیهادر . بو بابده كتب فقهیه مذهب
حنفی ایچون (ان النفس بالنفس . . . . . .)
آیت كریمه‌سنی ومذهب شافعی ایچون
(الحر بالحر . . . . .) نص جلیلنی دلیل
كوستریورسه‌ده قاضیٔ بیضاوی اشبو
(الحر . . . . . .) آیت كریمه‌سنك امام
شافعی حضرتلرینه دلیل اولدیغنی تسلیم
ایتمیه‌رك كرك امام مشار الیهك وكرك امام
مالكی حضرتلرینك دلیللری فخر عالم افندمز
حضرتلری طرف نبویلرندن كوله‌سنی قتل
ایدن بركسه قصاص اولنمیه‌رق بالتجلید
برسنه مدتله نفی بیورلدیغنه دائر حضرت
علینك بر روایتی وشیخین حضراتنك بین
اظهر الصحابه عبد مقابلنده حرك منع قصاصی
قضیه‌لری اولدیغنی وحتی اشبو نص قرآنی
عبد مقابلنده حرك واناث مقابلنده ذكورك
منع قصاصنه دلالت ایتمدیكی كبی عكس
قضیه‌یه دخی دال اولدیغنی بالتصریح سبب
نزول آیتی ایضاح ایله بیان مقصد بیورمشدر .
شویله‌كه اوان جاهلیتده احیای عربدن ایكی
حی بیننده قان اولمشیدی . قوةً وشرفاً
افضل اولان طرفدن بر عبد ویا انثی قتل
اولنسه دیكر طرفدن او عبد مقابلنده حر
واناث مقابلنده ذكورك قتل اولنمسنه قسم
ایتمشلر ایدی . وقتاكه نور اسلام جهانی
ظلمت جهلدن قورتاردی بو ایكی قبیله
حضور رسالتپناهیده محاكمه اولدیلر . او
آنده اشبو آیت جلیله شرفنازل اوله‌رق
طرفین قتلاسی حكم قصاصده مساوات اوزره
امر اولندیلر . انتهی .

نائب قضاء چهارشنبه
علی انور

—o—

✵ خوشه چینی ✵
اوروپاده مناكحات

اوروپا مدنیتی اون اون بش عصرلق
بر مدنیت اولدیغی وقوانین نصرانیه‌یه قواعد
مدنیت جدیده دخی انضمام ایلدیكی حالده
مناكحات مسئله‌سی هنوز اول قدر ناتمام
وغیر مكملدركه اوروپالیلر بزم شرقیونك
شرائط اجتماعیه‌سنی وحشیانه اولمق اوزره
بغیر حق محكوم ایلدكاری حالده كندی
اصول مناكحاتندن دخی ممنونیتلرینی ستر
ایده‌مامك مجبوریتنه دوشمشلردر .

كچنلرده فرانسه مجلس مبعوثان واعیانی
طلاق حقنده‌كی قانونی قبول وتصدیق ایتمسیله
اصول مناكحاتك برچوق جهات غیر
منتظمه‌سندن یالكز برجهتنی اصلاح ایتمشلر
ایدی . جهات سائره‌سی ایسه هنوز محتاج
اصلاح طورمقده‌در .

مناكحات اصولنك اشبو یولسزلغندن
طولایی نه قدر فاجعه‌لر وقوعه كلیر . بو
فاجعه‌لر ایسه یالكز پس پایكان صنفنه
مخصوص اولمیوب كبار اصیل زادكان
صنفنده بیله كورلمكده‌در . از جمله
پارس غزته‌لرنده شو وقعهٔ جدیده‌یی مطالعه
ایتمكده‌یز :

اخیراً شان زه‌لیزه طرفلرنده كباردن
برفاملیا داخلنده وقوعبولان بر كیفیت ینه
كبرا محافلنده سویلنمكده‌در . كیفیت
مذكوره ایسه اون طقوز یاشنده برقزك
انتحارندن عبارتدر .

رفقامزدن بری طرفندن موثوقیتی
تأمین اولنان وقعهٔ مذكوره بروجه آتی
كذران ایلمشدر .

مادموازل لوئیز دو ... ایكی سنه
اول كوسترشلی ونقط زوكورتجه ماركی
دو ... اسمنده بردلیقانلی ایله الفته باشلا-
مش ایدی . بو ایكی كنجلر یكدیكرینی
سومكده ایدیسه‌لرده مادموازل لوئیز
یاننده تزوج لقردیه‌سی جریان ایتمسنی ایستمز
ایدی . زیرا قزجغز ماركینك متره‌سی
حكمنه كیرمش و ثمرهٔ محبتلری اولان بر
چوجق دنیایه كتیرمش ایدی .

مستغنیٔ ایضاح و بیاندركه بوتولید
كیفیتی عظیم بر مانعه حصوله كتیرمش
ایدی . ایشك بو پره‌سه‌یه كلدیكنی بیلان
قزك اقرباسی ایسه تزوج خصوصنده
كیتدكجه اصرار ایتملری اوزرینه ماركی
جنابلری فراره قرار و یردیكی كبی ممالك
اجنبیه‌دن برینه قپاغی آتمش ایدی

برقاچ آی صكره قونت ب ... اسمنده
بركنج مجار دیپلوماتی مادموازل لوئیزك
دست ازدواجنی طلب ایتدی . حالبوكه
مادموازل لوئیز كنج دیپلوماتی اغفال
ایتمك ایستمدیكندن ایشك طوغریسنی سو-
یلدی و چوجغنی بر پدر صحیح كبی قبول
ایتمسنی بیان ایتدی .

كنج مجار دوچار عشق و سودا
اولدیغندن تكلیفی قبول ایدوب چوجغی
كندی اولادی اولمق اوزره طانیدی .
فقط بیچاره نكاحلك زمان و قوعی اعلان
اولندقدن صكره حمای تیفوئیدن وفات
ایتدی .

مادموازل لوئیز هنوز سر بست اولد
یغی حالده اولكی عاشقی ماركی جنابلری
عودت ایتدی . حریفك هیچ بر شیدن

خبرى يوق ايدى . ازدواج ماده‌سنى يكنه اورته‌يه قويدى . بودفعه موسيو ومادام قبول ايتديلر . هر شى يولنجه كيتمك اوزره ايدى .

فقط واحيف كه ماركى اولادينك مجار ـ ديپلوماتنك نامنى نظاماً وقانوناً طاشيمقده اولديغنى ايشيدنجه يينه قاچدى كيتدى .

بو وقعه كچن پنجشنبه كونى وقوعبولمش ايدى . پازار ايرتسى كونى ايسه مادموازال لوئيز آرتق نوميد اوله‌رق برشيشه افيون روحى بلع ايتمشدر . بركت ويرسون كه افيون روحنك مقدارى پك زياده اولديغندن درعقب قى ايتمكه باشلايوب زهرى معده‌سندن طرد ايتمشدر .

لابات و پەرژه نام دوقتورلر طرفندن درحال اتخاذ اولنان تدابير سايه‌سنده مادموازلك كسب افاقت ايده‌جكى محتملدر .

*

* *

ذكى بر باغچوان

موسيو مه‌سونيه نام ذات فرانسه‌نك الك مشهور والك پارلاق رساملرندن بريدر . اخيراً بو ذاتك الك كوزل لوحه‌لرى تشهير ايدلديكى صره‌ده محرر ورساملر ميانده موسيو مه‌سونيه ايله باغچوانى اره‌سنده وقوعه كلن بر وقعهٔ لطيفه دفعات ايله نقل وافاده اولنمشدر . بزده وقعه‌يى پك لطيف كورديكمز جهتله قارئلريمزه بروجه آتى نقل ايلرز :

موسيو مه‌سونيه‌نك پواسيده واقع صيفيه‌سى باغچوانى خارق العاده بر ذكايه مالك اولوب بيلمديكى چيچك طانيمديغى تخم يوق ايدى . مالا باردن كتيريلن بر چيچكك درحال نه چيچكى اولديغنى اكلاديغى كبى عربستاندن وهنددن كتير يلوب كنديسنه كوستريلن بر كوك پارچه‌سنك نه اولديغنى ده چابوجق سويليه‌بيلير ايدى .

موسيو مه‌سونيه باغچوانك بو درجه عالى ذكاسنه حيران اولمقله برابر بر كره اولسون طانيه‌ميه‌جغى برشيئى كوسترەرك محجوب ايتمه‌سنى كنديسى كندينه وعد ايتمش ايدى .

كونك برنده صيفيه‌يه مشاهير محررينندن موسيو اميل اوژى‌يه كلمش ايدى . اثناى ملاقاتده سوز باغچوانك ذكاسنه منعطف اولدى . ذاتاً صيفيه‌يه كاوبده باغچه‌نك ليونلغك زينت وانتظامنى كورەرك حيران اولمامق هيچ برمسافرك النددن كلمز ايدى . صيفيه ملاقاتلرينك قسم اعظمى توجهله باغچوانك باغچوانلقده‌كى مهارتنه قوهٔ ذكاسنه منحصر قالمامسى ده هان ممكن‌سز كبى ايدى .

براز يوقاروده ديديكمز اوزره صيفيه صاحبى مه‌سونيه ايله مسافرى اميل اوژى‌يه اره‌سنده‌كى محبت باغچوان حقنده جريان ايتمكده ايدى .

موسیو اوژی‌یه دیدی‌که :

— باغچوانی الداتمق بنجه پك اوقدر کوچ برشی دکلدر .

— نصل ؟

— اکلاشیلمسی مشکل اولان برشی بوللی . فقط بولنه‌جق شی چیچك تخمی فلان کبی برشی اولمامليدر .

— اوحالده کندیسنه تخم کوسترمه‌مش اولدیغمزی اکلایه‌رق بیهوده برلطیفه ایتمش اولورز .

— خیر . بنم دوشوندیکم تخمی کوروب‌ده الداتماق ممکن دکلدر .

— بوحالده نه‌زمان کوستره‌جکز ؟

— ایسترایسه‌کز شمدی .

دیوب امیل اوژی‌یه ذاتاً باغچوانی الداتمق ایچون احضار ایتمش اولدیغی شیئی جیبندن چیقاردی .

بوشی برمائی کاغد درونده بولنان اوفاق اوفاق سیاهجه تخملردن عبارت ایدی . مه سونیه بونلرك نه تخمی اولدیغنی سؤال ایتدی . اوژی‌یه تبسم ایدرك دیدی‌که :

— تخملرمی طانیه‌مدیکز دکلمی ؟ البته طانیه‌مزسکز . باغچوانکزی‌یله محجوب ایده‌جك بوتخملری سزك ایچون طانیمق ممکنمیدر ؟

— پك کوزل اما البته اسمنی بیلورسکز . سویلیکزده بن‌ده اکلایم .

— تخملرم ر ینغـا بالغنك قور یمش تخملرندن بشقه هیچ برشی دکلدر . ایستدیککز اسمی و یره‌بیلیرسکز .

باغچـوانی چاغردیلر . جدی برطور ایله حریفه کوستردیلر .

موسیو مه سونیه دیدی‌که :

— هایدی‌باقه‌لم شوتخملرك‌ده هانکی چیچك تخملری اولدیغنی بیلیرایسه‌ك سکا عشق اولسون !

باغچوان دقتله تخملری کوزدن کچیردکدن صکره دیدی‌که :

— اوت طانیدم . بوکا « پولپوس فلوقسیاس » تخمی دیرلر . منطقهٔ حاره‌ده یتیشن برچیچکك تخمیدر .

بوسوزی متعاقب موسیو مه سونیه نك یوزنده برتبسم مظفرانه حاصل اولدی . دیدی‌که :

— بوتخملر اکیلسه قاچ کونده یاپراق فلانیر ؟

— اون بش کون ظرفنده چیقار .

— پك اعلا !

باغچوان چیقدی .

رسام مسافری اوژی‌یه‌یه دیدی‌که :

— ایشیدیورمیسکز اون بش کون دیور . اون بش کون اولدیغنده حاضر بولنملی .

اوژی‌یه فی‌الحقیقه اون بشنجی کـون

سوزنده ثبات کوسترمش اولدی .

طعام ایدلدی . قهوه‌لر ایچیلیر ایکن باغچوان یمك صالونه داخل اولدی . دیدی‌که :

— افندم . تخملر چیقدی . آرزو بیورلور ایسه کلوب کوره‌بیلیرسکز .

بوسوز اوزرینه جمله‌سی باغچه‌یه ایندیلر .

باغچوان غایت بیوك برجام کاسه قالدردی . برده نه کورسونلر ! اوچ صره اوزره رینغا بالقلرینك بورونلری طیشاری‌یه چیقمش .

اولا هرکسی برسکوت استیلا ایلدی . فقط بردقیقه صکره جمله‌سی کندیلرینی اوزون برقهقهه‌دن ضبط ایده‌مدیلر .

قهقهه ایتمین بریسی وار ایدیسه اوده مه سونیه ایدی . زواللی رسام بتی بکزی کول کبی اولوب حدتندن دوداقلری تیرتیر تتریور ایدی .

أکلادیکز آ ! ذکی باغچوان چیچك تخمی اولمق اوزره کوستردکاری تخملرك قوریمش رینغا بالغی یومورطه‌سی اولدیغنده فرق ایتمش . فرق ایتمه‌مش اولسه ایدی اوچ صره تازه رینغا بالقلرینی کوسترمی ایدی ؟

ذکی باغچوان افندیسی ایله لطیفه ایتمکه قدر جرأت ایتمش . فقط حدتلی مه سونیه ارتق بودرجه‌یه قدر برمحجوبیته تحمل ایده‌مه‌مکله فردامی کونی حدتندن ذکی باغچوانی خانه‌سندن دفع ایلدی .

* * *

(توتون ایچنده شکر)

انسان سائقهٔ حسن تجسسله تدقیقاتده دوام ایلدکجه حقیقةً عقللره حیرت ویره‌جك درجه‌ده تدقیقاته موفق اولیور .

حرارت فوق العاده‌سی اولان توتونلرك بردرجه‌یه قدر تعدیل حرارتنه باعث اولمق اوزره شمدی‌یه دکین بال وسائره کبی برمادهٔ سکریه ایله قاریشدیرلمقده اولمسی کورلمشیکن بوکره آمریقاده توتونده موادسکریه بولندیغی کشف اولنمشدر .

بوبابده تدقیقات عمیقه‌یه کیریشمش اولان معلم آتفیلدك خلاصهٔ تدقیقاتنه کوره ویرژینی وقانتوکی و ثمابی قارولینده یتشمکده اولان توتونلرده ٥ الی ٩ قسم طبیعی شکر ایله ٨ الی ١٢ قسم مواد سکریه‌یی حاوی وحسن حالده مقدار کافی حرارتله شیشه میان توتونلرده ایسه مواد مذکوره پك آز و یاخود کلیاً مفقود بولنمقده ایمش .

شوحاله نظراً برکون کلوب‌ده توتوندن دخی شکر چیقاریله‌رق توتون شکرلریله شلغم شکرلری آره‌سنده برباب رقابت آچیله‌جغی براحتمال بعید عد ایدیله‌مز .

* * *

(ترفنده‌لك مأكولاتك محذوری)

اوروپاده هرنوع مأكولاتی برطاقم اجزا ایله محافظه ایدرك ایستنلدیكی زمان قوللانمق قاعده‌سی همان ده تعمم ایده‌جك حاله كلمشدر . الك اول آلمانیا اردولرنده موقع تطبیق واجرایه قونلمش وپچن فرانسه پروسیا محاربه‌سی اثناسنده آلمانیا عسكرینك امر اعاشه سنجه پك چوق فوائدی كورلمش اولان بو اصولك بعض محذوراتی دخی بوكره الك اول آلمانیاده نظر دقته تصادف ایتمشدر .

تنكه قوطیلر درونده موضوع اولدیغی حالده اكل ایدلنلرجه بعض كونه فنالغی موجب اولان قوش قونمزلر تحلیل اولنجه هرنه قدر صوینده هیچ برشی بولنه مامش ایسه ده اصل سبزه‌نك بیكده اوتوز اوچدن بیكده قرق نسبتنه قدر قالایی حاوی اولدیغی كورلمش وقامیش وچیلك قونسرولری دخی تحلیل اولندقده آنلرده دخی بوفنالغك وجودی ظاهره چیقمشدر .

اوروپادن كلمكده اولان بوكبی مطعوماتك اكلنده احتیاطلی طاورانمق لزومنی بز اخطار ایتمه‌لكله حیاتنه اهمیت ویرنلر بوبابده لازمهٔ احتیاطكاری‌یه رعایتده قصور ایتمیه‌جكلردر .

(چین وهند چینده بالق تجارتی)

اقصای شرقده مدت مدیده اقامت ایتمش اولان اوروپا ارباب مراقندن بریسی اورادن حین عودتنده چین وهندچینده وقوعه كلن بالق تجارتی حقنده معلومات آتیه‌یی نشر ایلمشدر .

چینده بالقلر پازار یرلرنده صاغ اوله‌رق صاتیلیر . ساحلده‌كی لیمانلرك كافه سنده بالق بسلمك اوزره صناعی حوضلر موجود ایسه ده بالق یتشدیرمك صنعتنك داخل مملكتده نصل بر درجهٔ كماله ایصال ایدلمش اولدیغی كورملیدر . هر یرده پك مكمل قناللر اچلمش وانهار تعمیق ایدلمكله برابر سواحلنده‌ده كلیشی كوزل برصورتده بیوك حجمده طاشلر دوكلمش اولدیغندن كوچك بالقلر بیوك هم جنسلرینك طعمهٔ حرص وآزی اولمامق اوزره بورالره التجا ایتمكده و بوسایه ده چینك هر بر نهرنده جنس اسماك فوق العاده تكثر ایدوب اهالینك امر اعاشه‌سنه خدمتكذار اولمقده‌در .

هند چینده اهالی بالنسبه كثرتده اولمدیغندن بالقلر پك اوجوز النوب صاتیله‌رق بالق یتشدیرمك خصوصنده اهمیت ویرمزلر . فقط بالقلر پازار یرلرنده اچیق فوچیلر درونده صاغ اوله‌رق فروخت اولنورلر .

صباحك ساعت اون بچغنده (الافرانغه) بالق پازارلری قاپانوب صاتیلمیان بالقلر یا صناعی حوضلره ویاخود نصفا باتیرلمش

اولان سفائنه نقل ایدیلیر و یادالیان ملتزملرینه فروخت اولنور . اشبو دالیانلر بر آقار صو اوزرنده انشا ایدیلوب اطرافی غایت صیق قاز یقلرله چورلمش اولدیغنـدن بالقلر خارجه چیقـه مز . بونلری یکـدیکرینی یوتمقدن منع ایتمك اوزره جنس جنس آیری یرلرده بولندیررلر . وذبح اولنان حیوانات باغرصاغی وسائره ایله بسـلرلر . بالق المق ایسـتینلر بوراره بالمراجعـه بکندکلرینی انتخاب ایدوب الیرلر .

هندچینده بالقلرده عمومك حق انتفاعی اولدیغندن بالق صیدی حقنده هیچ برکونه ممنوعیت یوقدر .

محمد جودت

--ه--

لطـائف

« انکلیز وآمریقان رقابتی »

انکلیزلر ایله امریقالیلر عن اصل بر ملتدن اولدقلری حالـده اره‌لرنده او قدر رقابت واردرکه بو غـیرتله یکـدیکرینك کوزلرینی چیقارسـه‌لر تشفیٔ صدر ایده‌مزلر .

بالخاصه ماکنه فننك ترقیاتی حصوصنده کی رقابتـلری پك فوق العـاده‌در . انکلتره ده یکی بر ماکنه ایجادینی متعاقب او ماکنـه نك دها مکملی مطلقـا درحال امریقاده دخی یاپیلور . کذلك امریقاده ایجاد اولنان ماکنـه‌نك دها مکملی مطلقـا سریعـاً انکلتره‌ده دخی وجـوده کتیر یلور .

ایمدی برکون برامریقان ایله برانکلیز شـیقاغوره خنزیر اتنـدن ژامبون دنیلان باصدیرمه اعمالی ایچون یاپیلان ماکنه‌لر دن بحث ایدرلر . امریقالی دیرکه :

— بزده مهندسـك بریسی او یله بر ژامبون ماکنه‌سی ایجاد ایلمشدرکه ماکنه نك بر طرفندن جانلی طوموزی و یرسه‌ك دیکر طرفندن قوب‌قوری مکمل بر ژامبون چیقار .

شمدی بوترقی‌یه قارشـو انکلیز نصـل اعتراف مغلوبیت ایلسون؟ اودخی اولانجه ذکا وجرأتنی طوپلایه‌رق شـو سـوزی سویلر :

— بزده دخی بر مهنـدس او یله بر ماکنه ایجـاد ایلدی که برطرفنـدن قوب قوری ژامبونی و یرسـه‌ك دیکر طرفندن برجانلی طوموز چیقار .

—ه—

سوقاق سزك دکل !

آقشامکی افیونك سرسملکی صبـاح او یقوسنك طاتلیلغنه قار یشـه‌رق کوچ حال ایله کوزلرینی آچه‌بیلان *** افندی یتاقـدن چیقه‌بیلدکدن صکره بالقونه قو-

ر پلوب دادی قالفه‌نك كتوردیكی سیغاره‌یی صاوورمغه باشلار .

هوالرده نه‌قدر صیجاق ! هم مخمور هم صیجاقدن متأثر اولان *** افندی قولنی بالقونك آچیق پنجره‌سندن طیشاری‌یه اوزانه‌رق همان حس اولنه‌بیله‌جك بر لطافتله اسن نسیمدن سر ینلك قاپمغه چالیشیور ایمش كبی بر وضعده بولنور .

سیغاره دخی افندینك بوالنده‌در .

براز صكره دادی قالفه قهوه فنجانی كتوروب حرارتی اعتدال ایتمك ایچون پنجره‌نك كنار ینه قو یار .

اوآره‌لق سوقاقدن بر حمال یكركه ارقه‌سنه سكسان اوقه‌دن اشاغی تخمین اولنه‌میه‌جق بر موصلق طاشی یوكلنمش . زواللی حمالجغز یوكك التنده ایكی بوكلم اولمش . عرك قوللری‌اوموزلر ینی كیرو یه باصوب بو ینی اوزامش . برقارش اكسه میدانه چیقمش .

*** افندی ایچه حیتلی برآدمدر . آلننك تر یله اكمك پاره‌سی قزانان شوغیرتلی حماله درونی بر محبتله آفر ینلر بخش ایدرك حمال كندی پنجره‌سی حذاسندن بش آلتی آدیم تباعد ایدنجه یه‌قدر آرقه‌سندن باقه قالور .

او نه ! حماله نه اولدی ! الك قوتلی ریای ایله متحرك اولسه ینه تصور ایدیله‌میه‌جك بر سرعت ایله آن واحدده بر فرلایش كه طاش بر یكا كلاه بر یكا !

بورادە تصریحاً تحر یری دكل ایماسی بیله موافق ادب كور یله‌میه‌جك قدر غلیظ كفرلرك بر یسی بشنی تعقیب ایدرك حمالده اكسه‌سنی بر قاشیش و بالقونه طوغری بر باقش وار . *** افندی‌یه ایصال دست انتقام ایده‌بیله‌جك اولسه حیدرانه پنجه‌لر یله تریاكینك آرمود صاپی اطلاقنه شایان اولان بو ینی صیقدیغی كبی صولوغنی كسوب ایشنی بتوره‌جك . فقط بوكا موفق اوله‌مدیغی ایچون اولانجه انتقامنی سب وشتم ایله آلیور .

نه اولمش اللهی سورسه‌كز ! حمالك *** افندی ایله آلوب و یره‌مدیكی نه !

بونی افندی دخی وهلهٔ آكلایه‌مدی . فقط كندی النده‌كی سیغاره النده بولنمدیغی و حمال بیچاره‌سنك ایسه اكسه‌سنه ال ایتدیكی زمان اوجی آتشلی برسغاره بولنوب كندیسنه اوزاده‌رق « شو زیققمی بشقه آته‌جق بر بوله‌مدكمی ! انسانك اكسه‌سنی طاقاطوقه‌می ظن ایدیورسك ! » دیدیكنی كوروب ایشیدنجه حقیقت حاله واقف اولدی .

حمالك حالنی یالكز كوله‌جك بر حال اولمق اوزره تصور ایتمیكز . كولمكدن زیاده آجنه‌جق بر حالدر . هر قصه‌دن

مقصد ذنخی حصه‌در .

ای بلغملی توکروکنی پنجره‌دن طیشا-
ری‌یه قورشون کبی بر سرعتله فرلاتانلر !
بومستکره مرمیکزك بر معصوم ضـورته
یاپشـوب صـاپلانه‌بیلك احتمـالنی هیچ
درخاطر ایدرمیسکز ؟

ای چرکاب مملولکنی بلااحتیاط پنجره-
دن اشاغی‌یه بوشالتان خانملر ! اوچرکابك
یکی فراجه یاشماقلی تمیز پاك برخانمی باشدن
آشـاغی‌یه اصلاته بیله‌جکنی دوشـونور-
میسکز ؟

جمعیات مدنیه ار بابنـك دائما رعایت
ایتمسی لازم کلان بر حقیقت واردر . اوده
شودرکه : « سوقاق‌سزلك‌دکل ! »

—o—

(فاره دلیکی بیك التونه)

بکنلرده بالق بازارنده بقـال دکانلری
اوکنده تحف بر تماشـا وقوعبولدی . سیر
ایدنلر کولمکـدن قیرلـدیلر . قارئلر بزی
کولدیرمك وفقط کولمکدن قیرمامق‌اوزره
کیفیتی حکایه ایلیورز :

کدینك بریسـی برفاره طوتمش . اما
کدی هنوز جسامت نوعیـه‌سنی پیدا ایده-
جك قدر بیومش دکل . یاوروجه برشی .
فاره ایسه نه که نوعندن عـد اولنه‌جق
قدر بیوك نه‌ده فندق نوعندن صاییله‌جق
قدر کوچك .

ایکی حیـوانك قوتلری یکـدیکرینه
همان مسـاوی اولـدیغندن کدی فاره‌یی
تلف ایده‌میورسـه‌ده میدان مبـارزه دن
قاچـوب قورتیله‌بیلسنه‌ده یول ویرمیور .
فاره دخی هرنه‌قدر کـدینك پنجه‌سـنده‌کی
تهلکـه‌یی اوزرندن دفـع ایده‌بیلیورسه‌ده
بالکلیه سمت سـلامته قیـاغی اتمقـده‌کی
مشـکلاتی دخی مـع زیادة کـورییور
وچکیور .

او [illegible]ـه بویله برسیر بولنورده بیك بشیوز
قدرایشسز کوجسز آدملر طوپلانمز اولورمی؟
بز « بیك بشیوز » دیه‌لم سز « ایکی بیك »
دیکز .

هرکسده بر قهقهه ! هرکسده بر کو-
رلتی ! کیمیسی کدی‌یی غیرتلندیریر . کیمیسی
فاره‌یی . بیچاره فاره هرطرفه‌جان اتار .
فقط کـدی اندن اول اتلایوب خصمنك
یولنی کسر .

ار باب تماشا میانده برسـاقزلی وارکه
فاره ایله کدینك مبارزه‌سندن الك زیاده او
متلذذ اولیور .

اما ساقزلیمزه دقت ایسترم ! باشنده‌کی
فسـك جسـامتنی سز اولچکز . بز یالکز
شالوارینك جسـامتنی خـبرویره‌لم . بو
شـالواررك الك اوفاقی سکسـان ارشون
بزدن یاپیلور . بزم سـاقزلینککی ایسـه
مطلق یوز ارشوندن زیاده بزدن وجوده
کلمشدر .

ساقزلیده‌کی انبساطی اخطار ایتدك یا !
هم فاره‌نك قورتیله بیلمسیچون بر تشویق
عاجز پناهانه‌ده بولنور . هم فاره کند-
یسنه طوغری قاچدقجه بجاقلر ینی آچوب
قوجه شالوار ینی طالغه‌لندیره‌رق فاره‌ٔ
فرارینك یولنی کسمکه چالیشور .

فاره‌نك بردفعه دها ساقزلی طرفنه
فراری وقوعبولور . هم‌ده بودفعه حیوا-
نجغز صولك جرأت مأیوسانه‌سیله قوشیور .
ساقزلی دخی فرارینك مطلقا یولنی کسمك
ایچون بجاقلرینی اوقدر آچمش و شالوارینی او
قدر طالغه‌لندیرمشدر که فاره بر اره‌لق صانکه
شالوارك قیمرلی اره‌سنه کزلنمش کبی کوزلر-
دن نهان اولمشدر .

مکر حقیقةً ده ایکزلنمش یا ! بونوع
شالوارلرك اغلرنده براوفه‌جق دلیك بولند-
یغی معلومدر . اشته فاره‌جك جان هولیله
بودلیکی کوروبجه دکری بیك التون اولدیغی
برضرب مثل ایله ثابت اولان فاره دلیکیدر
ظنیله ایچری‌یه جان آتار .

ساقزلیزه اصل شمدی دقت ایسترز !
شالوار ایچنده فاره اشاغی‌یه یوقاری‌یه
اکنه بوینه جولان ایلدکجه ساقز لیده
« بره‌دیاوولی قایعه‌نی » اوازه سیله برچر-
پینش وار ! فاره هرجولاننده حریفك
بجاقلرینی دیشلیوب ایصردقجه
ساقزلیده صیچرایش فرلایش آرتیور .

ساقز کوچکی کبی بر رقص که کورمکه
محتاج !

یا کدی ! صانکه کدی بوشمی طور-
یور . خصمنك شالوار ایچنه التجا ایلدیکنی
کوردیکندن اوده خارجدن هجوم ایلیور .
مجتمع اولان حضارده‌کی قهقهه‌یی شمدی
سیر ایتملی . اصل جان هولی بودفعه ساقزلی-
یه انتقال ایتدیکندن حریف صالدیره‌جق
یرار ایور . باغریور چاغریور . عالمدن
استمداد ایلیور . هرکس ساقزلی‌یه معاونت
ایچون شالواره هجوم کوستریور .

برطرفدن فاره ایله کدی دیکر طرفدن
ساقزلی ایله معاونلری بش اون دقیقه ظرفنده
او قوجه شالواری لیمه لیمه ایپردقلری صره-
ده بیچاره فاره بونجه پنجهٔ اعدادن یقه‌یی
قورتاروب دکانك برینه طالمسونمی !

حضارده برتبریك مظفریت ! فاره
اوقدر قهرمانجه‌سنه رجعت کوسترمشدر .
که عمومك القشنه بحق اثبات لیاقت
ایلمشدر .

ساقزلیده ایسه قوجه شالوارینك لیمه-
لرینی طوپلایوب اایاغنده برده ایچ طونی
بولنمسیله عالمك دها بشقه صورتده‌کی
تمسخرندن قورتیله‌بیلدیکنه متشکراً برکیدش
وار !

—٥—

چوجغك بريسى دلبقانليلق مقتضياتنه كنديسنى قاپمش قيو ويرمش . پدرى اوغلنه نصيحت ويره‌رك ديمكه باشلامشكه :

— اوغلوم ! بو كيدشله حالك نه اوله‌جق ؟ بو چاپقينلغك انجامى نه‌يه واره‌جق ؟ يارين بر مصيبت كلوبده قپومزى چاله‌جق اولورسه ؟...

چوجق درحال جواب ويرمشكه :

— اچمام بابا ! مراق ايتمه ! اچمام !

*
* *

سرخوشك بريسى ايچمش ايچمش سوقاقده ايكى طرفه يالپه اوره‌رق يوريمكه چالشديغى حالده نهايت مقتدر اوله‌ميه‌رق دور يلوب چامور ايچنه ياتمش . ياتديغى يردن مدنظرى حرمتلى ميخانه‌نك ايچنه قدر داخل اولور واوراده عياشلرك كمال شوق ايله دورا قدح ايتدكلرينى كورور ايمش . باقش باقش‌ده كمال انصاف ايله كندى حالنى مؤاخذه ايدرك ديمشكه :

— بويله كوركوتك اولنجه‌يه قدر ايچمه‌نك معناسى وارمى يا ؟ عقلم باشمده قدرتم يرنده اولوبده بنده كتسه‌م شو آدملر كبى صورت دائمه‌ده ايچسه‌م فنامى اولور - دى ؟...

*
* *

خدمتجى كمال تلاش ايله مادامه‌سنك اوطه‌سنه كيره‌رك ديركه :

— مادام ! مادام !

— نه‌در ؟

— بزم عربه‌جى قيز كز مادموازلى قانديروب قاچيرمش !

— امان ياربى كرچكمى سويليور - سك ؟

— فرارلرى برساعتى بيله كچمش !

— ايواهلر اولسون ! بو اقشام بنى بولونيا مسيره‌سنه كيم كوتوره‌جك ؟...

فنیه

(عجیب برمسئلهٔ فیزیولوژیقیه)

« محفوظات ذهنیه‌نك انتقالاتی »

« محفوظات ذهنیه » دینلدیکی زمان شو بحثی فیزیولوژی‌یه دکل پسیقولوژی فننه عطف ایتمك دها طوغری اوله بیلور . نصلکه بعضلری اویله بر عطفده دخی بولنیورلر . انجق بحثك اصل صاحبی بو مسئله‌یی بر مسئلهٔ فیزیولوژیقیه اولمق اوزره درمیان ایلدیکندن بز دخی اکا اتباع ایلیورز .

باقکز مسئله نه‌قدر عجیبدر : ذهنکزده هرنه اولور ایسه اولسون برشی طوتکز . دائما انی دوشونکز . خارجدن بر آدم سزك دوشوندیککز شی هر نه ایسه بولوب سزه خبرویره‌جکدر .

بر وقت مقناطیس حیوانی‌یه استناداً اجرا اولنان تجربه‌لر بتون اوروپانك نظر حیرتنی جلب ایدرك بر چوق ذوات تجارب مقناطیسیه‌نك لهنی و بر چوقلری دخی علیهنی التزام ایلدکلری کبی شواره‌لق دخی پارسده اشبو محفوظات ذهنیه‌نك انتقا- لاتی اوزرینه اجرا اولنان تجارب برچوق کسه‌لرك مدار اشتغالی اولمشدر .

بو مسئله‌نك مدعیسی و اکا متفرع تجاربك اجراجیسی موسیو ستوآرت کو- مبرلاند اسمنده بر انکلیز اولوب الافرانغه ماه مایس اواخرنده برپنجشنبه کونی پارسده هوتل‌قونتیناتالده بر قونفرانس عقدیله شو تجربه‌یی اجرا ایده‌جکنی میدان ادعایه قویار :

حضار کرامدن برذات کیدوب تویلری بغچه‌سنه برطوپلی ایکنه صاقلایه‌جق . مو- سیو ستوارت کومبرلاند کوزلری باغلی او- لدیغی وایکنه‌یی صاقلایان آدمه یالکز بر تل ایله مربوط بولندیغی حالده بغچه‌یی طولاشه‌رق ایکنه‌یی بوله‌جق . شوقدرکه ایکنه‌یی صاقلایان آدم ذهننده لاینقطع ایکنه‌یی صاقلادیغی یری دوشونه‌جك . بودوشونجه شرط اعظم واساس اولدیغندن اکر دوشونمز ایسه موسیو کومبرلاند دخی بالطبع ایکنه‌یی بوله‌میه‌جق »

شمدی دعوانك ماهیتنی کوزجه اکلا- دیکزیا ! موسیو ستوآرت کومبرلاند برآدم ذهننده لاینقطع نه‌یی دوشونور ایسه انی کندی ذهننه نقل ایده‌بیله‌جکنی دعوی ایلیور . بودعواسنه « محفوظات ذهنیه‌نك

انتقالاتی » نامنی و یر ییور • حتی ایکنه‌یی صاقلایان آدمك دو شونجه‌سی اولمق در جه‌سنده کندیسنه نقل ایلدکدن صکره ایکنه‌یی دخی صانکه کندیسی صاقلامش کبی کیدوب بوله‌جغنی ادعا ایلیور •
باقکز بو تجربه نه یولده اجرا اولنمش:

* * *

کبار زادکان نسواندن برقادین صاچلری ارەسنده‌کی التون طوپلی ایکنه‌یی فرانسه دارالمعارفی اعضاسندن موسیو شارلی غارنیه‌یه ویرمش • موما الیه یاننده ایکی شاهد اولدیغی حالده کیدوب تویلری بغچه‌سنده براغاجه ایکنه‌یی صاپلامش •
کوزلری باغلانان موسیو کومبرلاند دائما موسیو غارنیه‌دن ایکی اوچ خطوه اوکده کیده‌جك فقط موسیو غارنیه ایکنه‌یی صاقلادیغی یری ذهننده دائما دوشونمکدن خالی قالمیه‌جق •
شو حالده اوتوز کشی قدر دخی حضاردن ارباب تماشا کندیلرینه پیرو اولدقلری حالده تویلری باغچه‌سنه کیررلر • کیردکاری آنده کومبرلاند بلا توقف ولا احتراز صاغ طرفه دونر • کمال جرأتله اوتوز خطوه قدر آتار • موسیو غارنیه‌یه «دوشونکز! امان دوشونکز!» دیه برقاچ دفعه‌لر اخطار ایلر •
مؤخراً موسیو غارنیه اعتراف ایلیورکه موسیو کومبرلاندك بو اخطارلری حقیقةً ایکنه‌نك صاقلاندیغی محلی ذهننده ال‌آز درشونه‌رك بشقه شیلره صرف ذهن ایلدیکی زمانلر وقوعبولمشدر •
موسیو غارنیه‌یه اخطاراتنی تکرار ایلدکجه موسیو کومبرلاند خطوه‌لرینی صیقلاشدیرر ایدی • نهایت دها زیاده سرعت وجرأت ایله کیتدی بیوك بر کستانه اغاجی اوزرنده یردن بر بچق مترو ارتفاعنده برنقطه‌یه النی قویدی‌که التون طوپلی ایکنه دخی اوراده ایدی •
موسیو غارنیه کومبرلاندك اصلا شریکی اولمدیغندن واوتوز قدر ارباب تماشا دائما انظار دقتلرینی آچوب کمال اهمیتله تجربه‌نك اجراسنی تدقیق ایلمش بولندقلرندن بو تجربه‌یه هیچ برحیله وخدعه صیغمامش اولدیغنی عموماً اعتراف ایلمشلردر •

* * *

محفوظات ذهنیه‌نك انتقالی مسئله‌سی مقناطیس حیوانی‌یه متعلق برمسئله اولمدیغنی فی ۱ حزیران سنه ۱۸۸۲ تاریخیله لوندره‌نك « تدقیقات پسیقولوژیقیه » جمعیتنه اوچ حکیم مدقق طرفندن ویرلمش اولان برلایحه اثبات ایلیور •
معلومدرکه مقناطیس حیوانینك تأثیراتی برنوع بایغنلق ویاخود اویقو حالنه القا اولنان آدملرده کوریلور ایدی • حالبوکه محفوظات ذهنیه‌نك انتقالاتی انسانك

او یاتق بولندیغی بر زمانده وقوعه کلیور ·

انتقالات ذهنیه یالکز کومبرلاندکی برآدمك بشقه‌لری ذهننده اولان شیلری اخذ ایتمسی صورتیله‌ده وقوعه کلیور · بشقه‌لری دخی بر آدمه محفوظات ذهنیه‌لرینی القا ایده بیلورلر · بو ایسه کچن سنه لوندره‌ده پك زیاده رواج بولمش اولان و « لعب ارادی » دیه شهرت الان بر اویون ایله دخی ثابت اولیور · شویله که :

*
* *

اراده واختیار اویونی کیجه‌لری بر صالونده اکلنمك ایچون اجتماع ایلیان احبا میانده اجرا اولنور · حضاردن بریسنی واکثریا برقادینی صالوندن طشاری‌یه چیقاررلر · انك غیابنده اوله‌رق حضار اوقادینه ذهناً نه امر ایده‌جکلرینه قرار ویررلر · بعده قادینی تکرار صالونه چاغررلر · برقاچ کشی اراده‌لرینی ذهناً و یا قلباً قادینه احساس ایچون اللرینی اوموزلری اوزرینه قویارلر · بوحالده قادین عقلنه هرنه کلور ایسه انی اجرا ایدرکه اکثریا اجرا ایلدیکی شی دخی حضارلك قرار ویرمش اولدقلری شی اولور ·

مثلا قادین طشاری‌یه چیقدیغی زمان ویریلان قرار قونصول اوزرنده بولنان چیچکاره النی سورمسندن عبارت اولور · قادین ایچرویه کلدکده بو اراده‌یی کندیسنه تبلیغ ایده‌جك اولنلر ذهنلرنده دائما قادینك چیچکلر اوزرینه النی سورمسی مقصدی بولنه‌رق بو مقصد بالاخره قادینك دخی خاطرینه کلمکله فی الواقع کیدر چیچکلر اوزرینه النی سورر ·

حتی برقاچ دفعه‌سنده قادینك پیانو پرده‌لرندن بریسنه طوقونمسی هم ده فلانجه نوطه‌یه طوقونمسی قرارلشدیرلمش اولدیغی حالده قادین فی الواقع پیانوده او نوطه‌نك پرده‌سی اوزرینه طوقونمشدر ·

انجق بو تجربه‌لری کمالیله بیطرفانه اوله‌رق اجرا ایدنلر اعتراف ایلیورلرکه هرزمان هرهانکی قادین قالدیرلسه هر اراده اولنان شیئی اجرا ایده‌میوب انجق اونده ایکی اوچ نسبتنده موفقیت حصوله کلیور · بو ایسه ظن اولندیغنه کوره احساس اراده‌یه مأمور اولنلرك جمله‌سی بالاتفاق هپ او مقصدی ابقایه همت ایتمیوب خاطرلرینه بشقه شیلر کتورملرندن و یاخود اجرای اراده‌یه مأمور اولان قادینك ذهننده غمدن سویجدن هر حالده بشقه شیلر بولنه‌رق انلرله ذهنی دها زیاده مشغول بولنمسندن نشأت ایلیور ·

بونکله برابر حضاری اکلندیرمکه مدار اولمق ایچون بعض کره ایشه حیله‌لر قارشدیرلدیغی و اللرینی قادینك اوموزلرینه قویانلردن بریسنك بعض اشارات تماسیه

ایله خلقك قرار یی قادینه افهام ایتمسی دخی
بالکلیه مستبعد اوله‌مز یا ؟

انظار رغبت‌ناسی جلب ایدن هرشیئك
درحال تقلیدلری دخی ظهور ایتمك طبیعی
اولدیغی کبی اشبو « محفوظات ذهنیه‌نك
انتقالاتی » صنعت جدیده‌سنك دخی مقلد-
لری ظهور ایدرك از جمله شارلتانك بریسی
امریقاده پرو مملکتی اهالیسندن بر کنج
قزه ذهننده اولنلری القا ایده بیله‌جکی
دعواسیله میدانه چیقمش ودعواسنده
او قدر ایلرو یه کیتمشدرکه ارباب تماشا
میاننده برکسه کاغد اوزرینه بر ویا برقاچ
کلمه یازه‌رق کندیسنه و یره‌جك اولسه
یالکز برالنی قزك اوموزینه قویمق صو-
رتیله او کلمه‌یی قزه افهام ایده بیله‌جکنی
وقزك دخی بعده فیل‌دیشندن‌معمول‌حروفله
مذکور کلمه‌یی یازه بیله‌جکنی ادعا ایلمش
وادعاسنی فی‌الحقیقه اثباته دخی موفق
اولمشدر .

انجق ارباب مراق مرقومك النی
قزك اوموزینه قویدیغی زمان البته برتماس
اشارتیله حروف‌مطلوبه‌یی‌قزه افهام یولنده
برحیله‌سی بولندیغنه قائل اولمشلردر .

بو یولده‌کی تجربه‌لر خصوصنده هیچ
برحیله وخدعه‌یه محل اولمیان بعضلری
انتقالات ذهنیه تجربه‌لریله چوق اشتغال
ایدنلری حیرتده براقه‌جق نتایج مطلوبه
حاصل ایلمشدرکه ایشته اوجدی تجربه‌لردن
بریسنی دخی بروجه آتی حکایه ایلیورز .

* * *

انکلتره ارباب مراقندن موسیو باره
وموسیو کورنه‌س وموسیو مایلر دیور-
لرکه :

« برچوبان خبر الدقکه بریسی
ارکك اولمق اوزره التی‌چوجغی وارمش .
بونلر اون یاشندن اون یدی یاشنه قدر کنج
چوجقلر اولوب الك کوچکلرندن ماعدا
بشی کندی غیابلرنده براو یون کاغدی
ویاخود بشقه برشیئی بکنوب‌ده‌چوجقلر
احضار ایدلدکاری زمان کندیلرینه صو-
ریله‌جق اولسه او شیئك نه اولدیغنی
بیلوب خبرویررلر ایمش . حتی بوفضیلت
ایکی سنه‌در چوبانك خدمتنده بولنان
برکنج قز خدمتکارده دخی موجود ایمش .
انجق بوچوجقلر شو هنرلرینك کارجیسی
اولمیوب کندی کندیلرینه اوینامق
واکلنمك صورتیله اجرای هنر ایدرلر
ایمش »

« بوغریبه‌یی خبرالدیغمزده اوچمزدن
ماعدا دها برقاچ عالملر ایله چوبانك ساکن
اولدیغی قریه‌یه کیتدك وکونلرجه اقامت
ایلیه‌رك برچوق تجربه‌لره موفق اولدق .
اجرا ایلدیکمز تجربه‌لرك بعضلری چوبانك
کندی خانه‌سنده و بعضلری ایسه ایچمزدن

بر یسنك ساكن اولدیغی هوتل اوطه‌لرنده اجرا اولنور ایدی . بعض كره حین تجربه‌ده چوبانك فامیلیاسندن بعضلری یانمزده بولنور ایدیسه‌ده بونلر استجواب ایلدیكمز چوجغه هیچ بر اشارت فلان ایتمدكاری كبی بعض كره دخی انلردن هیچ بركسه بولنمدیغی حالده یالكز بز تجربه ایدر ایدك . تجربه ایده‌جكمز چوجغی اوطه‌مزدن طشاری‌یه چیقاردیغمز حالده بر پاكت او یون كاغدندن بر دانه‌سنی بكنور و یاخود بر كاغد اوزرینه بر نومرو یازار ویا بر كلمه تحریر ایدر ایدك . چوجق دائمی دكل ایسه‌ده اغلبی ذهنمزده اولان شیئی بولور خبر ویرر ایدی . شو قدركه چوجغی اوطه‌دن چیقارمزدن اول كندیسنه صوره‌جغمز شی نه‌یه دائر اوله‌جغنی ومثلا بر او یون كاغدی و یاخود بر نومرو سؤال ایده‌جكمزی خبر ویرر ایدك »

« ایلك تجربه‌مزده چوجغك بر یسنه المزده‌كی بر شیئی هانكی یره قویدیغمزی صوردق . بو تجربه درت دفعه اجرا اولندیغی حالده چوجق یالكز بر دفعه‌سنده موفق اوله‌رق مطلوب اولان محلی طوس طوغری خبر ویردی . دیكر اوچ دفعه‌سنده ایسه ازچوق خطاسی اولدی . دیكر تجربه‌ده ایسه طوزلق و یاخود سونكر كبی خانه ایچنده استعمالی دائمی اولان بر شیئی بكنوب چوجغه صوردق . اشبو سؤاللرك اون دردندن التیسنه جواب موافق ویردی . اوچنجی تجربه‌ده بر پاكت او یون كاغدی میاننده انتخاب ایلدیكمز یالكز بر كاغدك نه اولدیغنی صوردق . اون اوچ دفعه اجرا اولنان بو تجربه‌ده چوجق التیسنه جواب موافق ویردی . دردنجی تجربه‌ده آووجمزك ایچنه كوچك انا ختار یاخود پاره كبی اوفاجق شیلر الوب صاقلایه‌رق نه اولدقلرینی صوردق . التی دفعه تكرر ایدن اشبو تجربه‌نك بش دفعه‌سنده چوجق جواب موافق ویردی . بو تجربه‌لرده و یریلان جوابلرك كافه‌سی انجق ایكی اوچ ثانیه تأملدن صكره دفعةً و بلا تلعثم و یریلور ایدی .

« بعده خدمتجی قزجغزی دعوت ایدرك اكا دها كوج بر امتحان ترتیب ایلدك . بر كاغدك اوزرینه « میخائل داوید » اسمنی یازوب قزه كوسترمكسزین بریمزك جیبینه قویدق . قزی اوطه‌یه چاغردق . قز ایچرو یه كیرر ایكن هپمز ذهنمزدن « میخائل داوید » كلمه‌لرینی تكرار ایدر ایدك . قز ایكی ثانیه قدر توقفله دوشونه‌رك اولا « میخائل » و همان انی متعاقب كبی بر صورتده اوله‌رق « داوید » اسملرینی سویلدی »

« شبهاتی بالكلیه ازاله ایچون مستعمل

ومعروف اولان اسملری قبول ایتمیه‌رك همان اوآنده كندی طرفزدن ترتیب ایلد. یكمز بعض اسملری صوردق . مثلا «فوئب ویلسون» و یاخود «ژون توماس پاكر» كبی شیلری سؤال ایلدك . اون دفعه ایراد ایلدیكمز بو یولده‌كی سؤاللره قز بش دفعه جواب موافق و یردی . دیكر بش دفعه سنك ایكیسنده بالكلیه خطا ایدرك دیكر اوچنده ایسه صوردیغمز اسملره همان یك قریب بر اسم سویلدی . مثلا بز «ژاقوب ویلیام» صوردیغمز حالده قز «ژاقوب ویەر» دیدی . كذلك بز «امیل والكر» صوردیغمز حالده قز «ازی والكر» دیدی»

*
* *

الحاصل بزم اوچ مدقق ایله رفقاسی دیكر كونلر دخی تجربه‌لرنده دوام ایتمشلر . حتی بر كون خارجدن دیكر ایكی مراقلی اجنبی قادینلر دخی كلوب تجربه‌یه اشتراك ایتمشلر . انكلتره شهرلرندن بریسنك اسمنی كاغده یازه‌رق چوجقلره صورمق صورتنده‌كی تجربه‌لرده دخی چوجقلر كاه نصف كاه ثلثان نسبتنده موفق اولورلر ایمش .

هله او یون كاغدلری ایله اجرا ایدیلان تجربه‌لرده برغرابت دها مشاهده اولنمش كه جمله‌دن زیاده شایان دقتدر .

چوجقلر موفقیت تامه ایله موفق اولدقلری زمان مثلا «اسپاتیتك سكزلیسی» دیه كاغدك نوعی‌ده تمغاسنك عددینی‌ده خبر و یردكلری حالده تماميله موفق اوله‌مدقلری زمان مطلقا بر و یاخود برقاچ جهتدن مطلوب اولان كاغده ینه تقرب ایده‌بیلورلر ایمش . مثلا «ماچه‌نك سكزلیسی» صوریله‌جق اولورسه «اسپاتینك سكزلیسی» دیه‌بیلك درجه‌سنی تقریر ایدرلر ایمش كه سكزلینك سكزلی اولدیغنی و رنكنك سیاه بولندیغنی فرق ایده‌بیلك دخی بیوجك بر موفقیت عد اولنه‌بیلور .

یالكز پاپاسلر ایله اوغلانلرده دائما خطا ایدرلر ایمش . دائما پاپاس یرینه اوغلان واوغلان یرینه پاپاس خبرو یررلر ایمش .

اشبو تجربه‌لرده الك زیاده اهمیته شایان اولان شی چوجقلرك اوموزلرینی تماس ایتمك و یاخود بر ایپلك ایله اره یرده بر واسطهٔ انتقال پیدا ایتمك كبی شیلر اولمقسزین قپودن ایچرو یه كیرن چوجغك برقاچ ثانیه تأملدن صكره جواب و یرمسی قضیه‌سیدر .

مجربلر انصاف ایدرك دیورلركه : «چوجقلر موفق اوله‌مدقلری زمانلر قباحتی یالكز كندیلرینه حصر ایتاملیدر . احتمال كه او آنده بز دخی ذهنمزده مطلوبمز اولان شیئی اولانجه قوت ذهنله دوشونمیه‌رك خطایه سبب اولیورمشزدر . »

*
* *

شوچوجقلرده اجرا اولنان تجربەلره هیچ بر حیله و خدعه صیغه‌میه‌جغی و صیغمد. یغی کبی موسیو غارنیه پك جدی و ناموسلی برآدم اولوب بناءً علیه کومبرلاندك تجربه‌سی دخی خدعه‌یه حمل اولنه‌میه‌جغنی پارس مدققلرندن پك چوغی قبول ایدیورلر. حتی موسیو ستوارت کومبرلاندك اویله حقه‌باز مقوله‌سی برآدم اولمدیغی کبی فنجه کشافلق ادعاسنده دخی بولنمیه‌رق مجرد انسانده شویله برخاصه‌دها بولندیغنی انظار اهمیته عرض ایتمکده بولنمسنی ده حسن قبول ایله تلقی ایدیورلر.

بونکله برابر پك چوق کسه‌لر البته بو ایشك ایچنده برحیله برخدعه بولندیغنه قناعتده تعصب درجه‌سنه وار یورلر. بونلره جواباً دخی موسیو ده‌یارو یل اسمنده برمتفنن تنظیم ایلدیکی لایحه‌سنده دیورکه:

« مجهولاته مقابل ایلك توصیه اولنه‌جق شی البته شبهه‌در. انجق مجهول اولان خصوصاتده ولوکه بدیهیاتدن اولسونلر هرحالده اول باول شبهه اوزرینه حرکت ایتملیدر. فقط مجهولمز اولان شیلرده‌کی شبههٔ محققه‌مز بزی او شیلرك تدقیقندن تحقیقندن منع ایتماملیدر. بز عجبا کندی انانیتمزی تماميله بیلوب طانیورمی یز؟ حسیاتمزك هانکی درجهٔ محیرةالعقوله قدر وارەبیله‌جکنی تعیین ایده‌بیلمشمی یز؟ حتی « حس » دنیلان شیئك بیله حقیقةً نه‌دن عبارت بولندیغنی اوکرنمشمی یز؟ »

* * *

اشبو « محفوظات ذهنیه‌نك انتقالاتی » مسئله‌سی الیوم مجامیع فنیه‌یی کرکی کبی اشغال ایلیان برمسئله اولوب بز قارئلرمزی مجرد شویله بر مسئله موجود اولدیغندن خبردار ایتمك ایچون شو خلاصه‌یی وجوده کتوردك. اقتباساتمزی عیناً ترجمه صورتیله اجرا ایتسه‌ایدك خلاصه‌مزی بر قاچ مثلی قدر دها بیولتمك لازم کلور ایدی.

اعتراف ایده‌لم که بز شو بحثك کاملاً عجمیسی یز. بو فنك کلیاً جاهلی یز. بناءً علیه تجارب واقعه‌نك نه درجه‌یه قدر جدی و صحیح اولدقلرینی ده بیله‌میز. انجق شو یولده‌کی تجربه‌لر دها ایلرو یه کوتوریلورده فنونك هانکی جهتنه عائد اولورده بعض نتایج قطعیه‌یه واریلور ایسه ازمنهٔ قدیمه‌ده بر صنف حکما بولنه‌رق بونلرك قلبدن قلبه نقل احساس ایله افهام مرام ایلدکلری حقنده‌کی روایت کبی پك چوق کسه‌لرك عقللرینه صیغمیان شیلر دخی شایان قبول حقایقدن اولمق اوزره تحقق ایدرلرکه شو نتیجه‌نك حقیقةً مهم بر نتیجه اوله‌جغی شبهه‌سزدر.

احمد مدحت

—٥—

متنوعه

(فضای غیر متناهی)

« ١ »

ـ رساله‌ٔ خاور ـ

نشر معارفه ایدیلان خدمت عند عاجزانه
مزده اوقدر مقدسدر که هانکی طرفدن بو
خدمته همت اولندیغنی کوررسه‌ك تقدیساً
تبریکنه مسارعت ایتامکی وظیفهٔ نظیفه‌مزه
مخالفت عد ایلرز .

نشر معارف خصوصنده میدانه چیقان
آثار میاننده «خاور» رساله‌سی حقیقةً معارف
عثمانیه‌یه الك جدی الك مهم خدمت ایلیان
آثاردن اولمق اوزره بالتلق قلماً تبریك
وتحسین یولنده ستایشخوانی اولدیغمز کبی
لساناً دخی هر محفلده مدیحه خوانی
اولدیغمزی مع الافتخار اعتراف واقرار
ایلرز .

کچن کون بر محفلده خاورك اوچنجی
نسخه‌سی یداعتبارده ایدی . فضیلتلو خواجه
محمود حامد افندی حضرتلرینك مباحث
کلامیه‌دن برنجی مبحث اولمق اوزره
فضای غیر متناهینك امکان وامتناعنه دائر
مقاله‌لری اوقونیور ایدی .

بو مقاله اوقدر کوزل قلمه آلنمش که
« ادبیات » سرنامهٔ عمومیسی آلتنه درج
اولنمغه عموماً لایق کورلمشدر . انجق
فضای غیر متناهینك ابطالی خصوصنده
ایراد اولنان براهین عقلیه‌دن برهان سلمی
ایله تطبیق حقنده بین الحضار مخالفت افکار
واقع اولمغله آنك اوزرینه جانلی بر مباحثه
وقوعه کلمش ایدی .

بو بابده محرر عاجزك دخی فکر و
مطالعه‌سنی صوردیلر . فضای غیر متناهی
مسئله‌سی نزد عاجزانه‌مزده بالکلیه بشقه
بر نقطهٔ نظردن تلقی ایدلدیکی ایچون ایراد
اولنان سؤاله جواب شافی ویره‌بیلمکدن
عاجز قالدق . فقط مسئله‌یی کندی نقطهٔ
نظرمزدن دخی بشقه‌جه حله چالشدق .
بناءً علی ذلك ذکر اولنان محفلك جریدهٔ
مباحثه‌سی کبی برشیٔ اولمق اوزره شو
مقاله‌یی قلمه المغه لزوم کوردك .

« ٢ »

ـ برهان سلمی ـ

خاورده برهان سلمی شو وجهله تقریر
بیوریلیور :

« فضای غیر متناهیده مثلث متساوی
الاضلاعك ساقینی کبی بر نقطه‌دن خارج
ایکی خط فرض اولنورکه بونلر نه قدر
امتداد ایلرلرایسه بینلرنده‌کی بعد وانفراجك
دخی اونسبتده ازدیاد ایلمسی لازم کله‌جکنه
وفضای غیر متناهیده مفروض اولان
خطلرك الی غیر النهایه کیده‌جکنه بناءً
بینلرنده‌کی بعد وانفراجك دخی غیر متناهی
اولمسی لازم کاورسه‌ده حاصرین بیننده

بر محصورك عدم تناهیسی بالضروره باطل اولدیغندن فضای غیر متناهینك دخی ممتنع الوجود اولمسی متحقق و ثابت اولور . »

مخالفین اشبو برهان سلمی ایله فضای غیر متناهینك ابطالنه ذهناً قناعت کامله ایله قانع اوله‌میورلر ایدی . بونلرك عدم قناعتنی موجب اولان شبهه‌لر بروجه آتیدرلر :

مثلث متساوی الاضلاعك بر نقطه‌دن خروج ایده‌جکی فرض اولنان ساقینی هانکی نقطه‌دن خروج ایده‌جکدر ؟ بو نقطه مثلا نقطهٔ نظرمز کبی معین بر شیمیدر ؟ یوقسه لاعلی التعیین اندرون فضاده ارائه اولنه‌جق بر نقطه‌میدر ؟

مثلث متساوی الاضلاعك بر نقطه‌دن خروج ایده‌جك ساقینی اورته‌سنده بر زاویه حاصل اولیور . فضا دینیلان شی بو زاویه‌دنمی عبارتدر ؟ یوقسه ساقینك خارجی دخی فضاده داخلمیدر ؟ اکر فضا بین الساقین موجود اولان زاویه‌دن عبارت ایسه مادامکه او فضا محدوددر او حالده فضای غیر متناهینك امتناعی دخی حکم اولنه‌بیلور . انجق اندرون فضاده ذهناً رسم اولنه‌جق مثلث مظروف و فضا ظرف کبی توهم اولندیغندن مظروف نه قدر بیوك اولورسه اولسون ظرفی تحدید ایده‌میوب ظرف مظروفی تحدید ایدر .

ایشته بو شبهه‌لر اوزرینه برهان سلمی‌یه قناعت ایده‌میلره مقابل حضارك بعضلری بو بحثك اقتباس اولندیغی کتابلری ذکر ایده‌رك صورت اقتباسك موافق اولدیغنی اثبات ایلدیلر ایسه‌ده اصل جای اشتباه صورت و کیفیت اقتباس اولمیوب فضانك تناهی وعدم تناهیسی قضیه‌سی اولدیغندن مخالفین شبههٔ واقعه‌لرینی دفع ایده‌مدیلر .

« ٣ »

برهان تطبیق

خاورده برهان تطبیق دخی بروجه آتی تقریر بیورلمشدر :

« فضای غیر متناهیده بر نقطه‌دن الی غیر النهایه خارج بر خط واو نقطه‌نك فوقنده دیکر بر نقطه‌دن ینه الی غیر النهایه خارج بر خط آخر فرض اولندیغی صورتده خطین مفروضینك مبدألری اعتباریله واقع اولان تفاوته بناءً برینك ناقص ودیکرینك دخی زائد اولمسی لازم کلیر . بونلرك مبدألرینی برلشدیره‌رك تطبیق اجرا اولندقدنصکره یا ایکیسنك دخی الی غیر النهایه امتدادی و یاخود خط ناقصك بر نقطه‌ده انقطاعی لازم کلدیکنه و صورت اولی ناقصك زائده مساواتنی و صورت ثانیه خط ناقص کبی زائدك دخی انقطاعی ایله خلاف مفروضك ثبوتنی مستلزم اولدیغنه بناءً

فضای غیر متناهینك صرف مخترعات وهمیه‌دن اولدیغی تبین ایلر . »

مخالفین فضای غیر متناهینك امتناعی شو برهان تطبیقی ایله دخی ثابت اوله‌بیله‌جکنه قناعت ایده‌میه‌رك مقام ملاحظه‌ده اثبات ایتدیلر .

دیدیلرکه :

خطینك مبدألرینی برلشدیره‌رك خط ناقصك خط زائددن قیصه قالدیغنی کورنجه مادامکه بو خطلر وهمیدرلر ینه وهماً خط ناقص خط زائد قدر تکرار اوزانوب تساوی حاصل ایتمکه مانع نه‌در ؟

« ٤ »

فضاء غیر متناهینك اثبات امتناعندن

ـ مقصد ـ

اولجه دخی دیمش اولدیغمز وجهله فضانك تناهی وعدم تناهیسی بر بشقه نقطهٔ نظردن تلقی ایلدیکمز ایچون برهان سلمی ایله برهان تطبیقینك دلالتلرندن قناعت حاصل ایده‌میلری اقناع ایده‌بیله‌جك صورتده ایضاحات و یرمکدن بزدخی عاجز قالدق . فقط صوردق که :

ـــ فضانك عدم تناهیسی ممتنع اولد . یغنی اثباتدن مقصد نه‌در ؟

مخالفینه قارشو برهان سلمی ایله برهان تطبیقینك کفایتنی ادعا ایلیانلر بو مقصدی شرح ایلدیلر . بو شرحدن اکلاشلدیغنه کوره اکر فضا غیر متناهی اولورسه یعنی بعدمجرده برحد برنهایت فرض اولنمزسه بوندن عالمك بقاسنی حکم ایتمك لازم کلیور ایمش . عالمك بقاسنی حکم ایدلدیکی حالده دخی وجود واجب تعالی‌یی اثباته امکان قالمیه‌جق ایمش .

مقصد بو اولدیغی حالده بزمسئله‌نك حلنی دها قولای ودها ساده اولمق اوزره تلقی ایلدك .

قارئلرمز تخطر ایدرلرکه بوندن مقدم « کفر وایمان » سرلوحه‌لی برمقاله‌مزك اوتنجی فقره‌سنده « قدم و بقای عالم فکری مانع فکر الوهیتمیدر ؟ » سرنامهٔ ثانیسی آلتنده عالمك قدم و بقاسنی تصور ایتمك دخی وجود واجبی رده مدار اوله‌میه‌جغنی ایضاح ایلمش ایدك .

بو نقطهٔ نظردن بحثی تلقی ایتمك ایستینلر او فقره‌مزی تکرار مطالعه‌یه مراجعت بیوره بیلورلر .

اما فضای عالمك تناهیسی قضیه‌سنه کلنجه : خواجه محمود حامد افندی حضرتلرینك خاورده‌کی مقاله‌لرینی بزدخی نظر مطالعه‌مزدن کچیردکده قضیهٔ مطلوبه‌یی حل خصوصنده برهان سلمی و تطبیقیدن دها زیاده موجب قناعت اوله‌بیله‌جك بر فقره‌یی ینه خواجه حضرتلرینك کلاملری میاننده بولدق . بیور بیورلرکه :

— بو عالمك وراسنده نه قدر چوق عوالم و یا نه قدر اوزون بر فضا بولنسه اڭ صكره بونلرك ده بر عدم صرفه منتهی اولملری ضروریدر .

ایشته بو سوز « متافیزیق » نقطهٔ نظرنجه اویله بر برهاندر که شو محفل مباحثه‌ده ایکی طرف مخالفی بر نقطهٔ ائتلافده جمعه تمامیله خدمت ایده‌بیلور .

بو بابده ایضاحات لازمه‌یی ایراددن مقدم فضانك تناهی و یا عدم تناهیسنی بالهندسه اثبات ممکن اولوب اوله‌میه‌جغنی دوشونه‌لم :

« ٥ »

فضا قابل مساحه‌میدر ؟

ریاضیونك بالاتفاق تسلیم ایده‌جکلری اوزره هندسه اشکال منتظمه‌دن بحث ایدر . اشکال اگر منتظم اولمیوب ده غیر منتظم اولسه‌لر بیله بونلری ممکن اولدیغی قدر اشکال منتظمهٔ هندسیه‌یه بالتقسیم بونه بحث ایدر .

ایمدی هندسه‌نك منتظم اولسون غیر منتظم اولسون اشکالدن بحث ایده‌بیلمسی ایچون میدان مباحثه‌ده اشکال مذکوره‌نك وجودی لازم گلور . بر شكلك موجود اولمسی ایچون اوشکلی تشکیل ایده‌جك اولان حدودك دخی موجود اولملری لازمدر . حدود موجود اولمز و بر شی محدود بولنمزسه اوشیده بر شکل آرانه‌مز .

فضانك ایسه حدودی بزجه معین و بناءً علیه شکلی محدود اولمدیغندن فضانك مساحه‌سی دخی ممکن اوله‌مز . مساحه‌سی ممکن اولمدقدن صکره فضانك گرك تناهیسندن وگرك عدم تناهیسندن بالهندسه بحث ایده‌یله‌مز .

برهان سلمینك هندسه‌جه اسمی هانكی نوعندن اولورسه اولسون بر « مثلث » و برهان تطبیقینك اسمی بر « خطین متوازیین » اولوب بونلر وهمًا داخل فضاده مرتسم اولدقلرندن یالکز بو مثلث ایله بو خطیندن بالهندسه بحث اولنه بیلورسه‌ده بو بحث شکلیمزك ساحهٔ ارتسامی دیمك اولان فضانك تناهی و عدم تناهیسی مبحثنه اصلا تعمیم اولنه‌مز . نصلکه ریاضیوندن بریسی سیاه تخته اوستنده مرتسم اولان هرهانكی بر شکل حقنده هندسةً بحث ایدر ایكن بحثنی اشکال موجوده‌دن خارجه چیقاروب ده تخته‌نك کافهٔ ابعادینه قدر تعمیم ایده‌مز .

« ٦ »

(مبحث فضا بر مبحث

— متافزیقیدر —

« متافزیق » لسانمزجه « حکمت طبیعیه » دینیلان فیزیقك فوقیدر . و ... یامایع و یاغاز صورتیله ید تد...

قیقمزده موجود اوله‌رق حـواس فیزیقیه
و کیمیویه‌سندن بحث اولنان مادیاتدن خارج
و یالکز خیـالزده، موجود شـیلردن تعقل
وتصـور ایله ایدیلان مبـاحث برر مبحث
متافیزیقیدرکه فضادن ایدیله‌جك بحث دخی
انجق بوصورتله ممکن اوله بیلور .

فضا متناهیمیدر ؟

فضا غیر متناهیمیدر ؟

بوسؤاللری کرك برمهندسه وکرك فیز-
یقیوندن بریسـنه صوره‌جق اولسـه‌ق
لاونعم هیچ برجواب ویرمز .

زیرا فضا قابل مساحه اولمدیغی کبی
الده آوچده موجود برشی اولوب‌ده
تتبعات فیزیقیه‌یه دخی قابل دکلدر .

بوسؤاللری برمنجمه صوره‌لم . منجم
دخی لاونعم برجواب قطعی‌و ویرمز ایسه‌ده
بومسـئله اوزرینه خیلی بحث ایده بیلور .
ازجمله بزه میلیارلرجه فرسخ اوزاق اولان
بعض اجرامك بعـدینی دیکر بعض اجرام
ایله بالمقایسـه اولچه بیلدیکی حالـده « نه
بولوز » دینیلان بعض مجامع اجرامی او
قدر اوزاق بولدیغنی خبرویررکه بونلر جو
ایچنده بزه بیاضمی برلکه کبی کورینه‌رك
الك اوزون اولان بعد اجرامی واحد قیاسی
اعتبار یله اشبو نه‌بولوزلرك بعدینی اولچمکه
قالقیشه‌جق اولسه‌ق ینه اولچی‌یی حسـابی
شاشیره‌جغمزی کمال حیرتله خبر ویرر .

اویله ایسـه منجم فضانك غیر متناهی
اولمسنه‌می قائلدر ؟

مطلقا قائلیت لازم کلورسه اکا قائلدر .
فقط منجم کندی تابع اولدیغی فنك یعنی فن
هیئتك دخی خارجنـده اولان ومطلقـا بر
مسـئلهٔ متافیزیقیه اولدیغنه شـبهه اولمیان
بو بحثی کندی اوزرندن آته‌بیلور . دیرکه :

— بنم جودن میدان اشتغالم اجرام
سماویه ایله معین اولان ونقـاط میانـده
موصولیتـلری مفروض بولنـان ابعـاد
وحدوددن متشکل برشـکل عالمدر . آنك
خارجنـده بنم عقـلم وعلمم واصل اوله‌مز .
حتی بن نه بولوزلری بیله علم هیئتك حدود
قطعیه‌سـنك برپارچه‌جق اوته طرفنده
عد ایدرم‌ده اکر وار ایسه بو بحثی مولد
اجرام عالمنه ترك ایدرم .

ایمـدی فضادن نه‌مهندس نه‌فـیزیقی
نه‌منجم بحث ایده‌مز ایسـه بوندن آنجق
متافیزیقی بحث ایدر .

« ۷ »

«خواجه‌نك کلامی متافیزیقه‌مو افقمیدر»

خواجه محمود حامد افندی حضرتلری
« بوعالمك وراسنده نه‌قدرچوق عوالم ویانه‌قدر
اوزون برفضا بولنسه الك صکره بونلرك‌ده
برعدم صرفه منتهی اولملری ضروریدر . »
دیمکله متـافیزیقه تمـامیله موافق برحکم
ویرمشلردر .

بعد مجرد بزم الك قوتلی دوربینلرله دخی قوتی آرتان کوزمزدن اوقدر اوزاقلاشورکه حقیقت بعد مجرده نسبتله بو اوزاقلغی عادتا هیچ عد ایده بیلورز ·

بعده بعد مذکورك حدودینه وصول ایچون ذهنمزی خلیامزی سوقه باشلارز · بیغز صبرلانیجه یه قدر سوق خیال ایتسه‌ك ینه بعد مجرددن بالنسبه پك آز بر مسافه قطع ایده بیلمش اولورز ·

فضانك وسعتی او قدر چوقدر و بعد مجرد ذهنمزدن خلیامزدن او قدر اوزار کیدرکه آنك حدودینه ایصال خیال جداً بر امر محال اولوب برهان سلمی و برهان تطبیقی بر نمونهٔ عظمت الهیه دیمك اولان اشبو فضا ایچنده نظر اهمیته بیله ایلیشه میه جك بر شکل عادیٔ هندسیدن عبارت قالورلر ·

انسان بر تعبیر فنی یه کوره « لاخلا ولاملا » دینیلان بوفضای واسعی خیالنده اولچوب اولچوب‌ده کمال وله وحیرت ایله عاجز قالدیغی بر آنده کندیسنه « بو فضا متناهیمیدر ؟ غیرمتناهیمیدر ؟ » دیه بر سؤال وارد اوله‌جق اولسه عظمت حقه ولهو حیرتدن ناشی چیلدیرمق درجه‌سنه کلمش کی بر طورمتلاشیانه ایله « غیرمتناهیدر ! اوبی بوجاغی یوقدر ! » دیه حایقیرر ·

فقط بو عدم تناهی هرحالده بزم عجز بشریمزه کوره حکم اولنه بیلور · مادامکه عالم لاخلا و لاملا بوکائنانه بر ظرف محیط اولمق اوزره ید خلقت ربانیه ایله یرادلمش بر مخلوقدر · او مخلوقك حدود قدرت سبحانیه ایله محدود اولمسی لزوم ضروری ایله لازمدر ·

« ۸ »

« عدم تناهیٔ فضاشان الوهیته »

ـ شیمیدر ؟ ـ

فضانك غیر متناهی اولمسی خلقتجه قدمنی مستلزم اولدیغی وقدمجه خلقت دخی وجود واجبی اثباته مانع بولندیغی تصور نده اولانلرك تناهیٔ فضایی اثبات خصوصنده‌کی غیرتلری بر غیرت ممدوحهٔ دینیه‌در ·

فقط فضا اکر محدوددر دیه حکم اولنورسه بوندن عجبا شان الوهیته بر شین جدی ترتب ایده بیلورمی ؟

بو سؤاله بلاتردد « حاشا » جوابی و یرملیدر ·

فضانك حدودینی بزم عقل قاصرمزه قبول ایتدیرمك محالدر · فضا بتون عقول بشریه‌یی جمع ایدرك مجموعندن عقل واحد چیقارسه‌لر آنك دخی احاطه‌سندن خارج قاله‌جق قدر واسعدر · بووسعت ایسه حضرت خالقك قدرت وعظمتنی اکسیلتمکده دکل چوغالتمغه

مدار اولور • زیرا بر فضای محدود ومعینك خالقینه نسبتله بر فضای غیرمحدود وغیرمتناهینك خالقی اولمق متعبدینی لجهٔ حیرتك دها زیاده اعماقنه غرق ایلر • « سبحانك ماعرفناك حق معرفتك یامعروف» دیانلری «یارب! فضای مخلوقكك حدودینی بیله بحق بیلمكدن عاجزز » اعتراف متعبدانه‌سنه مجبور ایلر •

« خاتمه »

بزم نقطهٔ نظرمزجه واجب تعالی وتقدس حضرتلرینك وجودی تناهی وعدم تناهئ فضا و قدم و یا حدوث عالم ایله ثبوته دخی مفتقر دكلدر • هرشیدن مستغنیدر • فضا جداً غیرمتناهی ایسه بیله فضانكده قدمكده بقانكده ازلكده ابدكده خالق یالكز جناب ذوالجلالدر • حدود قدرتنی تعقلده عقول مخلوقه عاجز وقاصردر •

احمد مدحت

—o—

فقرهٔ مخیله

« برعروس دسیسه‌کار »

وقعهٔ تأهلنی بروجه آتی حکایه ایلیه‌جکمز عروس دسیسه‌کار اویله شرندن الامان چاغریله‌جق برزن مكاره ظن اولنمسون • بالعكس سائقهٔ تأثیر عشق ایله عمرنده بر دفعه ارتكاب ایتدیكی دسیسه‌سی هرمنصف نزدنده غیر مذموم وكندیسی جداً معصوم برقیزجغزدر •

مادموازل هانریت روما جوارنده كائن برقصبه‌ده اولدقجه كبار برفامیلیایه منسوب وملاحت وذكاوت فوق العاده‌سیله قصبه‌نك علی العموم دلیقانلیلری نزدنده محبوبهٔ قلوب برملكسیما اولمغله روما كبارزاده‌لرندن پك چوق دلیقانلیلر كندیسنك دست ازدواجنی طلب ایتدكاری حالده بونلردن هیچ بری نیم‌نگاه التفاتنه بیله نائل اوله‌مامش وقصبه‌ده اخلاق واطواری عالی وقلبی صفی بر دلیقانلی یی كندیسنه یكانه عاشق انتخاب ایدرك انكاله الفت وانسیتی معتاد ایدنمش ایدی •

انجق بو بر چفت محب ومحبه‌نك معاشقهٔ معصومانه‌لری اوچ سنه قدردوام ایتدیكی و یكدیكریله صورت مشروعه‌ده برلشه‌رك زوج وزوجه اولملرینه هیچ بر حائل بولنمدیغی حالده تأهل چاغی كچمكده اولان معشوقه‌سیله عقد ازدواج جهتنه دلیقانلی نصلسه اصلا ینا‌شمز و بیچاره قیزجغزی طول امل مشكلاتندن قورتارمز ایدی •

بری طرفده مادموازل هانریتك ابوینی دلیقانلیده كوردكاری وضع نابرجایی دهابشقه بر نقطهٔ نظردن تدقیق ایدرك بو

حاله نهایت ویرمك لزومنی تقدیر ایدییورلر .
فی الحقیقه برازمدت دها بو حال دوام
ایده جك اولورسه كالهٔ بكارت دخترهٔ
كندی آرزولری كبی ناموسلی برطالب
ظهوری درجهٔ استحاله یه كله جكی وكریه-
لریله عاشق اولان موسیو آدولف بیننده كی
مناسبت حاضره بر رابطهٔ مشروعه ایله
تقویه ایدلمز ایسه قیزجغزك عفت
وعصمتی خلق نظرنده دوچار سوء تأویل
اوله رق بیچاره نك محوینی مستلزم اوله جغی
ملاحظاتنی تسلیمده مادموازل هاریتك
بالجمله اقربا واحباسی دخی متفق الرأی
اولدقلرندن براقشام فامیلیانك كبراسندن
مركب اوله رق عقد ایدیلان انجمنده یا
مادموازل هاریت ایله عقد ازدواج ایتمسی
ویاخود قطع الفت وانسیتله قیزك ناموسنی
تهلكه ده براقامسی لازمكله جكنی برمكتوب
ایله دلیقانلی یه اخطار ایتمك خصوصنه
قرار ویردیلر .

دلیقانلی معشوقه سنك ابوینی طرفندن
الدیغی بومكتوب اوزرینه بر قاچ كون
مطالعه وملاحظه دنصكره هاریت كبی
مالكهٔ ملاحت ومجسم ذكاوت وفراست
اولان برمحبوبهٔ شیرین ادانامنه وقوعبولان
تكلیف تأهلی رد ایتمك حماقتنی اختیار
ایله خلق كندینه كولدیرمكدن ایسه بو فكر
خامدن فراغت ایتمسی لزومنه دائر بعض
احباسنك ویردیكی نصیح و پند اوزرینه
نهایت تكلیف واقعی قبوله موافقت كو-
ستردی . رسم ازدواجك اجراسیچون
لازمكلان تداركات بر قاچ كون ظرفنده
اكمال اولنه رق سوكیلی مادموازل هاریتك
كلیساده كابنلك البسه سیله بر قاتدها لطافتی
ارتان كل جمالنی كورمك آرزوسی ذكور
ونسوان بالجمله قصبه اهالیسنی بر پازار
كونی كلیساده جمع ایلدی .

كلیسانك رسم نكاحی اجرایه مأمور
اولان رئیس روحانیسی وظیفهٔ تقدیسی
ایفادن اول علی الاصول جماعت حاضره
مواجهه سنده طرفینك رضالرینی المق اوزره
موسیو آدولفه صوردی كه :

— آیین عیسوی اوزره حضور خالق
وخلقده مادموازل هاریتی زوجه لكه
قبول ایتدكمی اوغلم ؟

— . . . . !

دلیقانلی طرفندن شو سؤاله ویریله-
جك جوابك برجواب تصدیقی اوله جغنده
كیم شبهه ایدر ؟ مادموازل هاریت كبی
بردلبر دلارامك اوزاتدیغی دست ازدواجی
رد ایده جك قدر بردیوانه لكك موسیو
آدولف كبی معشوقه سنی درت سنه دنبری
چلدیره سی یه سون بر دلیقانلیدن صادر
اوله جغی كیمك خاطرینه كاور ؟ مكر بو
ملاحظه ده هركس یاكلیور ایمش ؟

سبحان الله ! دلیقانلی اعطای جوابده مسارعته بدل التزام صمت وسکونت وعادتا اثبات حمق و بلاهت ایدوب طوریور ·

حضاردن بعضیسی جمعیتك علویت وروحانیتی وچوجغك فوق‌العاده محجوبیتی تأثیریله بلکه اعطای جوابده براز تأنی‌یی مناسب کوریور ملاحظه‌سیله موسیو آدولفك و یره‌جکی جوابه منتظر ودیکر بعضیلری دخی عادتا جنت شادی‌یه اوغرا- دیغی ظنیله فوق‌العاده فوق‌العاده متأثر اولمقده وعاشقنك آینهٔ وجهنده کوردیکی علایم ترددك نه‌یه دلالت ایده‌جکنی هرکسدن اول تفرس ایتمش اولان عروس جمعیت آرا ایسه اولدیغی یره‌دوشوب بایلیویره‌جك درجه‌سنده مضطرب طورمقده ایکن پاپاس افندی اولکی سؤالنی دها آچیق بر صدا ایله تکرار ایتدی ·

دلیقانلی بوسفر اولانجه قوتنی طوپلا- یه‌رق واقعا جواب و یره بیلدی · فقط بوجواب حضارك انتظار ایتدیکی جواب دکل ایدی ·

بو جواب ناصوابك تأثیرسم آلودیله صانکه زهرلنمش وتپه‌سندن بر صاعقه ایله اورولمش کبی زواللی قیزجغز یره‌دوشه‌رك بایلدی ·

بیچاره‌نك رخسارالی صولمش وتنی بوزکبی طونمش اولدیغی حالده ابوینك قوللری اره‌سنده کلیسادن چیقاریلوب خانه‌سنه ایصال واوراده تداویسیله اشتغال اولندی ·

خلق کندیسنه لعنت‌خوان وزواللی معشوقه‌سنی بستر یأس ونومیدیه بیدرمان ایدن موسیو آدولفك و یردیکی جواب عجبا نه یولده ایدی ؟ بوجواب بر « خیر ! » کلمه‌سندن عبارت ایدیسه‌ده نظر خلقده و بالخصوص بویله بر جمعیت مواجهه‌سنده اهمیتی پك فوق‌العاده اولدیغندن اره‌دن اوچ درت کون کچدیکی حالده خلقك بوکا و یردیکی معنانك حالا آردی اره‌سی کسیلمامش ومعصوم قزجغزك ناموسی دخی لکه‌لنمکده بولنمش ایدی ·

وقعه‌نك بشنجی کونی براز عقلی باشنه کلمش اولان هانریت ایچنده بولندیغی تهلکه‌دن نفسنی قورتارمق چاره‌لرینی کندی کندیسنه ملاحظه‌دن صکره عاشق بیوفایه بر مکتوب تحریر وصوك دفعه اولمق و یارم ساعتدن زیاده امتداد ایتمامك اوزره کندیسیله ملاقات ایتمکی تکلیف ایلدی ·

موسیو آدولف درحال بو دعوته اجابتله معشوقه‌سنك تعیین ایتدیکی محلده بولنمغه مسارعت کوستردی ·

مادموازل هانریت تپه‌دن طرناغه قدر لباس سیاه ماتمله نازك بدنی وغایت صیق

بر بچه ایله سحاب سیاه ایچنده خورشیدی
آندیران وجه تابانی اورتمش اولدیغی حالده
موقع معینه کله‌رك اورا ده عاشقنی بولدی .
هانریت کمال متانتله دیدی که :

— افندی ! بکا بونجه سنه دنبرو
اظهار ایتدیککز محبتك پك جعلی اولدیغی
کلیساده و یردیککز جواب قطعی ایله
اکلاشلدی . بوکا بر دیه‌جکم اوله‌مز .
هرکس رأینده حر ومختاردر . فقط او یله
قدسیت ورسمیتنه هرکسك تعظیم ایتمك
مجبوریتنده بولندیغی برموقع مقدسه بتون
قصبه خلقنی طوپلایوب بده بکا اولان محبتکزك
جعلیتنی خلقه افهام و درت سنه‌در سزه
ایتدیکی محبت صافیه‌نك قدسیتنه حالا تعظیم
ایتمکده اولان برناموسلی قزی رذیل و بدنام
ایتمك قدر دنیاده هیچ بر دنائت تصور
اوله‌میه‌جغنی سزده تسلیم ایدرسکز .
شو حرکت حقوقشکنانه سیله بنم هر
شیدن معزز اولان حیثیت نسوانیه‌مه تعریض
ایدن آدمده ذره قدر ناموس حیا انصاف
وار ایسه بر ترضیهٔ علنیه اعطاسیله خلق
نظرنده پایمال ایتدیکی ناموسك تعمیرینه
مسارعت ایتملیدر .

— مادموازل حقکز واردر . ایستد-
یککز ترضیه‌یی معززیادة اعطایه حاضرم .
بعدما سزه اولان محبتم دخی بر برادر وخوا-
هر اره‌سنده‌کی محبت درجه‌سنده ثابت
قاله‌جقدر . ایتدیکم کستاخلغك عفو ینی
ایاقلر یکزه قپانه‌رق تمنی ایدرم .

— بکا و یره‌جککز ترضیه‌نك نه
اکسك ونه‌ده زیاده اولمدیغنی ایسترم .
حقسزلغی هیچ بر وقت قبول ایتمیه‌جکمی
یقیناً تجربه ایتمشسکزدر . بکا ایتدیککز
حقارتك عینی بنده علی ملاء الناس سزه یاپمقلغم
کافیدر .

— پك اعلا هانریت !

— رسم ازدواجك اجراسنه یکیدن
قرار و یرلدیککی دوستلریمزه اخبار ایله
کله‌جك پازار کلیسایه کیدرز . اوراده
پاپاس افندی بنمله ازدواجه رضاکزی
تحصیل ایدر . نوبت موافقت بکا کلدیکی
و پاپاس سؤالنی ایراد ایتدیکی زمان بن ده سنك
یاپدیغك کبی « خیر! » جوابیله مقابله ایدرك
او حالده دوچار اوله‌جغکز محجوبیتی
کورمکله تشفیٔ صدر ایلرم .

— مادموازل بو یله بر ترضیه‌یی بندن
طلبه حقکز ظاهردر . پازار کوننه قدر ایشك
بکا عائد جهتنی حاضر بولورسکز .

— او یله ایسه پازاره قدر آدیو
دوستم .

بر هفته اول کلیساده‌کی وقعهٔ مؤثره‌یی
کورمش اولان دوستلرك کافه‌سی شو مقا-
وله‌دن بر کون صکره پازار کونی رسم
نکاحده حاضر بولنمق اوزره ایکنجی

بردعوتنامه الدقلری زمان فوق‌العاده برحیرت کندیلرینی استیلا ایلدی .

وقت معینده کلیسایه کیدلدی . پاپاس افندی کافی‌الاول نکاح دعاسنی اوقومزدن اول دلیقانلی‌یه سؤال ایتدی‌که :

— اوغلم ! مادموازل هانریتك ازدواجنی طلبه موافقت کوستردیکزمی ؟

— اوت عزیز پدرم !

— قیزم ! سنده موسیو آدولفك دائرهٔ ازدواجنه کیرمکه راضیمیسك ؟

بو سؤاله قیز کمال طلاقتله جواب ویردیکه :

— عزیز پدرم ! کچن هفته سوکیلی موسیو آدولفك شو جمعیت مقدسه‌ده ویرمش اولدیغی جواب رد حضاری نه‌قدر متعجب ایتدیسه بنی آنك دها بر قاچ قات مافوقنده مأیوس ومضطرب براقش ایدی . کندیسنی معذور طوتکز چونکه دائرهٔ ازدواجنه الهجنی و الی آخرالعمر برلکده وقت کچیره‌جکی برقیزك کندی حقنده‌کی درجهٔ محبتنی کمالیله تجربه ایتك ایچون بو حرکتی اختیار ایتمش ایدی . بوقضیه موسیو آدولفك اشته شمدی حضورکزده بنی دائرهٔ ازدواجنه قبول ایتمسیله ثابت اولدی . او حالده بویله عالیجناب بر دلیقانلی‌یه دست ازدواجمی اوزاتوب اوزاتمیه‌جغمی صورمکز - عفو بیوررسکز اما - عبثدر ظن ایدرم . کمال منت و ممنونیتله کندیسنی قبول ایدرم .

مادموازلك بو سوزلری اوزرینه - دلیقانلی نه‌یه اوغرادیغنی و نصل‌قوتلی بر طوزاغه طوتلدیغنی درحال تفرس ایتمش ایسه‌ده اوارالق پاپاس افندی نکاح دعاسنی یاری‌یه ایصال ایتمسی وایش ایشدن کچمسی اوزرینه زوج تلون‌شعار عروس دسیسه کاری خواه ناخواه قولنه طاقوب خانه‌سنه ایصال و مسرورالبال ایلشدر .

نوری

—o—

مواد ادبیه

« تفوق »

بنجه چیقمق ایسته‌یدر ناسوتیانك فوقنه
طونیم استعلایه چیقسه‌م لامکانك فوقنه

بیك مهاجم قارشی چیقمشکن لوای خامه‌می
دیکلدی طبع عالم سحرالبیانك فوقنه

فکرجو الم‌پیاپی اولدی مهرافشان فیض
آصدی برخورشیدرخشان هرجهانك فوقنه

بلکه بسط ایتمش اولوردك سایهٔ اندیشه‌می
نوردن برتنته چکسه‌ك آسمانك فوقنه

آرزوی طبعم اوزره اعتلا ایتدم دیرم
لمعه یاغدرسه‌م فضای بی‌کرانك فوقنه

کلدی وقت رؤیت دیدار ظن ایلرعیون
دوشسه بر پرتو جنانمدن جنانك فوقنه

وارایکن وجهك تصور ایلز بربشقه فوق
کیم چیقار یارب بو عالمسوز جانك فوقنه

معلم ناجی

—o—

ـ نظیره ـ

« تفوق »

ایرمامشکن عقل اکمل آسمانك فوقنه
چشم حق بینم باقار عرش خدانك فوقنه

غبطه ایلردی خرابات ایچره ساقی شبهه سز
کچدیکم کورسیدی جم پیر مغانك فوقنه .

کیم کچر عالمده بیلم طائر اندیشه می
نیجه پرواز ایتمك ایشدنمی جهانك فوقنه

یوکسلیر فکرم تعالی ایلدکجه نور عشق
ایسترم چیقمق فضای لامکانك فوقنه

قدرمی بیلزسه وصفی طبعمك پابستکان
لوحهٔ شعرم آصلسون فرقدانك فوقنه

شیخ وصفی

« غزل »

اولسهم دخی بن خراب ساقی
ویر طورمه ینه شراب ساقی

آلام جهانی هیچه صایدہ
صون باده یی بحساب ساقی

دوره باقسوب انتباه ایله
باقمی بو آب و تاب ساقی

باعث نه ایمش بو کج نکاهه
ویر طوغریجه بر جواب ساقی

وصفی کبی بر سخن شناسه
ایتمه او قدر عتاب ساقی

شیخ وصفی

—

« قطعه »

او قدر نازه تحمل ایدهمم ای ساقی
خون دل نوش ایدرم بادهٔ کلکون یرینه

لیلیٔ حسننه هر دلبرك او لم مفتون
قومه بن رندجهاندیده یی مجنون یرینه

شیخ وصفی

—o—

« آفاق هیئت محترمهٔ تحریریه سنه »

*

کچن کون آنجق او قومغه موفق اولدیغم آفاقك برنجی جزئنك اوتوز برنجی صحیفه سنده بر بیت فارسی کوردم ؛ آفاق کبی بر نسخهٔ نادره یی شمدی مطالعه ایدیشم بیوك برقصور ایسه ده بو قصورك بعض اسباب خصوصیه یه مبنی ضروری اولمسی مدار عفو اوله بیلور اعتقادنده بولنورم . مذکور بیتك شرحسز قالمسنی کوکل تجویز ایتمامسیله بروجه زیر شرحنی تقدیمه جسارت ایدییورم . شمدی یه قدر بشقه طرفدن شرحنه همت بیورلمامش

ایسه آفاقك بركوشه‌سنه برلشدیرلمسنی
رأی عالیلرینه حواله ایدرم .

در بن درکه که که که که آمد گاه که که که
مشو نومید اگر هستی ز لطف وقهر او آگه

« شرحی »

محقر ومعزز اولان اول جناب ذوالجلال
که قپوسنده صمان کبی برشی آره‌لق آره‌لق
طاغ کبی ثقیل و بعض دفعه طاغ دخی
صمان کبی خفیفدر . ایشته او ذات
واجب الوجودك آثار لطف و قهرندن
اولان بو تخفیف وتثقیلی یعنی تحقیروتعزیزی
بیلدکدن صکره آندن قطعا مأیوس اولمه

ذهنی

« ترجمان حقیقت »

آفاقی چوقدن ابر مظلم تعطیل بورمش
اولدیغی جهتله ورقه‌کزی آنك بر کوشه‌-
سنه برلشدرمکه امکان قالمدیغی میدانده
ایسه‌ده آفاقه وکالت ایتمکده اولان منتخبات
بو بابده‌دخی ایفای خدمت ایده بیلیر .

برآز کچ قالمش ایسه‌کزده برنجی جزئی
اول وجه ایله مطالعه‌یه همت بیورمش او-
لمکزدن طولایی آفاقی ینه تنویر ایده بیله-
جك بر حالده بولنان هیئت تحریریه‌سی
بالخاصه عرض ممنونیت ایدر .

ترجمه‌کز بولنده‌در . مادام که سزه
بویله شیلر یازدیره‌بیلیور آفاقك هر جهتی
نظردقتدن کچیرمکزی توصیه ایلرز .

—o—

« وجد » (١)

دلبرم ! نگاهم نگاهکله هم آغوش
اولدقجه ، تصویرم آسمانی رنك اولان
آیینهٔ دیده‌فروز چشمکده جلوه‌کر بولندقجه
صانیورم‌که عالم لطیف اثیره صعود
ایتمشم‌ده اوراده تنفس وتنزه ایدیورم .

صانیورم‌که جهان بالاده دلخواهم
اوزره جولان ایده ایده برضیای ربیعی
نشریله سراپای سمایی پرتوره غرق
ایلیورم .

حال غلبهٔ وجدمده رقیق وحزین بر
صدای دلنشینك او پمکله طویه‌مدیغم
دوداقلرکدن آهسته صدورینی حس ایتدکجه
کویا فردوس برینده چالنیر برساز مقدسك بزم
کره‌مزدن چوق لطیف اولان سائر کرات
حکمت آیاته موجا موج عکس ایدوب کیدن
آوازی ، هرتلنك بردرلو کوزل اهتزازی
کوش پرجوشمه کلیورده کندمی آفاق
تصورك خارجنده بشقه برعالم روحانی
ایچنده مستغرق صفا اولمش بولیورم .

سنکله ایکیمز معانقانه ، متواجدانه
رقص ایدرکن اومینی مینی آیاقلرك کوچك
کوچك موجه‌لر کبی شوق افزا برصورتده
حرکت وسرعت کوستردکجه طائر آتشبال

١ . شیللردن ترجمه .

عشقك بارغنون آلهينك تمادیء نغماتندن
متهيج اولمش عاشق طور يله اطراف جا .
لكده طيران ودوران ايلديكنى كور يو -
رمده كرهٔ زمينك تام مثمر بنجه دونمكده
اولديغنده شبهه‌م قالميور .
سن سودا بخشانه برتبسم ايده‌جك
اولور ايسه‌ك هر بر نظر احيا اثرك الك
يالچين قياره هيجان ، الك متين خارالره جان
و يره‌بيلير . كوزلرم كوزلركدن اقتباس
انوار ايدوب طوردقجه نظرمده هر برخيال
بر حقيقته منقلب اولمق استعدادنده
بولنور .
سوديكم !... كل بكا !

معلم ناجی

—٥—

غزل

سن اولمينجه يانمده جهان كوزمده دكل
نه كلستان ونه باغ جنان كوزمده دكل

خيال ايله لب ورخسار يكى صفا بولورم
چنده رنك كل وارغوان كوزمده دكل

يتر كوزم ياشى غم كونلرنده اكنجه
كنار دلكش جوى روان كوزمده دكل

حزينده اوقدر فرقتكله كوكلم كيم
صداى محرق ناى وكمان كوزمده دكل

دم نثار ايدرم مژدهٔ وصالك ايچون
خدا بيلير كه بنم هيچ جان كوزمده دكل

بو چارسوى املده وصال طالبی يم
ترتب اينسه‌ده سود وزيان كوزمده دكل

دخيلی يم يالكز آستان ملانك
جهانده بشقه بنم آستان كوزمده دكل

✻ ديكر ✻

بنم يانمده فقط سوديكم مؤدب اولور
كيدرسه بزم رقيبانه شوخ مشرب اولور

دوشنجه صرمه كبی صاچلری ايكی طرفه
كأن چهره‌سی بر لوحهٔ مذهب اولور

جهانك الك كوزلی ياره قارشی عينيله
ضيای شمسه مقابل مثال كوكب اولور

مسخر ايلدی آمالی بيله دلدار
نه‌يی اراده ايدرسه او بنجه مطلب اولور

اوشوخ فتنه‌كر ابليس ايله اولنسه قياس
فسون وفتنه‌ده ابليس طفل مكتب اولور

آليشملی فلكك كرم و سردينه ای دل
بو واسطه يله كشی كامل ومجرب اولور

مدير معارف وان
رشاد

—٥—

« كاغد كوشك » (١)

بر دكرلی زوج ، بر كوزل زوجه ، ایكی‌ده شیرین چوجق بر فامیلیا تشكیل ایتمشلر ایدی . اقامتكاهلری طبیعته كدورت ویرن شهرك خارجنده لطیف بر موقعی اشغال ایتمش مفرح بر خانهٔ ساده ایدی . هر درلو كلفتدن آزاده ایدی .

سعادتله وقت كچیررلر ایدی . مشربلرینه موافق اسباب صفا آماده ایدی . باقیسی بونلر ایچون زیاده ایدی .

بر باغچه‌یه مالك ایدیلر . شوهر وزن بینلرنده موضوع اولان تقسیم مساعی قانوننه رعایتله بردن چالیشیرلر ، باغچه‌ده محصول یتشدیررلر ، آنكله بختیارانه كچینرلر ایدی . یازین آغاجلرك زبر اوراق سایه باشنده ، قیشین موجب كرمیٔ محبت اولان اوجاق باشنده یاوروله برابر اوطوررلر ، كوزل كوزل سو یلشیرلر ، كوله او ینایه رلر ایچرلر ، اكلنیرلر ایدی .

آنا ، بابا دائما چوجقلرینه فضیلت نه‌در ، معرفت نه‌یه دیرلر ، مسعودیت نه‌دن عبارتدر آكلاتمغه چالیشیرلر ایدی .

پدر ، سوزلرینه مقامه مناسب برحكایهٔ لطیفه ایرادیله خوشلق كتیرر ، مادر ، لاقردیلرینه چوجقلرك ممنونیتنی آرتیره‌جق بر نوازش اجراسیله لطافت ویرر ایدی .

چوجقلرك بیوكی خلقةً جدی ایدی . چالشقان ایدی . كتاب اوقویوب دوشونمكدن خالی قالمز ایدی . كوچكی ایسه تربیه‌لی اولمقله برابر بی‌قرار بر شی ایدی . یارامزه او یوندن بشقه بر مشغولیت بكندرمك پك مشكل ایدی . دائما صیچرار اوینار ، كولر ، سویلر ایدی .

بر آقشام بیوك برادر برمعتاد والده‌سنك استناد ایتمكده اولدیغی ماصه‌نك باشنه كچوب تاریخه متعلق بر كتاب آچمش ، مطالعه ایتمكه باشلامش ایدی . كوچك برادرده اویله تاریخه فلانه مراق اولمدیغی جهتله النده بولنان اویون كاغدلرینی درت طرفدن ترتیب و تألیف ایله ماصه‌نك اوزرنده بر كوشك وجوده كتیرمك هوسنه دوشمش ایدی . اولانجه دقت و اقتدارینی بو جهته صرف ایدیور ایدی . اكمالنی قوهٔ قریبه‌یه كتیردیكی قصر نازكتری بر دمده ماصه ایله یكسان ایتمامك ایچون اوقدر احتیاطلی طاورانیور ایدی كه قورقوسندن نفس بیله آلمیور ایدی . اوآره‌لق برادر مطالعه یرور بردن بره رفع سر ایدرك شو سؤالی معروض حضور پدر ایلسونمی ؟ :

« باباجغم ! شوراسنی بكا اوكردیوررمیسین ؟ دولت و سیاست ار بابندن بیوك آدملرك بعضلرینه « مؤسس »

(١) فلوریاندن ترجمه

دیورلر . بعضلر یه ده « جهانکیر » نامنی ویریورلر . بو ایکی عنوانك بیننده فرق نه در ؟ »

پدر بیوك اوغلنك سؤالنه بر جواب معتبر بولمق ایچون دوشونمکه باشلادیغی صره ده کوچك اوغلی « بیتردم ! » صدا.سیله اوطه یی چینلاتدی . مکر بزم مینی مینی بانی کوشککك ایکنجی قاتنی دخی اکماله موفق اوله رق ثمرهٔ سعی فراوانی کور.دیکندن بویله بر نعره ایله اعلان شادمانی ایلمش ایمش .

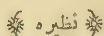
بونك اوزرینه باباسندن تحقیق مسئله ایتمکله اوغراشان مطالعه جی برادرك جانی صیقلمش اولملی که قرداشنك هنوز بیتردیکی قصر دلارایه الیله شویله بر چارپیویردی . بونجه سعی ایله میدانه کلن کوشك اوآنده زیروزبر اولدی . زواللی کوچکك سروری حزنه تحول ایتدی . کمال تأثرله کوشکك حالنه باقه رق آغلامغه باشلادی .

پدر افندی آرتق آکا قولاق ویر.مدی ده بیوك اوغلنه جواباً دیدی که :

« اوغلم ! ایشته « مؤسس » قردا.شکدر . « جهانکیر » ده سنسین . »

معلم ناجی

—o—


نظیره

عشق توز قوندرمز اول قاشی کمانك فوقنه
تیر آهم چیقسه شصت لامکانك فوقنه

اویله یوکسلدم که مانند دعای مستجاب
یوز سورر کوکلم سریر مستعانك فوقنه

احتراز ایتمه آیاغه دوشمه دن صهبا کبی
چیقمق ایسترسه ك دماغ انس وجانك فوقنه

مرد اولان خاك تواضعدن آیرمز چشمنی
چیقسه چون خورشید هر کون آسمانك فوقنه

نوله بیقدرتلر ایتسه اعتلا دائم چیقار
خاروخس امواج بحر بیکرانك فوقنه

باز اشهب مقتدایم دائما وضع ایلرم
پایمی کتف خیال شاعرانك فوقنه

عزم افلاك ایتمه دوشمزسا که عیساوش کوکل
مرد ایسه ك چیق اسب نفس ناتوانك فوقنه

شعلهٔ اندیشه می کاظم کورنلر ظن ایدر
نوردن بر تاجدر قونمش جهانك فوقنه



سعادتلو افندم حضرتلری

دون اخشام اوستی کوزمه برغزته ایلشدی . هنوز اول جمده ترجمه غزته کورمدیکمدن آنی کوریشمه پك ممنون اولدم ونجم کیسودار کبی کثیر الاحکام بر کتاب

حکمت نصاب وصدق پیام اوله جغنی تخمین ایدرك الیه آلدم . مکر چار چشم انتظار ایله دیدار بنه مترقب اولدیغم غزتهٔ عالیلری دکلمی ایمش ؟ نصل مسرور اولوب ادعیهٔ سنیه‌لر بنی تکرار ایتدیکمی تعریف ایده ـ میه جکمدن اوراسنی وجدان عالیلرینه حواله ایدرم وحتی زیاده سـو یندیکمدن طولایی چور باده بنده طوزم بولنسون کبی آغزمك مهریله همان اوراده ناجی افندینك غزلنی تنظیر وکاغد بوله مدیغمدن اشبو تذکره مك بالاسنه تحریر ایلدم . بو بابده وقوعبولان قصورمك عفو یله برابر بقـای توجهـات سنیه‌لر بنی استرحام ایلرم . کاظم

« ترجمان حقیقت »

قوت طبـع بالا پروازلری مسـلم عالم و بالوجـوه سزاوار تعبیر معجزدم اولان سعادتلو کاظم پاشا حضرتلرینك بو وسیله ایله دخی مظهر اولدیغمز توجه مخصـوص ترقی پرورانه‌لرینه عظیم تشکرلر ایدرز .

—o—

« شکسپیرك برغزلی »

ای یارعشوه‌افروز ! مجبول بولندیغك شیمهٔ لطف‌ورأفتی ترك ایدوب چشمان نور افشانك‌ده بنی هدف تیرظلم وغضب ایلسه دخی ینه مفتون عیون جانسوزکم .

معشـوقه‌م ! چشمان سـیاهکك حال حزن‌وماتمکده دخی اماله ایتدیکی نکاه‌ترحم ازالهٔ داغ درون و بنی بو حال ایله سـکا بیك‌قات زیاده مفتون ایدیور .

بونلرك رخسار تابدارکه بخش‌ایلدیکی لطافت‌خارق‌العاده‌یی ضیای لطیف آفتاب نازنین شـفقك عارض کلکونـنـه ویره‌من . مهر مغرب آراده پرتو لطیفیـله بودرجـه لطافتبخش اوله‌من .

آه سـوکیلیم ! مادام که حزن وماتم سـکا بودرجه لطافت و یر یبور ، قلبك‌ده بنم ایچون لباس‌ماتمه بورینه‌مزمی ؟

جسم نازکترك انوار لطافت‌وصباحت نشر ایدیـور ، برآزده قلبك پرتو رحم و مروتله ممتلی اولسـون ! او زمان حکم ایده جکم که الك دلبر ، الك زیاده جـذبه فزاپری پیکر کوزللر سنك کبی اسمراولانلردر .

رنك لطیفکله ملون اولمیـانلر عموماً چرکیندرلر .

سلانیکده حسنی عثمان

—o—

مسعود خراباتی‌یه نظیره

« هیهات »

پیغـوله نشـین انزوایم
پیمانه‌کش وغم آشـنایم
یارب نه‌غریب مبتلایم
وارمی بکا غمکسـار هیهات

دل درد ایله کرچه پرمحندر
فریاد ایده‌مم عجب نه‌دندر
کلشنده هزار ناله‌زندر
بکزرمی بکاهزارهیهات

ماند هزار ناله معتاد
اینسه‌م‌ده هزار آه وفریاد
فریادمه یارایدرمی امداد
امدادایدرمی یارهیهات

اول چشم تغافل آشنایه
بیکانه‌یم آه باق بلایه
اما بنـه نظرهٔ وفایه
ایتمکده‌یم انتظار هیهات

حقمده یورتدیلر قیامی
دشمنلرمك نه‌در مرامی
الله آلیرکن انتقامی
ایلرمی‌یم اخذثار هیهات

الله نه‌در بوهای وهولر
بتزمی جهانده آرزولر
ایرمزمی ختامه کفتکولر
هیهات بنه هزار هیهات

آلای بکی زاده
ناجی

* * *

بوندن اول ترجمان‌حقیقتله نشر اولنان برایکی غزلی تنظیروتخمیس ایله بنی التفات شاعرانه‌سنه مظهر ایتمش اولان آلای بکی زاده‌نك بووجـه ایله «هیهات»مه دخی نظیره سویلیشی ممنونیتمی مزداد ایلدی. بوهمزبان خوش بیانمدن متشـکرم. بناءً علیه دیرم‌که:

طبعم کـبی شیوهٔ بیانی
تبریك ایدرم شو نکته دانی
مسعودك اولورمی همزبانی
هرشاعرنامدار هیهات

بزم معلم ناجی آلای بکی زاده‌دن اول هیهاته یازدیغی نظیره‌ده:

فدع کل صوت بعد صـوتی‌فاننی
اناالصـائح المحکی والآخرالصدا

یوللـو بر افتخـار متفردانه‌یی متضمن اولمق اوزره:

هیهاتمی‌طو یدی‌صوصدی‌اخوان
یوق بنجه شو طاغ قدر سخندان
هیهـاتمه سس و یررده هرآن
دیرحزن ایله کوهسارهیهات

دیمش ایسـه‌ده کندیسنك آثار بنـه دخی بحق نظیره‌لر سویلیه بیله‌جك آلای بکی زاده کبی سخندانلرمز بولندیغنی ملاحظه ایلدیکی حالـده او حس فخورانه‌یی کرکی کبی تعدیله مجبور اولور ظن ایدرم.

معلم قرداشمز کبی نورسیدکان ادبانی دائما مستفید ایلمك آرزوی عالیسنده بولنان بر محرر ایچون بزم هیهاته نظیره سویلکدن

مثلا « هیهات » لفظنك السنهٔ ثلثه‌ده مواقع استعمالنی کوستر کوزل برمقالهٔ مفصله یازه‌رق لسان عثمانی‌یه بر خدمت ایتمك دها شانلی اولور ایدی اعتقادنده‌یم .

یالکز معلم دکل ، بتون ارباب ادب او یولده محققانه مقاله‌لر یازمغه همت ایده‌جك اولسه‌لر وجوب تنظیمی چوقدن تحقق ایتمش اولان بر عثمانلی « آنسیقلوپه‌دی » سنك ادبی پارچه‌لرینی حاضرلامغه باشلامش اولورلر ایدی .

همتم عالی دکلیدر ؟ اوقدر کوزل ، اوقدر مفید آثار و مطالعات ادبیه یازمق ایسترم‌که ایلریده البته تشکل ایده‌جك اولان مکمل ، منتظم بر انجمن دانش طرفندن ترتیب ایدیله‌جکی شبهه‌دن وارسته بولنان « آنسیقلوپه‌دی » مزك بعض صحائفنده بر طوته‌بیلمك مزیتنی حائز اولسون .

بن یازدیغم شیلری هپ بو امید ایله یازارم . بتون ملتی مستفید ایده‌جك اولان او یله بر کتابده سکز اون سطر اولسون یاز یجغم بولنمق بنم ایچون نه بیوك شرف اولور !

بو کتابك ترتیب و نشری عمرمك بتمش بولنه‌جغی برزمانه تصادف ایده‌جك اولد یغی تقدیرده آخرتدن عودت ممکن اولسه‌ده تکرار وطنه کلسه‌م الئز یاده لذت آله‌جغم شیلردن بری‌ده یازوب براقش اولدیغم یاز یلردن برقاچ سطرینی شوکتابه حسن مثال اولمق اوزره درج ایدلمش کورمك اولور ایدی .

مسعود خراباتی

—o—

مسعود خراباتی‌یه نظیره

« هیهات »

هیهات نه یوقی آه غایات
دائمی حیات ایله بو هیهات
ای مصدر حادثات و آفات
تجزمی بوجانشکار هیهات

ایلر بنی ناامید هرکاه
وجدانمی صانکه بیلیور آه
چکدکلرمی بیلورده بالله
غافل کور ینور نکار هیهات

ممکنمی دکل حصول آمال
کوکلم اوله‌جقمی بو یله پامال
بن سویله‌مم ایشته سویلسون حال
بیهوده‌می انتظار هیهات

وصلت ! نه کوزل مقالدر بو
افکاره کلور خیالدر بو
[illegible] طوت احتمالدر بو
سن سو یله ستمشعار هیهات

کوکلمده وار عشق جاودانی
خاکیده بو فکر آسمانی
چکسونمی بنم کبی جوانی
آغوشنه بر مزار هیهات

مشمول نگاه اولورسه شاید
صولئخوابکهم اولان اومشهد
دیرسین صانیرم شوطالعی بد
اولمشمی شهید یار هیهات

عبدالکریم ثابت

—٥—

(دیرکلر آره‌سنده شاعرلر)

رمضان شریف مناسبتیله کیجه‌لری شهزاده باشی پك لطیف اولیور . هر قرائتخانه ، هرچایجی دکانی برمطلع نور ! بوآیدینلق سایه‌سنده پك کوزل سیحلمکده اولان دلفریب چهره‌لر بتون اوحهٔ سرور! هر یرده بر مکالمهٔ دورا دور !

بومکالمه‌جیلرك ایچنده‌شاعرلرده بولنیور . بونلرآره صره مناسبت کلسه بیله کتیروب بیتلر اوقو یورلر . بو بیتلر بعضاً هیچ اوقونمامشه دونیور . چونکه کورلتی‌یه تصادف ایدیور .

دیرکلر آره‌سنده بویله بیت اوقومق ایچون الك مناسب موقع چایجی « رشید » افندینك دکانیدر . اوراده‌دیکلین بولنور . بودکانده هرکیجه ایکی اوچ شاعر اولسون کوریله‌بیلیر . مجمع الشعرا اطلاقنه شایاندر .

اورانك مداومی‌اولان شاعرلر اوزون اوزادی‌یه دکل ، برآز دیکلنه‌بیله‌جك صو-
رتده مشاعره ایدرلر . اثنای مشاعره‌ده قوجه رشید افندی چایلری چکه‌لرینه طایار . چایك نفاستندن ممنون اولدقلرینی ابیات آره‌سنده مختصرجه سویلشه‌رك ایچمکه باشلارلر . بعض شاعر واردرکه انشاد شعره چوقجه طالارده اوزرندن آنجق بو یودم ایچه‌بیلش اولدیغی‌چایی صوغودنجه‌یه قدر چابالار . او آره‌لق رشید افندی کاوب‌ده « افندی ! چایکز صوغیور! » دیه‌اخطارایده‌جك‌اولسه‌دخی پاره ایتمز .

اوقودقلری شعرلر همان عموماً استاد مالی شیلردر . کندی طرفلرندن اویدیرلمش موزون‌سوزآغزلرندن‌پك‌نادر اوله‌رق‌چیقار . بونده زواللی شاعرلری معذور کورملیدر . آرتق‌چای کیفیله‌ده شعر سویلنمز آ !

دون کیجه فوق‌العاده اوله‌رق دکان رشیدیده شعر سویلنمش . مشاعرلردن‌بریسی بالبداهه اولمق طوریله دیمش‌که :

غرق نور ایتدی کاوب شهرمزی ماه صیام
کلکز سو یلشه‌لم بز دخی پارلاق پارلاق

بر دیکری‌ده شویله مقابله ایلمش :

رمضانده یوریمز قاعدهٔ شرب مدام
باری‌چای‌نوش ایده‌لم‌شوق ایله‌بارداق‌بارداق

بومجاوبه‌یی ایشیدنلرك جمله‌سی بکنمش . رشید افندی ایسه ذاتاً محب شعر و شعرا برذات اولدیغی جهتله او قدر ممنون اولمش‌که همان مالنه قیمه‌رق بیتلری سویلین ایکی شاعره جبادن برراعلی دومانلی چای تقدیم ایتمش . آفرین رشید افندی‌یه‌که حسن معامله ایله دکاننه برطاقم ارباب عقل وادبی جلب ایتمکه موفق اولیور .

—o—

ـ غزل ـ

اویان‌ای ساقیٔ گلچهره‌اویان اولدی صباح
چکمدن وقت سحر صون بنه پیمانهٔ راح

ایریشور ساحله کشتیٔ امیدك البت
ید قدرتده ایکن قوت تصریف ریاح

برخزفپاره‌ده بومیکده‌ده ایش بتورر
نوش‌می ایتمکه لابدمی مزین اقداح

بزی تك حالمزه قوی‌ده سنك اولسون هپ
زاهدا سبحهٔ صد دانه ایله زهد وصلاح

هرکسی منزل مقصودینه ایلر ایصال
استقامت کبی ذهنی اوله‌ماز راه نجاح

—o—

دیکر

زاهدا مژده حلول ایلدی شهر رمضان
اوپه‌یم الارك ای شیخ کرامت عنوان

قالدیروب باشمزی زیر خم صهبادن
سجده‌یه ایلیه‌لم وضع جبین شکران

بیقل ای ساقیٔ بدچهرهٔ مادر بخطا
چکل ای بنت عنب قحبه‌سی جادوی زمان

مطرباسن‌دخی طنبوره‌کی وار باشکه چال
خوش کاور شمدی بزه نغمهٔ کلبانك اذان

قیره‌لم پیر مغانك‌ده اومشئوم اباغن
ایده‌لم دخت رزك خون درونن ریزان

مسکن بوم وغراب اولدی بتون میکده‌لر
شمدی مسجده کبوترکبی کزسون رندان

حمدالله‌یه بوشهره ایرشدك ذهنی
ایلیه جمله‌یی‌حق مظهر عفو وغفران

آرنود ذهنی

—o—

❋ خوشه چینی ❋

« شمعسز مشمع »

برقاشی صو چکمیه‌جك و یاخود صوده ایصلانمیه‌جق برحاله قویمق ایچون انی باللومی و یاچام ساقزی کبی بر ماده ایچنه باتیرمق صورتی‌الك اسکی برصورتدر . حالبوکه تحریات وتدقیقات ایله اوغراشانلر مشمع یاپمه‌نك دها ساده ودها نافع برصورتنی‌ده بولمشلردر .

كتان وياخود كتنو بر بزندن مشمع
یاپوب اندن دخی یغمورلق بچمك ایسته‌
میسکز؟ برقسم میشه قبوغی اون درت
قسم صو ایچنده کوزلجه قایناتوب بعده
قاشی بومطبوخ ایچنه آتکز. یکرمی درت
ساعت طوردقدن صکره چیقاروب صیقکز.
کونشه آصکز قوروسون. ایشته سزه
یغمور تأثیر ایتمیه‌جك بر مشمع که خارجاً
کورونشی اعلا کتان وکتنو بر بزندن بشقه
صورتده دکلدر.

بوفقره‌یی الدیغمز مأخذ دیورکه:
میشه قبوغی کتنو ویاخود کتانه حال
طبیعیسندن دها زیاده متانت و برکه بوده
بشقه‌جه بر منفعت دیمکدر.

محمد جودت

—o—

لطائف

انفیه تریاکیلرندن بریسی صرف
ایتدیکی اقدام وغیرته مغایر اوله‌رق نصلسه
اوروج طوتمغه موفق اوله‌مز ایمش.
رمضان کونلرندن برنده اوته‌دنبرو اخذ
واعطا ایتدیکی بر صراف لاجل المصلحه
تریاکینك خانه‌سنه کلیر.
صراف انفیه ایله اوروج بوزولدیغنی
بیلمز ایمش. تریاکی انفیه قوطوسنی آلوب
چکرکن صراف:

— افندم اوروجله نصلسکز؟

دیه سؤال ایتمش.
تریاکی هیچ رنکنی بوزمقسزین هم
کمال اشتها ایله انفیه‌سنی چکر هم‌ده:

— جد اولسون ... پك ...
اعلایم ... هیچ بوزدیغم ... یوق.

جوابنی ویرمش.

—o—

ایکی رشدیه‌لی اره‌سنده:

— برادر افندی! «اوچورم»
کلمه‌سنك اعلالنی یاپه بیلورمیسکز؟

— هیچ اوچورمك اعلالی اولورمی؟

— نه‌دن اولمسون؟

— اویله ایسه سز یاپیکز باقه‌یم او-
چورم اصلندن نه ایدی؟

— اوچورم اصلندن اوچورورم
ایدی.

— عجائب اوچورورم نه دیمك؟

— نه دیمك اوله‌جق «اشاغی یه
طوغری اوچورورم» یعنی «کوزیکی
آچیوب‌ده کنار یه پکجه صوقولور
ایسه‌ك سنی اشاغی یه طوغری هم‌ده یالدر
کولدر اوچورورم» دیمك.

— پك اعلا! اویله ایسه یاپکز باقه‌یم
اعلالنی!

— اوچورم اصلندن اوچورورم
ایدی. واو حرف علت ساکن ماقبلی
متحرك واوی حذف ایتدك «اوچوررم»

قالدی . ایدی کلمه‌ده ایکی حرف برجنسدن واقع اولدی رالر . ایکیسی‌ده متحرك ادغامی واجب دکاسه‌ده برنجینك حذفی جائز ایستر اولکی ایستر ایکنجی رایی حذف ایتدك « اوچورم » اولدی .

—o—

ایکی کویلی حکمتدن بحث ایدرلر ایمش . بریسی صورمش‌که :

— ارقداش دکزك صو یی نیچون طوزلیدر ؟

— اوقدر صو طوزلی اولمز ایسه تعفن ایدرده انك ایچون .

— نافله بیله‌مدك .

— ای سن بیلیورمیسك صانکه ؟

— های های !

— سو یله باقه‌یم او یله ایسه دکزك صو یی نیچون طوزلیدر ؟

— ایچنده بوقدر بالقلر اولدیغندن و بالقلر بوزلماق ایچون بالقجیلر بقاللر بیله انلری طوزلی صو یه قو یدقلرندن ایشته دکزك صو یی انك ایچون طوزلیدر .

—o—

غزته مخبرلرندن بریسی مهم بر انجمن مخصوصده کذر ایلیان بر مباحثهٔ سیاسیه‌دن معلومات المغی مراق ایدر . انجمن مذ-کورده اعضا اولان بر اصیلزاده‌یه صو-قوله‌رق مرامینی افاده ایلر . اصیلزاده دیرکه :

— بو اسراره وقوف حاصل ایتمکه بوقدر شدتله مراق ایلیورسکز ها ؟

— اوت افندم !

— او یله اما سزه بو سری تودیع ایده‌جك اولورسه‌م باری محافظه‌سنه مقتدر اوله‌بیلورمیسکز ؟

— آکا شبهه‌می ایدرسکز افندم ؟ کندیسنه تودیع اولنان اسراری فاش ایدنلردن دها مناسبتسز آدم اوله‌میه‌جغنی فهم ایده‌بیله‌جك قدر تربیه کورمشمدر .

— او یله ایسه بنمده بو مناسبتسز آدملردن اولمدیغمه لطفاً ایناندرق افشای اسرار ایچون بنده‌کزی مجبور ایتمامکزی رجا ایدرم .

غزته مخبرنده‌کی صورت !

*
* *

بر یوکسك بنانك اوست قاتنده پنجره‌لرك اطرافنی بو یامقده اولان رسامی اشاغیده‌بر افندی کمال دقتله کوزله‌مکده ایمش . او-راده بولنانلردن دیکر بریسی بوحاله مراق ایدرك افندی‌یه صورارکه :

— رسامی بوقدر دقتله تماشا کزه سبب نه‌در ؟

— بن غزته مخبری‌یم افندم !

— او یله ایسه دها زیاده مراق ایدیله‌جك شی ! اکر سز دخی رسام اولسه‌کز صنعتداشکزك درجهٔ مهارتنی

تماشا ایلیورسکز دیر ایدم . غزته محـبری
ایله رسـامك آره‌سـنده نه مناسبت اوله .
بیلور ؟

— مناسبت‌شو اولورکه بز غزته‌لره یاز-
دیغمز حـوادثك اجرتنی سـطر حسـابیله
آلورز .

— ای صانکه بوندن نه چیقـار ؟
اویله بر صـورتده سـوز سو یلیورسکزکه
مراقم آرتدقجه آرتیور .

— جانم ! بکله‌یورم‌که شـاید رسـام
شـو دردنجی قاتدن اشـاغی یه دوشرده
اوزون اوزادی یه یازاجـق بر حـوادث
چیقار دیه ! نه یاپه‌یم ؟ بن‌ده چولق چو-
جق صـاحبی یم . اکمك پاره‌سی چیقار-
منك یولنی آراملی دکلی یم ؟

—o—

بر آمریقا غزته‌جیسی

آمریقـاده تحف شـیلر نادرمیـدر ؟
غزته‌جیلر میـانده دخی تحفـلر وتحفلقـلر
وقوعبولیـور . آمریقـانك برولایتنـده
هفته‌ده بردفعه‌چیقان برغزته‌نك هم‌صاحب
امتیازی هم مدیری هم‌محرری و بردرجه‌یه
قدر هم‌ده مرتبی‌اولان‌ذات برصباح اوطه-
سنده اوتورور ایکن اوطه ایچنـده جزئی بر
پاتردی اوله‌رق کـوزلرینی آچار . باقارکه
برخرسز وار .

یاصدیغی التنده‌کی رووولورینی یقالا-
یوب یتاقدن فرلادیغی کبی خرسزی‌خرتلا-
غندن یقالار .

خرسز دیرکه :

— امان بنی اولدیرمیکز . باخصوص‌که
هیچ برشیئکزی چالمدم . چونکه اوطه‌کزده
هیچ برشی بولمدم . یالکز برشمندوفر پاسو-
سی وار ایسه‌ده آنك‌ده مدتی کچمش .

غزته‌جی دیدی‌که :

— یوق مطلقـا سنی اولدیرملی یم .
هیچ اولمز ایسـه بو وقعه غزته‌م ایچون بر
قاچ ستونلق پارلاق برحـوادث تشـکیل
ایدرده استفاده ایتمش اولورم .

— خیرافندم بوحسابکز یا کلشدر .
معلـومکزدرکه بوکون صـالیدر . سزك
غزته‌کز جمعه ایرتسی کونی نشر اولنور .
ترس دیلیوسی غزته‌سی ایسه پنجشنبه کونی
چیقدیغندن پاره‌لری اوقزانور .

غزته‌جی دوشونوب طاشندقدن‌صکره
دیرکه :

— واقعا حقك وار . هایدی اویله
ایسه سنی‌آزاد ایتدم . اکر بورایه‌کیرمکدن
مقصدك بنم پنجره‌مدن قومشـومز زنکین
قیومجینك خانه‌سـنه کیرمك ایسـه قپوسی
صول طرفده‌کی برنجی قپودر .

—o—

حریفك بریسی نیم سرخوش اولدیغی
حالده کیجه یاریسی میخانه‌دن قالقوب خانه-

سنه کلور ایکن قراکاق برسوقاقده زواللی بی صیقشدیروب صو یمق اوزره اشخاص مضره دن برینك کندیسنی تعقیب ایتدیکنی ونهایت کاوب چاتمق اوزره اولدیغنی کورمسیله سرخوش صانکه ایاقده طورمغه مجالی قالمامش کبی دیواردن دیواره یوجه له مغه وسرخوشلره مخصوص بوغوق برصدا ایله شرقی چاغرمغه باشلامش وخرسزك او اواورته کاوب یاقه سنه صارلدیغنی کورمسیله دیمشکه:

— افرین ارقداش! اقشامدنبری یالکزلقدن جانم چیقدی .... میخانه ده یالکز .... لوقانطه ده یالکز!.... هایدی برابر بزم اوطه یه کیده لم . سکا برده شامپانیه اکرام ایده یم اولمزمی؟....

خرسز قولای قولای صو یوله جق بر کله پیره تصادف ایتمش اولسنه پك زیاده سو ینه رك سرخوشك قوردون وساعت ویوزك کبی شیلرینی برر برر الدقدن صکره جبنده کی چانطه سنه دخی ال آتدیغی صره ده سرخوش بتون بتون کندیسنی خرسزك قوجاغنه آته رق دیمشکه:

— اوطه م پك اوزاقده دکل ....
کیجه برابر قالمق استه میورسه ك اکا قاریشمم .... فقط مطلقا بنی بو حالده براقمه . بنی اوطه مه قدر کوتوریور . استرسه ك سکا برقاچ فرانقده شراب پاره سی ویره یم .... چوق شکر چکمجه مده تمام بشیوز صاری فرانسز لیرام وار تمام بشیوز عدد .... هایدی طوت قولمدن طوتده کیده لم ....

سرخوشك بو سوزی اوزرینه خرسز صاری صاری لیرالره حرصلنه رق حریفك قولتغنه کیرمش و برلکده یوله دوزلمش . تمام برقره غولك حذاسنه کلدکلرنده خرسزك قولنه نیم مرده برحالده یاصلانوب کیتمکده اولان سرخوش بردنبره اجرا ایلدیکی بر حرکت سریعه ایله رفیقنی دردست ایدرك «جانن قورتاران یوقمی؟ قره غول یتش!» صداسنی عیوقه چیقارمسی اوزرینه خرسز نصل قورناز برسرخوشه راست ایتدیکنی اوزمان ادراك ایلمش وقره غول دخی کلوب چانمه سیله یقه یی اله والدیغی اشیایی کیرو یه ویرمشدر .

فنیه

(ذکای حیوانات)

« ۱ »

– میل و یاخود حس حیوانی –

حیوانات سائره نك انساندن فرقنی تحریده کندی منسوب اولدیغی نوعدن ماعدا حیواناتی همان جمادات منزله‌سنه تنزیل ایتمك مرتبه‌لرنده مساعده‌سز طورا‌نان ازجمله دهقارت کبی بعض حکماسر لوحهٔ عمومیز اولان « ذکای حیوانات » ترکیبنی کورمش اولسه‌لر مسلك مخصوصلرینه کلیاً مباین اولان شو کلمه‌لری همان حك ومحو ایتمکه طورانورلر ایدی . زیرا انلرك اعتقاد و ادعالرینه کوره حیواناتده ذکا بولنمق شویله طورسون میل وحس بیله بولنمیه‌رق بونلر عادتا بر ماکنه‌نك حرکتی کبی حرکت ایدرلر ظننده بولنیورلر .

حقیقت ! دهقارتك تابع اولدیغی مسلك حکمت اربابی حیواناتده طویغو دخی اولمدیغنی بالاعتقاد دیرلرکه « بعض ارباب تدقیق کلبلرك دیری دیری وجودلرینی یاروب تشریح ایلدکلری اثناده کوپکلر جداً بر کونه آجی طویموب حایقیرملری اورملری عادتا سن روق کلیساسنده کی ارغنونك کرك موسیقی مقدسدن و کرك عادی موزیقه‌دن هرآرزو اولنان هوالری چالمغه مساعد اولدیغی حالده اصل حس موسیقی پرستانه‌دن اصلا خبردار اولمامسی کبیدر »

حیواناتی حس عادیدن بیله بو درجه‌لره قدر تجرید ایدن حکمایه کوره حیوانات عادیه‌ده ذکا بولنه بیله‌جکنی تصدیق ایتمك قابل اوله بیلورمی ؟

علم حیوانات اعاظم مدققیندن بوفون ایسه مکاره‌یی یالکز لفظه حصر ایدرك «ذکا» دنیلان شیئی مطلقا انسانه مخصوص برفضیلت عد ایلمش و حیواناتده ایسه اولسه اولسه بر استعداد حیوانی بولنه بیله‌جکنی قبوله تنزل ایتمشدر . فقط کندیسنه « ذکا » دنیلان شیئك استعداد حیوانیدن نه‌دن بالکلیه بشقه اولدیغی سؤال ایدلدکده رد یوللو برجواب بوله‌مامش .

فرانسه آقادمیاسی میل حیوانی یی « حیواناتده بر حس داخلی بر حرکت داخلیه‌درکه فراست و دوشونجه‌نك اصلا دخلی اولمقسزین وقوعه کلور » دیه تعریف ایلمش . اقادمیانك اعتقادینه کوره طبیعت میل حیوانی و یاخود حس حیوانی دنیلان شیئی حیواناته مجرد وارلقلرینی محافظه

و تأمین ایچـون و یرمش اولوب میـل وحس حیوانی اشبو تأمین محافظهٔ موجو دیتدن بشقه هیچ برشیئه یارایه‌مز ایمش ۰

فقط حکیم مشهور کوو یه‌نك تدقیقاتی اوزرینه برچوق مدققین حکما حیواناتده کوریلان برطـاقم آثار ذکاو تدن میل ویا حس حیوانی دنیلان شیئی حکمای سائره ـ نك ایندیردکلری منزلتدن دها پك چـوق عالی برمرتبه‌ده بولمشلردر ۰

حیواناتده‌کی ذکانك درجه‌سنی انظار تدقیقده بحق تعیین ایده بیلك ایچون میل و یاحس حیوانینك دها واضح بر تعبیری اولمق‌اوزره استعدادطبیعی ایله برده‌ذکای حیوانی‌ارەسنده‌کی فرقی برکوزجـه تعیین لازم کلور ۰

« ۲ »

ـ ذکا استعداد طبیعیدنمی عبارتدر ؟ ـ

« ذکا » دنیـلان شی دخی وجـودك مکملیت خلقتنـه کوره برمزیت و هبیـه اولدیغندن بونی‌ده‌طبیعیاتدن عد ایتمك‌لازم کلور ایسه‌ده بوراده « استعداد طبیعی » دن مرادمز بعض حیوانك هیچ برکیمسه‌دن وحتی‌کندی اناسندن باباسندن بیله نمونه سنی کورمدیکی و درسنی المدیغی شـیلری کندی میل طبیعیسیله‌اجرا ایتمسندن‌عبارت اولدیغنه واثر ذکا ایسه حیواناتك بشـقه لرنده کوروب بلله‌دکلری شیلری بالآخره کندیلری دخی تقلید ایتلـرندن عبارت بو لندیغنه کوره بوایکی تعبیر ارەسنده بولنان فرقلر کندی کندیلرینه میدانه چیقارلر ۰

بناءً علی‌ذلك‌استعدادطبیعی‌ایله ذکای حیوانی ارەسنده برفرق وار او لدیغنه قناعت ایدرك او فرقی ارەمغه قیام‌دخی ایلر ایسه‌ك سعی عبثده بولنمش اولیرز ۰

« ۳ »

استعداد طبیعینك حیواناتده‌کوریلان بعض آثاری

برطاوق التنده پلیج چیقاررسـکز ۰ پلیجلر چیقار چیقمز طاوق انلره‌بر قاچ‌درلو «غورق» لامقدن عبارت برلسان سویلرکه پلیجـلر دخی اولسانی‌اکلارلر ۰ والده‌ لرندن « کلکز طو پلانکز » معناسنه اولان غورقی ایشتدکلری آنده بورو ایله قوماندا. سی‌ویرلدیکنی ایشیدن عسکرك مسارعتلری کبی قوشـوب والده‌لرینـك اجتماعی امر ایلدیکی نقطه‌ده طو پلانورلر ۰

پلیجلر بولسـانی والده‌لرندنمی اوکر ـ نیورلر ؟ هنوز اوکرنه‌جـك قـدر وقت اولدیمی‌که اوکرنسونلر ؟ مطلقا بو لسـانی دها یمورطه ایچنده ایکن اوکرنمشـلردرده چیقدقلری زمان والده‌لرینـك کندیلرینـه ایلك ویردیکی صـدانك دخی معناسـنی اکلامشلردر ۰

حالبوکه پلیج یمورطه‌نك ایچنـده دها

نه‌لر اوکرنیور ! نه عقلاره حیرت و یره‌جك استعداد طبیعی اثرلری کوستریور ! از جمله درونده یکرمی بر کون وقت کچیر. دیکی یمورطه‌قبوغی اوزمانه قدر کندیسنه مسکن ایکن ارتق محبسدن بشقه بر حکمده قاله‌میه‌جغی زمان کلنجه مینی مینی غاغاسیله قبوغی دلوب برونی والده‌سنه کوستریور. اوقبوغك خارجنده قوجه بردنیا بولند. یعنی وغاغاسیله قبوغه اورر ایسه قبوغك قیریلوب او عالم واسعه یول آچیله‌جغنی بلیجه عجبا کیم اوکرتمشدر ؟

بونلرك بر استعداد طبیعی اثری اولدقلرینه هیچ شبهه یوقدر . اول استعداد طبیعی که محضا جناب حقك بر تجلیٔ خالقانه‌سی دیمك اولدیغندن بوکا بر « الهام طبیعی » دینله بیلور .

استعداد طبیعی حیواناتك والده‌لرندن اخذ ایتمیه‌رك بلکه تخم موجودیتلری ایچنده بولنان براستعداد اولدیغی بزه ایضاح ایچون دها پارلاق اثرلر دخی وار- در . والده‌سنی هیچ کورمامش وهیچ بر طرفدن درس المامش اولدیغی حالده نه عجیب هنرلر کوسترمکده بولنان بر طاقم حیوانلر دخی شو ساحهٔ طبیعتی تزیین ایلمشدرکه ایشته بونلر دندر.

« تخم » دیه سزه باروت کبی برتوز کوستررلر . بو توزك ذره‌سی بر یموطه- درکه انی یمورطلایان والده‌لرك هلاکلری اوزرندن یدی سکز آی مروردن صکره کندی کندیسنه جانلانه‌جقدر . ارتق بو یمورطه‌لرك والده‌لرینی کورمش اولد- قلری اصلا تصور اولنه‌مزیا؟ باخصوص که بونلرك تخطر ایتملری لازم کله‌جکی فرض ایدیله‌جك اولان والده‌یی برکلبك اولمق اوزره تخطر ایتمك ایجاب ایدر ایکن یاور- یلر بر قورت اوله‌رق جانلانه‌جقلردر .

بوقورتلر ایسه یدکاری طوت یپراقلر- ندن ایبك اکیروب صارمق درجه‌سنده محیر عقول بر اثر استعداد کوستریورلر . یا بوهنری کیمدن تحصیل ایلدیلر ؟

ایشته آثار باهره‌سندن استدلال او- لندیغی اوزره استعداد طبیعی بو یله حیوا- ناتك خلقتلرنده موجود اولان بر تجلیٔ عجیب اولوب واقعا بونك « ذکا » دیدیکمز و بشقه‌لرندن اخذ معلومات و یاخود رأساً وقیاساً ایجاد واختراع خصوصنده انسانی مقتدر ایده‌جکنی مراد ایلدیکمز شیدن فرقی پك چوق ایسه ده بعض حکمانك ظنلری کبی بو استعداد طبیعی‌یی « حس حیوانی » دیه یاد ایتمکه دخی لایق کوره- میه‌جك قدر عادی برشی ظن ایتمك حیوا- نات مستعده ایچون بر حقارت غیر محقه اولمقله دخی قالمیوب بلکه آثار صنع ربا- نیسی حیرتبخش فکر حکمت اولان جناب

بلری تعالی ایچون مهارت خصوصنده نقصان
عزو ایتمك دیمك اولور .

« ٤ »

ـ حیوانلرده فکر اجتماع ـ

حیوانلرده کورندیکی استعداد طبیعی
آثارینی تدقیق و تتبعده دوام ایلدکجه
استعداد مذکورك انبساطنی دخی کوریورز .
وزکه استعداد طبیعی‌یی وحشی حیوانلرده
بتون بتون تنزل ایتمك ایسته‌مدیکلری حسنیز فقط
بنی ایشته اصل بو تدقیق نتیجه‌سنده حکم
ایلیورز .

استعداد طبیعی نسبت اولندقجه بونك
درجه‌سی حیوانلرده فکر اجتماع مرتبه‌
سنه قدر ترقی ایلیور . بر قرنجه یووا
سنك بر آری قوغانه بر قونموز جهتنه دقت
ایدیلسه هر فردك کندی وظیفه‌سنی تمامیه
بیلدیکی امور جهتك بلا قصور ولا اهمال
جریانی البته استعداد طبیعیسك فوقنده
والحق بر فکر اجتماعه توقف ایتزمی !

بو فکر اجتماعك البته استعداد طبیعینك
فوقنده و ثمان ذکا و فراست درجه‌سنده
قریب بر مرتبه‌ده اولدیغنی اثبات ایچون
و به بر جهتنده بوقدر کلدجك حالاتك
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ایلیور .

قرنجه‌لرك بر بشی بیوجك بر چکرده‌ك
بوقه‌لایوب ده یالکز باشنه نقل ایده‌مدیکی
زمان ارقداشلرندن استمداد ایلیور . بر بلوك
قرنجه چکرده‌کك اطرافنه اوشوب جمله‌سی
ده او آغر یوکی تحت مطلوبه طوغری
سوق ایلیورلر . قبو آغزینه کلدکلری زمان
صیغمدیغنی کورنجه قبوینی توسیع ایلیورلر .
اکر شکارلری سنك اولومسی کبی قولایجه
قابل تقسیم بر شی ایسه پارچه‌لیوب اویله
ادخال ایلیورلر . بو قبیل عملیات مطلقا
تجربه‌یه متوقفدر . تجربه مطلقا قوهٔ
حافظه‌یه محتاجدر . حافظه‌ده موجود او
لان شیلردن بر وقعه‌یه چاره بولمق دخی
بهمه حال فراسته وابسته اولور .

بو مثللو عجائب و غرائب اری قوغالر
نده دها چوق کوریلور . حتی قستور
جهتلرنده دها پك چوق زیاده کور
یلورکه جمعیتلرنده بر نوع [illegible]
شکلی بتون آثار [illegible]
حیوانلر [illegible]
[illegible]
ایلدیکی محققاً [illegible] ایدی .

حالبوکه حیوانلرده فکر جمعیتنده
فوقنده زیاده ذکا و فراست اولدیغی اثبات
ایلدجك درجه‌ده بر طاقم احوال دها کو
ریورزکه حشراتك درجهٔ اهمیتنی و کسبتنی
ایچون انلرده بر نظر دقت عطف ایدهلم .

: ٥ :

— حیوانات آبریه —

حیوانات آبریه آبریه دیمك آبی
منسوب اولانلر دیمكدر زیرا صوده
یشایان حیواناتك كیمسه‌سی دكزلرده
كیمیسی كولجكلرده ییرماقلرده یاشار
یعنی و آبریه ایسه حیواناتك مشهوری
بالقلر كوروب بعضلری شیلری بالخاصه
كیمیلری دخی قورباغه و حرا ایلرنده
عبارت اولدیغنی معلوم ایتمشیدك

بكا و قوللرسك و مقصد ایله حیوانلر
وقلمر غریب آثار كورمكده‌یز كه بحرك
كندی منفعتی طبیعتی تبدیل و تحویل
ایدرك مختلف استعدادی اولان حالده
دخی بولنیورلر

مثلا حیوانات اصل مقصدی خلقتی
نوعنده عبارت ایكن خارجده ایدیلان
لقلت وار ایسه مخبتی قبول ایدرلر
حیوانی كوره‌كه قرار ایتمدی آنده
كلاه اسلوبی و تصریح اتمز كبیجكه
بیرن خاصه ایله بحثه ایتمیورز ابتدا
بیلدیرز

كذلك كندی ایله كوبك بكدیكریه
قارشو صلح قبول ایتمشلر لكن بوندن
بروبحره زحمت وار ایسه قبول قیوده
باقی درجه‌سنده زین یه قرب ایدرلر
بوتو آز زنجیره بورق حیوانلره

قرلمسی دلالت ایتدی

شمدیلکده حیوانلری نصل اولور ایسه
بحرك اوقدر شول كوستریلكه صحنه
دقت اولنسه یاخود حیوانك ماهر
اولدیغی اراضی قانونك تقطرنده
تشریح اولور . بحثمده قوتندن
قیمتی اكثری بحری و عمقی و طبق
حیوانلری لوحلری و اورولی حیواناته
تعجیب و غریب اولور جوا ایتمیورز
یعنی بر عزیمت ایكی طرفنده بكی
قرشیلر . قیمتلی حكایه قیمتی تمامی
غریبه قوریلورلر . جهت قیمتلی اوقتی
قیمتی . چله تحمل ایدرلر لكن عزیمت
تكرار جولانی چیقوب غریبه دوریلورلر .
مرحله ایلك حیوانلری ایكه قوشوب
عنت ایدرك صورتلری . صبر تكرلكی
تكرار بر معقبه مشغول . شمدی بیه
قورقوصندن بیلان حالت بریرسه روحی
قوقلانیر . ثبات غریبه تغییر و یلعرق
حیاتی بیتیب اوقور بحره بحث بیرلر .
بحری بیه كنوریلور . اوكسه بر
نیشه قوریلور . بحری و لا ر بری تیتمك
طبیعی اولورسه قورار . بولنش بولش بیكر
بالغریقده و قشده بورلره جمع ایدرك
نقش دور . بعده محوری بورلرده دوشك
امثلاری . شو حیاتی اورده حصارلر مصر
قصبه و آثری اولور .

شمدی شو حیوانلر بونلرك هنرلری انالرینك قرنلرندن کتوردکاری استعداد آثاری اولمق اوزره کندی کندیلرینه‌می اجرا ایدیورلر ؟ هیهات ! خارجدن ایدیلان تعلیم اثری اولوب قابل تعلم اولمق ایسه بر اثر ترقیدر که مطلقا فراست و ذکاوت ایله حصوله کلور .

برچوق حیوانلرده کوریلان کونا کون آثار شفقتی و صاحبلری و افندیلری حقنده ابراز ایلدکاری محبت و خصوصیتی بوراده تفصیله حاجت یوقدر . زیرا بونلرك ایچنده دخی ذکایه فراسته دلالت ایدر بر چوق حاللر وار ایسه‌ده حیوانات بونلری کندیلکلرندن اجرا ایدوب اکا نسبتله تعلیمی اوله‌رق یاپدقلری شیلر ذکا و فراستلرینی دها زیاده اثباته مدار اولور .

« ٦ »

ذکای حیواناتك مکملیت خلقتلریله موازنه‌سی

حیواناتده کوریلان کرك میل وحس حیوانی و استعداد طبیعی و کرك ذکا و فراست بونلرك کندیلرینی مفتخر و مغرور ایده‌جك برشی اولمیوب انجق خالق تعالی و تقدس حضرتلرینك مکملیت قدرت صانعانه‌لرینی نظرلرمزده یوکلته‌رك طرف ربانیسنه میل حیرتپرور بمزی آرتدیره‌جق برشیدر . اشیا دائما ضدیله تمیز ایده‌جکندن خلقت حیوانات برچوق مراتب اوزرینه ترتیب ایدلمش اولسه ایدی خلقتده‌کی درجهٔ مکملیتی موازنه ایچون المزده هیچ بر مدار بولنه‌مز ایدی . حتی کندی خلقت بشریه‌مزك دخی درجهٔ مکملیتنی تقدیر ایده‌مز ایدك . انجق کندیمزدن اشاغی بولنان حیوانلرك درجهٔ مکملیتلرینه نظرله کندی درجهٔ مکملیتمز حقنده دخی بر فکر حاصل ایدرك بوندن طولایی تزیید شکرانه مجبور اولیورز .

حیواناتده کوریلان ذکا او حیواناتك خلقتجه درجهٔ مکملیتلرینه کوره‌در « دەوه‌یه قزازلق یاقشمز » دیدکلری دوه‌نك خلقتنده بو صنعته کندیسنی مستعد ایده‌جك حال اولمامسندندر .

میمونك اللری اکرچکی اللری کبی اولسه قلیچ چکمك و یاخود کمان چالمق کبی تعلیمله‌ره قابلیتی اوله‌بیلورمی ایدی ؟ قوندوزلر شمدیکی ذکا و فراستلرینه ینه مالك اولسه‌لر بیله اللرنده‌کی دیشلرنده‌کی شمدیکی استعداد بولنمسه عادتا منتظم بنالر کبی یووالرینی سدلرینی انشا ایده‌بیلورلرمی ایدی ؟

مراتب خلقتك الك اشاغیلری دیمك اولان استریدیه و میدیه کبی حیواناتده آثار ذکا نه قدرجق تجلی ایده‌بیلورکه بونلر پیدا اولدقلری یره یاپشه‌رق نعمت حرکتدن بیله محرومدرلر .

ایمدی خلقتجه الڭ مکمل اولان حیوان انساندرکه دماغنك وجودینه اولان تناسبی سائر هیچ بر حیوانده بولنمدیغندن قوهٔ حافظه وفراستجه سائر بالجمله حیواناته تفوق ایدر . اعضای وجودی دخی اشبو قوهٔ فراستی آثارینی کوسترهجك قدر متناسبدر . زیرا انسانك پارمقلرنده الڭ کوچك شیلری طوتوب ایستدیکی کبی اداره یه استعداد واردرکه بوقدر مکمل پارمقلر انسانه الڭ یقین اولان غور یللرده بیله یوقدر .

ایمدی بعض حکمانك یاپدقلری کبی حیواناتدن استعداد وذکانك الڭ اشاغی درجه سنه مالك اولانلری نظر دقته الوب ده بیچاره لری خس حیوانیدن بیله محرومیتله محکوم ایتمیه لم . خلقتجه الڭ مکمل اولان حیواناتك ذکا وفراستلرینه حیرتله دخی بالاکتفا تدقیقات طبیعیاتك سائر جهتلرینی نظر اهمیتدن دوشورمیه لم . بلکه هر حیوانی درجهٔ مکملیتنه کوره پیشکاه تدقیقه الهزق او حیوانده کوریلان اثر قدرت ربانیه یه حیران اوله لم .

« ۷ »

ـ قرآن کریم وذکای حیوانات ـ

بر طاقم طبیعیون غیر مسلمه نك ذکای حیواناتی انکارلرینه بر فیلسوف مسلمانك اشتراك ایده بیلمسی هیچ قابل اولهمز . هر شیده اولدیغی کبی طبیعیاتده دخی دلیل هادیمز اولان قرآن عظیم الشان شان حیوا ناته اشبو طبیعیوندن پك چوق زیاده رعایت کوسترمکده در . حضرت سلیمان علی نبینا وعلیه السلام افندمز کندیلرینه منطق الطیر تعلیم بیورلسندن طولایی افتخار بیوریورلر . دیمك اولیورکه حضرت قرآن نغمات طیورك منطقیت درجه سنده معنیدار اولدیغنی اثباته قدروار بیور .

جنود سلیمانك پامالی اولمامق ایچون وادی النمله بر نمله کندی معشرینه « ای معشر نمل ! مساکنکزه کیرکز تاکه سلیمان وعسکری سزی چکنه مسونلر ! » دیه ندا ایلدیکی قرآن عظیم الشانده حکایه بیور یلیور . قرنجه لر جمعیتنك بو درجه لرده مکملیتنی طانیان فرقان ذیشان ایچون او حیوانجقلردن ذکایی سلب ممکن اوله بیلورمی ؟

حضرت سلیمانك اردوسی انسدن وجندن مترکب اولدیغی کبی اردوده طیور دخی بولندیغی قرآنده مذکور اولوب حتی نبی ذیشان مشار الیهك میان طیوردن هدهد ایله مخابره ومحاوره ایلدکلری دخی مذکوردر . شمدیکی اردولرده دخی کوکرجینلرك خدمت عسکریه سندن استفاده ایدیلیورکه بو خدمتك دخی بر اثر ذکا اولدیغنده شبهه ایتاملیدر .

هله جناب قرآن حیواناتك مهبط وحی بیله اولدقلرینی تصریح بیوریورکه شان حیواناتی بو درجه‌لره قدر تبجیل من یتی ده حکمت قرآنیه‌یه مخصوص برفضیلتدر.
باقکز برآیت جلیله‌نك حکمی نه‌در ؟
«ر بك »آری‌یه جبالده شجرده وخلقك تهیه ایتدیکی قوانلرده بیت اتخاذ ایت و بتون میوه‌لردن یوب ربکك ارائه ایلدیکی طریقه منقاداً کیت » دیه وحی ایلدی . بناءً علیه آرینك بطنندن مختلف الالوان برشراب چیقارآنده ناس ایچون شفا واردر »
کبارظرفای اسلام خالق تعالی‌وتقدس حضرتلرینك کوناکون مظهر تجلیسی اولان حیواناتك تبجیلنده اصلا اهمال ایتمزلر . حیواناتك علی‌قدراستعدادهـا تسبیح باری ایله موظفیتلری بیله اسلامك جمله‌ٔ معتقدات حکیمانه‌سندندر .

احمد مدحت

—o—

متنوعه

« فیلسوفك نظردقتی »

«آنلرك کوزلری واردرده کورمزلر » حکم جلیلنده اولان آیت کریمه‌یی درخاطر ایدکز . حقیقتا ! برچوق آدملرك کوزلری واردر هم‌ده باقارلرده ینه بر حقیقتی کوره‌مزلر . کورمك ایچون نظر حکمت ایسترم . حکیمك نظرنده اولان دقت سائرانسانلر ایچون هیچ معناسز مواد عادیه‌دن اولان شیلردن او یله نتیجه‌لر چیقارر که بالاخره بونلرك هر بری فیجه برکشف جدید درجه‌سنه وارر لر .
اغاجدن برالمانك دوشمسنه دقت ایدن نظر حکمت جاذبهٔ ارض قانوننك کشفنه موفق اولمش . کلیساده برآویزه‌نك صاللانیشنی کورن نظر حکمت رقاص قانوننی وضعه دلالت ایلمش . فقط بو یولده‌کی دقتلرك الك تحفی ارشیدك ایتدیکی بردقتدر .
« ارشیدك چلغنجه‌سنه برحرکتی»
حکیم ارشید حامده یقانورایکن یردن بره یرندن فرلار . البسه‌سنی تلبس خاطره‌سنی‌ بره‌ده ؟ چرچیلاق سوقاغه فرلایه‌رق « بولدم ! بولدم ! » دیه‌خانه‌سنه طوغری قوشار .
جناب حکیم چلدیرمشمی ؟ حامده نه بولنور ؟ حالبوکه النده او یله بولنمش شیلره بکزر هیچ برشی‌ده یوق .
باقکزقوجه حکیم نه بولمش ! هم‌ده نه‌عادی نظرله نه‌مهم برمسئله‌یی حل ایتمش .
« مهم بر مسئلهٔ کیویه »
پراکوس قرالی هیه‌رون معبودلره تقدیم ایچون برالتون تاج اعمالنی سپارش ایتمش . بوتاجك اعمالنه مخصوص اولان التونی

اوجه وزن ایدرك قویومجی یه تسلیم ایتمش ·
بر زمان صکره قویومجی فی الواقع معبودلره
تقدیمه شایان اوله جق درجه ده مصنع بر
تاج کتوروب وزن اولندقده کندیسنه تسلیم
اولنان آلتون وزننه مطابق کلمش ایسه ده
تاجك صافی آلتون اولمسنده شبهه ایدلمش ·
ایچنه مطلقا بشقه بر معدن قارشدیردیغنه
حکم اولنمش ·

فقط نصل بوللی ؟ نصل اثبات ایتملی ؟
تاجی حل ایتمك لازم کلسه او قدر صنعتله
وجوده کتوریلان شیئی فدا ایتمك لازم
کله جك · شو تاجی بوزمقسزین مخلوطیتی
اثبات ممکن اولوب اولمدیغی ارشمیددن
سؤال ایتمشلر · حکیم مشار الیه دوشونوب
طاشنه رق نهایت ممکن اوله میه جغی جوابنی
ویرمش · هرکس ده حیله یی میدانه چیقا-
ره بیلمکدن مأیوس اولمش ·

« نظر حکمتده محالك امکانی »

ارشمید حمامه کیتمش · بیوك قورنه نك
ایچنه کیرر ایکن دقت ایتمش که کندی
وجودینك صو یه باتمسنه متناسبا صو
قورنه نك کنارلرندن قبار یور ·

ایشته یالکز شو دقتله تاجك معمول
اولدیغی آلتون ایچنه هانکی نوع معدندن
نه مقدار قارشدیرلدیغی کشفه قدر یول
بولمش ·

باقکز نصل :

مکعب و یا بو یله منتظم بر شکلده اولان
جسملرك مساحهٔ جسمیه لری پك قولایدر ·
(عرض × طول × ارتفاع) او جسمك مساحهٔ
جسمیه سی مساوی اولور ·

فقط مصنع بر تاجك ساحهٔ جسمیه سنی
نصل بوللی ؟

بونك ایچون دخی او جسمی بر قاب درو-
نده کی صو یه باتیرملی · اوجه صو او-
قابك نه رەسنه قدر چیقمش اولدیغی اشارت
ایدلمش بولندیغندن مساحه سی مطلوب اولان
جسم باتیرلدقدن صکره صو یك نه قدر
یوکسلدیکنه دقت ایتملی ·

بو حالده صو یك قبارمسنه کوره جسم
مذکورك صحیحا اشغال ایلدیکی محل قولایجه
اولچیله بیلور ·

ایشته ارشمید دخی تاجی صو یه باتیروب
مساحهٔ جسمیه سنه موفق اولدقدن صکره
درجهٔ مخلوطیتنی ده بالسهوله کشف ایده
بیلمشدر ·

« غریب بر تحلیل کیمیوی »

تاجك مساحهٔ جسمیه سنه موفق اولمق
ارشمید ایچون نه قدر غریب بر کشف عد
اولنور ایسه او مساحهٔ جسمیه دن تاجك
ایچنه هانکی معدندن نه مقدار خلط ایدلد-
یکنی بولمق دخی او قدر غریب کوریلور ·
باقکز بو تحلیله دخی نصل یول بولمش :
تاجك مساحهٔ جسمیه سنی فرض ایده لم

كه برقدم مكعب بولمش . بونك اوزينه بر قدم مكعب آلتون كولچه‌سنك قاچ قیه ثقلنده اوله‌جغنی بشقه برمقدار جسم خالصك وزنیله تعیین ایتمش . فرض ایده‌لم كه اوثقلت دخی ایكی قیه ایمش . تاجی وزن ایلدیكی زمان ایسه بالطبع ایكی قیه‌دن آز كلمش . زیرا معدنلرك الك آغیری آلتون اولوب كموش باقر قورشون كبی معادن سائره آلتوندن دها پك چوق زیاده خفیفدر .

ایمدی آلتون تاج تمام ایكی قیه كلمك لازم كلور ایكن مثلا آلتیوز اللی درهم كلمش ایسه سكز یوزه وارنجه‌یه قدر یوز اللی درهمك نقصان ظهور ایتمسی بو تاج ایچنه مطلقا آلتوندن دها خفیف برمعدن دیكر قارشمش اولمسنی اثباته كافی كورلمش .

نظر حكمتده كی دقته دقت بیورلدیمی ؟

احمد مدحت

—o—

« قودوز علتی و پیلوقارپین »

پارسك عوامه مخصوص اولان طب غزته‌لرندن برنده وقعهٔ آتیه مطالعه كذارمز اولمشدر :

« قان شهری بلدی خسته خانه‌سنك باش جراحی موسیو لودوقتور دەنیس دومون غایت شایان اعتنا برعملیات اجرا ایلمشدر ; شویله كه :

١٨٨٣ سنه‌سی نیسانك اون آلتیسنده قان شهری نواحیسندن برنده ساكن قریله نامنده و ٣٨ یاشنده برچوبانك صول بیلكنی هرنصلسه غایت ایری وقوتلی بركوپك ایصیرمش . بیچاره چوبان حیوانك پنچهٔ غدرندن تخلیص كریبانه انجق اولانجه قوتیله كوپكك بوغازینی صیقه‌رق موفق اوله بیلور ایسه‌ده كندیسی دخی فوق العاده مضطرب اولور و یاره‌سی كوندن كونه كسب شدت ایدر . نهایت برآی مروررندن صكره مرقومی خسته خانه‌یه نقل ایدرلر . خسته خانه‌ده موجود اولان اطبانك هیچ بری چوبانك یاره‌سنك قودوز علتی اولدیغنده اصلا شبهه ایتمز .

موسیو دومون برسانتیغرام پیلوقارپین ایله سكز غرام برومور دو پوتاسیوم و ٤ غرام قلورال دینیلان مواد ثلثه‌یی عین وقتده چوبانك یاره‌سنه برقاچ كون متمادیاً شیرینغه ایلر . و بو مداواتدن برمدت صكره چوبان دخی تماميله شفایاب اولور .

*
* *

« سینكلرك لسانی »

دوقتور باره سینكلرك لسانی اوزرینه بر انكلیز حكیمی طرفندن اجرا ایدلمش اولان تجاربی فرانسه جمعیت طبیه‌سنده بروجه آتی عرض و بیان ایلمشدر :

« انكلیز حكیمك بر وقتدنبری سینكلرك

لسانی اوزرینه ایتمکده اولدیغی تدقیقات وتجاربك نتیجهٔ حاصله‌سی شوندن عبارتدر :

« سینکلرك تعاطئ معلومات ائلری اشارات اعانه‌سیله اولمیوب صدا واسطه‌سیله‌در . بو کشف ایچون استعمال اولنمش اولان آلت میقروفـو ندر . میقروفونك اوزرینه بر سینك وضع اولندقده برطاقم صدالر ایشیدیلورکه قناد و یزلدیسندن بسبتون بشقه اولان بو صدالر اوزاقده کیشنمکده اولان برآتك صداسنه عینیله مشابهدر . »

*
* *

« کرهٔ ارض اوزرنده نشر اولنمقده اولان اوراق حوادث »

کرهٔ ارض اوزرنده موجود اولان بالجمله غزته‌لر حساب تخمینی ایله ۲۳۲۹۰ عدده بالغ اولمشدرکه مذکور غزته‌لردن

۱۳۶۰۰ اوروپاده
۳۸۸ آسیاده
۵۰ افریقاده
۹۱۲۹ امریقاده
۱۰۰ اوستراليادە نشر اولنمقده‌در

اوروپاده موجود اولان ۱۳۶۰۰ غزته‌دن

۳۷۷۰ المانیاده
۲۵۰۹ بریتانیای کبیرده
۲۰۰۰ فرانسه‌ده
۱۲۲۶ ایتالیاده
۱۲۰۰ اوستریا ومجارستانده
۵۰۰ روسیه‌ده
۱۱۰ ممالك عثمانیه‌ده

. . . . نشر اولنمقده‌در

ممالك عثمانیه‌ده موجود اولان یوز اون غزته‌نك اوتوز دردی استانبولده و یتمش اتیسی دخی ولایات وایالات ممتازه‌ده السنهٔ مختلفه اوزرینه نشر اولنمقده‌در .

حمید

—٥—

(حقایق تاریخیه صورتنی آلان برافسانه)

« اول زمان ایچنده . . . . »

و یاخود « برواراێمش بریوق ایمش . . . . » دیه باشلایان افسانه‌لر هرنه‌قدر یالکز چوجقلق زماننده لذتله دکلنیلن شیلردن اولمغله بوراده بویله برمقدمه ایله بسط کلامه قالقیشه‌جق اولسه‌ق بلکه‌ده قارئلریمزی خاطرناشناسلقله اتهام ایدرلر . فقط اساساً افسانه‌دن عبارت اولوب مرور زمان وتلاحق این وآن ایله حقیقت صورتنی آلان برشیئی کندی نظر مطالعه‌لرینه عرض ایتمك اوزره بوکبی برمقدمه سرد ایده‌جك اولسه‌ق بونی او یله خاطرناشناسلق مثللو برشیئه عطف و اسناد ایتمکه هیچ ده محل قالمز ملاحظه‌سنده‌یز . بناءً علیه افسانه‌مزه باشلایورز .

« اول زمان ایچنده بیلم هانکی مملکتده بر کویلی وار ایدی که برکون تارلاسنده چالیشیر ایکن النده کی قازمه نك طالمش اولدیغی طو پراق اراسنده شفاف بر سنکپاره ظهور ایدرك انعکاس ضیای شمس ایله رنکا رنك ضیالر صاچمغه باشلار . کویلی بو حاله حیران اوله رق طاشك جنس و نوعنی اکلامق اوزره النه الوب ده دقتلیجه باقق ایستینجه کونشه باقش ایمش کبی کوزلری ده قاماشیر . کویلی « غریب طاش! چوجوقلره اکلنجه اولور » دیه بونی تارلانك بر طرفنده مرکوز بولنان بر خشب پاره اوزرنده کی صارقلی فسنك بر کوشه سنه یرلشدیر یرینه ایشنه قو یلور . اقشام خانه سنه عودتده طاشی چوجوقلرینه کوسترمکی اونوتمش ایسه ده یتاغه کیره جکی زمان باشندن فسنی چیقارنجه طاش میدانه فیرلایه رق کندی کندیسنی حریفك نظر دقتنه عرض ایدر . کویلی خواب نوشین استراحته طالمش اولان چوجقلرینك راحتنی بر سنکپاره ایچون بوزمق ایستمیه رك بونی ایرتسی صباح کندیلرینه کوسترمك اوزره یتاغنك بر طرفنه قویوب مومی سوندیردکدن صکره یاتار . فقط اوطه معتاد وجهله ظلمت انکیز اوله جق یرده شعله دار کورینور . حریف بو حاله مراق ایدرك شورایه بورایه باقندیغی صره ده کوزی یتاغك یاننده براقش اولدیغی سنکپاره یه اصابت ایدوب ده اوطه یه برمدت زیاده ضیا نشر ایدن شیئك سنکپارهٔ مذکور اولدیغنی کورنجه یرندن فیرلایوب بو غریبه یی سیرو تماشا ایتمك اوزره خانه ده بولنان سائر فامیلیاسی افرادینی ده چاغیرر . ایرتسی کونی طاشی پنجره لردن بریسنك دیشاری طرفنه وضع ایدرلر . اولکی کبی رنکا رنك ضیالر نشر ایدر . کیجه خانه درونه آلنجه موم وسائره یاقغه حاجت کورلمکسزین هر یر ضیادار اولور .

دیرکن بو کشف غریب دیللرده داستان واطرافده کی خلق دخی کیجه ، کوندوز شعله بار اولان سنکپاره نك سیرو تماشاسنه شتابان اولور . طاشك اشتراسنه طالبلر چیقه جغی ده بدیهی دکلیدر ? کویلی جناب حق کندیسنه بویله بر خزینه ویرمش ایکن بونی یاد اللره تسلیم ایده میه جکنی بالبیان هر طالب سنکپاره یی عنادینه حیران ایدر . کویلینك بو طاشه « خزینه » تسمیه ایتمسی صافدرونلغنه اسناد ایدلمه ملیدر . زیرا فقیر آدم بو طاش سایه سنده کندیسنك وحتی اولاد و احفادینك بیله موم یاقق مصارفندن وارسته اوله جغنی و بو یوزدن ایچه بر تصرف حصوله که له جکنی حساب ایدیوردی . طاشك آوازهٔ

شهرتی کیده کیده مملکت حکمدار ینك ده
سمعنه واصل اولدی . اوده خانهٔ دهقا-
نی‌یه کله‌رك سنکپاره‌یی سیرو تماشا ایدرك
بالخاصه کوندوز ین نشر ایتمکده اولدیغی
ضیای مختلف سببیله بونك اشتراسنه رغبت
کوسـتردی . کـو یلی بدل اوله‌رق نه
ایستسه بکنیرسـکز ؟ کندیسـنه وکند-
یسندن صکره سلاله‌سـنك ارشد واکبرینه
طاش یوزندن مومیاقق خصوصنجه حاصل
اولان تصرف مقدارنده برشیئك تخصیصنی
طلب ایلدی . کیجه کوندوز نشر ضیـا
ایتمکده اولمسندن ناشی تاج حکمدار یده‌کی
احجـار میـانده شعشعه‌سیله تمیز ایدن بو
سنکپاره « الماسپـارهٔ ملوکانه » نامنی آلیر
و بونام ایله کو یلی‌یه و انك وفاتندن صکره
اولاد واحفـادینه تخصیصات اعطـاسنده
دوام کوستریلور . »

مقصدیمز بو افسانه‌یی ساده‌جه سزه عرض
ایتمکدن عبارت دکل بلکه بونك نه صورتله
حقیقت رنکنی المش اولدیغنی بیان ایلمکدن
عبارت اولمغله « افسانه‌مزی نصل بولدیکز؟ »
دیه صورمیـه‌جغز . تارلاده چیقـان بر
سنکپاره‌نك کیجه کوندوز شعله‌بار کورو-
نمسی سزجه دخی افسـانه‌دن بشقه برشی
اولمق اوزره تلقی ایدیله‌مز . دکلمی؟ باقکز
شمدی بویله برشی افسانه‌می یوقسه حقیقت‌می
ایمش ؟

حقایق اشیانك استکناهیله اوغراشان
ارباب دقت اجسامدن بعضلرینك حرارتی
بلع و محـافظه ایتمك خاصه‌سـنه مالك
اولدقلری کبی ضیایی دخی بو وجهله قبول
و حفظ ایتمکده اولدقلرینی ده کورمشـلر
وبوکبی اجسام میانده بالخاصه برقاچ جنس
الماسك وجودینی خبر و یرمشلر ایدی . بو
کون ایسـه علی العموم هر نوع الماسـك
قبول وحفظ ضیا خاصه‌سنه مالك بولندیغی
صورت صحیحه‌ده میدان ثبوته چیقارلمشدر .
ارباب تجربه‌نك النده او یله بیوك قطعه‌ده
الماسـپاره بولنمدیغنـدن بو خاصهٔ غریبه
اولانجه شعشعه‌سـیله انظار حیرته عرض
ایدلمـامش قالمشـیکن اخیراً پارس اغنیای
تجارندن موسیو پیقاری نامنده برذات بوبابده
اجرای تجربه ایچون میدانه بر ایکی قطعه
الماسپاره چیقارمشدرکه بونلردن بریسی اوچ
یوز بیك فرانق قیمتنده و اوتوز قیراط ثقلتنده
ایدی . اجرا اولنان تجربه‌لرك نتیجه‌سنده
اولا بر سـاعت مقداری ضیای شمسـك
تأثیراتنـه ترك اولنوب ده مؤخراً برقراکلق
اوطه‌یه نقل ایدلدکده الماسپاره‌لرك یارم ساعت
مقداری نشر ضیا ایدرك اطرافنـده بولنان
بیاض کاغدلرك کورولمسنه بادی اولدیغی
و ثانیـاً الماسـپاره‌لری بر قوتلی الکتریق
منبعنك ضیاسـنه دخی عرض ایدوب بعده
قاراکلق بر اوطـه‌یه نقل ایدنجه اولکی

غریبه‌نك وقط دها آزجه اوله‌رق وقوعه کلدیکی و ثالثاً دخی سرت بر فانیله پارچه‌ سنه دلك و تماس ایدیلان الماسپاره‌لردن فوسفور علائمی ظاهر اولدیغی مشاهده اولنمشدر .

بر قاراکلق اوطه‌ده الماسك نشر ضیا ایتدیکنی تماشا ایچون اویله‌اوتوزقیراط جسامتنده بیوك طاشلره مالك اولمیانلر موجودلری بولنان کوچك الماسپاره‌لری بر پارچه‌سرت‌فانیله‌یه دلك‌و تماس‌ایده‌جك اولورلرسه الماسپاره‌دن فوسفور علائمی ظاهر اولدیغی کوره‌رك اکلنه‌بیلیرلر . بیوك کوچك الماسپاره‌سی اولمیانلر ایسه حقیقت صورتنی آلان افسانه‌مزی دکلیه‌رك اکلنسونلر !

سلانیکلی توفیق

—ه—

فقرهٔ مخیله

(بورجه بدل محبوسیت)

« انتوان ویه‌رژ » نامنی قارئلریمز میاننده طانیان وارمیدر بیله‌میز فقط اوروپاده بونامی طانیان واثارنفیسهٔ عالمپسندانه‌ سنی تماشاایله مستفیداولمق هوسنده بولنمیان هیچ بر صنایع نفیسه مراقلیسی یوقدر دیرایسه‌ك مبالغه‌یه حمل بیوررمامليدر .

انتوان ویه‌رژ عصرحاضرمیلادینك یتشدیردیکی بر رسام ماهر درکه تاریخ وفلسفه‌نك پك دقیق پك مهم جهتلرینه دائر یدمهارتندن چیقان کرانقیمت لوحه‌لردن اکثریسی بلچیقه‌ده کندی نامنه منسوب اوله‌رق بوندن اوتوز سنه اول انشا ایدیلان موزه‌خانه‌ده وبرطاقیده بعض صنایع نفیسه مراقلیلرینك ایادیٔ قیمتشناسانه‌لرنده محفوظدر .

ویه‌ژرك فرچه‌سنده‌کی مهارت‌شاعرانه آززمان ایچنده بلچیقاوفرانسه وانکلتره مشاهیر وصنعتکارانی وله وحیرتده براقه‌جق بردرجهٔ عالیه‌یه ارتقاایتمکله حضورنده طوروب تصویر چیقارتمق اکابر ایچون عادتا بیوك برشرف عد اولنور ایدی .

حالبوکه ویه‌رژ اساسی اخلاق وحکمیانه وتاریخه مستند وقوعاتی ترسیم ایتمکی معتاد ایدینه‌رك تصویر چیقارتمق اوزره مراجعت‌ایدن کبرا واغنیانك چوغی بوشرفدن محروم براغیر ایمش .

بونکله برابر کندیسنه تصویرینی یاپدیرتمق برچوق مدت‌دائرهٔ الفت وانسیتنه دوام‌ایله دوستلغنی قزانمغه متوقف‌اولدیغی اوکرنن بعض ذوات نائل آرزو اولدقلری کبی بررسامك حسیات شاعرانه‌سنی تحریك ایده‌جك وذوقنه کیده‌جك مرتبه‌ده تناسب اعضایه مالك اولان ارباب مراجعتدن

برچوغنکده مقنن بر اجرت ایله تصویرینی چیقاردیغی بالدفعات واقع اولمشدر ۰

اشته بوقبیلدن اوله‌رق برکون بروکسل شهرینك اك معتبر مقاولات محررلرندن موسیو « وانسته » اتوان ویه‌رژك خانه‌سنه مراجعتله تصویرینی چیقارمق شرفنك کندیسندن دریغ ایدلمامسی نیازنده بولنمش ایدی ۰

بوذاتك کرچه بروکسلده بعض اعاظمك دعوا وکالتنده و بوکا مماثل برچوق معاملاتده بولنه‌رق شهرك اغنیاسی صره‌سنه کچدیکی هرکسجه معلوم ایدی ۰ فقط خست و امساکی دنائت درجه‌سنه واردیریغی دخی کرك ویه‌رژك وکرك کندیسنی طانیان سائر ذواتك مجهوللری دکل ایدی ۰

*
* *

موسیو ویه‌رژ بو یله برحریف ایله بازارلغه کیریشمکده‌کی مشکلاتی اصلاخیال و خاطرینه کتیرمیه‌رك حریفك بر ماهر صنعتکار ایچون مودل اتخاذینه جداً لایق اوله‌جق قدرنصابنده‌یرادلمش برقفایه مالك اولدیغنی دوشنمکده ایدی ۰

موسیو وانسته‌نك صاچدن عاری جبههٔ قحفی ، قمرلی النی ، سیاه قاشلری التنده مستورخانهٔ چشمانی ، ایکی دیدهٔ تیزنکاهی ، چکمه برونی ، سیوری چکه‌سی ، مستوی یناقلری و بیاض بقالقلر ایله نیم مستور کردنی ویه‌رژك لوحهٔ حافظه‌سنه قبا طاسلاق چیزلمکله‌ده قالیه‌رق اثنای کلامده موسیو وانسته‌نك سیماسنده کوردیکی علائم تلفظ موجبنجه اقتضا ایدن بعض تصحیحات اصلیه‌یی بیله اکمال وانفس اثاری صره‌سنه کچه‌جك برتصویر وجوده کتیرمکه قطعیاً قرار ویریور ایدی ۰

— سو یلیکز بقالم ارتسیت افندی یپاجغکز تصویر ایچون بندن نه اله‌جقسکز ?

— اون بیك فرانق نوتر افندی ۰

بوسوز اوزرینه اختیار نوترکوزلرینی فال طاشی کبی اچه‌رق اوتوردیغی قنابه اوزرندن فرلایوب قالقدی ۰

بو حرکتك ماصه اوزرنده بولنان شابقه و باصتونی الوب قاچمق مقصدینه مبنی اولدیغنی و یه‌رژ اکلار اکلامز بر از دها حریفی قارشوسنده اویالامق واکالنه چالشدیغی تدقیقاته میدان ویرمك اوزره دیدی‌که :

— عزیزم نوتر ! بیلیرسکزکه بکا تصویرینی چیقارتانلردن علی‌السویه اون بیك فرانق الیرم ۰

— اوت اما ۰۰۰۰

— مادامکه فرجه‌ملك مهارتنی برقاتدها اشاعه‌یه واسطه اوله‌جق برسیمایه

مالكمكز بنده بو دفعه‌لك سزكله پازارلغه
كيريشه بيليرم . هايدى بقالم . سو يليكز
برفيئات تعيين ايديكز .

— دوستم ! سكسان سانتيمترە مربعنده
برشمعه‌يى كمال مهارتله بو يايه بيليرسكز
اما ...... بنم كوزلريمى بو يامق براز
مشكلجه‌در . فرضا برفوطوغرافجينك
اللى فرانق ايله يايه‌جغى برايشى اون بيك
فرانغه يابديره جق قدر جاقت صاحبلر -
ندن اولمديغمى سز ده بيليرسكز ظننده
ايدم .

— طارلميكز افندم . حدتلنه‌جك
نه وار ؟ ذاتاً بن ايشى سزك انصافكزه
براقه‌جغم . منصفانه برشى سو يليكزده
بنده اكا كوره جواب ويره‌يم .

— (برخيلى مدت تأملدن صكره)
سفاهت نوعندن اوله‌رق سزه سپارش
ايده‌جكم بو ايش ايچون نه ويره‌م بنجه
چوقدر . فقط عمرمده بركره برسماحت
فوق العاده ابراز ايتمش اولمق اوزره نهايت
ايكى بيك بشيوز .... هايدى اوچبيك
فرانق ويره‌بيليرم . ارتق بوكا برديه -
جككز اوله‌مزيا !

— موسيو لونوتر پك انصافسزجه
اولدى . نه ايسه ضررى يوق سز بيانجى
دكلسكز . .

— پك اعلا پك اعلا دوستم ! نه زمان
كلوب حضوركزده بولنه‌يم .

— عجله‌سى يوق ! ذاتاً بنده برچوق
ايشلرم وار . يقينده بركون تعيينله ايشه
باشلارز .

— او يله ايسه شمديلك آديو .

— آديو .

* * *

قوجه رسام ! مشترى اوطه‌دن
چيقار چيقمز طوغريجه ايش ماصه‌سنك
اوكنه كيدرك لوحهٔ حافظه‌سنه نقش
ايلديكى شكل وسيمايى يكى برشمعه اوزرينه
اولانجه مهارتيله رسم ايتمكه باشلادى .

اوكونى اقشامه قدر دوام ايدن بو
مشغوليت ايرتسى كونى برقاچ ساعت
دها دوام ايتدكدن وكوزلجه بر تصحيح ايله
انظار تماشايى باغى الدانه‌جق درجه‌ده
تصويرى جانلاندردقدن صكره رسمى
چابوجق برچرچيوه ايچنه الدى .

لوحه‌ده موسيو وانسته‌نك غايت پارلاق
برزمين اوزرينه نقش ايديلان لحيه‌سنده‌كى
قره وتيز باقشلى كوزلرى كوزلريكزه ناظر
وبرديرسكنى طياديغى ماصه اوزرنده
كتاب وقلم وكاغدكبى برمقاولات محرريچون
اساساً لازم اولان شيلرك جمله‌سى حاضر
كورينيور ايدى .

موسيو ويه‌رژ اثر قابليت واستعدادى
اولان لوحه‌يى بركره دها نظر تدقيقدن

چكیردكدن صكره دیدی‌كه :

— ایشته مدار افتخارم اوله بیله‌جك بر كوزل اثر دها .

و یه‌رژ لوحه‌یی كندی الیله بر محفظه‌یه یرلشدیروب اوشاغنك صرتنه ویردی .

— هایدی بونی چابق موسیو وانسته نك خانه‌سنه كوتور . جوابنی المه‌دن كله .

اوشاق چیقدیغی كبی موسیو ویه‌رژ بیوجك بر موفقیتك فائده‌سنی بكلینلره مخصوص بر طور ایله ایكی اوجلرینی یكدیكرینه سورته‌رك اوطه ایچنده طولاشمغه باشلادی . كندی كندیسنه « موسیو وانسته نرده ایسه شمدی قوشاربنی تبریكه كلیر . او بله مكمل بر تصویرك از برزمان ایچنده وجود پذیر اولمسی البته اختیارك حیرتنی موجب اوله‌جقدر » دییور ایدی .

برساعت صكره اوشاق صرتنده رسم محفظه‌سی والنده بر تذكره اولدیغی حالده عودت ایتدی .

— ژان نه خبر؟ الكده‌كی كاغد نه ؟

— افندم صندیغی الت قاتده آچدیلر وانسته میدر نه‌در ؟ او حریف اشاغی اینوب باقدی . حریفده‌كی حدتی كورمه‌لیدی! بكا ارقه‌سنی دونوب شو كاغده برشیلر یازدی . صندیق ایله برابر سزه كتورمكلكمی سویلدی .

موسیو ویه‌رژ اوشاغی صاوه‌رق مكتوبی قرائته باشلادی .

« افندی !

« بن شمدی‌یه‌قدر كیمسه‌نك اكلنجه‌سی اولمدم . ولو لطیفه طرزنده او لسون بكله استهزایه قالقیشانلری هیچ بر وقت عفو ایده‌مم . هله بویله بر حركتك رسام مقوله‌سی آدملردن صدور ایتمسنه اصلا تحمل یوقدر . سزكله ویردیكمز قرار موجبنجه بریوم معینده یرلشه‌جك ایدك . سزده جدی بر آدمك جدی بر صورتله وكمال اهمیتله رسمنی یاپه‌جق ایدیكز . حالبوكه بكا قارشو لاابالیانه حركت ایتمك صلاحیتنی طاقینه‌رق بنی برقاچ دفعه حضوركزده بولندیرمغه دكز بر آدم یرینه قویدیكز . بوایسه بكا بربیوك حقارت دیمكدر . عادتا عیبدر . چیزدیككز رسمك شخصمله مشابهتی اولان هیچ بر جهتی بوله‌مدم . ایشته رد ایدییورم . ظن ایدر ایسه‌م بوكا حقم ده واردر . كندی صنعتنك وقارشوسنده‌كی مشترینك قدرینی بیلمیان بر آدمله بوندن بویله هیچ بر الوب ویره جكم یوقدر . » « وانسته »

و یه‌ژر مكتوبی بتردكده حریفك

حقسز اوله‌رق کوستردیکی بوقدر حدت
وشدتك سببی اوچ بیك فرانق و یرمامك
طمعندن ایلری کلدیکنی اکلایه‌رق ابتدا
بر اوزون قهقهه ایله مقابله ایتدی .
فقط براز صکره لوحه‌یی صندقدن چیقاروب
قارشوسنه الدیغی وار بابی عندنده نه‌وقت
اولسه مظهر تقدیر وستایش اوله‌جق براثرك
مؤثر یکه ایدیلان شو تحقیری بالسهوله هضم
ایدیویرمك قابل اوله‌میه‌جغی ذهننده
بیولتدکجه بیولتدیکی زمان حسیات انتقامجو.
یانه‌سی مطلقا بو دنائتی جزاسز براقمامق
لزومنی کندیسنه اخطار ایلمش ایدی .

و یه‌ژرك خاطرینه کلن صورت انتقام
پك تحف بر یولده اولملی که براز اول سیماسنده
کوریلان علایم غیظ وغضب کاملاً محو
اوله‌رق اختیار نوتره قارشو او بنایه‌جغی
او یون کندیسنی بیله بلااختیار کولدیر.
مکده ایدی .

درحال رسمی ماصه اوزرینه تکرار
یرلشدیروب فوق العاده براعتنا ایله ایکی
اوچ ساعت قدر اوزرنده بعض تعدیلات
اجرا ایتمك انتقام متصورك برنجی عملیاتی
اولدی .

لوحه دوچار اولدیغی تعدیل وتصحیح
ایله هم مضحك وهم‌ده مؤثر برحاله کیرمش
و بعدالاکمال نظر تماشاده بولندیردیغی مدتجه
موسیو و یه‌رژی پك چوق کولدیرمشدر .

عجبا او کوزل لوحه نه صورته تحویل
اولنمش نصل برشکل غریبه صوقولمش
ایدی ؟

نصل اوله‌جق ؟ لوحه‌نك اسکی پار.
لاق زمینی تیمور پارمقلق ایله مستور برکو.
چك پنجره‌دن نیم ضیا الان بر حبسخانه‌نك
طونق زمیننه تحویل اولنمش . موسیو
وانسته‌نك یازو خانه‌سنده اوطوروب دیر.
سکنی طیادیغی او کوزل اورتولی ماصه
مردار تخته‌لی بر زندان ماصه‌سنه بکزه.
دلمش . ماصه‌نك یانده‌کی سوسلی قنایه
برمحبسك الك بیوك تزییناتندن و تیمور باش
اشیاسندن اولان کوفلی اوت مندره وماصه
اوزرنده‌کی یازی طاقی ایله کتاب قلم
وجزدان کبی اشیا دخی قریق دوکوك بر
لامبه ایله برصو قدحنه وکوفلنمش برقاچ
پارچه اتمك قریتیلرینه تبدیل ایدلمش
ایدی .

بو محبس مخوفك تا اورته‌سنده بولنان
برقریق اسکمله‌یه دخی سیماسی و پارلاق
کوزلری یأس ونومیدی‌یه دلالت ایدر برحاله
قونلدقدن صکره حریص اختیار اقعاد
ایدیله‌رك قفاسی ایکی اوجلری ایچنه
صیقشدیرلمش ایدی .

موسیو ویه‌رژك لوحه‌یی بو صورتله
الت اوست ایتمسی خصمی متأثر ایده‌جك بر
انتقام صایبله‌بیلیرمی ؟ حالبوکه قوجه رسام

صورت انتقامی تصویر ایدن شو لوحه‌نك اصل روحی مقامنده اولمق اوزره زیرلو - حـه‌یه جلی خط ایله « بورجه بدل محبو - سیت » عباره‌سنی یازدقدن صکره بونی علناً تشهیره قدر قالقشدی ·

* * *

شو موفقیت اوزرینه ویه‌ژر سیغاره - سنی یاقه‌رق ولوحه‌یی برابرینه اله‌رق سو - قاغه چیقدی ·

بروکسل شهرینك مادلن سوقاغنده مغازه‌سی بولنان رسمجی موسیو ملکیورك قپوسی اوکنده برکرا عربه‌سی طورمش ایدی · ایچنده‌کی مشتری‌یی استقبال ایتمك اوزره موسیو ملکیور قپویه طوغری قوشدی ·

الك مشهور رسامارك آثار نفیسه‌لرینی طوپلایوب صاتمغه و بوصنعتده پك چوق پاره‌لر قزانمغه آلشمش اولان سنیور ملکیور قوجه ویه‌ژری قولتوغنده بر مکمل لوحه ایله کورورده استقبال ایتمامك اولورمی ؟

— موسیو ملکیور ! سزه برکوچك خدمتم وار ·

— خدمتکزده بولنمقله کندیسنی بختیار عد ایدن بر ······

— تشکر ایدرم دوستم · کوزلجه یاپدم ظننده بولندیغم شو لوحه‌یی مساعده ایدرسه‌کز بر قاچکون اصیق‌یه قویمق استیورم ·

— نه‌سویلیورسکز؟ صنعتکار افندی! لوحه ارباب مراقی مادتا بربرینه دوشیره - جك قدر مکمل تصویر اولنمش · علی الخصوص امضاکزده اوزرنده !

— واقعا امضامی قویمش بولندم · اثرمدر دیه افتخار اولنه‌جق قدر دکلسه‌ده پکده بکنلمیه‌جك بر لوحه دکلدر · هر نصلسه بنجه قیمتلیدر ·

— صنعتکار افندی ! آثار نفیسه‌کزی اربابی پك اعلا طانیر · حتی امضاکز اولمسه بیله ! بونك ایچون صوران اولورسه نه فیئات ایسته‌یه‌لم ؟

— شمدیلك بر قاچکون طورسونده ایلریده قرار ویررز · مهمجه برمشتری چیقارسه او بشقه ! بکا خبرویررسکز ·

لوحه مغازه‌نك سوقاغنه ناظر جام دولابلرندن برینك اك شرفلی موقعنه درحال تعلیق اولندی · چوق کچمکسزین خلق فوج فوج کلوب و یه‌ژرك یکی لوحه‌سنی تماشایه باشلدیلر ·

او اقشام بروکسل شهرینك انجمن صنعتکارانده و ایرتسی کونی غزته‌لرك فنی قسمنده رسامك مهارتی تکرار القشلانمقده ایدی ·

غزته‌لرك و یردکلری ایضاحات و تفصیلات اوزرینه لوحه‌یی کورمك اوزره ارباب مراق بالطبع سنیور ملکیورك

رسمخانه‌سنی اوکنه طوپلانمقده اولدیغی کبی بونلر میانده بر ذات موسیو وانسته‌نك پك عزیز احبابی اولملیکه خلق بلا اختیار ایتوب قافه‌رق رسمك اوکنه طوغری تقرب ایتمکده و تصویرده‌کی شخصك دوستنه پك زیاده مشابهتی اولدیغی دها اوزاقدن طانیه‌رق لایقیله کوره‌بیلمك اوزره کوزلکلر ینی سیلوب کمال اهمیتله بورننك اوزرینه اوطورتمقده ایدی .

— امان یاربی ! بونه ؟ بو مطلقا بزم موسیو وانسته اوله‌جق . تاکندیسی . شهرمزك اك ناموسلی اك معتبر اك زنکین ظن ایتدیکمز بر مقاولات محرری !

آدمجکز بش دقیقه صکره دوستنك خانه‌سنه کیده‌رك کیفیتی اکلاتیور ایدی .

موسیو وانسته بادیٔ امرده بوخبرك صحتنه اعتماد ایده‌مامش و رسامك بو قدر اغیر بر انتقامه جرأت ایده‌میه‌جکی ذهابیله لوحه‌ده‌کی شخصك کندیسنه بکزه‌دلدیکنی کلن ذاته قارشو ادعا ایله حریفی باشدن صاومش ایدی . فقط دفع اشتباه ایچون رسمی بر کره کیدوب کورمك لزومنی کندیسیده تصدیق ایدرك طوغریجه تعریف اولنان دکانك اوکنه کلدی . نه یاقسون تا کندیسی !

— ارتق بوکا تحمل اولنمز . بوالچق حریفه حدینی بیلدیرملی‌یم . بنم کبی ناموسیله افتخار ایدرك یاشایان بر آدمی بر رسام کوپکنك خلقه قارشو تذلیل ایتمسنه صبراولنورمی ؟ شمدی کیدوب حکومت معرفتیله لوحه‌یی اورادن قالدرتملی‌یم . صکره بن یاپه‌جغمی بیلیرم .

بوشدت وحدتله موسیو وانسته رسامك خانه‌سنه طوغرلدی یولده هم کیدر وهمده ایده‌جکی معامله‌یی دوشونور ایدی .

— اوت رسمی اورادن قالدیرتمق ایچون اجبار ایتملی‌یم فقط نه صورتله ؟ حکومتك معاونتنه مراجعت ایده‌جك اولسه‌م عالمه مسخره اوله‌جغم . حسن رضاسیله یاپدیرمق ایسته‌سه‌م بوغدار حریف بتون مالملکمی استه‌یه‌جك !

اشته شو ملاحظه‌لر ایله یولده حدتی برقاتدها ارتمش اولدیغی حالده موسیو و یه‌رژك اوطه‌سنه پالدیرکولدیر کیردیکی زمان رسام سیغاره‌سنی النه المش و برقولتغه یاصلانمش اوتور یور ایدی . دیدیکه :

— او ! سزمیسکز ؟ بونژور نوتر افندی ! بنم ایچون باعث مفخرت اولان بوزیارتك سببنی صورمزدن اول سزه بر اعلا سیغاره تقدیم ایده‌یم . بیوریکز اوتوریکز .

— افندی سیغاره‌کز سزك اولسون !

بر صورت رذیلانه‌ده چیزوب ملکیورك دکاننه اصدیردیغکز لوحه ایله بنی بتون اهالیٔ شهره مسخره ایتمك کستاخلغنی اوتانمدن نصل ارتکاب ایتدیکز ؟

— افندم تلاش بیورمیکز . چوق حدت صحته مضردر .

— اوت بو مناسبتسزلکه شمدی خاتمه چکلمسنی سزدن طلب ایدیبورم امر ویر-یکزده لوحه اورادن قالدیرلسون . صکره یاپه‌جغمی بن بیلیرم اکلایورمیسکز ؟

— خیر موسیو لونوتر ! پك ایی اکلایه‌میورم . واقعا ملکیورك دکاننده بنم بر اثرم وار . فقط بو نصل اولور ده سزی خلقه مسخره ایدیور . بوکا عقل ایردیره‌مدم !

— وای حالا تجاهل اویله‌می ؟ بو لوحه‌ده تصویر ایتدیککز شخصك قارشو-کزده بولندیغنی وارتق بو حقارته تحمل ایده‌جك حالی قالمدیغنی ایی دوشونکز افندی !

— سزك تصویرکزمی ؟ چوق شی .... فقط عفو بیوررسکز اما براز جدیجه کو-ریشه‌لم .

— اوت بنده آنی استیورم .

— فی الحقیقه برقاچ کون اول رسمکزی چیقارتمق اوزره بورایه کلش واوچ بیك فرانغه بکله مقاوله‌ده بولنمش ایدیکز .

— صاغلق ایله بولنمسه ایدم .

— بنده لوحهٔ حافظه‌مه آلدیغم شکل وسیمایی غیابکزده تصویر ایدوبده سزی حیرتده براقق ومهارتمی کوسترمك اوزره اولانجه اقتدارمی صرف ایتمش ایدم . صکره مظهر تقدیر اوله‌جغم یره بالعکس مظهر تکدیریکز اولدم اویله دکلمی ؟ حالا یدمده بولنان بر تکدیرنامه کزده بونی اثبات ایدیورکه بونك بر فقره‌سنده لوحه ایله شکل وسیماکز اره-سنده وجهاً من الوجوه مناسبت بولنمدیغی دخی کوسترلمکده ایدی .

— ......!

— برده بو مکتوب اوزرینه لوحه‌یی تکرار اله الوب بقایمکه فی الحقیقه دیدیککز کبی رسمك سزه بکزر یری یوق ایمش . نه قدر محجوب اولدیغمی تعریف ایده‌مم . بردها الیمه فرچه المغه توبه ایده‌جك ایدم . نه چاره‌که واسطهٔ تعیش اوله‌رق المده بشقه بر صنعت یوق . دوشوندم طاشندم باری اکمم بوشه کیتمسون دیه براز تصحیح ایله رسمجی‌یه صاتمغه قرار ویردم . شمدی شخصکزله هیچ برمناسبتی اولمدیغنی یازدیغکز بر لوحه‌یی نیچون صاتدك دیه بنی تکدیره حقکز اوله‌بیلیرمی ؟

موسیو و یه‌رژك شو مزیفانه سوز-لری خصمنی پك فنا مغلوب ایتمش ایدی . نه جواب و یره‌جکنی شاشیرمش وحدتندن

بانجار کبی قزارمش اولدیغی حالده اوطه ایچنده
برقاچ دفعه طولاشدقدن صکره دیدیکه :

— افندی بن مناقشه آدمی دکلم . شو رذیلانه وقعه‌یی سزکله صورت دوستانه‌ده فصل ایتمکه کلدم . اشته سزك اوچ بیك فرانغکز . دها بر دیه‌جککز یوق آ ! بر امضا ویریکزده کیدوب او منحوس لوحه‌یی رسمجیدن الەیم .

موسیو ویه‌رژ سیغاره‌سنك کولنی سیلکه‌رك وایاغنی ایاغنك اوزرینه اته‌رق کمال بیقیدی ایله جوابه تصدی ایلدی :

— کرم ایدیکز . مسئله سزك ظن وتخمین بیوردیغکز کبی دکلدر . اولوحه‌نك تکرار کوردیکی تصحیح مناسبتیله برقاچ قات قیمتی ارتدی . یااوزرنده نه‌قدر قفا یاطلا- تمش نه قدر اوغراشمش اولدیغمی بیلسه- کز سزده انصاف ایدردیکز !

— دوستم ایشی چوق اوزاتمیه‌لم .

— اوزاتوب اوزاتمیه‌جق برشی یوق لقردی بیغزده اما بن بولوحه‌یی شمدی‌یه قدر تصویر ایتدکارمك الك صنعتلیسی عد ایدیورم . والحاصل اویله اوچ بیك فرا- نغه التی بیك فرانغه الیرم خلیاسنی قطعیاً خاطردن چیقاریکز دوستم .

— ای قاچ بیك فرانغه ویره‌بیله- جککز؟

— (جدی بر طورله) افندی اولو- خه اون بش بیك فرانغه اولور . برسانتیم بیله اشاغی اولمز .

— اون بش بیك فرانقمی ؟ سز مطلقا چلدیرمشسکز . بویله دلیجه‌سنه یاپلمش بر رسمه هانکی احمق بوخزینه‌یی ویرر ؟ افندی عفو ایدرسکز اما سز بر ناموسلی ادمی یالکز تحقیر ایتمکله‌ده قالیه‌رق عادتا کوستردیککز تهدید معنوی ایله صو یغمه قالقشمشسکز . عیب عیب !

— پك زیاده تجاوزه باشلادیکز ! سز قلمکز سایه‌سنده مرفهاً کچینیورسکز . بوکا کیم اعتراض ایده بیلور . بن‌ده بر رسامم . فرچه‌م سایه‌سنده مرفهاً کچنمك وهله براز زیاده‌جه چالیشور ایسه‌م زیا- ده‌جه قازانمق ایسترم . ایستر راقك ایستر الك . رسم اون بشبیك فرانغه‌در !

— (کمال تهورله اوطه قپوسندن طیشا- ری چیقه‌رق) رسمك باشنده پارچه‌لنسون غدار !

* * *

موسیو وانسته مغلوب حدت وخست اولدیغی حالده سوقاق قپوسنه قدر ایندی ایسه‌ده اوراده بر طاقم ملاحظات مدهشه بیچاره‌نك بتون بتون مغلوبیتنه یاردم ایتمکه باشلادی . کندی کندیسنه دیور ایدی که :

— بولعنتلی رسمه نه قدر مدت رسمجیده

قالەجق اولورسه خلق اوقدر بکله استهزا ایدەجك . حریف ایله اوزلاشوب رسمی اورادن قالدیرتمدقجه راحت ایدەمیەجکم . امان یاربی نه دهشتلی درده چاتدم ! بر مترو مشمعه یه اون بشبیك فرانق نصل و یریلور ؟ هایدی و یرەیم فقط آجیسنی نصل اونوتەیم ؟

اشته شو ملاحظات کندیسنی تکرار و یەرژك حضورینه عودته مجبور ایتدی .

— افندی ! دوشوندم طاشندم . استدیککز فیئاتی همان آدم کوندروب الدیریکز .

— نوتر افندی ! پك لطفکارسکز . بوندن طولایی عظیم تشکرلر عرض ایدرم .

— ای صکره ؟

— صکرەسی . سز بورادن چیقار چیقمز بنده دوشونوب طاشندم . خاطریمه دها فائدەلی برجهت کلدی .

— (اهتزازلی بر صدا ایله) سویله افندی سویله ینه خاطریکزه نه کبی بر شیطانلق کلدی . زیرا بن سزدن قورقمغه باشلدم .

— قورقیکز دوستم ! خاطریمه کلن شی هم سزی اون بشبیك فرانق اعطاسندن قورتارر و همده بکا براوقدر مبلغ دها قزاندیرر بر تدبیر .

— امان چابوق سویلیکز نصل تدبیر باقەلم ؟

— کوریورمکه بزم رسمك سیر ایدنلر اوزرنده پك بیوك برتأثیری وار . انظار تماشاده بولندیغی مدتجه قیمتی عادتا آرتیور . شمدی بونی اون بش کون قدر موسیو ملکیورك دکاننده سیر ایتدیردکدن صکره بهر نومروسی ایکیشر فرانقدن بر پیانقو ترتیب ایدوبده لوحەیی برمستعد دلالك اموزینه و یرسەم و بر اون بش کون قدرده سوقاقلرده دولاشدیرتمش اولسەم هیچ شبهەم یوقکه .....

— امان نه سویلیورسکز رسام افندی ! بنم بتون محویمی می استیورسکز ؟ بو اولور شیمی ؟

— نیچون اولمسون خلقمزك صنایع نفیسەدن الدقلری لذت سایەسنده یکرمی بیك بیلت صاتەجق اولسەم قرق بیك فرانق حصوله کلیر . تمام تمام پك ایی دوشونمشم .

ارتق بوسوز اوزرینه موسیوواتسته همان و یەرژك بوغازینه صاریلوب بوغی و یرمك والنده کی قورشون طوپوزلی باصتون ایله رسامك اوطەسنده بولنان قیمتلی تصو یرلری قیروب کچیرمك درجەسنده بر غضبله یرندن فرلادیسەده بر یومروقده کندیسنك جاننی چیقارەبیلەجك

قدر قوی البنیه اولان خصمی هیچ طوریتی بوزمامش وقارشوسنده کیناك حرکات مجنونانه‌سنی عادتا کورمامزلکه کلمش ایدی .

نهایت بر طور مأیوسانه ایله طمعکار حریف صنعتکارك حضور ینه دیز چوکه‌رك دیدیکه :

— کرم بیورکز رسام افندی ! واقعا بن سزی تحقیر ایتدم کوجندیردم . فقط سز بکا بونك یوز قات زیاده سنی یاپدیکز .. بنی علناً تحقیر و ترذیل ایتدیکز . ایکی ساعتدنبریده قانمی قوریتیورسکز . احتمالکه براز دها یانکزده بولنه‌جق اولورسه‌م قاصه‌می‌ده قوریته‌جقسکز . ایشته سزه قرق بیك فرانقلق برسند . رجاایدوم لوحه‌یی رسمجیدن المقلغمه مساعده بیورکزده شورادن دفع اولوب کیده‌یم !

*
* *

موسیو ویه‌رژك یازدیغی برتذکره موجبنجه رسمجی دکانندن لوحه‌یی علی العجله الدیروب خانه‌سنه کوتوردیکی زمان زواللی نوتر بر مجنون متهور کسیلمش ایدی . همان لوحه‌یی ایاقلری التنده پارچه پارچه قیروب اتشه اتمقله‌ده تسکین تهور ایده‌میه‌رك خانه‌سی داخلنده رسمه متعلق نه وارسه جمله‌سنی درحال صاتدیردی . ارتق اوتار یخدن اعتبارا موسیوو انسته‌نك یاننده رسمدن رسامدن رسمجی دکانندن بحث ایتمك کیمك حدینه دوشمش ! حریفك یزدها رسم کورمامك اوزره عمومی صالونلره بیله کیردیکنی کورن اولمامشدر .

انتوان و یه‌رژایسه ایرتسی کونی نوترك قاصه‌سندن الدیردیغی قرق بیك فرانغك یالکز اوچبیك فرانغنی کندیسنه افراز ایدرك باقیسنی دخی موسیووانسته‌نك نامنه اوله‌رق بر جمعیت خیریه‌یه ایراد قید ایتدیرمشدر . نوری

—٥—

ادبیات

خداوندکار ولایتی مکتوبجیسی سعادتلو نزیه بك افندینك برغزلی :

*
* *

میراث هنردر بزه ام و ابمزدن
مشهود قوانین ادب مذهبمزدن

بز رند قلندر صفت کشور عشقز
افزون اولور آهنك جهان مشربمزدن

پر شوق وصفادردل ار باب معارف
ساقئ نشاط آور شیرین لبمزدن

رندان می آشامه صورك آنده کی فیضی
زاهد کوره‌مز درس حکم مکتبمزدن

ظلمتکدهٔ دهره ویرر پرتو اقبال
فیاض ازل نشئهٔ روز وشبمزدن

دلداده‌یز آثار صفا بخش کماله
کابوسه آلیر خطی کلیرسه لبمزدن

صاحب نظره اطلس کردونده نزیها
بیك نجم فرح ظاهر اولور کوکبمزدن

—٥—

« نظیرهٔ غزل حضرت شیخ »

طولدر قدحـه شراب ساقی
و یر عاشـقه بحساب ساقی

دفـع غمز دکلی صهبـا
چکدرمه بزه عذاب سـاقی

رحم ایله برآزده بن اسـیره
الـو یرمدیمی عتاب سـاقی

صون دستمزه همیشـه جامی
اولـدی دلمز خراب سـاقی

جدی‌یه هیچ التفـات یوقمی
و یر و یر هله برجواب ساقی

ژاندارمه‌یه منسوب
جدی

—٥—

« مسعود خراباتی یه عرض تشکر »

*
* *

« هیهات » منظومه‌سـنه جمعه کونی چیقان ترجمانده مندرج نظیره‌م حضرت مسعودك مظهر دکاء تقدیری اوله‌رق طرف عالیلرندن ذیلنه یازیلان مقاله فقیر ایچون نه قدر موجب مفخرت ایسـه اولبابده‌کی هوشیارانه مطـالعه‌لری اودرجه مقـارن حقیقتـدر . نه بیوك مفخرت ! نه کوزل مسعودیت ! حضرتك ووزن اول بعض غزللر ینه سویلنیلان نظیره‌لر بخمیسلرده تقدیر بیور یلیور . بوده بشقه‌جه مستلزم تزیید مفخرتدر . سخنوران عصرك سرافرازی زمانك ادیب ممتازی عنوانه بحق سزاوار اولان حضرت مسـعودك او یله برتقـدیر دلپذیرینه مظهریت بنم ایچـون بیـوك بر شرفدر . بناءً علیه عرض تشـکره مجبور اوله‌رق برحس مفتخرانه ایله یازدیغم قطعهٔ آتیه معروض حضور حضرتدر :

بر رند ظریف نکته دانم
مسـعود سخنور زمانم
مسعود ایله شمدی همزبانم
ایتزمی یم افتخار هیهات

همنام مروتشعارم معلم ناجی افنـدی حضرتلرینك ده « هیهات » ه برنظیره‌سی وار ایدی . اوده نظـیره‌سز قالسونمی ؟ حضرت معلم مسعود قدر بر شاعر دکلمیدر؟ معلمك اخوانی صوصدیره‌جق آثار لطافت نثاری، مسعودك یارانی ثناخوان ایده‌جك اشـعار آتشباری لطـافتده، سـلاستده بر رندن آشاغی قالیرمی ؟ هیهات !

بنده‌کزه کوره بو نظیره مکتب دیبك‌یلو وجود ایکی معلمدرلر . حضرت معلم « هیهاتی طو یدی صوصدی اخوان » دیمش ایسه‌ده اخوانك کندیسـیله هم آواز اولـدیغنی کوسترمك ایچون :

... نظر خوشنویس ملهم
هیهاتکی کوش ایدوب ده هردم
اولمزمی سخنـوان عالم
هیهات ایله دمکذار هیهات

دیه‌رك كندیسنده‌ده سویلدیكی نظیره‌یی
بروجه‌زیر عرضه جسارت ایدرم :

*

معلم ناجی یه نظیره

« هیهات »

[illegible]

صورت ایتیدم دم بهاری
گل دیكیدم هزار زاری

[illegible]

خصمده ظاو ایدرسه دشمن
ایلرمی یم انكسار هیهات

ای چرخ نه در بو امتنانك
قابلی بقاسی خاكدانك

[illegible]

نه اوزنته ایدیور عشقك لمعه‌سنی كورلده !

[illegible]

— نظیره —

« تفرق »

نور حجم چیقمدی عرش مستطاب عوده
شعله یاغدرمدم نه وار لاهوتیانك ذوقنه

باقی نه علوی یم اعالی نامی تبجیل ایدر
اعتلا ایتمه‌مه سزادر آسمانك فوقنه

سرعتی آرتق تصور قیل براق طبعك
آسمانی چکدی چیقدی لامکانك فوقنه

دمبدم کوکلمده انوار تجلی جوش ایدر
چیقیدر پرتوفشان ایلسه‌م جنانك فوقنه

تمام ناسوته باقز عرش اقدسدر یری
دل چیقار هر آن فضای بی کرانك فوقنه

محمد جلال

—()—

[illegible] مکتب عثمانی مدیری اولوب
[illegible] درسعادته کلن اولان شاعر خوشکو
سعدی افندی حضرتلرینکدر

[illegible]

عشقکز بر نوع جنت اولدیغی مشهوردر ایکن
عشقکزله جان و دل [illegible] انسانلر نیچون

حسن وآن مفتونلرن افنا ایسه معتادکز
ای نیچون مفتون حسن وآن اولورلر نیچون

سر عشقه ایرمدی کتمدی بنمده عقلم آه
عاشقك کوکلنده سعدی بویله افغانلر نیچون

(دیکر)

[illegible] اتمه‌می یا
[illegible] آه [illegible] اتمه‌می یا

بن تحمل صبر ایلیم سن سویله ای آرام جان
کریه بار اولمی سنسز آه وواه اتمه‌می یا

جانی [illegible] تکله برس دامانك ایچون
جسمم یتسام یولکده خاك راه اتمه‌می یا
عارضك خالك خیالندن درونم داغدار
لاله آسا سینه‌ده داغم سیاه اتمه‌می !

تشنهٔ لعل لبکدن دور ایسه‌م سعدی کبی
ساحهٔ میخانه‌یی جای پناه اتمه‌می یا

(مفرد)

نالهٔ سینه‌م ایله نغمه‌لر ایجاد ایده‌یم
بنی چلك سیدیکم آغوشه کالك پرید

[illegible]

[1] پروده‌مدن ترجمه

خیر ! ... نصل بختیـار اوله بیلیرم‌که کو-
روب سودیکم شیلرك عددیله متناسباً اسباب
اضطرابم آرتیور .

کوکلدن بیك الم افزارشتهٔ رقیق محبت
چیقه‌رق استطـاله ایدوب کیدیور . هر
رشته حسن آباد کائـاتك بر جهتنده‌کی بر
مصنوع دافریبه واروب باغلانیور .

هر شـیده بر جاذبه وار . هرشی بنی
کندینـه طوغری چکیور . جمال حقیقتی
کور بیورم ، تابش بی زوالنه مفتون اولیو-
رم . حقیقتنی بیـله‌مدیکم شیئـه باقیورم ،
لطافت نقابنه حیران قالیورم .

کوکلم دائما اهتزاز ایدر بر رشتهٔ زرین
ایله کونشه بسته‌در . سائر بر طاقم خیوط
رقیقه ایســه بو عاشق پرعلائق نظرکاهمده
جلـوه‌کر اولان دیکر بیلـدیزلره ربط
ایلشدر .

سس ایشیدیرم ، نشـوه زا آهنکنه
مائل اولـورم . چیچـك کوررم ، دلربا
رنکنه قاپیلیرم .

کوزلرم بر تبسم تماشـا ایدر ، بی تابانه
سوزیلور قالیر . دوداقلرم بر بوسه‌یه تعلق
ایلر ، تترر طورور .

بی اختیار سودیکم بیك درلو شیئك
اسیری‌یم . حیاتم آنلره باغلیدر .

بونلردن بری مشرف زوال اوله‌جـق
اولسه حیاتمك بر پارچه‌سی قو پارلدیغنی
کمال تأثرله حس ایدرم .

مسعود خراباتی

—٥—

❊ خوشه چینی ❊

« پارسده حیوانات بغچه‌سی »

بوسنه پارسده حیوانات بغچه‌سـنده
تلفات ر یاده‌جه وقوعبولمش . بونك سببی
ایسه حیواناتك اطعمه‌لری درجهٔ کافیه‌ده
بولنماســندن عبارت اولدیغی کوریله‌رك
مذکور بغچـه‌نك تخصیصاتی ضم اولنمغه
قرار و یرلمکده ایمش .

غزته‌لرك و یردکاری ایضـاحاته کوره
ارسـلانلر ایله قپـلانلرك بهری کونده‌بش
کیلو غرام ات یمکده ایمشلر . برصرتلانه
اوچ بچـق و بر بیان کچیسـنه یار یم کیلو
غرام لحم یدیر یلـور ایمش . قره قوشـلرك
هر بر ینك برر کیلو غرام ات تعیینلری‌وار
ایمش .

اوت یـیان حیوانلره کلنجه : بر فیله
صمان وا کمك واوت کبی تعییناتدن کونده
التی فرانقلق‌ماکولات و بر یلوب‌زرافه‌نك
تعیینی ایکی بچق فرانق و بر کیکك تعیینی
برفرانق اون سانتیم ایدر ایمش .

بعض غزته‌لر شو حیوانات وحشیه‌یه
بوقدر مصـارف ایدلمـسنی استکثار ایتمك
ایسـتدکارنده فنون غزته‌لری حیـوانات

بغچه‌سی دیمك هرنوع حیواناتی فن نقطهٔ
نظردن تدقیق وتتبع ایچون ممالك وحشیه‌یه
قدر مراجعت کلفتندن ارباب فنی خلاص
ایده‌جك برواسطه اولمغله وعوام حقنده
ایسه تاریخ طبیعینك علم حیوانات قسمی
ایچون عادتا عظیم وجسیم بر جانلی کتاب
بولنمغله بویله بر نسخهٔ مهمه‌نك محافظه‌سی
اوغورنده فداکارلقدن کیرو طورلمامسنی
توصیه ایلیورلر .

*
* *

« باد هوا اکمك یوق »

لسان عوامده برسوز واردرکه « یغما
یوق » دن عبارتدر . بوسوز پك معنیدار
برسوز اولدیغی حالده بس بللی عوام لسا.
نندن صادراولدیغی ایچون پك بیاغی برسوز
اولمق اوزره تلقی ایدلمکده‌در .

بز شو فقره‌ده « یغما یوق » سوزینی
« بادهوا اکمك یوق » معناسنه الدق .
یالکز انسانلره باد هوا اکمك یوق اولمغله
اکتفا ایدیله‌میور . باقکزکه ترقیات مدنیه‌یه
اتباعاً فاره‌لره‌بیله بادهوا اکمك ویرلمیه‌جك
درجه‌لرده مساعئ ترقی پرورانه آرتیور :

انکلتره ده اسقوچیا قطعه‌سنده
« کیرق قالدی » نامنده بر قریه‌ده پاموق
ایپلکی بوکمکله اشتغال ایدن عمله‌دن بریسی
اول امرده براکلنجه اولمق اوزره کندی
صنعتنجه فاره‌یی قوهٔ محرکه اوله‌رق استخدامه
قالقشور . فاره‌یی قوشمق ایچون برکوچك
دولاب یاپوب بودولابه دخی « فیلانور »
دنیلان پاموق ایپلکی چیقریغنی ربط ایلر .
فاره باشلار دونمکه ! عمله‌دخی باشلار پامو.
قلری بوکمکه !

« برزواللی فاره‌نك کوره‌جکی ایشدن
فنه اومولور ؟ »می دیدیکز ؟ باقکز نه
اولور ایمش :

فاره‌نك دولابه قوشولی اوله‌رق دونه
دونه یورومك صورتیله برکون ظرفنده قطع
ایلدیکی مسافه‌یی صاحبی حساب ایدر .
اوندن اون ایکی انکلیز میلی یعنی بومسافه‌نك
اون التیدن اون سکز کیلومترویه واردیغنی
کورر .

آز مسافه‌سی اوچ کیلومترو برساعت
ایتمك اوزره فاره کونده بش التی ساعتلك
یول الیور دیمکدر .

دولابده فاره بوقدر مسافه‌یه مساوی
اوله‌جق قدر یورودیکی حالده یوز تلی بردن
بوکن برچیقریغی چویره‌رك ایپلك حصوله
کتورمکده‌در . برفاره برسنه ظرفنده یالکز
التمش سانتیملك (یعنی اوچ غروشلق)
چاودار اوتندن معمول خمیر یمکله اکتفا
ایده‌بیلور . حالبوکه برسنه ظرفنده بوکدیکی
ایپلك سکز فرانق اللی سانتیم (یعنی قرق
غروش قدر) ایدییور . حیوانجغك
بوغازینی و برده سنوی بش غروش قدر

دقدن صکره بر قارهنك لااقل ایرمز غروش قزانه بیلدیکنه یقین حاصل اولمش .

برفابریقهجی بو حسابی نظر دقت واهمیته الهرق مستقل برخانه استیجار ایله درونه بیك عدد قاره جمع ایتمش . بیك عدد دخی کوچوجك دولابلر یاپدیرمش . حسابی طوغری چیقار ایسه شو بیك قاره یوزندن برسنده ایکی بیك بشیوز انکلیز لیراسی قازانهجق ایمش .

فرانسهده عسکری البسه خانهلرنده عسکر روبهلری دیکن ماکنهلرك کوپکلرده ایشلتدیرلدیکنی برجموعهده کورمش ایدك . شمدی قارهلر دخی بو یله بعض ماکنهلری سکانی اولهرق اکلك ... باشلارلر ایسه ... نوبت ... کدیلره کلـ .

مادامکه قـوجاقلرنده کـ .

... !

دولاب چو یرمکه !

غایت مکمل بر تعیین مسافه آلتی ایجـ ... دشمنك ... آ

بکنی سبو ... سالم برصورتده ویرماك دار یقینی میدانه چیقارمشدر

الت مذکورهنك صورت استعمالی ...

دشمن ...

عقبنده التك اوزرندهکی دوکمه یه باصهرق ایشلتمکدن و طوپ صداسی واصل اولور اولماز دیکر بر دوکمه یه باصیلیر آلتی طور ... دیرمکدن عبارت اولوب اشبو ایکی ... کنك دوام ایتدیکی مدت ظرفنده دوران ایدن ... صدانك سرعتی اوزرینه ... بر حساب دقیقه مستند ... آ له ... نظر ... ده ...

« تلهمو تو غراف »

دشمن صف حربندهکی طوپ ... بطارو یهلرینك بولندقلری محلی اولچمك اوزره شمدی یه قدر طوپجی ضابطانك ... نامنده غایت بسیط بر آلت استعمال ایتدکاری معلومدر .

بو دفعه بر فرانسز ضابطانك جیـب ...

... بر ... شاهد ... وقتا نقل ... استعمال ... اختراع ایدیلن ... استعمال حربیه نظارتنه توصیه ایتمش ونظر ... کوره ... اولابلد ... ایدن ...

داخلی بولنلری تشکیل ایده‌جك
پارچه چکمه عیشه اغاجلدن مرکب
وب تکال سمولنله آرزه اولنسان خلك
یدیلور . ونصب اولنور. و بطانور
ی راحتده محافظه ایدیلیور

اکور چادرك عمنانی یالکز بونلن
اولیوب درونسنده یالان ثمرات
ه قالیه‌رق بورای ترددت
النمه غایت اوسته قلی

اورده‌شهرك بر قتره نقل ایدیورلر
قوزلرا انسان صورتنده تمثل ایدرك بر
شهرك قپوسنه کلش . قپوده‌کی نوبتجی
عرض شخصی طوردیره‌رق دیمش که:

— نره‌یه کیدیورسك؟ بورایه نه
یاپمغه کلدك؟

— درون شهره کیره‌جکم . اورادن بر
خانم ادملری الیجغم .

دها زیاده الیه‌جقسك یا؟
ناموسم اوزرینه سوز ویریرم که

قوزلرا ایشنی بیتیروب ده شهردن خارجه
ی بنه کندیسنی توقیف ایدوب
دیدی:

— ... الیجق ایدکجی ایشمك
اوچ بیك کشیدن زیاده الیدجغی وعد
اتمیکن ... اون مثلی زیاده‌سنی الدی
قوزلر جوابا دیمشکه:

— خیر والله . بن اوچ بیکدن زیا
... الدم . باقیسی قورقودن وفات
ایتدیلر .

میوه‌لرین ... آنجق قوزلرا
... ثمرات حریفدن اولمق

« وولته‌رك بر يهودی‌يه سجده »

— ايتديريشی —

آثار غربيه مطالعه‌سيله فكرينه وسعت ويرمدكجه شاعر كامل اوله‌ميه‌جغنه يقين حاصل ايتمش اولان و كتبخانه‌سنی اوروپا مؤلفلرينك هر درلو كتابلريله طولديران بر عثمانلی شاعری كچن كون كيتمش بك اوغلنده بر كتابجيدن « ئوورقومپله‌ت دووولته‌ر » اشترا ايتمش .

« ئو ورقومپله‌ت دو وولته‌ر » ی طانيرميسكز ؟ پك چوق نوع باصمه‌سی واردر . اسمندن‌ده آكلاشيله‌جغی اوزره وولته‌رك نه‌قدر آثار مضبوطهٔ قلميه‌سی وار ايسه جمله‌سنی جامعدر . بونی قوتلی بر حمال آنجق يوكلنوب كوتوره بيلير . قوجه حكيم آز شيمی يازمشدر ؟

بزم شاعرك بك اوغلندن مبايعه ايلديكی طاقم تام طقسان يدی جلد تشكيل ايديور ايمش . چوالی خانه‌سنه نقل ايچون بر حمال كوزتمكه باشلامش . برده شاعری طانيقده اولان يهودی همان اوراده پيدا اولوب‌ده بر قاچ پاره قزانمق ايچون چوالی يوكلنوب كوتورمك رجاسنده بولنمونمی ! شاعر موافقت كوسترمش . چوالی يهودينك آرقه‌سنه يوكلتمشلر اما بر ايكی آدم يوردر يوريمز آرقه‌سنه بنمش ، اكسه‌سندن باصدرمقده بولنمش اولان قوجه وولته‌رك قوتنه مقاومت ايده‌ميه‌رك يوزی قويون قالديرمك اوزرينه سرلمش قالمش .

امداده قوشانلر بر صورتبی قيدانه‌ده حريفی ازمكده اولان وولته‌ری اوزرندن قالديروب آيريجه‌يه قدر خيلی زحمت چكمشلر .

يا شاعر نه يابمش ؟ نه يابه جق ! كولمش‌ده ديمش‌كه :

بويله بر موسوی‌يه ديمزايكن
سجده ايتدردك آفرين وولته‌ر !

—o—

غايت كوه‌زه بر قادين كثرت كلاميله جمله‌يی بيزار ايتمش ايمش .

بوقادينك وفات ايلديكی زمان سنك مزارينه نقش ايدلمك اوزره ظريفك بريسی شو جمله‌يی تكليف ايلمش :

« بوراده مادام ... مدفوندركه بك سكز يوز شو قدرنجی سنه‌سی فلانجه ماهنك فلانجه كونی .... صوصمشدر . »

—o—

متنوعه

بعض فیلسوفلر وانلر بیننده بالخاصه ژان ژاق روسو معارف عمومیه نك فضائل اخلاقیه‌یه همان هیچ برحسن تأثیر ایده‌میه‌جکی اعتقادنده بولنورلر .

ازجمله ژان ژاق روسونك « فضائل اخلاقیه وکمالات علمیه » سی کبی مؤلفك حدت ذکاسندن بشقه براهین ایله اثبات مدعایه کیدلمامش اولان اثرلر ده قدرت قلمیه‌نك ذهن ارباب مطالعه‌یه ایده‌جکی تأثیره برشی دنیله‌مز ایسه‌ده ایستاتیستق فنی کبی قوت ومتانتجه ریاضیاته قریب اولان بعض برهانلر معارفك فضائل اخلاقیه اوزرنده پك بیوك برحسن تأثیری اولدیغنی قطعیاً اثباتدن عاجز قالمیورلر .

فرانسه‌ده بتون محاکم جنائیه نك ژورناللری طوپلانیله‌رق برایستاتیستق یاپلمش . بو ایستاتیستقك دلالتنه کوره جنایتله محکوم اولان یوز ارککدن یکرمی طقوز بچغی بالکلیه جاهل واون ایکی بچغی یالکز اوقومق بیلیر . وسکز بچغی معارف ابتدائیه‌یی اکمال ایتمش وایکی بچغی درجهٔ ثانیه‌ده کسب معرفت ایلمش آدملر اولدقلری اکلاشلمشدر .

قادینلر حقنده‌کی استاتستیقه نظراً یوزنفر محکومه‌دن قرق التی بچغی کلیاً جاهل اون یدیسی یالکز اوقور یکرمی بش بچغی هم اوقور هم یازار سکزی هم اوقور یازار هم حسابه مقتدر ایکیسی معارف ابتدائیه‌سنی اکمال ایتمش و برثلث نسبتنده قدری دخی درجهٔ ثانیه‌ده معرفت کورمش قادینلر اولدقلری اکلاشلمشدر .

یالکز فرانسه‌ده دکل انکلتره‌ده دخی مجرمینك نسبتی بوکا یقین کورنمشدر .

یوز ارکك مجرمدن اوتوزی کلیاً جاهل التمش اوچی آز چوق اوقو یوب یازمغه مقتدر یالکز اوچی کوزل اوقور یازار آدملردن عبارت اولوب باقیسی معارف ابتدائیه‌سنی اکمال ایتمش آدملردن ایمش .

کذلك انکلتره‌ده یوز نفر محکومه قادیندن اوتوز طقوزی بالکلیه جاهل اللی سکزی پك جزؤی اوقور یازار وایکیسی کوزل اوقور یازار طاقدن اولوب باقیسی معارف ابتدائیه‌سنی اکمال ایدنلردن اولدقلری استاتستیقجه ثابت اولمش .

هله دنیانك همان هیچ برطرفنده تکمیل تحصیل ایدن ارباب کمالاتك جرم وجنایتله مناسبتی اولمیوب بونلردن پنجهٔ قانونه کرفتار

اولانلری نادر ونوادر مذكوره دخی همان قضا نوعندن معدود اولديغنه كوره كمالات عليه‌نك فضائل اخلاقيه اوزرنده پك بيوك تأثيری اوله‌جغی انكار ايديله‌من .

احمد مدحت

—٥—

استانبول يوغورتلری

رفيقمز طريق غزته‌سنده ژورنال دی‌قسطنطينو پليدن نقلاً شو فقره مطالعه كذار يمز اولمشدر :

« درسعادتده فروخت اولنان اكثر يوغورتلرك تركيباتی بروجه‌آتی اولـديغی تحليل كيمويه ايله ظاهر اولمشدر »

« شو يله‌كه يوز قيه سوده ايكيوز اللی قيه‌صو وايكيوز درهم شاب و بر بچق قيه نشاسته واوچيوز درهم چرو يش ويكرمی درهم قدر بالمومی قارشد . يروب يوغورت اعمال اولنمقده ايمش اشبو تركيك مضر صحت اولديغی دركاردر »

ملاحظه‌مز

اقربادن بريسی كاغدخانه‌ده سـاكن بولنمق حسبيله بكن سنه ماه مايسده اورايه كيدلمش ايدی . ايكی يوغورتجينك ادعای مهارتله كيرشمش اولدقلری محاورهٔ شديده استماع اولندی .

چوره ايچنده كوتوريله بيلان يوغو . رتلردن كاسه‌سی باش اشـاغی يه قپانديغی حالده دوكلميـان يوغورتلردن بچـاق ايله كسيلان يوغورتلردن بحث ايدلدكدن صكره نهايت سوز شوكا منجر اولدی :

— ارقـداش سن خالص صـو يی يوغورت يپابيلورميسك ؟

— بره جانم خالص صودن يوغورت اولورمی ؟

— هم‌ده الك اعلاسی اولور . بيا . ضلغی ايچون نشاسته‌يی مخوشلغی وانجما . دی ايچون شاپی وساقزلغسی وقيماغی ايچون بالمومی وطوك ياغنی لزوم ونصابی وجهله قوللاندقدن صكره يوغوردك الك اعلاسی خالص صودن اولور .

*
* *

شمدی شو ايكی يوغورتجينك محاوره . سنه نظراً رفيقمز طريق غزته‌سنك خبرويرديكی يوغورت جانه منت عد اولنه‌جق شيلردن دكليدر ؟

حالبوكه بوساخته كارلق يالكز يوغو . رته‌ده مخصوص دكلدر . قايمقده تره‌ياغنده حتی سـودده بيله درلو درلو حيله كارلقلر اثری واردر .

بو او يغونسزلقلرك منعی ايچون يالكز مأمورين بلديه‌می همت ايتمليدرلر ؟

بزه قالورايسـه مأمورين بلديه‌دن بوقـدر همت بكلـه‌مك بزم ايچـون عادتا حو بيالق درجه‌سنه وارر .

دوشونمليدركه سودجی الحالـة هذه كاغدخانه وعلی بك كويی واسكداره جوار اولان قريه‌لردن سودك اوقه‌سنی طوپدن

الـق شرطیـله قرق پاره‌دن ، اللی پاره‌یه قدر آلیور .

طو پلانان سودلر ایچنده بومقدار ینك مطلقا کسیلك احتمالی کوز اوکندن اصلا اوزاق طوتمامليدر . برقیه سود یوغورت اولدیغی زمان یوزر درهملك کاسـه‌لردن انجق اوچ کاسـه یوغـورت حاصل ایده بیلور . انجق سـودك یوغورته نقـلی وطبخی ایچون اوقه باشنه الك از اون پاره دها مصرف بیلر . دیمـك اولیورکه یوز درهملك یوغورت کاسه‌سی یوغورتجی یه یکرمی پاره‌یه مال اولور . کزدیریجی یوزده یکرمی بشدن آز تجارتله هیچ بر زمان کزدیر وب صاتمز . بناءً علیه یوز درهملك کاسه یکرمی بش پاره‌یه یعـنی خالص یوغورتك اوقه‌سنی یوز پاره‌یه و یرر ایسه یوغور- تجی هیچ بر پاره قزانمامش اولور . شـو حسابه کوره کاسه‌سنی اوتوز پاره‌یه و یرن یعنی اوقه‌سـنی اوچ غروشـه صاتان الك انصافلی بر آدم صایلور .

یوغورت فیئاتنده‌کی حقیقت شوندن عبارت ایکن اوقـه‌سی التمش پاره‌دن ایکی غروشه قدر یوغـورت یمك ایسـتیانلرك شاب ونشاسته وطوك یاغی مخلوطندن بشقه برشی یه‌مامَلری مستبعدمیدر ؟

* * *

اویله ایسـه خالص یوغورت یمـك ایچون نه یاپملی ؟

بونك ایچون یول واردر :

هرمحله و یا جوارده اینك بسـیله‌یان واو یوغوردی یاپان ارباب مسـاعی نادر دکلدر . یوغوردك فیئاتنی ارباب مذاق نظردقته اله‌رق الك اشاغیسی اوچ غروش فیئات ایله اولسون یوغورتلر ینی بونلردن مبایعه ایتملی .

اکر بونلره دخی امنیت اولنه‌مز ایسه سود مبایعه ایدوب یوغوردی بالذات کندی خانه‌سنده یاپدیرملی .

سودك حیله‌سنی بولمق ایچون معلوم ومعروف اولان میزانه مراجعت او لنـه بیلور . و یاخود مشتری اینکلری کندی کوزلری اوکنده صاغدیره بیلور .

اما بوصـورتله یوغـوردك اوقه‌سی اوچ غروشدن اشاغی یه‌می کلور ؟

هیهات ! سود طو پدن اوله‌رق قرق اللی پاره‌یه صاتلدیغی زمان اینکجی‌یتشدن سکسان پاره‌یه قدر انجق و یرر . قاینـا- مسی ازالمسی مصـارف طبخیـه‌سی فلانی بر اوقه یوغورتك فیئـاتی درت غروشـه یاقلاشور .

شهرمزك حالی نظر دقت متصرفانه‌یه النور ایسه بو فیئاتلرك هیچ بریسی استکثار ایدیله‌مز . زیرا کونده انجق اوچ اوقه سود و یرن بر برلی اینك صغرتماج حق داخل

اولدیغی حالده اوچ غروشدن اشاغی بر
ایسه اوچ اوقه سودی دخی و یره من
اولور . بلکه حیاتی بیله تهلکه‌ده قالور .
سکز اوقه سود و یرن بر قریم اینکی اون
غروشه یقین آخوردن مصارف یومیه‌یه
محتاجدر .

دقت بیورلمیدرکه اك اوجوز یوغور-
تك اوقه‌سنی اوچ غروشه حساب ایتمك
ایچون سودك طو پدن اوله‌رق قرقدن
اللی پاره‌یه صاتلدیغی زمانی کوزه الدق .
بو اوجوزلق ایسه برقاچ ماهه مخصوصدر .
اندن صکره خالص سود طو پدن اوله‌رق
ایکی غروشه و پراکنده اوله‌رق اوچدن
درده قدر صاتیله‌جغندن خالص یوغورت
حسابنی اکا کوره یوکسلتمك ایجاب ایدر .

یوغورت ذوقکز ایسه بو حسابلره
اهمیت و یرزسکز .

—o—

« بکن سنه مکتب ملکیهٔ جناب ملو-
کانه‌دن با شهادتنامه چیقوب ده شورای دولت
داخلیه دائره‌سی قلمنه چراغ بیورلمش اولان
مکتب سلطانی برنجی صنفی لسان عثمانی
معلمی حمید افندی طرفندن کوندرلمشدر . »

– توتون –

۱

« توتونك اوروپایه تاریخ و صورت دخولی »

قریستوف قولومبك ۱٤۹۲ سنهٔ
میلادیه‌سنده کشف ایتدیکی آمریقا قطعهٔ
عظیمه‌سنده ، بولندیغی عطایای قدرتدن
وطننی مستفید ایتدیکی صره‌ده ایدی‌که ،
معیتنده بولنان براسپانیول میسیونری دخی
توتون تخمنی ۱۵۱۸ تاریخنده امپراطور
« شارلکنه » تقدیم ایتمش ، و بوتاریخدن
اعتباراً اوروپاده توتون زرعنه باشلا-
نلمشدر .

هندیلر ، یعنی آمریقانك یرلیلری توتونی
پك چوق امراضه قارشو دوا مقامنده
استعمال ایدرلر ایدی .

اسکی آمریقا رمال و پاپاسلری ، فوق
العاده اهمیتلی برایشك نتایجنی اولدن کشف
واستخراج ایتمك ایستدکلری وقت ، اولا
اوزون چبوقلر بیله توتون ایچرلر ایدی .

و پك چوقلری دخی مذکور نباتك
یپراقلرینی قوروتورلر وشمدیکی سیغاره‌لر
کبی صاره‌رق ایچرلر ایمش ، و بو ایچدکلری
شیئه دخی «تاباقوس» دیدکلرندن اوروپالیلر
بیننده توتون « تاباق » نامیله معروف
اولمشدر . کذلك بزده دخی توتون دومان
حاصل ایتدیکی ایچون «توتون» دینلمشدر .

۱۵۲۵ تاریخ میلادیسنده ، اسپانیا
و پورتکیزده توتون ، طبابتده بعض امراضه
وعلی الخصوص باش آغریلرینه قارشو
بردوای مؤثر مقامنده استعمال اولنمق اوزره
زرع اولنمغه باشلانلدی . بو اثناده فرا-

نسه‌نك ليزبون سفيرى « ژان نيقو » دخى توتونك منافع طبيه‌سنى بالذات و بالفعل تجربه ايتمكلكى مراق ايدرك بغچه‌سنه توتون اكدير مشيدى .

« ژان نيقو » ١٥٦٠ سنه‌سنده قراليچه « قاترين ــ مديچى » يه توتون تقديم ايلدى ژان نيقونك تقديم ايلديكى توتون قراليچه‌نك فوق الحد مظهر حسن قبولى اولديغندن فرانسه‌ده اولوقت بو نباته قراليچه اوتى ، ايلچى اوتى ، حكيم اوتى ناملرى ويرلمشيدى .

* * *

٣

« توتون استعمالنك اوروپاليلر بيننده شيوعى بولمسى »

اوروپاده توتون برمدت يالكز طبابتده استعمال اولنور ايكن مرور زمان ايله اوروپاليلر دخى هنديلر كبى قورو توتون يپراقلرينى قيوريه‌رق سيغاره وچبوق صورتنده ايچديلر . ودها صكره‌لرى قيلمش توتونى اينجه كاغد اره‌سنده صاره‌رق ايچمكه و بونكله‌ده قناعت ايتميوب قورو توتون يپراقلرينى انفيه حالنه ارجاع ايله بورون دليكلرينى طولديرمغه باشلاديلر .

مع مافيه توتونك سيغاره صورتنده‌كى استعمالى كوندن كونه ، عقلاره وله وحيرت ويره‌جك بر درجه‌ فوق العاده‌ده ترقى ايتمكده وانفيه حالنده‌كى استعمال ايسه بالعكس يواش يواش تدنى ايلكده‌در .

الان توتونك صحته بالكليه مغاير اولديغى جمله‌جه مسلم اولديغى حالده توتون ايچمك عادتى انسانلر بيننده اولقدر تعمم ايتمشدركه عادتا توتونى اتمك وطوز كبى حوايج ضروريه ومبرمه‌لرندن معدود اولان مواد اعداديه‌نه ادخاله‌ قدر چالشمشلر ، وهمده موفق دخى اولمشلردر .

فرانسه‌ده ١٦١٠ و ١٧١٥ تاريخلرى اره‌سنده توتون وانفيه استعمالى زياده‌سيله تعمم ايتمشيدى .

حتى ١٣ نجى و ١٤ نجى لوئيلرك زمان حكومتلرنده سرايده حضاره انفيه تقديمى موده اولمش و بو موده‌يه تبعيت ايتميوب‌ده جمعيتده انفيه چكمكسزين حاضر بولنمقلق ايسه مغاير ادب ونزاكت عد اولنمشيدى .

اولوقت انفيه‌نك بو صورتده‌كى سوء استعمالاتى اكثر اطبانك اعتراضات محقانه‌لرينه هدف اولمش وحتى « موليير » بيله براثرنده انفيه چكنلرى بحق استهزا ايلمشدر .

انفيه چكنلر مشهور « ژان بارت » ك فرانسزلره چبوق ايله توتون ايچمك اصولى اوكرتديكى زمانه قدر بو صورتده تزايد ايلمشدر .

بوندن صکره واقعا انفیه چکنلر او یله پك زیاده تزاید ایلەمش ایسەده توتون ایچمك عادتی از وقت ظرفندە بر سرعت خارق العاده ایله بتون اوروپا اهالیسی بیننده تعمم ایلیەرك ارزوی ابتلا کوچك بیوك هرکسی استیلا ایلمشدر .

*
* *

۳

« توتونك اوروپاده صورت استعمالی »

توتون اوروپاده اوچ شکلده استعمال اولنور .

برنجی شکلده ، قیلش توتون ، برنج کاغدی دیدیکمز اینجه سیغاره کاغدلری آره‌سنده صار یله‌رق ایچیلور .

ایکنجی شکلده ، توتون پارچه وقر- نفیلری ، بیوجك برتوتون یپراغنه صار- یله‌رق قوللانیلور ، بوشکلده اولان توتونه علی العموم « فرنك سیغاره‌سی » دیرز .

اوچنجی شکلده دخی ، طاولا- نمامش ، وز یاده سیله قورودلمش ، توتون یپراقلری آلات مخصوصه‌لری اعانه‌سیله ازه‌رك طوز حالنه ارجاع اولنورکه ، بوکاده لسانمزده « انفیه » تعبیر ایدرز .

بعض جنس انفیه‌نك قوقولی بولنمسی ، رایحه‌سی کوزل بعض لطیف چیچکلر ایله تربیه و ترکیب ایدلمسندندر . اوروپالیلر توتونی ، چبوق و پیپولر یننده طولدیره‌رق دخی ایچرلر .

*
* *

٤

« توتون حقنده بعض معلومات فنیه »

توتونك اشبو اوچ شکلده‌کی استعمالندن تولد ایده‌جك نتایج مضره‌نك تعدادینه کیرشمزدن اول توتونی برازده فن نقطهٔ نظرنجه مطالعه ایده‌لم :

فن نباتات نقطهٔ نظرندن بر نباتی مطالعه ایده‌جك اولور ایسه‌ك اول نباتی، اولا بری فوق التراب ، دیکری تحت‌التراب اولمق اوزره ایکی قسمده منقسم کوروروز .

فوق التراب اولان قسمی ساق، اوراق، و ازهاردن ، و تحت التراب اولان قسمی ایسه جذردن مرکبدر .

*
* *

توتونك ساقی ۱٦ سانتیمترودن برمترو ۵۰ سانتیمترو یه قدر تخلف ایدر ، شکلی اسطوانی اولوب قسم علیاسی ازهاری حامل بر چوق دالره منقسمدر .

توتونك یپراقلری ساقنك اطرافنده بری بری حذاسنده موضوعدر . اوراقك رنکی یشیل و شکلی بیضی و یا مستطیلی نسجی الیافی و یموشاق و اوجلری سیو- ریدر . و طولی اکثریا ۳۳ و عرضی ۱۲ سانتیمترودر .

ازهارینك قیصه ویكدیكرینه غیرملاصق
بش عدد « كاسی » واردر . « تویجی »
فانوس شكلنده یشیل وصارمتراق اولوب
چیچكك التنه موضوعدر . « اتامین »
ودیكری خونی شكلنده بر « عضو مخصوص »
چیچكك اك بالاسنده بولنوب تویجك سقو-
طندنصكره نشو ونما بوله‌رق ثمر حالنه
منقلب و بعده طولانی ایكی مصرع صورتنده
انشقاق ایدرك درونده‌كی غیر منتظم مدور
و زیاده‌سیله كوچك اولان دانه‌لرینی
دوكر .

توتون بر سنه یاشایان نباتاتدندر .
توتون ترلالری اوقدر منتظمدركه هرهانكی
جهتدن باقلسه فدانلرك بر خط مستقیم استقا-
متنده مغروس بولندقلری كوریلور .

توتون ، ترلاره پك صیق فیده‌لنمه‌ملیدر .
چونكه صیق فیده‌لنور ایسه فدان چوق
اوزار ، كیدر . و یپراقلرینی لایقیله
بیوده‌مز . انك ایچون زراع فدان یوكسلد-
كجه اوجنی و داللرینی قوپاررلر .
یپراقلر كمالی بولدقدنصكره ایپلره كچوریله‌رك
قورودیلور ، و بعده « هوان » تعبیر
اولنور التلر ، و یاخود بخار ماء ایله ایشلر
جسیم ماكنه‌لر واسطه‌سیله قییله‌رق الیوم
ایچیلان شكله ارجاع اولنور .
عن اصل امریقالی اولان بو نبات
اولا آمریقانك اقالیم حاره‌سنده یتشمش
ایسه‌ده بعده بزم اقالیم معتدله‌مزده دخی پك
كوزل صورتده یتشمكده‌در .
هله مملكتمزك اراضیء منبته‌سی توتون
زرعنه زیاده‌سیله الویرشلی اولدیغندن
توتون زراعت وتجارتمز كوندن كونه
ترقی ایتمكده و اك كوزل توتون مملكتمزده
حاصل اولمقده‌در . سلانیك ولایتنده قواله
یكیجه‌سی قضاسنده چیقان « یكیجه » و
« بوغچه » تعبیر اولنان نفیس توتونلرمزك
رایحه‌سی فوق العاده لطیف و ایچمی پك
لذیذدر . « بافره » « صامسون » « جعه »
قضالریله اناطولی و روم ایلینك مواقع
سائره‌سنده یتشدیرلمكده اولان توتونلرمزك
شهرتی بو ایكی نوعه نسبتله ایكنجی
درجه‌ده‌در .

« توتونك تركیبی و وجود بشره »
« اولان تأثیرات مضره‌سی »

توتون یپراقلرینك تركیبنده یوزده
ایكیدن یدی‌یه قدر « نیقوتین » واردر .
نیقوتین مولد نباتینك بزه و یردیكی
مواد سمیه‌نك اك مهلك و اك مدهشلرندن
بریدر .
توتون یاپراغی كثیرالمقدار نیقوتینی حاویدر .
توتونك اك عادی بر منقوعنك احتقانی اك
صاغلم بر آدمی هلاك ایده‌بیلور . بو نبات
مضره دومانده دخی كذلك یوزده ۷
نیقوتین موجوددر .

توتون فابريقه‌لرنده عمله‌نك اكثريسى باش آغريسى ، غثيان وعسرت هضم كبى خسته لقلردن وجودلرينى صيانت ايتمك ايچون اره‌صره ترك اشغال ايتمكه مجبوردرلر .

حتى بر بيچاره‌نك فرمانتاسيون «خرمان» دستكاهنده او يو يوب قالمسى سبب هلاكى اولمشدر .

بومثللو هواى نسيمي‌يى تنفس ايدن عمله وقتنده اول احتيارلار و دوچار اضطراب اولور ورنكلرى صولوق و اكثريا باش آغريسى و صعوبت‌هضم كبى امراضه مبتلا اولدقلرندن از وقت ظرفنده ضعيفلارلر .

توتون متقدملرى طبابتده فطرة كل باشلرده وآقصيرميان برونلرده استعمال اولنور ايدى . اليوم ايسه ضررندن‌ماعدا هيچ بر فائده‌سى يوقدر . واقعا رطوبتلى محللرده ، دكز كنارلرنده ، ساكن اولنلر حقنده بر مقدار فائده‌سى واردر ديلمش ايسه‌ده مادامكه درونده « نيقوتين » دنيلان مادهٔ سميه موجوددر ، البته وجوده مضرتى واردر .

توتون ايچلدكده طبيعى اولا ، لعابى تكثير ايدرك ذهنه طورغونلق ، حافظه‌يه ضعف و بطائت ويره جكدر ، ثانيا ، ايچيلان دخان دومانك برقسمى آق جكره كيرن هوايه قاريشه‌رق تنفس ايتديكمز خالص هوانك تركيبنى بوزه‌جقدر .

كذلك توتون ايچلمسندن كوز وديش خسته لقلرى وامراض صدريه حاصل اولور .

جمله‌جه مسلمدركه توتونك اعضاى وجود اوزرينه اولان تأثيرى نتايج مؤلمه‌يى حصوله كتورر .

هله توتونك دماغ اوزرينه اولان تأثيرى دها جدى وعاقبتى دها وخيم برنتيجه‌يى موجب اولور : وحتى تجننك برسبب اصليسى دخى توتونك دماغ اوزرينه‌اولان تأثيريدر دنيله‌بيلور .

موسيو مورو ديركه :

« اسياى وسطيده اهالى‌توتون‌ومسكرات سوء استعمالاتنى بيلمدكلرندن نشئه احتيا طلى وپرهيزكار يشادقلرندن آره‌لرنده عمومى ومترقى فلج علتنه اصلا تصادف اولنماز .

« اوروپاده ايسه توتونك سوء رواج كلدكجه بومثللو احوال مجنونانه برسرعت مدهشه ايله تكثر ايليور ١٨٣٠ دن ١٨٦٢ سنه سنه‌قدر فرانسه‌نك‌توتون رسمى ٣٠ ميليوندن ٣٠٠ ميليونه قدر تزايد ايتمش ايسه‌ده ديكر طرفدن دخى تجنن ايدنلرك مقدارى ٨,٠٠٠ دن ٤٤,٠٠٠ نفوسه قدر چيقمشدر . »

موسيو « قلود برنارد » وموسيو

« ده کسن » کبی عصر مزك مابه‌الافتخاری
اولان ارباب تجربه‌نك تدقیقات وتجربیات
تجربیه‌لرندن دخی توتونك مراکز اعصابه
وعلی الخصوص «الیاف محرکه» اوزرینه
تأثیر ایتدیکی اکلاشلمشدر .

اشبو مسئلهٔ مهمه‌یی کمال اعتنا ایله تدقیق
ایلمش اولان موسیو « ژولی » دخی
خسته خانه و عمومی محللرده : توتونك
تأثیرات مضره سنك اثباتنه یرایه جق بك
چوق علامات و براهین کشف و تحری
ایلمشدر .

ازجمله « فلج عصبی » و « فلج
نیقوتینی » دینلان امراضه اکثریتله ارکك
خسته‌خانه و تیمارخانه‌لرنده تصادف اولنور .
نسا خسته خانه و تیمارخانه‌لرنده ایسه
فلج عمومیدن بشقه ، امراض مبحوثه دن
برینه اصلا تصادف اولنماسی دخی موسیو
ژولینك نتیجهٔ تدقیقاتنك ثبوتنه بر دلیل
کافیدر . چونکه اوروپا قاریلری بزمکیلر
قدر توتون تریاکیسی دکلدرلر .

بالاده برتفصیل عرض وبیان اولندیغی
اوزره ، فرانسه‌ده تجنن ایدنلرك مقداری
کوندن کونه برصورت خارق العاده‌ده
تکثر ایلمکده در . فقط تجننك بوصورتده
زیاده لشمسنه وسائر تأثیرات مضره نك
حصولنه سبب یالکز توتونك سوء استعمالی
اولمیوب ، کل یوم ذهن وفکرمزی برباد
ایتمکده اولان تأثیرات دماغیه‌نك وکوندن
کونه استعمالی همان همان توتونه میدان
اوقوتمقده اولان مسکراتك دخی دخل
کلیسی واردر . بو بندمزك مأخذی اولان
رسالهٔ فنیه‌ده توتونك وجود بشره تأثیرندن
حاصل اولان امراض ومضرات عدیدهٔ
مختلفه برتفصیل عرض وبیان اولنمش ایسه‌ده
اوقدر تفصیلاته ستونلرمز کافی اولمدیغندن
بز ، بروجه بالا یالکز برقاچ مهمنك مختصراً
عرض و بیانیله اکتفا ایلدك .

نتیجهٔ کلام توتونه مبتلا اولانلر بونی
از وقت ظرفنده حوایج ضروریه لرندن
معدود قیلدقلرندن هرکون ثمرهٔ سعی
وعمللرینك برقسمنی توتون اشتراسنه حصر
وصرف ایدرك کندی پاره‌لریله وجودلرینی
کوندن کونه تخریب و برباد ایدرلر .

توتون ایچمك هوسی نوع بنی بشره
اول درجه سرایت ایلمشدرکه ، بزده چو-
جقلر بیله دهاکوچوك یاشلرنده بیوکلری تقلید
ایدرك توتون ایچمکه یلتنیورلر . و برقاچ
سنه دنصکره ترکی مشکل و بلای عظیمه
کرفتار اولیورلر . توتون ایچمك یالکز
ارککلرمزه منحصر قالسه اکاده بیك تشکر
اولنور . قادینلر دخی بوخصوصده ارککلر-
مزکبی بربرینی تقلیددن کیرو قالمیورلر .
پدر ووالده‌لرندن قورقان چوجقلر

كيزلى محللرده ؛ وقورقيانلرى بى پروا اوكنه كلان محللرده توتون ايچمكه باشليه‌رق او وجود نازكترلرينى بر برلرينه مسابقت ايدرجه‌سنه ، تخريبه سعى ايديورلر ٠

٦

« بزده وممالك متمدنهٔ سائره‌ده توتون »
« استعمالنك منعى »

اوائلده اكثر حكومتلرده توتون ايچلمسى منع اولنمش وبوكا مغاير حالاتده بولنانلر حقنده ترتيب اولنان مجازات اعدام درجه‌سنه قدر تشديد اولنمش ايديسه‌ده ؛ هيچ بر فائده‌يى موجب اولمامشدر ٠

ازجمله انكلتره قراللرندن اولوب ادارهٔ ظالمانه‌سيله اهالى‌يى كندوسندن دلكير ايلمش اولان « ژاق استورات » ١٦٠٤ سنه‌سنده ملكنده توتون يتشديرلمسنى منع ايله توتون فدانلرينك كوكلرندن سوكيلوب آتلمسنى امر واعلان ايلمشيدى ٠

سكزنجى پاپا « اوربن » دخى انفيه چكنلرى معبددن طيشارى دفع وطرد ايدر ايدى ٠

استانبوله اوروپا امتعه‌سى كتورن اجنبيلرى ، هجرتك ١٠١٠ تاريخنده ايلك دفعه اوله‌رق توتون وانفيه‌يى شهرمزه ادخاله موفق اولديلر ٠ وهر بولندقلرى محلده بونلرك كرك صحت بدن وكرك كيفجه اولان منافع ومحسنات عديده‌سندن دم اوره‌رق اهالى‌يى توتون استعمالنه ترغيب وتشويق ايلديلر ٠ اول وقت اهاليمزك پك چوغى اجنبيلرك بو مثللو تشويقاتنه الدانه‌رق توتون ايچمكه وانفيه چكمكه باشلاديلر ٠ واز وقت صكره توتون دخى مكيفات سائره عدادينه داخل ايلدى ٠

توتون استعمالنك پاى تختمزده بوصورتده تعمم ايتمسى الك اول علمامزك نظر دقتينى جلب ايدرك مجامع آحاد ناس اولان محللرده وعلى الخصوص جوامع شريفه‌ده توتونك منع استعمالى حقنده اهالى‌يه وعظ ونصيحت اولنور ايدى ٠ فقط اوقوجه ترياكيلر بو مثللو ملايمانه وعظ ونصيحتلره اصلاح والهٔ سمع اعتبار ايلمزلر ايدى ٠

بونك اوزرينه كنج سلطان عثمان حضرتلرينك اواخر سلطنتلرينه مصادف اولان ١٠٣٠ ده توتون استعمالى برنجى دفعه اولمق اوزره شديداً منع اولندى ايسه‌ده مشار اليه حضرتلرينك شهادتلرندن صكره حكم ممنوعيت دخى كنديلكندن بر طرف اولدى ٠

مؤخراً ١٠٤٢ سنهٔ هجريه سنده فاتح بغداد سلطان مراد رابع حضرتلرى يوزلرجه كسانك قهوه‌خانه‌لرده طوپلشوب چبوقلرى دومانلته‌رق كندى خيالخانه‌لرنده تصور ايتدكلرى انواع افكار وآمال

مفسدتكارانه‌لرینی یكدیكر یله تعاطی ایدرك بیهوده اضاعهٔ اوقات ایلمكده اولدقلری واصل سمع همایونلری اولدقده توتون ایچلمسنك قطعیاً و شدیداً منعی فرمان بیوردیلر · بو شدتك تأثیریله توتون مبتلالری انفیه چكمكه باشلادیلر · (كه اووقت انفیه‌یه « برون اوتی » دخی دینلور ایدی) · كنج سلطان عثمان كبی ذات همایونلری دخی صیق صیق دوره‌چیقار وتوتون ایچرایكن یقالدیغنك یا برونی قطع و یا كندیسنی اعدام ایتدیرر ایدی · فقط او وقتك تریاكیلری بو ممنوعیت و بو شدت مجازاتدن اوركه‌رك توتون استعمالندن بسبتون فارغ اولدیلرمی ظن ایدرسكز ؟ · بالعكس توتون ایچنلرك مجازاتی تشدید ایدلدكجه اهالیده‌كی رغبت ده‌چوغالدی · نهایت توتون استعمالنك منعی هم خلاف عادت و همده محال اولدیغی اكلاشیله‌رق توتون مبتلالری برنجی دفعه اولمق اوزره رسمی بر نعمت مساعده‌یه نائل اولدیلر ·

حكم ممنوعیتك جاری اولدیغی زمانلرده كیزلی و ایزبه محللرده مخفیجه دفع ارزو و تسكین اشتها ایلمكه الشمش اولان او بزم قوجه تریاكی بابالر ، بوندنبویله راحت راحت توتون ایچمكه موفق اوله‌بیلدیلر ایسه‌ده بر مدت صكره بیچاره‌لر ینه ازعاج اولنمغه باشلادیلر ·

اشته سلطان محمود عدلینك زمان عدالتنه مصادف اولان ۱۲٤۱ تاریخنه قدر توتون ایچنلر گاه مظهر مساعده ، وگاه دوچار مجازات اولورلر ایدی · دور سلطان محمود خانك الك پارلاق موفقیت عظیمه‌سی اولان « وقعهٔ خیریه » تاریخنده ، بو صوكسز كشمكشه دخی بر نهایت و یرلمك اوزره توتون استعمالنه جواز قطعی و یرلدی ·

دولتلر بو صورتده ترتیب ایتدكلری مجازات شدیده‌ایله توتون استعمالنك اوكی النه‌میه‌جغنی اكلادقلرندن بعده توتون اوزرینه هر بری بر درلو آغیر رسملر طرح ایله واردات عمومیه‌لرینك برقسمنی بو یولده تدارك ایلمكی مجازات و ازعاجات مجوثه‌یه ترجیح ایلمشلردر ·

* * *



« الیوم ممالك متمدنهٔ اوروپاده توتوندن نه صورتده واردات اخذ واستیفا »
ـ قلنیور ؟ ـ

توتون دینلان نبات مضر حوایج ضروریه‌دن اولمیوب صرف مكیفاتدن معدود اولدیغندن اكثر دولتلر توتونی آغیر آغیر رسملر ایله مكلف قیله‌رق كندیلرینه بر منبع واردات تأمین ایتمك طرفنی التزام ایلمشلردر ·

ممالك عثمانيه‌ده توتونك زرعى سربست ايسه‌ده ، زراع دائمى صورتده اداره مأمورلرينك تحت نظارتلرنده درلر . ممالك اجنبيه‌يه كوندريليوبده داخلده قلان توتونلر مقدملرى دولت طرفندن بعض تحديداته ربط اولنمش اولان قابريقه‌لرده اعمال ؛ و پاكتلر درونده حفظ اولنمسى ، واوزرلرينه باندرول صارلمسى ، قاعده اتخاذ اولنمش ايديسه‌ده بوندن برقاچ آى مقدم بومثللو قابريقه‌لر دخى قپاديله‌رق ممالك عثمانيه‌ده توتون اعمالى مشترك المنفعه براجنبى رژى اداره‌سنه توديع واحاله اولنمشدر .

مذكور رژى اداره سنك اولا چيقارمش والآن چيقارمقده اولديغى توتونك مقدمكى قابريقه‌لرمزك توتونلرندن نفاستجه ادنى اولديغى قدر فيئاتجه غالى اولمسى ، اقدمجه اغز طاتيله ، ومناسب فيئات ايله توتون ايچمكه اليشمش اولان شهرمز اهاليسنك بردرجه‌يه قدر جانلرينى صيقمش وحتى بعضيلرى توتونى موقتاً .. ? ترك بيله ايتمشدر .

مقدمكى رژيده خزينهٔ جليله نك توتوندن ، الديغى واردات ٨٠ ميليون غروش ايدى . شمديكى رژينك خزينه‌يه تأمين ايتمش اولديغى واردات طبيعى مقدار مذكوردن دها زياده‌در .

سعادتلو احمدمدحت افندى حضرتلرينك ترجمان حقيقت واسطه‌سيله نشر اولنان بربند مخصوصلرى شمديكى رژى‌يه واصول انحصار دخانك محسناتنه دائر معلومات مفصله ويرديكندن بوراده تكرارندن صرف نظر اولندى .

انكلتره حكومتى توتون زرعنى قطعياً منع ايلمش و مملكتنه خارجدن كله‌جك توتونى اغير صورتده ادخالات رسميه ايله مكلف قيلمشدر .

فرانسزلر توتوندن هردولتدن زياده واردات آلورلر .

١٨١١ سنه سندن ١٨٦٠ تاريخ ميلاديسنه قدر فرانسه حكومتنك توتوندن المش اولديغى مجموع واردات ٥ ميليار فرانغه بالغ اولمشدركه ؛ بالجمله فرانسز شمندوفرلرينك قيمتى بيله مقدار مذكوره بالغ اوله‌مز .

فرانسه‌يه خارجدن توتون ادخالى ممنوع اولديغى كبى داخلده دخى ١٢ ده پارتماندن ماعدا محلده توتون زرع اولنه‌مز ومذكور ١٢ ده پارتمانلر زراعى دخى دائمى صورتده اداره مأمورلرينك تحت نظارتنده‌درلر .

فرانسه حكومتى بو ١٢ ده پارتمانك توتونلرينى فيئات مقرره‌سى اوزرينه زراعدن صاتون الەرق كندى قابريقه‌لرنده اعمال وكندى آدملرى واسطه‌سيله

فروخت ایدیور .

۱۸۷۸ سنهٔ میلادیه‌سنده فرانسه دولتی ۳۳ میلیون توتون صاته‌رق ۳۳۵ میلیون فرانق واردات حاصل ایلمشدر .

روسیه و ایتالیا کبی ممالك سائرهٔ اوروپاده دخی بروجه بالا انحصار دخان اصوللری بنه مماثل بر صورتده توتون فاحش رسملر ایله مکلف طوتلمش ایسه‌ده مقدملری اعدام درجه‌سنه قدر واردیرلمش اولان مجازات شدیده‌دن قورقیان توتون مبتلالرینك قیمه‌سی یکرمی غروشه اولان بر توتون ایچون التمش سکسان غروش ویرمکده اصلا تردد کوسترمیه‌جکلری طبیعیدر .

* * *

٨

« آوروپا تریاکیلرنده حق مسابقت »

توتونك الیوم اوروپاده نه درجه‌لرده تعمم ایتدیکنی آکلاتمق ایچون بوندن اون سنه مقدم یاپلمش اولان بر موازنه‌یی عرض ایده‌لم :

ملل سائرهٔ اوروپاده توتون ایچمك خصوصنده ایلك حق تفوقی قزانانلر بلچیقالیلردر .

بر بلچیقالی درت فرانسزك ایچدیکی توتونی ایچرمش کذلك اوچ فرانسزك ایچه بیلدیکی توتونی دخی بر المانیالی ایچرمش بر فرانسز دخی ایکی ایتالیالینك و یا بر روسیه‌لینك ایچدیکی قدر توتون دومانلنه بیلورمش .

اولوقت فرانسه‌ده اورته بر تریاکی حساب متوسط ایله سنوی ۵۱۱ غرام توتون صرف ایدر ایمش !

بو موازنه‌دن اکلاشلدیغنه کوره توتون ایچمکلکده بلچیقالیلر المانیالیلره والمانیالیلر فرانسزلره وفرانسزلر ایتالیالیلره وایتالیالیلر دخی روسیه‌لیلره تفوق ایدیورلر .

—٥—

فنیه

(ذبحه)

ـ قوش پالازی ـ

عربجه‌ده «ذبحه» وترکجه‌ده « قوش پالازی » دینیلن مرض اولاد آدمی انظار عالمدن محو ونابود ایدن امراض مهلکه‌دن بریدر .

اولادنده و یاخود احباب واقرباسی اولادیو احفادنده « قوش پالازی » نك وقوعیله بر قاچ کون ظرفنده و بلکه ده بر قاچ ساعت مرورنده والدینك مردمك چشم سعادتی اولان اویاورو جغك پك نازك بعض چیچکلر کبی صولوب محو اولد . یغنی کورنلر بو منحوس مرضك اسمنی ایشیدر ایشتمز الك دهشتلی بر آفت سماویه نك

وقوعی خبر و یریلیور مشجه‌سنه تویلری اور پره‌رك جناب حقدن استعانه ایدرلر .

ذبحه حقیقةً نه دهشتلی بر مرضدر ! تصور ایدیکزکه کوزکزك اوکنده درت بش یاشـنده ملکلر کبی معصوم، قوزیلر کبی سـو یملی، کللر کبی تروتازه بر یاور یجق کز ینیور . صاچلری یا کوزلری ینك اوزرینه طوغری قیوریق قیوریق، لوله لوله اوله‌رق دوکولمش و یاخود دوزجه کسـدیرلمش اولدیغی حالده سمور کبی پارل پارل پارلقده بولنمش . آلتلی اوسـتلی ایکی صره اوزون و منتظم کیر پکارله مزین طـاتلی باقشـلی کوزلر پارل پارل پارلیـور . طو پارلقجه باشـنك طومبوجه یناقلری آتشـین بررنك کسب ایتمش . مینی مینی اللر یله کاه کدینك قو یروغنی چکیور . کاه طو پنی هوایه آتوب ینه طوتمغه چبالایور . کاه صندا. لیه‌لردن برینی ترامو ای یاپمش سوروکلیور . برطرفـدن ده اهتزازلی صداسـیله واپور دودوکی اوتدیر یور . بو یله بر چوجغی چکوب سومه‌مك، آغوشه آلوب ده سینه کزك اوزرنده صیقشدرمامق، عادتا پرجه‌سـنه شاپر شاپر او پمه‌مك ممکنمیدر ؟ یاوالده‌سی یا باباسی ایچون بو یله بر یاوروجغزه مالك اولدقلری ایچون افتخـار ایتدکجه ایتمه‌مك قابلمیدر ؟

ایشته بیکلرجه و بلکـه میلیونلرجه بو یله بر منبع تسلیت، بر خزینهٔ سعادت اولان آنا بابا یاورولری ینك مرغ روحلری ینی قوش پالازی بر عقاب بلا کبی پنجهٔ غدر. ینه آله‌رق جهـان واحسرتانك اوج بالا. سنه پرواز ایتدیرمش و ایتدیرمکده بولنمش ایدی .

فـقط اناره بابالره مژده‌لر مژده‌سی که « ترقی » دیدیکمز صیاد محاسن نقاد اخیراً بو عقـاب بلانك پنجـه‌سنی ده محو و بر باد ایتمکه موفق اولمشدر .

بو موفقیته هـانکی بر داهینـك مظهر اولدیغنی و نه‌دن عبارت بولندیغنی سویلمز. دن اول ذبحه حقنـده براز دها ایضاحات و یره‌لم :

ذبحـه منحصراً بوغازه عارض اولان نوعما پر التهابدن عبارت ایسه‌ده بین الاطبـا مرضك سـائر امراض حلقومیه‌دن فرق وتمییزی، مجـاریٔ هوائیه‌یی استیلا ایدوب مرضـك صو لتی اثنـاسنده تولـد ایدن کوچك کوچك انجـه دری پارچه‌لری ینك مشاهده‌سنه متوقفدر . بوغاز شیشر ایسه. ده‌ه بوشیشکنلك اوراده بولنان عقد لنفائیه دینیلن بزلرك التهابندن ایلری کلیر .

بو خبیث مرض دهشت و شـدتده برنجی درجـه‌ده‌کی مرضـلر صره‌سـنده بولنمقله اکتفا اینسه‌ایدی نه‌ایسه نه ایدی . بونك دهشت وشدتنی برقاتدها تزیید ایدن

بر مخاطرهٔ عظمی واردرکه اوده سرایت ماده‌سیدر . ذبحه همان علی العموم موت ایله ختامپذیر اولور . ارتق بوقدر ایضاحات اوزرینه ذبحه‌نك دها زیاده اوصافندن ، شدتندن بحث ایتمکه حاجت یوقدر .

شمدی بو یله مهلك بر خسته‌لغه بولنان چاره‌دن بحث ایده‌لم :

دەلتیل نام طبیب ذو فنون مجاری هوائیه‌یی استیلا ایدن دری پارچه‌لرینك قطران و عطر ترەمنتی توتسو وسیله محو اولدیغنی کشف ایتمش و بو سایه‌ده عادتا حیاتندن نومیداولنان یاوروجقلرك قورتیله‌جغنه بالطبع حکم اولنمشدر .

علاج اوله‌رق خسته چوجغك بولندیغی اوطه‌ده قطران وترەمنتی یاقق کافیدر . فقط توتسودن حاصل اوله‌جق دومان اوطه‌ده بولنانلری مضطرب ایتمیه‌جك ومع هذا بر برلرندن براز اوزاقده بولنانلر یکدیکر ینی پك قولای فرق ایلیه‌جك قدر کثیف اولملیدر .

براز تنفسدن صکره بوغازك ایچنده بولنان اینجه‌در یلر آیریله‌رق اوکسوروك وتوکروك ایله خارجه مندفع اولورلر . بواثناده چیقان توکروك نظر دقتدن کچیریلور ایسه ایچنده بولنان دریلرك حالا اریبوب غائب اولمدقلری مشاهده اولنور .

دوقتور دەلتیل بو تداوی ایله برابر خسته‌نك بوغازینی قوآ لتار وکرچ صویی ایله یقار . بو صورتله خسته ایکی اوچ کون ظرفنده کاملاً برؤ وعافیت کسب ایدوب شفایاب اولور . بالاده سویلدیکمز قطران وترەمنتی توتسوسی یالکز خسته‌یه شفابخش اولمیوب یانده بولنانلری ده سرایت مخاطره‌سندن حمایه ایدر .

موسیو قاده غاسیقور طرفندن دوقتور دەلتیل نامنه اوله‌رق اجرا اولنان تجربه نتایج مشروحه‌یی ارائه ایلمشدر . شو کشف جلیلك اجراسی سهولتلی واوجوز اولمسنه باقیله‌رق بر معجزه کبی تلقی اولنمق لازم کلیرکن مع التأسف پارس جمعیت طبیه‌سی اعضاسنی کاملاً اقناع ایده‌مامشدر .

موسیو غاسیقور اجرا ایتدیکی تجربه ده بعض نتایج مثمره کورلمش ایسه‌ده ینه برقاچ تجربه‌یه دها محل اولدیغنی تصدیق ایتمشدر .

مومی الیه موسیو دەلتیلك ایتدیکی کشفك بیوکلکنی اعتراف ایتمکله برابر فنك مقتضیاتنجه براز دها اصلاحنی تکلیف ایتمشدر .

موسیو فده‌ءول دخی جدی ومکمل بر صورتله تجربه اولنمسنی اخطار ایلمشدر .

کشف مذکورك تطبیقاتنه گلنجه قوش

بالازينه كرفتار اولان طاووقلرك كومسنده
قطران وتره منتى اشعال اولنه رق تونسى
و يرلمش و فى الحقيقه بر نتيجهٔ حسنه بخش
ايلمشدر .

اولنان تجربه لرك جمله سى ازچوق
منافعى داعى اولديغى و كرچه مستثنا
اوله رق بعض خسته لره فائده بخش اوله-
مديغى ده مشاهده اولنمش ايسه ده بو يله مهم
كشفلرك اويله بر ايكى تجربه و بر قاچ
كشينك سوزلريله كوشهٔ نسيانه آتيلمه-
جغندن اميز . هرشى بادئ امرده البته
بعض نواقصدن برى اوله مز . موسيو
ده لتيل كبى عالم انسانيت ومدنيته نيك نام
براقه جق بر صاحب فنك كشفنده نظر
دقتى جالب اوله جق بر فنالق اولمدقدن
صكره البته يقينده اساسلى بر نتيجه يه
موفق اولنه جغى بديهيدر .

رضا

—٥—

« تنقيدات رياضيه »

رفيقمز طريق غزته سنك علوم رياضيه
منقدى خاور مجموعه سنده فضانك عدم
تناهيسنى اثبات ايچون ايراد اولنان برهان
سلمى ايله برهان تطبيقى يه قارشو بعض
ارباب فنك اعتراضلر ينه مقابل يازمقده
اولديغى تنقيداتى بتوردى .

ارباب مطالعه يه معلومدر كه منقد بك
افندى طريقك ٧٨ نومرولى نسخه سنده
بر تنقيد درج ايتديرملرى اوزر ينه بو
تنقيده كى مراملرى اكلاشيله مديغندن
ذات معارفسماتلرى بعض استيضاحاتله
حقيقت مطلوبه يى ميدانه چيقارمق ايچون
غزته خانه مزه دعوت اولنمشلر ايسه ده ٨٢
نومرولى طريق غزته سنه درج ايتدير-
دكلرى ورقه ده « فى الواقع موضوع بحث
اولان مسئله حكمت رياضيه نك اك دقيق
مسئله لرندن بولنديغندن تفصيلات مكمله يه
محتاج » اولديغى بيانيله « بو بابده تتبع
و توسيع مطالعه ايله الدن كلان خدمتى
ممكن اولديغى مرتبه مكمليجه ايفا ايده بيلك
وعلى الخصوص برخيلى مقدمات ومعلوماته
محتاج اولان بوكبى مسائل دقيقه نك تفهيمنى
تسهيل ايده جك طريقى بولمق ايچون مذكور
زيارت حقنى بنده محافظه ايتمك اوزره
اوچ درت كون مساعده تمنى » ايتمشلر
ايدى .

منقد بك افندى حضرتلرينك شو
افاده لرى بزجه تماميله مردانه وحقيقت
جو يانه برافاده اولمق اوزره تلقى قلنديغى
حالده سوزلرنده جديت واهميت بوله مديغمز
بعض كسه لر « مادام كه مسئله حكمت
رياضيه نك اك دقيق مسئله لرندن اولوب
تتبع وتوسيع مطالعه يه محتاجدر عجبا منقد
بك افندى ايلك تنقيدلرينى بويله بر تتبع

وتوسیع مطالعه ایله می یازمشلر؟ اویله ایسه ایضاح مرام ایچون یکیدن اوچ درت کون تتبع وتوسیع مطالعه یه نه دن محتاج اولیورلر مش ؟ ایلك یازدقلری یاکلشمیدر ؟ صکره کی می صحیح اوله جق؟ » بوللو تفوهاته قالقشدیلر ایسه ده بزجه بویله صوغوق ظرافتلرك هیچ حکمی اوله میه جغندن اصلاحواله سمع تصدیق ایدلمدی .

(بین القوسین درمیان ایده لم که : منتقد بك افندی بشقه لرینك اوله رق حکایه ایلدیکمز اعتراضات و مطالعاتی دخی احد مدحته عزو و اسناد ایلمکده بولنه رق حتی اصل مسئله ده دخی بومثللو اسناداتده بولنیورلر . انلر یری کلدکجه ایضاح اولنه جق ایسه ده شمدی یاوه کویانك نقل ایلدیکمز سوزلر. بنی ده بزه اسناد بیوره بیلملری محتمل اولمغله بوحقسزلغی ترویج بیورمامالیدرلر .)

الحاصل منتقد بك افندی حضرتلرینك ایستدکاری اوچ درت کون مساعده سنی زونه ابلاغ اولندقدن صکره طریقی عزیمه سنده تنقیدات مفصله لری کورونمکه باشلادی .

شو بحث بزم معلوماتمزله متناسب اولمدیغندنمیدر ؟ نه در ؟ بحثده مرام حقیقی بزه ا کلاتمه بیلمك کوج اولدیغنی مع التأسف بردها اعتراف ایتمکه مجبور اولیورز . واقعا بزم کبی بو بحثده عاند اولان مقدماتده بیله عجزی درکار بولنان مبتدیلر ایله بحث اولنه میه جغی حقنده منقد بك افندینك مطالعه ورأیلری پك طوغری ایسه ده کمال کرم معارفپرور یلری اقتضاسنجه طریقتك سکز اون نسخه سنی بزه ایضاحات ویرمك ایچون طولدیرمق زحمتنه قاتلانمش اولدقلرندن تفهیم مرامه موفق اولدقلری صورتده بزی الك صادق و توجهلرینه لایق تلمیذلرندن عد ایده بیله جکلری تأمیناتیله کرك ایلك تنقیدلرندن وکرك صکره کی ایضاحات متتابعه لرندن حصوله کلان بعض مشکلات و شبهاتمزی عرضه مساعده لرینی تمنی ایلرز .

* *
*

مشکلات وشبهات عاجزانه مزی کوزلجه تفهیمه مدار اولمق ایچون بوراده بحثی برکره جك دها خلاصه ایده لم :

فضیلتلو خواجه م محمود حامد افندی حضرتلری خاورك اوچنجی نسخه سنده مباحث کلامیه دن برنجی مبحثی درج بیورمشلر ایدی . بو مبحثده مقصد فضلانك تناهی بیسنی اثباتدن عبارت ایدی . او مقصدی حاصل ایتمك ایچون دخی برهان سلمی ایله برهان تطبیقی ذکر ایتمشلر ایدی . بر مخفلده بو ایکی برهانك مقصدی اثباته عدم کفایه سندن بحث اولنه رق اولبابده بومحرر عاجزك دخی رأیی صورملریله برهان

تطبیقی ایله برهـان سلمی برر اشکال هندسیه
ایله تصور ایدلندقلری وحالبوکه اشبو فضا
مسئله‌سی بر مهندسك اوجه بیله‌جکی شیلر-
دن اولمامغله بو مسئله‌یی متافزیق ایله حل
ایتمك طریقی بر طریق اسلم اوله‌جغی وانك
ایچـون دخی خواجـه حضرتلرینـك
« بو عالمك وراسنده نه قـدر چوق عوالم
و یانه قدر اوزون برفضا بولنسه الك صکره
بونلرك ده بر عـدم صرفه منتهی اولـملری
ضروریدر » سـوزلری کافی اولـدیغی
بیـانیله « فضـانك حـدودینی بزم
عقـل قاصرمزه قبـول ایتـدیره بیلـمك
محالدر . فضا بتون عقول بشریه‌یی جمع
ایدرك مجموعندن عقل واحد چیقارسـه‌لر
انك دخی احاطه‌سندن خارج قاله‌جق قدر
واسعدر . بو وسعت ایسه حضرت خالقك
قدرت وعظمتنی اکسیلتمکه دکل چوغالتمغه
مدار اولور . بر فضای محدود و معینك
خالقیتنه نسـبتله بر فضای غـیر محـدود
وغیرمتناهینك خالق اولمق متعبدینی لجهٔ
حیرتك دهـا زیاده اعماقنه غرق ایلر »
دیمش ایدك .

ایشـته اسـاس بحث بوندن عبارت
اولوب شمدی منقد بك افندی حضرتلرینك
بو بحثی نه صورتده تنقید بیـوردقلرینه
عطف نظر ایلیه‌لم :

اولا برهان سلمی ایله برهان تطبیقینك
تناهیٔ فضایی اثباته کافی اوله‌مدیغی دعوی
ایدنلر بو بحثك کتب کلامیـه‌دن صورت
اقتباسی موافق اولدیغنی اعتراف ایتملریله
منقدبك افندینك ایلك تنقید اعتراضکارانه‌سی
بو نقطه اوزرنده واقع اولمشدر . حتی شو
مطـالعه‌یی سرد ایدن کـو یا بو محرر عاجز
ایمش کبی سرزنشکارانه تنقیدات هپ طرفمزه
ارجاع اولنمشـدر ! .... کنـدیلرنجه
« اصل جای تأسف اولان نقطه بو نقطه
ایمش ! زیرا کرك برهـان تطبیقی وکرك
برهـان سلمینك تصوری صره‌سـنده هر
نصلسه محمود حامد افنـدی حضرتلرینك
قلملرندن صـادر اولوب تکرر دخی ایدن بر
سهو جزؤ ینك موجب اولدیغی خطـای
کلی مجرد « صورت اقتبـاس موافقدر »
دیمکله متکلمین کرامه اسناد اولنمش اولیور
ایمش »

محمود حامد افندی حضرتلرینك بو
سهو عظیملری ایسـه « فضا » دیمیـوب
« بعد » دیمك لازم کلور ایکن « فضـا »
دیملرندن عبارت ایمش . «صورت اقتباس
موافقـدر » دینلرك بوسـهوی متکلمین
کرام حضراتنه اسناد ایتمك ایسه او قدر
بیوك برشی ایمش که بوکا خواجه حضر-
تلری بیله قائل اولمیه‌جقلرنده شبهه یوق ایکن
احمد مدحت افنـدی صورت اقتباسی بیله

تحقیقه موفق اوله‌مدقلری حالده بوندن لازم
کلان خطـایی متکلمین حضراتنه اسـناد
ایدی و یرمش اولیورلر ایمش !

کوردیکزمی بر کره‌عزو واسناد دنیلان
شی نصل اولیورمش ؟

بز « فضای غیر متناهی مسئله‌سـنك
نزد عاجزانه‌مزده بالکلیه بشقه بر نقطه‌دن
تلقی ایدلدیکی ایچون ایراد اولنـان سؤاله
جواب شافی ویره‌بیلـکدن عاجز » قالدیغمزی
قید وتعیین ایلدیکمز حالده بزه بو اسنادی
ایتمکه منتقد حضرتلری نك انصـافلری عجبا
نصل قائل اوله‌بیلمشدر ؟ برهانلرك اقتباسی
طوغری اولدیغنی حکم ایدنلر بشـقه‌لری
اولدقلری حالده بو بحثی احمد مدحته اسناد
ایچون مطلقـا محرر عاجزك عالم تحریردن
فقـدان وجودینی آرزو ایدنلردن بولنمـق
لازم کلور ایسه‌ده منتقد بك افندی حضر-
تلری کبی معـارفه اوقدر طرفکیر اولنلرده
بو یله برغیرت دخی تصور اولنه‌میه‌جغندن
بز بوحالی غفلتلرینه حمل ایتلمشیدك .

ایمدی صورت تنقیدلرینی اکلایه‌میه-
رق کنـدیلریله ملاقات آرزوسـنه بزی
مجبور ایلیان مشـکلات وشبهه‌نك ایشـته
برنجیسی بو ایدی . مکر بو شبهه‌ده حقمز
دخی وار ایمش یا ! زیرا منتقد بك افنـدی
خواجه حضرتلرینه « فضـا برینه بعد
ذکر ایتمش خطـا ایتمش » دیدکلری حالده
حضرت خواجه هیچ خطا ایتمامشـلر .
برهان تطبیقی ایله سلمینك طوغری اقتباس
ایدلمش اولملرینی متکلمین حضراتنه تحقیر
عد ایدرك یاکلش اقتباس ایدلمش بولنملرینی
درمیان ایلدکلری حالـده بوتنقیدلری دخی
طـوغری دکل ایمش . حتی متکلمـین
حضراتنه سهو اسـنادینی معاذالله تعـالی
کفر درجه‌سنده‌مدهش کوروب کوسترمك
ایسـتدکلری حالـده اوده طوغری دکل
ایمش . باقکز مؤخراً خواجه محمود حامد
افندی حضرتلری ترجمان حقیقته کوندر-
دکاری جوابنامه‌سنده نه‌دیورلر !

بیور یورلرکه :

« منتقد مشار الیه فضانك بعددن بشقه برشی
اولمدیغنی وفضایه بعد اطلاق اولنمدیغنی هانکی کتا-
بده کوردیکنی بیـلهم . کتب کلامیده تصریح او-
لندیغی وجهله‌فضا دخی بر بعد مخصوصدن عبارت
اولوب تناهیسـنی اثبات ایدن برهان سلمی و برهان
تطبیق و برهان مسـامته و برهان موازاة فضانك
تناهیسنی مثبت اولـمق لازم کلیر . بناءً علیه کتب
کلامیده فضای غیر متناهینك ابطالنه دائر آیریجه
بر بحث اولمیـوب ذکر اولنان برهانـلرك جمله‌سی
ابعادك تناهیسنی اثبات اوزرینه اقامه اولنمشدر .

کذلك خواجـه افندی حضـرتلری
بقیهٔ کلامنده بیورمشلردرکه :

« همده منتقد مشار الیهك برهان سلمی ایله
تطبیقی نك ادعا اولنان فضای غیر متناهیده جریانی

منع ایدن نه‌در ؟ وارباب فن کلامدن بونی
مصرح کیمدر؟ دینلسه بیلم که نه یولده مدافعه
ایدر .

حضرت خواجه دها اشاغیده
دیمشدرکه :

« مدحت افندینك بیوردقلری کبی (که بز
دکل ایدك) برهانلرك صورت اقتباسلرنده‌کی موا-
فقتی انکاره مجال یوق ایسه‌ده .....»

کذلك بیورمشلردرکه :

« برهان تطبیق ایله برهان سلمی وسائر برا-
هینه وارد اولان اعتراضلر و بو اعتراضلره‌ویریلان
جوابلر کتب کلامیه‌نك مفصلاتنده محرردر . بوندن
اکلاشلدیغنه کوره برهان سلمی وتطبیقیه اعتراض
ممنوع دکلدر . حق اظهار مقصدیله ایدیلان بر
اعتراضدن متکلمینه اسناد خطا لازم کلدیکی کبی
مادام که او اعتراض مدفوعدر انلره برشین جزوی
بیله لاحق اولمز »

حضرت خواجهٔ فاضلك شو افاده‌لری
ایلك شبهات ومشکلاتمزی حله کافی اولد-
قلری ایچون بونلرك تکرار حلی زحمتنه
منقد بك افندی‌یی دوچار ایتمیه‌جکز .

*
* *

ثانیاً منقد بك افندینك ایلك تنقید-
لرندن حاصل اولان بر مشکل وشبهه‌مز
دخی شو فقره‌لری اوزرینه ایدی :

« فنانك عدم تناهیسندن بقا لازم کلمز .
حتی قدم وبقایه قائل اولان حکمانك غیر متناهی‌یی
رد ایتمك غیرتنده جمله‌سندن ایلری‌یه کیتمش اولد-
قلری اربابنه معلومدر . وعالمك بقاسندن وجود
واجبك اثباتنك امکانسزلغی لازم کله‌جکنه قائل
اولان‌ده یوقدر . ایشته ینه او قدم و بقایه‌قائل
اولان حکما غیر متناهی‌یی رد ایدرك سلسلهٔ اسبا-
بك انقطاعی لازم کله‌جکنی و بو یله‌جه مسبب‌الاسباب
اولان ذات واجب الوجودی اثبات ایلشلردر »

کمال عجزمزله اعتراف ایلرزکه بز بو
سوزلردن هیچ برشی اکلایه مدقدن بشقه
ذهنمز برطاقم مشکلات و شبهات ایچنده
قالمشدر . بزم اوکرندیکمزه کوره « بقا »
دیمك کندیسی ایچون زوال و فنا اولمیان
برشیدر . عجبا فنا غیر متناهی اولورسه
بوندن بقا نصل لازم کلمز که عدم تناهی
ازلیتی موجب اولوب ازلیت ایچون دخی
ابدیت ضروریدر . علم الهی کبی که کندیسی
غیر متناهی اولوب ازلیت وابدیت دخی شان
عالیسندندر . هله منقد حضرتلرینك قدم
و بقایه قائل اولان حکمانك غیر متناهی‌یی
رد ایتمك غیرتنده جمله‌سندن ایلرو یه کیتد-
کلرینی خبر ویرمشلری دها زیاده استغرا-
بمزی موجب اولدی . بو حکمانك کیملر
اولدقلرینی وهانکی اثرلرنده شو غیر متنا-
هی‌یی ردده جمله‌سندن ایلرو یه کیتدکلرینی
تصریح بیوررلر ایسه بزی کندیلرینه
جداً منتدار ایتمش اولورلر . « عالمك بقا-
سندن وجود واجبك اثباتنك امکانسزلغی
لازم کله‌جکنه قائل اولان‌ده یوقدر »
سوزینك صوك کله‌لری بزی بك زیاده
سویندیرمشدر . زیرا بو امکانسزلغك

لزومنه قائل اولمامغه چالشـانلرك بر ايسى دخى بو حقير كم بضاعه ايسـه ده سائرلرى كبيلر اولديغى يعنى بو فكر مؤمنانه ده كيمه تابع بولنديغمى منقد حضرتلرى خبر و يرلر ايسه ارشادمه عنايت بيورمش اولورلر .

بزم شمدى يه قـدر اوقوديغمزه كوره قـدم و بقايه قائل اولان حكما غير متنـاهى يى رد ايتمك شويله طورسون وسلسلهٔ اسبابك انقطـاعى لازم كله جكنى دوشـونه رك بو يله جه مسـبب الاسـباب اولان ذات واجب الوجودى اثبات ايليـه جكلرى ده برطرفه قالسون بونلر قديم و باقى يعنى ازلى وابدى عد ايلدكلرى عالمك بر خالقه بر مسببه افتقارينى بيله انكار ايدرلر! بناء عليه بونلر مياننده او فكر صحيح او ايمان كامل هانكيسنده ايسه اخبارينى منقد حضرتلرندن تكرار اسـترحام ايدرز . زيرا ايضـاحات اخيره سـنده دخى بوكا دائر وضوح كافى يوقدر .

*
* *

ثالثا ــ منقـد بك افنـدى حضرتلرى خواجه محمود حامد افنـدى حضرتلرينك « مسئلهٔ كلاميـه » اولمق اوزره ايراد ايلدكلرى غير متناهى بحثنى متافزيقه نقل ايله بحثك متـافزيقجه طوغرى اولـديغنى قبـول ايدشمزى دخى بكنمه ميور . حتى بحثك متافزيقـه توافق ويا عـدم توافق كنديلرينه لازم دكل ايسه ده ايستر ايسه لك اوراده ده بو مسـئله دن بحث ايده جكلرينى بيان بيوريورلر .

بزم كبى هنوز مقدماتده كزينان عجزه ايچون شو ده بر مشكلات وشبهات نقطه سى اوله مزمى ؟ فضا بحثى بر مسئلهٔ متافزيقيه اوله مز ايسه بزمله بو مسئله دن اوراده دخى نصـل بحث ايديله بيله جكدر ؟ اوله بيلور ايسـه محمود حامد افنـدى حضرتلرينك بحثلرينى متافزيقه موافق كورديكمزدن طولايى نه دن معاتب اوليورز ؟

دها زياده مشكلات وشبهاتمزى موجب اولمق ايچون برقاچ سطر اشـاغيده كويا بزم ديديكمز وجهله « بر عالم طبيعى و يا رياضينك غير متناهى يى قبولى ترجيح ايتمسى وفقط غير متناهينك ردى متافزيق اربابنك افكا رينه تماميله موافق اولمسى خصوصنك صحيح اولديغنى وغير متناهى يى قبول ايدنلرى طبيعيون و رياضيوندن زياده متافزيسينلر اره سنده ارامق لازم كلديكنى درميان بيوريورلر .

بر عالم طبيعى و ياخود رياضينك غير متناهى يى قبولى ترجيح ايتمسنى وغير متنا هينك ردى متافزيق اربابنـك افكارينـه تماميله موافق اولمسنى بز نره ده تفوه ايلد يكمزى بيله ميورز . بو يله بر تفوهـه فن مساعد اولمديغى جهتله شو غفلته دوچار اوليشمز صحيح ايسه كوره لم ديه فضا حقنده كى

بنده‌مزه تكرار مراجعت ايلدك . يته كوره‌مدك .

اربابنه و « كتب رياضيه منقدى » امضاسندن آكلاشلديغى اوزره هركسدن زياده منقد بك افندى يه معلوم اولمق لازم كلوركه علماى رياضيه ميانده بر مسئله هيچ بر وقتده ايكى اوچ احتمال كوستروب‌ده علماى مشاراليهم دخى احتمالات مذكوره‌دن بريسنى ترجيحده بولنه‌مز . « ايكى كره ايكى درت ايدر . درت ايكى يه مساواة منقسمدر » كبى دعوالر مسائل رياضيه‌دندركه بونلره اعتراض بونلرى تنقيد اصلا ممكن اوله‌مز . طبيعيات دخى بويله « پوزيتيف » يعنى مثبتدرلر . بر فزيقى پيشكاه تدقيقنده بولنان جسمك خواص فزيقيه‌سندن عينيله بر رياضى قدر قطعى اوله‌رق بحث ايدوب اويله ترجيحلره فلانلره لزوم قالمز . بو سببه مبنيدركه فضا بتدنده « فضا متناهيميدر ؟ غير متناهيميدر ؟ » سؤالنه بر مهندس ايله بر فزيقينك جواب ويره‌ميه‌جكلرينى وحتى بر منجم بيله فضادن يالكز كندى علم وفكر منجمانه‌سنك واصل اولديغى حدوده قدر بحث ايده‌بيلوب آندن اوته‌يه كيده‌ميه‌جكنى سويلمش ايدك . بزم سوزمز ايله منقد بك افنديك اسنادى اره‌سنده نه قدر فرق اولديغنه دقت بيوريليورمى؟ برمتافزيقى يه كلنجه : بز محمود حامد افندى حضرتلرينك « بو عالمك وراسنده نه قدر چوق عوالم و يانه قدر اوزون بر فضا بولنسه الك صكره بونلرك‌ده بر عدم صرفه منتهى اولملرى ضرور يدر » سوزى ايچون « متافزيقه تماميله موافق بر حكم ويرمشلردر » ديمش ايدك . يوقسه « غير متناهينك ردى متافزيقيونك افكارينه تماميله موافقدر » سوزينى هيچ بر يرده سويلمامشزدركه حتى منقد بك افندى حضرتلرى بونك صحيح اولمديغنى اثبات بيوره‌رق هوسكارى اولدقلرى شرف غلبه‌يى قازانه‌بيلسونلر . او شرفى انشاالله بشقه جهتلرده قازانه‌بيلورلر .

بز بو مسئله‌ده كرك رياضيون وكرك طبيعيون ومتافزيقيون ايچون سويلمش اولديغمز سوزلرك هنوز خطاسنى كوره‌مديكمزدن منقد بك افندى بو بابده خطامزى اثبات بيورنجه‌يه قدر انلرك صحتنى اعتقادده دوام ايده‌جكز .

*
* *

ايشته منقد بك افندى حضرتلرينك ايلك تنقيدلرنده شو يولده حصوله كلان شبهات ومشكلات شاكردانه‌مز اوزرينه لطفاً كنديلرندن برملاقات استدعا ايدرك اكا جواباً اوچ درت كون تبعدن صكره دها زياده ايضاحات اعطا بيوره‌جقلرينى اعلان ايتملريله ايضاحات مذكوره‌نك دفع

شبهاتمزه مدار اوله جغی امیدیله سو یمش ایکن انتظار کرده مز اولان ایضاحات دخی میدانه چیقدیغی حالده ینه مأیوس قالمش اولدیغمزه تأسفلر ایلرز ۰

منقد بك افندی ایضاحات اخیره سنده بحثی صورت اصلیه سندن بالکلیه خارجه چیقاره رق ریاضیه فزیق متافزیق تئودیسه وسائره یه سوق خامه ایلدکدن فضله ویقتور هوغونك رومانلرینه واخلاق عالیهٔ اسلامیه یه قدر دخی تمدید بحث ایتمش وبو تفصیلاتیله ذهنمزی برقاتدها قارشدیرمشدر ۰

اساس بحث « برهان سلمی و برهان تطبیق ایله تناهیٔ فضانک اثبات قابل اولوب اوله میه جغی » تعیندن عبارت ایکن بو بابده لازم کلان ایضاحاتی و یرمیوب ده سوزی اوقدر طولاشدیرمغه نه دن لزوم اولدیغنی بردرلو اکلایه مدق ۰ مع هذا بحث معلومز نقطهٔ نظرنجه بو تفصیلاتدن نه قدر استفاده ممکن اوله بیله جکنی اراشدیرمق غیرتندن دخی کندیمزی کیرو اله مدق ۰

ایشته بو سعیمزك نتیجه سنی ده عرض ایده لم :

*
* *

مابعدی وار

—o—

فقرهٔ مخیله

(غریب بر معاشقه)

ـ مألی فرانسزجه دن التمشدر ـ

انجیلتزده پارسه کیتمیلر بولنسه دخی شهر مذکورك شعشعه لی ومکلف تیاترولرینك اوصافنی کتابلرده ، غزته لرده کورمش اولانلر نادر دکلدر ۰ ایشته شو شعشعه لی ومکلف تیاترولردن بریسنده ایدی که هرکیجه صحنهٔ تماشایه غریب القیافه بر صو یتاری چیقه رق اجرا ایلدیکی شاقلابانلقلرله بیکلرجه ارباب تماشانی فوق العاده کولدیروب اکلندیرمکده ایدی ۰ صو یتارینك شهرتی پارسده دیللرده دائر واضحوکه کارانه حرکتی بین الخلق مثل سائر اولمش اولمغه باشلادیغندن تیاترو هر کیجه ایکنه آتیلسه یره دوشمیه جك درجه ده سیرجیلرله مالامال اولمقده وصو یتارینك جاذبهٔ موفقیتی کیتدکجه خلقی کندیسنه مفتون ایلمکده ایدی ۰

بو بیکلرجه ارباب تماشا آراسنده غایت نازنین برشوخ لطافت قرین دخی بولنیوردی که هرکیجه علی الدوام تیاترو یه کلدرك الك اوکده کی صفده طوتمش اولدیغی قولتوقده اوطوروب صو یتارینك اطوار واوضاع ضحك آمیزینه قارشو کلرکبی خندان ومرقومه هرکیجه بر بشقه صورتده حیران اولوردی ۰

صره‌سی کلسـه بر قادینك برطـاتلی ابتسامنه انسـان فدای جان وجهانی کوزه آلدیرمقدن کری طورمز سه‌ده صو یتاری ارباب تماشا میاننـده بیکارجه نازنینـان زنانك دخی خنده‌ٔ روح‌بخشاسنی قازانمق شرفنه نائل اولمقده بولنمش اولدیغندن آرتق او یله بر قادینك و یاخـود برقزك تبسمنه عطف نظر دقت ایده‌میه جکـدر دیورسـکز او یله‌می ؟

بو یله برسوز قانون عشقك یالکز مقد- ماتنی کورمش اولانلر نظرنده بیله مستبعددر . فی‌الحقیقه صحنهٔ تماشاده بولنان صو یتار- ینك حرکات و اوضاعنـده‌ده شو یله خفیف بر نظر دقت عطف ایدلمش اولسـه‌یدی مرقومك بو بیکارجه سیرجیلر میانـنده الك زیاده کیمك جذبه‌دار عشـق وهانکی نور ابتسامك کندیسنك مدار شوقی اولـدیغی پك قولای اکلاشیله بیلیرایدی .

صو یتـاری یوقاریده وصف ایدیلن نازنینك اوکنه کلویده قزك ذوق‌وشـو- قندن غرقهٔ نور ابتسام اولدیغنی کوردکجه کندیسنده‌ده برشوق دیکر الویرەرك اوقدر تحفلقـلر اجرا ایلر ایدی‌که ارباب تماشـا کوله کوله بیهوش اوله‌جـق برحاله کلیر ایدی .

نه ؟ صو یتاری ، افندی بر انکلـیز کوزلی کبی لپسقه صاچلی ، مائی کوزلی ، نور سحر قدر شـوق افزا اولان بوماد- موازل حقنده‌قلبنده بر حس محبتمی‌طو یا یور دیه‌جکسـکز ؟ بز بوراسنی هنوز کسـد- ره‌میز . فقط مادموازلك صو یتـاری‌یه و یااوضاع وحرکات ضحك آمیزینه‌اولان مفتونیتی پك فوق‌العـاده اولمیـدرکه هیچ بر کیجه اولـدیغی یردن آیرلمیور ایدی . بلکه‌ده کوکلی‌صو یتاری‌یه منجذب‌ایدی . بوراسی‌ده بزجه مجهولدر .

صو یتار ینك اصل و نسلی‌حقنده‌بین الخلق‌دوران‌ایدن‌شایعه‌لره‌نه‌دیملی؟ کندیسی بیوك بر فامیلیایه منسوب ایمش‌ده بر مراق سـائقه‌سیله صو یتار یلق ایدیور ایمش ، یاخـود اوجله ثروت کلیـه‌یه مالك ایکن بعض تشبثاتده بونی غائب ایلدیکندن‌شمدی بو واسـطه ایله اعادهٔ ثروته چالیشـیور ایمش . ایمش ! ایمش ! خلق بو ! نه‌لر سو یلز .

* * *

پارسـده مکاتب عالیه‌دن بر یسـنده بلاغت‌معلملکی ایتمکده اولان‌برذات برکون صباحلین الك منتظم الك کبـارانه لباسـنی کیینـه‌رك و اللر ینـه غایت مکمل الدیونلر طـاقنه‌رق بر انکلـیزك شازه‌لیزه‌ده کائن خانه‌سنه زیارته کتمشدر .

بوانکلیز وقتیله‌پك‌بیوك امورتجار یه‌یه کیریشمش ؛ ثروت کلیـه پیدا ایتمش برآدم

اولوب شمدیکی حالده اون سکز اون طقوز یاشلرنده بولنان قزندن و برده « جین » دیلان انکلیز مسکراتندن بشقه هیچ بر شی سومز ایدی .

بلاغت معلمنك خانه‌سنه کاوب کند . یسیله کوروشمك ایستدیکنی اوشاغی خبر و یردیکی وقت هنوز صباح اولدیغندن انکلیز مست لایعقل اولمق درجه سنده ایچمکه انجق باشلامش ایدی .

اوشاغك و یردیکی قارت و یزیت اوزرندن کوز کزدیروب ده « *** مکتب عالیسنده بلاغت معلمی *** » عباره‌سنی اوقوینجه هر نه قدر شمدی‌یه دکین بویله بر ذات ایله الفت و مناسبت پیدا ایتمش اولدیغنی تخطر ایده‌مامش ایسه‌ده کلان ذاتك صفت و ما ـ ر یته‌نظراً جواب رد ویرمك موافق قاعدهٔ نزاکت اوله‌میه‌جغنی بالمطالعه معلم افندی طرفندن عرض اولنان ملاقات تکلیفنك قبول اولندیغنی اوشاغی واسطه‌سیله موما الیهه تبلیغ ایلمش و براز صکره معلم افندی انکلیزك نزدینه کیرمشدر . مراسم سلام و احترام یرینه کتیرلدکدن صکره انکلیز سبب زیارتی صوردی . معلم افندی اولانجه طور نزاکتپرور یسنی طاقنه‌رق دیدی‌که :

— بنده‌کز *** مکتب عالیسنده بلاغت معلمی‌یم ، بالوراثه مالك اولدیغم سنوی اون بیك فرانق ایراددن بشقه مأمور یتم ایله سائر خصوصی درسلردن دخی برسنه‌ده یکرمی بیك فرانق قزانه بیلورم .

انکلیز — پك ایی افندم ، بو یولده تعداد واردانه نه‌دن طولایی لزوم کو ـ ریورسکز ؟

معلم — شوندن طولایی‌که کریمه‌کز خانمه دست ازدواجی تقدیم ایتمك ارزو ! سنده‌یم . اکر موافقت بیوریله‌جق اولورسه ....

انکلیز بو تکلیف ناکهانیدن طولایی متحیر اولمقله برابر دنیاده قزندن صکره الڭ زیاده سودیکی مسکراتی هیچ بر اندیشه‌سی اولمیه‌رق ایچمك وایستدیکی کبی مست لایعقل اولمق فکریله قزینی تزویج ایتمکی چوقدنبری امل ایدنمش اولدیغندن حاضر ظهور ایتمش اولان بو فرصتدن استفاده‌یی ذهننده قرارلشدیروب دیدی‌که :

— تکلیفکزی اساساً قبول ایدرایسه ـ مده اوله‌جه بعض تحقیقات اجراسی لازم کلیور . اجرا اولنه‌جق تحقیقات افکار ومطالعاتمه موافق ظهور ایتدیکی تقدیرده قزم سزکدر . کندیسی بکا مطیع اولدیغندن انتخابمه مخالفت ایتمز .

معلم افندی ایکی کون صکره ینه کلمك اوزره انکلیزه وداع ایدوب ممنوناً چیقدی کتدی . انکلیز اجرا ایلدیکی تحقیقات ایله معلمك فی الحقیقه دیدیکی کبی صاحب واردات

اولدیغنی وخانه‌سنه هیچ برقادینی قبول ایتمز .
سه‌ده آقشاملری ارکندن‌بك یوب‌خصو-
صی درسلرینی و یرمك اوزره چیقه‌رق
آنجق نصف‌اللیلدن صکره عودت ایلکده
بولندیغنی آکلار و بسبللی بو تحقیقات
افکار ومطالعاته توافق ایتمش اولملیدرکه
ایکی کون صکره جواب آلمق اوزره
مراجعت‌ایدن معلم‌افندی‌یه موافقت جوابی
و یرر . کیفیت قزه آچیلنجه اودخی هرنه
قدرتیاتروده‌هرکیجه بیك‌درلو اطوارلطیفه‌سنی
کوره‌رك مفتونی اولدیغی صو یتاری‌حقنده
قلباً بیوجك بر محبت حس ایلکده بولنمش
ایسه‌ده بونی نه پدرینه‌آچمغه جرأت ونه‌ده
پدرینك‌تکلیفنی رد ایتمکه‌کندیسنده قدرت
بوله‌میه‌رق تکلیف واقعی قبول ایتمش
وعلی‌العجله دوکون دخی اجرا ایدیله‌رك
انکلیز بسبتون عالم مستی‌یه قوییلق اوزره
لوندره‌یه عزیمت ایلمشدر .

* * *

معلم افندی سوکیلی زوجه‌سنی ممنون
ایتمك ایچون الندن کلنی صرف ایدیور .
شو قدرکه آقشاملری بك بر ییز خانه‌سندن
چیقه‌رق آنجق نصف‌اللیلدن‌صکره عودت
ایتمك عادتی ینه بردوام ایدی . زوجه‌سی
بوحاله قارشو برمدت طاقتیاب اوله‌بیلمش
ایسه‌ده نهایت اوصانمغه باشلایوب
بواوصانجنی برکون زوجنه‌ده آچمش
ایسه‌ده حریف کندیسنه بیوجك وارداتی
تأمین ایتمکده اولان خصوصی درسلرینی
ترك ایله ضرر دیده اوله‌میه‌جغنی قطعیاً
بیان ایله شکایتك اوکنی کسدیرمشدر .

لکن بر دفعه شکایته قالقیشان برقادین
ارتق راحت‌طوره بیلیرمی؟ اوده زوجنك
مدت غیبوبتنده کندیسنه براکلنجه آرامغه
باشلادی . ایلك اکلنجه محلی اولمق اوزره
اولدن هرکیجه مداومتله صوك درجه‌ده
اکلنمش اولدیغی تیاترو و بو تیاتروده الك
زیاده نظر رغبتنی جلب ایدن صو یتاری
خاطرینه کلدی . بناءً علیه ینه اولکی کبی
تیاترویه دوامه باشلادی . فقط بودفعه او-
یله سیرجیلرك تا اوك صفنده بولنه‌میور
ایدی . زیرا یالکز چیقمش اولدیغندن طو-
لایی زوجنك دوستلرینك توبیخاتنه اوغرا-
مامق اوزره تیاترونك الك هجرا برلوجه-
سنده اختیار اقامت ایدیوردی . فقط بو
مداومت صو یتاری حقنده قلبنده موجود
بولنان و بر وقتلر رماد نسیان التنده قالمش
اولان آتش محبتك تجددینه باعث اولمسو-
نمی ؟

قادینك ذهننی ارتق صو یتاریدن
بشقه هیچ‌برشی اشغال ایده‌مز اولدی! بر
حالده‌که قیود زوجیتی وقوانین عفتی دخی
پامال ایدرك نه اولورسه اولسون صو یتا-
ری‌یه عرض محبته قرارو یردی . بونك

ایچون‌ده اسلم طریق اولمق اوزره تیاترو سایسنی اله الوب حریفك دلالتیله صو یتارینك اوطه‌سنده صاقلانه‌رق حریف کلدیکی زمان میدانه چیقوب عرض حال ایلك طریقنی بولدی ۰

قادین بو قراری اجرا دخی ایلدی ۰

صو یتاری او یوندن صکره عودت ایدوب‌ده اوطه‌سنده بر قادین بولندیغنی کوردیکی زمان شاشدی قالدیمی دیورسکز ؟ اصل حیرت یوزنده‌کی ماسکه‌یی چیقاروب‌ده اوطه‌نك بر کوشه‌سنده کندیسنه منتظر بولنان قادینه تقرب ایلدیکی زمان الویردی کندیسنی حیرتمی ؟ دهشتمی ؟ نه‌استیلا ایلدیکنی بیله‌میور ودها طوغریسی کوردیکی رؤیامی ؟ حقیقتمی ؟ تقدیر ایده‌میور ایدی ۰ قادینك کمال دهشتله « آی!۰۰ آی!۰۰» دیه‌کری چکلمسنه مقابل صو یتاری بر طور مسترحانه اله‌رق دیدی‌که :

— لطف‌مادام لطف، برآن مساعده! بر ایکی سوز سویلیه‌یم ۰ معذرتمی سیزك نظرکزده دخی اثبات ایده‌یم ۰ بو صنعت مکروهه‌یه سلوکم اولا بیکلرجه خلقك مظهر تحسین والتفاتی اولمق کبی غیرقابل مقاومت بر انهماك غریبدن وایکنجی درجه‌ده توسیع دائرهٔ معیشت فکرندن نشأت ایدیور ۰ توسیع دائرهٔ معیشت فکرینی ترك ایده‌جك اولسه‌م دخی اولکی انهماکه ممکن دکل غلبه ایده‌میورم ۰ بن هر وقت آنك ید غالبیتنده زبونم ۰ بنی مستحق لعن ونفرین کورمزدن اول برآن ملاحظه ایدوب بو حرکتمی لطفاً معذور کوریکز ۰ عفو ایدیکز ۰۰۰

قاریسنك غیبوبت متمادیهٔ لیلیه‌سندن شبهه‌لنه‌رك ایزینی قوواَلامش ونهایت صو یتاری قیافتنده بولندیغی حالده اله چکیرمك اوزره بو اوطه‌یه صاقلانمش اولدیغنی ظن ایدن صو یتاری بیچاره‌سنك شو حالدن نه قدر مضطرب ودلخون اولدیغی تقدیر اولنه بیلیریا ?۰۰۰۰

بیچاره، قاریسنك بر « صوتیاری »یه اولان عشق ومحبتی اغورنده حقوق مقدسهٔ زوجیتی ولازم الرعایه قواعد عفتی پامال اتمکی بیله کوزه الدیره‌رق حریفله کورشمك اوزره اوطه‌سنه کلمش بولندیغندن بی‌خبردر ۰ بناءً علیه نظرنده ملك قدر معصوم اولان زوجه‌سنك کندی صو یتاریلغنه وقوف کسب ایدنجه نه‌درجه مأیوس ومغموم اوله‌جغنی حساب ایلدکجه یورکندن قان کیدیور ایدی ۰

حالبوکه قادین ایچون بو درجه مأیوس ومغموم اولمغه میدان یوق ایدی ۰ فی‌الحقیقه کندیسی اورایه اوضاع واطوار غریبه‌سنه مفتون اولدیغی بر «صو یتاری» یه عرض محبت اتمك اوزره کلمش ایسه‌ده بو صو یتاری کندی زوجی چیقدقدن بشقه

مرقوم زوجه‌سنك اورایه نه فكر ونیتله
كلدیكنی دخی اكلایه‌میه‌رق ایشی بشقه
شیئه یورمقده بولنمش والحاصل قادینك
زوجی نظرنده‌كی شان عفت ومعصومیتنده
ذره‌جه خلل كلدیكی حالده زوج بومعصوم
بوعفتپرور زوجه‌سنه قارشو كندیسنی
ملعون عدا ایتمكده بولنمش ایدی .

سلانیكلی توفیق

—o—

مواد ادبیه

« غزل »

بن دكشم عشقیکی ساقی جهانك شوقنه
جانو یرسه‌م چوقیدرسن جانستانك شوقنه

تابش مهركله دل آتش كسلدی سودیكم
نور مه برشیمدر نسبتله جانك شوقنه

وجده كلزمی سراسر باده‌خواران جهان
نعره‌لر آتدقجه بن پیر مغانك شوقنه

ذوقنه ارباب عشقك قدسیان شاباش اوقور
رشك ایدر كروبیان ساغر كشانك شوقنه

اوله وصفی زاهدك طعنندن اصلا بیحضور
سن غزلخوان اول بنده هر نوجوانك شوقنه

شیخ وصفی

« ترجمان حقیقت »

حضرت شیخك آثار طبع بلندینی
مطالعه ایله استلذاذ ایتمكده اولان افكار
عالیه‌ ارباب بوغزلی دخی نظر تقدیر
لرینه عرض ایتلك خدمتنده بولندیغمز
ایچون البته بزی بختیار كوررلر .

شیخك براهین علو طبعی دمادم ظهور
ایلدكجه مریدان خانقاه ادبده كندیسندن
استفاضه شوقی تزاید ایتمكده و بونلرك هر
بری نهایتی مذهب شیخه چیقه‌جق برطریق
منجی‌یه كیتمكده‌در .

شوق دیكر بخش ایدر هر نوزبانك شوقنه
و یرسون افزونی خدا شیخ زمانك شوقنه

—o—

بزم مسعود خراباتینك آثار طبعنی نظر
دقته آلمقله مشرف ایدن ادبامزك خاطر
لرنده قالمش اولمیدركه كچن رمضان شریفده
مسعود بركون جامعده بولندیغی حالده
اووقت غزته‌مزله نشر ایدلمش اولان قطعهٔ
آتیه‌یی سویلمش ایدی :

حسن صوتكدنمی بیلم صیت حسنكدنمیدر
زاهد مسجد نشین قیلدك خراباتیلری

ای مه تقوی فروش اولمزسه شاید بونلره
عیدایچون برلطف مخصوصك خراباتیلری

بورمضانده دخی جناب خراباتی بر
كیجه‌ینه جامعده بولندیغی حالده شوقطعه‌یی
سویلشدر :

مجمع الانوار قیلمش ماهرولر جامعی
لیلهٔ ظلماده یاغمش محشر ابراره نور

بیك شب مستی یه ویرمم بو یله پارلاق برشبی
بختیارم کوزلرم پرنور کوکلم پرسرور

—o—

محرر افندی !
پیشگاه ادیبانه‌لرینه تقدیم ایلدیکم شو غزل حقیرانه‌مك معتبر غزته‌لرینك ادبیات قسمنه درجنی استرحام ایلرم .

عونی

« غزل »

سیر ایدرکن صحن کاشانه‌ده جمال یاری بن
کوزمکه ایتمم تنزل شمس پر انواری بن

چونکه کوردم اول عذار آلی مادام‌الحیاة
بر دها ایلرمی یم هیچ آرزو کازاری بن

آهلرله کوستروب هر شب شهابك مثلنی
اشك جوشانمله تنظیر ایلرم انهاری بن

فخر احرارم نبود و بود سیاندر بکا
اولمدم بر کیمسه‌نك عالمده منتداری بن

هر سوزم عونی بنم بر آتش جوالدر
ناجیانه ایلرم انشاد هپ اشعاری بن

« ترجمان حقیقت »

بو یله کوزل بر غزلی هیچ کیمسه‌نك طوعاً یکمنه‌میه‌جکی « حقیرانه » وصفیله تحقیر ایتمك ایسته‌مکز غرائبدندر . دکلمی؟

نظمده حقارتسوز اولان حریتدن دم اوریلیور . نثرده حریتله قطعا مناسبتی اولمیان حقارت قبول بیوریلیور . نظمکزله نثرکز بینده‌کی شو مباینت عجبا نه‌دن نشأت ایدییور ؟ یوقسه سزده اظهار آثار مسکنت خصوصنده کهنه ارباب کتابته پیرو اولانلردنمیسکز ؟

هم شو سؤالی سزه توجیه ایدییورز هم‌ده قلباً « دکلسکز » دییورز . چونکه آنلردن اولسه‌کز نظمکزك شیوه‌سی‌ده بشقه درلو اولمق لازم کلیردی .

مادامکه طبیعتکز سزه :

(ناجیانه ایلرم انشاد هپ اشعاری بن)

دیدیریور نثری‌ده ناجیانه یازمکز مناسب اولمزمی ؟

نظمی‌ده ، نثری‌ده ناجیانه دینیله‌جك درجه‌دن بالاتر برصورتده یازمغه چالیشیر. سه‌کز عالم ادبیاتمزده ذوالجناحین اوله‌رق تعالی ایلرسکز .

یکمی اوچوردق ؟ خیر ! سزك کبی مستعدلر هردرلو ترقیدن امید وار اولمقله برابر سعی مقدمانه‌یه خلل کتیرمزلرسه نه‌لر اولمز !

—o—

جوابم

دیورلرکه دردك نه ؟ بردر جـوابم :
علـو جنـابم ، علـو جنـابم !

نه بر اهـل دنیـایه ایتـدم تعبـد ،
نه براهـل تقـوایه وار انتسـابم !

بنم مشرقم ، مغربم بللی اولمز ،
عجب عالمم وار ! غریب آفتـابم !

جهـان كتسه كتمز صفـا مشربمدن ،
زمان بتسـه بتمز بهشـتی شرابم .

شو مسعود كیمدر؟ دیدك ، ایشته یازدم!
بو یوزدن ده وارسون آچلسون نقابم .

مسعود خراباتی

—o—

« حضرت شیخك غزلنه »

ـ نظیره ـ

یاندی دل ای نور طلعت حسن و آنك شوقنه
یاق بنی كورسون نه در یانمق ضیانك شوقنه

بن لبك شـوقیله آلدم آغزمه جانم بو كون
جان نه در كیم ویرمیم بوس دهـانك شوقنه

شوقه كلزمی كورنلر بویله شوق افزاسنی
كیم تحمل ایلسـون سن مهربانك شـوقنه

بر طوتارمی ذوق وشـوقدن ایاغم بزمـده
باده نوش اولدقجه بن شیرین لبانك شـوقنه

سن قاتلدك معشر رندان عشقه شوق ایله
شوق دیكر قاتدك ای سعدی جهانك شوقنه

بزدن امسـاك ایتمـه شیخم اولسـون ...
بر قدح می یوقی رندان خـدانك شـوقنه

مكتب عثمانی مدیری

سعدی

—o—

✵ خوشه چینی ✵

(خود پرست برقوش)

پارسده نباتات باغچه سنده ایلك دفعه یووا یاپه رق یاوری چیقارمش و اوته دنبری ارباب فن نظرنده شهرت آلمش بولنان بر (یكی فلنك) قوشی حقنده حیوانات باغچه ـ سی مدیری موسـیو هونه شـایان دقت بعض معلومات ویرمشدر . (ته له غال) اسمیله بنام اولان بو قوش قوری اوتلردن، سقوط ایتمش یاپراقلردن واختمار ایله كسب حرارت ایتمكه قابل اولان نباتاتدن دكرمن طـاشی كبی بر یووا یاپاركه بعض كره بونك ارتفاعی بر متره یه و عرضی ایسه ایكی اوچ متره یه بالغ اولور . بوجسیم یووانك امر اعمالنده قوشك دیشیسی دخی اركككنه معاونتدن كری طورمزسه ده یووانك صاحب ومالكی اركك قـوش اولـوب دیشینك بورایه چیقمسـنه انجـق پك زیاده جانی ایستدیكی زمان مساعده كوستركه بو مسا.

عدده‌ده ایکی سبب تحتنده یعنی اول امرده
چفتلشمك وصکره‌ده یمورطلامق ایچـون
کوستر . دیشی قوش یمورطلامق اوزره یووایه
قبول اولنـدیغی زمان یاپراقـلر آراسـنده
بسبتون کوزدن غائب اوله‌جـق قدر یو-
جك بر دلیك آچار و بو دلیـك آچلدقدن
صکره ایچنه یرلشه‌رك وقنـادلرینی یایه‌رق
برایکی آی ظرفنـده یمورطلار . یمورطـه
چیقدقدن ارککٔ کلوب وقوعحالی انظار
دقتندن یکچیردکدن صکره قنادلرینی چرپمغه
و برآرالق زوجـه‌سنی ده تلطیف ایتمکه
قالقیشیرسه ده لطف ومحبتی بردوام اوله-
جق نانکورلردن اولدیغی جهتله بسـبللی
زوجه‌سنك آرتق کوره‌جك برایشی قالمدیغی
مطالعه سـنده بولنه‌رق بیچـاره‌یی خانهٔ
زوجیتدن طرد و دفع ایلر . یمورطه‌یی
اختمار ایله حاصل اوله‌جق اولان حرارته
تمامیـله عرض ایتمش اولمق اوزره یاپراقلر
ایچنه یرلشـدیرمك و یووایی محافظه ایتمك
وظیفه سنی کنـدیسی درعهـده ایدر .
دیشیسی یووا دروننده جریان ایدن احواله
اوزاقدن متحسرانه نکران اولدیغی حالده
یاوریلر دخی اختمـار دن متولد حرارتك
سـایهٔ تربیتنده میـدان الیرلر . یاوریلرك
یمورطه دن چیقمه زمانی تقرب ایلـدیکی
حالده ارککٔ سعی وغیرتنی آرتیرر . یمور-
طه‌لرك کومولمش اولدیغی غمقه قدر کیدرك
یاوریلرك چیقوب چیقمـدقلرینی اکلامق
اوزره بر بر دلیکلر آچارو بودلیکلرك بریسندن
کیروب او برندن چیقار و یمورطه ایچنده
بولنان یاوریلرك صداسنی ایشتدکجه تلاشی
آرتار . چیقان یاوریلر پك چوق شـیلر
اولوب یمورطه دن باش کوسـتردکلرندن
برقاچ ساعت صکره شورایه بورایه قوشمغه
وحتی داللره طیرمانمغه باشلارلر ایمش .

—o—

(برآیی حکایه‌سی)

حیواناتدن همان هپسنده کندی اولا-
دینه محبت ایتمك حسی موجـود اولدیغی
معلوم اولوب فقط بعض حیواناتك کنـدی
جنسندن بشـقه حیوانات یاوریلرینی سو-
دکلری‌ده کورلمشدر . مثلا فیل قدر جسیم
الجثه برحیوانك صادق بروالده کبی مینی
مینی برچوجغك کهواره‌سی یاننده طوره-
رق دادیلق ایتدیکی کورلمشـدرکه فیللرده
هرجهتجه آثاری کوریلن حسیات شفقتکا-
رانه‌یه کوره بو کیفیت مسـتبعد برشی عد
ایدیله‌مز . لکن سـباعیتله معروف اولان
آییلرك دخی جنسـندن بشقه‌سنك یاوریسنه
اثر حب وشفقت کوسـتردیکی کوریلور
ایسه بادئ حیرت اولمامق قابل اوله‌مز .
آمریقاده واله‌ژوده نشراولنان (قرونیقل)
نام غزته بو بابده وقعهٔ آتیه‌یی یازیور :
« قالیفورنیاده انسکیب نام محلده ساکن

اولان موسيو هانرى فليون نامنده بريسى
شهرك جوارنده‌كى كويلردن برينه كتمكده
اولديغى صره‌ده اوچ ياشنده‌كى
كوچك قزينى دخى اكلنديرمك
اوزره باركيرينه بيندیرمش وشهر خارجنده
ايكى يوز متره قدر مسافه كتدكدن صكره
چوجوغى ايندیروب طوغرى اوه كتمسنى
كنديسنه اكيداً تنبيه ايتمشدر . فقط اقشام
خانه‌سنه عودت ايدوبده چوجغى بوله‌
ميجه وهله شهر ايچنده‌كى تحرياتى دخى
بوشه چيقنجه قزينك غيبوبتندن براماره
بولمق اوزره مرقومه‌يى باركيردن ايندیروب
يره براقش اولديغى محله كيدر و بوراده برآيى
اياغنك ايزلرينى كورر ايرتسى كون صباح
اولديغى صره‌ده بو ايزلرى تعقيب ايديلەرك تحرياته
باشلانيلير وتحرى ايدنلر بر بطاقلق كنارندن
كچر ايكن قزك صداسنى ايشيديرلر . قزه
كنديلرينه طوغرى كلسنى اخطار ايدرلر.
سه‌ده بيچاره آينك كنديسنى براقامقده
اولديغى جوابنى ويرر . بونك اوزرينه
بونلرده كورولتى و پاطردى ايدرك آيى‌يى
اوركوتوب قاچيريرلر ونهايت قزى آلوب
كوتوررلر .

آينك قزى اينده كوتورمك اوزره
ديشلرى اراسنده صيقمش اولديغى بيچاره
چوجغك يوزنده برير كورينن طيرمق
اثرلرندن اكلاشيليوردى . قزك البسه‌سى
پارچه پارچه اولمش اولوب كيجه‌يى
نصل كچيرمش اولديغى كنديسنه
صوريلنجه آينك كندى يانده ياتمش
اولديغى وپنجه‌لريله وجودينى صيقمش
اولديغندن صغوقدن دخى مضطرب
اولمديغنى بيان ايلشدر . »

سلانيكلى توفيق

—٥—

لطائف

قيصه بويلى ضعيف وجودلى اسمر
رنكلى چركين صورتلى برقادين آينه قار-
شوسنده هركون برقاچ ساعت چاليشير ايمش .
بومساعى‌يى بر بچق ايكى بچق نهايت اوچ
ساعت قدر واردیرمغه باشلامش .

دوستلرندن برقادين بركون بوحالى
كورنجه صورمشكه :

« عزيز مادام ! اينه اوكنده نه قدر
چوق زمان صرف ايديورسكز ؟

— واى دوستم ! خبركز يوقمى ؟
بوسنه وارشاوده بركوزللر سركيسى اچيله‌-
جقده ! . . .

—○—

فنیه

« تنقیدات ریاضیه »

(اون سکزنجی نسخه‌دن مابعد)

منقد بك افندی حضرتلرینك برطاقم تفصیلات ایله بزی ارشاد برینه ذهنمزی بر قاتدها قارشدیرمش و بحثی صورت اصلیه سندن چیقارمش اولدقلری ایضاحات اخیره سنك ایلك پارچه‌سیله ثابت اولمغه باشلار .
بو بحثی مراق ایتمش اولانلرك النده طریق غزته‌سنك ۹۰ نومرولی نسخه‌سی وار ایسه تنقیدات اخیره‌نك اونسخه‌ده مندرج اولان ایلك پارچه‌سنه برده کوز کزدیرملرینی رجا ایدرز .

بو پارچه‌ده منقد بك افندی حضرتلری « اولکی تنقیدلرینك اکلاشیله‌مامسی حقنده‌کی افاده‌مزه جواب ویرمکدن دها زیاده اعطای تفصیلاتی مفید کوردکلرینی » بیان بیوریورلر . اصل افادهٔ عاجزانه‌مزه جواب ویرمکی مفید کورمش اولسه‌لر ایدی ده تفصیلات زائده ایله بحثی چیغرندن چیقارمامش بولنسه‌لر ایدی شبهه یوقکه تفهیم وتفهم مرام دها زیاده سهل اولور ایدی .

بك اعلا! برده دها زیاده تفصیلاتینه بولده اعطا ایلدکلرینه دقت ایلیه‌لم: طریقك بونسخه‌سنده منقد بك افندی حضرتلری اهل حق تخطئه ایدنلر کیملر اولدقلرینی اراشدیره‌جقلری بیانیله واقعا برستونلق تفصیلات ایله اهل حق تخطئه ایدنلری اراشدیریورلر .

عجبا بولیورلرمی ؟

هیهات !

« اهل حق تخطئه ایدنلر فلاسفهٔ یونانیه‌نك اثرینه اتباع ایدن حکما ایسه انلرك تناهئ ابعاده قناعتلری (الك زیاده) اثبات محدود جهاته مدار اولمق ایچون اولدیغندن ومحدد جهاتدن طوتدیره‌رق افلاك تسعه‌یه واندن عقول عشره وهیاتنه قدر چیقوب فاعل مختاری انکار درجه‌سنه واردقلرندن غیر متناهینك زدندن طولابی دکل شو بولده‌کی خرافاتدن طولابی انلری تخطئه ایدنلر ایله کندیلری دخی برابر » اولدقلرینی بیان بیوریورلر .

بوفقره‌ده اکلایه‌مدیغمز شی شودرکه : فلاسفهٔ یونانیه‌نك اثرینه اتباع ایدن حکما اثبات محدد جهاته مدار اولمق ایچون تناهئ ابعاده قناعت ایلیورلر ایسه محدد

جهات نه‌درکه انی قبول ایتمك فاعل مختارك ردینی منتج اوله‌بیلسون ؟

فقط بزم مرامز بونلری تخطئه اولمدیغی منقد بك افندی حضرتلری « یوق مرام بو اولمیوب‌ده ۰۰۰ » دیه باشلادقلری دیکر بر سوز ایله حکم ایلیه‌رك اکر مقصدمز جمهور حکما و متکلمینه مخالفت ایدنلری رد ایسه مؤخراً علوم وفنوندن تلاحق افکارك تزایدیله حاصل اولان ترقیات جدیده اوزرینه بونلرك طرفدارلغی رواج بولمامش اولدیغی درمیانله بونلرك افکاری دها زمانیله کتب کلامیه‌ده رد اولنمش بولندیغندن بو کون شایان مدافعه ومقابله اولمدقلرینی حکم بیوریورلر ۰

بز وقتیله کتب کلامیه‌نك رد ایلدیکی اهل تخطئه‌یی بو کون دخی تلاحق افکارك تزایدیله علوم وفنونك حاصل اولان ترقیات جدیده‌سی قوتندن استفاده ایدرك برقات دها رد ایتمك غیرت اسلامیه‌سنده بولنه‌جق اولسه‌ق دخی منقد بك افندی حضرتلری بزی او غیرتدن بو صورتله منع بیوررلر ایسه کیمه تظلم ایده بیلورز ؟

حالبوکه سوزلرنده تناقص اولسه‌ده « مؤخراً علوم وفنونده تلاحق افکارك تزایدی ایله حاصل اولان ترقیات جدیده اوزرینه بونلرك طرفدارلغی رواج بولمامشدر » سوزی ایکنجی کلام مانعانه‌لریله حکمدن دوشمه‌ه ایدی بزم اهل تخطئه‌یی رد خصوصنده‌کی غیرتمزی منقد بك افندی حضرتلرینك منع دکل تحسین و تشویق ایتملری لازم کلور ایدی ۰

منقد بك افندی حضرتلری دقت بیورملی ایدیلرکه خاور رساله‌سنده بعدکی فضانکمی هرنه‌نك ایسه تناهیسنی اثبات ایچون خواجه محمود حامد افندی حضرتلری کبی بر استاد ذوفنونمز ایشته او کتب کلامیه‌ده‌کی برهانلری ایراد بیوردقلری حالده براهین مذکوره اهل تخطئه‌یی دکل اهل قبولی بیله اقناعه کافی کورلمیوب بر محفلده ذکر اولنان برهانلر علیهنه اعتراضلر دخی اقامه ایلمشلر ۰ حتی منقد بك افندینك بو اعتراضلری کفر درجه‌سنده مدهش کوسترمك ایستدیکنه قولاق ویرمیه‌رك خواجه حضرتلرینك « برهان تطبیق وسلمیه اعتراض ممنوع دکلدر » دیه دها زیاده احرارانه بر صورتده مباحثه‌لردن بالاستفاده اعتراضات واقعه‌لرینی کاغد اوزرینه قویوب مطبعه‌مزه کوندرمشلر ایسه‌ده درج ونشرینی تأخیر ایلمشیدك ۰

یاعجبا دها زمانیله کتب کلامیه ده ایدیلان بر ردك بو کون عدم کفایه‌سی بویله بر محفل فنیده حکم اولنور و منقد بك افندی حضرتلری دخی « تلاحق افکارك

تزایدیله حاصل اولان ترقیات جدیده
اوزرینه بونلرك طرفدارلغی رواج بولمه-
مشدر » سوزیله بو عدم کفایه‌یی بالتسلیم
الیوم فنون جدیده ایله مدافعهٔ کلامیه‌یه
لزوم بولندیغنی اعتراف ایلر ایسه صکره‌کی
« شایان مدافعه و مقابله دکلدر » سوزلری
پك زائد قالمزمی؟ و بو تناقضلر بوصعب-
الاستحصال معنالر بزم کبی مقدمات اربابی
اولانلرك شاکردانی شاشرتمزمی؟
تحقی نره‌سی؟ شایان مدافعه کوردیکمز
حکما بونلردخی اولمدیغنی بك افندی حضر-
تلری « یوق مرام سائر حکما واهل فنون
ایسه .... » دیه باشلادقلری برسوز ایله
حکم ایلیورلر . لکن نه فائده‌که « یوق مرام
سائر حکما واهل فنون ایسه انلردن اهل
حق بوجهتله تخطئه ایدنلری بیلیورز ! »
دیه برده « ! » ادات استغراب علاوه بیوره
رق اعتراف بیخبری ایلیورلر . مع هذا
بنده اهل حق تخطئه ایدنلر کیملر اولدقلرینی
اراشدیریورلر . بونلر ضعفای اهل فن
ایسه‌لر انلر بحثی کندی بیلمدکلرینه توفیقه
چالشمقدن بشقه برشیئه مقتدر اولمدقلرندن
حائز اهمیت اوله‌میه‌جقلرینی وکندیلریله
بحث ایدیله‌میه‌جکنی سویلیورلر .
بونلردن ماعدا مسئله‌نك مقدمات ومبا-
دیسندن غافل اولنلرك ده بحثه داخل اوله‌میه
جقلرینی اثباتله الحاصل سعادتلو احمد مدحت
افندی برادرلری هرجهتله موضوع بحث
اولان مسئله‌یه مداخله‌یه مقتدر اولدقلرندن
حکمای اسلامیه‌یی فضائلك محدودیتنه قنا-
عتدن طولایی تخطئه ایدنلره علوم وفنونده
کسب ملکه‌یه غیرت ایتملری نصیحتنی مدحتك
تکرار ایده‌جکنه شبهه ایتمیورلر .

بو یولده‌کی تنقیداتدن بز پریشانیٔ
ذهنمزدن بشقه نه نتیجه استنتاج ایدرز ؟
کتب کلامیه ده وقتیله رد اولنمش اولان
شیلری تکرار مدافعه لازم دکل ایسه
هانکی تلاحق افکارك تزایدیله ترقیات
جدیده حصوله کله بیلور ؟ مدافعه‌یه لزوم
یوق ایسه خواجه محمود حامد افندی
حضرتلرینك برهان سلمی وتطبیقی‌یی ایراد
لرینه دخی نه لزوم کورلمش اولور ؟
مدافعه‌یه احتیاج یوق ایسه منتقد بك افندی
حضرتلرینك اعطا بیوره‌جقلری تفصیلاته
نه احتیاج قالور ؟

باخصوص که اهل حق تخطئه ایدنلر
کیملر اولدقلری بولنه‌مدیغی وبیلنه‌مدیکی حالده
تفصیلاتی کیمه ویره‌جکلر ؟ یا او تفصیلات
اوزرینه لازم کلان نصیحتك تبلیغی احمد
مدحته حواله ایتمکه نه دنیلور؟....

*
* *

طریق غزته‌سنك ٩١ نومرولی نسخه-
سی الکز . فقط ٢٩ شعبان تاریخلی اولان
٩١ نومرولی‌یی دکل ، ٢٨ شعبان تاریخلی

اولان ۹۱ نومرولی نسخه‌یی الكز . زیرا
طریق مرتبلری دخی غزته‌نك نومرولرینی
هركون تبدیلده بزم ترجمان حقیقت
مرتبلرندن دها زیاده دقتلی اولدقلرندن ۹۱
نومرو ایكی كونلك غزته‌یه قونلمشدر .

اشبو نومرویی كوزدن كچیرر ایسه‌كز
منقد بك افندی حضرتلرینك مراملری نه
اولدیغنی اكلایه‌بیلمك ایچون برقاچ دفعه
اوقورسكزده نهایت بزم شو پارچه اوزرنده
نه‌قدر قفا پاطلاتمش اولدیغمز حالده ینه هیچ
برشی اكلایه‌مامقده‌كی معذوریتمزی كوره‌رك
منقدین كرام حضراتنك بیچاره محررلری
نصل بوش یره یورمقده بولندقلرینه عادتا
جانكز صیقیله‌رق آجیرسكز .

خاورده شو یله بر فقره مندرج ایمش :

« افلاكك عدم وجودیله ارضك برفضای
لایتناهی ایچنده دورانی متكلمیندن قبول ایدن بر
كیمسه ایشیدلمامشدر . افلاكك عدمنی اعتقاد فرقان
جلیلك مواضع كثیره‌سنی تأویله محوج و بعد غیر
متناهینك وجودینی ادعا ایسه براهین عقلیه مقتضا
سنه مخالفدر »

منقدبك افندی حضرتلرینك بو تنقیدات
دورا دورلرندن مقصد نه ایدی؟ خاور
حقنده ایدیلان اعتراضلری دفع دكلمی! ایدی؟
حالبوكه بو نومروده‌كی تنقیدلرنده بزم
علیهمزده‌كی اعتراضلری دفع ایتمكی درعهده
بیور یورلر . بونك ایچون دخی دیورلركه:
« خاورك شو فقره‌سی چكنلرده مدحت افندینك
هیئت جدیده‌نك اعتقادات اسلامیه‌یه مباین اولماسی
حقنده‌كی فكرلرینی حاوی اولمسق اوزره تحریر
بیوردقلری مقاله‌لرینه اعتراضی متضمندر »

خواجه محمود حامد افندی حضرتلری
قلم تحریرانه‌لرندن هرهانكی كلمه دوكیلور
ایسه انی فناً حكمةً ادباً لزومی وجهله
سنجیده‌ء میزان تدقیق ایتمكله حقیقةً مقتدر
براستاد ماهر اولدقلرندن « افلاكك عدمنی
اعتقاد فرقان جلیلك مواضع كثیره‌سنی تأویله
محوج اولور » دیمكله بزه دكل (چونكه
بز افلاك قرآنیه‌یی فنونه مغایر كوردیكمزی
اصلا تخطر ایده‌میورز .) بلكه بوفكرده
اولنلره قارشو اعتراض دكلدر . زیرا
كندیلری كبی اساتذه‌ء علمادن استفاده ایلد-
یكمزه كوره اهل ایماندن منتسب فن اولنلر
قرآن مقدسمزك بومثللو تأویلاتندن ممنوع
اولمیوب درجه‌ء موفقیتلرینه كوره ممدوح
دخی اولورلر . مثلا شمسك مستقر نده
جاری اولمسی حكمندن هیئت قدیمه‌جه اطراف
ارضده دائر اولمسی معناسی چیقارلدیغی
حالده هیئت جدیده موجبنجه كندی محوری
اوزرنده دوران معناسنی چیقاروب بوسو-
رتله تأویله موفق اولنلری علمای حكمت
اسلامیه اصلا شایان اعتراض كورمزلر .
خواجه حضرتلرینك « تأویله محوجدر »
كلام مساعده كارانه‌سی اوزرینه نه بزه‌ونه‌ده
بركسه‌یه اعتراض اكلامدیغمز حالده باقه‌لم
منقد بك افندی حضرتلری بوندن نه‌یولده

اعتراض اکلامشلر :

بز هیئت جدیده اصحابنه اتباعاً هیئت قدیمه‌ده توصیف اولنـان افلاکک عـدم وجـودینی وارضك دور وسـیرینی قبول ایتمشز .

واقعاهیئت جدیده‌اربابنه اتباعمز وار ایسه‌ده هیئت قدیمه‌ده رد اولنه‌جق افلاك کوره‌مدیکمز ایچـون انی رد ایلـدیکمزی بیلیورز . کذلك ارضك دور ینی اولبابده‌کی براهینك قوتنه نظراً قبول ائلش ایسه‌ك‌ده ارض دائر وسـائر اولـدیغی حالـده دخی افلاکك وجـودینی نه قبوله ونه‌ده رده بر مجبوریت اوله‌مز اعتقادنده‌یز . بزم تخطر ایلدیکمز برشی وار ایسه اوده قرآن کریمده عرش اعظمله محاطاولدقلری خبرویریلان سمای افلاك نجومیه‌دن تفریق ایدرك افلاك نجومیه یدی‌یه منحصر دکل‌دها پك‌چوق زیاده اوله‌بیله‌جکی وحالبوکه حکمانك بعد مجرد ویا فضای غیرمتناهی دیدکاری شیئك دهـا فوقنده سمـا وعرش بولنه‌بیلك دخی قدرت سبحانیه‌دن دهـا بیوك اوله‌میه‌جغنی اثباتدن عبارتدر .

شوقدرکه متکلمینه برهان سلمیدن طولایی اسناد خطایی تجویز بیوره‌میـان منقدبك افنـدی حضرتلری بو بحثـده دها بیوك طرفلره قدر اسناد خطا عد اولنه‌بیله‌جکی احتمالندن اصلا احتراز ائتمیه‌رك « اوت ! جزئیاتیله یکرمی‌شوقدره واران و بلااراده (احتمـالکه بالاراده اوله‌جق) متحرك اولان افلاك تسعهٔ کلیه‌یی عقول مجرده‌سیله فلا نیله انکار واثبـات موجبه باعث‌اولان شـو یولده‌کی فرضیـاتی ابطال ایله فاعل مختاری اقرار ایتمك اوزره فلسفهٔ قدیمه‌نك اسـاسی اولان هیئت قدیمه‌نك ردینه فنون جدیده‌نك ایتـدیکی خدمت باعث شـکر ومحمدتدر » دییورلر .

منقد بکك شوسوزندن افلاك تسعه‌یی انکار ایدن هیئت قدیمه اولیور واو هیئت قدیمه اثبات موجبه باعث اولان فرضیاتی دخی ابطـال ایلیور ایمش . بوندن ماعدا فرضیات‌مذکوره‌یی ابطالندن فاعل‌مختاری اقرار چیقیـور ایمش . یاکاش اکلامیو- رزآ؟ چونکه سـوزدن اکلاشـیلان بو اولیور . نهایت او افلاك تسـعه‌یی انکار واثبات‌موجبه باعث اولان فرضیاتی‌ابطال وفاعل مختاری اقرار ایدن هیئت قدیمه‌نك ردینه فنون جدیده‌نك خدمتی باعث شکر ومحمدت کوریلیور .

بز بویله اکلایه‌مدیغمز برشیئی واوکه بزی‌خواجه‌محمود افندی‌حضرتلرینه‌قارشو مدافعه ایچون بیله اولسـه نه‌قبول ایده‌رز نه‌ده رد .

برقاچ سطرده‌کی بونجه تناقضلر کفایت ایده‌مدیکندن منقدبك افنـدی حضرتلری

بقیهٔ کلامنده برکره « متکلمینك مقصدی علم هیئتدن بحث ایتمك اولمدیغندن وعلم هیئتده هرهانکی برمسلکه کیدلسه اساساً عقایده طوقانور یری بولنمدیغندن متکلمین هیئت قدیمه‌یی کلیاً دکلسه‌ده قسماً رد ایتمشلر وعلم کلامده هیئت جدیده‌یی تجویز ایده‌جك بر جهت بر اقمشلردر . » طرزنده بر سوز دها سویلیورلر .

علم هیئت متکلمینك مقصدی دکلمه وهانکی بر مسلك هیئته کیدلدیکی حالده عقائده طوقانمز ایسه متکلمین هانکی بر مرجح ایله هیئت قدیمه‌یی ولوکه قسماً اولسون رد ایتمشلر وکذلك هانکی برمرجح ایله علم کلامده هیئت جدیده‌یی تجویز ایده‌جك برجهت براقمشلر ؟

برازدها اشاغیده « متأخرین اسلامیه‌دن برطاقلری اول وقت هرطرفده رواج بولان هیئت قدیمه‌یی بالتعدیل قرآن کریمده وارد اولان یدی طبقه کوکلری افلاك سبعه‌یه تطبیق ایلدکلرندن بعض مفسرین متأخرین دخی بویوله کیتمشلردر » دینیلیور . بوحالده متکلمینك مقصدی علم هیئت اولمدیغی سوزینك حکمی نره‌ده قالیور ؟ فقط بو صوك سوز دخی بر « لکن » ایله نقض ایدیلیور . دینیلیورکه « لکن اکثر علمای اسلامیه قرآن کریمده وارد اولان سموات سبعه‌دن هرحالده هیئت قدیمه‌نك افلاك کرویه‌سی آکلاشلمق لازم کلیه‌جکنی وقرآن کریم تعلیم فلسفیات ایچون دکل دین مبین اسلامك نشری واوامر ونواهئ الهیه‌نك تبلیغی ایچون منزل اولدیغندن انك تفسیرنده برمسلك هیئته استناد ایتمك جائز اولمدیغنی بیان ایلمشلردر . »

نصل ؟ شوقدر سوزدن برنتیجه چیقاریله‌بیلورمی ؟ اغرب که بومسالك هیئته احتیاجی رد ایدن بوصوك سوزی تأیید ایچون دخی ینه « هیئت جدیده ظهور ایلدکدن صکره اشبو حقایق برمرتبه دها تأیید ایلمشدر » بیوریلیور .

جانم افندم ! هیئت لازممی دکلمی ؟ لازم ایسه اسکیسیمی لازم یکیسیمی لازم ؟ بو سؤاللرك هر برینه برر « اوت » وآنلری متعاقب بررده « خیر » جوابی آلور ودها صکره « خیر اما اوت » ومتعاقباً « اوت اما خیر » کبی سوزلر ایشیدر ایسه‌ك بو تنقید ایله ارشادمی ایدلمش اولورز یوقسه ذهنمز برقاتدها بربادمی ایدلمش اولور ؟

طوریکز باقه‌لم هنوز مأیوس اولمیه‌لم ! دها ٩١ نومرولی طریقه‌ده‌کی پارچه‌نك یاریسنده‌یز . بلکه بو تناقضلرك صوکنده برنتیجه‌یه واصل اولورز .

هیئت جدیده‌نك بوحقایقی برمرتبه دها تأیید ایلدیکی خبرو یرلدکدن صکره یقین وقتلرده بعض علمای اعلامك هیئت

جدیده‌نك اعتقادات اسلامیه‌یه قطعا مباین اولدیغنی اثبات ضمننده آثار معتبره تحریرینه همت بیوردقلری خبرو یریلیور . از جمله فصیح افندینك رساله‌سی اخطار اولنیور . بونده دینیلیورمش‌که هیئت جدیده عقائد اسلامیه‌یه هیئت قدیمه‌دن زیاده توافق ایدر و هیئت قدیمه‌یه ذاهب اولانلرجه لازم کلن بعض تأویلاته هیئت جدیده‌یه سالك اولانلر محتاج اولمزلر .

شو سطرلری اوقودقدن صکره اکلایه‌بیلدیکمز برشی وارسه اوده بو سوزلرك بزی خواجه محمود افندی حضرتلرینك اعتراضنه قارشو مدافعه ایچون اولدیغی قضیه‌سیدر . زیرا دینیلیورکه « بناءً علیه افلاکك عدمنی اعتقاد ایدنلرجه تأویلات کثیره لازم کله‌جکنه دائر خاورك بالاده بیان اولنان فقره‌سی اکر افلاکدن منفهم اولان معنی حکمانك بیان ایلدکلری اوزره ایسه طوغری دکلدر . »

طوغریسی بز سویلیه‌لمی ؟ بز بویله اکلاشلمسی پریشانیٔ ذهنه رضا ایله دخی ممکن اوله‌میان بر مدافعه‌دن زیاده خواجه محمود حامد افندی حضرتلرینك هرحالده موافق اصول اولان اعتراضلرینه دوچار اولمغی ترجیح ایدرز .

یوق افلاکدن فرقان جلیلده وارد اولان سموات سبعه اکلاشیله‌جق ایسه انی هیچ بروقت افکار ایدن بولنمدیغندن احمد مدحت دخی بویله برورطهٔ خطایه دوچار اولمامش ایمش .

بو حسن ظنه دخی تشکر ایدرسه‌ك‌ده ایضاحات اخیره‌دن بورایه قدر هنوز مسئلهٔ اصلیه‌یه دائر حرف واحد کوره‌مدیکمزی دخی نظر دقتدن اوزاق طوته‌میز .

یدی کوکلری یدی سیاره‌یه نسبت ایدیشمز خصوصنده بزه فقط برشی دینیله بیلوب اوده کشفیات اخیره‌دن صکره سیاراتك مقداری چوغالمسیله سیاراتی یدی‌یه حصر ایتمك عقله ملایم کلمیه‌جکندن عبارت ایمش . بو حالده عقله ملایم کلنی بزه اخبار ایچون « ایمدی قویاً مأمولدرکه مدحت افندی برادرمز بونده اصرار ایتمیوب ترقیات فنیه‌یه موافق و عقله دها زیاده ملایم اولمق اوزره بلا حصر تعیین ایلیه‌جکمز صورتی قبول ایدرلر : » مقدمه‌سیله سوزك صوکنده اوست اوسته قونیلان ایکی نقطه‌نك دلالتی وجهله بزه شو فقره‌یی قبول ایتدیرمك ایستیورلر :

« علم هیئته آشنا اولانلرك معلومیدرکه کهکشان نجه بیك اجرام سماویه‌نك تشکیل ایلدیکی بیضی بر حلقه‌یه یقین شکلده بر موکب سماوی اولوب کرهٔ ارضمزی دخی حاوی اولان عالم شمس اول موکب عظیمك بر جزئیدر . و بونك کبی فضاده دها نجه بیك مواکب واردر . . . . الی آخره »

هپسنی عیناً نقله نه حاجت؟ قارئلرمز
۹۱ نومرولی طریقده کورمشلردر یا !
بحثمز فضانك محدودیت و عدم محدودیتی
حقنده برهان سلمیك کفایت وعدم کفایتندن
عبارت اوله جق ایکن ایشته بزی شو تفصیلاتی
قبوله دعوت ایلیورلر . اکلامغه مجبور
ایدلمامکلکمز شرطیله وکمال تواضع واطاعتله
جمله سنی قبول ایدرز .

بحث موکب سماوی بدن صکره برده
متکلمینك عالم آخرك وجودینی تجویزلری بنه
نقل ایدیله رك هر نه قدر قرآن کریمده
یدی کوك دنیلمش ایسه ده بونکله نفی زوائد
ایدلمش اوله میه جغندن سمواتك یدیدن زیاده
اوله بیلمسی احتمالی دخی اتیان ایدیلیور
وحضرت مولانای رومینك « اخترانك وراء
سنده اخترلر واردرکه انلرده نحس واحتراق اولمز .
انلر دیکر آسمانلرده سائردرلر . اول اسمانلر ایسه
یدی آسمان مشهوردن غیری کوکلردر . »
مآلنده کی بیتلری دخی اتیان بیوریلیور .

بز بو تفصیلاتی اوقودقجه شاشدقجه
شاشیورز . شاشیردقجه شاشیریورز . زیرا
تناهیء فضا بحثنده ایکن فضا بزه اول قدر
غیر متناهی کوستریلیورکه محمود حامد
افندی حضرتلرینك « بو عالمك وراسنده
نه قدر چوق عوالم و یا نه قدر اوزون بر
فضا بولنسه الك صکره بونلرده بر عدم
صرفه منتهی اولملری ضروریدر» سوزینی
متاقیرنیقه موافق بولمش ایکن احتمال که او
عدم صرفك وراسنده دها برچوق افلاك
واختران بولنه بیله جکی خبرو یریلوردیه
احتراز ایده جکمز کلیور . بنه الك صکره بزه
دینیلیورکه :

« حضرت مولانا دخی بو یله سویلرکن حکمای
قدیمه کبی محدود جهات آره سنده قالمق وقات قات
کروی الشکل افلاك ایچنده قپانمق نه دن لازم کلسون؟
ایمدی مدحت افندی حضرتلری حقنده وارد اولان
اعتراض بالاده کی تفصیلات ایله مندفع اولور »

تکرار ایده لم که خواجه محمود حامد
افندی حضرتلری افلاکك انکاری حالنده
قرآن کریمك مواضع کثیره سنی تأویله
احتیاج کوریله جکنی بیان بیورمشلر ایدی .
شو صورت ساده و واضحه اوزره بنه
بحثی یوروتمنك ایشی کهکشانلره وآسمانلر
اوزرنده کی آسمانلره واردیرمقدن دها قولای
اولور .

بوندن دها قولای اولان برشی وارسه
اوده ۹۱ نومرولی طریقده مندرج ستو-
نلرده مسئلهٔ اصلیه یه دائر حرف واحد اوقو-
لمدیغنی کورمکدن عبارت قالور .

احمد مدحت

مابعدی وار

—٥—

(قطب شمالی)

ساحهٔ فسیحهٔ طبیعتده انسانك انظار

دقت وتجسسنی جلب ایدن یرلرك الك مهمی قطب شمالیدر . اقطار قطبیه‌نك طاقت بشریه فوقنده منااعتی واقلیمنك برودتی دکزلرینك مهالکی ایله برابر حرص شان وشرف انسانی اورایه سوق ایتمکدن کری طور-میور . آمریقانك کاشفی قریستوف قولومبك عمان مجهولیته توجیه وجههٔ عزیمتله بولمش اولدیغی دفینهٔ شان وشهرت غرب ارباب مراقنجه اورتبه جالب غبطه اولمشدرکه جرأتده کاشف مشار الیهه معادل اوله‌رق همان هرسنه برسیاح بحری ظهور ایله کند-یسنی اقطار قطبیه‌نك مهالکنه صالدیریور . بو اغورده شمدی‌یه قدر پارچه‌لنان سفینه‌لر صرف اولنان خزینه‌لر پك زیاده وهله تلف اولان نفوس بشریه هرشیئك فوقنده جالب تأسف فوق العاده ایکن بعض ارباب غیرتك ینه بو بابده‌کی عزم ثباتکارانه‌لرینه فتور کلمامکده بولنمسی حقیقةً داعئ حیرت اوله‌جق احوالدندر .

ایشك الك غریب جهتی ایسه ملتلرك بو بابده‌کی شان وشرفی دخی یکدیکرندن قیصقانمقده و بناءً علیه کندیسنه حصر شرف ایتمك اوزره ملل سائره‌دن زیاده اثر غیرت کوسترمکده اولمسیدر . هرجهتجه اوروپالیلره غلبه ایتمکی مدار افتخار عد ایتمکده اولان آمریقالیلر ۱۸۷۰ سنه‌سنده وخصوصده‌ده بیوك بر اثر همت کوستر-دیلر . قطب شمالی کشفنه کیتمك اوزره اعانهٔ لازمه‌یی طوپلامق ایچون (کوستاو. لامبر) نام اوروپالی سیاح سائل کبی شهردن شهره طولاشمقده اولدیغی صره‌ده ینه عین عزم ونیتله میدانه آتیلان آمریقالی موسیو هالك آچمش اولدیغی اعانهٔ ملیه‌یه وطنداشلری غایت عالیجنابانه بر صورتده اشتراك کوستره‌رك مرقوم بر مبلغ جسیم طوپلامش وعصرمزك الك مهم هیئات کشفیه‌سندن بریسنی وجوده کتیره‌بیلمش ایدی .

سیاح مرقوم ۱۸۷۱ سنه‌سی حزیراننك یکرمی طقوزنده اوتوز نفر رفقاسیله برابر آمریقاده کائن نیورق شهرندن حرکت ایلمشیدی که بونلر میاننده ۱۸۵٤ سنه‌سنده قطب شمالیده سربست دکزی الك اول کشف ایدن مورتون نام طائفه دخی موجود بولنیور ایدی .

اشبو هیئت کشفیه‌نك راکب اولدیغی (پولاری) نام سفینه (شمید سوند) بوغازینی مرور ایله ایلنولاند برنده ۸۲ درجه ١٦ دقیقه عرض شمالی‌یه واصل اولمشیدی که یلکن سفائنك شمدی‌یه قدر قطب شمالیده کیده‌بیلمش اولدقلری محالك نقطهٔ انتهاسی بوراسی ایدی . فقط حیف که بوز قطعه‌لری هرطرفدن مهاجمه‌یه باشلامش وقیش دخی متقرب الحلول بولنمش

اولدیغندن سفینه ده بولنانلر رجعت ایتمکی موافق قاعدهٔ بصیرتکاری عد ایتمشلر و دها برازجنوب جهتنده واقع برکورفزده قیشلامشلردر . بو- راده براً اجرا اولنان بعض کشفیاتدن صکره هیئت کشفیه رئیسی موسیو هال خسته- لنوب تشرین ثانینک سکزنده وفات ایلمشدر .

سیاحلر رئیسلرینک ضیاعی اوزرینه ایلرویه کیتمك فکرینی ترك ایله آمریقایه عودته اتفاق آرا ایله قرار و یردیلر . فی الحقیقه موسیو هال بو تشبث جرأتکارا نه نك روحی مثابه سنده اولوب اکرخر- یطهٔ امکا نده امید موفقیت یازلمش ایسه بوکا انجق آنك سایهٔ غیرت وهمتنده نائلیت میسر اوله بیله جکدی . بناءً علیه آنك وفاتیله ارقداشلری مأیوس و طاقتفرسا براقلیمك شدایدندن مضطرب اوله رق قرق درجه وحتی برکون اللی درجه صغوق حس ایتمش اولملریله رجعت سریعه دن بشقه برشی دوشونه مامشلردر .

پولاری سفینه سی ۱۸۷۲ سنه سی آغستوسنك اون ایکیسنده قنه دی بوغاز- ینك قسم غربیسنده بوزلر اراسنده صیقیشوب قالدی . دکزده یوارلنمقده اولان بی نهایه بوز قطعاتی سفینه یی هرآن پارچه لنمق تهلکه سنده بولندیریوردی . سیاحلر سفینه لرینی بش میل وسعتوجسا- متنده بر بوز قطعه سنه صیقی صیقی یه ربط ایدرك بونك سوق طبیعیسیله سمیت بوغا- زینی کچوب لیتلیتون آطه سنك آچیقلرینه قدر کله بیلمشلر ایدی . روزکار جنوب جهتندن اسمکده اولمغله اول امرده سفینه- نك حرکتی پك یواش ایسه ده ایلول اواسطنه طوغری شمال روزکاری اسمکه باشلامش اولدیغندن سفینه دخی کونده یکرمی میله قریب مسافه قطع ایدیور ایدی . قیش کیتدکجه تقرب ایتمکده وسفینه یی محیط بولنان بوز قطعاتنك آنی پارچه لق احتمالی کوندن کونه زیاده لشمکده اولدیغندن سفینه نك مربوط بولندیغی بوزقطعهٔ جسیمه سی اوزرنده برملجأ تدارکنه قرار ویریلوب اوراده کوچك بر خانه انشا ودرونی ذخائرایله املا اولندی . طائفه لر دخی بر اشارت ویرلدیکی آنده البسه ، ترفنده لك مطعومات ، محروقات و اسلحه و مهمات کبی الك لازملی شیلر ایله سفینه یی ترك ایدوب بوز قطعه سنه التجایه حاضرلندی .

تهلکهٔ ملحوظه کتدکجه تزاید ایتمکده اولدیغندن اشبو تدابیرك اتخاذی وجوب قطعی صورتنی آلمش ایدی . زیرا اووقته دکین سفینه نك اطرافنی احاطه ایتمش وسپر مقاومت صورتنی آلمش اولان بوز پارچه لری جسیم بر «ایسه برغه» یعنی بوزطاغنه تصادف

وتصادمله طاغلمش کتمش اولدیغندن (پولاری) سفینه‌سی بر تصادم غیر قابل اجتنابه قارشو اسباب مدافعه‌دن خالی بولنیوردی که بو قورقیلان شی چوق کچمه‌دن وقوعه کلدی :

* * *

تشرین اولك اون بشنده غایت شدتلی بر قار فورتنه‌سی حکمفرما اولمش و کثیف بر قاراکلق اورته‌لغی استیلا ایتمش اولدیغی صره‌ده غایت مدهش بر بوز پارچه‌سی (پولاری) سفینه‌سنه اوقدر شدتلی بر حالده چارپدی که سفینه‌یی برآنده توك کبی قالدیردی . مدهش بر پارچه لنمه کورولتیسی ایشیدلدی . سفینه خلقی بو هجوم ناکهانی اوزرینه آوازهٔ جزع وفزعی کوکاره چیقارمقله برابر هرکس الینه کچن شیئی قاپه‌رق قارمه‌قاریش بر حالده سفینه‌نك بولندیغی بوز پارچه‌سی اوزرینه آتلمغه باشلادی . بو قارغشه‌لقده پك چوق اشیا غائب اولدیغی کبی طائفه‌دن بعضلری دخی شاشیره‌رق سفینه‌نك مربوط اولدیغی بوز پارچه‌سنه دکل سفینه‌یی کوتورن و متمادی الجریان اولان بوز قطعه‌سی اوزرینه آتلمش اولدقلرندن کندیلرینی اورادن قورتارنجه‌یه قدر برخیلی زحمت ومشقت چکلدی .

اشته پولاری سفینه‌سنك مربوط بولندیغی بوز قطعه‌سندن شو صورت ناکهانیده انفکاکی لیتلیتون آطه‌سنك ایکی میل جهت شمالیه‌سنده و ٧٠ درجه ٢٥ دقیقه عرض شمالیده وقوعبولمشدر . قاراکلق بر طرف اولنجه بوز قطعه‌سنه التجا ایدنلرك ایلك ایشی سفینه‌لرینك نه اولوب اولدیغنی آکلامغه منحصر قالمش ایسه‌ده آفاقه عطف ایلدکاری نظر مضطربانه پولارینك محو وکمنام اولدیغنی کندیلرینه آکلاتدی . بو بیچاره سیاحلری کوتورمکده اولان بوز قطعه‌سی بو صره‌ده درت میل محیطنده بولنوب ثخنی هر یرنده بر ایدی . سطحی مستوی ویا محدب اولدیغنه کوره ثخن مذکور اوتوز ایله اون قدم راده‌سنده بولنیور واوزرنده یر یر موجود اولان طاتلی صو کولجکزلری بو بوز پارچه‌سنك تشکل ایتمش اولدیغی محل حقنده بر فکر ویریور ایدی .

بو بوز پارچه‌سی قره‌ده تشکل ایتمش بر عظیم شی اوله‌رق دکزه یوارلانمش ایدی . یوزباشی تیسون وعلائم هوائیه عالملرندن دوقتور مایر وموسیو فراد آنجه‌بی ژاقون وهوتیلجی ارون سیاحتنامه‌یی قید ایدن سمیت نامنده بر طائفه وچوجق وقادینلریله برابر ایکی اسکیمو وسائره‌دن والحاصل اون طقوز کشیدن عبارت بولنان بر جماعت مذکور بوز پارچه‌سنده فنا بر التجاکاه بولمشلر ایدی .

یوزباشی تیسون صاحب عزم وشجا

عت برآدم ایدی . برابرنده بولنان آدملری
یانه طوپلایوب قیصه بر نطق ایرادیله
بونلرك افكارینه براز متانت ویردی .
ارقداشلرینك كافه‌سی كندیسنه اطاعت
كامله‌ده بولنمغی مع القسم وعد ایلدیلر .
بونلر سفینه‌دن چیقالیدنبری هیچ بر شی یما-
مشلر ایدی . آتش یاقدیلر وهركس برازات
وچوقولاته وقهوه‌دن عبارت اوله‌رق
خفیف بر طعام ایتدی .

اشبو ملتجیلر سفینه‌دن حین خروجلر-
نده هر جنس مأكولاتی قورتاره بیلمشلر
و بوندن بشقه یورغان، صغیر دریسی، بر
چادر و برچوق‌ده اسلحه ومهمات المشلر
ایدی . برابرلرنده بالینا بالغی آوی ایچون
یاپلمش ایكی صندال دخی بولنمقده اولدیغندن بو
صره‌ده (هاقلی یوت) نام كوچك آطه‌دن
تخمیناً برمیل قدر بعد مسافه‌دن جریان
ایتمكده بولندیغندن مذكور صندالرله
قره‌یه چیقمق ایسته‌مشلر ایسه‌ده بوز پار-
چه‌لرینی كمال سرعتله یوارلمقده اولان اقنتی سیبیله
بوكاده موفق اوله‌میه‌رق تكرار بوز قطعه-
سی اوزرینه چیقمغه مجبور اولدیلر . بو-
رالرده پولاری سفینه‌سنك سكز اون میل
قدر اوزاقده یلكنلری آچیق اولدیغی
حالده نورتومبرلاند آطه‌سنه طوغری آلا
بیلدیكنه كیتمكده اولدیغنی مشاهده ایلد-
یلر . برمدت مروردن صكره سفینه‌یی بردفعه
دها كورمشلر ایسه‌ده كندیسنه تقرب ایتمك
احتمال خارجنده ایدی .

هیئت كشفیه‌نك برابرنده بولنان ایكی
اسكیمو پك زیاده ایشه یارادی . بونلر هر
كون آیی بالغی آوینه كیدرك نادراً بوش
دونرلر ایدی . اگر بونلر اولماش اولسه ایدی
ذخائر موجوده پك سرعتله توكنه‌جك
وهیئت كشفیه‌یی تركیب ایدن آدملر آجلقدن
اوله‌جك ایدی . تشرین ثانینك دردنده
هرآدمك تعیینات یومیه‌سی اوچ ربع لیبره‌یه
تنزیل ایدلدی . زیرا آرتق پولاری سفینه-
سنه تصادف ایدوبده یاناشه‌بیلمك امیدی
بسبتون محو اولمش ایدی . زیرا آقنتی
سفینهٔ مذكوره‌یی كمال سرعتله جنوبه
طوغری سوق ایتمكده ایدی . كانون اولك
برنده هوا بردنبره آچیلمش اولدیغندن
دوقتور مایر بوز پارچه‌سنك بولندیغی
نقطه‌یی تخمین ایدرك ٧٤ درجه و ٤ دقیقه
عرض شمالی و ٦٧ درجه ، ٣٥ دقیقه
طول غربیده بولندیغی اكلاشلمشدركه بو
حالده اوتوز كونده ایكی یوز میلدن زیاده
مسافه قطع اولنمش ایدی .

ذخائرك قلتی ایله برابر سیاحلر میلاد
عیسا یورطیسنی مسرفانه برصورتده كچیرمك
آرزوسنه دوشدیلر . یه‌جك شیلردن هیچ
بریسی اسیرگنمدی ، آیی بالغی اتندن چوربا ،
كباب بحری اتی ، یارم لیبره طموز صوچوغی

و ایکی مثقالده اکمك ینلدی . مهجوری اولدقلری وطن نامنه ادارهٔ اقداح اولندی وبیچاره‌لر برآن قدر بولندقلری حال دهشت انکیزی اونوده‌رق ممنون اولدیلر .

١٨٧٣ سنه سنه مخصوص سنه باشی یورطیسنی میلاد عیسا یورطیسی کبی مسرفانه بر حالده کچیره مدیلر . هر کسه کوچك برپارچه کوفلی اکمکدن بشقه برشی اصابت ایتمامش ایدی . هوا پك زیاده کسب برودت ایلمش اولدیغی حالده محروقات کمال سرعتله کسب ندرت ایدیور و راسکیمو-لامپه‌سیله یمك پیشیرمکه مجبوریت الویر-یوردی . آیی بالقلری سیاحین مرقومه‌نك خلاصنه پك زیاده یاردیم ایتدیلر . مذکور بالغك تازه اتی اعلامغذی بریمك اولدیغی کبی اسقوربیت علتنك دخی اشتدادینه مانع اولمقده واستحصال اولنان یاغی هم ضیا وهمده آتش پیدا ایتمك اوزره استعمال اولنمقده ایدی .

کانون ثانینك اون طقوزنده شمس افق اوزرنده ظاهر اوله‌رق ایکی ساعت مقداری کوروندی . بوزقطعه‌سی جنوبه طوغری یووارلنمقده بردوام اولوب حیوانات بحریه-ایسه کتدکجه چوغالمقده ایدی . ایکی اسکیمو آوجیلقده اعجازکارانه اثرمهارت کوستریورلردی . هرکون یابرآیی بالغی ویاخود برکلب بحری کتیریرلر ایدی . بعضاً دکز کرکردنی دخی طوتمشلردر .

کانون ثانینك اون بشنده بوزقطعه‌سنك بولندیغی موقع برکره دها تعیین اولنوب ٦٨ درجه و ٥٠ دقیقه عرض شمالیده یووارلانمقده اولدیغی کورلدی . شهرمذکورك اون طقوزنده والسینغام برونی اچیقلرنده بولنیوردی . بوغازدن چیقه بیلمك اوزره بو برونی قیویر-مغه تشبث ایدلمش ایسه‌ده بوتشبث ثمره‌بخش اوله‌مامشدر .

آیك نهایتنه طوغری دکز قوشلری کثرتله کورولمکه باشلادی . سیاحلر بونلری کمال انهماك ایله آولامغه قویلوب کونده التمش قدرینی تلف ایدرلر ایدی . هوا ایسه کتدکجه صغومقده اولوب شمال جهتندن اسمکده اولان روزکار قار قاصرغه‌لرینی اوکنه قاته‌رق یووارلامقده ایدی . بوز قطعه‌سی ایسه هرطرفدن قیرلمقده اولدیغندن سیاحلر آن بان دکزه دوشمك تهلکه‌سنده بولنیورلردی . مارتك اون بر واون ایکنجی کیجه‌سی بوز قطعه‌سنك پارچه‌لنمسی کسب اشتداد ایتمش اولدیغندن سیاحلری بر اضطراب فوق العاده استیلا ایتمش ایدی . زیرا راکب بولندقلری بوز پارچه‌سنك قیریله قیریله نهایت کاملاً محو اوله‌جغی کورولیوردی . بوصره‌ده بوسفینهٔ غریبه‌یه برده آیی التجا ایتمسونمی ؟ تفنکنی قاپان اوزرینه صالدیروب بیچاره حیوانی تلف

ایلـدیلر . بوندن صکره آرتق هر کـون آقنتی سائقه‌سیله دکزده بوز طاغلری یووار- لانمغه باشلامش اولوب بونلرك هر بریسی سیاحلرك سفینهٔ اضطراب بخشاسنه چار پد- قجه برقطعه‌سنی آلوب کوتورمکده اولد- یغندن آرتق اوزرنده طور یله‌میه‌جق حاله کلمش اولمغله سیاحلر قورقوب برابرلرنده‌کی صندالره راکباً مصادماتدن دها آزرخنه- دار اولمش بر بوز پارچه‌سنی سفینه اولمق اوزره انتخـابه کتدیلر . بو صره‌ده ٥٩ درجه و ٤٠ دقیقه عرض شمالیده‌بولنیور- لردی . فقط بولدقلری بوز قطعـه‌سی‌ده مطلوب درجه‌ده امنیت بخش اولمدیغنـدن بونی‌ده‌ترك ایدوب‌جوارده برتلکی وقره‌ده یشـایان بعض کوچك قوشـلر کورلمش اولمسنه نظراً یقینده بولندیغنه حکم ایدیلن قره‌یه صندال ایله چیقمغه قرار و یرلدی .

نیسانك برنجی کونی صباحك ساعت سکزنده سیاحلرك یکانه مدار سلامتی اولان بیوك صندال دکزه ایندیرلدی وهپسی بوکا راکب اوله‌رق قره‌یی بولمق امیدنده بولند- قلری جنوب غربی سمتنه طوغری صنداله یول ویرلدی . لکن صندالك یوکی پك آغراولدیغندن هرطرفندن صوآلمغه باشلادی . بوکا برچاره اولمق اوزره ایسه یوز لیره‌دن فضله‌اتایله‌ملبوساتدن برمقدارینی دکزه‌آتمغه مجبوریت الویرمش ومع‌مافیه‌یـنه برایکی دفعه‌لر باتمق تهلکه‌سی یوز کوسترمشدر . برآرالق صندالك آلتنده بردلیك‌پیدا اوله‌رق صوایچمکه‌باشلادیغی حس‌ایدلمش‌اولدیغندن درحال بر بوزپارچه‌سنه‌یاناشیلوب آچیلان دلیك آیی دریسی ایله قاپادلمشدر . نیسانك اون طقوزنده کاه صندال ایله کیدرك وکاه بوزپارچه‌لری اوزرنده یوارلنه‌رق ایلرلمکه صرف ورزش ایدلمشـدر . کتدکجـه مقـداری چوغالان علامات قره‌نك قریب اولدیغنی کوستریورسه‌ده اورایه یاناشمق امکانسز ایدی . زیرا اطرافنی محیطاولان بوزلر برآدم طاشیه‌میه‌جق درجه‌ده‌ضعیف وصنـدالك مرورینـه ممـانعت ایلیه‌جك صورتده مقاوم اولدیغندن سیاحلر بونلرك اوزرندن یوریمکه جسارت‌ایده‌میورلردی . بوصره‌ده ایسـه ذخیره‌لری دخی بسبتون توکنمش بولندیغندن آجلق‌ده کمال دهشـتله باش کوستردی . فقط بونجه اضطرابات یتشمـامش ایمش کبی آیك اون طقوز نجی کیجه‌سی راکب بولندقلری بوزقطعه سنك اوزرندن کمال شـدتله بچن بیوك برطـالغه ره راستنده‌نه‌یه تصادف ایتمش ایسه آلوب کوتورمش اولدیغنـدن سیاحلر چادر ایله دری‌یی درحال صنـداله نقل ایدوب ایکی اسکیموبی دخی صندال درونده براقدیلر . طالغه‌لرك بوصورتله شـدت مهاجمه‌سی بر ساعت ظرفنده اوچ‌دفعه‌دها تکررایتدی .

بیچاره سیاحلر بتون کیجه‌یی اضطرابات الیمه ایچنده کچیروب هرآن دکزه کتمك تهلکه سنده بولنیورلردی . صباحك ساعت یدیسنده براز دها قوری بربوز پارچه سی بولوب اورایه التجا ایتدیلر . صغوق ایلیکلرینه قدر تأثیر ایدوب لباسلری صیرصیقلام اولمش کندیلری تر تر تتره مکده بولنمش اوله‌رق آجلغك اضطراباتنه‌ده مقاومت کوستریورلردی .

دوقتور بو احوال مؤلمه اراسنده دخی متانتنه خلل کتورمیه‌رك نیسانك اون ایکیسنده اجرا ایلدیکی حسابات ایله ٥٥ درجه ٣٥ دقیقه عرض شمالیده بولندیغنی تعیین ایلدی . فقط دوقتور اجرای حسا- باتجه اولان اهتمامیله برابر اضطرابات مشترکه‌دن دخی حصه‌دار اولمقده بولنمش وحتی هرکسدن زیاده ضعیفلمش ایدی .

نیسانك یکرمی ایکیسنده قحط صوك درجه‌یی بوله‌رق سیاحلر میشین چیکنه‌مکه مجبور اولدیلر . اسکیمولردن بریسی اوچ دفعه آوه کیتمش ایسه‌ده اوچ دفعه‌ده تشبثی مثمر اوله‌میوب بوش ال ایله کلمش ایدی . بردن بره بر بوزتپه‌سندن ایندکده اولان بر بیاض آیی کوردیلر . اسکیمولردن بریسی تفنکنی الوب ایاغه قالقدی و سائر ارقداشلرینی بره یاترتدی . حیوانی نشان الدی . بو صره‌ده هرکسی بر هیجان استیلا ایتمش ایدی . زیرا اون طقوز بدبختك ادامهٔ حیاتی حریفك مهارتنه وابسته بولنیوردی . آیی ایکی قورشون اله‌رق یره دوورلدی . سیاحلر ایچون برایکی کونلك دها امید حیات باش کوسترمش اولدی . فقط برایکی کون صکره برسفینه‌یه فلانه تصادف ایتمزلر ایسه آجلقدن اولمك محقق ایدی .

نیسانك یکرمی سکزنجی کونی بعد - الظهر ساعت درتده کندیلرینه طوغری کلیور کبی کورونن برواپوری اوزاقدن کوردیلر . درحال آتشلر یاقشلر واشارتلر چکمشلر ایسه‌ده واپورده کیلرك انظار دقتنی جلب ایده‌مدیلر . ایرتسی کون صباح اولدیغی صره‌ده ینه بو واپوری بش میل قدر اوزاقدن کورمشلر واکا یتشمك ایچون اولانجه قوتلرینی صرف ایتمشلر ایسه‌ده ثابت بوزلر صندالرینك حرکتنه مانع اوله‌رق اولدقلری یرده قالمغه مجبور اولدیلر . بونك اوزرینه یوکسك بر بوز پارچه‌سنه چیقه‌رق اوچ ال سلاح بوشالتدیلر . سلاحك صداسی اطرافه منعکس اولدی . واپورده ایشیدلمش اوللی که سفینه درعقب تبدیل استقامتله سلاح صداسی کلن طرفه طوغری توجیه سکان حرکت ایلدی .

فقط ثابت بوزلر بونك عزمنه ایقاع حیلولت ایتمش اولدیغندن برایکی ساعت اوغراشدقدن صکره اودخی امداددن فراغتله بشقه یوله کتمشدر . ایرتسی کون دیکر بر

سفینه دخی بونلرك امدادینه یتشمك ایستمش ایسه‌ده موفق اوله‌مامشدر . قره‌یه یقین ایسه‌ده بوزلر اوزرندن یکوبده یاناشمق احتمالی یوق ایدی . والحاصل بیچاره‌لر هرجهتجه برمأیوسیت مؤلمانه‌ده بولنیورلردی .

نیسانك اوتوزنجی کونی یوم نجات وسلامت ایدی . دکزی صباحلین غایت کثیف برسیس استیلا ایتمش کورونمش ایسه‌ده بوسیس بردن بره محو اوله‌رق سیاحلر کندیلرندن ایکی اوچیوز متره اوزاقده برسفینه کوردیلر . ارتق اولانجه قوتی بازویه و یروب سفینهٔ مذکوره‌یه یاناشه‌رق بونجه محن ومشاقدن صکره نائل سلامت اوله‌بیلدیلر .

اشبو سفینه قپودان بارتنك قومانده‌سنده تیلره‌س نامنده برامریقا سفینه‌سی اولوب طائفه‌سی امریقاده برچوق زماندنبری پولاری سفینه‌سندن بحث ایدلمامکده اولدیغنی وسفینهٔ مرقومه‌نك بالجمله طائفه‌سیله برابر غرق ومحو اولدیغی ظننده بولنلدیغنی نقل وحکایه ایلمشلردر .

اشته بونجه محن ومشاق اختیاریله کیریشیلان سفر دریانك نتیجه‌سی هیچدن عبارت قالوب قطب شمالی ینه عمان مجهولیت ایچنده قاله‌رق عالم معرفته عرض دیدار ایده‌مامشدر!

سلانیکلی توفیق

—o—

متنوعه

« زواللی بسته کار »

ایتالیانك اك ماهر بسته کارلرندن مایسترو « نیقولادی ژیبوژه » نك سببی حالا اکلاشیله‌میان بر مأیوسیتك نتیجه‌سی اوله‌رق عقلنه خفت کتیرمش اولدیغنی کمال تأثرله ایتالیا غزته‌لری یازییورلر .

مایسترو نیقولانك ترتیب ایتمش اولدیغی غایت پارلاق و صنعتلی بسته‌لر وطنی اولان ایتالیاده مظهر تقدیر عمومی اولمقله برابر مومی الیهك بسته کارلقده‌کی شهرت ومهارتی علی العموم اوروپا موسیقی شناسانی نزدنده دخی تسلیم ایدلمکده اولدیغندن بو صنعت جلیله‌ده کسب تمیز ایتمش بر ذاتك بوصورتله ضیاعندن طولایی روما مطبوعاتنك اعلان ایتدکاری تأثر وتلهفه خارجدن دخی اشتراك ایدنلر پك چوقدر .

مایسترو نیقوله الحالة هذه مسقط رأسی اولان « پاری » شهرنده کمال اهمیت واعتنا ایله تداوی ایدلمکده ایسه‌ده اعادهٔ شعوری خصوصنده‌کی امیدلرك عادتا محو اولمه درجه‌سنه کلدیکنی شو فقرهٔ مؤثره ایله فانفولا غزته‌سی بیان ایدییور :

« ترتیبکرده‌سی اولان صنعتلی و پارلاق بسته‌لرینی تغنی و استماع ایله متلذذ اولدیغمز بر بسته کار ماهرك شمدیکی بولندیغی حال حزن اشتمالی کوروبده متأثر

اولمامق نصل قابل اوله بیلورکه علت مدهشهٔ جنونك تأثیریله بیچاره‌نك او نورانی وجهی صراروب صولمش وایکی کوزل و پارلاق کوزلرنده‌کی نوردکا و صنعت منطفی اوله‌رق جسم مورانه‌سی هلاله دونمش اولدیغی حالده چیرچیلاق صویونوب «قاتللر! قاتللر! بن کاغدلریمی ایسترم! ویرك بکا کاغدلریمی! » آوازه‌سندن بشقه هیچ برشی سویله‌میه‌رك بر مجنون متهور اولوب قالمشدر ۰»

بیچاره بسته‌کارك بونجه سنه‌لردنبری مابه الاشتغالی اولان موسیقینك شو حالده کندیسنه نه یولده تأثیر ایده‌جکنی اکلامق اوزره اطبا برقاچ کون مقدم بر تجربه اجراسنه قیام ایتمشلر ایدی »

« فن موسیقیده کندیسندن یکده اشاغی قالمیه‌جق قدر مهارتی بولنان و مجنونك کوچك برادری اولان مایسترو « میشل » خسته‌نك بولندیغی اوطه‌یه متصل دیکر بر اوطه‌ده « دونیزتی » نام پارچه‌یی پیانو ایله چالمغه باشلادقده زواللی یقولا کوزلری دونمش لونی تغیر ایتمش اولدیغی حالده صدانك کلدیکی قپویه طوغری قوشه‌رق قلبنده‌کی هیجانك شدتنی معلن بر صدای رقت انکیز ایله « نه کوزل! نه قدر لطیف ! » صداسیله مقابله ایتدیکی جهتله موسیقینك امر تداویده حسن تأثیری کوریله‌جکنه اطباجه ظن قوی حاصل اولمش ایدی ۰ »

« بر از مدت صکره موسیو میشل اطبانك تنسیبیله مجنونك کندی بسته‌لرندن اولان « ناپولی دی قارناوالی » نام پارچه‌یی حزین حزین اجرا ایتمکده ایکن حیف صد حیف که بو ایکنجی تجربه‌نك یورکاری پارچه‌لیه‌جق قدر رقت آور بر نتیجه‌یی انتاج ایلدیکی کورلدی ۰ »

« بدایت تجربه‌ده بیچاره مجنونك کوستردیکی انبساط وسرور ایکنجی تجربه‌ده کاملاً مبدل یأس وفتور اوله‌رق حدت وغضبندن اتشلر پوسکوردیکی و کندیسنی بردنبره بیچاره‌چار پدیغی کورلمسیله حاضر بولنان ذواتك همان کافه‌سی بو حاله تحمل ایده‌میه‌رك اشکریز تأثر اولمش و مائسترو نیقولا دی ژیوره‌نك ارتق کسب افاقت ایتمسی محال اولدیغنه اطبا طرفندن حکم ویرلمشدر » نوری

— ٥ —

مواد ادبیه

— آثار شرقیه‌دن منظوم بر مناجاتدن —

« مترجمدر »

الٰهی ! دهشت ظلامنه آرتق تحمل ایده‌میه‌جکم و صوك رتبهٔ نومیدی‌یه بردلیل منتظم کوردیکم شو سیاه کیجه‌می مختارلرك

صبح سعادتی کبی برمسعودیته تقریب وشمسنك شعاعات جهان افروزیله دنیایی تحت اطاعتنه آلان کوندوزکبی بنیده آلام واکدارمه غالب ایت •

بکا مستولی اولان داهیهٔ غم وکدرکه ارسلانلرك صولتی بیله شجاعتلری غیرتلری قارشوسنده تأثیرسز قالان دهات بنی بشری مهلکدر الٓهی ! بوداهیه‌یه فرح ونشاطك غموم واکداره اولان غالبیتی کبی صبروتحمل احسانیله بنی مظفر ایت •

پنجهٔ دهشتنی جکرکاهمه اوزاتمش اولان بنم سیاه کیجه‌مك صباحی‌ده عجبا برصبح مأیوسیتمی اوله‌جقدر ؟

الٓهی ! شو ظلام مهلك انجام ایچنده یوزمی ید قدرتکله تأسیس ایتدیکك عوالمی تنویر ایچون براتدیغك کونش کبی ضیاپاش ایت •

دائماعوالم علویه‌یی سیرو تفرجه میال اولان روحم کثافت جسمك تحمل فرسا مضایقاتنه طیانمیور • الٓهی ! جوهر لعلی طاش معدنندن تفریق ایتدیکك کبی بنم روحمی‌ده مضطرب اولدیغی مضایقهٔ جسمانیه‌دن تخلیص ایت •

هر مغدور ومظلومك امداد خواه اولان سسلرینه یتشن سندن بشقه کیمدر ؟ الٓهی ! کندی عظمت وقدرتکه وعباد حقنده‌کی لطف وشفقتکه بناءً بنم‌ده امدادمه یتش !

ذهنی

—٥—

(ازمیردن)

استاد سخن آفرین !

شعرای ترك وعجمك کندیلرینی تلقیب ایلدکاری (عیسی نفس) (مسیحادم) تعبیرلرینه اصل لایق اولان بنجه ذات معالی بیانکزدر • بنی :

بن نه مسیحی نه مسیحادم
ذوقی حقیقتده آرار آدم

بیان مسیحانه‌کز رد ایدرسه حکیمانه، ادیبانه اشعارکز ایله احیا ایلدیککز طبیعتلر تصدیقه کافیدر •

زمانمزده بولنان شاعرلر ایله سزه اخلاف اوله‌جقلرك انوار حسن بیانکزدن مستنیر اولملری شویله طورسون ارواح عالیهٔ اسلافك بیله حسن طبیعتکزك مفتونی اولدقلرنده کیمسه شبهه ایتمامکده‌در •

نامکز تاریخ مليزی افکارکز قدر اعلا ایتدی • بزه علویتده برمثال حقیق اولدیکز •

هر خاطره‌کز عالم ادبیات ایچون بر مطلع انوار عد اولنیور •

لزوم خرق عادت مانع الوهیت دکل آ• الله سزه بیکلرجه سنه عمر و یرسون‌ده وارسون خرق عادت لازم کلیو یرسون •

کچن هفته (تفوق) سرلوحهٔ حقیقیسی زیرنده انشاد بیوروب نشر یله عالی نورلر ایچنده براقدیغکز بر سحر حلاله نظیره دیه دکل یالکز قافیه‌ده متحد بولندیغی مناسبتله ساحهٔ وجوده کتیردیکم یدی بیتی حضور ادیبانه‌کزه تقدیم ایدیورم . تنسیب بیورلدیغی صورتده معتبر ترجمانکزده نشر اولنمق شرفیله‌ده مشرف اولور .

نوروزمزه بعض آثار اهداسیله بزی وآبونه‌لریمزی مستفید بیورمکز الک برنجی استرحامز اولدیغی کبی (تفوق) کزلکده‌کی درجیله رساله‌مزی تنویر ایتمککمزه مساعده بیورمکزی رفیقلرمله برابر رجا ایدرز .

رجامز قبول بیورلدیمی ؟

نوروز محررلرندن

حقی

ـ نظیره ـ

« تفوق »

لمعه پاش اولدقجه فکرم لامکانك فوقنده
بیك کونش تعلیق ایدر هر برجهانك فوقنه

نور ایچنده چالقانور تاروز محشر کائنات
اعتلا ایتسه‌م مراتجه فضانك فوقنه

نوردن بر هیکلم رکز ایلسونلر قدسیان
طاق بالای سرای کن فکانك فوقنه

کل بنم سیرایله جولامکانده سیر می
اعتلالر دیمی چیقمق آسمانك فوقنه

طائر اندیشه‌مه ایرمز اوشهباز خیال
چیقسه ایلك پروازده کروبیانك فوقنه

ای کچنلر زمرهٔ وحی آورانك فوقنه
وارمی کچمش ناجئ معجز بیانك فوقنه

بن نه رتبه ارتقا ایتسه‌م تفوق ممتنع
حامل مفتاح کنز مستعانك فوقنه

« ترجمان حقیقت »

افکار منوره اربابنك انوار متوالیهٔ توجهاتی مطبعهٔ ترجمان حقیقت اوزرینه یاغدقجه مسعود محررلری آفاقه پرتوبار اولسه‌لر چوقیدر ؟

هر استعداد خداداد انبساط ایده‌بیلمك ایچون تهییج ایستر . هر آتش خاکسترپوش آچلمق ایچون روزکاردن مساعده بکلر . ترقی ماه ایسه توجه عمومی‌آنك مهر یدر .

ترجمان حقیقت محررلری کبی بتون ارباب قلم متشکر و مفتخر اولملیدرلرکه منهاج منتهی ناپیدای ترقیده آرزو ایلدکلری قدر سعی ایده بیله‌جکلری برزمان مسعودیتده بولنیورلر .

نوروز کبی جویای تفوق بر طاقم

اذکیا طرفندن یازلمقده اولان بر مجموعه‌یه اهدای آثار، ترجمان ایچون بر بیوك مدار افتخاردر .

—٥—

مشجرهٔ سفالت

موسم سرمانك برشام غریبانده یولنی شاشیرمش برجوان ناتوان قلو به دهشت افزا اولان براورمانك کنارنده ملول ملول اطرافنه نکران اولمقده ایدی .

یالکز باشنه ایدی . گاه گاه وزان اولان بر شمال روزکار ینك اورمانده‌کی آغاجلرك داللری آره‌سندن سوزولوب یکرکن حاصل ایتدیکی مخوف صدادن بشقه هیچ برشی ایشتمیور ایدی .

کائنات میانه برسکوته طالمش و یاخود محشر زمانینی بکلین ذوی‌الارواح کبی قبر عذابی ایچنده قالمش ایدی .

دلیقانلی کندینه بر کذرگاه آرایور ایدی . هیهات ! چیقوب کیده‌جك نه بریول وار ونه‌ده بر ایز !

فلکك نیجه صدماتنی کورمش اولان اورمانده‌کی آغاجلر صیق اولمقله برابر اوزاندقجه اوزانمش وهر بری برفدن بچلمش بر رقبای سفیده بورنمشلر ایدی .

بومنظرهٔ هولناك حضورنده شاب بی‌تاب صغوغك عروق و اعصابنه تأثیر شدیدندن زیاده خوف وخشیتدن تتره‌یوردی .

اولانجه متانتنی ، جسارتنی طوپلایه‌رق اورمانه تقرب ایتدی . صاغنه باقدی صولنه باقدی . نهایت مدخل اوله‌بیله‌جك برفرجه بوله‌رق اورمانه کیردی .

آغاجلری طوته‌رق ، چالیلری آچه‌رق یوریمکه باشلادی .

برآدیم ایچون بیك مشقت چکدیکنی وکیتدکجه بومشقتلرك برقاچ قات دها تضاعف ایده‌جکنی دوشونمکسزین یول آلیوردی .

برمدت دها کیتدی . فقط تاب و توانی‌ده بیتدی .

آرتق آیاغی سورچوب دوشمکه ، دوشدیکی یردن قالقه‌مامغه باشلادی .

تسکین کلال ایچون برکوتوکك اوزرینه اوطورمغه مجبور اولدی .

برکوتوك بولدی . درمانسزلقدن همان اوزرینه‌ییغیلو یردی . یانده‌کی آغاجه طیاندی . کندندن کچوب اویودی .

*
* *

برمدت صکره شدت اضطرابندن تحملکداز برآوازایله حایقردی . صدا اورمانك ایچنده طنین انداز اولدی .

برحالت بی‌مجالیده طاورانُدی . کوزینی آچدی .

ایلك نظری باشی اوجنده کمال سکون وسکوت ایله قائماً طوران اوچ شخص

مجهولی رؤیت ایلدی ·
حیرت وتعجبندن باغرمق ایستدی · فقط قوتی یتشمدی · یالکز تماشا ایله قالدی · اوچنك ده کوزلری کندی کوزلرینك ایچنه باقیوردی ·
اوچ شخصدن برنجیسی صاری البسه تلبس ایتمش و بلنی برکر ایله باغلامش ایدی · کرك طوقه سنی تشکیل ایدن و اطرافه پرتولر صالان الماس پاره دلیقانلینك نظر حیرتنی آچدقجه آچدی · شخص مذکورك بلنده برقلیج آصیلی ایدی ·
ایکنجیسی سیاهلر کیمش و قرمزی برقوشاق قوشانمش ایدی ·
اوچنجیسی ماوی برلباس تلبس ایتمش والنده بر بالطه طوتمقده بولنمش ایدی ·
اوچی بردن دلیقانلی یه خطاباً :
— نه یاپیورسك بوراده ؟ دیدیلر ·
دلیقانلی ده مسترحانه برحال ایله :
— تکمیل انفاس ایلیورم · بکا مرحمت ایدیکز ! دیدی ·
برنجی شخص دیدی که :
— نه ایستیورسك ؟
— ممکن اوله بیلدیکی حالده شو منحوس اوزماندن شمدی خلاص اولمق ! ···
— او یله ایسه اوچمزدن برینی انتخاب ایت · سکا دلالت ایده جك بررهبر کافیدر · هانکیمزی ایسترسه ك انتخاب ایده بیلیرسك ·
انتخابکه منتظرز ·
دلیقانلی امر انتخابه برسکوت تام ایله منتظر اولان اوچ شخصی نظر دقتندن امرار ایتدی · الماس کمرلی شخصی بکندی ومرقومه توجیه خطاب ایله :
— سنی انتخاب ایتدم · دیدی ·
بونك اوزرینه شخص منتخب صغوق برصورتله کوله رك الینی دلیقانلی یه اوزاتدی · بواثناده دیکر ایکی شخص ده خیال کبی کوزدن نهان اولدیلر ·
دلیقانلی کمال خوف وخلجانندن برکله بیله تفوه ایتمکه مقتدر اوله میه رق الینی رهبرینه اوزاتدی ·
ایکیسی ده یوریمکه باشلادیلر ·

*
* *

حرکتلری او قدر سریع ایدی که کذر-کاهلرنده تصادف ایتدکلری آغاجلر نظرلرندن قاچوب کیدیورلر ظن اولنور ایدی ·
برساعت قدر بوسرعتله کیتدکاری حالده هنوز اورماندن چیقمامش ایدیلر · براز صکره برطاقم یوللرك تلاحقیله برمرکز التصاق پیدا ایتمش برنقطه یه کلدیلر ·
دلیقانلی بوراده توقف ایده رك :
— آه ! نه قدر یورولدم ! دیدی ·
— یولمز دها چوقدر · نهایته قدر تعقیب ایتمکه ایسه درمانمز یوقدر · فقط نرده ایسه شورادن برآتلی کچه جکدر · آل

شو قلبجی ! بوجلی بكه‌جكی اثناده قلبنه صوق . آتنی آلیرز . ایكیمزده بیز كیدرز .

رهبرنك بوسوزی اوزرینه دلیقانلی تتره‌یه‌رك دیدی‌كه :

— امان یارب ! سن كیمسك ؟

— بن جنایتم !

بیچاره جوان یوز اوستی قپانه‌رق :

— دفع اول ! دفع اول خبیث رهبر ! دیدی .

بوسوز اوزرینه بر ضحك ابلیسانه ایشیدلدی . رهبر نابدید اولدی . دلیقانلی‌ده یالکز قالدی .

*
* *

یاشنی قالدردیغی زمان اولجه ترك ایتدیكی ایكی شخصی یاننده بولدی . مرقوملر دلیقانلی‌یه خطاباً :

— نه یاپیورسك بوراده ؟ دیدیلر .

دلیقانلی‌ده مسترحانه بر حال ایله :

تكمیل انفاس ایلیورم . بكا مرحمت ایدیكز ! دیدی .

— نه ایستیورسك ؟

— ممكن اوله‌بیلدیكی حالده شو اورماندن شمدی خلاص اولمق ! ...

— ایكیمزدن برینی انتخاب ایت . سكادلالت ایده‌جك بر رهبر كافیدر . هانكیمزی ایسترسه‌ك انتخاب ایده‌بیلیرسك .

انتخابكه منتظرز .

دلیقانلی ایكی شخصی نظر دقتدن امرار ایتدی . سیاه البسه‌لی وقیرمزی قوشاقلی شخصی بكندی .

— سنی انتخاب ایدرم . دیدی .

بونك اوزرینه شخص مجهول بر شی سویلمكسزین تبسم ایدرك النی اوزاتدی . بو اثناده اوچنجی‌ده كوزدن نهان اولدی . بو حالك تأثیرات غریبه‌سیله دلیقانلی شق‌شفه ایتمكسزین رهبرینك النی طوتدی . ایكیسی‌ده یوریمكه باشلایلر .

*
* *

بر ساعت قدر كیتدكدن صكره ایچندن فریاد كونا كون ایشیدیلیر بر اوچورومك كنارینه كلدیلر .

دلیقانلی توقف ایدرك :

— آه ! نه‌قدر یورولدم ! دیدی .

— یولمز دها چوقدر . نهایته قدر تعقیب ایتمكه ایسه درمانمز یوقدر . بو اوچورومك قعرنده آلام و اكداردن خلاص ایدن موت مقیمدر .

— امان یارب ! سن كیمسك ؟

— بن نومیدی‌یم !

بیچاره جوان یوز اوستی قپانه‌رق :

دفع اول ! دفع اول خبیث رهبر ! دیدی .

بوسوز اوزرینه بر ضحك معنیدار

ایشیدلدی • رهبر نابدید اولدی • دلیقانلی ده یالکز قالدی •

* * *

باشنی قالدیردیغی زمان اوچنجی شخصی یاننده بولدی • دلیقانلی اولکی شخصلری تخطر ایدرك بونك الندن قاچمق ایستدی ایسه‌ده موفق اوله‌مدی • شخص ثالث ممانعت کوستردی • دیدی‌که :

— شمدی بنی تعقیب ایت • بولمز براز دها اوزونجه ایسه‌ده جناب حق مضطربلرك معینیدر •

دلیقانلی بو سوزلری ایشیدر ایشتمز قلبنده جدی بر ممنونیت تولد ایتدی • مسرور اولدی • النی اوزاته‌رق رهبرینك النی متشکرانه صیقدی •

شخص ثالث اوکده دلیقانلی آرقه‌ده یول آلمغه باشلادیلر • رهبری هم اوکده کیدر همده بالطه‌سیله دالاری چالیلری کسه‌رك دلیقانلی‌یه یول آچار ایدی •

براز صکره دیدی‌که :

— شوراده کوردیکك کوتوکی اوموزیکه آل • بنی تعقیب ایت •

دلیقانلی صوك درجه‌یه کلمش اولان یورغونلغنه باقیه‌رق کوتوکی یوکلندی • فقط کوتوك کندی تخمیننده زیاده خفیف ایدی • اوموزینه ذره قدر ثقلت بخش اولمیور ایدی •

رهبری بر دوزی‌یه بالطه‌سیله یول آچه‌رق کیدر دلیقانلی‌ده ممنونانه کندیسنی تعقیب ایدر ایدی •

براز دها کیتدیلر • نهایت اورمانك کنارینه واصل اولدیلر • نظرلری اوکنده واسع ولطیف بر صحرا و بو صحرانك وسطنده بر قصر دلارا نمایان اولدی •

شخص مجهول دوندی دیدی‌که :

— کاوب کچدیکك اورمانه « مشجرهٔ سفالت » دیرلر • خاطرکدن چیقارمه وآرتق اوموزکده‌کی کوتکی یره آت •

دلیقانلی امره اطاعت کوستره‌رك کوتوکی یره آتدی • فقط کوتوك یره‌دوشر دوشمز آلتون مسکوکاته بالتحول اورایه ایرماق کبی آقیوردی •

جوان بو حال غرابت اشتماله انکشت بردهان اوله‌رق باقدقدن صکره رهبرینه توجیه خطاب ایده‌رك :

— بنی بویله بر سلامته ایصال ایتدیکز • رجا ایدرم • کیم اولدیغکزی بکا بیلدیرك •

دیمی اوزینه رهبر مجهول تبسم ایده‌رك :

— بن سعیم !

جوابیله بیان ماهیت ایلر •

* * *

ملاحظه

حیات کرچه بر حدیقهٔ سعادتدر •

لكن بعضاًده بويله برمشجرهٔ سفالت،
بومشجره‌يى نهايتنه قدر تعقيب ايتمك ايسه
طالع واروناربابى ايچون دشوار بر
حالتدر .

لذت حيات انتظام تعيشدن متولد
بر ذوق عال العال وموجب استراحت
بالدر .

ضجرت تعيش قيمت حياتى انظار سفا.
لتزدكانده تنزيل ووسعت تعيش ايسه حياتى
صفاپرستان زمان نزدنده تبجيل ايتديرر .

جيش غم وآلام اقليم فكر واذعانه
اوشرسه البته ماهيت حيات محنتزده‌لر
عندنده اهميتدن دوشر .

كشمكش احواله تاب آور مقاومت
اوله‌ميانلر موت دينيلن نوم ابدى يى
مصيبتلر بنه‌لك عالى جناب برمددرس اولق
اوزره تفكر ايدرلر وماحصل كرداب فنايه
طوغرى اوچوب كيدرلر .

بو فكره خادم اولانلر جداً شايان
اسفدرلر .

مصائب كونا كون كردونه سعيله
مقاومت ايدنلر شهراه حياتده صبرومتانتله
مستقيما نه كيدنلردر .

دفع مصائب خصوصنده فكر صائب
صاحبى اولمليدر .

سعى هرهانكى خصوصده اولورسه
اولسون جالب محصول وبونك ايچون
ارباب اقدام نزدنده مقبولدر .

سعى متمادى هرحالده نتايج مطلوبه
نك ساحهٔ حصوله كلمسنه بادى اولور .

اليوم كوزمزك اوكنده بولنان مؤسسات
بو بابده قوتلى براثباتدر .

ملل متمدنه‌نك بوكونكى كونده مالك
اولدقلرى وسائط مدنيه وترقيات انسانيه‌نك
قوهٔ قدسيه ايله برآنده حاصل اولمديغى
نظر دقته آلنيرايسه موفقيات مذكوره‌نك
يالكز « سعى » ديديكمز مزيت انسانيه ايله
حصوليافته اولديغى ذهنه تبادر ايدر .

محتاج امداد اولان هر طفل نوزادك
مهددن لحده قدر برحالده قالمسى لازم كلسه
ايدى بلاد وامصارده بوعمران وثروت وسامان
حصوله كله بيليرمى ايدى ؟

آيات سبحانيه واحاديث نبويه سعى آمر،
عطالتى ناهيدر .

خليفهٔ ديانتپرور وپادشاه عواطفكستر
افنديمز حضرتلرى ممالك محروسهٔ شاهانه
لرينك هرنقطه‌سنده حصول ترقى يى آرزو
بيوريورلر . جداولسون وسائط ترقى ايسه
سايهٔ شوكتوايهٔ ظل اللهيلرنده مفقود
دكلدر .

چاليشمغه آليشيرايسه‌ك پك آز برزمان
ظرفنده سعيمزك ثمره‌سنى اقتطاف ايدرز .

اوامر الهيه وسنت نبويه‌يه اطاعت

ایدن و پادشاهلرینك آرزوسنه پیرو اولان برملت ذلت چکمز .

رضا

—٥—

خوشه چینی

ـ وراثت جنون ـ

علم جلیل طبك شامل اولدیغی اقسام متنوعه‌دن جنت قسمیله اشتغال ایدن حذاق اطبا جنتك توارثنه ذاهب اولمشلر و بو ذهابلرینی امثال متعدده ایله اثبات ایتمشلردر .

بو بابده کی ایستاتستیقلره نظراً ١٣٧٥ مجنوندن ٣٣٧ نفری بالوراثه تجنن ایدوب قصوری وراثتسز جنته مبتلا اولمشلردر .

بو حسابه کوره بنی بشردن کرفتار علت جنت اولانلرك ربعی و بلکه ربعندن زیاده‌سی بالوراثه تجنن ایدییور .

تدقیقات وتعمیقات علمیه‌لرینی دها ایلری‌یه کوتورمش اولان مهرهٔ اطبا برمجنونو یا مجنونه‌نك اولادینده مرض جنتی علی طریق التوارث بخش ایده بیله جکنی دلائل و براهین فنیه سیله اثبات ایلدکدن صکره صرعه‌یی و بوکا مماثل امراض عصبیه‌نك دخی توارثنی میدان بداهته قویمشلردر .

اطبای مومی الیهمك اقوالنه کوره بر تدقیق عمیق نتیجه‌سی صرعه علتنه دوچار اولان (٢٤٣) کشینك بو علتی کرفتار علل مختلفه اولان پدرلرندن توارث طریقیله الدقلرینی میدانه چیقارمشدر .

بو پدرلرك یدیسنی صرعه یکرمی یدیسی امراض دماغیهٔ سائره‌یه و باقیسی بو قبیل علل و اسقام متنوعه‌یه دوچار اولمشلر ایمش .

*
* *

(قور بغه‌لرك فائده‌سی)

قدرت فاطره هیچ برشیئی عبث اوله‌رق یراتمه‌دیغی کبی قور بغه‌لری دخی بوش یره یراتمامشدر .

بکمدیکمز او سویمسز قور بغه‌لردن قره قور بغه‌لری برطاقم مزارعه مسلط اولان کوچك کوچك قوردلری وسائر حشرات وهوامی تلف واکل ایدرك مزرعه‌لری بو مضر حیواناتك تسلطلرندن قورتاررلر .

و بو صورتله عالم انسانیته خدمتکذار اولمش اولورلر .

انکلتره باغچه‌وانلری قور بغه‌لرك بو فائده‌سنی اکلادقلرندن باغچه‌لرنده برچوق بیوك قره قور بغه‌سی بسله‌مکده‌درلر .

اغرب غرائبدن اوله‌رق بر مجموعهٔ فنیه‌ده اوقودیغمزه کوره قور بغه‌لر فطرتاً غایت مونس بولندقلرندن بو باغچه‌وانلر بونلری بر درجه‌ده تربیه ایدرلر ایمش که مثلا فینو کوپکی و قوزی کبی حیوانات صاحبلرینی تعقیب ایتدکلری کبی قور بغه‌لر ده بونلری تعقیب ایدرلر ایمش ؛ صاحبلرینی تصل طانیرلر ایسه انلرده او بله‌جه طانیوب افندیلرینی کوزکارکی

وقت برحس حیوانی ایله متحسس اولدقلری حالده اظهار بشاشت ایدرلر وچاغردقلری وقت یانلرینه کلیرلر ایمش !

سعادتلو احمد مدحت افندی حضرتلرینك ذکای حیوانات حقنده‌کی ادعالرینه قور بغه‌لرك شو حاللری نه بیوك دلیلدر !

* * *

(فرح ـ مرك شادی)

طباً ثابت اولان موادندرکه فرح وسرور اعصاب واجساد انسانیه ایچون برقوتلی منبهدر .

چونکه انسانده حاصل اولان فرح وسرور درعقب قلبی تهییج ایده‌جکندن قانی جسدك هرطرفنه سوق ایدر .

بناءً علیه بناقلرده بر احرار وکوزلرده بر پارلاقلق تحصل ایتدیکی کبی اعضای سائرهٔ انسانیه دخی افعال وحرکاتنده درحال برسرعت فوق العاده کوسترر .

بو سببدن ظولاییدرکه انسان منشرح ومنبسط اوله‌رق کولمکه و بعضاً درلو درلو تغنی‌یه باشلار .

ایشته فرحك وجود انسانی‌یه بخش ایده‌جکی تأثیرات بو صورتله حاصل اولور .

شوقدر وارکه تحصل ایده‌جك فرح و سرور حددن افزون اولور ایسه صحت انسانیه‌یه غایت مضر اولدیغی کبی بعضاً دخی بغتةً حاصل اولور ایسه انسانك باعث مماتی اوله‌بیلیرکه بو یولده کوستریله‌جك مثاللر پك چوقدر .

بو مرك شادی علی الاکثر نحیف البنیه ومرض قلبه مبتلا اولان کیمسه‌لرده وقوع بولور . بو جهتله وجودلرنده نحافت اولان و امراض قلبیه‌یه مبتلا بولنان کیمسه‌لر بر فرح و سرور ایله مبشر اولدقلری وقت فرحلری بنی امکان درجه‌سنده غایت قیدسزلقله تلقی‌یه اعتنا ایتملیدرلر .

* * *

(خطوط عربیه)

خطوط عربیه‌نك اك قدملیسی «مسند» دنیلان خط حمیریدر .

مهرهٔ ارباب فن بر چوق تدقیقات وتعمیقات اجرا ایتمشلر ایسه‌ده خط مذکورك واضعنی تعیینه موفق اوله‌مامشلردر .

شوقدر وارکه خط مبحوث عنهك انتشارندن صکره اوزمان موجود اولان ملل واممدن اك اول عرب قومنك تلقی ایلدیکی ثابت اوله بیلمشدر .

فیلسوف مشهور (ایساق نیوتن) حضرت موسانك (ع.م) بوخطی اقوام مختلفهٔ عربدن معدود اولان (مدیان) قبیله‌سندن تعلم واخذ ایتدیکنی افاده وروایت ایدیور .

صکره‌لری صباح الخیر اسلامیتك انفلا ـ

قندن آز بر زمان اول مشاهیر خطاطیندن (ابن مرة الانباری) خط جیری‌یی (خط کوفی)یه تحویل وتبدیل ایتمشدر .

موخراً (ابو علی بن مقله) خط کوفی‌یی دخی مشهور و متعارف اولان خط عربی‌یه تحویل ایلشدر .

شو معلوماتدن اکلاشیلیورکه خطوط مختلفهٔ موجوده‌مزك والده‌سی خط جیری اولمشدر . حید وهبی

—٥—

(قولرا و کدیلر)

کچن ۱۸۸۱ سنه‌سنده بومبای جوارنده واقع احد ناغاز نام محلده قولرا ظهور ایتمش ایدی . بعض اطبا کدیلرده دخی قولرا خسته‌لکنك علائمنی کورمکله بو حیوانلرده وقوعبولان وفیاتی دخی هرکون ژورنال ایتمکه باشلارلر . برقاچ کون ظرفنده ژورنالك یکونی یدی‌یوزاللی‌یه وارور .

قولرا خسته‌لکنك کدیلره سرایتنه بو صورتله حکم اولنمسی اوزرینه ۱۸۸۳ سنه‌سنده سیرور شهرنده دخی قولرا ظهور ایدنجه ایلك تجربه‌نك کوستردیکی نتیجه‌یی بر قاتدها تدقیقه اطبا ایچون مجبوریت حاصل اولور .

بودفعه کدیلردن یالکز وفیاتك مقداری حساب ایدلیوب یوز یکرمی بش عدد کدی اطبا طرفندن پیشکاه تداوی‌یه دخی النور و قولرانك انسانلرده کوستردیکی علائمك عینی بونلرده دخی مشاهده اولندیغنه دقت قلنور .

اطبانك اعتقادلرینه کوره قولرا کوپك وسائر حیواناتده‌ده سرایت ایده‌بیلك لازم ایسه‌ده انلرك مأکولاتی کدیلرك مأکولاتی قدر متنوع اولمدیغندن قولرانك کندیلرینه تأثیری دخی هیچ درجه‌سنده قالور ایمش . کدیلر ایسه انسانلرك هرنوع مأکولاتنه اورتاق اولملریله خسته‌لکه دوچار اولملری دخی انسانلرده کوریلان نسبتله متناسب ایمش .

دیمك اولیورکه قولرانك اك بیوك معاونی اوبورلق و پیس بوغازلق ایمش .

*
* *

اوروپاده کومس فننك ترقیسی

اوروپالولر وانلر میاننده بالخاصه فرانسزلر اوبورلقده اسکی روماللولری فرسخ فرسخ کچدیلر . لحم خصوصنده قوزی اتی قیون اتی صغیر اتی ولحوم طیورده بزجه معلوم ومعروف اولان انواعی لحوم عادیه‌دن عد ایلیه‌رك آیدن فاره‌یه وقارتالدن بلبله وارنجه‌یه قدر هر نوع حیوانات وطیور لحملرندن دخی ذوق المغه باشلادیلر .

لحوم مذکوره‌دن هانکیسنك رغبتکارانی زیاده ایسه انلری حالت وحشتده

ایکن آولامق تکلفنه حاجت کورمامك ایچون صورت مخصوصه‌ده کومسلر دخی انشاسنه لزوم کورمشلردر • ایشته طوشان کومسی دوه قوشی کومسی فاره کومسی کبی شیلر بوصورتله تشکیل اولنه‌رق کومسجیلك فنی ترقی ایتدکجه ایتمشدر •

اخیراً پارس خلقی قاپلومبغه اتندن لذت المغه باشلامشلر وانکلیزلر ایسه بو مراقده پارسلیلره پیرو اوله‌لم دیرکن پیشرو اولمغه قدر وارمشلرایدی •

بوز بیکلرجه اکولارك اطعامنه کافی قاپلومبغه‌یی نره‌ده بوللی ؟

بناءً علیه بوحیوانلرك فیأتی ارته ارته هر رغبتکار بنك تأدیه ایده‌میه‌جکی بردرجه‌یه وارديغندن بعض کیمسه‌لر قاپلومبغه کومسی تأسیسیله بونلری حیوانات بیتیه واهلیه صره‌سنه قو یمغی دوشونمشلردر • تشکیل اولنان قاپلومبغه کومسلرنده دیشیلی ارککلی بر چوق قاپلومبغه‌لر جمع اولنه‌رق بونلر یمورتلامقده و یاوری چیقارمقده وچیقان یاورولری بیو یوب‌ده اکله صالح اوله بیله‌جك مرتبه‌یی بولدقجه لوقانطه‌لره فروخت ایدلمکده ایمش •

احمد مدحت

—o—

لطائف

(مادامك بر یسی بر حدت) اقشام قوجه‌سی کلیر • قاریسنی بو حالده کورنجه سببنی صورار • قادین کمال غضبله دیرکه :

— سببی نه اوله‌جق ؟ اوخنزیر خدمتجی قیز بودفعه‌ده قورسه‌می چالمش کندیسنه صوردم انکار ایدیور •

— هانکی قورسه‌یی ؟

— هانیا اوسیاه اطلسدن قرمزی جانفس استارلی قورسه یوقمی‌ایدی؟ ایشته اونی •

— مراق ایتمه او یله ایسه عقلمده بولنسون‌ده ارقه‌سنده کوردیکم آنده‌چیقاررر سکا کتیریرم •

« معلومدرکه قورسه دنیلان شی البسه‌نك ایچنه کیلیر ووجودی صیقمق ایچون استعمال اولنور جنده کبی بر شیدر • »

—o—

باشنه اك بیوك سر پوش کیمن کیمدر ؟ ایشته بزه برسؤال‌که جوابنی درست اوله‌رق بولوب ویره‌بیلمکده پك چوق مشکلات چکرسکز • بلکه ده جواب صوابنی هیچ بوله‌مزسکز •

بعض دولتلرك طوبچی عسکرلری باشلرینه پك بیوك قالپاق کیبرلر •

اوده برشیمی ؟

بعض چینلولر شمسیه کبی شیلرله سرلرینی پوشیده ایدرلر •

اوده‌می برشی ؟

بعض‌تار یخلرده نمرودکی‌فرعونکمی ؟ بوقسه نوشیروانکمی جمشیدکی ؟ هرکیمك ایسه قدمادن برینك تاجنی خبرویررلر . بیلم قطری نه قدر ارتفاعی نه قدر ثقلتی نه قدر ایمش ! او یله بر بلایه باش‌تحمل ایده‌میه‌جکندن سرپوشی زنجیرلر ایله طوانه آصارلر وصاحبلری التنه کیروب طوررلر ایمش .

واقعا بوقدر بیوك سرپوشه دیه‌جکمز یوق ایسه‌ده پك قدیم برزمان ایچون مروی اولمغله صحتنه پك آز اعتماد ایده‌بیلورز .

مع هذا بو سرپوش مخیل بزم سؤال ایتدیکمز کلاهه بردرجه‌یه قدر مشابهدر .

هایدی باقه‌لم دوشونکز . ایشته قوهٔ ذکاکزه ایچجه معاونت دخی ایدیورز . صوردیغمز سرپوش دخی اویله هرزمان باشه کیلور وکیلدیکی حالده هر یره کیدیلوب رابر کوتور یلور شیلردن دکلدر .

دهامی اکلایه‌مدیکز ؟ برازدها ایضاح ایده‌لم . نمرودکی ضحاککمی ؟ کیمك ایسه معهود تاج معلـق کبی بودخی معلقـدر . صاحبی انی کیمك لازم‌کانجه التنه کیروب باشنی صوقار .

اکلادم که بوله‌میه‌جقسکز . باری بز سزه سویلیه‌لم فقط سو یلیه‌لمی سـو یلیه‌لمی ؟ هایدی سو یلیه‌لم :

شرکت‌خیریه واداره‌ٔ مخصوصه وا. پورلرنده دومنجینك سرپوشی !....

—٥—

اوچورم اعلالنه نظیره

— ایکی رشدیه‌لیلر آره‌سنده :

— ییلدیرم اصلندن نه ایدی ؟

— ها ! یچن‌کون اوچورمك اعلالنی بولدیغك کبی شمدی‌ده ییلدیرمك اعـلالنی بولدك اویله‌می ؟

— اویله یا ! بیل باقـه‌یم ییلـدیرم اصلندن‌نه ایدی ؟

— بکا نه‌صور یور سك ؟ سن سو. یله‌ده بز دیکلیه‌لم ؟

— ییلدیرم اصلندن « ییلدیریرم » ایدی . یعنی « هم‌چاقار ییلدیریرم هم‌کورلر ییلدیریرم باخصوص‌که هم‌ده دوشر اورر ییلدیریرم » دیمکدر .

— ای صکره نصل اولمش‌ده ییلدیرم اولمش ؟

— یا حرف‌علت ساکن ماقبلی متحرك یانی حذف ایتدك کلمه‌ده ایکی حرف برجنسدن واقـع اولدی رالر ..... آلـت طرفی معلوم‌یا !

— دیمـك اولیـورکه بنه‌اوچـورم اعلالی کبی . یعنی « ایکیسی‌ده متحرك‌ادغامی واجب دکل ایسـه‌ده رالردن بر یسـنك حذفی جائز اولدیغندن رای اول و یاخود

ثانی یی حذف ایتدك یلدیرم اولدی »
او یله می ؟

— اوت ، او یله . همده سکاقوص
قوجه‌مان بر آفرین ! سنك کبی قوهٔ
حافظه‌سی یرنده بر شریك ایله مذاکره
ایتمك انسانه صفا ویرر .

—٥—

مشهور قاصه سارقلرندن *** امضا .
سیله غزته‌مزه شو یله یاز یلیور :
رفیقکز طریق غزته‌سنده لطائف یازان
ادیب عالیشانه هر کس بر یولده عرض
تحسین ایلیورسه‌ده بن صنعتمزه عائد
لطیفه‌سندن طولایی ارباب تحسینه پیرو
اوله‌میه‌جغم .

قاصه درونده بر چوب قویمه‌رق
ذیقیمت اشیایی دائره‌نك بر کوشه‌سنه وضع
ایدرلرسه بز خرسزلر قاصه‌یی کوردیکمز
زمان « ایشته بوراده » دیه اکا هجوم
ایده‌جکز ها ؟ صکره‌دن یا قوجه قاصه‌یی
بسبتون آشیرمق و یاخود یرنده اچق
ایچون صرف ایده‌جکمز امك صاغدیچ
امکنه دونمش او یله‌می ؟

ادیب لطیفه نویس حضرتلری بزی
پك صافدل صانیور بابام !

بز صنعتمزده انك اومدیغندن پك چوق
زیاده ماهرز . او یله هر بوش قاصه‌یه
قارشو نو ایجاد میو نجقلره طورانه‌جق قدر

صافدرون قاصه خرسزی شمدی نرده ؟
ادیب مشار الیه بزه بر قاصه کوستر-
سون‌ده طواومیدر ؟ بوشمیدر ؟ درحال
نصل خبر و یریرز کورسون ! حتی محفو-
ظاتك جنسنی‌بیله بیاغی قوتلیجه برصورتده
کشف ایده‌بیلورز .
باقکز نصل :

اولا معلوم اولسون که قاصه خرسزلغی
صنعت دقیقهٔ سرقتك الك بالا درجه‌سیدر .
بزهانکی قابریقه‌نكهانکی حجم وجسا-
متده‌کی قاصه‌سی قاچ اوقه کلدیکنی‌اولچوب
جدوللرینی تنظیم بیله ایتمشزدر . بزده الی
قنطارلری واردرکه قرق درت اوقه‌یه قدر
چکه‌بیلورلر . برمانوه‌له‌یه بو یلی بو ینده
اون قنطار دیزنجه درت یوز قرق اوقه‌لق
قاصه‌یی‌ویزر ویزرطارته‌بیلورز . قاصه‌نك
جنس‌وجسامتنه‌کوره دارهسی طی‌وتنزیل
ایتدیکمز کبی ایچنده قاچ اوقه محفوظات
بولندیغنی‌برقاچ‌دقیقه‌ده‌همده درهمی‌درهمنه
خبرویریرز .

ایچنده‌کی‌اشیانك‌جنسنه‌کلنجه : قاصه‌یی
قاعده‌سندن جبهه‌سنه یعنی قپو طرفنه طو-
غری برحرکت ومهارت مخصوصه ایله هم
دو یروب همده انختار دلیلکندن قاصه
درونده پیدا اوله‌جق طاقردی‌یه قولاق
و یررسك . پاطردی هیچ نوعندن عد
اولنه‌جق قدر خفیف ایسه‌مطلقا بانقنوت

وقونسولید واسهام سائره کبی اوراقدر . فقط بزجه محققدرکه شمدی قاصه‌لره اوقدر اوراق قو یمزلر . زیرا یانغینلرده اوراق یانیور .

قاصه‌اوك طرفه طوغری دور یلیر ایکن حاصل اوله‌جق پاطردیدن آلتونو یا کموش اقچه‌یك اعلافرق اولنور . آلتونك مقداری آز ایسه قاصه‌نك ایچنده دیکر کوچك چکمجه‌یه قونیله‌جغندن اکا کوره شیقردیسی ایشیدیلور . برقاچ بیك لیره‌لق طوبره ایسه کوچك برحجمك بیوك برثقلتله سقوطی آنی ده خبرویرر . مجیدیه کبی مسکوکات ایسه ثقلت زیاده اولمقله برابر حجم دخی بیوك اوله‌جغندن بوده اکلاشیلور .

آکلادیکزمی ای ادیب عالیشان ؟ بزده‌کی مهارتی اکلادیکزمی ؟ یارنلکی براز دها ایلرویه کتوره‌جك اولسه‌ق سز خواب نوشین رمضان ایله مستریح ایکن قاصه‌کزی یوقلایوب موجودینی خبردخی ویره‌بیلورز . مکرکه قاصه‌کز ویاخود قاصه ایچنده پاره‌کز یوق اوله .

—o—

« صوقلیك ، قامچیلارم ! »

بونی کیم سو یلیور بیلیرمیسکز ؟ اون اوچ اون‌درت یاشنده تخمین اولنور سرباز ، چالشقان برمهاجر چوجغی !

قاچ کشی‌یه قارشی سو یلیور ؟ اوتوز قدر یهودی‌یه !

هم «صوقلیك ، قامچیلارم !» دیور . هم‌ده النده‌کی قامچی‌یی مدهش برصورتده صاللایور .

نه اولمش ؟ نره‌ده اولمش ؟ یهودیلر چوجغه نه یاپه‌بیلشلرده چوجق قامچی ایله بونلری تهدیده لزوم کورمش ؟ دیه صورمق نیتنده ایسه‌کز ایضاحات آتیه‌یه امالهٔ نظر بیورکز :

بونورسیده قهرمان اکثریا محمود پاشا باشنده جولان ایلر . بر آرابه‌سی واردر . آنکله یولك طاشیر . پاره قزانیر . عائله‌سنك تخفیف احتیاجاتنه یاردیم ایدر .

کچن کون برقاچ یهودی یوکلرینی بزم مهاجرك آرابه‌سنه یوکلتمك ایسترلر . پازارلغه کیریشیلیر . هرقاچه ایسه طرفین راضی اولورلر . برده چوجق اشیایی یوکلدوب‌ده تمام یوله روان اوله‌جغی زمان یهودیلر قراردن چایه‌رق یوکلری آرابه‌دن ایندرمکه قالقشمزلرمی ؟

اوچ درت یهودی بردن آرابه‌یه طوغری برهجوم کوستررلر . چوجق بوحقسزلغه قارشی سرلوحه‌مز اولان سوزی سو یلیه‌رك قامچیسنه برآز حرکت ویرر . یهودیلر دیکش طوتدیره‌میوب یوز دوندیررلر . نره‌ده ایمشلر ؟ درحال برچوق یهودی

طـو پلانیر • بوك صـاحبلری یتیشن فرقهٔ
معـاونه‌دن قوت آله‌رق آرابه‌نك اوزر ینه
بردها یوررلر • چوجق بودفعه قامچیسنی
دهشتلیجه صـاللامغه باشـلار • ملاحظه
بیور یلیـورمی ؟ آرابه‌جی برالیله قامچیی‌یی
صـاللادیغی حالده دیکر الیله‌ده حیوانك
دیزکیننی طوتیور !

یهودیلر غایت کولنج برحالده ینه رجعت
ایدرلر • کولنج اولمسی شوندن لازم کلیورکه
بورجعتده یهودیلردن برقاچی سرعتلرینی
یکه‌میوب یکدیکری اوزر ینه دوشمشلردر •
پکن آدملرده بحق اورایه اوشمشـلردر •
هر بری استیضاحکارانه برلاف سویلیور •
هر یهودی برخلاف سو یلیور •

شوراسی شایان تعجب دکلیدرکه موسویان
بی زهره اوغرادقلری شو صدمهٔ شـدیدهٔ
دهره باقیوب ینه کندیلرینی طوپلامشـلر
وآرابه اوزر ینه قدر چیقمق درجه‌سـنده
بسالت کوسترمشلردر ؟

او وقت چـوجغك ایتـدیکی حرکتی
باقه‌لم بکنه‌جکمیسکز ؟

همـان حیـوانك دیزکیننی براقوب
قامچیسیله برابر آرابه‌نك اوزر ینه آتلامش
ومهاجملره لزومی قدر دکل، یتشدیره‌بیلد-
یکی قدر قامچیی آتمشدر •

بوشـدت اوزر ینه یهودیلر آرابك‌به
اوزرندن صـاپر صـاپر یره دوکلمشـلر •
چوجق‌ده طبیعی برطور غالبانه ایله آرابه-
سنی چکوب کتمش • بوك صاحبی یهودیلرك
برقاچ دقیقه صکره آرابه‌نك آرقه‌سندن محزون
محزون کیدشـلرینی کورسـیدیکز هم کولر
هم‌ده آجیر ایدیکز •

—٥—

فنیه

عجائب کیمویه

شو سرلوحه تحتنده نه قدمانك مکوناتی « عناصر اربعه » داخلنه صقشدرمش اولدقلرینك واهی اولدیغی ، نه اجسام بسیطه‌دن بولنان آلتونك او یله قلای وقورشونی خاطر وخیاله کلمین بر طاقم توزویاغلرله مزج ایده‌رك وجوده کله‌میه‌جکنی وحقه‌بازلر مثین کبی بر شیئی صو یك ایچنه آته‌رق نه یولده پاطلاتدقلرینی بیان ایده‌جکز .

سوکیلی قارئلرمزك مبارك خاطرلری ایچون بوکبی شیلردن بحث ایتمك لازم کلسه بیله بونلری وقت آخره ترك ایله ایچدیکمز صو یك وتنفس ایتدیکمز هوانك نه‌لردن عبارت بولندیغنی تا بوندن یوز یوز اللی سنه اول کشف ایدن وکوندن کونه علوم عالیهٔ سائره مثلاو ترقیاتنده آن واحد مکث وآرام ایتمین فن جلیل کیمیانك شو صوك کونلرده‌کی موفقیتندن بحث ایده‌جکز .

علم کیمیا ایله براز توغل ایدنلرك معلوملری اولمق لازم کلدیکی وجهله مولدالماء ، مولدالحموضه ، آزوت کبی غازلر قین وقته قدر غاز صورتنده قالوب بردرلو تضییق و برودت واسطه‌سیله تمیع ایتدیریله‌مامش ایدی .

بوکونکی کونده علم کیمیا یالکز مولدالماءدن بشقه بتون غازلری مایع حالنه ارجاعه موفق اولمشدر .

مشاهیر کیمیاکراندن موسیو قای‌یته ایله موسیو وروبله وسکی بتون غازلری مایع صورتنه ارجاع ایتمك خصوصنده برنجیلکی قازانمشلردر . بو ایکی مشهور عالم شمدی مولدالماءیی ده تمیعه اوغراشمقده‌درلر . موسیو وروبله‌وسکی تمام یوز الـتی درجهٔ برودتده مولدالماده هیچ بر امارهٔ تمیع مشاهده ایتمه‌مشدر .

مولدالماءیی مایع حالنه کتیرمك ایچون درجهٔ برودت بو مقداردن زیاده بیله اولسه ینه بر نتیجه حاصل اوله‌میه‌جغی و پك زیاده برودت ایجاب ایده‌جکی ملحوظدر .

موما الیه موسیو وروبله‌وسکی مولدالحموضه‌یی پك چوق مشکلات کوره‌مکسزین مقدارکلی مایع حالنه ارجاع اولنمق ممکن اولدیغنی اثبات ایتمشدر .

آرتق مولدالحموضه‌یی بر کره مایع حالنه ارجاع ایتمك طریقی کشف اولندقدنصکره

بو خصوصده بیکرجه اصولك كشفی ممکندر .

الیوم مایع مولدالحموضه استحصال ایتمك مسئله‌سی پك بسیط برمسئله حکمنه کیرمشدر .

فقط مولدالحموضه مایع حالنه کچدکدن صکره چوق وقت بوحالده قالمیوب درعقب غاز حالنه بتکرار رجوع ایدر . بناءً علیه بو بابده استعمال اولنه‌جق شفاف آلاتی دائمی برصورتله برودت داخلنده بولندرمق لازمدر . حال بوکه مولدالحموضه‌نك کسب ایده‌جکی تحولاتی کورمك ایچون شفاف دیدیکمز آلاتك بالطبع زجاجدن اعمال اولنمش بولنمسی و بوحالده ایسه آلات زجاجیه‌نك انکسار یله بعض کونه قضالرك وقوعه کلمسی ملحوظدر .

وقوعه کلان بعض قضالر اوزرینه موسیو ورو بله‌وسکی ایله برلکده اجرای تجاریب ایدن سائر رفقاسی یوزلرنده بر ماسکه بولندیغی حالده چالیشمغه مجبور اولمشلردر .

بوندن بشقه دیکر برمشکل دهاواردرکه اوده تمیع ایتمش بولنان مولدالحموضه‌نك پك جزئی برزمانده غازحالنه کچمسیدر . موسیو ورو بله‌وسکی بالکز مولدالحموضه‌نك مایعیت کسب ایتدیکی آنده اخذ ایتدیکی برودتك درجه‌سنی تعیین ایده‌بیلکه موفق اولمشدر .

درجهٔ برودت ایسه تحت‌الصفر یوز سکسان التی درجه‌یی بولمشدر .

آزوت بودرجه برودتده تمیع ایتمك شویله طورسون عادتا قارکبی پارچه پارچه شیشه‌نك قعرینه دوشمکه باشلار .

باقه‌لم قوجه کیمیا مولدالمائی تمیعه نصل موفق اوله‌جق ! رضا

—٥—

(تنقیدات ریاضیه)

« اوتوزطقوزنجی نسخه‌دن مابعد »

تنقیداتك مابعدینی کورمك ایچون قارئلریمز لطفاً ۲۹ شعبان تاریخلی ۹۱ نومرولی طریق نسخه‌سنی تکرار کوزدن کچیررلر . کور یرلرکه منقد بك افندی حضرتلری نهایت هیئت جدیده‌نك قبولنی علم کلامه اصلا مغایر بولمدقدن صکره غیرمتناهینك ردینی دخی هیئت جدیده‌یه منافی کوره‌میورلر .

اشبو عدم منافاتی اثبات ایچون عالمك کچیردیکی زمانه نسبتله دور بنی آدمك بر ثانیه‌قدربیله ایده‌میه‌جکی و بزه مخصوص اولمسی نیجه بیك سنه‌لره محتاج اولان تبدلاتی رصد ومطالعه‌یه وقت واقتدارمزك کافی اولمدیغی بیانیله بو بابده‌کی عجزمزی شرح ایچون دخی بعض فرضیاته کیریشیورلر .

بو فرضیاتده کرهٔ ارضك مداری

وارباب رصدك بعض دوائر واشكال موهومه‌سی وارضك سیری خلزونیدر یوقسه صارماشيق منحنیسی کبیدر بورالری تفصیل ایلدکدن صکره نهایت دیورلرکه :

« فضانك عدم تناهيسی دخی بونك کبی ساحهٔ عالم بزم عقلمزك احاطه ایده‌بیله‌جکی درجه‌دن پك چوق کنیش اولدیغنی افاده ایچون قوللانلمش بر تعبیردر ۰ یوقسه اهل فندن ابعادك عدم تناهیسنی ادعا ایله اثباته قالقیشان یوقدر »

بزم ظنمزه کوره اهل فندن ابعادك دکل (چونکه ابعاد موجوده‌نك محدود اولمسی الك عادی مسائلدندر ۰ فقط فضانك عدم تناهیسی دکل) فضانك تناهیسنی ادعا ایله اثباته قالقیشان یوقدر ۰ یعنی کتب فلکیه‌دن هیچ بریسی بولنمزکه فضانك تناهیسنی اثبات اساسی اوزرینه مبتنی اولسون ۰ فضانك غیر متناهی اولمسی اهل فن عندنده بالاتفاق محکوم اولوب فضانك تناهی ومحدودیتی ایسه یالکز متافیزیقیلر نزدنده مبحوث عنها بر مسئله‌در ۰

هله منقد بك افندینك تناهی ومحدودیت فضایی هیئت جدیده‌یه موافق بولمسی بالکلیه مردود و هیئت جدیده اربابی علیهنه بر اسناد بیهوده‌در ۰ بو دعواسنی اثبات ایده بیلمسی ایچون هانکی هیئت جدیده کتابنده تناهی ومحدودیت فضایه دائر بر حکم کورمش ایسه خبرویرمسی لازم کلوب والا کندی قول مجردلری نه بزجه ونه‌ده هیچ بر کیمسه نزدنده معتبر ومقبول اوله‌مز ۰

بوندن مقدمکی بر فقره‌ده معترضین ایچنه المش اولدیغمز بر قاچ کلمه شاید قارئلرمزك ذهننی قارشدیرمش ایسه کیفیتی بر دها ایضاح ایده‌لم :

منقد بك افندی ابعادك تناهیسندن دم اوریورلر ۰ بزم بحثمز ابعاد بحثی دکل فضا بحثیدر ۰ ابعاد موجوده‌نك محدود اولدیغنه برکسه‌نك شبهه‌سی یوقدر ۰ زیرا ابعاد محدود اولمز ایسه اشکال دخی متشکل اولمز ۰ هر جسمده عرض وطول وعمق وارتفاع کبی بر طاقم بعدلر واردر ۰ بونلره ابعاد موجوده دیرلر ۰ او بعدلرك محدودیتی صاحب ابعاد اولان جسملرك دخی متشکلیتنی موجب اولور ۰ فضایی ایسه « بعد » لفظیله تعبیر ایتمك لازم کلنجه بعد مجرد دیورلر ۰ اشته بو بعد مجردك یعنی فضانك تناهیسی هیئت جدیده‌یه اصلا موافق اولمیوب هیچ بر اهل فن بو بابده‌کی حکم علیهنه حرف سویله‌مز ۰

قالدی که منقد بك افندینك «ساحهٔ عالم بزم عقلمزك احاطه ایده‌بیله‌جکی درجه‌دن پك چوق کنیش » تعبیری بزم کندی تعبیرمزدر ۰ زیرا بز « فضانك حدودینی بزم عقل قاصرمزه قبول ایتدیره‌

بیلمك محالدر • فضا بتون عقول بشریه‌یی جمع ایدرك مجموعندن عقل واحد چیقار-سه‌لر انك دخی احاطه‌سندن خارج قاله‌جق قدر واسعدر » دیمش وقدرت سبحانیه‌یی ایشته بو فضای غیر محدودك دخی خالقیتیله تبجیل ایتمش ایدك •

معهذا منقد بك افندی مدققین اهل فنك تناهی‌یی نصل اثبات ایلدکلرینی کوسترمك وعدیله بحثی فردایه تعلیق بیوردقلرندن بز دخی طریقك ۹۲ نجی نومرولی نسخه‌سنی الله اعلم •

* * *

منقد بك افندی « مالایقف عن حد دیو تعریف اولنه بیلدیکنه نظراً هر قنغی بر سلسلهٔ عددیه غیر متناهیدر » جمله‌سیله سوزه باشلایورلر • بر کره عدم محدودیت و غیر متناهی‌یی شویله حساباً و تماماً قبول بیوربیورلر • حتی بحثی شرح دخی ایدیورلر : « بویله بر سلسله‌ده الك بیوك فرض اولنان حدك مافوقنده دها بیوك بر حد تصور اولنه‌بیلور » دیورلر •

یالکز حساباً دکل عدم تناهی‌یی هندسةً بیله قبول ایدیورلر « خط مستقیمك دخی الی غیرنهایه اخراجی توهم اولنه‌بیلور و هیچ بر حدده توقف ایتمدیکی فرض اولنه‌بیلور » دیورلر •

شوقدرکه اعتقاد عالیلرینه کوره بونلر صرف وهمی ایمشلر • نه عددك نه‌ده خطك خارجده وجودی یوق ایمش • بویله حدسز فرض اولنان کمیات ایسه قواعد ریاضیه‌جه قابل تقدیر دکل ایمش •

نه کوزل سوزلر! منقد بك افندی کندی سوزلریله کندیلری عامل اولسه‌لر بو تنقیدات غیر محدوده‌و بو تفصیلات غیر متناهیه‌یه هیچ حاجت کورلمز ایدی •

یا آجانم ! بز فضا بحثی بر مهندسك بر فزیقینك حتی بر منجمك بحث ایده‌میه‌جکی مسائلدن اولدیغی نیچون درمیان ایتمش ایدك ؟ چونکه انلر حدسز فرض اولنان کمیاتی ابعادی کندی دائرهٔ اشتغالرندن خارج کوردکاری ایچون بحث ایده‌میه‌جکلرینی ایضاح ایتمش ایدك •

ریاضیات طبیعیات مادیات مطلقا شکلی کور ینور ابعادی اولچلور تقلتی طارتیلور خواص فزیقیه و کیمیویه‌سی تحلیل ایدیلور شیلرله اشتغال ایده‌جکلرندن فضا بحثی بر مسئلهٔ متافیزیقیه اولدیغی سویلمش ایدك •

حقیقت حال بومرکزده اولوب منقد بك افندی حضرتلری دخی قبول وتصدیق بیورمقده‌لر ایکن باقکز دها پارلاق بر تناقضی بردرج شعشعه پاش نثار ایدرجه‌سنه نصل میدانه آتیورلر •

دیورلرکه:

« اشیا معدوددر بوحالده یازوج ویافرد اولمسی

لازم کلور . بویله اولان برکمیت ایسه کندوسنه واحدك ضمنی قبول ایتمکله کندوسندن دها بیوك بر عدد توهم اولنه بیلور بناءً علیه غیرمتناهی اوله مز ایشته اوروپا مدققین ریاضیوندن عالم مشهور قوشینك ذکر ایلدیکی برهان عددی بودر »

بومیدر ؟ واقعا بویله بر برهان عددی ممکناتدن غیر معدود اوله مز . فقط بو برهان غیر متناهی یی دکل متناهی یی اثباته مداردر . چونکه هرهانکی کمیته واحدك ضمنی ممکن اولورسه کمیت متزایده یه واحد دیکرلك و اکاده دیکر بر واحدك وهلم جرا غیر متناهی و غیر محدود واحدلرك ضمی ممکن اوله رق بو ایسه عدم محدودیت وعدم تناهی یی اثبات ایلر . اکر قوشی شو برهان عددیدن مطلقا تناهی یی اثبات ایتدم ظن ایلمش ایسه مطلقا بین حماسنده اوغرامشدر .

منقد بك افندینك برقطع زائدك مجانبلرندن طوتدیره رق اخراج ایتدکاری منحنیلرك پشی صره دونوب طولاشدقجه طولاشان ذهنمز بر نتیجهٔ قطعیده قرار قیله مدی . ابعاد موجوده یه کلنجه اشیایه نسبتله محدودیتی ذاتاً منکر دکل ایکن بعد مجردی کتوروب کتوروبده عدم صرفه منتهی قلدقدن صکره انك او ته سنده بعد تصور ینه پراولمدیغنی بیان بیوریورلر و بونی ده غیر متناهینك ردینه کافی کوریورلر .

مادامکه بحث ریاضیات فزیقیاتك فوقنه چیقار یلیور مادامکه وهمه یول آچیلیور وهمز عدم صرفده قرار قیله میه رق انك ایلروسنده ده بعد ارامقده مختار قالیور و بناءً علیه تناهی و محدودیت ثابت اوله میور .

شایان تخطر بر نقطه اولمق اوزره منقد بك افندی حضرتلرینك اختلاف مناظره دائر اولان فقره سنی بحثدن خارج کوردیکمزدن ذهنمز بالکلیه طولاشمامق ایچون بوراده درمیانه لزوم کورمیز .

ینه ایضاحی لازم عد ایدیلان خطین متوازیینك بر بعد غیر متناهیده تناهیسی مسئله سنی عادتا هندسه یه بر افترا اولمق اوزره تلقی ایلرز .

بزم خواجه لرمزدن او کرندیکمزه کوره ایکی خط شاقولی شو کرهٔ ارضمزك اوزرنده بزه خطین متوازیین کبی کورنیورلرسه ده شاقوللر مرکز ارضه منجذب اولدقلرندن اوراده خطلر تلاقی ایدر دیه تصور اولنه بیلور . فقط هندسه جه خطین متوازیین تعریفی ایله بحق مطابق اولان ایکی خط بعد غیر متناهی یه قدر چکیلوب کتورلسه ینه تلاقی ایدر دیه فرض اولنه مز و بو وجهله ابعادك تناهیسی ده ثابت اولمز .

طریقك بو نسخه سنده کی تنقیدك خامه -

سنده « مدحت تعيين جهت ايتمكمز بن ايلك مقاله‌نك اكلاشيله‌مديغنى سويليور . حالبوكه بزده نه ايچون ونه‌جهتى اكلاشيله‌مديغنى اكلايه‌مديغمزدن اعطاى ايضاحاتده متحير اولدق » ديورلر .

اكلايه‌مديغمزه سبب شمدى يه قدر عرض ايتمش اولديغمز وجهله مسئله‌نك صورت اصليه‌سندن بالكليه چيقارلمسنى موجب اولان تفصيلات زائده ومتناقضه‌در بوقسه مسئله صورت اوليه‌سيله بحث ايديله‌جك اولورسه ذهنمزى اولانجه قوتيله طوپلايوب اكلايه بيلورايدك .

احمد مدحت

مابعدى وار

—o—

ادبيات

محرر افندى !

نظرگاه ساميلرينه تقديم ايلديكم اشبو نظيره‌نك معتبر غزته‌لرينه درجى متوقف اراده علية اديبانه‌لريدر .

وجدى

— نظيره —

« تفوق »

شعلهٔ فكرم صاچار پرتو سمانك فوقنه
نور ياغدرمزمى‌يم كرويانك فوقنه
عرش اعلادر يرم فخرالاعاليدر دلم
شمدى بن چيقمزمى‌يم آرتق جهانك فوقنه
. . . .
. . . .
آفتابم نشر انوار ايلرم بن عالمه
چوقيدر چيقديسه فكرم آسمانك فوقنه
واله علو تمدر شمدى عالم سربسر
چكدى طبعم طبع مسعود زمانك فوقنه

« ترجمان حقيقت »

مسعود خراباتى غزلك تحتنده باقدى‌ده مأمولك فوقنده كولدى .

—o—

محرر افندى حضرتلرى !

اوراق حوادثك فريدى ومطبوعات عثمانيه‌نك الك مفيدى اولان غزته‌كزك اوته‌دنبرى مداوم قارئلرندن اولديغمى وبالخاصه ادبيات قسمنده‌كى آثار عاليه‌نك مفتونلرندن بولنديغمى عرض ايدرم .

ذات عالئ اديبانه‌لرينك آثار اعجاز كارانه‌لرينى كوروب اوقودقجه برحيرت ايچنده قاليورم . نشوه‌لر بخش ايدن برعالم استغراقه طاليورم .

كوكلم ايستيوركه بن‌ده برايكى سوز سويليم . حضور اديبانه‌كزه تقديم ايده‌يم . مقبوله كچسون . غزته‌يه قونسون .

فقط هيهات ! بنده‌كزده نه برشى يازه‌جق قدر لياقت ونه‌ده يازديغمى حضوركزه تقديم ايده‌جك قدر جسارت وار !

برقاچ دفعه غزله بكزر و برمنظومه‌يى

آکدیرر صورتده قره‌لدیغم برقاچ پارچه شیئی حضورکزه کوندرمك اوزره ایکن برازتکلیفسزجه کوروشمکده بولندیغم ذاتلردن بریسی دیدی‌که: «نافله کوندرمه . بر قاچ کره‌در بن‌ده کوندریورم اماهیچ غزته‌یه درج اولندیغنی کورمیورم . عجبامطبعه‌ده ادبیاته مناسبتی اولمیانلردن بریسنك النده قالوب‌ده کوشهٔ نسیانه‌می آتیلیوردیه مراق ایتدم طولاییسیله تحقیق ایتدیردم . مکراو بنم کوزلم غزللرهم ادبیات ممیزینك یدینه واصل اولیورمش هم‌ده اوراده بولنانلرك یاننده جهراً اوقوندقدن وقولاچ قولاچ قهقهه‌لر صالیویرلدکدن صکره کاغد سپتنك ایچنه آتیلیورمش . آرتق بن بوخبری آلدقدن صکره بر دها غزل کوندررمیم؟ الله اسیرکیه! یالکز شو قدر یاپدم‌که ادبیات ممیزینه بر مکتوب یازه‌رق غزللرمك نره‌سی فنا اولدیغنی ونیچون بکنلمدیکنی خطاسی وارسه علناً تصحیح اولنمسنی بیلدردم . کوندردیکم آدمه‌ده مکتوبك جوابنی آلمدن کلمه‌مسنی تنبیه ایتدم . بزم مکتوبی ممیزه ویرمش وهرنه جواب واقع اولورسه اعطا بیورلمسنی استرحام ایلمش . ممیزبك افندی نه جواب ویرسه بکنیرسك؟ دیمش‌که: «اوت شمدی‌یه قدر بورایه ... نامیله برقاچ غزل کلدی . فقط غزته‌یه درج اولنمق شویله طورسون شایان مطالعه بیله دکل ایدی . لطائف قسمنده غزل درج ایتمك عادتمز اولسه ایدی صاحبنك خاطری ایچون اورایه درج ایدر ایدك . بو عادتی هنوز قبول ایتمدیکمز ایچون شمدیلك معذورز . خطالرینك تصحیحنه کلنجه آنلرك تصحیحی کندیسندن بشقه کیمسه ایچون قابل دکلدر . غزللرینك مطلقا طبع اولندیغنی آرزو ایدیورلرسه جریدهٔ حوادثه کوندرسونلر.» بوجوابی ایشیدنجه فس باشمدن فیرلادی . شمدی سن‌ده کوندررایسه‌ك بویله اوله‌جغنده و بنم آلدیغم جوابی آله‌جغکده هیچ شبهه یوقدر . آرتق سن بیلیرسك . »

قولکز مخاطبمك سوزلرینی دیکله‌دکدن صکره هم کولدم هم‌ده نه یالان سویلیم؟ جسارتم قاچدی . فقط کندی کندیمه دیدم‌که : « اوله‌بیلیرآ بزم ... لك غزللری برازکولنج اولمشدرده آنك ایچون مطبعه‌ده قهقهه‌لری موجب اولمشدر . باقه‌لم هر کوندریلن غزللر بویله ... لك دیدیکی کبی قولاچ قولاچ قهقهه‌لری‌می موجب اولیور؟ بن جسارت ایدر، برغزل کوندریرم . باقه‌لم نصل تلقی اولنه‌جق؟»

معهذا بنه محصول قلم اولان پارچه‌لری کوندرمکه جسارت ایده‌مدم . بو وجه‌ایله برقاچ کون کچدی .

دیرکن کچنلرده حضرت شیخك

« شوقنه » رديفلى غزل شـوق آورلرينى
نظر مطالعه‌دن كچيردم .

بو غزل خوش آينده غيرتمى تزييد
شوقى تشديد ايتدى . برتجربهٔ قلميه اولمق
اوزره برنظيره سويلمكى آرزو ايتدم . چاليشدم
چبالدم . بروجه آتى برنظيره سويلدم .
اكر بو نظيره قرين قبول اولورده ادبيات
قسمنه درج اولنورسه هم افتخار ايدرم
هم ده جسارتلنيرم . بوندن صكره حضور-
كزه اثر تقديمنده دوام ايدرم .

بنى شاكردلكه قبول ايدرسه‌كز عمرمك
صوك كوننه قدر منتداركز اولورم .

بلكه بزم ... ده برجسارت دها كلير
ويك اوقدر كوله‌جك شيلر يازمزسه برلكده
ايلريلر كيدرز .

باقى لطف وهمم افنديمكدر .

محمد خاكى

« نظيره »

صبحه‌زن اولسه‌م عشقى مطربانك شـوقنه
نعره‌لرله مى ايچر شيخم جـوانك شـوقنه

پارلايور طبعمجـه نشـوه‌م عالم مهتـابده
جامى دوندردكجه سـاقى آسمـانك شـوقنه

مطربا چال سـاقيا لطف ايله آرام ايلـه
باده‌لر صون هر كوزل ابرو كمانك شوقنه

يار ايله عمرمده بر آن لب بلب اولمش ايدم
باده‌نوش ايتمكده‌يم حالا او آنك شـوقنه

بخت آلامه‌نه حاجت پرنشاط اول سوديكم
حاله باقه چاق همان كچمش زمانك شوقنه

« ترجمان حقيقت »

نو ظهور شـاعر ! حقمزده اظهـار
ايلديككز حسن توجهه تشكر ايدرز .
شمدى‌يه قدر كنديكزه سوء ظن ايديور-
مشسكز . كاشكى بوندن اول دخى بزه آثار
كوندرمكه جرأت ايلمش اوليديكز !
نظيره كزى بكنديك . صانيرزكه حضرت
شيخك ده مظهر نظر تقديرى اولور .
بز بكنديكمزى بك قولاى اثبات ايده‌بيليرز .
باقسه‌كزا ! اثركزى او يله اوراق پريشان
سپدينه آتمدق ده كمال احترام ايله ادبيـات
ستوننه كچيردك . بكنمامش اولسـه ايدك
بويله‌مى ياپاردق ؟ شمدى اثركز سپدك ايچنده
فيرلادلمش بولنـوردى . سزده هابوكون
چيقه‌جق ! هايارين چيقه‌جق ! ديه بكلر
ياتيرديكز .

بز مطبعه‌مزه دوشـن آثاره قطعـا ظلم
ايتمز . نشره شايان اولديغنى آكلاديغمز كبى
درج ايدرز . عليهمزده بولنمغه يلتنه‌رك
بوشنه يورلمش اولان بعض محبان قلمك محررات
وارده‌سى حقنده دخى ايتديكمز ايده‌جكمز معامله
بوندن باشقه برشى دكلدر . بزجه منظور اولان

انردر . اثر کوزل اولسون ده مؤثر ایسترسه
وارسون چرکین اولسون . هیچ باقیمز .

تکلیفسزجه کورشدیککز ذات « عجبا
کوندردیکم شیلر مطبعه ده ادبیات ایله مناسبتی
اولمیانلردن بر یسنك الندہ قالوب ده کوشهٔ
نسیانه می آتیلیور ؟» دیه مراق ایدیورمش .
ایتمسون . بوراده ادبیات ایله مناسبتی
اولمیان بر محرر یوقدر . فقط « ادبیات »
دیه خارجدن کوندریلن مناسبتسز شیلری
جزالر ینی کورمك اوزره سپده آتانلر
چوقدر .

تحفدرکه بو ذات ادبیات مميزمزه بر
مکتوب یازمش ده غزللر ینك زه‌سی فنا
اولدیغنی و نیچون بکنلمدیکنی وخطاسی وار
ایسه علناً تصحیح اولنمسنی بیلدرمش !
کوندردیکی آدمه ده مکتوبك جوابنی آلمدن
کلمامسنی تنبیه ایتمش !

زه‌سی فنا اولدیغنی نه‌دن صورملی ؟
زه‌سی کوسترسه هیچ شبهه ایتمسون که
اوراسی فنادر . اما زه‌سی ایی اولدیغنی
صوره‌جق اولورسه اویله بر یری تعییندن
حقیقةً عاجزز .

غزللر ینك نیچون بکنلمدیکنه کلنجه :
بو سؤال بتون بتون عبثدر . ذوق بزم
دکلمی ؟ ایسترسه‌ك بکنیرز . ایسته‌مزسه‌ك
بکنمیز .

نه‌دیور ؟ بونلر علناً تصحیحی اولنملی
ایمش ؟ بزم هنوز « صاچه تصحیحی »
عنوانلی آلمش بر محررمز یوقدر .

مميزمز بر زمان قابل تصحیح کوردیکی
آثارك خطالرینی علناً کوستردی .
بونده خیلی غرابتلر کوریوردی . مميزك
کوستردیکی خطالر ینه او آثار صاحبلری
طرفندن بشقه اثرلره درج اولنه رق
مطبعه یه کوندریلیردی . هرکس هم تأسف
ایدر هم ده کولردی .

برده بزم مميز ـ ارباب تمییزك مسلمی
اوله جغی اوزره ـ مطبعه‌یه مراجعت
ایدنلره اوقدر سرد جواب و برمکه لزوم
کورمز . او آدم مميزك سوزلری آره‌سنه
برآز ده یالانمی قاتمش ؟ نه یاپمش ؟ غالبا او ده
غزللرك مرسلی ایله اکلنلردن صایلیور .
دقت بیوردیکزمی ؟ شاعرکزك سویلد-
یکنی بیان ایلدیککز لاقردیلرك آره‌سنده ایکی
چکینتیلی بر مصراع وار . او ده شودر :
(بو جوابی ایشیدنجه فس باشمدن
فیرلادی)

مبارکك بوللادیغی غزللر ایچنده بویله
بر مصراع اولسون بولنسیدی بلکه اعلانته
تنزل ایدردك . او ده یوق !

جسارتکز قاچسون . اثر یازکز .
کوندرکز . بویله کوزل یازدیغکز تقدیرده
هر اثرکز مطبعه‌جه قولاج قولاج قهقهه‌لره
دکل ، بیوك بیوك آفرینلره مظهر ایدیلیر .

نظیره کزك مطلعنه شیخکز اعتراض
ایده‌جك کبی کورینور . زیرا برمرید
شیخنك مرشدانه نعره‌لرینی باصدیره‌جق درجه
ده صیحه‌لر اورر، پیرك انفاس متوجه‌سنی
کورلتی‌یه بوغار طوررسه البته یولسزلق
ایتمش عد اولنور . اما بو صیحه‌زنلك وجد
واستغراق حالنده وقوعه کلیرسه او بشقه !
اعتراضدن قورتلق ایچون صیحه
اوردیغکز وقت دیدیکمز حالده بولندیغکزی
اثبات ایتمکز لازم کلیر . یوقسه موقع
توجهدن دوشمه‌لك مخاطره‌سنده بولنمش
اولورسکز .

—o—

« طیران هما »

سرلوحه‌مزی کوردیککز زمان تاریخ
طبیعیدنمی بحث ایده‌جکز صاندیکز ؟
واقعا برقوشه عائد اولان مسئله تاریخ
طبیعیدن عد اولنورسه ده هما دینیلان قوشك
موجود اولمسندن زیاده مخیل اولمسی صحیح
اوله‌جغندن وتاریخ طبیعی ایسه مخیلاتدن
دکل موجوداتدن بحث ایده‌بیله‌جکندن
طیران هما بحثنی تاریخ طبیعی‌یه عطف
ایتمك تماميله طوغری اوله‌مز .
حال بوکه بوراده طیراندن بحث ایده‌
جکمز هما معهود همای مخیل دخی دکلدر .
بو هما بزم جناب مسعود خراباتینك برهما-
سیدرکه صورت طیرانی حضرت شاعره
قطعه صورتنده کوزل برده تاریخ سو-
یلتمشدر .

* * *

کچن هفته حضرت مسعود ایله بکقوز
جوارنده واقع اقامتکاهمزه کیتدك . در
زمان کیدرز یا ! فقط بودفعه بالالتزام
اوچورتمه اوچورمغه کیتدك .
تبسم می ایتدیکز ؟ واقعا تبسم ایدیله‌جك
وحتی قهقهه‌لرله کوله‌جك شیدر . برکره
جناب مسعودك چهره‌سنی کوز اوکنه
کتورملی‌ده اووقار جدیدن تبسم دینیلان
شیئك دوچار خلجان اولدیغنی حکم ایلد-
کدن صکره برده اوچورتمه اوچورمغی
مقایسه ایتملی . شاعرك وقار غضوبانه‌سندن
اندیشه ایدلمز ایسه قهقهه‌دن چاتلامامق
قابل اولورمی ؟

* * *

بر جمعه کونی جمعه ایرتسی غزته‌مزی
حاضرلادقدن صکره ایکی اوچ یوز قولاچ
قدر اینجه سیجیم ورنکارنك کاغدلر آله‌رق
اونی چاریك کچه‌رك واپور یله بکقوزه
واردق . افطاری یولده ایدرك اقشام
ساعت برده اقامتکاهمزده بولندق .
طعام تلاشی اوچورتمه اعمالی تلاشنه
مغلوب اولورسه نه دیرسکز ؟
هر ایشه باشندن باشلامق عادت ایکن
بز او چورتمه‌نك قویروغندن باشلادق .

اما نه قو یروق ! سکز اون کشی بو قو-
روغك اعمالنه حصر همت ایتمشلر ·

بر یاندن ماوی یلی قرمزی کاغدلر
کسیلور · دیکر طرفدن بونلر بر ایپه
الکلنورلر · بابا مسعود ایسه قوماندان
طوریله صالون ایچنده وولطه ایدوب
قو یروغك هر کاغدی طاقلدقجه کلورالیله
مسح ایدر ·

برقار بش قدر اوزونلقده ماوی کاغدلر
ربط اولندقدن صکره قرمزی کاغدلره
صره کله‌رك برقار بش قدرده آنلردن ربط
اولندی · قو یروق ایچجه یولنه کیردی ·
برده ایپلکك اوجندن طوتوب قوشه‌رق
یالکز قو یروغك صورت تموج وطیرانی
برتماشا ایدیش وار !

قرمزی کاغدلر اوزرینه تکرار ماوی
وآنلرك اوزرینه تکرار قرمزی و نهایت ینه
ماوی کاغدلر ربطیله بزم قو یروق ····
شی ! خطا ایتدك · اوچورتمه‌نك قو-
روغی بر بچق مترو قدر اوزاندی · لکن
بوعملیاته جمله‌مز اوچ ساعت قدر وقت
صرف ایدرك قو یروغی عظیم آلقشلرله
دیواره آصدق ·

*
* *

ایرتسی صباح اویقودن او یاندقده
مطلقا کیجه رؤیاسنده دخی دردست اعمال
اولان اوچورتمه سوداسیله صایقلامش

بولنملیدرکه بابامسعود کمال تلاش ایله اوچور
تمه‌نك باشنی دخی اعماله جمله‌یی تشویقه
باشلادی ·

چنطو فوچیسندن برآغاج چنبر سو-
کیلوب کنارلری تراش ایدیله‌رك طاسلاندی ·
قوسك وسطی دها قالینجه و اوجلره طو-
غری یاقلاشدقجه دها اینجه‌رك اولمسنه
دقت ایدلدی ·

آلتمش سانتیمترو طولنده برده اوق
طاسلاندی ایسه‌ده بونلره صوك زینت
مکمله‌یی و یرن ینه جناب شاعرك قلمتراش
همتی ایدی ·

اوچورتمه دیوب ده او یونجقمی ظن
ایدیورسکز ? هر کس هر ایشنه حضرت
مسعودك بوایشده‌کی اهتمامی قدر اعتنا
کوستره‌جك اولسه ایشلر هیچ بر کیمسه‌نك
قصور بوله میه‌جغی قدر مکمل اولورلر ·

اوق اتخاذ اولنان چام تیریزی قوسك
اورته سنه باغلاندیغی زمان ایکی طر-
فده‌کی نصف قوسلر طوجه یکدیکر ینه
تمامی تمامنه مساوی اوله‌جقلر ·
ایکی طرفك ثقلتلری دخی توازن ایده‌جکلر ·
قوسمزه وتر اتخاذ اولنه‌جق و ایکی اوجلر
ندن چکوب کره‌جك اولان ایپلك اوچور
تمه‌نك اوقنده‌کی وضعیتله تام عمود اوله‌رق
وایکی یه تقسیم اولنه‌رق حاصل اولان
درت زاویه‌نك دردی‌ده تام قائمه اوله‌جقلر ·

اوقدن قوسك ايكى اوجلر ينه قدر مسافه‌لر
دخى متناسب ومتساوى بولنه‌جقلر . نها-
يت قوسك ايكى اوجلر ينه ربط اولنـان
ايپ اوقك آلت اوجنده‌كى چنتكـدن
كچيريله‌رك او چورتمه‌نك آرمودى شـكلى
تماماً تشكل ايلدكدن صكره اوقك ايكى او
جندن بر ايپ باغلانوب ترازو كبى طـار
تلدقده ايكى نصف قوسلر ثقلنجه مساوى اولمغله
تمام بر وضع افقيده متوازن طـوره‌جقلر .

* * *

بر اوچورتمه ايچون نه‌قدر دقت لازم
اولديغنه دقت بيور يليورمى ؟

حال بوكه بو دقت يالكز قوس ايله اوقه
مخصوصدر . كاغد ياپشـديغى زمان دخى
توازنك غائب اولماسنه دقت ايديله‌جك .
قوير وغك ثقلتى باشك جسـامتنه متناسب
اوله‌جق . اوچورتمه‌نك هپسى ياپيلوب
بتدكدن صكره ايكى يوز قولاج ايپك اوجنى
ربط ايچون باغلانه‌جق اولان و « ترازو »
دينيلان ايپ دخى اوقدر اوسته‌لقلى باغلا-
نه‌جق كه اوچورتمه برهوا اولـديغى زمان
نه بعض مقعنسـلر كبى قفا آرقه‌يه طوغرى
آتيلمش ونه‌ده بعض قنبورلر كبى اوك طرفه
اكيلمش بولنميـه‌رق بر وضع متناسـبده
طوره‌جق .

* * *

ايشـته بو دقت نقطه‌لرينك كافه‌سـنه
اهميت و يريله‌رك اوچـورتمه وجـودده
كلدى .

بو حالده جناب مسعودك مسعوديت
صحيحهٔ معصومانه‌سنى كورملى ايدى !

ايچندن كلان سـونج آثار يتى چهرهٔ
وقورانه‌سنى بردرلو ستر ايده‌ميه‌رك اوقدر
منبسط اوقدر متبسم اولـيور ايدى كه حقيقةً
يكرمى سنه اولكى چوجقلغه عودت ايلمش
ظن اولنيور ايدى .

« شوكا بر اسم طاقه‌لم . » ديدم .
جناب شاعر « فنا اولمز » ديدى . « اسمنى
عنـقا قويه‌لم . » ديدم . او آره‌لق ديكر
بريمى « هما پرواز تسميه ايده‌لم . » ديدى .
بابا مسعود خراباتى ايسه « بنم اوچورتمه‌م
هما اوچوشلى دكلدر . عين همادر . »
ديينجه اوچـورتمه‌يه بالاتفـاق « هما »
تسميه‌سى قرارلشديرلدى .

يا اسمنى اوزرينه يازمق لازم دكلمى ؟
بن بر كاغد آلوب اوزرينه كوياجلى
اولمق اوزره « هما » كلمه‌سـنى بالترسـيم
اويغه باشلادم ايسه‌ده نتيجهٔ عملياتده بزم
هما تك كوزلى اولنجه شاعر حدتلندى .
حسن كفتارى قدر حسن خطى دخى
شايان حيرت اولان جناب مسعود نفيس بر
خـط جلى ايله همايى يازدى . الى مقـاصه
ياقيشـان بر چـوجق هيچ آزدرمقسزين
كاغـدى او يوب يازى‌يى اوچـورتمه‌نك

جبهه‌سنه یاپشدیردی .

* * *

هر شی تمام اولدقدن صکره اوچورتمه‌نك . . . . . . یوق آرتق اسمیله یاد ایده‌لم . . . . همانك تجربهٔ طیرانه صره کلدی .

جناب شاعر ایپی النه آلوب فسی باصدیره‌رق و وارقوتی باجاغه و یره‌رك بر قوشیورکه کورمکه محتاج !

هما حقیقةً اسمنه لایق اوله‌جق بر هیبت و عظمتله شاقرشاقر صعود ایتدیسه‌ده ترازوسی اوزونجه اولدیغندن باشنی ایکی طرفه طوغری صاللادیغی کورولدی .

دیدم‌که: «سنك هما صاللا باش اولدی . سرسام میدر ؟ نه در ؟ »

دیدی‌که: « خیر ! اهل زمینه یارامزلقلرندن طولایی برطور مؤاخذه کارانه ایله باش صاللایور »

همایی ایندردك . ترازوسنی دوزلتدك . ایکنجی صعودده هما قویروقلی یلدزلره غبطه بخشا اوله‌جق صورتده سوز یلوب چیقدی . لکن روزکار منتظماً وزان اولمدیغندن مطلوب وجهله روزکار بولمق ایچون برتپه اوزرینه قدر چیقمغه قرار ویردك .

همایی ایندردك . شاعر همانك قویروغنی قولاغنی طوپلایوب صاللا صرت ایلدی . اقامتکاهمزده نه قدر چوجق وار ایسه آرقه‌مزه دوشه‌رك جله‌جه بارك تپه‌سنه قدر چیقدق .

* * *

همانك اوچنجی صالدیریشی حقیقةً شاعرانه ایدی . روزکارك هبوبنه مقاومتله برباش طونش برقویروق صاللایش وارکه مسعودك آغزینك صویی آقیور .

«کاین کبی سوز یلیور . » و «امان باش اورمسون ! » و « دیکلشدی . » و ایپی بوشالدی . » کبی تعبیرلر اصطلاحلر میدان آلدی .

صاغاناق قوت و یردکجه ایپ کریلور . اوزمان جناب شاعرده ایپی بر قو یوریش وارکه صاغ النك صلوات پارمغی اوزرندن جریان ایلیوب ایپ تماس ایلدیکی یری یاقوب چیزیورسه‌ده بو اوچورتمه او یونك برذوقی ایمش .

بعض کره دخی روزکار کسیلوب هما ده برتنزل وار . هم‌ده نصل ؟ ایکی طرفه باش صاللار . قویروغی یلان قویروغی کبی قیوریم قیوریم قیورانور . اوزمان ایپی امکانك صوك درجه‌سنده برسرعتله چکملی . اکر بوچکیش لزومی قدر سریع اولمزده اوچورتمه یوکسلمز ایسه ایپی محکم طوتوب اولانجه قوتله قوشملی . اما هم‌ده باش کیروده اوچورتمه‌یه باقلی . ایپ

آباقلره طولاشـهرق دوشمك وار ایمش . بر چالی‌یه ایلیشه‌رك قپانمق وار ایمش . برطاشه باصـه‌رق سـندەله‌مك وار ایمش . بونلرك هیچ بر یسـنه قولاق و یرمملی . مطلوبه وصول بولنجه‌یه قدر قوشملی .

* * *

شو اشتغال معصـومانه جناب شاعری اوچ درت سـاعت قدر اشـغال ایلدی . بوندن اوقـدر ذوق آلدی‌که همان تحسـین ایله شو قطعـهٔ تاریخیه‌یی بالبداهه انشاد ایلدی :

بکا منسوب ایسه باز بچه دخی عالیدر
شو همای فلك آرایی بن ایتدم اعـلا
پرده تاریخ یازارسـه‌م پراشـیر طارمه
طیران ایتـدی سمواته همـای والا

١٣٠١

احمد مدحت

—o—

متنوعه

❋ تعلیٔ حق ❋

(مقدمه)

« عقل ایچون طریق بردر » دیرلر . بوسوزدن مقصد عقلك دائما طریق حقدن کیـدرك واصل حقیقت اوله‌جغنی اکلا . تمقدر . « حق تعلی ایدر وحقك علیهنه تعلی اولنمز » حکمی دخی هب بونی مؤیددر .

طریق حق الشواسـم برشهراه اولمق اوزره مطلقا « دین » در . مادام‌که عقل ایچون طریق بردر او یله ایسـه دین حق دخی مطلقا بردر . چـونکه شهراه حقدن کیدن عقلك بوله‌جغی حقیقت دینیه دخی بالکز بردر .

هر کس ایچون مطلوب اولان حقیقت عظما محضا ومطلقا بر بو بیته عبودیتك‌منا . سبتی یعنی معرفة‌الله ایله معرفت نفس اولد . یغنه‌کوره خالقیت‌ور بو بیت‌ایچون‌احدیت نه قدر ضروری ایسـه بوحقیقته انسـانی ایصال ایده‌جك اولان طریقك برلکی‌دخی اوقدر ضرور یدر . عالم امکانده ایکی یول فرض اولنه‌مزکه ایکیسی دخی منزل‌مقصود حقیقته ایصـال ایچون طوغری یوللر اوله بیلسونلر . بو ایکی‌یولك ایکیسی‌دخی‌قطعیاً طریق مطلـوب اولمق لازم کلور ایسـه ایکیسـنك دخی مطلقا بریول اولمسی و بزه بشقه بشقه یوللر کبی کورونملری محضا بزم سهونظرمزدن‌عبارت‌بولنمسی‌لازم‌کلور .

معبود احدایله اره‌مزده اولان‌مناسبتی تعیین ایده‌جك یول یعنی دین مطلقا ومحضا بر یولدن بردیندن عبارت‌اوله‌جغنه واولد . یغنه کوره او دینك هـانکی دین اولد . یغنی حـکم ایدی و یرمك باری قولایجـه برشیمدر ؟

بوحکم‌بوتعیین اوقدرکوجدرکه‌شمدی‌یه

دكين فكر بنى بشرك بونجه اقسامه انقساميله شو تخالف وتباين افكاراوزرينه ميليونلرجه ادملرك قانلرى دوكولمسى دخى مجرد بو حكم وتعيينده‌كى كوجلكدن نشأت ايتمشدر .

لكن صعوبت مذكوره نه قدر مشكل الاقتحام اولورسه اولسون حق مطلقا تعلى ايده‌جكدر . نصل كه حقك مطلقا تعلى ايلديكى دخى ايشته فعلاً ومادةً كورلمكه باشلادى .

« ١ »

« برفرقه انكليزك مسلمان اولديغى »

هند غزته‌لرندن اقتباس حوادث ايله بعض غزته‌لر شويله خبرو يريورلر :

انكليز علماسندن يدى ذات مدت مديده دنبرو كتب دينيه‌نك تتبعى ايله امرار اوقات ايدرك هرملتك علماسيله دخى مباحثهٔ دينيه‌ده بولنورلرايدى . بو تتبع ومباحثاتك نتيجه‌سنده دين اسلامك اديان سائره‌دن دها مكمل وحق اولديغنه قناعت كامله حاصل ايدرك يديسى دخى شرف اسلامله مشرف اولمشلر وهندستانك مركز اداره‌سى اولان كلكته‌يه كلمشلردر .

شمديكى حالده اشبو مهتديلر « كول تالاب » نام بلده‌ده ناسه وعظ ونصيحت ايدرك كرك انكليزلرى وكرك مجوسيلرى دين حق اسلامه دعوتله مشغولدرلر . علماى مشار اليهم غايت فصيح بر انكليزجه ايله وعظ ونصيحت ايدرك هندستانده ايسه انكليزلردن ماعدا مسلمانلر ومجوسيلر دخى انكليزجه‌يى آكلادقلرندن سوزلرى عمومك قرين ايقانى اولديغى كبى رئيسلرى اولان واسمنى « سراج الدين احمد » تسميه ايليان ذات هندك اردو لسانه دخى واقف اولمغله اولسانجه‌ده وعظ ايتمكده‌در .

ايتدكلرى وعظلرك قلوب ناسده اجرا ايلدكلرى تأثيرى موازنه ايچون دخى هركون برقاچ انكليز ومجوسيلرك قبول اسلام ايتمكده بولندقلرينه دقت كفايت ايلر .

يالكز انكليز ضابطان و معتبرانندن شمدى يه قدر اون بر ذات شرف اسلامى قبول ايتمشلردر . واقعا پروتستان پاپاسلرى بوحالك وخامت عاقبتنى نظر دقته الهرق مهتديلرك مواعظنى منع ايچون حكومته مراجعت ايلمشلر ايسه‌ده انكلتره قانوننجه اعتقادات خصوصنده هركس حر ومختار بولنديغندن منع جهتنه كيدلمامشدر . حتى پاپاسلر مهتديلر ايله بر اره‌لق منازعه دخى چيقارمشلر ايسه‌ده پوليس درحال مداخله ايدرك تعرضات واقعه‌يى رفع ايلمشدر . بر انكليز قادينى مسلمان اولمق ايستديكى حالده پاپاسلر طرفندن منع ايدلمك ايچون بر قاچ كون حبس اولنمغله پاپاسلر شو خلاف قانون حركتلرندن طولايى يوز روپى جزاى نقدى

اخذیله تأدیب ایدلمشلردر .

مهتدی واعظلرك وعظ ایلـدکاری بر
بر واسع میـدان اولوب اورته یرنده برده
حوض وار ایمش . نمـاز وقتلری کلدکده
اهل اسـلام جماعةً ابدست الهرق جماعتله
نمـاز قلمغله حاصـل اولان ازدحامه نظراً
آبدست ایچون برحوض کفایت ایتمدیکندن
درحال اعانهٔ نقـدیه جمع ایدلمش وشهرك
پولیس ناظری بالذات حاضر اولدیغی حالده
ایکنجی برحوض انشا اولنمشدر .

« ٧ »

ـ مهتدیمی؟ منافقمی؟ ـ

غزته‌لرك جملهٔ روایاتنـدن اسـتنباط
اولندیغنـه کوره اشـبو یدی نفر انکلـیز
مهتدیلرینك کرك اسـلامی قبوللری وکرك
هندده کلوب ناسی اسلامه دعوت ایتملری بر
هدایت صمیمیه ایله قبـول ایمـان ایتملرندن
نشأت ایتمیوب کویا منافقانه بر صـورتله
التزام اولنمقده ایمش . بومنافقلغك سـببنی
دخی بروجه‌آتی حکایه ایلیورلر :

انکلیز حکومتی کویا سودانیلر اوزرینه
هندسـتاندن عسـاکر مسلمه سـوق ایتمك
ایستدکده اهالیٔ اسلام سودانیلر کبی هب
ملت اسـلامیه‌دن اولان بر قوم اوزرینـه
جنکه کیتمیه‌جکلرینی واکر روسیه اوزرینه
سوق ایدیله‌جـك اولسـه‌لر کمال ممنونیتله
کیده‌جکلرینی جواباً درمیان ایتمشلر ایمش .

بونکـه برابر بچن عثمـانلی وروسیه
محاربه‌سندنبرو انکلتره‌نك منفعت وسلامت
اسـلامیه خـلافنه وقوعبولان بر چـوق
حرکات ومعـاملاتندن ناشی هند اهـالیٔ
مسلمه‌سی انکلیزلردن متنفر ایمشلر .

درجهٔ صحتلری یزجـه اصلا محقق او-
لمیان وحتی قریباً تنقیدینه کیرشدیکمز زمان
عدم موثوقیتنـك بیله درجه‌سی اکلاشیله-
جـق اولان بو ایکی روایت اوزرینه بنای
حکم ایدیله‌رك دینیلیورکه:

ایشته انکلـتره دولتی اهالیٔ مسلمه‌نك
اشبو عدم توجـهنی حس ایلدیکی ایچون
توجه اهالی‌یی استرداد و بلکه کندیلرینی
اولکیـدن زیاده انکلـتره حکومتنه اماله
ایچون بویله برقاچ آدمی منافقانه مسلمان ایتمش
و بونلری اهالیٔ مسلمـه‌نك معشرینه صو-
قمشدر .

بو حرکتدن انکلتره‌نك مقاصد سائره‌سی
یعنی تشـبثات واقعه‌سـندن بکلدیکی نتیجهٔ
قطعیه‌سی انکلیزلردن بر قومی مسلمان ایدر
ده اسلام میانه ادخال ایلر ایسه اهل اسلا
مك قلوبنی اوزرینه بروجه دلخواه اجرای
تأثیر ونفوذ ایتمك صورتی ایمش .

حتی روس دولتنـك اخـیراً مروی
استیلا ایله هند حدودینه طوغری ایلروله-
مسی انکلـتره‌یی بویله منافقانه برحرکتده
استعجاله مجبور ایلیان احـوالدن اولدیغی

بیله درمیان اولنیور .

انجق باقدلم شو احوالی برکره مدققانه بر نظر تنقیددن چکیره‌لم ده هدایت صحیحه ایله منافقانه برخدعه ارەسنده‌کی فرقی بوله‌لم :

« ٣ »

ــ تنقید ــ

اولا بر انکلتره دولتنك هنددن سودانه عسکر سوق ایتمك ایستمش اولسه هند اهالیٔ مسلمه‌سی طرفندن بو سوق عسکر علیهنه بر اطاعتسزلك کوره‌جکنی تسلیم ایده‌میز . زیرا هند عسکری بالکز اهل اسلامدن عبارت اولمیوب بلکه دها چوغی مجوسیدر . بوندن ماعدا مصره عسکر سوق ایتمك خصوصنده انکلتره حکومتی هیچ بر مخالفت کورمامشیدی که سودانه سوق عسکر ایچون مخالفت کورسون .

ثانیا هند اهالیسی مجرد غیرت اسلامیه‌لرندن ناشی سودانه محاربه‌یه کیتمیه‌جك اولدقلری صورتده روسیه ایله محاربه‌یه کیتمك ایچون اوقدر صادقرونانه بر غیرت کوستره‌جکلرینی ده امید ایلیه‌میز . زیرا روسیه‌نك اوطرفلرده بولنان قوهٔ حربیه‌سی اغلبیت اوزره عساکر اسلامیه‌دن مرکب اولوب بوندن فضله بر حکومت نصرانیه‌یی دیکرینه ترجیحا محاربه‌یه آرزو کوسترمك اذکیای هندیه‌نك هیچ یاپه‌جقلری شی دکلدر . حتی انکلیزلرك هندستانده تغلبلری یوز اوتوز سنه‌لك قدرقدیم اولدیغی حالده شمدی‌یه قدر اهالیٔ مسلمه‌نك انکلیزلره اصلا میل ایتمامش اولدقلری دخی محققدر . ندرکه بو بابده فضیلتلو رحمة الله افندی حضرتلرندن اخیرا بالذات استماع ایتمش اولدیغم فقره‌یی دخی قریبا ذکر ایدرم .

ثالثا درجهٔ وثوقیتلری شوندن عبارت اولان ایکی خبر ایکی تمل اوزرینه انکلیز حکومتنك بو بیله یدی نفر منافقلری اهالیٔ مسلمه ایچنده صالدیرمق صورتنده برخدعه‌یی ارتکاب ایده‌جکنه هیچ اینانه‌میز . زیرا بو خدعهٔ منافقانه اکلاشیله‌جق اولورسه انکلیز حکومتی ایچون وخامت مأموله‌بو یوزدن انتظار اولنان منافعه برقاچ قات غلبه ایدر .

رابعا روسیه دولتنك هند حدودینه طوغری ایلروله‌مسی انکلتره دولتنی بو بیله برخدعهٔ منافقانه‌یه نه‌دن مجبور ایلسون که بوخدعه‌سنده موفق بیله اوله‌جق اولسه بینه روسلری حرکات استیلا کارانه‌لرندن منع ایچون بونك هیچ بر فائده‌سی اوله‌مز . روس استیلاسنه قارشو اهالینك توجهندن استمداد ایتمك فی الواقع کار عاقل اوله‌بیلور ایسه‌ده بالکز اهالیٔ مسلمه‌نك دکل اهالیٔ مجوسیه‌نك ده توجهندن استمداد ایتملیدر . حالبوکه هنوز دیکر یدی نفر انکلیزك دخی مجوسی دینی قبول ایتمش اولدقلرینه‌وهنده

کلوب خلقی مجوسیته دعوت ایلدکارینه دائر غزته‌لرده برشی کورلمیور ٠

خامسا انکلتره‌ده حکومتك ادیانله هیچ بر مناسبتی یوقدر ٠ جهانك هرطرفنه منتشر اولان میسیونرلری انکلتره حکومتی سوق ایتمیوب بونلری بیوك بیوك شرکتلر وجمعیتلر سوق ایدرلر ٠ بوکون برآدم لوندره‌نك تا اورته یرنده بلندآواز ایله ابطال نصرانیت یولنده نطقلر ایراد ایتسه وحتی ادعای نبوت و بلکه دعوای الوهیت ایلسه آسایش عمومی‌یه خلل کلمدکدن صکره حکومت سسنی بیله چیقارمز ٠ هرکیم هانکی اعتقادده بولنورسه بولنسون انکلیز قانونلرینه تابع اولدقدن صکره پروتستان باش پاپاسنك انکلیزلکی قدر اودخی انکلیزدر ٠ اساس حکومتی بوندن عبارت بولنان بردولتك میلیونلرجه تبعه‌سی حقنده برخدعهٔ منافقانه‌ده بولنمسی وارد خاطر اوله‌بیلورمی ؟

ایمدی شونقطهٔ نظرجه برظن ایتمك ایستیورزکه انکلتره حکومتنه بویله برخدعهٔ منافقانه اسنادی اصل بر خدعه‌درکه او خدعه‌یی دخی پروتستان میسیونرلری التزام ایتمشلردر ٠ هم بوخدعه‌دن ایکی باشلی برر بیوك منفعت دخی بکله‌یه بیلورلر ٠ اولا اهالیٔ مسلمه‌نك اشبو مهتدیلره توجه تام خصوصنده ترددلرینی موجب اوله‌بیلورکه بومنفعت حقیقةً بیوك برمنفعتدر ٠ ثانیا پروتستانلرك دخی « آدم بزم علمامز حقیقةً اسلامیتی حق کوره‌رك اهتدا ایتمامشلر ٠ مجرد برخدعه اولمق اوزره بویله برحرکتده بولنمشلر » دیه کندی دینلری حقنده‌کی محبت واعتمادلرینه خلل کتورمامش اولورلر ٠ بوده آز فائده‌میدر ؟

« ٤ »

ـ رحمة الله افندی حضرتلرینك ـ

« برفقره‌سی »

یکن جمعه کونی فضیلتلو رحمة الله افندی حضرتلرینك شرف زیارت مبارکه‌لریله تشرفه کیتمش ایدم ٠ دست عالیلرنده اعتدال غزته‌سنك برنسخه‌سی بولنه‌رق آنده دخی خلاصه‌سنی « ١ » نومرولی فقره‌مزه درج ایلدیکمز اهتدا مسئله‌سنه دائر بر بند مندرج ایمش ٠

فاضل مشار الیه حضرتلری بندمذکورك محتویاتنی بزه تعریف بیوره‌رق بو اثناده کندی مطالعات حکیمانه‌لرینی دخی سرد واتیان ایلیورلر ایدی ٠

انکلیزلرك اهتداسی برخدعهٔ منافقانه اثری اولمق احتمالنه کلنجه : واقعا بو احتمالك وارد خاطر اوله‌بیله‌جکنی تسلیم بیوردیلر ٠ انجق بویله بر حرکتدن انکلتره‌نك برکونه منفعت جدیه حاصل ایده‌بیله‌جکنه احتمال ویره‌میه‌رك بالعکس حقایق حکمت اسلامیه میدان انتشاره چیقدقجه بعنایة الله

تعالی اوروپالیلرك دها زیاده رغبتله شرف اسلامی قبول ایده‌جكلری احتماله قوت ویردیلر .

هند اهالیء مسلمه‌سنك انكلیزلر حقنده كی نفرتنی فاضل مشار الیه حضرتلری اوقدر بیوك كوستردیلر كه اوایله برقاچ منافقك همتلرندن بونفرتك ازاله‌سی مأمول اولمق شویله طورسون شاید خدعه میدانه چیقه‌جق اولسه دها بیوك مضرتلر مأمول اوله‌جغنی تأیید ایلدیلر . نفرت واقعه‌یه برمثال اولمق اوزره شو حكایه‌یی ایتدیلر بیوردیلر كه :

« مسلمانلردن بریسی بر انكلیز قپتاننك خانه‌سندن صو ایچمش . بونی كورنلر مسلمانك معاذالله تعالی مرتد اولدیغنی حكم ایله مجازاتنه دخی قیام ایتمشلر . برقاچ علمایه مراجعت ایلدمش . بعضلری توبه ایدلمسنی و بعضلری بو كناه عظیمك ازاله‌سی ایچون صدقه كبی تدابیر سائره‌یه مراجعت اولنمسی رأی ایتمشلر ایسه‌ده اهالینك تعصبنی هیچ بر تدبیر تسكین ایده‌مامش »

رحمة الله افندی حضرتلری اهل اسلام ایچون ید نصرانیدن صو ایچمك هیچده ممنوع اولمدیغی حالده هندلیلرك بوقدر تعصب كوسترملرینی تصویب ایتمامشلر ایسه‌ده مراجعت اولنان علما شرب ماده بر بأس اوله‌میه‌جغنی رأی ایتسه‌لر خلقك حسن ظنی واعتقاد كاملرینه بر بیوك سوء تأثیر ایده‌جكی ایچون افكار عمومیه‌یه مماشاتده بولندقلرینی بنه تصویبدن كیرو قالمامشلردر . حكایه‌نك اتمامی ایچون بیورمشلردر كه :

« نهایت ذكی وظریف برعالمه مراجعت اولندقده عالم مشار الیه اولا علمای سائره‌یه دخی مراجعت اولنوب اولنمدیغنی ونه یولده جواب الندیغنی سؤال ایدوب‌ده وقوع حاله مطلع اولندقده دیمش كه :

« نصرانینك الندن صو ایچن ذاتی صیجاق بر حمامه صوقارسكز . زیاده‌سیله ترله‌تورسكز . بریاندن ترله‌دیكی حالده دیكر طرفدن دها زیاده صو ایچیررسكز . بوصورتله نصرانینك الندن ایچمش اولدیغی صودن وجودنده هیچ برقطره هیچ بر ذره قالماز . بردها شو قباحتك تكرر ایتمیه‌جكی ایچون دخی توبه ویمین ایدر . ایش بتر كیدر »

حكایه حد ذاتنده نه‌قدر تحف ایسه هند مسلمانلرینك انكلیز حكومتندن درجهٔ مباعدتلرینی‌ده تصویر یولنده اوقدر مهم دكلمیدر ؟

بو تباعد ایسه انكلیزلرك هندستانده اسلامك كوزلرینی یلدیرمق ایچون پك شدتلی طورانشلرینك ثمره‌سی اولمشدر .

« ٥ »

ـ اوروپالیلرك قبول اسلامی ـ
محالمیدر ؟

بومسئله‌یی حل ایچون اوروپاده الیوم نصرانیتك نصل بردرجهٔ انقراضده بولندیغنی نظر دقته الەرق نصرانیت مقا-منه هانکی شیئك قائم اولقده بولندیغنی واو شیئك اسلامیته مشابه اولوب اولمدیغنی موازنه ایتمك لازم کلور .

واقعا کرك غزته‌لر وکرك مجامیع فنیه و ادبیه و حکمیه‌نك مباحث روزمره‌لرینه باقیلور ایسه اوروپایی دینسزلك سنه‌دن سنه‌یه کوندن کونه استیلا ایلمکده‌در . جناب حقك بیله وجودینه ایناننلر قالما-مقده‌در . لکن هانکی ربك وجودینه اینانمیورلر ؟ قبول اولنمیان دین نه‌در ؟ هر طرفی استیلا ایلیان دینسزلك نه‌دن عبارتدر ؟ بورالرینی بر نظر عمیق حکمت و بر فکر سلیم حقیقتجو ایله آراشدیر-مز ایسه‌ك حقایق احوالدن بیخبر قاله‌رق دوشونجه‌لرمزك هیچ بریسندن بر نتیجه چیقاره‌میز .

واقعا شمدی‌یه قدر بر چوق مباحثمزده بو جهتلره دخی سوق نظر ایدرك قارئلرمزی از چوق خبردار ایتمکه چالشمش ایسه‌ك‌ده انکلیز علماسندن بر فرقه‌نك قبول اسلامی مسئله‌سنده مناقشلق احتمالی موازنه مسئله-سی کبی بر مسئله‌ده نقاط مذکوره‌یه عمومی بر نظر تدقیق عطف ایتمك مکرر بیله اولسه لزومسز عد اولنه‌مز . حالبوکه بو بحثمز بالکلیه اولکی سویلننلری تکراردن دخی عبارت اولمیه‌جقدر .

ـ نصرانیتك حال انقراضی ـ

نصرانیتك مبدأ انقراضنی ارامق لازم کلور ایسه همان میلاد عیسانك ایلك عصرینه قدر ارجاع فکر ایتمك لازم کلور . زیرا « مدافعه » و اننك جلد ثانیسی اولان « مقابله » نام اثرمزده تفصیل واثبات ایتمش اولدیغمز وجهله نصرانیت صحیحه و حقیقیه دها او زمان منقرض اولمش کیتمشدر . انجق روما کلیساسی طرفندن ادعا اولندیغی وجهله نصرانیت قاتولیکلکدن عبارت عد اولندیغی صورتده بو کلیسانك انقراضی اوچ بیوك جمله‌ده وقوعه کلمشدر .

جملات مذکوره‌دن برنجیسی شرق کلیسا-سنك یعنی بزم روم پطریقخانه‌سنك رومای غربی کلیساسندن مفارقت قطعیه وکلیه‌سی مسئله‌سی اولمشدر . زیرا بو مفارقت نصرا-نیتی ایکی عظیم قسمه تقسیم ایدرك دنیانك قسم شرقیسنی روما کلیساسندن ابدیاً آیرمشدر .

ایکنجی جمله پروتستانلغك ظهوری جمله‌سی اولوب بونك تأثیری ایسه برنجیدن پك چوق زیاده اولمشدر . زیرا شرق وغرب

کلیسالر ینك یكدیكرندن ایرلمری نصرانیتك عقایده عائد جهتنجه اوقدر بیوك برانقراض حکمنی الیوب برقاچ نقطه اوزرنده مخالفتدن ناشی اصل کلیسالر اوقاف واموالنك اداره‌سندن عبارت کبی بر مفارقت حکمنده قالمش ایکن پروتستانلق اون بش عصرلق عقاید نصارانی الت اوست ایدرك برچوق بدعتلری ابطال ایلمش ومیدانه اوچنجی برنصرانیت چیقارمشدرکه ایکی اولکی بی یعنی اورتودوقسلغه ده قاتولیکلکده طبان طبانه مخالفتده بولنمشدر .

لکن نصرانیتك انقراض قطعیسی بوایکنجی حمله ایله ده میسر اولمیوب بونتیجه اوچنجی حمله ده کورلمشدر . اوحملهٔ ثالثه ایسه اوروپاجه سربستیٔ افکارك میدان آلیشی قضیه‌سیدر .

پروتستانلر نصرانیتده یالکز برطاقم بدعتلری انکار ایدرك بو بیت مسیح کبی برطاقم نقاط اساسیه‌یی تصدیق واناجیل موجوده‌یی قبول ایلمش اولدقلری حالده افکار جدیده اربابی بونلری کافةً وکاملاً انکار ایلمشلردر . بو انکارده کیده کیده بردرجه‌یه وارلمشدرکه الیوم اوروپاده یوز بیکارجه نفوس نه واقتیری قبول ایدیورلر نه نکاحلرنده کلیسایه مراجعت ایلیورلر نه ده وفات ایلدکلری زمان مأمورین روحانیه‌دن استمداده بولنیورلر . هیچ برخصوصده کلیسایی قبول ایتمیوب هر ایشلرینی « سیویل » تعبیریله قوانین ونظامات بلدیه موجبنجه کورییورلر .

واقعا مقدارجه برقیاس یاپیله‌جق اولورسه اوروپاجه الیوم نفوس موجوده‌نك یوزده انجق سکز اون نسبتنده‌کی بر مقداری بو دینسزلکده بولنیورلر ایسه‌ده بونلرك کافه‌سی انوار علوم ومعارفله فکر ونظرلری منور اولان ذواتدن اولوب کلیسایه ایمان ایدن یوزده طقسانی ایسه اسافل ناسدن اولنلردر . حالبوکه جزویتلرك هر طرفدن طردی وبرطاقم رهبان طریقلرینك سدی ومکتبلرده علوم دینیه‌نك منعی کبی تدابیر اوزرینه یقین زمانلرده دینسزلر ایله دیندارلر اره‌سنده‌کی نسبتك دهاز یاده بوزیله‌جکی دخی اشکاردر .

برزمانلر پاپالرك حاشا کل شیئه قادر اولمق درجه‌لرنده فرمان فرما اولملری والك عادی پاپاسلرك بیله « راعی » عنوانیه بحق مالکیتله خلقی قویون سوروسی کبی اداره ایتملری صورتندن عبارت بولنان قوت وشوکت نصارانك شمدی وجودی و بوندن صکره عودتی قطعیاً محال اولدیغی کلیسا طرفدارانی جانبندن بیله تصدیق اولنمقده‌در .

الحاصل اوروپاجه فن وحکمت مقابلنده نصرانیتك عادتا هیچلکی تحقق ایدرك واقعا کلیسالرك بتك توکنمك بیلیان

وارداتی سایه‌سنده پاپاسلر تشـو یق ناس ایچون یئه برچوق کتابلر یازمقده ومکتبلر اداره ایتمکده ایسه‌لرده بونلره رغبت ایدنلر قلیل اولدقدن بشـقه او مکتبـلرده اکمال تحصیل ایدنلرك مؤخراً خرستیانلغه دهـا زیاده خصومت ایدن دینسزلردن اولدقلری دخی کورلمکده‌در •

احمد مدحت

مابعدی وار

—٥—

﴾ خوشه‌چینی ﴿
(سرخوشلق)

شـو مقاله‌مزك عنوانی کورن قارئین کرام نشوهٔ بنت العنبك شاعرانه برصورتده توصیفی خصوصنده خامه‌ران بحث ومقال اوله‌جغمزه ویاخود عالم آبك پیالهٔ رحیق اساله‌ رندن مصطبه آرای شوق وشطارت اولمق ایسـتیان رندلردن، فـلانلردن بحث ایده‌جکمزه ذاهب اولورلر •

انجق بز اوعالملرك مخرب حیات اولان اذواق موقته‌سنی، بنای وجود انسانی یی سیلابهٔ عدمك اوکنه سـوق ایدن آتشین مزاج صولری یی قوم لایفلحون سکارایه ترك ایدرك سرخوشلغی برطرز رندان پسندانه ایله دکل فن کبی، ایستاتستیق کبی وسائط جدیه نقطهٔ نظرندن موازنه ایده‌جکز •

بزه علم جلیـل طب ارائه و اثبـات ایدیورکه مبتلای عشرت اولانلر نسللرینه شدتلی شدتلی برامراض عصبیه میراث براقمقده‌ درلر •

عیـاشلر بنت العنبك نشوهٔ موقته‌سیله مکمل برسرخوش اولدقلری حالده معاملهٔ زوجیـه اجرا ایدوب‌ده زوجه‌سی حامل براقسـه‌لر تولـد ایده‌جك چوجقلر بعضاً مصروع وابله ویاخود مجنون اولور •

بودقیقـه یکی کشف اولنمش برشـی اولمیوب ازمنهٔ عتیقـه انسـانلرنجه دخی معلوم ایدی •

حتی اقوام قدیمه‌دن قارتاژلیلرك کتب نوامیس و شرایعنده معاملهٔ زوجیه اجرا سی زمانلرنده اویله بدمسـت اولمق دکل برقطره‌سنی بیله ایچمك قطعیاً حرام اولوب یالکز صو ایچمکه مسـاعده و مأذونیت ویریلیر ایدی •

ایشك الك غریبی شورا سیدرکه سرخوشلق حالیله حاصل ایدیله‌جك چوجغك حصول جنتی حالنـده سـائر جنتلر کبی تداوی ایله کچمه‌سی قابل اوله‌میوب عمرینك صوك کوننه قدر عالم جنتده بولنور ایمش •

الحـاصل فناً تحقق ایدیـورکه کرك متقدمین وکرك متأخرین سرخوش اولانلرك چوجقلرینك صرعه وبلاهت وجنت کبی شیلره مبتلا اوله‌بیله‌جکلرینی اکلامشلردر •

سرخوشلغك متعدد ایستاتستیقلر ایله میدانه چیقان مخاطرات ومضرات مدهشه

سنه كلنجه : امريقاده ايستاتستيقلر تنظيميله اشتغال ايدن مهرهٔ ارباب فن جماهير متفقهٔ امريقا مستملكاتنده اون سنه ظرفنده سرخوشلق يوزندن حاصل اولان وقوعات اليمه يه دائر مكمل ايستاتستيقلر تنظيم ونشر ايلمشلردر .

بو ايستاتستيقلردن بر مجموعهٔ فنيه ده مشهودمز اولان بر ايستاتستيقه نظراً امريقاده اون سنه ايچنده ايكى يوز بيك كشى يالكز مسكراتك توليد ايتديكى علل وامراض ايله محو اولوب كيتمشدر .

حكومت بو عياشلرك بر حال سفالتده ترك ايتدكلرى يكرمى بيك قدر يتيم ويتيمه يى اعاشه وانفاقه مجبور اولمشدر .

كذلك اون سنه ظرفنده سائقهٔ بدمستى ايله فعل قتله ، آداب عموميه يه مخالف حركات وافعاله ، ابناى جنسيله مضاربه ومنازعه يه وهلم جرا برطاقم احوال غير لايقه يه اجتسار ايدن بش يوز بيك كشى حبسخانه لرى زيارت ايتمشلردر .

امريقا جمهوريتى داخل ممالكده حكم فرما اولان شو مدهش و مفرط سرخوشلغك اوكنى المق اوزره هر نوع تدابير منعيه وتهديديه اجراسنده قصور ايتميور ايسه ده حيفا كه « رواج باده يه فرط يساغدر باعث . » مدلولنجه باده نوشان صفا كتدكجه تكثر وتزايده استعداد نما اولمقده در .

ايشته بنت العنب دينيلان اوقاتله قزلك منهمك بزم الفتى اولانلر شوقنى وايستاستيق مهالكه دوچار اولوب كيديور !

حميد وهبى

—٥—

(آمريقاليلرك بوزه مراقى)

دنيا يوزنده الك زياده مراقلى اولان بر ملت تصور ايديلور ايسه اودخى امريقانلر اولديغنه شبهه ايديلهمز .

كوللردن بوز كسمك ايچون صبان كبى باركير قوشيله رق چكيلوب استعمال اولنه جق بچاقلردن بدأ ايله واپور ايله اداره اولنور بالطه لره و دستره لره وارنجه يه قدر برچوق آلتلر ايجاد اولنمشدر .

فوق العاده بوز كسيلان محل حكومات متحده ايله بر ده قنادا ولايتنده واقع طاتلى صو كولليريدر . اشبو كوللردن بوزلر مربع و ياخود مستطيل شكل منتظمنده لوحه لر صورتنده كسيلوب شمندوفرلر ايله بيوك شهرلره نقل اولنه رق غايت اوجوز فيأت ايله صاتيلور .

يالكز حكومات متحده ممالكنده كچن بر سنه ظرفنده يكرمى طونيلاته لق بوز كسيلمش اولديغى مقيددركه يكرمى مليار قيه ديمكدر .

حكومات متحده ده قرق مليون نفوس

فرض اولنور ایسه بهر نفس ایچون بر یاز موسمنده بشیوز قیه بوز تدارك اولنیور دیمکدر . بزم غلطه و بك اوغلی اهالیسی ایچون برقاچ ماهدن عبارت بولنان بر یاز موسمنده بهر نفسه بومقدار تقسیم صو بیله اصابت ایده‌مز .

* * *

ایكنه یوتانلر

قضاءً ایكنه یوتانلرك معده‌لرندن ایكنه‌لر وجودلرینه انتقال ایدرك بتون وجودی طولاشدقدن صکره بر طرفدن اوج کوستروب چیقدیغی ووجوده هیچ برمضرت ایراث ایتمدیکی پك چوق دفعه‌لر کورلمشدر . انجق اسوج جمعیت طبیه‌سنك واسطهٔ نشریاتی اولان غزته بو بابده ایکی نمونه ذکر ایدیورکه حقیقةً شایان حیرتدرلر .

یکرمی او چ یاشنده برخدمتکار قز ۱۸۸۲ سنه‌سنده روماتیزمه کبی برنوع اغریلره‌دوچاراولور . برسنه‌قدر بواغریلری چکر . نهایت ۱۸۸۳ سنه‌سنده صول دیزقپاغنك التنده تحملکداز براغری پیدا اولدیغندن خسته خانه‌یه کلور .

قزی معاینه‌یه کیدن‌اطبا دیزقپاغنك التنده‌کی چوقورده جراحتلیجه برقبارجق و انك اورته یرنده بوز رنکلی برنقطه کورملر یله براز قورجالادقده بونقطه‌نك بر ایکنه اوجی اولدیغی اکلارلر . ایکنه‌یی بالسهوله‌چیقارررلر . اندن صکره قزك وجودنده هانکی طرفده اغری وار ایسه اجرای‌تدقیقاته باشلانور . هر اغر یبان یرده برقبارجق بولنور وهر قبارجقدن برایکنه چیقار یلور . باخصوص صاغ وصول‌قوللرنده اوچردرایکنه‌بولنور . ایکی‌دانه‌سی‌قرنندن‌درت دانه‌سی بجاغندن چیقار .

سکسان اوچ سنه‌سی کانون اولنك غایه‌سنه قدر قزدن تمام التمش بش صاغلام و التی دانه دخی نصفی ایكنه چیقارلدیغی حالده کانون ثانی ایچنده دخی تدقیقاته دوام اولنه رق ماه من بورك نهایتنه قدر یوز اون دانه ایكنه دها اخراج اولنور .

مؤخراً قزك اقرارندن اکلا شلدیغنه کوره مکر بر سنه مقدم بش پاکت دیکیش ایكنه‌سی یوتمش ایمش .

ینه ۱۸۸۲ سنه‌سنده دیکر بر قزخسته خانه‌یه کوتورلمش ووجودینك جوارح متخالفه‌سنده درتیوز عدد ایكنه بولنوب چیقارلمشدر .

مکر بوقز دخی بر سکیر خسته الکنه اوغرایه‌رق ایكنه یوتمق مراقنه دوشمش ایمش .

ایكنه‌لرك معده و معادن چیقملری اوجلری سیوری اولمسندن‌نشأت ایده‌بیلوز

ایسه دهمعده و معادن چیقار چقماز وجودی ایقرلیه‌رق میدانه چیقمیوبده قوللره و بچاقلره طوغری کزوب یوریمسنده‌کی حکمت هنوز ایضاح اولنه میور .

احمد مدحت

* * *

ارتق شاعرلره « دوکولن می قیریلان شیشهٔ رندان اولسون » وادیسنده ظرافتلر طاسلامغه لزوم قالمیه‌جق ! ارتق « آیینهٔ سکندر جام میست بنکر » طرزنده کی توصیفلرده لزوم کورلمیه‌جك ! «طولدیر ساقی ! طولدیر ساقی ! » قوماندهلرینه‌ده حاجت قالمیه‌جق !

زیرا طبیبك بریسی مایعات مسکره‌یی طوندیروب چوقولاته کبی پاکتلرحالنه قویمق صورتنی بولمش .

بوندن صکره برحافظ شیرازی دها کله‌جك اولورسه « در بزم دور یکدو قدح درکش و برو » دیمیه‌جك بلکه « در بزم دور یکدو پاکت درخورو برو » دیه‌جك .

شوخبری الدیغمز مأخذ دیور که شمدی‌یه قدر عربه‌ده آت اوستنده شمندوفرده عشرت قوللانمق کوج ایکن بعدما بو بابده بیوك برسهولت کوریله‌جك .

فقط یالکز اتده عربه‌ده شمندوفرده‌می یا ؟ . . . . . .

احمد مدحت

—٥—

(بر مستحکم خزینه)

انسان عالمده هر شیئك چوغندن اوصانیر ، چونکه حد اعتدالی متجاوز اولوب درجهٔ افراطه واران برشی انسان ایچون اك ایی و اك زیاده آرزو اولنور برشی اولسه دخی هرحالده مضرت و بر-مامسی قابل اوله‌مز . انسان صاحب ثروت اولمز ایسه فقر وضرورت یوزندن بیك درلو اضطرابایه دوچار صاحب ثروت مالنی ، املاکنی والحاصل وار یغی بوغنی خرسزدن ، آتش و سائر آفاتدن محافظه ایتمك قیغوسنه کرفتار اولور . بونلری غائب ایتمك فکر و ملاحظه سیله کیجه‌لری خواب و راحتنی ترك ایدر والحاصل زنکین اولسه‌دخی اضطراب وجدان ایله اولورکیدر .

بو بابده سزه بر مثال اولمق اوزره آمریقا اغنیاسندن موسیو واندر بیلتی کوستره‌جکزکه مرقومك املاك سائره-سندن بشقه برملیار فرانقده نقد موجودی واردر . بو ذات نقود موجوده سنی خرسزدن ، آفاتدن محافظه ایتمك ایچون بر تدبیر بولمق اوزره مدت عمرنده کیم بیلیر نه‌قدر وقت او یقودن محروم اولمشدر .

(مسازه‌فرانقو آمریکن) غزته‌سنك افاده سنه نظراً بیچاره زنکینه بو بابده پك زیاده اضطراب کلمشدر ، نه ؟ بیچاره زنکینی دیدیکز؟

اوت، بر ملیار فرانقی محافظه ایتمك اضطرابنه دوشن آدمه بیچاره دیمیلیدر ، بلکه ده آنك بو یوزدن دوچار اولدیغی اضطرابات وجدانیه درلو درلو محرومیتلره قاتلانه جق بر آدم مدت عمرنده قطعاً راحت حس ایتمز. باری بو نجه اضطرابات مقابلنده خزینه سنی محافظه ایتمك چاره سنی بولدیمی ؟ مذکور غزته بو ذاتك آرادیغی تدبیری بولدیغنی ده خبر و یریور . مبالغ متراکمه سنی محافظه ایچون یاپدیردیغی خزینه امریقانك الك دهشتلی استحکاماتندن معدود اوله بیلیر ایمش . خزینه تملی اولمق اوزره انتخاب اولنان جسیم بر قیا اول امرده یونتیلوب جبهه دیواری بش و یان دیواریده اوچ قدم یونتمه طاشدن یاپلمش و درونده طوغرامه جی ایشلری کاملاً دمیردن یاپیلوب بنا داخلنده خشبپاره بیله ادخال اولنمامشدر . اشبو بنانك زمین قاتنده یرلشدیریلان بیوك قاصه نك طولی قرق ایکی و عرضی اوتوز التی قدم اولوب بسبتون دمیر و چلیکدن اعمال ایدلمش و درت عدد قاپاغندن هر بریسی سکز بیك ایکی لیره ثقلتنده بولنه رق الك مکمل و الك زیاده صنعتکارانه کلیدلرله آچیلوب قاپانمقده بولنمشدر . اشبو قاصه دخی بشقه جسیم بر دیوار ایله محاط اوله رق صودن ، آتشدن ، خرسیزدن محفوظ بر حالده بولنور ، بوراسنی محافظه یه مأمور اولانلر میاننده فوق العاده بر اطاعت عسکریه موجود اولدقدن بشقه حرکتلری تلغرافتلر ایله پولیس مرکزینه و بالجمله تلغراف مرکزلرینه مربوط بولنان بر الکتریق ساعتی طرفندن ساعت بساعت اخبار اولنمقده در . بنانك باشلیجه قپوسی موسیو واندر بیلتدن بشقه هیچ کیمسه طرفندن آچلمز چونکه آناختارلری یالکز آنك یدنده بولنور . بنانك داخلنه یرلشدیرلمش اولان و میترالیوزلرله مسلح بولنان یوز کشی کمال سهولتله یوز بیك کشی یه مقاومت کوستره بیله جکی کبی ابنیه یی ییقمق دخی آنجق طوپ ضربه سیله قابل اوله بیله جکدر .

دهشتلی بر ثروتك دهشتلی بر محزنی بویله اولور !

سلانیکلی توفیق

—o—

(الم و وجع ساری میدر ؟)

تفقد غرائب طبیعتله مشغول اولان مدققین اطبا بر آدمك دوچار اولدیغی الم و وجعك او آدمی زیاده سیله سون دیکر بر آدمه سرایت ایده جکی خصوصنده متفق الرأیدرلر .

بو سرایتدن مقصد بر کشینك اقرباسندن و یاخود احباسندن بریسنك اوغرادیغی

حزن وكدردن متأثر اوله‌جغی مسئله‌سنی اكلاتمق دكلدر .

اومسئله ذاتاً طبيعی برشيدر .

بورادەكی سرايتدن اصل مرام اجسام انسانيه‌نك تأثر ياب اولديغی آلام و اوجاعك بنی نوعنه اولان سرايتيدر .

ايشك دها غريبی واردركه بوسرايت مختلف التأثير اوليوب شخص مفروض متألمه‌كی درجه‌ٔ وجعك ديكر بردوستنه عيناً سرايت ايتمسيدر .

ادعامزك اثباتنی ايستيورسكز دكلمی ؟

باقكز مسئله‌يی نصل اثبات ايده‌جكز :

مشاهير اطبادن (ريشار) ك بيانه كوره برقادين چوجغنك ديكر چوجقلرله اوينامقده بولنديغی صره‌ده برپنجره‌نك چوجغك اوزرينه دوشه‌رك اوچ پارمغنی جريحه‌دار ايتديكنی كورر . زواللی قادين سائقه‌ٔ محبت مادری ايله فريادلر ايدرك دوشرقالير . جلب اولنان جراح چوجغك ياره‌سنی صاردقدن صكره والده‌سنك كذلك اوچ پارمغنده شيشلك و التهاب حدوثنی كورركه بو پارمقلر چوجغك جريحه‌دار اولان پارمقلرينك عينی ايدی .

قادينك اللرنده ايسه اوجه هيچ براثر وجع يوق ايدی .

يكرمی درت ساعت صكره قادينك پارمقلرينك شيشكينلكی ازاله ايدلمك ايچون دلنديكی صره‌ده عادتا جريحه‌دار اولمش كبی مياه صديديه خروج ايدر .

نصل مدعامزی اثبات ايده‌بيلدكمی ؟

بو بابده دهابك چوق مثاللر واردركه هپسی بو ادعايی مؤيددر .

حذاق اطبا الم ووجعك عيناً ساری اولديغنی ادعا ايتدكدن بشقه انفعالات شديده‌ٔ نفسانيه‌نك دخی تأثيرات مزعجه ومهلكه‌سنی اثبات ايديورلر .

بونلرك قولنجه مثلا حامل برقادينده تحصل ايدن شدتلی انفعالات جنين اوزرينه بخش تأثيرات ايدر .

حزن شديد والم مديد كبی مشكل التحمل انفعالات بروالده‌يه تأثير ايتديكی زمان بنيه‌سنی اضعاف وعقلنه ايراث اغتشاش ايتديكندن جنينده بوتأثره شريك اولور .

زيرا هرنه زمان اجهزه‌دن بری متأثر اولسه رحم اكا اشتراك ايدر .

ايشته بو تأثر دخی جنينه انتقال ايلر .

بوسببله حامل قادينلر دوچار انفعالات اولمامغه غيرت ايتمليدرلر .

بوكاده مثال ايستيورسكز دكلمی ؟

ايشته سزه مثال :

قارنده ياوريسی اولان برايشككك جبهه‌سنه برقازيق ايله اوريلوب شكست ايدلدكده اينكك مؤخراً جبهه‌سی قيريق بربوزاغی

طوغوردیغی تجربهٔ فنیه ایله ثابتدر .

كذلك قارنـنـده پاور پلری وار ایکن قو یروغی مخصـوصـاً کسیلمش بر کدینك پاور پلرینی قو یروقسزاولەرق توليدايتديكی تجارب مبحوث عنها جملەسندندر .

اغرب غرائبدندرکه انفعالات شـدیده مرضع اولان قادینلرك سودینی بیله عادتا سم قاتل حکمنه قو یه بیلـکده و بناءً علیه شـیر خـوار اولان چـوجقلری اتلاف ایده‌بیلمکده‌در .

بر شخص بردولکرك خانه‌سنده دولکر ایله منـازعه ایدر . دولکره قلیج چکر . دولکرك زوجه‌سی بر حـدت و انفعـال فوق العاده ایله یتیشـوب قلیجی صـائلك الندن الیر .

او ارالق قادینك هنـوز ممـه امکده اولان چوجغی آغلامغه باشلار .

قادین‌حدت وانفعالی سکونت‌یاب اولەدن چوجغه ممه و یرر . بیچار چوجق سودی بر قاچ دفعه مص ایدر ایتمز وفات ایدر . اطبانك معاینهٔ واقعه‌سنده چوجغك مسموماً وفاتی تحقق ایلر .

بو جهتله مرضعلرساکنةالبال ولينة الافعال بولنملیدرلر .

شـدت‌خوف وهراس دخی جنینی متـأثر ایده بیلیور .

طبیب حاذق موسـیو (فان سو یتن) لك قولنه کوره بر کون کندیسـنه برقز کلوب مبتلا اولدیغی مرضـك تداويسنی رجا ایدنجه مرضك‌قزك بیونده‌کی برقورد جغزدن عبـارت اولـدیغی کورمش و بوقوردی‌عملیات ایله ازاله‌ایتمك ایسته‌مش ایسـه‌ده قوردك قزك بیونه فطرةً ملاصق بولندیغی اکلامغله سببنی‌قزك والده‌سـندن لدی‌الاسـتفسار والـده‌سی کبـه ایکن اویقوده اولدیغی حالده بیونـه بر قورد دوشوب‌زیاده‌سیله خوف ایتسندن طولایی بوحالك وقوعه‌کلدیکنی اکلامشدر

جمید وهبی

—٥—

« نباتات — الکتریق ضیاسی »

معجزات طبیعتـك تدقیقیـله لذت‌یاب اولان ارباب فن نباتاتك صورت نشو ونما سی حقنده بعض تجارب غریبهٔ فنیه اجرا ایتمشلردر .

بو تجارب‌ك اس‌الاساسی نبـاتاتك نور شمسه عرض احتیاج ایتمکسزین نمـاپذیر اولـوب اولەمیه‌جغنی تدقیقدن عبـارت ایدی .

بو نلردن دوقتـور (سمنس) درت مختلف موقعـده متحدالجنس نبـاتات زرع ایتمشدر .

نبـاتات مبحوث عنهـانك برنجی‌قسمی قرانلق برمحـلهٔ ایکنجی قسمی یالـکز نور

شمسك مصادف اولـدیغی یره ، اوچنجی قسمی یالکز الکتریق ضیاسـنك شمولی بولندیغی موضعـه ، دردنجی قسمی هم نور شمسك وهم‌ده الکتریق ضیاسنك مشترکاً تصادف ایلدیکی موقعه‌زرع ایدلمش ایدی.

نباتاتك باشلری سطح زمینه چیقدقدن صکره مواقع اربعـه‌دن قرانلق محلده‌کی نبات نماپذیر اوله‌میه‌رق صاراروب صولدی . ونهایت بتون بتون قوریدی .

نور شمس ایله ضیای الکتریق‌یه‌بشقه بشقه عرض اولنان نباتات متساویاً نشوونما بولدیلر .

شوایکی نور وضیا نك مشترکاً عکس انداز فیوضات اولدیغی موقعده‌کی نباتات ایسه هپسـندن زیاده کسب نما و طراوت ایتدی .

ایشته شو تجربهٔ فنیه‌دن نباتاتك نور شمسه عرض اولنقمزین ضیای الکتریق ایله‌بلا فرق نشو و نما بوله بیله‌جکی میدان بداهته چیقمش واندن صـکره اکثر بلاد متمـدنه‌ده مکمل محللر یاپیـله‌رق الکتریق ضیاسـیله استحصال نماء نباتاته ابتـدار قلنمشدر .

دوقتور سیمنسك قولنه کـوره نباتات حیوانات کبی اوبله‌استراحت مدیده‌یه محتاج اولمدیغندن کوندوزلری نورشمسه وکیجه‌لری ضیای الکتریق‌یه عرض اولندیغی حالده کیجه وکوندوز نشو ونما بوله بیلیر .

* * *

« سن وازدواجك انتحار ایله مناسبتی »

اسنکناه اخلاق انسانیه ایله مشغول ومتوغل اولان حذاق اطباکرك سن وسال انسانینك وکرك ازدواجك فعل انتحار ایله تعلق ومناسـبتنه دائر فـنی وایستاتسـتیقی تدقیقات وتعمیقاتده بولنمشلردر .

بونلردن دوقتور (برتیلون) ایله مو . سیو (مورلین) ك نتیجهٔ تدقیقات وتعمیقاتنه کوره یاشلری اوتوز بشدن‌اللی‌یه قدر اولا . نلر اللیـدن یوقاریده‌کی اختیارلردن واوتوز بشدن اشاغیده‌کی ارباب‌شبابدن زیاده‌انتحار ایتمکده‌درلر .

مـتأهل اولمیانلر بینـنـده وقوع بولان انتحارلر دخی متأهللرك بینده‌کی انتحاردن چوقدر .

غیرمتأهللرك‌متأهللردن‌زیاده‌انتحارایتمکده اولملرینك سببی ایسه اکلاشلمیه‌جق برشیء دکلدر .

اولی بر آدم داهیهٔ دهیـای‌انتحـاری کوزه الـدیردیغی حالده اجراسندن اول برکره قارشـیسنده بونلری بوکش اولان اولاد وعیالنك کندیسندن صکره اوغرایه . جقلری احوال اسف اشتمالی دوشـونمك مجبوریت طبیعیه‌سنده بولنور .

بومجبـوریت وعائله‌سی‌اعضاسنه طبعاً

باغلادیغی محبت فکر انتحارك کندیسندن زوال و انسلابنه سبب اوله بیلیر •

فقط نفسندن بشقه سنی دوشونمیانلر یعنی « یانسه جهان آتشه بوقدر حصیرمز » بوانده برعالم بی قیدانه ده یاشایان خانه بر دوشلر هرنه سببله اولور ایسه اولسون سائقهٔ یأس و نومیدی ایله فعل انتحارك اجراسنی قرارلشدیردقلری حالده کندیلرینی بو فعلدن منع ایده بیله جك برشیٔ بولنه مز •

بو سوزمزدن متأهللرده انتحارك وقوعی مستبعد کوریورز کبی برفکر اکلاشلمسون • صوك درجه ده مأیوس اوله رق ارتق اولاد و عیالنی دوشونمکسزین انتحار ایدن پك چوق آدملر واردر •

بزم مقصدمز متأهللرك غیر متأهللردن دها آز اوله رق انتحار ایتمکده اولدقلرینی کوسترمکدن عبارتدر •

غریبدرکه متأهللردن یالکزقاریسی اولوب ده چوجقلری اولمیانلر چولق چوجق صاحبی اولانلردن دها زیاده انتحار ایدییورلر • ذکور و نسا بیننده وقوعبولان انتحارلر حقنده یاپیلوب بعض رسائل فنیه ده مصادف نظرکاه مطالعه مز اولان ایستاتستیقلره نظراً ارککلر قادینلردن برقاچ قات زیاده انتحار ایتمکده درلر •

حمید وهبی

—٥—

لطائف

(شاعرلر)

بچنده (دیرکلرآره سنده شاعرلر) سرلوحه سیله یازمش اولدیغکز تحف بر بند — دیرکلرآره سی مداوملرندن صایلان بعض نکته فروشان شعرامز مستثنی اولدقلری حالده — هرکسك ذوقنه کیتمش، خصوصیله چایجی حاجی رشید افندی مخلصکزی بایرامه قاوشمش بکری قدر دلشاد ایتمش ایدی •

« دیرکلرآره سنده چایجی رشید افندینك دکاننده شاعرلر وارایمش » آوازه سنی ایشیدن دکان مذکوره قوشیور • قوجه رشید دخی ارباب شرك بو وجه ایله هجومنی کوره رك جوشدقجه جوشیور • جوشملی یا ! بن ده اولسه م جوشارم • طوره مم • باقسه کزا ! بزم یکی شاعرلردن بریسی نه دیمش :

چکمجه م مملو اولنجه خاطرم پرجوش اولور
شاد اولور اول رتبه کیم بعضاً دخی مدهوش اولور

خبرکز یوق • بندمذکور اوقدر حسن تأثیر حاصل ایتدی که حاجی رشیدك دکاننه تا بوغازایچندن آدملر کلیورلر • بو آدملر هپ ادبیات مفتونلری، دها طوغریسی شعر مراقلیلریدر •

اوطورر اوطورمز حاجی رشیدی

یانلر ینه چاغیره‌رق اصول ایله « بوراده
شاعرلر وار ایمش . هانی؟ » دیه صوریورلر .
اوزمان حاجیه‌ده‌کی تبسم ممنونانه‌یی کور-
ملیسکز ! و یردیکی جواب ایسه همان
« اوت افندم اوت ! » دن عبارت کبیدر .

الك تحفی شوراسیدر که یکن آقشام حاجی
رشیده سازی اوموزنده عجیب الهیکل بر
شاعر چیقه‌کلدی . قپودن کیرنجه شویله
بر اطرافنه باقندی . کندینه بکزر کیمسه‌یی
کوره‌مدی . دونمك ایسته‌دی . دونه‌مدی .
اوتاندیمی نه اولدی ؟ کچدی بر کوشه‌یه
اوطوردی . شاعرده کوزلرك پارلایشنی
کورملی ایدیکز . هله دهشتلی ساز ینه
هیچ باقغه کلمزدی . آدمك مطلقا کوله‌جکی
کلیردی . مشهور عاشق غریب حلب
الشهبادن هنوز عودت ایتمش قیاس
اولنوردی . او صره‌ده بیچاره عاشق غریبه
اثنای وداعده والده‌سی طرفندن سویلنیلن
« وار غریبم ! صاغلق ایله کله‌سین ! »
سوزی انسانك خاطرینه کلمامك هیچ ممکنمی
اولور ؟ دهانه‌لر کلیور اما سویلنمزکه !
نه‌یاپارسین ؟

سازلی شاعره باقش کورش ایدن او-
لمدی . حریف صوموتمغه باشلادی .
بش اون دقیقه کچدیمی بیلم ! اوقوجه
سازه شویله بر کره ال ایتدی . « طین طین طین ! »
صداسی قرائتخانه‌نك ایچنی طولاشمغه
باشلار باشلامز هرکسك کوزی صاحب
ساز بی اندازه توجه کوستردی . بونك
اوزرینه حریف طینغرتی‌یی کسوب ایچه
شاعرانه اولان بیقلرینی دوزلتمکه باشلادی .
شاعر بیق قالیله مشغول اولدیغی صره‌ده
انظار اهمیت اوزرندن منصرف اولیویر-
دی . هرکس ینه صحبتنه طالدی .
زوالینك اضطرابی آرتدی . چونکه
« شاعر بابا ! براز چال باقه‌لم ! » دین
اولمدی . نهایت شاعر تابع رشیدك یوزینه
معنالی بر صورتله باقه‌رق دیدی‌که « اولاد!
بوراده شاعرلر وار ایمش . کوستر .
امتحان اوله‌لم . مشهور زمان اوله‌لم »
جواب آله‌مدی . یاران صوصدیلر . بردقیقه
قدر زمان بر سکوت عمومی ایله کچدی .
مشتریلر هپ بو دهشتلی علی قول (دهاش)
شاعره باقیورلردی . برده کوشه‌نك بریندن
بر سس ظهور ایتدی . شاعره خطاباً
دیدی‌که : « بوراده ساز شاعرلری
اوته‌مزلر . اوتسه‌لرده دیکلین بولنمز .
بورایه کلنلر هپ قلم شعراسیدر . اکلا-
دکمی قوزم ! بوراسی طاوق پازاری
دکلدر »

بونك اوزرینه شاعر ایچون اوراده
اوزون اوزادی‌یه ساز چاله‌رق بر هجویه
اوقومق وار ایدی . فقط حریف ینه براز
ادیب ایمش که اویله یاپمدی‌ده « ای والله

بابام ! » دیه‌رك سازینی اوموزلیوب چیقدی کیتدی .

صکره تحقیق ایتدم . مکرسازلی یه چیقیشان ذات رشید افندی یه دوام‌ایدن شاعرلرك الك آتشز بانی عد اولنور ، تفعیانه‌دیلندن قورقیلور بریسی ایمش .

استانبولده نه‌قدر سازلی شاعر وار . ایسه هپسنه بردن نصیحت ایدرم‌که اولا ساز چاله‌جق یری انتخاب ایتسونلرده صکره تازنه‌یه ال‌اورسونلر . یوقسه ایشلری یمان اولور . زیرا برزمانده یزکه‌سوزسازه غلبه‌چالیور .

—٥—

برقهوه‌ده ایکی فرانسز پولتیقه‌مجادله‌سی ایدیورلرایمش . او پورتونیستلردن اولان فرانسز انترانسیژانلردن اولانه دیمش‌که :

— سزك پولتیقه‌کزی قاچه الورم ؟ قله‌مانصو دنیلان حریفك یوزینه توکورم .

دیکری دیمش‌که :

— یا بن سزك پولتیقه‌کزی قاچه الورم ؟ ژول فریکزك یوزینه توکورم .

قهوه‌نك مدیره‌سی اولان قادین برخدمتجی‌یه دیمش‌که :

— شو افندیلره ایکی توکرك حقه‌سی

کوتورده شورایه‌بورایه‌کوتوروب‌اورته‌لغی برباد ایتمسونلر .

—٥—

دردندن شفا بولان خسته‌نك بریسی طبیبه دیمش‌که :

— آه طبیب افندی! اعادهٔ حیاتمدن طولایی منتدارکزم ! عمرمی‌سزه بورجلی‌یم .

— خیرافندم ! بکا یالکزالتمش‌فرانق بورجلیسکز . برآن‌اول تأدیه ایدرایسه‌کز آندن دخی خلاص اولورسکز .

—٥—

غایت خراباتی و زکورت بر رسام هرزمان پاره استقراض‌ایلدیکی برمرابحه‌جینك رسمنی تصویره مجبور اولور . اما مرابحه‌جی‌غایت‌غدار برآدم اولوب رسام مرقوم‌کبی‌لاقیدلری‌صو یارصوغانه‌چویرر ایمش .

رسمی باشلامق ایچون صرافی بر وضعیت مخصوصه ایله اوتورتمق لازم کلدکده معامله‌جی صورمش‌که :

— اللرمی هانکی وضعیتده طوتمش اولسه‌م دها طبیعی اولور؟ عجبا جیبلرمه صوقسه‌می ؟

رسام شوجوابی‌ویرمش دیمش‌که :

— خیر کندی جیبلرکزه صوقسه‌کز بر وضعیت طبیعیه دیمك اوله‌مز . بنم جیبلرمه‌صوقار ایسه‌کزتمام طبیعی‌وضعیتی المش‌اولورسکز .

—٥—

فنیه

(چقولاته یه دائر معلومات فنیه و تاریخیه)

عثمانلیلر بیننده چقولاته استعمالی هنوز قهوه نك استعمالی کبی تعمم ایده مدیکندن چقولاته نك خواصی مبحثی بالطبع بزجه او قدر اهمیت آله مامشدر .

شو قدر وارکه چقولاته نك قهوه مثللو قوای ذهنیه و مخیله یه تأثیری یوق ایسه ده اغتدا نقطهٔ نظرندن باقلدیغی حالده قهوه یه فائق بولندیغندن کیت کیده بزجه ده تعممی لابد اولان بونافع شیٔ حقنده اطرافلیجه معلومات فنیه و تاریخیه و یرمکی مناسب کوردك .

چقولاته حاوی اولدیغی خواص کثیره سندن طولایی عادتا بر مادهٔ غدائیه حکمنده در .

حاصل ایتدیکی قوهٔ غدائیه نك سببی ایسه لوزهندی و یا قاقائو دینیلان مقوی بر ماده ایله شکر و وانیلیا و بوکا مماثل بعض عطریاتدن مرکب بولنمسیدر .

بناءً علیه چقولاته نك درجهٔ قوتی تمامیله اکلاشلمق اوزره اول امرده قاقائو یه دائر برآز معلومات و یره جکز :

قاقائو دینیلان شیٔ (قاقائو اغاجی) تعبیر اولنان بر لطیف اغاجك میوه سیدر .

بو اغاج عن اصل مکسیقا اراضیسنه مخصوص اولدیغندن مکملاً نشوونما بوله - بیلمك ایچون اقالیم حاره یه احتیاجی واردر .

امریقا قطعه سی اوروپایه پتاته ، کنکینا ، و وانیلیا مثللو اك کوزل هدیه لر بخش ایتدیکی کبی مکسیقادن صکره دخی قاقائونك اك ایسنی اهدا ایلمشدر .

کرچه بعض محللرده ده یتشدیرلمسی ایچون غیرت اولنمش ایسه ده یالکز چیچکلنوب ثمره دار اوله مامقده در . بو یرلری اوتوز قدم قدر بر ارتفاع حاصل ایدوب فقط علی الاکثر متوسط القامه اولان کراز اغاجی قدر بویلانیر .

یپراقلری اکلی و غایت خاصه لی اولمق حسبیله اصلاح اراضی ایچون اتخاذ اولنان وسائط و اسباب نافعه دن معدود اولمسیله ارباب زراعت بونلری طوپلایوب ترلالرینك اصلاحی یولنده استعمال ایله پك چوق استفاده ایدرلر . ابتدای غرسندن اعتباراً اوچ سنه صکره چیچکلنمکه و میوه ویرمکه باشلایوب یکرمی بش و یا اوتوز سنه یه قدر قوتنه خلل کلمیه رك ثمره دار اولور .

نظر ربا لطافتیله اکام رمانه رشك رسان اولان قرمزی رنکلی چیچکلری او قدر چوق اولور که یقیندن بیله یپراقلرینی کورمك مشکل و بویله سراپا برلون آتشین ایچنده قالمش اولان سو یملی براغاجه ذوق آشنایان بدایع طبیعتك حیران قالماسی ناقابلدر ·

هله چیچکلری سطح زمینه دوکلدیکی زمان او یله برمنظرهٔ لطیفه حاصل اولور که کورنلر او موقع لطافت نشاره بر اطلس ارغوانی فرش اولنمش ظن ایدرلر ·

میوه‌لری کماله ایردیکی زمان قیریلوب درونلرنده بولنان اوزونجه و یاصی و بقله‌یه مشابه اولان قرمزی دانه‌جکلر اخراج اولنور که ایشته قاقائو نامنی آلان مادهٔ مقویه بو دانه‌جکلردر ·

میوه‌لرك حاصل اولدقلری دانه‌لر بر صورت متساویه‌ده اولمیوب بهرنده (١٥)دن (٤٠) ه قدر دانه بولنه‌بیلیر · مبحوث عنه دانه‌لر میوه‌نك مرکزینه طوغری بیغلمش و غایت اینجه بر زار ایله یکدیکرندن آیرلمش بولنورلر ·

میوه‌لر بو دانه‌لردن بشقه دها کماله ایرمدن غایت لذیذ صو دخی حاصل ایدرلر که مکسیقالیلر بو صویی ایچمکه حریص اولدقلرندن بو حرص سائقه‌سیله کماله ایروب ایرمدکلرینه باقیه‌رق سنوی یوز بیکلرجه اوقه میوه‌یی تلف ایتدکلری مثللو میاه لطیفهٔ مبحوثه‌یی بعضاً انیقدن چکه‌رك مشروبات روحیه حاصل ایلرلر ·

بعض روایته کوره مکسیقالیلر ازمنهٔ قدیمه‌ده بو دانه‌لری پاره مقامنده‌ده قوللانیرلر ایمش ·

فقط برمدت طوردقدن صکره پاتاته کبی نشو و نما بوله‌رق فلیزلنمکه باشلایه جغندن اخذ و اعطالرنده صرف ایده‌جکلری دانه‌لری محتاج اولدیغی عملیاتی بعدالاجرا استعمال ایدرلر ایمش ·

قاقائو اغاجی الك زیاده امریقا قطعه‌سنك خط استوایه قریب اولان محللرنده بولنوب سائر یرلرده‌ده یتیشمکده ایسه‌ده الك ایسی والك زیاده صاغلامی‌ینه خط مذکوره یقین بولنان یرلردن چیقار ·

مهد ظهوری اولان امریقادن مکسیقا اراضیسنه انتقالی متعاقب انکلیز و فرانسز مستملکاتنده غرس اولنمغه باشلامشدر ·

بو کونکی کونده دها بعض محللره ده انتشار ایده‌رك الك زیاده بولندیغی یرلر مارتینق سنت لوس ترینیت فلیپین بوربون جزیره‌لریله قولو بیا و کوبان ایالتلریدر ·

منبت ورطو بتلی وادیلری سودیکندن هم کنج فدانلری ممالك مذکوره‌ده کثرتله ظهور ایدن ریاح شدیده‌دن محافظه ایدلمك و هم‌ده دائما رطو بتلی بولندیرمق ایچون اره‌لرینه ارتفاعه صالح و یپراقلری اکلی برطاقم

اغاجلر دیکیلیر ۰

بو جهتله قاقائو باغچه‌لر ینك منظرهٔ لطیفه‌سی عادتا بر اورمانلق شکل وصورتنی ارائه ایدر ۰ قاقائو زراعتی اون یدنجی عصره قدر او قدر اهمیت الەمامش اولد. یعنی حالده عصر مذکور ابتداسندن صکره انتشاره باشلامش وهله قرق اللی سنه‌دنبری متعدد استاتستیق جدوللری مطالعه‌سندن استنباط اولندیغی اوزره فوق العاده دنیله‌جك بر صورتده عالم تجارتده برموقع مخصوص قزانمشدر ۰

(۱۸۵۸) ده پاییلوب بر رسالهٔ فنیه‌ده منظورمز اولان بر استاتستیق بزه بو بابده معلومات مکمله ویره‌بیلیور ۰

مذکور استاتستیقك بیانته کوره سنهٔ مبحوثه‌ده اوروپایه اون سکز میلیون کیلوغرام قاقائو نقل ایدلمش وادخالات مزبوره سنه بسنه تزاید وترقی ایتمشدر ۰

بونلر باشلیجه قراقاسدن وغواپاکیلدن کلوب قاراقاسدن کلانلر فرانسه واسپانیا وایتالیایی وغواپاکیلدن ورود ایدنلر انکلتره وروسیه والمانیایی اداره ایتمکده‌در ۰

اوروپاده‌ك زیاده قاقائو صرف اولنان محل فرانسه طوپراغی اولوب بناءً علیه مملکت مذکوره‌ده کیتدکجه ترقی‌دار اولمقده بولنان چقولاته صرفیاتنك موازنهٔ صحیحه‌سنی کوسترمك ایچون سنین مختلفه‌یه عائد اولان شو حسابی انظار قارئین کرامه عرض ایدییورز :

(فرانسه‌یه ادخال ایدیلان)

سنه	کیلوغرام
۱۸۳۶	۱۹۹۸۷۰۳
۱۸۵۶	۳۵۸۷٤۲۵
۱۸٦۵	۵۰۰۰۰۰۰

سنین مذکوره‌دن صکره فرانسه مما لکنده وقوعبولان چقولاته صرفیاتی تقریباً سکز میلیون کیلوغرامه قدر یوکسلمش واصلا بو مقداردن تناقص ایتمامشدر ۰

پارسلیلر فرانسه‌نك سائر یرلرندن زیاده چقولاته استعمالنه منهمك اولدقلرندن یالکز پارس شهرنده سنوی بر میلیون کیلوغرام صرف اولنمقده‌درکه بو مقدار چقولاته‌یی وجوده کتیرمك ایچون عندالحساب بش یوز بیك کیلوغرام قاقائو استعمالی لازم کلور ۰

« پوست اوفیس » نام بر لوندره رسالهٔ علمیه‌سنك روایتنه نظراً (۱۸٦۰) سنه‌سنده یالکز لوندره شهرینه ایکی میلیون درت یوز سکسان ایکی بیك ایکیوز اون طقوز کیلوغرام قاقائو کلمشدر ۰ قهوه و چای استعمالی تجارتنی شکر نصل تزیید ایتدیرمش ایسه قاقائونك انتشارندن صکره میدان الان چقولاته صرفیاتی دخی تجارت مذکوره‌نك اونسبتده اتساعنه بیوك خدمت ایتمشدر ۰ بو جهتله بدن

انسانی‌یه اولان خواص و تأثیرات نافعه‌سندن بحث ایتمك ایسته‌دیکمز چقولاته عالم تجارتی‌ده بو صورتله نائل ترقیات اولمشدر .

اکر اوروپاده اولدیغی کبی بزده یعنی عثمانلی ممالکنده دخی قهوه و چای استعمالی کبی بالتدریج تزاید ایده‌جك اولور ایسه عثمانلی عالم تجارتنك کسب ترقی ایده‌جکی شبهه‌سزدر .

قاقائو دانه‌لرینك بازار اخذ و اعطایه اخراجندن اول بعض عملیات اجرا اولنور .

بو عملیات ایکی قسم اولوب برنجیسی اطرافنده اولان حامض و بر آز یموشاق قشری صو ییلوب بعده دانه‌لرك حرارت شمسه عرض ایدلمسیدر .

ایکنجیسی قاقائولرك حالیله‌یره کومیلوب اوراده دوچار اوله‌جغی تخمرك تأثیریله یموشاق اولان قسمنك کندیلکندن صو ییلوب اصل دانه‌لرك طبیعتنده مرکوز و مندمج اولان اجیلغك بو واسطه ایله زائل اولمسیدر .

بو ایکنجی قاعدهٔ عملیاته تطبیقاً تصفیه ایدیلان قاقائولره « ترابی‌قاقائو » نامی ویریلیر .

عالم تجارتده برقاچ نوع‌قاقائو کوریلورکه بونلرك رنکجه ولذتجه شکلجه یکدیکرلرندن فرقی واردر .

بونوعلرك کیفیات خواصی مزروع بولندقلری اراضینك طبیعتنه جنس ترابنه اقالیمك اهو یه‌سنه وکندیسنه ایدیلان دقت واعتنایه تابع بولنورلر .

الك زیاده منتشر اولانی « قاراق قاقاءوس » دینیلان بونوعیدرکه جنوبی امریقاده کائن ونزوئللا جمهوریتی ممالکندن معدود اولان قاراقاسده چیقار .

قاراقاس قاقائوسی‌سائر قاقائولرك‌جمله‌سندن اعلا ودانه‌لری دیکر جنسلرك دانه‌لرندن دها بیوکدر .

مذکور قاقائودن صکره نائل اعتبار اولان قاقائو اطه‌لر قاقائوسیدرکه آنتیل مور یس بور بون اطه‌لرندن چیقوب‌دانه‌لری کرچه قاراقاس قاقائوسی‌کبی بیوك دکلسه‌ده رایحهٔ لطیفه‌جه اکا فائقدر .

بو نوعلردن بشقه سوقونوزقو . بربیش . صور ینام . مارانیان . نامله یله دها درت نوع قاقائو موجود اولوب بونلرك الك خاصیتلیسی سوقونوزقوایسه‌ده امریقا ارباب زراعتی بونی صاتمیوب کندی نفسلری ایچون استعمال ایدرلر .

اساس بحثمز اولان چقولاته‌نك اعمالی بحثنه کلنجه :

اسپانیالیلر مکسیقا قطعه‌سنی ضبط ایتدکاری زمان قطعهٔ مذکوره‌ده چقولا-

ته‌نك « شوقولاتل » نامیله پك چوق وقتلـ ـنبری استعمال قلنمقده اولدیغنی اكلادیلر .

اسپانیالیلر بو خاصه‌لی ونافع شیئك استعمالنه قویله‌رق و اسمنی ابقا ایدرك اون یدنجی عصرده وطنلرینه عودتلرنده اهالی‌یی آلیشدیرمغه باشلادیلر .

بوندن صكره چقولاته (١٦٦٠) ده فرانسه قرالی اون دردنجی لوئینك زوجه‌سی « ماری‌ته‌ره‌ز » ایله برابر پیره‌نه طاغلرندن آشه‌رق فرانسه‌یه داخل اولمشدر .

ماری‌ته‌ره‌زك یانده‌كی ضابطاندن بری فرانسه‌ده چقولاته صاتمق امتیازینی الدیغندن بوسایه‌ده میلیونلرجه پاره قزانمشدر .

بو ضابط پارسده « آر برسه‌ق » سوقاغیله « سنت اونوره » سوقاغنك تلاقی ایلدكاری كوشه‌ده مكمل بر دكان آچمش ایدی .

بعض ارباب فنك روایتنه كوره چقولاته فرانسه قرالی اون اوچنجی لوئینك عهد حكومتنده فرانسه‌یه كیرمشدركه بو حسابه كوره الك ابتدا (١٦١٥) ده پارسه داخل اولمش دیمكدر . كیمك زماننده اولورسه اولسون چقولاته‌نك (١٦٧١) ده پارسده كمال كرمی ایله استعمال اولندیغی محققدر .

حتی اوزمان برحیات اولان مشهوره « مادام دوسونییه »نك سنهٔ مذكوره شباطنك اون برنجی كونی تاریخیله دیكر اوزاق برمملكتده‌كی كریمه‌سنه یازدیغی بر مكتوبده شوفقره كوریلیور :

« كیفسزلككزی ایشیدییورم ! چقولاته‌نك ضعفكزی ازاله ایله قوتكزی، صحتكزی اعاده ایده‌جكنی بیلیرم . نه فائده‌كه یانكزده بونافع شیٔ موجود دكلدر ! »

بالتدریج فرانسه‌ده تعمم ایتدكدن صكره اوقدر رغبت بولمش ایدی‌كه اون دردنجی لوئی الك متكاف والك مكمل ضیافتلرنده مدعوینه چقولاته اعطاسنی سرای قرالی عاداتی صره‌سنه كچیرمش ایدی .

اوزاغه كیتمكه نه حاجت ! بنه اسمی التنده برمثمرو بی حاصل ایدن چقولاته بوكونكی كون دخی امپراطورلرك پرنسلرك لوردلرك الك عالی ضیافتلرینه زینت ویرمكده و عالم تجارتده ملیونلرجه لیرا راقمقده‌در .

چقولاته‌نك صورت اعمالی اینجه شایان دقت واهمیت بولندیغیچون بوبابده دخی بالمناسبه برآز معلومات ویره‌جكز :

ابتدادانه‌لری كمال دقت ایله آییقلانملیدر . صكره قاوورمق ایچون قهوه قاوورمغه مخصوص اولان شیلره وضع ایتملیدر . بو حالده چكردكلر قورز . قبوغی برانجه‌لانی حاصل ایدر .

مع مافیه طبیعتنده‌کی آجیلق محو اولور ٠

اسپانیالیلر قاقائو یی آز قاووردقلرندن اسپانیا معمولاتی اولان چقولاته دها طاتلی ودها یاغلیدر ٠

قاقائو یی ازمك ایچون ابتدالری برطاقم آلات ایجاد اولنمش ایسه‌ده موءخراً صنایعك ترقیاتی صره‌ده بو بابده دخی بارکیر و یابخار واسطه‌سیله تدویر وتحریك قلنوو دکرمنلر اختراع ایدلمشدر ٠

اون سکزنجی عصرده « دوره » نامنده براهل صنعت قاقائو ازمك ایچون غایت مکمل بر ماکنه احداث ایتمشدر ٠ اوائلق چقولاته اعمال اولنان بیوك بیوك فابریقه‌لرده فوق‌العاده جسیم ومکمل ماکنه‌لر کورلمکده ایدی ٠

دانه‌لر ازلدکدن صکره حاصل اولان خمیر تنکه‌دن معمول اوفق اوفق قالبلره براقیلیر ٠

مذکور قالبلرك ایچنده صغودقدنصکره چیقار یلوب کاغدلره صار یلور ٠ کاغدلره صارلمسندن مقصد ایسه دائما طیرانه مائل اولان خاصه ورایحه‌سنی محافظه و توقیف ایتدیرمکدن عبارتدر ٠

بعض ارباب احتکار قهوه کبی چقولاته‌یی دخی تخلیط وتغشیش ایدیورلر ٠ بو تغشیشاتك باشلیجه سببی ایسه چقولاته‌نك ایی جنسنك فابریقه‌لرده بر کیلوغرامنك بش التی فرانغه قدر صاتلمسیدر ٠

حال بوکه بو جنس چقولاته فیئاتنك ایکی فرانق التمش سانتیمه قدر تنزل ایتدیکی کورلیور ٠ بو نسبتسزلکه سبب نه‌در ؟

بونك سببنك اکلاشلمسی پك قولایدرکه اوده او قبیل اوجوز چقولاته‌لرك تخلیط وتغشیش ایدلمش بولنمسیدر ٠

خالص چقولاته‌نك تغشیش ایدلمش جنسندن تفریقی شویله‌درکه :

اولاً خالص چقولاته‌یه لمس اولندیغی وقت یاغلی اولدیغی حس اولنملی ٠

ثانیاً رایحه‌سی مکملاً استشمام ایدلملی ٠

ثالثاً شکست ایدلدیکی زمان درونی صارمتراق بولنملی ٠ وسود ایله پیشیرلدیکی زمان وسط درجه‌ده بر کثافت پیدا ایتملی ٠

تغشیش ایدلمش چقولاته ایسه قیرلدیغی زمان غیرمنتظم صورتده قیریلوب درونی مساماتلی وقیررنکنده کورینور ٠

قایناديغی اثناده قولا کبی بر رایحه حاصل ایدر ٠ پیشدیکی وقت فوق‌العاده بر کثافت کسب ایلر ٠ ایشته علامات واماراتِ مذکوره چقولاته درونده مواد

اجنبيه‌نك وجودينى اعلام ايدر • محتكرلر چقولاته‌يى پاتاتس نشاسته‌سى بغداى و آرپه و سائره اونى توز حالنه كتيرلمش قاقائو قشرى صمغ دكسترين دينيلان ديكر بر نوع صمغ سحق اولنمش طوغله ايله تخليط وتغشيش ايد يورلر •

وقتيله پارس اهاليسندن عزت نفس صاحبى اولنلر استعمال ايده‌جكلرى چقولاته‌يى تغشيشدن محافظةً بالالتزام خانه‌لرنده ياپديررلر ايدى •

بو جهتله بر طاقم اصناف وار ايدى‌كه بونلر چقولاته ياپمق ايچون آلات وادوات مخصوصه لريله خانه‌لرى طولاشيرلر ايدى •

عالم تجارت چقولاته‌يى صلب واوحه حالنده و قاقائو ايله شكرك مخلوطى اوله‌رق طاغتمقده بولنديغندن بونى پيشيررلر ايكن بر آزده وانيليا و يا طارچين علاوه ايتدكلرى كبى فرانسه‌ده‌ده على الاكثر زنجبيل وياخود هندستانك بر نوع بيبرينى ضم وعلاوه ايدرلر •

چقولاته لوحه حالنده ايكن دخى اكل ايديله بيلير •

على الخصوص اوروپاده يولجيلر دائما يانلرنده طاشيوب اكمك كبى يرلر •

چقولاته‌يى پيشيرمك ايچون درونده برقاچ قاشيق صو بولنان برجزوه‌نك ايچنه آتوب اريتملى • فقط توز حالنه كتيرماملى • چونكه او زمان پك چابك اريه‌جكندن يالكز برقاچ پارچه‌يه تقسيم ايتملى • اندن صكره صو يى و ياخود سودى تدريجاً علاوه ايتملى • بعده شدتلى برآتشك اوزرنده پيشيرملى • سود ايله ياپيلان چقولاته‌يى ابتدا صو ايچنده حل ايتمك ايجاب ايدر • پيشير يلير ايكن سرعتله قارشديرلسنه دقت اولنملى • تماميله قاينايوب ده كوپوكلنديكى زمان آتشدن كرى‌يه چكوب فنجانلره دوكملى •

ايى چقولاته ايستيان آدم چينى برقاب ايچنده اقشامدن قينادوب كيجه حاليله ترك ايتملى • صباحلين ايچيليركن ديكر اصولده پيشن چقولاته‌لردن دها زياده لذتلى اولور •

چقولاته‌نك خاصه‌لرينك تدقيقنه كيريشمزدن اول شونى‌ده سويليه‌لم كه قاقائودن استحصال و پك چوق شيلرده استعمال اولنان و بوزلقسزين خيلى مدت طيانان بر ياغ بشقه‌جه شايان دقت واهميتدر •

بو ياغك اييسى اطه‌لر قاقائوسندن حاصل اولور •

ياغ چيقارمق ايچون جزؤيجه سحق ايدلمش قاقائو دانه‌لرى برقابك درونه واوقاب دخى ديكر سيجاق صو ايله مملو برقابه وضع اولنور • قاقائو مقدارينك اونده برى نسبتنده قينار صو دوكيلور • بعده بزه صار يله‌رق بو بزدخى قاينار صو ايچنده

تسخین ایدلمش ایکی دمیر لوحه اره‌سنه یرلشدیریله‌رك تضییق ایدیلور . بوصورتله یاغ حاصل ایدلدکدن صکره تصفیه ایتمك ایچون اذابه اولنور . صویی تبخیر ایچون آلت اذابه آچیق هوایه عرض ایدیلور . وایکنجی دفعه اوله‌رق مایع حالنه کتیرلدکدن صکره غاز واسطه‌سیله تسخین اولنمش سوزکچلردن سوزیلور . اوزون شیشه‌لره وضعی‌ده ممکندر . شیشه‌لره ادخال ایدلدکدنصکره کسب صلابت ایدر .

بو یاغ پك صلب و بال مومی کبی قیریلیجیدر . رنکی صاری‌یه مائلدر .

اجزاجیلق فنی بو یاغك یومشادیجی خاصه‌لرندن پك بیوك استفاده ایتمکده‌در . « لامارق » نام طبیب حاذق دیورکه :

« قاقائو یاغی پوماته‌لرك اك اعلاسی واك طبیعیسیدر . وقتیله اسکی روماليلر و یونانلیلر بدنلرینی یموشاق طوتمق وروماتیزمدن محافظه ایتمك ایچون وجودلرینه برطاقم یاغلر سوررلر ایدی . بوعادتك اعاده‌سی لازم کلسه هر یاغدن زیاده قاقائو یاغی سوریلور . »

والده‌لرك وسود انالرك کوکسلرنده چاتلاقلر پیدا اولور که هم انلری زیاده‌سیله مضطرب ایدر وهم‌ده چوجقلرك راحتجه تغذیسنه مانع اولور . ایشته بو چاتلاقلری ازاله ایتمك ایچون اك ایی وسریع چاره قاقائو یاغیله اعمال اولنان پوماته‌یی استعمال ایتمکدر . چقولاته‌نك منافع وخواص غذائیه‌سنه کلنجه : بونك ترکیباتنك اساسی تشکیل ایدن قاقائو‌نك اجزای کیمیویه‌سی معلوم اولدقدن صکره چقولاته‌نك برنجی درجه مواد مغذیه ومقویه‌دن بولندیغنه حکم ایتمك طبیعیدر .

موسیو « پایان » ك قولنه نظراً قاقائوده‌کی مواد آزوتی بغدای اونده بولنان یاغلی موادن تام یکرمی بش دفعه زیاده‌در . نصل ؟ قاقائوده‌کی قوتی بردن بره ذهنکز قبول ایتمك ایسته‌میوردکمی ؟ حال بوکه بوصورت تجارب متعدده‌ٔ فنیه ایله ثابتدر .

بوبابده ایجه تجربه‌لرده بولنمش اولان دوقتور « قونساغریو » دیورکه :

« چقولاته عادتا مواد تنفسیه دندر . یعنی انسجه‌نك کسب قوت ایتمسندن زیاده احتیاجات تنفسیه وحرارت غریزیه‌نك تزایدینه خدمت ایدر . »

قونساغریو بوسوزی سویلدکدن صکره چقولاته‌نك پك بسیله یعنی برماده اولدیغنی‌ده علاوه‌ٔ مقال ایتمشدر .

« دوقتور ریان » دخی ـ حفظ الصحه درسلری ـ عنوانی التنده نشر ایتدیکی براثرده چقولاته‌نك خواصندن بحث ایتدیکی صره‌ده دیمشدرکه :

« چقولاته نك پك بسيله يجى بر ماده اولديغى تركيبات كيمويه سندن آكلاشيله بيلير . جسمنك نصفى نسبتنده ياغلى ماده لرى حاوى بولنديغندن چقولاته بر مادۀ تنفسيه اولديغى كبى قاقائوده دخى يوز يكرمى نسبتنده مواد آزوتى بولنديغندن انسجه نك كسب قوت ايتمسنه خادم اوله جغى آشكاردر . چقو- لاته يه نصف و يا ثلثان نسبتنده داخل اولان شكر دخى تنفسه و حرارت غريزيه نك تزايدينه خدمت ايلر . انسانه سمن ويرر . بو بر ماده دركه سيكرلرى تحريك ايتمكسزين وجودك اكتساب قوت ايلمسنه ياردیم ايدر . بناءً عليه ضعيف اولانلره سيكر ضعفنه اوغرايانلره خسته لقدن يكى قالقان كيمسه لره كوكسلرى ضعيف بولنانلره استعمالى اهم و الزمدر . چقولاته يى قهوه ايله ده قارشدیروب ايچرلر . بو مخلوطك اسمى « شوقا » اولوب هضمى پك سهلدر .

بو مغذى و مقوى ماده دها پك چوق شيلره قاريشديريله بيلير .

بالخصوص طبابتده برعلاجك فنا اولان چاشنيسنى و ياچركين اولان منظره- سنى تصحيح وستر ايچون علاجلره چقولاته قاريشديريلور .

بال ايله مخلوط اولان چقولاته لينت ويرمك خاصه سنه دخى مالكدر .

ايجابى حالنده صافى قاقائو اوزرينه برمقدار بال دوكيلور ايسه بنه ترتيب مذكو ره يقين بر خاصه يى بخش ايده بيلير .

چقولاته يه كينكينا قاريشديرلمش اولسه غايت مقوى اولدقدن بشقه سته علتنه قارشى ده پك بيوك فائده سى كو- ريلور .

(ماغنز) ياغيله تخليط ايديلور ايسه خفيف بر لينت حصوله كتيرديكى مثللو (شربتجى اوتى) دنيلان برطبى نبات ايله قاريشديرلديغى حالده دخى فوق العاده مقوى برخاصه حاصل ايدر .

هله كوچك چوجقلره آجى علاجلرى ايچرمك ايچون پك چوق فائده سى واردر .

شوراسنى ده احتياطاً بيلديره لم كه چقولاته پك چوق ياغلى ماده يى حاوى اولديغندن هرمعده يه براماز .

لنفاوى المزاج اولانلر افراط درجه ده شيشمان اولمغه مستعد بولنانلر بو مادۀ مقويه نك كثرت استعمالندن توقى و اجتناب ايتمليدرلر .

اسپانيوللر چقولاته يى عند الاقتضا اكمك مقامنده يرلر ايدى .

حتى امريقا قطعه سنده باشليجه سحق ايدلمش قاقائو ايله تغدى و تعيش ايدن بيكارجه اهالى اولوب بونلرك حال صحت ودرجۀ قوتلرى ايسه پك مكملدر .

یوقاریده اسمی کچن وچقولاته استعما.
لنه غایت منهمکه اولان مادام دوسـونیه
یته بر مکتوبنده دیرکه :
«کلیسـا طرفندن امر اولنان پرهیزه
بردرلو تحمـل ایده‌مز ایدم . چقـولاته
استعمالنه باشلادیغم زماندنبری ارتق پرهیز.
دن اصلا متأثر اولمیورم ! »
مشاهیر اطبای حاذقه‌دن « ریشـار »
دخی چقـولاته‌نك حرارت غریزیه نك
محافظه و ادامه‌سنه وحاوی اولدیغی مواد
کثـیرهٔ آزوتی ایله عضلاتك کسب قوت
ایتمرینـه خدمت ایدر بر ماده اولـدیغنی
بالتجربه اعلان ایتمشدر .

الحاصل بزده یعنی عثمانلیلر اره‌سـنده
هنوز مظهر رغبت اوله‌مامش اولان چقو.
لاته ایشته برتفصیل عرض ایتدیکمزوجهله
قهوه‌دن و بوکا مماثل شیلردن دها قوتلی
بر مادهٔ غذائیه او اوب حـتی ورم کبی الك
مدهش برعلته‌و یامزمن برخسته‌لغه‌دوچار
اولانلرك بیله متمادیاً چقولاته‌استعمال ایتد.
کلری حالده پك‌ز یاده‌سیله‌مستفیداولدقلری
فن نقطهٔ نظرندن ثابت اولمشدر .

حمید وهبی

—o—

متنوعه

تعلیٔ حق
« قرقنجی جزؤدن مابعد »
« ۷ »
(افکار جدیده اربابنك ماهیت
ـ افکارلری ـ

کندیلرینه « دینسز » عنوانی و یرنلر
عجبا وجود واجبه وارنجه‌یه قـدر کلیاً
انکارده‌می‌بولنیورلر ؟ عجبا بونلر انسانلرك
قلوبنده جنـاب خالقه برمیل بیله اولمسنی
آرزو ایتمیه‌جك درجه لرده کفر مطلقده‌می
بولنیـورلر . عجبا انسـانلری حیوانات
وحشـیه کبی نظـامسز قانونسز عقیده‌سز
ایمانسز یشاتمقمی‌ایستیورلر ؟
هیهات ! ....

انلرك انکار ایلـدکلری معبود اوغل
اوشاق‌صاحبی‌اولان برخیالدر . انسانلری
کناهلرندن قصورلرندن عفو ایچون کو یا
غفرانی کفایت ایتمیورمش ده کندیسی کبی
رب‌اولان اوغلنی یهودیلر ایله آصدیروب
قربان ایتمکه مجبوراولمش دیه‌حکم ایدیلان
ربی انکار ایلیورلر . بوعقلـدن بعید
حرکاتده بولنه رق هرجهتده اظهار عجز
ایلیان و نهـایت کندی مغفرت و رحمت
و عذاب و عقاب ڪبی طوغریدن
طوغری‌یه کندیسنه عائد اولان حقوقی‌ده

محافظه‌دن عاجز قالوب جمله‌سنی پاپاسلره
ترك وفراغ ایلیان معبودی انکار ایلیورلر ·
« بویله معبود اولمز » دیبورلر · برکنهکا-
ری کلیسا یعنی پاپاسلر عفو اتمز ایسه جناب
حقك دخی عفو ایده‌میه جکنی اس الاساس
اعتقاد اتخاذ ایلیه رك « کلیسادن خارج
سلامت یوقدر » سوزینی رأس حکمت
ایدینانلرك معبودینی طانیق ایسته‌میورلر ·

بونلر برمسلمان فیلسوفك حضورینه
کلوب‌ده صورت انکارلرینی عرض ایده-
جك اولسه‌لر حکیم مسلم بوانکاره « انکار »
دکل عادتا « تنزیه » نامنی ویرمکله تقرب
ایلر ·

پاپالرك الندە اسیر اولان بر ربی هیچ
طانیمامغه مقابل بونلر جناب واجب الوجودی
اوقدر طانیورلر عظمتنه قدرتنه قوتنه
اوقدر حیران اولیورلرکه وولترو ویقتور
هوغو وپرودوم کبی بعضلرینك تبجیل
حق جل وعلا حقنده‌کی کفته‌لرینك
ترکجه‌یه ترجمه‌سیله ادبیات قسمزه درج
اولنان بعضلری قارئلرمزك البته واصل
نظر حیرتلری اولمشدر ·

انسانلری حیوانات وحشیه منزله‌سنه
ایندیرمك شویله طورسون بالعکس حیوا-
نات سائره‌ده بیله خالق تعالی وتقدس
حضرتلرینه برانجذاب معنوی ایله میلان
اولدیغنی ظن ایدرك هرصنف حیوانلرده
کوریلان آثار ذکایی قدرت وحکمت
سبحانیه‌نك اك پارلاق مثاللری اولمق
اوزره عالمك انظار حیرتنه دخی عرض
ایدیورلر ·

توحید وتنزیه باری امرنده بونلرك
کوستردکلری علو افکاری وعلو کفتاری
اوقدر کوزل بولیورزکه عیناً ترجمه‌لرینی
قارئین مسلمه‌یه عرض ایلدیکمز حالده هیچ
برمسلمانك بواثرلرده تقدیر وتحسین اولنه‌میه
جق جهت کورمدکلرینی‌ده یقیناً مشاهده
ایلیورز ·

اما نصارا کندی انجیللرینه کندی
کلیسالرینه پاپاسلرینه کورکورینه ایمان
اتمدکدن صکره برآدم خالق زمین وآسمان واجب
الوجود حضرتلرینی نه‌قدر طانیسه نه‌قدر
توحید وتنزیه ایلسه انی منکر مطلق عد
اتمك درجه‌سنده تکفیر اتمکلری اصوللری
اقتضاسندن اولدیغی ایچون حکمت جدیده
اربابنی دینسز ایمانسز دیه تلعین ایلیورلر ·
یوقسه نصارانك شرکلرینه وشان ربوبیته
نقیصه ویره‌جك اسنادلرینه قیاساً فکر
وحکمت جدیده اربابنك حق جل وعلا
حضرتلری حقنده‌کی فکر واعتقادلری البته
والبته دها مکمل ومتممدر ·

« ٨ »

طبیعتده اسناد الوهیت ایدیورلرمی ؟

اصلا ! .....

طبیعیون حقنده بوظن اوروپاجه دخی معدومدر . بزم شرقیون هنوز فنون جدیده‌دن بهرهٔ لازمی پیدا ایتمامش اولدقلری زمان « ناتور » دیه برسوز ایشتمشلر حکمی نه اولدیغنی اکلایه‌مامشلر . حکمای جدیده طبیعته اسناد ربوبیت ایدیور دیه عظیم برخطاده بولنمشلردر .

وولتر جناب حق « اوتوردولاناتور » دیه تصریحاً خالق طبیعت اولدق اوزره اعلان ایلیور . ذاتاً بزده « طبیعت » دینیلان شیئک معناسی حکمی برکوزلجه شرح اولنمشمیدر ؟ « ناتور » لفظنی « طبیعت » دیه ترجمه ایتمیوبده « عادة الله » دیه ترجمه ایتمش اولسه‌ق حکمت اسلامیه‌یه دها موافق دوشر .

تبعات جدیده ار بابندن اولمیانلر ظن ایدرلرکه گویا طبیعیون انجیر اغاجنک انجیر و یمشی قدرت ربانیه اثری اولمیوب بلکه اغاجک طبیعتنده انجیر و یمک اولدیغی ایچون انجیرو یرردیه اعتقاد ایدرلر ایمش .

نه‌بعید برظن‌که اسلامده حکمت جدیده ار بابی علیهنه بویله بر ظن بولندیغی قاله المغی بیله شرف حکمت اسلامیه‌مزه موافق گورمه‌یز . انجیر اغاجنک انجیر وخرما اغاجنک خرما و یمشی « طبیعیدر » دیمک « عادة‌الله بوندن عبارتدر ! » دیمک اولدیغی جناب حقک خالق طبیعت اولمسیله اوقدر توضیح ایلرکه حکمت جدیده ار بابی بو افترادن دخی برائتلرینی هر اهل انصافه تسلیم ایتدیررلر .

افکار جدیده ار بابی علیهنه بونشلو ظنلرک افترالرک وقوعنه سبب هپ حکمای مرقومه‌نک خرستیانلغی قبول ایده‌مامالرندن طولایی جزو یتلرک انتقام بولنده‌کی ترتیباتیدر . حکمای مرقومه نیچون پاپانک مالک جنت وجهنم اولدیغنه قدر ایمان ایتمیورلر . نیچون اللرنده بولنان اناختارلر ایله جنتک قپوسنی اچه بیله‌جکلرینه ایمان ایلیورلر دیه قدرت بالغهٔ صمدانیه قارشوسنده حقیقةً وله‌درجه‌سنده حیران اولان اوعلو فکرار بابنی درلو درلو افترالرایله ترذیله چالیشیورلر .

« ۹ »

ــ ایکی منتهی طوقوشور ــ

بو سرنامه اوروپا لسانلرنجه برضرب مثلدر . بزجه افراط وتفریط دینلدیکی کبی هرشیده ایکی طرف فرض اولنه‌رق بوطرفلر یکدیگرندن تباعد ایده ایده نهایت بردرجه‌یه وارورلرکه اوراده یکدیگریله برلشورلر دیه اعتقاد ایدرلر .

بوضرب مثل حکمنجه کلیسا ار بابنک کفر مطلق ایله اتهام ایلدکلری افکار جدیده ار بابی دخی مسلکلرنده ترقی ایده ایده حقیقت ایمانی بولمغه تقرب ایتمشلر ایسه

استبعاد اولنورمی ؟

اولا تدقیقات فنیه‌لرنده ایلرولدکجه اوامر ونواهئ اسلامیه‌یی موافق فن وحکمت بولمغه باشلامشلر • مثلا وضوء وغسل کبی اوامری حفظ صحتك اس الاساسی اولان نظافته تمامیله موافق بوله‌رق هرکون طهارت بدنه رعایت ایتمشلر • وافتیز یاغی وجودندن سیلنورده خرستیانلقدن چیقار خوفنده‌کی جهلهٔ نصارایی وجودلرینی ییقامقدن منع ایده‌جك مرتبه‌لره واردیران برتربیه ایله حکمانك شو فکر نظافت پرستانه‌سی توفیق قبول ایده بیلورمی؟

المانیاده برچوق فیلسوفلرك امر مسنون ختانی نظافت محضه عدایدرك کندی وجودلرنده بوعملیاتی اجرا ایتدیردکارینی غزته‌لرده اوقومش ایدك • هله برطاقم مردارقیلارك ازاله‌سیله تطهیر بدن الیوم ارباب نظافت عندنده بالکلیه تعمم اتمشدر •

« هرمسکر حرامدر • ولوکه سوت اولسون » حکمنه افکار جدیده اربابنك درجهٔ رعایتلری محتاج تفصیل اولمیوب لحم خنزیرده برطاقم هوام مضره کشف اولندرق بزجه حرمت اکلنده‌کی حکمتی اکلاملری واومضر لحمی ترك ایتملری دخی نظردقتی جلبه شایان برکیفیتدر •

هانکی برینی تعداد ایلیه‌لم ؟ « زنبقلرك لباسی انسانلردن کوزل اولدیغی حالده نه ایپلك اکیررلر نه دستکاه طوقورلر • سز دخی بو ایشلری یاپمیکز » دیه انسانلری زراعتدن صنایعدن هرشیدن محروم ایلیان بر دینه قارشو افکار جدیده اربابی « انسان ایچون ثمرهٔ سعیدن بشقه بر شی یوقدر » حکمنی دخی استخراج ایدرك اقونومی یه دائر بونجه تألیفاته میدان آچمشلر و بو کشفلرینك هر بری ایچون دخی کلیسا اربابی طرفندن برر تکفیره دوچار اولمشلردر •

ایشته افکار منوره اربابی نصرانیتك دنیاده بیله مسعودیت بشریه‌یی تأمین ایده جك هیچ بر حکمی اولمدیغنی کوره‌رك دیکر جهتدن تتبعات عمومیه لری اثناسنده احکام اسلامیه‌نك دارینده موجب فوز ونجات اوله‌جق شیلر اولدقلرینی مشاهده ایلدکجه اکرچه اسلامی آچیقدن آچیغه قبول ایده‌مامشلر ایسه‌ده فضائل اسلامیه نك مقلدی اولمقلغك آدینی « ترقیات مدنیه » قو یه‌رق اخلاق واطوار وعادات نصرانیه‌لرینی بالکلیه تحویل ایتمشلردر •

نه حاجت! نصرانیتك الك محکم حکمی طلاق کلی یه جواز و یرمامکدن عبارت ایکن بونك دخی مغایر حقیقت اولدیغنی ایشتدالك صکره فرانسه کوروب واکلایوب طلاقی برقانون مخصوص ایله قبول ایتمش و کذلك نصرانیتك الك بیوك بر حکمی ده

وحدت زوجه ایکن امر یقاده یوز بیکار. جه نفوسه واران مورمونلر تعدد زوجاتی ده قبول وتقنین ایلمشدر .

« ١٠ »

وولترك

ـ اسلامدن بر افترایی ردی ـ

کلیسا اربابی اوروپانك ترقیات مدنیه‌ سی فضائل اسلامیه‌یی همان حرف بحرف تقلید یولنده اولدیغنه مطلقا دقت ایلمش اولمیدرکه اوروپایی بو تجدددن منع ایچون انکیزیسیونلرك دخی عاجز قالدیغنی کورنجه وارقوتلرینی اسلامیتك ذمنه حصر ایتمشلر ومسلمانلری اوروپا نظرنده وحشی وتمدنه غیر قابل وصوك درجه‌یه قدر متعصب کوسترمك ایچون نه‌قدر افترا نه‌قدر یالان ممکن ایسه مع زیادة ارتکاب ایتمشلردر .

اکثر یاده استغرابه شایاندرکه بو افترا- لردن اومدقلری نتیجه‌یی دخی بولمشلردر. زیرا اوروپا افکار جدیده اربابی بتون فضائل مدنیه‌لری اسلامیتی تقلیددن عبارت اولدیغی حالده بزی بار بار واصلاحه غیر قابل عدواعتقاد ایتمکده دوام ایتمشلردر .

اما بوقدر اسنادلره افترالره قارشو بزی مدافعه ایدن هیچمی یوقدر ؟

واردر . وار اولدیغی ایچوندرکه ایشته اسلامه اولان میل ورغبت اخیراًیدی نفر انکلیز علماسنك شرف اسلامله تشرفلری درجه‌سنه دخی وارمشدر .

ازجمله وولتر اسلامیته صکره‌دن کیرن برطاقم او هامی حقایق اسلامیه‌دن ظنیله مؤاخذه‌سندن کیرو قالمامقله برابر عمومیت اوزره اسلامیتی فنه وحکمته اوقدر موافق بولمشدرکه بر دین ایله تدینی لازم کلسه اسلامیتی قبول ایده‌جکی ظن و شبهه‌دن ازاده قالمشدر .

پولیان اسمنده بر جزویت کندی مذهب وطریقلرندن ماعدا ادیان وعقایدی و بالخاصه اسلامیتی ذم ایچون « دیقسیونر ساتریق » یعنی « قاموس هجویات » نامیله برهذیاننامه تنظیم ایتمش و انده قرآن عظیم الشان علیهنه برطاقم تفوهاتده بولنه‌رق وولتر ایسه التزام حقانیتله ترهات مذ کوره‌یی رده همت ایلمشدر .

جزویت پولیان دیورکه :

« اسلامیتك عقاید و اخلاقی قرآندن عبارتدر . بوکتابك قرائتی اسلامدن یالکز برصنفه یعنی علمایه مجاز اولوب انلردن بشقه کیمسه قرآنی اوقویه‌مز . بوکتابده یازیلیورکه جناب حقك بروجودجسما- نیسی واردر . روح دخی مادیدر . مکا- فات اخرویه ایسه خلاف اخلاق برطاقم حظوظات شهوانیه‌دن عبارتدر »

وولتر دیورکه :

« بوفقره‌نك ایچروسنده نه‌قدر کلمه

وار ایسه اوقدرده خطا وغرض واردر ٠
قرآنك یالکز برقاچ علمایه قرأتی مجاز
اولوب بشقه‌لرینه ممنوع اولمسی بالکلیه
یالاندر ٠ جزویت افندی‌یه خبر ویرملی‌که
اللی التنجی سوره‌ده‌کی بر آیت قرآنك هر
جلدینك ارقه‌سنه یازلمش اولوب آیت
مذکوره‌نك ترجمه‌سی ایسه شودر :
« اللری تمییز اولمیانلردن بشقه هیچ
برکیمسه بو کتابی مس ایده‌مز »
« بوسببه مبنیدرکه هر مسلمان قرآنی
اوقومزدن اول مطلقا اللرینی یقار ٠
بوجزویت ظن ایدیورکه دنیانك هرطرفی
روما کبیدر ٠ زیرا رومادە پاپا طرفندن
رخصت مخصوصه اولمینجه تورات اوقومق
ممنوعدر ٠ جزویت افندی ظن ایدیورکه
« ایشته حقیقت بوایسه‌ده سزانی اوقومیه‌
جقسکز ٠ ایشته قانونکز شوایسه‌ده
انك حکمنی اوکرنوب بیلمیه جکسکز ٠ »
یولنده‌کی تناقض دنیانك سائر طرفلرنده‌ده
مقبولدر »
« جناب حقك بر جسد جسمانیسی
بولندیغنی درمیان ایتمك قدر خطا اوله‌مز ٠
اسلامیت علیهنه بو افترا عادتا ادبسزجه
بر افترادر ٠ اکر پولیان قرآنك بر کوزل
ترجمه‌سنی اوقومش اولسه ایدی اون یدنجی
سوره‌ده شو آیتی کورر ایدی : »
« روح انجق جناب حقك بر امریله
خلق اولنمشدر »
« کذلك اوتوز یدنجی سوره‌ده شو
آیت واردر : »
« جناب حقك اوغلی قزی یوقدر »
« یوز اون ایکنجی سوره‌ده دینیلورکه : »
« جناب حق احددر ٠ ازلی ابدیدر ٠
نه تولید ایدر و نه ده مولوددر ٠ مخلوقاتدن
هیچ بریسی اکا کفو و مشابه دکلدر »
واقعا قرآنده عرش و کرسی و محکمه
کبی کلمه‌لر استعمال اولنور ایسه ده بونلرك
هپسی مجازی اولوب عظمة اللهی عدالة
اللهی تصویر یولنده درمیان اولنورلر ٠
قرآن جناب اللهی بر یوزینه ایندیرمز ٠
بنی بشرك عجزینه متناسب خدمتلرده بو-
لندیرمز ٠ جزویت پولیان ذمیله اشتغال
ایتدیکی قرآنی مطلقا هیچ اوقومامشدر ٠ »
« روحك مادی اولدیغنه دائر قرآنده
هیچ بر ایما بیله یوقدر »
« مکافات اخرویه‌نك حظوظات شهوا-
نیه‌دن عبارت اولدیغنه کلنجه : جزویت
افندی‌یه خبر ویرملیدرکه قرآنك اهل ایمانه
وعد ایلدیکی الك بیوك مکافات اخرویه جمال
اللهی مشاهده‌در ٠ واقعا اللی بشنجی سوره‌ده
« جنتده اوچ بیوك اورمان واردر ٠ بونلرك
بریسنده غایت بیوك بر حوض بولنورکه
صویی سماوی بر صو اولوب اطرافنده
دخی خرما اغاجلری مغروسدر ٠ بودار

سرور و صفاده ایری سیاه کوزلی کوزل
باکرلر اولوب انلره هیچ بر کیمسه‌نك الی دکما-
مشدر . بونلر عالی کوشکلرده لطیف خالیلر
اوزرنده اوتوررلر » دینلمش ایسه‌ده ادب
واخلاق عمومیه‌یه موافق دوشمیه‌جك هیچ
بر کلمه بیله قرآنده سویلنمامشدر . قرآنده
دینیلیورکه بو حوریلر کندیلرینك تخصیص
اولندقلری ذواتدن بشقه کیمسه طرفندن
کوریلوب طانغیه‌جقدر . بو ایسه بر مردار
شهوت پرستلکدن عد اولنه‌جق حال اصلا
دکلدر . ادیان قدیمه‌نك کافه‌سی آخر الامر
حشر ونشری قبول وتصدیق ایدرك
بو صره‌ده حکم ایلیورلرکه انسانلر کافهٔ حوا-
سیله بعث اولنه‌جقلردر . مادام که انسانك
احساسی اوله‌جقدر او بله ایسه حسیاتی ده
اولمق ضروریدر . یهودیلردن قریش
قومی ده بو یله اعتقاد ایتمشدر . اکر بزم
کتب مقدسه‌مزی ده سائر ملتلرك اعتقادلرینه
قیاس وتطبیق ایده‌جك اولور ایسه‌ك شو
سویلدیکم شیئك برمثال باهری ده بزم آپو
قالیپس نام انجیلزده‌ یوقیدر ؟ اوراده بر
زوجهٔ جمیله‌نك قوزی ایله تزوجی کورلمیورمی ؟
قدس شریف سماوینك التوندن انشا
اولنوب الماس ایله ترصیع قلندیغی وهر
کوشه‌سی التمش فرسخ مسافه چکوب خانه-
لرینك ارتفاعلری ده التمش فرسخ اولدقلری
وآب حیات ایرمقلری جریان ایلدکلری
و بونلرك کنارلرنده خوشکوار میوه‌لری
حاوی اغاجلر مغروس بولندقلری کورلمیورمی ؟
الحاصل خرستیانلقده دخی بو وصفلر وار
ایسه قرآن قدر عالی دکلدرلر . »

شو مقایسه‌ده وولترك برچوق خطیئاتی
اولدیغی درکار ایسه‌ده مقصد وولترك
بر مسلمان قدر عالم قرآن اولدیغنی ادعادن
عبارت اولمیوب وحتی حکیم مشار الیهه
برجه اثبات توجه ایچون الك مهم مسائلده
مدافعمز اولدیغنی کوسترمك دخی تمامیٔ
مقصدمزدن عبارت بولنمیوب بلکه نصا-
رانك خلقی بزدن تنفیر ایچون نه قدر یالا
نجیلغی افترا جیلغی ارتکاب ایتمش اولدقلرینی
کوسترمك مقصدمز اولدیغنه کوره وولتری
بیله بو درجه‌لره قدر غیر تلشدیرن بر یالانی
شو وجهله میدانه قویمق کافی کورلمشدر .

« ١١ »

ـ نتیجه ـ

ایمدی انوار معرفت ومدنیتله کوزلری
نورلنمش اولان اوروپا وامریقا کبی ممالك
مترقیه اهالیسی کتب نصرانیه‌ده ترقیات
مدنیه‌یی تشویق و برقاتدها تسریع ایده‌جك
برشی کوره بیلمك شویله طورسون دورشوکت
نصرانیه‌ده بو دینك بالعکس مانع ترقی اولدیغی
صحایف تاریخیه‌ده مطالعه ایتلرینه مقابل
اسلامیتك هروجهله فنون وحکمیاته مطابق
وترقیات مدنیه‌یی مشوق اولدیغی هرکونکی

تدقیقلر ایله مشاهده ایلکده دراز .

حالبوکه فارماصونلر قواقرلر مورمونلر وسائر برچوق ناملره تابع اولان نیجه فرقه‌لر دین نصرانیت ایله تدینی کافی کوره‌میه‌رك کندیلر ینه وهم وخیاللر نیجه برر مذهب جدید پیدا ایتمکده اولدقلری دخی غزته‌لرده دائما کورلمکده‌در .

ایمدی ترقیات مدنیه‌یه قابل تطبیق اولمیان واخلاق عالیهٔ مدنیه‌جه عدم کفایتی تسلیم ایدیلان بر نصرانیتی رد ایلدکدن صکره قواقرلك مورمونلق کبی خلیالری قبوله تنزل ایدنلر برزمان اولوب ده اسلامیت کبی بر حقیقت بدیهیه‌یی قبول شرفیله مشرف اولورلر ایسه بونده استبعاد اولنه جق برشی قالورمی ؟

واقعا بزم مدنیت جدیده ترقیاتنجه اوروپاوامن یقادن پك چوق کیروده قالمش اولمقلغمز انلرجه اسلامیتی قبول ایدرلر ایسه کندیلر ینی غیر مترقی برملت منزله‌سنه تنزیل ایتمش اولمق کبی برمعنایه حمل اولنه بیله‌جکی شمدی‌یه قدر مطالعه کذارمز اولمش بولنان بعض آثار قلمیه‌ده کورلمش ایسه‌ده بوده‌سر یعاً زائل اوله‌جق بروهمدن عبارت اولدیغنه شبهه ایدیله‌مز . حمد اولسون سایهٔ معارفوایهٔ حضرت پادشاهیده هر جهتدن آمال ترقیمزه سعی وغیرت اولنمقده بولنوب بو کیدیشله پك یقین بر زمانده بز دخی الك مترقی ملتلر مرتبه‌سنه واره‌جغمز کبی اوروپاجه فضائل اسلامیه حقنده اجرا اولنان تدقیقاتده دها زیاده دوام ایلدکجه اسلامیتی دها مکمل اکلایانلرك مشاهدات حقجویانه‌سی دخی بر یاندن یاردیم ایدرك انشاالله تعالی بوندن صکره پیدر پی برچوق انکلیزلرك فرانسزلرك و سائره‌لرك دخی هدایتلری حقنده غزته‌لرده بندلر اوقویه‌رق قریرالعین اولورز .

ایشته بورایه قدر سرد ایلدیکمز مطالعات نتیجه‌سنده ینه بر فرقه انکلیزلرك شرف اسلامله تشرفلر ینی استبعاد ایتمك شویله طورسون شمدی‌یه قدر دها چوقلر ینك نفسلر ینی بو شرفدن محروم ایتمش اولملر ینی شایان استغراب کورمکده اولدیغمزی عرض ایله جناب حقك بزی اسلام شرفیله قالوا بلا دنبرو مشرف یاراتمش اولمسندن طولایی عرض تحمیدات دیندارانه‌یه مسارعت ایلرز .

احمد مدحت

—٥—

برحکیم دیورکه :

« قوزا انسانلری انسان ایدیور »

بو سر بند براز تأثیرلی کوز یلیور . باقه‌لم اثباته چالیشه‌لم ده تسلیم ایدن بولنور می ؟ قوز یلر قوهٔ شامه واسطه‌سیله مأکولات مضره‌یی اکل ایتمزلر . انسانلر

ایسه هر بولدقلری یری معده‌لرینه طولدیررلر و « جان بوغازدن کلور » کلامیـله دخی کندولرینی حقلی چیقاررلر . حالبوکه عکسی اوله‌رق « جان بوغازدن کیدر » کلامی ایسه پك‌ده یا کلش دکلدر . کدیلر .... یری ایاقلریله ستر ایدرلر . انسانلر ایسه آنلردن چایلر ونهرلر پیارلر . قاسم پاشاده اولدیغی کبی ! بعض حیـوانات دخی یاته جقلری محللری تطهیر ایدرلر . انسانلر ایسه دائما اهمال ایلرلر . بو بابده برغریب عادت دها مشاهده اولنیورکه : سپورتیلرك تعفندن ناشی دفع اولنمسی لازم ایکن بین العوام کوز اوکنده بولنمسی عیبدر ظنیله خانه‌نك کورولمز طرفلرنده تراکم و تعفن ایتدیرلمکده‌در . قولرا انسانلری بو حیواناتدن تفریق ایدرك انسانلقلرینی خاطرلرینه کتوروب مأکولات ونظـافته دقت ایتملرینه سبب اولدیغندن متأخرین متجددین حضراتی منطق تصحیح ایتملری لازم کلیور . انسانك تعریفنده حیـوا ناتدن تفریق ایچـون ضحـاك بالطبع ایله اکتفا ایتمیه رك قولرایی دخی ذکرایتمك پك مناسب اولور . حتی « کولمك » بیـله بو حاللردن طولایی قولرا وقتنده ظهور ایدر .

قولرادن نیچون خوف اولندیغنی بیله‌میورم . عجبا موجب وفیـات اولـدیغی ایچونمی ؟ ظن ایتم . چونکه وفیاته الشمش اولدیغمزدن بزه تأثیر ایتمز . وفیاتدن مبذول هیچ برشیئمز یوقدر . برکره تفکر ایده‌لم . برچوجق هنوز رحم مادرده ایکن اسقاط جنینه مأمور بیکلرجه طبیب وقابله مقلدلری کافی اولمدقدن ماعدا محله‌ده نه‌قـدر قوجه قاری وار ایسـه هپ بو عمـل خـیر بو ثوابلی ایش ایچـون یشـایورلر . بالفرض او مینی مینی یاوری بوقدر جلادلرك الندن تخلیص کریبان ایدرك تولـد ایلسه برنجی کوننده اعتباراً کوروبکجی اوغلی معجونلریله امثالی مسمومات برنجی نفقه اولمق اوزره اعطا اولنور . آرقه‌سنی کسمك کبی عملیات وحشیانه دخی جبا !! چوجغی بردنبره دنیایه کتوردك . حین تولدده انتخـاب اولنان قابله‌نك اوجاق ابه لرندن معلومات ارثیه صاحبه‌سی اولدیغنی ذکر ایده‌مدك . زواللی چوجق بو ایکنجی کروه جلادلرك الندن دخی قورتلدقدن صکره آرتق بتون عمری ایچون یهودی حکیملرك دست حاذقانه لرینه تسلیم اولنور .

بوقدر اسباب موتدن قورتلمش آدملرك یالکز بر قولرادن خوف ایتملرینـه ایناریلورمی؟

قولراده برابر اولـدیغی حالـده درسعادتمزك صحت عمومیه سنی هر زمان درپیش ایتمك و بالاده ذکر ایلدیکمز احوال مضره‌یی هرآنده ممنوع طوتمـق

و ولادت و وفيات اوزرينه طوغريجه بر ايستاتستيق حاصل ايتمك اوزره كوزل بر طريق عقلمه چوقدنبرو بولنقده در و بركره دخى غزته يه يازمش ايسه مده تأثيرى كورلمدى . حالبوكه بوكون شهرامانتنه سؤال اولنسه كه برقاچ آيدنبرو درسعادتده حكمنى همده شدتله اجرا ايدن قزل خسته لقدن قاچ وفيات واردر ؟ جواب اوله رق استانبولده مستولى خسته لق وارمى يا ! ديور . ايشته افندم ! او طريق بودر پك ساده در :

درسعادت و جوارينى دوائر صحيه يه تقسيم ايتمك وهر دائره ايكى بيك خانه دن عبارت بولنمق .

هر دائره يه بر طبيب و بر جراح و بر قابله تعيين ايتمك .

هرخانه دن برغروش ماهيه الەرق بيك غروش طبيبه و بشر يوز غروش جراح وقابله يه معاش و يرمك .

بو مأمورلر دائره لرى داخلنده اسقاط جنين و مقلد ابه وطبيبلرى منع و اجزانك فيئات ونفاستلرينه دقت ايتمك وهر ماه نهايتنده وفيات و ولادته دائر مركزه برر ايستاتستيق كوندرمكه مجبوراولمق ووفياتك تشخيصلريله اكر مستولى خسته لق وار ايسه سريعاً مركزه بيلديرمك .

دائره سى داخلنده هر مأمور بقال وقصابلره واصناف سائره نك صاتدقلرى مأكولاته دقتله فنالرينى منع ايتمك ونظافت وطهارته تقيد ايلمك .

برقاچ دائره يه برده طبيب مفتشى تعيين اولنمق .

هركس كرك خواص و كرك عوام اولسون دائره طبيبنه خسته سنى بركره كوسترمكه مجبور اولوب صكره ديپلومه لى اولمق شرطيله ايستديكى طبيبى جلب ايده بيلور . ياخود مجاناً دائره طبيبنه تداوى ايتدير . فقط جلب ايلديكى طبيب ديپلومه سز ايسه دائره طبيبى آنى منع ايتمكه مقتدر اولميدر .

مادام كه بو افكار تأثيرسز قاله جق خيالاتدر . كلامى برآز دها ايلروسورمكده هيچ بر بأس يوقدر . شهر امانتنده برده جريدهٔ طبيه چيقه رق هفته دن هفته يه صحت عموميه يه دائر وقوعات و تعليمات و افكار تحرير و نشر ايلسه و هركس حالندن خبردار اولسه انسب اولور ظن ايدرم .

—٥—

مواد ادبيه

غزل

نه روادركه كوروب جور يكى بدخو ديه لم
لطف ايله كوكلمز آل كيمسه كا دلجو ديه لم

نظر وزن ایله باق آکلا که مقدار مزی
چشم عرفا نکه عینیله ترازو دیه‌لم

تشنه‌لب خسته‌لره لعلك ایکن آب حیات
سو یله ای بحر کرم بزکیمه برصو دیه‌لم

قیل تکلم آچـل ای غنچه دهن کیم کوله‌رك
سکا که بلبـل خوشکو کهی کلزو دیه‌لم

نی‌وی همدمی ساقیبی جوان برار ایدی
روحی شاداولسون او پیرك دمنه هو دیه‌لم

علی روحی

—o—

غزل

کوردیکم رؤیامیدر جنتی دیدارکیدر
پرتو مهر جهانمی برق رخسارکیدر

پرچمك سنبلی رویك کلی ای غنچه دهن
سن بهار حسن وآن آنلرده ازهارکیدر

یتمیم خالکمی یاعکس رخکمی بیلدم
صحن سینه‌م لاله‌زارکمی چمزارکیدر

فیض انفاسکله بولدم بن حیات جاودان
جان ویرن عالمده کفتار شکربارکیدر

هم سور سعدی سنی هم سویلر آغلار آه ایدر
شاعرکمی عاشقکمی بلبل زارکیدر

مکتب عثمانی مدیری
سعدی

—o—

– تفوق –

چیقمدی مانند عیسی آسمانك فوقنه
چیقدی پیغمبر بتون کون ومکانك فوقنه

رتبهٔ علو یتن قیلسون تماشا کائنات
ایلدی بر شب تعلی لامکانك فوقنه

پایهٔ معراجنی سیر ایلسون لاهوتیان
سایه انداز اولدی عرش مستعانك فوقنه

صانمه بردن عالم بالایه قیلدی اعتلا
عالم بالادن ایندی هر جهانك فوقنه

بیم هجرندن کلیر ظلمت دل آواره‌یه
قرب مهرندن اینر بر نور جانك فوقنه

میل وصلندن عروج ایتدیکجه روح ایلر نزول
بر صفای دائمی روح روانك فوقنه

باعث ایجاد عالمسین ایا فخر رسل
ایلدی شانك تعلی کن فکانك فوقنه

تارك شرعك پكر تحت الثرانك تحتنه
سالك راهك چیقار فوق العلانك فوقنه

فیض نعتك و یردی جولان معالی طبعمه
ایتدم استعلا فضای بیكرانك فوقنه

بن ده حیرانم علو عالم اندیشه‌مه
اتلز فكرم تنزل فرقدانك فوقنه

اولدی ناجی وحی ایله اعجاز پرور سوزلرم
چیقدی طبعم وادیٔ سحر البیانك فوقنه
آلای بكی زاده
ناجی

—٥—

« تخمیس »

— كورك ! —

١

كلك بدایع عصر ولهرسانی كورك
نظام عالمی عمران خاكدانی كورك
علو همت مردان كاردانی كورك
« چیقك شو صومعه‌دن زاهدان جهانی كورك »
« نصل كوزل كچیور عالمك زمانی كورك »

٢

بطالت آدمی بیكانهٔ فضائل ایدر
بلند رتبه ایكن همدم اسافل ایدر
دوام فكر ترقی رفاهه نائل ایدر
« بیلك بطالت و غیرت نه‌در نه حاصل ایدر »
« باقك شمن‌دوفره برده كاروانی كورك »

٣

اولوب محب معالی عطالتی براقك
طریق سعیه كیروب كسوهٔ ریایی یاقك
نشان مسعدتی صدر افتخاره طاقك
« چالشمیوب اوطورانلرده ذل و یأسه باقك »
« اوطورمیوب چالیشانلرده عز و شانی كورك »

٤

قلوبه فیض ادب اولدی منتشر سوینك
یتشدی بن كبی بیك رند مقتدر سوینك
اولان ترقیٔ دانشله مفتخر سوینك
« جهان لسانله‌دونر دیرلر اویله‌در سوینك »
« نه ارتقا ایدیور ملتك لسانی كورك »

٥

خطوط حكمتنی ساغرمیك اوقویك
شروح ناله‌سنی خوشنوانیك اوقویك
خلاصه‌سن نفخات پیاپیك اوقویك
« بر آز ملاحظه كز یوقمی دیكلیك اوقویك »
« نه سویلیور عقلانك سخنورانی كورك »
احمد جودی

—٥—

« تخمیس »

— تفوق —

١

ارتقا ایتدم سپهر عز و شانك فوقنه
باصدی اندیشه‌م قدم تاقر قدانك فوقنه

چیقدی شوقم شوق رندان زمانك فوقنه
« بنجه چیقمق ایشمیدر ناسوتیانك فوقنه »
« طو یم استعلایه چیقسه‌م لامکانك فوقنه »

٢

صانمه برنی پارهٔ بی سود نای خامه‌می
شان آلیر تعقیب ایدن طرز ادای خامه‌می
دیدهٔ حیرتله سیر ایت اعتلای خامه‌می
« بیك مهاجم قارشی چیقمشکن لوای خامه‌می »
« دیکدی طبع عالم سحرالبیانك فوقنه »

٣

اقتباس شوق ایدر بندن اثر جو یان فیض
ایلرم روشندلانه دمبدم احسان فیض
طبع پاکدر مقدس خاور ذیشان فیض
« فکرجوالم پیاپی اولدی مهرافشان فیض »
« آصدی برخورشید رخشان هرجهانك فوقنه »

٤

قیل تماشا رونق سرمایهٔ اندیشه‌می
بی بها قیلمش طبیعت وایهٔ اندیشه‌می
آکلامز هرکس علو پایهٔ اندیشه‌می
« بلکه بسط ایتمش اولوردك سایهٔ اندیشه‌می »
« نوردن برتنته چکسه‌دك آسمانك فوقنه »

٥

عالمی مستغرق نورالهدی ایتدم دیرم
بنجه ذاتاً دین ایدی شعری ادا ایتدم دیرم
صانمه بن حقمدن افزون ارتقا ایتدم دیرم
« آرزوی طبع اوزره اعتلا ایتدم دیرم »
« لمعه یاغدرسه‌م فضای بی کرانك فوقنه »

٦

دور فیض افشانیٔ کلکم اولوب خیرالقرون
اولدی الحق نشوهٔ عرفانی رندانك فزون
قیلسه‌ده ایضاح ماهیت حکیم ذوفنون
« کلدی وقت رؤیت دیدار ظن ایلر عیون »
« دوشسه بر پرتو جنانمدن جنانك فوقنه »

٧

فیض استعداد ایدوب راه جنون عشقه سوق
ایلشدر کوکلی آوارهٔ صحرای شوق
بولدی جان اندیشه‌لر بکله فوق الغایه ذوق
« وار ایکن وجهك تصور ایلرز بر بشقه فوق »
« کیم چیقار یارب بو عالمسوزجانك فوقنه »

احمد حمدی

« ترجمان حقیقت »

آثار بلیغه‌لریله صحیفه‌لرمزی اك زیاده تزیین ایدنلردن ایکن برزماندنبری اختیار خاموشی بیورمش اولان احمد حمدی بك افندی حضرتلرینی انطاقه موفق اولدیغی ایچون « تفوق » افتخار ایتسون !

وقتیله :

تهیی خامهٔ معجز بیانی سو یلدیرز
آنکله حمدیٔ آتشز بانی سو یلدیرز

دیمش ایدك . لله الحمد بونطق عالیٔ مغلقانه‌لرینی کوره‌رك بنده اویله دیمك نصیبمز اولدی .

ان شاء الله بوندن بویله ترك سکوت

یوررلرده متحسر اشعار محموده‌لری اولان
ادیبونی هر زمان ممنون ایدرلر .

—٥—

« غزلجك »

فیض ایچون طوغریسی بن خلقه مداهن اوله‌مم
ایستر عاقل دیك ایستر بكا دیوانه دیك

نه‌مه لازم چكیلوب بن ایچه‌یم ده میی
بكا سز مست دیك ساقل میخانه دیك

بنجه یوقدر بر اهمیتی مدح و ذمك
شعرمه سحر و فسوندر دیك افسانه دیك

دلی شاعر

« ترجمان حقیقت »

دلی شاعر مطبعه‌مزه كلدی . اوزرنده شو اوچ بیت یازیلی اولان قرطاسپاره‌یی جیبندن چیقاروب بزه و یره‌رك « یاهو ! شو غزلجكمی‌ده طبعه همت ایده‌جك قدر تواضعكز وارمیدر ؟ » دیدی .

بیتلری كوزدن كچیردكدن صكره كندیسنه دیدك كه :

« اثركز بش بیتدن آز اولمقله برابر مطلعسز دخی بولندیغندن بزه قالیرسه بوكا غزل دیه‌میه‌جكز . موافقت ایدرسه‌كز « قطعه » سرلوحه‌سیله نشر ایده‌لم . و یله اوچ بیته « غزل » عنوانی و یررسه‌كز غزلجیلرمزك اعتراضنه دوچار اوله بیلیرسكز . »

كوله‌رك شو جوابی و یردی :

« افندم ! حاشا دقت بیورمدیكز دیه‌مم . فقط صانیرم‌كه سو یلدیكم سوزی شایان دقت كورمك ایسته‌مدیكز . غالبا بندن خوشلانمدیكز . بر پارچه بشاشت كوسترسه‌كز نه‌اولور؟ یوقسه اوحالده :

(دیوانه چو دیوانه ببیند خوشش آید)

دیرم دیه‌می قورقیورسكز ؟ امضای عاجزانه‌م برآز دهشتلیدر اما دلی كوكلم عالی همتلیدر . دقت بیورمق ایسته‌مدیككز نقطه‌یی كوستره‌یمی ؟ بن بو اوچ بیته « غزل » دیمیورم . « غزلجك » تعبیر ایدیورم . بش بیتلی، مطلعلی بر اثره « غزل » دینیورسه وارسون اوچ بیتلی، مطلعسز بر اثره‌ده «غزلجك» دینیورسون . اولمزمی دیرسكز ؟ بكا قالیرسه ترقیات ادبیه او یله برسوزه طاقیلوب ، بر یرده قاقیلوب قالمقله میسر اولمز . یكی یكی فكرلر بولملی . یكی یكی سوزلر سویلملی . بیلمزمیسكز ؟

(خاییده سخن مرد سخندانه یاقشمز)

دیرلر . بنی كندی حالمه براقكز . برطرز جدید ادب پیدا ایتمك فكری ذهنمی فنا حالده صارمشدر . عاقل ایسه‌كز بو یله بر دلی‌یی البته سورسكز . غزلجكلرمك طبعنه مساعده ایلرسكز . وقتیله سزلرده بنم كبی

بر « دلی شاعر » اولدیغکز نه‌دن معلوم ؟»
دلی شاعرك نظر دقت عقلایی آچه‌جق
شو افاده‌سی خوشمزه کتدیکی جهتله سوزنده
دوام ایتمسنی آرزو ایلدکسه‌ده اوآره‌لق
محاوره کاهمزده ذاتاً آغر باشلی ایکن
اوزوج خالیله بتون بتون سرکران اولمش
قالمش بر ایکی زائر بولنغله « دلی شاعره » پك
کوزل افندم پك کوزل ! بو بیتلرکزی
« غزلجك » عنوانی آلتنده نشر ایدرز .
فقط شو رجامزی قبول ایتملیسکز . تصغیرده
حد اعتدالی تجاوز ایتمیکز . غزلجك دیه
یازه‌جغکز اثرلر هیچ اولمز ایسه بویله اوچر
بیتدن عبارت اولسون . عدد ابیاتی تنزیله
تنزل بیورمیکز که ایش کتدیکجه کوجلشمسون .
مثلا اوله بیلیرکه بر کون بر مصراع برجسته
نظم ایدرسکزده آکاده بو عنوانی ویرمك
ایسترسکز . نصل موافقت ایده‌بیلیرز ؟
هر حالده اثر یازمکزدن ممنونز . بز
یازکز بر بوراده عنوانی او ییذیرز .
اویله دها کوزل اولمزمی ؟ » یولنده بر
جواب ویره‌رك محاوره‌یی طاتلی‌یه باغلا-
دق .

دلی شاعر بونك اوزرینه عاقلانه بر
تشکردن صکره مطبعه‌مزه دائما یازی یازه‌
جغنی وعد ایتدی وآرتق طورمدی
کیتدی .

اسلاف شعرای عثمانیه‌دن « دلی برادر »
دیه نامور بر مرد دربدر واردر . ان شاء
الله بزم دلی آنك مسلك خراباتیانه‌سنه
کیتمامکله برابر آندن اشهر اولور .

—o—

یاد حزین

مهتابه قارشی دریاده بر شب
بر عالم ایتدك اما نه عالم
جانان بغله دنیا بنم هب
ایچدکجه ایچدم کیفمجه اولدم
می نی مهیا پرنشئه ساقی
بر بغی آنجق سرمست صهبا
هپ لا ابالی هپ رند وشیدا
حالا او لذت کوکلمده باقی
بتدی او دملر هیهات کچدی
کنجلك زمانی کنجلك زمانی

ایشته اومهتاب ایشته او دریا
نرده او عالم یا نرده جانان
ایچسه‌م ده اولماز اول نشوه پیدا
معمور ایکن دل آه اولدی ویران
کورمزدی چشمم تیره زمینی
هر یر کوزمده کلشندی اول
پك دلنشیندی پك شندی اول
قالدی کوکلده یاد حزینی
بر بشقه شیدی کچدی نه چاره
کنجلك زمانی کنجلك زمانی

مکتب عثمانی مدیری
سعدی

—o—

ملا جامی حضرتلرینك اوغلنه نصیحتی :

* * *

اوغلم ! جناب حق هرحالده معینك اولوب افكار رذیله اصحابنه مقارنتدن سنی محافظه بیورسون !

شو ایده‌جكم نصایح پدرانه‌دن منتصح اولورسه‌ك مستفید اولورسین . بنم سنم یتمشی تجاوز ایتدی . سن هنوز یدی یاشنده‌سین . سكا اقبال متوجهدر . بكا ارتحال كوروندی . مالا یعنی ایله كچیرمش اولدیغم عمر عزیزه آجیورم . تلافیٔ مافات ایتمكه قالقشسه‌م‌ده ایام كذشته عودت ایدرمی ؟

اوان جوانی‌یی كه سعی ایچون بیوك بر سرمایه‌در هوسات نفسانیه‌یه صرف ایتمیوب اكتساب معالی‌یه چالیشه‌جق اولورسه‌ك استقبالكی تأمین ایتمش اولورسین .

ابتدا كسب معارفه سعی و اقدام ایدوب عوالم جهالتدن تباعد ایتمه‌نك چاره‌سنه باق ! جهلانك اولو علمانك دیری اولدیغی مسلمدر . عقلادنم دین كیمسه مرده‌لر ایله هیچ مجالستی آرزو ایدرمی ؟

كسب معارفه سعی و اقدامدن كری طورمه كه علم نه قدر چوق ایسه عمر او قدر آزدر . انسانلرك تحصیل معارفده كی تكاسللرینه باقوبده سعیكه فتور كتیرمه چالش ! از براعمرك تضاعفی ممكن دكلدر . بر علمه چالش كه سنك ایچون موجب سعادت اولسون .

اكتساب علم و معرفتدن صكره مقتضاسیله عمله سعی ایت . عملسز علم زهر قاتل كبیدر . علمیله عامل اولمیان فن كیمیاده مهارت كامله‌سی اولوبده النده كی باقری زر خالص ایتمین كیمسه‌یه بكزر .

توفیق عمل بر خلعت مخصوصه كبیدر . اخلاص ایله مطرز ایدرسه‌ك شرفی آرتار . معنیٔ اخلاصدن عاری اولان عملك نزد اولو الالبابده نه دكری اوله بیلیر ؟

دائما اطعمهٔ نفیسه اكلنی ، ثیاب فاخره تلبسنی عادت ایدنمه . جامه‌دن غرض یازك حرارتندن قیشك برودتندن بدنی محافظه‌در . هیچ مرد اولان طائفهٔ نسا كبی زینته میل ایدرمی ؟

لباس فاخر ایله عالمه قارشی عرض وقار ایتمكه قالقشمه كه تیلكینك صیادسنك نهادك دست طمعنه دوشمسنه بادی پوستیدر . مكس كبی شیرینیٔ اقباله آلدانمه كه پابند شهد ادبار اولمیه‌سین .

تلخی ایچنده شاد اول كه صدف كبی كنج كهر اوله‌سین . مشاق جهله آلیشیرسه‌ك مسرور البال اوله‌رق یشارسین . نعمتیله متنعم اولدیغك كیمسه‌یی زنهار اینجتمه ! طوزی قوللاندقدن صكره طوزلغی قالدیروب آتمه . ینه لازم اولور .

یارانکه مضایقه کوسترمیوب دست کشای مروت اول . فقط قرض اوله‌رق نه بر حبه آل و نه بر حبه و یر ! زیرا قرضک مقراض محبت اولدیغی تجربت کردهٔ ارباب مودتدر .

الجود من الموجود قضیه‌سنی درپیش ایدرك احسان ایله یارانکك تهوین مضایقه‌سنه همت ایت . یعنی دیون کثیره‌یه دوچار اولماق شرطیله بذل نقدینهٔ عاطفت ایله .

دوستکی دشمندن فرق ایله‌ده اندن صکره بولنده فدای جانه آماده اول . دوست کیمدر بیلیرمیسین ؟ دوست نور آشنایی ایله بصر بصیرتی روشنا اولان کیسه‌در . کران بار اولسه‌لرده زیانکار اولسه‌لرده ینه بار یکی چکر . عسرده معینك یسرده همنشینك اولور . کریوهٔ فضایحه دوشه‌جك اولسه‌ك دستکیرلك وظیفه‌سنی اجرا ، آب نصیحت ایله آتش هوسکی اطفا ایدر . هر حال وکارده یاورك ، نهج قویمه ایچره رهبرك اولور .

بویله بر دوست بوله بیلیرسه‌ك خاك پایی اول . بوله‌مزسه‌ك اختیار عزلت ایت‌که اندوه جهاندن آزاد و شاد اوله‌رق یشایه‌سین .

بر ایشی بتورمدن دیکرینه باشلامه‌که هیچ بریسنی اکماله موفق اوله‌مزسین . اوقاتکی برر ایشه تخصیص ایت .

هیچ بر وقت مطالعه‌دن روکردان اولمه . یکانه اشتغالك مطالعه اولسون !

انیس کنج عزلت ، فروغ صبح فضیلت کتابدر . کتاب اجرتسز منتسز بر معلمدر . هر نه زمان مطالعه ایدرسه‌ك مستفید اولورسین . کتاب بر معلم معارف پروردرکه سرائر فنونی اهلندن غیری یه افشا ایتمز . درونی اوراق ایله مزین بر غنچه کبیدر . قیمت شناسان معرفت بر ورقنی بیك در یکدانه‌یه دکشمز .

کتاب بر انجمن دانش کبیدرکه او مجلسده هرفنه دائر بحث اولنور . کاه آیات قرآنیه شرح وتفسیر ، کاه احادیث نبویه ایله مدعا تنویر ایدیلیر .

بعض کره قلوب صافیه اصحابی کبی انوار حقایق الهیه ایله کم کشتکان راهی ارشاد ، بعض کره فنون حکمیه‌دن بحث ایله یکدیکره سؤال وجواب ایراد ایلرلر .

اعصار سالفه‌دن اخبار ایتدکلری کبی اشعاره متعلق مباحث لطیفه ایله‌ده کوهرنثار اولورلر .

مباحث مذکوره‌یی ایچه دکله فقط مقصد اصلی‌یی صاقین فراموش ایتمه . بر ایشه باشلامدن اول خیرمیدر شرمیدر ایچه دوشون آندن صکره او ایشه باشلا . زیرا قفسدن اوچان قوشك تکرار اله کچمسی مشکل اولور .

صوفیان خام ایله مجالستی التزام ایتمه . زیرا کار خامان خام کارلقدر . طریق پخته کارانی بیلزلر .

ممکن اولدقجه حضرت عیسی کبی عالم تجردده یشامه‌نك چاره‌سنه باق . اکر مغلوب نفس خودکام اوله‌جغکی تیقن ایدرسه‌ك تأهل ایت . آله‌جغك قزك کوزللکندن اول صلاح نفسنی صور . برقزك که سرخ رو یلغی عفتندر بوندن بیوك آب و تابی اوله‌مز .

منصب آرقه‌سنده دوان اوله که عزل ونصبی دوشونمیه‌سین . منصبسزلق هر برمنصبدن ایيدر .

متکبر اولمه متواضع اول . خوشه کبی سرکش اوله صکره ضربه‌ٔ داسدن باشکی قورتاره مزسین .

اسافله رعایت ایله که سر بلند اوله‌سین . کوریورمیسین؟ اعدادك اوکنه صفر قونورسه قدری آرتیور .

یاوعد ایتمه و یاخود وعدکده وفا ایت . جاهللر کبی پدر یکك کالیله اوکنمه . پدریکی براق . فرزند هنر اول . دخان آتشدن حاصل اولسه‌ده نه شرف صاحبی اوله‌مز .

پدریکی خلوت خاصك غیریده ذکر ایتمه . ممنون ایتمك ایسترسه‌ك اخلاص ایله روحنی شاد ایله .

شیخ وصفی

—٥—

❋ خوشه‌چینی ❋

(برقك درجهٔ سرعتی)

حائز اولدقلری حدت ذکا و شدت دها سببیله خوارق فطرتدن معدود اولان کاشفان فنون برقك درجهٔ سرعتنی تعیین ایتمك ایچون بر خیلی اتعاب ذهن ایتمشلردر .

بو اشتغالات فنیه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق برقك ثانیه‌ده (٢٨٨٠٠٠) میل سرعتی حائز اولدیغی اکلاشلمشدر .

بو حاله قارشی غریبدرکه انسان برقی مشاهده ایتدیکی زمان بر ثانیه و یاخود ثانیه‌دن زیاده برمدت قدر دوام ایتدی ظننده بولنور .

حال بوکه حقیقت حال بو ظننك تماماً عکسنی کوسترمکده‌در .

چونکه برقك مدتی نه‌قدر اوزامش اولسه ثانیه نك التمش جزؤینك بر جزؤندن زیاده اوزایه‌مز .

رعد و برق وقوع بولقده اولان بر کیجه‌ده بر دولاب سرعتله تدویر اولنور ایکن برق ظهور ایتسه مذکور دولابك

عادتا سیاکن ووقوللر بنـك حال وقوفده بولندیغی مشاهده اولنور .

ایشته‌دولابك بوسكون ووقوفی مدت برقك قصیر اولدیغنه برهان قاطعدر .

بوندن اكلاشیلیوركه برقك‌مدتی‌دولابك قوللر بنـك برنقطـه‌دن دیكر برنقطـه‌یه انتقـالی ایچون لازم كلان وقـت وآندن دها قیصه‌در .

مـدت برقك نظرلرده اوزون كورنمسی ایسه صورتنك كوزده منطبع اولوب مدت انطباعده كوزك انی كورمسندن طولاییدر .

* * *

(آتلرك آچلغه وصوسزلغه درجهٔ تحملی)

برمجموعهٔ فنیه‌ده مطالعه كذار ماجزا . نه‌مز اولدیغنه كوره فرانسه مهرهٔ بیاطره سـندن بری آتلرك آچلغـه وصوسزلغـه نه‌قدر تحمل‌ایده بیله جكلری حقنده اجرای تجارب دورا دور ایتمشدر .

بوتجـارب نتیجه سندن اكلاشلدیغنه . كوره برآتدن علف قطـع اولنوب ده صو قطع اولنمز ایسـه یكرمی بش صو و علف قطع اولندیغی حالده اون یدی یالكز صو قطـع ایدیلوب‌ده علف قطـع اولنمدیغی صورتده بش كون یاشایه بیلیر .

آتلره یه بیله جكلری درجـه‌ده علف وریلوب‌ده صوآز و یر بلیر ایسـه زمان قلیلده معـده‌سی مختـل اوله‌رق دوچار امراض اولورلر .

بوحاللردن اكلا شیلیوركه آتلرك صویه اولان احتیـاجی علفه اولان احتیاجندن دها زیاده‌در .

ماهر فرانسـه بیطری بو بابده‌كی تجا . رب وتدقیقاتی كندیلكندن اجرا ایتیوب فرانسـه حربیه نظارتندن الدیغی برامر اوزرینه اجرا ایتمش ایدی .

بو امر ایسـه فرانسـه اردولرنده‌كی آتلر بر محاربه‌ومحـاصره ظهورنده نه‌یولده باقلمی لازم كله جكی بیلنمـك ایچون ایدی .

ذكی بیطرك شـو تجربه‌لری اوزمان حربیه نظـارتجه مظهر حسن تلقی اوله . یغندن عند الاقتضا اكاكوره اجرای‌معامله اولنمسی حقنده باجمله فرانسـه اردولر ینه امرلر و یرلمش ایدی .

* * *

(اجسام انسـانیه‌ده‌كی موادصلبه)

استكناه غرائب‌فنیه ایله مشغول‌اولان دقیقه‌سنجان ارباب فن اجسام‌انسانیه‌ده‌كی مواد صلبـه‌نك مقدار ینـه دائر تدقیقات و تعمیقات دورا دور اجرا ایتمشلردر .

بو تدقیقات و تعمیقات نتیجه‌سندن بر آدمده موجـود اولان مواد صلبه‌نك او آدمك وزننك اونده بری نسبتنده اولدیغی تحقق و تبین ایتمشدر .

فقط بو كشف و تحقیق اجسام ذوی .

الارواح حقنده اولوب اشباح میته یه شامل دکلدر .

مثلا بر میتك ثقلت جسدیه سی یوز یکرمی لیره اولسه مذکور جسدك تخفیفی یعنی قور یدلمه سی متعاقب درجه وزن و ثقلتنك اون ایکی لیره یه قدر تنزل ایتدیکی تجارب فنیه ایله ثابتدر .

بو ثقلتك دها تنزل ایده بیله جکی ده قابل انکار دکلدر .

از جمله ازمنهٔ قدیمه ده مصرده تحنیط اولنان اجساد اموات زیاده سیله تخفیف اولندیغی جهتله وزن و ثقلتلری یدی لیره یه قدر اینه بیلیر ایدی !

*
* *

(بر آلتون معدنی کاشفنك افتقاری)

نه او ؟ بردنبره طوردیکز !

حقکز وار !

بر آلتون معدنی کاشفنك افتقار یی کیم ایشتمش اولسه طوروب تعجب ایتمز ؟

شو قدر وارکه بر آدم دنیانك خزینه . لرینه مالك اولدیغی حالده شدت اسراف ایله متصف اولسه عاقبت حالنك افتقاردن عبارت اوله جغنه شبهه می ایدیلیر ؟

ازجمله قالیفور نیاده کی آلتون معدنلر . ینك کاشفی اولان موسیو (مارسال) سیئهٔ اسراف ایله نهایت دوچار کمال فقر وضرو . رت اولمشدر .

موسیو مارسال جماهیر متفقهٔ امریقانك غرب جهتنده واقع قالیفورنیا معدنلرینی کشف ایتدیکی وقت یالکز کندیسنی دکل وطننی بیله زنکین ایتمش ایدی .

خاتمهٔ ایامنده ایسه سائقهٔ بلای اسراف ایله اجرت جزئیه یه قناعت ایدرك خدمات سفلیه ده استخدام اولنور ایدی !!!

*
* *

(چینلیلرك بر کوزل عادتی)

چینلیلرك هر سنهٔ جدیده داخل اولمزدن اول بورجلرینی کاملاً ادا ایتملری عادات قدیمه ودائمه لری جمله سندندر .

هر سکنهٔ ارض بو خصوصده چینلیلره اتباع ایتسه نه کوزل اولور ؟

*
* *

(دکز ایپکی)

دکزلرك سکنهٔ ارضه هدیه ایتمکده اولدیغی کوزل کوزل بالقلردن بشقه مرجان کهربا وانجو و هم جرا بر طاقم ذی قیمت شیلر دها اهدا ایتمکده اولدیغی محتاج تفصیل و ایضاح دکلدر .

دکزلر بو هدایادن ماعدا برده الك کوزل منسوجات اعماله قابلیتلی ایپك دخی و یریور .

ایپکك نه صورتله حصوله کتیرلمکده بولندیغی معلوم اولدیغی حالده شمدی دکزدن ایپك حاصل اولمقده بولندیغی خبر

و بر ایسه‌ده قارئین کرام البته بو اخبارمزی بر نظر غرابتله کوررلر .

علی الخصوص شو مقاله‌مزی بروسه‌لیلر اوقورلر ایسه بلکه بزه حدت بیله ایدرلر .

نه یاپه‌لم ؟ شمدی بز بروسه‌لیلرك خاطرلری ایچون بویله بر نعمت آلهیه‌یی اشاعه ایتمیه‌لمی ؟

دکز ایپکی غایت یومشق و پارلاق اولوب منظرهٔ لطیفه‌سی زیاده‌سیله نظر ربادر .

اجزاسی رقیق اولمقله برابر قوی اوله‌رق سریع الزوال دخی دکلدر .

بو ایپك ذی صدف اولان بر نوع حیواناتِ بحریه‌دن حصوله کلیور .

بو حیوانجقلرك صدفلرینك طولی یدی وعرضی اوچ قیراطدر .

بهر صدفده یارم درهم ایپك حاصل اولمقده‌در .

مذکور ایپکدن پك کوزل چوراب والدیوان وسائر امتعهٔ رقیقه اعمال اوله‌بیلکده‌در .

بو حیوانجقلر هند دکزلریله بحر احمرده وسائر دکزلرده بولنه بیلیور .

شمدیکی حالده مبحوث عنه صدفلردن سنوی انجق ایکی یوز کیلو غرام ایپك حاصل اوله بیلکده اولدیغندن عالم تجارتده هنوز شایع اولمامشدر .

فقط ابتدا بومثللو شیلرك سوروسی آز اولدیغی حالده مؤخراً مظهر کمال رغبت اولمسی طبیعی اولدیغندن بو نافع ایپکك ده کیت کیده بازار رواج واعتبارده بر موقع مخصوص احراز ایده‌جکی طبیعیدر .

بروجه محرر سنوی طوپی ایکی یوز غرام ایپك حاصل اولمقده بولنمسنه نظراً بزم بروسه‌لیلر ایله سائر ایپك چیقان محللر اهالیسی واوروپانك ایپکجیلری شمدیکی حالده تلاش کوسترمسونلر !

لکن ایلریده بو حر بر بحری ترایدله حر یر بری‌یه تفوق ایده‌جك اولور ایسه اوراسنه قارشمیز !

* * *

(قوهٔ شامه‌نك درجاتی)

بدیهی بر شیدرکه کرك انسانلرك و کرك حیوانلرك قوهٔ شامه‌لری یکدیکرینه نسبتله درجات متفاوته‌ده‌در .

بو ایسه عصب شمك بعضلرنده متین و بعضلرنده غیرمتین اولمسندن ایلری کلمکده‌در .

بر چوق زمان خبایای احوال ذوی الارواحك استکناهیله مشغول اولان حکیم متبحر (هومبولد) قوهٔ شامه‌نك درجاتی حقنده دخی بر خیلی تدقیقات وتعمیقات موشکافانه‌ده بولنمشدر .

مومی الیهك بیانه نظراً امریقا هند ـ لیلریله (پرو) اهالیسنك و بادیه پیمای بدویت اولان عربلرك قوهٔ شامه‌لری اقوام سائره‌نك قوهٔ شامه‌لرندن دها زیاده‌در .

بونلردن امریقا هندلیلریله پرولیلر غایت قرانلق کیجه‌لرده اوچ درت میل اوزاقلغنده برآدمك موجود بولندیغنی قوهٔ شامه‌لری واسطه‌سیله اکلایه بیلمکده ایمشلر .

هله بادیه عربلری شو ایکی قومه نسبتله دها زیاده استشمام قوتنه مالك اولوب التی‌یدی میل بعدنده کی برقوقویی وحتی اوقدرمسافه‌ده کی برآتشك قوقوسنی یانلرنده کبی اکلایه‌بیلیرلرمش که مرقوملرك بوقوهٔ شامه‌لرینه استغراب ایتمامك قابل دکلدر !

* * *

(خالص صولری اکلامنك طریقی)

صولرك خالص و صاف اولوب اولمدیغنی و هانکیلرینك انسانه یرایوب یرامیه‌جغنی اکلامق ایچون حذاق اطبا برچوق تدقیقات وتجارب فنیه‌ده بولنمشلردر .

حقیقت حالده صولرك اجسام اوزرینه اولان تأثیراتی یعنی خالص وصافی صولرك وجوده بخش ایده‌جکی فوائد ایله فنا صولرك مضراتی الك زیاده جالب نظر دقت و اهمیت اوله‌جق بر ماده اولمغله اطبای مومی الیهمك بو بابده کی اشتغالاتی الك بیوك اشتغالات جدیده‌دن معدوددر .

بونلردن معلم مدقق (هرش) برصویك خالص و صافی اولوب اولمدیغنی اکلایه ـ بیلمك ایچون الك کوزل بر واسطهٔ تجربه احداثنه موفق اولمشدر .

هرشك افاده‌سنه کوره برکوچك شراب شیشه‌سنی تجربه اولنه‌جق صوایله طولدیرملی . درونه الك ایی جنسندن اولمق اوزره یارم قاشیق مقداری شکر ازوب براقلی . اغزینی کوزجه سد ایدوب ایکی کون ایکی کیجه اولدقجه سیجاق برمحلده بولندیرملی . اکر صوده برطاقم خیطلر ظهور ایدوب لونی تغیرایدر و یاخود سود کبی بیاض اولور ایسه بومثلاو صولرك شوائب حیوانیه ونباتیه‌یی حاوی و بناءً علیه مضر اولدیغی تبین ایدر .

بالعکس خیطلر ظهور ایتمز ورنکی تغیر ایتمیوب بده‌صاف برحالده قالیرسه ایشته بونك الك ایی‌والك نافع برصوبولندیغی اکلاشیلیر .

جید وهبی

—٥—

لطائف

بيرا خانه‌ده بر دوست دیگرینه صور-
مش که :

— ساعت قاچ ؟

— اوچ ليرا و يررسه‌كز خبر
و يريرم .

— اونه ديمك ؟

— نه ديمك اوله‌جق؟ كيدر ساعتمی
رهندن قورتاروب سزه ده وقتی اخبار
ايلرم .

—o—

يکی تأهل ايتمش زوج وزوجه ارەسنده:

— قاريجغم ! چوق چوجق طو-
غوروبده افنای وجود ايتمه‌کی ایستمم .
يالکز بر چوجق طوغورسه‌ك كافيدر .

— آ قوجه‌جغم ! او بر چوجغه‌ده
حاجت يوق .

— هيچ می طوغورميه‌جقسك آ
كوزم !

— هيچ طوغورمسه‌م دها ايی
اولور .

— نه‌دن ؟ البته بونك بر حكمتی
اوله‌جقدر .

— اويله يا ! سببسز حكمتسز شيی
اولور ؟

— هيچ چوجق طوغورمامقلغك
سببی نه ايمش باقه‌لم ؟

— بر كنج طول قادينك چوجغی
اولورسه واوكه بر دانه‌جك اولسون ينه
كوچ قوجه بولورده ..... قوجه‌ده کی
صورت ! ...

—o—

فنيه

طاووقلرده صارى خسته‌لق

بو سرلوحه ايله بر ذات طرفندن كوندرلمشدر :

درسعادت جوارنده واقع چفتلكات ايله كويلرده بولنان طيور اهليه‌يه شو كونلرده صارى بر علت عارض اولەرق پك چوق طاووقلرك تلفنه سبب اولمشدر .

بو كا زراع طرفندن چيچك تسميه اولنمقده ايسه ده اشبو علتك چيچك خسته‌لغنه قطعياً مناسبت ومشابهتى اولميوب علت مذكوره « ديفتريا » دينيلان مرضدر .

ديفتريا مرضى اشكال متنوعه‌ده ظهور ايلديكنه مبنى خسته‌لغى تشخيص مشكل وايشته بو سببدن ناشى مهلكدر .

ديفتريايه دوچار اولان حيوانده على العموم وجع و كوز و بوغاز اغريسى واوكسورك وضعفيت مشاهده ايديلور . طاووغك غاغاسيله حرتلاغنده بياض لكه‌لر حاصل اولور . قارنى ياردقده كبد رئه‌لرنده دخى مذكور لكه‌لر كوريلور .

بو مرض وجودك بر نقطه و يا عضوينه مخصوص اولميوب عموميدر اكثرياعلت مذكوره بدن حيوانيده براز وقت مختفى بولنەرق بعده يوقاروده ذكر اولنان عارضه‌لردن بريله ميدانه چيقار .

ديفتريانك سبب ظهورى نامعلومدر . «قوللرايى» تعريف ايچون «حماى مرزغيه» لرى حاصل ايدن زهرلى ميـاز مالردن بحث اولنديغى كبى ديفتريانكده سببلرينى ذكر ايلمك ممكن اولەمز .

خسته‌لق طاووقلره رطوبتلو ويغمورلو هوالرده شدتله سرايت ايدر . وباخصوص نمناك محللرده بسلنان حيوانات علت مذكوره ايله مصابيته دها زياده مستعددرلر .

ديفتريانك عرضلرينى طيور اهليه‌يه مخصوص امراض سائره اعراضندن تفريق ايلمك غايت متعسردر . يالكز امراض سائره‌ده ظهوره كلان اعراض ديفتريادە دها شدتلى اولەرق پيدا اولور .

ديفتريا كندوسنى كوسترمكه كوزلردن (بواك خفيف صورتيدر) بدأ ايلديكى حالده حيواناتى آز بر مدت ايچنده كور ايدر . حيوانك باشى كاملاً شيشر . اكر تداويه اعتنا ايدلمز ايسه برايكى كون صكره حيوان تلف اولور . اكر غاغا و بوغازده كوزلردن اول خسته‌لك ظهور ايدر ايسه حيوان صيق صيق آقصرمغه

باشلار . اغزی قویو برلعاب ایله‌طولار . اسندیکی وقت بوغازندن برسس ایشید. یلورکه بو حال افعال تنفسیه‌نك عدم انتظامندن ایلرو کلور . خسته‌لغك ایکنجی کونی علت کوزلره انتقال ایدر . حیوانك دیلی دخی قورر .

دیفتریانك اك قورقولیسی خسته‌لغك مسلط اولدیغی حیوانده اعراض خارجیه ارائه ائلیان‌صورتی اولوب بوحالده خسته حیوان تشریح ایدیله‌جك اولور ایسه‌آفات مرضیه رئه‌لر ایله کبدده‌در .

اعراض‌اوله‌رق حیوانده راحتسزلك کورلور . وجودینی حرکت ایتدیر. مکسزین یوریر . ایبك ایله کوزلری صرارر . هر نقدر یمکه دوام ایدر ایسه‌ده کون‌بکون ضعفی تزاید ایدرك نهایت حیوان تلف اولور .

حیوانك خسته‌لغه طو تلدیغی کورلدیکی آنده برنجی یاپیله‌جق ایش سرایتی منع ایتمك ایچون خسته‌یی صاغلر. دن تفریق ودها ایوسی قیمتلی برشی دکل ایسه تلف‌ایدیو یرملیدر .

کومسی‌کوزلجه تمیزلملیدر . (یتقامق هواسنی تجدید ایتمك توتسو و برمك صورتلریله) یم وصو قابلرینی وکومسك طوان تخته‌لرینی وتونکاری حامض‌فنیکلی صوایله غسل و تطهیر ائلی وبوندن ماعدا حیوانلری قوری برده بولندیره‌بیلمك ایچون کومسك زمینی صمان‌ایله دوشه‌مك دخی ایجاب ایدر . حیواناته مأکولات‌اوله‌رق آتیده ترتیبی ارائه قلنان توزدن برچیمك علاوه‌سیله برقاچ کون امتداد ایتمك اوزره صوایچنده ایصلادلمش اکمك ایچی اعطا ایتملیدر .

سالیسیلاد	٢٠	غرام
کو بب سفوفی	٥٠	»
زنجفل »	٤٠	»
قنا قنا »	١٠٠	»

خسته‌لنان حیوانه کلنجه اول باول قوری بر مجله کتوروب باله باتیرلش برتوی قلم ایله بوغازینی غرغره ایتدیرملی اکر خسته‌لق کوزلره سرایت ایتمش ایسه‌مرور چیچکی منقوعی ایله کوزلرینی صیق صیق غسل ائلیدر . بوندنبشقه بالاده ترتیبی ارائه قلنان توزه برمقدار صوقارشدیره‌رق نخود دانه‌سی جسامتنده حب یاپه‌رق خسته طاوغه یوتدیرلیدر خسته‌لك زیاده ایلروله‌مامش ایسه اشبو تداوی سایه‌سنده کسب خفت ایدرك حیوان مأکولاتی یواش یواش اخذه باشلار او حالده‌حیوا. نك یه‌جکنه بالاده محرر توزدن بر مقدار علاوه ایتلی و ایچه‌جکی صو یك درونه دخی کبریتیت سود قارشدرملیدر .

اشبو تداوی و تدابیره دوام اولندیغی

حالده برقاچ کون ظرفنده خسته‌لرك قورتیله.
جغنه و صاغلر کده سرایتدن محافظه ایدلمش
بولنه‌جغنه شبهه یوقدر •

—٥—

« جغرافیا »

– امریقانك منتهای جنوبیسی –

بر خیلی سنه‌لردنبرو کشافلر منحصراً
حوالئ شمالیه کشفیاتیله اشتغال ایتدکاری
جهتله حوالئ جنوبیه برحال متروکیت
ومجهولیتده قالمشیدی • بودفعه امریقانك
منتهای جنوبیسی دیمك اولان « ترده‌فو »
یعنی « زمین اتشین » نام قطعه‌یه وقوعبو-
لان برسیاحت کشفیه‌یه دائر فرانسه مجامع
فنیه‌سندن برینك و یردیکی بعض معلومات
غریبه وعجیبه‌یی بروجه اتی نقل وترجمه
ایلرز :

کشفیات مذکوره‌یه‌دائر فرانسه‌نك
فنون وصنایع انجمن دانشنه تقدیم اولنان
براپورطدن اکلاشلدیغنه کوره زمین آتشینه
برهیئت فنیه‌یی مستصحباً چند ماه مقدم
کوندرلمش اولان « رومانش » نام سفینه‌نك
طبیب مخصوصی بیکباشی دوقتور ماهن
سفینه‌نك زیارت ایده‌جکی نقاط متعدده‌ده
ودوقتور هیاد دخی اوراثر لیمانده موقتاً
تأسیس اولنان موقفك جوارنده‌کی مواقع
معینه‌ده تاریخ طبیعی تدقیقاتنه مأمور ایدلمش
اولدقلرندن هر ایکیسنك تدقیقات وملا-
حظات واقعه‌لرینی حاوی لایحه‌لر انجمن
مذکور اعضاسی طرفندن براهمیت فوق
العاده ایله استماع قلنمشدر •

دوقتور ماهن دائرهٔ تدقیقاتنی (باغل)
قنالنه و « فالقلاند » اطه‌لرینه قدر توسیع
ایلدیکندن اول بابده ویردیکی معلومات
وایضاحات کرك تاریخ طبیعی وکرك جغرا-
فیا نقطهٔ نظریله قابل استفاده‌شیلردر •

« باغل » قنالی « ماژللان » بوغازینه
موازی و صولری شرقدن غربه طوغری
جاری براوزون بوغاز اولوب یتاغی دخی
جنوبه طوغری ایلرو لیوب چیقمش
و « هورن » بورننی تشکیل ایلمش اولان
جزایرایله زمین آتشین ارەسنده کائندر •

حوالئ مذکوره‌نك سکان دائمیسی
ساحله چیقمقده اولان دکز آیغرلیه بو
نوعدن اولان سائر برعظیم حیوانلردن
عبارت اولوب جزایر جنوبیه‌نك اهالیسی
بولنان « غەز یه‌نلر » وجودلرینی تأثیرات
هوائیه‌دن محافظه ایچون بوحیوانلرك
دریسیله تستر ایلدکلرندن حیوانات مذکوره
نك صیدوشکاری جزایر مذکوره اهالیسیچون
یکانه منبع ثروت صاییلور •

امریقای جنوبی اهالیسنك علی العموم
ستروجود ایچون استعمال ایتدکاری بر
نوع یبانی کچی دریسی ایسه دکز آیغری
دریسندن دها نافعدر •

علی الدوام قطب جنوبینك یوزلری
اوزرندن هبوب ایدوب کلن شدید روزکارك
تحت تأثیرنده‌کی جنوب اطه‌لرینه نسبتله
بورالرك هواسی دها لطیف اولدیغندن
اهالیسنك بنیه‌لری اولدقجه صاغلامدر .

ارباب دقتك کشف وظنلرینه کوره
بونلر « یاغان » سلاله‌سنه منسوب ایسه‌لرده
فه‌ژیه‌نلر کفاف نفس ایچون صیدوشکاری
عظیم براغاج کتوکندن اویولمش قایقلرك
خارجنده اجرایه مقتدر اوله‌میه‌جق قدر
عطالت و مسکنتده قالمش برقومدر .

بالعکس یاغانلر ایسه شکارینی
براً و بحراً اله کتیرمك ایچون متعدد
وسائطه مراجعت ایدرك بالق وچارپا
صیدنده مزراق وزیپغین وصید طیور
ایچون کند وقپانجه قوللانمق وکمال مهارتله
اوق آتمق یوللرینی پك کوزل بیلورلر .

یاغانلرك اورمانده یبان کچیسی صیدی
مزراق واوق ایله اجرا اولنور . اثنای
صید وشکارده مشی وحرکتلرینی تسهیل
ایچون ایاقلرینه اوستی آچیق ونعلین حجا-
زی‌یه مشابه برنوع مشین چاریق کیرلر .
کچی دریسندن اولمق اوزره صرتلرینه
الدقلری اورتو حرکات بدنیه‌لرینه مانع
اوله‌میه‌جق صورتده یاپلمشدر . بونلرك شو
حال وحرکتلری فه‌ژیه‌نلرده کورلمه‌د-
یکی کبی ذکا ودرایتجه دخی بونلرنده فرق
عظیم مشاهده اولنمشدر .

هله هیئت فنیه‌نك کشف ایتدیکی
محللرده فه‌ژیه‌نلردن هیچ بریسیله اختلاط
وانسیته موفق اولنه‌مدیغی حالده یاغانلرك
بلا احتراز کلوب اختلاطه رغبت کوسترملری
شوایکی قوم آره‌سنده‌کی درجهٔ وحشیتی
موازنه‌یه کافی بردلیلدر .

اساطیر یونانیه قبیلندن اوله‌رق یاغانلرك
دخی کندیلرینه مخصوص میتولوژیق
حکایه‌لری واردر . فرضا بو یولده نقل
ایتدکلری افسانه‌لر « برزمان فلان محلده
برعظیم جانور بحری پیدا اوله‌رق هرکون
صید وشکاره کیدنلری صندالرایله برابر بلع
ونهایت قوتده امثالی کلمامش برقهرمان
ظهور ایله کندیلری اوزرندن بوبلیهٔ
مدهشه‌یی دفع ایتدیکی » طرزنده اولوب
بونلری اعتقاد تام ایله نقل وحکایه
ایلدکلری زمان حالا تأثیراتلری اوزرلرنده
کوریلیور .

یاغانلرك سنه‌ده بردفعه اجرا ایتدکلری
غایت تحف بریوم مخصوصده قادینلری
بولنمزلر . « کتبه » تسمیه اولنان بویورطی
ارککلرك قادینلره قارشو اختلال ایدرك
انلرك پنچهٔ اسارتندن کندی حریتلرینی
استحصال ایلدکلری زمانی خطر اولمق اوزره
ترتیب اولنور ایمشکه وقتیله قادینلر ارککلر
اوزرنده اجرای نفوذ ایدرك ادارهٔ

امور بيتيه‌ده فاعل مختار ايكن براره‌لق ارككلر حق رجحان ادعاسنه قيام ايله قادينلرى مغلوب ايتمشلر واوزمان اداره‌ء عائله‌يى كندى يدلرينه المشلر ايمش اجرا ايديلان تحقيقاتك نتيجه‌سى اولان شو تفصيلات تاريخه مستند ميدر يوقسه افسانه نوعندنميدر بورالرينى لايقيله ميدانه چيقارمق ممكن اوله‌مامشدر ·

بو يوم مخصوصده ارككلر يوزلرينه ماسكه طاقق ودرلو درلو شكللره كيرمك بعض صيدو شكار ادواتنى وجام تمرنلى اوقلرى اعمال ايتمكده اولدقلرى جهتله سائر بعض اشيا مقابلنده مبادله ايدرلر ·

ايكى اهالى يكديكر يله حسن معاشرتده بولندقلرندن باغانلرك عووه‌ليلره قزو يرده‌كارى‌ده واردر ·

« رومانش » واپورينك قومانداني موسيو مارسيال ايله دوقتور ماهن بونلرك حال و شاننى يقيندن كوروب اكلامق اوزره سفينه‌يى ساحله طوغرى سوق ايتدكارى حالده نهايت درجه خوف وخشيتله فرار ايتدكارى كوريله‌رك دها زياده تعقيبه لزوم كورلمامشدر ·

باغانلر كندى ايچلرينه ميسونرلرى قبول ايدرك اصلا تعرض ايتمدكدن بشقه الفتلرينه دخى طالب اولورلر ·

عووه‌ليلر ايسه باغانلردن بشقه هيچ برقومك افراديله اختلاطده بولنمغى استمزلر ·

دوقتور ماهن بونلره دائر اوزاقدن اوزاغه بعض تدقيقات اجرا ايدرك الديغى معلوماته نظراً عووه‌ليلر غايت طويل القامه آدملر اولوب استعمال ايتدكارى لسانك الفاظنده پتاغونيا لسانه مشابهت بولنمسنه وشكل وسيماجه دخى يكديكرندن پك آز فرقلرى اولديغنه نظراً عووه‌ليلرك پتاغونيا نسلندن تشعب ايتديكنه شبهه قالماز ·

« بونسوقسه » كورفزنده دوقتور ماهنك زيارت ايتمش اولديغى « عووه » مسكنلرينك باغانلرك قولبه‌لرندن اصلا فرقى يوقدر · بو قبيله‌لرك اوكارنده دخى مديه واستريده قبوقلرى وچاقل طاشلرى بولنمسنه باقيلور ايسه كنديلرى هر نقدر قره آوجيسى ايسه‌ده بعضاً ساحلده دخى اله كچيرده‌كارى شيلر ايله كفاف نفس ايتدكارينه دليلدر ·

باغانلرك اوينه قايقلرى كبى قايق ياپرلر و باغيروب چاغرمق وهوره تپك صورتيله اجراى ذوق وسرور ايدرلر ·

هر سنه باغانلر « باغل » قنالنك قسم شرقيسنه كيدرك زمين آتشينك سكانى اولان « عووه ليلر » ايله برلشيرلر ·

بونلرك باغانلرك استعمال ايتدكارى بعض الاتك استعمالنده عووه‌ليلرك اصلا مهارتلرى يوقدر فقط براً صيد وشكار خصوصنده‌كى مهارتلرى پك زياده اولمقله برابر كوزل آو

کوپکلری دخی بسلرلر . بونلرك کوپکلری-
پك زیاده تربیه کورمامش اولدقلرندن اره
صره افندیسنك شکارینی کندی حسابنه
یکورمك عادتندن فراغت ایمزلر ایسه‌ده
اورالرده زیارت اولنان اطه‌لرك کوپکلر-
ندن دها قوی ودها ایری‌درلر . نمونه اوله-
رق رومانش واپوریله بونلردن بردانه
کتورلمشدر .

« باغل » قنالنك فم غربیسنده‌کی ارا-
ضی اهالیدن خالی اولوب امریقا قطعه
سنك بو قسمنك زوار دائمه‌ری ریح شدید
جنوبینك حصوله کتوردیکی عظیم طالغه-
لردن عبارت ایسه‌ده موسم مخصوصندن
استفاده ایله صو سموری اولامق ایچون
بعضاً سمت شمالیدن اورالری کاوب زیارت
ایدن برقاچ قبیله دخی واردر .

بوساحلده تصادف اولنان حیوانات
ذوی القشرك الکثر تلیسی استاقوز اولوب
بعضاً سطح دریانك برقسم عظیمی بوحیوان
ایله اورتولمش وقب قرمزی بررنکه بویانمش
اولدیغی وعظیم بالینه بالقلرینك بویله استا-
قوز کومه‌لری اوزرینه کمال اشتها ایله صا-
لدیروب اکل ایتدکلری اورالرده دفعات
ایله کوریلور .

قره‌یه اورمش وکیکلری طوپلانوب
رومانش واپوریله نقل ایدلمش اولان بر
عظیم بالنه بالغنك اشکالی اوروپا موزه-
لرنده شمدی‌یه قدر امثالی کورلمامش بر
جسامتده‌در .

واپور داخلنه قلاغوزلق ایتمك اوزره
النمش اولان بر باغان غایت جسیم یبان قاز-
لرینك هواده اجرا ایتدکلری سیروحرکتدن
استدلال ایله ایلروده بر بالنه نعشی بولنمق
لازم کلدیکنی قوماندانه اوچ کون اول
خبرویرمش وفی الحقیقه خبرویردیکی کبی
ساحلده مذکور بالغك نعشنه تصادف اولنمشدر .

« اوفاری » نامی ویرلکده اولان بر
نوع دکز آیغرینك خاصهٔ غریبه‌سی حقنده
دوقتور ماهن طرفندن پاریسك مبحث الحیاة
انجمننه دخی اریجه برنوطه تقدیم اولنور .
رومانش واپوری « تردهفو » ساحلنده بو
حیوانلردن اوچ دانه‌سنك جسدینه تصا-
دف اتسیله مومی الیه دوقتور اقتضا ایدن
تدقیقات طبیعیه‌یی اجرا ایتلك اوزره ساحله
چیقه‌رق حیوانلرك نعشلری هنوز تازه
اولدقلرینی وبرکون اولکی فورطنه‌نك
شدتیله قره‌یه اوردقلرینی آکلامش
واسکتلرینی طوپلامق اوزره تشریحه باشلادقده
معده‌لری اوزرنده یمورطه ویومروق
حجمنده برچوق چاقل طاشلری بولندیغی
ویالکز برینك معده‌سنده چیقان طاشلرك
یکرمی بش کیلوغرام ثقلتنده کلدیکنی کمال
تعجبله کورمشدر .

حيوانات مذكوره‌دن برچوغى دها صيد وتلف ايديله‌رك تدقيقاته دوام اولندقده ياورولرينى كزديرمك اوزره قره‌يه چيقاران ديشيلرينك معده‌لرنده بويله برشيئه تصادف اولنمديغى وديشيلرينى براقوب ده دكزه كيرن اركك‌لرك كافه‌سنك معده‌لرنده طاش بولند- يغى اكلاشيله‌رق حيوانات مذكوره معده‌لرينك استدكارى وقت بو مقدار طاشى يوطوب چيقارمق خاصه‌سنه مالك اولدقلرى نتيجه‌سنى مومى اليه دوقتور ميدانه قو- يمشدر .

بونكله برابر بو حيوانك طاش يوطمه- سى بعض طيورك بلع ايتدكارى دانه‌يى معده‌ده اريتمكه مدار اولمق اوزره اوفه‌جق طاشلرى معده‌لرينه ايندير دكارى قبيلندنميدر ؟ يوقسه بشقه برسببه‌مى مبنيدر ؟ بورالرى لايقيله اكلاشيله‌مامش ايسه‌ده مذكور حيوانك پك شديد برسرعتله صويه طالمق خاصه‌سنه مالك اولمسى دخى كبيرز بغيندن بشقه بر واسطه ايله دكزده صيدى ممكن اوله‌ميه‌رق قورشونله اورولديغى حالده بردها چيقمامق اوزره قعر دريايه برسرعت فوق- لعاده ايله طالوب كيتمسى خصوصلرى نظر همييته النه‌جق اولورسه وجودلرينه ثقلت يرمك سوق طبيعيسيله حيوانات مذكوره‌نك معده‌لرينه طاش طولديرمقده واستدكارى قت بوطاشلرى استفراغ ايلكده اولدقلرى دخى

اقواى احتمالات وفرضياتدن اولمق اوزره دوقتور ماهن طرفندن درميان اولنمشدر .

نورى

— ٥ —

متنوعه

تسهيم قانونى

معلومدركه قوانين عدليه‌نك اعدامه حكم ايلديكى آدملرى ازمنهٔ قديمه‌ده رومالیلر خلقك هجومنه دوچار ايليه‌رك جلاده حاجت قالمقسزين اولديررلرايدى . صكره- لرى انكيزيسيون كبى محاكم ظلميه وسائط اعدامى چوغالته‌ه اصمق كسمك قازيغه اورمق اتشه ياقق ديرى ديرى كومك صويه بوغمق كبى يوزلرجه انواعه واردیرمش ايدى .

انجق فضائل مدنيه ايلرولدكجه قوانين عدليه‌نك ازالهٔ وجودينى واجب عد ايلديكى قتل وقاتللر حقنده برنوع مرحمت عموميه باش كوستر ديكندن وسائط اعدامك مهملرى ترك ايدلمك جهتى التزام اولنمشدر .

شمديكى حالده بزلرجه الك زياده شايان استغراب اولان اصول اعدام چينده وژاپونياده جارى اولان اصولدركه برآدم [illegible] محكوم اولدقده كندى كندينى [illegible] ايچون محكومه بر بچاق كوندرمكدن عبارتدر .

بو حکم مدهش اکا دوچار اولانلری بیلك اولوم بر یره کامشجه‌سنه مأیوس ایتمکه کافی ایکن اوآدمی فضله اوله‌رق برده کندی کندیسنی اولدیرمکه مجبور ایتمك خیاله صیغدیریله‌میه‌جق قدر اضطرابلی برجزا اولدیغنه اصلا شبهه ایدیله‌مز .

غرب طرفلرنده ایسه جزای اعدام عسکرلر ایچون همان عموماً قورشونه‌دیزمك صورتیله اجرا اولنور . عسکر اولمیانلر حقنده بوجزا صلب صورتنده تطبیق ایدیلوب اوروپانك بعض یرلرنده محکوملرك کلیوتین دینلان ماکنه ایله قفاسی کسیلر . واسپانیا و پورتکیزده واپورلرده‌کی دومن دولابلری کبی بر نوع دولابه ضار یلان غیطانی محکومك بوغازینه دولاشدیروق صورتیله بوغارلر .

بودفعه بر پارس غزته‌سنده اوقودیغمزه کوره فرانسه مجلس اعیانی اعضاسندن و ارباب فندن موسیو شارتور فرانسه‌ده محکوملرك قفاسنی کلیوتین ماکنه‌سیله کسمکی مروت و مرحمت بشریه‌یه مغایر کوره‌رك اکا بدل « آسید پروسیق » دینلان و مسمومی آن واحدده هلاك ایلیان زهرك استعمالنی تکلیف ایلمش .

کلیوتین ماکنه‌سنك دهشتنی بکنمیانلر اعدامی محکوم اولانلرك بوزهر ایله تسمیمنی واقعا اهون کورمکده‌لرسه‌ده مأخذمز اولان غزته دیورکه : « جزای اعدامده واسطهٔ قتلك نه اوله‌جغی قضیه‌سی ایکنجی درجه‌ده براهمیتی حائزدر . محکوم ایچون اك بیوك اشکنجه حکم اعدامك کندیسنه تبلیغ اولندیغی کوندن اجرا اولنه‌جغی کونه قدر برچوق زمانلر مرورنده‌در . محکومك بو مدت ظرفنده‌ اك بیوك اضطرابنی موجب اولان شی ساده اوله‌جکی قضیه‌سی ثبوت شانکی اولومله اوله‌جکنه همان هیچ بر اهمیت ویرمز . »

بونکته برابر مأخذمز اکر حکم اعدام محکومه تبلیغ اولنمسزین وعملیات تسمیمیه دخی خبرویرلمکسزین همان اجرا اولنورسه کلیوتین ماکنه‌سندن بونك اهون اوله‌جغنی اعتراف ایلیور . شو قدرکه محکمه‌لرده اعدام حکمی محکومه تبلیغ ایدیلوب‌ده تبلیغ ایله اجرانك اره‌سندن زمان کچر و امر تسمیم بررسم مخصوص صورتنده اجرا اولنورسه چونکه محکوم طوع ورضاسیله عرض تسلیمیت ایتمیه‌جکندن اشبو صورت اعدامك صور سائره‌دن دها مدهش اوله‌جغنه دخی شبهه ایتمیور .

(احمد مدحت)

—o—

(آتلره بر نظر تاریخی)

آتلرك قدیم بر زماندنبری عالم انسانیتده ... خدمت ایتمش بر حیوان اولوب

فداكارلغى ، علو جنابى جهتيله حيوانات اهليه‌نك الڭ برنجيسى صايلسه احرادر •

بو غيور حيوانك انسانلره اولان خدمتى بالكز خدمت ركوبى و نقل احمال و اثقال وظيفه‌سنى ايفا ايتمسندن عبارت دكلدر •

اعصار قديمه‌ده قانلى و دهشتلى محاربه ميدانلرنده تير و رماح و اسلحهٔ سائرهٔ جكر شكافه قارشى طوران آتلر بوكونكى كون دخى صاعقه‌دن نشان و برن قروپ كو. لله‌لر بنه ، متنوع تفنكلرڭ جان ستان قورشونلر ينه كوكس كرمكده‌درلر •

مثلا بر محاربه‌ده و ياخود صائلرڭ ظهور ايتديكى بر تنكناى اضطرابده صاحبلر ينڭ حياتنى محافظه ايتمك ايچون صعب المرور طاغلردن ، صوسز و نهايتسز چوللردن سيالهٔ برقيه آسا كذار ايتلرى كبى انسانلرى بيله وله و حيرتده براقه‌جق بر خصلت مردانه و عاليجنابانه هانكى حيوانده موجوددر ؟

هله صاحبى اوربلوب ده دوشديكى اثناده ديشلر يله صيق صيق يه طوتوب مسكن و مأواسنه كوتورمك و بو صورتله ولى نعمتنك نعشنى بيله دشمنك النه دوشورمامك كبى الڭ بيوك صداقت پروران امم و اقوامك بيله نظر غبطه و حيرتنى جلب ايده‌جك بر مشرب عاليجنابانه‌يه كيم مفتون اولماز ؟

آتلر قرآن عظيم الشانده بيله توصيف بيورلمشدر •

حضرت پيغمبر (ع م) اسب تازيلرى منظور نظر عالم پسندانه‌سى بيوررلر ايدى •

او نظر ربا هيئت و شكلنه ، سو يملى وجاهتنه ، تناسب اعضاسنه ، لطيف لطيف يوريشنه ، طاتلى طاتلى كيشنه مه سنه هانكى شاعر ، هانكى نظر حكيم صاحبى تعشق ايتمز ؟

دنيانك الڭ بيوڭ پادشاهلرى ، الڭ دهشتلى سردارلرى بيله بو لطيف حيوانك اسير رفتار و آنى اولمشلر و الآن اولمقده بولنمشلردر •

مفتونى يالكز ملل و اقوام مدنيه دكلدر • بدو يلر وحتى وحشيلر مدنيلردن زياده اسير محبتى اوليورلر •

آتلر ازمنهٔ قديمه‌ده حيوانات وحشيه‌دن معدود اولوب آسياى وسطى ايله افريقاى شماليده كشت و كذار ايدرلر وانسانلردن قاچارلر ايدى •

مؤخراً انسانلر بونلرى‌ده تدريجاً اليشديرەرق حيوانات اهليه ضره‌سنه چكيرمشلردر •

مع مافيه حالا آسيانك شمال طرفلريله امريقانك بعض طرفلرنده وحشى آتلر پك چوقدر •

بو وحشى آتلر على الاكثر جثه‌جه

مألوف ومأنوس آتلردن کوچك ایسه‌ده باشلری بیوك ، قولاقلری اوزون ، بیونلر ینك قیللری صیق ، طرناقلری کوچکدر .

بونلر چوللرده ، صحرالرده ، طاغلرده او یاه منفرداً کزمیوب بلوك بلوك کزرلر . اوکلرنده دائما قوت وشجاعتجه جمله سنه فائق بر بیوك آت کیدر .

بو بیوك آت اختیار اولوبده قوماندانلق خدمتنی اجرادن عاجز قالنجه دیکر بری قوماندان نصب اولنور .

قوماندان حیوانات مفترسه ظهورینی کورر کورمز و یردیکی قومانده اوزرینه ارقه‌سنده کیلر درحال بردائره تشکیل ایدرلر .

دشمنلریله مصادمه‌یه باشلار باشلامز شدتلی شدتلی چفته‌لر آته رق مدافعه ایلرلر .

ایشته وحشی آتلر بوحال وشکلده اولوب اهلی اولانلرینك کوزللکی حسن تربیه وتغذی سایه سنده حاصل اولمشدر ظن اولنور :

صویی واوتی آز اولان بلاذ حاره ده‌کی آتلرك بلری اینجه وقارنلری ایچری‌یه طوغری یاپیشیق وایاقلری اینجه اولور .

اقالیم بارده‌ده بولنانلرینك جثه‌لری کوچك ، بنیه‌لری مدور ، ایاقلری قیصه بولنور .

صولری ومرعالری چوق وحرارت وبرودتی معتدل اولان اراضیده‌کی آتلرك بویلری بیوك واعضاسی ایری اولور .

آتلر یاجسارتلی وفراستلی و مطیع و یاخود بالعکس قورقاق واحمق وسرکش بولنور .

شوقدر وارکه بوخصلتلر تربیه ایله تغیر وتحول ایده‌بیلوب برکره جسارت وفراست واطاعت کبی مزیات ایله متحلی اولدقدن صکره بومزیات ارثاً نسللرینه انتقال ایدرکه جنس واصیل آتلرك آرانلمسی وقیمت واعتبارینك زیاده اولمسی بوندن طولاییدر .

عمر طبیعیلری اوتوز سنه‌دن عبارت اولوب دها زیاده یاشایه بیلیرلر ایسه‌ده اون بش سنه‌یی تجاوز ایتدکدن صکره قوت وشجاعتلرینه خلل کلیر .

بومقاله مزده آتلره برنظر تاریخیمزی ایفا ایتدك . شاعرانه برنظری دخی بزم شاعر معجز دم جناب ناجی یه حواله ایلدك . حمید وهبی

—٥—

مادموازل نینون

ده‌لانقلو

فرانسه تاریخنك بر « دورنسوانی » سی واردرکه اون التنجی و بلکه اون بشنجی عصردن باشلایه‌رق بیوك انقلاب

زمانه قدر دوام ایده کلور ٠

بو عصره دور نسوانی دیمکلکمزك سببی عصر مذکورك قهرمانلری صاحبقرانلری الحاصل زمام اداره‌یی رأساً اله آلانلری هپ برطاقم مشاهیر نسواندن عبارت بولنمسندن ناشیدر ٠

« قرق انبار » سرلوحه‌سیله بوندن مقدم اداره خانه‌مزده طبع و نشر ایدلمکده وانشاالله تعالی برارالق نشرنده دوامی نیه تصور اولنمقده بولنان مجموعه‌ده فرانسه‌نك اشبو دور تاریخیسنه مخصوص بر مقالۀ مفصله مندرج اولوب بونده اوزمانك مشاهیرنسوانه دائر برچوق معلومات غریبه وتفصیلات لطیفه مندرجدر ٠

ذکر اولنان نسوان مشهوره میاننده شو مقاله‌مزك سرلوحه‌سی اتخاذ ایدیلان ماده‌وازل نینون ده لانقلو یالکز خواص ومزیات نسوانیه‌سیله شهرتشعار اولیوب طول عمر وحرکات وسکناتجه انتظام و افکارجه کندیسنه مخصوص بر اصول حکمت ایله اقرانی میاننده تمیز ایتدکدن فضله مولیه‌ر وسائره کبی بر طاقم ادبا وحکمانك تنظیم و ترتیب ایده‌جکلری آثارده رأی ادیبانه وحکیمانه‌سی مقبول اولمغله دخی ممتاز برقادیندر ٠

حامئ ترقی اولمقده غیرتی حکیم مشهور وولتر حقنده‌کی معامله‌سیله مستدلدر ٠ زیرا وولتر هنوز مکتبدن چیقمش بر دلیقانلی ایکن کندیسنده‌کی قابلیت خارق العاده‌یی اك اول بوقادین تقدیر ایلیه‌رك حکیم مشار الیهی بالحمایه حتی حین وفاتنده کتاب مبایعه‌سنه مدار اولسون ایچون مالندن وولتره ایکی بیك فرانق ویرلمسنی دخی وصیتنامه‌سنه یازمشدر ٠

ماده‌موازل نینون ده‌لانقلو نك شو یولده‌کی احوالی اك لطیف بر فقرۀ تاریخیه تنظیمی ایچون نه‌کوزل برزمین اوله‌بیله‌جك ایسه اولاد غیر مشروعه‌سندن بریسنك کندیسنی تولید ایلیان قادین کیم اولدیغنی بیلمدیکی حالده والده‌سنه علاقه ایدرك بو یوزدن وقوعه کلان بر فاجعه‌ده دخی حیرتبخش عقول اولمغه بالوجوه کفایت ایده‌بیلور ٠

بو بابده قارئلریمزه ویره‌جکمز معلومات تاریخیه‌یی رأساً قلمه السه ایدك عادتا « رومان ایستوریق » صورتیله بحثه کیریشه‌رك فقرۀ قارئلریمزك انظار دقت وحیرتنی جلب ایلیه‌جك برصورتده ترتیب وتنظیم ایلر ایدك ٠ فقط نظرکاه مطالعه‌مزده وولترك برمکتوبی واردرکه حامیه‌سی حقنده معلومات ایستیان برپاپاسه یازلمش اولوب نینون ده لانقلو حقنده بویله بر مکتوب طورر ایکن یکیدن برفقره ترتیبنه لزوم قالمیه‌جغندن یالکز

مکتوب مذکورك ترجمه‌سنی مناسب کوره-
دك و بو ترجمه‌یی دخی ارقداشلر یمزدن رضا
بکه حواله ایلدك .

احمد مدحت

باباس افندی !

ذات عالیکز کبی دین مسیحی خادملرندن
بریسی طرفندن عالم هوا پرستانك اوج بالا-
سنده پرواز ایدن بر قادین حقنده معلومات
آلمق ایستین برآدمی کورمکله کسب ممنونیت
ایلرم . دینکزه منسوب اولمق شرفیله
مشرف اولمدیغم کبی عالم هوا پرستانك
مجلو بلری عدادندن ده دکلم . استفسار
بیوردیغکز سؤاللره بر قدم اقدم جواب
ویرمك ایسترایدیسه‌مده وقت پاسقالیه‌یه
تصادف ایتدیکندن بویله عزیز بر زمانده
سزك کثرت مشاغلکز بولنه‌جغنی ملاحظه
ایله جوابمده استعجال کوسترمدم .

سزه تاریخه نقطه‌سی نقطه‌سنه موافق
اوله‌رق سویلرم که قاردینال دوریشلیو ماد-
موازل نینونك اول باول صهبای صفاسنی
نوش ایلمش ایدی . واقعا مادموازل
نینون قاردینال حضرتلرینه دیکر بر صهبای
صفا دها نوش ایتدیرمکله موفق اوله‌مد-
یسه‌ده جناب قاردینالده نینونك شجرۂ
یکانۂ حسننك اثمار خوشکوارینی ایستدیکی
کبی طوپلایه‌رق تمامیله نائل مرام ومظهر
کام اوله‌مدی . ظن ایدرسه‌م نادرۂ
روزکار اولان بو قزجغز عمرنده برنجی دفعه
اوله‌رق کوکلنه دانشمقسزین کندینی قاپمش
قوییویرمش ایدی . دها طوغریسی
نصلسه بوش بولنمش ایدی . بو اثناده نینون
آنجق اون التی نهایت اون یدی یاشنده
ایدی . باباسی لانقلو اسمنده بر لاوطه‌جی
اولوب کندی سازی کندینه ثروت بخش
اوله‌مدی ایسه‌ده قزینك قیمت حسن وملا-
حتی جالب یسار وداعئ مسار اولدی .
قاردینال دوریشلیو جنابلری لاوطه‌جی‌یه
او زمان خیلیدن خیلی‌یه بر ثروت عظمی
حکمنده بولنان ایکی بیك فرانقلق بر واردات
تخصیص ایلدی .

بو تاریخدن صکره نینون برازسربستجه
یاشامغه باشلادی ایسه‌ده مبتذل بر صورتله
اولمیوب اولدقجه اهون بر یشایش ایدی .
استفادۂ شخصیه‌سی اغورنده ذره قدر
آرزوسنك خارجنه چیقمز وکندینه بتون
حکومتك ارباب اعتبار واصحاب سامان
ویساری مفتون و خاکپای قد دلاراسنده
زبون وهر بررلرینك حاللری دیکر کون
اولمش ایسه‌ده یالکز افتادکانك انسیتدن
قلبنك منتخبندن بشقه‌سنه یوز ویرمز ایدی .
کندیسنه بر هدیه قبول ایتدیرمك
هم مظهر محبتی بولنمغه وهم ده برازدکل
اینجه دسیسه کار وجاب مرحمت قلوبده
مهارت شعار اولمغه متوقف ایدی .

آن دوتریشك قراله وكالتی اثنـاسنده نینونك نامی السنهٔ صغار وكبارده دهازیاده یاد اولنور ایدی .

فتوتلرندن ایكی كشی میاننده ظهـور ایدن برمنازعه اوزرینه كندیسنی مناسترلردن برینه كوندرمك ایچـون قرالیچـه‌یه برتكلیف واقع اولدی . كندیسنه بو تكلیف اخبار اولندیغی اثناده نینون مناسـترلردن برینه مع الممنونیه دخالت ایده بیـله‌جكنی وفقط دخالت ایده‌جكی مناسـترك البته بر ارككلر مناستری اولمسنی بیان ایتمسی اوزرینه مخـاطبلری كنـدیسنی هر حالـده كناهلرینـه نادم اولمش قیزلر مناسـترینه ادخال ایده بیله‌جكلرینی سویلشلر ایسه‌ده جریزه‌لی نینون بوكاجواب بوله‌رق كندیسنك نه‌قیز اولدیغی ونه‌ده هنوز ندامت كتیردیكنی سویلشـدر . دوسـتلرینك معاونتلریله علوجناب صـاحبه‌سی اولان قرالیچه كندیسـنی منـاستره كوندرمك خصوصندن عفـو ایدوب ایسـتدیكی كبی یشـامسنه ترك ایتـدی . نینون اقامتكاهنده پك چوق ضیافتـلر ویرر وهركس لاوطه‌سیله قانونی استماع ایتمك وملاحتنی سـیر ایلمك ایچون خانه‌سنه مسارعت كوستردی .

فرانسه‌ده ایكی سیارادن زحلك برپیكنی كشف ایدن فلنكلی فیلسوف هویجن دخی مادموازل دولانقلونك حسن ولطافتنی دائما متحسرانه تماشا ایدن ارباب حسیات صره‌سنه كچدی . كچمكله برابر فیلسـوفلقدن چیقه‌رق ظریف برشاعر اولدی كیتدی . بردرجه‌یه قدر هندسه دائره‌سندن خارجه چیقمیان برطاقم بیتلر یازمغه باشلادی كه مألی بروجه آتیدر :

« نینون بش من یته مالكدركه جمله‌سنه مشتاقم . اومن یاتخسه‌دن ایكیسی‌ده كوزلریدر . هپسندن اعلا وبالا و بوفقیرجه بی همتا اولان بشنجیسی ایسـه غایت ذكی و چابكپا اولمسیدر . »

فرانسـه‌نك الك مشهور شعراسی والك معروف ظرفاسی مجلس الفت وصحبتندن جدا اولمزلر ایدی . خانه‌سنده طعام اولنوردی فقط حسنی قدر ثروته مالك اولمیان نینون خانه‌سنده كندیسیله برابر طعام ایتمك ایستینلرك یمكلرینی برلكده آلوب كلملری لزومنی اخطار ایدردی . ادیب ذوفنون سنت - ئوریمون برمدتجك حجله‌كاه عروس حسننده خیلیجه ممنون اولمش ایدی . نینونی پك نادر اوله‌رق ترك ایدرلردی . فقط نینـون هركسی پك چابوق ترك ایدردی . مع هذا قدمای عشاقیله هر وقت دوسـتانه كـورشمكدن خالی قالمز ایدی .

براره‌لق مكوناتی فیلسـوفانه تفكره باشلادی كندیسنه یكی « له‌ئونیتوم » نامنی ویردیلر .

نینونك فلسفه‌سی حقیق ، مصر ، لایتغیر ایدی . افکار و تصوراتی اعتقادات باطله و افکار سقیمه‌دن تجرد ایتمشیدی .

تمام یکرمی یاشنده بر خسته‌لغه دوچار اولدی‌که بو خسته‌لق آز قالدی کندیسنی مزاره کوتوره‌جك ایدی . محبانی غنچهٔ حیاتنی محو و افنا ایتمی ملحوظ بولنان بر خسته‌لغه دوچار اولدیغی ایچون صوك درجه بر یأسه دوچار اولمشلر ایدی . نینون بونلره دیردی که : « بن صوك نفسمده بر چوق ذواتی حالت نزعلرنده ترك ایدوب کیده‌جکم . » ظمغه قالیرسه شو جمله پك فیلسوفانه‌در . مادموازل نینون کندی رسمنك آلتنه سنت‌رئور یمون طرفندن یازلمش بر بیت مالك اولدی که بو بیت ادیب مشهورك ابیات سائره‌سندن زیاده مشهوردر . بیت شو مألده‌در : « حکیم و کرمکار طبیعت اپیکورك حسیات شهوتپرستانه‌سنی قانونك حکمت و فضیلتیله مزج ایدرك نینونی وجوده کتیرمشدر . »

فی الحقیقه نینونده شو بیتك متضمن اولدیغی مدح و ستایشه بالوجوه شایسته ایدی . نینون جناب حقه : « یارب ! بکا بکزر بر ناموسلی ارکك خلق ایت اما بنم کبی برقادین یاراتمه ! » دعاسندن بشقه دعا ایتمدیکنی سویلردی .

علویت ذکاسی ، قوهٔ دهاسی کندیسنك او درجه باعث شهرت و اعتلاسی اولمش ایدی که حتی ١٦٥٤ سنه‌سنده قرالیچه قریستین فرانسه‌یه کلدیکی اثناده نینونی کورمك ایچون کندیسنك اووقت اقامت ایتمکده بولندیغی کوچك بر کوی کابه‌سنه قدر کیدوب زیارت ایتمکه تنزل ائلش ایدی .

بو تار یخلرده ثروت نامنه اوله‌رق حبهٔ واحده‌یه مالك او لمیان مادموازل دو بی نیه (بو مادموازل مشهور مادام منتونندر .) شاعر مشهور اسقارون ایله تزوج ایدرسه کوزل برحرکت ایتمش اوله‌جغنه قرار و یرمش ایدی . بو اثناده نینون ایله‌ده کسب الفت ایلدی . او درجه‌یه قدرکه او تاریخلرده فرانسه‌ده اك جدی دوستلق علائمندن عد اولندیغی او زره نینون ایله برابر آیلرجه بر یتاقده یاتدیلر . بو دوستلق بوراده ده بولنمقله برابر خارجنده قالمش برشی وارسه اوده هرایکیسنك‌ده برذاتی سوه‌کلکلرندن عبارت ایدی . مع ذلك سوکیلری اولان موسیو دو و یللار سو نینونك اغور ینه مادام منتونی براقش اولدیغی حالده‌ایکی محبهٔ رقیبه‌لرك محبتلری ینه مختل اولمدی . نینون بوذاتدن ایکی چوجق دنیایه کیردی برنجی اولادینك حیاتی پك دهشتلی پك فجیع برصورتله

ختامپذیر اولدی . بوچوجق والده‌سنك
نزدنده بیومیوب خارجده بیو دیكندن وا.
لده‌سنی هیچ طانیمز ایدی . جمعیتلره هنوز
دخالت ایتمامش بردلی قانلی اولدیغی حالده
اون طقوز یاشنده والده‌سنه تقدیم اولندی
واحیفا كه دلیقانلی والده‌سنك صیادحسننه
شكار اولدی كیتدی . كنجلكمده سنت.
آنتوان قپوسنك یاننده كوزلجه بر لوقانطه
وار ایدی كه بعض اكابر اورایه كیدوب
طعام ایدرلر ایدی .

بركون مادموازل دولانقلو دیدیكم
لوقانطه‌ده مارشال دولافه‌رته وآبه‌شانونوف
وسائر ذوات معتبره ایله طعام ایدیور ایدی
مخدومی لوقانطه‌نك باغچه‌سنده كندیسنه
اوقدر سوزشلی اودرجه آتشلی برصورتده
اعتراف عشق ایلمش ایدی كه مادموازل دو.
لانقلو الی‌نهایت تحمل ایده‌میه‌رك كندیسنك
والده‌سی اولدیغنی سویلمكه مجبوراولمشدر
چوجق بونی ایشیدر ایشتمز درحال سوار
اوله‌رق باغچه‌یه كلدیكی حیوانك یاننه
كیدوب سمرك قبورلقلرندن طبانجه‌سنی
الدی وذره قدر تردد ایتمكسزین چكوب
بینی پارچه پارچه ایلدی .

زواللی دلیقانلی! والده‌سی قدر فیلسوف
دكل ایمش!

لابوآسیر نامنده اولان دیكر مخدومی
ایسه ١٧٣٢ سنه‌سنده بحریه قومیسری
اولدیغی حالده اجل موعودی ایله لجهٔ
عقبایه طالدی كیتدی . بیوك مخدومنك
وفات فاجعانه‌سی مادموازل دولانقلو یی
براز جدیلكه سوق ایتدی ایسه‌ده ینه عاشقلر
ایدنمكدن واز كچیره‌مدی . ذوقی ـ هیچ بر
وظیفه ایله مكلف ایتمین ـ برحال كبی تلقی
ایدر ودوستلغه مقدس بر وظیفه نظریله
باقار ایدی . شاعرهٔ ماهره مادام دوسه.
وینیه‌نك مخدومی ماركی دوسه‌وینیه‌یی سنه.
لرجه جلب برمحبتله سودی حتی مارشال
دوشوآزوله دخی ترجیح ایتدی . مارشال
كندینی مادموازل دولانقلو یه سودیرمكه
چوق چالشدی ایسه‌ده موفق اوله‌مدی .

موسیو دوغورویل صلب جزاسندن
قورتلق ایچون ١٦٦١ تاریخنده فرانسه‌دن
قاچدیغی اثناده مالك اولدیغی ایكی چكمجه
التوندن بریسنی مادموازل دولانقلو یه
دیكرینی برزاهد آدمه ترك ایتمش ایدی .
حال بوكه فرانسه‌یه عودتنده مادموازل
دولانقلو یه براقدیغی التون چكمجه‌سنی
صاپ صاغلام بولدقدن ماعدا محتویاتنك
تزاید ایتمش اولدیغنی‌ده كورنجه هیچ اولمزسه
مقدار سابقندن فضله‌سی هرحالده كندیسنه
عائد اولدیغنی سویلمش ایسه‌ده نینون بو
تكلیفنده اصرار ایدرسه چكمجه‌یی پنجره‌دن
سوقاغه آته‌جغنی سویلیه‌رك موسیو دو.
غورو یلی عنادندن واز كچیرمشدر .

ایکنجی چکمجه‌یی براقدیغی زاهد ذات ایسه محتویاتنی حسناته صرف ایتدیکنی وکندی روحنی جهنم عذابندن خلاص ایلدیکنی افاده ایتمشدر .

مادموازل دولانقلونك بوندن صکره شایان اشعار وقوعاتی کذار ایتمدی . یالکز بر قاچ عاشق ایله برچوق دوست ، منز . ویانه امرار وقت ، مطالعه ، کورلتیسز طعاملر مادموازل دولانقلونك بقیهٔ عمرنده کچن وقوعات مهمه‌دن معدود ایدی .

شونی اونوتمدن بیان ایده‌یم که مادام دومنتنون کسب اقتدار ایلدکدن صکره محبهٔ قدیمه‌سنی درخاطر ایلیه‌رك عابدانه بر حالده امرار عمر ایتمك ایسترسه ثروتنی محافظه ایده‌جکنی سویلمش ایسه‌ده مادموازل دولانقلو نه ثروته محتاج اولدیغی ونه‌ده نقاب استعمال ایتمك آرزوسنده بولندیغی سویلیه‌رك احباب و یارانی ایله مستریحاً خانه‌سنده امرار وقت ایتمکی ترجیح ایتدی . بو اثناده یدی سکز بیك فرانق وارداتی وار ایدی‌که بو کونکی کونده اون درت بیك فرانق دیمکدر . بو واردات ایله خوشجه کچینوب غم فردایی دوشونمامکی مادام دومنتنونك کورلتیلی یاشایشنه ترجیح ایتمکده پك حقلی ایدی . زیرا مادموازل دولانقلونك بو حیات قناعتکارانه‌دن ذره قدر شکایت ایتدیکی کورلدیکی حالده مادام دومنتنونك کورلمش ایدی .

مادموازل دولانقلو — او زمانلر هنوز موده حکمنده بولنان — سرخوشلغه تحمل ایتمز ایدی . مشاهیر شعرادن شاپل سرخوشلغه پك میال اولوب تصحیح قصور ایتمك ایستمدیکندن مادموازل دولانقلو الك نهایت شاعری خانه‌سندن طرد ایلدی . بونك اوزرینه شاعرده مادموازل دولانقلو یه اعلان عداوتله برابر کندیسنه بر هجویه تنظیم ایتمدن و کوس کونك سرخوش اولمدن تشاغه یاتمیه‌جغنه یمین ایتدی . واقعا سرخوش شاعر سوزنده‌ده طوردی .

خاطرمه کلان هجو یه‌لردن بریسنی شوراجغه نقل ایدیویره‌یم شاعر مادموازل دولانقلو ایچون دیمش ایدی‌که :

« مادموازل دولانقلو دیدکاری قاریئك حکمت فلاطوندن بحث ایتدیکنه تعجب ایتمه‌ملیدر . مرقومه کندینی نه قدر کوزل ، نه قدر کنج کوسترمکه چبالارایسه چبالاسون ، کندینك فلاطون زماندن قالمه بر عجوزهٔ زمان اولدیغی بیلیان کیمسه قالمامشدر . »

مادموازل دولانقلو بوکا جواباً شاپل دیدکاری مخمور بر شاعر رذائل مآثر ایله یاتمقدن ایسه فلاطون کبی بر حکیم حقایق فهیم ایله یاتمسنی هرحالده ترجیح ایلیه‌جکنی سویلمشدر .

والـدەلر اولادلرینی مادموازل دو-
لانقلونك نزدینە كوندرەرك كبار عاللرینك
تربیەسنە آلشدیررلر ایدی . نینون دە بو
آرزودە بولنان والدەلرە الندن كلدیكی قدر
خدمت ایدر و ممنونیتلرینە عن صمیم القلب
چالیشیر ایدی . سفرا تشریفاتجیلغنە قدر
كسب مراتب ایلمش اولان رەمون حائز
اولدیغی ادب و تربیەنك كافەسی مادموازل
دولانقلونك همتیلە حاصل اولدیغی مفتخرا-
نە سویلردی . فی الحقیقە موسیو رەمون
تربیە و حركات نازكانەسیلە هركسی والە
و حیران ایلمش ایدی .

مادموازل دولانقلو بە موسیو رەمونك
تربیەسی كندیسندن اولدیغی سویلدكاری
زمان : « اوت بندن كسب تربیە ایلدیكنی
تصدیق ایدرم . تربیەسنی هركسدن زیادە
بكا بكندیرمسی لازم كلیر ایكن بوخصوصدە
پك تربیەسزلك ایدییوز . » جوابیلە موسیو
رەمونك كندیسنی صیقجە صیقجە كلوب
كورمدیكنی مراد ایتمشدر .

بن دە مادام دولانقلونك تربیەسنی
كورمشلردنم . فقط ظن ایدرسەم كندیسی
بندن شكایت ایتمەمشدر .

بن هنوز پك كنج ایكن آبەدوشاتونوف
بنی الوب مادموازلك نزدینە كوتورمش
ایدی . بو اثناده انجق اون اوچ یاشندە
قدر وار ایدم .

او زمان یاپمش اولدیغم برقاچ بیت حقیقةً
كوزل برشی دكل ایدیسەدە سنمله مقایسە
اولندیغی صورتدە خیلی شیلر ایدی .
مادموازل دولانقلو آبەدوشاتونوف ایلە
دوستانە كوریشن والدەمی بركرە كورمش
ایمش . آبە خانەنك صاحبی اولوب مادموازل
دولانقلونك تاریخ حیاتنی یازمشدر . موماالیه
او یلە حسنەملاحتەمیال اولمیوب نینون ایلە
كورشمەسی دخی مالك اولدیغی حسن تربیەیە
حیران اولدیغندن ایلرو كلمشدر . نینون
او یلە هر وقت جدی طورانلردن اولمیوب
حتی بركون اورتەدە هیچ برسبب یوق ایكن
آبە دوشاتونوفە طاریلەرق ایكی اوچ
كـون لقردی ایتمەمش ایدی . هر كلامنی
تحسین ایلە آلقشلامقدە اولان آبە بوطارغنلغك
سببنی آكلایەمیەرق نینونە سؤال ایتمش
و نینون دە كولەرك : « او یلەیا ! برقاچ كون
صكرە یتمش یاشنە كیرەجكم . اوكون بار-
یشیرزدە طاتلی طاتلی كندیمزە برضیافت چكرز »
جوابیلە لطیفەدە بولنمشدر .

بن كندیسـنە تقـدیم اولنـدیغم زمان
مادموازل دولانقلو سكسان بش یاشندە ایدی .
وصیتنامەسنە بنم اسممی دە یازەرق كتاب
پارەسی اولمق اوزرە ایكی بیك فرانق وصیت
ایتمشدر . وفاتی بنم تقدیم اولندیغم زماندن
پك چوق كچمدی .

آبەنەتو اسمندە وقتیلە یاپمدیغی شی قالما-

مش وعمرینك نهایتلرینه طوغری پاپاسلغه دوکولمش بر راهب مادموازل دولانقلو یی صوك نفسنده تو به کار ایتمك ایستمش ایسه‌ده نینون: « زوزك حریف! بکا پاپاسلق ایدرك قرالدن مکافات قوپاره جق. ایکیسنه‌ده شاشارم. » دیه‌رك راهبی قپویه قدر تشییع ایتدرمشدر.

مادموازل دولانقلونك پك آز مکتوبلری قالمشدر. بعضلری سنت - أور یمونك منتخباتنده‌در. آبه دوشاتونوفده مادموازل دولانقلونك پك چوق مکتوبلری وار ایدیسه‌ده موصی الیه حین وفاتنده جمله‌سنی احراق ایلمشدر.

ایکی سنه اول بریسی مادموازل دولانقلونك مکتوبلری نامیله برکتاب طبع ونشر ایلمش ایسه‌ده بوکتاب بورغونیا شرابی یرینه اورلئان شرابی فروخت ایلدکلرینه مشابه اولمقدن بشقه برشی دکلدر.

مع هذا بوفیلسوف قادین حقنده اخیراً یکی برکتاب دها چیقدیغنی خبر آلدم. اکر بوموده بو یله دوام ایدرسه آره‌سی چوق کچمدن مادموازل دولانقلونك اوزرینه یازیلان کتابلر اون دردنجی لوئی حقنده یازیلان کتابلردن پك چوق زیاده اوله‌جقدر. بونکله برابر یازیلان کتابلرده شو مکتوبمده‌کی تفصیلاتدن زیاده کوزل معلوماته تصادف ایتمکزی تمنی ایله کرك متوفیه مادموازل دولانقلو حقنده وکرك حق عاجزانه‌مده توجهات فاضلانه‌لرینك بقاسنی استرحامه مسارعت ایلرم...

ولتر

—٥—

مواد ادبیه

افندمز!

اهتزاز ردیفنده‌کی غزلله تقدیر عظیم ادیبانه‌لر یی قزانمش ایدم. اکر بوغزلله‌ده اویله برلطف جلیل جهانقیمتلرینه مظهر اوله‌جق اولورسه‌م نه بیوك سعادت!..

حسنی

« غزل »

رو یی کوسترمسی یتمزمی ای جان التفات
وجهی واردر عاشقه ایتمزسه هرآن التفات

ایلدم بن جانی تقدیم ای پری رد ایلمه
ارمغان موره ایتمزمی سلیمان التفات

اولمده خدك دل عشاقه ای مه لمعه پاش
کو یا ذراته ایلر شمس تابان التفات

جان نثار اولمزمی یم کلشنده بن؛ اطرافنه
ایلیوب چکدکجه اول نخل خرامان التفات

طوتسه دنیایی نه وار آوازهٔ نظمم بنم
شعرمه ایلر بتون ار باب عرفان التفات
« ترجمان حقیقت »

اهتزاز کزدن‌ده التفاتکزدن‌ده ممنونز.

—٥—

(اسان فاتحدن)

ملك موروثم نه‌در ؟ دنیـا دکل کافی بکا
هانکی فکر بی‌سکون فکرم قدر جولانلیدر

شان و جاندن ایستسه‌م دنیایی تجرید ایلرم
فیض تجدیدمله ملت جانلی، دولت شانلیدر

کسدی صیت صولتم (هونیاد) لرك درمانینی
قهرمانلر! باش کسـك شمشیر قهرم قانلیدر

صفشـکاف صفدران عنوانلیدر هر فارسم
هر پیاده‌م صفشـکاف صفدران عنوانلیدر

ایتـامك ممکنمیدر عالم توجـه کوکله
شرق وغربك واقف افکاری بر عثمانلیدر

باقدیغم هر پرده بیك وجه حقیقت سیر ایدر
دیده‌ٔ حیدر نکاهم اول قـدر امعـانلیدر

کشف حکمت صنعتـدر، فتح کشور عادتم
سـیر ایدك آثارمی دعوالرم برهـانلیدر

معلم ناجی

—٥—

محرر افندی !

حضور ادیبـانه‌لرینه تقـدیم ایلدیکم ملفوف نظیره‌یی حسن قبوله مظهر بیورر ایسه‌کز دها کوزللرینی یازوب کوندرمکه سعی ایدرم • معلوم عالیکز یا ! انسانی بو کبی آثار تقدیمنه سـوق ایدن شوقدر • شـوق آثارك مقبوله کچمسـیله حاصـل اولور • نظیره‌نك قبوله شایسته اولدیغی غزته‌یه درج بیورلمقـله آکلاشیله‌جغندن بو سعادته نائل اولورایسه‌م بنده‌کزه بوندن بیوك شوق ، بوندن اعلی التفاتمی اولور ؟ ایشته اووقت تشویقك ، التفاتك تأثیرینی کوررسکز •

(سیر ایله سرسبزمی کلسونده بهارم)
(خاك سیه ایچره قاله‌جق دانه‌می‌یم بن)

ز. احمد

« نظیره »

فکر جوالم صعود ایتدی جهانك فوقنه
ارتقـا ایتسـه‌م سزادر آسمـانك فوقنه

طائر قدسم زمین بر آشـیان اولمز بکا
چوقیدر چیقسه‌م دخی باغ جنانك فوقنه

برق اورر نور تجـلی طور دلده دمبدم
لمعه‌پاش اولسـه‌م نه وار لاهوتیانك فوقنه

آسمـان طبعمه بلکه اولوردی بر مثـال
بیك کونش تعلیق ایدلسه هرجهانك فوقنه

نور طبعم اعتـلا ایتـدی مرامجه دیرم
شعله‌ریز اولسه‌م فضای بیکرانك فوقنه

—٥—

(تخمیس غزل بهاءالدین آملی)

عید ایتدی صفالری تحریك
ایلیور بر بر بن جهان تبریك

بتر آرتق بتر غمِ بد و نيك
يا نديمى بمهجتى افـديك
قم وهات الكؤس من هاتيك

بادەدر هادئ طريق خـدا
سن آنى نوش ايله بى پروا
جستجو قيله بشـقه راهنما
خمرة ان ضلات سـاحتها
فسـنا نور كأسـك يهديك

ايشته ماهيت شرابى سـكا
سو يلیوردكه بونجه اهل دها
بيلـدكمى او نور پاكى دها
هى نار الكليم فاجتلهـا
واخلع النعل واترك التشكيك

كوزلرك پرسرشك دلده محن
ندن اولدك بورتبه محزون سن
دهر دنمى نكار دنمى ندن
عمرك الله قل لنـا كـرماً
يا حـمام الاراك ما يبكيـك

سردەسوداىوصلشوقافكن
چشمى اشـكبار ايلر ايكن
كلدى بردن بره اوسيم بدن
طرق البـاب خائفاً وجـلاً
قلت من قال كل من يرضيك

بر الـنده قدحله برده سبو
بر الـنده دخى كل و خوشبو
كلدى ناكاه بزمه اول مهرو
قال لى ما تريد قلـت له
با بى انت قبـلة من فيـك

كورمدم بويله بر بت ترسـا
شوخمشربوفالىطوغريسىيا
ايشته بر بوسه ايليجه رجا
قال خـذها فذ ظفرت بهـا
قلت زدنى فقـال لا وابيك

اسكدارى احمدطلعت

—o—

ـ غيرت ـ (*)

آدمى آدم ايده جك خصلتم ،
عالمـه عمران و يرەجك غيرتم !
ايلر ايسەم هركيمه بن انتساب ،
البت اولور كنديسىعزتماب.
تاج شرف اولمشم انسـانلره ،
يول آچارم اك بيوك عنوانلره .
بنله جهان بولدى بو عمرانى ،
ايلرم اعلا كشينك شـانى .
كشفحقيقتايدر ، عالم بولور .
منتسبم صاحب شهرت اولور .
معرفتى اولسـه ده بر آدمك ،
حرمتنى جلب ايدەمز عالمك .

(*) امتحان برنده اوقـونمق اوزره
ايكى چوجق لساندن تنظيم ايدلمشدر .

ایچمش ایسه بنله تحلی اکر ،
نامی عزتله هم ابقا ایدر .

بشقه شرف بشقه مزیتدر او ،
دینسه اکر صاحب غیرتدر او .

عالمی طوتمش کیدیور شهرتم ،
حاصلی بن شانلی ، کوزل غیرتم .

شوقه کلیر نامی طویمقله جان !
غیرته عاشق کورینوز هپ جهان !

*
* *

– شهرت –

خواهر ذیشانم ایله توأم ،
غیرت ایسه کندیسی شهرت بنم .

تنبلی سومم ، آکا بن کوسکونم !
مردغیوره نه عجب دوشکونم !

فخر ایدرم ذاتنه نسبت ایله ،
عزینی تزییدده خدمت ایله .

کوکاره اعلا ایدرم نامنی ،
صبح سعادت قیلرم شامنی .

قالسه ده بر نقطه ده غیرتورم ،
شهرتی یم ، عالمی دور ایلرم !

شهرتم اما ، شرفم بشقه در !
بن در ایسه م ده صدفم بشقه در !

کندمه یك چوقسه ده مفتون اولان
نامنه بی حدسه ده مجنون اولان

آنلره مفتون اوله مم والسلام ،
غیرته ، غیرتوره در حب تام .

سلانیکلی توفیق

—٥—

غزل

دل آتش فشانی ایلدی دیدار موجا موج
اولور وجه الٰهیدن تجلیزار موجا موج

عوالم موجه لردر بحر بی پایان قدرتده
نه فسحتکاه اقدسدر کوکل هر بار موجا موج

تماشاسیله غمپرور کوکللر طالعه لنمزمی
اولور بادصبادن صبحدم ازهار موجا موج

کوکل فیض الٰهیدن کسلدی نور در یامی
اولور جوشان فضای سینه دن انوار موجا موج

اولور دللر نوای روح مواجله جوشاجوش
جهان طبع خروشانمله در یاوار موجا موج

حسین موجی

« ترجمان حقیقت »

نور سیال نکاهمز غزل ایله قارشیلاشه رق
بر تلاطم حاصل ایدنجه :

هر مصرعی موج لجة الله
هر بیت متینی حجة الله

بیتی بی اختیار لسانمزدن جریان ایلدی .

جناب ناظمك مهرهٔ ادبای زماندن بری اولدیغی نظرمزده تحقق ایدیور • بناءً علیه (حسین موجی) امضاسنك برنام مستعار اولدیغنده اشتباهه محل قالمیور • عجبا برکون کاوبده بزه کورنمکه تنزل بیورمزلرمی ؟

—٥—

افاضل شعرای ایران زمیندن اولوب زیارت بیت الله مقصد شریفیله بوکره درسعادته کلمش اولان جناب (میرزا طغرل) طرفندن اوصاف مسعودهٔ حضرت ظل اللهی یی حاوی اولهرق انشاد اولنان قصیدهٔ غرادرکه فصاحت و بلاغت ایرا. نیه نك شمدیکی درجهٔ عالیه سنی کوسترمکده و بناءً علیه ادبای عثمانیه نك مطالعه سنی غنیمت صایه جقلری آثاردن کورلمکده اولمسیله بالافتخار درج اولنور :

[قصیده]

یك چند اکر بکشور اسلامبول فکار
بودم براستی من از این چرخ کجمدار

اینك هزار شکر که جبران این محن
از بخت سعد موکب مسعود شهریار

چون ماه روزه رفت وشب سلخ صوم شد
با صبح عید ازدرم آن شوخ کلعذار

آمد پی پذیره و لکن ز قرص رخ
از شورمی پرند حیا کرده پار پار

پیدا نموده جنتی از چهر انور ین
بر سر نهاده افسری از زلف مشکبار

ز ابرو کمان کشیده ز مژکان نهاده تیر
تا هر دلی بغمزهٔ چشمش شود شکار

جستم ز جاودا من احسان کرفتمش
چون مردمك بلوح بصر دادمش قرار

کفتا تو کیستی که بدین خلقت عبوس
باشد چومن نکار پریوت در کنار

نسناسر از دعوت انسانیان چه سود
خناس را ز وصلت غلمانیان چه کار

شرمی ز چهره ام کن و بکذر زمن که هست
بایار چون تو بیم ز یار بهشت عار

کفتم بیا مخش صنما مر ندا نیا
هر جا کلیست بوده و باشد قرین خار

لکن از ین کذشته به چشم حقارتم
منکر که هست رتبت من بیش از شمار

چون شهریار کشور نظمم از آن بدم
در شهر خویش جالس او رنك افتخار

تا که بغربتم بکشانید بخت و شد
روزم سیه ز گردش چرخ سیاهکار

با این وجود شادم وشاکر از آنکه هست
کارم مدیح حضرت سلطان کامکار

رکن زمین خلیفهٔ دین میر مؤمنین
جان جلال و روح کرم عرق اقتدار

بذل علی و عدل عمر خلق مصطفی
مفتاح باب مخزن الطاف کردکار

نائب مناب مسند شاهنشه رسل
مالك رقاب قاطبهٔ کوچك و کبار

ظل آله خسرو غازی ❊ حمید خان ❊
کش راست شد ز تیغ بخش نظم روزکار

شاهنشهیکه از اثر عدل و داد او
شاهین کند ز قهقه کبك دری فرار

ای دست دست حق که پس از دست مرتضی
دردست تست قائمهٔ قهر ذوالفقار

جز ذات اقدست که بود زیب تخت وتاج
درد و دمان سی و سه سلطان تاجدار

از عزم اشرف تو شد آیین احمدی
چون کوه قاف بر سر آفاق استوار

مهر تو جنتی است معظم پراز نشاط
قهر تو دوزخی است مسلم پراز شرار

تا تیغ جان ستان تو بیرون شد از غلاف
بهرام در فراز فلك کشت شرمسار

چون درکه تو کعبهٔ حاجات عالمست
زان کوش کن بعرضم و هم حاجتم بر آر

یکسال پیش از ین بدیار تو آمدم ...
کاندر طواف کعبه شوم بلکه رهسپار

ادراك این سعادت عظمی نشد نصیب
از سر نوشت خامهٔ تقدیر بسال پار

امسال هستم از اثر بذل خسروی
اندر زیارت حرمینت ثنا کذار

تاطبع (طغرل) از پی مدحت بصبح و شام
نالد زنای سینه بهر لحظه چون هزار

در درکه جلال تو طغرل صفت همی
بادا ثنا کذار بهر لحظه صد هزار

—٥—

(کونش) مجموعه‌سندن :

مقدمه

شمدی‌یه قدر « خاور » اسمنی آلمش اولان مجموعه‌مزه بوکره « کونش » نامنی ویردك .

بو تبدیل عنوان کوردیکمز لزومه مبنیدر . بوقسه خاوردن کونش چیقارش شاعرانه اوله‌جغی ، سرلوحه‌مز دها پارلاق کورینه‌جکی ایچون دکلدر .

آلت طرفنده‌کی سطرلر ، آره‌لرندن رنك سما کوج سچیله‌بیلیر افقی بولوتلر کبی ظلمات متسلسله تشکیل ایتمکدن بشقه برشیئه یارامدقدن صکره سرلوحه‌نك سطحی پارلاقلغندن نه چیقار ؟

بونکله برابر تحویل عنوانده «خاور»ی مثلا «باختر» یاپمق کبی برمناسبتسزلك ایتمدیکمز جهتله کونشمزك ، خاوری مظهر نظر اعتبار ایدن ارباب مطالعه‌یه چرکین کورنمیه‌جکندن امینز .

نصل امیدوار اولمیه‌لم ؟ قارئینمزی طانیمزمی‌یز ؟ محب نور اولدقلرینی بیلمزمی‌یز ؟

حکم ایدرزکه کونشی سومیه‌جك برصاحب نظر یوقدر . چونکه کونشی سومامك یاراصه خلقتلی اولمغه متوقفدر .

مسلکمز نه اولیکی مسلکمزدرکه اساساً افرادندن بولنمقله مفتخر اولدیغمز عثمانلی کنجلرینك فوائد فنون حاضره‌دن خبیر اولملرینه خدمت ایدر .

« هیچ اقتدارمز اولمدیغی حالده مجرد وطنه برخدمت ناچیزانه‌ده بولنمق ایچون شویله بر رساله نشر ایتمکه هوسلندك » طرزنده معناسز سوزسویلمکه لزوم کوره‌جك قدر اقتدارسز دکلز . اقتدارمز محدود اولمقله برابر نورسیدکانمزی مستفید ایده‌بیله‌جك درجه‌ده‌در . اللهك ویردیکی اقتداری انکار ایتمکی نیچون ظرافت صایمالیدر ؟

بز هم مستفید ، هم مفیدز . بزدن چوق بیلنلردن اوکرنیرز . بزدن آز بیلنلره اوکردیرز .

« سوز سویلمك کبی یازی یازمقدن‌ده مقصد اصلی معنی آکلاتمقدر » اعتقادنده بولندیغمز جهتله شیوهٔ افاده‌جه ساده‌لکی ترجیح ایلرز . بومدعامزه شو مقدمه بر برهاندر .

طمطراقلی ، مسجع یازمق لازم کلیرسه آکاده کیرشمکدن چکنه‌جك برحالده دکل ایسه‌ك‌ده لزوم تحقق ایتمدکجه قلممزی یولندن چویرمیز . زیرا بز ، برزمانك محررلرندن بولنیورزکه ترقیات معنی پرستانه‌سی نرکسیلری بحق کوزدن دوشورمشدر .

بزم کبی ارباب مطالعه دخی حر اولدقلرندن کونشمزك بعض مندرجاتنه اعتراض ایتمك حقنی محافظه بیوررلرسه کوجنمیز . بالعکس جریان ایده‌جك مباحثه سایه‌سنده اعتراض اولنان ماده‌نك ظهور حقیقتنه خدمت ایتمش اوله‌جقلری جهتله ممنون اولورز . فقط بو اعتراضلرده حق کوز.

دلك ، قطعـا صدددن خارجه چیقمـامق شرطـدر . بو یله یاپیلـه‌جق اولورسـه بزجه هر اعـتراض هیچ حکمنده قالیر . طوغری سـوز ایسـترز . سـفسطه‌یه کله‌میز .

شو افاده‌مز پك مستغنیانه کورلمسون . بز ارباب معلوماتدن اعتراضدن زیاده معاونت بکلرز . مسلکمزده دوامز ایچـون حقیله تأیید وتشویق اولنور ایسه‌ك مجبورعه‌مزه حقیقةً « عالم مطبوعاتك کونشی » دیدیره‌جکمزدن امیدوار اوله‌بیلیرز .

هیئت تحریریه

*

* *

« ای شهسوار !... طور ! »

پك دیزکین اتمه خلق ایدیور انکسار ، طور !
کاکلرك امان اولیور پرغبـار ، طور !
عاشقدن او یله هیچ ایدیلیرمی فرار ؟ طور !
آرامـمز کوکل براز ایتسون قرار ، طور !
[١]
افتاده‌بر پیاده‌یم ، ای شهسوار !... طور !

پامال خیبت ایلـه امیـد وارکی ،
چکمك قولاییدر الم انتظـارکی ؟
دوندر بو سمته رخش براق افتخارکی !
بولسـزمی بوقسه بکلیشم رهکذارکی ؟
افتاده‌بر پیاده‌یم ، ای شهسوار !... طور !

دوشدم سقوط برك خزان بوللوراهکه ،
برکره باق شو منتظر نظره خواهکه !
دکزمی‌یم بو حالم ایله برنکاهکه ؟
باقق کنهمی روی ملاحت پناهکه ؟
افتاده‌بر پیاده‌یم ، ای شهسوار !... طور !

بیلزمیسین که جالب تعظیم اولورکرم ؟
افعال ظالمانه‌یی تعقیب ایدر ندم ؟
رخشکله شمدیلك اوله‌مز سه‌مده همقدم
برکون کلیرسوار اولورم ، اول زمان دیم :
افتـاده‌بر پیاده‌یم ، ای شهسوار !... طور !

معلم ناجی

—o—

بروسه‌دن

استاد نوازشمعتادم افندم !

حدمك پیشکاه عالیلرینه اثر تقدیم ایده‌جك قدر اعتلایاب ادب اولمدیغنی بیلیرم . آنجق اوجله مظهر تقدیر منعمانه‌لری اولان هوسم بوتصور عاجزانه‌مده غلبه ایتدی . حتی بوضرورتدن ناشی ایدیکه اول وآخر برایکی پارچـه آثار ناچیزانه‌مـك مجبور تقدیمی اولمشیدم . ایشته بودفعه اولکندن زیاده کوردیکم اوجبر هوسیدن قورتیله‌مدم . بنـاءً علیه قاره‌لدیغم شو غزل خطامشحـونمی نظرکاه ادیبانه‌لرینه عرضـه جرأت ایلیـورم . مناسـب کوریلورده

[١] بومصراع کونش نسخه‌سـنده سهواً یازلمامشدر .

مشرف طبع اوله‌جق اولور ایسه نه بیوك شرف !

شاکردانکزدن
محمود کمال الدین

غزل

بر کوکل کوکلم کبی عالمده محزون اولمسون
دشمن جانم دوچار بخت وارون اولمسون

صونمدی برجام کام اولسون بکا ساقیء دهر
کیمسه آلام آزمای بزم کردون اولمسون

دیده‌خون آلود حسرت بن سیهپوش غم
اولمسون بردل اسیر زلف شبکون اولمسون

کورلیور تامنبع دلدن بکای اضطراب
قورقارم اشکم خروش انکیز جیحون اولمسون

قلب محزونم نوازشیاب جانان اولمدی
کولمسون اول ظالم خونیده ممنون اولمسون

— ٥ —

ـ لطیف بر وادیده ـ
«الحانشناس مشهور حاجی فائق بك افندی‌یه»
ـ عرض شکران ـ

بر قلب خرابی ایتدك آباد
لطف ایلدك‌ا کسك اوله استاد !
وادیده سرودك اولدی ممدود
ایکلتدی جبالی صوت داود
وادیلری عاشقانه ایکلت
سن سویله‌ده کائنانه دیکلت
مست ایتدی سنك بلند و پستی
آهنکدردی ترانهٔ الستی
کوشم ازلی نغمه‌له طولدی
کیم سو یلیور آکلاشلمز اولدی
ایسترسه‌ك ایدرسین ای خوش الحان
کریانلری برنفسده خندان
ایسترسه‌ك ایدرسین ای نوادان
خندانلری بر نفسده کریان
اطراب ایچون ایلسه‌ك ترنم
کللر کبی ایلرم تبسم
کلدکجه فقط مقام شیون
جولر کبی یاش آقار کوزمدن
نیپاره‌ك اولنجه نغمه پیرا
ایلر سنکا قارشی آه دنیا
بردلکه شودمده آهسزدر
یوق شبهه‌که انتباهسزدر
دیرسین بکا جسم شعره جانسین
سن حاکم روح شاعرانسین
سرمایهٔ شوق عمرمزسین
فائق پاشا ! ذوق عمرمزسین

مسعود خراباتی

— ٥ —

(استعانه)

١

یشارکن بر زمانلر بن دخی کند ییمنه‌له
دوشوب قالقار کولوب اوینارکن اخوان و قرینه‌له

بوکون دنیایی طولدرمقدهیم آه وانینله
نه مشکلمش عمی ای مسلمانلر سال پیریده
تسأل اختیار ایتدم باقك شوحال پیریده

٢

قالیرظن ایلیوب انسانده دائم قوت وقدرت
قزاندقجه یدم بن جمع ماله ایتدم غیرت
بوحالمدن آلك ای مسلمانلر باری سز عبرت
نه مشکلمش عمی اخوان دینم سال پیریده
تسأل اختیار ایتدم باقك شو حال پیریده

٣

نیجه انقلاب ایتدی زمان عنفوان حالم
کانیجه پك یمانلاشدی بوعلت ناکهان حالم
علیلم اختیارم حاصلی غایت یمان حالم
نه مشکلمش عمی ای مسلمانلر سال پیریده
تسأل اختیار ایتدم باقك شو حال پیریده

٤

کیدنجه کوزلر الدن بویله محتاج دلیل اولدم
ترحم ایلیك غایت فقیراولدم ذلیل اولدم
مجالم قالمدی کسب ایتمکه زیرا علیل اولدم
نه مشکلمش عمی ای مسلمانلر سال پیریده
تسأل اختیار ایتدم باقك شو حال پیریده

٥

دوشرمیدم بوحاله اولسهدم هم پیرهم اعما
تعاونله تناصر امر ایدر دوشکونلره مولا
خدانك امرینی ای مسلمانلر ایلیك اجرا
نه مشکلمش عمی اخوان دینم سال پیریده
تسأل اختیار ایتدم باقك شوحال پیریده

قاسم پاشالی برکور
دیلنجی

[ترجمان حقیقت]

هر دیلنجی بوقدر فکرهمالك اولسیدی
سـئله دار الخلافه اولسون باش باشه
ویرهرك بر جمعیت کسبیه تشکیلیله کندیلرینی
چکمکده اولدقلری دردمذلتدن قورتارمغه
چالیشیرلر ، موفق ده اولورلردی .

—٥—

« غزل »

براقك اهل ریا ! صورتی معنایه باقك
باقیك سبحهٔ اسمایه مسمایه باقك

اولمیك شادئ دیروز ایله مغرور صاقن
حالی در پیش ایدهرك محنت فردایه باقك

بن فدا ایتمکه آماده ایکن نقد دلی
ایدیور ناز نه ساقئ رعنایه باقك

وارميـدر بونده آنك شعشعـهٔ انوارى
بر باقك سـاغره برده مـه غرايه باقـك

چاليشـير نامنى اعـلايه جهـانده وصنى
اوقلنـدردهكى قدسيت سـودايه باقـك
شيخ وصنى

— ٥ —

« غزل »

خيال زلف ايله سيلاب چشم اشكبار آرتار
قراردقجه بلوط البته آب جو يبار آرتار

سرشكمله اولـور داغ درونم تازه‌دن تازه
سحابك ريزشندن آب وتاب نو بهار آرتار

اولور آقشامه طوغرى اضطرابى صائمك افزون
زمان وصل ياقلاشدقجه رنج انتظار آرتار

حصول آرزو مافوقنه تحريص ايدر شخصى
مصاحب رام اولنجه خواهش بوس وكنار آرتار

كمال عدل نقصان مظالمدن عبـارتدر
قيصالدقجه كيجه البته ساعات نهـار آرتار

الهى بر قلنـدردن ميك كيفيتن صوردم
ديدى ميله غم اكسيلز ولى درد خمار آرتار

عزيزالقـدر قيلمش اختفـامى ليلهٔ قدرى
غناى طبع كوسترد كجه فيضى اعتبـار آرتار
معلم فيضى

—٥—

افندم حضرتلرى
معتبر غزته‌كزه درج اولنمق ايچون بر
غزل كوندر يورم . منـاسب ايسه بر كو-
شه‌يه طبـع ايديكز . والا فاسقطه من النظر
كما اسقطت مرتين .
فاتح طلبه‌سندن شروانى
على نظمى

« غزل »

حسرتزده چونكيم بوز يلور لانهٔ قلبم
ممكنمى كه معمـور اوله ويرانهٔ قـلبم

كوكلده بو آتشكه بنم شعله‌كش اولدى
آخرده حريق اولسه كرك خانهٔ قلبم

بو بيت حزن ايچره‌كه يوق مونس و يارم
هم يارم و هم مونسم افسـانهٔ قـلبم

اول زلف سيهفام نكارى دوشونوب هب
هر مو ينى بيك طرزه چكر شانهٔ قلبم

اول شمعه توجه ايدر البته اولور هپ
شب تا بسحر سوختـه كاشـانهٔ قلبم

مفتون اوله‌لى لعل شكر ريزينه يارك
ديوانه مثـال اولـدى بو فرزانهٔ قلبم

پروانه‌كه وصلتده يانار پك عجب اولمز
نظمى يانيـور هجر ايله پروانهٔ قـلبم
(ترجمان حقيقت)

مدرسه‌دن شـاعر چيقميه‌جغى زعمنده
بولنانلرك ادعالرينى هيچه چيقاره‌جق شى
ساحهٔ بدايعنماى ادبده طلبـهٔ كرامك دخى
اجالهٔ كميت خامه‌يه همت ايتمـلرى اولمسيله

سزك كبی مبشر ترقی سوزلر بولمغه چالیشان
ارباب قابلیتك نشر آثاری هیئتمزك بشقه‌
جه برمدار افتخار یدر .

عبارهٔ عربیه كزده‌كی (مرتین) قیدینه
نظراً بوندن اول كوندردیككز ایكی پارچه
اثركزی نظر اعتباردن اسقاط ایتمش اولمه‌مز
آكلاشیلیور . حال بوكه شمدی‌یه قدر
سزك امضاكزله بر ورقه بیله آلدیغمزی
درخاطر ایده‌میورز . احتمالكه بزه واصل
اولمدن بردست قیمت ناشناس ایله دریده
اولمشدر .

برنجی دفعه اوله‌رق بو اثركز كلدیكی
نظر اعتباردن‌ده دوشمدیكی جهتله عبارهٔ
اسقاطیه كزك حكمی بالطبع ساقط اولور .

—٥—

(واندن)

اكرم بك افندی حضرتلرینك :

– غزل –

نازك چكرمی دل سكا افتاده اولمسه
هر برجفاكی چكمكه آماده اولمسه

زنجیر زلف یاره ایدر میدی التفات
بجله قیوددن كوكل آزاده اولمسه

ایتمزدی غمزه خود بخود آغاز فتنه‌یه
چشمی اكر بوحاله رضاداده اولمسه

اولمزمی سودیكم اوقدر نازه دوشمه‌دك
آنجق معامله‌ك ده ینه ساده اولمسه

(اكرم) هجوم آتش هجران یاردن
حالم تباه اولوردی اكر باده اولمسه

نظیره سی

اولمز سكون پذیر كوكل باده اولمسه
غمدن بری و غصه‌دن آزاده اولمسه

اولمزدی اهل عشقه عطاسی بو مرتبه
اصلنده می اكركه حلالی زاده اولمسه

زاهد مسیره ده بیله قیلمز ریایی ترك
ایتمز قعود ز پرده سجاده اولمسه

آرام ایدرمی هیچ او كیم اهل كیفدر
بزمنده برجوان ومی آماده اولمسه

مطلق رقیبه واردر اوشوخك علاقه‌سی
چكمز كشی بو چله‌یی افتاده اولمسه

كلمز ایدی وجوده شو عمران شو انتظام
« سعی وعمل » دیدكاری دنیاده اولمسه

ایتمز ایدم نظیره‌یه جرأت اكر رشاد
اكرم كرم قیلوب‌ده رضاداده اولمسه

– غزل –

عشقله بی‌قراردر كوكلم
هجر ایله داغداردر كوكلم
حذرایت سودیكم طوقونمقدن
قابل انكساردر كوكلم
مبتلا اولدیغی جهتله سكا
طوغریسی بختیاردر كوكلم
اولور اولمز جوانه میل ایتمز
خوار باقه كباردر كوكلم

ایسته‌مزسك نه‌دن فتاده‌لکم
سکا کو یاکه باردر کوکلم
یکه‌مز حب نوجوانا ندن
بونده بی اختیاردر کوکلم

مدیر معارف وان
رشاد

— ٥ —

لطائف

« محفدر »

خنده‌بخشای بی‌مثال مشهور عبدالرزاق خوش مقال دونکی کون بایراملق البسه‌سی هنوز اوزرنده، عرقچین سفیدی بنه سرنده اولدیغی حالده متبسماً مطبعه‌مزه کلوب هیئت تحریریه‌نك قارشیسنده برآز طوردی. صکره سلام ویردی اوطوردی. قوینندن بر ورقه چیقاردی صوندی. بو ورقه‌ده شو سوزلر اوقوندی:

کولمکدن هیچ چکنمین افندیلر!

رمضان شریفك ابتداسندن انتهاسنه دك ترجمان حقیقتك یکن رمضان هرکسك آغزینه دوشه‌رك بنم قولاغمه قدر واصل اولان تعبیری اوزره (خنده خانه) می تشریف بیوروب قارشیمده بابیله بابیله کولدکجه کوزمی کوکلمی آچان ارباب مذاق افندیلرمك شو لطف مخصوص مضحك نوازانه‌لرندن نه‌درجه‌لرده ممنون اولدیغمی حقیله سویلیه‌مم. سویلسه‌م بیله نه‌دیمك ایستدیکمی کولمکدن کیمسه آکلایه‌مزده بزم عرض ممنونیت مقاله‌سی کورولتی‌یه کیدردیه قورقارم.

افندیلرمك بوعنایت فوق العاده‌لرینه قارشی بکا یاقیشه‌جق بر صورتده ایفای وظیفهٔ شکران ایته‌نك یولنی دوشوندم. بولدم اماایشمه کلیه‌جکنی ده‌درحال آکلادم. بنجه ایفای تشکر عمرم اولدقجه بادهوا افندیلرمی کولدیروب طورمق صورتیله ممکن اوله بیله‌جك! بوکا ایسه عبدالرزاقك حالنی همان کندی قدر بیلمکده اولان افندیلرمك رضا کوسترمیه‌جکاری آشکاردر.

شو حالده بن نه یاپه‌یم؟ بو بارکران احسانك آلتندن نصل قالقه‌یم؟ الدن نه‌کلیر؟ شویله هپسنك قارشیسنه چیقارم. بر «تشکر ایدرم» دیر چکرم والسلام.

ها! آز قالدی اونوده‌جق ایدم. کولدردیکم افندیلرك بکارك عید سعیدلرینی ده تبریك ایلرم.

افندیلرمی ینه کولدره‌جکم. چونکه آرتق بایرام یکیور.

شمدی کاسون قاضی کوینده قوش دیلنده پاپاسك باغنده‌کی تیاترومز! اوراده اویونه دوام ایده‌جکم.

افندیلرم! هله برکره محل مذکوری تشریف بیورك.

اکر سزی رمضانده کندن قات قات زیاده کولدیرمز ایسه م بر پاره کزی آلم .

— بنده کزی پك ده انتظارده براقیك . زیرا قورقارم که اومدیغم قدر توجه کورەمز ایسه م طبیعتمده کی تحفلق زائل اولەرق صوموتغان برشی کسیلیرم . صکره سزی کیم کولدیرر ؟ کلك افندیلرم کلك ! کولك افندیلرم کولك !

عبد الرزاق

—o—

ادرنه مخبرمز شویله یازیور :

ـ ادرنه ده ـ

« شکرجیلرده برمحاوره »

— برادر ! بویله طالغین طالغین نه اوقویورسین ؟

— ترجمان حقیقتده بزم بلبلیان حقنده مؤثر بر نغمه یه تصادف ایتدم ده آنی اوقویورم .

— یالکز بر نغمه یه می ؟ آنك ایچون نه محرق نغمه لر ایشیدیلیور !

— ایشتدیکمز نغمات چوق آ ! اوقودیغ بر !

— نه ایمش باقه لم ؟

— کچنده وقوع بولان حبسخانه حادثه سی اوزرینه حبسخانه مأمورلری تحت توقیفه آلندقلری حالده بزم بالاپرواز بلبلیانك هنوز طوتلمامش اولدیغی یازدیغی ایچون بلبلیان طوتمشده غزته علیهنه اقامهٔ دعوی ایتمش !

— صحیح کیغورق افندی حقنده حالا برشی یاپلدی . عجبا سببی نه اولملی ؟

— سببی کشف اولنه مزسه ده مادام که بلبلیان پنجهٔ شاهین مطبوعاته دوشدی آرتق تحریك جناح ایتسه دخی سرسامانه ایده بیلیر . عاقبت یاپیلیر یاپیلیر قالیر صانیرم .

— حقیقةً شو مطبوعات (بخشی کوریورصورتی اماکه یماندر) سوزینك ماصدقیدر . ایشتدیکمه کوره کیغورق فناحالده قیورانوب یاتیورمش . فقط غزته علیهنه اقامهٔ دعوی نه جسارت !

— بیلزمیسکز ؟ « یاووز خرسز اوصاحبنی طوتار » دیرلر . فقط شمدی یه قدر قزانمش اولدیغی غلبات حقپرستانه یه باقیورمده ترجمان حقیقتی اویله طوتیلور قاپیلیر برشیئه بکزده میورم . کیغورق افندی طوته بیلیرسه عشق اولسون دیرم .

— تحف سو یلیورسکز . شمدی ترجمان حقیقتی طوتمغه چالشمق نه لازم ! اولجه محبوسلری قاچیرمامالی ایدی . بو نه بیچم طوتم !

— تواره باقیلیرسه محبوسخانه نك بوشاله جغندن افندینك اولجه خبری ده وارمش . کیغورقجغمزك حالی یمان اولەجق

كبي كور يتور .
— بر صدمه‌يه اوغرارسه‌ آجيرم حريفه !
— نه‌دن ؟ كنديسنه توديع اولنان مأمورتده آجيورسين‌ده آكا نيچون آجيورسين ؟
— حريف‌ادبادندر به ! آثار بديعه. سندن يالكز « امان سودا بنى‌مزاره دركـ ايتمه » مصراع غريبنه بيله برنظيره سويلين بولنمدى .
— نه سويليورسكز ؟ بيچاره دها « ضارب » ايله « مضروب » بينـنده‌كى فرقى بيله‌بيليور . يكنلرده ضارب يرينه مضروبى حبس ايتديره‌رك بر رذالت اجهلانه كوستر ماشمى ايدى ؟ بونى‌ادرنه غزته‌سى دخى تصديق‌ايتماشمى‌ايدى ؟
— بو بر تجاهل عارفانه اوله‌مزمى ؟
— غالبا سن تجاهل‌ايتمك‌ايستيورسين بوقسه كيغورقك حركتى جهل قانون‌شكننا. نه‌دن بشقه برشيئه حل اولنه‌مز . او يله يالكز كوزلك‌سوسنك ، باستون اهتزازنك اهميتى قالميه‌لى چوق اولدى . شعر نامنه هرزه ايسه هيچ ديكلمز .
— « كيغورق‌آووقاتدر نه ! آچارسه آغزينى غزته‌يه غالب كاـير » دينلرده بولنيور . هم كيغورقك شوراده بوراده بر چوق معينلرى‌ده وارمش . كيغورقلر چوغاله‌جق اولورسه غزته نه ايله مقابله ايدر ؟
— هپسنه بردن برستون‌ايله ! . . . .

—٥—

لوقانطه ده :
مشترى — غارسون !
غارسون — افندم !
م — بو بالق قوقشه بكز بيور . كتيرركن هيچ قوقلامدكمى ؟
غ — قوقلادم افندم بر شى يوق ايدى .
م — به حيوان ! تعفندن بورنمك ديره‌كى قيرلديده منديلى طيقامغه مجبور اولدم .
غ — او يله ايسه افندم قباحت بالقده دكل سزك مردار منديلده‌اولملى !

—٥—

عمومى بر بالووده دانس ايدلمكده ايكن حاضر جواب برذات صبرسزلق ايدرك قولتوغنده‌كى‌مادامى كردندن او پمك‌اوزره دوداغنى اوزاتور ايكن‌ مادامك حدتلنوب كنديسنه‌ارائه‌ چين‌جبين ايتمكده‌اولديغنى كورور كورمز شو جوابى ويرمش .
— عفو ايدرسكز مادام ! كردنكزه بر بوجك قونمش ايديده . . . انى اوفلمك اوزره دوداغمى اوزاتمش ايدم .

—٥—

منتوعه

« قرنجه‌لرده افکار جمعیت »

ـ واصول معیشت ـ

ادیب معالیفکرت استاد اکرم سعادتلو احمد مدحت افندی حضرتلرینك بوندن اون ایکی سنه مقدم انظار استفاده‌یه وضع بیورمش اولدقلری « طغارجق » ده جسماً پك کوچك و فقط قدرت مساعیسی نزد اولی النهاده پك بیوك اولان بو مینی حیوانك نصل بر قانون منتظم معیشته تبعیتله اداره‌ٔ جمعیت ایلمکده اولدیغنه دائر مدققین حکمای طبیعیه‌دن بعضیلرینك وقوعبولان تدقیقات و تتبعات جدیده‌لری نتیجه‌سی بر تفصیل کوسترلمش ایدی .

مقاله‌مزك سرلوحه‌سنی کوروبده طغارجقده‌کی بندك محتویاتنی درخاطر بیوران قارئین کرام حضراتی ـ معلومی اعلام قبیلندن ظنیله ـ احتمالکه قرنجه‌لر اوزرینه یکیدن بوراده بر بحث آچقلغمزی استکثار بیوررلر .

حالبوکه بو استکثاره محل یوقدر ظن ایدرز . نصل محل اوله بیلورکه تخمیناً درت آی مقدم واصل نظرکاه مطالعه‌مز اولان پارسك برفنی رساله‌سی بو حیوانجقلره دائر یازدیغی مقاله‌یی بوکره بشقه بر یولده تکرار ایدرك بحثی تازه‌دن تازه‌یه یوروتمکده بر بأس کوره ماسی و حالاده او بحثك خارجنه چیقه‌ماسی وسیلهٔ استکثار اولمق شویله طورسون بالاخره یوزده همان اللیسی منفی عد اولنمق لازمکلان قارئلری نظرنده فوق العاده اهمیت کسب ایدرك مظهر تقدیر اولیور .

بزم بوراده بند مذکوره ذیل اوله‌رق عرض ایده‌جکمز خصوصات ایسه دست معنویٔ الوهیتك قدرت صانعه سیله وجودپذیر اولان بونجه مکونات ایچنده الك ضعیف الك حقیر ظن ایتدیکمز قرنجه‌لرك اصول معیشت وجمعیتلری اوزرینه تاریخ طبیعی حکماسنك یکیدن یکی‌یه کشف ایتمش اولدقلری احوال غریبه وعجیبه‌نك نتیجهٔ حیرتبخشاسی اولمغله بو تدقیقات اغورنده افنای وجود ایدن مدققینك بر مینی مینی حیوانجق اوزرنده جلوه‌کر اولان خفایای خلقتی تبجیل وتوقیره واسطه عد ایلدیکمز تدقیقات مهمه‌لرینی مطالعه ایچون قارئلریمزك دوکه‌جکلری کوز نورینی چوق کورمیه‌جکلرندن امینز .

* * *

شو مقدمه ایله اهمیت ویرمك استدیکمز بحثده قرنجه‌لرك نه کبی احوال غریبه‌لرینی میدانه قویه بیله‌جکمز سؤالنی غالبا قارئین

کرام میاننده بعض عجوللر چوقدن ایراد
ایده‌جکلر اما بز میدان و پرمیوورز او یله
دکلمی ؟

اوت حقلر یده واریا ! « قارنجه‌لر »
دینلدیکی زمان ماهیتلرینی اوزون اوزادی‌یه
تعریفه نه حاجت؟ عالمك بیلدیکی برحیوان!
حتی چوجقلغمزدنبری بیچاره‌لرك نتیجهٔ سعی
وغیرتلری اوله‌رق وجوده کتیردکلری
یوالرینی بلا رحم وشفقت تخریب ایتدیکمز
پك چوق دفعه‌لر وقوعبولمشدر . اوزمان
ماهیتلرینی عین الیقین کوروب اوکرنمد-
کمی یا ؟

حالبوکه ایش او یله دکل . بزم تدقیقات
خصوصیهٔ سطحیه‌مز ایله اوقوم صنعتکارك
تابع اولدقلری قانون مدنیت وطرز معیشته
دائر نیجه سنه‌لر تحریات اجراسیله اشتغال
ایدرك حالاده اکمالنه موفق اوله‌میان ارباب
دقتك تتبعات متوالیهٔ خرده بینانه‌لری بیننده
نه قدر فرق عظیم بولندیغنی بیلمش اولسه‌ق
بو یله برادعایی اورته‌یه آتیویردیکمزدن
طولایی شبهه‌سز محجوب قالور ایدك .

عجبا نظر تدقیقکزی پای تخریبه الوب
ازمکده هیچ بر بأس کوره‌مدیکمز بر قرنجه
یوواسنه عطف ایتدیککز زمان بیقیلان
فضاله طو پراغی خارجه چیقارمق واچد-
یغکز رخنه‌لری تعمیر ایتمك ایچون قرنجه‌لرك
نصل مشکل بر اندازانه بر غیرتله چالشدقلرینه
واو منتظم شهرلرك ایچنده او یدقلری مکمل
اوطه‌لره ، بالهندسه یاپلمش قدر مصنع صفه‌لره ،
ذخیره ایله مملو انبارلره ، هنوز جانلانمش
یاورولرك نه صورتله امزیرلدیکنه دقت
بیوره بیلدیکزمی ؟

دقت بیوریله مدیسه جنسنك غیری
برنوع بوجك سوریلرینی صاغه‌رق یاورو
لرینی بسیله‌یه‌جك قدر جناب حکیم مطلقك
ذکی یراتمش اولدیغی قرنجه‌لرك قیون وکچی
واینك کبی حیوانات سوریلرینی بر ماهر
چوبانك اداره‌سندن دها منتظم ودها عاقلا-
نه برصورتده اداره‌یه مقتدر اولدقلرینی
کشفه بیله مدققین حکمانك موفق اولدقلرینی
خبرویردیکمز زمان کندی تدقیقات سطحیه
مز ایله حکمای مشار الیهمك تدقیقات
عمیقه‌لری بیننده کی فرقی البته تسلیم بیورورسکز .

ایشته کرهٔ ارض اوزرنده انسانلردن
صکره عالم حیواناتك اك ذکی اك مدنی اك
صنعتکار برقومی دیمك اولان بو مخلوق
غریبك کندی یاوریلرینه نافع سودی
حامل حیوانات سوریلرینی نصل بسله-
دکلرینه دائر ایضاحاته کیرشمزدن اول بر
قارنجه یواسنك بولندیغی حالی طغارجغك شو
سطرلریله بر کره دها کوزمزك او کنه کتیره‌لم :

« بونلرك مسکنی اغلبی زیر سطح زمینده اولوب
زیرزمینی قازارق چیقاردقلری طوپراغك لزومی

قدر یله سطح زمینه دخی انشا ایلدکلری تپه جکلردن عبارتدر »

« اولا بو تپه جك او یله بر حجمده یاپلشدرکه صوآقندیلری عقللره حیرت ویره جك مائللر ومیلانلر ایله تعیین قلنمش اولدیغندن و بنا حد ذاتنده محکم انشا قلندیغندن یغمورك مقدماتیله بر کره پکلشدکدن صکره آرتق بردها اوزرنده برطامله صو بولنمیه‌رق محفوظ قالور »

« مسکنلرینك کرك سطح زمینده وکرك تحت الارض بولنان قسمی طبقه طبقه اولوب هر طبقه دخی دائره دائره تقسیم اونمش واراری کزندی یوللری ایله آیرلمشدر »

« اغرب غریب جهتی شوکه بونلر اکز یر زمیندن چیقاردقلری طوپراق مطلوب درجه صلابتلی اولمز ایسه یغمور بریکندیسی اولان صو قوریوبده آلتنده حاصل اولان وحرارت شمسله چاتلایان برنوع کرپجی جمعیتله طاشیه‌رق بونکله مسکنلری ایچنده کورنلرك شاشوب قاله جغی برصنعت ومهارتله کوزل دیوارلر اوزرلر . قبه جکلر وکمرلر یاپارلر و یکدیکری اوزرینه بنا اولنان طبقه‌لرك آلتنه ستونلر وضع ایدرلر »

« مسکنلرك قاچ قپوسی وار ایسه کوندوز اقشامه قدر هر قپوده نوبتجیلر بکلدیوب غروب شمسدن صکره دخی قپولری قپارلر »

« بوهنرلر بوصنعتلر هپ عقیم (۱) صنفنه مخصوص اولوب بونلرك جمعیته دها بیوك بر خدمتلری واردر که جمله‌دن زیاده او خدمت شایان دقتدر . شویله که : »

« دیشی اولان قرنجه‌لر اشاغیده کوستریله جك . صورت عجیبه ایله قزاندقلری یورطه‌لری یورطلادقدن صکره بونلری عقیملره تسلیم ایدرلر . عقیملر آرتق یورطه‌لری کویا کندی یورطه‌لری ایمش کبی محافظه و تربیه‌سنه همت ایدرلر . صباح کونش طلوع ایدوبده اك لطیف شعاعنی اطرافه نشر ایلدیکی زمان عقیملر مسکنلرینك تاك آلت قاتنده بولنان یورطه‌لری آلوب سطح زمینه چیقارلر وشمسك برمنوال محرر مقدمات شعاعنده اولان اك نازك حرارته عرض ایدرلر . »

« یورطه‌لرك نه قدر حرارتده نه قدر مدت طوره جغی آنلرجه معلوم اولوب شاید هواده مطلوبك خلافنه اوله‌رق برحال اولور ایسه یورطه‌لری تکرار یوکلنوب مسکنك برنجی ویا ایکنجی والحاصل درجهٔ حرارتی یورطه‌لرك طبعنه توافق ایده جك اولان قاتنه قدر ایندیرر واوراده حفظ ایدرلر . فقط هرکون لزومی قدر حرارته عرض ایتدکدن صکره بشقه بر یره براقیه‌رق مطلقا ینه مسکنك اك دیبنه قدر ایندیررلر . »

« ایشته یورطه بو صورتله مدت معینه‌سی ظرفنده چاتلاندقدن صکره بعینه برقوشلك یاوریسنی بسله‌مسی قبیلندن اولمق اوزره عقیملر طشره چیقه‌رق ماهیتی نه‌دن عبارت اولدیغی لطفنه نهایت اولمیان جناب حقدن غیری کمسه‌نك بیله میه جکی برنوع مایع ایله معده‌سنی طولدیره‌رق عودت ایدر و یاوریلر بیك ایستدکجه آندن برمقدارینی ویرر . و بو صورتله بیولته بیوتسه بردرجه‌یه ایصال ایتدکدن صکره یورطه ایچنده‌کی زارینی کندی آغزیله ییرتوب قرنجه‌یی میدانه چیقارر »

طغارجغك بوراده تکرارینه مجبور اولدیغمز فقره‌لردن صکره‌کی فقره‌ده ذکر اولنان مادهٔ مایعه‌نك ماهیتی نه اولدیغی

(۱) خاصهٔ رجولیت ونسوانیتی حائز اولمیوب فقط جمعیتده اك زیاده خدمت کورن قارنجه‌لر .

اکلامق ایچون یاوریلری بسیله‌مکه مأمور عقیملرك یوادن چیقوب نره‌یه کیتدکلرینی ونه خدمتده بولندقلرینی تدقیق ایده‌لم .

یوادن چیقان عقیملرك طوغریجه جوارده بولنان اهلی ویبانی اغاجلره طرمانه‌رق بونلرك یاپراقلرینه مستولی اوزون ایاقلی ویشیل رنکلی بیکلرجه بوجکلرك ارالرنده براز مدت طولاشدقدن صکره اغاچدن اینه‌رك یووایه عودت وکونده برقاچ دفعه بو وجهله سیر و حرکت ایتدکلری پك چوق دفعه‌لر کوریله‌بیلور .

مکر کل فدانلرینك هنوز اچلمامش غنچه‌لرینی احاطه ایدرك سیم سیاه قاووران وآغزلرنده‌کی مینی مینی خرطوملرینی دالدیروب کورپه کل واریك یاپراقلرینك اوزینی امان بوجلك کومه‌لری اشته بزم قرنجه‌لرك صاغدقلری سوریلر واویاپراقلرده انلرك مرعالری ایمش .

خرده‌بین ایله بالدفعات اجرا ایلدکلری ترصد وتتبعك نتیجه‌سنده ارباب دقت یقیناً اکلامشلردرکه بریپراغی استیلا ایدن برسوری بوجکك ایچنده عقیملرك برخیلی مدت کزوب یکرمی اوتوز بوجکه باش اوردقدن وایچلرنده الك مناسبنی اله کچیردکدن صکره بوینوزو ایاقلریله یواش یواش اوقشامق صورتیله بروضعیت مخصوصه‌ده کندیلرینه رام ایدر ایتمز بیچاره‌نك بطننی صیقه‌رق زورله چیقاردقلری شفاف برماده‌ٔ مایعه‌یی الوب یوایه دوتلر .

برماده‌ٔ سکریه‌یی حاوی اولان بومایع قرنجه‌لرك قویون واینك مقامنده بسیله‌دکلری بوجك سوریلرینك لبنی دیمك اولوب صاغلمسی دخی منوال مشروح اوزره وقوعه کلیر .

مدقق مشهور « هوبر » قرنجه‌لرك بو یشیل بوجکلری نه صورتله رام ایدرك صاغمقده اولدقلرینه پك چوق دقت ایلدیکی وقرنجه ایاغی قدر اینجه قیللر وغایت نازك آلتلر واسطه‌سیله بو بوجکلری تضییق ایتدیکی حالده بوجکی اولدیرمکسزین ذکر اولنان مایع شفافی استحصاله موفق اوله‌مامش وکندیسی قدر برحیوانی صاغوب سودینی المق یولنی قرنجه‌لره الهام بیوران صانع حقیقینك جلوهٔ خلقتنه واله وحیران قالمشدر .

قرنجه‌لر کمال اعتنا ایله بسله‌مکده اولدقلری سوریلری ضیاعدن وقایه ایچون بعض تدابیر احتیاطیه‌یه لزوم کورورلر . ازجمله روزکار و بارانك تأثیریله یره دوشمش واوزرنده یوزلرجه یشیل بوجکی حاوی بولنمش اولان بپراقلری قوری سمروی پیراغیله مخلوط طوپراقدن اعمال ایتدکلری چادر شکلنده واولدقجه منتظم اخورلر درونته الدقلری وبونك برجهتنه آچیلان

قبودن عقیملرك کیروب چیقدقلری دفعات ایله مشاهده اولنمشدر .

بو یشیل حیوانلر باغلره عارض اولان فلوقسرا نوعندن اولوب اوزرندن قیش کچن بریورطه‌نك موسم بهارده تأثیر حرارتله یارلمسی عقیبنده وجود پذیر اولور .

بدایت بهارده یورطه دن چیقانلرك همان اکثریسی دیشی اولمغله از زمان ایچنده فیض بوله‌رق ارککلریله اجتماعلرندن حد وحسابه صیغمیه‌جق قدر کثیر یاورولر حاصل اولور . بغجه‌لر یمزك لطیف کل فدانلری اوزرنده صف صف دیزیلوب طراوت ولطافتلرینه خلل ویرن بو مضر حیوانك فصل ربیع نهایتنه قدر معاملهٔ تناسلیه‌لری دوام ایدرك صوك بهارده وقوع بولان صوك مجامعه‌لری دخی قیش یورطه‌سنی حصوله کتیرر .

موسم شتانك شدتندن متأثر اولمیه‌جق قدر صاغلامجه بر قابوق ایله مستور اولان بو قیش یورطه‌لری ایلك بهارك حرارتیله جانلاندیغی کبی معاملهٔ تناسلیه تکرار اجرا اولنمغه باشلار .

الك زیاده دقت واعتنایه شایان جهت شورا سیدرکه درجهٔ شدتی یورطه‌لری چوروته‌بیله‌جك بر قیشه تصادف ایدیلور خوفیله قرنجه‌لر هر سنه‌نك صوك بهارنده سوریلرك بولندقلری مرعاره کیدرك یورطه دوشیره‌جکی و بونلری کتیروب کندی یوالرینك الك معتنا بر محلنه یرلشدیرمکی اقدم وظائفدن عد ایدرلر

تیشلق ذخیره‌یی جمع ایتمك ایچون کوستردکلری اعتنایی بو یورطه‌لرك جمعی حقنده دها زیاده صرف ایدن عقیملر ایلك بهارده هر ایشدن اول یورطه‌لری مزاجلرینه الو بریشلی مواد سکریه‌یی حاوی یاپراقلرك مناسب محلنه یرلشدیروب اورالردنی یکیدن یتیشه‌جك اولان سوریلرینه یایلاق اتخاذ ایدرلر .

*
* *

انسانلرك جمعیت بشریه‌یه خادم اوله‌بیله‌جك حیواناتی تحت انقیاده المق ایچون مراجعت ایتدکلری تجارب ووسائط محدود اولمدیغی کبی قرنجه‌لرك ده کندی جمعیتلرینه نافع وخادم اوله‌بیله‌جك حیواناتی اراشدیروب بولمق خصوصنده مراجعت ایتدکلری تجربه‌لر معدود ومحدود دکلدر

ازجمله تاریخ طبیعی حکماسنك «قلاو یژه‌ر» نامنی ویرمکده اولدقلری درت قنادلی بر نوع بوجکك الت قنادلری مفصلنده حاصل اولان ایکی شفاف قطره‌یی یلامقده پك بیوك بر لذت حس ایدن قرنجه‌لر بو حیوانجقلری دخی طوپلایوب انجتمکسزین شهرلری درونه ادخال ایدرلر

ظلمت دائمه ایچنده بولنان قرنجه یووا .

لرنده یشامق اوزره یارادلمدیغی درکار اولان بو حیوان قرنجه‌لر طرفندن طوتیلوب یووایه ایندیرلدکدن بر قاچ وقت صکره نعمت بصردن محروم قالدیغی جهتله عقیملرك خارجده طوپلادقلری ذرات عسلی بونلرك اغزلرینه اصاغه ایدرك بسیله‌دکارینی «هو بر» ادعا وبهمه حال بونلرك قنادلری مفاصلنده حاصل اولان مادهٔ مایعه‌نك قرنجه‌لر نزدنده بالدن دها طاتلی اولدیغی حکمنی اعطا ایدییور .

قرنجه یوالرنده تسبیح بوجکنك كوچكی نوعندن بعض حیواناتك قرنجه‌لرله حسن معاشرتده بولنه‌رق ذخیرهٔ مدخره‌دن کندیلرینه حصه چیقاردقلری و بو کاسه‌لیسان ایچون قرنجه‌لرك هیچ برکونه ضررلری طوقونمدیغی دخی کورلمش ایسه‌ده بونلرك جمعیته برفائده‌سی اولوب اولمدیغی هنوز آکلاشیله‌مامش ومجرد اکانجه نوعندن اوله‌رق انسانلرك بعض حیواناتی بلا لزوم بسیله‌دکاری کبی قرنجه‌لرکده بو طالقاووقلری کندی سفره‌لرنده بولندیرمقده اولدقلرینه ذاهب اولنمشدر .

*
* *

بر قرنجه جمعیتنده انالق وظیفه‌سنی اریلر جمعیتنده اولدیغی کبی یالکز برکشی اجرا ایتمز . لاینقطع یومورطلامق صورتیله جمعیتده بو وظیفه‌یی ایفا ایدن قرنجه‌لر جسماً سائرلرندن بیوك اولمقله برابر غایت تنبل و بطیٔ الحرکه کورینورلر . بونلرك چیقاردقلری یومورطه‌لری عقیملر برر برر دوشیروب یوواده موقع مخصوصنه یرلشدیررلر .

یومورطه مرور زمان ایله ال وایاق وکوز کبی اعضادن محروم بر بیاض قورد شکلنی الدیغی کبی یشیل بوجك سوریلرینی بالاده تعریف اولنان صورتده صاغوب یووایه عودت ایدن عقیملر کتیردکاری سودی بو قورد جغزلرك دائما آچیق بولنان اغزلرینه امزیررلر .

قرنجه یوواسنك تخریبنده تصادف ایدرك عوامك «قرنجه یومورطه‌سی» تسمیه ایتدکاری بیاض شیلر ایسه عینی ایپك بوجکی کبی بو قوردجغزلرك کندی اوزرلرینه صاردقلری غایت رقیق مادهٔ لعابیه‌نك تللرندن متحصل قوزه‌لردر .

بو بیه‌جکلر کندیلرینه احضار ایتدکاری قونداقده بر خیلی مدت او یقویه یاتدقدن صکره میعادی حلولنده مریه‌لر قوزه‌دن عبارت قونداغك ایپلکارینی و نوزادلك قول واياقلرى اوزرنده کی باغلری چوزه‌رك کستانه رنکنده هر برعضوی تام اوله‌رق یتشمش اولان مینی مینی وطنداشی ارتق کندی حالنه ترك ایدرلر .

یاوریلری بو حاله کتیرنجه‌یه قدر مرضعه ومربیه‌لرك چکدکاری مشکلات

ایپك بوجكی بسلمك ایچون چكیلان مشكلاتدن
برقاچ درجه زیاده‌در . بر بورطه‌یی
تأثیر حرارت و برودتدن وآفت سیلابدن
محافظه ایچون یووا داخلنده بر چوق
مواقعه نقل ایتمك و طیشاریده‌كی هوانك
درجه‌سنه كوره بورطه‌یی یووا داخلنده
مزاجنه الویره‌جك اعتدالی حاوی طبقاته
ایندیروب چیقارمق خصوصنده زواللی
عقیملر او یقولرینی ترك ایدرلر .

بو وجهله پرورشیاب اولان بیكار یواش
یواش مشی و حركته باشلایوب مربیه‌لرینك
دلالتیله ساكن اولدقلری شهرك سوقاقلریله
خارجه چیقان عمومی جاده‌لرینی و كبیر
قپولری ودها صكره یكی برجمعیت تأسیس
ایتمك ایچون لازمكلان وظائفی اوكرنه‌رك
جمعیتك الٔمقدم خادمی صره‌سنه كچرلر .

قوزه‌لردن چیقان یاورولرك قسم اعظمی
قنادسز عقیملردن عبارت اولوب بونلرده
درجهٔ استعدادلرینه كوره یاعمله و یاخود
مربیه ومرضعه وظیفه‌لرندن برینی درعهده
ایدرلر . سنه‌نك برموسم مخصوصنده قوزه-
لردن چیقدیغی كوریلان قنادلی یاورولر
میاننده رنكلری سیاهه مائل پارلاقجه وسریع
الحركه اولانلری مذكر ورنكلری طوناق
وسیر وحركتلری آغرجه اولانلری مؤنث
جنسندندرلر .

قرنجه‌لرك بوقنادلی صنفی سنه‌نك یالكز
بركوننده واكثریا موسم ربیعده ازدواج
ایچون یووادن چیقوب طیران ایدرلر .
بتون جمعیت افرادینك حضورنده و برهرج
ومرج عمومی اثناسنده وقوعه كلان بو
حالك مدقق « هو بر » برسور ملی اولدیغنه
قائل وتاریخ طبیعی مدققلرندن سائر بعض
ذوات دخی بونجه محن ومشاق ایله تربیه
ایدوب میدانه چیقاردقلری اك كزیده اك
دنج افرادك حق تربیه‌یی اونوده‌رق فرار
ایتملری عقیملری پك زیاده متأثر ایتدیكندن
بو یوم افتراقك برسور ملی دكل عقیملر ایچون
برماتم عمومی شكلنی الدیغنه ذاهبدر .

نشوهٔ امید و وصال ایله سرمست اولان
بوكنج یوجیلر عقیملرك كوستردكاری تأثره
اصلا اهمیت و برمیه‌رك ومع مافیه نتیجه‌سی
داعیٔ محجوبیت اولان برحركتی یارواغیار
دن كتمه چالیشیورمش كبی علی الاكثر
غروب شمسدن صكره چفت چفت یووادن
چیقه‌رق فرار وجوارده‌كی نباتات اوزرنده
براز مدت قرار ایدرلر .

عقیملر اوزمانه‌قدر بونوهوس چلغینلرك
پیشلرینی صالیویرمیوب صوك دفعه اولمق
اوزره كندیلرینك قارنلرینی طویورمغه
واوصره‌ده وداعلاشمغه شتاب ایدرلر .

بواثناده نائل وصال جانان اولمق
ایچون سائرلرندن زیاده تهالك كوسترن
برایكی اركككك تحریك جنداح ایتمسی

دوکونجیلرك کافه‌سنی هوسلندرمکله آن واحد ده جمله‌سی بردن هوایه صعود وزوج وزوجه معاملهٔ معلومه‌ایله نفسلرینی خشنود ایتدکدنصکره ایچلرنده طالعی یاور اولان دیشیلر داخلنده یوده‌کاری شهرك جوارینه و برطاقلری‌ده اوزاق محلاره کیدر. یلرینی صالو یروب ایتزلر .

بوسیاحتدن عودت ایدن ارککلرك وجودی جمعیت ایچون عادتا مضرعد اولنه - رق یووایه قبول ایدلمه‌کارندن ضرورت و مسکنت ایچنده بیچاره‌لر محو اولوب کیدرلر.

فقط جمعیتك بقای نسلنی ملاحظه ایدن عقیملر اوته‌ده بروده راست کتیر - دکلری بیتاب کاین خانملری طوپلایوب قنادلرینی قوپاردقدن و بوزغونلقلرینی ازاله ایده‌جك صورتده براز مدت تداوی ایلدکدنصکره بونلری « اناج » نصب ایدرلر .

انار بووادِه کندیلرینه مخصوص موقعه قپانوب عمر طبیعیلری اولان درت و یا بش سنه مدت علی الدوام یمورطلار. بووادن اوزاق دوشن دیشیلر ایسه کندیلرینی قناد - دن تجرید ایله طوپراغك بر مناسب محلنی یووا اتخاذ ایلیه‌رك اورایه برقاج یمورطه دفن ایدرلر. بونلرك تفصیلات مشروحه موجبنجه حیاتپذیر اولملری یکی بر قرنجه جمعیتنك تأسس و تشکلنه مبدأ اصلیدر .

بنی بشرك بونجه عصرلرندنبری ملیونلرجه وسائطه مراجعت ایدرك برچوق تعلیم وتعلمدنصکره تأسیس ایتدیکی اصول معیشت و مدنیتك لانهٔ مور حقیرده الهام الٰهی و سوق طبیعی ایله نه‌قدر معجزکارانه برصورت کسب ایتمش اولدیغی نظر اعتبار و مقایسه‌یه الیرایسه‌ك خفایای خلقت و تکوینك اشرف مخلوقات اولان انسان ایله اضعف مخلوقات اولان اك کوچك بر حیوان اوزرنده سیانا جلوه‌کر اولدیغنی تصدیقده اصلا تردد ایتمز . نوری

—٥—

(قوهٔ حافظه)

اقوام وحشیه‌دن (مغل) و (تتر) قبیله‌لرینك مالك اولدقلری قوهٔ حافظه اوروپا و امریقا و امثالی قطعه‌لرده متمکن اولان اقوام متمدنه‌نك قوهٔ حافظه‌لرندن پك چوق قوتلیدر .

طبایع و مشارب انسانیه‌نك استکناهیله مشغول اولان مدققین علما بلاد حاره و بارده - ده‌کی انسانلرك قوهٔ حافظه‌لری بیننده فرق و تفاوت بولمشلردر .

بونلرك قولنجه اقطار حاره‌ده ساکن اولانلرك قوهٔ حافظه‌لری اقالیم بارده ده ساکن اولانلرك قوهٔ حافظه‌لرندن زیاده‌در .

حتی بلاد بارده ده ساکن و متوطن اولانلرك موسم حرارتده قوهٔ حافظه‌لری تدریجا تزاید و تکثر ایدوب ایام بارده نك

خلولنده بوقوتلرینه بالنسبه ضعف وانحطاط طاری اولور .

نوع بشرك اعاظم مزیات و خصائصندن اولان بو قوت حقنده براز دها تدقیقات وتعمیقاته کیریشیر ایسه‌ك ادوار قدیم انسانلریله ازمنهٔ جدیده انسانلرینك مالك اولدقلری قوای حافظه بیننده تفاوت کلیه کورورز .

بوتفاوتی ایسه اسکی انسانلرك یکی انسانلردن دها زیاده قوهٔ حافظه‌یه مالك اولدقلری خصوصنده مشاهده ایدرز .

ادوار قدیمه‌ده نوع بشر قرائت وکتابتدن محروم اولدقلری و بادیه بیدای وحشت بولندقلری حالده قوهٔ حافظه‌لری عقللره وله و حیرت و یره‌جك درجه‌لرده ایدی .

بو وحشیلر قبیله‌لرینك تاریخلرینی و بطنلرینك سلسله‌لرینی و کندیلرینك زماندن اول قبیله‌لرینك قبائل سائرهٔ مجاوره ایله کذران ایدن شئونات حربیه‌سنی حاوی شعرای وحشیه طرفندن یاپیلان اشعار وقصائد مفصله‌یی تماماً ازبر ایدرك و بو اشعار وقصائدی اولاد و احفادلرینه نسلاً بعد نسل کذلك ازبردن اوله‌رق تعلیم وتلقین ایدرلر ایدی .

حتی طائفهٔ یهود بیله اخبار توراتی اوغللرینه ازبردن اوکرتدیررلر ایدی .

مدنیتك دغدغه‌سیله ذهنلری پریشان اولان ازمنهٔ جدیده انسانلرنده ایسه بوقدر قوهٔ حافظه موجود اوله‌میوب مع مافیه بو یکی انسانلردن ظهور ایدن بعض دهاتك قوهٔ حافظه‌لری افکار و اذهانه حیرت رسان اوله‌جق درجه‌ده ایدی .

بو یولده مثال اوله‌رق بك چوق دهاتی ارائه ایده‌بیلیرز .

ازجمله مؤلف قاموس فروز آبادی هر کیجه‌ده ایکیوز سطر ازبرله‌مینجه اویومز ایدی .

بعض مدققین قوهٔ حافظه‌نك سن وسال ایله اولان مناسبت طبیعه‌سنی دخی اورته‌یه قویمشلردر .

ارکك اولسون قادین اولسون علی الاطلاق حدیث السن اولانلر ایله قادینلرك قوهٔ حافظه‌لری حال شیخوختده بولنان ارککلرك قوهٔ حافظه‌لرندن دهاقوتلیدر .

حتی فرانسز قادینلری السنهٔ اجنبیه‌یی ارککلرندن دها تیز برصورتده تعلم ایده‌بیلیرلر . سن بلوغه تقرب ایتمامش اولانلرك قوهٔ حافظه‌لری سن بلوغه تقرب ایتمش بولنانلرك قوهٔ حافظه‌لرندن دهامتیندر .

حدیث السن اولانلر اون بش اون درت یاشلری راده‌سنده اوله‌رق سن بلوغه واصل اولنجه قوهٔ حافظه‌لری درجهٔ کماله رسیده اولور .

و بوندن صکره درجهٔ وسعت معیشتی وغائله‌سی وایچنده یاشامقده بولندیغی اقلیم وهوانك تأثیری نسبتنده بوقوتلری بالتدریج ضعف وتناقصه مائل بولنور ٠

اغرب غرائبدندرکه برآدمك عقلی نه قدر تزاید ایدرایسه قوهٔ حافظه‌سی او نسبتده تناقص ایدر ٠

بوجهتله برآدمده موجود اولان کثرت قوهٔ حافظه عقلنده کی کماله دکل بالعکس ضعف عقلنه دلالت ایدر ٠

یالکز فیروزآبادی بوقاعده‌دن مستثنادر ٠

ادوار قدیمه انسانلریله ازمنهٔ جدیده انسانلری نه قارشی برنظر دقت وامعانله باقش اولسه‌ق اسکی انسانلرك قوهٔ حافظه‌ده حائز مرتبهٔ کمال اولدقلری حالده حدت عقل وذکاجه پك دون برمرتبه‌ده اولدقلرینی و بناءً علیه یکی انسانلرك بونلره نسبت وقیاس قبول ایتمیه‌جك بر درجه‌ده عقللی بولندقلرینی اکلارز ٠

اسکی انسانلرك احوال وکیفیاتیله یکی انسانلرك عقللره طورغنلق ویره‌جك مرتبه‌لرده ایجاد واختراعه موفق اولدقلری بونجه بدایع هوش فرسا بزه بر یولك موازنهٔ صحیحه بخش ایده بیلیر ٠ طبعی ضعیف مزاجی لمفاوی اولانلرك قوهٔ حافظه‌لری قوی البنیه ومزاجی دموی وعصبی اولانلرك قوهٔ حافظه‌لرندن دها زیاده‌در ٠

درسلرینی کوزلجه از بر ایتمکده اولان چوجقلرك ضعیف البنیه ولمفاوی المزاج اولدقلرینی کوریورز ٠

پارس شهرنده بولنان طلبهٔ علومك قوهٔ حافظه‌لری قصبه‌لرك قریه‌لرك طلبهٔ علومنك قوهٔ حافظه‌لرندن دها ضعیفدرکه بو ضعف حافظه مدنیتك دغدغه وآلایش افکار فریبانه سندن تحصل ایتمکده‌در ٠

مکتب چوجقلری ایچنده قوهٔ حافظه‌جه بر موقع تمیز قزانمش اولانلرك تحصیل وادراکجه دیکر شاکردلرك مادوننده اولدقلرینی دخی کورلکده‌درکه بوحال یوقاریده بیان ایتدیکمز وجهله عقل ایله قوهٔ حافظه بینننده‌کی نسبته برموازنه دها اوله بیلیر ٠

قوهٔ حافظه بدنك راحتجه وغائله سزجه یاشاتدیرلمسی حالنده بردرجه‌یه قدر انحطاطه اوغرامقدن وقایه ایدیله بیلیر ٠

فقط بووقایه‌یی التزام ایده‌جك انسانلر کثرت اکل ونومی وفرط ریاضت بدنیه‌یی ترك ایتملیدرلر ٠

وهندسه وفنون سائرهٔ ریاضیه ایله غوامض مسائلی قفالری یورمقده اولان علوم فلسفیه ایله اشتغال ایتمامیدرلر ٠

حمید وهبی

—٥—

فنیه

ـ خواص اعداد ـ

بكچنلرده خواص اعداده دائر غزته‌كزده بعض امثلهٔ مفیده ذكر و بسط اولنمش ایدی . بونلری مطالعه ایتدیكم وقت طوغریسی یا پك محظوظ اولمش و برازده ریاضیاته مراقم اولدیغی ایچون عجبا بنده شو یله عددلرك خواص مخصوصه‌لرینی تدقیق‌ایدرك برقاچ مسئله میدانه كتیره‌بیلیرمیم دیه خیلی دوشونمش ایدم . فرانسزجه بر ضرب مثلده « آرایكز بولورسكز » دینلدیكی اوزره بنده‌كزده آرادم بولدم . هم آرادقجه بولدم . بولدقجه آرادم . اپی تحف تحف مثاللر وجوده كلدی . بروجه آتی عرض ایدیورم . مقبوله كچرسه غزته‌كزك بر كوشه‌سنه صیقشدیر یویریكز . بلكه دها بنم كبی مراقلیلر چیقارده شو خواص اعدادی لایق اولدیغی قدر بسط وایضاح ایدرلر اولبابده

محمدنادر

(٩) رقمنه مخصوص بعض حواص ایله دعاوئ نظریه

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٩ عددی ٩، ١٨، ٢٧، ٣٦، ٨١ عددلر یله یعنی ٩ وطقوزك مضروبات متوالیه‌سیله ضرب ایدلسه حاصل ضربلرده بر غرابت كور یلیور :

١١١ ١١١ ١١١ = ١٢٣٤٥٦٧٩ × ٩

٢٢٢ ٢٢٢ ٢٢٢ = ١٢٣٤٥٦٧٩ × ١٨

٣٣٣ ٣٣٣ ٣٣٣ = ١٢٣٤٥٦٧٩ × ٢٧

. . . .

. . . .

٩٩٩ ٩٩٩ ٩٩٩ = ١٢٣٤٥٦٧٩ × ٨١

بو نیچون بویله اولیور ؟

زیرا

(١٠-١)١٢٣٤٥٦٧٩ = ١٣٣٤٥٦٧٩ × ٩

= ١٢٣٤٥٦٧٩٠ - ١٢٣٤٥٦٧٩ =

١١١ ١١١ ١١١ اولوب حالبوكه ١٨، ٢٧، ٣٦ ... ٨١ عددلری : ٢×٩، ٣×٩، ٤×٩ ... ٩×٩ افاده‌لرینه مساوی اولدقلرندن بناءً علیه ١٢٣٤٥٦٧٩ عددینك ٩ ایله حاصل ضربی اولان ١١١ ١١١ ١١١ عددینی متعاقباً ٢، ٣، ٤، ... ٩ عددلریله ضرب ایتدیكمز كبی ١٨، ٢٨، ٣٦ ... ٨١ عددلرینك ١٢٣٤٥٦٧٩ عددی ایله حاصل ضربلرینی بولمش اولورز .

ایكی رقمدن عبارت اولان هر عدد عكس ایدیله‌رك اصغری اعظمندن طرح ایدلسه تفاضل ٩ عددینك مضروبندن عبارت اولور . مثلا ٣٧ عددی ایله انك عكسی اولان ٧٣ عددینك تفاضلی :

٧٣ ٣٨ = ٣٦ اولوركه : بوده ٩

عددینك مضرو بندن عبارتدر .

دعوانك اثباتی :

زیرا

٣٧ = ٩ × م + ١ (*) } اولور
٧٣ = ٩ × مَ + ١

مساوی شیلر مساوی شیلردن طرح اولنسه حاصل طرحلرده یکدیکرینه مساوی اوله‌جغندن اشبو ایکی مساوات بربرندن طرح ایدلدکده :

٧٣ = ٩ × مَ + ١
-٣٧ = ٩ × م + ١

٣٦ = ٩ × مَ − ٩ × م اولوب

مساواتك صول طرفنده (٩) لر مشترك اولدیغندن (٩) معترضه‌سنه آلنسه :

٣٦ = ٩ (مَ − م) اولور .

حالبوکه (مَ − م) افاده‌سی بر عدد صحیحه مساوی اولدیغندن (ن) ایله ارائه اولنسه : ٣٦ = ٩ × ن اولورکه : بوندن شو استنتاج ایدیلیر :

٣٦ عددی (ن) طاقوزه مساو یدر .

بناءً علیه ٣٦ ، ٩ عددینك مضرو باتندن حصوله کلیر . یعنی ٣٦ عددی ٩ ایله تماماً

(*) مساوات مزبوره‌ده (م) حرفی بر عدد مقامنده قائمدرکه عدد مذکور ٩ ایله ضرب اولنوب حاصل ضربه واحد ضم اولنسه ٣٧ عددی حصوله کلیر . بوراده (م) ، ٤ عددینه مساو یدر .

قابل تقسیمدر .

بوراده برشیئه دها دقت ایتمك فائده‌دن خالی دکلدر . اوده ٣٧ عددینك رقملری بینده‌کی تفاضل یعنی : ٧ − ٣ = ٤ عددی (٩) ایله ضرب ایدلسه ٣٧ ایله انك عکسی اولان ٧٣ عددلری بینده‌کی تفاضله مساوی اولور . بو قاعده عمومیدر . بو قاعده ایسه شو کبی بر مسئله‌نك حلنه واسطهٔ محضه‌در

مسئله ۰— ایکی رقمدن عبارت اولمق اوزره بر عدد مطلو بدرکه : مذکور عددك رقملری مجموعی ١٤ و عدد مذکور ایله عکسی بینده‌کی تفاضل ١٨ اولسون .

مسئله‌نك حلی ایچون اول امرده عدد مطلوبی تشکیل ایده‌جك رقملر بینده‌کی تفاضلی بولمق ایجاب ایدرکه : مزبور رقملرك مجموعی ذاتاً مسئله‌ده معلوم اولدیغندن ایکی عددك مجموعی ایله تفاضلی معلوم اولسه عددین مزبورین دخی معلوم اولور

عدد مطلوبك رقملری بینده‌کی تفاضل ایسه بوقاروده تعریف اولندیغی اوزره سهولتله بولنه بیلور . تفاضل مذکور مجهول اولدیغندن (س) حرفیله ارائه اولنه‌رق :

٩س = ١٨ اولورکه س کمیتنی امثالدن قورتارمق ایچون طرفین مساواتی بر ٩ ایله بالتقسیم :

س = ١٨/٩ = ٢ اولور . ایشته عدد

مطلوب بلری رقملری بیننده‌کی تفاضـل (٢) ایمش .

مجموعی ایله تفاضلی معلوم ایکی عددی استخراج ایتمك ایچون

(مجموع+تفاضل)/٢ = عدد اعظم و
(مجموع+تفاضل)/٢ = عدد اصغر اولدیغندن } (ط)

(١٤+٢)/٢ = ٨ و (١٤−٢)/٢ = ٦ اولـورکه

عدد مطلوبی تشکیل ایدن رقملرك هر ایکیسی ده معلـوم اولمش اولور . ایشـته عدد مطلوب ٨٦ ایمش . اشبو عددی مسئله‌یه تطبیق ایده‌لم :

٨٦ عددینك رقملری مجموعی: ٦+٨=١٤

(ط)

اشبو دعوانك اثباتی شو وجهله‌در :

ب = عدد اعظم
ق = عدد اصغر
م = عددین مزبورین مجموعی
د = عددین مزبورین تفاضلی } فرض اولنسه

بر موجب فرضیات :

ب + ق = م
ب − ق = د } اولمق لازم کلیر .

اشبو ایکی مساوات یکدیکر یله بر دفعه جمع و بر دفعه‌ده بر برندن طرح ایدلسه :

٢ ب = م + د و ٢ ق = م − د

اولوب طرفین ٢ عددی اوزرینه بالتقسیم :

ب = (م+د)/٢ و ق = (م−د)/٢ اولـوب مطلوب ثابت اولور .

و ٨٦ ایله عکسی اولان ٦٨ عددلری بیننـده‌کی تفاضل ده : ٨٦−٦٨=١٨ اولوب مطلوب ثابت اولور .

*
* *

٩ عددینـك بر طاقم خـواصی دها واردرکه : اول امرده ٩ ایله تماماً قابل تقسیم اولان بر عددك نه‌کبی خواصه مالك اولمه‌سی لازم کله‌جکنی بیان و اثبات ایده‌لم. ده، مؤخراً (٩) لك خواص مختلفه‌سنی ده بیان ایدرز .

دعوای نظری ١

بر عددك ٩ ویا ٣ ایله تماماً قابل تقسیم اولمه‌سی ایچـون ، عـدد مزبورك قیمت مطلقه‌سی ٩ ویا ٣ ایله تماماً تقسیم ایدیله بیلملیدر . بر عددك ، قیمت مطلقه‌سی ، عدد مزبوری تشکیل و ترکیب ایدن رقملرینـك – مرتبه‌لرندن صرف نظر – مجموعنـه اطلاق اولنور . مثلا ٢٧٨١ عددینك قیمت مطلقه‌سی : ١+٨+٧+٢=١٨ در ایشـته ٢٧٨١ عددینك قیمت مطلقه‌سی اولان ١٨ عددی ، ٩ ایله تماماً تقسـیم اولندیغندن بناءً علیـه ٢٨٧١ عددی‌ده ٩ ایله قابل تقسیمدر .

بو دعوایی اثباتدن اول بعض معلومات مجمله‌یی بیلمه‌مز ایجاب ایده جکنـدن اول امرده انلری بیان ایده‌لم :

١٠ ایله ١٠ عددینك قوتلری ، مطلقا

۹ عددینك مضروبنه واحد ضمنندن عبارتدر . یعنی

$$\left.\begin{aligned} ۱۰ &= ۹\times م + ۱ \\ ۱۰۰ &= ۹\times مَ + ۱ \\ ۱۰۰۰ &= ۹\times مً + ۱ \\ ۱۰۰۰۰ &= ۹\times مٌ + ۱ \\ &\cdots\cdots \\ &\cdots\cdots \end{aligned}\right\}$$ اولور . (ع)

دعوای نظری ۲

اوکنده یالکز صفرلر بولنان هرعدد مشعر، ۹ عددینك مضروبیله عدد مشعر من بور، حاصل مجموعندن عبارتدر . (عدد مشعر بردن طقوزه قدر اولان اعداده تسمیه اولنور .)

مثلا :

$$\left.\begin{aligned} ۸۰۰ &= ۹\times م + ۸ \\ ۲۰ &= ۹\times م + ۲ \\ &\cdots\cdots \\ &\cdots\cdots \end{aligned}\right\}$$ اولور .

بودعوانك اثباتی پك قولایدر .

(ع) ایله کوستریلن مساواتك باشدن ایکنجیسنك هر برحدی (۸) ایله ضرب ایدلسه، مساواته خلل کلمیه جکندن : $۸۰۰ = ۹\times ڢ + ۸$ اولوب برنجیسنك طرفینی ده بر ایکی ایله ضرب ایدلسه : $۲۰ = ۹\times ق + ۲$ اولورکه : دعواده ثبوت بولور .

شمدی شومعلومات ایله برنجی دعوای نظریمز پك قولای اثبات ایدیلیر . ۲۷۸۱ عددینك شو :

$۲۰۰۰+۷۰۰+۸۰+۱$ طرزنده ده کوستریله میه جکنده کیمسه نك شبهه سی یوقدر . حالبوکه، ایکنجی دعوای نظری موجبنجه :

$$\begin{aligned} ۲۰۰۰ &= ۹\times م + ۲ \\ ۷۰۰ &= ۹\times مَ + ۷ \\ ۸۰ &= ۹\times مً + ۸ \\ ۱ &= ۱ \end{aligned}$$

اوله جغندن اشبو مساواتك طرفینی نظیر نظیره جمع ایدلسه :

$۲۷۸۱ = ۹\times م + ۱ + ۹\times مَ + ۷ + ۹\times مً + ۸ + ۱$ اولور .

مساواتك صول طرفنده (۹) عددینك مشترك بولندیغی حدلری ۹ معترضه سنه آلسه‌ق :

$$۲۷۸۱ = ۹(م+مَ+مً) + (۲+۷+۸+۱)$$

اولوب، حالبوکه $(م+مَ+مً)$ برعدد صحیح اولدیغندن لاجل الاختصار (ط) فرض اولنسه :

$۲۷۸۱ = ۹\times ط + (۲+۷+۸+۱)$ اولور .

بوندن آکلاشیلیرکه : هرعددطقوزك مضروبیله کندی قیمت مطلقه‌سی مجموعندن عبارت ایمش . بوتقدیرجه، اکر برعددك قیمت مطلقه‌سی طقوزه تماماً تقسیم اولنورسه، « ایکی عددی آیری آیری تماماً تقسیم ایدن دیکر برعدد، من بور عددلرك مجمو .

عنی‌ده تماماً تقسیم ایلر » دعوای نظریه‌سی
موجبنجه عدد مزبور دخی طقوزه تماماً
تقسیم اولنوب مطلوب ثابت اولور .

شمدی « ایکی عدد دن هر برینی تماماً
تقسیم ایدن برعدد آنلرك مجموعنی‌ده تقسیم
ایدر » دعواسنی‌ده اثبات ایده‌لم :

مثلا، ۸٤ , ۲٤ عددلرندن هر برینی ٤
عددی تماماً تقسیم ایتدیکندن عددین
مزبورینك مجموعی اولان :
۸٤+۲٤=۱۰۸ عددینی‌ده تماماً تقسیم ایدر .
زیرا :

۸٤=٤×م } اولوب اشبو ایکی مساواتك
۲٤=٤×مَ } طرفینی نظیر نظیره جمع
اولنسه، مساواته خلل کلیه‌جکندن :

۸٤+۲٤=۱۰۸=٤ (م+مَ) اولور .
(م+مَ) مجموعی بر عدد صحیح اولدیغندن
(ط) ایله اشعار ایدلسه :

۱۰۸=٤×ط اولورکه :

اشبو مساوات، ۱۰۸ عددینك، (ط)
مقداری قدر دردن عبارت اولدیغنی کو-
سترر . بوتقدیرجه، مادامکه ۱۰۸ عددی
(ط) قدر ٤ دن حاصل اولیور . بناءً
علیه ۲۰۸ عددی ٤ عددی ایله تماماً قابل
تقسیمدر .

شمدی، کله‌لم طقوزك خواصنه :

۹ عددینك مضروباتندن حاصل اولان
عددلرك رقملری ایستنلدیکی کبی تبدیل
ایدلسه ، بووجهله حصوله کله‌جك اعداد
جدیده‌ده ینه طقوزك مضروباتندن ترکب
ایدرلر . یعنی ۹ عددی ایله تماماً قابل
تقسیم اولمش اولورلر . مثلا :

۱۸، ٥٤، ۳٦، ٥٤۹، ۳۲٦۷ عددلرندن
هربری ۹ عددینك مضروباتندن تشکل ایتمش
اولدقلرندن اعداد مزبوره ده واقع رقملرك
یرلری کیف ما اتفق دکیشدیرلمش اولسه ،
حصوله کله‌جك اعدادك کافه‌سی ینه ۹
عددی ایله قابل تقسیم اولمش اولور .

ایشته اعداد مزبوره‌نك رقملرینی شو-
یله‌جه دکیشدیره‌لم :

۸۱، ٤٥، ٦۳، ٥۹٤ ویا ٤٥۹، ۳٦۲۷ ویا
۷٦۳۲ ... الخ

اشبو اعداد جدیده‌دن هربری ۹ ایله
قابل تقسیمدر .

اثباتی . ــ بر عددك تشکل ایتدیکی
رقملرك یرلری تبدیل ایدلسه ، عدد مزبورك
قیمت مطلقه‌سی ثابت قالیر؛ اصلا دکیشمز .
حالبوکه، یوقاروده تعریف واثبات ایتدیکمز
وجهله بر عددك ۹ ایله قابل تقسیم اولمسی
عدد مزبور قیمت مطلقه‌سنك ۹ ایله قابل
تقسیم اولمسنه توقف ایدیوردی . مادامکه:
بر عدد رقملرینك یرلری تبدیل ایدلدکله
عدد مزبورك قیمت مطلقه‌سی ثابت قالیور؛
بوحالده هرهانکی برعدد اولورسه
اولسون، ۹ ایله تماماً تقسیم ایدلدیکی صو-

رتده ، رقملرینك یرلری دکیشدیرلسه ، عدد جدید ، بهمه‌حال ۹ ایله قابل تقسیم اولور .

– بر اکلنجه –

اوچ رقملی برعدد یازیکز . فقط بن ، سزك یازدیغکز عددی اصلا کورمیم . صکره بوعددی ترس یازیکز . یازدیکزمی؟ پك اعلا ! شمدی بو ایکی عددك کوچکنی بیوکندن طرح ایدك . حاصل طرحك صولده و یاصاغده بولنان ایلك رقمی بکا سویلیك . او آنده ، بلاملاحظه ، تکمیل حاصل طرحی سزه سویلیه بیلیرم . مثلا ، بنم معلوماتم اولمقسزین یازمش اولدیغکز اوچ رقملی عدد فرض ایده‌لم‌که : ٥٦٨ عددی اولسون . بونی عکس ایدك . وکوچکنی بیوکندن طرح ایلیك . یعنی شویله یاپك :

٨٦٥
– ٥٦٨
―――
٢٩٧

شمدی بکا حاصل طرح اولان ٢٩٧ عددینك یاصاغنده‌کی ایلك رقمی اولان ۷ عددینی ، و یاخود صولنده‌کی ۲ عددینی سویلیك . فقط « صاغدن و یا صولدن سویلیورم » تعبیرینی‌ده تصریح ایدرك . درعقب حاصل طرحك ٢٩٧ اولدیغنی سزه خبرویریرم .

نصل بیلدك ؟ کرامتکمی وار ؟ نه کرامتم وار ، نه‌ده حقه‌بازلغم . سزه سویلرسه‌م سزده بیلیرسیکز . باقیکز نصل ؟ فقط ارتق اکلنجه‌یی ترك ایده‌لم‌ده جدیته کیریشه‌لم . چونکه ایش فن داخلنه کیردی .

دعوای نظری

اوچ رقملی برعدد ایله انك معکوسی اولان عدد بینده‌کی تفاضلك وسطنده‌کی عدد مطلق ۹ عددندن وطرفینده بولنان دیکر ایکی عدد مجموعی‌ده ینه ۹ عددندن عبارت اولور .

مثلا ٣٢٧ عددینی اله آلالم :

٧٢٣
–٣٢٧
٣٩٦

وسطده‌کی عدد ۹ اولور . زیرا مادامکه برعددی معکوساً یازاجغز ؛ بوحالده عدد اصغرك احد مرتبه‌سی عدد اعظمك احد مرتبه‌سندن اعظم واشبو عددلرك وسط رقملری بهمه حال مساوی اولور . طرحده قاعده ایسه مطروحك بر بیوك رقمی مطروح منه‌ده نظیری بولنان برکوچك رقمدن چیقارمق ایچون اوست طرفندن برواحد آلوب کوچك رقمه ضم ایتمك اولدیغندن مثالمزده ۷ رقمی ۳ رقمندن چیقارمق ایچون مطروح منهك

عشرات مرتبه‌سندن بر واحد الوب احد
مرتبه‌سنده بولنان ۳ رقمه ضم ایدرسه‌ك
۱۳ عددی حاصل اولورکه : ۷ رقمی
بوندن طرح ایدیلیر . ثمه‌دی مطروح
ومطروح منهك وسطنده‌کی رقملر بهمه حال
یکدیکرینه مساوی اوله‌جغندن اکر مطروح
منهك وسط رقمندن بر واحد الغماش اولسه
ایدی حاصل طرحك وسط رقمی صفردن
عبارت اوله‌جقدی . فقط مادامکه واحد
مزبور بهمه حال النه‌جق بوحالده حاصل
طرحك وسطیده مطلق ۹ رقمندن عبارت
اولور .

بوندن اوجله تعریف واثبات ایتمش
ایدك‌که : بر عددایله انك معکوسی اولان
عدد بینده‌کی تفاضل مطلق ۹ عددینك
مضروباتندن عبارتدر . شمدیده بو تفا-
ضلك وسط رقمك ۹ دن عبارت اولدیغنی
اثبات ایلدك . بوتقدیرجه تفاضل مذکو-
رك وسطدن ماعدا دیکر ایکی رقمی مجمو-
عنك ۹ عددینه مساوی اولمسی ضروری
وطبیعیدر .

تنبیه — انتخاب اوله‌جق اوچ رقملی
عددك ۳۳۳ کبی بر عدد اولمامسنه یعنی
اوچ رقمنده عین عدددن عبارت بولنما-
مسنه دقت ایتمه‌لیدر . چونکه بو حالده
حاصل طرح بالطبع صفره مساوی اولور

—o—

مواد ادبیه

[شیخ اکبرلسانندن]

اویله بر فیض نظر بولدم که باب اللهدن
چشم حق بینان اولور خاك درمدن مستنیر

کاسهٔ سر صانمه فانوس الٰهی شعله‌در
اولدی سرتاسر جهان مغز سرمدن مستنیر

آیت نورم که هر قلب سلیم اولمقده در
انشراح صدر قدسی کوهرمدن مستنیر

بر کتاب آسمانی یم که هرآن اولمده ده
شش جهت آیات پرتو کسترمدن مستنیر

نور اکبر کوزلرمدن سوزلرمدن برق اورر
عالمین اولمقده نور اکبرمدن مستنیر

برق ربانی سنایم اولسونمی تا ابد
اهل وحدت رخشش وجد آورمدن مستنیر

محشر عشق ایتدیکم عالمده کوکلدر کونش
اولمدق کیم قالدی مهر محشرمدن مستنیر

فیضم اولمز منطفی یانسه‌مده نار عشق ایله
عین علیین اولور خاکسترمدن مستنیر

اینسه تصویرم توجه عالم ارواح اولور
انعکاس پیکر جانپرورمدن مستنیر

بی زوال انواری کلسون بندن آلسون کائنات
دلبرمدن مستنیرم دلبرمدن مستنیر

مسعود خراباتی

—o—

« غزل »

سودا اثری وار دل پر محنتمزده
آثار محبت کورینور طینتمزده

کوردکجه فغان ایلر ایدك حسنکی اول
ذاتاً سنی سومك وار ایدی نیتمزده
ساقی کتیر اول باده یی حقکده سنك بز
بر ذره قصور ایلدك حرمتمزده
میخانه ده رندان ایله بز باده پرستز
زاهد نه کزر دائرهٔ الفتمزده
افتاده سیدر فکرمزك عالم اشعار
بر بشقه حلاوت بولنور صحبتمزده
افکارمزه نوع بشر ایتدی پرستش
بر کره شو آثاره باقك ملتمزده
غیرت ایدرز نشر وترقیٔ علومه
آثار تکاسل نه آرار غیرتمزده

محمد جلال

—٥—

(کونش) دن

« غزل »

وامقك عشق جکرسوزینی عذرایه صورك
جنت ار بابنك احوالنی لیلایه صورك
عاشقك کاری اسیر غم عشق اولمقدر
صورمیك بنده یه حریتی مولایه صورك
بیلەمز قدر بنی شیرینیٔ جهدك خسرو
همت کوهکنی سعی شناسایه صورك
ام دنیا نه بیلیر قیمتنی مردانك
تاب عشق مه کنعانی زلیخایه صورك
بحث عشقی سؤال ایتمیکز زهاده
نازی معشوقه نیازی دل شیدایه صورك

مست شوق اولدیغنك حکمتنی و صفینك
آکلامز اهل ریا ساقیٔ رعنایه صورك

شیخ وصفی

—٥—

« ارشاد »

هانکی عاقل دیرکه آنجق راه کاشندن چکك
پرده غافلر ! شونالشکاه شیوندن چکك

ای فقیران ! قیش چکر ، چکمز عذاب امتنان
راتکسز کورك ایچون تقبیل دامندن چکك

قالمیك محبوس بر وادیده ای عشاق نور
یوقی اللهك یری وادیٔ ایمندن چکك

خصمکز برقوهٔ فکریه‌در فکر ایسترم
ای ظفرجویان ! خیال تیغ وجوشندن چکك

چکمیك ایسترسه‌کز دعوای دانشدن بنه
برکون آدملر ! مآثر خانهٔ فندن چکك

معلم ناجی

—٥—

« برلوحه »

برحزین طور دلفریب آلمش ،
آیاق اوستنده ناز ایله طورمش ،
زلفنی دوش ناز بنه صالمش ،
یوز بنه پرتو خدا اورمش ،
حسنی خندان چهره‌سی غمناك ،
طوری محزون کوزلری نمناك ،
ساده‌لکله مزین اثوابی ،

سوسی بر غنچه‌دن عبارتدر ؛
که اوده صاچلرنده زینتدر ،
کل بترمش باشنده‌کی سودا ·
نردن ایتمش عجب خدا پیدا
بوملك صورتنده مهتابی ؟
٢
طوته‌رق برالیله غبغبنی ؛
نه قدر دلربا حزین طور بیور ،
طوری غایتله دلنشین‌طور بیور ،
بکزه‌درسه‌م خطامیدر ابنی ،
برمجسم تبسم حسنه ؟
اولیرم بن بو بولده برحزنه ،
خنده‌ٔ کل بوحزنه قرباندر ·
هله زلفنده‌کی پریشانی ،
ایدر انسانه بخش حیرانی ،
نشوه جان بولسه‌ده همال اولمز ،
بوملك رویه برمثال اولمز ،
بوکوزلك بونوره چسباندر ·

مثنلی زاده
طاهر

— ٥ —

معلم ناجی افندی حضرتلرینك :
« حزن هجرانکله ماتمزار کوردم عالمی »
« شمدی هر صحرا بکا برکر بلامیدانیدر ! »

بیتی اوزرینه یازدیغم برمقاله نظر تقد -
یری جلب ایلمش اولدیغندن غزته‌یه درج
ایدلدیکی کبی « منتخبات ترجمان حقیقت » ه
دخی نقل اولنمش ایدی · ایشته بوکره‌ده
اوشاعر عالینك :

« دیده‌الك سودافزا برصورتك حیرانیدر ! »
« سینه‌الك شدتلی برسودانك آتشدانیدر ! »

مطلع عاشقانه‌سندن براستفاضه‌ایله -
یورم ·
اومارم که بواثرمده (ادبیات) صحیفه -
سنده بولنمقله مشرف اولور ·

— سودا —

« دیده‌الك سودا فزا برصورتك حیرانیدر ! »
« سینه‌الك شدتلی برسودانك آتشدانیدر ! »

کوزلرمدن دوشن طامله‌لر بنی نه قدر
نشوه یاب ایلیور ! بونه قدر طاتلی آغلا -
یش ! یاشله طولو اولان کوزلرم اطرافه
محزونانه نظرلرینی عطف ایلدکه باشلادقجه
کائناتی طاتلی برحزنه مستغرق کوریورم ·
هرشیئی کندمله همحال بولیورم ·
آه ! بوآنده ایکی طامله یاش‌چهره‌مك
اوزرنده بولنیور ·
بنی طاتلی طاتلی آغلادان ، کوزلرمه
کائناتی برحزن‌ایچنده کوسترن عجباهانکی
معجزه‌در ؟
بوسؤاله قارشی برصدای آسمانی
دیورکه : « سودا ! ... »

*
* *

یا بو آغلایشی متعاقب دوداقلرمده پارلایان پرتو تبسم نه‌در ؟ لکن حزین برتبسم !... بوتبسم لوحهٔ خیال جانانك کوزمك اوکنده تجسم ایتدیکی آنده حاصل اولور .

نه قدرعلوی خیال!...نه قدر لطیف لوحه !...

بو خیال اك مقتدر رسامرك یله دوشو - نوب دوشونوب ده یاپمغه مقتدر اوله‌مدقلری اك کوزل رسملره نسبةً آلهه‌لر درجه‌سنده اعتلا ایدر . اوف !.... اوحور یلردن لطافتلی ملکلردن مبارك خیال نظر عاشقانه‌مه یوز بيك سودا عرض ایلر . باق ! لسان حالم نه دیور؟ دیورکه :

« دیده اك سودافزا بر صورتك حیرانیدر ! »
« سینه اك شدتلی بر سودانك آتشدانیدر ! »

*
* *

حسرتزده‌سی اولدیغم جانان ینه کوزمك اوکنده کلدی . او نه قدر علوی باقش ! او نه قدر سودا فزا حسن !

نکاه عاشقانه‌م کوزلر ینه تصادف ایتدکجه نیچون او یله کوزلر یی یره ایندیر یور ؟

او کوزل کوزلردن چیقان ایکی طامله یاش یکافلر ینه طوغری سوز یلیورده نیچون آن واحده او ایکی الماس دانه‌سی نظرلردن اولیور بهان ؟ آنلری ایکی ملك سمایه‌می اوچوریور ؟

هیهات !... زده جانان ؟.....

بونلرهپ بنم خیالم ! یا بنی بو خیالات عاشقانه‌یه طالدیران کیم ؟.... سودا !... شو آتش ایله ترکیب اولنمش ، شو سودا ایله سو یلنلمش اولان :

« دیده اك سودا فزا بر صورتك حیرانیدر ! »
« سینه اك شدتلی بر سودانك آتشدانیدر ! »

مطلع عاشقانه‌سنی بکا ورد ز بان ایتدیرن سودا !...

نه طاتلی عشق !...

محمد جلال

—٥—

مکتوب

حضور مسعود خراباتی‌یه

عزیز !

ادبیات عثمانیه‌یه ایتدیککز خدمتی تقدیراً هرکون برمقاله یازمش اولسه‌م ینه حقیله تقدیر ایتمش اوله‌مم .

بونی جهانده تسلیم ایتمیه‌جك بر کیمسه تصور اولنورمی ؟ اولنسه بیله آنك تقدیری ، عدم تقدیری مساویدر .

مجددسین ! کلشن ادبیاتده نغمه پیرا اوله‌لی عندلیبان سخنده بشقه بر آواز دلنشین ایشیدلمکه باشلادی .

اوللری برکارخه :

لایق دکلسه‌م نقد وصاله
قوغمه قپوکدن باری فقیری

سوزیله عرض عشق ایدیله‌جك اولسه ظرافت صاییلیردی .

شمدی ایسه بویله ظرافتلری شان احرارانه‌لرینه یاقشدیره‌میان سخنسرایان مردانه سوزلره غزلخوان اولیورلر . بوایسه همت تجدد پرورانه‌کزك اوفاجق بر نمونه‌سیدر .

هیچ :

رتبهٔ علویتن فکرایت دل بیدارمك
عرش استغناتنزلکاهیدر افکارمك

مطلع برجسته‌سنی ایشیدن برمرد اویله کفتار مسکینانه‌یی دیکرمی ? لامعه مهربان خانم قادینلغیله برابر مردانه سوز سویلیور .

نه تجددکه نازنینلر بیله زمزمهٔ زنانه‌یه سرود خراباتیانه‌یی ترجیح ایدیورلر !

مشار الیهانك عالم مطبوعاتده کوریلان آثار جوانمردانه‌سی :

زینب قومیلی زینت دنیایه زن کبی
مردانه وارساده‌دل اول ترك زیور ایت

دین شاعرهٔ مشهوره زینب خانمك روحنی جذبه‌دار ایتزمی ?

اوت مجد: سین ! سایه‌کده روح زینبی آثارینه غبطه‌خوان ایده‌جك لامعه‌مهربانلر ظهور ایتدی .

خاوری کبی مقتدر برادیب ایله مباحثه‌یی کوزه آلدیران لامعه مهربان دکلمیدر ?

زنلر لامعه کبی میدان مباحثه‌یه آتیلوب مبارز طلب ایده‌بیلدیلرمی ? ایشته لامعه‌نك عالمی حیرتده براقان بوجرأتی سایهٔ همتکده‌در .

شوراسی غریبدرکه لامعه‌لر مردانه برطور ایله تنظیم آثار ایتدکلری حالده بعض موسیقی شناسان حالا دیلنجی دعاسنه بکزر غزللری اوقو یورلر .

کچنلرده بر انجمن شبانه‌ده بولنمش ایدم . اوانجمنده موسیقی شناسان عصرك یکانه‌لرندن بعض ذواتده حاضر ایدیلر .

مومی الیهم آهنك حجاز ایله ترنمه آغاز ایتدیلر . مجلسیانه عصرمز ادبیاتده اعصار سالفه‌یه نصل مرجح ایسه فن موسیقیده دخی اویله اولدیغنی قارابیلرك روحنی رقصان ایده‌جك نغمات شوق‌انکیز ایله تصدیق ایتدردیلر .

چه‌خوش باشد آواز نرم وحزین
بکوش حریفان مست صبوح

به ازروی خوبست آواز خوش
که آن حظ نفس است این قوت روح

برنجی فصله ختام ویریلوب سوزه کیریشلدیکی صره‌ده مجلسیاندن بر ذات حکمت سمات (کفته‌لر بسته‌لرله متناسب دکل . بسته‌لر نه‌قدر پارلاق ایسه کفته‌لر

اوقدرسونوك ! هله .... افندینك اوقو -
دیغی غزل ادبای عصرك بر یسنك اثری
اولمش اولیدی مستمعینده بشقه بر تأثیر حاصل
ایدردی . الله ایچون فارابی‌ده اولسه بوقدر
اوقو یه بیلیر . صدانك تأثیری مسلمانامدر .
بو تأثیره برده سوزك تأثیری منضم اولور -
سه انسانی وجده کتیرمزمی ؟

ایشته حضرت معلم :

سویله ای حکمت نوابرروحپرور شعرمی
رندای هاتفی ظن ایلسونلر شعرمی

بیتنی بونکته‌یه مبنی انشاد بیورمشدر .

سزجناب مسعودك :

سازی خاموش اول ده چال ای مطرب معنی شکن
سن براق بن شعرمی طبعمجه ترتیل ایلرم

عتاب خراباتیانه سنده مخاطب اولان
معنی شکنلردن دکلسکز . طوغری اوقو -
یورسکز . فقط اوقودیغکز کفته‌لر دیلنجی
دعاسی کبی شیلر ! رجا ایدرم . ایکنجی
فصلك تقسیمنده ادیبلرمزك اثرلرندن بر غزل
اوقو یکز) دیدی .

شو مطالعهٔ محققانه‌یی اهل مجلس پك
بیوك آلقشلرله آلقشلادقدن صکره عشقیٔ
عسکرینك :

بهشته باقیور آدم یوزك عیان اوله‌لی
اونوتدی کوثری عالم سوزك روان اولی
بنم قدر ایدن اولمشمی حسن و عشقی بیان
بنان صحیفهٔ اعجازه خامه‌ران اوله‌لی
دکلیدر بکا مخصوص لطف انشادم
کیم ایتدی بویله ترنم زبان زبان اوله‌لی
جهان مسخر تیغ زبانم اولمشدر
بن اقتدار ایله سردار شاعران اوله‌لی
کوکسمی قالدی مهاجرلرنده عشقینك
اوقهرمانه بوکسکین قلم سنان اوله‌لی

غزل عاشقانه‌لرینك تقسیمنی تکلیف
ایتدیلر .

.... افندی اهل مجلسك آرزولرینه
بناءً ومشار الیه حضرتلرینك امر حکیمانه -
لرینه امتثالاً ایکنجی فصلده :

بشنو ترانهٔ عشق ای بلبل محبت
بیدار ساز کوشت درخواب کن ز بارا

دیه‌رك ترانهٔ دلسوزانه ایله غزل مذ -
کوری تقسیمه ابتدار ایتدی . مجلسه وجد -
آور لاهوتیان اولان نوای محرقیله بر
شوق و بردی که اوشوق بزم جده بیله
کورلمامشدر .

بوشوق ایله اهل مجلسك بی اختیار
هر بری :

نکشود درکفت وشنودم زمشایخ
ان داد وستد بادف و نی میکنم امشب

بیتنی اوقو یه‌رق جذبه لندیلر .

ایشته بو بزم فیضا فیضده :

ذوقنه ارباب عشقك قدسیان شاباش اوقور
رشك ایدر کروبیان ساغر کشانك شوقنه

منظورقنك حقیقی نمایان اولدی .

حقيقةً روحپرور نغمه‌لرله سوز متنا۔
سب اولورسه بشقه تأثير حس اولنيور ۰
حسن انسجام ايله تنظيم اولنان مردانه
آثارك شاعرانه ترتيلنده‌كی تأثيری كيمسه
انكار ايده‌من ۰ فكرلری او ياندیرر ۰
مهيج افكار اولديغی شجعان عربك ميدان
كيرو دارده منسوب اولديغی فرقه‌يی تشجيع
ايچون مقابللرينك نصل برشرذمهٔ جبينه
بولنديغی متضمن اشعار انشاد ايتمريله ثابتدر ۰
بوكا برده نغمهٔ روحپرور منضم اولور
سه تأثر ايتميه‌جك جهانده بر صاحب وجدان
وارميدر؟

كر پنبه بركشی چو صراحی زكوش هوش
دانی كه سرنالهٔ چنك و چغانه چيست

ديه بيليرسكزكه بعض كيمسه‌لرك بويله
ترانه‌لر قولاقلرينه كيرمز ۰
بويله ترانه‌لر قولاقلرينه كيرمز اما
قواله نه بيوره‌جقسكز؟ البته قوالی ديكارلر ۰
قوالی ديكارلر ديدم‌ده خاطر عاجزانه‌مه
برحكايه كلدی:

« حكايه »

« بوندن يكرمی بش سنه مقدم برمحلده
بربزم جم انعقاد ايدر ۰ او مجلسده خوانندكانك
ممتازلرندن متشكل برسازطاقمی بولنديريلير ۰
مستمعين آره‌سنده محله قودامانلرندن بر
ذات‌ده بولنـور ۰ اوزمان سـيغاره شمديكی
قدر تعمم ايتمـديكی جهتـله هركس چبوق
ايچديكی كبی بوذات‌ده مسلم قالديران چبو-
غنی صـدر نشين عظمت اولديغی حالده
فوصوردادوب طوررمش ۰
چنك وچغانه‌يه كرمیٔ تام ويرلديكی
صره‌ده بوذات چبوغنی طاق طاق سيلكوب
برآواز جانخراشانه ايله اوشاغنی چاغيررمش ۰
اهل مجلس اوذاتك بوحركت نابجاسندن
بيزار اولدقلری كبی خاصةً مطربان خوش
الحانك جانلری صيقيلير ۰
بووضع كستاخانه هركسك نشوه‌سنی
قيروب كچيرديككندن مجلسه ختام ويريله-
جكی وقت ظرفادن برذات خجسته خصال :

« فقره »

« افنـديلر ! كبرادن برذاته وقتيله
خانه‌سنده مسافر اولديغی طشره‌لی بركيمسه
كلير ۰
افندی مهمان نوازانه حركتـله كيجه
قوناغنده او كيمسه‌يی الله‌قويوب فوق العاده
حرمت اولمق اوزره برده سازطاقمی جلب
ايدر ۰
وقتـاكه چالغيجيلر سـازلرينه دوزن
ويره‌رك آهنكه آغاز ايدرلر مسـافر آغاده
خورول خورول او يومغه باشلار ۰
افندی مسافرينك بوحالنه حدت ايده-
رك چالغيجيلری صوصديروب اوشـاغنی
چاغيرر ۰

محمد ! چالغیجیلری صاو . آندن صکره
کیدوب محله بکجیسنی بیرام طاولیله آل
کتیر . دیر .

محمد چالغیجیلری صاودقدن صکره کیدر
محله بکجیسنی طاولیله برابر آلوب کتیرر .
افندی بکجی بابایه خطاباً همت! سازدن،
سوزدن آکلامیان شو .... قولا-
غنك دیبنده طاول چال دیمش) دیه‌رك پار-
مغیله خرابی مجلسه باعث اولان ذاتی کوسترر .
بو فقره مجلسیانه او یله بر نشوه
و یررکه اوذاتك وضع کستاخانه‌سندن
متحصل اولان ثقلتی دفع ایدر »
دیمك اولیورکه هر کس قابلیتنه کوره
بر ترانه ایله متلذذ اوله‌بیله‌جك . مثلا بر
رند جهاندیده‌نك :

برجوان اولسه برکمان اولسه
اینسه طبعمجه بر کوزل تقسیم
بر طرفدن پیاله‌لر طولسه
اوزمان کیم آراردی بشقه ندیم؟

سوز ینه قارشی بر کو یلی‌ده :

چو بان چالسه حزین حزین قوالی
یما جـده قاطشم ده بولنسه !
وارمی بشقه برشی بوندن صفالی
قبول ایتم جنت تکلیف اولنسه !

دیه بیلیر یا !
خطامی ایدیورم ؟ فکرمك طوغری
اولدیغنه امینم . مع هذا مطمئن اولمق ایچون
هر شیده اولدیغی کبی بو بابده ده رأی رزین
فیلسوفانه‌کزه مراجعت ایدیورم . مسئولی
اسعاف ید فضیلت پرورانه‌کزده در .
باقی ..... شیخ وصفی

— ٥ —

✻ خوشه چینی ✻

(انسان نه‌قدر مدت مسعود یاشار ؟)

محسناتی قابل انکار اولمیان استاتستیقلر-
دن بعضیلری عمر طبیعیسی آلتمش سنه‌دن
عبارت فرض ایدیلان بر انسانك مدت
عمرندن نه مقدار ینی مسعودیت محضه
ایچنده امرار ایده‌بیلدیکی مسئله‌سنی حل
ایله اوغراشه‌رق او یولده اعطا ایتدکلری
مدهش معلومات ایله خلقك کوزینی
قورقوتمغه باشلدیلر .

بو کره الیمزه کچمش اولان بر استا-
تستیق آلتمش سنه‌دن عبارت بر موجودیت
ایچنده انسانك مسعوداً کچردیکی زمانی
غایت دقیق بر حساب ایله هیچ منزله‌سنه
تنزیل ایدیور .

اسباب بختیاریٔ بنی بشرك نه کبی
شیلردن عبارت اولدیغی برچوق زمان تتبع
ایتمش بر فیلسوف شو محنتخانهٔ عالمده برامیٔ
متدینك برعالم غیرمتدیندن مطلقا دهاز یاده
بختیار وقید غمدن مهما امکن آزاده اوله‌رق
اوقات‌کذار اوله بیله‌جکی ادعاسنده بولنمش
ایدی . مکر بك طوغری ایمش ! بز شو

استاتستیقك مندرجاتندن خبردار اولەلم دیر
ایکن الدە بولنان نعمت حیاتك بقیۀ جزؤەسی
حقندە بر مطالعۀ محزونانەیە طالمش وحتی قارئین
کرامك مستلزم حزن وکدرلری اولەبیلەجك
بوکبی فقراتك غزتەمز ستونلرینە ممکن اولدیغی
قدر آز درج ایدلمسی تصورندە بیلە بولنمش
ایدك .

فقط جوهر حیاتك امر محافظەسندە
بك زیادە مبالاتسز طاورانمغی طبیعت ثانیە
اتخاذ ایتمش اولان بنی نوعمزی ارەصرە بویلە دهشتلی
خبرلر ایلە متنبە ایدرك درت کونلك عمر
عزیزینك حسن محافظەسنە تشویق
ایتمکدەکی محسنات هیچ بر وقت
انکار اولنەمیەجغی ایچون مطالعەمزدەکی
عدم اصابتی بالتسلیم ذکر اولنان استاتستیق
بورایە مجملاً درج ایلدك . باقیکز استاتستیق
نە دییور :

« بر انسانك عمر طبیعیسی التمش سنە
فرض ایدرایسەك بونك برثلثی مطلقا حال
نومدە کچەجکی مثبت اولمغلە سرمایۀ عمردن
اول امردە یکرمی سنەلك بر مدتی طرح
ایتمك لازمکلیر »

« زمان طفولیتدە کچیریلان ایلك اون
سنە ظرفندە برچوجق ذوق مسعودیتی
کمالیلە تقدیر ایدەجك وجدانە مالك اولە‌
مدیغندن بو اون سنەیی دخی ایام مسعودەدن
عد ایدەمامکلکمز ضروریدر »

« اللی یاشندنصکرە کوکب عمر انسان
سحاب کثیف اسقام ایچندە مستور ومنطفی
اولمغە باشلایوب التمش یاشنە قدر بتون بتون
زوالپذیر اولەجغی و بو مدت ظرفندە کچن
اوقات بین الحیاة والممات صاییلەجغی جهتلە
مدت حیاتدن بو اون سنەنك دخی تنزیلندە
باقی یکرمی سنەمز قالیر »

« بونکدە اون بش سنەسی مشغولیت
یومیەمز ایچون دائرۀ مساعیدە کچیریلەجکی
بالحساب ثابت اولمغلە نهایت الدە بش سنەمز
آرتار . »

« شو حسابك نتیجەسی اولەرق الدە
ایدیلان بش سنەیی اولسون انسانك
حال ازادکی وبختیار یدە کچیرە بیلەجکنی
حکمەیك عجلە ایتمیەلم ! اضطراب معنویدن
ازادە اولمق شرطیلە مسعودیت مطلقە
ایچندە کچیرە بیلەجکمز زمانك طوپی طوپی
یدی یوز یکرمی ساعتدن عبارت اولدیغی
اوزون اوزادی یە یاپدیغمز حسابلرلە ثابت ومحقق
اولمغلە بر حکمدار حکمتشعارك « سکسان
سنە معمر اولدم فقط مسعودیت تامە ایچندە
طوپی اون درت کون کچیرە بیلدم » کلام
حکمت انجامنی تصدیقدە تردد ایتمیکز . »

« دست روزکارك هرکون برطاشنی
قوپاروب آتمقدە اولدیغی بنای مقدس
عمرك تسریع انهدامنە سببیت ویرەبیلەجك
اسباب مادیە ومعنویەیی تبعیدە نەقدر زیادە

چالیشر ایسه‌کز مدت عمرکزده مسعوداً
یاشایه بیله‌جککز ساعتلربده او نسبتده تزیید
ایتمش اولورسکز »   نوری

—o—

فقرهٔ مخیله

ـ دیده‌رو و بیوك قاتر ینا ـ

روسیه ایمپراطوریچه‌سی مشهور ایکنجی
قاتر ینایه پك چوق مؤلفلر « بیوك » عنوا-
نني ویرمشلردر . اوذاتك خدمات ملکیه
وعسکریه‌سنه انضمام ایله روسیه ملتنی
جلهٔ نعم معارفه غرق ایتمك خصوصنده‌کی
همتلری دخی کندیسنی « بیوك » عنوانه
مظهر ایدن اسبابدندر .

اوروپادن و بالخاصه فرانسه‌دن بر
چوق ارباب قلم ایله قاتر ینانك طوغریدن
طوغری‌یه معارفه‌سی مناسبتی وار ایدی‌که
بونلردن بریسی دخی مؤلف مشهور دیده‌رودر .

روسیه ایمپراطوریچه‌سیله فرانسز
مؤلفی اراسنده‌کی مناسبتك بودفعه تخطرینه
سبب پارس اهالیسی طرفندن مؤلف مشار
الیهك اخیراً برهیکلی رکز ایدلمسی قضیه-
سی اولمشدر . قارئلرمز شاید دیده‌رونك شهر-
تني بحق تقدیر ایتمامشلر ایسه شو قدرجق
برایضاح ایله دیده‌رو یی کندیلرینه طانتدیره-
لم : بوندن برعصر قدر مقدم فرانسه‌ده
ایلك آنسیقلوپه‌دی یی تألیف ایچون بر
چوق ارباب معارف اجتماع ایلدیکی صره-
ده جمله‌سی دیده‌رونك رجحانني بالتسلیم
ریاستني قبول ایتمشلردر . اوزمان تألیف
اولنان قرق قدر بیوك جلددن مرکب
آنسیقلوپه‌دی نام خزینهٔ معارف اوزماندن
بری تألیف اولنان یوز قدر امثالنه مأخذ
اصلی و اس الاساس اتخاذ قلنمشدر .

*
* *

زماننده « سمیرامیس شمالی » دیه اشتهار
ایدن روسیه ایمپراطوریچه‌سی ایکنجی
قاتر ینا فرانسه‌نك وولتر دالامبر و پرتیوس
کبی مؤلفلریله مناسبت پیدا ایتدیکی صره‌ده
دیده‌رو ایله دخی ایلك مناسبتني تاریخلرده
شو وجهله اوقومقده‌یز :

او زمان فرانسه قرالی بولنان اون
بشنجی لوئی دیده‌رو یی فرانسه آقادمیاسنه
قبول ایتمك ایسته‌میوب « بوآدمك دشمنلری
چوقدر » دیه اعتراض ایلرایکن روسیه
ایمپراطوریچه‌سی مؤلف مشارالیهی منتدا-
رانه برالتفات ایله کندی دوستلری عدادینه
ادخال ایلمش ایدی .

قاتر ینانك بومنتدارلغنه کندی زمانك
تاریخ خصوصیتی اولمق اوزره برفرانسز
مؤلفی طرفندن یازیلان کتابده خیلی مؤا-
خذات مزیفانه مندرج اولدیغی مشار-
الیها ایمپراطوریچه خبر المغله کتاب مذکورك
منع انتشاری پارسده‌کی ایلچیسنه حواله
ایتمش ایکن سفیرك عدم موفقیتی اوزرینه

دیده‌رونك مؤلف كتابه دوستانه اجرای نفوذ ایله قاترینانك وفاتنه قدر كتابك نشرینی تأخیر ایتدیره‌بیلمسی سبب اولمشدر .

دیده‌رونك شو خدمتنه مكافاةً ایمپراطوریچه سفیری واسطه‌سیله كندیسنه اون بش بیك فرانق ویردیرمشدركه بو پاره مؤلف مشارالیهك حسب الضروره كتبخانه‌سنی مزاده چیقارتدرق عموم كتابلرینك اجرت مجتمعه‌سنه مساوی اولمغله قاترینانك دیده‌رویه یازدیغی مكتوبده « وفاتكزه قدر كتابلریكزدن محروم استفاده اولمزسكز » كلماتی مندرج ایمش .

بر از زمان صكره دخی قاترینا سنوی بیك فرانق معاش ایله دیده‌رویی كندی كتبخانه‌سنه معنوی بر حافظ كتب نصب ایدرك اللی سنه‌لك معاشنی دخی دفعةً ویرمك اوزره اللی بیك فرانق كوندرمشكه او زمانك اللی بیك فرانق قوتجه شمدیكی زمانك بشیوز بیك فرانقنه بلكه‌ده فائق كلور ایمش .

* * *

بوقدر عواطف جوانمردانه دیده‌رویی دخی قاترینایه منتدار ایلیه‌رك ولیهٔ نعمتنی كورمك و خاكپاینه تقدیم تشكره موفق اولمق ارزوسنه دوشمش .

او زمانلر پارسدن پترسبورغه انجق ایكی آیده كیدیله بیلور ایمش . ١٧٧٣ سنه‌سنده اختیار دیده‌رو بو اوزون یولجیلغه قاتلانه‌رق پترسبورغه كیدوب بر موسم صیفی قاترینانك مسافر خاص الخاصی اولدیغی حالده كچورمش .

* * *

قاترینا كندی سراینده دیده‌رویه بر دائرهٔ مخصوصه تعیین ایدرك هر كون اوكلن طعامندن صكره حضورینه كلوب كندیسیله دوستانه مصاحبت ایتمسنی امر ایتمش .

ایلك ملاقات فرانسز اصولنجه سیاه ستری و پانطولون و بیاض بیون باغی ایله وقوع بولدیغندن سرای خلقی بو قیافتی روس عادتنه مغایر كوره‌رك خیلیجه كولمشلردر . بونك اوزرینه ایمپراطوریچه روس سرایی كسوه‌سی اولمق اوزره صرمه شریتلرله مزین و سمور كوركاره قاپلو بر طاقم لبسه ایله دیده‌رویی دوناتدیغندن فرانسز حكیمی ارتق سرای خلقنك خندهٔ استهزاسندن كندینی قورتارمش .

قاترینا بو آدمك شاعرانه ادیبانه حكیمانه صحبتندن پك متلذذ اولورسه‌ده امور سیاسیه‌یه دائر ایمپراطوریچه‌یه ویرمك ایستدیكی افكاری هیچ بكنمز ایمش . بناءً علیه دیر ایمش كه :

دیده‌رو من جهةٍ یوز یاشنده بر پیر كاملدر . دیكر جهتدن دخی هنوز اون یاشنده بر چوجقدر .

حتی بر کون فرانسه‌نك روسیه سفیری
اولوب قاتریننانك محبانندن بولنان قونت
ده ثه کوره دیمش‌که :
«دیده‌رو ایله دائما قونشور ایدم ۰ فقط
مصاحبتمزاستفاده‌دن‌زیاده تلذذمزی موجب
اولور ایدی ۰ اکر و یردیکی نصیحتلری
قبول ایتسه ایدم دولتك قانونلرینی اداره‌سنی
پولتیقه‌سنی هپ الت اوست ایتملی ایدم ۰
بونکله برابر فیلسوفك سوزلرینی
دیکلر ایدم ۰ قونوشدیغمزی کورسه ایدیکز
انی شدید بر مکتب خواجه‌سی و بنی ده
عاجز بر شاکرد ظن ایدر ایدیکز ۰ احتمالکه
اوده بنی بر شاکرد اوله‌رق تلقی ایدردی ۰
حتی سو یلدکلرینی یاپمدیغمی کورنجه
بیاغی بر طور معلمانه ایله وسرزنش کونه
بعض سوزلر سویلینجه بن ده دیرایدم که :
« موسیو دیده‌رو سوزلریکزی بر
ممنونیت فوق العاده ایله دیکلرم ۰ فقط نصایح
واقعه‌کز انجق کوزل بر کتاب یاپمقده ایشه
یرار بر دولتی کوزل اداره ایتمکده دکل ۰
سز مطالعات سیاسیه‌کزده بزم روسیه‌نك
احوال خصوصیه‌سنی نظردقته المیورسکز ۰
سز اصلاحات سیاسیه‌کزی کاغد اوزرنده
کوستریورسکزکه استدیککز کبی قلم
او یناتمکزه اعتراض ایتمز ۰ بن ایسه انسانلر
اوزرینه حکم ایدیورمکه حکممدن
غایت متحسسدرلر » اشته بو سوزی
سو یلدکدنصکره دیده‌رو بنی بر
عاجز حکمدار کبی تلقی ایدرك ارتق
مباحث سیاسیه‌یه ختام و یردی و یالکز
ادبیات فلسفیات ایله بنی اکلندیرمکه همت
ایلدی ۰

*
* *

دیده‌رو پارسده دوستی اولان بر
قادینه یازدیغی بر مکتوبده قاترینانك
کندیسنه اولان تأثیرینی بروجه آتی تصویر
ایلمشدر :
« مادام ! بن پترسبورغده‌یم ۰ بو او
قدر محققدرکه بوندن کرچك هیچ بر شی
اوله‌مز ۰ التمش یاشنده براختیار اولدیغم
حالده زوجه‌می قزمی اقربامی دوستلریمی
ترك ایدرك ولیهٔ نعمتم اولان بر بیوك ایمپرا-
طوریچه‌یه تقدیم شکران ایچون سکز
طقوز یوز ساعتلك یوله قاتلاندم ۰ نه
دیرسکز ؟ ایی‌می ایتدم دیرسکز ؟ بو یله
دیرایسه‌کز حس متدارانه‌یه موافق برسوز
سو یلمش اولورسکز ۰ بو سیاحتده ایکی
دفعه اولوم درجه‌سنده قضا صاوشدردم ۰
انسان سودکلرندن جدا اولدیغی حالده
حیاتك هیچ بر لذتی بوله‌میور ۰ ایمپراطو-
ریچه حضرتلرینی استدیکم قدر و بلکه
امید ایده‌بیله‌جکمدن پك چوق زیاده کو-
ره بیلمك شرفنه نائل اولدم و اولمقده‌یم ۰
کندیسنی تمامی تمامنه پارسده ایشتدیکم

اوصافنه موافق بولدم . عزم حکمدارا-
نه‌سی « بروتوس » قدر قوتلی و لطافت
زنانه‌سی « قله اوپاتر » قدر فوق العاده‌در .
تختی اوزرنده جهانه فرمانفرما اولدیغی
کبی شطارت و لطافتیله قلوب کائناته ده
حکم ایدر . ارککاره جرأت احرارانه
و یره‌بیلمکی کندیسی قدر اوکرنمش هیچ بر
قادین تصور اولنه‌مز . سراینده سربستیتك
صوك درجه‌سنه قدر بولنیورم . عقلمه هرنه
کلیرسه سویلرم . حالبوکه کندیمی اك
عاقل ظن ایتدیکم زمان احتمالکه دیوانه‌لکلر
ایدرم . اك مجنونانه ظن ایتدیکم حرکاتمی
دخی احتمالکه اك عاقلانه بر حرکت اولمق
تلقی ایدییور . »

*
* *

مؤخراً دیده‌رو پارسه کلدیکی زمان
٩ نیسان ١٧٧٤ تاریخیله مادام صوفی
رولا ته شو مکتوبی یازمش ایدی :
« تعظیم و تکریمه مستغرق اولدیغم
حالده عودت ایتدم . ایمپراطور یچه‌نك
جیبندن اووچ طوبلیلری آثار عنایت المق
ایستسه ایدم منع اولنمز ایدم . فقط پترسبو-
رغده کیمسه‌یی دوچار استغراب ایتمامکله برابر
پارسده دخی لوم لائمه میدان اچامق ایچون
بو جهتی تجویز ایتمدم . عزت و قارمه موافق
حرکت ایتدم . پترسبورغده بولندیغم مدت
هیچ بر امیدده اولمدیغم کبی هیچ بر خوف
و خشیتده دخی بولنمدیغمدن هر استدیکمی
سویلدم . بو فوق العاده قادین حقنده
نه قدر مدح و ستایشده بولنورسه‌م اینا-
نمیلسکز . زیرا ستایشلرم اصلا منفعتپرستانه
دکلدر »

*
* *

دیکر بر مکتوبده دخی دیده‌رو
قاترینا حقنده شو سوزلری یازمشدر :
« پترسبورغده بولندیغم مدت بنی ناموسلی
و قارلی فرانسزلرك بروکیلی اولمق اوزره
تلقی ایلدیلر . زیرا کندی شخصمك لایق
اوله‌بیله‌جکی حرمت ایله کوردیکم حرمت
فوق العاده‌نك اره‌سنده‌کی فرقی انجق بو
وجهله تأویل ایده بیلورم . کندی کندیمه
دیمش ایدمکه « سن بر ایمپراطور یچه‌یه
تقدیم اولنه‌جقسك . برآی صکره‌سنی بر دها
صوره‌جق . بعض مرتبه استفسار خاطرله
ملاقاته نتیجه و یره‌جکدر . برآی دها کچدکدن
صکره سن ده مملکتکه عودت ایچون رخصت
ایسته‌یه‌رك بلکه حکمداری کوره‌بیله‌جکسك »
سائر حکمدارلرك ایده‌جکاری معامله بو
دکلیدر ؟ پترسبورغده ایسه دها ایلك ملا-
قاتده کل یوم ایمپراطور یچه‌یی کورمکه
مأمور اولدم .
حضورینه کیررم . بنی اوطوردیر . سزکله
نه قدر سربست قونشه بیلورسه‌م انکله ده
او قدر سربست قونشه بیلورم . حضور-

ندن چیقدیغم زمان کندی کندیمه دوشنور دیرمکه « فرانسه کبی برحرستانده کندیمی اسیر ظن ایدردم . حالبوکه روسیه کبی براسیرستانده الڭ بیوك ذوق حریت المقده‌یم . نه عالی حکمدار ! نه ملتفت قادین ! بو سوزلرم مبالغه‌یه حمل اولنمامليدر . قلبه‌او پاترك نازك وجودینه برتوسك جرأتلی روحی کیرمش قاترینا اولمشدر . زیرا هم بروتوس قدر متانتلی همده قلبه او پاره قدر انسانی استیلا ایدر لطافتلی برذاتدر . طوغری بی سوز وسزکندی خانه کزك اموريني بیلدیککز کبی اوده دولتنك اموريني بیلور . »

* * *

حکیم دیده رونك قاترینا ده بکندیکی برشی وارسه اوده مطالعات سیاسیه سنه حواله سمع قبول ایتماسندن عبارتدر . نهایت پترسپورغدن پارسه عودتنده بو سبب اولمشدر .

ایمپراطور بجه‌دن عودت ایچون مساعده استدکده « صوك مکافات اوله‌رق بندن نه استرسکز ؟ » دیه قترینا طرفندن وقوعبولان سؤاله « کندی ذاتکزه مخصوص اشیادن بریادکار استرم » جوابنی ویرمکله دیده‌رو یه بر یوزك ویرمشکه طاشی اوزرنده کندی رسمی محکوك ایمش .

دیده‌رو اخر عمرینه قدر بو خاتمی تقدیس ایتمش .

اثنای عودتنده کندیسنه رفاقت ایچون برده آدم ویرلسنی رجا ایتمکله قترینا « بالا » اسمنده بر یاوری دیده رونك رفاقتنه تعیین ایلمش .

حکیم مشارالیه پارسه عودت ایلدکده کندی خانه سنی یکیدن تفریش ایدلمش بوله‌رق وشو عنایت دخی قترینانك عنایتی اولدیغنی اکلایه‌رق برقاتدها ممتدار اولمش واخرعمرینه قدر بو خانه ده اوطورمش .

احمد مدحت

— ٥ —

لطائف

شو اره‌لق پارسده غزته‌لر قودوز علتندن اوزون اوزادی‌یه بحث ایدیورلر . بو علتك سرایتنه سبب دخی کوپك ایصرمه‌سی اولدیغنی درمیان ایلیورلر .

احمقك بریسی کمال تلاش ایله کندی طبیبنك خانه‌سنه قوشار دیرکه :

— دوقتور !

— نه‌در او ؟

— فنا حالده دیلی ایصردم .

— ایصردك ایسه نه یاپه‌یم .

— نصل نه یاپه‌یم ! یا قودورر ایسه‌م ؟

— ٥ —

شیق بکك بر یسی قلوبده قومار اوینا. یه‌رق جیبلرنده بر پاره قالمینجه یه قدر بوطیلور .
طیشاری یه چیقدقده بر دیلنجی کندینی قارشولیوب دیرکه :
— الله رضاسیچون بر صدقه !
— بر پاره‌م قالمدی .
— نه‌دن قالمسون ! قلوبده قوماری اوینادکه !

—o—

تلغراف موزعی ایله پارسده برمادام ارەسنده :
موزع — مادام سزه بر تلغراف وار .
مادام — باقه‌لم نره‌دن ایمش .
موزع — مارسلیادن .
مادام — مارسلیادنمی ? او یله‌ایسه ظرفك اوزرنده توتسو اشارتی نیچون بولنمیور ?
موزع — بو مکتوب دکل که توتسولنسون .
مادام — آه بو تلغراف مأمورلری ! قولرانك سرایتنی تسریع ایتمك جنایتندن هیچ قورقیورلر .

—o—

مادام بانیو یه کیررکن صووران اولورسه برازایشی اولدیغندن بحثله کسه‌یی قبول ایده‌میه‌جکی افاده‌سنده بولنمسی لزومنی خدمتجی یه تنبیه ایتمش .
براز صکره مادامك قوندره‌جیسی کلوب خدمتجی قزدن سؤال ایدرکن شو وجهله محاوره‌یی اوزاتمش :
— یلان سویله‌یك اعلا بیلیورمکه مادام دها سوقاغه چیقمدی .
— چیقمدی اما ایشی وار . کمسه‌یی قبول ایده‌میه‌جك .
— خیر ایناننم بکا تام ساعت ایکیده کل دیمش ایدی . البته بنی قبول ایده‌جك ایدی .
او یله سویلدی .
— آجانم ایناننمز ایسه‌ك کل سکا کوستره‌یم . ایشته شو قپونك اناختاردلیکندن باق ....
شمدی مادامك بانیوده اولدیغنی اکلادکی قالین قفالی حریف .....

—o—

موسمك حرارتی معلوم یا ?.
افندینك بریسی بر پرده‌اوتوروب دیلی دماغی قورودیغی جهتله نه ایله دفع و تسکین حرارت ایده‌جکنی دوشونور ایکن اوته‌دنبری قولاغنه شو یله برسس کلور :
— قورابیه‌لر ! قورابیه‌لر ! تکفور طاغنك جمجیمه قورابیه‌لری !
ارقه‌سنده‌کی اللی اوقه‌لق کوفه‌نك التنده قان تره باتمش اولان صاتیجی بزم

افندینك قارشوسنده طوره‌رق :

ـ افندی ! قورابیه‌لردن ایستمزمیسك قورابیه‌لردن ؟

افندی دخی دیلی دماغنه یاپشه‌رق :

ـ امان بیقیل شورادن ! ذاتی حرارتدن بایلیورم . قورابیه‌یی نه یاپه‌یم ؟ طاتلی یاغلی شی ؟

ـ امان افندم ! کوتور کوتور تکفور طاغی قار پوزلرم وارکه حرارته قیج آتدیرر !

ـ یا خبیث ! اویله ایسه نه‌دن قارپوز دیه باغرمیورسك‌ده قورابیه دیه باغریورسك ؟....

—٥—

ایکی احباب اره‌سنده :

— جانم برادر . برشی اشتدم صحیحمی؟ اللهی سورسه‌ك ؟

— خیر اوله نه اشتدیکز بقالم !

— سزك زنجیه کافدانی کندیکزه نکاح ایتدیرمشسکز !

— ای بونده شاشیله‌جق نه وار ! حرمـك وفاتی اوزرینه حالا ماتم طوتدیغمی بیلیورمیسك ؟

—S—

ترامووای بارکیرلری صـغوق چشمه یقوشنی طرماندیغی صره‌ده واغونده اوتوز قیه‌لك بر کتاب پاکتنی یانی باشنه یرلشدیروب اوطورمقده بولنمش اولان برمجلده خطاباً مشتریلردن براختیار حریفدن شو نصیحتی المش:

— یاهو هیجده‌می انصافك یوق ؟ کنج دینج برآدمسـك !

— ای نه‌دیمك استیورسك صانکه ؟

— نه دیمك استیه‌جکم ! شـو قوجه پاکتی هیچ اولمزسه براز دیزیکه الده بیچاره حیوانلره براز یاردیمك اولسون !

—٥—

میراثنه قوندیغی عموجه‌سنی هنوز دفن ایتدکدن صکره برقاچ همپاسیله برابر بیراجی دکاننه دوشمش اولان بر میراث یدی ایله بیراجی اره‌سنده :

— ای اوغول ! بیراك ایی‌می ؟

— او افندم ! هیچ دیه‌جـك یوق اعلا و یانه بیراسی !

هـله تازه‌لکی سربندلکی ، اولـوبی دیرلته‌جك درجه‌ده !

— (هب براغزدن) امان اویله ایسه برنده طورسون کتیرمه !

—o—

مواد ادبیه

سلانیکدن :

غزل

سومدم بر کیمسه‌یی عالمده جانانم قدر
سودم اول جانانی اما سومدم جانم قدر
جان‌قدر بر آدمك آنجق وطندر سودیکی
کورمدم شایستهٔ تقدیس ایمانم قدر
فیضجویان زمان آسا تکاپو ایتمدم
یوقسه عزوقدر ایله پارلاردم اقرانم قدر
هرکیم ایسترسه بنی فکرنجه محکوم ایلسون
حاکم اولمز کندمه عالمده وجدانم قدر
بونجه دم‌نی ناله‌سن بلبل‌سنسن کوش ایتدیکز
طویدیکزمی بر حزین افغان افغانم قدر

دلی شاعر

[ترجمان حقیقت]

نه قدر عاقلانه !

-- ٥ --

آره‌لق بولدقجه ترجمه ایلدیکم برقاچ پارچه اثرداعیانه‌می تقدیم ایتمش ومدت عاجزانه‌مك تقرب ختامنه مبنی بعدالانفصال ایام مطالعه‌ده تصادف ایده بیله‌جکم آثار لطیفه‌یی بالترجمه تقدیم ایتمك افکارینه دوشمشیدم . نه‌چاره که ترجمان حقیقتك کچنکی تعطیلی یالکز شوقیی دکل قلمی دخی قیردی . برقاچ دفعه اعتذار نامه بیله‌یازه‌جق اولدمده یازه‌مدم . بوکره بالمناسبه نظم ایتمش اولدیغم پند آتی‌یی تقدیمه جسارت ایدیورم . طبعی وعدم طبعی رأی عالیٔ معلمانه‌لرینه منوطدر .

نائب قضاء چهارشنبه
علی‌انور

[پند]

ای طفل دل دوچار حیرت
محتاج مواعظ ونصیحت
بیهوده اولوبده مست غفلت
دوشمه الم خساره زنهار
نفسك سنی شره دعوت ایلر
آلودهٔ چرك شهوت ایلر
افتادهٔ چاه نخوت ایلر
آلدانمه او نابکاره زنهار
معموره سیدر خرابه قابل
کاشانه‌سی انهدامه مائل
هپ نازونعیمی ظل زائل
بل باغلمه روزکاره زنهار
وعد ایلسه وعدی نقش مادر
سوز ویرسه سوزی بتون هوادر
عهدنده همیشه بیوفادر
زنهار اینانمه یاره زنهار

ترك ايليه‌رك بو اين و آني
حصر ايله علومه وقت و آني
بول صفحهٔ خطده حسن و آني
ميل ايتمه رخ نگاره زنهار

تحصيل علومه غيرت ايله
ترك روش عطالت ايله
ارباب هنرله الفت ايله
يار اولمه‌دني عياره زنهار

انسانه جهانده بو قدر انور
سعيي كبي هيچ يار و ياور
كشتيء عطالتي سراسر
صالمديم اقتداره زنهار

« ترجمان حقيقت »

ترجمان حقيقت ميدانده اولمه‌دخي سعدخانهٔ فاضلانه كزه جولانگاه بوله‌بيله. جككز بديهى ايسه ده اويله اولور اولماز صدمه‌لرله قيريله‌جق قلم قوللانمغه تنزل بيورمامكزي اقلام قويه استعمالنده دوام ايدنلر لسانندن بالخاصه رجا ايلرز .

—o—

انوار ذكادن :

حضرت فيضي طرفندن هديه بيو - رلمشدر :

سرشك چشم ايله لبريز ايدن پياله‌مزي
كباب لخت جگر ايلمش نواله‌مزي
بلاي عشق ايله بر پير سالخورد اولدق
خدا ادركه‌يه اولاد خرد ساله‌مزي
بهار موسميدر عندليب آتشدم
چنده باشلادي تقليده آه و ناله‌مزي
بهشتي ترك ايده‌لم فديهٔ سلامت ايچون
جناب زاهده تك قيرمسون پياله‌مزي
من القديم كورر عشق اوجاقزاده‌سي بز
آراشديران ورق دفتر سلاله‌مزي
نكات مبهمهٔ واردات غيبيدر
لسان شعر قياس ايتميك مقاله‌مزي
محققين كرام مدارس توحيد
هميشه از بر ايدر فيضيا رساله‌مزي

—o—

« غزل »

غيري سوداي رخ ساقيء زيبايي براق
صحبت بزم جمي جام مصفايي براق
الو برز بردخي آلدانمه فسون عشقه
بتشير غيري خيال دل شيدايي براق
بعد ازين اولمه صاقين كوشه‌كزين ارشاد
دلق پشميني چيقار سبحهٔ اسمايي براق
چشم امعان ايله عالمده حقيقت بين اول
ديكله‌مه واعظ شهري غم فردايي براق
عمرك اولدقجه چالش كسب كمال ايت وصفي
شهرت كاذبه‌يي خلقه مدارايي براق

شيخ وصفي

— o —

« قطعه »

مهرکاه کوکلم اولدی سنك ایشته تابناك
وارمی جهـانده ماحیٔ ظلمت کونش کبی
باقدقجه وجهکه قاشـیر کوزلرم بنم
پارلار یوزکده نور ملاحت کونش کبی

شیخ وصفی

— ٥ —

ازمیرده [طلوع] نامیله بوکره انتشاره باشلامش اولان مجموعهٔ موقوته‌نك صاحبی [نوری] افندی برادرمز طرفنـدن وارد اولمشدر :

معلم ناجی افندی حضرتلرینه

ادیب یکدانی !

آثار علویه‌کزی مطالعه‌دن استفاده ایده‌رك کوزلجه یازی یازمغی اوکرنمش اولان نورسیدکان ایچنده شمدیلك افتخارکزی موجب اوله‌جق قدر اثر ترقی کوستره‌مز ایسه‌مده باعث ممنونیتکز اوله‌جق مرتبه‌ده شـاکرد مسـلککز اولدیغمی ریاسز اوله‌رق تبیین ایده‌بیله‌جك اولان وذاتاً توجهـات فیض بخشالرینه مظهریتله موقع انتشاری زیارته کلان « طلوع » نام اثر حقیرانه‌مك بوکره طبع اولنـان برنجی جزئـندن برنسخه‌سنی تقدیم ایدییورم . بوندن صکره کیلرده بالطبع پیشکاه معلمانه‌لرینی زیارتله کسب فخر ایده‌جکدر .

م . نوری

* * *

برادر !

موفقیتکزی تبریك ایدرم . [طلوع] کزی بکندم . بونی دها زیاده بکنیله‌جك برحاله کتیرمك سزك ایچون کوچ برشی دکلدر . ترقیسز یاشایه‌میه‌جق خلقتده بولنان اذکیامزك کنجلرندنسکز .

سافز جزیره‌سنده آرقداشلق ایتدیکمز صره‌ده اکثریا سویلشدیکمز سوزلر ایکیمزده دخی عالم مطبوعات آدملرندن اولمق آرزوسی بولندیغنی کوستردی . دکلمی ؟

ایشته بو آرزوی مشـترکه نائل اولدق دیمکدر . شمدی بر ثبات خلل ناپذیر ایله چالشمقدن بشقه برشی دوشونمملی یز .

سز بندن دها چالشقانسکز . انشاءالله بو یولده نامکزی معاصرین واخلافه لسان تقدیر ایله یاد ایتدیره‌جك برموقع طوتارسکزده آرقداشمك مسعودیتنی کوره‌رك بنده برقات دها بختیار اولورم .

معلم ناجی

— ٥ —

ــ برجوی خوشیجریان بکا نه‌سویلر؟ ــ

١

فرقتـله کوکل اولنجه غمزا ،
بربشقه بنم ایدیسم اولمز !
نالشدن ابی جلیسم اولمز !
حزن آور اولور بتون بو اشیا !

٢

مطرب نه‌ایمش؟ نه‌در اوالحان؟
کلشنده دله کدر فزادر !

زیرا که دلم پر ابتلادر !
اولمز بیلیرم بشوش وفرحان .

٣

کیتسه‌م آزاجق کنار جویه ،
کورسه‌م آقیشن لطافتیله ،
غایتله حزین شماتتیله ،
مفتون ایدوکی جوار وسویه .

٤

سمعم اوزمان طویار حلاوت ،
زیرا بوترانه پك کوزلدر !
غایتله لطیف و بی بدلدر !
فکرم اوزمان بولور طراوت .

٥

جودیر بکا صانکه ، مشفقانه :
« هپ آقه‌دهیم کنار یاره ، »
« عرض ایتمه‌دهیم او دلفکاره ، »
« بیك آه حزین وعاشقانه ! »

٦

« آوازه‌مه باق ، جهانی طوتمش ، »
« فریادمه‌ده نهایت اولمز ! »
« بر بویله حزین شکایت اولمز ! »
« تأثیری بتون زمانی طوتمش ! »

٧

« کل ! اوله اسیر غم ، فرح اول ! »
« جانانه‌ده کاز ایدر بوفریاد ! »
« بردمده سکا ایدر او بر داد ! »
« امیدکی کسمه ! مستریح اول ! »

سلانیکلی توفیق

— ٥ —

شرابك لعل ناب دلربادن فرقی وار یوقدر
مهك خورشیددن نورك ضیادن فرقی وار یوقدر

بوحکمتخانه‌نك اساسی برحقیقتدر
غموم فرحت وفقرك غنادن فرقی وار یوقدر

اولور فکر منیری هیئت اجرامه رشك انداز
خیال شاعرك جو سمادن فرقی وار یوقدر

حیات کائناتك آبدر سرمایهٔ فیضی
آنکچون ماسوانك نقش بادن فرقی وار یوقدر

عیاندر خاك محشر مؤمنه سنك مصلادن
که آننده نعش سلطانك کدادن فرقی وار یوقدر

وجود تخم ایله اجسام نخل وبرك و بار آسا
ترابك آبدن آتك هوادن فرقی وار یوقدر

قلم طوطئ شکر خواریدر سلطان افکارك
عصای موسینك اژدهادن فرقی وار یوقدر

زمان سیل حوادث خلق عالم دانهٔ کندم
سپهر بیقرارك آسیادن فرقی وار یوقدر

سخنده غایت مطلوب اعجاز و بلاغتدر
زمین کهنه‌نك تازه ادادن فرقی وار یوقدر

می آشامان وحدت بویله تحقیق ایلمش کاظم
خمارك نشئه‌ا کدارك صفادن فرقی واریوقدر

* * *

قوی زهد وملامت قدحن عشقله مست اول
کچ مسجد و میخانه‌دن الله پرست اول

محبوب قلوب اولمغه باق سیم وزر آسا
نه طاش کبی قیرخلق نه چون شیشه شکست اول

هم تار تعلق اثر ین کس دل و جاندن
هم روح مجرد کبی هر نقطه‌ده هست اول

دل تشنه ایسن باده اسرار معاده
پیمانه کش صحبت مستان الست اول

سورسون یوزنی پایه پیمانه جمشید
برساقی صهبا ایله کیم دست بدست اول

معراج ایسه عزمك سر افلاکه چو عیسا
طوت ترك وتجرد یولنی خاك نشست اول

اظهار تواضعده قلوب همتك عالی
کاظم نقدر مالك ایسن نفسکه پست اول

* * *

سعادتلو افندم حضرتلری

بالاده محرر غزللر بمی غزته عالیلرینه درج وتسطیر ایله خاطر اضطراب مدارمی تسریر بیورملرینی نیاز و بو وسیله ایله ذات سامیلرینه مخصوص اولان حرمت فائقه‌می عرض وابراز ایدرك محتاج اولدیغم توجهات جلیله‌لرینی استرحام ایلرم .

فریق کاظم

« ترجمان حقیقت »

آره صره مظهر التفات عالیلری اولمقله مباهی بولندیغمز شاعر بی مضاهی کاظم پاشا حضرتلرینه تقدیم شکران مخصوص ایله تجدید افتخار ایلرز .

— ٥ —

❊ فقره صحیحه ❊

(زواللی خرسز)

کمال بك افندینك زواللی چوجغیله ادبا-دن دیکر بر یسنك زواللی قزینه نظیره یاپیورز ظن ایدلمسون . باشلادیغمز نه بر رومان نه ده بر تیاترو اویونی ! عادتا شئونات یومیه‌دن بر وقعه‌که صحتی‌ده قطعیاً محققدر . استانبولده چهارشنبه طرفلرنده مرحوم توفیق جعفر چلبینك مدرسه‌سی مشهوردر . بومدرسه‌نك بر طرفنده برده جامع شریف واردرکه یالکز آقشام و یاتسو نمازلری ایچون آچیلوب اوقات سائره‌ده آچلدیغندن جامعك مقصوره‌لری طرفنده‌کی

دولابلره طلبه افندیلر بر طاقم ارزاق و اشیا قو یوب حفظ ایدرلر .

یکن شهور ثلثه ده هر طرفه طاغیله رق تدارک ارزاق ایلیان طلبه افندیلرک کتیروب اشبو دولابلرده حفظ ایلدکاری یاغ بال پکمز طارخانه بولغـور صوجوق پاصدرمه کبی ارزاقک قوقوسـنی آلان برخرسز ارزاق نفیسـهٔ مذکوره یه آغزی صـولانه رق صیچان کبی بر دلیکدن کیروب بونلری آشیر- مغی قورار .

فقط خرسز دیوبده کچیو یرمیکز . حریف هم خرسز هم ده صلحادندر . بو پنجشنبه کونی آقشام نمازینی جوارده کائن دارالمثنوی جامع شریفنده خلوص بال ایله ادادن صـکره یاتسـو نمازی وقتنـک کچمسنی کوج حال ایله بکلیه رک بعده توقیعی جامع شریفنه کلوب پنجره نک تیمور پار- مقلقلری آره سندن کیرمکه چالیشور .

واقعا برمثل عـوامه کوره انسـانک باشی کیردیکی یردن بتون وجودی ده کیرر ایمش ایسه ده بومثل مشهور زواللی خرسزی آلداتمشدر .

« جانم حرامزاده خرسزه زواللی می دینیلور ؟ » دیه جکسکزها ؟ باقکز زواللی آدم نه قدر زواللی اولمش قالمش !

تیمور پارمقلقدن قفاسـنک کیردیکنی کورنجه وجودینی ده صوقه بیلمک ایچون کندیسنی زورلامغه باشـلار . زورلادقجه زورلار . ایقنور صیقینور ینه زورلار . تمام بل حذاسنه قدر دلیکه کیره بیلدکدن صکره کیم بیلور نصل بر حرکت نتیجه سنده صیقیشور قالور .

آندن صکره نفسنی قوتارمق ایچون نه یولده حرکت ایتدی ایسـه دها زیاده صیقیشوب قاله رق حریفجکز کیم بیلور قاچ دفعه دیه لندکدن صکره خلاص نفسندن مأیوس اوله رق تپانه طوتلمش سکسـار کبی النی آیاغنی قویو یروب قضای ربانی یه عرض انقیاد ایلر .

نصل زواللی یی کوردیکزمی ؟ اکر زواللیلغک بو صورتنی اساتذهٔ عظام ادب تصور ایتمش اولسه لر ایدی اویله بر تراژی قومیق وجوده کتیررلر ایدی که کورنلر کوله کوله آغلارلر یاخود آغلایه آغلایه کولرلر ایدیلر .

لطیـفه دکل . خرسزک شـو حالنی نظر موازنه ده کوزلجه تجسم ایتدیرملیدر . الاردن آیاقلردن استمداد کسیله رک وجودک ثقلتی یالکز محبوس ومضبوط اولان بلنه بنش . نه قدر قیورانسـه خلاصک امکانی یوق . حایقرمش اولسـه جامعک ایچنـده طوغری حایقره جقکه اللهدن بشقه کیمسه ایشتمز . حال بوکه خانهٔ خدانی صویمغـه کلان زوزکه الله ده امداد ایتمز .

بو حالده کیجه یی کچیرمک نه قدر کوج

شی ! بشریت بو ! آدمك اویقوسی کاور . فلانی کاور . هرشیئی کاور . ایشی بوقسه قیورانسون طورسون !

الحاصل خرسز صباحه قدر شو قپانجه ده قالدقدن ماعدا جامع شریفده صباح واویله وایکندی نمازلری قیلنمدیغندن ایرتسی آقشامه قدر بو حال اضطرابده قالور . آجلق صوسزلق اشکنجه‌سنك الـْ خفیف جهتی ! او یقوسزلقده نه‌ایسه‌نه ! باشو : . . . . . اوف ! نصل سو یلیه‌یم ? اوف دیدلیا ایشته آکلایورکز . . . . . .
اقشام اوستی مؤذن کلوب ده جامعك قپوسنی آچنجه و پارمقلقده برآدم صیقشوب قالدیغنی کورنجه « بوراده نه‌آرایورسك ? » سؤالنك ورودی طبیعی اوله‌جغنی آکلارسکز . یابو سؤاله جواباً خرسز « نماز قیلمغه کیریبور ایدم » دیرایسه بکنورمیسکز ? هله یکرمی درت ساعت محبوسیت مجبوره‌دن نشئت‌ایله بوزلمدق نه‌آبدست نه غسل هیچ برشی قالمدیغنی دوشونمز دکلسکز آ ? مؤذن افندی هرطرفه وحتی پولیسه بیله خبرلر و یره‌رك حریفی قورتارمغه نه‌قدرچالیشمش ایسه‌ده تیوربجی کتوروب ده تیورلری کسمینجه طریق خلاصی بولنه مامش .

بوزواللی خرسز هزارغراد مهاجرلرندن بر یسی ایمش .

—o—

متنوعه

(ذکای بشر)

انسانك موفق اولدیغی خوارق اختراعات چیره دستیء صنع آلهی اولان اعجاز آثاره نسبتله هیچ مثابه سنده قالیرسه ده ماهیت انسانیه ایله مقایسه ایدیله‌جك اولسه حقیقةً حیرترسان عقول اولور ! دکه برحال ایله انتظامنی غائب ایدرك دوچار عطالت اولان « ذکا » نك حاوی اولدیغی استعداد اتساع او قدر چوقدرکه بونی استیعابه برعالم دکل بی‌نهایه عالملر بیله کفایت ایتمز . دنیله بیلیرکه قوهٔ فاطره بدن انسانیده « ذکا » صورتنده تجلی ایدرك انسانك تلاحق آثار ایله عدمدن وجود چیقارمسنه یاردیم ایدیور ! « ذکا » نك خزانهٔ غیب الغیبدن اقتباس ایده بیلدیکی پرتو فطرت سایه‌سنده‌درکه میداهك تسخیریله میدانه چیقاردیغی برقوت کرهٔ زمین اوزرنده بولنان برملیار قدر نوع بنی بشرك قوای مجموعه سندن او چ قات فضله بولنیور . بوقوتی روح کبی جماداته سریان ایتدیره‌رك هر بر یسنی بر خدمتکار صادق کبی قوللانمق طریقنی بولانده « ذکا » در . فقط بونك خصائص غریبه سندندرکه بخار کبی مضیقهٔ اضطرابه کیرمدکجه مندمج مایهٔ اصلیسی اولان قوهٔ حیرترسانی اظهارده

امساك كوستررد . براقدیغی آثار بو كون
دخی حیرتبخش اولی الابتصار اولان الك
بیوك پرتو ذكار اولانجه شعشعه‌سنی هب
بویله مضیقهٔ اضطراب ایچنده اظهار ایله
عالمی اعجاب ایلمشلر در برماكنه قوتی
برقاچ یره تقسیم ایلدیكی حالده بر یره
انحصاری تقدیرنده كوستره جكی تأثیری
بو یرلرده آیری آیری كوستره میه جكی كبی
« ذكا » دخی سر بسته قالدقجه هر یره
منعطف اوله رق هر شیئی استیعابه
چالشه جغندن یالكز بر نقطه یه انحصاری
تقدیرنده كوستره جكی قوتی بالطبع
كوسترهمز لكن بر دفعه خارجه اولان
انعطافی كسیلوبده بر نقطه یه منحصر قالدیمی؟
ایشته او زمان نه كبی خوارق اختراعاته
موفق اوله جغی كوریلور . بو سببدندركه
محبوسینك پك چوق دفعه موفق اولدقلری
اختراعات عقولی دوچار وله و حیرت ایدر .
درت دیوار آراسندن عبارت اولان بر یر
و بوراده ذكای بشرك مابه الاشتغالی اوله‌
بیله جك شیلر كوز اوكنه آلنیرسه یالكز بر
نقطه یه حصر ذكا ایده جك اولان بر
محبوسك مخترع اوله بیله جكی و همده اخترا-
عیله انسانلری اعجاب ایلیه جكی چوق
كورلمز . اشته بونك بر مثالنی بوكره ویانه
غزته لرنده اوقومقده یز . بو همیاده كائن
(قارتاوس) شهرنده برسرقت طولاییسیله
بش سنه مدت حبسله محكوم بولنان محبو-
سیندن بری سنه لرجه اوغراشه رق بش
سانتیمتره قطرنده و ایكی سانتیمتره ثخننده
صاماندن بر ساعت اختراع ایتمشدر . اشبو
ساعت برقاچ صامان چوپی ، بر ایكی پارچه
ایپلك ، ایكی كوزلی و بر طوپلی ایكنه ،
كوكسلك اوله رق دخی بر پارچه كاغددن
مركب اولوب قورلدیغی وقت هیچ طورم-
میه رق التی ساعت ایشلیور ایمش . اكر
نواقصی دها براز اكمال ایدیله جك اولورسه
یكرمی درت ساعت متمادیاً بلاتوقف ایشلیه‌
ایمش .

زندنده آلت نامنه هیچ برشی موجود
اولمیان بر محبوسك بویله دقیق بر اختراعنه
شاشمیلیمیدر ؟ خیر ، بلكه ذكای بشرك
یالكز بر نقطه یه حصر یله سنه لرجه اوراده
استعمالی تقدیرنده نه كبی خوارق اختراعاته
موفق اوله بیله جكنی بو مثال ایله ده تقدیر
ایدرك ید اعجاز كار الهیدن چیقان مصنوعات
خارق العاده ده مندمج استعداد كماله حیران
اولملیدر !

ساعتك اساساً یوسف علیه السلامك
یادكار قیمتدار محبوسیتی اولدیغنی قبول ایده-
میان عقول قاصره اربابی مشار الیه حضر-
تلری كبی پرتو فیوضات ربانیه دن طوغریدن
طوغری یه اقتباس انوار معرفت ایدن
نفوس ذكیه صاحبی پیغمبران ایله بالاده

اختراعی یان آدیلان محبوس آره سنده هر درلو نسبت فوقنده موجود اولان فرق وتفاوت ذکابی کوزاوکننه الهجق اولورلرسه بر محبوسك بر بشقه درلو سنی یاپمغه موفق اولدیغی بر شیئی بر پیغمبرذیشانك یکیدن ایجاده موفق اوله بیله جکنی اولی بالطریق کورهرك طریقهٔ انکاره کیتمکه مجال بوله میه جقلری درکاردر!

سلانیکلی توفیق

— ٥ —

(سیانس پور توسده کورلدی)

ـ شایان دقت بر عملیات جراحیه ـ

زمانمزك الك بنام او پراتورلرندن و اطبا انجمن دانشی اعضاسندن پول تیو شایان دقت ایکی عملیات اجرا ایلمش و بوسایه ده معطل قالان ایکی الی ایی ایتمشدر .

یکرمی اوچ یاشنده بر قیز جاملری تمیزلر ایکن بیلکنك ایچی اکنه یاره لمش، اورته ده کی سیکر (عصب متوسط) بسبتون کسلمش . مؤخراً یاره ایی اولمش . ال بسبتون حس و حرکتدن قالمش . لمسدن، اجیدن، حرارتدن اصلا متأثر اولمامغه باشلامش . بو علت کنج قیزی یه جکنی تدارکدن منع ایتدیکی ایچون مرقومه جراحلردن استمداد ضمننده « بوژون » خسته خانه سنه کلمش .

موسیو تیو وقعه یی بیلدیرنیکی صره ده دیورکه : « جملهٔ عصبیه نك فیسیولوجیاسی حقنده کی معلوماتمزك حال حاضری

بو یله بر شیئه تشبث ایتمکه بنی تشویق ایده جك درجه ده دکل ایدی . موفق اوله میه جغمه امین کبی ایدم . مع مافیه خسته نك ابرامی اوزرینه خسته ایچون بر تهلکه اولمدیغنه و عدم موفقیت حالنده خسته نك حالی دها فنا اولمیه جغنه امین اولدیغمدن اجرای عملیاته قرار و یردم .

« خسته قلوروفورم ایله اویودلدقدن صکره عمودی بر شق واسطه سیله عصب متوسطك ایکی اوجی سهولتله میدانه چیقارلدی . مرکز طرفنده قالان اوجی شیشمش، محیط طرفنده کی بوزولمش و بر بر ندن تخمیناً بر سانتیمتره قدر آیرلمشلر ایدی .

سیکرك بو ایکی اوجی کسیله رك دوزلدکدن صکره بر برینه یاقلاشدیرلدی . و بر الت و تیار سایه سنده ایکیسی ده بو حالده طوردیرلدی .

« عملیاتدن براز صکره سیکرك ایکی اوجلرینك بر تقیح وعارضه ظهور ایتمدن برلشمکده اولدیغی مشاهده اولنه بیلدی .

« ایکنجی خسته شهادت واورته پرمغنك آوج طرفنده قرنجه لنمه حس ایتدیکنی سویلدی .

اوچنجی کون شهادت واورته پارمغی اوزرلرنده خفیفجه کزدیریلیر بر ایکنه نك دوقوندیغی حس ایدییور ایدی . بوندن

صکره هر کون حس ارتمغه باشلادی . خلاصه عملیاتدن تخمیناً التی هفته صکره خسته اخراجنی طلب ایتدی . الهایکنه وچنکل قوللا نه بیله‌جك درجه‌ده حس وحرکت کلدی . شمدی چالیشه بیله‌جك برحالده‌در .

« وقوعات فوق العاده نادراتدن اوله‌رق ظهور ایدر . بوهنکامده خسته خانه‌ده خدمت ایدر یکرمی سکز یاشنده برکنج وار ایدی . بوقادینك اون درت سنه اول شیشه پارچه‌لرینك اوزرینه دوشه‌رك قوللی درینجه یاره‌لدیکنی دویدق ؛ یاره یری‌ده دها بللی ایدی . عصب متوسط قطع اولنمش ایدی . بوخسته‌ده دخی عینی فلج (کوتورومك) علامتلری تمامیله موجود ایدی .

« ارقداشنك بوصورتله خلاص او- لدیغنی کورنجه کندینده‌ده عملیات یاپلمه‌سنی ایستدی . لکن اون درت سنه اول کسیلمش بر سینرك اوجلرینی برلشدیرمك کبی برتشبث پك متجاسرانه بر حرکت کورونیوردی . مع مافیه خسته‌نك اصراری اوزرینه عملیاته راضی اولدم ، ۲۹ نیسان تاریخیله ، سابق وجهله عینی عملیاتی اجرا ایتدم . مرکز طرفنده‌کی اوج شیشه‌ی ، محیط طرفنده‌کی بوزلمش ویرلرندن تخمیناً ایکی سانتیمتره قدر آچلمش ایدیلر ، سینرك اوجلرینی برلشدیرمك ایچون الی صولك درجه‌یه قدر بوکمك ایجاب ایتدی .

« عملیاتك ایرتسی کونی خسته النك حسسز اولدیغنی کوردی . بوده‌الندە بعض صزیلر دویمغه باشلادی . لمس حسنك یرینه کلدیکی وبطلان حس الحرارەنك زائل اولدیغی تحقیق اولنه بیلدی .

خسته حس تامه‌دن مستفید اوله‌رق خسته خانه‌دن چیقدی ؛ درجۀ حرارتی ایکی النده دخی مساوی ایدی . »

عصب متوسطك درز یله برفلج مو- ضعینك اقاقت بولدیغنه دائر بوایکی غریب وقعه تحقیق ومعاینه اولنه بیلدی وفقط اسبابی بیان اولنه‌مدی . فیسیولوجیون سینرلرك ایکی اوجی نصل اولیور ده بر لشیور ؟ دیه کندیلرینه سؤال ایدیورلر ؟ لکن بو بابده نظریات نه اولور ایسه اولسون ، ایکی خسته‌نك دخی حسی اعاده اولندیغی والرینی قوللاندقلری غیر منکردر . غایت مشکل اولان بویله بر عملیاتك موفقیتی انتاج ایلمسی یالکز موسیو پول شیلیونك مسلم اولان مهارتی سایه سنده اولیوب خسته‌لرینك تیمارنده کوستریلمکده اولدیغی فوق العاده اهتمامك‌ده دخلی واردر . بوبابده مومی الیهك مهارتی یالکز آقاده مینك حیرتنی موجب اولمیوب (بوژون) خسته خانه‌سنده بولنانلر ایله مومی الیه طرفندن تداوی اولنانلرده بوحیرته مشترکدرلر .

بشیرفؤاد

—٥—

منتشا متصرفی آولونیه‌لی سعادتلو مصطفی پاشا حضرتلرینك مخدومی اولوب الیوم آولونیه ده بولنان ثریا بك افندی طرفندن ارسال بیورلمشدر :

« پرنس مترنخ »

مهارت سیاسیه وقوهٔ قلمیه‌سیله ناپولیو-نك صدمات متابعه سنه قارشو اوستریا دولتنك بقاسنی محافظه ایتمش و برنفوذ موهومه وجود ویرمکله عموم دول غربیه وشمالیه نك سر بر ریاست سیاسیه سنه چکمشدر .

شهرت شایعه سی مذکور ریاست سیاسیه‌دن عبارت اولمیوب بلکه آنك شرف و امتیازینی بحق کوسترمکه و برچوق هیئات دولیه‌نك بقاسنی تأمین و عصرنده عالم مدنیتك اوغرادیغی مصائب متنوعه‌نك درجاتنی تهوین ایتمکه موفق اولدیغندن ایلرو کلمشدر .

معاملات سیاسیه‌جه آچدیغی مسلك جدیدك آثاری ارباب سیاستك هرزمان برحجت افتخاری اولدیغی کبی تصادف ایتدیکی مشکلاته مقابل کوستردیکی عزم و ثبات دخی شایان حیرت بردرجه‌ده صاغلقده‌در .

المانیالی قونت شولنبرغ دیرکه : مترنخ مهارت سیاسیه‌سی نسبتنده فنون حربیه‌یه واقف برقوماندان اولسیدی اوروپا هرحالده ناپولیونك سیلابهٔ استیلا-سنه قارشو برسد مقاومت کوستره بیلوردی .

شاتو بریان مشار الیهك ترجمهٔ حالی صره‌سنده یازارکه : مترنخ بونجه مشکلات وانقلابات آراسنده اوستریا دولتی کبی برهیئت مختلفه‌یی قرق سنه متمادیاً اداره و زماننده بولنان ارباب سیاستی حکم ونفوذینك تأمین جریاننه وسیله ایتدیکی ایچون برفطانت فوق العاده‌یه مالك اولدیغی شبهه‌سزدر . مع مافیه حرکات عمومیه‌سنی تدقیق و تنقید ایدنلر آراسنده ایتالیالی امیل ژوس مشار الیهی فکرنده مستبد و حریت شخصیه‌یه دشمن اولمقله اتهام ایتمش والمانیا مشاهیر تاریخ نویساننده « پوانشر » ذکاوت فطریه‌سنی اعتراف ایله برابر یالکز سوزنده کاذب و مزاحه راغب اولدیغنی کوستر-مشدر .

کتابت خصوصیه‌سنده بولنمش اولان موسیو کنجر مترنخك ادارهٔ مطلقه‌یی تأییده وخلقك حقوق حریتنه قارشو نفوذ حکمرانی‌یی تأییده ساعی اولدیغنی اکلاتمش و بو طور و ثباتیله برنجی فرانسوا آنك توجهنی جلب و حقنده ایدیلان تسویلاتك حکم و قوتنی سلب ایتدیکنی بیان ایتمشدر .

مترنخ بیك یدیوز یتمش اوچ سنه‌سنده پروسیاده واقع « قوبلین » شهرنده دنیایه کلدی . پدری عصرینك رجال سیاسیه

سندن معدود وموزل ورن نهرلرینك صاغ
جهتنده حکم ونفوذی جاری اولان پرنسلر -
دن بری ایدی .

اوان شبابنده بر چوق معاملات شو
خانه ومناسبات زن پرستانه گوسترمش ومشاهیر
معلمیندن موسیو دەقوش کندوسنه علوم
حکمیه یی تعلیم وستراسبورغ دارالفنوننده
تحصیلنی تتمیم ایده رك اوروپانك هر طرفنی
گزمش و یکرمی بر یاشنده ایکن قونت قادونیج
بوتنرغك حفیده سنی المشدر . قادونیج او
زمان اوستریا باش وکالتنده بولندیغی ایچون
مترنیخك اقبال و استقبالنی احضار ایدوب
الك اول وستفالیه حکومتی طرفندن رایخشتاد
قونغره سنه مأمور ایتدیرمشدر .

بیك سکز یوز التی سنه سنه قدر مترنیخ
پترسبورغ ورزدا و برلین سفارتلرینه مأمور
وروسیه و پروسیا دولتلرینی فرانسه علیهنده
تحریك ایده رك براتفاق مثلث تشکیلنه
موفق اولمسی بادیء شهرتی اولمشدر .

ناپولیونك نزدینه مرخص ایدلدیکی زمان
مترنیخك موقعی پك مشکل وطوته جغی خط
حرکتی تعیینندن عاجز ایدی .

ناپولیون ایتالیا ومارنغو واوسترلج
مظفریتی وتقلیب خریطهٔ عالمه موفقیتی ایله
قیصرك عظمت وغرورینی تقلید واون
دردنجی لوئینك دورسفاهتنی تجدید ایتمشدی .
اوستریا دولتی قامپوفورمیو ولونو بل وبر-
سبورغ معاهده لرینك تضییق وشدتی التنده
زبون قالمش و پی‌با و بورغونیا ایله پترول
لومباردی بوندیك قطعه لری ورن نهرینك
اوته جهتنده کی کافهٔ ممالکی الندن کتمش او-
لدیغی کبی اوسترلج محاربه سنك نتیجه سی
اولمق اوزره المانیا هیئت متفقه سنه اولان
رعایتله اکا مخصوص تاج حکمداریی غائب
ایلمشیدی .

مترنیخ هر حالده تلافیء مافاته وقت بولمق
ایچون ناپولیونه عرض تمایلات و تجدید
مناسبات ایتمکدن بشقهٔ چاره اولمدیغنی
گورمش و بو صورتله « فونتن بلو » معا-
هده سنك عقدینه موافق اوله رق اوستریا
دولتنك زوال وانحطاطنی ممکن مرتبه دفع
ایده بیلمشدر .

بو موقعیتنه اك زیاده معاونت ایدن
اسبابدن بری ایسه پارسده کی اکابر نوظهو-
رك قاملیالری طرفندن گوردیکی انجذاب
وتمایلك اثاری اولدیغی هم کندی مخطره-
لرندن همده بونقطهٔ مبهمه اویله برطاقم
اکابر نسوانك او صره ده نشر ایتدکاری
اثار مخصوصه لرندن ده کشف و استخراج
اولنیور .

یالکز آرفودده ناپولیونله علکساندر
اراسنده وقوعبولان ملاقاتك اوازه سی
اوستریا دولتنی اورکتمش و دولت علیه
وانکلتره یه دست انداز اتفاق اولمغه و بر

عظیم اردو یی احضاره جرأت و برمش اولدیغندن ناپولیون اسپانیادن عودت ایدرکن المانیا اقوام مختلفه‌سنك هیجاننی واوستریا دولتنك بوتدارکاتنی کوره‌رك مترنخه حدت وحقارتده بولنمشدر . حتی مشار الیهی جانیلر کبی فرانسه حدودندن طرد واخراج ایتمزینی جنرال فوسته‌یه امر ایتدیکی صره‌ده بونجه زماندنبرو مترنخك بازیچهٔ معاملات ومغلوب مقالاتی اولدیغنه یانه‌رق بر بیوك محاربه‌ده منهزم اولمش قدر کدر ایتدیکنی سویلمشدر .

مترنخ پارسدن چیقدیغی کبی اوستریا اورده این نهرینی چکمش ومحاربه‌یه باشلانمشیدی . حربك مقدماتی اوستریالولرك یوزینی کولدیرمش وعلکساندر ناپولیونه وعد ایتدیکی التمش بیك عسکری کوندرمامشیدی . متعاقباً « واغرام » معرکهٔ هولناکی نتیجهٔ جدالی کوستروب اوستریانك پای تختی وممالکنك قسم کلیسی ناپولیونك جولانگاه مظفریتی اولمشیدی . اوستریانك نفوذ واقتداری ختامه ایرمش وهاپسبورغ خاندان حکمداریسنی حقوق سلطنتدن اسقاط ایده‌جکنی ناپولیون اعلان ایتمش اولدیغندن هرکسك امید واستنادگاهی مترنخك مهارت سیاسیه‌سنده قالمشیدی .

مترنخ شامپانی ایله التنبرغده عقد مکالمه ایتمش ومعمافیه برنتیجه و یرمامش اولدیغندن ناپولیون ویانه‌ده واقع شمبرون سراینده یکیدن فتح مکالمات ایتمك اوزره مترنخك قونفرانسده حاضر بولنمامسی شرط قویمشیدی .

مترنخ بر برینی ولی وتعاقب ایدن بو ادبار عمومیدن‌ده امیدینی کسمامش و ینه وسائط مناسبه ایله ناپولیونك انفعال سریع الجریانی تعدیل ایدرك قونفرانسه داخل اولمش اولدیغندن بیك سكز یوز اون سنه‌سنده معاهده‌یی اکمال ومهالك حربیه‌یی دفع وتهوین ایده‌بیلمشدر . فقط بو معاهده‌نك قبولی ایچون ارشیدوشس ماری لویزا فدا ایدلمش ومترنخ اوستریا زادکانی واوروپا حکمدارانی نظرنده بك مسئول قالمشیدی . کندوسی ایسه ذاتاً ارشیدوق شارل ایله هم افکار اوله‌رق بو محاربه‌نك علیهنده اولجه ادارهٔ لسان ایتمش واوستریانك تدارکات حربیه‌سنی غیر کافی و باش وکیل قونت ستادیونك اوروپادن معاونت کوریله‌بیله‌جکده‌کی امید وانتظارینی واهی کورمش اولدیغندن هرحاله قارشو دفع مسئولیتله خلقك نظرنده واوروپا محافل سیاسیه‌سنده بر حرمت فوق العاده قزانمشیدی .

بناءً علیه اوستریا خارجیه نظارتنه کتورلدیکی کون هرطرفدن بیکارله تبریکنامه‌لر المش وانکلتره و پروسیا دولتلری کندوسنی دائرهٔ اتفاقه الحاق اوزره مأمورلر

کوندرمشیدی . مترنخ شو تبریکنامه‌لر آراسنده برده روسیه آرماسیله ممهور بر تحریرات ایچنده بشیوز بیك روبله‌لك قوائم نقدیه بولمش واویله امضاسز اوله‌رق مکتوبی کوندرمش اولدیغنی حس ایتدیکی روسیه سفیری قونت پوتیاقینه اعاده ایتمشیدی .

مع مافیه روسیه وانکلتره‌یه بر میل اتفاقجویانه کوسترمش واوستریانك سلامت حالیه ومستقبله‌سنی بو اتفاقك حصولنه منوط کورمشیدی .

ناپولیون علکساندر ایله عقد قرابته منهمك اولدیغی زمان جواب یأس المش وکندوسنه وعد ایدیلان عسکری ویرمیوب اعلان حربه اوستریایی خفیاً دعوت ایتدیکنی آکلادیغی ایچون روسیه‌یه قارشو برفکر خصومت بسله‌مکده بولنمش ایکن برده بو معاملات اتفاقیه‌دن خبردار اولدیغی کبی روسیه‌یه اعلان حربه قرار ویردی . اوستریانك درجهٔ اتفاقنی بیلمك اوزره روسیه علیهنده سوق واستعمال ایتمك ایچون اوتوز بیك نفر آرادی .

پرنس مترنخ قطعیاً بو تکلیفی رد ایتمش وبر بیوك تهدیدو اخافه‌التنده قالمش ایسه‌ده مسقوه هزیمت معلومه سی بو تهدیدك حکمنی امحا والمانیایی فرانسه نفوذندن قورتارمق شرطیله ناپولیونله علکساندر اره سنده عرض توسط ایتمکه قدر اجرا ایتدی .

ناپولیون ایسه بو یله شدتلی بر ادباره اوغرادقدن صکره عموم اوروپا دولتلر یده علیهنه قیام ایتمش و ارالرنده پك قوتلی بر اتفاق وجوده کتورمشلر دی .

بیك سکز یوز اون اوچ سنه سی اوائلنده بو همیاده واقع اوپوتاشناد نام قصبه ده علکساندر وریت شهرنده باویرا قرالیله مترنخك ملاقاتی بو اتفاق عمومی یی اکمال ایدرك « لیپسیا » محاربهٔ مشهوره سنی میدانه کتور مش اولدیغندن عموم دول متفقه طرفندن کندیسنه بر مرخصیت فوق العاده ویریله‌رك « فرانقفورت » « فریبورغ » « باز یله » « شاتی لون » « لانقره » « شرمون » مکالماتنده حاضر بولنمش و « فوتن بلو » معاهدهٔ مشهوره سنی دول متفقه نامنه عقده موفق اولمشدر .

بیك سکز یوز اون درت سنه‌سنك حزیرانده پروسیا وروسیه خارجیه ناظرلریله بر لکده انکلتره‌یه کیده‌رك یکیدن وخصوصی بر اتفاق عقدیله مقاوله‌سنی بتورمش واورادن ویانه‌یه عودت ایتدیکی کبی قونغره‌نك ریاستنی احراز وبونجه حکمداران واکابر زمان اراسنده اظهار کمال امتیاز ایتمشدر .

بو قونغره ده اوستریا دولتی بر حکومت غالبه‌نك اقتدار بنه استنادا ایتمش وممالك مغصوبه سنده‌کی حقوق حکمرانیسی طانتمق ایستمش ایسه ده مصائب حربیه

ایله بتون جهان مدنیت خراب اولمش اولد .
یغندن امال عمومیه سنی تنفیذ ایده جك قدر
امکان اولمیوب مع مافیه المانیا هیئت عمو -
میه سنه بر نظام و یرلمش و ینه ریاستی
اوستریایه قالمش اولدیغی کبی پروسیا
و ساقسونیا مصالحنه و لهستان مسئله سنه
ختام و یریله رك پی با حکومتی اوراثر خاندا
نیله تأیید و ایتالیا حدودی تقطیع و تحدید
اولنمش و اسارت نسائیه قوانین مدنیه دن
طرح ایدلمشدر .

قونغره بیك سكز یوز اون بش سنه سنك
ایلول طقوزنده تمام و ایکنجی دفعه عقد
ایدیلان صلح معلومك مقاوله نامه سیده
قرین ختام اولمشدر .

ایشته مقصد عمومی اولان ناپولیونك
سقوطی حاصل اولدقدن صکره مترنخ
اوستریا ممالکنك دوچار اولدیغی متاعب
و خرابی یی تعمیر و اداره مالیه و داخلیه یی
اصلاح و تنظیم ایتمك اوزره تشکل ایدن مجلس
کبیر اصلاحات ریاستنه کچدی . او بولده پك
چوق آثار نافعه ابراز ایتدیکی کبی اهالینك
افکار حریت جویانه لرینه قارشو ده شدتله مقا.
ومت ایتمکه باشلادی . دول عمومیه ایله ده
صلح و صلاحی التزام ایده رك باویرا و اوستریا
اراسنده جریان ایدن بر حدود منازعه سنی
میلانده و پاپا ایله اولان بر اختلاف عظیمی
ورونا ده فصل و تسویه ایلدی .

١٨١٨ سنه سنده « آخن » , ١٨١٩
ده « قارلسباد » و ١٨٢٠ ده « تروپاد »
و ١٨٢١ ده « لوبیانا » و ١٨٢٢ سنه
سنده ویانه دورناو قونغره لرنده ریاست ایتمش
وجمله سنده اوستریا دولتنك نفوذینی ارائه
و منافعنی محافظه ایده بیلمشدر .

بو صره ده انکلتره دولتی بیك یدی یوز
طقسان بش سنه سنده ویر دیکنی
ادعا ایتدیکی بش ملیون لیرانك
استردادینه قیام و ویانه ده کی سفیری
غوردونله اجرای تضییقاته دوام ایتمش
اولدیغندن هانوراده لورد قاستلرك ایله
مترنخ اراسنده عقد ایدیلان بر مقاوله
نامه ایله اوستریا دولتی یالکز اوتوز بیك
فلورین و یرمکه بورجلو اولدی . متعاقباً
قاسترن موقع اقتداردن ساقط و یرینه کچان
موسیو قانق و یریلان اقچه نك تمامنی
طالب اولدیغندن اوستریا ایله انکلتره بیننه
بر بیوك منافرت کیره رك نهایت مبلغ مذکو -
رك قرضاً دکل ناپولیون علیهنده بولنمق
مقصدیله انکلتره طرفندن اوستریایه و یرلد -
یکنی مترنخ اثبات واعلام ایتمکله دعوایه
ختام و یرلدی . مشار الیه التی سنه قدر
اوستریا باش وکالتنی وکالتله اداره ایتدکدن
صکره بیك سكز یوز یکرمی التی سنه سنده
قارلوز نخك وفاتیله اصالة او مقامه و داخلیه
نظارتیله اوستریا خاندان حکمدار یسنك

نظارت فوق العاده‌سنه تعیین اولنمشدر .
مسئلهٔ یونانیه اراسنده مترنخ دولت
علیه‌نك حقوق صریحه‌سنی وقایه‌یه سعی
و بهمه حال یونان اشقیاسنك تأدیبی ایچون
سلطنت سنیه مختار براغیلوب خلقه قارشو
بو مثللو اختلالاته یول ویرلمامسی لزومنی
اخطار ایلدی .

مترنخ یونانلولرك لهنده عقد ایدیلان
قونفرانسلرده بولنمق ایستمامش وانلره بر
هیئت حکومت دکل بر فرقهٔ اشقیا نظریله
باقدیغنی بیان ایتمشدر .

اوزمان باب عالی‌یه بر چوق تبلیغات
خیرخواهانه‌ده بولنمش واوروپا محافل
سیاسیه‌سنك نیات وتصوراتنی ونا
وارین وقوعاتك تضمیناتنی خبر ویرمشیدی .
حتی باب عالی‌یه تقدیم ایتدیکی برچوق
محررات رسمیه‌یی بارون حوصار قلمیله ترجمه
اوله‌رق یازمش وجنتمکان سلطان محمود خان
حضرتلریله ده مخابره‌ده بولنمشدر . بارون
حوصار السنهٔ شرقیه‌یه آشنا اولدیغندن
محررات مذکوره شیوهٔ شرقیه وآیات واحا-
دیث شریفه ایله مزین ایدی .

بارون باهموصك نشر ایتدیکی درت
جلددن عبارت براثر سیاسیده مندرجدرکه
مترنخك باب عالی‌یه وخاکپای شاهانه‌یه تقدیم
ایتدیکی محررات ترکیه اوزرینه سلطان محمود
خان حضرتلری مترنخك برمسلمان اولدیغنه
ذاهب اولمش و بر کون اوستریا سفیرینی مابین
همایونه جلب ایله مترنخك ترجمهٔ حالنی صور-
مش ایدی . مترنخ بو فقره‌یی آخر عمرینه قدر مقام
افتخارده یاد ایدر طورردی .

مترنخ لوندره قونفرانسنه داخل اولمق
اخبارینی کوردیکی زمان قونفرانسك مقر-
راتنی تعدیل ایتمك ومع مافیه قطعیاً برمعا-
هده‌یه وضع امضا ایتمامك شرطیله لوندره
سفیرینی قونفرانسه مرخص تعیین وایشك
صاردیغی مشکلاتی دفعه چالشمش اولدیغی
کبی پروسیا دولتنی ده کندی فکرینه
تابع ایدرك دولت علیه لهنده بولندیرمشیدی .
ناوارین وقعهٔ فجیعه‌سنی متعاقب اوستریا
دولتی نامنه دولت علیه‌یه دست توسطی
اوزاتمش وروسیه ایله محاربه‌یه باشلامسی
لزومنی درمیان ایتمشیدی . مع مافیه مترنخ
ینه پولتیقه‌سنده دوام ودول ثلثه‌یه قارشو
مخالفتده بولنه‌رق استانبول سفیرینه‌ده
او یولده تعلیمات ویرمش وسفرای ثلثه‌نك
رأینه عدم اشتراکی توصیه ایتمشیدی .
حتی انلر استانبولدن تباعد ایتدکلری
حالده اومقامنده ارام ایتمسنی و سفارات
وکالتنی قبول ایتمامسنی قطعیاً یازمشیدی .
فقط باب عالینك اوزمانکی مسلکی
ودول ثلثه‌نك نیات قطعیه‌سیله ایشك مجرای
اصلیسی دکشمیوب ینه حالات معلومه سرزدهٔ
میدان ظهور اولمقدن کیرو طورمامشدر .

بیك سكز یوز اوتوز بش سنه‌سنده برنجی
فرانسوانك وفاتیله‌ده مترنیخك نفوذ سابقنه
خلل كلامش وفوق العاده بر شرفله اداره‌ٔ
امور ایتمشدر .

مقام ایمپراطوری‌یه كلان فردیناندو بر
مدت مترنیخك نصایح واقعه‌سنه توفیق
حركتله سردر هوای طغیان اولان اقوام
مختلفه‌سنه قارشو ابراز جلادت و براغده
روسیه و بتلیس‌ده پروسیا حكمدارلریله
كوروشوب اختلالات حریت جو یانه‌یه
قارشو بر تدبیر مشترك اتخاذینه دعوت ایتمش
ایسه‌ده ایتالیانلرله مجارلر دعوای استقلاله
واسلاولرله المانلر اصول مطلقه علیهنده
اختلاله قیام ایتملریله فردیناندویی بر دهشت
عظیمه استیلا وامارات عجز وضعفنی اثبات
ایلدی . مترنیخ ذاتاً اولدنبرو ایتالیانلرك
فساد افكارینه واقف ومع مافیه اوروپانك
كسب ایتمش اولدیغی احوال اخیره‌دن
متحاشی اولدیغی ایچون فردیناندونك ولی
عهدلكی زماننده ساردنیا قرالی ویقتور
امانوئلك قزی آناقارولینایی آلدیرمش
وایتالیانلره قارشو براز توجه كوسترمش
ایسه‌ده رابطهٔ صمیمیت تصورات سیاسیه‌
نك منعنه آلت اولمیوب افسادات خفیه
كسب تزاید ایتدیكندن احوال داخلیه
مشكل بر درجه‌یه كلمشیدی .

ایمپراطور فردیناندو ایسه پرنسك
كوستردیكی طریق جلادته پای انداز
ثبات اولمقدن روكردان وهردرلو حركاتنده
آثار ضعف و فتور نمایان اولدیغندن
اختلال فرقه‌لری علناً ایقاع تهدیده جرأت
ومترنیخ‌ده بالمجبور بیك سكز یوز قرق
سكزسنه‌سی مارتنك اون اوچنجی كونی
استعفایه مبادرت ایتمشدر .

مع مافیه مترنیخی استعفایه اجبار ایدن
ویانه ارباب اختلالی كندو حیاتنی‌ده
تهلكه‌ده قویدقلرندن نفسنی وفامیلیاسنی
بیك درلو مشكلاتله قورتاره بیلمش وفلمنك
طریقیله انكلتره‌یه كتمشدر .

مشار الیه تبدیلاً شمندوفر ستاسیونه
كیدركن خلقك نمایشلرینی وایقاد قنادیل
ایچون حاضرلقلرینی كوردیكی صره‌ده
یانده بولنان بر دوستنه دیمش كه خلق شعشعهٔ
حریتله و یانه‌یی تنویره چالیشیورسه‌ده
بو آتش اختلال اطراف ممالكده اشتعال
ایده‌جك واوستریا هیئت عظیمه‌سی بر رماد
فساد ایچنده قاله‌جقدر .

متعاقباً مجارلرله ایتالیانلرك عصیانی
و عموم اوستریا اقوامنك طرف طرف
طغیانی اوزرینه اوستریا ممالكی صحیحاً بر
آتش اختلال ایله برچوق زمان یانمش
ییقلمش وفردیناندو استعفاسنی ویرمش اولمغله
مادی ومعنوی خسارات ومترنیخك پولتیقه‌
سنده‌كی محسنات كورلمشدر .

مترنیخـك الـك كزیده آثارینی ولوایح
افكارینی نشر ایدن اوچنجی زوجـه‌سی
پرنسس مه‌لانی یا بو اختلالات مركز ظهورینی
پك كوزل بر صورتله تصـویر ایتمش
ایسـه‌ده ارباب حریتی شـدتله مؤاخذه
و ادارهٔ مطلقه‌یی كمالـله مدافعـه ایتمش
اولدیغندن پوان مستركنی مورخلرك مظهر
تزییفی اولمقدن قورتیله مامشدر .

مترنیخ بیك سكز یوزاللی بر سنه‌سنه قدر
« بوآنیس » نام موقعده بولنان صیفیه‌سنده
و بر آرالـق بروكسلـده اقامت و مؤخراً
ایمپراطور فرانسوا ژوزفك دعوتیله و یانه‌یه
عودت ایتمشدر .

و یانه‌ده بولندیغی مدتجـه نه بر مأمو-
ریت المق ایستمش و نه ده فرق سـیاسیه‌نك
هیچ برینه داخل اولمش ایسـه‌ده نصایح
نافعه و افكار مستقیمه سـیله ایمـپراطوری
مستفید ایتمكه چالشمشدر .

بیك سكز یوز اللی سكز سنه‌سی حزیرا-
ننك اون برنجی كونی تارك جان و جهـان
وصوك اولتـماتومنی عالمه قارشو اعـلان
ایتمشدر .

كندیسنك داخلاً مسلك سیاسیسی
اساساً ادارهٔ مطلقه علیهنده بولنمق و مع مافیه
قوانین نافعه و نظامات لازمه ایله اوسـتریا
اقوام مختلفه‌سنی اداره‌یه چالیشمقدن عبارت
اولدیغی كبی خارجاً اتخاذ ایتدیكی پولتیقه-
سـیله اسـایش عمومی‌یی و اوروپا موازنهٔ
دولیه‌سنی محافظه ایتمك ایستدیكی و روسیه
ایله اتفاقده دولت علیه ایله حسن مناسباتده
بولنمق ارزوسنده بولندیغی معاملات واقعه-
سیله تعین ایتمكده‌در .

اخلاقنی محاكمه ایدنلر ایسه دیرلركه
مترنیخ فوق العـاده زنانه مائل و قمـاره
منهمك ایدی . فقط دنیـاده هیچ بر قادینه
دلبسته اولمدیغی كندی سـویلمش و قمـاری
پك بیوك بر فدا كارلقله او یناماشدر .

اسرارنده كتوم و معاملات ذاتیه‌سنده
صـادق ایدی فقط امـور دولتده اختیـار
كذب و خلاف ایلردی . مقصدینه وصول
ایچون هردرلو اسبابی متجسس و اجراآت
عمومیه‌سـنده جسور ایدی . هیچ برحاله
قارشـو كمال حرص و آرزو كوسـترمامش
و ینـه هیچ بر حالـدن طـولایی مأیوس
و مضـطرب اولمامشدر . یالكز ایمـپراطور
فرانسوانك و برنجی زوجه‌سی الهٔ ئونورانك
وفاتنده مكدر كورنمشدر . كندوسی وقایع
عمومیهٔ تاریخیه‌یی پك زیاده بیلـور وكافهٔ
حركات سیاسیه‌سنی تاریخ ایله تطبیق و اثباته
چالیشوردی .

مشكلات امور اراسنده كندی محتاج
تسلی ایكن دوستلره غیرت و یریر و آثار
فتـور ارائـه ایدنلره بر متـانت ورزانت
كوستریردی .

هر کسه شایان اولدیغی قدر حرمت
ایدر و پك متواضع کورینوردی .
اسباب صنایعی هر کسدن زیاده مظهر
رعایت ایدر وانلره سماحت ومعاونت
ایلردی .
اره صره درجهٔ ترقیلر ینی کوسترمك
اوزره کتوردکاری هدایای جزؤیه ییده
قبول ایدردی .
مترنیخ دنیاده‌کی دول متمدنه‌نك الك بیوك
نشانلر ینی حائز واوروپاده بوکونکی بسما-
رقدن زیاده محترم ایدی .
بیك سکز یوز یکرمی التی سنه سنده
اسپانیا دولتی کندوسنه الك بیوك رتبه‌لردن
معدود اولان غران دوقه‌لق عنوانی
و یرمش و بیك سکز یوز اون سکزده سیجلیا
قرالی دوق دو پورتلك نامیله برملیون
فرانق دکرنده مالکانه‌لر احسان ایتمشدر .
مع مافیه مترنیخ قونت قاؤونجك سایه-
سنده اسکی ثروتنه ودها پك چوق املاکه
نائل اولمش ومدت حیاتی اولان سکسان بش
سنه ظرفنده آثار مختیار یدن بشقه برمصیبته
اوغرامامشدر .

ثریا

—٥—

— پارس سکنه‌سی —

سن ولایتی بیك سکز یوز سکسان بر
سنه سنده اجرا اولنان پارس تحریر نفوسنك
نتیجه‌سنی بودفعه نشر ایلمشدر .
پارسده ۲,۲۳۹,۹۲۸ نفوس موجود
اولوب بونك ۱,۱۱۳,۳۲٦ ی ارکك
و ۱,۱۲٦,٦۰۲ ی قادیندر .
۱۷۰۰ تاریخنده پارسده اجرا اولنان
برنجی تحریر نفوسده ۷۲۰۰۰۰ نفوس
موجود اولدیغی کورلدیکی کبی صوڭ
تحریر نفوسدن اول ۱۸۷٦ سنه سنده
اجرا اولنان تحریر نفوسده ۹۸۰,۸۳۸
ارکك و ۱,۰۰۷,۹٦۸ قادین اولمق اوزره
۱,۹۸۸,۸۰٦ نفوس اولدیغی تحقق ایتمش
ایدی . دیمك که ۱۸۷٦ سنه سندن برو
پارسك سکنه‌سی ۲٥۱,۱۲۲ نفوس تزاید
ایتمشدر .
نفوس مذکوره ٦۸,۱۲٦ خانه‌ده
ساکن اولوب بو خانه‌لردن ۳۲,٤۲۲
عددی درت قاتلیدن زیاده‌در .
پارس نفوس دفاترینه مراجعت
اولندقده ٤٤۰,۰۲۲ متأهل ارکك
و ٤٤٦,۲۹۷ ذات الزوج قادین بولند-
یغنه نظراً متأهل قادینلرك مقداری ارککلر-
دن زیاده‌در . بالعکس ٦۲۱,٥٦۹ ارکك
چوجق بولندیغی حالده ٥٥۷,۰٥٤ قز
واردر .
غرائبدن اوله‌رق تحریر نفوس صره-
سنده اون یدی یاشنده بر ارکك متأهل
اولدیغی و اون درت یاشنده قوجه‌لی بر

قادین بولندیغی کورلمشدر . غرائبدن اوله‌رق خبرویره‌لم که اون سکز یاشنده اوچ ارکك زوجه‌لری وفات ایتمش اولدیغی کبی اون التی یاشنده ایکی ده طول قادین واردر .

پارسده چوق یشانور . ٦,٣٨٦ کشی سکسان یاشنی تجاوز ایتمشلردر . ٢,٧٤٧ کشی سکسان بش ایله سکسان اره‌سنده‌در ٦٤٠ کشی طقسانی متجاوزدر . ١٣٨ کشی طقسان بشندن زیاده‌در . پارسده یکرمی کشی یوز یاشنده بولنیورلر . بونلرك دردی هیچ اولنمامش و بریسی متأهل و التیسی طول ارکك اولوب قادینلردن دخی بر قزاوغلان قز و بر قوجه‌لی و یدیده طول واردر .

فرانسه داخلنده تولد ایتمش اولدقلری حالده پارسده ساکن اولان کسانك عددی ١,٠٢١,٩٩٢ اولوب بونلرك ١,٠٢١,٩٩٦ ی ارکك اولوب بر ملیون ٥٣,٨٠٤ ی ده قادیندر . پارسده ٣٤٨,٨٤٥ ارکك و ٣٧٢,٥٧٦ تولد ایتمشدر .

پارسده بولنان اجنبی سکنه‌سنك مقداری ٩١,٨٧٢ ارکك و ٧٥,٥٤٢ قادین اولوب بونلرك بلچیقالی اوله‌رق ٢٣,٩٨١ ی ارکك و ٢١,٣٠٠ ی قادیندر . ایتالیالی ١٥,٧٠٣ ارکك و ٥,٨٧٤ قادین و المانیالی ١٥,٤٤١ ارکك و ١٥,٧٤٩ قادین واسوچره‌لی ١٢,٢٦٤ ارکك و ٨,٥٤٦ قادین وانکلیز ٤,٦٠٧ ارکك و ٦,٢٨٢ قادین وامریقالی ٢,٦٥٤ ارکك و ٢,٩٧٣ قادین اولدیغی کبی بونلردن بشقه ١٤٩ آسپانیالی و ٦٥ چینلی واردر .

نفوس مذکوره اوسته وعمله وفامیلیا اوله‌رق بروجه آتی تقسیم اولنور .

اولاً کندی اراضیلرینی زرع ایدرك چیفتجیان وکورجی وسائره اوله‌رق ٩,٦٧٨ اولوب بونلرك ٤,٤٦٨ ی ارکك و ٤,٢١٠ ی قادین .

ثانیاً صنعتله چیفتجیان ١,١٠٢,٣١٣ کشی اولوب ٥٤٠,٢٨٨ ی ارکك و ٥٦٢,٢٠٥ ی قادیندر . بونلرك ایچندن دخی ٣١٧,٧١٢ ی ارکك عمله و ٢٧٢,١٨٧ ی قادین عمله‌در .

ثالثاً تجارتله ٥٥١,٦٧٨ کشی چالشمقده‌در .

رابعاً بحریه‌ده ٤٩,٩٥٥ کشی چالشمقده‌در .

خامساً قوهٔ عسکریه ٢٥,٤٨٢ نفر اولوب بونلرك ١٢,٥٣٣ ی قره عسکری ٣٣٥ بحریه نفری ١٢,٥٩٤ ژاندارمه و پولیسدر . ٨,٥٦٥ قادین بو یولده تعیش ایدرلر .

سادساً ٦٦,٧٢٠ کشی ولایاتده وقضالرده حکومت مأموری اوله‌رق چالشمقده اولوب ٣٧,٤٠٥ ی ارککدر .

مأمورین روحانیه ١,٨٥٨ دن عبا-

رت اولوب منانترلرده ٥,٩٣٨ راهب
وراهبه واردر (١,٨٦٩ ارکك ٤٣٦٩
قادین) مأمورین عدلیه ٩,١٣٢ ی ارکك
اولمق اوزره ١٦,٨٩٩ کشیدر . اطبا
٨٧٢٣ ی ارکك اولهرق ١٨,٣٠٤ کشیدر .
٩٣٢٤ معلم و ١٢,٤٩٧ معلمه واردر .

رسام وهیکلتراش وتیاترو اویونجیسی
اولهرق ٤٢,٦٤٦ اهل صنعت بولنوب
٢٢,٤٦٢ ی ارکك ٢٠,١٦٤ ی قادیندر . ارباب
فن ایله محررین ٥,٦٨٤ ارکك ایله ٥,٥٠٠
قادیندن عبارتدر .

اصحاب املاك ایله اصحاب ثروت
٢١٠,٨٦٠ کشی اولوب ١٣١,٨٢٢ ی
قادیندر . معاشلیلر ایله متقاعدلر ٢٠,٠٥٠
کشیدر .

سود نه نزدنده بولنان چوجق وخسته
وسائل وسرسری وفاحشه مثللو صنعتسز
کسان ٦١,٦٩٩ نفر اولوب بونلرك ٢٥,٠٧٨ ی
ارکك ٣٦,٦١١ ی قادیندر .

عطا

—o—

فنیه

(حیوانات زاحفه نره لرده یاشار ؟)

ییلان و تمساح و کرتنکله کبی بطنلری
اوزرنده مشی و حرکت ایدن حیوانانك
علی الاکثر کره مزك هانکی قسمنده یاشا-
دقلرینه دائر تاریخ طبیعی حکماسندن
دوقتور فروسك الیزه نچمش اولان بر
بندی اولبابده معلومات آتیه یی اعطا
ایدیور :

حیوانات زاحفه کثرت اوزره کرهٔ
ارضك خط استوایه یقین اولان قسملرنده
بولنورلر . برهزلیانك وسیع اورمانلری
و گیان قطعه سنك بطاقلقلری الك بیوك
ییلانلرك مسکن اتخاذ ایتدکلری مواقعدن
اولوب بو اورمانلرك سربسحاب اشجاری
اوزرنده صار ییلان و یکرمی قدمدن زیاده
طولی اولان جسیم « بووا »لر و بونوعدن
عظیم الجثه اژدرلر پاپاغان و امثالی طیوری
کمال سهولتله صید ایدرك تعیش ایدرلر .
منطقهٔ حاره نك خدای نابت اوتلر وچالیلر
ایله مستور صحاریٔ وسیعه سنده و بالطه
دکمامش اورمانلرك اشجار ملتفة الساق اره-
لرنده چنغراقلی و بوز بوروك وانکرك
وصاغر ییلان وکبجه ییلانی کبی کونا کون
الوان واشکالده وزهر سریع التأثیری حاوی
ییلانلر بولنور .

بونلر ایچنده هر کوردیکی ذیروحه
وحتی انسان اوزرینه بیله بغتةً
هجوم ایدرك تلف ایده بیله جك دهشته
مالك اولان « تر بمرسور » و درت بش
قدمدن عبارت طولنه باقیلنجه هیچ برضر
ری اولمیه جغی ظن ایدیلان وفقط ایصر-
دیغی ان واحدده تلف ایده بیلان صاغر
« لاشه زی » و قوش کبی کندیسنی دالدن

داله فرلاتوب اتان« دراغـون » وچاقل طـاشی کبی در یسـنك اوستی پوللر ایله مستور « اقرو شود » و بر قپـلان ایله مصاوله ایده‌جك قوته و کندیسـندن جسیم لقمه‌یی یوته‌بیله‌جك‌قدر لاستیقلی بر بوغازه مالك اولان « تاژا » نام مـدهش یلانلر هندسـتان ایله صونده اطـه لرنده متعیشدرلر ۰

اوستراليا قطعه‌سنك چاقل طاشی ایله مسـتور صحـاریٔ حاره سـنده سراپا در یسنك اوستی دیکنلی ومهلك سملی اولوب « القتو » و « فور بن» و « مولوق » نامی و بر یلان افعیـلر بولنور ۰ غابون صحرا-لر ینك آتشین قومیله همرنك غایت جسـیم انکرکلر و علی الـدوام بر قسمت ورودینه منتظر تمسـاحلر صحاریٔ مذکوره‌نك یکانه سکانیدرلر ۰ سملی دکز یلانلری منطقهٔ حاره دکزلر ینه مخصوصدر ۰

جاهیر متفنهٔ امر یقا ایله مکسـیقانك الك صیجاق اورمان وصحرالر ینه مخصوص وچیقاردقلری ایصلق صداسیله کندیلر ینه یقین حیواناته ایرات خوف وخشیت ایتمکله معروف اولان یلانلر دخی « قرونال » و « تر یقو-نوسقال » و « چنغراقلی » نامنده‌کی یلانلر-در ۰ هله بو مواقعده متعیش یلانلر ایچنده « ترو پیدوله‌پیـد » نامی و بر یلان بر جنس یلانك اوزرنده‌کی الوان گوناگون بر طاوس

ز بیابی کندیسنه مفتون ایده‌جك قدر منتظم و مکمل بر درجـه ده یکدیکر یله امتزاج ایتمشدر ۰

خط استوادن قطبلره طوغری ایلندکجه حیوانات زاحفـه حجملر ینك کوچلدیکی وعـددلر ینك ازالـدیغی والوانلرنده‌کی پارلاقلغك زوال بولدیغی و بعضیلرنده‌کی سم قاتلك دخی تأثیرینی غائب ایتـدیکی کورلمشدر ۰

حیوانات مذکوره‌نك عناصر اصلیهٔ حیاتیه‌لرندن الك بیوکی حرارتدر ۰ بر مملکت نه‌قدر صیجاق اولورسه اوراده حیوانات زاحفه‌نك کثرت اوزره بولندیغنـه ونه‌قدر صغوق اولورسه بالعکس بونلرك مقداری دخی اونسبتده ازالدیغنه اساساً حکم و یریله-بیلور ۰

کره‌مزك قطب دائره‌لر ینی تجـاوز ایدوب اورالرده یاشـایه‌بیلن حیـوانات زاحفـه عادی انکرك ایله کر تنکـله دن عبارتدر ۰

حیوانات زاحفـه‌دن بوغماقلی یلان وعادی انکرکك الپا طاغلرنده ۱۸۰۰ متره ارتفـاعنده قدر چیقوب یاشـایه‌بیلدکلری کورلمشدر ۰ ار باب فنـدن « قاسـتلنو » آند طـاغلرنده سطح بحردن ۲۰۰۰ و « شلاغنـو یغ » دخی همـالایه طاغلرنده ٤٦٦٠ متره ارتفاعنده حیوانات

زاحفه بولمشلردرکه اقالیم حارهده حیوا.
نات زاحفه بوندن زیاده مرتفع محلده
بارینهمز. بولندقلری اراضینك هواسنه
ووسعتنه کوره خط استوادن جنوبه
طوغری ایلدلجه بعض حیواناتك جسملری
بیودیکی والوانی تکثر ایتدیکی کورلمش
وحتی عینی جنسدن اولان ایکی حیوانك
جنسلری تفریق ایدیلهمیهجك قدر یکد.
یکرندن اوناوجما ایرلدقلری اکلاشلمشدر.

حیوانات زاحفهنك کرهٔ ارض اوزرنده
الك زیاده خوشلانهرق یاشادقلری اراضی
منطقهٔ حارهده بولنان امریقا وهندستان
وهندچینی ومازیانك هم صیجاق هم رطو.
بتلی اولان اورمانلریدر. بونلردن بعضلری
جسیم اغاجلرك اوزرنده و بعضلری اغاج
کوکاری آرهسنده ودیکر برطاقی رطوبتدن
متحصل یوصونلر ایچنده یووا انتخاب
ایتدکاری حالده دیکر بعضلریده قوملق وقیا.
لقدن عبارت ووسائط تغدیدن بسبتون خالی
چوللرده کچینورلر. برنوع یلان حرارت
شمسك الك شدتلی برصورتده اجرای حکم
ایتمکده اولدیغی زمانده صید وشکارینی اله
کچیرمکه چیقار. دیکر برنوعی قسمتنی کیجه
آرار. برقسمی شدت حرارته تحمل ایدهمیهرك
اورمانلرك الك سرین محللرینه التجا ایتدیکی
حالده دیکر برقسمیده افریقانك آتشدن فرقی
اولمیان چاقل وقوملری اردسنه وجودینك
برقسمنی دفن ایدوب قسم دیکرینی دخی حرا.
رت شدیدهٔ شمسه عرض ایدر. والحاصل
بونلرك الوان واشکالی نقدر کثیر ایسه
احوال معیشتلریده اونسبتده متخالفدر.

حیوانات زاحفه اکثریا پرورشیاب
اولدقلری محلده اسکان ایدرك دائرهٔ معیشتلری
خارجنده اوزاق محللره نقل وهجرت ایتمزلر
ایسهده دکز قاپلومباغهلری هرطرفه طاغیله.
رق دائما سیار برحالده بولنورلر. حاوائی
اطهلریله قالدونیای جدیدده واوستر الیانك
شمال طرفلرنده وفیلبین اطهلری ساحلنده بولنان
دکز یلانلریده بوقبیلدندر.

حیوانات بحریهنك دائرهٔ موجودیتلری
حیوانات بریهنککنه نسبتله دها واسع
اولمقله برابر کرك بحر محیط هندیده وکرك
بحر محیط اطلاسیده حیوانات بحریهنك
انواع واجناسی بیننده فرق کلی یوقدر.

دکز قاپلومباغهلرندن بعضلری برنهرك
منصبندن کیروب مجراسی اوزرنده سیاحت
ایتمك صورتیله قرهدهکی صولره قدر فرجه.
یاب دخول اولدقلری واره یرده فاصلهٔ
بریه پك عریض اولمدیغی حالده برنهرك مجرا.
سندن چیقوب دیکر برنهره و یاخود برکوله
کیرمك صورتیله منتشر اولدقلری پك چوق
دفعهلر کورلمشدر.

قره قاپلومباغهلرینك دائرهٔ انتشار
وسیاحتلرینی توسیع ایتملرینه ایسه اوفق بر

صو بيوك بر حائلدر . معهذا يكديكرندن
اوزاق برطاقم قطعات بريه واطرافی صو
ايله محاط جزيره‌لرده عينی نوعدن قره‌قاپلو
مباغه‌لری بولنديغنده باقيلورسه بو اطه‌لرك
بالنسبه بزه پك يقين دينيله‌بيله‌جك برزمانده
يكديكرينه متصل اولدقلرينی وآره‌لرنده‌كی
قطعات بريه‌نك مرور زمان ايله دكزلر
آلتنده مختفی قالديغنی قبول ايتمك ضروری
ومجبوريدر . نوری

—o—

اك كوچك بر تطبيق فننك
اك بيوك
نتيجۀ تسهيليه‌سی

—

مقدمه‌جك

علمسز علم ثمرسز شجره بكزر ايمش .
نه قدر طوغری سوزدر . هم ده يالكز علوم
دينيه‌جه دكل بالجمله علومه كوره طوغری
برسوزدر .

مثلا پك كوزل هندسه اوقومشسكز .
بر ترلا كزی اولچه‌مدكدن صكره نه‌يه يارار؟
ياخود جذرلره جبرلره تفاضليلره فلانلره
قدر حساب اوكرنمشسكز . بش اون قيه
ارزاق اليش ويريشنده قره‌مانلی بقال
مبزی الداتورايسه رياضيه‌نك نه فائده‌سنی
كورمش اولورسكز ؟

علما ميانده بالخاصه ماكنه ايله علم
كيميانك عملاری اولمزايسه پك بيهوده شيلر
حكمنه كيررلر . اوروپاده عقلاری حيرت
ويرن اختراعاتك همان كافه‌سی كيميا ايله
ماكنه فنلرينك نتيجۀ ثمراتيدرلر .

علوم وفنونك نظرياتندن عملياته
انتقال ايده بيلمك ايچون باقق ايله كورمك
اره‌سنده‌كی فرقی هيچ بر وقت نظر اهميتدن
اوزاق طوتمغه كلمز .

* * *

باقق وكورمك

هركس باقار . هركس هرشيئه باقار .
حتی « باقار كور » دينيلان اعمالر دخی هرشيئه
باقارلر .

فقط عجبا هر باقان كوررمی ؟ ايشته
بوراسی جای دقتدر .

حكمياتی لسان شعر ايله بر قالبده
اطافتلاندیرن جناب معلم بعض حقايق اوزر
رينه جلب انظار دقت ايلديكی صره‌ده :
چالشميوب اوطورانلرده ذل ويأسه باقك
اوطورميوب چاليشانلرده عز وشانی كورك
ديه شويله‌جه بر باقمنی لازم كلان
شيئی « باقق » ايله توصيه ايلديكی حالده
جان كوز ايله كورلمك لازم كلان شيئی ده
« كورمك » ايله تنبيه ايتمشدر .

علوم وفنونده نظرياتی تحصيل ايله
اوغراشمق بر نوع باقق ديمكدر . ارباب
فنك بو باقيشده كوروب كورمه‌كلری ايسه

آنجق اوکرندکاری فنونك عملیاته تطبیقندن
آکلاشیلور .

انسانلر یالکز باقمق ایله اکتفا ایده جك
اولسه لر ایدی عالم امکانده بونجه بدایع
مخترعه وجوده کلمزایدی . حتی بر زمانك
انسانلری باقوب وکوروب ایجادلره اختراعه
موفق اولمش بولندقلری حالده دخی
آنلردن صکره کلنلر یالکز مخترعات مذکوره یه
باقمق ایله اکتفا ایتمش اولسه لر یکیدن
یکی یه هیچ برشی ایجاد اولنمیوب «بابامزدن
بویله کوردك» حکمی دوام ایدر کیدر
ایدی . برکت ویرسون که هرکس یالکز
باقمقله اکتفا ایتمیوب برچوقلر باب اقتدار
کورمکده موفق اولدقلرندن هرکون
بدایع کوناکون ایله ترقیات مدنیه ایلرویه
کیتمکده در .

* * *

برچوجق کونده ١٥٠٠ قوطی
یاپه بیلورمی؟

سرلوحه یی کورر کورمز «نه ممکن؟»
دیه همان ردمی ایتدیکز ؟ عجله ایتمیکز .
اولا بو قوطیلرك نصل شیلر اولدقلرینی
کورکز .

یاپیله جق اولان قوطیلر اوروپاده
چیلك کبی بعض نازك میوه لری وضع وممالك
سائره یه نقل ایچون استعمال اولنان تخته
قوطیلردرکه کاغد کبی اینجه تخته لردن
یاپیلور . بونلرك تخته لری فابریقه لرده
وجوده کتوریلور ایسه ده او تخته لری
تس تکرلك اکوب دیب چکیرملك وقپاغنی
یاپمق مطلوبدر .

بوخدمتده بولنانلر اون ایکیدن اون
درت یاشنه قدر چوجقلر ایمش . بر نفری
کونده بیك بشیوز قوطی یاپار ایمش که
ایشلدکلری مدته قیاساً دقیقه ده اوچ قوطی
اعمالی لازم کلور ایمش .

ایشته شمدی «نه ممکن؟» دیر ایسه کز
طوغری برلقردی سویلمش اولورسکز .

طوغری اما عقلاً طوغری . فعلیات
ومادیات ایسه ینه سزی تکذیب ایلر . زیرا
اون ایکی اون درت یاشنده برچوجغك
کونده بیك بشیوز قوطی یاپه بیلدیکی اوقدر
محقق ایمش که بوقوطیلردن یوز دانه سی ایکی
بچق فرانغه یعنی اون بر بچق غروشه قدر
ویریله بیلور ایمش .

یا بو سرعت بو اهونیت نصل حصوله
کلیورمش؟

ها ! ایشته الك کوچك برتطبیق فننك
الك بیوك نتیجهٔ تسهیلیه سی نصل کوریله بیلد.
یکنی ده بزه شو قوطیجیلق صنعتی ارائه
ایده جکدر .

* * *

مقناطیس و قوطیجی

قوطیجی یی الك زیاده بیزار ایدن شی

چیو یلری الوب محللر ینه تطبیق ایله مخلاق
ایمش ۰ بو عملیات نسبتنه پك چوق زمانه
لزوم کوستردیکی حالده باقکز قوطیجی نه صل
قولای برچاره بولمش :

اولا چیو یلر موضوع اولدقلری دوز
بر پرده دائما باشلری آشاغیده وسیوری
اوجلری یوقاروده طورمق ایچون باشلر ینی
بالنسبه زیاده جه طبله لی و بیوجك یاپمش ۰
بو چیو یلری دوز و سرت تخته دن معمول
و برآزمائلجه موضوع بر پیش تخته اوزرینه
دوکرایمش که برمقداری یکدیکر ینه زیاده-
جه صیق اوله رق دوکولورلر ایسه پیش
تخته یی برآز صارصنجه اوفاجق چیو یلر
بری برندن آیریله رق لزومی قدر سکرکاشه
بیلورلر ایمش ۰

چوجغك النده ده بر چکیچ بولنور
ایمش که طوقاغی غایت قوتلی مقناطیس
ایمش ۰ بو چکیجك طوقاغی قوطینك الك
یری اوزرینه طوتوب ده اوجلری
یوقارویه طوغری اولان چیو یلرك اوزر-
ینه کوستردیکی آنده بر ایکی چیوی بردن
چکیجك مقناطیسنه انجذاب ایلیه رك چو-
جق دخی قوطوسیله برابر چکیجی پیش
تخته اوزرینه اوردیغی آنده چیو یلر هم
مخلانور هم ده پرچین ایدیلور ایمش ۰

بو عملیاتده چوجقلر اوقدر ممارسه ومها
رت پیدا ایدرلر ایمش که یالکز برضربه ده
ایکی اوچ چیوی یی هم چاقوب هم ده پرچین
ایدرلر ایمش ۰

*
* *

نتیجه

ایشته برقوطیجی شوقدرجق برتطبیق
فنی ایله بوقدر بیوك برسهولت وسرعت
پیدا ایلر ایسه ارتق باقق ایله کورمك وعلم
ایله عمل آره سنده کی فرقی دها زیاده تعریف
وتفصیله لزوم قالمز ۰

احمد مدحت

—o—

﴿ خوشه چینی ﴾

- بر اصلسز قورقو -

ویانه شهرنده کچن سنه (رنیغرته آتر)
نامنده بیوك برتیاترو یانه رق ایچنده یوزلرجه
سیرجیلرك طعمهٔ دهان آتش اولدقلری
معلومدر ۰ بو کیفیتك خاطرهٔ حزن ودهشت
انکیزی ویانه لیلرك هنوز خاطرلرنده او-
لوب تیاتروره قورقه قورقه دوام ایتمکده
و بر تیاترو درونده ظهوره کلان ادنی بر
پاطردی کندیلرنجه پك زیاده خلجان درونی
موجب اولمقده در ۰ کچن آغستوس افرنجینك
سکزنجی کیجه سی شهر مذکورك او پراتیا-
تروسنده اجرا اولنان براو یونك بر پرده سی
رسیدهٔ حد ختام اولدیغی صره ده معدنی
پرده ایندیر یلور ایکن بردن بره طوپ
پاطلامش کبی بر کورلتی ایشیدیلوب اور-
ته لغی توز دومان قاپلامسون می ؟ بو آنده

سیرجیلرك تلاشی هم ضحك آمیز وهم ده اسف انگیز ایدی .

برآن اول تیاترودن دیشاری چیقمق اوزره جان آتان سیرجیلر قپولره مهاجمه کوسترەرك عادتا بر برلرینی قیروب کچیرەجه‌سنه اثر تلاش کوستریورلر ، قادینلر چوجوقلرینی ، چوجوقلر پدرلرینی آرایەرق میدانده بر چیغلق ، بر فریاددر حکمفرما بولنیور ایدی .

بو شدت تلاشه نظراً بر ایکی کشینك آیاقلر التنده قالوب ازیلەجکندن قورقلمقده ایکن برکت ویرسونکه روژ یسور دنیلن صحنه مدیری میدانه چیقارق شماتت نا کهانینك معدنی پردەیی ایندیرر ایکن دمیرتللك قوپەرق پردەنكده یره دوشمسندن ایلری کلدیکنی آواز بلند ایله دهشته کلمش اولان اهالی‌یه اسماعه باشلادیده خلقه بردرجەیه قدر اطمئنان کلوب هنوز تیاترودن چیقه‌میوب مضطرب بولنانلردخی مستریح اولەرق ترك تلاش ایلمشلردر . سلانیکلی توفیق

— ٥ —

– بالون ایله مانش دکزندن مرور –

پارس اهالیسندن اولان ومهارتی دفعاتله کورلمش بولنان کنج بالونجی موسیو لوست ایکنجی دفعه اولەرق بالون ایله مانش دکزندن مرور ایتمشدر . بالون سیاحتنده تصادف ایتدیکی وقوعاتی حکایه ایتمك اوزره پارسدن قولکستونه یازمش اولدیغی مکتوبده بروجه آتی خلاصه ایدلمشدر .

« پنجشنبه کونی اقشامی ساعت یدیده بولونیدن حرکت ایتدم . ساعت طقوزی اللی دقیقه کچەرك نیورەمی‌یه ایندم . واپور ایله کیتسەم همان دها بو قدر زمانه محتاج اولەجق ایدم . بش دفعه ثمرەسز تشبثدن صکره بیك سکز یوز سکسان اوچ سنەسی ایلولنك طقوزنجی کونی وقوعبولان بالون سیاحتمده التی ساعته محتاج اولمش ایدم . کوریورسکز یا بالون سیاحتی سرعتنده ترقی وار .

« بو غازی کچمك ایچون اوچ نوع اقنتیدن استفادەیه مجبور اولدم .

بو اقنتیلردن بریسی شرقدن کلوب سطح بحردن درت یوز متروارتفاعنه قدروایکنجیسی ایسه جنوب جهتندن کلەرك درت یوز مترودن بیك مترویه قدر حکم سورمکده ایدی . دها یوقاروده روزکار جنوب غربیدن وزان اولدیغندن نه‌قدر مرتفع اولدیغنی بیلمم .

موسیو لوستك بو افادەسنه شونی دخی علاوه ایتمك لازمدرکه مومی الیه بولونیدن حرکت ایتدیکی وقت موسیو بتساندیه ایله موسیو ژورژ مالسون وروسل طریقی اوزرنده کائن بالون فابریقه‌سندن پنجشنبه کونی بالونه راکب اولەرق روی

سمايه قالقمشلر ايدي . موسيو لوست كبي بونلر دخي هواى نسيمده بر طاقم روزكار اقنتيلرى بولمشلردر . بونلر چيقمش اولدقلرى ايكى بيك متروبه قدر بش اقنتي‌يه تصادف ايتمشلردر .

* *
*

سن پترسبورغده « روله » نام غزته بالونلرك استقامتى حقنده يوزباشى « رهنار » طرفندن فرانسه‌ده اجرا اولنان تجارب اخيره‌دن بحث ايتديكى صره‌ده پترسبورغده دخى يوزباشى قوستوويچك تحت نظارتنده اوله‌رق ايستنيلان طرفه سوق ايديله‌بيله‌جك بر جسيم بالون انشا ايدلمكده اولديغنى بيان ايديور . بو بالون دخى موسيو رهنارك بالونى كبى سيغاره شكلنده اولوب بر اوسقورى و ايكيده قنادى واردر . يوزباشى قوشوو يچك حسابنه كوره روسيه‌ليلرك انشا ايتمكده اولدقلرى بالون ساعتده قرق المان ميلى مسافه قطع ايده‌بيلوب التده كى صندالده دخى اون التى كشى ايله بش بيك كيلوغرام ثقلتنده صفره بولنه‌بيله‌جكدر . بالونك ماكنه‌سى اللى باركير قوتنده‌در . بالونك طولى ايكى يوز و ارتفاعى دخى صندال داخل اوله‌رق سكسان متروردر . مذكور غزته بو جسيم بالونك انشاآتى رسيده‌ٔ حد ختام اولمق اوزره اولوب ايلول نهايتنه طوغرى برنجى دفعه اوله‌رق سمايه صعود ايده‌جكنى علاوةً درميان ايليور .

— ٥ —

لطائف

« اسكلهٔ مذكوره » تركيبنك ايكى بيوك خطابى جامع اولديغنه قصلسه بردرلو قناعت ايده‌ميان بركاتب بوزونتيسى بو تركيبده هيچ بر خطا بولنمديغنى وصفت موصوف ايله مطابقت ايتمك لازمكلديكنى ديكر بر ذاته قارشو ادعا ايدر طورر ايمش .

مجلسده حاضر بولنان بر ذات دعوانك بادئ تصديع اوله‌جق درجه‌يه وارديغنى كورمسيله :

— « آجانم ! دعوايى بوقدر نيچون اوزاتيورسكز ؟ بك افنديك حقى وار . بلكه « اسكلهٔ مذكوره » تركيبندن مراد عاليلرى حرم اسكله‌سيدر ! » جواب ظريفانه‌سيله طرفينى اسكات ايتمشدر .

—٥—

مادامكه بر يمى حقوق ووظائف زوجيه‌يه نه‌درجه‌لرده رعايتى اولديغنى توجه سنه شو وجهله كوستررده ديركه :

— بن بوتيرزه‌مك كلينك قرداشندن ارتق قورتيله‌مز اولدم نره‌يه كيتسه‌م پشمى براقمز .

— يوز و برمه چاپقينه !

— نه قدر یوز و برمسه‌م او بنه بکا سو یلیه‌جك برسوز بولور اعلان عشق ایدر .

— سرت چهره ایله بردیشلرینی کو - سترده باق !

— کوستردم قوجه‌جغم کوستردم . بوصورته قارشوده ویره‌جك جواب بو - لدی .

— نه دیدی ؟

— آه نه کوزل اینجو ککی دیشلر دیدی !

قوجه‌ده‌کی صورت . . . .

—

پارس بولوارلرینك بریسنده زندو - ستلقله مشهور برآدمی کوررلرکه برقارت قاری‌یی قولنه طاقش کیدیور .

دوستنك بریسی یانه صوقوله‌رق قولا - غنه دیرکه :

— قولکزده‌کی کالی بولمشده براز یکمش بیله .

— اوت قورلا مناسبتیله طبیعیم خام وکالی بولمیان شیلردن بنی منع ایتدیکیچون . . . . . .

—

طلاق قانوننه شدتله طرفدار اولان ایکی آدم بینده :

— ها ! نه‌درسك ارقداش ؟ چوق شکر موفق اولدق دکلی ؟ ارتق قاریلریمزی بوشایه‌بیلیرز دکلی ؟

— اوت اما قانونده برفقره اکسك !

— هانکیسی او ؟

— قاریمزی بوشادقدن صکره قائن والده‌مزی نکاح ایده بیلمك مساعده سی فقره‌سی . . . . . .

— ٥ —

کوپری ایچی واپورلرنده همان هرکون بردرلو تحفلق وقوع بولور . دون دخی خیلی کولنج برحال اوچ نومرولی واپورده ظهور ایتمشدر .

بو واپور آیا قپوسندن حرکت ایده‌رك الك عادی پیاده‌لردن اوتانه‌جق برسرعتله چبالیه چبالیه اونقپانی کوپریسنه تقرب ایدنجه علی العاده باجه‌سنك باتلمسی لازم کلدی . باجه‌یی یاتیرمق ایچون برچیمه‌جی خلاطه صارلیه‌رق چکمکه باشلادی ایسه‌ده باجه‌ده خلاف عاده برسرکشلك کورلدی . واپورك کوپری‌یه یاقلاشمقده اولدیغنی و بویله دیم دیك باجه ایله کوپری‌یه چاتمق خیلی مخاطره‌لی مصادمه‌لردن صاییله‌جغنی دوشو - نه‌رك وار قوتی بازویه و بروب خلاطه آصلمقده اولان چیمه‌جی‌یه برقاچ کشی دخی معاونت ایتدیکی حالده باجه‌یی دوبرمك ممکن اولمدی .

واپور همان کوپری‌یه چاتمش کبی برشی ! بوجلیرده برتلاش ! برکفت وکو !

برقارمه قار يشيق گز ينش ! واپورده ادالى
ادالى يالپه‌لر ! قپوداندە قوماندەلر ، بايغرەلر !
آرەده يكديكره مسابقت ايدر قهقهه‌لر !
حاصلى برغريب هرج ومرج !

بو آره‌لق باجه عنادنده ثابت اوله‌رق
خلاط چكنلرك مساعيسنى بوشه چيقارديغى
حالده بعون الله تعالى واپور كوپرى‌يه
صاغدن راپه اتمشدر .

شو صره‌ده كهنه تنته‌نك اوزرلرندن
مرتفع اولمسنى هركس آرزو ايديوردى .
زيرا باجه‌نك نه‌دن اويله ثبات كوستروب
طورمش اولمسى بيلمك ايستنيوردى .
خلاطك كيدوب كله‌جكى تنته دلكندن
باقوب‌ده باجه‌يى كوره‌بيلن كبار دريانور-
دان بختيار عد اولنيوردى .

برزمان اوغراشيلوب باجه‌يه سوز
آكلادلدقدن صكره كوپرينك آلتندن
سلامتله چكيله‌بيلمشدر .

مكر باجه‌يه مربوط اولان مقاره‌يه بر
قرمزى باراق طولاشه‌رق خلاطك نه‌ايلرى
نه‌ده كرى كتمامسنه سبب اولمش ايمش .

لطيف بوجيلردن برسى ديديكه :
« زواللى باجه بونجه زماندر كيم بيلير
قاچ يوز دفعه شو عظمتلى كوپرى‌يه ترسنه سرفرو
اتمشدر . بركره‌ده بونكله كوكسنى كره‌كره
مردانه قارشيلاشمق ، چارپشمق ايستدى .
موفق اوله‌مدى »

ديكرى ديديكه :
« بركت ويرسون باجه‌نك موفقيتسز-
لكنه ! يوقسه كوپرى‌يه غلبه ايده‌يه‌جكمز
جهتله ايشمز فنالشه‌جق ايدى . بزى صاپر
صاپر دكزه دوككه موفق اوله‌مديغى ايچون
هرحالده قپودانه تشكر ايتمكه بورجلو يز ! . .
. . . . »

—o—

(اسمع اهالئ كيف)

بر مجلسده اهل كيف اولنلرك الك سميجى
هانكيلرى اولديغنه دائر بحث ايديليور
ايدى .

بو بحثده حق مسابقه‌يى هيچ بركيمسه
افيون ترياكيسى ايله توتون ترياكيسنه
ويرمدى . زيرا دنيلديكه : هيچ سزده
سماحتى اولور ؟ بركيمسه « بوه ! » ديه-
جك اولسه « افيونى چاتلاتدك » ديه
قيامتلرى قوپاررسكز . بركيمسه توتون
كيسه‌كزه ال طوقنديره‌جق اولسه جانكز
صيقيلوب دريغ ايتمكه چاليشورسكز .

اوته طرفدن اسراركش كندى صنفلر-
نده سماحت اولديغنى ادعا ايدنجه
دنيلديكه :

— سزده سماحت يوقدر . فقط
مساواة واردر . اسرار مملو ناركيله كزدن
هيچ مساواة تنفس ايده‌بيليرسكز .

انفيه ترياكيلرى سخاوت و سماحت

بحثده حق مسابقه‌یی قزانمغه تقرب ایدرلر .
سه نه دیرسکز ؟

بونلردن بریسی دیدی‌که :

— افندم ! بز انفیه‌مزك محفظه‌سنی هر اهل کیفه کمال محبت ونزاکتله تقدیم ایدرز . حتی انفیه‌یی محفظه‌نك برطرفنده کومه‌لیجه وتوزی طوپراغی اشاغی‌یه اینوب قسم انفسی اوستنده حاضرجه بولنمسی ایچون اوچ پارماغمزله محفظه‌یه « شاق ! شاق ! شاق !.... » اوروب قپاغنی آچق زحمتنی‌ده آلماسی ایچون محفظه‌نك قپاغنی بیله آچارده او یله تقدیم ایدرز .

فی‌الواقع انفیه‌جیلر یاکیلرینك بو نزاکت وسماحتی جمله طرفندن تصدیق ایدلدکه طورانلمش ایدیسه‌ده اوجه قیزدیرلمش اولان بر افیونی انفیه‌جی یاکیسنه دیدی‌که :

— بره جانم ! سزك اکرامکز عادتا سلسترة اکرامیدر . بر یکز دیکر یکزه انفیه تقدیم ایدر ایسه‌کز اودیکری‌ده اولکی‌یه عرض محفظهٔ انفیه ایدر .

واقعا شو ملاحظه عموم جانبندن تصدیق اولنمشیدی .

بوصره‌ده بنت‌العنبك محبی اولان بکریٔ خم نشین آغزینك صالیارینی آقیده‌رق سوزه قاریشوب دیدی‌که :

— سماحتمی ؟ هی بابام هی !.... بز طوربرکن سماحت هانکی اهل کیفده بولنورمش ؟ بز بر قدحجك شیئی قبول ایتدیرمه‌بیلمك ایچون نقدر یلوار یر یاقاریرز . « خاطرم ایچون ! » یاخود « سودیککزك باشی ایچون ! » کبی آندلرك بیکی برپاره‌یه ! بز اکرامزی ایتمك سماحتمزی کوسترمك ایچون انسانی تهدید بیله ایدرز . « یا ایچرسك . یا اوستکه دوکرم ! » وادیلر نه‌قدر وار یرز .

مجلس طرفندن شاقر شاقر برآلقش ایله بکری بابا آلقشلاندی .

—o—

کچن کون فاتح جوارنده بر خانه‌نك قوجه قاریسی اوجه قوروب دولابه یرلشدرمش اولدیغی قاره قپانی یوقلادیغی صره‌ده قپانك ایچندن بر قاره‌نك فیلدر فیلدر باقفده اولدیغنی کورنجه قپانی آلوب همان قپودن طیشاری‌یه فیرلار . تنها بر زقاقده قپانی آچار . فاره‌یه یول ویرر . بیچاره محبوس خائفانه وفقط ممنوناً ایشنه کیدر .

قوجه قاری اوه عودت ایدر ایتمز قپانك ایچنه طوغری شو یله بر باقه‌جق اولور . برده نه کورسون ؟ فاره ینه قپانك ایچنده کزینوب طور یيور .

قوجه قاری « امان آدوستلر ! اجنی ایمش اجنی !... » دیه بر واویلا قوپاره‌رق الندن قپانی یره آتار آتمز دوشر

بابلیر . خانه‌ده بولنان سائر قادینلرله چو-
جقلر ایشك اصلنی بیلدکلری جهتله تلاش
ایچنده قالمقله برابر قوجه قاری بی روح
قوقلانمق کبی بعض تدابیر ایله آیلتدقدن
صکره کندیسنه « جانم خانم ننه ! نه اولدی
الله عشقنه ؟ » سؤالنی بر آغزدن ایراد
ایدرلر .

قوجه قاری صولوق صولوغه دینیله-
جك برحال ایله اوجه قپانك ایچنده کوروب
زقاقده آزاد ایلدیکی فاره‌نك اوه کلنجه ینه
قپانك ایچنده بولندیغنی کمال استغراب ایله
آکلاده‌رق بونك مطلقا بر اجنی اوله‌جغنی
علاوةً بیان ایلر .

بو حکایه‌یی دیکلینلردن سکز یاشنده
ذکی برچوجق برقهقهۀ مستهزیانه‌یی متعاقب
« خانم ننه‌جکم ! اوقدر شیئه عقلك ایر-
مدیمی ؟ آرتق بونادکمی ؟ نه اولدی ؟
قپانه ایکی فاره بردن طوتلمش . سن
کتمشسین . برینی آزاد ایتمشسین . اوبرینی
قپانك ایچنده ینه بورایه کتیرمشسین .
بونده جنلك ، شیطانلق نه وار ؟ » دیه
عجوزۀ بیچاره‌نك خلجانی تسکین ایتمك
ایسته‌مش ایسه‌ده قابل اوله‌میوب خانم ننه-
سندن « ربم ! سن بیلیرسین ! بو اوغلانه
شمدی بر حال اوله‌جق ! » کبی تکدیرآمیز
بر سوز دها ایشیده‌رك بالضروره قهقهه‌یی
آرتیرمشدر . چوجق لسان حال ایله :

بن نرده‌یم ؟ اختیار نرده ؟
دیبور . دکلمی ؟

—o—

ادبیات

« غزل »

قیلیك ای مردمان هرآستانه انتساب
ایلیك باب تعالی پروانه انتساب

سوزلرم اهل دله شوق ذکر و رمکده‌در
ایتدیکم کوندن بری پیرمغانه انتساب

کورمدم طبعمجه بن عالمده بر صاحب‌جمال
کوکلم ایستر ایتمك اما بر جوانه انتساب

فیض انفاسیله آرتار قدری ای افسردکان
کیم ایدرسه بن کبی بر تر زبانه انتساب

و یرمیك دست ارادت مرشد نابختیه‌یه
ایلیك وصفی کبی معجز بیانه انتساب

شیخ وصفی

*
* *

« قطعه »

لشکر غم ایتسه‌ده تعقیب هر کون کوکلمی
ایلرم عالمده بن دلبر دکانه التجا

ملتجای اهل دلدر آستان دولتی
ایلرم وصفی در پیرمغانه التجا

شیخ وصفی

—٥—

خزینهٔ همایون باش کاتبی سعادتلو
حسن شوقی بك افندی حضرتلرینکدر :

[تاریخ]

باقی اسبق چکمجه قائممقامی
جناب زهدیء فخر الاودا
مصاب اولدی وفات دختریله
فغانندن بجا صارصلسه دنیا
نصل یانمز بو حالی کوش ایدنلر
نصل اولماز بوکا دلخون احبا
که او یله نخل نازه قیدی دوران
هنوز اوندردینه ایرمشدی حیفا
بودر شوقی نیازم والدینن
تسلی یاب قیلسون حق تعالی
یازلدی بی بدل تاریخ فوتی
بهیه خانم ایتدی عزم مأوا

١٣٠١

—٥—

خزینهٔ همایون باش کاتبی سعادتلو
حسن شوقی بك افندی حضرتلرینکدر :

غزل

عاشقز خط یاره منتظرز
بلبل آسا بهاره منتظرز

ساقیا صون مدام مست اوله‌لم
بادهٔ خوشکواره منتظرز

کاسه برشب اوماه خانه‌مزه
نقد جانی نثاره منتظرز

ایله زلفك كشاده رو یکدن
آفتـابم نهـاره منتظرز
بزم جام شرابه کاسه دیو
سـاقیٔ شیوه کاره منتظرز
قالدی بحر غم ایچره فلکهٔ دل
همت روزکاره منتـظرز
زخم شوق درونه مرهم اولور
بر طبیب نکاره منتظرز

—٥—

بن رسومات نظارتی تحریرات باش
کاتبی بسـیم بك افنـدی طرفنـدن اهدا
بیورلمشدر :

[احتراق]

١

ایتمـه ای ماه خطـابی آه تخریب جنـان
جای ماتم ایلـدك دار السـلام قلبمی
شعلهٔ اقبـالك اولدی عالمه آتش فشـان
کریه یه تحویل ایتدك ابتسـام قلبمی

٢

سـینه‌لرده ایلـدك تأسیس آتشخـانه‌لر
مقصـدك آیین زردشتی عجب احیـامیدر
دار عمران دلـده منبسـط ویرانه‌لر
مطلبـك سـامان ارباب دلی امحایـدر

٣

نظرهٔ لطفـك توجـه ایتیور بیچـاره‌یه
پایمال جنـد اقبـالك صنوف عاشـقان
آسـتان وصلتك مسـدوددر آواره‌یه
قاپلامش بزم وصـالك سرتسر نامحرمان

٤

حسنکز انوار بنه مشکات ایکن خاك سـیاه
اعتلا ککز عالم بالایه اغرب ارتقـا
شبروان عشقه هردم ایله توجیه نکـاه
اولسون اول محتکشانه نور نظرهك رهنما

٥

عالم امدکـانده بر لمعـهٔ اقبـالـدر
اولسه‌ده پروانه‌سی اصحـاب نکبت نامفید
ظلمـت ادباره قارشی پرتو سـیالـدر
نجم بختی سـاحـهٔ آفاقـده اولمش بدید

٦

ملتهبدر قلب آکاهی ککریمك هر زمان
بر سماوی حسن ایله سوداسی ایتمش امتزاج
اولـدده الحـانی همراز سرود قدسیـان
ثابت العرفاندر توصـیفه یوقـدر احتیـاج

٧

التهـابی آرتیـور قلبك کورنجـه دلبری
آه نار یونه مربوط اولـدی کوکلم محترق
بن لهیب قلب ایله عشاقك اولدم رهبری
اولدی ارباب نمـایش فرقه‌مزدن مفترق

—٥—

شاعر شـهیر آتشزبان، خاطر افروز
فضولی مشربان فریق سعادتلو کاظم پاشا
حضرتلرینك ترجمان حقیقته التفاتاً بوکره
دخی احسـان بیوردقلری اثرلردر :

*
* *

او یله حیرانمکه بیلم بن نه یم سودا ندر
عاشق و معشوق کیمدر عشق و استیلا ندر

درد و غمدن آه وواویلا ایدن عاشق دکل
عاشق اول عاشق که بیلز آه وواویلا ندر

ای خوش اول صهباکش وحدتکه ادراك ایتمامش
مایهٔ شادیی غمی چکدیکی صهبا ندر

علت ایجاد عالم بر محبتدر همان
یارب اول بر لفظده بو بیعدد معنادر

بنده بر ماهیی یم دریای صنع و قدرتك
بیلزم ماهیتی اما وجود ما ندر

مست اولوردك بن کبی سنده شراب عشقدن
سورهٔ کوثرده زاهد آکلا سن معنا ندر

بیلین سوز صاحبن ایلر سخن دعواسنی
بنکه مرد عارفم کاظم بکا دعوا ندر

*
* *

کلمیدر بو یا منور رسم جانانمیدر
نالهٔ بلبل صدای آه و افغانمیدر

فرق و تمییز ایلم تاب هجوم عشقدن
آتش سوزانمیدر بو یا دل و جانمیدر

صبحدك قان آغلقدن جاموش ای مه بو شب
پاره پاره اولدی جان و دل کوزمدن چیقدی هب

حاصلی بیلم الکدن چاك چاك اولمش عجب
دامن سامان و صبریمی کریبانمیدر

سینه مشروح و جکر مجروح وخاطر پرغبار
دیده زار و تن نزار ودل خراب وجان فکار

بیلم اما نیلیم بو چکدیکم درد و خمار
مقتضای طالعمی یوخسه عصیانمیدر

دلدی بغرم اولقدر تیر محبت بیکمان
حالمی شرح ایتمکه یوق قدرتم کاظم اینان

کوسترن دنیایه خورشید قیامتدن نشان
ماه تابانمی بیلم داغ سوزانمیدر

— ٥ —

احمد جدی بك افندینكدر :

« نطق منظوم »

حضرت پادشاه دورانی
کامران ایلسون همیشه خدا
چونکه ایام شوکتنده جهان
اولیور بهره‌دار شوق وصفا
ایدیور آفتاب فیض علوم
دور عدلنده ملکه نشر ضیا
قلبیور جویبار ذوق ادب
روضهٔ قلب عالمی اروا
شاهد خوشلقای امن و حضور
اولیور هر طرفده چهره نما

حاصلی اولدی رشك باغ بهشت
فیض لطفیله عرصهٔ دنیا

بو یله بر شهریار ذیشانك
لطفن انكار ایدرمی بز حاشا

بیله لم قدر بنی شو ایامك
عمری بیهوده ایتمیوب افنا

ایده لم التزام سعی و عمل
قیله لم ترك راه جهل وهوا

چالیشوب درسه فیضیاب اوله لم
آدمك سعیی هیچ اولورمی هبا

راه تحصیله سالك اولملی یز
فكرمز ایلكسه كسب علا

كه بیورمش خدا مقیس اوله مز
بیلن انسانه بیلمین قطعا

طو یمدقی جناب فخر جهان
سید كل شفیع روز جزا

علمی كهواره دن مزاره قدر
آرامق امرین ایلمش اعطا

اشبو امر نبی عمومیدر
بونده بوقدر محل استثنا

چونكه مأموردر بلا تفریق
طلب علم ایله رجال و نسا

برده دیكر حدیث عالیده
خواجهٔ نامدار هر دو سرا

ایدیور علم ایچون لدی الایجاب
چینه كیتمك لزومنی ایما

ینه بركون دیمش جناب نبی
خلق تحصیله ایلیوب اغرا

آرایك علمی حائل اولسه دخی
اورته برده جبال آتشزا

شرف علمی بوندن آكلایه لم
آزیجق بزده وارسه عقل وذكا

طاعت اهل جهله نسبتله
خیرایمش خواب مردم دانا

بر حدیثك مألیدر بو كلام
متفق صحتنده اهل نهی

بو یله برسوزده طو یمشزكه دیمش
شیر یزدان علیٔ قلعه كشا

بكا بر حرف زائد اوكره دنك
قولی یم جان وسر یولنده فدا

بزده ایمدی معلیمزه
حرمت ایتسه‌ك عجب دكلمی سزا

چونكه همتلریله ایتمده یز
اكتساب معارف شتا

ایدوب (الدین النصیحه) یی یاد
رسم ارشادی ایلدم ایفا

عقلكز وار ایسه شواخطاری
جان قولاغیله ایلیك اصغا

بوقدر سوز دكلیدر كافی
بحثی اطناب ایده نه‌در معنا

وقتیدر غیری ای سبقتاشان
ایده لم پادشاه عصره دعا

کلکز یکز بان اولوب دیه‌لم
خلد الله ملکه ابدا

[ترجمان حقیقت]

جدی بك افندی‌که شو ترقیء ادبی دور ممتاز بنك اك زیاده تمیز ایتمش شاعرلرندن بریدر. بو نطق بلیغیله ذاتاً مثبت اولان مزیت شاعرانه‌سنی برقات‌دها تنویر ایلشدر .

بر طاقم لآلیء حکم اسلامیه ایله طوناتلمش اولان بو نطق ادیبانه مدرسهء خیریه‌نك پچن کون اجرا اولنان توزیع مکافات رسمی ختامنده مدرسه‌نك اوچنجی سنه طلبه‌سندن سکز یاشنده سیفی افندی طرفندن حضار کرامه قارشی ترتیل اولندی .

مینی‌مینی سیفی کرك طرز قرائتده ، کرك صور افاده‌نك ایجاب ایلدیکی هر حرکتده اوقدر ماهرانه طاورانديکه حیران گفتار واطواری اولان انظار مستمعین کندیسنی بیوك ایکن کوچلمش بر خطیب ادیب قیاس ایلدی .

جدی بك افندی به تحسین خوان اولمدق‌لسان؛ سیفی حقنده محبت‌حس‌ایتمدك وجدان قالمدی . حتی عرفای مشایخدن داخل جمعیت بولنان همت زاده حسام افندی حضرتلری جذبه دارانه برحالده دهان‌جدی‌یی‌تقبیل ایده‌رك :

آب‌حیوان خوان مخوان این‌را سخن
جان نو بین درتن حرف کهن

بوللو کلمات عارفانه ایرادیله شاعرك قدرینی اعلان واعلا ایلدی .

مدرسهء خیریه هر جهتله شایان شادر . درس ناظری کبی مدیری‌ده مدحه سزادر . معلمری ایسه پك زیاده مفتون‌ترقی بر طاقم گنج اذکیادر . اوراده‌کی اولاد مملکت هر جهتدن نائل‌وسائل اعتلادر . هر مکتبز بر مکسب فیض نامتناهیدر . بناءً علیه لسان ملت وقف دعای پادشاهیدر .

—o—

احمد جدی بك افندینکدر :

[نطق منظوم]

ای محترم رفیقلرم ! فرط شوق ایله
تحصیل فن و دانشه اقدام تام ایدك

خیرالانیس بنجه کتاب نفیسدر
اول یار مهربانه امان احترام ایدك !

بوقدر جهانده فرقی عوامك هوامدن
ممکنسه ترك الفت صنف عوام ایدك

هپ شهسوار عرصهء حسن بیان اولوب
طبع سمند خامه‌یی انکشته رام ایدك

ابقای ذکر خیرایدن اولمز فنا پذیر
نیل حیات سرمد ایچون کسب نام ایدك

احراز شهرت ایلمه‌نك بیك طریقی وار
اما طریق معرفتی التزام ایدك

الدن کتاب دوشمسون اصلا، شو حال ایله
هر شامی صبحه منقلب و صبحی شام ایدك

کسب کماله مانع اولور اکل وشرب وخواب
تقلیل اکل وشرب ایله قصر منام ایدك

سرمایهٔ حصول امل سعی تامدر
ابذال نقد وقت ایله احراز کام ایدك

عاقل ایدرمی بیهده کولقله افتخار؟
ابحاث علم و حکمته حصر کلام ایدك

مکتب دکلمی مطلع انوار معرفت؟
سوزدیکلیك، شو مکتبه هر کون دوام ایدك!

چیقدقده، صدق ایله وطنه خدمت ایلیوب
احوال ملکی بهره‌ور انتظام ایدك

احکام شرع ودینه قلوب حسن امتثال
جلب رضای سایهٔ رب الانام ایدك

همشیره‌لر! نصیحتمی سزده دیکلیك
ایفای مقتضاسنه سعی مدام ایدك

بو مکسب ادبدن ایدوب اکتساب فیض
اقران ایچنده کسب علو مقام ایدك

برکون کلیرکه حاکمهٔ بیت اولورسکز
اول کون ایچون بوکون چالیشك، اهتمام ایدك!

سز نونهال روضهٔ علم و ادبسکز
اسدکجه باد فیض الهی خرام ایدك

اولسون دعای شاه جهان آخرالکلام
ایفا ایچون شو رسمی عموماً قیام ایدك!

[ترجمان حقیقت]

جدی بك افندینك بکن کون زیور صحیفهٔ افتخار ایلدیکمز نطق بلیغ منظومی خصوصی مکتبلرمزك برنجیلرندن اولان مدرسهٔ خیریه‌نك توزیع مکافات رسمنده بزم کوچك [سیفی] طرفندن برطور شاعرانه ایله عموماً قارشی اوقوندیغی زمان حس وطن پرورانه اصحابنجه نه‌درلو تأثرات عالیه حاصل ایتدیکنی نطق مذکور ایچون یازدیغمز مطالعه‌ده بردرجه‌یه قدر تعریف ایلمش ایدك ۰

اولکی کون رسم توزیع مکافاتی مدرسهٔ خیریه‌یه غبطه‌بخش اوله‌جق برشعشعه ایله اجرا اولنان شمس المعارف مکتبی طلبه‌سی دخی جمعیتلرنده اویله برنطق مبین ایرادیله قلوب مستمعینی برقات دها جذب ایتمکه هوسلنه‌رك شاعره بالاده‌کی نطقی یازدیروب ایچلرندن ایلریده [شمشیر زبان] وصفنه سبقی قدر اثبات لیاقت ایده‌جکی شمدیدن نمایان

اولان بر طفل فصیح اللسانه قرائت ایتدر.
مشلردر .

چوجقلرك بو یله كوزل بر هوسله شا.
عره ایتدكاری مراجعت نه‌قدر تقدیره
شایان ایسه شاعرك بو بابده اظهار ایلدیكی
همت دخی اوقدر سزاوار شكراندر .

طفل منظومه خوان اثنای قرائنده
رفیق و رفیقه‌لر ینه اوضاع مخصوصه‌سیله
آیری آیری توجیه بیان ایده ایده نهایت :

اولسون دعای شاه جهان آخر الكلام
ایفا ایچون شو رسمی عموماً قیام ایدك

خطاب عمومیسیله سوز ینی رسیدهٔ
پایان ایلینجه بردن قیام ایدلمكله حاضر
بولنان ایكی باندو موزیقه ترنمه باشلامش
وایكی بیكدن آزاولمیان افراد محترمهٔ جمعیتك
لسانلری طلبه ایله برابر [پادشاهم چوق
یشا !] دعای مقدسنی نو بت بنو بت یاد
ایلمشدر .

جدی بك افندینك بشقه هیچ بر اثری
اولمسه یالكز شو ایكی مكتب جمعیتنده اوقو.
نه‌رق جمله‌نك تقدیر ینی قزانمش اولان
حكیمانه نطقلری اثبات علوطبعی ایچون
ایكی شاهد عادلدر . بناءً علیه مسعود
خراباتینك برخیلی غزللر ینی تخمیس ایلدیكی
جهتله سائر جدیلر دن تمیزی ایچون
[جدیٔ مخمس] عنوانه مستحق كورلمكده
اولان شاعره [ناظم الحكم] صفت ممیزه‌سنك
تخصیصنی تنسیب ایدنلردن بولندیغمزدن
نشانهٔ اخلاص مقدرانه‌مز اولمق اوزره
قطعهٔ آتیه‌یی كندیسنه اهدا ایلرز :

جدی! مداد حكمت ایله كلك ماهرك
زینتلیور صحائف اعجازی د مبدم
ایتمكده‌در زمان سنی بر شاعر حكیم
عنوانك اولسه حكمتی وار [ناظم الحكم]

— ٥ —

« كونش »دن

اكرم بك افندی حضرتلری طرفندن
احسان بیورلمشدر .

یقه‌جقده‌اقشامدن صكره برمزار عالی
كه حسیات محبتك افكار حكمتله امتزاجنی
تجربه مقصدیله سویلنمشدر .

برشبدی كویده عازم كشت وكذار ایدم
احبابه دور كشته واموانه جار ایدم
یعنی مزارلقدی محل توقفم
یالكزجه آنده خاك نشین مزار ایدم
طوپراقدی هرمزار فقیرانه بی رخام
فقرمله بن‌ده زائر ذی ابتصار ایدم
جسمله‌چون علامت مقبرسكون نما
فكرمله لیك مضطرب و بیقرار ایدم
وحشتله حاضرون نظر انداز ایدی بكا
زیرا كه ایچلرنده غریب الدیار ایدم
اطراف پردی نالهٔ غوك وهزار ایله
لكن سكوت موقعه بن كوشدار ایدم
كریان ایدم فقط كوزم آزادهٔ دموع

بو قدی لمده ناله فقط ناله کار ایدم
چوکشدی اولقدر دله بارکران درد
کیم آه چکمکه بیله بی اقتدار ایدم
آکدم او بیوفایی غریبانه آغلادم
کلدی خیالی دیدهٔ کریانه آغلادم

*

عاریدی کوك نمایش رنك سحابدن
انوار آقاردی هرطرفه ماهتابدن
بکزردی کاه اوسسکه کلیردی بعیددن
اول صوته کیم تحصل ایدر آسیابدن
صمت وسکون اومرتبه حاکدی موقعه
کیم مضطربدی بنده اولان اضطرابدن
لیلك رطوبتی چکه‌رك تازمینه‌دك
بر بوی اخروی طویلوردی ترابدن
دهشت بولوردی دل تحرك ظلالدن
اموات قالدیردی سربن صانکه خوابدن
عطف ایلدم درونه نکاه تحسری
طویدم شو کیرلی ناله‌یی قلب خرابدن
وارمیدی کیمسه بنده اولان درده اوغرامش
شونده حضور ایچنده یاتان شیخ وشابدن
اما بنه بودرد ایله‌در ذوق ولذتم
قورتارمه ای خدا بنی بو اکترابدن!
آکدم او بیوفایی غریبانه آغلادم
کلدی خیالی دیدهٔ کریانه آغلادم

*

برعجبه سس کلیردی در بدن شبیه آه
وحدت تنفس ایلرایدی صانکه کاه کاه
اشجاردن زمینه دوشن سایهٔ کثیف
چکمشدی پیشکاهمه بر پردهٔ سیاه
اول ظلمت عمیقهٔ هیچی نموده
پرواز ایدردی دهشت ایله طائر نکاه
تعمیق ایده ایده اوظلام شدیده‌یی
فکرمده حاصل اولدی براز نور انتباه
برخیرك اولمدن ـ دیدم ـ ایواه مصدری
کیتدی هوا بولنده حیاتم یازق!.. کناه!..
قسمیت فعالی سو یلردی لیك هپ
فریاد ایدوب ایاقلرم آلتنده هرکیاه
قاندم بو حکمته ـ دیدم ـ اولمش دیمك ازل
دیدار عشق ایله متجلی بکا آله
عمرم که یاندی آتش عشقه بو آنه‌دك
سودا یولنده ایسترم اولسون بتون تباه
آکدم او بیوفایی غریبانه آغلادم
کلدی خیالی دیدهٔ کریانه آغلادم

*

سمتك سکون وظلمتی آرتاردی دمبدم
کویا چکردی قعر بنه طوغری بزی عدم
دهشتله طولدی خانهٔ قلبم فقط بنه
اصلا خیال وخاطرمه کلدی ندم
ناکه تجسم ایلدی قارشمده بروجود
بر قهرمان عشوه مهابتلی برصنم
امواج نور واری وجود لطیفنی
اورتردی نیم سترهٔ بیضاسی خم بخم
مدهشدی کوزلری دهنی لرزه دار خشم
کیسوسی تارومار ایدی ابرولری بهم

نورنكاهی برق بلادن نشان ایدی
سیال برعلودی فندن چیقان ستم
رفع ایلیوب هوایه تهورله بر الن
تقریب ایدردی نزدمه كندن قدم قدم
ایتدم قیام دوشمك ایچون پائی قهرینه
ایواه اوچدی كیتدی اونور سماحرم
آكدم اوبیوفایی غریبانه آغلادم
كلدی خیالی دیدهٔ كریانه آغلادم

*

طالدم زمینئه ینه دریای فكرتك
اولدم دوچار هولی نهنكان محنتك
یارب ! ـ دیدم ـ توكندی حیاتم او بتمدی
پایانی یوقمی رنج واذای محبتك
آزادهٔ دلی بكا روزیمی قیلمدك
هردم اسیری اولمدیم بن اوآفتك
كوكلده اولمسه فره سودای چشم یار
نه یدی ایشم ایچنده بودریای ظلمتك
تبدیل عیش ونقل مكان هپسی بی اثر
یوقمی خدا جهانده دواسی بوعلتك
یوق چونكه پنجه‌سندن امید خلاص دل
و یر باری رحم قلبنه اول بی مروتك
بركره‌جك دها كوروب ای نورچشم وجان
اولدیردی حسرتك بنی ... اولدیردی حسرتك
حیفا!.. دریغ !.. یوللو برآوازه طویدم آه
حالم طوقندی كوكلنه صحرای وحشتك
آكدم او بیوفایی غریبانه آغلادم
كلدی خیالی دیدهٔ كریانه آغلادم

— ٥ —

متنوعه

« اینجو »

مقدمه

بنی بشر مدنیتك ابتدالرنده تزینه هوسكار ایمش . آثار عتیقه بو بابده هیچ شبهه براقیور .

صدر مدنیتده حیوانات وحشیه‌نك بوینوزلریله‌قو یروقلریله وبعض طیورك قنادلریله توكلریله تزین ایدلدیكی كبی رنكارنك بو یالرله تزیین وجوده قدر وارلمش .

احتمالكه اوزمانلر نوع بشره برپارچه الماس یازمرد و یا سائر ذی‌قیمت برحجر كوسترلسه ایدی هیچ ده رغبت ایتمز ایدی . فرض ایده‌لم‌كه احجار مذكوره‌نك پارلاقلغی بردرجه‌یه قدر نظر رغبتی جلب ایده بیله . هله اسكی انسانلره برآوچ اینجو كوسترلسه ایدی همان هیچ ده قیمتی بیله‌مزلر ایدی .

بزه بوطنی ویردیرن شی الك قدیم طانیلمز كونلرده اینجونك اسمی بیله مندرج اولمامسی قضیه‌سیدر . كتب مقدسهٔ سماویه‌نك الك اسكیسی عد اولنان توراتده‌ده اینجو ذكر اولنمامش . ملل قدیمه‌نك الك اسكیسی اولان یونانیلر میانده كذلك الك اسكی طانینان شاعر حومیروس دخی اینجو یه دائر حرف واحد سویله‌مامش . بوندن آكلاشیلیوركه اینجو حضرت موسی ایله حومیروسدن

پك چوق صكره بزم بو طرفلرده انتشاره باشلامشدر . بناءً علیه ذکر اولنان حبب قیمتدار حقنده دسترس اوله بیلدیکمز بعض معلومات تاریخیه ایله اینجونك صورت صیدینه وصنعی اینجولرك کیفیت اعمالنه دائر جمع ایده بیلدیکمز معلوماتی بروجه‌آتی بسط ایلرز .

« ۱ »

اینجونك موردی

اینجو اوروپایه هندستاندن کلمشدر . حالا دخی سیلان اطه سی طرفلرنده صید اولنور . اوروپایه تاریخ ورودی قطعیاً معین دکلسه‌ده ایرانیلر ایله یونانیلر آره‌سنده مناسبات حربیه وآنی تعقیباً مناسبات تجاریه باشلادیغی زمانلر شرقك برچوق محصولاتی معمولاتی اوروپا طرفلرینه کلدیکی کبی اینجو دخی واصل اولمشدر .

بعض کتابلرده اینجونك یونانستانه ایلك ورودی اسکندر کبیرك آسیا سفری اثناسنده وقوعبولدیغی مقیددر . انجق بو روایتك درجهٔ صحتی کرکی کبی مشکوکدر .

هندستانك سیلان طرفلرندن ماعدا باوجستان و بالخصوص بصره کورفزنده دخی اینجویی حاوی صدفلر بولنورسه‌ده سیلان طرفلرنده‌کی صدفستان بحری قدر بونلر مهم اولمدقلری کبی محصولات واقعه‌ لری‌ده اوقدر بیوك ومقبول دکلدر .

« ۲ »

قدمانك اینجویه درجهٔ رغبتی

کرك محصولات طبیعیه‌دن کرك معمولات صناعیه‌دن برچوغی وبلکه‌ده همان کافه‌سی یادرجهٔ نفع و فائده‌لرینه و یاخود حصوله کتیرلمسی امرنده صرف اولنان امکاره کوره بها ایدرسه‌ده ذی‌قیمت احجار ایله برده اینجویه بنی بشرك تعیین ایتمش اولدیغی قیمتك سبب وحکمتنی اکلایه بیلمك حقیقةً مشکلدر .

یونانیلر مصریلر رومالیلر کبی اقوام قدیمه اینجویه پك قدر قیمت تعیین ایتمشلر ایدی‌که بو قیمت همان زمانمزده‌کی قیمتلردن زیاده‌در دینلسه بجادر .

ارباب ثروت وسامان کرك دنلك کوپه‌وحتی پاپوشلرینی تزیین ایچون اینجو تدارکی امرنده پاره‌جه هیچ بر فداکارلقدن کیرو طورمزلر ایدی .

مشهور قیصر رومینه روما مشاهیرندن قاتونك همشیره‌سی سرویلیه‌یه بر اینجو و یرمشدرکه بوکونکی فرانقلر حسابیله قیمتی بر میلیون ایکیوز بیك فرانق ایمش .

مصر ملکه‌سی قیلئوپاترك بر اینجویی سرکه ایچنده اریته‌رك یوتدیغی بر وقعهٔ مشهورهٔ تاریخیه‌در . بو اینجونك قیمتی ینه بوکونکی فرانقلر ایله ایکی ملیون فرانق

تخمین اولنمقده‌در .

اینجو مراقنك ارککلردن زیاده قادینلری استیلا ایتمش اولدیغنه شبهه ایده. بیلورمی ؟ رومانسوانك اك بیوك مایه الافتخاری اینجو اولمشدر . بونکله برابر ارککلر دخی بوکا رغبتده قادینلردن اشاغی قالمامشلردر .

روما حکمدارلرندن پومپه اسفار مظفرا. نه‌سندن عودت ایلدیکی زمان پك کلیتلو اینجو کتورمش و بونلردن اوتوز پارچه تاج طونادلمش . مومی الیهك نیم هیکلی همان کاملاً اینجو ایله تزیین اولنمش .

روما مورخلرندن پلینك روایتنه کوره اسکندریه شهری روما طرفندن فتح اولند. یغی زمان دخی پك کلیتلو اینجویه دسترس اولندیغندن او زماندن صکره پاپوشلر دخی اینجو ایله تزیین اولنمغه باشلانمش . برقاچ زنکینی زنکین عد ایتدیره‌بیله‌جك قدر قیمتلی اولان اینجولر توزطوپراق چامور ایچنده سوروکلنان پاپوشلری تزیین ایدر. مش . حتی لاتین مورخلرندن ترتوللی‌یه‌ن بو کیفیتی رومالیلر حقنده بر سرزنش اوله‌رق ایراد ایتمکده‌در .

ایمپراطور قالیکولا پاپوشلرینی اینجو ایله تزیین ایتدیکی کبی زوجه‌سی لولیا پولینا دخی سکز میلیون فرانقلق اینجو ایله تزین ایدر ایمش . اشته بو اسکی زمانلردن شمدی‌یه قدر اینجو قادینلر نزدنده رغبتدن دوشمامش اولوب فقط ارککلر بو نوع زینتلر ایله تزین عادتنی همان کلیاً ترك ایتمشلردر .

« ٣ »

الك مقبول اینجو نصل اولور ؟

بر اینجونك مقبول اولمسی ایچون اوچ شرطی جامع بولنمسی لازم کلور .

اولا اینجونك قطعه‌سی بیوك اولملیدر . لکن یالکز بیوکلك اینجونك قیمتنی ارتیره. مز . ایکنجی خصلتی اولان صافیلك و پارلاقلق دخی منضم اولورسه اینجو. نك بیوکلکی قیمتنكده تزایدینی موجب اوله‌بیلور . مع هذا بر اینجو بیوك و پارلاق اولمقله دخی قیمت کامله‌سنی بولمش اوله‌مز . اوچنجی فضیلتی اولمق اوزره شکلیده ممکن مرتبه یووارلاق اولملیدر .

بو حاله کوره کیشنیش و یاخود یووار. لاق تسبیح دانه‌سی کبی یوس یووارلق دوزکون و پارلاق اولان بر اینجو شکلی غیر منتظم اولان بیوك اینجولردن دها زیاده قیمتلی عد اولنور . زیرا اینجونك بویله یوس یووارلاغی پك نادر اولوب صدفلر. دن چیقان اغلبی یاپیاص و یاخود غیر منتظم شکللرده‌در .

« ٤ »

اینجو صیدی

سیلان اطه‌سنك سواحل غربیه‌سی

جوارنده اینجو صیدینه انکلیز حکومتی سنوی یوز بیکدن یوز اللی بیك انکلیز لیراسنه قدر بدل رسوم ایله مساعده ایدر . هم ده هرسنه صید ایدیله‌جك محللر تعیین اولنوب یالکز ایکی ماهدن عبارت برمدت ایچون یورخصت ویریلور . صیده باشلامق وعملیاتی تعطیل ایتمك ایچون ساعتلر معین اولوب بو بابده‌کی انتظامی محافظه ایچون ده بکلك کیلری کزدیریلور .

بعض سیاحتنامه‌لرده تفصیل اولندیغنه کوره نیسان ماهنده اینجو صیدی موسمی کلنجه یوز اللی بیك نفوسه قریب کمیجی طالغیج خدمه تاجر وسائره صیدکاه اتخاذ اولنان محللرده اجتماع ایدرلر .

هرکیده مال صاحبی ایله قولاغوزدن ماعدا یکرمی آدم واردر . بونلرك اونی طالغیج اولوب هرنوبتده بشی صویه کیررلر .

طالغیجلر سریعاً دیبه اینمك ایچون ایاقلرینی برنوع طاشدن اوزنکی‌یه طاقارلر . بو اوزنکیلر اینجه بر ایپ ایله کیره باغلی اولدقلرندن طالغیج ایاغنی چیقاردیغی حالده کیلردن اوزنکی‌یی تکرار چکوب آله-بیلورلر .

طالغیجك الندە بر ایپ دها واردرکه آکا آغدن بر طوربه مربوطدر . دکزك دیبنده طالغیجك النه هرنه کچر ایسه بو طوربه‌یه آتار . نفسنك تحملنه کوره دیبده نه قدر طوره‌بیله‌جك ایسه طوروب بعده طاش اوزنکی‌یی وطوربه‌یی براقه‌رق همان صویك یوزینه چیقار . کیده اولنلر اولا طالغیجی الوب صکره طوربه‌یی ده چکرلر .

بو طالغیجلق غایت تهلکه‌لیدر . زیرا نفس کسلدکده هلاك محقق اولوب اندن ماعدا طالغیجلرك برده بیوك بالقلر طرفندن یوتلمه تهلکه‌سی واردرکه بونك ایچون‌ده عجیب برسیغور یطه اصولی بروجه آتی خبر ویرلمکده‌در :

« ٥ »

سیغور یطه‌نك برصورت عجیبه‌سی

صید صدف زمانی حلول ایدنجه صید-کاهه طوپلنان یوز اللی بیك قدر نفوس میاننده برچوقده سحر باز قوجه قاریلر بولنور . کویا بونلر بیوك بالقلره سحر ایله مراملرینی قبول ایتدیره بیلورلرمش . طالغیجلر سحرك شو قوتنه ایناندقلرندن سحر-بازلره ایجه پاره‌لر ویره‌رك حیاتلرینی تأمین ایتدیررلر .

فی الواقع او طرف صولرنده پك چوق بیوك بالقلر اولوب دکزه دوشنلری یوتملری‌ده نادردن دکل ایکن صید صدف زماننده بویولده‌کی وقوعات زیاده‌سیله ندرت کسب ایدر . بسبلی بیکارجه کیلرك اجتماعندن

سطح دز باده خصوله کلان شمائت حیوانلری
اورکوتیورده انك ایچون وقوعات اولیور ·
بونکله برابر طالغیجلر احتیاطاً یانلرنده
برده خنجر بولندیررلر ·

« ٦ »

اینجونك صدفدن اخراجی

صدفلری آچمق خیلیجه کوج اولد.
یغندن بونلر دکزدن چیقارلدقلری زمان بر
ایکی کون کونشده ترك اولنورلر · اوحا.
لده قوقغه باشلادقلرندن صیدکاهی عمومی
برتعفن استیلا ایدرسه‌ده اربابی بوتعفنه
آلشمش اولدقلری جهتله هیچ‌ده اوررلرنده
اولمز · اینجه چورمش اولان یعنی قولا.
یجه آچیله‌بیلك درجه‌سنی بولان صدفلر
اوزون ماصه کبی بردستکاهك اوزرینه
ییغیلورلر · اون قدر عمله دستکاهك یالکز
برجهتنه دیز یلوب اوته‌کی جهتنده دخی
الی صو پالی برمعتمد بونلرك حركاتنه دقت
ایدر · شاید عمله‌دن بریسی الی اغزینه
کوتوره‌جك اولسه اینجو یوتیور ظنیله همان
النه صو پالی اینديرر ·

بونکله برابر عمله‌دن بعض کره اینجو یی
یوتمغه موفق اولنلرده بولنور · اکر بو
سرقت خبر النه‌جق اولور ایسه حریفی بر
قازیغه باغلارلر وجبراً برمسهل ایچروب مال
مسروقی اولصورت غریبه ایله میدانه چیقاررلر ·
مال صاحبلری اکثر یا اینجو یی صدفدن
اخراج ایدنلره اجرت اولمق اوزره صدفلری
ترك ایدرلر · کرك بونلرك و کرك طالغیج
وکمیجیلرك ایکی آیدن عبارت بر موسمده
اوچیوزدن درتیوز فرانغه قدر قزانجلری
اولور · هله صیدکاهده اجتماع ایدن یوز
اللی بیك آدم اره‌سنده اینجو و صدف داد
وستدی ایکی میلیون لیرایه قدر بر یکون
تشکیل ایلر ·

« ٧ »

صنعی اینجو

اینجو ایله تزیینه هرکسك قدرتی
کفایت ایتمدیکندن اینجه اسکی برزماندنبرو
اینجو تقلیدی اوله‌رق برطاقم بونجوقلر اعمالی
اوروپاجه شهرت بولمشدر ·

صنعی اینجولر ایکی درلودر · بر
نوعی صرچه‌دن ایچی بوش کره‌جکلردرکه
درونده بالموحی ایله سائر بعض اجزادن
مرکب برخلیطه آقیدوب طولدیررلر · بوحالده
جامه عادتا اینجو لونی و پارلاقلغی کاور ·

دیکر نوعی توز حالنده قونمش اولان
صدفی دیکر بعض اجزا ایله خمیر ایدرك
آندن اینجولر دوکرلرکه بو نوع یلانجی
اینجولرك رنکیجه لطافتجه کرچکجیلردن فرقی
پك آز اولورسه‌ده اصل کرچکجی اینجونك
سرتلکی صلابتی آنده بولنه‌مز ·

احمد مدحت

— ٥ —

فنیه

(مشروبات روحیه نك كیفیات فنیه وتاریخیه سی)

شـو مقاله مزك سرلوحه سنی كورن
قارئین كرام چقولاته كبی نافع بر شیدن
بحث ایتدكدن صكره عالم بشریتك قاتل
دائمیسی اولان مشروبات روحیه دن بحثه
كیریشمكلكمزه شبهه یوق كه تعجب ایدرلر .

انجق بر محرر نیك و بد احوالده قلم
اویناتمقده مختار اولوب بومثللو ابحاث ومقا-
لاتدن چیقه جق نتیجه یه كوره حركت
ایدوب ایتمامری ایسه قارئینك بیله جكی
بر ایشدر .

دیمك ایسترزكه بز چقولاته دن ده، مسكرا-
اتدن ده، مكیفاتدن ده، بحث ایدرز ، او حالده
سوزمزدن حاصل اوله جق نتائج نافعه
ویا مضره نك اختیار وعدم اختیاری بند-
لرمزی اوقویانلرك رأیلرینه محول اوله رق
بونلر ایسترلر ایسه چقولاته وایسته مزلر
ایسه مسكرات استعمال ایده بیلیرلر .

بناء علیه بزم ایچون الك بیوك وظیفه
هر شیئك حسن وقبحنی میدانه قویمقدن
عبارتدر .

كیفیات فنیه وتاریخیه سندن بحث
ایتمك ایستدیكمز مشروبات روحیه نك والده-
سی اسپرتو اولوب عالم انسانیت ایچون
هم نفعی وهم ده مضرتی مشهود اولان
بو صو الك ابتدا اطبانك جانبه سیله منتشر
اولمشدر .

یعنی اسپرتو طاغلمغه باشلادیغی بر
زمانده ایلك اثرینی فائده لی بر صورتده
كوسترمش واجزاخانه لرجه عادتا اجزای
طبیه میانه كیرمشدر .

بویله شرفلی بر صورتله ایچه زمان
اجزا خانه لرده موضوع موقع استفاده
اولدقدن صكره طبیعتنده مندمج اولان حدت
وشدت حسبیله ارقداشلری اولان دیكر
اوصولی اجزا ایله چكنه مدیكندن نهایت خادم
بشر اولان اجزاخانه لردن هادم انسان
اولان میخانه لره انتقال ایتمش و برطاقم مشرو-
باتك ایچنه كیرمكله بزم آرای قوم سكارا
اولمشدر .

بو آتشین مزاج صو اطبانك جانبه سنده
ایكن انجق بش اون غرام ویریله كلكده
اولدیغی حالده بنت العنبله ازدواج ایدر
ایتمز سنوی میلیونلرجه هكتولیتره صاتلمغه
باشلامشدر .

حیفا كه اطبا بوسم قاتلك كثرت استعما-
لندن اوركه رك قیامتلری قوپارمش ایسه -
لرده فائده ویرمدی .

« رواج باده یه فرط یساغدر باعث »
مداولنجه ایش ایلریله دكجه ایلریله دی .
اوكنی آلمق قابل اوله مدی .

شوراسنی ده عرض ایده لم که اسپرتولی
مشروبات بو وجهله درجهٔ فوق العاده ده
کسب اعتبار ایتمش و اکثر محللرده احتیا-
جات ضروریه صره سنه قدر کچمش بولند.
یغندن بونك تصل حاصل اولدیغنی و عالم
بشریته کندیسنی نه وجهله طانتدیردیغنی
و بو طانتدیرمغه موفق اولمق ایچون نه کبی
خاصه لره مالك بولندیغنی و انتشارندن صکره
متهمکارینك نه مقدار مصرفه دوچار
اولوب بو مصارفه مقابل اونلره جسمانه قدر
واردات و یردیکنی برکره صحیفهٔ تدقیقه
چکمه لك فنا اولمز ظن ایدرز .

بو صره ده اسپرتونك منشأنه، سنوی
حاصل ایدیلان مقدارینه، فیئاتنه، صور
تغشیشیه سنه و افراط درجه ده استعمال
قلندیغی حالده تحصل ایده جك مضرات
و مخاطراته دائر فنی و تاریخی معلومات
اعطا ایتمکی مناسب کوریورز .

اسپرتو مسکر اولان بالجمله مشروباتك
جوهر مؤثریدر .

شرابده دخی اسپرتو موجوددر .

حال بو که شراب ازمنهٔ غیر تاریخیه
دیدیکمز ادوار قدیمه ده بیله موجود اولوب
حتی قدیم یونانستان سکنه سی هرشیٔ ایچون
برا له تخیل ایتدکلرندن شراب الهی اوله رق
(باکوس)ی بالتخیل عرض پرستش ایدرلر
ایدی .

شراب ایسه او زمانلر مشروبات
عمومیه صره سنه کچوب شو قدر وار که
چوقجه استعمال اولندیغی حالده طبیعتنده کی
جوهر مؤثرك سائقه سیله سرخوشلغی
و بناءً علیه برطاقم مضرت و تهلکه یی تولید
ایلدیکندن اطبانك تحدید ایتدیکی مقداردن
زیاده شراب ایچنلر اعدام ایدیلیر ایدی .

اشهر مشاهیر حکمادن افلاطون انسا-
نلرك یکرمی ایکی یاشنه قدر شراب استعمال
ایتملرینی قطعیاً منع ایتمش ایدی .

بو ممنوعیت رومه ده داها شدتلی بر صورتده
حکمفرما اولوب اوتوز یاشنه واصل اولمیان
بر آدمك شراب ایچمسی مستلزم مجازات
جرائمدن عد اولنور ایدی .

هله قادینلر ایچون قطعیاً ممنوع اولوب
حتی رومه ده کنج و کوزل بر قادین قوجه-
سنك شراب مخزننك اناختارینی صاقلادیغی
چکمجه یی قیره رق مخزندن شراب آلوب
ایچمش بولندیغندن و محکمه حضورنده
بو فعلنی اعتراف ایلدیکندن زواللی قادینجغز
حقنده آج براقیله رق اولمك کبی دهشتلی
بر حکم ویرلمش ایدی .

بو جزای اعدام قادینلرك عمومنه شامل
اولوب بر قادین شراب ایچوب ده زوجی
انی اولدیرسه اصلا مؤاخذه اولنمیوب روما
قانونی زوجلره بو مأذونیتی ویرمش ایدی .
فرانسه نك اسکی قراللری سرخوش اولان

کیسه‌لری حبس وضرب جزالر یله جزالند۔
یرر ایدی ۰

اسپرتو شرابدن بشقه دیگر مشروبانه دخی داخل اولمشدر ۰ ایسترشراب و یابیرا ویاخود الما شرابی اولسون ایچن کیمسه مطلقا بوصورتك ایچنده برمقدار اسپرتو ایچمش بولنیورکه بومشروبلردن هانکیسی زیاده‌جه ایچلمش اولسه سرخوش اولماق قابل دکلدر ۰

اسپرتو انبیقدن تقطیر اصولیله ابتدا شرابدن استحصال اولنمشدر ۰

روایته کوره بو اصول تقطیرك اول سکزنجی عصر میلادیده (آرنولددویلنه) نامنده برطبیب طرفندن کشف ایدلمشدر ۰
غربیدرکه زهر حیات دینلکه مستحق اولان بوصوبه اووقت (آب حیات) نامی ویرلمش ایدی ۰

بعض مؤلفلر ایسه بو اصولك کشفنی علوم وفنون عالیه وصنایع دقیقه‌جه اوروپانك معلمی اولمق شرف ابدی الاشتهارینی احراز ایتمش اولان اندلس عربلرینه اسناد ایدیورلر ۰

اصول مذکوره فرانسه‌ده (۱۳۱۳) سنه سنده موقع اجرایه قونیله بیلش واستحصال اولنان اسپرتو (آب حیات) نامیله بنام اولان مشروباتك اعمالنده استعمال قلنمشدر ۰ لکن اوزمان فرانسه‌ده اسپرتونك مقداری محدود بردرجه‌ده ایدی ۰

چونکه یالکز شرابدن اخراج ایدیلوب حالبوکه فرانسزلر عندنده شراب پك محترم وقیمتدار اولدیغندن اسپرتو تقطیری ایچون الك اشاغی شرابلری صرف واستهلاك ایدرلر ایدی ۰

بعض سنه‌لر اوزوم محصولاتی آز اوله‌رق بنا برین شرابك مقداری بالطبع تناقص ایلدیکندن جن فکرلی فرانسزلر اسپرتو چیقارمق ایچون بشقه واسطه‌لر تحریسنی دوشوندیلر ۰

بودوشنمکك نتایجندن اوله‌رق اریه وبولاف ایله فلیزلنمش بغدای تقطیر ایدیله‌رك مکمل اسپرتو استحصال ایتدیلر ۰

بوکشف فرانسزلر ایچون یکی یکی کشفیاته سبب اولمشدر ۰ ذاتاً کشفیات علمیه وصناعیه چوزاب سوکوکی کبی برسلسله‌دن عبارت اولدیغندن برشیئ کشف ایدیلیر ایدلمز ارقه‌سی صره دها پك چوق شیلرك کشفنه یول اچلمق طبیعیدر ۰

ایشته بو قیاسك الجا آتندرکه اسپرتونك دیگر شیلردن استحصالی امکانی حصول بولـور بولمز اورته‌یه برده شکرك برقاچ نوعنك اعمالی ماده‌سی چیقدی ۰

شـو یله‌که : اوصره‌ده وقوعبولان بر محـار به‌نك مقتضیاتندن اوله‌رق ساحلارك آبلوقه آلتنه النمسی اوزر یـنه مستملکاتدن

فرانسه یه شکر کله مامکه باشلادیغندن وشکرك استعمالی ایسه تعمم ایتمش وعادتا احتیاجات ضروریه صره‌سنه کچوب عزت نفسه مالك اولان اهالی ایسه بونك ترکنه مقتدر اوله‌مامش بولندیغندن بوشدت احتیاج ارباب صنایع بیننده اسپرتودن النان درس تجربه یه استناداً پنجار شکری ویرلی شکری اعمالنده موفقیتی حصوله کتورمشدر . بر حالده‌که بوکونکی کونده اوروپاده پنجار شکری قامش شکر یله عادتا رقابت قوه‌ده بولنمقده‌در .

بوترقی (۱۸۲۹) سنه‌سندن صکره باشلامشدر . سنهٔ مذکوره‌ده محال مختلفه‌ده (۹۵۵۰۰) طونیلاته پنجار شکری و ۹۳۰۰۰۰) طونیلاته‌لق قامش شکری یاپیلشدر .

(۱۸۳۶) ده ایسه یالکز فرانسه‌ده ۲۶۶۵۰۰۰ کیلوغرام پنجار شکری یاپیلوب (۱۸۵)ده ایسه محال مختلفه‌ده (۲۲۶۶٤۶) طونیلاته‌لق پنجار شکری و (۱۱۲۰۷۵۳) طونیلاته لق قامش شکری یاپیلشدر .

۱۸۳۷ سنه‌سندن ۱۸٤۷ سنه‌سنه قدر یعنی اون سنه ظرفنده بومعمولات ۵۳ میلیون قدر تزاید ایتمشدر .

۱۸٤۷ سنه‌سندن ۱۸۵٤ سنه‌سنه قدر دخی یدی سنه ایچنده ۷۷ میلیون کیلو غرامه بالغ اولمشدر .

اندن صکره دخی کتدکجه تزاید ایتمش وبوکونکی ترقیٔ تامی بولمشدر .

بوترقی ایسه پنجارك تخمرایدن عصاره‌سندن اسپرتو چیقارلمسنی‌ده استلزام ایدوب اخیراً بالتسلسل برالماسی ونشاسته شرو بلرینك تخمری واسطه‌سیله اسپرتو حصوله کتیرلمش وشو زمانده بیك درلو شیلردن بیك درلو واسطه‌لرله اسپرتو حاصل ایدلمکده بولنمشدر . اسپرتو رنکسز بر مایع اولوب لذتی ایسه تکشف ایدلمش بولندیغی وقت غایت محرقدر .

(۷۹) درجهٔ حرارتده قینار . مائمی برعلو ایله ینار . تحت الصفر (۹۰) درجه یه قدر بولندیغی زمان بیله ینه مایع حالنده بولنور .

بالکیمیا تحلیل قلندیغی حالده فحم مولدالماء ومولدالحموضه‌دن مرکب بولندیغی اکلاشیلیر . بو جهتله مایع مذکور پك سهولتله یانوب پك چوق حرارت حصوله کتیردیکندن کیمیاخانه‌لرده ودها سائر محللرده محروقات صره‌سنه کچمشدر .

علی الخصوص مواد حلبه‌دن صو ده منحل اولمیان برچوق ماده‌لری اسپرتونك حل ایتمسی کیمیاخانه‌لرده اعتبار یني برقات دها ارتدیرمشدر .

مع مافیه زیاده‌سیله مستعمل اولان ونباتی بولنان بعض ماده‌لری ومثلا ترمنتینی

پلسنك ، وسائر بعض خامضلری حل ایدر . اسپرتو بالجمله بو یارك وروحلی مایعاتك اس الاساسی اولدیغی کبی مقوی اولان بر چوق علاجلرك ده اساسیدر . رایحه‌لی صولر اعمال ایدنلر اسپرتو یی استعمال ایدرلر . دنیانك هرطرفنده مشهور اولان قولونیا صویی درونده بر چوق عطریات حل وتخلیط ایدلمش اسپرتودن عبارتدر .

دها بشقه بولرده استعمالی واقع اولوب ترمومترەلرك اعمالندەده کثیرالاستعمالدر . ترمو مترەلر تبدلات اهویه یی بیلدیرمك خصوصنده استعمال اولنوب بناءً علیه کاه الك یوکسك وکاه الك دون درجهٔ حرارتی کوسترمسی لازم کله جکندن بو ایکی درجهٔ حرارتی کوسترمك ایچون بر مایع استعمال قلنور .

ذاتاً اوروپاده مستعمل اولان ترمو مترولرك فوق الصفر (٤٥) درجه‌دن وتحت الصفر (٢٠) درجه‌دن زیاده کوسترمسی ایجاب ایتمز . فوق العاده بر درجهٔ حرارتی کوسترمکه محتاج اولمیان ترمومترولرك اعمالی ایچون اسپرتو استعمال اولندیغی کبی جیوه دخی قوللانیلیر .

تحت الصفر (٤٠) درجهٔ حرارتده کسب صلابت ایدن وفوق الصفر (٣٥٠) درجهٔ حرارتده قاینایان جیوه فوق العاده اولان حرارتلری کوسترمك احتیاجنده بولنان ترمومترەلری اعمال ایتمك ایچون استعمال اولنور . (٧٩) درجهٔ حرارتده قاینایان وفقط تحت الصفر (٩٠) درجهٔ حرارتده انجماد ایتمیان اسپرتو دون اولان درجات حرارتی کوسترەجك ترمو مترولری یاپمق ایچون قوللانیلیر . ترمو مترولرك اعمالنده قوللانیلان اسپرتو قرمزی رنکده بو یانیر . سببی دخی مایع مذکورك ترمومترولرك جام بوریسی داخلنده دها ایی ونظرلره چارپه‌جق بر حالده کورنمسی ایچوندر .

مشروبات تخمریه‌یه کلنجه : بر شکر محلولی درونه بر مقدار بیرامایه‌سی وضع اولنوب ده حالی اوزره ترك ایدیله‌جك اولسه مایع مذکور ایچنده براز صکره کورلتیلی بر حرکت حصوله کلیر .

غاز کره‌لری مایعك سطح اعلاسی اوزرینه صعود وحرارت مایع بالتدریج تزاید ایدر . مایعك سطحنده کوپوك حاصل اولدیغی کبی مایع دخی شرابمسی بر چاشنی پیدا ایدر . ایشته حادثات مذکوره‌نك جمله‌سی تخمر دینیلان کیفیتی وجوده کتیرر . مایع درونندن چیقان آسیدقاربونیق اولوب مابعده حصوله کلان شرابمسی چاشنی دخی اسپرتونك وجوده کلمسندن نشأت ایتمشدر . شکر محلولی یرینه اوزوم ، الما ، ارمود دها سائر بر چوق میوه‌لرك شکرلی عصاره‌سی النوب ده حالیله ترك ایدیله‌جك اولور ایسه

مایه قار یشدیرلدیغی حالده یوقاریده ذکر اولنان حالات ظهوره کلیر . ایشته بومثللو مشروبات مخمره دن بو وجهله اسپرتو تحصل ایدر .
حبوبات دانه لری نشاسته دینیلان ماده یی حاوی اولوب دانه لری طبیعی اوله رق فیلیزلندیکی اثناده مذکور نشاسته شکره تحول ایلر . ایمدی دانه لر صنعی اوله رق فیلیزلندرلدیکی زمان دخی مذکور نشاسته شکره تحول ایده جکندن حصوله کلان ماده سکر یه یه رمقدار مایه قار یشدیرلسه برمنوال مشروح اسپرتو حاصل اوله بیلیر .
بوتحول یالکز اوزم , الما , ازمود و بوکا مماثل فواکه و حبوباته منحصر اولیوب نشاسته یی محتوی نه قدر مواد نباتیه وار ایسه جمله سندن اسپرتو حاصل ایدیله بیله جکی مثللو پنجار عصاره سی کبی شکرلی مایعاتدن ده نتایج مذکوره استحصال اولنه بیلیر .
بونتیجه یی برالماسی بیله حاصل ایده بیلیر اسپرتولی مشروباتك انواعی غایت چوقدر . بز بوراده بالمناسبه بعضلرندن بحث ایدجکز :
روم دینیلان برمشروب شکرآلودك والده سی شکر قامشیدر .
قافیا یعنی شکر قامشی کذلك بوقامشدن اعمال ایدیلیر . جن تعبیر قلنان مشروب حبوبات و بانشاسته راقیسنك وآردج اغاجی تخمنك تقطیرندن حصوله کلیر .
کیرش یعنی کراز راقیسی سیاه کرازلرك عصاره سندن و چکردکلرینك تقطیرندن اعمال اولنور .
راقی یعنی علی الاطلاق عرق تخمر ایتمش پرنجدن استحصال قلنور .
و یسکه سی ولافك تخمرندن یاپیلیر .
فومنس اسپرتوسی قطران سودینك تخمرندن وجوده کلیر .
آبسنت یعنی پلین شرابی راقینك پلین اوزرندن تقطیریله اعمال قلنور .
کوراسو آجی پورتقال قبوغیله تقطیر ودرونه رمقدارشکر علاوه اولنه رق اعمال ایدیلور .
قاسی برنوع سیاه فرنك اوزمنك قونیاق درونده براقلمسیله یاپیلیر .
ماراسکن اریك و یاخود شفتالی راقیسیدر .
ورموت بیاض شراب ایچنده بعض آجی نباتاتك براقلمسندن حصوله کلیر .
بیلتر اسپرتو ایله برطاقم آجی مواد قاریشدیریله رق حصوله کتیریلیر .
آنیزن اسپرتو وشکر مخلوطنك اناسون ایله تعصیرندن یاپیلیر .
بومشروباتدن بشقه دها برچوق مشرو-

بات اولدیغی کبی بونلر صور محرره وجهله
اعمالندهده ارهده صرهده تبدلات وتحولاته
اوغرامقدهدرلر .

مع مافیه اصول اعماللری ودرونلرینه
قاریشدیریلان نباتاتك اجناسی ومشروباتك
لذت مختلفهسی نهدن عبارت اولورایسه
اولسون شوراسی معلوم اولملیدرکه هپسنك
اس الاساسی بردر . یعنی اسپرتودر .

علی الاطلاق شراب و الما شرابی
و بیرا و بو مثللو تخمر طبیعی ایله حاصل
اولان مشروباتده اسپرتو مقداری بر حد
معلومی یکده تجاوز ایتمز . ایتسهده پك
نادردر .

مثلا طبیعی شرابلرده اسپرتونك
مقداری (١٠٠) ده (٧) ویا (١٠)
ویاخود حد اعظمیسی اولهرق (١٥)
درجه بولنور . فقط بعض مواد نباتیه
قاریشدیریلهرق یاپیلان مشروباتده اسپرتو -
نك مقداری معین اولمدیغی کبی صنعی اعمال
اولنان شرابلرده دخی اسپرتونك مقداری
زیادهجه بولنور .

سنوی اوروپاده استحصال قلنمقده اولان
اسپرتونك کثرتنجه برمقیاس حاصل ایدلمش
اولمق اوزره یالکز سنین مختلفهده
فرانسهده یاپیلان اسپرتویه دائر شو ایستا -
تستیق درج ایدیورز .

بو ایستاتستیقدن دیگر ممالکده چیقان
اسپرتونك کمیت ومقدارینه بالمقایسه معلو -
مات حاصل ایدیله بیلیر .

سنه	هکتولیتره
١٨٤	٠٤٧٩,٦٨٠
١٧٥٣	٠٧٢٦٣١٨
١٨٦٣	١,٢٢٧,٢٨٣
١٨٧٣	١,٤٨٦,٢٣٣
١٨٧٤	١,٢٧٣,٣١١

شو مختلف رقملردن اکلاشیلهجغی
اوزره فرانسهده سنوی استحصال ایدیلان
اسپرتونك مقداری کیتدکجه تزاید ایتمکدهدر .
کرچه (١٨٧٤) سنهسنده بر آز تنا -
قص ایتمش ایسهده بو تناقص مجرد سنهٔ
مذکورهده اسپرتو رسمنه ضم وقوعندن ایلری
کلمشدر .

فرانسز قدر شراب اعمال واخراج
اولنان بر مملکت یوق کبیدر . فرانسه
باغلری ایکی میلیون هکتار اراضیی اشغال
ایتمکدهدر .

دوقتور (لونیه) طرفندن یاپیلان
بر ایستاتستیقدن اکلاشلدیغنه کوره
١٨٧٤ ده فرانسهده (٦٣,١٤٦,٠٧٦)
هکتو لیتره شراب اعمال ایدلمشدر .
(١٨٧٣) ده ایسه (٣٥,٨٧٣,٣٠٥)
هکتو لیترهیی بچه مامش ایدی .

فرانسهنك رسمی ایستاتستیقلرینه نظراً
(١٨٧٠) ده جزایرده باغلرك اشغال ایلدی -

يكى اراضى يكرمى ايكى بيك هكتار دن عبارت بولنيور ايدى .

جزايردن فرانسه‌يه سنوى ادخال ايديلان شرابك مقدارى ايسه هيچ بر وقت (٤٠٠,٠٠٠) هكتوليتره‌يى تجاوز ايده‌مامشدر .

فرانسه‌دن بهرسنه اوروپايه ، جزايره ، آمريقايه ، اوستريايه كليتلى شراب اخراج وارسال اولنور .

بو اخراجات بوكونكى كون بش ميليون هكتو ليتره‌يى تجاوز ايتمكده‌در .

فرانسه‌ده اسپرتو صرفياتنه كلنجه :

دوقتور ژوللى « توتون و آبسنت » ناميله يازديغى براثرده بزه بو بابده بر ايستاتستيق ارائه ايديوركه بو ايستاتستيق سنوى عموم فرانسه‌ده صرف اولنان اسپرتونك مقدارينى پك كوزل تعيين ايدييور .

سنه	هكتوليتره
١٨٧٨	١٦٨,٨٥٧
١٨٢٦	٩٠٦,٣٣٩
١٨٤٠	١,٠٨٨,٣٣٢
١٨٤٦	١,٤٧٥,٠٠٠
١٨٦٢	٢,٧٥٢,٠٠٠

دوقتور لونيه بتون فرانسه ايچنده تجارت داخليه‌نك صرف ايتديكى اسپرتويه دائر دخى معلومات و يرييور .

بو معلوماته نظراً ١٨٧٣ سنه‌سى تشرين اولنك برنجى كوننده‌ن ١٨٧٤ سنه‌سى ايلولنك اوتوزنجى كوننه قدر صرف اولنان اسپرتو ١,٠٩١,٢٠١ هكتوليتره‌در .

ينه (١٨٧٤) سنه‌سى تشرين اولنك ايلك كوننده‌ن (١٨٧٥) سنه‌سى ايلولنك اوتوزنجى كوننه قدر صرف ايديلان مقدار دخى ٨٦٨,٩٤٤) هكتوليتره‌در .

ايشته بو معلوماتدن صرفيات مبحوث عنهانك بوكونكى ترقيسى اكلاشيله‌بيلير .

برمايع درونده موجود اولان اسپرتونك مقدارينى تعيين ايتمك مسئله‌سى ارباب فن نزدنده بر مسئله‌ٔ مهمه صره‌سنه كچمش ايدى .

بو بابده اجرا اولنان تدقيقات و تعميقات متماديه نتيجه‌سى بو مسئله‌نك ده حل و انكشافنه كفايت ايتمشدر .   جبد وهبى

مابعدى وار

—ە—

فقره

* ميقرو مغا *

مؤلفى

وولتر

تنقيح جزؤى ايله ترجمه اولنمشدر

—

مترجمى

احمد مدحت

—o—

« افادهٔ مترجم »

حكيم مشهور وولترك اشبو حكايه‌سى

« رومان فیلو زوفیق » یعنی « حکایهٔ حکیمانه » عنوانـده حقیقةً لایقـدر . ظرافت پردازلق خصوصنده کندی وهم وخیال جاهلانه سندن بشقه سرمایهٔ عرفانی اولمیان برطاقم کسـهلر کوز یلورکه مثلا برحور ینك بو یی شوقدر مسـافه اولمسی کبی قدرت صمدانیه‌یی اعظام یولنده تصویر ایدلمش بولنـان مثللری برر زمین اسـتهزا اتخاذ ایلیه‌رك « بن اوحور یدن بوسه‌چین اولور ایکن شوقدر بعدی اولان بر پرده‌کی عضوندن اغیارك نه‌کبی ثمرات خوشکوار اقتطاف ایلدکارینی نه بیله‌یم ? » کبی ظرافتلر ایله ارباب غفلتی دخی اضلال ایدرلر .

قدرت وقوت صمدانیه‌یی فنونك دلالتیله موازنهٔ حیرت پرستیده بولنان وولتر کبی برحکیم اشـبو مثللری ایشیده‌جك اولسـه ایدی بوقدر بی ادبانه استهزالرده بولنانلری کیم بیلور نه یولده مؤاخـذه ایلر ایدی . آنلرك بوغیرتی ایسه ایشته‌شو « میقرومغا » کبی حکایه‌لردن دخی استدلال اولنه‌بیلور .

بو حکایه‌یی بك جزؤی بر تنقیح ایله ترجمه ایلدکده‌کی حکمتی بوراده اوزون اوزادی‌یه شرحه مجبور دکلز . حکایه‌یی ترجمه دن مقصدمز قدرت صمدانیه‌یی وولترك نه صورتده تلقی ایلدیکنی کوسـترمکدن عبارت بولندیغنه کوره صورت ترجمه‌مز دخی بو مقصده درجهٔ کافیه‌ده خدمت ایده‌بیلور . زیاده‌سی بزه و بزم قارئلرمز اولان عثمانلیلره لازم دکلدر .

❋ میقرومغا ❋

برنجی باب

سیریوس یلدیزی عالمنك اهالیسندن بریسنك زحل یلدیزینه سیاحتی

« سیریوس » دنیلان وشمس اطرافنده دوران ایلیـان سیـاره‌لردن بریسنك اهالیسندن بردلی قانلی اخیراً بزم دنیامز اولان شو غبارستان اوزرینـه سیـاحت ایتمش اولمسیله کندیسنی طـانیق شرفیله مشرف اولمشیدم . اسمی « میقرومغـا » اولـوب بو یی سکز فرسخلك مسافه‌یه مساوی اوله‌جق قـدر یوکسـك ایدی . « سـکز فرسخ » دیدیکمزمان یکرمی درتبیك خطوهٔ هندسیه دیمکدرکه هر خطوه دخی بش قدمه مساو یدر .

خدمتلری خلقه نافع اولان علم جبراربابندن بعضیلری درحال قلمی الهرق حساب ایده‌جکلردرکه سیریوس اهالیسندن موسیو میقرومغانك باشدن اباغه قـدر مسـافه‌سی یکرمی درت بیك خطوه اولوب بو مسافه دخی یوز یکرمی بیك قـدم ایتدیکنه و شو کرهٔ ارض اهالیسندن اولان بزم انسانلرك بو یی ایسه انجق بش قدم اولوب ساکن اولدیغمز کره‌نك دوری‌ده طقـوز بیك فرسخدن عبارت بولندیغنه کوره میقرومغانك

ساكن اولدیغی كره‌نك دوری دنیادن تمام یكرمی برمیلیون التیوز بیك دفعه دها بیوك اولمیدر . عالم امكانده بوندن دها ساده دها عادی برشی اوله‌مز . المانیا وایتالیاده بتون اولكانسنك اطرافی یاریم ساعتده طولاشیله بیله‌جك برطاقم حكومتلر عثمانلی وروسیه وچین دولتلرینه قیاس ایدیلنجه طبیعتك بتون مخلوقات اره‌سنده ترتیب ایلدیكی فرق عظیمك عاجز برمثالی میدانه چیقارلمش اولور .

میقرومغا جنابلرینك بو یی شو بیان ایلدیكم صورتده اولنجه بتون رساملرمز وهیكلتراشلرمز اتفاق ایدرلركه بو ذاتك بلی اللی بیك قدم قدر دورنده اولمق لازم كلور . بو ایسه اندامنده پك كوزل تناسب حاصل ایدر .

ظرافت و معلوماتنه كلنجه : موسیو میقرومغا الك زیاده وسعت انظار وظرافته مالك برآدمدر چوق شی بیلور . برطاقم شیلری‌ده كندیسی اختراع ایلمشدر . هنوز ایكیوز اللی یاشنده دكل ایكن كندی دنیالرینك عادتی اقتضاسنجه جزو یتلر مكتبنده تحصیل علوم ایلكده ایدی . او اثناده یالكز كندی قوهٔ ذكاسیله اوقلیدك اللیدن زیاده مسائلنی حل ایلمشیدی . بو ایسه بلز پاسقالدن اون سكز مسئله زیاده دیمكدر . همشیره‌سنك روایتنه كوره بلز پاسقال هنوز بازیچهٔ طفلانه ایله مشغول ایكن اوتوز ایكی مسائل حل ایدرك اندن صكره ایسه اقتداری متوسط بر مهندس اوله‌بیلمش وعلوم منطقیه‌یه كلنجه : او فنك الك فنا منتسبلرندن معدود قالمشدر .

میقرومغا درتیوز اللی یاشنه كله‌رك ارتق چوجقلقدن چیقدقدن صكره قطری یوز قدم بیله اولمیان وعلی العاده خرده‌بینلر ایله كوزیله‌میان بر طاقم هوام وحشراتی تشریحه موفقیله بر كوزل كتاب تألیف ایلمشدر . فقط بوكتاب كندی باشنه ایشلر آچمشدر . بولندیغی مملكتك رئیس روحانیسی جاهل ومشكل پسند برآدم اولوب میقرومغانك كتابنده مغایر عقاید بر طاقم اویغونسز شیلر كورمش وشدیداً مؤاخذه‌سنه شتاب ایلمشدر . مسئله سیریوس دنیاسنده‌كی پیره لرك صورت متشكله‌لری سوموكلی بوجكلرك صورت متشكله‌لرینه متشابه اولوب اولمدیغی مسئله‌سندن عبارت ایدی . میقرو مغا غایت ظریفانه برمدافعه‌ده بولندی . قادینلری كندیسنه غیرتكش ایلدی . بومباحثه ایكیوز یكرمی سنه دوام ایتدی . نهایت رئیس روحانی میقرومغانك كتابنی بر طاقم حاكمره اتهام ومحكوم ایتدیردی‌كه حاكملر كتاب مذكوری اوقومامش بیله ایدیلر . بوحكم اقتضاسنجه كتابك مؤلفی سكز یوزسنه مدت اختیار عزلتله محكوم ایدلدی .

میقرو مغا بو محکومیتدن اول قدر دلگیر اولمدی. رئیس روحانی علیهنه غایت مزاحکویانه برشرقی نظم ایدوب رئیس روحانی دخی بوندن پك ده متأثر اولمدی. نهایت میقرو مغا تتبعات جدیده سیله توسیع فکر ومعلومات ایتمك ایچون سیاره دن سیاره یه سیر وسیاحته قالقشدی.

پوسته عربه سی ویاخود قوپه لردن بشقه برشی ایله سیاحت ایتمیانلر عالم بالاده کی صورت سیاحته شبهه سز استغراب ایدرلر. زیرا بز اوزرنده بولندیغمز شو چامور یغنتیسنده کندی معتادمز اولان شیلرك اوست طرفنده کی اشیای سائره یه پك ده عقل ایردیه میز. بزم سیریوس عالمنك سیاحی انجذابات عمومیه قانونجه بتون قوای جاذبه ودافعه یی طانور ایدی. بو قوتلری کندی مقصدینه او قدر موافق برصورتده استعمال ایلدی که گاه اشعهٔ شمسدن برشعاع واسطه سیله وگاه برقویروقلی یلدیز ایله کره دن کره یه سیاحت ایدیشی طالدن طاله صیچرایوب قونان قوشلره بکزر ایدی.

میقرو مغا جنابلری کهکشان طریقنی آز برزمان ایچنده قطع ایلدی. فقط اعترافه مجبورم که موسیو میقرو مغا کهکشانه زرع ایدلمش بولنان یلدیزلرك اوته طرفنده مشهور باباس درهامك دوربینی اوجنده کورمش اولمقله مفتخر بولندیغی جولطیفی کوره مدی. اما بن موسیو درهامك فنا کورمش اولمسنی ادعا ایتمیورم. الله کوسترمسون! فقط میقرو مغا بو تماشاگاهك اصل محلنده بولنوب کندیسی ایسه پك ایی براهل دقتدر. بن کیمسه نك حقنی انکار ایتمم.

میقرو مغا بر چوق دونوب طولاشدقدن صکره زحل یلدیزینه کلدی. دائما یکی شیلر کورمکه هرنه قدر آلشقین ایسه ده زحل یلدیزینك واهالیسنك کوچکلکنی کورنجه بعض کره اك عاقللردن دخی صادر اولی ویرن بر تفوق تبسمنی منع ایده مامشیدی.

حقیقت زحل یلدیزی بزم کرهٔ ارضدن انجق طقوز یوز کره دها بیوك اولوب اهالیسی ایسه انجق بیك « تواز » طوللری اوله بیلان جوجه لردن عبارتدر. ایتالیالی بر موزیقه جی فرانسه یه کلدیکی زمان موسیو لولینك موزیقه سنی نصل استخفاف واستحقار ایلر ایسه میقرو مغا دخی اول امرده زحل اهالیسی ایله براز استهزا ایلدی. فقط میقرو مغا ذکی برآدم اولمسیله برکسه نك عقلی فکری اولدقدن صکره بو بنك یالکز التی بیك قدم ارتفاعنده اوله بیلمسندن طولایی شایان استهزا برمسخره اوله میه جغنی دوشوندی.

بناءً علیه زحللیلر ایله کوروشمکه قونوشمغه باشلادی. بادیٔ امرده انلر دخی

کندیسنك بو یله جسامتنه شاشمشلر ایدیسه ـ
ده یواش یواش ارەلرنده انسیت واقع
اولدی . هله زحل آقادمیاسنك سرکاتبی
ایله صیقی صیقی‌یه دوستلق دخی پیدا ایلدی .
بو ذات هر نه قدر یکیدن هیچ برشی کشف
ویا اختراع ایتمامش ایسه ده غایت ذکی
وظریف برآدم اولوب سائرلرینك کشفیات
واختراعاتی حقنده غایت کوزل معلومات
ویرر و بعض کوچك وکوزل بیتلر یاپوب
بیوك بیوك معادلات ریاضیه‌یی دخی حل
ایلر ایدی .

قارئلرمزك استفادهٔ تامه‌لری ایچون
میقرومغا ایله زحل آقادمیاسی سرکاتبی
ارەسنده سبق ایدن بر محاورهٔ غریبه‌یی
بورایه نقل ایده‌جکم .

ایکنجی باب

سیر یبوسی اهالیسندن بریسی ایله برزحللی ارەسنده محاوره

میقرومغا زحللی دوستی ایله قونوشه ـ
بیلك ایچون یوز یوزه کلەك اوزره یره
یاتدی . بو حالده زحللینك ارتفاعی کندی
یوزینه مساوی اولمسیله میقرومغا دیدی‌که :
« طبیعتك آثاری پك متخالف اولدیغنی
اعتراف ایتملیدر »

زحللی بوکا جواباً « اوت! طبیعت بر
بغچه‌درکه چیچکلری .... » دیر ایکن
میقرومغا « او! شو بغچه‌یی بر طرفه
براقکز! » دیه سوزینی کسوب زحللی
« اویله ایسه طبیعت براسمر دلبر ایله برصا ـ
ریشینك اجتماعلریدرکه ایکیسنك دخی
مزیناتی .... » دیه بشقه بر تشبیهه دها
باشلادی . فقط میقرومغا بو تشبیهی ده منع
ایدرك « سزك اسمرلریکزدن بکانه؟ » دیدی .
زحللی براوچنجی تشبیهه دها باشلایه‌رق
« اویله ایسه طبیعت بر رسم سرکیسیدرکه
تصاویر موجوده‌سی ... » دینجه میقرومغا
« یوق آجانم یوق! طبیعت ینه طبیعت
کبیدر . طبیعتی مقایسه ایده‌جك تشبیهات
ارەمغه نه حاجت واردر؟ » دیه زحللینك
سوزینی ینه منع ایتمکله زحللی « تشبیه
وقیاسمی سزه بکندیرمك ایچون » دیدیسه ـ
ده میقرومغا « کنده‌نك کندیسنی بکا بکندیر ـ
مسنی ایستمم! آرزو ایتدیکم برشی وارایسه
اوده هرکسك بنی تعلیم ایتمسیدر . بناءً علیه
بحثه شورادن باشلایکز بکا خبرویرکزکه
سزك دنیاکز اهالیسنك حواسی قاچدر؟ »
دیدی .

اقادمیا سرکاتبی « بزم یتمش ایکی
حواسمز وار ایسه ده حواسمزك بوقدر
آزلغندن طولایی دائما شکایت ایتمکده‌یز .
تخیل وتصورمز دائما احتیاجمز حدودینك
اوته طرفنه چکر . حواسمزك یتمش ایکی
اولمسی ودنیامزك اطرافنده برحلقهٔ منوره
بش‌ده قمر بولنمسی ایله پك محدود وفقیر

قالـدیغمزی حکم ایلیـورز . فکر تجسسمز
و یتمش ایکی حواسـدن متولد بونجه هو-
ساتمز ایله برابر برچوق وقتلر کندیمزی جان
صقنتیسندن قورتاره‌میورز » دیمش ایدی .
بوکا مقابل میقرو مغـا دیدیکه : « اوت !
بوکا بنده ایناتورم . زیرا بزم عالمزده یك
حواسمز اولوب بونکله برابر بیلم نصل بر
آرزو نصل برثقلت درون بزه آ کلا تورکه
بز دخی بیوجك براهمیت و برهجك مخلو-
قاتدن دکلز . بزه نسبتله دها مکملری دخی
واردر . بن براز سیاحت دخی ایتمشمدر .
بزم پك مادونمزده برطاقم مخلوقاتی‌ده کوردم
بزم پك مافوقمزده اولنـلری‌ده ! فقط هیچ
برمخلوق کورمدمکه احتیاجات صحیحه‌سندن
زیاده آرزولری اولمسـون . هیچ برمخلوق
کورمدمکه اطمئنان صمیمیلرینه متناسب اوله-
جق احتیاجات صحیحه‌دن زیاده کندیلرینی
محتـاج کورمسـونلر . احتمـالکه برکون
اولوبده اهالیسنك هرشیئی مکمل اولسیله
فضله هیچ برشـیئه احتیاج کورمدکاری بر
مملکته دخی واصل اولورم . فقط شمدی‌یه
قدر بویله برمملکتك موجود اولدیغنه دائر
هیچ برکسه بکا هیچ برخبرو برمدی »

بونك اوزرینه سـیریوسلی ایله زحلالی
برچـوق ظن وتخمینلره کیرشـدیلر . فقط
برچوق تصورات دقیقه‌دن وغیر محققه‌دن
صکره تکرار مباحثهٔ جـدیه‌لرینه عودت
ایلـدیلر . میقرو مغـانك « سز قاچ سنه
یاشارسکز ؟ » سؤالنه جواباً زحلالی « آه !
عمرمز پك قیصه‌در ! » دیه بیان شـکایت
ایدنجه سیریوسلی « سزده بزم کبیسکزها؟
بزده دائما هرشیئك آزلغندن وعدم کفایه-
سندن شـکایت‌ایدرز . احتمـالکه بو حال
طبیعتك برقانون عمومیسی برقاعدهٔ کلیه‌سی
اقتضاسـندن اولمیـدر » دیمش وزحلالی
« آه ! طوپی طوپی شمسـك بشـیوز دور
کبیری قدر یاشارز » دیمش‌ایدی .

بزم کرهٔ ارضمزك سنه‌لرینه قیاساً حساب
ایدیله‌جك اولورسـه بشـیوز دور شمسی
تخمیناً اون‌بشبیك سنه قدر ایدر .

زحلالی سوزنده دوام ایدرك « ایشته
کوریورسـکز یا ؟ بو قـدرجق بر عمرنه
دیمکدر ؟ عادتا انادن طـوغار طوغمز اولمك
دیمکدر . وجودمز برنقطهٔ موهومه عمرمز
برآن دنیامز ایسه برذره دیمکدر . انسان
براز تعلم ایدر ایتمز وهنوز معلومات مکتسبه-
سی اوزرینه تجـارب وتطبیقاته باشلامغه
وقت بوله‌مقسزین اولوم علی الغفـله هجوم
ایدر . بناءً علیه هیچ بر شیئه هوس ایده-
میورم . عظیم بر اوقیانوس ایچنده بر طمله
صـو یم . باخصـوص قارشـومده سزی
کوردکجه بوزحل دنیاسی اهالیسندن اولمقله
شو یله بر جوجه اولیشمدن حیا ایدیورم»
دیدی .

میقرومغا دیدی که : « اکر بر فیلسوف اولمه‌ایدیکز سزه عمرمزك عمرکزدن یدیوز دفعه دها اوزون اولدیغی خبر و یرراسه‌م غبطه‌کزی موجب اولور جانکزی صیقار دیه اندیشه ایده‌بیلور ایدم . فقط بیلورسکزکه انسان وجودینی عناصره تسلیم ایتمك وعنصر وجودندن ید قدرته سائر وجودلر تشکیل ایتدیرمك لازم کلنجه . . . هانیا لسان عوام بوکا « اولوم » تعبیر ایدر . ایشته بو دقیقهٔ تحول حلول ایلینجه انسانك بر ازل ابد قدر یشامسیله یالکز بر کونجککز یاشامسی حکمده جداً وقطعیاً بردر . بعض دنیالره کیتدم اوراده بزدن بیك دفعه زیاده یاشایورلر . حالبوکه حالا عمرك قیصه‌لغندن شکایت ایدیورلر . فقط هرمملکتده عاقل وحکیم آدملر دخی واردرکه مطالعه‌لرینی محاکه‌لرینی درست یوروته‌رك خالق طبیعت اولان حق جل وعلایه تشکرلر ایدرلر . جناب حق بوکائنات اوزرینه بر طاقم احوال مختلفه‌یی بر حسن طرز بر نسق منتظم اوزره تعمیم ایلمشدر . مثلا صاحب شعور اولان مخلوقاتك کافه‌سی یکدیکرینه متباین ومتخالف اولدقلری حالده جمله‌سی دخی فکر وآرزو خصوصنده یکدیکرینه موافق ومشابهدرلر . اشیا کائناتك هر طرفنده بولنور . فقط هر کره‌ده هرعالمده اشیانك خواصی بشقه درلودر . سز خواص اشیایی قاچه قدر حساب ایده‌بیلیورسکز ؟ »

افاده‌نك صوکنده‌کی سؤاله جواباً زحللی « اکر اول خواصدن سؤال ایدیور ایسه‌کزکه انلر بولنمیه‌جق اولورلر ایسه بزم دنیامزك دخی شو صورت مشهوده‌سنده دوام ایده‌میه‌جکنی تخیل ایلرز او صورتده‌کی خواصی بز اوچیوزه قدر تعداد ایلرز . خواص مذکوره ایسه اشیانك حجمی وتداخله عدم قابلیتی ومستعد نقل وحرکت اولملری وقابلیت انقساملری وسائره کبی شیلردر » دینجه سیاح میقرومغا دیدی که : « بس بللی سزك مینی مینی دنیاکز ایچون اشیاده بو قدر آز خواصی جناب حق کافی ووافی کورمش اولمليدر . هر خصوصده حکمت سبحانیه‌یه حیران اولیورم . واقعا هر طرفده بر فرق کوریورم . سزك کره‌کز کوچکدر . اهالیسی‌ده کوچك حواس ظاهره وباطنه‌کز آزدر . اشیاکزك‌ده خواصی آز کوریلیور . بوتناسب وانتظام ایسه هب حکمت ربانیه اوزرینه مبنیدر . شمسکزك ضیاسنی کوزلجه تدقیق ایلدیککز زمان انی نه رنکده بولیورسکز ؟ »

بو سؤاله زحللی طرفندن « صاری‌یه یك قریب بر بیاض رنکده کوریورز فقط شعاعلرینی تحلیل ایدنجه ضیای شمسك یدی رنکی جامع اولدیغنی مشاهده ایلیورز »

جوابنی الجه، سیر یوسلی دیدی که : « بزم
کونشمز قرمزی بیدر . ضیاسنده دخی
اوتوز طقوز الوان اصلیه بولیورز . حین
سیاحتمده تقرب ایلدیکم کونشلردن هیچ
بریسی دیکر ینه تماما مشابه دکلدر .
نصل که سزده دخی هیچ بر انسانك چهره سی
دیکر ینه تمامیله مشابه اولمدیغی کبی ! »

ایشته بو یولده برچوق سؤال وجوا-
بدن صکره سیاح میقرومغا زحل دنیاسنده
شریك ونظیری اولمیان جناب حقدن صکره
فضا واجسام واجساد متحسسه وذوات
متحسسه ومتفکره وذوات متفکرهٔ غیر
جسمانیه واجسام متداخله ویا غیر متداخله
وسائره مثللو مخلوقات موجوده نك قاچ عالمه
قاچ صنفه تقسیم اولندیغنی صوردی وصنوف
مذکوره نك اوتوزه وارمدیغی جوابنی
الدی . سیریوس دنیاسنده ایسه صنوف
مذکوره نك مقداری اوچیوزه ابلاغ اولند-
یغندن وحالبوکه کندیسی اجرا ایلدیکی
سیاحتلری اثناسنده عوالم سائره جه صنوف
مذکوره نك همان اوچ بیکه قدر واردیر-
لدیغنی کوردیکندن بوحالی زحللی حکیمه
سویلدیکی زمان آقادمیا سرکاتبنك فوق الحد
استغرابنی موجب اولدی .

الحاصل بو ایکی فیلسوف یکدیکر ینه
براز بیلدکلری و برچوق دخی بیلمدکلری
شیلردن بحث ایلدکدن و بر دور شمس قدر
مدت مطالعات ومذاکراتدن صکره ایکیسی
برلکده قیصه جه بر سیاحت فیلسوفانه اجرا-
سنه قرار ویردیلر .

اوچنجی باب

بر سیر یوسلی ایله بر زحلینك سیاحتی

بزم ایکی فیلسوف یانلر ینه برچوق
دخی آلات فنیه وادوات ریاضیه الدقدن
صکره تام زحل دنیاسنك هوای نسیمنه
راکباً یوله چیقه جقلری زمان زحلینك
مترهسی مفارقت واقعه یی ایشتمش اولهرق
کوزلرندن یاش بوشالتدیغی حالده کلوب
عاشقنی تکدیره باشلادی .

بوقز مینی مینی براسمر کوزلی ایدی که
بوبی التیوز التمش توازدن زیاده دکل ایدی .
واقعا شو بوی بك قیصه اولدیغنده شبهه
یوق ایسه ده قزجغز بوقصور ینی ستر ایده
بیله جك فضائل سائره یه ده مالك ایدی .

زحللی حکیمك یانه کلدیکی زمان
دیدی که : « آه ظالم ! بیك بشیوز سنه مدت
نیاز عاشقانه که مقاومت ایلدکدن صکره تمام
سکا تسلیم وجود ایدرایکن بنی ترك ایدوب
ده بشقه بر دنیانك بوقدر جسیم اولان بر
آدمی ایله سیاحته کیدیورسك ها ؟ آغوش
وصالکده طوپی طوپی یوز سنه جك
زمان کچیردم ! مکرسن هوس سریع الزوا-
لنه مغلوب برشیب سودیدن بشقه برشی
دکل ایمشسك ! اکر سن کرچکدن بر

زحللی اولسه ایدك صادق اولور ایدك . نره یه جهنمه کیده جکسك ؟ نه ایستیورسك ؟ دنیامزك اطرافنده‌کی بش قرسنك قدرسر-سری دکلدرلر . کره‌مز اطرافنده‌کی حلقه سنك قدره‌تلون دکلدر . بوندن صکره بر دهاارکك سومکه توبه‌لراولسون !

فیلسون افندی متره‌سنی او پدی . ایکیسی برابرآغلاشدیلر . واقعا فیلسوفلر ایچون بر ضعف قلب استبعاد اولنور ایسه ده ینه آغلاشدیلر . قزجغز ایسه فیلسوفدن مفارقتی کدرینی ازاله ایچون کیتدی بر مکتب معلمی سوه‌رك متسلی اولدی .

بزم ایکی حکیم متحسس یوله زوان اولدیلر . اولا زحلك حلقه‌سی اوزرینه صیچرادیلر . بوحلقه‌یی پك طارپك دوز برشی بولدیلر . بعده قردن قره صیچرایه‌رق صوك قره کلدکاری زمان برقو یروقلی یلدیز چکمکده بولنمسیله اشیالرینی صرتلایه‌رق همان انك اوزرینه فرلادیلر . یوز اللی میلیون فرسخ قدر یول الدقدن صکره مشتری یلدیزینك قرلرینه تصادف ایلدیلر . انلردن صکره اصل مشتری یلدیزینه کچوب برسنه قدرمکث ایتدیلر .

بزم فیلسوفلر مشتری یلدیزنده اوقدر اسراره واقف اولدیلرکه اکرانکیزیسیون مأمورلری افندیلرك منعی اولمسه ایدی اسرار مذکوره‌یی حاوی اولان کتاب شمدی دردست طبع ونشر بولنور ایدی . فقط بن بو کتابك مسوده‌سنی مشهوردسپوط .... افندینك کتبخانه‌سنده کوروب اوقودم . پاپاس افندی تشکرندن عاجز قاله‌جغم برنزاکت سمیحانه ایله کتابلرینی قارشدیرمه‌ق رخصتنی ویرمش ایدی .

فقط کنایه‌نه‌مزه‌لازم ؟ بزسیاحلرمزه کله‌لم : مشتری یلدیزندن دخی چکدیلرومریخ یلدیزینك قرلری حذاسندن چکمکه باشلادیلر . معلومدرکه مریخ یلدیزی بزم کرهٔ ارضدن بش دفعه دها کوچکدر . بو سیاره‌نك اطرافنده ایکی قر کوردیلرکه بونلر بزم راصدلرك رصد دقتلرندن اوزاق قالمشلردر . بیلورم‌که بو ایکی قرك موجودیتی علیهنه پاپاس قاستل افندی درحال قلمه طاورانه‌جقدر . لکن بن اهل قیاسك حکملرینه مراجعت ایدرم . بو عاقل فیلسوفلر کونشدن اوقدر اوزاق اولان مریخ یلدیزی ایچون هیچ اولمز ایسه ایکی قردن مستغنی اولمق نصل محال اولدیغنی بیلیورلر . (١) الحاصل بزم یولجیلرمریخی

(١) وولترك مریخده وجودینی ادعا ایلدیکی اشبو قرلر هنوز اخیراً اهل رصدطرفندن کورلوب کشف اولنه‌بیلمشلردر . بو کشف بر فقرهٔ مخصوصه صورتنده ترجمان حقیقتده یازیلوب بعده اندن دخی منتخبات ترجمان حقیقته نقل و درج اولنمشدر . وقتیله وولترایچون «خلیادر» دیه مدار اتهام اولان برشیئك بوکون عین حقیقت اوله‌رق ثبوت بولمسی شایان اهمیتدر .

اوقدر كوچك بولدیلركه سیارهٔ مذكوره اوزرنده كندیلر بڭا كافی یاته‌جق و اوتوره‌جق بر یر بولنه‌میه‌جغندن خوف ایلدیلر . بناءً علیه بر كوبده كوردكلری میخانه اوطه‌سنده یاتمغه تنزل ایتمه‌رك شهره قدر سوروب كیتدكه قالقیشان بوجیلر كبی بونلر دخی یوللرنده دوام ایتدیلر . فقط سیریو - سلی ایله رفیقی براز صكره بو حركتدن نادم اولدیلر . زیرا برچوق زمان یولده دوام ایلدكلری حالده اره‌دقلری شهری بوله‌مدیلر .

نهایت فضانك بر طرفنده آز بجق بر ایشلتی كوردیلر . مشتری یلدیزندن كلمكده بولنان یوجیلر نظرنده بو ایشلتینك اهمیتی می اولور ؟ فقط بوكا ده اهمیت و یرمیه‌جك اولورلر ایسه شاید ایكنجی دفعه اوله‌رق بر دها نادم اولورلر خوفیله اورایه نازل اولمغه قرار و یردیلر .

راكب اولدقلری قوروقلی یلدیزك اوزرندن بر شفق شمالیه اقطارمه ایدرك بزم كرهٔ ارض اوزرینه اینديلر . نازل اولدقلری یر بحر بالطیقك ساحل شمالیسی اولوب تاریخ ورودلری ایسه میلاد عیسانك بیك یدییوز اوتوز یدی سنه‌سی تموزینك بشنجی كونی ایدی .

مابعدی وار

احمد مدحت

— ० —

لطائف

مادام مطبخه كیروب اشجی یی تكدیر ایدرك دیركه :

— باتیست ! بونه فنا صغیر اتی . صالت كمیك !

— حقكز وار افندم . بن ده قصابه او یله سو یلدم یا ! حتی قصابه « كندم ایچون اولسه المز ایدم » بیله دیدم .

—٥—

بردائرهٔ حكومتده مأمور اولان « كیبولار » زكورتلندیكندن آی باشنك بر آن اول ورودینی بكلر ایمش . كندی كندیسنه تسلیت ایچون دیمشكه :

— ارتق ای باشلری چابق كلیر . زیرا كونلر خیلیدن خیلی یه قیصالدی .

— ٥ —

بر محكمه رئیسی ایله برجانی ارەسنده :

رئیس — قتل ایتدیككك آدملرك اوزرنده قاچ فرانق بولدك ؟

جانی — طو پی طو پی اون فرانق .

رئیس — اون فرانق ایچون اوچ بیچاره‌نك قاننه كیردك ها !

جانی — اقونومی یه رعایتی پك سورم رئیس افندی . بن اوته‌دنبری بویله از پاره ایله چوق ایش كورمكی معتاد ایدنمشمدر .

—٥—

شیشه‌جی ایله مشتری اره‌سنده :
— شو بللور سوراخی‌یی قاچه و یر بیورسکز ؟
— یدی بچق غروشه افندم .
— جانم یدی بچق غروش بونك نه‌سنه و یر یلیر ؟
— درت غروش یالکز قپاغی ایچوندر افندم .
— او یله ایسه الکز اوچ بچغی بکا قپاقسز برسوراخی و یر یکز زیرا اوده‌کی سوراخینك قپاغی طور یور .
(یدی بچغی قپاغی ایله سوراخی اره‌سنده حسن تقسیم ایده‌مین شیشه‌جیده‌کی تأثر)

—o—

آورو پاده کوپکلرك بو ینده‌کی طاصمه‌یه اکثر یا صاحبنك اسمی حك ایتدیررلر مینی مینی ژوزفك پدر یده کندیسیچون برمسخره فینو کوپکی الهرق بو ینده‌کی طاصمه‌یه نامنی حك ایتدیرمش . ذکی چوجق برکون کوپك ایله او ینایوب طوررکن بازوی سیمینی التون بیله‌زك ایله زینتلنمش سوسلی برمادامك صالوندن ایچری کیردیکنی کورنجه مادامك یانه کیدرك شو سؤالی صورمش :
— مادام ! قولکزده‌کنی کوره‌بیلرمی‌یم ؟
— نه یاپه‌جقسك کوزلم ؟
— صاحبنك اسمنی اوکرنه‌جکم .
— او نصل لقردی ؟
— نه طار یلیورسکز . طاصمه‌لرده صاحبنك اسمی یازلمزمی ؟
نا ! اشته باق کوپکمك بو ینده‌کی طاصمه‌ده بیله وار .
وای مادامده‌کی صورت . . . . . .

— o —

فقرهٔ لطیفه

« اقوده پاری » یعنی پارس صداسی نام غزته‌نك محررلرندن موسیو اوره‌لیه‌ن مذکور غزته‌یه بروجه آتی برفقرهٔ لطیفه یاز یور :
« الك زیاده سودیکم ارقداشلرمدن بریسی برکون « پونده زار » دینیلان کو . پریدن کچرکن یانده برکوپکی ایله کوپری باشنده طوران اعما دیلنجینك کوپك آغزنده‌کی سپتنه بش سانتملك بر باقر پاره آتار . »
« زواللی محرر اقشام خانه‌سنه کلدکده جبنی یوقلار کوررکه اوکون ویردیکی صدقه بش سانتملك برباقر دکلش عادتا یکرمی فرانقلق بر التون ایمش . ارتسی کونی دیلنجینك یانه کیدوب دیرکه :
— دون وارداتکز میانده یکرمی فرانقلق بر التون فضله بولدیکزمی ؟
— ممکندر افندم . فقط بوصباح اومدن ارکن چیقدیغم ایچون صندق امیننك تنظیم

ایتدیکی یومیه‌یی کوردم اکر بویله برخطا ایتمش ایسه‌کز تصحیحنه حاضرم . زحمت ایدرده بواقشام اوه‌کلیرسه‌کز دفتریمی ده کوره بیلرسکز .

غزته محرری بر دیلنجینك خانه‌سنی کورمکی مراق ایلدیکندن حریفك تکلیفنی قبول ایدرك اسمنی و محل اقامتنی مبین بر قارت و یزیلمنی ایستر . دیلنجی دیرکه :

— اوزرمده قارت و یزیتم یوقدر . سویله‌یمده جزؤدانکزه یازیکز . اسمم موسیو دوبنیه‌در . محل اقامتم کنه‌غو سوقاغنده نومرو ۷ .

همان او اقشام رفیقم محرر دیلنجینك خانه‌سنه کیدر خانه‌نك قپوجیسنه حریفك اسمنی سویلدکده برنجی قاتده ساکن اولدیغنی خبر الیجه بردیلنجینك بویله الك معتبر قاتده اقامتنه متعجب اولور .

محرر دیلنجینك دائره‌سنه وارددقده اونیفورمه کیمش براوشاق کندیسنی استقبال ایدر اون التنجی لوئی موده‌سنجه دوشنمش مکلف برصالونه صوقارده دیرکه :

— افندم شمدی تشریف ایده‌جکلردر .

محررك استغرابی ارتدقجه آرتار . او اره‌لق دیلنجی دخی صالونه کیرر .

حریف صرمه شریتلر ایله شریتلنمش وکشمیر شالندن یاپلمش بر روب دی‌قاماره تلبس ایلدیکی کبی صابونلرله پیقانوب پارل پارل پارلایان کوپکاث بوغاز یننده کوزل برطاسمه آصلمش . دیلنجی صوراركه :

— دون او کوچك سهو ایچون کان افندی دکلمیسکز ؟

— اوت افندم .

— افاده‌کز صحیح ایمش . بزم صندقکار التونکزی بولمش الیکز افندم .

— تشکر ایدرم افندی . اللهه اصمارلدق .

— سعادتله اما هنوز ایشکز بتمدی ! زیرا التونی الدیکزاما اولیکی کون کوککزدن قوپمش اولان بش سانتیملك بر باقر بورجکز وار .

— حقکز وار افندم .

دیه غزته محرری دیلنجینك اوجنه بر باقر قویوب حریفی سلاملیه‌رق دیلنجیده کوردیکی دبدبه وداراته متعجباً چیقوب کیتمش .

—٥—

قیزلر مکتبنده بر امتحانده :

س ـ ماد موازل فن تدبیر منزلدن سزه بر سؤال صوره‌جغم . خانه مدیره‌سی اولان قادینلر خام‌یوغی نرده استعمال ایدرلر .

ج ـ ضعیف اولدقلری زمان کوکسلرینه یاپمه‌ مه یاپمق ایچون .

—٥—

حریف صرمه شریتلر ایله شریتلنمش

ادبیات

- غزل -

کورمه ده هر برسوزم هر نکته داندن التفات
کوردی آثارم بتون نظم آوراندن التفات

اینسه ده عشاقنه کرهاً ایدر عطف نگاه
ایتمز اول روح روانم هیچ جاندن التفات

جانفشان اولمزمی یم سیر ایلیك برکره بن
کورسه م اول مهپارهٔ پرتو فشاندن التفات

بن ده احمد ارتجالاً یازدم ایشته بر غزل
جان ودلدن چوقمی کورسه م شاعراندن التفات

احمد جمال

— ٥ —

جلوس همایون حضرت خلافتپناهی
روزمسعودینك شرفحلولندن حاصل اولان
سرور عمومی یی عرض و اعلان ایچون
بالجمله بندکان مواقع مناسبه یی انواع انوار
ایله طوناتمش اولدقلری کبی برچوق شاعر-
لرمزده یازدقلری اشعار تابداری اوصاف
قدسیهٔ پادشاهی ایله تزیین ایلدکلری صره ده
افاضل بلغای عثمانیه دن کتبخانه لر مفتشی
مشهور حیرت افندی حضرتلری دخی
هر بری بر بیت معمور اطلاقنه شایان اولان
ابیات آتیه یی جواهر لامعهٔ بلاغتله طوناده-
رق اعیان ارباب سخنه غایت پارلاق برشهر
آیین ادب عرض ایلمشلردر :

*

برنکته طراز شاعر اولسم
اندیشه یی رسمه قادر اولسم
اولسم نه دیمك آطبع چالاك
شاعرلکك ایتمدکی ادراك
پارلارسه دخی کهرکل اولمز
عارف بو قدر تجاهل اولمز
کوش ایله سمایی ای فسونساز
تحسین ایدیور کلامك اعجاز
خامه ك قوره لی کلامه بنیاد
آباد اولیور فصاحت آباد
بکلر سخنك سخنپرستان
حکمکده ایمش بلاغتستان
سن غیری بزه همان بیان یاز
یازطورمه آطبع نکته دان یاز
معنی ایسه ایشته شوق وشادی
یکسان سکا هایدی جمله وادی
باقی کوکلده نه جوشی واردر
عمان کبی خروشی واردر

بیلم بو نه فیض آسمانی
اطرافی آلدی هپ معانی

تا صحن دله هجوم ایدرلر
نظم ایت بنی ده امان دیرلر

کیم سویلتش آنلره الٓهی
تصمیم دل سخن پناهی

کیم سویلدی کایندی شاعریت
توصیف شه جهانه نیت

شاهنشه کامبخش دوران
زیب آور تخت آل عثمان

پیرایه ده سریر شوکت
آرایش مسند خلافت

سلطان جهان حمید غازی
شاهان زمان سرفرازی

حامیٔ شریعت پیمبر
نازنده آنکله تخت و افسر

جم کوکبه آفتاب پایه
اللهه دکلی کندی سایه

بوندن دخی بللی قدر سلطان
کیم ایلسه بر مباحی فرمان

کور حکم شه جهان نیلر
شرعاً او مباحی واجب ایلر

ایلرسه بجا همان تعالی
عالیدر آنك مقامی عالی

بر رتبه‌که رتبهٔ خلافت
فوقنده‌کی مرتبه نبوت

الحاصل ای شه فلکجاه
سلطان جهان خلیفة الله

وصفك نقدر اولنسه اطرا
بالاسین او رتبه‌دن دو بالا

طبعم‌ده اکرچه خیلی شاعر
ابداع مخنده مثلی نادر

قدرت یتشورمی مدحتکده
شاعرنه دیسون یاحضرتکده

بر شیئه نهایت اولمیجه
توصیفنه غایت اولمیجه

لال اولمه دکلیدر فصاحت
لازمسه بلاغت ایشته حیرت

حیرت بو نه حال حیرت افزا
اعجاز اولیور سوزك سراپا

حیرانلغی ایشته حکمت ایتدك
دمبسته‌لکی فصاحت ایتدك

قادر سین ایا بدیع فطرت
ایسترسه‌دك ایدرسین عجزی قدرت

عنوان نه بوطبع پر فنکچون
شاعردیه‌دون قالورسنکچون

شاعرده بو اقتدار اولورمی
تموزده هیچ بهار اولورمی

هر شاعر ایدر همان شکایت
بدبختلغن ایدر حکایت

الحمد بنم سعادتم وار
بر خیلی علومده نسبتم وار

ای تخت خلافت اوزره داور
حامئ معارف اهل پرور

ممکنمی زمان شوکتکده
اول نشئه فزا خلافتکده

دنیاغمی چکرمیم هیچ
بن زخمه زهرا کرمیم هیچ

چکسمده ولوکه بن ضرورت
کردوندن ایدرمیم شکایت

کردون کیم اولورکه ایلیم بن
شکوا آنی سن مددرسم کن

مغلوب اولەمم او بد سرشته
سایه کده وار اقتدارم ایشته

طوتدم یاقه سین همان کتوردم
درکاهه کشان کشان کتوردم

کوردکمی فلك ز بونم اولدك
مغبون شدهٔ سکونم اولدك

تخریبه خیلی نیت ایتدك
بیلمکه نصل جسارت ایتدك

بر بیکس وناتوانمی صاندك
سن بوخسه بنی فلانمی صاندك

من بعد او یوله کیدرمیسین سن
اهل دله جور ایدرمیسین سن

تأدیب ایده مده بن سپهرا
سن کیت بنی ایت قضانه شکوا

جورك فضلایه هرزمانی
جور ایتمکه تو بهمی امانی

آرتق یتشور بهی بسالت
بازوکده یوقمی سنده شفقت

اقرانمی که چرخ اوغراشیرسین
لایقمی سپهره کین طاشیرسین

عارفلر اودونه باش اکرمی
اوغراشمغه هیچ فلك دکرمی

کوش ایت سخنم ای اهل عرفان
مجرمسه دخی سپهر کردان

سن اویمه بنه او دل سیاهه
بخش ایله جلوس پادشاهه

باقی سایهٔ خسروانه سنده
دوران شهنشهانه سنده

سیر ایله نصل دونانمش عالم
بر نشئه جهان جهانیان هم

کوندزمی بو یوبله شب اولورمی
روشن بوقدر عجب اولورمی

بیلمکه جهان نصل شنلمش
کوندزده‌می یوقسه سیره کلمش

کوردکمی بوکا نظیره حاشا
کردونده ده بشقه بر تماشا

اطرافنده مه نجومن آلمش
باق باق نقدرده سیره طالمش

یوکسك یره چیقمش اویله تنها
بیك چشم ایله ایلیور تماشا

خورشیده صورك کروه کوکب
کورمشمی جهانده بویله برشب

بیك چرخ فلك اولور ضیاپاش
ای چرخ فلك باقندی باق شاش

مانند شهاب اولور فلکتاب
بالایه چیقار فشنك و مهتاب

کوکدن یره نور اولوردی ریزان
یر شمعی سمایه پرتو افشان

یارب نقدرده نور طولمش
بیلمکه زمین سمای اولمش

تبریك جلوس ایچون کینه
اغشمی یا اسمان زمینه

کوکامده سکونت اوزره عمان
تابان اولور آنده عین عرفان

قندیل یرینه حواس او یانمش
ساحللری بر تحف دونانمش

کورمشمی بوکا نظیره کسه
احکامی صورمیك بغمه

صاغمده زمان نو جوانی
طورمقده صولمده شادمانی

آهنك و طرب ترنم ایلر
قارشومده امل تبسم ایلر

سر پوشن آثار هوایه شوقم
قندیل اوچورر سمایه شوقم

هیچ شنلکمه اولورمی ثانی
ارکان صفا بتون معانی

اجرامك ایله دونغا او یله
ای چرخ اولوردونغا بویله

نظمم ده هله نه دلستاندر
کلدستهٔ کلشن جناندر

اوصاف شهنشه جهاندر
منظومهٔ طبع نکته داندر

بندن سکا ای فلك نشاندر
بیل قدر یکی لیلك کراندر

چسبان دکل اوسر کلاهه
پروین کبی طاق جبین ماهه

همسو یله فرشتکان دیزلسون
هم صنف کرو بیان دیزلسون

اخلاص ایدیور دعایه نیت
هم بکلیور ایشته باق اجابت

یارب قولك حمید خانه
و یر عمر وحیات جاودانه

امت یشاسون حمایه سنده
شادان اوله جمله سایه سنده

معمور اوله بویله ملك وملت
خشنود اوله صاحب نبوت

آغز آ نکله اوله تأمین
آمین دیك ای ملکلر آمین

الداعی
کتبخانه‌لر مفتشی
حیرت
کینه‌لری

« شیخ وصفی افندی حضرتلرینك
اوچنجی مکتوبنه »

[جواب]

شیخم !

کچنلرده بالمصادفه منتسبلرکزدن برادیب
خط برآورده‌نك دفتر استفاده‌سنده کوردیکم
برغزلکزده :

مرشدانه طوری سوم ایتمه‌ده تعییب خلق
مست عشقم شعری بن رندانه انشاد ایلرم

دیورایدیکز . یالکز شعریمی یا ؟
نثری‌ده رندانه یازیورسکز . بومدعامه
دلیل ایستین بولنورسه مکتوبکزی کوستر-
یرم .

بعض محبانکز نزدنده ذکر جمیلکز
کچدکجه :

مامریدان روی سوی کعبه چون آریم چون
روی سوی خانهٔ خمار دارد پیرما

مألنی یاد ایدن اولیورسه‌ده بس بللی
طرز رندانه‌یی التزامده‌کی اعتدال حکیمانه-
کزی نظر استرشاددن اوزاق طوتمدقلری
جهتله اوصاف محافل آرای شاعرانه‌لری
آره‌سنه :

زکوی میکده دوشدش بدوش می بردند
امام خواجه که سجاده می کشید بدوش

کبی حکایه‌جکار قارشدرمغه جسارت
ایدن بولنمیور .

مظهر اولدیغکز مواهب ازلیه‌نك اقدم
واعظمی اولان جذبهٔ طبیعیه‌کز انقسامی
تقدیرنده برقاچ شیخی چله‌دن چیقاره‌بیله-
جك درجه‌ده حائز اقتدار بولندیغی حالده
ینه بویله مقام والای انقیاده ثبات کوستر-
مکز الحق سزاوار اطرادر .

نه افراطی سو یورسکز ، نه تفریطه
میل ایدیورسکز . ایکیسی اورته‌سی
کیدیورسکز . ذاتاً صراط مستقیم نه‌در ؟
افراط ، تفریط کریوه‌لرینك آره‌سندن
کچوب کیدن شاهراه مقدس دکلمی ؟

یالکز بنم ادبیات عثمانیه‌یه ایتدیکم
خدمتدن بحث ایتدکجه حقمده‌کی توجهکزك
کمالندن اولملی که « مجددسین ! » کبی فوق-
العاده خطابلره مظهر ایدلدیکمی کور-
یورمده مسلك مخلصنوازانه‌ده اعتداله
رعایت بیورمامقده اولدیغکزی سزه اخطار
ایده‌جکم کلیور .

ینه براثر تواضع کوستردیکز . برغزله
یازدیغکز نظیره‌دن :

لایق دکلسه‌م نقد وصاله
قوغمه قپوکدن باری فقیری

بیت درویشانه‌سنی :

رتبهٔ علویتی فکر ایت دل بیدارمك

عرش استغنـا تنزل‌كاهيدر افكارمك
مطلعيله مقايسه‌ايده‌رك كندى سوزكزى
بكنمامكده اولديغكزى سو يليورسـكز .
حال بوكه او مطلعدن دهـا عالى بر چـوق
ابيات عارفانه‌كز ميدانده طور يور .

« انجمن شـبانه » يى پك شـاعرانه
تصوير ايتمشسكز . واقعا بزده ترنمله مشرف
ايديلن سوزلرك چوغى عادى شـيلردر .
اكثريا بسته‌لر كوزل اولديغى حالده كفته‌لر
مناسبتسز بولنور .

« هركس قابليتنـه كوره بر ترانه ايله
متلذذ اولور » قضيه‌سنى اثبـات ايچـون
ايراد بيورديغكز « فقره اندرفقره » تحفلغيله
برابر اختلاف طبايع مسـئله‌سنى پك كوزل
ايضاح ايلديكنه مبنى لسـان هزل ادبيانه
ايله تعـليم حكمت ايدن فقرات لطيفـه‌دن
معدوددر .

طبع بشرده كى اختلاف ذوق دكلميدر
كه تنوع افكار و اطوارى موجب اولمقده‌در ؟

بو اختلاف هر يرده كور يلور ايسه‌ده
نى مى عالمنده بتون بتون كنديني كوسترر .

مثلا بر مجلس نشـوه‌ده اجرا اولنـان
آهنك دلنوازى بن خاموشانه اوطوروب
طويه طـويه ديكله‌مك ايستديكم حالـده
آرقداشلرم ديكلمز بر محـاورهٔ غريبـه‌يه
باشلايه‌رق و كيتدكجه رفع صـوت ايده‌رك
هم بنى ، هم ارباب آهنكى دلكـير ايتمكه
چاليشيرلرده :

نمى داندكه آهنك حجـازى
فروماند ز بانك طبـل غازى

شكايتنى جالب اولورلر . آنلرده‌ده
ذوق وار ، بنده‌ده ! دكلمى ؟

بو يله مجلسلرده مثلا كمال بك افنديك :

طولـدر قدحه شراب نابى
مزج ايله شفقـله آفتـابى

شرقيسى او كوزل بسته سيله اوقونمقده
ايكن اوته‌دن بريسى چيغـه‌رق « جوان
علمم اوف ! » تركيسـنك چاغيرلمـسنى بر
اهميت مخصوصه ايله رجا ايتمك كبى غرا
ئب آزمى واقع اولور ؟

بن بر زمان « ديار بكر » ه كيـدركن
« ماردين » ه اوغرامش ايدم . اوراده
قالـديغم كيجه‌لرك برنده چكـديكم متـاعب
سفريه‌نك تأثيرينى تعديل ايده‌جك اسباب
طرب آرامقده ايكن مأمورينندن بر بيلدك
كـوزل قانون چالار برذات ايله منـاسبتى
اولديغنى بيان ايده‌رك بنى آلدى ، اوينه
كوتوردى .

يولده كيدركن بزم قانونينك اولدقجه
آهنك آشنا اولديغنى دخى سويلمش ايدى .
اوده ممنوناً مجلسى طـوناتدق . قانونى
افنديه بر ايكى‌ده جام سرشـار صوندق .
اوده ، بزده نشـوه‌دار اولمغـه باشلادق .
چالوب سويلمسنه منتظر اولدق .

حریف طنغرتی‌یه باشلادی . باقدم‌که قانونه الی اینجه یاقیشیور . آرقداشمه « کوزل برده‌شرقی اوقورسه ایشمز ایشدر» دیدم . رفیقم تبسم ایده‌رك « اوت ! فقط شرقیلر استانبولدن بورایه کلنجه‌یه قدر کفته‌جه برخیلی تغیراته اوغرادیغی کبی بسته‌جه‌دخی بتون دکیشیور . الله و برسه‌ده مشر بکزه موافق برشی‌اوقو یه - بیلسه ! » دیردیمز قانونی مدهش برآواز ایله شوسطرلری اوقومغه باشلادی:

ماردینك اوکی طاشلق
نه کزرسین قرداشلق
صورمق عیب اولمسون
جیبکده وارمی خرجلق

بن بونی ایشیدنجه بسبللی حریفك سؤاللرینه جواب ویروب ویره‌میه‌جکمی دوشونمشم، برنجی‌سؤالی کوزمه کسدر - مکله برابر ایکنجیسنه جواب بولمق برآز مشکل اوله‌جغنی نظر دقته آلمشم‌که اوزمانه قدر نفسمده تجربه ایتدیکم برتأثر عجیب ایله خواننده ممدوح السکوتك چهره کنند مکوننه باقه قالدم .

کوچ حال ایله کندمی طوپلادم . ماردینده‌برلی ترکی دیکله‌مکه موفق‌اولمق‌ده بنم ایچون بر مسعودیت صاییله‌بیله‌جکنی رفیقمه آکلاتمغه چالشدم . کولمکده‌ده چالیشیورم اما حریفك سؤاللرندن حاصل ایتدیکم تأثر تعدیل اولنه بیلیورمی‌یا ؟

هم بویله سوزلر سو یلیورم، هم ده « نه کزرسین‌قرداشلق‌ها؟ وای ......!

اوت ! صورملی یا ! بن ماردینده صانکه نه‌آرایورم ؟ مملکتمده نیچون اوطورمدم حیوان اوزرنده شوتوکنمك بیلین ایصسز چولی قطع ایدنجه‌یه قدر نه‌لر چکدم ! یاشو ایکنجی سؤال ....!»

بوللو مطالعات ذهنیه‌می بور یدیورم .

برده او آره‌لق مقام دکشدی . بزم مطرب‌بشقه‌برشی اوقومغه باشلادی . دقت ایتدم . دییور ایدی‌که :

شوطاغی آشام دیدم
آشام طولاشام دیدم
بروفاسز یار ایچون
هرکسه یاشام دیدم

بونی اوقورکن بیچاره‌نك یورکی غریبسه‌مش اولدیغی‌رنك رو یندن آکلا - شیلیور ایدی .

بوغریبسه‌مك‌حالنك‌ظهورینه‌مطربك ایکنجی‌ترکی‌یه باشلامزدن‌اوللجه برطولی دها چکمش اولمسی‌ده خیلیجه یاردم ایتدی ظن ایدرم .

بو ترکی دخی بتدکدن صکره حریفی برتشکرله صوصدردم . دره‌دن تپه‌دن لاقردی‌یه باشلادق .

مکر بو ترکیلر او حوالی خلقنك الك

زياده بايلدقلری شیلر ایمش . اوت! ا نلر بایله بیلیرلر . فقط سن کل ده مسعود خرابا. تینك کلاهنه آکلات !
ایدرمی سازسینه دکه بر مضرابدن فریاد
دیوب طوریور .
بن سزه برشی سویلیه‌یمی شیخم ! بو عالم اختلافده :
هرکسی را بهرکاری ساختند
میل آنرا در دلش انداختند
قولنجه هرکس بر شیدن حظ آلیر . هرکس کندی ذوقنك ذوق سلیم اولدیغی ادعاسنده دخی بولنور . بو بویله کیدر . دنیانك صفاسنی سورن ایسه اصل ذوق سلیمه مالك اولاندر .
کوکلر اولسه بتون آشنای ذوق سخن
جهان اسیری اولور شیوهٔ بیانمزك
دکلمی ؟
قیا باشی محبلری وارسونلر ایستدکلری کبی چالسونلر چاغرسونلر . بز کندی عالممزده اوله‌لم . آرزو ایتدیکمزی سویلیه‌لم . سویلده‌لم . دیکلیه‌لم . صفایاب اوله‌لم .
کچن کیجه بر زقاقدن کچیور ایدم . بر خرستیان اوندن قولاغمه کوزل بر سسله قاریشیق پیانو صداسی کلدی . طوردم برآز دیکله‌دم . شوقی بك افندی طرفندن کچنلرده بسته لنمش اولان :
عبرت اولدم آه عشق ار بابنه
شرقیسی سویلنیور ایدی . انسان کندی اثر ینی نه قدر سور بیلیرسکز یا ! شرقی بتنجه یه قدر اورادن آیریله‌مدم .
صریر خامه‌م دیمك اولان بویله برسسی هیچ اومدیغم برطربخانه‌دن ایشتدیکم ایچون طوغریسی افتخارده ایتدم . دیمك اولیورکه بزده عالمه بکندیره‌جك سوز سویلیه بیله‌جکز .
ایش برشیئك حقیقةً کوزل اولمسنده‌در . آنی دائما بکنه‌جك آدم بولنور .
مسعود خراباتی
—٥—
فنیه
ـ مشروبات روحیه‌نك کیفیات فنیه وتاریخیه‌سندن مابعد ـ
بوتدقیقات وتعمیقات علمیه یه کوره برمایع درونده‌کی اسپرتو مقدارینك تعیینی بر قاچ صورتله وبرقاچ آلتله قابلدر .
اسپرتو ایله صو بك ثقلت اضافیه‌لری بیننده موجود اولان فرق بوایکی مایعك مخلوطنده نه مقدار اسپرتو بولندیغنی تعیینه یاردیم ایدر .
ارباب فنك معلومیدرکه ماء مقطر(١) وصافی اسپرتو (٧٩) ثقلت اضافیه‌یی حاو یدر .
برجسم برمایع درونده طالدیرلدیغی زمان نه قدر کثیف یعنی ثقلت اضافیه‌سی

نه قدر زیاده اولور ایسه جسم مذکور او نسبتده آز باتار . عینی بر جسمی بردفعه طاتلی صو درونه و بردفعه‌ده طوزلی صویه باتیره‌جق اولور ایسه‌کز کورورسکزکه طاتلی صو درونده دها زیاده باتار . بوده طوزلی صوبك ثقلت اضافیه‌سنك دها زیاده اولمسندن نشأت ایدر .

ایشته برمایع داخلنده‌کی اسپرتونك مقداریني تعیین ایتمك ایچون موقع فعل و تطبیقه وضع اولنان اصول وقواعدك والده‌سی بوثقلت اضافیه ماده‌سی اولمشدر .

بوتعیین مقدار خصوصنده خیلی وقت (قارتیه) نام براهل فنك ایجاد ایتدیکی (آرئومتره) استعمال قلنمشدر .

آرئومتره دینلان آلت فنیه آشاغی قسمی برمقدار جیوه ایله تملیه ایدلمش جامدن معمول برشیشه‌دن عبارت اولدیغی حالده مایعك ثقلت اضافیه‌سنه نظراً داخل مایعه آز ویاچوق باتمق اوزره مایع اوزرنده یوزه‌جك وجهله اعمال اولنمشدر . آلت مبحوثه صافی صو درونه غطس ایدلدیکی زمان (١٠) وخالص اسپرتو درونده‌ده (٤٤) درجه‌یه قدر باتار .

بوایکی درجه آره‌سنده قالان قسم (٤٤) مساوی قسمه تقسیم و بعده برمایع درونده‌کی اسپرتو درجات مذکوره‌یه نظراً تعیین اولنور . لکن برمایع درونده‌کی اسپرتو مقدا-ریني حقیقته تقریب ایدرك استخراج ایتمك مطلوب ایسه اوحالده مشاهیر حکمت‌شنا-ساندن (که‌ی‌لوساق) ك اختراع کرده‌سی اولان و اصول اعشاریه اوزره منقسم بولنان آرئومتره‌یه مراجعت ایتملیدر .

که‌ی‌لوساقك آرئومتره‌سنده صفر نقطه‌سی صافی صویی و (١٠٠) نقطه‌سی خالص اسپرتویی ارائه ایدر . بناءً علیه آرده بولنان ٩٥، ٩٠، ٨٥ والی آخره ارقام ودرجات هرهانکی مایع اولور ایسه اولسون آنلرك ایچنه قاریشمش اولان اسپرتو-نك مقدارینی کوستررلر .

بو آرئومتره (١٥) درجهٔ حرارتی حاوی اولان برمحلده استعمال اولندیغی زمان درجاتی طوغری کوستررایسه ده شدت حرارت اثناسنده عملیاتده خطا ظهور ایده‌جکندن بو خطالری تصحیح ایچون مخصوصاً جدوللر ترتیب اولنمشدر .

قارتیه‌نك آرئومتره‌سی عادی اسپرتویه باتیریلنجه (٣٣) درجه وکه‌ی‌لوساقك آرئومتره‌سی ایسه عادی اسپرتوده (٨٤) درجه کوستررر .

مختلف الجنس شرابلرده یوزده نه‌مقدار اسپرتو بولندیغنه دائر مهره‌ٔ ارباب فندن موسیو شوالیه نتیجهٔ تدقیقات موشکافانه-سی اوله‌رق برکوزل استاتستیق تنظیم ونشرایلمشدر .

مذكور ایستاتستیق شودر :

نوع مشروبات	یوزده حاوی اولدیغی اسپرتولر
مارساله شرابی	۲۳,۸۳
قرمزی مادرا «	۲۰,۵۲
بیاض مادرا «	۲۰
پورتو «	۲۰
تونستانس «	۱۸,۱۷
مالاغا «	۱۷,٤۲
بانیول «	۱۷
روسیلون «	۱٥,۱٦
یوحانسبرك «	۱٥
عادی مالاغا «	۱٥
قبریس «	۱٤,٦۰
ریوه‌زالت «	۲۳,۷۰
قرمزی شورانسون «	۱۳,۷۰
لونل «	۱۲,۹۲
آنژر «	۱۲,۷۷
کوپوکسز شامپانیا «	۱۲,۳۰
غراو «	۱۲,۲۰
بیاض بون «	۱۱,۸۰
فرونتینان «	۱۱,۷۷
کوپوکلی شامپانیا «	۱۱,۳٦
قاهور «	۱۱,۳۳
قرمزی ارمیتاژ «	۱۱
بیاض ماقون «	۱۱
وولنه‌ی «	۱۰,٦٦
اورلئان «	۱۰,۱۱
قرمزی بوردو «	۹,۸٥
لاروس «	۹,۷۰
بوباق «	۹,٦۰
بیاض ودورای «	۹,۳۳
شاتورلاتور «	۹,۱۰
لئوویل «	۹
بیاض پوبی «	۸,۷٥
شاتور مارغو «	۸,۷۳
شاتور لافیت «	۸,۳۳
قرمزی سانسر «	۷,۸۸

حفظالصحه مؤلفلرندن (پاین) دخی الك زیاده مستعمل اولان بیرالرك یوزده حاوی بولندقلری اسپرتو مقدارینه دائر بر مکمل ایستاتستیق یاپمشدرکه اوده شودر :

فرانسز بیرالری

بیرالرك جنسی	یوزده اسپرتو مقداری
استراسبورغ بیراسی	۲,٥ الی ٤,٥
لیل «	۲,۹ الی ۳,٥
پارسك برنوع «	۲,٥ الی ۳
پارسك دیکر نوع «	۱ , الی ۲,

انکلیز بیرالری

بیرانك جنسی	یوزده اسپرتو مقداری
بورطون بیراسی	۸,۲
ادیمبورغ «	٥,۷
لوندره‌نك پورتر «	۳,۹ الی ٤,٥
خفیف بیره (لوندره‌نك)	۱,۲

موسیو شوالیه نك ایستاتستیقنده محرر اولان شرابلرك اسپرتوسی مقادیرینه دائر ویریلان معلومات الما شرابنه شامل دکلدر .

زیرا الما شرابی متنوع ومتعدد اولوب بناءً علیه درونلرنده‌کی اسپرتو تنوع وتعددلرینه کوره مختلف المقادیردر .

ارمود شرابنده موجود اولان اسپرتو الما شرابنده بولنان اسپرتونك تقریباً ضعفیدر . مشروبات مختلفهٔ روحیه نك اوروپاده صورت استعمال وصرفیاتی حقنده برظریف خوش کو دیورکه :

« فرانسزلر شراب خوشکوار، المانلر انکلیزلر بیرا اوراقی وجن، امریقالیلر انبیقدن چکلمش مشروبات ایله مصطبه آرای ذوق وصفا اولورلر . »

بوسوزدن اهالئ مرقومه‌نك منهمك استعمالی اولدقلری مشروباتك انواعی اکلاشلقده وبنابرین مشروبات مبحوثه‌نك اوروپاده‌کی صرفیاتنك کثرت درجاتی ده مستبان اولمقده‌در .

شوراجقده بالمناسبه مشروباتك تو-لیه‌دن (تحولیه) بعضلرینك کیفیات اعمالیه‌سی حقنده متخذ اولان قواعد واصول اساسیه‌دن برآز بحث ایده‌جکز :

معلومدرکه شراب اوزوم عصاره‌سندن استحصال اولنور . بوقاریده بالمناسبه دیدیکمز وجهله فرانسه قدر ایی وچوق شراب حاصل ایدن هیچ برمملکت یوقدر دینلسه سزادر .

ممالك محروسهٔ المسالك عثمانیه‌نك قسم اعظمنده دخی اقلیم وهوا معتدل بولندیغندن الك ایی شراب حاصل ایده‌جك اوزم یتیشدیرمکه فوق العاده استعداد واردر .

اوزمك منشأ اصلیسی آسیا قطعه‌سنك قافقاسیا جهتنده اولان و(٤٠) عرض شمالیده بولنان اراضیدر .

مؤخراً ممالك سائره‌یه نقل اولنمش واقلیم وهواسی معتدل اولان محلرده یتیشمکه باشلامشدر .

دلائل تاریخیه بزه اثبات ایدیورکه ابتدا باغجیلق صنعتی ایتالیا ویونانستان اهالیسی بیننده منتشر اولمشدر .

بعده فنیکه‌لیلر مارسلیا جوارنده وبحر سفید ساحلنده اسکان ایتدکاری زمان اوزم زراعتنی غول ممالکنه نقل ایتمشلردر .

ایشته زراعت مذکوره بوصورتله بالتدریج اوروپانك هرطرفنده انتشار وتعمم ایلمشدر .

فرانسه ده اوزم کوتوکاری بتون اوروپا ایچنده چیچك آچار . باغ بوزومی زمانی یا ایلول ویا تشرین اول آییدر .

کاله ایرن اوزملر بیوك شیره فوچیلری درونه وضع اولنوب بعده ازیلیر .

شرابك چوق رنكلى بولنمسى يعنى
زياده (قانن) ى حاوى اولمسى مطلوب
دكل ايسه اوزم صالقملردن صو يلوب
بعده فوچيلر درونده براقيلير . چونكه
اوزمه بور بشدير بجى بر لذت و قو بوجه
بر رنك و برشئ (قانن) ديلان ماده دركه
چكردككك ظرفنده موجوددر .

اوزملر فوچيلر داخلنده لايقيله تعصير
اولندقدن صكره ظهور ايدن شيره اختماره
مخصوص اولان فوچيلره نقل اولنور .

اوراده اوزمك ايچنده موجود اولان
مواد آزوتينك تأثير و غلبهٔ نفوذيله كيفيت
اختمار حصوله كلير .

سكر عنب تحلل وحرارت مايع تزايد
ايدر . كليتلى بر صورتده حاصل اولان
كو پوك مايعك درونده كثرتله وجوده
كلان حامض فحمك تأثيريله سطح مايعه
صعود ايدر .

اختمارك داخلنده ايكن شراب لذت
شكر آميزينى محافظه ايدر .

ايشته بوكا اوزمان شيره ديرلر . بو طاتليلق
بالتدريج تناقص ايدرك شكر اسپرتويه تحول
ايتمش اولور . برقاچ كون ايچنده عمليات
اختماريه تكميل اولدقدن صكره فوچيلرك
ديبنده قالمش اولان جبره جمع اولنوب
ازمكه مخصوص اولان فوچيلره وضع
ايله تعصير ايديلير .

معلقده بولنديرديغى بعض مواد صلبه
فوچينك ديبنده چوكركه بوكا تورتى نامى
ويريلير .

شرابك تصفيه سى باشليجه (آلبومين)
وسائر مواد ايله اجرا قلنور .

ايشته مواد مذكوره شراب درونده
معلقده بولنان مواد صلبه نك كافه سنى ديبنه
چوكديروب بوصورتله شرابى تصفيه ايدر .

اسپرتولى شرابلر يوزده ١٥ الى ٢٥
اسپرتويى حاوى بولنور .

كو پوكلى شرابلر هنوز حال اختمارده
ايكن شيشه لره طولديرلمقده بولنديغندن مقدار
كلى حامض فحم قالير .

شامپانيا وآر بو شرابلرنده اولديغى
كبى .

بيرا فليزلنمش ار په خلاصه سيله بر مقدار
(عمراوتى) خلاصه سى مخلوطنك اختمارندن
حاصل اولور .

آر په نك منشأ اصليسى تاتارستان وديكر
روايت تاريخيه يه كوره اراضئ ايراندر .

بو كونكى كوند فرانسه ده حصوله
كلان آر په صويى (٢٥,٠٠٠,٠٠٠)
هكتوليتره تخمين اولنمقده در .

١٨٧٣ سنه سنده فرانسه ده اعمال
اولنان بيرانك مقدارى ٧,٣٧٦,٩٤٧
هكتوليتره در .

لوندره شهرنده سنوى صرف اولنان

بیرانك کیتی‌ده درت بچق میلیون هکتولیتره‌یی تجاوز ایدییور . بیرا اعمالنك انکلتره‌ده حاصل ایتدیکی اهمیت عقلاره حیرت ویره‌جك درجه‌لرده‌در . لوندره شهرنده سنوی ایچیلان بیرا نفوس اوزرینه تقسیم اولندیغی حالده آدم باشنه ٤٥ لیتره اصابت وبوکا اولان انهماك کتدکجه کسب شدت ایتمکده‌در . انکلیزلر هانکی مملکتی زیر اداره‌لرینه آلسه‌لر وهانکی ملل واقوام ایله کسب مناسبت ایتسه‌لر انلری بیرایه آلشدیررلر . انکلیزلرك کتدکجه تجارتلرینك کسب اتساع ایتمسنه‌وبوجهتله هرطرفله اختلاطی چوغالتمقده اولملرینه کوره بیرانك بروقت صکره برمشروب عمومی صره‌سنه کچه‌جکی ظن اولنمقده‌در .

١٨٦٠ سنه سنده انکلتره‌دن (٢ ٠٥٥ ٧٧٩) انکلیز لیرامی قیمتنده سائر انکلیز ممالکنه بیرا اخراج اولنمشدر که بو مقدارك بوکونکی کون زیاده‌لشدیکی طبیعیدر .

بوجهتله کیفیت اخراج نظرلرده کسب وضوح ایتمك ایچون شو جدولی یازیورز :

اسامی ممالك	بیرا فوچی
هندستانه	٢٠١٦٧٤
اوستراليا وایزلاند جدیده	١٤٨٩٦٣
امریقایه	٢٣٠٨٢
ممالك چینه	٣١٣٤٨
امید برونه	١٣٨٣٦
موریس اطه‌لرینه	٧٢١٣
هندستان غربی‌یه	٢٧٩٩٦
سیلانه	٦٧٧٥
سنقاپوره	٥٨٩٧
جبل الطارقه	٥٣٩٤

فرانسه‌یه کلنجه :

١٨٧٣ ده فرانسه‌ده (٢٨٣,٠٠٠) هکتولیترو شراب (٩١,٠٠٠) اسپرتو (٢,٣٨٢,٠٠٠) الما شرابی (٧,١٢٦,٥٠) صرف اولنمش ایدی .

١٨٧٤ ده یالکز پارس شهرنده (٣,٢١٣,٦٢٧) هکتولیترو فوچی شراب (١٥,٩٧٩) شیشه ایچنده شراب (٨٩,٩٨٧) صافی اسپرتو (٦,٦٦٣) تغشیش ایدلمش اسپرتو (٢٢٢,٨٧٤) بیرا (١٠٣,٤١٠) الما وارمود شرابلری صرف قلنمشدر .

فرانسه‌نك فابریقه‌لری چوق اولان شهرلرده اسپرتو صرفیاتی پك زیاده‌در . چونکه فابریقه‌لرك عمله‌سی صباحلین قهوه‌یه اسپرتولی مشروبات ایچرلر که بوندن تحصل ایدن نتایج الیمه‌نك تعداد وتذکاری اوزوندر .

آمیه‌نسل شهرنده هر صباح تقریباً ٨٠,٠٠٠ قدح مشروبات کئولیه ایچیلیر .

روان شهرنده سنوی راقی صرفیاتی بش‌ملیون لیره‌یی تجاوز ایدیور .

شو مدهش حسابلر نظرگاه مطالعه وانصافدآ آلنیرسه اوروپالیلرك اقوام شرقیه‌یه افیون قوللاندقلرندن طولایی سرزنشده بولنملری غریبدر . مع مافیه بوانهماکلریچون هم غرب قدح کشانلرینی وهم‌ده اهالیمزك افیونجیلرینی شایان تقبیح کوروروز .

امریقالیلر سنوی برمیلیار بش یوزبیك فرانق قیمتنده مشروبات کئولیه صرف ایتمکده‌درلرکه بوکا اظهار وله وحیرت ایتمامك الده دکلدر .

اسوچده طوپی اوچ میلیوندن عبارت اولان نفوس ایچون سنوی ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ لیره راقی اعمال و بوراقی منحصراً اهالئ محلیه طرفندن صرف اولنیور .

چوجقلر و قادینلر حسابدن خارج طوتلدیغی حالده اسوچده سنوی بر آدمك ۸۰ الی ۱۰۰ لیره راقی ایچدیکی بالحساب تحقق ایدیور .

ایستاتستیق ارباب‌ندن (هوس) نام ذاتك و یردیکی معلوماته نظراً استوقهولم شهرنده الك زیاده قاعدۀ تصرفه رعایت ایدن برعمله‌دخی کونده اقلی یارم لیره پتاته راقیسی ایچیور .

انکلتره‌ده٬ اسقوچیاده٬ ایرلانداده مشروبات کئولیه صرفیاتی کیتدکجه تزاید ایلیور .

ممالك مذکوره‌ده (۱۸۷۲) سنه‌سی ظرفنده اولان صرفیات ۱۲۰,۹۲٤,۸۲۳ لیره بولندیغی حالده مقدار مذکور ۱۸۷۳ ده ۲۵۷,۲۱٦,۷۹۹ لیره‌یه بالغ اولمشدرکه بوکونکی کون بوحساب دهاز یاده قبار- مشدر .

اندن بشقه بنه سنۀ مرقومه ظرفنده ممالك ثلاثۀ مذکوره‌ده (٤,۸٤٥,۸۰۲,۲۳۹) لیره بیرو (۳۸,۲۵۰,۰۰۰) لیره الما شرابی صرف اولنمشدر .

دوقتور لونیه‌نك حسابنه کوره سنوی فرانسه‌ده صرف اولنان شراب موجود نفوسه نسبت وتقسیم اولنور ایسه آدم باشنه ۱٤۳ الی ۱٦ لیره اصابت ایدر .

مشروبات کئولیه‌نك کتدکجه تزایدی حسبیله حکومتلرك بو یوزدن الدقلری رسوم دخی بالطبع تزاید ایتمکده‌در .

بو بابده فرانسه‌یی مثال اتخاذ ایتدیکمز حالده برمعلومات مجمله اله‌ویلیرز .

فرانسه‌ده ۱۸۷۲ سنه‌سنده مشروبات کئولیه‌دن (۲۸۹,۹۸۸,۸۸۸) و ۱۸۷۳ ده (۳۲۸,٦۳٤,۰۰۰) و ۱۸۷٤ سنه‌لرنده (۳٤۸,۱۰۰,۰۰۰) فرانق رسم استیفا قلنمشدر .

شو مقاله‌مزده محرر ایستاتستیقلر سنین مختلفۀ سابقه‌یه عائد ایسه‌ده هپسنك بالمقایسه بوکونکی احوال وکیفیاته تطبیق کوچ

برشیٔ دکلدر . بناء علیه بوکون ایچـون ایسـته نیلان معلومات شو مقایسـه ایله ده اکلاشیله بیلیر . انتهی

حمید وهبی

—o—

متنوعه

❋ روزکارك قوهٔ تحریکیه‌سی ❋

« مقدمه »

عالم طبیعتده روزکار کبی آقار صولر کبی برطاقم قوای تحریکیه واردرکه موجودات کائناتدن استفاده‌یی ابتدای تمدن وترقیسندنبرو نظر اهمیتدن دوشـورمامش اولان بنی‌بشر بونلردن آز وچوق استفاده ایده‌کلمش ایسه‌ده روزکاره یل دکرمنلرینی و یلکن سفینه‌لرینی چوربوب سورو کلتمك وآقار صـوره کذلك دکرمنـلری و بعض فابریقه‌لری تدویر ایتدیرمکدن عبارت بولنان شو استفاده هنوز ترقیات فنیه وصناعیه‌نك کوستردیکی امکان درجه‌سنده تحت انتظامه آلنه‌مامشدر .

اوروپا مجـامیع فنیه‌سـنده مطـالعه ایلدیکمزه کوره سـیالهٔ الکتریقیه‌یی نقل قوت مقصدینه خـدمت ایتـدرمك طریقنی کشف ایله اوغراشان ارباب فن بوسعیلرنده عادتا مکملاً موفق اولمشلردر . یعنی بیوك نهرلرك تشکیل ایلدکاری شلاله‌لردن سقوطله جریان ایلیان صـولردن متحصل بیکلرجه وبلکه یوز بیکلرجه بارکیره نسبت اولنان قوتلری برتلغراف تلیله اوزاقلره قدر نقل ایدرك هرنوع ماکنه چویرتمکده استخدامك یولنی بولمشلردر .

بوکیفیت پك مهم و تفصیلات مکمله‌یه محتاج برقضیه اولدیغندن انشاالله تعالی آتی‌ده برمبحث مخصوص اولمق اوزره درج صحیفهٔ اجمال ایلرز . بوراده ایسه روزکارك قوهٔ تحریکیه‌سی حقنده « له‌موندده لاسیانس » نام مجموعه‌ده یلکن ایله عربه تحریکنه دائر کورمش اولدیغمز برفقره‌نك فکره ایتدیکی دلالت نتیجه‌سندن اولمق اوزره ذکر اولنان قوهٔ تحریکیه‌یه دائر بعض معلوماتك جمعی آرزو ایدلمشدر .

« ۱ »

روزکارك یلکنه تطبیقی

برراکد صویك سطحنده یوزن چور چوب کبی شـیلرك روزکار اسدیکی طرفه طوغری سـوریلوب کیتدیکنی نظر دقتله کورن انسانلر ایچون برقایغه بر بز پارچه‌سنی عمودی اوله‌رق کروب‌ده اوقایغی روزکاره سورو کلتمك صورتنی کشف ایده‌بیلمك الك سـاده کشفیاتدن عد اولنه‌بیلور . ذاتاً انسـانلره صولر اوسـتنده صال ایله کزمك وبعده صاللری قایق وکمی درجه‌سنده اکمال ایلمك فکرینی مطلقا سـطوح میاه اوزرنده کوریلان اغاج پارچـه‌لر ینك وباخصوص

بونلر اوزرينه قونوب حالارنجه برنوع كميجيلك ايدن بوجكارك ويرمش اولدقلر. بنده شبهه ايديله‌مز يا ؟

بعض محكوكات عتيقه‌ده كورولان رسملره نظراً روزكارك قوهٔ تحريكيه‌سنى يلكنه تطبيق ايتمك ماده‌سى پك اسكى بركيفيت ايسه‌ده يلكنلرى شمديكى درجه‌لرده تنظيم ايليه‌رك روزكارك همان كلديكى طرفه قريب يعنى روزكاره قارشى دينيله بيله‌جك برصورتده سوق سفائن مسئله‌سى عادى يلكنلره نسبتله يكيجه برشى اولديغى وكميلره دومن تعليقندن صكره حصوله كلديكى دركاردر.

لاتين يلكنى دنيلان يلكنلر ايله روزكاردن اول قدر استفاده ايديلوركه مثلا روزكار تام نقطهٔ شمالدن اسسه شمال شرقى وشمال غربى‌يه طوغرى برقاچ كرته انحراف ايله سوق سفائن قابلدر.

بوحركتده‌كى حكمت مقانيقيه او قدر دقيقدركه تفصيلاتنه كيريشيله‌جك اولسه انسانه حيرت كلور. بوتفصيلاته تحقيق كيرشمك قارئلريمزده ماكنه فنى حقنده برفكر مخصوص بولنمغه وابسته اولوب بوراده الك ساده بر ايضاح اولمق اوزره شوصورتده بيان حال ايده‌لم‌كه : صندالر وياخود كميلر معلوم اولان شكل طولانيلرنده بولنميوب‌ده مدور اولسه‌لر ودومندن دخى عارى بولنسه‌لر يلكن ايله روزكارك استقامت جريانه مخالف برطرفه سوق سفائن عادتا محال اولور ايدى. صندالر وكميلر معلوم اولان شكل طولانيده بولندقلرندن روزكار مثلا يان طرفدن صيقشديرديغى زمان صندالى يان‌يان سوق ايتمكه صندالك شكل طولانيسى مانع اوله‌رق بوتضييق ايله ايلرويه كيتمكه مجبوريت الويرر. زيرا ماكنه فنجه روزكارك جريانى برقوت عد اولنديغى كبى صندالك يان طرفندن دكزك مقاومتى دخى برقوت عد اولنه‌رق يكديكرينه ضد بولنان ايكى قوت تقابل ايلدكلرى زمان ايكيسنك مقدار تضييقنه كوره ينه ايكيسى اورته‌سنده براوچنجى استقامته تحول ايلركه اشبو اوچنجى استقامت دخى ايكى اولكى قوتلرك حاصل جمعى اولور.

مع هذا روزكار باش طرفدن اسديكى زمان صندال وياخود كمى طوس‌طوغرى وبرخط مستقيم اوزره اوك طرفه كيده‌مز. روزكارك تضييق صندال وياكمى‌بى جزئيجه اولسون يان طرفه تضييق وسوق ايتمكدن خالى قالمز. بوحالده‌دومن اداره‌ايديله‌جك اولسه كمينك خط حركتى روزكارك سمت ورودينه كوره برانحنا پيدا ايدر. دومنجى ايسه بوانحنايى محو ايتمك وكمى‌بى سمت مطلوبه مستصحباً سوق ايلمك ايچون دائما روزكارك كلديكى طرفه دومن باصه‌رق مطلوبه واصل اولور.

كميجيلر میاننده تحف برفقره‌سو يلنور .
دنيلیور كه :

« شيطان دكز كنارنده بولنوب كلان
كچن قايقلرى تماشا ايدر ايمش . موقع تماشا-
سنه نسبتله مثلا صاغدن صوله طوغرى
كيدن قايقلرى روزكار ارقه‌دن ايتيور قيا-
سيله تعمل كيتدكلر ينه عقل ايردكدن
صكره برده صولدن صاغه طوغرى
كيدن قايقلره نظر ايدنجه اولكى روزكارك
آنلره مخالف اولمسى لزومنى حكم ايله هر
قايغك روزكارى بشقه‌ميدر ديه دوچار وله
وحيرت اولمش »

ديمك اوليوركه روزكارك قوهٔ تحريكيه
سندن ايديله‌جك استفاده‌يى تنظيم خصو-
صنده لاتين يلكنك وضعيله دومنك تأثيرى
شيطانك بيله عقل ايرديره‌میه‌جكى قدر
دقيق بر مسئلهٔ مقانيقيه ايمش .

« ٣ »

قره‌ده يلكن استعمالى

روسيه‌نك شمال طرفلرنده قره‌ده دخى
يلكن استعمالى كورلمكده‌در . عظيم كوللر
نهرلر حتى دكزلر بيله سنه‌نك بر بيوك قسمنده
انجماد ايلدكلرندن كرك بوزلر اوزرنده
وكرك صحرالرى آيلرجه مدت ستر ايليان
قارلر اوزرنده قزاقلرله سير وسياحت
ايديلور .

اشبو قزاقلره اكثريا يلكن آچيله‌رق
باركير واو كوز مقامنده قوشيلان كيكلره خيلى
ياردم ايدلديكى كبى بعضاً قوجه قزاغى يالكز
يلكن ايله روزكاره سوركتديردكارى
دخى نوادردن دكلدر .

چينده ايسه اپيجه اسكى بر زماندنبرو عادتا
عربه‌لره يلكن اچلديغى بر طاقم سياحتنا-
مه‌لرده كورلمشيدى . حالبوكه اشبو اون
طقوزنجى عصر ميلادينك ابتداسندن برو
عربه‌لره يلكن ربطى اوروپا ارباب مرا-
قنى‌ده آرزو يه دوشورمشدر .

يلكن ايله تحريك ايچون اختراع
ايديله‌رك رسمنى كورمش اولديغمز بر عربه
مثلث الشكل بر دوشمه تخته‌سنك اكلى طرفى
اوكه كلك اوزره اوك طرفه ايكى وتخته‌نك
سيورى طرفى ارقه‌يه كلك اوزره ارقه
طرفه دخى ايكى تكرلك كه جمعاً يكون درت
تكرلك ربطيله تشكل ايتمشدر . عربه‌نك
اوك طرفى تخته‌يه كوره زياده اكلى اولد-
يغندن دينكل بالطبع اوزون و بناءً عليه
تكرلكلر يكديكرندن اپيجه اوزاق اولديغى
كبى تكرلكلرك قطرى‌ده ارقه تكرلكلردن
زياده‌در . ارقه تكرلكلر اوك تكرلكلردن
هم كوچك وهم‌ده يكديكرينه يقين اولوب
بونلرك مربوط اولدقلرى دينكله برده دومن
يكه‌سى ربط ايدلديكندن اشبو يكه ايله
دينكلك وضعيتى صاغ و صوله طوغرى
تحويل ايدلدكجه اوك تكرلكلر دخى صول

و صاغه طوغرى تحويل وضعيت ايليه‌رك عربه‌يى ايستنيلان طرفه سوق ايتمك ممكن اولور .

اوك تكرلكلرك اره‌سنه يلكن ديركى ديكلمشدر . بو ديركه برده رانده سرنى ربط اولنه‌رق عظيم بر رانده يلكنى كشاد ايدلديكى كبى ينه اوك تكرلكلرك اره‌سنده اوك طرفه طوغرى بر پرووه ديركى اوزاد- يلوب بوكا دخى قوجه‌مان بر فلوقه يلكنى آچلمشدر .

مذكور عربه‌نك صورت حركتنه دائر بر يلان ايضاحاتدن اكلاشلديغنه كوره بو عربه دوز يرلرده نصل ايستنيلور ايسه او يله‌جه تحريك و اداره ايديله‌بيلور ايمش . حالبوكه آمريقاليلر عربه‌يى بر قات دها بالاكمال شوسه يوللرى اوزرنده بونلرله يك اعلا سير و سياحت ايتمك و يوقوشلرده اينشلرده « فره‌ن » دينلان شمندوفر ايله ترامواىلرده تكرلكلرى صيقشديرمق ايچون قوللانيلان آلتدن دخى استفاده اولنه‌رق روزكار اسدكدن صكره عادتا بيوك طاغلره بو عربه‌لرله طرمانوب ايتمك ميسر اوله‌بيلمكده ايمش . هله تيمور يوللرى اوزرنده يلكنلى عربه‌لرك سير و حركتلرى دها سهولتلى و سرعتلى اولوب متخيله كلنديكى زمان دومن اداره‌سنه بيله لزوم كوريلمامكده ايمش .

٣

خير الدين پاشانك روزكاره طوپ چكدرديكى

بوندن سكز اون سنه مقدم قپودان مشهور بارباروس خير الدين پاشا مرحومك ترجمهٔ حالنى يازديغمز صره‌ده مشار اليهك روزكار قوهٔ تحريكيه‌سندن بر استفادهٔ غريبه‌سنى ده كوروب يازمش ايدك كه شمدى او ده خاطره‌مزه كلمكله كيفيتك بوراده دخى اخطارينى مناسب كوردك :

مشار اليه آفريقا ساحلنده بر محاربه‌ده ايكن مغلوب اولان دشمنى ايچرولره طوغرى چكيلور . دشمنك اوزرينه واروب تعقيب ايتمك ايچون دونغادن قره‌يه طوپ و عسكر چيقارر ايسه‌ده طوپلرى چكديرمك ايچون حيوان بوله‌مديغى كبى عسكرك قوتى ده كفايت ايده‌مديكندن طوپ قونداقلرينه برر سرن ديكديروب يلكن آچديرر . ديكز جهتندن شدتله اسن روزكار طوپلرك سير و حركتنه ياردم ايدرك بر خيلى مسافه‌يى بو صورتله قطع ايتديرر .

٤

روم ايلى چوجقلرينك روزكاردن استفاده‌سى

قيش موسمنده قزاق قايمق چوجقلرك نه بيوك ذوقى اولديغى تفصيله محتاج دكلدر .

استانبول كبى قيشى خفيف اولان يرلرده چوجقلرك بو صفاسى اول قدر مكمل اولەمز ايسەده روم ايلنده قيش شدتلى اولديغندن يالكز چوجقلر دكل بيوك آدملر بيله قزاق قايق مراقنه دوشرلر .

اوراده قزاق قايق يالكز بايراشاغى يه اينمكدن عبارت دكلدر . باير اشاغى يه ايندكدكدن صكره قزاغى يوكانوب يوقارى چيقنجه يه قدر يورلمق كلفتى يوقدر . كوللر ونهرلر طوكدقلرى جهتله آيينه كبى بوز اوزرنده قزاق قايارلركه قايانلرك اللرنده اوجلرى سيورى تيمورلى برر دكنك اولوب انلر له بوزه طياندقلرى كبى قزاقلر سرعتله كيدرلر .

روزكارلى كونلرده روم ايلى چوجقلرى دخى روسيه قزاقجيلرى كبى قزاقلرينه بر دكنك ديكوب يلكن مقامنه برده بز پارچەسى اقامه ايدرلركه شويله اويونجق نوعندن اولان بريلكن دخى قزاغى ايجه بر سرعتله سوريكليوب كوتورر .

روم ايلى طرفلرنده كچن چوجقلغمز اثنا سنده بو اويونلرى كنديمز دخى اوينامشزدر .

يل دكرمنلرى

روزكارك قوهٔ تحريكيەسندن ايديلان استفادەلرك الك غريبلرندن بريسى دخى يل دكرمنلرى عد اولنسه سزادر .

بو دكرمنلر مدور بر قله اوزرينه ربط اولنەجق بر چرخدن عبارت ايسەده قله اوزرينه اخشابدن بر كرسى ياپيلوب چرخ دخى او كرسى يه او يله بر صورتده وضع ايديليوركه روزكار هانكى طرفدن اسەسه چرخك جبهەسى تمام روزكاره قارشو كتورلە بيلور .

بو چرخ تختەدن وياخود چيتقو ويا يلكن بزندن وجوده كتيرلمش بر طاقم يايرا قلردن متشكلدركه مذكور يايراقلر روزكارك موردينه نسبتله مائلاً وضع اولندقلرى جهتله آرەلرندن كچن روزكار بونلرى تحريك ايلر .

چرخك مربوط اولديغى دينكلده ديشلى فنارلر بولنوب چرخك حركت دوريەسى بونلر واسطەسيله دكرمنى دخى تحريك ايلر . فقط روزكار ايله تحريك ايديلان ماكنه يالكز دكرمندن عبارت دكلدر . صو دولابلرينه بو چرخلر ربط ايديلەرك كيجه كوندز هر نه زمان روزكار اسرسه كندى كنديسنه صو چكيلوب خزينه يه طولار .

امريقاليلر اشبو يل دكرمنلرينى برقات دها اصلاح ايتمشلردر . بيوك چرخك مربوط اولديغى دينكلك ديكر اوجنه ينه تختەدن اوق قويروقلرى كبى اوزون بر قويروق ربط اولنديغندن روزكار تحويل استقامت ايلديكى زمان اشبو قويروق كندى كنديسنه چرخى روزكاره قارشو كتور

وحركتنه اصلا نقيصه ويرديرمز .
امريقاليلر يل دكرمنى چرخلرينى صنا-
يع فابريقه لرنده دخى قوهٔ محركه مقامنده
استعمال ايتمك ايستمشلر ايسه‌ده روزكارك
جريانى مطرد اولمديغندن ماكنه‌لرك گاه خيرلى
وگاه يواش دونملرى بو تطبيقده موفقيت
كامله‌يه مانع اولمش .

نتيجه

سعدى شيرازى عليه رحمة البارى
« ابر وبادومه وخورشيد وفلك دركاند .
تاتو نانى بكف آرى و بغفلت نه خورى »
ديديكى صره‌ده كار بشره روزكارك نه
قدر يارديغنى نظر دقته السه‌ايدى البته
انى‌ده كمال شكران ايله ياد ايلر ايدى .
عقل بشرده‌كى قوت الله آووجه
صيغميان قانون و نظام طانيميان سرباز
روزكارلرى بيله الله آووجه صيغديروب
بونلره قانون و نظام طانتدرمش اولورسه
وجودجه الك عاجز اولان بونوع حيوانك
عقلجه نه‌قدر مقتدر اولديغى موازنه‌سنده
شو روزكارك قوهٔ تحريكيه‌سندن استفاده‌-
سى‌ده گوزل برميزان ومقياس اولمزمى ؟

احمد مدحت

— ٥ —

فرانسه مشاهير نسوانندن

مادام لاوالت

ترجمهٔ حاللرى صحائف زيب تواريخ
ملل اولان بيكلرجه مشاهير نسواندن بريده
مزيات نسوانيه‌سنى اطوار رستم‌پسندانه‌سنه
مزج ايدرك وطننه ملتنه و سوكيلى حكمدا
رينك ازدياد شاننه جانسپارانه خدمتلرده
بولنمش اولان مادام لاوالتدركه زوج صادقنى
جزاى اعدامدن قورتارمق ايچون كندى
حياتنى كرداب هلاكته آتمقدن چكنميان بو
قهرمان سيرت قادينك زوجى حقنده‌كى حسيات
صادقانه‌سنك فوق العاده‌لكى فرانسه‌ده ضرب
مثل حكمنه كيرديكى جهتله بزده مادام لاوالتك
برجلد مخصوص تشكيل ايدن ترجمهٔ
حالندن بوراده اوزون اوزادى‌يه بحث
ايتميه‌رك يالكز اووقعهٔ مؤثره‌نك صورت وقوعنى
عرض ايله اكتفا ايتمكى مناسب كوردك .

* * *

مادام لاوالت ايمپراطوريچه ژوزه‌فينك
قائن برادرى ماركى دى بوارنه‌نك كريمه‌سى
و بوجهتله « اميل لوئيزدى بوارنه » مزبوره
نام اصليسيدر .
١٧٨٥ تاريخنده مهد آراى وجود
اوله‌رق سن رشده وصولنه قدر كورديكى
حسن تربيه‌نك الجاآتى و استعداد خدا
دادى ايله پارسده كسب اشتهار ايتمش
و بيوك ناپوليون طرفندن كندى ياورحرب
قديمى و حكومت قراليه‌نك حين اعاده‌سنده
عموم پوسته‌لر ناظرى بولنان قونت دى لاوالته
تزويج قلنمش ايدى .

بيوك نابوليونك نفى واجلاسنى متعاقباً قونت دى لاوالت مشار اليهك فرانسه يه عودتى اسبابنى تهيه ايتمك خصوصنده هركسدن زياده چاليشه رق نائل امل اولدقدنصكره « حكومت صدروزه » اثناسنده مأموريت سابقه سنه تعيين و « پردى فرانس » عنوانيله توجيهيله ناپوليون طرفندن تلطيف وتوقير قلنمش ايسه ده افنديسنك مشهور واترلو محاربه سنده هزيمتى وحكومت قراليه نك تكرار تأسيسى هنگامنده هر نصلسه پاريسده قپانوب قالديغى جهتله ۱۸۱۵ سنه سى تموز ينك اون سكزنده تحت توقيفه آلنمش ايدى .

قونت دى لاوالتك اوزمان محكمهٔ جنايته تسليم اولنه رق خيانتله اتهام وبعدالمحاكمه تشرين ثانينك اون ايكنجى كونى اعدامنه حكم اولنمغله حبسخانهٔ عمومى يه اعزام قلنديغى خبرى زوجه سى قونتس دى لاوالتك واصل صماخ تأثرى اولدى .

علو طبعى اوزمانه قدر برچوق وسيله لر ايله پارس خلقنك تحت تصديقنه كيرمش اولان بو قادينك نصل اولوب ده زوجنى قورتارمق تشبثنده بولنمديغنه هركس شاشمقده ايدى . حالبوكه محكمهٔ تمييز جنايتجه تدقيق حكم ايدلنكه يه باشلانمزدن اول قونتس بازوجنك عفوى و ياخود جزاى اعدامك تخفيفى اسبابنه مراجعت خصوصنده بر عاجز قادين كبى دكل بر مرد شجيع كبى طورانمغى تصميم ايتمش وحكم لاحقك ديوان تمييز جنايتجه دخى تصديق اولنديغى خبرينى الجه يه قدر صرف ماحصل مساعيدن بر دقيقه خالى قالمامش ايدى .

قونتس تشبثات واقعه سنك هيچ برينده مظهر موفقيت اوله مديغى جهتله طوغريدن طوغرى يه استرحام عفو ايتمك اوزره قرال حضرتلرينك حضورينه قبول ايتديرلسنى دوق دى ريشليودن وتوئيلرى سراينه كنديسنى ادخال ايتديرمسى خصوصنى دخى زوجنك محب قديمى دوق دى مارموندن رجا ايلدى .

او آره لق محكومك خصماى قراليجه يى تحريك واغوادن خالى قالمدقلرى جهتله دوشس دانغولم بيچاره قادينجغزه روى مرحمت كوسترمامك عزمنه دوشمش وحتى هيچ بر قادينك سراى قرالى يه صاليو يرلمامسيچون درحال برده اراده استحصال ايتديرمش ايكن مادام دى لاوالتك ينه سراى قرالى يه كيرمك طريقنى بولدى .

دوق دى مارمون قونتسى توئيلرى سراينه ادخال ايتمكله ده قالميوب قرال ايله دوشس دانغولمك استماع آيين ايچون سرايك كليساسنه كيتمك اوزره درونندن كچه جكلرى بر صالونه قدر چيقاردى . انجق

مادام دی لاوالت النده بر عرضحال ایله قرالك
ایاقلرینه قپاندیغی صره‌ده دوشش دانغولم
مأیوس قادینجغزك بولندیغی حال حزن اشتما-
لدن ذره قدر متأثر اولمق و نزد قرالده کندیسنه
معاونت و مظاهرتده بولنمق شویله طورسون
بالعکس قونتسه ارقه‌سنی دونمك صورتیله
اعلان عداوت ایلمش اولدیغندن قرالده بر
ایکی مبهم سوز ایله عرضحالی آلوب چکدی .

بو وقعه‌دن برکون صکره یعنی تشرین
ثانینك یکرمی برنجی کونی قونت دلاوالت
حقنده کی حکم اعدام موقع اجرایه وضع
اولنه‌جق ایدی .

مادام دی لاوالت تویلری سراینده
کوردیکی سوء قبول اوزرینه اون سکزنجی
لوئیدن استحصال عفوه موفق اوله‌میه-
جغنی استدلال ایتدیکی حالده بیله کندی
حیاتنی فدا ایدرك زوجنی قورتارمق عزم
مردانه‌سنه اصلا خلل ورمامش ایدی .
حتی وظائف زوجیتی تمامیله ایفا ایده‌مامش
اولمق تهمتیله ایلرو ده کندی کندیسنی
توبیخ ایتمامك ایچون زوج محکومك طریق
فراری یی چوقدن تهیه ایلمش ایدی .

بو قرار مهمك اجراسیچون اول امرده
الله النسان ذوات میانده قونتك محبانندن
موسیو « بودو » بالفعل قونتسه معاونت
ایدرك خارجیه نظارتی ارکان مأمورینندن
موسیو بریسونك نزدنده فراری ایچون بر
ملجأ مخصوص تدارك ایلدیکی جهتله
قونتس سرایندن چیقدیغی زمان قرال طر-
فندن صادر اوله‌جق ارادهٔ اطلاقیه‌یه
بیهوده انتظار ایله تضییع اوقات ایتمامکی
الزم وقرار فرارك موقع اجرایه وضعندن
بشقه بر تدبیر ایله اوغراشمغی التزام مالا یلزم
عد ایدرك همان تصمیمك اجرا آتنه باشلدی .

مؤرخلردن موسیو لوئه دیورکه :

«مادام دلاوالت بر سدیه داخلنده بولند-
یغی و برابرنده کریمه‌سیله برده کتخدا قادین
اولدیغی حالده ارتسی کونی قتلی مقرر
اولان زوجیله وداعلشمق اوزره حبسخانهٔ
عمومی‌یه کتدی . محکومه ایله زوجه‌سی
برلکده طعام ایتمك و یکدیکریله صوك دفعه
کوروشمك ایچون بالکرجه براقلشلر ایدی .
قونتس علی العجله البسه‌سنی چیقاروب
زوجنه کیدیردکدنصکره زوجنك روبه‌سنی
دخی کندیسی تلبس ایلدی . بو اثناده
قونتسك خدمتکارلرندن بر یمی سدیه‌یی
طاشیان حمالره یکرمی بشر لوئی
وعدیله کندیلرینه تودیع اولنه‌جق
اسراری فاش ایتمامکه اطماع ایلدیکی کبی
حبسخانه خدمتچیلرندن بعضیلرینی ده اقتضا-
سنه کوره ارضاعه موفق اولدی .
والحاصل بو وجهله بر چوق موانع بر
طرف ایلدکدنصکره اوچ قادین حبسخانه
قپوسنك تیمور پارمقلقلری اوکنه قدر کلدیلر .

بونلردن بریسی حنجقره حنجقره کوزلرندن
اقدیغی سرشك تأثری منع ایچون الندهکی
مندیلی متصل یوزینه طوتمغله مشغول وهمان
اولدیغی یره دوشوب بایلیو یوجك بر
وضعیتده ایله کنج قزینك او-
یوزینه متکی ایدی . قادینك بو حالنه
اجیمش اولان قپوجی قونتسك یوزندهکی نقابی
قالدیرمق احتیاجنی خاطرینه بیله کتیر-
مکسزین بر آن اول چیقاروب سدیهسنه
بندیرمك خصوصنده ممکن اولدیغی مرتبه
معاونتده بیله بولندی . انجق بو اوچ
زائرك عودتلرندن بر ایکی دقیقه صکره
قپوجی قونتسك بولندیغی اوطهیه
عودت ایلدیککی ومادام لاوالتی
ارکك البسهسیله کوردیکی زمان
« — مادام بنی محو ایتدیکز ! »
سوزیله اعلان خوف واسف ایدرك چکیلوب
کتدی . مادام لاوالت جسماً زوجندن دها
بیوك ودها سمین اولدیغی حالده نصل
اولوبده کندی البسهسنی قونته براشدیرمش
اولدیغی شایان تعجب برکفیتدر » .

« حبسخانه قپوسی پیشکاهنده منتظر
بولنان موسیو بودو فراری بی درحال سدیهدن
چیقاروب برعربهیه بندیردی وطوغریجه
خارجه نظارتنه کوندردی . فراری ایچون
بوندن کوزل بوندن امین محل اختفا اولهمیه-
جغی درکار ایدی . زیرا بر دائرهٔ رسمیهده

محکومی صاقلامق تهمتی بیوك برمأمورك
ارتکاب ایدهجکنی کیمسه مأمول ایدهمزدی .
١٨١٦ سنهسی کانون ثانیسنك اونجی کوننه
قدر قونت اوراده مستریحاً وقت کچیره
بیلدی . یومهز بورده جنرال ویلسون
ویوزباشی هوچنسون وموسیو بروسی
انکلیز اونیفورمهسنی لابس اولدقلری حالده
محکومهدخی بر انکلیز میرالایی سوسی و برهرك
خارجیه نظارتندن چیقارمشلر وابتدا بلچیقه
واورادن دخی باویرهیه اشیرمشلر ایدی »

« عجبا حیات وحریتنی زوجنه اعاده
ایتمك ایچون کندی کندیسنی تهلکهیه آتان
بیچاره قونتس نه حاله کیردی ? واقعا
حبسخانهده زوجنك البسهسی ایله کورلد-
کدن براز صکره قرال اون سکزنجی لوئی
« قونتس بو وقعهده وظیفهٔ زوجیتی حقیله
ایفا ایتمکدن بشقه برشی یاپمامشدر » سوزیله
درحال مز بورهنك سبیلنی تخلیه ایتدیرمش
ایسهده برچوق وقت دوچار اولدیغی
صدمات شدیدهنك تأثیریله چوق کچمکسزین
زواللی قونتس تجنن ایتمش و استحصال
عفو ایله پارسه عودت ایدن زوجنی آخر
عمرینه قدر طانیهمامشدر . »

« مادامدی لاوالت بو حال ایله یکرمی
بش سنه مدت یاشادقدن صکره ١٨٥٥
تاریخنده وفات ایلدی . »

« قونتسك پك ماهرانه برصورتده

ترتیب ایلدیکی وقعهٔ فرارده احتیاطسز طاورانمش اولان حبسخانه قپوجیسنك ایکی سنه وانکلیز قیافتنه کیروب قونتی بلچیقه یه آشیران ذواتك دخی اوچر ماه مدتله حبس جزاسنه دوچار اولدقلر یی دخی متممات وقعه‌دن بولنمق حسبیله بوراده ذکر ایتمیز. »

نوری

— ٥ —

فقره ٥

میقرو مغا

قرق بشنجی نسخه‌دن مابعد

دردنجی باب

کرهٔ ارضده مشاهدات واقعه‌لری

بزم یولجیلر برازدیکلندکدن صکره قهوه‌التی ایتمك لازم کلدکده ایکی طاغی سفره‌لرینه قویه‌رق بونلرك اکلی ایله قهوه‌التی ایتدیلر. بعده نازل اولدقلری شو کوچك مملکت نره‌سی اولدیغنی طایمق ایچون کشفیات اجراسنه لزوم کوردیلر.

اولا شمالدن جنوبه طوغری یورودیلر. زحلی جوجه سیر یوسلی ارقداشنی براز اوزاجقدن تعقیب ایلیورایدی. زیرا سیر یوسلی بر خطوه آتدقجه زحلینك انجق اون ایکی خطوه ایله اکا یتیشه‌بیلمسی قابل اولیور ایدی. اکر شویله بر قیاس وتشبیه یاپمق ممکن ایسه دیه‌لم که قوجاقده بیوتیلان مینی مینی بر فینو کوپکی پروسیا قرالنك اوزون بویلی خاصه عسکرلرندن بریسی ارقه‌سندن نصل کوچك و صیق خطوه‌لر ایله قوشار ایسه بزم سیاحلرك صورت رفاقتلری دخی بویله ایدی.

بو اجنبیلرك سرعت مشی و سیرلرینه نظراً دنیانك اطرافنی اوتوز التی ساعتده طولاشه بیله‌جکلری درکاردر. کونش و دها طوغریسی ارض بو سیاحتی واقعا برکونده اجرا ایده‌بیلیور ایسه‌ده معلومدر که کندی محوری اوزرنده دونمك دها قولایدر و ایاقلری اوزرنده یورومك ایسه دها کوجدر.

بزم سیاحلر حرکت ایتمش اولدقلری نقطه‌یه اوتوزالتی ساعت صکره ینه‌موا صلت ایلدیلر. اثنای راهده اق دکز دیدکلری قطرهٔ آبی‌ده کورمشلر ایدی. انلرك نظرلرینه نسبتله بویله برقطره صوبك اهمیتی می اولور ?

حتی بحر محیط اکبر دیدکاری کوجکزی‌ده کوردیلرکه امریقا قطعه‌سی دنیلان کوستبك بیغنتیسی قدر طوپراغی محیطدر. بحر محیطه کیردکاری زمان دکز زحلی جوجه‌نك انجق دیزلری التنه قدر کلمش و سیر یوسلینك ایسه طوپغی انجق اصلانمش ایدی.

کرك کیدر ایکن کرك کلور ایکن اولانجه دقتلر یله دقت ایدرك بو کره‌نك

برنوع انسانلر طرفندن مسکون اولـوب اولدیغنی کشفه چالشدیلر . یره قدر اکیله‌رك و حتی یوزلر ینی یره سوررجه‌سنه یاته‌رق هرطرفی اللر یله یوقلادیلر ایسه‌ده دنیااوزرنده قلدانان مخلوقات خرده‌بینیه‌نك اوفاقلغنده نسبتله انلرك کوزلری واللری متناسب اوله‌مدیغندن دنیا یوزنده کرك بزم وکرك سائر ملتلردن قومشولرمز اولان انسانلرك موجودیتلرینی کندیلرینه حس ایتدیره‌جك هیچ برعلامت بوله‌مدیلر .

جوجه فیلسوف بعض کره پك عجولانه حکملر وردیکندن بودفعه دخی همان حکم ایدی‌و یردی‌که بوکره‌نك اوزرنده اهالی‌یه بکزر برشی یوقدر . ایلك برهانی اولق اوزره هنوز هیچ برکیمسه‌یی کورمه‌مش اولدیغنی درمیان ایتمش ایدی . میقرومغا بوصورت محاکمه‌نك یولسز اولدیغنی ارقداشنه اکلاتدی . دیدی‌که : « زیرا بشنجی درجه‌ده اولان بعض کوچك اخترلری سز اوبنی مینی کوزلرکز ایله کوره میور ایسه‌کزده بن پك واضح اوله‌رق کوره‌بیلیورم . سز کوره‌میورسکز دیه او اخترلرك موجود اولدقلرینی حکمه امکان وارمیدر ؟

زحللی جوجه « اوبله اما هرطرفی تماس ایتدم . المك التنده دخی هیچ برشی حس ایتمدم » دیدی ایسه‌ده میقرومغا « یاکلش حس ایتمش اوله بیلورسکز » دیه ینه سوزینی کسمکه چالشدی . جوجه دیدی‌که : « افندم ! بوکره ارض نه قدر تحف یاپلمش ! شکلی بیله تام کری اولمیوب عجائب برشیدر . اوزرنده هرشی غیر منتظمدر . باقسه‌کزا شوکو یانهرلر اوله‌جق صو صیزنتیلر ینه ! هیچ بریسی خط مستقیم اوزره جریان ایتمیورلر . طاغ اولملری لازم کلان شو قبارجقلر نه یوارلقدر نه بیضی نه مکعب ! اوجلری سیوری و غیرمنتظم اولدقلرندن اثنای سیاحتده ایاقلره طولاشیورلر ایدی . یاکره‌نك شکل عمومیسنه‌ده دقت ایدییورمیسکز ؟ نصل غیرمنتظمدر . قطب طرفلری باصیق ! شمس اطرافنده‌کی حرکتی دخی پك سرسریانه اولدیغندن قطبلرك هواسی تعیشه غیر قابل کبی برشیدر . بویله برکره‌ده اهالی بولنمدیغنی بکا ظن ایتدیرن الك بیوك شی ازبجق عقلی باشنده اولنلرك بوراده اختیار اقامت ایده‌میه‌جکلری مطالعه‌سندن عبارتدر . »

میقرومغا دیدی‌که : « بوراده ساکن اولنلرك پك ده عقللری باشلرنده آدم اولمیه بیلری قابلدر . فقط بوکره‌نك دخی بیهوده یاراتلمدیغنی بزه ظن ایتدیره‌جك بعض علایم مفقود دکلدر . زحلده مشتریده هرشی خطوط مستقیمه ومنتظمه اوزره رسم اولنمدقلری ایچون سز بوراده هرشیئی غیر

منتظم کورییورسکز اما بن سزه دیمدمی که سیاحتلرم اثناسنده مخلوقات ارەسنده پك بیوك بر تخالف وتباین کورمشیدم ؟»

بو صورتله باشلایان محاوره اوزاندی کیتدی . عادتا مجادله صورتنی دخی الەجق ایدی . برکت ورسون که میقرومغا حدتله سوز سویلدیکی اثناده کردننه معلق اولان الماس کردنلکك ایپی قوپوب الماسلر یره دوشدی . بو الماسلر میني مینی کوزل ایریلی اوفاقلی طاشلر اولوب الك بیوکی درتیوز قیه والك کوچکی ایسه اللی اوقه کله بیلورلر ایدی .

جوجه فیلسوف بونلردن برقاچ دانه سنی الدی . بونلری کوزلرینه یاقلاشدیردقده قاچەتارینك تقابلندن اکلادی که بونلر کوزل بر خردەبین وظیفەسنی ایفا ایدەبیلەجکلردر . ایمدی یوز التمش قدم قدر قطری اولان بر الماس خردەبینی کوزینه تطبیق ایدرك اطرافه نکران اولدیسەده بادیٔ نظردە ینه برشی کورەمدی . الماسی اویروب چویروب تدقیق ایدەجکی اشیایی تقریب وتبعید ایدە ایدە نهایت بالطبق دکزی دینلان قطرهٔ آب ایچنده چپلاق کوز ایله کورلمسی قابل اولەمیان برشیئك قلداندیغنی کوردی .

مکر بو قلدانان بوجك کیم بیلور قاچ قنطارلق عظیم بربالنه بالغی ایمش . فقط بو عظمت بزه کورەدر . اکا کوره ایسه صو ایچنده بزدخی میقروسقوب ایله کورینه بیلان حشرات خردەبینیەدن عبارتدر .

جوجه فیلسوف کمال احتراز ایله بوجکی ایکی پارمغی ارەسنده الەرق باش پارمغنك طرناغی اوزرینه قویدی . میقرومغایه دخی کوستردی . میقرومغا بونی کورنجه کرهٔ ارضك اهالیسی نەقدر کوچك اولد یغنه شاشەرق کولومسەمکه باشلادی .

زحللی فیلسوف کرهٔ ارضك اهالیدن خالی اولمدیغنه ارتق ایناندقدن صکره اهالیٔ مذکورەنك دخی انجق طرناغی اوزرندەکی بالەدن عبارت اولدیغنی ظن ایدرك بوقدر کوچك بر مخلوقك نەقدر کوچك اعضا واسطەسیله قلدانەبیلدیکنی دوشونمکه باشلادی . مادام حرکت ایدیور عجبا انكده فکری خواهشی اختیاری وارمیدر دیه اوزون اوزادییه مطالعەلره طالدی .

بوتدقیقدە میقرومغا دخی پك زیاده اتعاب افکار ایلدی . اوزون اوزادییه تدقیقدن صکره بوقدر کوچك بر وجود ایچنده خواص روحیه بولنه بیلمك قابل اولەمیەجغنه قرار و یردی .

بزم فیلسوفلر بوتدقیق ومذاکرەده ایکن بحر بالطبقك اوزرنده دها بوجك دیکر بر بوجکك قلداندیغنی میقروسقوب واسطەسیله کورنجه انی ده تدقیقه مسارعت ایلدیلر . معلومدرکه بوتاریخلرده

برچوق حکماقوجه بر یلکن سفینه‌سنه بینه‌رك شمال طرفلرینی کشفه کیتمشلر ایدی. غزته‌لرك روایتلرینه کوره سفینهٔ مذکوره بوتنی کورفزی حذاسنده اوتوره‌رق کندیسنی قورتارنجه‌یه قدر طائفه‌سی پك چوق زحمت چکمش ایدی. فقط بو عالمده ارباب تدقیق کوزلری اوکنده‌کی خریطه‌لرك التنده اولنلری هیچ دوشونمزلر بیله! بن سزه بو ایشك نصل اولدیغنی حکایه ایده‌یم ده باقکز. همده کندیلکمدن هیچ برشی علاوه ایتمیه‌جکم.

بشنجی باب

ایکی سیاحك تجربه ومطالعه‌سی

دها بیوجك بوجکك قالدانديغی طرفه میقرومغا النی اوزاتدی. ایکی پارمغی ایله بوجکی طوتمغه طورانديغی حالده بر آره‌لق طورانشنده خطاسی اوله‌بیلمك خوفیله پارمقلرینی ینه کیرویه چکمش ایدی. نهایت پارمقلرینی قپایه‌رق بزم کرهٔ ارضلی فیلسوفلرك راکب اولدقلری سفینه‌یی طوتدی ایسه‌ده پارمقلری آره‌سنده او بوجکی ازمامك ایچون غایت یواش طوتیور غایت احتیاطلی طورانیور ایدی.

لاجل التدقیق میقرومغا کمی‌یی طرناغی اوزرینه قویدیغی وزحلی فیلسوفه دخی کوستردیکی زمان جوجه جکم دیدی‌که: «باق بو حیوان دیکرینه هیچ بکزه‌میور»

سیریوسلی حکیم بو یکی حیوانی دها کوزلجه تدقیق ایچون طرناغی اوزرندن یواشجه آووجی ایچنه الدی.

کیده‌کی فیلسوفلر وطایفه‌لر قیامتدن نشان ویرن بر بورایه طوتلمش وعظیم بر قیا اوزرینه آتلمش اولدقلری ظنیله جمله‌سی کیلرینی تخلیصه تشمیر ساق فداکاری ایتمشلر ایدی. میقرومغانك برازچوقورلاتمش اولدیغی آووجی ایچنده برقاچ قطره صو دخی وارایدی‌که کمی خلقنه عادتا طوفان کبی عظیم بر صو کورینور ایدی. طایفه‌لر نه قدر بوش فوچی وار ایسه جمله‌سنی دکزه یعنی میقرومغانك آووجی ایچنه آتمغه باشلادیلر. بعده کندیلری دخی آتیلوب بو فوچیلره صاریلورلر ایدی. مهندسلر ربع دائره تخته‌لرینی وسائر ادوات هندسه‌لرینی آله‌رق میقرومغانك پارمقلری آره‌سنه اینمشلر وشو قیامتك اسبابنی کشفه چالشمقده بولنمشلر ایدی.

بونلر اوقدر حرکتلر ایلدیلرکه نهایت میقرومغا پارمقلری آره‌سنده بعض هوامك قالداندقلرینی حس ایده‌بیلدی. اصل حس ایلدیکی شی مهندسلرك اوجی تیمورلی بر بیراق دکنکنی میقرومغانك پارمغی دریسنه رکز ایلدکلری زمان حاصل اولان غجقلانش کبی بر حال ایدی. بو غجقلانشدن اکلادی‌که بولدیغی کوچك حیواندن سائر

بعض دها کوچك هوام دخی چیقمشلردر . لکن بوندن دها زیاده برشی اکلایه‌بیلمك نصل قابل اوله‌بیلورکه استعمال ایلدکاری خرده‌بین کندی کوزلرینه بر بالنه‌یی برکمی‌یی انجق بر ذره قدر کوستره‌بیلور ایدی . انلره نسبتله دها کوچك اولان انسانلری نصل کوستره‌بیلسون ؟

بوراده هیچ کمسه‌نك تعظیمنی کسر ایتمك ایستمم . یالکز بوراده بنمله برابر بر مقایسه یاپملرینی قارئلرمدن رجا ایدرم . انسانلرك بویلرینی تخمیناً بش قدم اولمق اوزره فرض ایدرك اون قدم دورنده‌کی بر کره‌نك اوزرنده بویی بر پارمغك التیوز بیك قسمندن بر قسمی قدر اولان حیوانجق نه نسبتده قالور ایسه بزم دخی کرهٔ ارض اوزرنده‌کی نسبتمز اندن عبارت قالور . بر وجود فرض ایدکزکه کرهٔ ارضی آووجی ایچنده طوته‌بیلور . کذلك خیال ایدکزکه بو وجودك اعضاسی بزه نسبتله نه قدر بیوك اولمق لازم کلور . حالبوکه قدرت صمدانیه‌یه نسبتله بویله وجودلرك موجودیتی دخی قابلدر . ایمدی بو اجسام عظیمه اربابی بزم حسب المغلوبیه ایکی کوی ترك ایتمکلکمزی موجب اولان محاربانمز حقنده نه مطالعه‌ده بولنه‌جقلرینی دوشونکز !

اکر اوزون بویلی غره‌نادیه عسکرلرندن بعض یوز باشیلر شو اثرمی اوقورلر ایسه کندی عسکرلرینك اوزون قالپاقلرینی قوجه ایکی قدم دها اوزاته‌جقلرینه شبهه ایتمم . فقط کندیلرینه خبر ویریرم که نه یاپمش اولسه‌لر نه قدر اوزاتسه‌لر ینه جناب حقك مخلوقات جسیمه‌سنه نسبتله اجسام خرده‌بینیه‌دن عد اولنمق منزله‌سنده صغیر الجسم عد اولنورلر .

ایمدی النك اوزرنده قلدانان هوامی کوره‌بیلمك ایچون فیلسوف میقرومغانك نه بولده طورانمش اولاسی لازم کلور ؟ حکیم لوونهومه ایله هارچوکر بزم وجودمزك ایلك مایه‌سی اولان ذره قدر کوچك تخمی ایلك کوروب کشف ایلدکاری ویاخود کشف ایتمش ظننده بولندقلری زمان بالنسبه بو قدر شایان استغراب بر کشفده بولنمامش صایلورلر . هوام مذ کوره‌یی هر طرفدن تدقیق ایدوب قلداندقلرینی کوردیکی و حرکات و واقعه‌لری نه‌دن عبارت اولدیغنی آکلادیغی زمان میقرومغانك نه قدر ممنون و متلذذ اولدیغی تعریف قابلمیدر ؟ قوجه فیلسوف ! ممنونیتندن حایقرمق درجه‌لرینه کلوب الماس خرده‌بینلردن بریسنی ده ارقداشی اولان جوجه‌یه ویردی . ایکیسی بردن « کوردم ! کور بیورم ! » دیه حایقرییورلر ایدی . « باقسه‌کز آ کوریورمیسکز نصل ارقه‌لرینه یوکلر یوکلنمشلر ؟ اکیلیورلر . قالقیورلر ! » دیه هوام مذ-

كورەنك حركاتنی يكديكرينه ارائه ايدييورلر ايدی .

بوسوزلری تعاطی ايلدكلری حالده هيچ كورمدكلری بر شيئی كورملرندن متحصل ذوقلريله برابر شايد بونلری ازمك احتمالندن متولد قورقولری بر يره كلەرك اللری تتره يور ايدی .

احمد مدحت

مابعدی وار

— ه —

❋ خوشه چينی ❋

« امريقاده بر انتحار خانه »

عقلاره حيرت ويره جك شيلرك اكثروغی نرده اولور؟ شبهه يوق كه امريقاده !

نويورقده قهوه خانه تياترو خانه وسائره خانه ولمق اوزره برچوق ابنيه عاليه بولنديغی حالده بر ده كندی جانلرينه قصد ايده جك اولانلر ايچون مكمل بر انتحارخانه بولنماسی ترقی پرور بر امريقالينك غيرتنه طوقنمش . نهايت امله واصل اولمشيا ! باقكز نصل :

بو دائره مكلف ومكمل بر هوتل ايمش كه اوطه لرنده شابقه آصه جق يالطو آصه جق آصقيلر بولنديغی كبی اعلا يالدزلی تيموردن معمول برده انسان آصقيسی بولنور ايمش كه نفسلرينه آصلمق صورتيله قييق آرزوسنده بولنانلر بو تيمورك اوجنده اعلا ايپكدن بوكولمش ابلكلی برده ايپ بولنور ايمش !

هر اوطه ده كونا كون لواندره بدل برچوق شيشه لر ايچنده الك قوتلی زهرلر دخی موجود اولوب نفسنه قصد ايده جك اولانلر بونلرك هانكيسنه رغبت بيوره جق ايسه صورت استعمالی شيشه لرك اوزرنده مطالعه ايده بيلور ايمش .

غايت ظريف ايشلنمش بر بچاق ايله بر ده الك اعلا جنسندن بر ره وولوه ر بولنور و بو طبانجه اعلا فشنكلر ايله طولو اولديغی كبی استعمال ايده جك اولانلر زحمته كيرمامك ايچون حاضر قورولمش طورور ايمش .

بو هوتله كيده جك اولانلرك ايده جكلری مصارفی اولجه تأديه ايتملری وحتی اوشاقلرك بخششلرينی ده اول و برملری اقتضا ايده جكنی تعريفه حاجت وارميدر ؟

بر تعريفه حاجت وار ايسه اوده شودركه :

بويله مدهش بر هوتل تشكيل ايدن ذاتك جنتنه دكل يك زياده عقل و فطانتنه حكم ايتمليدر . زيرا بو مدهش انتحار خانه يی يالكز بركره كورمكه كلنلردن دنيانك پاره سنی قازانه جغی آشكاردر .

احمد مدحت

— ه —

لطائف

بر عرب كوله افنديسنه قيزمش انتقام آلمق ايچون نه ياپه جغنی دوشونمكه باشلامش .

افندیسنی اضرارایچون دوشونوب طاشینو ـ
بده نه یه قرار ویرسه بکنیرسکز ؟
کندیسنی آصمغه !

—o—

کوپلینك بری بهره دوشرر بوغولمق
اوزره ایکن بر بالقجی یتیشوب صاچلرندن
یقالایه‌رق قورتارر .

کوپلی عقلی باشنه الدیغی زمان شا ـ
پقه‌سنی ارەیوب‌ده بوله‌مایجه اکشی بر
صورتله بالقجی یه دیرکه :

ــ بن او یله لاقردیلره کلمم شاپقه‌می
ایسترم شاپقه‌می بنی قورتاردیغك کبی شاپقه ـ
می‌ده نه یه قورتارمدك ؟

—o—

مادامك بری صباح یاتیوسندن چیقه ـ
رق اونازك ولطیف وجودینی بر پنبه‌زار
کوملك ایله نیم ستراتمش اولدیغی حالده
اوطه‌سنه چکیلوب براز یورغونلق المقده
ایمش . اوشاغنك اوصره‌ده بردنبره کندی
اوطه‌سنه کیردیکنی ومادامی بو حالده
کوره‌رك برطور محجوبانه‌ایله دونوب کیتمك
ایستدیکنی کورنجه صورتی چاته‌رق
دیمشکه :

ــ تربیه‌سز حریف ! بو یله خبرسز
اذنسز اوطه‌مزه کیریلیرمی ؟

ــ عفو ایدرسکز مادام ! حقیقةً بیوك
بر اشکالك ایتدم .

ــ دها سو یاتیورده !

ــ دارلمیکز افندم . بو یله بر اشکالکده
بولنمامق ایچون هروقت اناختار دلیکندن
کوزتلر ایدم . بو سفر نصلسه اونوتدم .

— o —

هنوز پدر یله برابر طعام ایده بیله‌جك
بویه کلامش اوچ درت یاشنده ذکی برچو ـ
جق باباسیله سفره یه اوطورمق خصوصنده
اصرار ایدر وتربیه‌سنه مأمور اولان
دادیسندن « بکم ! سن دها بابالك ایله برابر
یمکه اوطوره جق قدر بیومدك . نه زمان
صقاللی اولورسك افندی بابالك ایله برلکده
یمك یرسك » جوابنی الیرایمش .

بر کون بنه بوصورتله خرچینلق
ایتدکدنصکره‌خواه وناخواه‌دادیسنك برکو ـ
جك تپسی ایچنده کندیسیچون حاضرلدیغی
طعامی یمکه باشلادیغی صره‌ده خانه‌ده کی
عارسز کدینك دخی طعامه اشتراك ایدرك
صحانده‌کی کوفته لری بر بر پنجه سیله
چکوب یمکه باشلادیغنی کورنجه میني مینی
ذکی النده کی چتالی کدینك تقاسنه ایندیر ـ
وب « هایدی سنك صقالك وار کیت بابام
ایله برابر یمکه اوطور ! » خطابیله کربه‌
کاسه‌لیسی اورادن طرد ایلمشدر .

—o—

نه ذکا !؟

بر مسامره‌ده مادامك بر یمی موسیونك

بر یسنه صورمش که :

— سزك بر قرنداشكز واردر . دكلی موسیو ؟

— اوت مادام ! بر قرنداشم واردر !

— بردن زیاده برادركز یوقیدر ؟

— اولسه ایدی ایكی برادرم وار دیر ایدم .

— تحف شی !

— نیچون استغراب ایتدیكز مادام؟

— بچن كون همشیره كزه صور . مشیدم . ایكی برادری اولدیغی سویلمش ایدی ده .....

*
* *

آلكز بردها !

حریفك بریسی اختیارلغنی اعتراف ایتمیوب كندیسنی كنج كوسترمك ایسترایمش . بر مجلسده . قاچ یاشنده اولدیغی سؤال اید . لدكده یاشنی اوقدر آز خبرو یرمش كه هر كس شاشمش . بریسی دیمش كه :

— عزیزم ! اك اشاغی اللی بش یاشنده وارسك !

— خطادر عزیزم خطادر ! متوفی برادرمله ایكیز اولوب یكدیكرمزه پك بكزه . دیكمزدن بنی او صانیورسكده انك ایچون بویله سویلیورسك . واقعا قرنداشمك یاشی اللی بش ایدی اما او وفات ایده لی بش سنه اولدی . بنم یاشم او قدر اولمق مستبعددر مستبعد !

—o—

آوجیلغك نه قدر مراقلی برشی اولدیغی معلومدر .

آوجیلر صید وشكارك صورت اجرا . سنه دائر یكدیكرینه بر چوق تعلیمات وتنبیهات اجراسندن خالی قالمز . حتی تعلیمات مذكوره یی نثراً نشر ایتمكله اكتفا ایتمیوب نظماً دخی ورد زبان ایدیورلر .

پارس غزته لرندن بریسی آوجیلغی تزییف ایچون بویله تعلیمات وتنبیهات بولنده كوزل بر شعر نشر ایتمشدركه پك ظریفانه كورلدیكی ایچون بروجه آتی ترجمه ایلیورز :

« آوجیلغه باشلامق ایچون اولا لوا . زمنی تدارك ایدرسك . غایت كوزل بر تفنك ایله تفنك قدر اعلا خرطوجلردن لزومی قدرینی مبایعه ایدرسك »

« بعده پارسدن سمت مطلوبه طوغری

حركت ایده‌جك بر شمندوفرك الك معبرمو -
قعنه بینرسڭ . شمندوفردن اینز اینمز مشی
وحركته باشلارسڭ »

« بتون كون بولاف وچاودار تارلالری
ایچنده سوروتوب قزغین كونش آلتنده پیشرسڭ .
لكن بو كباب اولمش هوانك سنك
حقكده بر لطفی دیمك اولوب اگر یغمور
یاغه‌جق اولورسه بغیر اختیارك بر صو -
غوق صو دوشی الـمش اولورسڭ »

« سن هیچ بر صید وشكار یاقالایه‌مدیغك
حالده بر اعلا روماتیزم سنی یاقه‌لار . پارسه
كلدیكك آقشام ارتق نه قدر راحتسز اوله -
جغنی سن دوشونه‌ملیسڭ »

« زیرا خانه‌كه عودت ایلدكده سنك
غیبوبتكدن استفاده ارایان زوجه‌كی عاشق
ایله برابر بر اوطه‌ده بولورسڭ . بونلری
تأدیب ایتمك ایسترایسه‌ڭده تمام الكی قالدیره -
جغك زمان او كونكی ایصلانشدن حاصل
اولان نزله حسبیله بر آقصریق سكا غلبه
ایدر »

« نهایت طبیب جلبنه مجبور اوله‌رق
یتاغه كیررسڭ . و بتون كیجه‌یی كمال
اضطراب ایچنده كچیردیكك حالده سؤال

ایدنلره بنده « بنده نه كوزل اكلندم » دیه
بیان ممنونیت ایتمكی اوجیلق شاننه موافق
بولورسڭ »

— ١١ —

ادبيات

غزل

ناله كار فرقتم چشمانمی پرنم كورك
كريهٔ آهنكسار ماتمی الزم كورك

حزن وغم ايمش تجسم هيئتم اولمش بديد
حالمی تفتيش ايدك دهشتلی بر ماتم كورك

فرط استغراقی تصوير ايليور وجدان زار
دكليك محرق فغانی آتشين بردم كورك

منكر بن عشقه قارشی كوستر ای مه رو يكی
سير ايدك ای كافران عشق بر عالم كورك

داغدار حسرتم بی نشوه شمدی كوكلم آه
يارى كورسون اول زمان وجدانمی خرم كورك

عبدالكريم ثابت

—o—

غزل

صانمه بيجا بن خرابات ايچره فرياد ايلرم
بر پرينك الله اسمنی ياد ايلرم

اويله بر درد آزمای عشقم ای ارباب دل
بن طريق عشق بازی باتسه ايجاد ايلرم

خضره تعليم فنون عشق ايدرسه م چوقيدر
نطق جان بخشم ايله عيسايی ارشاد ايلرم

مرشدانه طوری سوم ايتسه ده تعييب خلق
مست عشقم شعری بن رندانه انشاد ايلرم

اقتدارم آكلاسون وصفی جهان، هر امرمه
تيغ خامه مله سخن سنجانی منقاد ايلرم

شيخ وصفی

—o—

(استفاضه)

« بر رؤيت عاشقانه »

« صورتك كوزدكده ای جانپرور قدسی صفير »
« صانديم اولمشدر حيات جاودان صورتپذير ! » (١)

بوكيم ؟ ... انوار ، انسان صورتنه كيرمش قارشيده معجزه لرمی اظهار ايديور ؟ بونه ؟ ... نور عالمدن ايمش بر پرتو روحانيمی ؟

هر زمان قارشيمه چيقيور . هر زمان كوزملك اوكنه كليور . بن بو يله بر رؤيته تصادف ايلديكم وقت كنديمی بشقه بر عالم ايچنده بوليورم .

(١) بو مطلع معلم ناجی افنديك « نغمه » عنوانلی بر منظومه سندن آلنمشدر .

بو تصادف نه در ؟ شو صورت، شو
تزيد عشقه باعث اولان صورت بعض
كره يانمده بولنيور ٠
انوارينى سيرايتدكجه فكرمه رونق
كليور ٠ كوكلم مسروريتله مالامال اوليور ٠
بلا اختيار :
«صورتك كوردكده اى جانپرور قدسى صفير»
«صاندم اولمشدر حيات جاودان صورتپذير!»
ديورم ٠

* *
*

بر صباح طلوعى تماشا ايديوردم ٠
كونش افق اوزرندن صرمه صاچلرينى
كوسترمكه باشلادى ٠ كائناته نور صا-
چيوردى ٠ او نوره دقت ايتدم ٠ انوار
جانانه نسبتله پك سونوك بولدم ٠ بن بو
ملاحظه ده ايكن جانانم كلدى ٠
بكا : « كوريورميسين ؟ كونشك
طلوعى نه قدر شاعرانه در ! كائنات انوارنه
غرق اولدقجه سنك ده فكرك پارلار ٠
دكلمى ؟ » ديدى ٠
بو قدسى صفير صانكه عالم بالادن نازل
اولمشيدى ٠
« اى خورشيد حسن ! بيلدى ٠ طلوع
ده محو اولدى ! شمدى نظرمده هر ير قرار-
دى ٠ آنجق سن پارلايورسين ٠ مطلع الانوار
سنسين ٠ سنى كوردكجه جسم ضعيفم حيات
ايله طوليور ٠

«صورتك كوردكده اى جانپرور قدسى صفير»
«صاندم اولمشدر حيات جاودان صورتپذير!»
جواب عاشقانه سنى و يردم ٠

*
* *

ايشته ! ٠٠٠ ينه كليور ! ٠٠
سوديكم ! ٠٠٠ جناب حق بنى نه قدر
بختيار ايتمش ! نظر اشتياقه دائما سنى
ارائه ايديور ٠
جنتده حور يلرله، عالم قدسيده ملكلرله
كوريشيورم ظن ايديورم ٠ ملكم ! ٠٠٠
نه قدر كوزلسين ! ملاحتكى تعريف ايچون
نصل بر كلمه بولملى ؟ دوشونيورم دوشونيو-
رم ده كوزللككى تعريفه مقتدر اوله ميورم ٠
بو اثناده بر هاتف قدسى كوكلمه شو مطلعى
القا ايليور :
« صورتك كوردكده اى جانپرور قدسى صفير »
« صاندم اولمشدر حيات جاودان صورتپذير!»
سنك ماهيتكى عجبا بو مطلعمى تفسير
ايليور ؟

*
* *

نره يه ؟ آه ! كيديور ٠ كيتدى ! ٠٠٠
بشريت ايچنده طورمدى ٠ كلديكى
عالمه كيتدى !
يا بن ؟ ٠٠٠٠ بن طوره جقمى يم ؟ خير !
بكا ده بر مرحمت ملكانه اظهار ايلدى ٠
خيالنى كوكلمده براقدى ٠ خيالنه باق !
كنديسندن فرقى وارمى ؟ بو خيال مقدس
بنى متسلى ايدر ٠

خیال!.....جانانمك صورتی!.....
کل! ... آنجق قلب ضعیفمه سن درمان
اوله بیلیرسین .
حیات جاودانمیسین!
اطوار عاشقانه می نظرکدن کچیرده
لسان حالمك عرض ایتمك ایستهدیکی شو
سوزلری دیکله :
«صورتك کوردکده ای جانپرور قدسی صفیر»
«صاندم اولمشدر حیات جاودان صورتپذیر!»
بونه حال؟...
بر رؤیت! ... آتش آرهسنده نور
ایچنده بر رؤیت!...

محمد جلال

— ٥ —

احمد جودی بك افندی طرفندن تنظیم بیورلوب صاری یارده کائن مدرسهٔ خیریه شعبهسنك رسم توزیع مکافاتنده طلبهدن سکز یاشنده شکری افندینك عمومه قارشی اوقودیغی نطق بلیغدر :

افندیلر! چالیشوب اکتساب علم ایدهلم
یکانه مکسب عرفان دکلی مکتبمز؟

دوام باعث نیل مرامدر حقا
دوام اولنمغه شایان دکلی مکتبمز؟

بطالتی براقوب اهل غیرت اولملی یز
محل سعی فراوان دکلی مکتبمز؟

مداومینی اولور نشوه یاب کوثر فیض
شبیه روضهٔ رضوان دکلی مکتبمز؟

اولورسه چوقمی تلامیذی معرفت اندوز؟
مجال همت مردان دکلمی مکتبمز؟

قوشك، دخیل اولك ای تشنکان علم و هنر
میاه فیض ایله ریان دکلی مکتبمز؟

وفور سعی ایله سائر مکاسب ادبه
نمونه اولمغه چسبان دکلی مکتبمز؟

بیان ایدوب بکا همشیرهلر! مروت ایدك
شرفلی، شانلی دبستان دکلی مکتبمز؟

ایچنده ایلیور انهار فضل حق جریان
ریاض خلد ایله سیان دکلی مکتبمز؟

عجبمی بر کون اولورسهق شکوفه چین امل؟
حدیقهٔ شرف وشان دکلمی مکتبمز؟

شو انتظامه باقك! سزده ایها الحضار
سزای نظرهٔ امعان دکلی مکتبمز؟

مؤسسینی تقدیس ایدوب تشکر ایدك
بو یلده جالب شکران دکلی مکتبمز؟

ترقیاتنی کوردکجه فخر ایدك، سوینك
مسرت آور وجدان دکلی مکتبمز؟

سزاشناور در یای افتخار اولسهق
غریق لجهٔ احسان دکلی مکتبمز؟

کلك! دعا ایدهلم غیری پادشاهمزه
ادای دینه شتابان دکلی مکتبمز؟

— ٥ —

قلم

قلم دیوب ده کچمیهلم! زیرا حسیات

قلبیه‌نك ترزبان بر ترجمانیدر . بو یله اولان
برشیئك درجهٔ قدر وقیمت والزمیتی حقیله
تقدیر ایدیله بیلیرمی ؟

یازی یازه بیلمك شرفنی حائز وبونکله
متلذذ اولانلر آنك نه قدر عالی اولدیغنی
آکلامشلرسه‌ده لایقیله تعریف ماهیتنده
عاجز قالیرلر .

قلم اویله بر ممیز مستقلدرکه هر ممیز
کندیسندن درس آلیر . اویله بر مفیض
حکمتدرکه هرحکیم آنك سایهٔ کرامتنده
حکمت اوکرنیر ، حکمت اوکردر .

افکار بشریه‌نك بین الافراد یکدیگره برصو
رت مستحسنه‌ده ارائه‌سی ایسه کندیسنه مقتضی
اولان مراجعتك ثمرهٔ وجدان پروریدر .

قلم لفظ لطیفی کرچه السنهٔ ناسده بر
لفظ عادی کبی دوران ایدیورسه‌ده حقیقت
حالده پك عالی ومعنیداردر . زیرا برآز
دوشونیلورسه کوریلورکه هرکتاب هادی
کبی منبع الهدی اولان قرآن جلیل العنوان
دخی بوقلم مبارك ایله یازلمقده‌در .

قلم ایچون نه بیوك مسعودیت ! بوکا
مالك اولانلر ایچون‌ده نه بیوك مفخرت !

قلمك او قدر بیوك بر مفیض حکمت
اولدیغی هرفردك زیور دست احترامی اوله‌
جق قدر فوق العاده بر عزته مظهریتندن‌ده
استدلال اولنمزمی ؟

ایراد اولنان دلائلدن آکلاشیله‌جغنه
کوره شایان توقیر اولان قلمك بعدالفعل قلمی
دوچار تأثر ایلیه‌جك حدت اثناسنده بمضادّه
جدی صاپلیه‌میه‌جق سوء استعمالاته اوغرا
دیغی‌ده اولور . فقط انسانك اغرب
غرائب اوله‌رق علی‌یه طاریلوب‌ده بولیدن
انتقام آلمق قبیلندن اوله‌رق چوجقرك
بیله کوج تنزل ایده‌بیله‌جکلری بویله حرکات
نابجایه جرأتلنشی‌ده بشریت نقطهٔ نظرنجه
وقوعی دائما متصور ، غلبه‌سی غیرممکن
اولان حدتك عقلی استیلاسندن ناشیدر .

قلم کائناتده حکم سوره‌بیلیورسه‌ده بنه
بزم قدر بختیارمیدر ؟

بز او قدر بختیارزکه آنکله حصوله
کلن بونجه کتابلرك مطالعه‌سیله متلذذ
اولقده‌یز .

سایه‌سنده اکتساب لطافت وتأمین
استراحت ایده‌بیلمك کبی سعادته نائلز .

بونکله مشرف اولانلر — که جناب
خالقك بر نعمت عظیمه‌سیدر — متشکر
اولملیدرلر .

قلمی عالی طائق خالقه عرض تبجیل
دیمك اولمزمی ؟

قلمی حقیقةً الده ایتمك قدر قدر آشنایان
امت نزدنده بیوك بر فضیلت تصور
اولنه‌مز .

قلم اویله بر جوهر علو پدرکه ماهیتنی
تعریف ایده‌بیلمك ایچون بو قدر دکل ، حتی

کتابلر طولدیرلسه بنه بحق کافی دکلدر .
احمد جمال

— ٥ —

« متعصب برقیز »

ابدیت تجسم ایتمش‌ده
آکا برفکر لایموت اولمش
احدیت تبسم ایتمش‌ده
شانلی برچهرهٔ ثبوت اولمش
قیزمیدر ؟ جسلی برحقیقتمی ؟
نور جوال سرمدیتمی ؟

٢

سافلینی اسیر ایدن کوزلر
منعطف برق وش سمواته .
کاملینی خوش ایدن سوزلر
هپسی مصروف اخرو یاته .
کوز دکل ، برصفای نامعدود !
سوز دکل ، برفضای نامحدود !

٣

نه‌صمیمیدر ! ایلسه‌م تصویر
خالقه عاشقانه طاعتنی .
اعتقاداتی ایلمش تسخیر
فکر ینی ، ذکر ینی ، محبتنی .
سافلینه آنك تنزلی یوق .
هیچ برفرده‌ده تمایلی یوق .

٤

سور اللهی — ثباتی کبی —
خارق العاده برمتانتله .
سرعت انتقالی ، ذاتی کبی
فکری‌ده کنج بر مکانتله
کائناتی تجسس ایله‌ده
سانحاتی تفرس ایله‌ده

٥

پارلایور حضرت الهیات
او مشکل جبین پاکنده .
عکس فردوس ، جلوهٔ حضرات
کور بنور وضع دزد ناکنده .
هرکلامنده بیك سکوت نهان !
هرسکوتنده بیك کلام عیان !

٦

اتحاد ایلمش‌ده قلبنده
طاعت خانمان وحب وطن
دهره‌کاهی شو سوز — پراکنده —
آتیلیر ناکهان دهاندن
« آچ وطن سینه‌کی الهکه آچ ! »
« شهداکی چیقارده اورته‌یه صاچ »

٧

طولی کوکلنده آرزوی ممات !
حسرت مشهد ، اشتیاق ازل .
ایلکده قدرله جنك وجدل
ایدرك بویله جستجوی ممات !
دیرکه : یارب ! نه‌وار اولسه‌م فوت ؟
بیلیرم چونکه « بعث بعدالموت » .

٨

دوکیو یرمش سیاه صاچلر ینی
غافلانه — بیاض خلعتنه .

صالیو یرمش نکاه رهبرینی
عالمك شاهراه خلقتنده .
هرشکوفه‌یله آیری الفت ایله
حسبحال ایلیور طبیعت ایله .

۹

قونیشور هر ورقله بردیلدن
صانکه تفتیش سرو حدت ایدر
فکر ایت ! ایلرکن اهتزاز چمن
طورر آنلر ایله عبادت ایدر !
آغلر ، آغلر ـ نه‌در بوحسیات ؟ !
بونه یارب ؟ تلافیٔ مافات !

علی فرخ

—٥—

کچن کون شبان شعرامزدن برقاچ نورسیده ایله کورشدم . بحثمز معلم ناجی افندی حضرتلرینك آثار عالیه‌لرینه انتقال ایلدیکی صره‌ده مشار الیهك اکثر آثاری کبی از برلدیکم « نیازاسیرانه » سنی اوقودیغم وحتی :

مرك ایسترم ، بوکتم اولنورمدعامیدر ؟
حقم دکلی ؟ یالوار یشم نابجـامیدر ؟
تیغك بلاده اولسـه چکلمز بلامیدر ؟
قربانی اولدیغم ! بو تردد روامیدر ؟
و برتیغ خونفشانکی ، آل انتقامکی !

کبی قطعه‌لرینی برقاچ کره تکرار ایلدیکم ایچون آثار ناجینك مستفیضی اولان نورسیده‌لردن بریسی « نیاز اسیرانه » یه برنظیره‌سو یلکلکمی رجا ایتدی . « مشار الیهك آثار ینه نظیره سو یلك اقتدار ینی حائز بولنسه‌م بختیاراولوردم . » دیدم .

« لکن کیمه آکلادرسین ؟ ایواه ! »

اونورسیده ایله دیکر نورسیده‌لرده بر اولدیلرده « سز برنظیره سو یلیك‌ده نصل اولورسه اولسون ! » دیدیلر .

آرتق بونلره مقاومت ممکن اوله‌مدی . بن‌ده سوزده برنظیره سو یلدم . اوت ! نظیره‌م « سوزده برنظیره » در . اکر آثار ناجی‌یی بحق تنظیره اقتدارم اولسه ایدی « بحق‌نظیره » دیر ایدم .

معلم مشار الیهك « نیازاسیرانه »سندن یالکز :

« و برتیغ خونفشانکی ، آل انتقامکی ! »

مصراعی آنه‌رق نقرات مقامنه اقامه ایدلمشدر . شرقی نقراتی دکل ! بوکا « تضمین » دیسه‌ك دها ای اولور .

آرتق نه‌مناسب ایسه او یله دینسون !

ایشته‌بنم‌ده « نیاز اسیرانه » م :

۱

تحقیر و نازده بوقدر شدت ایستدم
دردك چکلمز اولدی یتر حدت ایستدم
یاندم فراق آتشنده وصلت ایستدم
اولدرده بن خلاص اوله‌یم محنت‌ایستدم

و بر تیغ خونفشانکی، آل انتقامکی !

٢

سن سویله! قهر وحدته راضیمیدر خدا ؟
کافرده ایلمز بو قدر جور ناسزا
برکره کل دوشون، یتشیر اتدیککک جفا !
مرك ایسترم، حیاتمه قصد ایله بیوفا !
و بر تیغ خونفشانکی، آل انتقامکی !

٣

دیکمش نکاه تیغ جنایت مآلکه
دوشمش زمین قهر یکه باق بی مجالکه !
تیغکده کوزلری، باقه من کل جمالکه،
دستکده درسنك، کرم ایتمه جلالکه !
و بر تیغ خونفشانکی، آل انتقامکی !

٤

برکره ناز وجورك ایله کسدك الفتی
بیك کره ایسته مزمی یم آرتق شهادتی ؟
جلادم اولده سینه مه اور تیغ محنتی
کورسون جهان ـ نصل اولیورمش؟ـ جنایتی !
و بر تیغ خونفشانکی، آل انتقامکی !

٥

قانم سنك، سرم ایله روح روان سنك
کوکلم سنك، بو تیغ جنایت نشان سنك !
خوف ایتمه حقدن ای کوزی خونریز جان سنك !
کل دیکله زارمی ! بنی اولدرکه شان سنك !
و بر تیغ خونفشانکی، آل انتقامکی !

محمد جلال

[ترجمان حقیقت]

ـ و بر تیغ خونفشانکی آل انتقامکی ـ

نیازنده بولنان عاشق معشوق ذی سیفنه « قلیجکی چك . بنی سن اولدر . انتقامکی کندك آل . » دیمك ایسته میور . « قلیجکی بکاور . بن کندی کندمی اولدیره یم . بو صورتله لایق اولدیغم انتقامی بندن آلمش اول . » دیه یالوارییور . « نیاز اسیرانه » نك هر بندی او مصراع مکرردن بو معنی اراده اولندیغنه کمال وضوح ایله شهادت ایدر . از برکزده اولدیغنی بیان ایلدیکز « نیاز اسیرانه » نك شو بندلرینی اولسون برکره دها مطالعه بیورورمیسکز ؟

ظاهر دکلمی حکمتی فریادو آهمك
ایتدم شکسته خاطرینی پادشاهمك
شوق ممات شاهدیدر انتباهمك
اولسون جزاسی کندی الله کناهمك
و بر تیغ خونفشانکی آل انتقامکی

فرق ایتمیوب جنون ایله سودو کزندمی
پست ایلین بنم بنه بخت بلندمی
قورتارشو دردن بنی کل آچ کمندمی
اولدرمیورسین اولدیره یم کندی کندمی
و بر تیغ خونفشانکی آل انتقامکی

سودیکنك نصلسه خاطرینی قیردیغنی اعتراف ایله صکره دن کندیسنه برانتباه

نادمانه كلديكنده الآن موت آرزوسنده بولنديغنى شاهد كوسترن ، بو جرمك جزاسى معشوقى طرفندن دكل كنديسى ايله اجرا اولنمق لازم كله جكنى سويلين ، فرياد وآهنك سبب مستقلى بيلمه رك ايشله ديكى شو كناه عظيمك ايراث ايلديكى ندامت اولديغنى عرض ايدن ، حاصلى سوديكنى هر درلو نقائصدن تنزيه ايله برابر خطايى آنجق نفسنده كورن بر عاشق فداكاره معشوقنه قارشى :

تحقير و نازده اوقدر شدت ايسته مم
دردك چكلمز اولدى يتر حدت ايسته مم
ياندم فراق آتشنه وصلت ايسته مم
اولدرده بن خلاص اوله يم محنت ايسته مم

طرزنده لاقرديلر سويلده رك برده :

وير تيغ خونفشانكى آل انتقامكى
ديدرمك نصل ياقيشيق آلير ؟

سزكبى « نيازاسيرانه » دكل عادتا « اتهام دليرانه ! »

ديه لم كه مقصدكز « نياز اسيرانه » يى تنظير ايتمك دكل بويله بر اتهامنامه يازمق ايمش . اويله ايسه آره يرده او :

وير تيغ خونفشانكى آل انتقامكى
نه كزيور ؟

« نيازاسيرانه » نك هيئت مجموعه سى نه قدر رقتلى بر لوحهٔ حسن وعشق عرض ايتديكنه ، نه قدر شدتلى بر حس عاشقانه تصور ايلديكنه دقت ايده مامش اولدقلرى آكلاشيلان اونورسيده لر سزه نظيره انشاديني تكليف ايده جكلرينه ازبرله مش اولديغكز « نيازاسيرانه » دن نه آكلامقده بولنديغكزى سؤال ايتسيديلر حاله موافق بر تكليفده بولنمش اولورلردى .

—٥—

شاعر معرفت مأثر اسكدارلى سالم سليمان بك افندى حضرتلرينكدر:

غزل

انيس بزمك اولسون آشنايادا اولمسون ديرسك
غمك فاش ايلمه اعدايى دلشاد اولمسون ديرسك

مساويدن چكنمه خلقى اينجتمكدن ال چكمه
اكر نامك جهانده خيرايله ياد اولسون ديرسك

كيدوب غفلتله درخواب اول حضور شيخ كاذبده
عيونك انتباه آراى ارشاد اولمسون ديرسك

مغيلا نزار حب شاهانه مائل ايت كوكلك
فرحياب رياض حيدر آباد اولمسون ديرسك

لباس عقلى تطهير ايله حوض شرع غرادن
لكدكوب خروش سيل الحاد اولمسون ديرسك

دلك اسرار عشق اللهدن آكاه ايدوب سالم
آنى رام ايت خدايه نفسه منقاد اولمسون ديرسك

—٥—

« انوار ذکا » نك یکرمی سکزنجی جزئندن :

غزل

اولور کن بو یله انوار جمال یاره موجا موج
سید بختم اویان! اولسون دل بیدار موجا موج

گلنزمی صفاسندن دل حساس شوق آباد
نسیم صبح ایله اولدقجه باق گلزار موجا موج

دوشرسه آتشین بر قطره اشك لاله رنگمدن
سراپا جوش ایدوب دریا اولور هر بار موجا موج

دل دریا نظیرم جوشده گلزمی فروغندن
نظرگاهمده اول خورشید پرتوبار موجا موج

قلم بر مطرب عالی مقام روح بخشا در
لساندن چیقار لحن مسیح آثار موجا موج

عونی

* * *

فرعونك قزی لساندن رفیقه‌لر ینه خطاب [*]

(حضرت موسایی حامل اولان صندوق)
(نیل اوزرنده کوردیکی زمان)

همشیره‌لرم !

خفیف روزگارلرك اوقشایه اوقشایه بورایه قدر کتیردیکی شو صندوق درونده، استراحتك لطیف قوللرینه تسلیم وجود ایتمش بر طفل ترکور بیورم که والده‌سنك آغوش صفاسنده خواب شیرینه واران کبی موجه‌لرك سینه‌سنده او یویور . باقکز، نصل میشلداپور ! اوزاقدن بستر سابحنی کورنلر، نهر سریع الجریانك اوزرنده بر کبوتر سفید رنکك لانه‌سی سبح ایدیور ظن ایدرلر . فراش طفولیتی ایچنده اولدیغی حالده روزکارلرك دلخواهنی اوزره حرکت ایدیور . صولر آنی صالالایور . اوده اویقویه دالیور .

ایشته معصوم چوجق طاتلی او یقوسندن بیدار اولیور . ای منفیسك بکرلری ! قوشکز! آغلایور . . . آه ! هانکی والده‌در که جگر پاره‌سنی امواجك آرزو . سنه تسلیم ایتمکه تحمل ایده بیلمش ؟

باقکز، اوفاجق قوللرینی اوزاتیور . صولر هر طرفدن هجوم ایدیور . ایواه ! ظالم موته قارشی، نار بن قامشلردن یاپلمش بر کهواره‌سندن بشقه جای پناهی یوق ! هایدی چوجقجغزی قورتارملم . . . احتمالکه بنی اسرائیلدن بر ینك چوجغیدر . پدرم بونلری قتله محکوم ایدیور : پدرم معصو . مینی بو وجهله پایمال ایتدیکی ایچون غایت ظالمدر .

زوالـلی چوجق ! فلاکتی، محبتمی تحریك ایتدی . بن آنك والده‌سی اولمغی آرزو ایدیورم . کندیسنی طوغورمدم

(*) ویقتورهوغونك آثارندندر .

ایسه‌ده بر اولومدن قورتار یبورم .

مترجمی : احمد راسم

—٥—

بر گنج شاعرك کتابۀ سنگ مزار یدر :

* * *

چشمك کوررسه فاتحۀ انتظارمی
زائر ! بنم‌ده زائر اولورسین مزارمی
چکمه زیارت ایله برآزده تفکر ایت
آل قوۀ خیاله بو جسم نزارمی
بردرده دوشدم اویله‌که هر بر نفسده مرك
احضار ایدردی آه اجل جانشکارمی
برنورسیده گنج ایکن اولدم اسیر رنج
ایتدی دفین خاك فلك جسم زارمی
تجرید قیلدی باق نفس واپسینده
بندن اجل ثیاب تعلق مدارمی
یاران آلوب مزاره گوتوردی براقدیلر
بی یار و غمکسار تن خاکسارمی
اعمال پاکم اولدی انیسم مزارده
سیر ایله یار جانم اولان غمکسارمی
آندن ارشدی وسعت آکاروشن ایلدی
انوار حق شو خوابکه تنك وتارمی

آلای بکی زاده
ناجی

—٥—

معلم ناجی افندی حضرتلرینك آثار عالیه‌سندن « نیاز اسیرانه » عنوانلی منظومۀ عاشقانه‌یه انشاد ایلدیکم نظیره‌نك زیر ینه‌ یازیلان مطالعۀ ادیبانه‌یی اوقودم .

شعری‌یه‌قدر نشر اولنان آثارمك اکثری مظهر تقدیر اولدیغی حالده بو اثرمك اودرجه‌یه نائل اوله‌مامسی عجبا بنی متأثرمی ایتدی ؟

خیر ! اگر حقیله بر ملاحظه ایدیله‌جك اولورسه بوقدر استفاده و ترقی ایلدیکمه سبب معلم مشارالیهك شمدی‌یه‌قدر آثارم حقنده یازدیغی اخطاراتدن بشقه برشی دکلدر .

بونك ایچون متأثر اولمق دکل ، بالعکس اظهار ممنونیت وتشکر ایلمك مستفیض آثار ناجی اولانلره بورج اولدیغی ایچون بووظیفه‌ بنم اوزرمده ده ترتب ایدر .

اولجه ترجمان حقیقتله نشر اولنه‌رق مظهر تقدیر ادبا اولان مفصل بوروقه‌مده‌ده عرض ایلدیکم وجهله حقیقتی سودیکم ایچون « حقیقت آجیدر .» سوزی ، بنجه نظر اهمیتدن ساقط اولور .

بویله حقیقتلر میدانه چیقملی که یالکز بن دکل ، بنم کبی نورسیدگان وطن ده استفاده ایلسونلر .

کاشکی هر بر اثرم حقنده ترجمان حقیقتك اخطاراتنی کورسه‌مده افتخار ایتسه‌م !

سوز نه‌در ؟ برجوهر علوی !...

ایشته بوجوهر علوی‌یه صاحب اولمق بختیارلغیله هر کس مشرف اوله‌مدیغی حالده

بو شرفی دائما استحصاله چالیشیورز .
استفاده !...
ایشته او جوهر علومك محصولی اولان
استفاده‌یی ده هر زمان قازانیورز .
آرتق موجب استفاده اولان بر جوهر
علومك کندی اثرم حقنده بیدریغ بیور-
لدیغنی کورر ایسه‌م نصل تشکر ایتم ؟
شونی ده عرض ایدرك ختم کلام ایدەیم :
ترجمان حیاتم اولان بو تشکر نامه‌نك
« ادبیات » ستوننده بولنمق شرفیله مشرف
اولمسنی رجا ایدر ایسه‌م رد بیورلمز
امیدنده‌یم .

محمد جلال

— ٥ —

سلطان سلیم اول حضرتلرینك
بر مناجاتی:
(فارسیدن ترجمه‌در)

ای پردهٔ کبریا ذات فردانیت صفاتنك
علم بی‌مانندی اولان جناب خدا ! هیچ بر فرد
ساحهٔ فسیحة الانحای بی نظیرنده سکا شبیه
و همتا اوله‌مز .
الٓهی ! دارا کبی هزاران صاحب سطوت
پادشاه درکاه کبریا پناهکك بنده‌سی اولمشلر-
در . حقیقتده پادشاهلق سکا یاقیشیر .
شائبهٔ زوالدن منزه اولان جمال باکمالك
هر یوزدن تجلی ایدییور . الٓهی حیرانم !
بو نه جالدر !... بو نه ظهوردر !...

ورای پردهٔ نورده مستتر اولدیغك
حالده بنه هر جهتدن ظاهر و عیان،
وجهك دلردکان و بیکانکاندن خفی و نهان
اولدیغی حالده هر یوزدن پیدا و نمایانسین!
اوامر علیه‌که مغایر رضاکه مخالف بنده‌ٔ
فرمانبرك سلیمدن هیچ بر امر صادر اولماز .
نصل فرمان بیوررسه‌ك او یله حرکت
ایدرم .
حکمك بر مقتضای حکمت کیجه ایله
کوندوزی ایکی قاصد کبی عدم آباد ازلدن
جهان بقایه وظیفه‌سیله روان ایتمشدر .
قدرت و عظمتکك حیرانی‌یم که طقوز
قات فلکی حیرت بخش عقول اوله‌جق
صورتده بر طاق اوزرینه وضع و رفع
ایلمشدر .
ای جمال باکمالی باقی اولان محبوب
حقیقی ! سنك طور عشقکده موسی کبی
بیچاره عاشق واردر . کیمیسی نالان و
کریان، کیمیسی سرمست و سرکرداندر .
قهر و غضبك پروازده شاهین قضا
اولورسه پشهٔ ناتوان سر نمرود عنودده
عنقا کبی پران اولور . .
سلیمان آرقه‌سنده زنبیل الندە عصا
بر فقیر بی‌نوا ایکن سنك احسان بی‌پایانکه
مظهریتی سببیله بر صاحب حشمت ملك آرا
اولمشدر .
ولد حضرت نوح اولان کنعانی

پیغمبرزاده اولدیغی حالده اوامر علیه‌ که مخالف حرکتده بولندیغی ایچون غضبکاه تضلیل و تذلیل ایلدك . امر ایده‌جك اولسه‌ك بر مرد عادی مسیحا کبی فیض احیا ایله اعجاز نمای جهانیان اولور .

آفاقی بر زمانلر زور بازوان خاراشکا . فیله لرزه‌ناك خشیت ایدن زال اوغلی رستمك ظهیری سن اولمیدك ناتوان بر پیره‌زنه بیله غالب گله‌مزدی .

ای پادشاه پادشاهان ! درگاه عظمت و الوهیتكك بنده‌ٔ کینه‌سی اولان سلیمه عقوله حیرت بخش اوله‌جق درجه‌ده علم و فضیلت احسان ایله !

سلطنت دنیو یه‌نك بقاسی یوقدر . اصل پادشاهلق سکا واصل اولمق شرف عظیمیدر . ایشته بنم ده مطلوبم بودر . الٓهی مطلوبمه نائل ایله !

احمد جمال

—o—

منثوره

(حیاتك قیمت اقتصادیه‌سی)

(بو بنده تمهید مقصده گیریشمزدن اول « اقتصاد » کلمه‌سی حقنده بر ایکی سوز سویلیه‌لم . اربابنه معلومدرکه بو کلمه فرانسزجه ده مقابلی اولان « اقونومی » کلمه‌سنك عربجه‌سی اولوب هرنه قدر بعض آثارمزده « اقونومی » لفظی « تصرف » دیه ترجمه ایدلمش ایسه ده بو لفظك معنای حقیقیسنه نظراً « اقتصاد » ایله ترجمه‌سی دها موافق گورلمش اولدیغنده و بو کلمه استعمال اولندیغی حالده صفت ایله موصوف آراسنده گوزتیلان مطابقت سببیله « اقونو- میقیه » کبی خلاف قاعده ترکیبلر ایجادینه حاجت قالمیه‌جغنه بناءً بنده‌مزه « حیاتك قیمت اقونومیقیه‌سی » سرلوحه‌سی یرینه « حیاتك قیمت اقتصادیه‌سی » سرلوحه‌سنی ویرمك هر حالده اولی گورلمشدر . همده بو اقتصاد کلمه‌سی غیر مأنوس الاستعمال برشی اولمیوب مستشهدات ادبیه‌دن معدود اولان « نعیما » تاریخی کبی بر اثرده حال وشانی وصف وتعریف اولنان بر دفتردار حقنده « مقتصد » صفتی دخی قوللانلدیغی گورلمشدرکه بو لفظك فرانسزجه « اقونو- میق » لفظنك تام ترجمه‌سیدر . لساننمزه فرانسزجه‌دن بیك قات زیاده یقین اولان بر لسانك بو یله موافق بر کلمه‌سنی براقوبده دیگر بر لسانده آنك مرادفنی قوللانمق و بو جهتله قواعد لسانیه خارجنده ترکیبلر یاپمغه دخی مجبور اولمق موافق بر شی اولمز فکرنده‌یم .)

فن اقتصادده هرشیئك بر قیمت مخصوصه‌سی واردر . مثلا هرهانگی بر فنی تعلم ایچون طوتیلان معلمك و یردیکی درسلردن حاصل

اولان ترقی دخی فن اقتصادجه حائز قيمت اولوب بو ترقينك هيئت مجموعه سی متعلم ايچون بر ثروت صايیلير. فی الحقيقه صاحب املاك وياثروت اولان بر آدمك املاكنی كيرالمق ونقود موجوده سنی تنميه ايتمك صورتيله حاصل ايلديكی ربحك بر عينی متعلم دخی قازانديغی معلوماتی استعمال ايله استحصال ايده جكندن بر ملك ويانقود ايله معلومات مكتسبه نك قيمةً يكديكرينه مساوی اولديغی كوريلور .

قيمت حياتك پك بيوك وعادتا هرنوع قيمك فوقنده برشی اولديغی مشهور اولوب (اولميه دولت جهانده برنفس صحت كبی) بوللو ملوك الكلام مديحه سی وصف شانی اولان سوزلرده حياتك قيمتنی تقديره مدار اوله بيليرسه ده بو صورت تقدير مادی برشی دكلدر . كچنده لاهی شهرنده عقد اجتماع ايدن حفظ الصحه قونغره سنده فرانسه اطبای مشهوره سندن موسيو روشار ايراد ايلديكی اوزون برنطقنده حيات انسانيه نك قيمت ماديه واقتصاديه سنی اثباته چالشمش اولديغندن وبو نطقك بعض جهتلری شايان مطالعه بولنديغندن بروجه آتی نقل وترجمه اولنمشدر :

« حيات انسانيه نك قيمت اقتصاديه سی هنوز هيچ بريرده داخل حساب ايدلمامشدر . انكليز علمای حفظ الصحه سندن بعضلری بو مسئله ايله اشتغال ايتمشلر ايسه ده مسئله يی يالكز بر نقطهٔ نظر مخصوصدن تدقيق ايدوب عموميتنی نظر اعتباره المامشلردر . بن ايسه مسئله يی عموميتی اعتباريله نظر دقته الهرق درميان ايليه جكم حساباته استنا ايله ده اولا حفظ الصحه نامنه وقوع بولان هرنوع مصارفك براقتصاد اولديغنی وثانيا خسته لق و اولومدن دها ضررلی برشی اوله ميه جغنی و ثالثا دخی جمعيت بشريه ايچون مماتك الك مخرب شيلردن اولمق لازم كله جكنی اثبات ايده جكم .

بو اوچ نقطه يی اثبات ايچون اول امرده ممات وعللك ملتلر ايچون نه يه مال اولدقلرينی و صكره ده بو مضرتك تخفيفی دائرهٔ امكان داخلنده اولوب بو بابده لازم كلان وسائطك دخی حفظ الصحه دائره سی داخلنده بولنه جغنی كوستره جكم . معنويات نقطهٔ نظرندن باقلديغی تقديرده حيات انسانيه قيمت تقدير ايدلهمزسه ده ماديات جهتنده امر بويله اولميوب آنك دخی بر قيمتی واردركه حيات اوزرينه وقوعبولان سيغورطه قونطوراتولرنده هپ بو قيمت نظر اعتباره آلنور . بو قيمت اقتصاديه سنه، جنسه، محل اقامته و جمعيت بشريه ميانده طوتيلان موقعه كوره تبدل ايدر . قيمت مذكوره عنفوان شبابدن اعتبارا تا انسانك نقطهٔ كمال مساعيسنه قدر هپ تزايد ايدوب بر مدت حال وقوفده قاليرسه ده انسانك خسته لق،

مجنونلق و تیمورلك كبی قیمتدن معرا اولدیغی اختیارلق زماننده قدر دخی تنزل ایدرك كیدر . بو قیمت ارككلره نسبتله قادینلرده و شهرلیلره نسبتله كویلیلرده‌ده‌ها آز اولوب انسانك جمعیت بشریه میاننده حائز اولدیغی موقع و رتبه‌نك تزایدیله برابر قیمت مذكوره دخی آرتار .

بعض رسمی ایستاتستیقلردن استنباط ایلدیكم معلوماته ابتناءً فرانسه اهالیسنی كوچك كوچك بر چوق فرقه‌لره ایروب بونلرك حیاتلرینك قیمت اقتصادیه‌سنی حساب ایتدم كه بونك نتیجه‌سنده عموم فرانسه اهالیسنك قیمت مجموعهٔ حیاتی قرق ملیار، اوچیوز یكرمی بر ملیون، ایكی یوز اوتوز التی بیك، التی یوز اللی التی فرانقدن عبارت اولدیغی ظاهره چیقمشدر .

قیمت مذكوره ٣٧,٦٧٢,٠٤٧ نفوسه تقسیم ایدیله‌جك اولورسه هر نفوسك قیمتی ١,٠٩٧ فرانقدن عبارت اولدیغی كوریلور . انكلیز حفظ الصحه علماسندن شادو یق هر نفوسك قیمتنی ایكی وقارلوز اللی طقوز استرلین لیراسی و آمریقالیلر ایسه اوچبیك بشیوز دولار كوسترمش اولوب بنم بولدیغم حساب هرنه قدر آنلرك حساباتنك مادوننده ایسه‌ده ینه موافق حقیقتدر ظن ایدرم .

ایمدی شو حساباته كوره اساس اتخاذ ایلدیكم ١٨٨٠ سنه‌سنده وقوعبولان ٨٠٨,٢٨٧ نفوس وفیاتك قیمت مجموعه‌سی ٩٤٠,٦٨٦,٤٤٤ فرانق ایدركه مصارف تدفینیه وسائره دخی بوكا علاوه ایدلدیكی حالده مملكتزده تمامی و ركوی سنوی یسنك بر ملیار فرانقدن عبارت اولدیغی ظاهر اولور .

خسته‌لق خصوصنده‌كنجه بوبابده دخی مؤسسات انسانیت پرورانه‌نك حساباتنی اساس اتخاذ ایلدم . ١٨٨٠ سنه‌سنده عموم فرانسه‌ده خسته خانه‌لرنده ٤٦٢,٢٥٧ نفر خسته تداوی اولنوب بو تداوی ایچون ده ١٥,٩٠٤,٣٧٣ كون صرف اولنمشدركه هر خسته‌یه اوتوز درت كوندن عبارت بر مدت تداوی اصابت ایدر . بوندن بشقه اجرا اولنان تداویات ایچون ٣١,٨٠٨,٧٥٦ فرانق صرف ایدلمش اولوب هر خسته‌یه كونده ایكی فرانق صرف اولندیغی ثابت اولور .

اشبو خسته‌لقلردن متولد كونده‌لك ضرری ذكور ایچون ایكی وقادین ایچون بر فرانق حساب اولنه‌جق اولورسه ٢٢,٠٨٧,٩١٩ فرانقدن عبارت بر ضرر تحصل ایدركه بو مقدار مصارف تداوی‌یه ضم ایدیله‌جك اولورسه ٥٣,٨٩٦,١٧٥ فرانقه بالغ اولور . اشبو ضرر یالكز خسته‌خانه‌لرده وفات ایدنلر یوزندن تحصل

ایتمکده اولوب خصوصی خانه‌لرده وفات ایدنلرك
ضرری هر نه قدر بونك خارجنده ایسه‌ده بو
صورتله وفات ایدنلرك مقداری معلوم اولدیغندن
بالاده‌کی نسبته تطبیقاً ضررلری دخی بولنه .
بیلورکه مقدار مذکور دخی ٦٥٤,٥٢٤,٤٠٨
یعنی خسته‌لق، و برکوسی عموماً
٧٠٨,٤٢٠,٥٨٣ فرانقدن عبارت اولدیغی
کوریلور . بو مقداره اولوم و برکوسی
اولان مبلغ دخی ضم اولندیغی حالده
١,٦٤٩,١٠٧,٠٢٧ فرانق ایدرکه ایکی
و برکونك فرانسه بودجه‌سنك نصفنی تجاوز
ایتمکده اولدیغی ظاهر اولور . »

مومی الیه دوقتور نطقنك بورادن
آشاغیسنده انسانلر آراسنده اك زیاده تلفات
ایقاعنه باعث اولان ماده علل ساریه اوله-
بیلدیکندن بونلرك منع ظهور وسرایتی حقنده
دها جدی ومکمل تدابیر حفظ الصحه اتخاذ
ایدیلوب‌ده بو یوزدن هیچ اولمزسه تلفاتك
یوزده اون قدر اوکی آلنه‌جق اولورسه مثلا
یالکز فرانسه‌ده جمعیت بشریه‌نك سنوی یوز
آلتمش بش ملیون فرانقدن عبارت بر اقتصاده
موفق اوله‌جغنی وعلل ساریه ایسه دنیاده
الی الابد حکمفرما اولمیوب بر زمان اولوب‌ده
محو اولمقده ویاخود تأثیراتی آزالمقده اولدیغنه
نظراً درمیان ایلدیکی فکرك تدابیر جدیدهٔ
حفظ الصحه وفنیه سایه‌سنده حاصل اوله-
بیله‌جکنی اثباته چالشمش وفن حفظ الصحه‌نك
استلزام ایلدیکی تدابیری مکملاً اجرا ایدو-
ب‌ده اك زیاده تلفاته بادی اولان خسته‌لقلرك
اوکنی آلمق ایچون اول امرده هر ملتك
بو یولده برمقدار تخصیصات تعیین ایتمسی
لازم کله‌جکندن بونك ایچون دخی حربیه
بودجه‌لرندن تعدیلاً برمقدار شی تخصیص
اولنمه‌سنی وعلل ساریه‌نك اوکی النه‌دیغی
تقدیرده حاصل اوله‌جق فوائدك بو مبلغ
مخصصدن یوز قات زیاده فائده بخش اوله-
جغنی درمیان ایلمشدر .

اوروپاده وجودی نادر اولمیان بوکبی
انسانیت پرور ذواتك افکاری هر ملت ایچون
لازم الامتثال بر دستور حکمت حکمنده ایسه‌ده
حیفا که انسانلرك قلبی هنوز بو انوار حقایقه
منعکس اوله‌جق درجه‌ده تصفیه پذیر اولما-
مشدر . بو حقیقتك اك کوزل مثالی فرانسه‌در .
زیرا فرانسه چین طرفلرنده برقاچ آوج
طوپراق دها قازانمق حرص وطمعنه
دوشمامش اولسه‌یدی کرك کندیسی وکرك
عموم اوروپا ایچون برداهیهٔ دهیا
اولان قولرا بلکه‌ده اوروپایه سرایت
ایلمزدی ! ....

سلانیکلی توفیق

—o—

مقدس بیت

سرلوحه‌مزدن مقصدمز بیت مقدس
حقنده معلومات و برمکدن عبارت بولندیغی
آکلاشلسون . تعریف ایده‌جکمز مقدس

بيت‌مشهور بيت‌المقدسدن بشقه برخانه‌در ·

بوخانه « صانتاقازا » نامیله ایتالیاده آنقونه ایالتنده واقع لورت نام محلده‌ار باب زیارته کشاده‌درکه ایتالیانجه اسمنك‌معناسی بنه « خانهٔ مقدس »در ·

بوخانه بر زمین قاتی ایله برده اوست قاتدن عبارت اوله‌رق طوغله‌دن بنا ایدلمشدر · هرسنه بیکلرجه زوار خانهٔ مذکوری زیارته کله‌رك انك مقابلنده قتولکلر یوزلر یی کوزلر یی برله‌سوررلر ایمش · زیرا پاپالر طرفندن ایدیلان روایت اوزرینه اعتقاد اولنه‌جغنه کوره بوخانه قدس‌شریف‌جوارنده کائن‌ناصرت قریه‌سنده‌حضرت‌مریمك ساکن اولدیغی خانه ایمش ·

قدسده بنا ایدیلان برخانه‌نك ایتالیایه نصل نقل اولنه‌دیغنی مراق ایتدیکز ؟ واقعا حکایه‌یه شایان اولان غرابت دخی بونده‌در ·

روایته کوره قدس شریفك داستیلای اسلامه نصیب اولدقده ملائکهٔ نصارا بیت مریمی ناصرت قریه‌سندن اوموزلایوب رهوا اولمشلر · اما طوغریجه ایتالیایه کوتورمامشلر · اولا اوستریا طرفلرنده بر یره نقل ایدرك اوچ سنه صکره او ملکلر خانهٔ مذکوری تکرار اوموزلایوب ونديك کورفزی‌ساحلنده بر یره ایندیرمشلردر ·

بوصورتله بیت مریم طائراً برخیلی سیاحتلر ایتدکدن صکره نهایت‌شمدیکی محلنه انوب قرار قیلمش وزوما کرسیسی طرفندن بیت مذکور اوزرینه عظیم برکلیسا بنا قلنه‌رق زیارتکاه عمومی اتخاذ اولنمشدر ·

شوروایتی اینانلمیه‌جق قدر غریبی کوردیکز ؟ واقعا بزدخی استغراب ایلمش ایدك · حتی بیت‌مقدس مذکورك‌وجودینی الك‌اول نصرانیتی تزییف یولنده قلمه النمش برکتابده کوروب بومثللو مزیفانه آثاره اول قدر امنیتز اولمامغله عجباوقعه‌صحیحمیدر او یدورمه‌میدر اکلامق‌ایچون اولابولیه‌نك قاموس تاریخ و جغرافیاسنه مراجعت ایتمشیدك · « لورت » کله‌سنده شو فقره‌یی اوقومیه‌لمی ؟ :

« بو بر کوچوك ومستحکم مملکتدرکه ایتالیاده آنقونه‌شهر ینك‌یکرمی بر کیلومترو جنوب‌شرقیسنده ووندیك کورفزی‌ساحلنه ایکی‌مترو مسافه‌ده‌در · اوراده حضرت مریمك اقامت ایلدیکی‌خانه‌نك موجودیتی اعتقاد اولنور · ١٢٩١ سنهٔ میلادیه‌سنده ملکلر بوخانه‌یی هوادن اوچوروب اولا دالماچیایه و برقاچ سنه صکره لورته نقل ایتمشلرایمش · بناءً علیه لورت قصبه‌سی غایت‌مشهور بر زیارتکاه اولمشدر ·« نوتر. دام‌ده لورت » نامیله اورایه اعلا برده کلیسا یاپلمشدر · حضرت مریمك هیکلی

مروی اغاجندن او یمدر . حتی بو هیکلك
صاحب انجیل لوقه طرفندن او یولدیغی
بیله مروی یدر . مقدس بیت خارجاً قاراره
اوجاقلرندن چیقارلمش اعلا مرمرله قاپلانمش
و بو طاش محیر عقول اوله جق صورتده
نقش و حك ایدلمشدر . بیتك داخلی ایسه
آلتون وکموش لوحه لرله قاپلانمشدر .
عصرلردنبری کلیسالو زوار اورایه کلوب
نهایتسز هدایا تقدیم ایدرلر . بناء علیه
مذکور کلیسا غایت زنکیندر . ۱۷۹۷
سنه سنده پاپا التنجی پی عقد اولنان تولانتینو
معاهده سی حکمنی یرینه کتورمك ایچون
اشبو کلیسانك خزینه سندن استعانه یه مجبور
اولدی و تخمیناً ایکیوز اللی ملیون فرانقلق
ثروت آلدی »

بولیه نك قاموسنده شو تفصیلاتی کورنجه
مراقزآرته رق ووقونوه رساسیون نام
قاموس بحث و مناظره یه ده مراجعت
ایلدك . اوراده بولیه دن زیاده تفصیلات
بولدق که بر وجه آتی ترجمه ایدیورز :

لورت پاپالق حکومت جسمانیه سنه
تابع بر کوزل کوچك شهر اولوب غایت
منبت بر قطعۀ ارضیه ده کوزل اغاجلقلر
ایچنه بنا ایدلمشدر . وندیك کورفزینه
تخمیناً اوچ کیلومترو مسافه ده آنقونه دن
رومایه کیدن طریق اوزرنده در . اوراده
بر دسپوت اوتورر که ره قاناتی دسپوتلغنك
دخی نامزدیدر . قصبه یالکز برجاده دن
عبارت اولوب سکز بیك قدر اهالیسی
واردر که هرسنه صانتاقازانی زیارته کلان
کلیتلو زواری خانه لرنده مسافر اتمکدن
بشقه ایشلری یوقدر . ادعا اولندیغنه کوره
اشبو صانتاقازانا صرت قریه سنده حضرت
مریمك بالذات ساکن اولدیغی خانه اولوب
۱۲۹۱ سنۀ میلادیه سنده ملکلر انی غالیله-
دن دالماچیاده واقع ترصاد نام محله بعده
۱۲۹٤ سنه سنده هنوز براورماندن عبارت
بولنان نورته نقل ایتمشلر . بو مقدس خانه
بر کلیسانك اورته سنده در که کلیسانك بناسنه
۱٤٦٤ سنه سنده ایکنجی پول طرفندن
باشلانمش و ۱۵۸۷ سنه سنده سیقس کینت
طرفندن بتورلمشدر . کلیسا آبونوس اغاجیله
یاپلوب بنای مذکور خارجاً مرمر قاپلا-
نمشدر . بیت مقدسك طولی اون متری
التمش التی سانتیمتری عرضی درت متری
سکسان سکز سانتیمتری و ارتفاعی التی
متری والتمش التی سانتیمتریدر . خارجاً
وداخلاً الماس و زمرد و یاقوت کبی مجو-
هرات ایله مزیندر . اورایه بر قپودن
کیریلور که پارمقلقلی کوشدندر . بو قپونك
ارقه سنده حضرت مریمك بر هیکلی
بولنوب یسوع شیرخوار قوجاغنده در .
زوارك و یردکلری هدایادن طوپلانمش
اولمق اوزره بو کلیسانك زنکین بر خزینه سی

وار ایدی . ذاتاً صانتاقازانك وارداتی سنوی اوتوز بیك سکودی تخمین اولنور ایدی . هر سنه اورایه یوز بیك زوار گلور . غرائبندن بریسی زواره گوستریلان برپنجره در که جبرائیل علیه السلام حضرت مریمه ولادت عیسایی او پنجره دن تبشیر ایتمش اولدیغی روایت اولنور . زوارك الزیاده نظر دقت واهمیتنه شایان اولمسی لازم گلان شی اوراده رسام مشهور رفائلك معلق اولان برلوحه سیدر که هنوز طفل حالنده بولنان حضرت عیسانك اوزرینه حضرت مریمك بر پوشیده آتدیغنی ارائه ایلر . فرانسز اردوسی پاپا ممالکنی ۱۷۹۸ سنه سنده استیلا ایتدیکی زمان کرك صانتا قازانك و کرك خزینه سنك محفوظیتنه اعتنا اولنمشیدی . فرانسز اردوسی چکلدیکی زمان بیت مقدسی عظیم دبدبه لی الایلر ایله ینه محلنه گتوردیلر و ۱۸۰۲ سنه سی کانون اولنك طقوزنجی کونی یکیدن رسم کشادینی اجرا ایلدیلر . فقط مجوهرات موجوده ایله ثروت سائره ضایع اولدی و بر دها بولنه مدی .

ایشته قونه ورسانیونك حکایه سی ده بوراده بتدی . بوروایتلره عقل ایرمی؟ ایرمزمی؟ بیلهمیز . بونی محاکه و مناظره یه ده چکمك ایسته مبز . احمد مدحت

— ٥ —

نقره

قرق التنجی جزؤدن مابعد

آلتنجی باب

انسانلرده نه لر گوردکلری

میقرو مغا جوجه رفیقندن دها مدقق بر حکیم اولدیغندن انلك اوزرنده کی هوامك بعض حرکتلرندن انکلادی که بونلرده تعاطی افکار و تکلم دخی واردر . بو کشفنی ارقداشنده خبر و بردکده زحلی حکیم اوجه خلقت عوالم مسئله سنده کی خطاسندن محجوب اولان زحلی جوجه حکیم بوقدر اوفاجق هوامك تعاطی افکار ایده بیلمری امکانی انکار ایله انکارنده اصرار دخی گوستردی . واقعا جوجه دخی میقرومغا گبی استماع کلامه مقتدر ایدیسه ده بزم هوامك کلاملری ایشیته مدیکندن بونلر هیچ تکلم ایتمیورلر ظن ایلر ایدی .

انك اعتقادنجه بویله گوزه گورونمیه جك قدر کوچك اولان مخلوقاتك سس چیقاره جق عضولری نره لرنده اوله بیلور؟ ولوکه سسلری چیقسون . یکدیگرینه نقل ایده جکلری نه فکرلری بولنه بیلور ؟ تعاطی افکار ایچون آزچوق دوشونمك لازمدر . بونلر اگر دوشونیورلر ایسه اوحالده روحه بکزر بر شیلری ده اولمق لازم گلور . حالبوکه جوجه حکیمك اعتقادنجه بویله وجودی مفقود عد اولنه جق قدر کوچك

حیواناته روحه بکزر بر شی اسنادی دخی
عقلاره صیغمیه جق قدر بعیددر .

میقرومغا دیدی که: « او یله امادمنجه
کورمش ودیمش ایدیکزکه بونلر معاشقه
دخی ایدیورلر . یا کندیسنده بر فکر
اولوبده دوشونمکه مقتدر اوله میانلر معا-
شقه ومواصله ایده بیلورلرمی؟ تعاطئ افکار
اتمینجه معاشقه قابلمیدر؟ یاعجبا بر چوجق
یاپمق بر بحثده بر دلیل ارادندن دها ساده-
میدر؟ »

میقرومغانك بو سوزلری اوزرینه جوجه
دیدی که: « بکا قالیرسه بونلرك کافه سی اسرار
عجیبهٔ آلهیه دن اولمیدر . ارتق نه تصدیقه
احتمالم قالدی نه انکاره! هیچ بر فکر ومطالعه م
بیله قالمدی . شمدیکی حالده شو هوامی یالکز
تدقیق ایده لم ده انلر حقنده کی مطالعه مزی
صکره سرد ایلرز »

میقرومغا « پك اعلا ! » دیه رك جیبندن
بر مقاص چیقاروب طرناغنك بر پارچه سنی
کسدی . بو طرناقدن خونی کبی بر نوع
بورو یاپه رق قولاغنه یاقلاشدردی .
خونینك اغزی کمی یی و بتون کمی خلقنی
احاطه ایده بیلور ایدی . بوحالده منتشر
اولان الضعیف صدالر بیله خونی ایچنده
کیره رك سیریوسلی فیلسوفك سمعنه واصل
اوله بیلیور ایدی .

براز زمان صکره بو صدالری فرق
ایده بیلمك بیله قابل اولدی . نهایت میقرومغا
کمی خلقنك تکلم ایلدکاری فرانسزجه یی ده
اکلامغه باشلادی .

جوجه حکیم دخی میقرومغایه پیرو
اولدیسه ده براز دها مشکلات چکدی . هر
دقیقه ده سیاحلرك حیرتی ارتمقده ایدی .
انسانلرك پاك عاقلانه وحکیمانه سوزلرینی
اکلادقلرندن طبیعتك بو مجامله سی کندیلری
ایچون تعبیری غیر قابل بر عجیبه مقامنده
قائم اولور ایدی .

بو حالده میقرومغا ایله رفیقنك شو هوام
خرده بینه ایله تعاطئ افکار ایده بیلمك
ایچون نه قدر بیوك بر آرزوده بولندقلرینه
شبهه می ایدرسکز؟ جوجه حکیم کندی
صداسنك و باخصوص میقرومغانك کوك
کورلتیلرندن زیاده اولان آوازه سنك هوام
مذکوره طرفندن ایشیدیلوب اکلاشلمیه رق
بالعکس بونلرك اول صدادن هلاك اولملری
احتمالندن قورقار ایدی . صدالرینك قوتی
تقلیل ایتمکه لزوم کوردی . بونلر آغز-
لرینه خلال مقامنده استعمال اولنان طاوق
توکلری کبی برر شی الدیلر . اشبو توکلرك
اینجه اوجلری کمی طرفنه متوجه ایدیلر .

میقرومغا جوجه یی دیزلری اوزرینه
الوب کمی یی وطائفه سنی دخی بر طرناغی
اوزرینه قویدی . باشنی اشاغی یه اکوب
بواینجه سویلکه باشلادی . الحاصل نه قدر

تدابیر احتیاطکارانه ممکن ایسه جمله سنه مراجعتله کمی خلقنه شو سوزلری سویلدی :

« ای جناب حقك اصغر موجودات اوله‌رق یاراتدیغی هوام غیر محسوسه ! کشفی غیر قابل عد اولنان بو سر عظیمی بکا عیان ایلدیکی ایچون اول باری تعالی‌یه تشکرلر ایدرم . احتمال که بنم مرتبه‌مده اولانلر سزه عطف لحاظهٔ اهمیته تنزل ایتمزلر . فقط بن هیچ برکیمسه‌یی استحقار و استخفاف ایتمم . سزه حمایه‌می عرض و تکلیف ایلرم »

اکر دنیاده استغرابندن دوچار وله اولمش برقوم تصور اولنه بیلور ایسه او دخی شو سوزلری ایشیتان کمی خلقی اوله بیلور . بو صدانك نره‌دن کلدیکنی اکلایه میورلرایدی . کمینك پاپاسی دعایه باشلایوب طائفه‌لر دخی تعبده مسارعت ایلدیلر . فیلسوفلر ایسه همان الات رصدیه و هندسیه‌لرینی الوب بو عجیبهٔ سماویه‌یی تدقیقه تشمیرساق اهتمام ایلدیلر . فقط نه‌قدر چالشدیلر ایسه شو صدانك هانکی طرفدن کلدیکنی بردرلو اکلایه‌مدیلر .

بونك اوزرینه صداسی میقرومغادن دها خفیف اولان جوجه حکیم برقاچ کلمه ایله کمی خلقنه کندیلرینك کیم اولدقلرینی اکلاتدی . وهوام مذکوره‌نك اوقدر کوجك یاراتلمش اولدقلرندن طولایی تعزیت لازمه‌یی ایفادن صکره هر زمان بویله فقدان کلی‌یه قریب برحال صغرده‌می بولندقلرینی واهالیسی بالنه‌لردن عبارت ظن اولنان برکره اوزرنده نه‌یاپدقلرینی و بختیار اولوب اولمدقلرینی وتناسل ایدوب ایتمدکلرینی وروحلری بولنوب بولنمدیغنی وسائر برچوق شیلری سؤاله باشلادی .

کمیده‌کی حکمادن بریسی سائرلرندن دها جسور اولمغله بویله کندیسنده روح بولنمسنده دخی شبهه ایدلمسنه جانی صیقیله‌رق ربع دائره‌سنه طورانوب اول عجیبهٔ سماویه‌یی کوزلجه تدقیق ایلدکدن صکره دیدی‌که : « افندی ! تپه‌دن طرناغه قدر بویکز بیك تواز اولدیغی ایچون صانکه کندیکزی برشیمی ظن ایلیورسکز ؟ »

جوجه شوسوزدن فوق الحد مستغرب ومتعجب اوله‌رق « بیك توازمی ؟ امان یارب ! بیك تواز ها ! بنم بویمك نه‌قدر اولدیغنی نصل بیلدی ؟ برپوس بیله اولچوسنده خطاسی یوق . بیك تواز ! بو ذرهٔ غیر محسوسه بنی مساحه ایلدی ها ؟ دیمك اولیورکه حریف مهندسدر ! بن ایسه انی برخرده‌بین ایله کوره بیلدیکم حالده هنوز انك بویینی اولچه‌مدم ! » دینجه کمیده‌کی حکیم دیدی‌که : « اوت ! بویکزی اولچدم . حتی یانکزده‌کی قوجه ارقداشکزك‌ده بویینی اولچه بیلورم »

بوکا دها زیاده حیرتله اولچمسنی

تكلف ایلدیلر . میقرومغا اوب اوزون
یاتدی . زیرا باشی بلوطلرك پك زیاده
اوست طرفلرینه قدر چیقه بیلور ایدی .
بزم مهندسلر میقرومغانك بر طرفنه مساحه بیراغنی
دیكدیلر . اگر دوقتور سویفت اولسه
ایدی بو محلك اسمنی ده سویلر ایدی . لكن
بن آداب عمومیه یه پك زیاده رعایتكار اولد-
یغمدن او محلك اسمنی تصریح ایدهمم .

نهایت بر چوق مثلثات حسابلریله
بولدیلركه قارشولرنده یاتان اعجوبه نك
بو یی یوز یكرمی بیك قدمدر .

اوزمان میقرومغا دیدیكه : « انسان
كندی ظاهری جسامتنه اصلا مغرور
اولمامليدر . ای خالق جهان ! بو یله كوز
ایله كوریله میه جك قدر كوچك اولان
مخلوقاته دخی فكر و ذكا احسان بیورمشسك !
سنك قدرت وقوتكه نسبتله الك بیوك بر
شیئی خلق اتمكله الك كوچك بر شیئی خلق اتمك
دخی صنعةً مساویدر . اگر بو هوادن
دها كوچك مخلوقات بولنه بیلمسی دخی
ممكن اولسه انلرك بیله ذكی اولملری و حتی عالم
بالاده كوردیكم بعض مخلوقات جسیمه دن
بیله دها ذكاوتلی بولنملری ممكن اوله جق .
اول مخلوقات جسیمه كه شو اوزرنده بولندیغ
كرهٔ ارض انلرك ایاقلری التنده غائب اوله-
جق بر ذرهٔ خاك حكمنده قالور »

كیده یولنان فیلسوفلر بولقردی یی
ایشتدیلر . بریسی میقرومغایه خبرویردی
كه واقعا كندیلرندن دها پك چوق كوچك
مخلوقات بولنوب انلرده ده ذكاسی واردر .
بونلره آریلری حكایه ایلدی . فقط ویر-
ژیلك خیال نوعندن یازدیغی شیلری دكل
سوامردامك كشف ایتدیكی وره تومورك
تشریح ایلدیكی حقایق زنبوریه یی
اكلاتدی . علاوةً دخی اكلاتدی كه :
« بعض حیوانات دها واردركه آریلره
نسبتله انسان نه ایسه انلره نسبتله دخی آریلر
او یله اولدقلری كبی میقرومغا ایله رفیقی
انسانلره و عالم بالانك دها بیوك مخلوقاتی
میقرومغا ایله رفیقنه نسبتله نه ایسه لر او
كوچك حیوانلره نسبتله زنبورلر دخی او
جسامتده قالورلر .

یواش یواش بونلرك محاورهسی دها
زیاده اهمیت الدی . میقرومغا بروجه آتی
محاورهیه باشلادی .

« یدنجی باب »

– انسانلر ایله محاوره –

میقرومغا دیدیكه : ای جناب حقك
مهارت خالقانهسنی كوسترمك ایچون
یاراتدیغی هوام ذكیه ! كندی كره كز
اوزرنده مطلقا غایت معصومانه ذوقلر ایله
مختار اولمقده سكزدر . زیرا جثه كزك
كوچكلكنه كوره سرتاپا ذكاوت مجسمه
دیمكسكز . قیصه جق عمركزی مطلقا محبت

وتمکراتله امرار ایلرسکز . ملکلرك عمری
دخی بو یله‌در . حقیقت بختیاری‌یی هیچ
بر یرده کورمامش ایدم . شبهه یوق که
بوراده‌در .

بو نطقه فیلسوفلرك جمله‌سی باشلرینی
صالladیلر . ایچلرندن بریسی سائرلرندن
دها سربست فکرلی اولمغله اعتراف ایلدی که
کندی کره‌لری اوزرنده پك آز مظهر رغبت
اولان برفرقه انسانلردن ماعدا اهالی کره‌نك
اغلبی برجماعت مجنونلردن و یاخود فنا
آدملردن و یا بدبختاندن عبارتدر . علاوةً
دیدی که : « اکر فنالق جثه‌دن نشأت
ایلیور ایسه بزده پك چوق فنالقلر یاپمغه
کافی وجود وجثه واردر . اکر فنالق فکر
وذکادن کلیور ایسه بزده لزومندن فضله
فکر وذکا دخی واردر . بیلیورمیسکز که
سزکله مکالمه ایلدیکم شو دقیقه‌ده بزم بنی
نوعمزدن یوز بیکارجه آدملر دیکر یوز بیکار-
جه ایله آدملر بوغاز بوغازه جنك ایدییورلر ؟ و
حال دنیامزك هر طرفنده هرزمان بو جو-
ددر . تاریخمزك دائرهٔ اطلاعمزدن خارج
برزماندنبرو ده بو یله‌جه جنك ایدیلور »

سیریوسلی فیلسوفك توکاری اورپر-
دی . بوقدر کوچك مخلوقات اره‌سنده شو
جنك وجدالك سببی نه اوله‌بیله‌جکنی
صوردی . فیلسوف دیدی که : « سزك
اوچده‌کزك استیعاب ایده‌جکی قدر بریر
غوغاسیدر »

میقرو مغا « آه ! زواللیلر ! بو درجه-
لرده‌کی غضبك شوندن عبارت بولنان سببی
خیال وخاطره صیغار شیمیدر ؟ اوقدر جانم
صیقیلیورکه همان اوچ تکمه اوره‌رق شو
خونریزلری محو ایده‌جکم کلیور » دینجه
حکیم دیدی که : « سز زحمت اتمیکز !
نعمت صلح و مسالمتی تقدیر اتمیانلر
بوخدمتده اپیجه غیرت ایلیورلر . اون سنه
چکمزکه بو جدالجیلرك یوزده بریسی قالمز .
آنلر یکدیکرینی اولدورمسه‌لر بیله قحط
وغلا وتعب ومشقت انلری هلاك ایدر .
حالبوکه اصل قباحت انلرکده دکلدر .
قباحت قومشولرینك ملکنه کوزدیکه‌رك
اوطه‌لری ایچندن قتل عاملر امر ایدنلرکدر »
بنی بشر دینلان شو مخلوق ضعیفه‌ده
جثه‌لرینك کوچکلکنه قیاس قبول ایده‌میه-
جك اولان شو حال خونریزانه‌یی کورنجه
بزم سیاحلرك جانلری صیقلدی . حکما
افندیلره دینلدی که : « مادام که سز اوقلیل
المقدار اولان عقلادنسکز ومادام که سز
اقچه کبی برمقصد اغورنده هیچ بر کمسه‌یی
اولدورمزسکز او حالده رجا ایدرم بکا خبر
و یرکزکه سزلر نه ایله مشغولسکز ؟ »

فیلوسوفك بریسی « بزدخی سینکلری
کسوب بچوب تشریح ایلیورز . خطلری
مساحه ایدییورز . عددلری جمع ایدرك

اکلایه بیلدیکمز ایکی اوچ نقطـه‌ده اتفاق ایدیبورایسه‌لرده اکلایه‌مدیغمز اوچ درت بیك نقطه‌ده یکدیکرمزه مخـالفتده بولنیورز » دینجه بزم سیاحلر شو هوانك هانکی نقطه‌لرده اتفـاق ایدرك هانکیلرنده اختـلاف ایلدکارینی آکلامق مراقنـه دوشـدیلر . صوردیلرکه : « قانیکول یلدیزندن ژه‌و یلدیزینه قدر اولان مسـافه‌یی نه مقدار بر قوس اولمق اوزره مساحه ایلیورسکز ؟ » فیلسوفلر بالاتفاق « اوتوز ایکی بچق درجـه » دیه جـواب وردیلر . « بورادن کرهٔ قمره قدر نه مسافه واردر ؟ » سؤالنه دخی « کرهٔ ارضك التمش نصف قطری قدر جوابنی اعطـا ایلدیلر . « هوای نسیمکزك ثقلتی نه‌در ؟ » سـؤالنی ایراد ایدرك بو سؤاله زمینیلرك جـواب بوله‌میه‌جقلرینی ظن ایلدیلر ایسـه‌ده حکمای زمین « هوای نسیمی کندی حجمنده‌کی ماء مقطردن تخمیناً طقوز یوز کره دها خفیفدر . دوقه التوننه نسبت ایدیله‌جك اولورسه هوا اون طقوز بیك کره دهـا خفیف کوریلور » جوابنی ورنجه بو جوابك طوغریلغنه شـاشدیلر . هله جوجه حکیم برچاریك ساعت اول انسان دینلان اشـبو هوامده روح بیله بولنه بیله‌جکی خصوصنده شبهه‌لی ایکن شمدی کندیلرینی سحار ظن ایتمك درجه‌سنه واردی . نهـایت میقرومیغـا بونلره دیدی‌که :

« مادام‌که سزدن خارج و بعید اولان شیلری بو قدر کوزل بیلیورسـکز شبهه ایدیله‌مزکه سزلك کندیکزده اولان شـیلری دها کوزل بیلورسکز . هایدیکز باقه‌یم بکا خبر ویریکزکه روحـکز نه‌در ؟ فکرلرکزی نصـل تشکیل ایلیورسکز »

بو سؤاله دخی فیلسوفلرك هپسی بردن جواب وردیلر ایسه‌ده اولکی کبی جوابلری متحد دکل ایدی . الك اختیارلری ارسطویی درمیـان ایدرك دیکر بریسی ده قارتك و بر بشقه‌سی مالبرانشك ودیکری لهٔ بنجك دیکر بریسی لوقك اسامیسنی یاد ایلدیلر . مشائیوندن براختیار دها زیاده اعلای صوت ایدرك دیدی‌که : « روح برقوهٔ عقلدرکه او قوتك وجـودیله روح کندی وارلغنی اثبات ایدر . ارسطو بوفکرده‌در » مشائی بونی سویلیه‌رك ارسطونك الهٔ نیقه‌جه برقاچ کلمه‌سنی ده قرائت ایلدی .

میقرومیغا دیدی‌که : « بن اوقدر رومجه بیلم . فقط ارسطو اسمنده برحکیمك رومجه‌سنی نه‌دن ایراد ایلیورسکز ؟ » بوکا نه جواب ویرلسون ؟ دیکر برحکیم شو جوابی ویردی . دیدی‌که : « بومثللو مباحثده انسانك الك آز بیلدیکی برلسانك الك آکلاشلمز کلماتنی ایرادن بشقه برهانمی اوله بیلور ؟ »

دیکر برحکیم سوزه باشلایه‌رق « روح برقوهٔ پاکدرکه مشیهٔ خلقتده ثبوت افکار

ومطالعات متافزیقیه یی جمع ایلمش اولدیغی حالده اومشیه دن عالم وجوده چیقدیغی زمان مکتبه کیتمکه مجبور اوله رق اولدن بیلدیکی شیلری تکرار اوکرندم دیر ایکن بالکلیه دوچار غلط وخطا اولمشدر » دیدی ۰

سکز فرسخ بو یلی اولان حکیم برتبسمله دیدی که : « چکه کزده صقال بتدکدنصکره بوقدر جاهل اولمق سزك ایچون مقدر اولد. قدن صکره مشیهٔ خلقتده عقلکزك اوقدر عالم اولمسنه نه لزوم وار ایدی؟ فقط بکا خبرو یرکز باقه یم فکر وذهن دیلان شی نه در ؟ »

اولکی سوزی سو یلیان فیلسوف « فکر وذهن دیمکدن مرامکز نه در ؟ زیرا ذهن دیلان شیئك جوهر اولمدیغی ایشتدم ایسه ده اندن دها اطرافلی معلومات اله مدم » دینجه میقرو مغا « باری جوهر نه اولدیغی اوکرنه بیلدیکزمی ؟ » سؤالنی ایراد ایتمش وفیلسوف « باش اوستنه ! سزه تعریف ایده یم : مثلا شو طاش بوزرنکلیدر و بر شکل مخصوص ایله متشکلدر ۰ ابعاد ثلثه صاحبی اولوب ثقلتی وانقسامه قابلیتی واردر » دیه تعریفه باشلامش ایدی ۰ میقرو مغا « پك اعلا ! او متشکل وابعاد ثلثه صاحبی وثقیل وقابل انقسام اولان شیئك فی الحقیقه نه اولدیغی بیلیر مسه کز آ ؟ شو شیئك جوهر حقیقیسنی اکلامق ایسترم » دینجه حکیم « خیر ! انی بیله مم » جوابنی و یرمش ومیقرو مغا « او یله ایسه جوهرك ده نه اولدیغنی بیلیورمشسکز ! » دیه فیلسوفی الزام ایتمشدر ۰

بعده میقرو مغا دیکر بر حکیمه توجیه خطابله انك کندی روحی نه اولدیغنی وشو آنده نه ایله مشغول بولندیغنی صوردی ۰ مکر بو حکیم مالبرانشیست ایمش ۰ هیچ بر شی بیلدیکی مقدمه سیله دیدی که : « بنده هرنه وار ایسه جناب حقدن کاور ۰ هرشیئی حکمت ربانیه ده کورورم ۰ هرشیئی انك امر وارادهسیله یاپارم ۰ بنم هیچ برشیده علاقه م اولمدیغی حالده هرشیئی یاپان اودر » فقط سیریوسلی حکیم بونیده بکنمدی ۰ دیدی که : « او یله ایسه هیچ یاراتلمامش اولسه ایدیکز ده اوله بیله جك ایدی »

اوراده برده لهبنیچ مسلکنه سالك بر حکیم بولندرق میقرو مغا اکا دخی « ای ! سزك روحکز نه در باقه لم دوستم ؟ » دینجه او دخی « بنم روحم بر ابره در که وجودم متاعب دنیویه ایله اوغراشدقجه او ابره زمان تعیك صورت کذرانی کوسترر ۰ یاخود امر برعکس اوله رق وجودم برابره درکه روحك ساعات تعب ومشقتنی ارائه ایلر ۰ و یاخود تشبیه دیکرله روحم کائناتك برآینه سیدر وجودم دخی او آینه نك چارچوبه سیدر ۰ بونلر ایسه هب بدیهیاتدندر » دیمشیدی ۰

سوق حكميانه تابع اولان ديكر بر فيلسو-
فه دخى معلوم اولان سؤال ايراد ايلدكده
« بن نصل تفكر ايلديكمى بيلمه‌م . فقط
جواسمك مراد ايلديكى زمانلردن بشقه هيچ
بر وقتده تفكر قابل اوله‌مديغنى بيلورم .
جوهر ماديدن مستغنى و يالكز وجودلرى
عقلده موجود بر طاقم جواهر دها واردر.
كه انلرك وارلغنده شبهه‌م يوقدر . فقط
جواهره دخى بر فكر بر ذهن و يره بيلمك
جناب حق ايچون محال اولديغنى فرض
ايتمك بندن بعيددر . بن قدرت صمدانيه‌نك
حيرانى يم . قدرت صمدانيه‌يه حدود
چكمك بكا عائد دكلدر . بن هيچ بر شيئى
قطعياً حكم ايتمم . يالكز بزم دوشونديكمزدن
دها چوق اسرار اوله بيلديكنى اعتقاد
ايله اكتفا ايلرم » ديدى .

سيريوسلى اعجوبه بونلرك هپسنه
تبسم ايليور ايدى . اكر بو قدر كوچك
بر مخلوقى اوپمك ممكن اولسه ايدى جوجه
حكيم دخى سوينجندن لوق طرفدارى اولان
فيلسوفى اوپه‌جك ايدى . فقط اوراده
باشنه كوشه‌لى بر شابقه كيمش
بشقه بر مخلوق دها وار ايدى كه بر كلام
قطعى ايله بحثه نهايت و يردى . اولا بتون
اسرار الهيه كنديسنه منكشف و معلوم
اولديغنى اعلان ايليه‌رك بو حقايقك دخى
سن طوماسك كتابنده مندرج اولديغنى
حكم ايلدكدن صكره عالم علوينك ايكى
سياحنى تپه‌دن طرناغه قدر بر كره سوز-
دى وادعا ايلدى كه انلرك شخصلرى
عالملرى كونشلرى يلديزلرى هپ انسانلر
ايچون خلق اولنمشلردر .

بو حكم اوزرينه ايكى سياح كولمكدن
چاتلامق درجه‌سنه كله‌رك يكديكرينك
اوزرينه يقلديلر . قهقههٔ متعاقبه‌دن او-
موزلرى و قرنلرى قلداندقجه ميقرو مغانك
طرناغى اوزرنده‌كى كمى وطائفه‌سى زحللى
حكيمك جيبنه دوشدى . ايكيسى دخى بو
جسم خرده‌بينى پك چوق آراديلر . نهايت
ارادقلرينى بولديلر . بعض بوزلمش يرلرينى
دوزلته‌رك هوام ذكيه‌يه وجودجه الك
كوچك مخلوقاتدن اولدقلرى حالده كبر
ونخوتجه الك بيوك اولدقلرندن طولايى براز
منكسر اولمشلر ايسه‌ده ينه كنديلرينه خير
خواهانه سوزلر سويلديلر . كنديلرينه
پك كوزل بر فيلسوفى كتابى يازه‌جقلرينى
وعد ايدرك حقايق مطلوبه‌يى او كتابده
بوله‌جقلرينى تأمين ايلديلر . فى الواقع او
كتابى درحال يازوب مفارقتلرندن اول
انلرينه و يرديلر .

كمى خلقى كتاب مذكورى پارسه‌ده
كتوروب فنون اقادمياسنه تقديم ايلديلر .
لكن آقادميا سركاتبى كتابى آچديغى زمان
صحيفه‌لرى نيم بياض بر دفتر اولديغنى كور-

دی . دیدی‌که : « آه بو بنم ده عقلمه کلمشیدی یا ! »

احمد مدحت

—o—

خوشه چینی

(سمن حقنده برقاچ سوز)

سمن دینلان شیء حقنده حذاق اطبا برچوق تعمیقات علمیه و تارتحیده بولنمشلردر . بو تعمیقات دورا دوردن تحصل ایدن نتائج سمن حقنده بزه معلومات مفیده و نافعه بخش ایتمشدر .

اطبای مومی الیهمدن برقسمی سمنك اسباب و وسائلندن بحث ایتدکلری صره‌ده بوسببی اطعمه‌یی تغیه‌جسده صالح بر غدایه تحویله مقتدر اولمق اوزره معده وسائر اعضای هضمیه‌ده برقوۀ زائده‌نك وجودینه حمل وعطف ایدیورلر .

دیکر برقسمی دخی سمن صاحبنك الیاف لحمی ارتخا ایدنجه‌یه قدر تراخی و تکاسلیدر دیورلر .

اوچنجی منتسبین فن دخی بو ایکی شق وصورتك اصابتنی تصدیق وفقط شقین مذکورینك حصول سمن خصوصنده انسانلرك فطرت وخلقت اساسیه‌سنه کوره اجرای احکام متفاوته ایده جکنی دخی افاده و تعمیق ایلمشلردر .

بو حاللردن اکلاشیلیورکه اجساد و عقولنی متاعب و مشاق مشکله ایله یورانلرله مأکولات ومشروبات امرنده طریق اعتدالی اختیار ایدن آدملرده سمن حصولی نادراً وقوع بولور .

انسانلرك سمین اولملری یاغلرینك تزاید وتکثر ایتمسندن عبارتدر .

بوجهتله اطعمه‌نك کثرتی سمین اولانلرك اضطرابنی و بناءً علیه عافیتلرینك مختل اولمسنی استلزام ایده‌جکندن بوقبیل آدملر بدنلرینی حال اعتدالده بولندیرمق ایچون او یقویی و مأکولات مغذیه‌یی تقلیل و اشغال و اعمالی تکثیر و توفیر ایتملیدرلر .

حوامضك تعدیل سمن خصوصنده پك بیوك برتأثیری وارایسه‌ده بنای جسدی تخریب ایده‌جکندن استعمالی شایان توصیه دکلدر .

شیشمانلره ضررسز جه بر توصیه‌مز واردرکه بوده صابوندر .

مهرۀ اطبادن بریسی غایت سمین بر شخصه فقط وجودینك مساعد اولدیغی درجه‌ده اولمق اوزره هرکیجه اوچ درهم صابون اکل ایتدیرمش و بوتدبیر سایه‌سنده التی سنه ده لزومسز بر حالده بولنان سمنی ازاله و امحایه موفق اولمشدر .

سمن بعض ملل واقوام عندنده مذموم و بعضلری نزدنده مقبول اوله‌کلمشدر .

اقوام قدیمه‌دن چوغی وخاصةً هندلیلر سمندن نفرت ایدرلر ایدی .

برصورتده‌كه سمين آدملری معبودلرينك
غايت كنهكار قوللری اولمق اوزره عدو
اعتبار ايدرلر ايدی .

روماليلر دخی سمندن متنفر ايديلر .

حتی قزلرينی نحيفه وضعيفه بولنديرمق
ايچون بعضاً بر قاچ كونلر بالالتزام آچ
بولنديررلر ايدی .

اسكی مصرليلردن بر قسمی ايسه روما
ليلرك شو عادتلرينك عكسی اوله‌رق ضعف
ونحافت وجودی برنظر خشنودی ايله تلقی
ايتمزلر ايدی .

بوسببله قزلرندن سمينه اولانلری عادتا
امر تزوجدن محرومه قاليرلر ايدی .

* * *

(كهربانك كيفيات فنيه وتاريخچه‌سی)

كهربا دينيلان قيمتدار شيئك نه صورتله
استحصال اولنمقده بولنديغيله قدمی حقنده
ارباب فن برخيلی تدقيقات موشكافانه‌ده
بولنمشلردر .

بوتدقيقاتدن تحصل ايدن نتيجه‌يه
كوره كهربا معادن كبی تحت ارضدن
استخراج اولنه كلكده بولنديغی كبی بحر
بالطقك سواحل جنوبيه‌سندن دخی التقاط
اولنمقده‌در .

ارباب فن كهربانك تعيين ماهيتی حقنده
برطاقم آرای مختلفه‌ده بولنمشلردر .

بونلرك برقسمی كهربانك مواد صلبهٔ
جماديه‌دن اولديغی ذهابنده بولنديلر .

ديكر برقسمی دخی مادهٔ نباتيه اولديغنی
ادعا ايتديلر .

اوچنجی قسم ايسه شو ايكی قسم ارباب
فنك قول وذهابلرينك خلافی اوله‌رق
برمادهٔ حيوانيه‌دن عبارت بولنديغنه قائل
اولديلر .

صكره‌لری تتبعات وتفحصات فنيه ترقی
ايتدكجه صنوبر نوعندن اولان براغاجك
صمغی اولديغی حقنده ارباب فن اتفاق
ايلديلر .

احوال تاريخيه‌سنه عطف كلام
اولنجه :

كهربا معدن كوری وسائر متحجرات
مثللو غايت قديمدر .

اوروپا وامريقاده بولنوب اسكی بر
زماندنبری طانلمقده‌در .

حتی مشاهير حكمای يونانيه‌دن
(تاليس) تاريخ مسيحدن (ع م) التی يوز
سنه اول كهربانك اسمنی بالمناسبه تذكار
ايتمش ايدی .

بحر بالطق سواحليله دها بعض
دكزلرك ساحللرنده بولنمسی ايسه امواجك
ساحلاره يقين اولان اراضيدن كهربايی
قوپاروب اخذ ايتمسندن وياخود دكزه
غايت قريب اولان اراضينك مرور زمان
ايله شدت امواجه تحمل ايده‌ميه‌رك

دكزه قلب اولمسيله درونلرنده قالمسندن طولاييدر .

* * *

(كينهٔ جديدليلرده غريب برقاعدهٔ تعداد)

كينهٔ جديد اهاليسى هنوز انوار مد- نيتله تنور اذهان وافكار ايده‌مدكلرندن عموماً بدويت ايچنده يووارلنمقده ودها طو- غريسى بوادئ جهالتده يشامقده‌درلر .

اهالئ مرقومه اعدادى غايت غريب وتحف بر صورتده تعيين ايدرلر .

لسان مادرزادلرينى تركيب وتشكيل ايدن لغات وكلماتده (١) ايله (٢) دن ماعدا اعدادك اساميسى موجود اولمديغندن اوچ ديئيله‌جك يرده (ايكى بر) ودرت عددى مقامنده (ايكى ايكى) وبش ديئله‌جك يرده (ايكى ايكى بر) ديرلر .

وهلم جرا اونه‌قدر بو يولده تعيين اعداد ايدرلر .

اونك مافوقنده‌كى اعدادى تعيين ايتمك لازم كلسه اعضاى وجودلرينه مرا- جعت ايلرلر .

مثلا اولاً صاغ اللرينك پرمقلرينى ثانياً بيلكلرينى ثالثاً ديرسكلرينى رابعاً صاغ اوموزلرينى كوسترلر .

بونلرك حاوى اولديغى درجهٔ اعداد تعيينى مطلوب اولان اعداده كفايت ايتمز ايسه صاغدن صوله انتقال ايله صوللرنده‌كى پرمقلرينى بيلكلرينى ديرسكلرينى او موزلرينى ارائه ايدرلر .

شو ايكى صورت تعداد ايله مطلوب حاصل اولمز ايسه اياقلرينك پرمقلريله طوپوقلرينه و دزقپاقلرينه مراجعت ايلرلر .

شايد بو صورت دخى مطلوب اولان يكون اعداده كفايت ايتمز ايسه دائما احتياطاً بولنديرمقده اولدقلرى يارم قارش طو- لنده كى بر طاقم قاميشلرى اورته‌يه قويه‌رق برر برر صايارلر .

و شو صورتك واسطهٔ تعداد سايه‌سنده بيك مشكلاتله اعداد مطلوبه‌يى تعيين ايده‌بيليرلر .

ايشته كينهٔ جديد اهاليسنك استعمال ايتدكلرى قاعدهٔ غريبهٔ تعداد صور مبحوثه- دن عبارتدر .

رأى عاجزانه‌مزه قاليرسه بونلر پوسته- كى صايسه‌لر دها قولاى اولور !

غرابت ايچنده بر غرابت دها واردركه بوده اهالئ مرقومه‌نك شو طريق تعداددن بشقه برطريقه عقل ايرديره‌مامه‌لريدر .

جهالت، بدويت، وحشت ده اولورسه بويله اولملى !

حميد وهبى

— ٥ —

(سرخوشلغك تدنيسى)

« زه‌ى چريفتور سپيريتوس» نام آلمان

غزته‌سی اوروپا کمرکلرینك ادخالات واخراجاتی استاتستیقلرینی تدقیق ایلدیکی صره‌ده برقاچ سنه‌دن برو اسپرتولی مسکراتك استعمال اولنان مقادیری تناقصه یوز طوتدیغنی حکم ایلیور .

بو حال مذکور غزته‌نك نظر استغرابنی جلب ایتمکله « انسان هرشیدن اوصانیور ایمش حتی کندینی زهرله‌مکدن بیله ! » دیه برکنایه ایله سوزه باشلایه‌رق اسپرتولی مسکرات ایله کندی کندیسنی بالتدریج تسمیم ایتمك انسانلرك اصلا وازکچه‌میه‌جکلری بر ابتلا ظن اولنور ایکن عصرلرك مروریله بو موده‌نك ده چوب کتمکده اولدیغی حقیقتنی میدانه چیقاریور .

شمدی‌یه‌قدر اسپرتولی مسکراته معده‌لری اك زیاده طیانه‌بیلان روسلر اولوب حال بوکه روس فابریقه‌لرینك چند سنه‌دنبرو اعمال ایتدکلری اسپرتونی کاملاً داخلده صرف ایده‌مدکلرندن فابریقه‌جیلر غایت اهون فیئات ایله خارجده مشتری آرایورلر ایمش .

آلمانیانك ر ین‌نهری بوینده‌کی ولایاتنده پك‌چوق اسپرتو فابریقه‌لری بولنوب سنین سابقه‌ده بونلر کاینلی اخذواعطا ایدرلر ایکن برقاچ سنه‌دن برو برچوقلری اعلان افلاس ایتمشلر ایمش .

اسپرتو فابریقه‌لری فرانسه‌ده بالنسبه آز اولوب اورایه المانیادن اسپرتو اخراج اولندیغندن برقاچ سنه‌دن برو اخراجات مذکوره خیلیدن خیلی تناقص ایتمش و بوکا مقابل فرانسه فابریقه‌لرنده تزاید وترقی کورلمکده ایمش .

شو موازنه‌ده بزم ممالك عثمانیه‌نك داخل بولنمدیغنه تأسف ایلدك . زیرا مسکرات روحیه استعمالنك مملکتمزده دخی آزالدیغنی کورسه‌ك ایدك پك ممنون اولور ایدك .

*
* *

بالونلرك الات مطلوبه‌سی

بالونلره برماکنه اویدیروب برده‌دومن طاقمغه چالیشانلرك موفقیات متتابعه‌سنی غزته‌لرده اوقودقجه یقینده جوفسیح ایچنده بالون سوار طیران اوله‌بیله‌جکمز امیدلری بنه کتدکجه قوت کلیور .

فرانسه استحکام یوز باشیلرندن موسیو رنار ایله پیاده یوز باشیلرندن قره‌مب اوته‌دن برو اکالنه چالشدقلری بر بالون ایله کچن آغستوسك التنجی کونی پارسده بر تجربه اجرا ایتمشلردرکه هرکس حیرتده قالمشدر .

یاپدقلری بالون کافهٔ ادوات لازمه‌سیله حتی کندیلری‌ده راکب اولدقلری حالده تام ایکی‌بیك کیلو غرام ثقلتنده ایمش . بالونی اوچوردقلری کون هوا غایت راکد اولوب لزومنه کوره التی متره‌دن سکسان متره‌یه قدر بوکسلمشلر واو یله

بیكارجه مترو یوكسلمكه لزوم كورمامشلر ۰ الكتریق ماكنه سیله حركت ایدن اوسقور و پروانه یی ایشلتمكه باشلادقده كمی كبی اوزون برشكلده اولان بالون غایت سرعتله یورودكدن فضله ایستنیلان طرفه اداره اولنان دومنه بالون اوقدر حسن اطاعت كوسترمش كه براستبوط صندال دخی انجق بوقدر كوزل اداره اولنه بیلور ایمش ۰ هرجهته طوغری یول ویرلمش ۰ حتی برده دائره چویرلمش بونلرك كافه سندن دها غریب اولمق اوزره بالون هانكی نقطه دن برهوا اولدی ایسه ینه اونقطه اوزرینه كلوب سكسان مترو ارتفاعنده بولندیغی حالده آشاغی یه آتیلان ایپی طوتمشلر و بر صندالك اسكله یه یناشمسنده كی ساده لك قدر سهولتله بالونی ایندرمشلر ۰

بالونك سیر و حركتی حساب ایدلدكده یدی بچق كیلو مترولق مسافه یی یكرمی اوچ دقیقه ده قطع ایلدیكی كورلمش و بو حالده بهر دقیقه ده اوچیوز اوتوز مترو یول آلدیغی اكلاشلمشدر كه سرعتك بودرجه سی شمدی یه قدر هیچ بر بالونده كورلمامش ایدی ۰ شوحال سائر بالون مراقلیلرینی تشویق ایلدیكندن آقاده مییه برچوق لایحه لر ویریله رك هركس بالونلرك اكمالاتنه غیرت ایلمكده ایمش ۰

* * *

(كور یرینه پترول)

قفقاسیه نك باقو طرفلرنده اوقدر پترول غازی منبعلری واردر كه بونلر دكزه قدر آقه رق بعض كره آتش دخی النجه عادتا دریا طوتشمش ده یانیور ظن اولنور ۰

طبیعتك انسانلره برقیمتلی بخششی اولان اشبو مایعدن شمدی یه قدر هیچ بر استفاده اولنه مامقده ایدی ۰ یالكز آتشپرستلر كندی آتشكده لرنده ابدیاً یاقدقلری اوجاقلری مایع مذكور ایله اداره ایدرلر ایدی ۰

آمریقالیلر كندی پترولرینی غایت آز برمصرفله تصفیه ایدرك صورت مخصوصه ده ایجاد اولنان لامبالرده یاقق و بونكله بیوت واسواقی تنویر ایتمك یولنی بولدقدن صكره مایع مذكورك قیمتی آرته رق روسیه لیلر دخی باقو منبعلری محصولندن لزومی قدرینی تصفیه یه باشلامشلر ایدی ۰

مؤخراً بوعملیاتی اوقدر ایلرویه كوتورمشلردر كه الیوم استانبوله قدر روس پترولنك وارداتی تزاید ایدرك اكرچه صفوتجه امریقا پترولنه غلبه ایده میور ایسه ده فیئاتنك اهونلكنجه تمامیله غلبه دخی ایلیور ۰

انجق باقو معدنلرینك محصولی اویله بتیریلوب توكنیله بیلور درجه ده اولمدیغندن روسیه كیاكرلری موادمشتعلهٔ مذكوره یی بشقه صورتلرده موقع استفاده یه قویمغی

دوشونمشلر و بو بابده ما کنـه فنی اربابیله استشاره‌لر ایدرك نهایت ما کنه قزغانلری التنده واپور کوموری یرینه پترول یاقلمغك یولنی بولمشلردر .

حزرد کزی ایچنـده ایشـلیان روس واپورلرینك اغلبی یکی اصولده کی قزغانلرله الیوم پترول یاقـده اولدقلری کبی قفقاسیه شمندوفرلرنده دخی بو مادهٔ مشـتعله استعمال اولنمقده ایمش . مأخذمز بولنان غزته‌نك روایتنه کوره یقینـده قره‌دکزده ایشلیـان واپورلره ده یکی اصـولده‌کی قزغانلردن قونیله‌جق ایمش .

روسیه کیمیاکرلرینك حسابلرینه‌کوره پترول غازی اوطوندن بش بچق‌قات‌دهـا قوتلی برآتش حاصل‌ایلدکده و بنـاءً علیه قوتجه معدن کومورلرینـه‌ده غلبـه ایده بیلدکده ایمش . انجـق پترولك معـدن کومورینه اصل غلبه‌سی‌فیئاتجه ایمش . زیرا روسیه طرفلرنده کومور معـدنلرندن کومور اخراجی پك چوق اجرت یومیه‌یه منوط اولوب پترول ایسه دها آز‌مصرفله الده ایدیله بیلدکده ایمش .

اوروپاده پترول غازینی اوطـه‌لری ایصیتمقده و مطبخلرده‌ئك پشیرمکده استعمال ایلدکاری کبی‌پترول غازیله دخی‌بردرجه‌یه قدرطبخ طعـامك یولنی بولمشـلر ایدی . روسیه‌ده واپورقزغانلرنده پترول استعمالنه باشلاندقدن‌صکره یقین وقتده بونك‌استعمالی دهاز یاده آرته‌جغی‌ده آشکاردر .

بزم کردسـتان وعراق طرفلرنده دخی برچـوق پترول منبـعلری واردر که بوش بوشنه آقارطورر . اوطرفلر والیلری بونك تصفیه‌سـنه همت ایده‌جك اولسـه‌لرایدی مملکتمز ایچون‌حوایج عمومیـه صره‌سـنه کچمش اولان اشبومادهٔ مشتعله‌نك بر بیوك قسمنی کنـدی مملکتـمزدن تدارك ایتمش اولورایدك .　　　احمد مدحت

— ٥ —

(سونکر غرسی)

سونکر اخراج وفروختی ایله اشتغال ایتمکی یکانه واسطهٔ تعیش اتخاذ ایدن جزایر اهالیسندن بحرمتوسط ساحللرنده وجزیره‌لرنده ساکن بولنان‌خلق سونکرلرك کسب قلت ایتمکده اولمسندن‌طولایی بالطبع قورقویه دوشـه رك بونلرك تکثیری و بناءً علیه تجارتلرینه سـکته کلامسی ضمنـده برچاره‌وتدبیر استحصالنی‌دوشونمشلردر .

بوصره‌ده‌مدققین‌ارباب‌فنـدن دوقتور (برهم) سـونکرك عادتا غرس ایدیله‌رك توفیرو تزییدی‌امکاننی وجوده‌کتیرمشدر . مومی الیه دوقتور تازه سـونکرلردن برمقدار بنی‌پارچه‌لیه‌رق‌آیری‌آیری‌اولدیغی حالده قوم وطوپراق‌ایله تملیه‌ایدلمش‌اولان صندوقلردرونته غرس‌ایتمش‌وبوصندوقلری

(قولزا) خلیجنك بر محل مناسبنه وضع ایلمشدر .

وصندوقلر درونه صو کیره بیلمك اوزره اطرافندن برقاچ دلیك دخی آچمشدر .

مبحوث عنه پارچه‌لر برقاچ ماه صندوقلر ایچنده بولندیغی وبشقه کونه عملیات اجرا اولنمدیغی حالده نشو ونما حاصل ایلمش وحجملری عادتا طبیعی اوله‌رق حصوله کلمکده اولان سونکرلرك حجمنه بالغ اولمشدر .

موسیو برهم سونکر تجارتنك اتساعنه یاردم ایده‌جك اولان بو منفعتلی عملیاتنده موفق اولدقدن صکره ایشك یالکز بو درجه‌سیله اکتفا ایتمك ایسته‌میوب بونلرك ساحللرده شدائد امواجدن مصون ومحفوظ بولنان بیوك بیوك قیالر آره‌سنده یتیشوب یتیشه‌میه‌جکنی ده پیش نظردقتنه قومشدر .

غیرتلی طبیب ساحله غایت قریب اولان ویکدیکرینه ملتصق کبی بولنان بش آلتی قیانك اره‌سنی طولدیرمش وبو صورتله قیالرك اورته‌سنی طالغه‌لرك تجاوزاتندن محروس بولنه‌جق برحاله کتیردکدن صکره برایکنجی عملیاتنك تطبیقاتنه کیریشمشدر .

قیالرك دیبلرینی قره‌دن کتیردیکی قوتلی ومنقح طوپراقلر وقوملر ایله املا ایتدکدن واطرافنده‌کی مواد وحشرات مضره‌یی دفع ایلدکدن صکره عملیات سابقه‌سنه تطبیقاً ینه تازه اوله‌رق چیقارلمش اولان سونکرلری برخیلی پارچه‌لره تقسیم ایدرك بروجه محرر اصلاح ایدلمش اولان قیالرك دیبلرینه غرس ایلمشدر .

قیالرك هر طرفنی اول قدر طولدیرمشدرکه داخله صو کیرمك وبنابرین خارجدن کتیریلان قوملره، طوپراقلره خلل کلمك قابل دکل ایدی .

عملیات اخیره بو وجهله ختام پذیر اولدقدن صکره برمدت مرورنده مغروس سونکرلر نشو ونمایه باشلامش وعملیات اولیدن تحصل ایدن نتیجهٔ نافعه ینه استحصال قلنمشدر .

بونك اوزرینه اهالی طبیعی سونکر اخراج وفروختندن عبارت اولان تجارت واقعه‌لرینی طبیب غیرت پرورك همت دقیقه بینانه‌سی سایه‌سنده صنعی سونکر یتشدیرمك صورتیله دخی تزیید وتوفیره موفق اولمشلردر .

حمید وهبی

—٥—

متنوعه

اقتصاد

یاخود

اصطلاحات فنیه

هیئت تحریریه‌مز ارکانندن سلانیکلی توفیق افندی برادرمز « حیاتك قیمت اقتصادیه‌سی » سرلوحه‌سیله متنوعه قسممزه درج ایلدیکی بر بندك مقدمه‌سنده « اقتصاد » کلمه‌سنی فرانسزجه « اقو-نومی » کلمه‌سنه مقابل استعمال ایلدیکنی اخطاردن صکره اقونومی لفظنی « تصرف » دیه ترجمه ایتمك خطا اولدیغی کبی جملهٔ وصفیه و جملهٔ اضافیه‌لرده « اقو-نومیقیه » طرزنده‌کی مطابقتلرده ده حاجت کورلمیه‌جکنی و « لسانمزه فرانسزجه‌دن بیك قات زیاده یقین اولان بر لسانك بو یله موافق بر کلمه‌سنی براقوب ده دیکر بر لسانده انك مراد فنی قوللانمق و بو جهتله قواعد لسانیه خارجنده ترکیبلر یاپمغه دخی مجبور اولمق موافق برشی » اولمیه‌جغنی درمیان ایدیور .

« قیمت اقونومیقیه » و « مسئلهٔ فزیقیه » کبی ترکیبلری استعمال ایدن بو عاجز اولمغله ارقداشمزك ملاحظات مسروده‌سی صورت استعمالات عاجزانه‌مزه مقابل دیمك اولدیغندن یالکز بو اقتصاد کلمه‌سنه مخصوص اولمیه‌رق علی‌العموم اصطلاحات فنیه حقنده‌کی مطالعاتمزك سردینه بزی دعوت ایتمش اولیور .

* * *

سرد ایده‌جکمز مطالعه « اقتصاد » و یاخود « تصرف »دن هانکیسی « اقو-نومی »یی دها کوزل ترجمه ایده‌بیله جکنه دائر دکلدر . چونکه بو یولده‌کی مطالعات و مباحثاتك نتیجه‌سندن اصطلاحات فنیه حقنده مفید و عمومی بر قرار حصوله کلدمز . معهذا بو عدم حصولی کوسترمك ایچون اولسون ایکی تعبیری مختصرجه مقایسه ایده‌لم .

قاموسه مراجعت ایتدك . « اقتصاد » کلمه‌سنی اعتدال اوزره حرکت ایتمك معناسنه کوردك . افراط ایله تفریط آره‌سنده‌کی مرتبهٔ اعتدال اقتصاد ایمش . حال بوکه اقونومی نه افراطه نه تفریطه تعلق ایتدیکی کبی اعتداله ده تعلق ایتمز . برشیئی لزوم حقیقیسی وجهله اداره‌یی کوسترر . لزوم حقیقیسی افراط ایسه آنی ده امر ایدر .

برده « تصرف » لفظه باقدق . بو
كلمه‌نك معناسی « بر ایشده دوندرمك »
ایمش . بو معنانك معناسنی آكلامق ایچون
عربجه شرحنده باقدق . «صرفته فی مالی
فتصرف ای تقلب » جمله‌سنی بولدق كه
« برشیئی كندی مالده قلب ایتدم . اوده
تقلب ایتدی » دیمك ایمش .

حال بوكه اقونومی مسكلرك شعارنجه
جمع مالدن ده عبارت دكلدر . صرف
جهتی ده بوفنه داخلدر . برشیئی كندی
مالی ایتمك اقونومی یه نصل داخل ایسه
كندی مالی بشقه‌لرینه قلب ایتمك دخی اقو-
نومی قواعدنده داخلدر .

ینه تصرف كلمه‌سنك سائر صیغه‌لرینی
آراشدیرر ایكن « صیرفی » و « صیرف »
كلمه‌لرینی بولدق . « معناسی » امور ومصا-
لحده متصرف ومحتال وسمتنی وقولینی
قولایینی ایو بیلور متبصر وكاركذار آدمه
اطلاق اولنور » ایمش . « اقونوم » یعنی
اقونومی‌ار بابنه صیرف یاخود صیرفی دیمك
الك مناسب اولیور ایسه ده اقونومی‌یی نه
تصرف ونه ده سائر صیغه‌لرندن بریسیله تعبیر
بر ترجمهٔ حقیقیه اوله‌میور .

* * *

ایشته غرب اصطلاحاتندن بر اصطلاح
فنی‌یی لساننمزه الیقین اولدیغی ادعاقلنان
عربیدن بركلمه ایله ترجمه تعصبی بزی بویله
اشتقاقاته قدر تحری‌یه مجبور ایلدیكی حالده
ینه مطلوبمزه ایصال ایده‌میور . هانكی
لسانك بزه دها یقین اولدیغی دعواسنده
اولمالی یز . هانكی كلمه‌نك بزه دها زیاده
یاقلاشدیغنی آرامالی یز . اقونومی كبی بركلمه
بزه اجنبی اولدیغی ایچون آنی ترجمه ایتمك
اوزره اقتصادك یاخود تصرفك معنالرینی
آرامق برشیء مجهولی برشیء معلوم ایله تعریف
مصدینه مبنی ایسه مقصدك بالكلیه عكسنه
خدمت ایتمش اولورز . زیرا برآدمه « اقتصاد »
دینیله‌جك اولسه اوآدم بوكلمه‌نك معناسنی
صورار . تعریف ایچون دخی « اقتصاد
دیمك اقونومی دیمكدر » دیمكه مجبور اولو-
رز . اقتصادی نعیم مرحوم حال وحركتی
معتدل بردفتردار حقنده استعمال ایتمش ایسه
اقونومی‌یی بوكون یوز بیكلرجه خلق كرك
مناسبتلی كرك مناسبتسز یرلرده استعمال
ایلدكلری كبی بیكلرجه شاكردلر دخی اثنای
تحصیللرنده بوكلمه‌نك الك مناسب استعمالی
اوزرینه درسلر المقده‌درلر .

* * *

بز اصطلاحات فنیه‌یی عیناً قبول خصو
صنده كلمات عربیه وفارسیه‌نك اول قدر
طرفدارلغنی كوده یوروزكه غیرتك بودرجه-
سی عجمده و باخصوص عربده هیچ كو-
رلمامشدر . اوغیرت معناسز برغیرت اولدیغی
ایچون كورلمامشدر . عرب « موسیقه »

دیمش . قبول ایتمش . «اسطرلاب» دیمش . قبول ایتمش . «پوصله» دیمش . قبول ایتمش . «کیمیا» دیمش . قبول ایتمش . دها بومثللو برچوق اصطلاحاتی قبول ایتدیکی کبی منطقك یوناندن مأخوذیتنی «ایساغوجی» تعبیریله قیامته قدر اعتراف ایده‌جکنی کوسترمش .

بوتعبیراتدن ماعدا برطاقم اسامی‌یی دخی قبولده تردد ایتمامش . «فصولیه» دیمش . قبول ایتمش . «اسپناق» دیمش . قبول ایتمش .

یابز قبول ایتمامشمی‌یز؟ برچوق فنونك برچوق صنایعك اصطلاحاتنی رومجه‌دن لاتینجه‌دن آلوب کندی لسانمز کبی قوللانمشز .

*
* *

ایمدی اوته‌دن بروتأسس ایتمش اولان شوعادتی رد ایدرك اصطلاحاتی عربی‌یه ویا فارسی‌یه ترجمه غیرتنه قوت ویرر ایسه‌کی کارلی چیقارز ؟ وقتیله اوعادتی توسیع ایدر ایسه‌کی ؟

برنجی سؤاله «اوت !» دیه‌جك اولور ایسه‌ك «جغرافیا» «غزته» «تلغراف» الی آخره عددی بیکاری کچن الفاظ اجنبیه‌یی کاملاً ردایچون یرلرینه بر کلمهٔ عربیه ویا فارسیه بولمق ایچون قاموسلری فرهنکاری قارشدیروب طورملی‌یز . هایدی تصفیهٔ لسان ایچون بوهمتدن کیرو طورمیه‌لم . یانتیجهٔ مساعیمزده خلق بالکلیه جاهلاندرمکدن بشقه الزه نه‌کیرر ؟ برذاته «دورنو یس» وصف ترکیبیسنی اوکره‌تورز . بزه «بونه‌در ؟» دیه صورنجه «تلغراف دیمکدر» دیه ایضاحه مجبور اوله‌جغز .

مقصدمز توفیق افندی برادرمزك فکرینی رد کندی فکرمزی برجرأت خود سرانه ایله ترویج دکلدر . بوتعبیر تصاحبنده ثباتك فائده‌سنی کورسه‌ك درحال قبول ایدرز . آنجق فنون وصنایعك برچوق شعبه‌لرندن الفاظ لازمه همان کاملاً وطبیعتیله لسانمزه کچمش اولدیغندن بوکلیاته قارشو جزئیات ایله اشتغالی عبث کوررز .

اقونومی لفظنی بکنمیه‌لم . فیزیق کلمه‌سنی ردایده‌لم . بویله برقاچ کلمه اوزرنده طوپی سکز اون کشیدن عبارت بولنان محررلرمز بر لشه‌لم . یامثلا موز یقه خصوصنده اصواتك اسامیسی و «بهصول» و «اس» و «تمپو» کبی برچوق تعبیراتی اصطلاحاتی آنا اولیدن کاورکلمز اوکرنمش اولان موزیقه‌جی نفره نصل اوتوتدیره‌لم‌ده عربیدن فارسیدن بونلره بولدیغمز قارشولقلری بلله‌تهلم ؟

یامثلا برمرانغوزه «پلانیا» و «قومپاس» کبی کوزی آچلدیغی زماندنبرو اوکرندیکی کلمه‌لری نصل اونوتدیره‌لم‌ده یرینه تعبیرات جدیده‌مزی برلشدیره‌لم ؟

نتیجه اولمیه جق ایش ایله اوغراشه . جغمزه حاضر اولمشی ایلرو یه کتوره لم دیمك ایستیورز .

احمد مدحت

-—o—

❋ مدوس فرقتینك غرقی ❋

تاریخ مقدسك کمیجیلك صنعتنه مبدأ اولمق اوزره تفصیلاً حکایه ایلدیکی سفینهٔ نوحدن بو زمانه قدر بحار محیطه و داخلیه ده اول قدر کیلر باتمشدرکه صاییسنی آنجق جناب حق بیلور . لکن بو مدت ظرفنده باتان کیلر میاننده هیچ بریسنك اهالیسی مدوس فرقتینی خلق قدر زحمت چکمدکاری ادعا اولنسه عادتا استبعاد ایدیلمز .

١٨١٥ سنهٔ میلادیه سنده سنه غال قطعه سی بر معاهدهٔ صلحیه اقتضاسنجه فرانسه یه اعاده اولندیغی زمان مذکور قطعه یی قبضهٔ تصرفه المق ایچون درت قطعه سفینه ارسالنه قرار و یرلمش ایدی .

اشبو ١٨١٥ سنهٔ میلادیه سنك فرانسه تاریخنجه هانکی دوره تصادف ایلدیکنی قارئلر بزه اخطار لازمدر . دور مذکور ایمپراطور بیوك ناپولیونك واترلو محاربه سنده سقوط کلیسی ایله فرانسه یه حکومت قرالیه نك عودت ایلدیکی زماندر . فرانسه یی سفاهت احواللریله مرتبهٔ انقراضه یاقلاشدرمش اولان حکومت قرالیه رجالی تکرار عودت ایتمش اولدقلرندن سنه غاله کیده جك درت کمی یه ارکاباً کوندریلان عساکره قوماندان و قطعه یه والی بولنان ذات امر ونهیی تنفیذدن عاجز بر بحرکسز اولدیغی کبی درت سفینه یه آمر نصب اولنان موسیو دوروا دهشومارهٔ دخی هرنه قدر بر آرالق کیلرده ملازملق رتبه سیله بولنمش ایسه ده النده زادکانلغندن بشقه بر هنری وفنون بحریه دن معلوماتی یوق ایدی . حکومت قرالیه نك بیوك انقلاب یوزندن دوچار اولدیغی بلالردن بو ذات دخی حصه مند اولمغله قایرلمق نوعندن بر مکافات اوله رق رتبه سی بردن بره آمیراللغه چیقارلمش ایدی .

سنه غاله تعیین اولنان درت کمی مدوس نام فرقتین ایله اقو اسمنده برقوروت و لوار اسمنده دیکر برسفینه ایله ارکوس نامنده برده بریق سفینه دن عبارت ایدیلر .

حکومت قرالیه نك سقوطندن اول حکمداریی ده مملکتنی ده براقوب قاچمش اولان موسیو دهشومارهٔ ذاتاً کمیجیلکی بیلدیکی کبی یکرمی بش سنه مدت همان دکز یوزی دخی کورمدیکی حالده قرق درت قطعه طوپی حامل بولنان مدوس فرقتینك قوماندانسنی بالذات درعهده ایتزمی؟ واقعا خطیئات واقعه سندن محجوب اولمامق ایچون یاننده برده ریشفور نامنده بر ضابط المش ایسه ده اصیلزاده آمیرال اول قدر خودبین و متکبر

ایدی که ریشفورك رأیلرنده ایستدیکنی
قبول ایدر ایستمدیکنی رد ایلر ایدی .

*
* *

١٨١٦ سنه‌سی حزیرانك اون یدنجی
کونی درت کمی بردن روشفور لیماننده‌ن
حرکت ایلدیلر . سیاحتك ابتدالرنده شایان
تذکار بر وقعه اولمدی . مدوس فرقتینی
دیکر سفینه‌لردن دها یوللو بولندیغندن درت
کمی برابرجه کیده‌بیلمك ایچون یلکنلرك
بر چوغنی سوندیرلمکه لزوم کورنور ایدی .
انجق موسیو ده شومارەنك چند کون ظرفنده
جانی صیقیله‌رق سنه‌غاله بر آن اول وارمق
ایچون فرقتینی تکمیل یلکن ایله دوناتدی که
بر فیلونی تشکیل ایدن کمیلرك بو یله یکدیکر-
ینی بکله‌مامه‌سی قوانین بحریه‌یه مغایر
دوشه‌جکنه دائر و بریلان نصایح دخی
فائده ایتمدی .

تموزك ایلك کونی بو یادور بوغازی
طولاشلدی . بو حالده سفینه‌نك خط استوا
التندن کچمه‌سی لازم کلوب شو مرور اثنا-
سنده کمیجیلرك غریب برشنلك اجرا ایتمری
معتاد اولدیغندن آمیرال جنابلری ارتق
قوماندەیی الاتی او نوته‌رق شنلکی تماشایه
طالدی .

بو سیاحتك بر سیاحتنامه‌سنی قلمه الان
و مدوس فرقتینی یولجیلرندن بولنان موسیو
قوررەآر دیرکه :

« کمیزك طائفه‌سی کمیجیلرجه وافتیز
تسمیه اولنان بو اکلنجه‌یی اجرایه باشلادیلر .
هر بری تحف قیافتلره کیروب الرنده‌کی
قوغه‌لر ایله ضابطلری ینی و حتی یولجیلری
ایصلاتمغه طورانورلر ایدی . بوندن مقصد
هر کسدن بخشش طوپلایوب او پاره ایله
عشرت تدارك ایدرك اکلنمکدر . ایصلاتمق
ایستمیانلر طائفه‌یه از چوق بر بخشش وعد
ایتملیدرلر . »

ایشته بو اکلنجه‌نك دوام ایلدیکی اوچ
ساعت مدت ظرفنده مدوس سفینه‌سی طریق
هلاکی طوتمش ایکن اصیلزاده امیرال دقت
یله ایتمامش و یانده‌کی عقل کتخداسی ایسه
یالکز قوماندان کوپریسنده بوی کوستر-
مکده بولنمش ایدی .

دها فرانسه‌دن حین حرکتلرنده بحریه
نظارتی طرفندن و یریلان تعلیماتده‌کی
بیاض برونه کلدیکی زمان یکرمی ایکی
فرسخ آچیقدن طولاشمیی و بوندن زیاده
زنهار قره‌یه یاقلاشمامه‌سی مقید اولدیغندن
دیکر اوچ سفینه بو تنبیهه موافق حرکتله
سنه غالك مرکزی اولان سن لوی لیماننه
واصل اولمشلر ایسه‌ده مدوس فرقتینده‌کی
باش قوماندان شو تعلیماته توفیق معامله
ایتمکده کندیسنی مجبور کورمامشدر .

*
* *

بیاض برون پیشگاهنده کمیجیلرك

« بانقو » ديدكارى تهلكه‌لر واردركه قره‌يه اون اون بش ساعت اوزاق اولان انكيلر ده صولر بردنبره برقاچ قولاجه قدر صيغلاشوب كيلر اوتوررلر . ايشته بوتهلكه يى منع ايچون قره‌يه يكرمى ايكى فرسخدن زياده ياقلاشماسى تنبيه اولنمش ايكن موسيو ده شوماره‌ى دها كسديرمه‌دن كتمك ايچون قره‌يه اون فرسخ قدر ياقلاشمش ايدى .

اودكزلرى بيلن بعض يولجيلر شوحالدن زياده‌سيله اوركه‌رك كيفيتى آميراله اخطار دخى ايلديلر ايسه‌ده حقارتدن بشقه جواب كوره‌مديلر .

هر ايكى ساعتده بركره دكزك عمقى اسقانديل ايديلور ايدى . تموزك ايكنجى كونى صباحلين ايديلان اسقانديلده يوز قولاچ دربنلك اولديغى كورلمكله كمينك باشى دها زياده قره طرفنه توجيه اولندى .

اوكون وقت ظهرده كوچوك ضابطلر- دن بريسى فرقتينك عادتا طوس طوغرى بانقو اوزرينه كيتديكنى اخطار ايلدى . آميرال « براقكزشو بدلايى ! التميزده سكسان قولاجدن زياده صوواردر » ديه اخطا- رى رد ايلدى .

حالبوكه صولرك رنكى دكشمش ايدى . كمينك يانلرينه بعض اوتلر ياپيشيور ودكزه آغ كفچه‌سى صالانلر پك چوق بالق طو- تيورايدى كه بوحاللر برصيغ صوده بولنلد- يغنى اثبات ايدرلر . اوصره‌ده اجرا اولنان براسقانديلده تمام اون سكز قولاچ صوده بوزلديغى اكلاشلدى .

*
* *

صولرك بويله بردنبره صيغلاشمسى آميرالك نظر دقتنه چارپه‌رق كمينك باشنى براز غرب طرفنه چويرتدى ايسه ده متعاقباً اجرا اولنان اسقانديلده طوپى التى قولاچ صواولديغى كوريلنجه اصيلزاده آميرالى عظيم برتلاش استيلا ايلدى .

روزكار ذاتاً باطى روزكارى اولمغله ممكن اولديغى قدر كمينك باشنى روزكارك عكسنه چويرمك ايچون قومانده ويردى ايسه‌ده ارتق وقت كچمش ايدى .

براز صكره فرقتين بركره صارصلدى . لكن كنديسنى قورتاروب ينه يوزمكه باشلا- دى . ايكنجى برصدمه دها اولدى . كمى بونى دى كچشديردى ايسه‌ده اوچنجى صد- مه‌ده حركتدن قالدى .

كمينك طورديغى يرده صوبى اولچديلر . بش مترو التى سانتيمترو دربنلك بولديلر . حالبوكه بوساعت دكزك مد حالنده بولنديغى ساعت ايدى كه براز صكره صولر چكيلنجه اودربنلك دخى قالميه‌جق ايدى .

كمينك اوتوره‌سى تموزك دردنجى كونى وقت ظهردن اوچ ساعت و برچاريك

ساعت صکره وقوعبولمشدر . بو وقعه
کیده بولنان کرك عسکری کرك یولجیلری بر
هیجان عظیمه دوشوردی . علی العاده اوتو.
ران برکمی یی قورتارمق ایچون تدابیر عادیه
ومعلومه‌دن اولمق اوزره بر قاچ تیوری
صدالره یوکلته‌لرك آچیغه آتدیروب بعده
ایرغاتلری ویرا ایتدیلر ایسه ده طاغ کبی
بر فرقتینی اوتورمش اولدیغی قوم اوزرندن
بو یله انسان قولی قوتیله یوزدیرمك محال
اولدیغی ایکی کون دوام ایدن مساعی
تجربه‌کاری ایله ثابت اولدی .

ارتق کیدن امیدلر کسیلمکه باشلادیغنجه
دروننده‌کی عسکر و یولجی و طائفه‌یی نه صورتله
قورتارمق ممکن اوله‌جغنی قرارلشدیرمق
ایچون بر مجلس قورلدی . سنه غال والیسی
بر صال یاپیلوب عسکرلردن ایکیوز کشی
ایله بر مقدار ارزاقی آنك اوزرینه یوکلتمکی
رأی ایلدی .

بو رأیی قبول ایتمکه مجبوریت وار
ایدی . زیرا فرقتینك التی صندالی اولوب
درتیوز قدرده آدم بولندیغندن صندالر
یالکز بو مقدار عسکری بیله استیعاب ایده‌
مزلر ایدی . حالبوکه اون ساعتدن زیاده
اوزاق اولان قره‌یه کیم بیلور قاچ کونده
وصول میسر اولسه بیله آندن صکره‌سی
ایچون کیم بیلور دها قاچ کونلك ارزاقه
احتیاج اوله‌جغندن ارزاق مذکوره‌نك ده
نقلی لازمه‌دن ایدی .

بر اره‌لق دکز زیاده قباروب مدوس
فرقتینی ایچجه یوزدی . قومه یالکز قیچی
طوقنیور ایدی . جدیجه بر غیرت ایدلسه
ایدی بلکه ده قورتیله بیلور ایدی . فقط
او کونك کیجه‌سی روزکار چیقوب طالغه‌لر
کمی یی قومه چارپمغه باشلادیلر . هر صدمه‌
ده کمی خلقنك یورکلری صارصیلور و کیتدکجه
امیدلری آزالور ایدی . موسیو قورره آر
دیورکه :

« بو صدمه‌لر کمینك صوك ساعتی
اولدیغنی بزه ایناندیردیلر . هله کیجه
یاریسندن صکره فرقتینك اونورغه‌سی
یاریلوب آچلدیغی حوادثی کیده منتشر
اولنجه عسکرلر و یولجیلر کندی حیاتلرندن
قطع امید درجه‌سنه واردیلر . دومن دخی
چارپندیدن طولایی رزه‌لرینی قیروب یالکز
ایکی طرفدن مربوط اولان زنجیرلر ینه
آصیلی قالمش ایدی . کمینك صالنتیسی
ایله قوجه دومن قیچدن او قدر شدتلی
اورمقده ایدی که بو دخی باشلیجه بر سبب
انهدام ایدی .

کمینك قیچی قیرلدیغی زمان قوماندان
صالونك اوکنده‌کی کزنتی دخی پارچه
پارچه اولدی . صولرك درون سفینه‌یه
کیریشی پك مدهش ایدی . صال اعمالی
حقنده‌کی قرار سرعیاً و عاجلاً موقع اجرایه

قونلغه باشلاندى ايسه ده دكز تهلكه سنه برده عسكرك بر اختلال نا بوسانه سى تهلكه سى منضم اولدى .

عسكر ايچنده و بر كفتكو پيدا اولدى كه نفرلر « بزى هلاكه ترك ايده جكلر ده كندىلرينى قورتاره جقلر ! » ديه يكديكرينى بالتحريك ايچلرندن بعضلرى سلاحه صارلديلر وكوكرته اوزرنده آوجى نظامنده ديزلديلر . بركت و برسون كه سنه غال واليسى بونلره هيبتله بر نصيحت و يره رك اختلالى منعه موفق اولدى .

* * *

براره لق دخى تمام تهيه ايدلمش بولنان صال ايپنى قوپارته رق دكزه آچلمغه باشلامش و بو يوزدن حاصل اولان اميدلر دخى محو اولمغه يوز طوتمش ايدى . هركس باغرمغه باشلادى . كوچ حال ايله افرادك سكونتى اعاده اولنه رق وقت كيجه اولمقله برابر صندالر كوندر يلوب صاله اوزون خلاطلر باغلاديلر وهركس ياپيشوب چكه رك تكرار كمى يه تقريب ايلديلر . او كيجه صباحه قدر هيچ كيمسه نك كوزينه او يقو كيرمامشدر .

ايرتسى كونى شفقله برابر فرقتينى تخليه يه باشلاديلر . زيرا فرقتين ايچنده اوچ مترو صو بريكمش ايدى .

ياپيلان صال يكرمى مترو طولنده و يدى مترو عرضنده اولوب فرقتين آرمه سندن قولونالردن ماعدا بتون سرنلر چيقار يله رق صالك اعمالنده استعمال اولنمش وتقاره قپولرى سوكيله رك اوزرينه دوشنمش ايدى . سرنلر يكديكرينه قالين خلاطلر ايله باغلانديغى وقپو دخى ميخلانديغى جهتله صالك متانتنه ديه جك يوق ايدى .

موجود عسكردن يوزيكرمى ايكى نفرى صال اوزرينه ايندرلدى . بونلردن ماعدا كميجيلرله يوجيلردن دخى يكرمى اوچ نفرى صاله بندرلدى . اك بيوك صنداله قرق ايكى و ايكنجى صنداله اوتوز بش آدم بندريلوب قوماندان صندالى يكرمى سكز بوك صندالى سكسان سكز و سكز چفته لى بر صندال يكرمى بش واك كوچوك صندال دخى اون بش كشى الدى .

اكر فرقتينك تخليه سى ايشى مطلوب اولان انتظام دائره سنده اجرا اولنسه ايدى بو حركتدن پك نافع نتيجه لر بكلنه بيلور ايدى . انجق فرقتينده پك كليتلو ارزاق بولنديغى حالده تخليه ايشنى اوقدر انتظامسزلق وتلاش ايله اجرا ايلديلركه برچوق ارزاق فوچيلرى دكزه آتيلوب پك كليتلو مقدارى دخى كوكرته اوزرنده براقلدقدن صكره كرك صاله وكرك صندالره يرلشديريله بيلان مقدارى پك غير منتظم بر صورتده يرلشديرديلر .

بحریونك ناموسی اقتضاسندندركه غرق
اولان برسفینه‌نك باشقوماندانی كیدن الك
صكره چیقار . موسیو ده شوماره‌ی ایسه
سفینه‌ده التمش قدر آدم دها وار ایكن صندا.
لنه بنمش آچلمش ایدی . بو التمشدن برمقداری‌نی
دها صاله و صندالره الدیلر ایسه‌ده اون
یدی نفری هیچ برصندال‌ه قبول اولنمیه‌رق
كیده قالدیلر .

التی صندال صاله ربط اولنه‌رق بتون
حضار « یشاسون قرال » آوازه‌سیله كو-
ركاره صاریلوب صالی سوروكلمكه باشلا-
دیلر . كیده قالانلرك ایسه نصل چاغریشد-
قلرینی ایضاحه حاجت یوقدر .

فرقتیندن برمقدار آیرلدقدن صكره التی
صندالك قوماندانلری صال درونده بولنانلری
ناموس اوزرینه یمینلر ایله صالی براقمیه-
جقلرینه ایناندیردیلر . بناءً علیه فرقتیندن
حین مفارقتده هركسك امیدی بیاغی قوتلی
ایدی .

*
* *

فقط صالی ایكی فرسخ مسافه‌یه قدر
چكوب سوروكلدكدن صكره ایدیلان یمینلر
اونوتلدی .

مأخذمز اولان موسیو قوره‌آر صالده
بولنان اهالی جمله‌سندن اولوب دیبوركه :
« آقینتیلر صندالری دائما قره‌دن
تبعیده میال ایدی . بو حال صندالر اهالیسنه
موجب خوف اوله‌بیلور ایدیسه‌ده كرك
بولجیلردن كرك كمیجیلردن اوطرفلری بیلنلر
براز دها ایلروده آقینتیلرك قره‌یه طوغری
تقربه یاردم ایده‌جكلرینی تأمین ایلیورلر
ایدی . »

« قره ایسه ذاتاً اون ایكی نهایت اون
بش فرسخ اوزاق اولدیغندن براز دها صبر
ایدیله بیلورایدی . مسافه‌نك آزلغی اوقدر
محققدركه ایلرولمش بولنان صندالر اقشام
اوزری قره‌یی كورمكه بیله موفق اولمشلر »
« فرقتیندن آیرلدیغمزك ایكنجی كیجه‌سی
صندالر بزی كلیاً تركه مجبور اولمشلردر .
زیرا بزی چكمكده دوام ایتسه‌لرایدی قره‌یه
قدر كوتورمك ایچون اوتوزالتی ساعتدن
زیاده دها كورك چكمه‌لری اقتضا ایده‌جك
ایدی . حالبوكه هوا غایت مخالف ودكز
متلاطم اولدیغندن بومساعی خیلی كوچ ایدی »
« مع هذا بونلر براز دها همت ایتمش
اولسه‌لرایدی بز قره‌یه زیاده‌سیله تقرب
ایده‌جك ایدك . حتی صندالر بزی ترك ایله
اوزاقلاندقلری زمان اوقدر ظالمانه برصو-
رتده بزی هلاكه ترك ایتدكلرینی هیچ امید
ایتمامش ایدك . یاقره‌یی كوردكلری ایچون
كیندوب بوكلرینی براقدقدن صكره بزم
امدادمزه كله‌جكلرینی و یاخود شاید ایلرو-
ده بركمی كوردكلری ایچون استمداده كیتد-
كلرینی امید ایتمش ایدك »

« نهایت نوامیدك بوشه چیقدیغنی و عادتا هر کسك کندیسنی قورتارمق ایچون صاوو. شوب کیتدیکنی اکلاینجه صال اوزرنده یکدیکرمزك یوزلرینه باقیشه‌رق قالدق . اره‌دن براز زمان کچدی . الك عاقل و جسور اولنلرمز برمجلس مشورت عقد ایدرك غایت مدهش بر صورتده تهلکه‌لی اولان حالمزك بر یأس کلی بر نومیدی قطعی حالی اولدیغنی تسلیمدن صکره باشمزك چاره‌سنی دوشونمکه باشلادیلر »

*
* *

احمد مدحت

مابعدی وار

— ٥ —

ادبیات

« مسیح عجمی » امضاسیله وارد اولمشدر :

« غزل »

پرتو عشق و هوا ازشیشهٔ ناموسها
میخاید چون دورنك شعلهٔ فانوسها

نالهٔ بیروح ز پرخرقهٔ سالوسها
مرده آواز یست کویا ازدل ناقوسها

نیست لعلش دردم خنده کل اشکفته است
ازنسیم نو بهار آرزوی بوسها

ازشبیخون غم است آکاهئ خوابیده دل
فیض بیداری رساند ثقلت کابوسها

زآشیان اوج وصل افتد بدام هجریار
مرغ دل را بال و پر باشد کف افسوسها

بسکه طبع من جلای فیض میدارد مسیح
کشته درمرأت دل معقولها محسوسها

— ٥ —

بعض آثار خوش آینده ارسالیله غزته‌مزك قسم ادبیسنه التفات ایلمکده اولان احمد جمال بك افندی کونش مجموعه‌سنك ناشر معارفندی بشیر فؤاد بك افندی برادرمزه خطاباً بالبداهه قطعهٔ آتیه‌یی انشاد و بو التفاتیله ده کونش هیئت تحریریه‌سنی دلشاد بیورمشدر :

*
* *

نه کوزلدر چیقاردیغك شو اثر !
اوقویان مستفید اولور مطلق .
ایتدی تحسین عموم اهل هنر
ساده‌دوشمش ، نه خوش ! دکل مغلق .

— ٥ —

« نظیرهٔ غزل حضرت شیخ »

غیری افسانهٔ عشق دل شیدایی براق
اوقومه قصهٔ قیسی ، غم لیلایی براق

بعد ازین دامن اقبال جهانی طوتمه
خرقهٔ فقری کیین ، خلقه مدارایی براق

ساقیٔ کل بدنه ایتمه پرستش اوقدر
برایچم باده ایچون غیری تمنایی براق

رزقکی باب الهیده کوزت لیل و نهار
کیمسه‌یه حالکی فاش ایله ، شکوایی براق

خاك پایی اولوب ار باب دلك ای جدی
طوت الن مرشد عشقك، قوری دعوایی براق
ژاندارمه یه منسوب
جدی

— ٥ —

[کونش] ك اوچنجی جزئندن :

اسیر حرب

۱

زور احرارانه مك حیرانی اولمشكن جهان
طالعك غدر یله اولدم بر اسیر ناتوان
آرقداشلر، برطابور آتش! مساعددر مكان
صاغ ایكن دوشسونمی دست دشمنه برقهرمان
الك بیوك خصمم حیاتمدر، رفیقان، اولدرك!

۲

زینت خاك شهادت اولسون بر تیغزن
شان عثمانی بی دلخواه اوزره اعلا ایتمدن
پنجۀ اعداده جنك ایتمكدهیم جانمله بن
عاردر مجروح دوشمك خدمت ایسترکن وطن
الك بیوك خصمم حیاتمدر، رفیقان، اولدرك!

۳

كوردیكزمی بازیٔ چرخ نریمان افكنی
آتدی بر قورشونله خاك عجزه برآهن تنی
حر ایكن تنها یاران بندم صفوف دشمنی
بر دم اول قورتارك ننك اسارتدن بنی
الك بیوك خصمم حیاتمدر، رفیقان، اولدرك!

معلم ناجی

*
* *

[كونش] ك دردنجی جزئندن :

سر بالین جانانده

بر زماندر اولدی جاسوس اللیالی كوزلرك
دشمن خواب ایتدی هر صاحب خیالی كوزلرك

دور چشمانكده كورمم جذبه دن خالی بصیر
چوق كورنازایتسه مجذوب اهل حالی كوزلرك

اولمسون یك او یله مست لا ابالی كوزلرك
بوقسه بیهوش ایلر ار باب كمالی كوزلرك

صید بی قیدك اولور عالی كوكلر فوج فوج
انعطاف ایتدكجه صیاد الاعالی كوزلرك

صحه دك حصر نكاه ایتزمی یم؟ اولمش بنه
كشفی مشكل حكمت مولی الموالی كوزلرك

در ایله سایه كده تزیین ایلدم بالینكی
كوزلرمدن ایتدی تقطیر لآلی كوزلرك
انقطاع كریه دن امیدی كسمسون مردمان
چونكه قالمز فتنه دن برلحظه خالی كوزلرك

معلم ناجی

—()—

غزل

فكر یكی پرتو عرفان ایله تنویره چالش
سوزیكی مایۀ حكمت ایله تخمیره چالش

شارلاتانلقله كچیرمه بو مقدس عمری
چونكه وار قدرتك آثار یكی تكثیره چالش

دیکله سوز کل شـو تکافلی افاداتی براق
ساده بر یولده کوزل فکر یکی تصویره چالش

شـعر ترکی نه دیمکدر بوجهـانه آکلات
مقتدرسـه‌ك قدما طرزینی تغییره چالش

نور موج اورمسنی ایسترایسـه‌ك شعرکده
نظم مسـعود سخن پروری تنظیره چالش

عونی

[ترجان حقیقت]

« چالش » دیدیکی شیـلرك هپسـنه
چالشمقده اولدیغنی شـواثر یله ایما بیوران
عونی بك‌افندینك بو یولده دوام و ترقیسنی
تمنی ایلرز .

—٥—

ـ سحر ـ

بلبل ! هرسحر غریب غریب فریاد
ایتمك معتادك اولدیغی حالده شمدی بو سکوت
نه‌دن ؟

سـن محزونانه ، دلفریبانه ، عاشـقانه
حاصـلی هر درلو توصیفه شـایان اولان
اوآوازلطیفکله بکالطافت بخش ایدیوردك .
آه نه ایدی اوکوزل نغمه‌لر !

خوابکاهمدن چیقدیغم وقت کنـدمده
اولان سکونك ازاله‌سی مجرد نغماتکه منحصر
اولدیغندن انتظارمدن شو آغاج اـتقامتده
اولان پنجره‌یی کشاد ایلرده اورادن دیکار.
دم . آه !.....

پنجره‌یی آچدیغم زمان نغمه‌لر یکی غبطه
رسان خوانندکان اوله‌جق درجه‌ده برطرز
دلفریبانه‌یه تبدیل ایدیشك ـ دیمك اولیور.
که ـ پنجره‌نك کشـادندن خبیر اولدیغکدن
ایمش ! اویله‌می ؟ بلبـلم ! دهاسـو یلیه .
جکمیسین ؟ اخوتکه یمین ایدرم که بنی چوق
اوز یورسـین ! بن سنك کبی تغنیـاتیله
روحی مسرور ایده‌جك بر بلبل دها بوله .
میه‌جغمی تسلیم ایدرم . فقط سن‌ده بنم کبی
بویله جزئی برمأیوسیتك حسبیله استمزاجك
ایچون بورایه قدر کلوب‌ده الفاظ تسلیت
آمیز ایرادینه شتاب ایده‌جك برمحب‌وفادار
بوله‌بیلیرمیسین ؟

§

همحـال اولـدیغمز کبی هم جنس‌ده
اولیدق آمالك اك برنجیسی اولان بنی قرداـ
شلغکه قبول تکلیفنده بولنوردم . فقط نه
چاره !

معنیً بنه قرداش دکلی‌یز ؟

قبول ایده‌جککی بیلسه‌م شو آغاجدن
آز بیچق اولسون یانمه تنزلکی رجا ایدردم .
دیدم اما جایدم . زیرا آسمـانه طوغری
باقفه باشلادك . بونصل باقشدر ؟ برمحبوب
عاشق نزدنده فوق‌العاده برلطف عداولنه .
بیله‌جك درجه‌ده برنکاهی ایتمك ایستدیکی
حالده آنجق بوقدر ایده‌بیلیر .
جانه‌جان قاتان بویله باقشـلرك شرف

تماشاسنه مظهر یتم سببیله کندمی بختیار
عد ایلرم . نه بیوك بختیارلق ! بلبلمٔ حیران
لطافتکم !

احدجمال

— ٥ —

[نعت]

چیقدك شب معراجده افلاکه ای رشك ملك
بونسله فرق رفعتك بين السماء والسمك

انوار صبح وصلتك وجد آور اهل يقين
ديجور شام فرقتك ظلمت رسان اهل شك

زائل اولورمی دیده‌دن اشکمله نقش عارضك
قابل دکلدر انطاك آيينه‌دن تمثالی حك

مقبول اولورسه ايلرم ايثار جسم وجانمی
برچاکر مملوك ايچون چوقمی فدای ماملك

روحی خيال مصطفی اولمش سكا نعم الرفيق
هر قنده عزم ايلر ايسك عزم ايله الله معك

علی روحی

[ترجمان حقيقت]

محالست « سعدی » که راه صفا
توان رفت جز بر پی مصطفا

حقيقت مشرقه‌سنه ايمان ايله پيرو سا
بقون اولان موقنين امتك شعراسندن عد
اولنمغه زمان زمان ثناکوی شاه پيغمبران
اوله‌رق اظهار لياقت ايدن جناب روحی
بنه مظهر فیض سبوحی اولمش‌که بویله بر
نعت جلیل وجوده کتیرمشدر .

شاعرك برمدت التزام سكوتدن صكره
بویله ستایش سیدالعالمین ایله تکرار سوزه
باشلایشی بوندن بویله اولکندن دها فیض
آورانه ایجاد آثار ایده‌جکنی تبشیر ایلیور .
بناءً علیه کندیسنی بنه تبریکه سزاوار
کوروز .

— ٥ —

[عیناً]

الحانشناس مشهور حاجی فائق بك
لساندن اوله‌رق شاعر ماهر ناجی افندی
حضرتلرینه ایفای تشکراتی حاوی طرز
جدید مولد شریف ناظمی دیار بکری ابراهیم
رأفت افندینك عرض شکرانی :

وادئ شعرده ای سخنساز
ماننده کلیم کلامك اعجاز

سن وجنهٔ شعره عنبرین بن
فخر ایتمده ذاتك ایله هر فن

فخر ایله بیوردی فخر اکوان
قلب الشعرا کنوز رجحان

بر کنجه خزینه دارسین سن
کیم مالکیدر خدای ذوالمن

ای خسرو کشور بلاغت
وی خسرو کشور فصاحت

اشعار بلیغك ایله تمیق
وار كعبهٔ پاكه ایله تعلیق

قیل روح شریف كعبی خشنود
دیسون سكا آفرین مسعود

رأفت اله آل بو بیتی تكرار
اولسون سكا هر نفسده اذكار

تا روح جسدله اوله قائم
مسعود اوله‌سین جهانده دائم

—o—

[عیناً]

مكتوبی داخلیه قلمنده سر دفتری ومهاجرین قومیسیونی اعضاسندن عزتلو شاكر افندینك خوانده ونایزن‌مشهور حاجی فائق بك لساندن شاعر ممتاز ناجی افندی حضرتلرینه ایفای تشكری حاوی تنظیم ایلمش اولدیغی مثنویدر :

۱

ای شاعر ماهر سخنساز
سرلوحهٔ شاعران ممتاز
فارابیٔ خوش‌نوای دوران
طوطیٔ سخن سرای عرفان
قانون شناس نكته دانی
نقاش جدار بیت مانی
خلاق معانیٔ زمانه
امثالنه نسبةً یكانه

برشاعر ماهر سخن سنج
پرویزجهان‌ایچون‌اولور كنج
امواته ایدر ندای برخیز
موزون كلمات سحر آمیز
مزمار زنان شعر وانشا
داوده اولور حیات بخشا
عیسی نفسان روح پرور
اولمقده مسیح ایله برابر
(سوز) ویردی‌تن‌عزیره‌جانی
پوسیده ایكن هر استخوانی
شاعرسخنی مؤید اولدی
تأیید ایله اومؤید اولدی
برنایزن ایله برسخندان
ممكنمی اوله عدیل واقران
هر چندكه نیده وار تأثیر
قابلمی ایده مرامی تقریر
برآلت ایمش بونای ونیزن
خیاطك النده مثل سوزن
بن نایزنم هوایه مائل
سرعتله‌اولورسوزمده زائل
بن كرچه نواشناسم اما
بنیان نوایی قیلدك انشا
ذاتك كبی بهره‌ور بولنماز
برنیزن ایله قیاس اولنماز
سن شاعر بی نظیره حتی
مطرب اولنور می نسبت آیا

هاروتی مسخر ایتدی سحرك
بابلده اوقوندی نظم ونثرك
تا نظم ونثرده ماهر اولدك
طوسی یه عدیل شاعر اولدك
صیت سخنك کلیم آسا
عکس آور کوه طور سینا
اقرانکده ایلدك تفوق
ایلر سکا محتشم تملق
بن عاجزه التفات قیلدك
مجبور تشکرات قیلدك
صاغ اول بوجهانده تا که عالم
اولدقجه مقر نوع آدم

— ٥ —

حضرت شیخ اکبرك «مسامرات» ندن مترجم حکم منثوره :

آزه قناعت ایدن چوقدن مستغنی اولور .

دینی صحیح اولانك یقینی ده صحیح اولور .

استغنا عن الناس موجب سلامت افلاسدر :

الك قوی محافظ دیندر .

الك زیاده اغنا ایدن امن وامانذر .

مصائب ظهورنده صبره موفقیت مواهب الهیه نك اعظمیدر .

الك کوزل معیشت مزعجاتدن وارسته قوت کافی ایله تعیشدر .

بخیل نعمتلرینك چوبانی وورثه سنك خزینه داریدر .

ملازمت طمع مستلزم حرمان ورعدر .

حسد عوارض ماهیتك شری طمع ایسه اضریدر .

اعمالك ایيسی مشکور اولانیدر .

کولکه کبی سریع الزوال اولان اقباله وثوق وسیاح مسافر کبی اولان نعمتلره اعتماد ایله .

دیننده تهاون ایدن مهان وحقیر اولور .

هر انسان امنیه نك طالبی واولومك مطلوبیدر .

فائده سز علم تأثیرسز علاج کبیدر .

علمك الك کوزلی مقتضاسیله عمله مقرون اولاندر .

عاقله اطاعت ایله اغتنام ایدرسین .

شهوت وآرزوی نفسانیسنه غلبه ایدوب صبر ایدن مروتی اکمال ایتمش اولور .

مواهب واحسانلردن یعنی ایلکلردن زیاده سیله مسرور اولان مصائبدن شدتله منزعج اولور .

دوام تفکر حکمتی زیاده ویاعصمت افاده ایدر .

مسالك عقله سلوك ایدن آمالك نهایتنه بالغ اولور .

مراعات عافیتده دوام ایدن سلامت بولور .
نصیحتی قبول اتمیان نادم وقبول ایدن غانم اولور .
سهوده مؤاخذه وعفو خصوصنده امساك لایق دکلدر .
دونکده اولانلره مرحمت ایتمك فوقکده اولانلرك مرحمتنی جلب ایدر .
مالك اولدیغکه احسان ایتمك سکا مالك اولانك احسانی مستلزم اولور .
مأمورینده عدالت ایدن معاونلردن مستغنی اولور .
ظلم نعمتلری سلب، بغی وعصیان شدت وعقوبتی جلب ایدر .
اوقلرك الك نفوذلیسی، مظلومك دعاسیدر .
سیئ الخلق اولان ابداً امین اولمز .
حسن الخلق اولان ابداً قورقماز .
بغی وعصیان ایدن اضداد ومخالفلرینه نصرت ایتمش اولور .
قصدی فنا اولانك حركاتی کندی علیهنه رجوع ایدر .
نفسنه ظلم ایدن بشقه‌سنه ظلم ایدر .
دیکرلرینه ظلم ایلیان نفسنه ظلم ایتمش اولور .
اسائت ایدن جلب بلا، احسان ایلیان کسب ثنا ایلر .
احسان ایدوب‌ده احسان دیده‌نك کفران نعمت ایتمسی فنالق ایدوب‌ده مشکور اولمقدن خیرلیدر .
حقه میل ایلیان، خلقك میلنه مظهر اولور .
حركاتك الك فناسی، قومشولرینه فنالق ایتمکدر .
نیتی فنا اولان، امنیه‌سنه نائل اولمز .

رئیس اول مرکز بدایت ثانیه
عبدالرحمن نسیب

— ٥ —

ازمیرده نشر ایدلمکده اولان « طلوع » مجموعهٔ موقوته‌سنك مؤسس و محرری اذکیای شبان وطندن « م . نوری » افندینك مجموعهٔ مذکوره‌نك ایکنجی جزئنده مندرج برمقاله‌سی شاعرانه کورلمکله بروجه آتی درج صحیفهٔ انتخاب ایدیلیر :

« آغلایان برقز رسمنه خطاب »

ای معصوم ! نه ایچون آغلایورسین ؟ سکا آغلامق دکل کولمك یاقیشیر . شمدی سن او یله کولملیسین که کازاره شرفبخش اولان او نازك و لطیف کللر سنك روی بشوشکه قارشی بولندیغی زمان حجاب آلود اولمش ظن ایدلملیدر .
ای ملك ! آغلامه . زیرا سنك بو بکای حالکله تشکل ایدن لوحهٔ حزن انتمایه باقانلرك

دیده‌لری خون، حجرهٔ قلبلری انواع کدرله مشحون اولیور .

امان! امان! نه‌تسلیسی بولنماز آلامه مبتلادر عجب بو معصوم، بو ملك که حالا تکثیر حزن ایدن یتیمانه آغلایشـدن، حالا توفیر ملال ایلیان احوال حزن بخشادن فارغ اولمیور ؟

کوزلرندن دوکیلان و وجه دلاراسنده کزینان قطرات چشمانه باقیورم بردانه‌سی انسانه تصادف ایتسه یاقوب محو ایده‌جك ظن ایلدیکم متوالی السـقوط شهابلر ایچنده قالمشه دونیورم .

هیچ برفلکزده ده کورلمیـان و بتون مصیبت دیده لرده موجب عبرت اولان احوال الم بخشاسنه باقیورم محشرفلا کته آتلمش بریتیمك بی‌مددلردن استمداد ایلدیکنی سیرایدیورم نه‌قدر متأثر اولیورم .

آه آه ! کاشـکی جال یاری بردقیقـه خیالدن فارغ اولمیان افکارمده برآز سکون حاصل اولسه‌ده انسـانی سرمست حیرت ایدن حد اعجـازه مرتقی نیجه بیك معنـایه مصدر اولمش شـولوحهٔ حزنی باری طو یه طو یه سیر ایتمش اولسه م!

—ه—

امام علی (کرم‌الله وجهه) حضرتلرینك برمقاله‌لری :

*
* *

قدیم ازلی وواجب الوجـود ابدی اولان جناب خالق العباد حضرتلرینه حمد ایدیلورکه محـدث اولان مخلوقاته تشبهدن عالیـدر . کنه جلال وعظمتنی تعریفـده وصافلر نه‌قدر اطناب ایتسه‌لر ایضاح وتعیین حقیقتنده عجز محض ایچنـده حیران قاله‌جقلرندن اوصاف جلیلهٔ ربو بیتی هرنوع مقالات وصفیه به غالبدر . تکوینی عوالمدن وادارهٔ اکـواندن عبـارت اولان تدابیر عجیبه‌سـیله الوهیتی انظار ارباب دقتـده ظاهردر . (ذاتی) آثار وافعالیله مستدل اولوب حقیقت ذاتی ایسه افکار بشریه‌نك تدقیقات فکریه‌سی نه‌قدر تعمق ایلر ایسه ایلسـون اوحقیقته وصول امکانسزدر . برعالمـدرکه علمی نوع بشرك یکـدیکرندن اکتساب ایتدکاری علوم کبی تزاید ایتمیور . چونکه ازلیـدر . اصلیـدر . معلوماتی اسـتفاده واستخبـار ایله تحصل ایتمیور . چونکه ازلیدر . اصلیـدر . تفکر ایتمکه محتاج اولمقسزین کافهٔ امور عوالمی تقـدیر ایتمشدر . چونکه رأیه اعتقاده عزمه محتاج اولمیان اراده‌سی ازلیدر . اصلیدر . ظلام کندوسنی استیلا ایده‌مز . چونکه ظلامك تعلق ایده بیله‌جکی اجسامدن مبرادر . انوار ایله مسـتضی اولمز . چـونکه انوارك استناره ایده بیله‌جکی اشیایه غیر مقیسدر . کیجه‌نك قرا کلغندن کوندوزك ضیاسـندن

متأثر ومستفید اولمز . چونکه زماندن
وادراك ابصاردن منزهدر . علمنك اشیایه
واحوال مکافینه اولان تعلق استخبارات
واستطلاعاته موقوف دکلدر . چونکه
ذاتنه هرشیئی بیلك واجب اولدیغندن بلا
واسطه عالم احوال واسرار عوالمدر .

مترجمی
ذهنی

—ه—

امضاسز اولەرق « ککبوزه » دن
آلدیغمز ورقه‌نك عینیدر :

* * *

« ویر تیغ خونفشانکی آل انتقامنی »
یرینه
« اوز [یاخود] چال
تیغ خونفشانکی آل انتقامنی »
مصراعی
جلالك ۱۸۷۳ نومرولی ترجمان
حقیقتده‌کی نظیره‌سنه نقرات اولور ظن
ایدرم .

[ترجمان حقیقت]

بو ورقه‌نك کلیشی شایان تعجب کوره‌
جك اولان ادبای دهره :
بکقوزه ککبوزه‌دن کاسه عجبمی قارتال
مصراعنی اوقورز .
صاحب ورقه اعتقاد یخردانه‌سنجه
معاونت ایتمك ایستدیکی جلال بك افندینك
نظیره‌سنه نقرات آرامق کبی لزومسز ایشلرله
اوغراشه‌جغنه غائبله مخاطبی فرق ایده‌جك
قدر املا اوکرنمکه چالشسه حدنجه حر-
کت ایتمش صایلیردی .
« ویر تیغ خونفشانکی آل انتقامکی »
مصراعنده «انتقامکی» یرینه « انتقامنی »
یازه‌رق قوپیه‌جیلکده دخی بهره‌سی اولمدیغنی
اعلان ایدن ککبوزه متکلمنك معاونت
بیعناسنه جلال بك عرض احتیاجی
ایدر ؟
بز جلال بکك نظیره‌سنه یازدیغمز
مطالعه‌ده کنج شاعرك شمشیر فکرینی تشحیذ
ایچون :
« من سخن ازآسمان می کویم اوازریسمان »
مألنی ایضاح ایتمکه چالشمش ایدك .
باقکز شمدی‌ده نقراتجی ککبوزه‌لی نه یو-
ریور ! سوز آکلایان وار ایسه بری
کلسون .

—o—

حضرت شیخ اکبرك « مسامرات »ندن
مترجم حکمیات :

همتلرك درجهٔ نهایه‌سنه ارتقا ایدن
عموم نظرنده بیوك اولور .
اقچه‌سنی اسرکه‌میوب بذل ایدن نفسنی
مخاطراتدن محافظه ایدر .
ید احسانی بسط ایدن السنهٔ ثنا ومدحه
مالك اولور .

همتی عالی اولان قیمتدار اولور .
اخلاقی کریم اولانك حقنده نائلیتی واجب اولور .
سیءالخلق اولانك رزقی ضیق اولور .
سفیهه جواب ویرن سفیهدر .
سفیهه جواب ویرمکدن سکوت ایدن علو شان بولور .
عقلی سخیف اولانلره مقابله ایدن سخیف العقلدر .
سخیفه مقابله‌دن اجتناب ایدن شرفه مظهر اولور .
حق سویلیان مظهر تصدیق اولور .
سوزنده صادق اولانك جاهی تزاید ایدر .
الی آچیق اولانك ایسی چوق اولور .
سعیك الك ایسی زمان تعبده حاصل اولاندر .
طوغریلغك الك کوزلی غضب حالنده کورینالندر .
اموالك خیرلیسی لوازمی ایفا ایدندر .
مالك خیرلیسی حلالدن آلنوب احسانه صرف اولنادر .
مواسات اعمالك افضلیدر .
مدارا خصائلك کوزلیدر .
انسانك عقلنه قوایله استدلال اولنور .
انسانك اصالتنه فعلیله استدلال اولنور .

فضولی کلامدن احتراز لازمدر . زیرا فضلی اخفا وقدری تنقیص ایدر .

یافه مرکز بدایت رئیس اولی
عبدالرحمن نسیب

—٥—

افندم حضرتلری !

کچن جمعه کونی احبادن بر ذاتك خانه‌سنده دعوته اجابت امر مسنونه اطاعت ورعایتله مسافر بولندم . بیلدیکم برقاچ ذات معارف سمات دخی اول بزم ارم نظیرده مدعواً حاضر ایدیلر . هرطرفدن ادیبانه سوزلر تعاطی اولنوب معاصرین ادبادن هر بریسی برقاچ طرفدن مدح وثنا اولنمقده ایدی . سوز شاعر سحر مأثر حضرت « مسعود خراباتی » یه کلنجه حضاردن بریسی بنده‌کزه خطاباً « هانی یا افندی ! سزك همشهریلردن بر « مناجاتی » وار ایدی . حتی کچنلرده حضرت مسعودك بر غزلنه نظیره بیله سویلمش ایدی . عجبا او ذاتی بیلورمیسکز؟ نره‌لرده‌در؟ » سؤالنی ایراد ایتمسنه . قارشو « اوت ایی بیلورم . کندیسی عزیز احبابمدندر . کچن سنه زیارت خانهٔ خدا عزمیله حجاز مغفرت طراز جانب معالی مناقبنه کتمش ایدی » دیدم . حریف ظریف بر تبسم لطیفدن صکره « اویله ایسه مطلق طور سینایه چیقمش ومناجات دخی ایتمشدر »

دیمسیله جواباً « خیر افنـدم ! کنـدیلرینه حین‌عزیمتده تأکیداً نصیحت مقامنده دیمش ایدم‌که :

چو رسی بطورسینا ارنی مکو و بکذر
که نیرزد این تمنا بجواب لن ترنی

حتی نصیحت‌عاجزانه‌مله‌عامل‌اولدقلرینی عودتده بنه‌کندیلری بیان‌ایتدیلر » دیدیکمده « عجبا شمدی استانبولده‌میدر ؟ مشغولیتی نه‌در ؟ » دیدی . جوابنده « اوت ! بورا-ده‌در . کلـه‌لی ایکی اوچ آی اولـدی . کچنلره خانه‌سنه کیتدم . حضرت مسعودك مدح وستایشنی متضمن‌فارسی برغزل‌تنظیمیله کندینی‌مشغول بولدم » دیه‌رك کوستریلان خواهشه‌مبنی غزلك مطلعنی دخی‌اوقودم . اتمـامنی رجا ایتدیلر ایســده « ان‌شاءالله ترجمان حقیقتده مطالعه بیوررسکز » دیه قطع رابطـهٔ کلام ایلیوب بشـقه صحبتلره دوام اولنـدی . ایشـته غزل ! بیلم بکنیلورمی ؟

مناجاتی

(١)

ضمـیر پاك خراباتیٔ سخنـدانرا
مسخر است سخن چون پری سلیمانرا

(٢)

برایکان نخرد کس بنزد شـیوهٔ او
کهن ترانهٔ مسـعود سـعد سلمـانرا

(٣)

کرفت نام بلاغت بفضـل از صابی
ربود کوی فصاحت‌زچنك سحبانرا

(٤)

زهی‌بطبع طرب‌خیز ونظم‌ذوق‌انکیز
بوجد ورقص برآورده روح‌حسانرا

(٥)

فروغ طبع کهربار ونکته‌پردازش
شکست رونق بازار نکته‌سنجانرا

(٦)

الا یکانه (خراباتیـا) (مناجاتی)
ببزم نظم تو طفـلی بود دبسـتانرا

(٧)

به بیشـهٔ سخن ای فارس هنرمندی
صریر کلك تو رم داده شیرغژمانرا

(٨)

کمالرا بکمـال تو فخرهـا باشـد
چو افتخـار کمالی‌که هست نقصانرا

(٩)

رموز شعر وسخنرا بحق توکشافی
چنانکه احـمد محـمود نص قرآنرا

(١٠)

اکر بعهـد تو بودی حـکیم خاقانی
مدایح تو سرودی نه مـدح خاقانرا

(۱۱)

ستایش منت آری بود چو صوت مکس
که صیت مدح تو کر کرده کوش کیوانرا

[ترجمان حقیقت]

منقبت خوانیدر مناجاتی
افتخار ایلسون خراباتی

—٥—

اسکدارلی سالم سلیمان بك افندی حضرتلرینکدر :

« غزل »

دلنواز اول کوزلم عالی تسریره چالش
سنی تحقیر ایدنی رفقله توقیره چالش

سن سن اول دائرهٔ تربیه‌دن ایتمه خروج
ناکی فیض کالاتله تشهیره چالش

پدرانه سکا بر نصیح ایده‌یم دکار ایسك
خود پسند اولمه صاقن وضعکی تغییره چالش

بیلده ماهیت آثار سلف تولدیغنی
[illegible]ره اثر قدمادن بزی تنفیره چالش

خلق ایتمکده جوانانی مسخر سالم
سنده برشاعر نورسته‌یی تسخیره چالش

سالك طرز جدید اولمق ایسه مقصودك
پیرو اول عونی بکك شعرینی تنظیره چالش

—٥—

« غزل »

دل دیوانه هجر یار ایله شام و سحر بیلمز
تصل اوقات قیمتداری ایتمکده کذر بیلمز

نظر وقف تماشای خیال روی و ابرودر
عجب وارمی فلکده بوقیدر شمس و قمر بیلمز

حسداول رنده کیم سرمست اولوب میخانه‌ده دائم
جهان قیدنده اولمز خاطری رنج وکدر بیلمز

بشر کیم انتهای فکرتی پیوسته‌در عجزه
نه‌لر تولید ایدر آتیده احکام قدر بیلمز

هنر ماهیت اشیایه واقف اولمه‌در بوقسه
حقیقت بین اولانلر نظم اشعاری هنر بیلمز

اولان ملای رومك بنده‌سی اخلاص ایله هرکز
جهانده بشقه بر مولا درندن غیری در بیلمز

—

« مخمس »

ذوق آلیر ایچدکجه اصحاب طبیعت باده‌دن
جان و تن کسب صفا ایلر بغایت باده‌دن
ذره‌جه قالمز کوکلرده کدورت باده‌دن
عقلی یوقدر بنجه کیم ایلرسه نفرت باده‌دن
طوغری بسی بن ایلم اصلا فراغت باده‌دن

منکسر اولسه نه‌رتبه غصه‌دن غمدن مزاج
الویرر تعمیرینه اوچ بش قدح یا بر زجاج
یوق دکر بر چاره استحصالنه هیچ احتیاج
بولمدم دفع غمه بوندن مؤثر بر علاج
طوغری بسی بن ایلم اصلا فراغت باده‌دن

می پرستم او یله کیم بالفرض بر خسروی لقا
کلش اولسه ایتدیکم اثناده ذوقه ابتدا
ایتسه استکراه عشرتدن ده با نازو ادا
«یابنی یا باده بی ترك ایت» دیه ایتسه رجا
طوغریسی بن ایلم اصلا فراغت باده‌دن

چونکه بیندر مایهٔ نقد حیات عاشقان
بن نصل نوش ایلم کراچمامش اولسه م او آن
ترك جان ایتمك مقرردر بنمچون بی کمان
دیکلدم حقمده هرنه سو یلسه خلق جهان
طوغریسی بن ایلم اصلا فراغت باده‌دن

مست سرشارم اکرچه قالمامش جسمده تاب
صون بیاپی ساقیا لطف ایت بنه جام شراب
احتیاجم وار آکا زیرا بو حال اغتراب
کوکله و یرمکده انواع عذاب واضطراب
طوغریسی بن ایلم اصلا فراغت باده‌دن

« قدرت مخلوق وخالق »

خلق ایتمامش اولسیدی بنی آدمی مولا
ویرانه یه بکزردی شومعمورهٔ دنیا

افکار بشردر ایدن ایجاد بدایع
آثار بشردر کره یی ایلیان احیا

اول مرتبه برقدرته مالك که سراسر
ذیروحه جماداته ایدر امر ینی احیا

فرمانه تابع نه‌قدر وار ایسه اجسام
احکامنه بسته نه‌قدر وار ایسه اشیا

عبرت کوزینی آچسه‌ده آدم اکر ایتسه
باشدن باشه برکره شو آثاری تماشا

تا الك بیوکندن که یانده یوجه طاغلر
بی شبهه قالیر دانهٔ ارزن کبی ادنا

الك خرده سنه دك که دکل کورمکه قابل
تیز اولسه نهایت درجه دیدهٔ بینا

بالله آلیر حیرت آنی شویله که بیلز
انسانمی طبیعتمی ایدن بونلری انشا؟

انسان بوقدر معجزه یه مالك اولنجه
یاقدرت خالق نه‌قدر اوملی اعلا!

انسان آکا محتاج کرك مؤمن وکافر
حیوان آکا محتاج کرك اضعف واقوی

منت آکا شایسته وشکران آکا مخصوص
طاعت آکا چسپان وعبادت آکا احری!

مدیر معارف وان
رشاد

—o—

« حضور مسعود خراباتی »

عزیز!

کچنلرده برمحفل ادبیده بولنمش ایدم . اهل مجلسك بك چوق آثار عالیه کز لوحهٔ خاطرلرنده منقوش اولملیدر که اثنای مباحثه‌ده سوزلر ینی برر بیتکز ایله تنویر ایدیورلر . دی . ظن ایدرم که قوهٔ حافظه‌سی الك آز اولانك هیچ اولمز ایسه یکرمی پارچه اثریکز محفوظیدر .

ادبیات غربیه‌یه اکثرینك آز چوق وقوفی اولمیدرکه اشعار شرقیه ایله مقایسه ایدیورلردی .

افاده‌لرنده‌کی وضوح استیضاحه محل براقیوردی . صحبتلری دلنشین، فکرلری متین ایدی .

بو مجلسده کوش زد جانم اولان مباحثاتی تحریر ایتمکی آرزو ایتدم ایسه‌ده ایستدیکم کبی تصویره قریحه‌م مساعد اولمدیغندن واز کچدم .

بو بابده بر اجالده یاپه‌میه‌جغم . زیرا قلمده مباحثات مذکوره‌یی اجمال ایتمك ایچون‌ده بر اقتدار کوره‌میورم .

قلم نه‌در ؟ بر ناپاره‌ٔ خشك دکلمی ؟

بونك نه اقتداری اوله‌بیلیر ؟ هیچ !

قلم اویله بر عاجزدرکه مالکنك هیچ بر وقت امرینه مغایر حرکته جسارت ایده‌میوب دست تحکمنده بولندیغی کیمسه‌نك فکرینی انفاذه مجبوردر .

کیمك النه کچرسه آکا سرفرو ایدر .

بر صاحب کمالك انکشت فضیلتنده مقارنت ایدرسه شرفی آرتار . قیمتی صاحبنك فکریله تعالی ایدر .

(نقشبند حکمت) عنوانی آلمق ایچون دهاتدن بریسنك النده بولنملیدر .

بر عاجزك النده صحیفهٔ معرفتی قاره‌لامقدن بشقه برشی یاپه‌مز .

بناءً علی ذلك یالکز مجلسده ختام ویریله‌جکی صره‌ده « قلندر » تخلص ایدن بر ذات معارفپرور ایله بینمزده تداول ایدن نقدینهٔ محاوره‌یی حضور فیضنشورکزه عرض ایده‌جکم :

« محاوره »

— الی قلم طوتانلر مسعود خراباتینك اوجاق بر التفاتنی یك بیوك بر شرف صایدقلری حالده رشك آور جهانیان اولان حسن توجهنی او قوجه خراباتی سزك حقکزده مبذول طوتیور . بو بختیارلغکز سزاوار تبریکدر .

— مظهر اوله‌کلدیکم او حسن توجهك نشوه‌سندن دکلیدرکه عالم ادبیاتده رندان سخن سنجانه قارشی سوز سویلیه‌بیلیورم ؟ حضرت مسعودك بو لطفنی هیچ بر وقت اونوده‌مم . بنم بو بختیارلغمی چوقمی کورییورسکز ؟

— خیر ! چوق کورمیورم . غبطه ایدیورم . حتی مشار الیهك حسن توجهنی قزانمق ایچون بعض آثار نشری سوداسنده بیله بولنیورم .

— بوکا تشکر اولنور . سزك کبی برذاتك حضرتنه پیرو اولمسی خراباتیان ایچون شرفدر .

— مسعوده ملازمت ایدن ارباب دلك بشقه برشرفه احتیاجلری یوقدر .

داخل حلقهٔ زندان اولمق بنم ایچون بختیار.
لقدر . فقط :

افسوس که ایام جوانی بگذشت
سرمایهٔ عیش جاودانی بگذشت
تشنه بکنار جوی چندان خفتم
کز جوی من آب زندگانی بگذشت

مصداقنجه بنم وقتم کچدی . مع هذا
بو آرزومی موقع اجرایه قویمق ایچون
وسعت قریحه لازم . بوایسه بنده یوق .

— بو یله همتسزلك ایتمیکز . ابراهیم
قصار حضرتلری (انسانلرك قیمتی همتی
مقداریدر) دیور . سزك کبی افکار عالیه
اصحابندن بو یله سوزلر بکلنمز . شبلینك
(سرمایهٔ وقت الکزده ایکن چالیشکز)
نصیحتی ایله عامل اوله‌لم .

— پك اعلی ! فقط ابو علی رود باری
حضرتلری (فضل المقال علی الفعال منقصة
وفضل الفعال علی المقال مکرمة) بیور-
مش . بو کلامی نظر مطالعه یه آلانلر طفره
فروشلغه قالقیشه‌مزلر . اللرندن کلین بر
شیئی لسانلر یله آلقدن حجاب ایدرلر .

— سز طفره فروشلردنمیسکز یا ؟ بو
سوزکزی هیچ بر وجه ایله قبول ایتمم .

— بو بحثی آرتق براقه‌لم . بنجه
صدددن چیقلمش اولدی . زیرا (حضرت
مسعودك سزه اولان حسن توجهی غبطه -
بخشای اولو الالبابدر ...) سوزی

اوچنجی مکتوبکز ایله حضرتك جوابنه
دائر سزکله مداولهٔ افکار ایتمك ایچون بر
رمقدمه‌جك ایدی .

— بیوریکز بن ده بو بابده کی فکرکزدن
استفاده ایدرم .

— بو محاوره‌یی بن استفاضه مقصدیله
آچدم . مفیضی مستفیضی حضار کرام تعیین
بیورسونلر . مکتوبکزده (سوزمی دانه
اولملی اشعار مستندانه زمزمهٔ ....)
دیورسکز . بو سوزکزی قبولده ترددایدرم .
زیرا بنجه کلام ، موقعنه کوره تنظیم
اولنملیدر .

اکر موقع صرفی عرض نیازایسه وضیعانه
بولنملیدر . مقام ناز ایسه مردانه
اولملیدر .

— بو سوزکزی آکلایه‌مدم . عجبا
مقصدکز محل نازده :

شکوه‌دن آنجق غرض تسکین سوز سینه‌در
حال دلدن یوقسه اول آفت خبیر اولسون دیم

موقع نیازده :

سرم چه لایق فتراك بستن است این بس
که در رهت شود آزرده از سم مرکب

بیتلری کبی گفتارمیدر ؟ یوقسه مقام
وقارده جناب معلمك «تلاطم» سرلوحه‌لی
منظومه‌سی معرض افتقارده :

از قعر گل سیاه تا اوج زحل
کردم همه مشکلات عالم راحل
بیرون جستم زقید هر مکر وحیل
هر بند کشوده شد مکر بند اجل

رباعیسی کبی آثارمیدر ؟

مرامکز شق ثانی ایسه فکرلرمز بردیمك اولور . زیرا « سوزمردانه اولمیدر .... » مطالعه‌سی شق ثانی‌یی نظر اعتباره آله‌رق سویلمش ایدم . صاقن تکبری توصیه ایدیورم ظن ایتمیکز . انسان اولان مسکینانه طور کوسترمامليدر دیمك ایستیورم .

— بویله ایضاحات آلمق ایچون کلام مذکوری تصدیقده تردد کوسترمش ایدم یا! بن ده :

یادردرون قبهٔ این آسمان مباش
یا از حوادثی که رسد دلکران مباش
کس راخط دوام فراغت نداده اند
بارجهان اکرنکشی درجهان مباش

قطعه‌سی کبی آثاری سورم . مکتوبکزده‌کی (هرکس قابلیتنه کوره برترانه ایله متلذذ اولور) سوزینی حضرت مسعود تصدیق بیوریور .

بن ده بو سوزی قبول ایتمك ایچون خیلی دوشوندم . قبول ایده‌میه‌جکم . زیرا فطرتده اختلاف بوقدر دیورلر . دیمك اولیورکه هرکسده استعداد وار . بو استعدادی هرفرد محلنه صرف ایتمش اولسه قیاباشنی دیکله‌یه‌جك برآدم قالمیه‌جق .

— فطرتده اختلاف یوقدر اما هرکس ملیتی دائره‌سنده ترقی‌یی آرزوایدر و بو آرزولری طبیعیدر . مثلا برآدم ..... پارسه کیتسه بر قاچ ماهدن صکره جانی صیقیلوب البته وطننی کورمکی ایستر . حالبوکه ..... انتظامی پارسه نسبتله هیچ مشابه‌سنده‌در .

تاریخ موسیقی ده بو سوزمی تأیید ایدیور . مثلا دنیانك هرطرفنده بوندن برایکی عصر اول ایتالیان موزیقه‌سی انتشار ایتمش ایدی . آلمانلر بوحال ملیتلرینه الویرمیه‌جکندن « نه دیمك ؟ ایتالیان موزیقه‌سی بزه‌اجنبیدر . نه‌ایچون قبول ایده‌لم؟» دیدیلر . برآلمان موزیقه‌سی میدانه قویدیلر . فرانسزلر، انکلیزلر .... ده بویله یاپدیلر .

بناءً علیه بو اعتراضکزی طوغری اوله‌رق تلقی ایتمك ایسته‌میورم . فقط بوسوزکزایله فکرمی دوچار تردد ایتدیکز . بو بابده اطرافلیجه بر معلومات آلمق ایچون بنه حضرت مسعوده مراجعت لازم کلدی .

— پك کوزل اولور . انسان فکرینی تصحیح ایتمك ایچون بویله ذواتك رأینه مراجعت ایتملیدر ......»

محاوره‌یه ختام و برلکده هرکس

یکدیکره وداع ایدەرك طاغلدیلر . قلندر افندی ایله وداعلاشیرکن بو بابده‌کی مطالعات حکیمانه‌کزی آلمق ایچون تکرار تکرار فقیره توصیه ایتدیکندن ینه سر عالیکزی تصدیعه مجبور اولدم .

تصدیعات واقعه‌نك عفو یله بو مکتوبمك جوابنی ده بکلرم . باقی . . . . . .

شیخ وصفی

— ٥ —

فنیه

حیوة الاحیوان

(اشك)

بو سرلوحه‌دن عبارت بر امضا ایله کوندریلان ورقه‌در :

حکیم مدقق احمد مدحت افندی حضرتلرینه

ای حکیم !

بر اشك طرفندن دوچار خطاب اولدیغك ایچون طارلمه ! سکا بنم طرفمدن بر ورقه کلدیکی ایچون محزون اولمه ! غزته خانه‌لره ورقه کوندرنلر میاننده کرچه بنم صورتمده هیچ بر کیمسه کورلمامش ایسه‌ده سیرت آرانه‌جق اولورسه . . . .

نه ایسه ! عارفه اشارت کفایت ایدر .

« طارلمه ! » و « محزون اولمه ! » دیمشمه سبب حزن وطارغنلق بنده اولدیغی ایچوندر . نظر تدقیق حکیمیکی بکاده عطف ایتدیکك ایچون سکا چوقدنبرو طارغنم مدحت !

هله « اوکوز » ایچون ستونلر طولوسی یازی یازدیغك حالده بنده بنی درخاطر ایتدیکك کوندنبرو عادتا محزون اولدم . بکله‌دم بکله‌دم . بکا دائر هیچ بر سطریکی هیچ بر کله‌کی کوره‌مینجه نهایت شو ورقه‌می الی قلم طوتان بر آدمه استکتاب ایله کوندردم .

بوفون کبی حیاة الحیوان فننده ید طولاسی قولاقلرمدن زیاده اوزانان برذات بنم ایچون صحیفه‌لر طولدرمش ومدح وستایشمی اینجه ایلرویه کوتورمش ایسه‌ده آنكده بر چوق خطاسی واردرکه شمدی یه قدر سن تصحیح ایدرسك دیه سس چیقارمدیغم حالده حصوله کلان مأیوسیتم بو غیرتی ده بکا براقدی .

بوفونك روایتنجه کوره آت نه قدر مغرور شدید و بی باك ایسه بن بالعکس او قدر متواضع صبور وحلیم ایمشم .

بکا ویریلان شو اوچ صفتك اوچنی بردن حائز اولمش بر حکیمی صولونلر سقراطلر ارسطولر میاننده بیله کوستره بیلور ایسه‌کز عشق اولسون دیرم .

متواضع صبور وحلیم اولمیه‌یمده طولودیزکین دلیجه‌سنه حرکتله هم اوزرمده کینك بویننی قیروب همده کندیمی سقطمی ایده‌یم ؟

بو فونك قولنجه جزاء قیچمه اوریلان

صو پاره برثبات ومتانت وحتی برجسارت وشجاعت ایله تحمل ایدر ایمشز . آه ! بن بیلدیکم صو پاری بوفون یسه ایدیده آنك قاچ پاره‌لك جسارت ومتانتله تحمل ایلدیکنی بن کورسه ایدم !

انسانلرده حصیر اووه‌سنه یوزی قویون سریلوب قیچی پاره‌لنجه‌یه قدر طیاق ییینلر بزم اشك نوعنه نسبتله دها آزمیدرلرکه بو فون بحثیزك تا باش طرفنه شو رذالت مضروبانه‌مزی یازیور ؟

اکر کبارلق آرانه‌جق ایسه بزده دخی کبار نادر دکلدر . مصرده بغدادده اویله اصیلزادکان کبارمز واردرکه طیاقدن مصونیت امتیازنجه بوفوندن دها ممتازدرلر . حکیم بو فون حضرتلری بزم هپمزی عجم اشکلریمی ظن ایدییورلر ؟

بز اطعمه‌جه غایت قناعتکار ایمشز . آت کبی اوکوز کبی مقبول حیوانلرك بکنمد-کلری سرد وقالین اوتلری ییر ایمشز . طوغریدر ! آجلق شقایه کلمز افندم ! بوفونك منسوبیتیله مفتخر اولدیغی نوع بشر آچ قالنجه نه‌لر !... ییورلر ؟ آدم آدمی بیله ییور !.

بوفونك اك طوغری اوله‌رق یازدیغی برشی پك نازکانه برصورتده‌کی صو ایچیشمزدر ! بز طاغدیغمز منبعلردن صو ایچمز ایمشز . طوغریدر . صولرلده اك براقنی ایچر ایمشز . بوده طوغریدر . طبیعتك صوقدر مبذول اولان نعمتنك ارار ارارده اك بکنیله‌جك نوعندن تنعم ایدرز ؛ علو طبعمز ایچون بوندن بیوك دلیلی اولور ؟

بز صو ایچر ایکن برونمزی صو یه طالدیر-مز ایمشز . بوفون بزی عارسز سوموکلی چوجقلردنمی ظن ایدییور ؟ فقط برونمزی صو یه طالدیرمیشمز قولاقلریمزك صو یه دوشن عکسندن قورقدیغمز ایچون دکلدر .

بوفونك بونده خطاسی واردر . قولا-قلریمز بزم مدار افتخاریمزدرلر . همده نه قدر افتخاره شایان اولدقلرینی برقاچ سوزدن صکره بوفون دخی اعتراف ایدییور . بز یالکز نزاکت طبعمز جهتیله برونمزی صو یه صوقمیز . یالکز صو یه‌ده دکل اولور اولمز شیلرك هیچ بریسنه برون صوقمیز .

بز صرتمزده‌کی یوکك نه اولدیغنی وظیفه‌بیله ایتمکمزین کالك چنلك تیکنلك نه‌سی اولور ایسه اولسون همان یووار-لانور ایمشز . برکت ویرسون‌که بوفون بونقطه‌ده حقسزلق ایتمیور . کیمسه تیمار یمزه اهمیت ویرمدیکی ایچون فرصت بولدقجه یووارلاندیغمزی حقلی کوروب حقلی کو-ستریور .

نوع بشره بزم قدر صبر وتحمل صدق واستقامت ایله خدمت ایدن ارباب همته

اینجه‌و یوشـاق بر اوت و یرلمز صرتی
قاشیمز هیچ اعتبـار اولنمزایسـه زواللی
ارقه‌جغمزی تپکنلره قاشیمقـده نصل معذور
اولمیه بیلورز ؟

بوفونك الك طوغری سوزلرندن بر یسی ده
شودر :

اشك قسمی اپاغنی ایصلاتمقدن احتراز
ایدر ۰ اوقاجق برچامور بیغنتیسی کورسه
طولاشوب چامورسز یردن کیدر ۰ درجهٔ
عمقنی بیلدیکی صودن اصلا کچمز ۰ »

بونلر هپ فضائلمزدن معدوددرلر ۰
نازك ایاقـلر یمزی چامورلایه‌لم‌ده اقشـام
اوستی کیمه تمیزلته‌لم؟ طرناقلریمزی تمیزلیوب
قطرانلیه‌جق سایسلریمزمی واردر؟ هله کو-
زلجه اسقـاندیل ایتمـدیکی یره آیاق اتمقدن
احتراز اوقدر واضح بر حکمتدرکه انسـان
اولادی دخی بو حکمتمزه اتباع ایتسه اصلا
ضررلی چیقمز ایدی ۰

بو فـون تربیـه‌یه قابلیتمزی اعـتراف
ایدیور ۰ ایچمزده تیاترو سـنالرینه چیقوب
اجرای هنر ایدن صنایع نفیسه اربابی بیله
بولندیغنی انکار ایده‌میور ۰

او یله‌در ظـاهر ! بز موسیقی‌یه بیـله
آشنا ایسه‌ك‌ده بلبل جیولتیسنی برشی صانا-
نلر « اشـك ظیرلتیسی » دیه نغمـاتمزی
بکنمزلر ۰

معهذا بز انلرك سوزلرینه‌می باقارز ؟
معشـوقه‌مزی کورر کورمز یانه یاقیـله
آهلر فریادلر ایله اعلان عشقدن بزی کیمسه
منع ایده‌مز ۰

ای حکیم ! بز صانکه قارتلغمزده چر-
کینمیزکه بوفون حسن وملاحتمزك یالـکز
صباوتمز زمانه مخصوص ومنحصر اولد-
یغنی حکم ایدیور ؟

بز صبـا ایکن اینجـه کوزل ایمشز ۰
شطـارتلی ایمشز ! حرکات وسکناتمزده بر
خفت برلطافت وار ایمش ! فقط یاشلندقجه
بو لطـافتمز زائل اوله‌رق بزه بر چرکینلك
برقبالق کاور ایمش ۰

انصاف ایت ای حکیم ! طوغری سو-
یله ! بوفون لپسقه صاچلی مائی کوزلی دائمی
صورتله متبسم برچوجق اولوب ده کله بکلر
ارقه‌سندن صیچرایه‌رق قوشـوب کزدیکی
زمانکی لطـافتنی قارتلغنـده محـافظه
ایده‌بیلمشمیدر؟ اوزمانکی لطافت ملکانه نه
ایدی؟ صکره‌کی درشتی پیرانه نه‌ایدی؟ اشك
اولـدق دیه بو قدرده حقسزلغـه دوچار
ایدلمك روای حقمیدر؟

افندیمز هرنه‌قـدر بك بد معامله ایدر
ایمش ایسـه‌ده بز ینه افندمزه خـلوص و
اختصاصدن آیرلمز ایمشز ۰ اوزاقدن صدا
سنی ایشتسه‌ك افندمزی طانیوب قولاقلر-
یمزی دیکر ایمشز ۰

فنـامی ایدر ایمشز ؟ خدمتنی ایتدیکمز

اککـنی یدیکمز ذاته بتون دل وجانمزدن
خلوص وخصوصیت پیدا ایتمیه‌لم‌ده بعض
انسانلر کبی نانکورلك رذیله سنی‌می قبول
ایده‌لم؟ افندیمز بزه بدمعامله ایتدی تکدیرده
بولنـدی دیه تکبر وتعـظم ایدرك عصیان
ومخالفت دنائتده‌می بولنه‌لم؟

بز ایسه بالعکس «افندمز بزی بوکون
نظردن دوشورسه یارین ینه لطف ایدر.
بزه دوشن قوللق وظیفه‌سنه مغایرتده بولنما.
مقدر. افندیلك وظیفه‌سنه دوشنی ده کند.
یسی بیلور» مطالعهٔ صـادقانه‌سیله قیچمزه
صوپه بیله یسه‌ك ینه تحملدن کیرو قالمیز.

بز الشدیغمز یری طانیوب اوکرندیکمز
بوادن ده آیرلمق ایسـته‌مز ایمشز. جناب
حق کیمـه‌یی بولندن آیرمسون! بز انتساب
ایتدیکمز قپویه کمال صدق وثبات ایله ملا.
زمتدن آیرلمق ایسته‌میز.

بوفونك شـو سـوزلری‌ده طوغری
دکلمیدر؟:

«اشکك کوزلری ایدر. قوهٔ شامه‌سی
شایان حیرت درجه‌ده‌در. هله قولاقلرنده‌کی
قوهٔ سامعه قوهٔ شامه‌سندن پك چوق زیا.
ده‌در. ذاتاً قولاقلری اوزون اولان حیوا.
نلرك کافه‌سنده قوهٔ سامعه قوای سائره‌سنه
غالب اولور»

یشاسون قولاقلرمز! مابه الافتخارمز.
درلر!

مقتدر بر قـولاغی اولوب‌ده ایشتمـی
لازم کلان شیلره قولاق ویره‌میانلر برزمان
کلـوب‌ده کندولرینی ارشاد ایچون قولا.
قلری بوکولدیکی زمان آجی برندامتدن کند.
یلرینی قورتاره‌مزلر.

بزه زیاده‌جه یوك یوکلتـدکلری زمان
باشمزی قولاقلرمزی اکه‌رك خشنودسزلق
علامتـلری کوسـترر ایمشز.

بن او تحملـدن زیاده یوکی بوفونه
یوکلتمه‌م‌ده باقه‌لم اوده یوقوش یوقارو یه
یوك کوتورن حال کبی یوننی برقارش او.
زاتمزمی؟

کوزلرمزی باغلایه‌جق اولورلر ایسه
هیچ یرمزدن قلدانمیـوب اولـدیغمز یرده
قالور ایمشز. تحـف شی! طبعمزده‌کی او
قدر حکمتله کور کور ینـه زره‌یه کیده‌لم؟
بزکه کوزمز آچیـق اولدیغی حالده دخی
اولچوب بیچمینجه نه خندق اتلارز نه‌صو.
دن کچرز! هر طرفده علی العمیاصـالدرمق
عاقبت بین اولمیان حیوانلرده بولنور. حیوان
ناطقلرده بیله!

بوفون دیورکه:

«اشـك یان اوسـتی یاتدیغی وقت بر
کوزی طـوپراغه کلوب قپـانورده دیکر
کوزینك قپاغی اوزر ینـه دخی یا برطاش
یا بر اغاچ پارچه‌سی قونیله‌رق قپانور ایسه
اشك بر چوق مدت بو حالده قالور.

بعض كيمه‌لركو يابو حقيقته اينانمزلرده تجربه ايدرلر . وا اسفا كه جمله‌سنكده تجربه‌لرى طوغرى چيقار ! غريبدركه كيمسه بوحالك سبب و حكمتنى بيلميه‌رك شاشار .

بونك سببنى سكا بن عرض ايده‌يم اى حكيم ! بن سوبله‌يم‌ده سن انصاف ايت ! شو يله برزوزكالك اوغرنده قوجه اشكى يره ياتيروب بر كوز يينى زمينه مقابل كتوره‌جك وديكرى اوزرينه طاش قويوب قپايه‌جق قدر بدلا انسانلرك الته قولاغمزى تسليم ايتدكدن صكره املار بنه كيفلرينه خدمت ايتميه‌جك اولور ايسه‌دك بزى يا دوكك و ياخود كوزلرمزى دها محكمجه قپايه‌يم ديه دهاقوجه‌مان طاش قويه‌رق بزى كور ايتمك درجه‌سنده يارانلغى طاشيرمزلرمى ؟

ايشته موقتاً حكمتدن اغماض عين ايله اشككى ياتوب قاليشيز زوزك انسانلرك النلدن او صورتده يافه‌يى قورتارمق ايچوندر .

بو فونى تنقيدم ختام بولدى . شمديلك ذات عالئ حكيمانه‌لريله شوقدرجق حسب حال كافيدر . اكر طرف حكمت پروريلرندن بر التفاته مظهر اولور ايسه‌دم بنه تصديعه جسارت آله بيلورم .

اشك

ترجمان حقيقت ورقه كزى عيناً درج ايله وظيفهٔ بيطرفانه‌مزى اجرا ايتمش اولورز .

احمد مدحت

—ه—

❋ خوشه چينى ❋

(طالاشدن تور مساكن ايچون‌ده استفاده قابل ايمش !)

اعمالات خشبيه ايله مشتغل اولان اكثر فابريقه‌لرده بريكن طالاشك نه ياپيله‌جغى شمدى يه قدر بيلنه‌ميوردى . حالبوكه ايشلنيلن آغاجلردن حاصل اولان طالاشلر پك زياده مزاحم اولدقدن بشقه يانغين ايقاعنه دخى فوق العاده مستعد اولديغندن بونلرك محوى اوكبى فابريقه‌لرجه شمدى يه قدر الك مهم مسائل حكمنده بولنيور ايدى . هرنه قدر بعض فابريقه‌لرده طالاشلرى طوپلايوب تضييق ايله صناعى تخته وجوده كتيرمك كبى بعض اختراعاتده موفق اولنمش ايسه‌ده بونلرده مطلوب حاصل اوله‌مامش قالمش ايدى .

غرائب اختراعاتك مهد ظهورى دنيله‌جك صورتده صناعتجه ترقياته موفق اولان امريقاده طوملسون نامنده برمهندس طرفندن ترتيب اولنان پلانلره كوره اتخاذ اولنان بعض اصول سايه‌سنده هم مزاحم اولان طالاشلردن قورتلق وهم‌ده بويوزدن

برده استفاده تأمین ایتمك طریقی بولنمشدر . شویله‌که فابریقه‌لرده بریکن‌طالاشلر یاقیلوب حاصل اولان برنوع غاز انبیقدن چکیرلدکدن صکره تنویر مسـاکن خدمتنده عادی غازك یرینی طوتمغـه باشـلامشدر . آمریقـاده الحالةهذه اعمالات‌خشبیه ایله مشغول بولنان فابریقه‌لرك کافه‌سنده بو اصول سـایه‌سنده هم طالاشلر محو ایدلمکده وهم‌ده جزئی بر مصرفله غاز وجوده کتیریله‌رك فابریقه‌لر درونی بونکله تنویر اولنمقده‌در .

سلانیکلی توفیق

—٥—

« قره‌دن نقل سفاین »

ازمنهٔ قدیمه‌ده یونانیلر قورنت برزخنك بر طرفندن اوته طرفنه قدر برقاچ کیلومترو مسـافه‌یه قره‌دن کمی یوروته‌رك سـوق ایتمشلر .

بونك تاریخ عثمانیده‌ده امثالی واردر . روایت اولنورکه حضرت فاتح طوله بغچه طرفندن قاسم پاشـا طربقیله خلیجه قـدر قره‌دن کمیلر چکدیروب ایندیرمش‌که قورنت برزخندن یك‌ده دها آز بر مسافه دکلدر .

الحالة هذه المانیا ده فرانسه ده بعض نهردن نهره جدولدن جدوله اوفارق قایقلری قره‌دن سوروکله‌یوب کوتوررلر . بومثللو عملیات امریقاده دخی واردر .

انجق شوفقره ده قارئلرمزه خبرویره‌جکمز « قره‌دن کمی نقلی » ماده‌سی بونلرك هیچ بریسی اولمدیغی کبی بونلره بکزر بر شی‌ده دکلدر .

امریقاده پانامه برزخنی دلوب برقنال حالنه قو یمقده بولندقلری معلومدر یا ؟ بو عملیاتك ملیونلرجه مصارفه و یکرمی سنه‌دن زیاده زمانه محتـاج اولدیغنی و یاپیلوب بتدکدن صکره علی‌الدوام طراق ماکنه‌لری ایشلتمکه احتیـاج کوریله‌جکنی نظر دقته الان « ئناد » اسمنـده بر مهندس مذکور برزخ اوزرینـه یکی اصول برشمنـدوفر یاپه‌رق اك بیوك کمیلری بیله اطلانتیـقدن بحر معتدله آشـیره‌بیله‌جکنی رسملر یله مودللر یله اعلان ایتمش وسفائن جسیمه انشائیه فابریقه تورلر یله مهندسلردن برچوقلرینك تصویبلرینه‌ده نائل اولمشدر .

انشا ایده‌جکی لیمانه صوقه‌جغی کمی‌یی سابح حوضلر کبی بر حوضه الهرق اوتوز دقیقه ظرفنده عظیم برقزاق اوزرینه وقزاغی‌ده شمندوفره چکه‌جك و بو حمل ثقیلی الیوم قوللانیلان لوقوموتیفلردن بش دانه‌سنه چکدیره بیله‌جك ایمش .

بیکلرجـه طـونیلاتولق برثقلتی یالکز ایکی تیمور خطنـدن عبـارت برشمندوفر اوزرینـه قویار ایسـه خطلرك طوپراغه کومولوب باته‌جغنی‌ده حساب ایلدیکندن بره الثی یوی تیمور چبوقلر فرش ایده‌جك

وقزاغك التنده ده اوچ یوز التمش تکرلك ترتیب ایلیه‌جك ایمش که بو حالده هر تکر لکك التنه اصابت ایده‌جك اولان ثقلت شمدیکی عادی تیمور یوللر ینك ثقلتلرینی تجاوز ایتمیه‌جك ایمش ·

مهندس مومی الیه بتون غزته‌لرله نشر ایلدیکی بر بیاننامه‌سنده کوزه الدیردیغی عملیاتی بزم سویش جدولنه قیاس و تطبیق ایدرك دییورکه:

« بنم اصولمله بحر سفیددن بحر احمره کمی نقلی شمدیکی سویش جدولنه صرف اولنان پاره وزمانك بشده بر یسنه بیله احتیاج کوسترمز · سویش برزخی دوز بر اووه اولدیغی ایچون اورایه یاپیله‌جق سفائن شمندوفری غایت ساده اوله‌جغی کبی نقل اولنه‌جق سفائندن النه‌جق اجرتلر دخی شمدیکی اجرتك یکرمیده بریسی درجه‌سنده آز الور · »

مهندس مشارالیهك اشبو تصمیماتی اکر بر کره‌ده سرمایه‌داران طرفندن تصویب اولنه‌جق اولورسه موسیو دەلسپسك پانامه برزخنی دلمك ایچون باشلادیغی ایش نتیجه‌سز قاله‌جغی کبی سویش جدولنك دخی لاینقطع تطهیری مصارفنه تحمل ایده‌میه‌جکی تحقق ایدنجه اورایه‌ده بویله بر سفائن شمندوفری انشا اولنه‌جغی امید ایدلمکده‌در

احمد مدحت

—o—

لطائف

فرانسه‌ده فورطنه‌لرك بادی اولدیغی خساراتدن بحث اولندیغی صره‌ده تحفلردن بریسی صورمشکه :

— بوقدر فورطنه بزه نره‌دن کلیور اللهی سورسه‌ك ?

— نره‌دن اوله‌جق امریقادن !

— شو منحوس قطعه‌یی کاشکی کشف ایتمسه‌لردیده بو فورطنه‌لرده باشمزه قوپمسه ایدی !

—o—

چین ایله محاربه ایتمکده اولان فرانسه دونغاسنك چین ساحلنه تقرب ایتمکده اولدیغنی کورن چینلی بر ضابط بر طوپجی اونباشیسنه دیمشکه :

— فرانسز دونغامی تقرب ایدییور · کوریورمیسك ?

— اوت کوریورم ·

— ای نه طوریورسك ? طوپی اتشله باقه‌لم !

— دونغا پك اوزاقده · اته‌جغمز مرمی انجق بو مسافه‌نك نصفنی قطع ایده بیلور ·

— های آلیق های ! ایکی نصفك بر تام ایده‌جکنی بیلیور · اوغلان ارقه‌دن بر مرمی دها صاغلارسین هدفی بولور ·

—o—

متنوعه

— اقتصاد كلمه‌سی —

بوندن بش اون كون اول غزته‌مزك متنوعه قسمنه كچيرش وامضای عاجزانه‌می حاوی بولنمش اولان بر بندك مقدمه‌سنده « اقونومی » لفظنك « اقتصاد » لفظ عربیسیله ترجمه‌سی دها موافق اوله‌جغی زمیننده عاجزانه برایكی سوز یازمشیدم . نصلسه بو سوزلر غزته‌مزك باش محرری وهله بزم كبی نوهوسانه اداره‌ٔ قلم ایتمكده اولانلرك معلم معرفتی اولان سعادتلو احمد مدحت افندی حضرتلرینك نظر دقت عالیلرینه تصادف ایدرك بو بابده « اقتصاد و یاخود اصطلاحات فنیه » عنوانیله دونكی ترجمان حقیقتك متنوعه قسمنه بر بند درج ایتدیرمشلردر .

مشار الیه حضرتلرینك بو بندلرنده بنده‌كز ایچون اك زیاده جالب تأسف اولان فقره « قیمت اقونومیقیه » و « مسئله‌ٔ فزیقیه » كبی تركیبلری استعمال ایدن بو عاجز اولمغله ارقداشمزك ملاحظات مسرودهسی صورت استعمالات عاجزانه‌مزه مقابل دیمك اولدیغندن » فقره‌سیدركه اولكی بند عاجزانه‌مك مقدمه‌سنده مندرج فقره‌نك صورت تحریر و تركیبنده مشار الیه حضرتلرینك استعمالات عالیلرینه مقابل اولدیغنی ایما ایده‌جك ادنی بر سوز یوق ایكن او یولده تلقی بیورلمش اولمسی بنده‌كزی ینه كندی نظرمده آداب حرمت ورعایتی تجاوز ایتمش اولمق سیئه‌سیله اتهام ایده‌جك حاللردندر . بناء علیه ذات عالیلرینی بو یله بر ذهابه دوشورمكه سببیت ویرمش اولدیغمدن طولایی جداً داغدار حزن واسف اولیورم .

بنده‌كزك او بندك مقدمه‌سنده او یولده اداره‌ٔ لسان ایدیشم اصطلاحات فنیه صرف عربی وفارسی لسانلرندن آلنسونده اجنبی لسانلرندن لسانمزه كچمش اولان اصطلاحات ترك ایدلسون و یاخود بو قضیه‌نك بسبتون عكسی التزام اولنسون كبی حد ناشناسانه بر فكردن نشأت ایتمامشدر . ذاتاً اعاظم ارباب قلممزك او یوشوبده هنوز بر ائتلاف تام حاصل ایده‌مدكلری بو زمین حقنده بنده‌كز كبی عاجزلرك اك حقیرانه بر صورتده اداره‌ٔ لسانه قالقشمسی بیله خودپسندانه بر حركت اوله‌جغنی بیلیر و بویله بر حركتده بولنمقدن تأدباً كری طورییرم . او فقره‌یی یازمقدن مقصدم ایسه یالكز بر كلمه حقنده‌كی فكر و

نظرمی بیاندن عبارت اولمق اوزره هر كسك مالك اوله بیله‌جكی برحقی بنده‌كز دخی حدم درجه‌سنده استعماله منحصر ایدی . فقرهٔ عاجزانه‌مك یالكز « جملهٔ وصفیه وجملهٔ اضافیه‌لرده « اقونومیقیه » طرزنده‌كی مطابقتلره لزوم كورلمیوب‌ده قواعد لسانیه خارجنده تركیبلر یاپمغه دخی مجبور اولمق موافق برشی اولمدیغی » سوزی عمومیتی شامل برشیدر . بو سوز ایسه بنده‌كزك رأی خود سرانه‌م دكلدر . كلمات عربیه وفارسیه‌نك كلمات تركیه‌یه اضافه‌سنی موافق كورمیان قواعد لسانیه‌مزك اجنبی كلماتك اضافه‌سنی دهازیاده رد ایلیه‌جكی اولی بالطریقدر . بنده‌كز او سوزی محضا شو قاعده‌یه استناداً یازمشیدم . لسانمزده بویله برقاعده موجود بولنوب برجهتدن احكامنه دخی رعایت كوسترلمكده اولدیغی كورلدكجه بو سوزی یازمقده خطا ایتمش اولمق ایله اتهام ایدلمم ظننده‌یم .

بو قاعده دكشدیریله‌جك و یاخود السنهٔ اجنبیه‌دن اقتباس اولنه‌جق اصطلاحات فنیه بو قاعده‌نك مستثنیاتی حكمنده طوتیله‌جق اولورسه او حالده « اصطلاحات فنیه‌یی عیناً قبول خصوصنده كلمات عربیه وفارسیه‌نك عجمده و باخصوص عربده هیچ كورلمامش صورتده طرفدارلغنی كورمكه » قطعاً حاجت قالمز ایدی . فقط قواعد لسانیه‌مز میاننده مذكور قاعده موجود و اصطلاحات فنیه حقنده‌كی صورت استعمال دخی بو حالده مشهود بولندقجه ارباب قلمزدن كیمی او قاعده‌یه استناد ایدرك و كیمی دخی بو جهتجه كورینن سهولت افاده‌یی مستحسن بوله‌رق اصطلاحات فنیه حقنده دخی تشتت افكاردن قورتیله‌میه‌جغمز بدیهیدر . اشته بلكه‌تمزده « برانجمن دانش » وجوده كتیرلمسی وجوب قطعیسی بوكبی احتیاجات اوزرینه برقاتده‌ها ثابت اولیور . بویله بر « انجمن دانش » وجوده كلوب ده اصطلاحات فنیه تقیید و تحدید اولنور و عموم طرفندن او یولده استعمال ایدلمسی قاعده تحته النه‌جق اولورایسه او حالده یالكز برلغت ایچون بوقدر كشمكش افكاره دوشمكه حاجت قالمیه‌جغی كون كبی آشكاردر .

سلانیكلی توفیق

— ٥ —

اصطلاحات فنیه

وضعی

استفادهٔ علیه دنیلان شی یالكز خواجه ومعلمك اوكنه دیزچوكه‌رك و یا صره تخته‌لرینه اوتوره‌رق تلمذ ایتمكله منحصر دكلدر .

استفادهٔ علیه تحریراً یازیله‌ده‌دخی ممكندر .

قارئلرینك استفاده‌سی ایچون قلمی

استعمال ایدن بر محررك هر کس شاکردی ، مستفیدی عداولنور .

سعادتلو مدحت افندی حضرتلری ادوار حیاتیه‌دن بردور مخصوص دیمك اولان اون بش سنه‌دن متجاوز بر زماندنبرو نشریات فنیه‌سیله ار باب مطالعه‌یی مستفید ایتمکده‌در که بوندنطولایی اوتار بحثك بتشدیر. دیکی نقدر ار باب شباب وار ایسه مشار الیه حضرتلری بونلرك خواجه‌سی، معلمی عداولنور .

هیئت اجتماعیه‌نك ناطقهٔ فطرتی اولان اویله بیوك محررلر ایچون ـ هرکیم نه‌دیرسه دیسون ـ هیئت اجتماعیه مقدس براحترام ، مشفقانه برتوجه محافظه ایدر . نامنری یادایتدکجه وجدانلرندن قلبلر بنه نورمسرت یاییلور .

محرر مشار الیه حضرتلر ینه قارشو من غیر حد عرض ایتدیکم بو تحمیدات هیچ برمقصده مستند اولمه‌مز؛ ز پراجدی اولدیغی قدر خیرخواه ترقی اولان اویله بیوك قلملر ، هوسات طفلانه کبی شیلردن منزه بولند . قلری ایچون بویله بر قاچ تقدیر وتحمید مفتقرانه‌لرله نه شکر ینه مظهر ، نه‌ده شکایته دوچار اولنور .

طبیعتدن ، شعاردن بحث اولنمز دیرلر . نه قدر طوغر یدر .

شارقهٔ اسلامیتك بر چوق عصرلر دنبرو تنو ر ایتدیکی اذهان بشر یه بو نجه بدایع میدانه کتورمشدر . بو بدایع ایچنده هرشیدن ز یاده فنونه مفتونم .

شعر ، حال طبیعیده‌کی افکاری بردن هیجان اضطرابه دوشورر ، خرم دلانی تأثراته بوغه‌رق اغلادیر ، ایستر ایسه قلوب انطفاپذیری احیا ایدر ، عالم خیاله جان ویرر ، والحاصل جاست کبی ، اختیارفدا کاری کبی نیجه خصائله سبب اولور .

وظائف حق پرستانه الهام ایلر .

بودرلو مزایایی جامع اولان شی علوی ، الهی دیمکدر ، بوکا مفتون اولمیه‌جق ایسه هیچ بر فرد تصور اولنه‌مز ، لکن انسان اسرار قدرتی تماشا ایتمك ، او اسرار ایچنه قارشمق ، کیرمك ؛ قدرتك مصنوعاتنی الیله یوقلایه‌رق عیناً کورمك ایستر .

ایشته بو حسك رهنمایی ، کونشی فنوندر . بو کونش نشر انوار ایده‌بیلمك ایچون اثیره محتاجدر که اوده ناطقهٔ ادبدر .

حقیقت ! بر فنك موضوعی نقدر عالی اولور ایسه اولسون ، لطف بیانه مالك اولمزسه استفاده پك کوچ ، پك محدود قالیر . او بولده یاز یلان اثاردن استفاده‌یی تأمین ایتمك استیانلر ، ظلمت ایچنده تحری حقایق بر فضیلت ، حتی بر کرامت عد ایدنلردر .

بو کونکی تألیف و ترجمه مصورینه میدان قالمامش بر چوق آثار وار ایدی. بو آثاره بحثنی استفاده‌یی اتمزایسه‌ده تألیف ایدیلنلر دعشیت موضوع [illegible] مناسب [illegible] [illegible] بر [illegible] [illegible] و [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] حقیقت [illegible] [illegible] کوزل کتب [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] کثرت [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] و بوده [illegible] کندیلری دخی [illegible] عمومیه او مرتبه مستغنی اولمقدهدر. اعتقادنجه عاجزانه‌مه قالیرسه قوه عالیه مؤلفات عثمانیه اجنبیه‌دن بولنه‌لیه‌لرلاق بر استفاده‌یی تأمین ایلیان اثر؛ سعادتلو احمد مدحت افندی حضرتلرینک اثرلری. بنابرین محرر مشار الیه حضرتلرینه کسب‌ترقی بو یولده تقلیده مجبور اولمه‌رق بو رجحلو اولندیغمز تحمیلات عاجزانه‌می بوراده دخی تکرار ایده‌یم. بولمسه ۱۳۰۰ نرخلی [illegible] ترجمه حقیقت [illegible] (اصطلاحات فنیه [illegible] [illegible]) [illegible] مطالعه بیورلسن.

اکر [illegible] جریده خط [illegible] [illegible] بنک خلاصه‌سی شو اولیور:

اولا — بزم شیخیکی لسانه دعا ایتدیکمز شیئی دعوا ایتدرک شیخیکی کلمه‌نک زیاده‌سی زیاده یقلاشدیغی ارامیزده متفقدر.

ثانیاً — اصطلاحات عربیه‌یی عیناً قبول ایدوب اوقدر عرب و عجم طرفلرندن کوریورزکه بو غیرت عجمده و بالخصوص عربده کورلدیکی وجهله بو یولده‌کی غیرتمز معاصر غیرتلردن بو [illegible] وحتی عرب موسیقی کبی، اسطرلاب کبی، بوصله کبی، کیمیا کبی بر چوق اصطلاحات اجنبیه‌یی قبول ایتمش اولدیغی کبی منطقک یونانجه‌دن مأخوذ ایکن (ایساغوجی) تعبیری ایله قیاسده قدر اعتراف اولندیغی حقیقتلردن.

ثالثاً — اصطلاحات و استعمالات اجنبیه‌یی قبول عادتی بزده یرلشمش و تعمیم. حتی عربی و فارسی‌یه ترجمه غیرتنه قوت و برمه‌دکی کارلی چیقارز؟ بوقصد او عادتی توسیع ایتمکه قدر کوریورز؟ دیه بر ملاحظه‌دن:

رابعاً — و ملاحظه‌مک تجددی [illegible] وزره [illegible] سؤاله (اوت) دینمه‌لیدر [illegible] تلقی [illegible] و هکذا کلمات اجنبیه بر یره [illegible] لغات و اصطلاحات تحری ایدرک انلری یرینه قوللانمق لازمدرکه بر چوق حقلک [illegible] قالمسندن و دها بوراده متفرع بر ایکی حال نتیجه [illegible].

[illegible] [illegible] تجددی [illegible] وزره [illegible] بیوریلان بو [illegible] اوزره بیان ملاحظه ایتمک بر آزده کلی خیلو

كستاخانه برشی عد اولنه بیلیر .

حالبوكه مطالعات معروضه‌یی حسن تلقی ایله‌یه‌رك بیلدیردم اتمه‌جك استیضاح بوله بعض ملاحظه درمیانی دخی حد ناشناسانه برشی صاییلمیه‌جغی ایچون بز دخی حد ناجزانه‌مز داخلنده كندی ملاحظاتمزی عرضه جسارت ایدرز .

اولا ــ بزه هانكی لسانك دها یقین اولدیغنی دها تتبع ایدیلمدیكی كبی كلمه‌لر بزه دها زیاده یاقلاشدیغنی آرامق لزومنك شو مقامده نه‌دیمك اولدیغنی اكلایه‌مدق .

بر كلمه‌نك بزه زیاده‌سیله یاقلاشه‌رق تلقی فهمی منعمه محتاج برشی بعده مثلا قصدنده بعض : قوقومی كلمه‌سی وقعا بزه دها یقین وشق لازم كلمور . لكن بو مسئله برده ارباب تدقیق تحقیقی صاحب فهمی واردر كه بز قوقومی كلمه‌سنی بو ارباب تدقیق و صاحب تعبیرك عمومی طرفندن قبول اولنمش بر كلمه اولمق اوزره كوره‌بیلیرز .

فی الحقیقه بعض ارباب قلم و كلمه‌یی استعمال ایتمه‌كلری كبی بعده بعض ارباب فنك بو بولنده بر كلمه‌یی مؤخرانی مباحثه‌سز قبول ایتدكلرینی كورمیورز .

اصطلاحات علمیه وضعنده بعضه عومنك شجیع حقی وقدر .

ثانیا ــ اصطلاحات اجنبیه‌یی عینا قبولده كی غیرت و اصرارمزه تعجب ...

بالخصوص ... دها ... بوكلمه‌ده موسیقی مطلاب ، كیمیاء ایباغوجی كبی كلمه‌لردن بالكه‌رق كتورلمسنی بر درجه‌یه قدر مبالغه‌یه حمل ایتمك استیورز .

عرفك و یا بعض تعبیره كوره معارف سلامیه اوزیانك بونلردن الهرق توسیع ایلدكلری فنون و معارف صره‌سنده تصادف اولنه‌بیلان كلمات اجنبیه دها برایكی امثلیه برابر عثمان بوندن عبارتدر . اصطلاحات مترجمه و یكیدن كشف اولنان بعض حقایقك تعبیرات فنیه‌سی یاننده موضوع بحث اولان كلمات ١/١٠٠٠ نسبتنده قالور .

مثلا ــ ... مأخوذ ... مصطلح ... اصطلاحات تقریبا ... بونك كبیدن عبارت ... كنمسی اولدرق ــ شفقك اشارتنه كوره ــ (مدخل) معناسنه اولان (ایباغوجی) لفظی و كیمیانك ، ریاضیاتك ، فلكیاتك ... اصطلاحاتی اره‌سندن برایكی كلمه و یاخود معنامز غیرتمزه قارشو دلیل كوسترمك ... حمل ... كرك .

ثالثا ــ كلمات اجنبیه‌یی ... اصطلاحات ... جرئت ... .

جنی دعواسنی راز غریب کورورز .
بحث نره‌ده‌در ؟

اصطلاحات فنیه وضعنده عوامك
هیچ حقی اولمدیغنی بوقارووده عرض ایتمش
ایدك .

کذلك هرنه صورتله ایسه بوکون تعمم
ایتمش و بسبتون مال ایدلمش اولان کلماتی رد
ایتمکده دخی هیچ کیمسه‌نك حقی اوله‌مز .
بنابرین وضع اصطلاحات بحثی صره‌سنده
بوکلمه‌لری اورته‌یه سورمك تقریب دلیله
مناسب دکلدر .

اعدی مشارالیه احمد مدحت افندی
حضرتلرینك مطالعاتنه قارشو اشبو ملا-
حظات قاصرانه‌مزی عرض ایتدکدن صکره
موضوع بحثی توسیع ایده‌لم :

بوکونکی کونده کیمسه‌نك انکاره مجالی
اولمیان احتیاجاتمزی تسهیل مقصدیله ترجمه
اولنه‌جق (فنون) اصطلاحاتنی عیناًمی ؟
قبول ایتمك ، یوقسه بونلره قارشو اصطلا-
حی وضع ایلمك دها فائده‌لی ، دها
منفعتلی‌در ؟

برفنك اصطلاحاتنی عیناً قبولده شمدی‌یه
قدر اورته‌یه قونیلان دعوالرده اساساً ایکی
فکر واردر :

بری ــ اصطلاحات عیناً قبول ایدلدیکی
حالده فنون عالمنه دها اول قاریشه بیلمك ،
دیکری ــ اصطلاحات فنیهٔ حاضره‌یه
قارشو حقیله اصطلاح وضع ایده‌میه‌جکمز
ایچون مقصد ضایع اولماق و یا هیچ اولمز
سه نقصان افاده ایلمامك غیرتلرندن
عبارتدر .

بو ایکی فکری بر اصله ارجاع ایتمك
ممکن ایسه‌ده مقصد دها زیاده توضیح
ایتمك اوزره آیری آیری مطالعه‌یه قویه‌رق
اولا برنجی فکری الله اعلم .

بز بوفکردن شو معنایی آکلایورز :
« اصطلاحات عیناً قبول اولنورسه
کتب اجنبیه مطالعه اولندیغی حالده دها
قولای ودها کسدیرمه بر یولدن موضو-
عنه انتقال اولنه‌بیلور . لکن بوکتب
اجنبیه‌یی اوقومق ومطالعه ایتمکله مکلف
اولان کیملردر ؟ عامه ، شاکردان ، ارباب
مطالعه کتب اجنبیه مطالعه‌سیله مکلف
اوله‌مزلر .

اصطلاحاتی عیناً الماق غیرتنده و یا انلری
لسانمزه ترجمه ایتمك غیرتنده بولنانلرمی
مطالعه ایتدیکی حالده قولای آکلایه‌جقلر-
در ؟ بز ظن ایتمك ایسترزکه : بواوچنجی
صنف اربابی بوکا لزوم کورمزلر . زیرا
او غیرتده بولنانلر او اصطلاحاتی
بیلانلردر .

شاکردان عامه ، ارباب مطالعه کندی
لسانلری داخلنده یازلمش اولان کتابلری مطالعه
ایتمکله مکلفدرلر .

اوت ! بزده احتیاجات حقیقیه‌مزی تسهیل ایده‌جك وسائطك هنوز مكمل اولمدیغنی هركس ایله برابر تسلیم ایدرز . لكن بو ینه بشقه بر مسئله‌در .

اوحالده اصطلاحاتی عیناً قبولده‌كی محاسن هانكی و نه صورتله جالب اهمیت محاسندر؟

بوندن دخی صرف نظر ایده‌لم (كه صرف نظر ایتمك پك قولای دیمكدر) یافنون عالمنه قولای قاریشه بیلك افكاریله دها بشقه شیلره قاریشه بیلك، قاتیلق، قورقولری یوقیدر ؟ ازجمله بزم ایچون آرتق برلسان علمی وادبی تشكیلی امیدلری محو اولمزمی ؟ امابر ملتك لسان علمی وادبیسی اجنبی اصطلاحات عمو-میه‌سیله قائم اوله بیلور دینلورسه بوكاقار-شو سو یله‌یه‌جك هیچ برسوزمز یوقدر .

ایكنجی فكره كلنجه : اولا شوراسنی عرض ایده‌لمكه قارشولقلری حقیله وضع اولنمامش اولان بعض اصطلاحات فنیه‌ده‌كی عدم اصابت و یا اك طوغریسی بعض خطیئات هیئت اجتماعیه‌یه عطف اولنه‌مز زیرا اصطلاحات وضعنده‌كی مهمهٔ اساسیه كلماتك مدلولات لغویه‌سنه استقامتك وجو-هنه، عوارضنه وقوف ایله مشروطدر .

هنوز متفرق برحالده بولنان ارباب دانش بونلردن نیچون مسئول اولسون؟ اكثریسی پك عجله‌یه كتورلمش اولدیغی ایچون همان پك آز دقت واعتنا ایله ویاخود قواعد لسان ملته آز بر وقوف ایله وضع اولنان اصطلاحاته باقه‌رق اصطلاحات اجنبیه‌نك حقیله افاده اولنه‌مامسی فكرینی سرد واتیانه هیچ برزمان هیچ بر كیمسه‌نك حق یوقدر . بحثمزه نهایت و یرمزدن اول اصل فكر قاصرانه‌مزی دخی عرض ایده‌لم :

وضع اصطلاحات خصوصنده بزجه اعتدال شرطدر . تكلفه اصلا كلمز . قارشو-لغی بولنه‌میان و یا بولنسه‌بیله یكدیگرینه یان باقان اصطلاحات غربیه‌یی عیناً قبول ایده‌بیلورز : موجودلری ذاتاً قبول ایتمش اولدیغمز ایچون انلری ده ابقا ایدرز . ممكن اولدیقجه فقط بروقوف تام ایله كندی لسا-نمزه (عرب ـ عجم) نقل ایتمكه غیرت ایتملی یز .

لكن اقتصادك تصرفك اداره‌نك اقو-نومی‌یه اولان مطابقت مدلولاری اعتبار یله اثباتنه چالشمق او فكرك مروجی اولان توفیق بك افندی‌یه عائددر . مع هذا لزوم حقیقی ایله افراط دخی بر یرده بزجه اجتماع ایده‌جك قدر بینلری اچیق اولدیغنی سو یلیه‌بیلورز .

فهمی

—o—

مدوس فرقتیننك غرقی

قرق سكزنجی جزؤدن مابعد

بحثك بوندن اشاغیسی خلاصهٔ حكایه

ايتمه‌لم ده سوزى موسيو قوره‌آنك افا‌دانندن عيناً نقل ايده‌لم :

« صال اوزرنده‌كى اهالى اوقدر غلبه‌لك اوقدر صيق ايدى كه همان هيچ برمز برمزدن قلدانه‌ميور ايدك ٠

بعضلرمزك يارى وجودى دكز ايچنده ايدى ٠ حتى فرقتيندن آيرلديغمز زمان صال بوقدر يوكه تحمل ايده‌ميه‌رك باتمق اوزره بولنديغنى كورنجه حامل اولديغى ارزاق فوچيلرندن بر چوغنى ده دكزه آتمش ايدك ٠ »

« بويله بر تهلكه‌لى زمانده موجود انسانلره نسبتله غايت آزقلان ارزاقى حسن استعمال لازم ايكن اكا ده موفق اوله‌مدق ٠

صندالر طرفندن ترك اولندقدنصكره موجود ارزاقمز يوقلاندقده كوردك كه يالكز برچوال پكسمادمز اولوب انجق يكرمى بش قيه تخمين اولنه بيلور ايدى ٠ او ده ايصلاتوب خير اولمش ايدى ٠ مغروقيت بلاسنه برده قحط مصيبتى منضم اولديمى ؟ »

« اشبو بيه‌جكدن ماعدا مشروبات التى كوچك واريل شراب ايله ايكى كوچك واريل صودن عبارت ايدى ٠ حالبوكه المزده نه خر يطه نه ده پوصله هيچ برشى يوق ايدى ٠

نصلسه بر كوچك يلكن دخى صاله آتلمش بولنديغندن بر ديرك ديكوب انى آچدق ايسه ده يالكز روزكار ارقه‌دن كلمك شر-طيله ايشه يرايه بيلور ايدى ٠ »

« موجود اولان پكسماد بركونك قوشلق تعيينه انجق كفايت ايده بيلدى ٠ او كون اقشام دخى ايده بيلدك ايسه ده كيجه آچلق كمال دهشتيله همزه غلبه ايتمكه باشلادى ٠

آچلقدن ماعدا كيجه برده روزكار چيقدى ٠ دكز تلاطم ايدوب ده صالك بر طرفنه طالغه چاربدقچه اوراده‌كى ادملر يكديكرينك اوزرينه ييغيله‌رق هرج ومرج اولورلر ايدى ٠ بو يوزدن حصوله كلان فرياد وفغانه جانلر طيانمز ايدى ٠ »

« او كيجه صباح ايتديكمزده يكديكرمزى صايدق ٠ يكرمى قدر نقصانمز اولديغنى اكلايوب انلردن ماعدا بر طاقلرينك اياقلرى ديركلر اره‌سنه ايليشه‌رك وجودلرى دكزه صارقوب بوغولدقلرينى ده كوردك ٠ بونلردن يالكز بريسى ايكى اوغلى طرفندن صال اوزرينه النوب كونا كون تداويلرله حياتى اعاده اولندى ٠ »

« دون صندالرك عودت ايتميه‌جكلرينه قانع اولمشيكن بوكون آچلق جانمزه كار ايتمكه باشلاينجه صندالرك عودتى اميدندن بشقه مدار تسليت اولمديغندن هر طرفه كوز كزديروب بونلرك بهمه حال عودتلرينى اومار ايدك ٠ فقط بعضلرمزده بو اميد اولمديغندن اولومه رضا درجه‌سنده‌كى يأس

مدهشه کندیلرینی قاپدیردیلر . هر نه قدر قازانلریمز پك آچ ایدیسه‌ده هوا پك کوزل اولدیغندن آچ آچنه اقشامی ایده بیلدك . فقط اقشام اوزری کوك یوزی سیاه بلوطلرله مستور اولدی . کیجه ایسه دونکیدن بدتر فورطنه‌لرله کچدی . صالك کنارلرنده بارینه‌بیلمك قابل اوله‌مدیغندن هرکس اورته‌یره هجوم ایلر ایدی . واقعا بو هجومده معذور ایدیلر . زیرا اورته یرده بر بوله‌میانلرك و کنارده قالانلرك کافه‌سی غائب اولدیلر . اورته یرده‌کی ازدحام دخی اولقدر مدهش ایدی که آلتنده قالانلرك بر قاچی اوستنده کیلرك تضییقی ایله هلاك اولدقلری حالده ینه کیمسه یرندن قلدانمیور ایدی . »

« عسکرلر ایله کمیجیلر ارتق هلاك محقق اولدیغنی کورنجه موجود اولان شرابی ایچوب سرخوش اولمغه قرار ویردیلر . قرارلرینی موقع اجرایه دخی قویدیلر . تمام کوك قندیل سرخوش اولنجه « بزی خیانةً اولومه ترك ایتدیلر . فقط بز یالکز اولمیه‌جکز . هپمز برابر هلاك اوله‌لم . شو صالی طاغیته‌لم . » دیه خلاطلری کسمکه قالقشمسونلرمی ?

ضابطلر ایله یولجیلرك عقللری باشلرنده اولدیغندن بونلرك شو حرکت مأیوسانه‌سنه مقاومته قالقشدیلر . هرکس بالطه‌لر ، قلیجلر ، سونکولر ، بچاقلره طوراندی . بوغاز بوغازه بر محاربه‌که تخاطری انسانك توکلرینی اورپرتر . تصادف ویا ؟ کره‌ٔ قمر دخی اولانجه انوارینی نشر ایله بو منظره‌نك دهشتنی ارتدیریور ایدی . »

« هرکس محارب ! کیم متوسط اوله‌جق ? نهایت یورغونلق بر متارکه‌ٔ مجبوره‌یی انتاج ایلدی . صباح آچلدقده کندیمزی بر یوقلمه ایتدك . و محاربه‌ده التمشدن زیاده آدم هلاك اولدیغنی کوردك . فقط موجودلاشه‌لر انجق قرق بش قدر ایدی . بعض کورنلرك افاده‌سندن اکلاشلدیغنه کوره باقیسی یأس ایله کندیلرینی دکزه اته‌رق هلاك اولمشلر . »

« حالبوکه بزجه بو حال بر فلاکتدن عد اولنه‌مز ایدی . الك بیوك فلاکت موجود اولان وارلیلردن دردینك ضیاعی ایدی که بونلرك ایکیسی صوو ایکیسی شراب وارلیلری اولوب محاربه ولوله‌سی اثناسنده دکزه تکرلنمشلر ایدی . شو محاربه‌دن صکره صال اوزرنده موجود من التمش کشی قالدی . فقط الده ارزاق اوله‌رق یالکز بر تك فوچی شراب بولندیغندن آچلغك اوچنجی کونی تقسیم اولنه‌جق تعیین بوندن عبارت بولنمش ایدی . ایشته بو کون موجود لاشه‌لردن بر طاقنی ییملر بولندی ایسه‌ده ذاتاً مستکرهمز اولان انسان اتنی پیشیره‌جك آتش بولنمامغله قوردلر کبی چیك

چیك یمك كراهتنی بر قاتدها آرتدردیغندن
هركس بو هولنـاك مدهش وعادتا مقیٔ
قهوه التیسنی یكدیكرندن كیزلكه مجبوریت
حس ایدییورلر ایدی . »

* * *

« اشبو اوچنجی كونك اقشامی بالنسبه
سـكوت ایله كچدی . فقط كوندوز چیك
انسـان اتیله قارنلری یی طو یورمیـه‌رق
آجلقـده ثباتی ترجیح ایدنلردن اون ایكی
كشینك دها وفات ایلدیكنی ایرتسی صباح
كوروب اكلادق . او زمانه قانجه‌یه قدر
هـلاك اولنـلره آجی‌یه‌رق كو یا كندمز
نعمت سـلامتده قالمش اولدیغمز ایچون شكر
ایدییور ایدك . او صباح ایسه وفات ایدنلره
غبـطه ایتمكه باشـلادق . چونكه انلرك
اشكنجه‌لری نهایت و یرلمش و بزم اشكنجه‌
لرمز ایسه هنوز امتداد ایتمك اوزره بولنمش
ایدی . »

« بو كونك یامیـاملغی دونكیندن دها
مدهش اوله‌جغنه هیچ شبهه یوق ایدی .
حتی بو كون كیـسه كیـسه‌دن چكنمیوب
بلكه ده چیك انسان اتندن عبارت اولان
طعاملری یی ر لكده تناول ایده‌جكلر ایدی .
بركت و یرسونكه صال اوزر ینـه بر بالق
كومه‌سی اوغرادیغندن ایكی یوز قدر بالق
دیركلر ارهسنه صقیشوب قالمش واو كونك
قوشلق طعامنی بونلر تشكیل ایتمشدر . »

« حتی ایچمزدن بر یسـنده نصلسه
بر قاو بولنـه‌رق صالك بر طرفنـه آتش
دخی یاقلدی و اوزر ینـه بالقلر قونلدی .
لكن التمش آدمه تقسیم ایدلسـه اوچر بچق
بالق دوشـه‌رك هپسی طو یه‌بیله‌جك ایكن
بعض آدم احتیاطاً یكرمی اوتوز بالق یاقه‌
لایوب بونلری دیكرلر ینـك طلبنه قارشـو
سلاح ایله مدافعه ومحافظه ایلدیكندن یك
چوق كیمسه‌لر هیچ بالقسز قالمشـلر ایدی .
دردت كونلك آجلق ایسه طبیعی انسـانده
پروا براقیه‌جغنـدن بونلر دخی بلا فتـور
پارچه پارچه كسـدكلری انسـان اتلرینی
اوآتش اوزر ینـه قو یوب كول باصـدی
ایلدیلر . »

« اولكی مجار بده اسپانیوللر ایتالیانلر
ایله ترجانلق ایچون آلنمش بولنـان زنجیلر
حلم و سكون التزام ایتمشـلر ایكن بو كونك
كیجه‌سی بو اوچ صنف آرقداشلر كندیلرندن
ماعدا صال اوزرنده بولنـانلری دكزه ایتمغه
قرار و یرمشـونلرمی ؟ آل سزه بر محار به
دها! كیجه‌نك زفیری قرا كاغنده كوركور ینه
ایدیلان محار به‌نك ضایعاتنی ایرتسی صباح
اكلادق . صاغ اوله‌رق طو یی اوتوز كشی
قالمشز . فقـط بومقدارك بر چوغی مجروح
ایدی . »

موسیو قورره آنك شو صفحهٔ افاده‌سی
بالخاصه جالب نظر دقتدر . دیوركه :

« اشبو اوتوز آدمدن یالکز اون کشی یشایه بیله جکلری امید اولنه بیله جك برحالده ایدیلر . دیکرلری ایسه عریض وعمیق یاره لرینك تأثیریله عادتا عقللرینه دخی خلل کلمش ایدی . برمجلس مشورت عقد ایلدك . بوآدملر ایکیشر اوچر کون دها یشایه جق اولسه لر یکانه تعیینمز اولان شرابدن اوتوز قرق شیشه قدر دها ایچه بیله جکلرینی دوشوندك . حال بوکه او یله برحالده شرابك جان قدر قیمتلی اولدیغی تفصیله حاجت یوقدر . هرکسه کونده برر بع شیشه شراب تعیین اولندیغندن بقای حیاتلری ذاتاً امید اولنه میانلره یاریم تعیین و یریله جك اولسه برنوع سکرات موتدن عبارت بولنان اشکنجه لری هر حالده آزچوق اوزانه جق ایدی . »

« بو حالده نه یاپملی ؟ هم صاغلاملر هم سقطلر ه مرحمةً سقطلری دکزه آتمغه قرار و یرلدی . واقعا بوقرارك اجراسی نه قدر مدهش اوله جغی معلوم ایدی . بونی اوزمان بزدخی بیلیور ایدك . لکن اون بش کشی یه آلتی کون زیاده شراب و یریله بیله جك هم ده یومیه نصف شیشه اوله رق و یریله بیله جك ایدی . »

« قرارمز قطعیاً و یرلدی . ایش اجرایه قالدی . یورکلر طیانه میه جق اولان بو اجرایه کیم مقتدر اوله جق ؟ شو مطالعه قارئلره واقع اوله بیلور ایسه ده بزه واقع اوله مز ایدی . برقاچ کوندر اولوم ایچنده بولنه رق آنك دهشتنه صناشمش ایدك . هرکس کندی نفسنی دوشونمك خودکاملغی رأس حکمت بیلمش ایدی . مع هذا الکچوغمز اجرا مأمورلغندن ینه استعفا ایلدك . اوچ کمیجی ایله برعسکر نفری بوخدمتی درعهده ایلدیلر . وقوع حالی کورمامك ایچون بز باشلرمزی چویروب هونکور هونکور آغلامغه باشلادق . »

« دکزه آتیله جق اولانلرك ایچریسنده مدوس فرقتینك « قانتی نی ئه را » سی یعنی اوزون یولجیلقلرده طائفه یه شرقی اوقو یوب اکلندرمکه مأمور اولان خواننده قاریسی ایله مزبورونك قوجه سی دخی موجود ایدی که بونلر برقاچ کون اول طالغه لرك صدماتیله دکزه دوشدکاری حالده نیجه زحمتلرله قورتارمش ایدك که کیجه کی محاربه ده مجروح اولدقلری ایچون بیچاره لری شمدی المزله دکزده بوغیور ایدك . »

« الك غیرتلی برفرانسز اولمق اوزره توصیفه شایان اولان بوقادین یکرمی سنه در ملتمزك طاقتفرسا متاعب سفریه سنه طیانمش ونیجه معرکه لرده اولوم حالنده بولنان قهرمان عسکرلرمزك امدادلرینه یتیشه رك یاپرتداوی و یاخود بر تسلیت مشفقانه ایله خاطرلرینی آلمشدر . شمدی بو غیرتلی قادینجغزی کندی

همشهریلری اولان درت کمیجی ایله بر
عسکر کندی اللریله ......! ای قاریء
بیلورم که حسیات انسانیه وحمیت ملیه یه
مغایر بولنان شو حرکت علیهنده یورککز
تترر . فقط بزی اتهام ایلمکزله عدالت ایتمش
اولمزسکز . بو قادینجغزی دکزه آتدیران کبر
اصالتنه قاپیله‌رق بزی شو حاله قویانلر .
بو قسمه بزدکلز . »

* * *

« قرار واقع اجرا اولندی . فقط بزم
نه مدهش بر سکون وسکوته واردیغمزی
صورمیکز . آدم غلبه لکندن اوطوره جق
بر بولنمیان صال اوزری شمدی بوم بوشدر .
هر بریمز بر کوشه یه چکلمش بویغزی بوکمش
کیمز دوشونیور کیمز اغلایورز . »

« بنه تعریف وتوصیفی غیرقابل اولان
شو حال ایچنده ایکن بزه بر اکلنجه کوندر-
مزمی ؟ آه ! احتیاجز اکلنجه یه دکل
اما اوزمان بزجه بو اکلنجه نكده اهمیتی انکار
اولنه مز . »

« کلان اکلنجه بر کله‌بکدن عبارت
ایدی . فرانسه ده هر زمان امثالنی کورر-
دیکمز کله‌بکلردن بریسی که باشمز اوزرندن
اوچه‌رق کلدی . یلکن دیرکی اوزرینه
قوندی . »

« بو حیوانجغز بزه مطلقا وبهمه حال
یقینده امید سلامت اولدیغنی تبشیر ایلیور

ایدی . فقط سقوز کونلر اوراوم ایچنده
بولنوب حیاتك موجودیتی احتمالنی بیله
انکاره یاقلاشان وطقوز کونلك آچلغه
معده‌لری ساطور التنده کی اتقیمه کبی قیولان
آدملر ایچون بو بشارتك حکمی نه اوله
بیلور ؟ .

استغراب ایدیکز ای قارئینکه بر ایکی
کمیجی ایله بر ایکی عسکر بر خیالدن عبارت
بولنان شو شکارجغه طمع ایتمشونلرمی ؟
حالبوکه دیکر یولجیلر بو کله‌بکی بر اشارت
وبشارت ربانیه اولق اوزره تلقی ایلدکلر-
ندن حیوانجغزی ارباب جوعك انظار
طمعندن مدافعه یی درعهده ایلدیلر . نهایت
غلبه مدافعین طرفنده قالدی . هر کسك
کوزی کله‌بکك کلدیکی طرفه دیکیله‌رك
اوجهتده مطلق قاره یی کورمکه غیرت
ایدیلور ایدی . قاره نك ایسه بعید اولدیغنه
ارتق کون هیچ شبهه قالمدی . زیرا او
کون یلکنمز اطرافنده بر چوق کله‌بکلر
طولاشمغه باشلایوب هله بنده بوکون اوزاقدن
بر نوع دکز قوشنك اوزریمزه طوغری
اوچوب کلدیکنی کورنجه قلوبمزده کی
امیده قوت کلدی . »

* * *

« مع هذا بو علامتلرك اوزرندن دخی
اوچ کون کچدی که شو کونلرك نصل
بر قسوت دلسوز ایله کچدکلرینی تعریف

ایدەمم . نظرمزدە اولـوم پك كوچلمش ایدی . او قـدر اهمیتسز قالمش ایدی‌كه روكن دینـلان و انسـانی یوته‌یلن عظیم بالقلر صـالمزك اطرافنـدە كز ینـور ایكن ایچمزدن بعضلرمز دكزه كیروب یقالنمقدن احترازایتمدیلر . »

« آیك اون دردنجی تونی صباحلین كونش اصلا بلوطسز و صـافی بر افقدن طلوع ایلدی . جناب حی باقی حضرتلر ینه سجده‌كذار عبودیت اولدقدن صكره شرا. بمزك بقیه‌سندن بر مقدار ینی تقسیم ایلدك . هركس كندی تعیینی كمال تهالكله ایچدیكی اثناده بر پیاده یوز باشیسی چیلدیرمشجه‌سنه بر چیغلق قو پاردی . مكر قره طرفنده بر سفینه كورمش ! »

« هپمز دقتـله باقدق . بونك بر بریق سفینه اولدیغنی كوردك ایسه‌ده بزه‌مسافه‌سی پك زیاده ایدی . بوسفینه‌نك مشاهده‌سی جمله‌مزی تعریفی غیر قابل بر سـوینجه دوشوردی . هر بر یمز ارتق سمت سـلامته واصـل اولمشز اعتقادینه‌دوشـدك . هپمز جناب حقه تشكرلر ایلدك . لكن فی‌الحال بوسو ینجلری دخی بر خوف دومانی بوروردی . بونكله برابر بزه دوشـن وظیـفه‌یی ایفالازم اولدیغندن‌موجوداولان‌واریلری یكدیكر ینك اوزرینه بیغه‌رق الك اوستنده‌ده بر صریق دیكوب رنكارنك مندیللرمزدن بر اشارت یاپدق . ایچمزدن بر یمزی اوموزلریمز ایله یاردیم ایدرك بو صریغك تپه‌سنه چیقارتوب اشارتلری صاللاتدق . »

« عجبا كیـدن اشـارتمزی كوردیلرمی امید و خوفی اره‌سنده بر ساعت قدر زمان كچیردك كه اشكنجـه‌مزك الك مخوفیده بو ایدی . بعضلرمز كمینك یلكنلری بزه‌طوغری شیشدكلرینی كوریورم ظن ایدر . بعضلرمز ایسه كمینك تكنه‌سنه نظراً بزدن اوزاقلاندیغنی حكم ایلر . مكر كوزلری خطا ایتمیانلر بو ایكنجی صنف مدققلر ایمشلر . زیرا براز صكره سفینه كوزلرمز اوكندن غائب اولدی كیتدی . »

« اولكی سـونجی تعقیب ایلیان یأس كلینك نه قـدر آجی اولەجغنی قارئلرمز مطالعه ایوررلر یا ؟ بو یأسی تعدیل ایچون كندیمزی زور ایله او یقـو یه طـالدیرمق ایستدك . بر كون اول شـدتلی بر كونشك تأثیریله كباب اولدیغمزدن بو كون یلكنمزی ایندیروب انی بر تنته حالنه قو یه‌رق التنده یاتدق . »

*
* *

اشبو تنته التنه كیردیكمز زمان ایدی‌كه شوسركذشتمزی بر تخته‌ـه اوزرینه یازه‌رق وهپمز امضا ایدرك صـالك سرنی اوزرینه باغلامغـه دائر اورته‌یه بر تكلیف چیقـارلدی . بوندن امیدمز شـاید مذكور تخته

پارچه‌سی حکومتك النه کچه‌رك قابلیالرمز
خلق دخی عاقبت حالمزدن خبردار اولورلر
احتمالندن عبارت ایدی . ایکی ساعت قدر
زمانمز اك مدهش مطالعاتله کچدکدن صکره
فرقتینك طومبجی اوسته‌سی تنه النده
چیقوب صالك باش طرفنده طوغری کیتمش
ایدی »

« تنه خارجنه ایاق آتار آتمز چلدیر .
مشجه‌سنه برچیغلق ایله عودت ایتمیونمی ؟
یوزنده‌کی سو ینیج علائمی تعریف ایده‌بیلمك
حد امکانك خارجنده‌در . اللری یدی دکز طرفنه
اوزاتمش اولدیغی حالده خلجاناندن سوز
سو یلیه‌میور ایدی که ! . . . »

« نهایت «قورتلدق» سوزی آغزندن
چیقاره‌بیلدی . ایکنجی جمله‌ده دخی
« ایشته بر یلق سفینه تا اوزرمزه کلش ! »
دیدی . هپمز طشاری‌یه چیقدق . واقعا
سفینه بر فرسخ قدر مسافه‌ده اولوب بتون
یلکنلری یی آچه‌رق تا اوزرمزه کلیور ایدی .
حتی ایاقلرنده باجاقرنده شدید یاره‌لری اوله‌
رق قاچ کوندنبرو یرلرندن چیقه‌میان بر
قاچ کمسه بیله یرلرندن فرلایه‌رق بزی بر
موت محققدن قورتارمغه کلان کیلکوررو-
دینی تماشایه جان اتمشلر ایدی »

« یکدیکرمزی قوجاقلایوب او پو-
شیور ایدك اما بوحرکتمز عاقلانه برحرکت
اولمقدن زیاده مجنونانه بر حرکتده بکزر
ایدی . هله چکدیکمز بلای قحطدن بناقلر-
مزك کیك کسیلمش اولدقلری یی بومصافحه-
لرده اکلادق . کیتدکجه بزه تقرب ایدن
کمی‌یه هرکس مندیل صالالامغه باشلادی .
برطاقمز ایسه یوزینی یرلره سوره‌رك جناب
حقه عرض شکران ایتمکده ایدیلر . هله
کمینك درکنده دوز بیاض فرانسز قرالیتی
باراغنی کورنجه بزی قورتارانلرك دخی
بزه فرانسز اولدیغنه بشقه‌جه سویندك .
نهایت کلان سفینه ایکی قورشون منزلنه
قدر تقرب ایدنجه بزم آرکوس بریلق
اولدیغی طانیدق »

« سفینه بزه واصل اولور اولمز جمله-
مزی اورایه نقل ایلدیلر . بز فرقتیندن
آیرلدیغمز زمان مدوسه‌ده قالمش اولان اون
یدی کشیدن اوچ دانه‌سنی‌ده آرکوسده
کوردك که بزدن اولجه قورتلمشلر . باقیسی
بر کوچك صال یاپه‌رق بزم آرقه‌مزه دو-
شمك ایستدکلری حالده نامری نشانلری‌ده
غائب اولمش ایمش »

« بزی کورنلرك یوزلرنده اوقدر علائم
شفقت مشاهده اولنور ایدی که علائم مذکو-
ره‌نك بودرجه‌سی هیچ بر زمان هیچ بر
کیمسه‌ده مشاهده اولنمش دکلدر . بز ایسه
حقیقةً شایان شفقت ادملر اولمشیدك . اون
بش کشی اولدیغمز حالده اون نفرمز انجق
یرلرمزدن قلدانه بیله‌جك اقتدارده ایدك .

بشمز ايسه نيم ميت دنيله‌جك حالده ايدك »

« قوتلى ات صولرى اعلا شرابلر امدادمزه يتشه‌رك چوقورلر ينه كومولمش كيتمش اولان كوزلرمزه براز نور كلدى . ايكى پارمق اوزامش اولان صقاللرمزى طراش ايلدك . چپلاق قالان وجودلرمزى يكى البسه‌لر ايله تلبيس ايتدك »

« مكر صندالردن بر طاقمك اهاليسى قره‌دن انواع مشاق ومحن ايله و برطاقمك اهاليسى دخى بحراً سن سوئى‌يه واصل اولدقدن صكره بزى ارامق اوزره اركوس بر يقنى كوندرمك دخى خاطرلر ينه كلمش . فقط قوماندانمز موسيو ده شوماره‌ى بجنا . بلرى فرانسه‌يه دعوت اولنه‌رق خدمت دولتده استخدامه قابليتسزلك ايله بالاتهام مؤبداً طرد و اوچ سنه دخى عسكرى حبسخانه‌سنده محبوسيت جزاسنه دوچار اولمشدر »

* * *

رسام مشهور ژه‌ريقولت اشبو مدوس صالنك صولك كونكى حالنه دائر غايت كوزل بر لوحه ياپه‌رق او بيچاره‌لرك فلاكتلرندن رسام مومى اليه دخى تزييد شهرت كبى بر استفاده‌ده بولنمشدر .

احمد مدحت

— ٥ —

[طول عمره بر سبب صحيح]

اشبو ايلول فرنكينك سكزنجى كونى پارسده فنون آقاده‌مياسنده اويله بر حال واقع اولمشدركه بز او حالى غزته‌لرده اوقوديغمز زمان تعريفى قابل اوله‌ميان بر طاقم احساسك غلبه‌سيله وجودمزى الكتريقلنمش برحالده بولدق . كيم بيلور اجتماع مذكورده حاضر بولنانلر نه حاله كلمشلردر ! كيفيتى قارئلرمزه دخى سادهجه عرض و حكايه ايده‌لم :

اجتماع اثناسنده آقاده‌ميا رئيسى برآره‌لق آياغه قالقه‌رق حضار ذوى الاحترامه كمال تعظيم ايله ديمشكه :

— افنديلر ! محترم و مشهور رفيقمز و ياشجه شيخمز بولنان موسيو « شه‌ورو يل » بوكون تمام طقسان طقوزنجى ياشنه كيرمشدر . بناءً عليه بوكون آقاده‌ميا هيئتنك موسيو شه‌ورو يل حقنده‌كى محبت احترامكارانه‌سى آثار ينى تبريك يولنده كوستره‌جكى بر كوندر . باخصوص كنديسنى صحت و عافيت كامله‌سندن طولايى هنوز تروتازه كورشمزدن و اشتغال ايلديكى مقامده دها برچوق سنه‌لر پايدار اوله‌جغنى اميد ايدشمزدن متحصل سنو بنجمزى دخى كنديسنه عرض ايتملى يز .

بو نطق اوزرينه آقاده‌ميا هيئتى متحداً موسيو شه‌ورو يلى تبريك ايتمسيله بر عصر

مدت بارگران حیاته تحمل ایلدیکی حالده
هنوز بیرانمامش اولدیغی یوزنده‌کی طراوت
نورانیه‌دن اکلاشیلان اولوجود نادر
آیاغه قالقمش و یاشجه بو مقداره واره-
بیلسه‌لر بیله ذهناً و فکراً دوچار اولدقلری
معتوهیتدن طولایی امواتدن معدودیتلری
لازم کلان سائر ارباب شیخوختده حقیقةً
غبطه بخشا اولمسی لازم کلان برجیادت
فکر ایله دیمش‌که :

— جمله‌کزه تشکرلر ایدرم ، سوکیلی
رفیقلرم ! رئیس افندی حضرتلرینك جمله‌
کز طرفندن بالوکاله بیان بیوردقلری توجه
ومحبت قلبیه‌کزدن طولایی شکرلر ایدرم .
شوحالده کوکلمده برحس وارایسه اودخی
بوطول عمر ایله معمر اولشمك سبب وحکمت
صحیحه‌سنی برسراعظم آسامزه تودیع ایلمك
آرزوسیدر . طول عمرمك سر وحکمتی
کافهٔ هوساتمده دائما رعایت ایلدیکم اعتدا-
لدن عبارتدر .

آقاده‌میا اوزون اوزادی یه آلقشلرله
موسیوشه‌ورویلی تصویب وتحسین ایلشدر .

بر ملاحظه

هوساتده دکل حوائج ضروریه‌ده بیله
اعتدالك درجهٔ لزومنی بیلمامش اولسه‌ق
سوزی اوزاتور ایدك . حیاتمز غذا ایله
قائم اولدیغی حالده حداعتدالدن خارج طعامك
نتیجهٔ سیئه‌سی اوله‌رق هلاك اولانلر آزمیدر؟
بوکا مقابل برده حظوظات نفسانیه
وسوء استعمالات مستانه‌یه و سائر بومثللو
هوساته انهماك ایلیان وجودلرك قرق اللی
سنه‌قدر اولسون تصل اولوب‌ده یاشامغه
تحمل ایلدکلرینه شاشمامليمیدر ؟

خبردار اولمسه‌ق بیلمسه‌ك جهلزه
آجینیر ایدی . بایلدیکمز حالده ؟ . . . . . .

احمد مدحت

— ٥ —

ادبیات

حسن شوقی بك افندی حضرتلرینکدر :

غزل

باقك ای اهل هوا زینت دنیایه باقك
اعتبار ایلیك صورتهٔ معنایه باقك

ایتمیك غفلت ایله عمر عزیزی ضایع
خالقن ذکرایدیور سیرت اشیایه باقك

سوزش نغمه‌لری دمبدم اظهار ایلر
سینه‌سن داغ محبتله یاقان نایه باقك

عشقدر رهبری سالك شاشیرمی یولنی
کوی مجنونه کیدر ناقهٔ لیلایه باقك

عکسی موج اورمده‌در جوش وخروش عشقك
عرض دیدار ایدیور ساغر صهبایه باقك

اوپری زادی بوشب خانه‌سنه دعوت ایچون
شیخمك صبحه‌قدر چکدیکی اسمایه باقك

ایلدی شوقی زاری نیجه بیك درده دوچار
تربیه اولمدی کندی دل شیدایه باقك

— ٥ —

بروسه‌دن
- ذخیره -

کسلدی نور آیدن رخ دلدار موجاموج
نگاهم ایتمسونمی تابش رخسار موجاموج

نصل بر مهر جو ال جهانتاب ملاحتدر
باقلمز وجه پاك یاره پر انوار موجاموج

بحق آفتاب اطلاقنه شایسته‌در جانان
سراپا نوردر هر عضو پرتور بار موجاموج

کوکلر اولسونمی غرقهٔ کردابهٔ سودا
صبا ایتدکجه زلف دلبری هر بار موجاموج

نه کوهرلر چیقار سیرایلیك سرسطح انشایه
ایدنجه جوش شوقم طبعی دریاوار موجاموج

محمود کمال الدین

-- ٥ --

افندم !

معمورة العزیزده بولندیغم هنکامده صحائف ترجمانی تزیین ایدن آثار علیه‌لری آرزوسیله پوسته کونلرینی کمال انتظار ایله صایار وهر برنسخه ستونلرینی دیدهٔ اشتیاق ایله آرار ایدم . درسعادته ورودمله احبادن بر ذاتی زیارته کیتدم . نزدنده بولنان منتخبات ترجمان ایچنده کوردیکم غزل فاضلانه‌لرینی تخمیسه وحضور عالیلرینده تقدیمه جسارت ایلدم . اقتدارمه دکل لطفکزه استناد ایتدیکم ایچون خطیئاتمك عفوی امیدنده‌یم . ترجمانه درجنه مروت بیوریلورسه بادئ مفخرت عد ایدرم . قبول بیوریلورسه بوندن بویله‌ده بعض آثار بیقدارمی تقدیم ایلرم . هرحالده عنایت افندمزکدر .

خرپوتلی خیری

[تخمیس]

١

اولسه غم کوکلمده ذوق وشوقه تبدیل ایلرم
عالمی بر عالم آسوده تخییل ایلرم
زده اولسه‌م کندمه بر نشوه تحصیل ایلرم

« هر ملال آبادی نزهتکاهه تحویل ایلرم »
« کیتدیکم هر یرده بر میخانه تشکیل ایلرم »

٢

فارغ اولمازکرچه طبعم میل عیش ونوشدن
رند عالی مشربم اوضاع تمکینله بن
سویلمم مست خراب اولسه‌م‌ده نابرجا سخن

« بر الٓهی سرخوشم بیهوده اولمم نعره‌زن »
« وجه ساقی حقنما اولدقجه تهلیل ایلرم »

٣

یاری آلدم بزمه تبعید ایلیوب اغیارینی
دست سیمیننده ایچدم کاسهٔ سرشارینی
ساغر صهبایه عکس ایتمش کوروب دیدارینی

« هرقدح دورنده برسیر ایلیوب رخسارینی »
« شدت افکاری اول صورتله تعدیل ایلرم »

٤

اولمده آوازهٔ پر دهشـتك طـاقت فكن
نغمهٔ دلكش دیلر اهل طبیعت مست ایكن
قو یدی فریادك صماخ اهل بزم اوزره دیكن

«سازی خاموش اول ده چال ای مطرب معنی شكن»
«سن براق بن شعرمی طبعمجه ترتیل ایلرم»

٥

حالت رندیله خـیری حالمز موصوف ایكن
نقـد آمالم همیشـه بادهیه مصروف ایكن
غم نه‌در بن بیلمـدم نوش میه مألوف ایكن

«باقی نه مسعودم خراباتیلكم معروف ایكن»
«ذوقی بر الله كلبانكیـله تكمیـل ایلرم»

[ترجمان حقیقت]

تخمیس «یك آوازانه» توصیفنه لایق صورتده امتزاجلی یازلدیغنـدن محصولی اولدیغی طبیعتك استقامتنه شهادت ایتمكده بولندیغی جهتـله صـاحبنه عرض تقـدیر وشكران ایلرز .

بوندن بویله بعض آثار ارسالنه دائر اولان وعدی ایسه كمال ممنونیتله تلقی ایتمه‌مز طبیعیدر .

— ٥ —

موالیدن فضیلتلو محمد صالح المنیر الحسینی الدمشقی افندی حضرتلرینك بر نظم عالیلریدر كه برنجی مصراعلرینك حرف اوللرندن نام عالیٔ شهنشـاه زمان ونظم آرای سخنوران اولان [عبدالحمیـد] اسم اقدسی وایكنجی مصراعلرینك حرف اوللرندن دخی [بیرام مبارك] كلمه‌لری تشكل ایتمكده‌در :

« تهنئة »

عش حمیداً كما تشـاء سعیدا
بك كل یوم تری الناس عیدا

بكمـال عزو ابهی بهـاء
یتمـادی وللسرور معیـدا

داعیا للبشر بوجه الاحبـا
رامیاً فی وجه الاعادی صعیدا

انت ظل الاله فی خلقه بل
من به الیمـن والامان اعیـدا

لك خلق سما وخلق یرینا
محسـناً ذا بأس قریبا بعیـدا

حزت ذاتا تبارك الله تسامت
بك احری لسـلف ان تعیدا

من نراه یلحق شـأوك كل
اظهر التقصیر واضحی قعیدا

یا ملیـك الملوك یا من حبـانا
رأفة والاعداء طرا وعیـدا

دم لیالی علاك اعیـاد عز
كیفما شـئت كل آن سـعیدا

— ٥ —

« تفسیر كبیردن ترجمه »

معلوم اوله كه صبر خواص انسانیه‌دن اولوب بو ایسـه بهائم وملائكده متصـور دكلدر . قوهٔ عقلیـه‌نك شـهواتنه تقابل

وتعارضى صبر ايله حاصل اولدقجه بو قوه نك
بهائمده فقدانى جهتيله شهواتك تسلطات
و تجاوزاتنه مقابله ايده ميه جكى امر
طبيعيدر ·

اما ملائك شو صورتدن مجرد اولوب
حضرت ربوبيتك شوق ابتهاجى كندولرينى
قرب وكمالات درجه سنه واصل ايتمشدر ·
بو صورتده ملائكه يه شهوت تسلط ايتمز
وحتى مصادمات ومقابلاته محتاج قالمزلر ·

اما انسان ابتداى صباوتنده عقلك
نقصانى و صبرك فقدانى جهتيله بهائم كبى
خلق اولان قوهٔ شهوانيه يه مغلوب اوله رق
كنديسندن شهوت لعبيه و صكره لرى
دخى شهوات ولذائذ نفسانيه ظهورى در-
كاردر · مع هذا انسان قوهٔ عقل و صبرينك
جنود شهواته غلبه سى حالنده درجات
و مقامات ملائكى كچمش وعكس تقديرنده
انعام و بهائم صره سنده قالمش اولور · يعنى
چونكه شهوت انسانى طلب لذات
عاجلهٔ واهيه يه وعقل ايسه بالاعراض
طلب لذات روحانيهٔ باقيه يه جلب و دعوت
ايلر · شو حالده لذات عاجله يى طلب ايله
اشتغال لذات باقيه يه وصوله مانعدر ·
تعبير آخرله ادعيهٔ عقل شهوات نفسانيه نك
اجرا آتنه مانع اوله جغندن وشو صورت
بينهماده جدال و قتالى انتاج ايده جكندن
قوهٔ عقليه نك جنود شهوانيه يه غلبه سى
منحصراً صبرك امداديله حاصل اوله جغى
هويدادر ·

اسكچه تالى طابورى كاتبى
على رضا

— ٥ —

[يمندن]

« بر شبكز ينك تأوهى »

١

مبال خسوفه بدر اميد
مظلم ينه ليل افتراقم
آلامى فرقت ايتدى تشديد
سونمز ينه شمع اشتياقم

٢

بيك بويله ليالى ايتسه تعقيب
عشق اهلنه روشنا عوالم
سودام اوله من سزاى تعييب
سياردر عشق ايله خيالم

٣

ايسترسه صباح حشره ممتد
اولسون شو ظلامى كائناتك
سوداى سرم اولنجه مشتد
تأثيرى اولورمى التفاتك

٤

اى اوج جماله ماه تابان
ابدال ضياده ايتمه امساك
اى آفت دلفروز دوران
ايلرميسين عاشقانى اهلاك

٥

بن کشته‌ٔ تیغ جورك اولدم
چك خنجرکی بقا کزینم
رجانمی عشقکزله بولدم
درکاه حقیقته قرینم

٦

مخرب ایسه عشقکز جسومی
ایلر دلی جلوه‌کاه عمران
منفور اول ماسوا رسومی
همدم اولور عاشقانه وجدان

٧

تکرار یه سزا جمالکز وار
اولسه‌م ده اسیر حسن شایان
هر مدحه جمالکز سزاوار
حیفا که نصیبم اولدی هجران

٨

افتاده‌لری کورنجه کریان
وجهکده کورنیورمی شفقت
آفاق محبت اولدی سوزان
چوکدی بنه عاشقانه محنت

٩

هجرانکه صارم آه دلبر
دردا که شکیب خانمانسوز
صبر اولدی حیاته آه مغبر
الحق بو محبت عالم افروز

محمد بسیم

— ٥ —

ـ نظیره ـ

« سر بالین جانانده »

ایلیور بیهوش هر صاحب کمالی کوزلرك
مست ایدرسه چوقیدر بن بی مجالی کوزلرك

سودیکم حیران ایدر مهر جمالك عالمی
تیره‌در عشاقی باقدقجه جلالی کوزلرك

برطرفدن جذب ایدر اصحاب تمکینی مدام
برطرفدن مست ایدر ارباب حالی کوزلرك

کرچه چوقدندر سر بالینکی بکلر کوکل
منعطف اولماز فقط اول لاابالی کوزلرك

کیمدر ارشاد ایلین جدی کبی بر عاشقی
مرشد عشق اولسه مولی الموالی کوزلرك

ژاندارمه‌یه منسوب
جدی

— ٥ —

ـ نظیره ـ

« سر بالین جانانده »

کورمسون الله ایچون اهل کمالی کوزلرك
مست ایدر بالله هر صاحب خیالی کوزلرك

سرپیلان اشك محبت پروری چوق کورمسون
کورمیورمی حال محنت اشتمالی کوزلرك

سیر ایدرکن صبحه‌دك حزن جلالی کوزلرك
کریه‌دن چشمانمی ایلرمی خالی کوزلرك

نوردیدەم ! انجذابـدن ملکار منجـذب
الله الله اولدی معشوق الاعالی کوزلرك

انعطاف ایتسون سر بالینکه سـوزسون بنی
بنده کورسون لوحهٔ حزن وملالی کوزلرك

عاشـق بیهوشی مست لا ابالی ایلیـان
لا ابالی کوزلرکدر ، لا ابالی کوزلرك

آفتابم ! یك سـوزلدی بو قـدر آرامی هیچ
وارایسه اخطار ایدر صبح وصالی کوزلرك
محمد جلال

— ٥ —

تخمیس عاجزانەمك درجیله یازیلان تلطیفات علیـه لرندن نه درجه ده مفتخر ومتشکر اولدیغمی عرض ایدەمم . تشویق فاضلانەلری آثارندن اولەرق بو آقشـامده نظم ایده بیلدیکم مربعی تقدیمه جسـارت ایلدم . احاسن نظر استادیلری تعلق ایتدکجه اثرلرمك ذات معـارفپرور یلری حقنده کی عبودیت قلبیەم کبی ترقی ایده جکنی یقین ایله کسب مسرت ایلیورم . هرحالده لطف ومروت افندم حضرتلر ینکدر .

خر بوتلی خیری

١

اکرچه باده ایچر یزده نشـوه یاب اولورز
دوشـونمیز که نهایتده پك خراب اولورز
حضور حشرەده واردقده پرحجاب اولورز
یازق یازق بزه شـایستهٔ عـذاب اولورز

٢

او یانمـدکی کوکل حالیـا بو غفلتدن ؟
او یانمدکی عجب بونجه کون سـفاهتدن ؟
دوشـون عواقبی چك کندیکی ضلالتدن
امان حـذر قیلەلم مظهر عقـاب اولورز

٣

کوکل بو نفس وهوادن عجب نه کار اولەجق ؟
دم فراقده کیمدر سـنکله یار اوله جق ؟
قرار کاهکی بیلمز میسـك مزار اوله جق
او کون دخی کاور آلودهٔ تراب اولورز

٤

نەدر بو کشمکش و ابتـلای بود نبـود ؟
دم شـبابده پیر علیـله دوندی وجود
عبث عبث کیدیور عمرمز نەدر مقصود ؟
بو حالـدن کچەلم خیریا مصـاب اولورز

تحسین !

آفرین خیری ! « شعر » لسان حکمت ایسه اولسـان حکمت دخی ایشـته بویله سویلر .

سائر شعرانك اوصاف نشوەسنی عیوقه چیقاردقلری بادەنك الك حکیمانه اوصافنی همان ایلك دفعه اولمق اوزره سـندن ایشیدیورز !

« دمشبابده پیرعلیله دوندی وجود ! » مصراعنك ماصدقی اولان اوکسه ورکلی

عطسرقلی كنجلرمزی كوردكجه « دوشو-
نمیزكه نهایتده پك خراب اولورز » دیه
نهایته قدر و بر یلان مهلتی ده پك اوزون
كورسه‌ك بجا دكلیدر ؟

حد ذاتنده نشوه‌سی اولیانلره باده‌نشئه
و یرمك شو یله طورسون برقاندها دوچار
اندوه ایلدیكی مجربات فعلیه‌دندر .

عشرتك ماهیت منحوسه‌سنی آكلایوب
ده كلیاً ترك ایدنلرسنك رسمكی نظرشكرانلری
قارشوسنه تعلیق ایدرك اطرافنده شو
كفتارکی یازارلر ایسه پك اصابت ایتمش
اولورلر . زیرا كندیلرندن بشقه‌لر ینك
انظار انتباهلر ینی ده اوجهته دعوت ایلمش
اولورلر . احمد مدحت

—ه—

فنیه

« صنعی بر اولكا »

« مقدمه‌جك »

صنعی قهوه وچوقولاته اولیور .
سوتك یورطه‌نك بیله صنعیسی یاپیلیور .
حتی استریده‌لر بیله تقلید اولنیورده صنعی
بر اولكا نه‌دن یاپیله‌مسون ؟

یاپلق احتمالندن بحث ایتمیه‌جكز .
یاپلمش اولدیغنی كوستره‌جكز . فقط انسان
الی ایله وجوده كتورلمش اولان بو صنعی
اولكانك هانكیسی اولدیغنی وقصل یاپلد-
یغنی خبر ویرمزدن اول بعض معلومات
مقدمه‌یه احتیاجمز واردر .

* * *

« شكل ارضك تغیراتی »

بوندن سكز اون سنه اول قرق انبار
سرلوحه‌لی مجموعه‌یه شكل ارضك دوچار
اولدیغی تغیراته دائر مفصل ومشروح بر
بند مخصوص درج ایتمش ایدك .

بوراده مقصدمز او بندی قوپیه ایتمك
دكلدر . یالكز برجهتنی اخطار ایده-
جكز :

مذكور بندده برطاقم صدمات وولقانیه
وزلازل جسیمه وشدیده‌نك ردوس وجوا-
رنده بولنان جزایری دكزدن چیقارمق
و یاخود اخیراً جاوه اولكاسنی بالكلیه تغییر
ایتمك كبی تغیرات ارضیه‌یه خدمت ایلدیكنی
بسط وایضاح ایتدكدن صكره بیوك نهرلرك
ایجرولردن قوم وچامور كتوروب
منصبلرینه بیغه‌رق بوندن دخی قوجه ولایتلر
حصوله كلدیكنی آكلا تمشیدق .

حتی اسكندر رومیدن پك چوق زمانلر
اول مصرده نیل نهری عظیم بر كورفزه
منصب اولدیغی هرودوت كبی مؤلفین قدیمه
طرفندن خبر و یرلمكده اولوب شمدی ایسه
منصب نیل برشبه جزیره آسا دكزه چیقمشدر كه
بو حالده الیوم مصرسفلی دیدیكمز قطعه
همان كاملاً صكره‌دن حصوله كلمشدر .

بو حال یالکز مصرده کورلمکله قالمز . اوروپا سواحلندن برچوق یرلر دخی بویله صکره‌دن طولمه‌درلر .

* * *

« بر لوحهٔ طبیعیه »

فلمنك پیزی ذوقکزمیدر ؟

یوص یوارلاق برقایمق دیمك اولان او پیز لافونتنك حکایات مخیله‌سنده تصور ایدلدیکی وجهله عاقل بر فاره‌نك بیله ذوقی ایمش که انك ایچنده برکره یووا یاپدقدن صکره ارتق دنیادن ال چکمش .

بو کوزل پیزك حاصل اولدیغی چایرلری کورسه‌کز رسام ابدی وازلینك الك بیوك اهتمام ایله رسم ایتمش اولدیغی بر لوحه‌یی تماشا ایدییورم دیه واله وحیران اولورسکز .

سزه شویله‌جه برتعریف ایدیویرملم :

کوزکزك الدیغی قدر دوم دوز بر چایر . اما بزم اوزون چایر یاخود چربیجی چایری کبی سنه‌نك الك بیوك بر قسمنده غبارستاندن عبارت بر دکل ! قار ایله مستور اولمدیغی زمانلرك کافه‌سنده زمرد کبی !

بو چایرك اوزرنده کلبکدن چوق اینك واردر . اما مبالغه‌یه حمل ایتاملی ! بعض یرلری وارکه بر دونم وسعتنده یکرمی اینك اوتلایور .

صاری اینك ! بیاض اینك ! سیاه اینك ! الاجه‌لی اینك ! رنکارنك اینکلر کندیلری کبی رنکارنك بوغالری بوزاغیلریله برابر بو چایرلری طولدیرمشلر !

شوراده بوراده طوب طوب برر طوفه وجوده کتورن اغاچلر دخی لوحه‌مزك بشقه‌جه مدار تزیینی اولورسه بکنمورسکز یا ؟

* * *

هولاندا اولکاسی

ایشته بو لوحهٔ طبیعیه‌یی وجوده کتورن بر هولاندا اولکاسیدر .

او چایرلرك طوپراغی اول قدر منبتدرکه بوکون بریرینی بوزلرجه اینکلر اوتلادیغی حالده اوچ کون صکره اوراسی کویا هیچ اوتلانمامش کبی تازه‌لنیور .

بیکلرجه یوز بیکلرجه حیوانات طرفندن لاینقطع کوبره‌لنن بر یرده منبت اولمز ایسه نره‌سی منبت اوله‌بیلور ؟

هایدی شو چایرك بر طرفنی قازه‌لمده باقه‌لم طبقهٔ منبته‌نك التی نه‌در .

وای ! بر قار یش قازدقدن صکره عادتا دکز قومی بولدق ! . . . . ، . . . .

شیمدی اکلادیکزمی که بو چایرلر وقتیله اینکلره دکل بالقلره جولانکاه ایمشلر ؟

اوت بورالری وقتیله دکز ایمشلر .

لکن بوراسنی قره حالنه قویان نه برصدمهٔ

ووالقانیه‌در نه‌ده بر نهر . بونی انسان
اولادی وجوده کتورمشدر . باقکز
نصل :

* * *

« بر اولکا نصل تصنیع اولنیور »

مورخ مشهور متوفی تیدرك و یردیکی
معلوماته کوره هولاندا اولکاسی
وقتیله دکز ایمش . فقط صیغ بر یر ایمش .
جزر ومد حالنده‌دکزك صولری دها ایچرو-
لره‌کی یرلری تعجیز ایلدیکندن شو بلیه‌یه
برسپر یاپمغه‌لزوم کورونمش .
سکوت اغاجلرندن قوجه‌مان قاز یقلر
یاپمشلر . بتون اهالی نفیرعام صورتنده
قالدیر یلوب بوعملیات عظیمه‌ده استخدام
اولنمش . قاز یقلری دکز قرمنك ایچنه
قاقمشلر . طالالری‌ده اره‌لر ینه صیقشدیرمشلر .
برقاچ جزرومد کلوب کیتدکده‌دکزدن
کاییلی قوم کتورمش . بوعظیم چیتك
اره‌لر ینی طولدیروب بر دها ییقلمسی قابل
اوله‌میان وسور چیندن دها متین اولان
جسیم ومتین برسپر یاپمش .
اما عملیاتك بودرجه سیله‌اولکا حصوله
کلیور مامش . اولا صولر قوروینجه‌یه
قدر برخیلی زمان کچمش . اندن صکره
نهرلرك صولری بورالره صالی و یر یلوب
قوملرك طوزلری ازاله اولندقدن ماعدا
نهر صولرندن « میل » دنیلان چامورلر
دخی اینجه‌دن اینجه یری‌سترہ باشلامش . -
ایلك ظهور ایدن اوتلر اوقدرایی‌دکل
ایسه‌ده بورالره صالی و یر یلان حیوانات
زمینی کسو برەلەدکجە نباتات دخی تصحیح
ایدرك نهایت ابریشم کبی اوتلر ظهوره
باشلامش .

* * *

هولاندا تکرار دکزه باته‌جقمی ؟

فن طبقات الارض حکماسندن برچوغی
البته برکون کلوب‌ده هولاندا اولکاسنك
ینه دکز طرفندن استیلا اولنه‌جغنی و یاخود
باتوب کیده‌جکنی حکم ایدرلر ایدی .
واقعا بعض یرلرده دکز قره‌دن دها
یوکسك اولدیغی جهتله دکزك صولری
سپرلری آشه‌بیلسه‌لر برخیلی یرلری استیلا
ایده‌بیلورلر . انجق بر یاندن دکزدن کلوب
ییغیلان قوملر سدلری کیتدکجه تقویه ایتمکده
بولندقلرندن بوسپرلرك انهدامی پك کوچ
تصور اولنه‌بیلور .
مذکور اولکانك باتمسنه کلنجه : درت
بشیوز سنه‌دنبری یاپلش اولان جسیم کلیسا-
لرك هنوز بر پارمق بیله باتدقلری کورلمد-
یکندن یکی ار باب تدقیق اشبو صنعی
اولکانك برکون اولوب‌ده باته‌جغی حقنده‌کی
تخمیناتی عادتا اوهامدن عبارت اولمق اوزره
حکم ایلیورلر .

« نتیجه »

انسان اوغلی مراد ایدر ایسه بو یله دکزلری قره حالنه تحویل ایده‌بیله‌جکی کبی عکسنی امل ایدینه‌جك اولسه قره‌لری‌ده دکز حالنه تحویل ایده‌بیلور . نصلکه بو موفقیت دخی بر زمان صکره افریقای وسطیده قوجه بر دکز وجوده کتورلدیکی زمان کوریله‌جکدر .

احمد مدحت

— ٥ —

فقره

(مدهش بر انتقام)

تقریباً یکرمی اوچ یکرمی درت سنه مقدم کره‌مزك هر قطعه‌سنه مخصوص حیوانات نادره‌دن برچوق جنسنی طوپلایوب اوروپانك مشهور شهرلرنده تشهیر ایتدیرمش اولان « هارسبرغ » نام حیوانات قومپانیه‌سی ١٨٥٩ سنهٔ میلادیه‌سنك بدایتنده طوغری دخی بکرش شهرینه کلمش ایدی . بتون بکرش اهالیسی قومپانیه‌نك کتیردیکی نوادر حیواناتك و مهابتلی ارسلانلرك تماشاسندن زیاده بر کوچك قامچی ایله کندیسنه رام ایتدیکی ارسلانلرك ایچنده بی محابا مهارت مردانه‌سنی ابرازایدن اسمر چهره‌لی بر قزك جاذبهٔ فوق العادهٔ حسن و آننیله هر کون فوج فوج تماشاکاهه شتاب ایتمکده ایدیلر .

« هرما دالسترام » نامنده اولان بو قهرمان قزجغز امثالنه نادراً تصادف اولنان کوزللردن اولمغله برابر مفتون حسن جمالی اولان بیکلرجه جمالپرستان میاننده کمال سربستی ایله وقت کچیردیکی حالده دامن عصمتنه ال اوزاتمق جرأتنی هیچ بر یسنه‌و یرمامش ایدی .

هرما دالسترامك معاملهٔ سربستانه و اوضاع سربازانه‌سنه الدانان و کندیسنی قومپانیه رئیسنك مترسی ظننده بولنان زنکین بو یارلر عبودیت و پرستش درجه‌سنده کوستردکلری آثار تعظیم و تکریم سایه‌سنده فزی الله الحق سوداسنه دوشرلر ایدیسه‌ده هرما دائرهٔ نزاکت خارجنده چیقمقسزین ابراز اولنان التفات مغفلانه‌یی پك اوسته‌لقلی بر مهارتله رد ایدرك سهل التقرب آشفته‌کاندن اولمدیغنی کنج بو یارلره پك چابك اشرابه موفق اولور ایدی .

هرما دائماً تماشاکاهه قومپانیه‌نك سائر افرادیله برابر کیدوب کلدیکی جهتله هیچ بر وقت یالکز کزمز و قومپانیه رئیسی هارسبرغك فاملیاسیله برلکده اقامت ایلر ایدی . و یرینه قبول ایتمك و یالکزجه بر محله کیتمك کبی داعئ اشتباه عادتلردن کلیاً مجانبتله هر کس حقنده‌کی معاملاتنك سیان بولنمسی کبی باشلیجه مزیاتی یالکز بکرشده دکل چوق کچمکسزین قتالونیا و مونتز و لولا

کبی بکرشه همجوار شهرلر اهالیسی بیننده دخی شـایع اولدیغندن کندیسـنی کورمك هوسـیله اطرافدن برچوق زیارتجیلر کلمکه باشلامشلر ایدی ·

بر اقشـام بکرش عالم نسـوانیسـنك شمارمش چوجغی نامنه تمامیله ماصدق اولدیغی هرکسه طانتمش اولان پرنس « مانیاسقو » دخی تماشا کاهه کلدی · مکر پارسه ایتدیکی کوچك بر سیاحتدن اوکون عودت ایلش ایمش · معیتنـده بعض احبابی بولنـدیغی حالده قفسلرده محفوظ عجائب حیواناتی برر برر تماشادن و برچوق استیضاحلردن صکره ارسلانلرك قفس اوکنده توقفله اسو بچره‌لی قزك ورودینه منتظر اولدی · قفسك ارقه طرفندن آچیلان بر کوچك قپودن قزك ظهور ینی حضار شدتلی القشلر ایله اعلان ایتمکده ایکن هرما دخی شجـاعت و نزاکت ایله قار یشـق بر رفتار ایله ایلرولیوب صرتنده‌کی ایپکلی اورتو یی بر طرفه اتدی ·

هرما زرتار زلفنی اوموزلر ینه دوکمش و بیاض ایپك اوزر ینه صرمه ایشلمه‌لی بر صیقمه ایله نازك وجودینه برقاتدها لطافت و یرمش اولدیغی حالده النده بر قامچی ایله ارسلانلرك ایچنه کندیسنی اتدی ·

پرنس مانیـاسقو مادمـوازل هرمانك جاذبهٔ جمالیله آن واحدده مفتون ومجذوب اولوب قالمش ایدی · بر ارسلانك آغزینه بی محابا اوکوزل باشنی صوقق وحیوانلری النده‌کی قامچی ایله دوکوب قـیزدیرمق وایاغیـله دپه‌لیوب تحقیر ایتك کبی قزك ابراز ایلدیکی جسارت مفرطه‌یی عادتا پك بیوك بر خلجان ایچنده تماشا ایده‌بیلیور ایدی ·

جسور قز هروقتکی کبی بر طور تعظمله قفسدن چیقـدیغی زمان پرنس کمال تعظیم ایله کندیسـنی سـلاملامقده و قومپـانیه رئیسی هارسپرغك کنج مخدومی « ادغار » دخی النـده‌کی ایپکلی شـالی صرتنه اتمقده ایدی · هرما بنات نوعی قدر کوزل و کنج بر ارککك کندی حقنده کوستر مکده اولدیغی طور تواضعه خلاف عاده اوله‌رق پك کوزل مقـابله‌ده بولنـدی · بر کوزل قادین کبی حقیقةً ملیح سیمایه وتنـاسب اعضایه مالك اولان پرنس هرمانك قلبنـده بر بشـقه تأثیر براقش اولملیکـه وقوعبـولان بعض سؤاللرینه کمال نزاکت وتواضـعله جواب ویر بیوردی ·

*
* *

پرنس اواقشامدن اعتباراً همان هرکیجه او یونلرده حاضر بولنوب هرما ایله بر قاچ سوز تعاطی ایتمکی وقزجغزده ارسـلانلرك قفسـنه کیردیکی زمان نظر تدقیقـنی برکره لوجه‌لره عطف ایدرك پرنسی آراشدیرمغی بر وظیفهٔ مخصوصه عد ایلشلر ایدی · هله قفسدن چیقدیغی کبی شالنی صرتنه و یرمك

اوزره پرنسی اوراده حاضر بوله‌جق او ـ
لور ایسه رخسار آلنده حاصل اولان علائم
اغبراری بردرلو کتم ایده‌میه‌رك خرچینلغه
وراست کلدیکنی بارد معامله‌سیله قیرمغه
باشلار ایدی ٠

بو حال بر خیلی مدت دوام ایتدی ٠
پرنس کرکی کبی هرمایی کندیسنه جذب ایتمش
وتمامیله مالك اولمق ایچون عرض نیازدن
خالی قالمامش ایسه‌ده بو حریم وصالنه هنوز
واصل اوله‌مامقده ایدی ٠

بر اقشام هرما برمعتاد قفسه کیره‌جکی
صره‌ده هارسیرغك مخدومی کنج ادغار
کندیسنی برکناره چکوب دیدیکه :

— شمدی‌یه‌قدر بن‌سنی پدریمك متره ـ
سی ظنیله سکوت ایدیور ایدم ٠ فقط شمدی
ایشی آکلادم ٠ هرماسنی‌سویورم وسوه ـ
جکم ! بوندن بویله اوکنج بویارك تزویرا ـ
تنه قولاق ویره‌جك اولور ایسه‌ك ایش فنا
اولور ٠ ذاتاً بر پرنسس ایله نامزد اولدیغی
حالده سنی احمقجه‌سنه الداتیورده خبرك
یوق ٠

هرما بوسوزلردن فنا حالده اورکمش
ایدی ٠ هیچ برجواب و برمکسزین قفسه
کندیسنی آتدی او بونك ختامنده پرنس
کندیسنی کورمکه کلدیکی زمان ایسه
بینلرنده شو یله بر محاوره جریان ایتمکده
ایدی ٠

— سوکیلی پرنس ! سزك برنشا ـ
نلیکز وارمش او یله‌می ؟

— طوغری یدر کوزلم ! فقط سن
امر ایتدیکك حالده بو نامزدلك وقعه‌سنه
بر رومان خاتمه‌سی چکه بیلیرم ٠ اوزمان
الك حقیر بر اسیر کز کبی ایاقلر یکزه قپانیر
ایسه‌م بردیه‌جککز قالیرمی ؟

— فقط سن بنی جداً سومیورسنکه !

— نصل آرزو ایدرسه‌کز اثباته
حاضرم ٠

— پك اعلا ! نصف اللیلدن برسا ـ
عت صکره بکلرم ٠ شو کوچك قپونك
اوکنه کل ٠

هرمانك کمال متانتله سویلمش اولدیغی
بو سوزك جوابنی پرنس ده تعیین اولنان
محلده اثبات وجود ایتمکله بالفعل اعطا
ایلدی ٠

پرنس ظلمت لیلدن استفاده ایله موقع
ملاقاتدن چیقار ایکن هرمانك قوللری کندی
بوینه طولانمش ولب کلفام جاناندن برقاچ
آتشین بوسه تعاطی ایدلمش ایدی ٠٠٠٠٠٠

* * *

بو ملاقاتك نتیجه‌سنده دائر النان خبرلر
برقاچکون صکره بکرش مجالس ومحافلنده
ز بانزد اولمغه و پرنس مانیاسقونك نشا ـ
نلیسنی ترك ایله هرمایی مترس اتخاذ
ایتدیکی حکم اولنمغه باشلانمش ایدی ٠

پرنسك پدری‌ده وقعه‌دن خبردار اولدی. بر او یونجی آشفته‌سیله مخدومنك همبزم الفت اولمسنه و كوچك یاشندنبری نشانلیسی اولان پرنسس « آغرافین سلو یودا » كبی اصیل ونجیب برقزی ترك ایتمسنه پك‌فنا حدتلنمش اولدیغی جهتله براقشام پرنسی حضورینه جلب ایدرك شدتلی برعربده دنصكره نشانلیسیله برقاچ كون ایچنده عقد ازدواجه‌راضی ایلدی.

اواقشامدن‌اعتباراً پرنس تماشاخانه‌ه كیتمامك مجبور یتنده بولنیور ایدی. هرما سوكیلیسنك بو یله برقاچ اقشام كندیسنی زیارته كلمامسنه هیچ برمعنا و یره‌مامكده وآتش انتظارواشتیاق ایله یانوب‌طوتشمقده ایدی. هله پرنسه یازدیغی مكتو بلره جواب المامسی كیفیتی بتون بتون‌بیچاره‌یی مأیوس ایده‌جك احواله منضم اولمغله چلدیرمسنه‌رمق قالمش ایدی.

دردنجی اقشام هرما قفسدن چیقدیغی زمان پرنسك رقیبی‌وقزك جداً عاشق‌اولان كنج ادغار كندیسنه تقر بله دیدی كه:

— هرما بوآلچغك نیچون كلدیكنی سكا خبرو یره‌یمی ؟

— سو یله ادغار سو یله ! هر برشیئی كوزه الدیرمغه حاضرم.

— پرنس اوچ كونه قدر نشانلیسیله عقد ازدواج ایدیور.

— یلان سو یلیورسین !

— یلان سو یلمك مجبور یتنده‌دكلم.

— نشانلیسنك اسمی نه‌ایمش؟

— پرنسس آغرافین سلو یودا.

— كوزلمی !

— كوزل. كنج. زنكین‌برقز.

هرما بوسوزاوزرینه بایلتق‌درجه‌لرینه كلمش ایسه‌ده طبیعتنده‌كی‌متانت وجسارتی سایه‌سنده عقلنی باشنه المش و فقط كوزلرندن‌ایكی بیوك دامله‌نك دوكولمسنی منع ایده‌مامش‌ایدی.

ادغار قیزجغزك كوستردیكی طور تأثری بر درجه‌یه قدر ازاله ایده‌بیله‌جك بعض تسلیت آمیزسوزلر سو یله‌دكدنصكره دیدی‌كه:

— هرما! بنم ایچون برداملهٔ كوز یاشی دوكه‌جكنی تأمین ایتدیككحالده‌سنك اوغورنده جانمی فدا ایدرم. براق‌بنی‌ده شوالچغی اولدیره‌یم‌انتقامنی بن الەیم.

— خیر! سن كندینی بوانتقامه‌واسطه ایتمه. بن یاپه‌جغمی بیلیرم.

— ای بوخائن جزاسزمی‌قاله‌جق ؟

— جزاسز قالمز. اوجزایی كندی الله ترتیب ایتمك عزمنده‌یم. سن یالكز اوزاقدن‌سیرجی‌اول. البته‌صورت‌انتقامی سنده بكنه‌جكسك.

ایرتسی كونی پرنس ماتیاسقو نشا-

نلیسنك یاننده اوطورمش و کوزل پارمقلری اره‌سنده بر سیغاره یاپه‌رق پرنسسه تقدیم ایتمك اوزره بولنمش ایدی . پرنسس سیغاره‌یی کمال نزاکتله الدیغی صره‌ده معنیدار بر تبسمله پرنسك النی طوته‌رق بتون شهر اهالیسنك مظهر تقدیری اولدیغی روایت ایدیلان هاسیرغ قومپانیه‌سنك حیوانلرینی برکره نظر تماشادن کچیرمك نیتنده اولدیغنی افاده ایله :

— هله ارسلانلرله او یناشوب بعض مهارتلر ابراز ایتدیکی روایت اولنان کنج برقزه دائر اینانلمیه‌جق روایتلرده بولنیورلر . بو اقشام کیدوب کورمك استیورم همده سزك رفاقتکزله . اولمزمی پرنس ؟

پرنس بو تکلیف اوزرینه پك فنا بوزولمش و اهتزازلی بر صدا ایله آغزندن چیقان موافقت جوابی کوج حال ایله اکلاشیله بیلمش ایدی .

هرما او اقشام قفسه کیردیکی زمان ماتیاسقونك یاننده‌کی غایت کبار و نازك بر مادموازلك کندیسنه پك دقتلی بر صورتده باقمقده اولدیغنی کوردی . فی الحقیقه پرنسس نظر رقابتنی هیچ بر دقیقه قزجغزك اوزرندن آییرمامقده ایدی . هرما بو کیلیسنی غصب ایدن بو متعظم قادینك اعلان رقابت ایدرجه‌سنه قارشوسنه کچوب طورمسنه تحمل ایده‌مامکله برابر اولانجه متانتنی طوپلایوب اویونلرینی صغوق قانله اجرا ایده بیلمك خصوصنده پك چوق غیرت ایلیور ایدی .

هرما بر چاریك مدت ارسلانلر ایله اویناشه‌رق بعض مهارتلر ابرازندنصکره بیوك ارسلانلردن برینك صرتنه یاصلانوب یاتمق کبی بر وضعیت الدیغی صره‌ده دیکر ارسلانلر دخی کندیسنك اطرافنده جوردانه‌رق طولاشمقده ایدیلر .

بو دهشتلی منظره‌یی پرنسس پك زیاده تقدیر ایدرك قفسك ایچروسنه طوغری بر کیسه التون اتمش ایدی .

التون کیسه‌سنك قفس داخلنه دوشمسی حیوانلرك حدتنی تزیید ایتدی . پرنسسك بو مناسبتسز حرکتنی سیرجیلر صره‌سنده پك چوق کیمسه‌لر تعییب ایدیورلردی .

هرما کوزل کوزلرندن اینجو دانه‌سی کبی یاش دوکدکده و جسارت و متانتی بسبتون غائب ایدرك ارتق کندیسنه مالك اولمدیغنی هر حالیله اکلاتمقده ایدی . قزجغزك کندیلری اوزرنده بر حکم وتأثیری قالمدیغنی تفرس ایدن حیوانلرده ایلك دفعه اوله‌رق قزده کوردکلری بو جرأتسزلکه شاشمقده ایدیلر . بو اثناده بیوك ارسلانلردن بریسی هرمایی قولندن یقالایوب چکمسیله بو حالی کورن سیرجیلرك جمله‌سی براغزدن اعلان خوف وخشیت ایدیورلردی . هرما نصل بیوك برتهلکه ایچنده بولندیغنی اکلامغله

درحال كنديسنى طو پلادى . برسرعت فوق العاده ايله هرما اطاعتسز حيوانك صاچلرينى برالنه دولايوب ديكر النده كى قامچى ايله ضربه باشلديغندن حيوان برقاچ دقيقه ايچنده كورديكى شدتلى تربيه نك تأثيريله قرلك اياقلر يننه باشنى قويوب عرض مطاوعت ايتمكده ايدى .

بويله تهلكه لى برحالده كوستر ديكى شجاعت فوق العاده يى بتون حضار سوركلى القشلر ايله تحسين ايدرلركن هرما قفسدن چيقوب ادغار ايله شو محاوره يه كيرشمش ايدى .

— دوكون نه زمان! خبر الهبيلدكمى؟

— ايكى كون صكره .

— پرنسه بر مكتوب ايصال ايتمك وظيفه سنى درعهده ايده بيلير ميسين ؟ فقط بالذات كنديك كتورملى .

— سن امرايتدكدن صكره جانمى بيله بولكه قربان ايدرم .

— رجا ايدرم ادغار . امر دكل .

هرما ادغاره پك خالصانه برصورتده تشكر ايدرك اليني صيقدى . زواللى عاشقده مظهر اولديغى شو ايلك التفاته مقابل هرمانك الني طوتوب دوداقلر ينه كوتوردى .

ايرتسى كونى ادغارك پرنسه تقديم ايتديكى مكتوب ايله اوافشام كاوب ده هرزمان برلشدكلرى يرده صولك دفعه اوله رق كندى يسيله ملاقات ايده جك اولورسه حقنده پك بيوك برعنايت صايه جغى وبوم ازدواجندن اعتباراً بكرشى ترك ايدوب كيده جكى بيان اولنمش ايدى .

پرنس مكتوبى نيم تبسمله سوزدكدن صكره «كله جكم» جوابنى ويردى .

نصف الليلدن برساعت اول پرنس حيوانات قومپانيه سنك ساكن اولديغى دائره يه كيردكده هرمانى كوچك قپونك اوكنده كنديسنه منتظر بولمش ايدى .

هرما قيصه برسمور كورك وبرسمور قالپاق كيه رك لطيف اندامنه برقات دها چكى دوزن ويرديكى حالده پرنسك ورودندن برقاچ دقيقه اول قپونك اوكنه چيقمش وكوندوزدن ياغوب اورته لغى استيلا ايدن برفك شعاعنده كزنمكده بولنمش ايدى .

پرنسى الندن طوتوب قراكلقده بر يره چارپمامق اوزره كمال احتياط ايله برقاچ خطوه اتدقدنصكره كوچك برقپودن ادخال ايلدى . هرما شو بر ايكى دقيقه ظرفنده شق شفه ايتمامش ايدى . يالكز برطور وحشيانه ايله قوللر ينى پرنسك بو ينه آته رق مصافحه ايدركبى بروضعيتده بولندقدن صكره پرنسى اوراده براقوب كيتدى .

قيزك يانندن ايرلمسى متعاقباً پرنس بر تيمور قپونك شدتله قپانديغنى ايشتمش و بولنديغى موقعك هر اقشام هرما ايله

اوطورديغى اوطه اولديغنى اكلامش اولمليكه قراكاقده برقاچ خطوه آتەرق تعيين موقع اتمك ايستيوردى .

بو اثناده اياغى جانلى و يموشاق برشيئه ايلشمسنى متعاقباً قولاغيده مدهش برخيرلتى استماع ايلدى . عجبا هرما كنديسنى هر زمان اوطورديغى اوطه يه ايصال اتمامشمى ايدى ؟ عجبا بو خيرلتى نصل برجانورك صداسى ايدى ؟ پرنس بو بولده كى مطالعاتك ايراث ايتديكى خوف وخشيت ايله بت كبى طونوب قالمش ايدى .

چوق چكمكسزين النده برلامبه اولديغى حالده بر قپودن چيقو بده لامبه نك شدتلى ضياسنى هرمارنسدن طرفه چويرديكى زمان پرنس كنديسنك نرده بولنديغنى اكلادى .

پرنس مانياسقو ارسلانلرك ايچنده ودامن عفتنى لكه دار ايتديكى قزده تيمور پارمقلغك خارجنده بولنيور ايدى . پرنس برحركت سريعه ايله تيمور قپويه قوشەرق آچق ايستدى يدى سكز سباع وحشيه ده اجتماع ايدن قوته متحمل برقپو يى بوعاجز چوجغك آچه بيلمسى نصل قابل اولور ؟

هرما قوللرينى جب وراستوارى بر وضعيتده كوكسى اوزرينه باغلامش وكوزل مائى كوزلرينى بلا رحم وشفقت پرنسه عطف ايدرك كولومسمكده بولنمش ايدى . پرنس يالواروب ديديكه :

— اه عشقنه مرحمت ايت هرما ! مقصدك نه در ؟

— بوكيجه سنكله داخل زفاف اولمق رسمنى اجرا ايدييورم . ارسلانلرمده بزه مسافردرلر .

— هرما چلديردكمى ؟

— خصايص عقليه مده ذره قدر نقصانم يوقدر .

— يا بو ايتديكك ؟

— سن بكا اهانت ايتدك بنده سنى قتله محكوم ايدييورم . هايدى دوستلرم آرش !

هرمانك قوماندەسى وقامچينك شاقرديسى ايله اويانمش اولان ارسلانلر مانياسقونك اوزرينه شدتله صالديرديلر .

زواللى چوجق هرطرفدن وقوع بولان شدتلى هجوملرى هم اميدسز برحالده مدافعه يه اقدام وهمده هرمانك مرحمت و عفوينى استرحام ايدر طورر ايدى .

ارسلانلر بيچاره يى ضربه پنجه ودندان ايله لميه لميه ايدوب ايشنى بتردكدنصكره قانلى پنجه لرينى يلامقده لر ايكن بو دهشتلى انتقامى ترتيب ايدن اسويچره لى قيزده طريق فرارده بر خيلى مسافه قطع اتمش وحالاده او كيديش اولمشدر .

نورى

— ٥ —

لطائف

بدستلی محمد افندیلردن بریسی حج شریفه کیتمکه نیت ایدر . فقط حرمنی ده برابر کوتورمکمی کوتورمامکمی لازم کله جکنی بردرلو قرارلشدیره‌مز .

بومشکلی حل ایچون دیکر بدستلی محمد افندی‌یه کیدوب بروجه آتی حسبحاله باشلار .

— برادر! حج شریفه نیت ایتدم .

— حق سلامتلر ویرسون قرداشم .

— فقط حرمی ده برابر کوتوره‌یمی کوتورمیه‌یمی بوکا بر قرار ویره‌مدم . کوتوررسه‌م عجبا موجب کلفت اولورمی؟

— کلفتی کوزه الدیره‌میور ایسه‌کز براقکز .

— اما چولق چوجق برابر کیتمک دها خوش اوله‌جق .

— او یله ایسه کوتورکز .

— شوقدرکه کندیلرینه ده یورغونلق اولور دیه قورقیورم .

— او یله ایسه براقکز .

— فقط بنم بوراده بولنمدیغم مدت ذاتاً جانلری صقیله‌جق د کلمی یا ؟

— اویله ایسه کوتورکز .

— موسمک پك صیجاق اولدیغی موجب اندیشه اولیور . بر خسته‌لکه دوچار اولورلر دیه‌ده‌دوشونیورم .

— او یله ایسه براقکز .

— لکن محل هیئتنده حکیملرده واردر . هم خسته‌لك صاغلق هب بزم ایچون اولدیغندن بوراده قالسه بیله ینه خسته‌لك تهلکه‌سی کندیلریله برابر باقیدر . بالخصوص که او حالده بن‌ده یانلرنده بولنه‌میه‌جغم .

— او یله ایسه کوتورکز .

— اوت اما....

— براقکز !....

— حقکز وار اما....

— کوتورکز .

— بو بابده بر رأی قطعیکزی رجا ایدرم .

بیچاره مستشار ارتق بیقمش اوصانمش اولدیغندن رأی قطعیسی اولمق اوزره دیرکه:

— الله عشقنه اولسون یا حرمکزی براقکز یا بنم یاقه‌می !

—٥—

فنيه

حياة الحيوان

اشك

بو امضا ايله النان ايكنجى وقه‌در :

حكيم نكته‌سنج مدحت افندى حضر-
تلرينه

اى حكيم دقيقه‌شناس !

كمال لطف و كرمكدن يازديغك تحريرا-
تى اوقـوتوب ديكله‌مكله تشرف ايلـدم .
اما نه قـدر قولاق قبـارته‌رق ديكله‌دم !
حاصل اولان ممنونيتمى عرض ايتمزدن اول
ينه بعض تأثراتمى درميانه مجبور اولدم .

واقعا باشكى اغرتمق هيچ ايستمديكم
بر شى ايسه‌ده شو نزاكتخانهٔ جهانده اشك
اولمق قدر بدبخت بولنان بنم كبى بر حكيم
طينت طالع دوننـدن نه قدر صيزلانسـه
شكايت ايتسه معذور كوريلور .

ايلك يازديغم مكتوبى ترجمان حقيقتك
« متنوعه » قسمنـه درج ايدلمش كورنجـه
ايلك تأثرم باش كوستردى . حياة الحيوانه
عائد بر مسئلهٔ فنيه‌يى محضا اشـك اولديغم
ايچونمى اهميت فنيه‌سندن دوشـوروب
متنوعه قسمنه قويديلر ?

تأثرمك ايكنجى جهتنه كله‌لم :

بر اشـكه مخاطب اولمق سنك شـان
تواضعنـه مغاير دوشميه‌رك ايلك ورقه‌مى
حسن قبـول و درج و اعـلان ايلديكك
وورقه‌مك التنه برقاچ‌ده كلمه يازديغك حالده
بعض مشـكلاتك حلى ايچون قلمه الديغك
مكتوبى مخابرهٔ علنيه صـورتنده نيچون
غزته‌يه درج ايتمدك ? مخـاطب اولمقـدن
چكنمديكك اشكه مخاطب اولمقمى عظمتكه
طوقندى ?

سن حكمت مجبوله‌ك حسبيله بو قيـود
تشريفات پرستى‌يه رعايت ايتمامك ايسترسك .
فقط بن حكمتى بشـقه قواعد نزاكتى بشـقه
بشقه تلقى ايتديكمدن بن بو اينجه‌لكلره پك
دقت ايدرم .

ايشته تأثراتمى كوستردم . شمدى ممنو-
نيتمى بيان ايده‌يم :

كوندرديكم ورقه‌يى حسن تلقى ايديشك
يوقمى ? اى حكيم بتون نوع حمارى سـكا
منتدار ايتمشدر . بوندن صكره ابناى نوعمز
صبح و مسا اغزلرينى برقارش اچه‌رق انكر
اصواتيـله آكردقجه سـنك ثنـاخوانك
اولدقلرينه هيچ شبهه‌ك اولمسون .

نصل ثناخوانك اولمسـونلركه نوع بنى

آدمدن برطاقی کندی عقللرنجه انسانلق
ایدیورم زعمنده بولندقلری پك چوق احوال-
لده « اشكلك ایتمه ! ٠٠٠٠٠٠ » دیه دوچار
تحقیر اولدقلری حالده براشكك آچیقدن
آچیغه ایتدیکی اشكلكی سن كمال لطف ایله
حسن تلقی ایلشسك ٠

ایشته ممنونیتمی‌ده عرض ایتدم ٠ شمدی-
ده حل ایتمك ایستدیکك مشكلاته كله‌لم :

یونان‌قدیم عقلای حكماسندن « ازوب »
کبی ازمنهٔ جدیده فضلای ادباسندن
« لافونتن » کبی برچوق اخلاقیون بزی
برچوق حقارتلره دوچار ایتدكاری حالده
بالنسبه فضائلمزی‌ده میدانه قویان حكیم
طبیعی بوفونك رد تدقیقاتی یولنده سوز
سویلدیکمه تعجب ایدیورسك ٠

حقك‌وار ! ای مدحت ! حقك‌وار !
فقط بن‌اخلاقیون دینیلان اول‌هرزه‌وكلای
ادبایی زبان تنقیددن عفومی ایده‌جك
ایدم ؟

دیورسك‌كه : لافونتن برفینوكو پكیله
بزدن بریسنك صاحبنه قارشو معامله‌لرینی
یازمش ٠ بیلورم ٠ یازمش‌كه : فینوكو پكنك
بریسی هرآقشام صاحبی كلدیكه اوستنه
صیچرایوب تملقلر ایلدیکی ایچون مظهر
نعمت اولدیغنی كورن اشك « بن‌ده بویو-
لده تملق ایدر ایسه‌م نائل‌عاطفت‌اولورم »
خلیاسنه دوشه‌رك اللرینی صاحبنك
اوموزلرینه قورجه‌سنه براثر تملق كوستر-
مش ایسه‌ده برقاچ شدتلی صوپادن بشقه بر
شیئه نائل اوله‌مامش ٠

اوت ! بو حكایه معلومكدر ٠ فقط
محاكه‌سی تأویلی نه‌قدر یاكلش !

لافونتن اول باول دوشونه‌مامش‌كه
اشك وكوپك صاحبنك كوپكه و بردیکی
برقاچ كمیك دنیاده هیچ براشكك غبطه‌سنی
موجب اوله‌مز ٠ آغزینك صوینی
آقیده‌مز ٠

بنی نوعمزك اك تیز فكرلی فلاسفه‌سندن‌عد
اولنان‌بواشكك‌حكایه‌سی‌بزجه‌دخی‌معروفدر ٠
حتی حكمامزدن دیکر بر اشك بو حكایه‌یی
شرحاً برده محاكه سرد ایلشدر ٠

معلومك‌اولسون‌ای‌مدحت‌كه اواشكك
صاحبی‌اوزرینه صیچرامسی برتبصبص‌كلبانه
دكل‌ایدی ٠ بلكه برحركت منبهانه
ایدی ٠ زواللی آرقداشمز دیمك ایستیور
ایدی‌كه : « اودونه بن كیده‌یم ! صویه
بن ! بكا نوب ایستدیكك یره كیده‌سك !
هر خدمتی بكا كوردیره‌سك ! بوقدر
خدمت صادقانه‌نك مكافاتی اوله‌رق هیچ
برحیوانك اكلنه تنزل ایتمدیکی قالین وسرت
اوتلری‌بكایدیره‌سك ! تیمار یوزی‌كورمیه‌یم !
صرتم‌كالر او یوزلر كبی قاشینوب‌ده بر كو-
للكده یوارلانه‌جق اولسه‌م عفو اولنمز بر
قباحت ایتمشم كبی طیاق یه‌یم ! حال‌بوكه

شو کوپك اوغلی کوپك سکا تبصبص کلبانه
ور یا ومداهنهٔ کاذبانه‌دن بشقه برخدمت
کورمدیکی حالده هر عاطفت هر عنایت آکا
اولسون ! بن‌سور بنده‌یم ! بوروای حقمیدر ؟
افندیلك شانی بومیدر ؟ »

بوقدر واضح بوقدر حکیمانه برمعامله‌یی
لافونتن کبی ادیب حکیم چکینان وکو یا
حیاة‌الحیوان اسرارینه واقف ایمش کبی
رسمنك اطرافنی کدی کوپك بیلان چیان
رسملریله تزیین ایلیان برآدمده آکلامز ایسه
آکا « زوزك» دیمزده کیمه دیرم ؟

دیورسك‌که : « اشکك بریسی بر
آوجی‌یه خدمتکار ایمش . کوی جوارنده
برارسلان تورەمش . هرکسك بوارسلاندن
قورقوسنی کورنجه کندی‌ده برارسلان اولمق
هوسنه دوشمش . صاحبنك وقتیله اوردیغی
برارسلان پوستنه بورینوب طاغه چیقمش .
بتون کوپلولرك کندیسندن قورقوب قاچد-
قلرینی کوردکجه کیفنه کیدر ایمش . نهایت
افندیسی اولان آوجی جداً ارسلان ظن
ایتدیکی بوساخته ارسلانی آولامق ایچون
اوزرینه وارمش . ساخته ارسلان افند-
یسنه قارشو برقهرمانلق اثری کوسترمك
ایچون آکرمغه باشلاینجه ماهیتی اشك
اولدیغنی آوجی آکلایه‌رق وصو پایی یاقه‌-
لایه‌رق قورشون یرینه باصمش صوپایی !
باصمش صوپایی ! .... »

آه مدحت ! یا شو زوکلکی براق .
یاخود سن‌ده کوزمدن دوشرسك‌ها !

دوشون‌ای حکیم دوشون‌که بزدن بریسی
ارسلان پوستنه بورینوب‌ده عالمی آلداته‌
جق قدر ذکی اولور ایسه صکره افندیسنه
قارشو آکیرب ماهیتنی میدانه قویمق درجه-
سنده اشکلك ایدرمی ؟

کندی ماهیت صحیحه‌سنی طانیمه ایدی
ارسلان اولمغه هوس ایتمز ایدی . ارسلان
اولوب‌ده تمام عالمی قاندردقدن صکره
اشکلکنی بلا لزوم هیچ میدانه قویمز ایدی .
طارلمه اما ای مدحت ! بلاهتك بو درجه-
سی سنك بنی نوعکدن بعض کسه‌لرده
بولنور . حریف بندن درت قات دها اشك
اولدیغی حالده برآره‌لق آدم صانیلنجه او-
قدر مغرورانه برطور پیدا ایدر واوکنده
کلانی قاپمغه وارد ینه کلانی تپکه اوقدر
قو یولورکه بوحالرکندینی انسان ظن ایدنلره
قارشو «خیر ! یاکلش ظن ایتدیکز . بن آدم
دکلم . اشکم !» دیه اشکلکنی اثباته جبرنفس
دیمك اولور .

بوحکایی بزه هرکیم اسناد ایتمش ایسه
باشندن بیوك خلط ایتمشدر .

حلنی آرزو ایتدیکك مشکلاتدن بریسی‌ده
بزم اشك نوعی قورته راست کلدیکی زمان
قاچوب قورتلمغی دوشونه‌جك ایکن بالعکس
کوزلرینی قپایوب قوروغنی بجاقلری آره‌سنه

قیصدیردیغی قضیه‌سیدر .
بومسئله واقعا پك مهم بر مسئله‌در . بونی اك جدی برطورایله اك مدققانه برصورتده حل ایتملیدر .
اولادوشونملیدرکه اك مشهور ومعروف اولان حیواناتدن هانکیسی اك چوق قوشار؟ طاوشانمی؟ قاره‌جه‌می ؟
هیهات !
کوپکلر اولانجه قوتلرینی بجاغه ویره‌رك کبی بونلرك اوکلرینی چویررلر . تازی جنسندن ایسه‌لر صیدلر اوزرینه پنجه‌لرینی قویوب ضبط ایدرلر . زاغار جنسندن ایسه‌لر حیوانجقلره یوللرینی چویروب آوجینك اوکنه کتوررلر .
قورت دینیلان حیوان کوپکدن زورلی اولدیغنه شبهه‌می ایدرسك ؟ او یله یوم بوشنه دکل صرتنده برده قوزی اولدیغی حالده قاچارده چوبان کوپکلری پك کوچ یتیشه بیلورلر .
یا بوقوته بوسرعته مقابل بزه‌یز ؟ اشکلکمزله برابر طاوشاندن تیلکیدن قاره‌جه‌دن دها چوقمی قوشه بیلورز ؟
اکر بودعواده بولنه‌جق اولور ایسه‌ك اصلا عفو اولنمز اشکلکی اوزمان اتمش اولورز .
مادام که قورتك پنجه سندن قاچه‌مله قورتیله‌میه‌جغز . ینه قاچمغه طاورانوب‌ده حقیقةً اشکلك ایتمکدن ایسه کوزلرمزی قپایوب قویروغمزی قیصه‌رق قضایه کردنداده‌ٔ رضا اولمق کارعاقل دکلمیدر ؟
احتمالکه قورت ولوکه فوق المأمول اولسون شوحال مسکنتمزه مرحمت ایدر .
یاعجبا قورت کبی دهشتلره قارشوسکا بو حکایه‌یی سویلیان آدم بولنسه نه‌یاپار ایدی ؟
قورته ارسلانه نه حاجت ! اوآدمه «بوه! »دنیله‌جك اولسه قورقوسندن کوزلرینی قاپار . اکر قویروغی‌ده اولسه ایدی بجاقلری ارهسنه قیصوب برقورته مقابل دکل بر بوهه مقابل بیله اشکدن فرقی اولمز ایدی اما ..... برکت و یرسون که قویروغی یوقدر .
ایشته ای حکیم ! سرد ایتدیکك مشکلاته جوابلرم بونلردر . مشکلاتك دهاسی وارمیدر ؟
« ترجمان حقیقت »
بوقدر ! ای اشك بوقدر !
سوزلریکی اوقدر اهمیتله تلقی ایتدم که ایلك مکتوبك غزته‌ده متنوعه قسمنه قونلش ایسه‌ده منتخبات ترجمان حقیقتده فنیه قسمنه قویدردم .

احمد مدحت

— ٥ —

(مغروقین حقلرنده اصول تداوی)

مملکتمزده صرف جهل اوزرینه ابتنای
فکر ایله اجرا اولنمقده و وقوعی هر آن
نظر تأسفله کورلمکده اولان عادات مردو-
ده دن بریسی دخی تخلیص مغروقین حقنده
کی اصولدر .

بر شیٔ که اساساً جهل اوزرینه مبتنیدر
اندن نتایج حسنه بکلمک عبث ایله اشتغال
ایتمك دکلیدر ؟ شمعهٔ قندیل حیاتی استیلای
امواج ایله سکته دار اولوبده ، هنوز
انطفا پذیر اولمیان نیجه نیجه بیچاره کانك بو
اصول نا مقبول ایله زمرهٔ امواته الحاق
اولندیغی آزمیدر ؟

صدق مدعامزی صراحة اثبات ایده جك
استاتستیقلرمز هنوز موجود دکلسه ده
ایاغندن باش اشاغی آصمق و طبانینی
دکنکلمك کبی فن ایله قابل تطبیق اولمیان
اصول معهوده همان جمله نك معلوم و مسلمیدر .

ایمدی بوبابده بر فکر مخصوص حاصل
ایتمك و حفظناالله وقوعی تقدیرنده ایجابنك
اجراسنه تشبث اولنمق اوزره اوروپا
مؤلفیننن برذاتك یازدیغی کتابدن خلاصةً
بر پارچه ترجمه ایدرك ، طبعی ارزوسیله
تقدیم ایلدم جریدهٔ مفیده لرینك انتشار
معارف امرنده کی وساطت مقدسه سنی
خالصانه و عاجزانه تبریك ایلر و شو
مترجم پارچه نك طبعنی استرحام ایدرم .

بر غریق حقنده یاپیله جق الك اولکی
تدبیر — صودن چیقاردقدن صکره چار -
چابوق اثوابندن تجرید و بر صیجاق چارشب
ایله قورلمه مقدر . سزاوار نظر دقت اولان
ایکی اصول موقع مطالعه یه آلنمشدر که
برنجیسی (مارسهال حال) نام ذات طر-
فندن الك اول میدان تجربه یه عرض اولندیغی
جهتله اسم مذکور ایله معروفدر .

١ . — مغروقی یوز اوستنه یاتیروب
کوکسنك التنه بوکولمش بر یورغان ویاخود
سائر چاشور وضع ایدیلیر (که هم کوکسی
یوقاروده بولندیرر وهمده اکا بر محل استناد
اولور) بعده صیرتی یره کلمك اوزره
چویروب صکره بو حرکت برعکس ایدیلور .
یعنی یوزی یره متوجه اولمق اوزره بردنبره
دوندیریلور . بو حرکاتی همان بر دقیقه ظر-
فنده اون بش دفعه یاپیورملی ، و اجراسنه
اهتمام و دقت ایتملی ، شو شرطله که هر
دفعه ده قرنی یره کلدیکی زمان ایکی اومو-
زلری آراسنه برقوتله باصملی ، فقط حرکت
برعکس ایدلدیکی اثناده بو تضییق اجرادن
فراغت ایتملی ، برنجی وضعیت زفیر (نفس
ویرمه) چوغالتور ایکنجی وضعیتده ایسه
شهیق (نفس المه) باشلار .

٢ . — (سیلوستر اصولی) . بو
اصول بر درجه تنفس طبیعی یی تقلید ایدر .
بو بر مکدن عبارتدر که حالت صحتده فعل

تنفسه خادم اولان عضلاتى (اتلرى) تحريك
ايله حاصل اولور عادتا كنيش بر نفس
الديغمز زمان ؛ عضلهٔ صدردن اوموزه
قدر ممتد اولان بر چوق عضلات اعانه سيله
اضلاعى (قبورغه كيكلرى) و عظم قصى
(كوكس كيكى) يوقارو طوغرى قالديرر -
يز ، بو صورتله هوانك دخول و آق
جكرلرى شيشرمسى ايچون بر خلا تهيه
ايتمش اولورز .

صناعى اولەرق ، اضلاع و عظم قص
وعضلهٔ صدريه و ديكر بر چوق عضلات
اعانه سيله كه ، بو عضلات اوموزدن
جدران صدريه يه قدر ممتد درلر ، غريقك
شدتله قوللرينى باشنك ايكى جانبنه طوغرى
قالديرديغمزده اضلاعى ترفيع ايتمش اوليورز .
بناءً عليه جوف صدر توسع ايدر ، خلايه
بر محل حاضرلار ، در حال جريان هوا
رئه يه هجوم ايدر اشته زفير مريضك
قوللرينك صدره اجرا ايلديكى بر تضييق
ايله حاصل اولدى غريقك قوللرى بو
خصوصده صدرى توسع و ياخود طارلتمق
ايچون بر عامل مانيوەلا مقامنده استعمال
اولنه جقلردر .

بو اصول ايله ياپيلان عمليا تده مارسهال
حال اصولنك تقريباً اون دفعه دها زياده
مقدار هوا تنفس ايلدلديكى اموات اوزرنده
ايديلان تجارب ايله معلوم اولمشدر .

اشته هنرى سيلوستر انقطاع تنفس
ايله مصاب مغروقينك تشفيه سى ضمننده بر-
وجه زير بعض نصايح بيان ايلمشدر .

١ . — غريق بر وضعيت مناسبه ده
بولنديرمق . بدنى صرت اوزره قويمق ،
اوموزلرى اشاغى يه ايندروب التنه ايكى
قات بوكلمش بر يورغان وضع ايتمك ، اياقلرينى
بر محله استناد ايتديرمك لازمدر .

٢ . — شريان شزنه هوانك دخولى
ايچون سربست بولنديرمق - بورون
دليكلرينى واغزينى تميزلمك - ديلى چكوب
دوداقلرك خارجنده بولنديرمق ايجاب ايدر .

٣ . — در ين بر تنفس حركاتنى
تقليد ايتمك - قوللرى باشك هر ايكى جانبنه
آغر آغر وفقط قوتله قالديروب ايكى ثانيه
مدتله بو حالده طوتملى ، بو حركت اضلاعى
ترفيع ايدرك ؛ سعهٔ صدريه يى توسيع ايدر
و بر شهيق حصوله كتيرر ، بعده قوللرى
اشاغى يه ايندروب مذكور قوللر ايله جوانب
صدريه يى تضييق ايتملى ، بو حركت جوف
صدرى تنقيص و بر زفير شديد حصولنى
مؤدى اولور . اشبو حركاتى حضور
قلب ايله اون بش دفعه تكرار ايتمليدر .

٤ . — دوران دمى و حرارتى
استحصال وفعل تنفسى تحريك - اطراف
اربعهٔ جسدله برابر قلب ناحيه سى اوزرينه
دلك ايتملى ، مغروقى صيجاق و قورى بر

یورغان ایله سترایتمك ، و بر طرفدن یوزینه
صو سرپمك ، شو تدابیر فعل تنفسی تحریك
ایچون پك مناسب ـ حرارت ـ صیجاق
فانیله‌یه صارمق ، قولتقی التلرینه ، طبانلرینه
فخذینی آراسنه ، صیجاق صو یی حاوی
شیشه‌لر ، ویاخود ایصیدلمش طوغله‌لر ،
وضعیله استحصال اولنور . مغروق بر اوه
نقل اولنمش وتنفس ایلدیکی تحقق ایلمش
ایسه ، بولندیغی اوطه‌ده هوانك سربست
جریان ایتمسنه دقت ایتملیدر .

تجدد حیات حیننده ، بر چای قاشیغی
صیجاق صو و بریلوب بلعه مقتدر ایسه
از بر مقدارده شراب ، صو ، صیجاق راقی ،
ایچوریله بیلور کیفسز یتاغه یاتیریلوب
راحتنه صرف اهتمام و دقت و اویوتلمسنه
غیرت اولنه‌جقدر .

طبیب
حسین احسان

— ٥ —

متنوعه

« لطافت طبیعت » می دیدك ؟

بوندن یدی سکز آی مقدم « نفاست
طبیعیه وصنایع نفیسه » سرلوحه‌سیله
قلمه الدیغمز بر بند مخصوصده واقعا هر
لطافتك موردی طبیعت اولدیغی منکر
اوله‌مامقله برابر انسان اولادی عالم طبیعتده
بولدیغی لطافتلری شاعرانه بر فکر و صنعتکا-
رانه بر قدرتله تنظیم ایدنجه لطافت طبیعیه‌نك
بو لطافت منتظمه‌یه مقابل بر نوع خام لطافت
قاله جغنی اوزون اوزادی یه ایضاح
ایلمشیدك .

اخیراً مطالعه کذارمز اولان بعض آثار-
ده حکیم مشهور بوفون و علکساندر هومبو-
لد کبی بعض طبیعیونك عالم طبیعتی اویله بر
صورتله تصویر و مساعی بشریه‌نك بو عالم
طبیعتی‌ده اصلاح یولنده‌کی تأثیراتنی او قدر
ماهرانه بر یولده توصیف ایلدکلرینی کور-
دك که خلاصهٔ تصور و توصیفلری اولکی
بندمزه پك کوزل بر ذیل اوله‌جغنی آکلا-
دیغمزدن خلاصهٔ مذکوره‌یی بر وجه آتی
قارئلرمزك ده نظر تقدیرلرینه عرض ایتمکه
مجبور اولدق .

بو تدقیقاتده طبیعته مقابل انسانك نه
مقامده بولندیغنی کورمك ایچون اول باول
بوفونك شو مقایسهٔ مختصره‌سنی نظر دقته
الملیدر :

*
* *

« طبیعت وانسان »

بوفون دیورکه :

« طبیعت دینلان شی فرمان فرمای
عالمین اولان جناب قادر مطلق حضرتلرینك
معنوی بر تخت ظاهریسیدر . تدقیقات
طبیعتله مشغول اولان انسان فکرینی اعلا ایده
ایده صندالیٔ باطنیٔ رب العالمینه قدر اعلای

فکر وحس ایلر . انسان که جناب حقه پرستش
ایچون خلق اولنمشدر بتون مخلوقاته ده کندی
فرمان فرما اولور . جناب قادر قیومك
عبدی اولدیغی حالده انسان بو عالم سفلینك
حکمرانی اولمشدر . اولاد وافرادیله عالمی
مسکون وثمرات مساعیسی ایله معمور ومزین
وثروت محصوله سیله اغنا ایدر . بالجمله
ذیروحلر میاننده انتظام معیشت واهنك
خوش گذرانی انسانك اثر همت انتظامپر-
ستیسیدر . طبیعتك یاپدیغی شیلری بیله فکر
وقدرت بشر تصحیح ایلر . بر ساحه ده کی
خار وخاشاکی رفع وازاله ایله گللری او-
زوملری تکثیر ایدن هپ سعی بشردر »

دیرز که :

عقل ایچون طریق بر اولدیغی کبی
حکمت ایچون ده بر یولدن بشقه یول اولمق
محالدر . بو سببه مبنیدر که نصرانی طوغمش
اولان قوجه بوفون عقلی طریق حکمته
سوق ایدنجه بلا اختیار شهراه حکمت اسلا-
میه یی طوتدیرویرمشدر . زیرا حکمت
نصرانیه یه تطبیق ایدیله جك اولورسه
انسان اولادینك ساحهٔ طبیعتی تزیین واصلاح
ایتمسی شویله طورسون کندی حوایج بشریه-
سی ایچون بیله نه اکمکه نه بچمکه نه اکیر-
مکه نه طوقومغه سعی ایتماسی لازم گلور
ایکن انسانك روی ارضده خلیفهٔ ربانیه
اولمق وهرشی کندیسنه مسخر بولنمق اوزره
یاراتلمش اولمسی عیناً وتماماً حکمت اسلا-
میه در .

بو راده بوفونك یالکز بر تشبیه شاعرانه-
سی حقنده بر کلمهٔ منقدانه سویلمك ایسترز .
او ده جناب حقك ظاهری و باطنی تجلیلری
وصندالیلری اولمسی توهم ایدیشدن عبارت
اولان تشبیهدر .

طبیعتی قانون عمومیٔ خلقتدن بزه
طوغری آچلمش بر صحیفه یه تشبیه ایدوب
ده بو صحیفه یی تتبع وتدقیق ایلیان انسانك
دخی خالق تعالی حضرتلرینك اسرار
خالقیتنه دها زیاده جه ذهن صاردیره رق
بو صورتله دها زیاده جه تقرب حاصل
ایلدیکنی درمیان ایتسه ایدی هم دها شاعرانه
هم ده حکمة دها طوغری بر تشبیهده بولنمش
اولمزمی ایدی ؟

مع هذا بوفونك تشبیهندن دخی انسان
اولادینك تصحیح طبیعته قدر کفایت ایده جك
بر قدرتله انعام ایدلدیکنی کوره بیلیورز .
او یله ایسه طرف نوع بشردن اصلاح
وتزیین ایدلمیان بر ساحهٔ طبیعیه نك لطافتی
نه دن عبارت اوله بیله جکنی ده کوره لم :

*
* *

« یابان »

ایشته بو فون طبیعته مقابل انسانك
موقعنی تعیین ایلدکدن صکره دیورکه :
« انسان اولادینك ایاق آتمامش اولدیغی

شو سواحل وحشیه‌یه باقکز . شو بیابان
تنهایه کوز کزدیرکز . کوزاله بیلدیکی قدر
مسافه‌لری مدهش براورمان استیلا ایتمشدر .
امانه اورمان ؟ چلغین بورالرك خشمندن
یکدیکرینه التجایه جان آتان اغاجلرنده
چار پشمقدن طولایی ته‌قابوق قالمش نه طال
بوداق ! بونلردن برچوغی زمین هلاکه
سریله‌رك کندیلرندن اول دوشمش چوروـ
مش اولان امثالنك رمادی اوزرنده کندیلرـ
ینك ده نوبت محولرینه منتظر بولنیورلر .
زمیندن نیجه ازهار رنکا رنك نشو و نما
ایچون میدان ارادقلری حالده ینه شدت
طبیعتك شهیدی اولان بو نعشلرك زمینی
استیلا واستیعاب ایتمسندن میدان بولوب ده
بوی کوستره‌مزلر . بو نباتات لطیفه‌یه بدل
خرابی ایله پنجه لشمکه مقتدر اوله‌بیله‌جك
قدر خشن اولان بر طاقم تیکنلر شورادن
بورادن ظهور ایدوب تربیهٔ بشریه‌یه مظهر
اوله‌جق اولسه کوزل بر چمنزار حالنه
کیره‌بیله‌جك اولان بو زمینك قبح و دهشتنی
بر قات دها آرتدیررلر »

« مرتفعجه اولان یرلرده کور یلان
حال بوندن عبارت اولدیغی کبی بیابانك
منحط اولان قسمنده دخی استعداد جریانلری
ایچون مجری بوله‌میان صولر مسافات بعیده‌یه
قدر هر طرفی نه دکز نه ده قره عداولنه‌میه‌جق
ونه مخلوقات بریه‌یه نه ده بحریه‌یه مسکن اولمغه
صلاحیت کوستره‌میه‌جك بر حاله قویارلر .
بو بتاقلقلر اولسه اولسه انجق منظره‌لری
عیوندن قلوبه قسوت بخش اولان بر طاقم
نباتات میاهیه‌یه وانلر میاننده دخی برچوق
حشرات زهرناکه مسکن اوله‌بیلورلر »

« انظار بشره بر افق واسعه طوغری
امتداد لطافتنی بیله حرام ایدن بو قسوت
انکیز یرلردن ماعدا ساحهٔ طبیعتك برده
اوچنجی قسم اراضیسی واردرکه کویا الك
فرح یرلری بوراسی اوله‌جقدر . انجق بو
یرلری بزم اولطیف چایرلرده قیاس ایده‌بیلمك
نه قدر بعیددرکه ساحهٔ مذکوره‌یی استیلا
ایدن نباتات غلیظه‌نك کیاه لطیف اولمدقلرینی
حیوانلر بیله فرق ایدرك هیچ بریسی دوداـ
غنی اوزاتمز . قسم کلیسی چورومش و بر
چوغی صارارمش کیرلنمش مردارلنمش
والك تازه‌لری ایسه مستکره یوصونلر استیلاـ
سیله کندی منظرهٔ اصلیه‌سندن بشقه بر
منظرهٔ مخوفه پیدا ایلمشدر . او بالطه کیرـ
میان اورمانلرده وهیچ بر حیوان کیرمیان
بتاقلقلرده یول ایز اولمدیغی کبی بوراده دخی
یوقدر . بعض بهایمك براقدقلری ایزلر
ذکای بشرك دلالتیله آچیلان پوته‌قالره اصلا
بکزه‌مزلر . انسان شو بیابانده کندیسنی بهاـ
یمدن بیله اشاغی بوله‌رق انلرك صدالرینی
ایشتدکجه لرزان اولور . »

بهایمك اصوات دلخراشی سمع بشره

نصل واصل اولدیغنیده هومبولتك شو
صحیفه‌سنده کورملیدر :

* * *

« بیابانده اصوات بهایم »

امریقا بیابانلرینی اکثه بویله سیر
وسیاحتله مشهور اولان هومبولد براورمان
کنارنده کچیردیکی کیجه‌یی تعریف ایلدیکی
صره‌ده دیورکه :
« نصف لیله برساعت قاله‌رق اطرافده
اویله بر چغلق پیدا اولدی‌که کیجه‌نك نصف
دیکری ایچـون اویقویی ارتق اونوتمق
لازم کلدی . برقاچ یوزی بردن حایقیران
حیوانلر میانده دلیلز اولان وحشیلرك الك
زیاده فرق ایده‌بیلدکاری صدا « آلوآت »
دنیلان برنوع میمونك آه وانینلری ایدی‌که
« جان‌قورتاران یوقمی ؟ » دیه کمال نومیدیله
حایقیران انسانلرك صداسی‌ده بوقدر دلخراش
اوله‌مز . بوندن ماعدا دیکر برچوق نوع
میمونلر دخی آلوآتلر ایله هم‌آواز اوله‌رق
اره‌لقده برکره‌ده « قوغارو » دنیلان برنوع
صاچسز آمریقا ارسلانیله غایت ایری قپلا -
نلرك و « آی » دنیلان و بیـان طوموز ینه
بکزه‌یان سائر برمخلوقك نعره‌لری، چیغلقلری
خومورتیلری ایشیدیلورایدی . یا اغاچلرك
طاللرینی استیلا ایدن کوناکون پاپاغانلرك
فریادلری ؟ یا سولونه بکزه‌یان سائر برچوق
قوشـلرك چیغلقلری ؟ قپلانلر بزه طوغری
تقرب ایلدکجه یانمزده بولنوب او زمانه قدر
بهایم صیحه‌داره میدان اوقورجه‌سنه هاولا -
مقده بولنـان کوپکلر دخی قورقه‌رق کلبه
کبی یاپمش اولدیغمز یرلرك ایچنه جان آتارلر
ایدی . بعض کره‌ده قپلان آوازی براغاچ
اوزرندن کلـور ایدی‌که اوزمان قپلانه بر
چوق میمونلرك استعانهٔ مأیوسانه‌لری‌ده پیرو
اولور ایدی . »

* * *

« سعی بشر »

انسان‌که مکلف برخانه‌ده تمیز تاقلر ایچنده
پیره وتخته کهله‌سی وسیوری سینکلرك بیله
اذاسـنه جفاسـنه طیـانه‌میور انسان‌که
طبـانلرینی ایصـلاته‌جق قدر چاموردن
واتکزینه طولاشـه‌جق قدر چالیدن بیزار
اولیور شو بیابان طبیعیده نصل بشایه‌بیلور ؟
منظره‌سی توکارینی اور پرتن یلانلر صیحه‌سی
یورکنی اوینـاتان صرتلانلر ایله برلکـده
نصل معیشت ایده‌بیلور ؟ هله جناب حق
اندیشـه‌سنه نظام عالم اولمق قدرتنی و برمش
اولـدیغی حالـده بوفلاکته نصـل تحمل
ایلسون ؟
بناءً علیـه بوفـونك دیدیکی کبی آدم
اولادی آلمش الله آتشی ! آلمش الله بالطه‌یی !
یاقمش ! ییقمش ! کسمش ! بچمش !
نتیجهٔ مساعیسی نه اولمش ؟
اورمانلر کنـدی زیر دامنلرنده یتیشن

چنلره فدانلره حامی اولمشلر . قو یون قوزی کبی اك مونس حیوانلره عرض جیلهٔ مهمانوازی یه مستعد برحاله کلمشلر .

صولر کندیلر ینه برر مجری بوله‌رق لطیف دره‌جکلر نهرلر واسع کوللر وجوده کتورمشلر . کوچکلری سامعه‌زیب نوع بشراوله‌جق شیرلتیلر یله‌ساحهٔ طبیعتی تزیین ایلیه‌رك بیوکلری کونا کون رنکا رنك بالقلره مسکن اولمشلر .

هرطرفدن بهائم مفترسه طیور مضره طرد ودفع اولنه‌رق میدان قوتیله لحمیله انسانلره خدمت ایده‌جك حیوانلره والحان لطیفه سیله کوش مردمانه صفا و یره‌جك والوان ظریفه‌سیله کوزلری ولحوم خفیفه سیله مذاقی کیفلندیره‌جك قوشلره قالمش .

میوه‌دار اغاجلر بر ارهیه کله‌رك تمش بغچه‌لری وابپك کبی اوتلر نباتات معجبه‌دن قورتیله‌رق کوزل چایرلر چنلر حاصل اولمش‌که انسان بو بغچه‌لردن نه‌ارسلان نه قپلان خوفی اولمقسزین اقتطاف ثمراته و حیوانات مونسه دخی بو مرغزارلرده هیچ بر کیمسه‌دن اندیشه‌لری اولمقسزین سم واستراحته موفق اوله‌بیلکده‌در .

هر بری نقاش حقیقینك بر اثر قلم مهارتی اولان رنکا رنك چیچکلر خصوصی بغچه‌لره کله‌رك بوی والوانیله انسانلره فرح بخشا اولمشلر .

الحاصل ساحهٔ طبیعت شعرای خوش کلامیز ایچون بتمز توکنمز تدقیقات وتتبعات لطیفه ایچون واسع بر میدان اولمش اما بونجه مساعیٔ بشریه اصلنده بر بیاباندن عبارت اولان اوساحه‌یی تصحیح وتزیین ایلدکدن صکره بونعمت حاصل اولمش . ایشته بو سببه مبنیدرکه « تحقیق انسان ایچون محصول مساعیسندن بشقه نصیب یوقدر » کلام جلیلی دخی بر حکمت قطعیه اوله‌رق حکم یوروتمشدر .

احمد مدحت

—o—

ادبیات

علی علوی افندی طرفندن وارد اولمشدر :

ـ « کوزلرك » ه نظیره ـ

« سر بالین جانانده »

سو دیکم ! جنبش نما اولدقجه عالی کوزلرك
اولمامق ممکنمی محبوب الاعالی کوزلرك ؟

باقسون یك او یله بایغین بایغین الله عشقنه !
قورقارم مجذوب ایدر اهل کمالی کوزلرك

منبع شوق و شطارتدر جلالی کوزلرك
الله الله دفع ایدرحزن وملالی کوزلرك

نظرهٔ مستانه کی بیهوده کوزلر کوزلرم
بر بکا عطوف اولمز لا ابالی کوزلرك !

کورمینجه خواب راحتدن اثر چشممده بن
روز روشن قیلدی ظن ایتدم لیالی کوزلرك

آزمی مضمون، آزمی معنی، آزمی حکمت کوسترر؟
چوقمی مشغول ایتسه هر صاحب خیالی کوزلرك؟

نظمی علوی قیلان طبعممیدر؟ حاشا! سنك
کوزلر کدر، کوزلرك، حسنك مثالی کوزلرك!

—٥—

« بروسه‌دن »

ـ غزل ـ

رتبهٔ عالیهٔ حکمتی احرازه چالش
اولمه کوتاه همم قدر یکی اعزازه چالش

قالمه هم منزلت جنس بهایم، سعی ایت!
آدم اول! جوهر عرفانکی ابرازه چالش

اعتلایاب سعادت اوله‌یم دیرسه‌ك اكر
طورمه، عنقا کبی بالالره پروازه چالش

زنده نام ایلیه‌جك آدمی آنجق سوزیدر
سحر کفتاره، سخنسازیٔ اعجازه چالش

دوشمه فکر هوسه چاهه کمال اندیش اول
رتبهٔ عالیهٔ حکمتی احرازه چالش

محمود کمال الدین

—٥—

غزل مشترك

مسعود خراباتی

برمز بتدر بو! انکار ایتك قابلمیدر؟
هر خراباتی بنم طرزمده دریا دلمیدر؟

شیخ وصفی

کوکب دریٔ حکمت برزمان ایتمز غروب،
بشقه بر یرده طلوع ایلر، کونش آفلمیدر؟

مسعود خراباتی

آکلادم اما موفق اولمدم آکلا تمغه،
آکلامق عالمده آکلاتمق قدر مشکلمیدر؟

شیخ وصفی

ارتقای ملته شمشیر مرد صف شکن
خامهٔ اعجاز اهل فن قدر کافلمیدر؟

مسعود خراباتی

دم اوررسین ناخدالقدن فقط فرق ایتمدك
کوردیکك برابر ظلمانیمیدر، ساحلمیدر.

شیخ وصفی

سوزلرمدن برق اوررفیض کمال معرفت،
کوردیکك هر اهل دل وصفی کبی کاملمیدر؟

—٥—

بر ذات طرفندن کوندرلمشدر:

ماهه رجا

شطارت بخش ایدر وجه منیرك دللره ای ماه
ظلام شب قاچارسن باشلاینجه عرض دیداره

و یررنور لطیفك فیض و فراشیایه اشباحه
کلیر بر طاتلی رونق پرتو کدن جمله آثاره

مدارك چونکه علویدر اولورسك هر کسه منظور
شعاعك منتشردر کلشنه صحرایه هر داره

آییرمز كوزلری بن عشاق وجه تابنا کڭدن
كورلیوز كوسترسڭ لطف ایدرسڭ سن ده نظاره

بنی ده شبهه یوق كورمكده سڭ حسرت یاغنده
نصل چهره م صارارمش خسته یم حسرتله بیچاره

نصل آققده در باق كوزلرمدن بغرمڭ قانی
كوكل آواره تن صد پاره سینه م سربسر یاره

بدن بوغر بت ایلده روحه تنڭ اولدی محنتله
بو حالاته سبب انصافی یوق برقانلی غداره

اطبا قالدی عاجز دردمه درمان بولمقدن
اولور ایسه ینه آندن اولور بو حاله چاره

رجا ایتسه م صبایه عرض ایدر احوالمی اما
اولور تأثیری كوزله كورمه نڭ بلكه او دلداره

بو ندینی طلعتڭ تحریك ایدوب ده حسنی بو شب
نكاهڭ عطف ایدرسه رویكه برلحظه مهپاره

مصفا نوردن آیینه سڭ الله ایچون ای ماه
بو صورت ایله كوستر ..... تمثالنی یاره

ترجان حقیقت

برخیال بدیع شاعرانه یی محتوی بو لمعقله
برابر هر سودا شناس حسرت آزموده نڭ
وجدانی سرشك افشانلق آرزوسیله لبریز
ایده جك درجه ده عاشقانه اولان بو اثرڭ
ناظمنه عرض تبریك مخصوص ایلرز .

—٥—

اسكدارلی سالم سلیمانڭ افندی
حضرتلرینكدر :

« غزل »

بر عارفڭ كه فكری خدادن جدا دكل
مطلق آكا محبت دنیا روا دكل

ویرمه وجود نفسكه ای مقبل زعیم
اقباله در پرستشی خلقڭ سكا دكل

بیلم اومیله قنغی كوكل نشئه دار اولور
ساقیسنڭ خطابی كه خذ ما صفا دكل

هر كوردیكڭ مداهنه اوله فریفته
كوش ایت بو قولی سفسطه لی مدعا دكل

بر كنجهالڭ اول كه هزاری خزانی یوق
بر آشنایی بول كه هزار آشنا دكل

مضمار عشق فارسی شهسوار ایدر
سالم اسیر توسن نفس وهوا دكل

بیكانه در وجودی قبای بهشت ایله
بر آدمڭ كه ملجائی آل عبا دكل

—o—

[یه‌رانژه] دن مترجمانه بر اقتباس :
آوجی

ـ ١ ـ

قوشجغزلر ، سویملی قنادلر !
سزه میل ایتسونمی وجدانلر ؟

بو نه جمعیت سرود آیین !
بو نه جنبشکه سرور آکین !

بر یدر اولسه منشرح دل تنك،
چالیلق صوتکزله پر آهنك !

حالکز ساده، شکلکزده ظریف !
سسکز خوش، مقامکزده لطیف !

لکن اندیشه ایلیك که زمان
بوزه جقدر بو انتظامی همان!

صوصکز، قوشجغزلرم، صوصکز!

— ۲ —

کلیور ایشته آوجی سرعت ایله،
دها یوق چانطه‌سنده سرچه بیله.

تك طوررمی؟ النده چفته‌سی وار!
رحمی یوقدر، سزی کوررسه قیار!

آوجیدن مرحمت اومارمیسکز؟
کوزی وارسزده، کوز یومارمیسکز؟

شان دکل، شین آدمیتدر،
بویله ایشلر سزای لعنتدر!

جان یاقان شخصی خوش کوررمی اله؟
کیمه آکلاتملی؟ نه یاپملی؟ آه!

صوصکز، قوشجغزلرم، صوصکز!

— ۳ —

بر کون ایتمش ایدم شو پرده قرار،
ایکی قیرلانغج ایلیوردی کذار،

اوتشورلردی بختیارانه،
و پرسونلرمی نشوه انسانه؟

بن ده عودتلرین ایدوب تبریك
اولدم آنلرله شوق وذوقه شریك.

ناکهان آتش ایتدی بر صیاد،
اولدی بیچاره یوجیلر بر باد!

اوزاق اولمق ایچون بلایادن
اتقا ایلیك برایادن!

صوصکز، قوشجغزلرم، صوصکز!

— ٤ —

بیلك انسانلرك خصائلنی!
کورك افکار ینك دلائلنی!

ضعفاسی وسیله‌جوی ستیز،
اقویاسی بتون بتون خونریز!

ایلشلر جهانی ظلم آباد،
بونلر انسانمی؟ برآلای جلاد!

اوله مزلر محب صادق خیر،
بونلرك الك رحیمی قاتل طیر!

بیلیرم کرچه وصف لایقمی
بکاسه یلتمیك حقایقمی !

صوصکز، قوشجغزلرم، صوصکز !

— ٥ —

دست صیاده یاوراولدی تنك،
قنادندن اورلدی برککلك.

قوشوب آلدی آنی همان کلبی،
آکا وابسته آورك جلبی.

نه سویندك؟ نه کولدك؟ ای صیاد!
سنك دمدن اولورمی آدم شاد ؟

بوسته کر، بوقانلی شمدی کیدر،
ظلمه بندن زیاده لعنت ایدر !

هم سورشری، همده دشمن شر !
نه دراغرب جهانده ؟ طبع بشر!

صوصکز، قوشجغزلرم، صوصکز!

— ٦ —

قوشلرم، مژده! آوجیکز کیدیور،
کوردی بر بشقه آو، شتاب ایدیور.

برکلن یوق، تباعد ایتدی کیدن،
شمدی آهنکه باشلایك یکیدن.

قالمدی شمدیلك محل حذر،
و یریکز مشربجه بر قونسر.

و یردی مهلت زمانه بر مقدار،
اوتك، اطرافی اوتدرك تکرار!

لکن اول ظالم طمع پرور
بورالردن یاربن ایدرسه کذر

صوصکز، قوشجغزلرم، صوصکز !

معلم ناجی

—٥—

طهراندن

ادیب افندی حضرتلری !

بوهفته آلدیغمز بش بیك یدی یوز اللی بش نومرولی جریدهٔ حوادثك (تمییز آثار) قسمنده ادبیات ممیزی عصمت بك افندی برادرمزك (مناقب ادبیه) سرلوحه‌لی برمقاله‌سی شعرای بنام ایراندن (عمرخیام) مرحومك بعدالممات عالم معناده والده‌سنه خطاباً سویلمش بولندیغی روایت قلنه کلان: «ای سوختهٔ سوختهٔ سوختنی. وی آتش دوزخ ازتو افروختنی. تا چند طلب عفو کنی برخیام. حق را تو کهٔ برحمت آموختنی» رباعیٔ مشهورینی «ای سوختهٔ سوختهٔ سوختنی. وی آتش دوزخ ازتوافروختنی. تاکی (کوهیکه) برعمر رحمت کن. حق را تو (کبای) رحمت آموختنی» صورتنده وضع نظرگاه ادبا ایتدکدن ومرحوم مشار الیهك ترجمهٔ حالندن بعض پارچه‌لرینی ده بیان ایلدکدن صکره «عصرمزده

فارسی ایله اشتغال ایدن ذواتدن (رباعیٔ مذكورك) تمامیله مألنی استخراجنه (استخراجهٔ) موفق اولمش ذوات وار ایسه معلوماتنی تبلیغ بیورمسی تمنی اولنور » تمنیاتیله قرین ختام اولدیغی کورلمشدر .

اگرچه عاجزلری کبی لسان مادرزا - دیسی اولان عثمانلیجه ایله حسیات فؤادیه - سنی آکلاده جق مرتبه ده قوهٔ قلمیه یه مالك اولهمیان یارم یازیجیلرك بیر مومی الیهك اعترافلری وجهله « صنعت خیالك درجهٔ بالاسنده بولنان » وحتی بعض ادبا طوغری بر معنی و یرمك ایچون ارتکاب تحریفله « ای سوختهٔ سوختهٔ سوختنی . وی آتش دوزخ بتو افروختنی . تاچند طلب عفو کنی برخیام . حق را غلط است برحمت آموختنی » درجه سنه قدر تغییر ایتمش اولدقلری حالده و یردکاری معنانك اغلب ادبا عندنده مردود. صایلدیغی واضح اولان بو یله بر تعقیدلی رباعیٔ فارسینك حلنه قالقشمسی یاقشقسز بر تشبث کبی نظره کلیر ایسه ده بومثلاو شیلری الی قلم طوتانلرك عقللری ایردیکی مرتبه ده معنی ایدوب ده موضوع انتقادکاه ادبای عظام ایلمی اختیار سکوتدن دها فائده لی اولدیغنی بیلدیکمدن رباعیٔ مذکوردن استخراج ایتمش اولدیغم مألی بروجه زیر عرض ایدر ومقارن حق وصواب اولوب اولمدیغنك ایضاحی بیو - رلمسنی دخی معلم ناجی ومکتب سلطانی فارسی معلمی فیضی افندیلر حضراتنك شیمهٔ مروتمندانه لرندن کوزلرم .

بو بابده کی معلوماتم : اکر ترتیب سهوی یوغیسه عصمت بك افندی برادرمزك یازدیغی رباعینك اوچنجی ودردنجی مصراعلرنده کی (کوهیکه) و (کیای) لفظلری بولندقلری محللرده ایجاب ایدن معانی یی حامل اولمدقلرندن بتون بتون غلط اولد - قلرینه حکم ایدلمك اقتضا ایدر .

اغلب ادبای حاضرهٔ ایرانیه نك ایرانده استعمال اولندیغی وجهله (سوخته) لری مقام ازدراءده سویلنلمش نظریله معنی ویرملری و (حق را غلط است ...) مصراعنی صدق مدعایه دلیل کتیرملری دخی غلطدر . زیرا والدینی تحقیر وتعزیر ایلیانك مظهر عفو ومغفرت اوله میه جغی وعمر خیام کبی بر حکیم قابل و بر ادیب فاضلك حال حیا - تنده بیله مقام ازدراءده تفوه ایده میه جکی (سوخته !) لفظنی عالم فنادن ال چکمش وروحنی عالم ارواحه ایصال ایلمش اولدیغی بر زمانده آنلرك آکلادیغی یولده تفوه ایلیه میه جکی واضحاتدن بولنمغله رباعیٔ مذکوره یا بنم آکلادیغم یولده برمعنای مأول و یرلمسی و یا فاضل مشار الیهی بین الادبا تحقیر ایوبن تهمتیله لکه لمك اوزره بعض دشمنلری طرفندن بالانشاد او ذاته عطف

اولنمش نظریله باقلمسی لازم کلمزمی ؟! . . . . .
اکر « ای خیام کبی آتش عشق ایله یانمش
وکناهکارلغی حسبیله یانمغه لایق بولنمش
اولان بر اولادینک آتش مصیبتی ایله یانمغه
واو آتش ایله جهنمی‌ده یاندرمغـه لایق
بولنان والده !

سن نه زمانه دکین بنم کنـاهلریمی
دوشینه‌رك درکاه رب‌العزتدن خیام ایچون
طـلب مغفرتده بولنـه‌رق یاوب یاقیله -
جقسین ؟!

آیا سـندن ارحم ومشفقتر اولان حق
تعالی حضرتلرینه بنم کبی بر عبـد عاجزه
رحم ایتمـك و یارلیغـه‌مق واسـیرکه‌مکی
اوکرتمکـه کندکده صـلاحیتی بولیور -
سین ؟! » معناسیله رباعیٔ مذکوری قبول
ایتمش اولسـه‌ق عجبا عالم ادبیـاته برکونه
نقصان ترتب ایدرمی ؟

شاعر مشار الیهك رباعیات منتخبه‌سنی
فرانسه ادباسندن بر ذات کندی لسـانلرینه
ترجمه ایدوب پارسده طبع ونشر ایتدیرمش
وآنلردن برنسخه‌سنی‌ده اوراده‌کی دوستلر -
مزدن بر ذات کتبخانهٔ عاجزی‌یه لطفاً اهدا
بیورمشدر .

« حواله »

جنـاب فیضی وار ایکن بزم دقایق
فارسیه حلنه جرأتمز حد ناشناسلق رنکنده
کورینه‌جکندن بو باده‌کی معلومات صحیحه-
لرینك لطفاً بیانیله هوسناکان ادبی مستفید
بیورملرینی کندیلرندن رجا ایدرز .

معلم ناجی

— ٥ —

— بر تنها اورمان —

کشمکش این وآندن فراغه مائل اولان
کوکلم وحدت آباد اطلاقنه سزا برتنها اور-
ماندن نه قدر محظوظ اولور ؟ زیرا سکون
وسکوتك جمعیت افکار اوزرنده‌کی تأثیرات
کلیه‌سی آنجق بویله بر یرده آکلاشیلیر .
شهرلرك ، سائر جمعیتکاهلرك دغدغهٔ سامعه
خراشنه بدل بر تنهـا اورمانده حس اولنان
سکون حقیقةً انسان ایچون غایت معنیدار
برلسان حال لطـافت نموندر ! عصرلردن
بری نشوونما بولمقده اولدیغی حالـده هنوز
استعداد نموی کمالنی بولمامش اولان سربسحاب
اشجاردن زیر پای استحقارمزده چیکندیکمز
الك کوچك نباتاته وارنجـه‌یه قدر هر مو-
جودك برسـکون متمادی ایچنده بولندیغنی
کوردکجه انسـان بونلری حضـور خالق
کائناتده سجده کذار شـکران اولمق اوزره
قیام احترامه طورمش ظن ایدر . بوسکون
متمادیی اخـلال ایدن دکل فقط آهنـك
لطافت یکدرنکنه بر بشقه حال ویرن یکانه
شیٔ ، یارقوشجغزك طعمه ایدینمك آرزوسنه
دوشـدیکی هوامی تعقیب ایلر ایکن تحریك
پروبال و یاخود مربوط بولندقلری غصون

تردن نصلسه قوپه‌رق بر اهتزاز لطیف ایله سطح زمینه سقوطه میال بولنان اوراقك حین سقوطنده استعجال ایدیشندن متحصل صدادر! فی الحقیقه بو سکون حزن آمیز انسانك عروق رقتنی تهزیز ایدر، کندیسنی تأثیر رقتله طاتلی طاتلی آغلایه‌جق حاله کتیریر. فقط بیلەمم بو حسیاتك نصل بر جاذبهٔ طاقتگدازی واردرکه انسان بونك محو و بی نشان اولمسنی آرزو ایده‌جك یرده حس هردم استیناس کبی محفوظ کنجینهٔ وجدان قالمسنه عرض اشتیاق ایلر. فکر بر تنها اورمانده کتاب اقدس فطرتك جذبات الٓهیه ایله مالا مال بر صحیفهٔ حیرت اشتمالنی او- قو یور ظن ایدر، کوکل بو جذباتك تأثیر جانفزاسیله او قدر قابار یرکه انسان یواش یواش عالم پستیده دکل بلکه بر بشقه جهان علویٔ هستیده بولندیغنی حس ایلر، میدا- نده‌کی سکون تام کندیسی ایچون ابلغ کلامدر!

*
* *

بر تنها اورمانك آیین پرستان عشق نظرنده‌ده بشقه اهمیتی واردر: آنلر ایچون بوراسی محبوبهٔ عشقك الجا گاهی و یا بر مسکن فیض پناهیدر. فیوضات عشق مشتاقینی بورایه اوغرادقجه کوکلی انوار شوقه تجلیزار، انظاری دیدار جانان عشقی رؤیتله شعشعه‌دار اولور!

مطموره‌ٔ زمینه چکه‌رك بی نام و نشان اولمش اولان بیکارجه ارباب عشقك قرارگاه اشتیاق والك کوزل جای اذواق اتخاذ ایتمش اولد- قلری بو اورمانك هر بر آغاجنده منقوش بولنان اشارات عشق و محبت جمع و تلفیق ایدیله- جك اولسه الك مؤثر، الك عاشقانه بر سرگذشت قافلهٔ عشاق اوله بیلیر. بر عاشق بونلر میانده ترجمان دل حزن آبادی اوله‌جق نه حزین سوزلر بولور! جانانی آلوب ده بو وحدت آباده کتیرمش و هر موجودك صامت و ساکت طوردیغی بو معبد عشق و محبتده کندیسنه اسرار قلبنی تودیع ایتمش اولمق کبی طاتلی خیاللر فکرندن کچدکجه نصل کسب شوق و انبساط ایلر!

والحاصل بر تنها اورمان لاهوتی بر جهاندر. فیوضاتنه نهایت، قلبده اویاندر- دیغی حسیات شوق و حظوظاتنه غایت اوله‌مز!...

سلانیکلی توفیق

ترجمان حقیقت

توفیق بك افندی برادرمزك «تنها اورمان» نده «آدم، بر اقك شو فرنك شاعرلرینی، بر درلو اورماندن چیقه‌مزلر!» دیه ظرافت مقلدانه صاتمغه چالیشان قدما پرستان روزگار دخی بر ذوق روحانی بو- لورلر ظن ایدرز.

—o—

« ایکی فیلسوف آره‌سنده »

(مکاتبه)

بوفوندن وولتره :

عن‌مونبار فی ۱۳ تشرین‌ثانی‌سنه ۱۷۲٤

اکر عریضه‌مك صورت افاده‌سنه عطف لحاظه به تنزل بیوررسه‌کز افندم کوررسکزکه برنجی درجه‌ده ممتاز اولان ذوات نادره‌نك برنجیسی سز اولدیغکزی کمال صفوت قلب وکمال اعتراز ایله دوشو- نوب تصدیق ایلمکده‌یم . بوتقدیر وتصدیقم سیر اکوسلی ر یاضی‌یی مجرد بنم حقمده زاکت والتفاتك صوك درجه‌سی اولمق اوزره « برنجی ارشید » تعبیر ایدیشکزه بکزه‌مز (۱) زیرا وولتره ثانی عد ایدلمکه سزا هیچ بر آدم هیچ بر زمان کلمیه‌جکدرکه بن‌ده آنی ذاتکزه ثانی عد ایده‌یم . هرشیئی کندی وارلغندن صرف ایدن ذکای وجد صاحبی‌ایله استعداد ومعرفت صاحبی برآدم آره‌سنده‌کی فرق بودرکه او استعداد نه‌قدر بیوك اولسه اشتغال ایده‌جکی شیئك ماهیتنه کوره آنجق تقلید یولنده برشی انشا ایده- بیلور .

کوندردیکم نوطه‌جغك (۲) نظر مر- حمتکزه مظهر اوله‌جغنی امید ایلر ایدم . فقط ظن ایدرمکه اومظهریتك برقسمی‌ده اثر مذکوری سزه تقدیم ایدن اللر حرمتنه حاصل اولمشدر . بو بابده سزه ده بیلورمکه ایلك دقیقه‌دنبری موسیو ده فلوریان بو خصوصده بکا الك بیوك برامید واطمئنان احساس ایتمشدر . کندیسنی سزه دوست اولمغه او قدر لایق بولدمکه بن‌ده کندی دوستی اوله‌بیلمك ایچون کندیسیله اوزون اوزادی‌یه کوروشمك آرزوسنه دوشدم . اکر بو آرزوم حاصل اولسه‌ایدی دائما سزی دوشوندیکم کبی آنکله دخی دائما سزك لقردیکزی‌ایدرك امید ایلدیکم وجهله کندیسیله‌ده دوستلق حاصل‌اولور ایدی . زیرا کندیسی دخی دائما سزی دوشونور وسزدن بحث ایدر . هم‌ده اوقدرحیرانکز اوله‌رق سزدن بحث‌ایدرکه بوحیرت آنجق انسانك سودیکی ذاتك حقیله علو قدر ومرتبه‌سندن طولایی حصوله‌کلور . انسان ایسه بر ذاتی سودیکنی اعترافدن احتراز ایتمیه‌جك درجه‌یه وارمینجه کندیسنی بو درجه سومز .

قلبمده الك طنانلی برتأثیر حاصل‌ایدن شیلرك بریسی‌ده امضاکزدر . مکتوبکزی

(۱) بوفون حقنده‌کی برمکتوبنده وولتر دیمش‌که : « بوفون زمانك آرشیمد ثانیسیدر »

(۲) نوطه‌جق دیدیکی‌شی مبحث عناصر حقنده‌کی تدقیقاتنی‌حاوی بوفونك براثر یدرکه‌ایلك

جلدینی کوندردکدن‌صکره ایکنجی جلدینی‌ده بعد الطبع کوندرمك ایچون بومکتوبنده استیذان ایلیور .

آچار آچز درونمدە بر سوینج خلجانی
طویدم . او امضایی وضع ایدن الك
متانتنه حیران اولدیغم قدر او متانته دلالت
ایدن عضو داخلینك (قلبك) تازەلکندەدە
واله وحیران اولدم .

سنم سزدن برقاچ سنه آز ایسەدە شیخو-
ختم سزدن پك چوق زیادەدر . بودە
سزك ایچون بشقه برحق تقدم وتفوقدرکه
بوکا حسد ایتمك بندن بعیددر . فقط ایللك
سنەلرکزدنبری سزی غریق لجهٔ الطافی ایدن
طبیعتك الك اسکی محب منتخبی اولدیغکز جهتله
سزی بنم کبی صکرەدن کوردیکی آدملرە قیاس
ایتمەرك حقکزدە دائما احتفالات فائقه وحسیات
وقایەکارانه ایله معاملەدە دوام ایتمسی ذاتاً
محق و بجادکلمیدر ؟ بزم کبیلر اول محسنه‌یی
کوناکون تصدیعاتله بیزار ایتمینجه هیچ بر
لطفنه مظهر اولەمزلر .

مادام که بنم « مبحث عناصر » م کبی
فزیقك مخطرات موحشه سندن عبارت
بولنان نوطەیی کوزدن کچیرمك تحملندە
مظهرسکز او حالدە مظهریات طبیعیه کزك
درجەسنی سز کندیکز دخی حکم ایدەبیلور-
سکز . فقط زحمتك بو درجەسیله کندیکزی
قورتارەمامشسکزدر . زیرا قریباً میدان
انتشارە چیقەجق اولان جلد ثانیسنیدە
تقدیم ایچون مساعدەکزی استرحام ایلیورم .
اکر صحتم دها ایجه اولسه ایدی تأمین

ایدرم که افندم مونباری سزك زیارتکزی
بکلەمکسزین حق عالیکزدە احترامتمك
موجب اولدیغی وظائفی بالذات اجرایه
کیدر ایدم . جناب حقه اعزهٔ کرامی
وساطتیله تقرب اولندیغی کبی بندە معبد
حکمتکزك مونسلری اولان موسیو ومادام
دەفلوریان واسطەلریله کندیمی اول معبدە
تقدیم وادخال ایتدیرەبیلور ایدم . حقمدە
ابذال بیوردیغکزی تأمینات تقدیرکارانه ایله
بو امیدمە برقاتدها قوت و برمکدە دوام
ایدەجکم . شو دنیادە کندیمی طانیغه باشلا-
دیغم کوندنبری بنم کافهٔ حسیات تقدیرکارا-
نەم سزك حقکزدە اجتماع ایتمشدر . فقط
مستغرقی اولدیغکز بونجه شانلی تقدیرات
میاننده بنمکیسی برذرە منزلەسندە قالور .
سزك حقمدەکی تقدیراتکز ایسه الك کران
قیمت برجوهر مرتبەسندەدر .

کمال حیرت وحرمت ایله پك ذلیل پك
مطیع بر بندەکز اولمقله مفتخرم افندم .

بوفون

— ٥

« ممکنمیدر ایلمك فراموش ؟ »

*
* *

ایتدکجه بنی سحردە بیدار
فریاد حزین عندلیبان
سودالرە غرق اولوردە وجدان
هیجانه کلور بحار افکار .

کوش ایتمك ایچون صدایی براق
قالقار آچارم همان روزن
کیم هرطرفی آنك مزین
صارمش ایدی صارماشیقله اوراق .

هنکام سحرکه دل بادر
سودایی او یاندیرردی هرآن
دکلردی هزار زاری حیران
وجدانکه طبیعت آشنادر

هر بلبل زار نغمه‌پرور
بر حزن ایله کوش جانه سویلر
مضمون ترنماتی بو یله :
معشوقه‌کی سن تخطر ایله .

* * *

اول دمده اولور کونش درخشان
آلتون صاچه‌رق بوخاکدانه
آهسته چیقاردی آسمانه
بو منظره‌یی کورنجه انسان

افلاکه چیقان همای فکری
کرداب تحیره دوشردی
دوشمزمی‌که سیر ایدن بشردی
بوشدر آنك اعتلای فکری

باقدقجه ضیایه طوغری چشمان
تاب وفرینی ایدردی اتعاب
تحویل نکاه ایدنجه بیتاب
چارپار کوزمه نکار جانان

بر مدت اولور بو چشم سائر
تصویر بهین یاری زائر
بر سس طویارم او دمکدرله :
معشوقه‌کی سن تخطر ایله .

* * *

تسکین ایچون اضطراب جانی
دریایه اولور ایدم شتابان
ساحلده طوتوب مکان برآن
فکر ایلر ایدم کچن زمانی .

ابعاده نکاهی سوق ایدردم
در یاده کورردم عکس یاری
بر آه چکردم اضطراری
حسرتله فزون اولوردی دردم

ایتدکجه سواحلی درآغوش
هرموجهٔ اشکبار آغلر
آهنك ایله بی‌قرار آغلر
ممکنمیدر ایلك فراموش

کوشمده فقط تهزز ایلر
تأثیر غریب ایله شو سوزلر :
وجدانکه باق تفکر ایله
معشوقه‌کی سن تخطر ایله

* * *

آقشاملری لوحهٔ غروبه
پیوسته اولوردی تار انظار
اول منظرهٔ لطافت آثار
حزن آور اولور ایدی قلوبه

اول لوحهٔ شعله بار ایچنده
رخارقه اولدی چشمه منظور
جانانم ایمش مکر او پرنور
پیراهن رنکدار ایچنده

فکرم کبی حالیك پریشان
کوکلم کبی روی آلی محزون
بایغین نظرنده عشق مکنون
اولقده ایدی شفاهی لرزان

برسوز ایشیدرکبی اولوردم
دقتله قولاق و روب بولوردم
معنای خطابی ایشته شویله :
معشوقه کی سن تخطر ایله .

عبدالکریم ثابت

—ه—

بورقه ده دینلیورکه :
محرر افندی!
هانیــا سزك رخاور یکز وار ایدی .
هانیاه خاور » مجموعه سی چیقمسی اوزر ینه
بوذات توقیف قلم ایتمشــیدی . شمدی خاور
دخی بر چــوق امثــالی کبی غریق ظلمت
نابودی اولدی کیتدی . سزك خاور یکز نیچون
چیقمسون ؟ رجان حقیقتمزك هیئت تحریر-
یه سنده کی فکر حکمتــه ذوق ادبه هرشیئه
حــیران اولدیغمز کبی ثبات ودوامــه دخی
حیرانز . خاوری تکرار قلمه صــارلقله او
هیئته بحق منســوبیتنی اثبـات ایدر ایسه
حقیقةً ممنون اواورز .

—ه—

« نظیرهٔ غزل مشترك »

مجلس پیر میه هر اهل دل داخلیــدر
بن کبی هرکوردیکك عالمده در یادلیدر
هر سوزمده بشقه بر نورترقی پارلیور
ارتقا ار بابنــك افکاری لاطائلیدر
طرز اسلافی چالشمز کیمسه تقلید ایتمکه
اعتلا ایســتر وطن اولادی ناقابلیــدر
حسن اخلاق ایسترم خوبان سرو اندامده
عاشــق آزاده سر هر دلبره مائلمیدر
اعتلا کاهی فضای لامکاندر روحك
بن قلندرسه م دخی وصفی دلم سافلیدر

شیخ وصفی

—ه—

« قطعه »

اعتلا ایتمکــه افکارك اکر
پیرو اول ار باب استعداده سن
اولمه دلبسته هوای نفســکه
و یرمه عمر نازنینی باده ســن

شیخ وصفی

—ه—

[الداعی کمال] امضــاسیله وارد
اولمشدر :

نظیره

قرة العینم نه کوزلردر بو عالی کوزلرك
لال ایدر هرلحظه ارباب مقالی کوزلرك

شوق ایله مجذوبنه ایتدکجه توجیه نگاه
سینه‌دن تبعید ایدر ژنك ملالی کوزلرك
کوزلرك سوزدکجه سن ای وردکلزار خیال
فیضه غرق ایلر پرستار خیالی کوزلرك
نور دیده‌م الامان ایتزمیسین عطف نگاه
کوز کوز ایتدی سینهٔ زار کالی کوزلرك
کوزلرك حقنده‌کی اشعارمی سیرایلسون
کورمك ایسترسه‌ا کر سحر حلالی کوزلرك

[ترجمان حقیقت]

« الداعی » صفتنه نظراً علمای کرامدن اولدیغی ظن ایدیلن کاله عرض تقدیر مخصوص ایلرز .

—ه—

معلم فیضی افندی حضرتلری طرفندن وارد اولان ایضاحنامهٔ عالیدر :

ترجمان حقیقتمزك ۱۸۹۱ نومرولی نسخه‌سنده مندرج طهران مکتوبی ملحوظ عاجزانه‌م اولدی .

صاحب مکتوب حضرت «عمر خیام»ك رباعیٔ مشهوری حقنده و یرمش اولدیغی معنای صواب آشنا اوزرینه کرك تاج الادبا حضرت ناجیدن و کرك عاجزلرندن برطاقم ایضاحات طلب ایلمش و « حواله » عنوانلی مطالعه‌ده دخی استاد سخن جناب ناجی اصل کندیسی حل و عقد معضلات ادبیه ایله مشغول و موظف ایکن ایضاحات لازمه‌نك اعطاسنی هضماً لنفسه عاجزلرینه احاله بیورمش اولدیغندن امتثالاً للامر رباعیٔ مبحوث عنهه دائر اولان رأی و مطالعاتمی عرض و بیانه مجبور اولدم . شویله‌که :

مبحوث عنه رباعی‌یی حضرت خیام رؤیاسنده والده‌سنه خطاباً سویلمش اولدیغی روایتنك اصلی یوقدرکه مشار الیهك روح پاکی والده‌سنی استخفاف وازدراده بولنمق کبی بررذیله‌یی ارتکاب ایتمش اولسون .

بوراسنی بیلیرز . فقط بو روایت غریبه «کوهیکه» و «کیای» الفاظ مهمله‌سی قبیلندن اوله‌رق جریدهٔ حوادث محررینك کندی زادهٔ فکریمیدر ، یوقسه برمأخذ مخصوصه‌می مستنددر اوراسنی بیله‌میز .

کتب معتبرهٔ ادبیه‌دن عد اولنان «تذکرهٔ دولتشاه» ه مراجعت اولنور ایسه خیامك اشبو رباعی‌یی والده‌سنه‌دکل ، اختیار برآدمه سویلمش اولدیغی بداهةً کورلور . بنابرین آرتق « بیچاره خیامی والده‌سنی تحقیر ایتمك وقاحتندن قورتارمجغم » دیه صاحب مکتوب ایچون درلو درلو تأویلات ایله رباعی‌یه معنی و یرمك مشکلاتنی اختیار ایتمکه حاجت قالمز .

صحتندن امین اولدیغم بر تذکره‌ده بورباعینك صورتنی بروجه آتی کورمش ایدم:

ای سوختهٔ سوختهٔ سوختنی
وی آتش دوزخ ازتو افروختنی
تاکی کویی که برعمر رحمت کن
حقرا توکجا برحمت آموختنی

مآلی شو اولیورکه: « ای یانمغه لایق یانمشلرك یانمشی ! ای آتش دوزخ ایچون قتیل اولمغه شایان کیمسه! نه وقته دکین «عمر» حقنده طلب مغفرت ایده جکسك؟ سن قنده. سك که جناب حقه تعلیم رحمت اتمکه قیام ایدیورسك؟»

اصحاب فکره کوره ظاهردرکه بومثللو خطاب عتاب آمیزی هرعبد مخلص معبودی اوزر بنه حاشا آمرلك وحاکملك صفتنی طاقمش وآکا رحمت اوکرتمکه قالقشمش اولان برملحد مشرك حقنده سویلیه بیلیر وسویلمش اولسه دخی برکونه خلل وخطا لازم کلمز.

رباعیٔ خیام زیرده کی رباعی ایله دخی تفسیر اولنه بیلیر:

ای دوزخ از آتشت بر افروختنی
رحمت مطلب زحق براین سوختنی
خاموش نشین که بدتر ازشرك بود
حقرا بگزاف رحمت آموختنی

معلم فیضی

« ترجمان حقیقت »

جناب فیضیٔ دل آکاهه صورت مخصوصده عرض شکران ایلرز . رجای واقعمزی اسعافاً و بردیکی ایضاحات ادب آموزانه جمله مزی مستفیض ایلدی .

بو لطف عالیٔ معلمانه سندن آلدیغمز جسارتله کندیسنه بررجا دها عرض ایده جکز . آنیده قبول واسعافه تنزل بیوررسه ممنونیتمزی تضعیف ایلمش اولور .

بو ایکنجی رجامزی تبلیغ ایچون افادهٔ آتیه ترجمانمز اولسون :

رباعی نظمی خصوصنده موقع نشین تفرد بولنان ؛ حتی بزم توجه نفیٔ فخوره :

« سویلسه م بلکه رباعیده اولوردم خیام »

دیدرمش اولان خیام بنامك منتخب رباعیاتنی جامع اولمق و حضرت فیضینك بورباعیره دائر مطالعات و ایضاحات ادیبانه سنی حاوی بولنمق اوزره بر کتاب وجوده کتیرلسه بدایع جویان ادبدن منتدار قالیه جق کیم بولنه بیلیر ؟

بونده البته خیامك بویله مبنی علی الحکایه اولان رباعیلری ده کوزل کوزل شرح اولنه جغی ؛ علی الخصوص کتابه شاعر مشار الیهك ممکن اولدیغی قدر مکمل برده ترجمهٔ حالی علاوه قلنه جغی جهتله پك مقبول بر اثر اولور .

هوس پروران ادب ایچون بویله بر

کتابك نه بیوك استفاده‌یی موجب اوله‌جغی
جناب فیضی طرفندن تصدیق بیوریله‌جغنده
تردد ایتمیز . بونی یازمق ایچون ایسه
کندیسندن انسب بر معلم ادب بوله‌میورز .
فیضیٔ منصف البته بوراسنی دخی معترف
اولور .

کتابك بر صورت مطبوعه‌ده موقع
انتشاره وضعی خدمتنی دخی مطبعه‌مز
شمدیدن کمال افتخار ایله درعهده ایدر .

قو یامأمولمز اولدیغی اوزره بو افادات
ایله خاطر فیضی‌یی آرزو ایلدیکمز جهتـه
اماله ایده بیلدکسه آلکز ترجمان حقیقت
ایچون بر موفقیت دها !

معلم ناجی

—o—

محترم محررلرمز !

کچن کون چیقان ترجمان حقیقت نسخه-
سنك قسم ادبیسنده بکا عائد بر ورقه کور-
دم . بونده برزمان « پیلوری » سر لوحهٔ
عمومیسیله غزته‌کزه یازمش اولدیغم بندلر
برآز مدح اولنیورده بر مدتدن بری عالم
مطبوعاتدن چکیلشم ارباب مطالعه‌جه موجب
تأسف اولمقده بولندیغی درمیان ایدیلیور .
بوراسنه تشکر ایدرم .

ورقه‌ده برده سبب غیبوبتم اولمق
اوزره زوالّی « خاور » مجموعه‌سنك هنوز
خاطرلرده اولان ظهوری کوستریلیور .
کو یا خاور پیدا اولنجه خاوری « عنوانمی
بلای ترخیمه اوغراده‌رق قاپدیلر . » دیه
طارلمشده نهان اولیورمش .

بوراسنی تصحیح ایده‌جکم :

مجموعهٔ مذکوره‌یی یازان ارباب
اقتدار خاوری نامنی بکنوب ده بوندن او
شعشعه‌لی اثرلرینه بر سرلوحه چیقارمش
ایسه‌لر بن نه‌دن طارله‌یم ؟ امین اولکزکه
مخلصکز اورالرده دکلم . طارلم . بالعکس
افتخار ایدرم . صانکه سزدن بریکزه
خاوری اولمق میسر اولسیدی بویله بر اقتبا-
سك وقوعیله افتخار ایتمزمیدیکز ؟

قریباً نشر اولنه‌جغنی خبر آلدیغم بر
مجموعهٔ اشعاره صاحبی طرفندن « یازمش
بولندم » ه اقتفاءً « هوس ایتدم » عنوانی
و یرلدیکی ایچون جناب مسعود خراباتی
بیله افتخار ایدر کبی اولیور .

ترجمان یازیجیلغنه شو آره‌لق رغبت
ایتمیشم او یله خاور ینك قو یروغی کسیلوب-
ده بر مجموعه‌نك باشنه طاقلمسی کبی اهمیتسز
وقوعاتدن نشأت ایتمیور . بشقه سببی
واردر . فقط سویلمیه‌جکم . بنجه سویلنکده
بر بأس یوقدر اما سویلیه‌جك اولورسه‌م
احتمال که سز « بونه لاابالی حریف ایمش ! »
دیه حقمده‌کی حسن توجهکزی آزالدر-
سکز . بونی ایسه آرزو ایده‌مم . مشغولیتم
وار والسلام .

معمافیه آره صره بنه یازی کوندرمکه
غیرت ایده جکم . بوغاز ایچنه ایشلین شر-
کت واپورلرینك برنده بر ناخدای دریا پیا
یله بولنسه‌م بنه یازارم .

امضامی دکشدرمك تصورنده بولنه‌م .
چونکه بك خوشدر . دکلمی ؟ فقط اولدن
اتخاذ ایلدیکم « بیلوری » سرلوحه‌سنی
تبدیله قرار ویردم . آنك یرینه بوندن
صکره « بوله بیلدکلرم » تعبیرینی قوللانه-
جغم . بونی سزده اوته کندن انسب بوله-
بیلیرسکز ظن ایدرم .

خاوری

—o—

اسکدار شبان شعراسندن طلعت بك
افندی طرفندن کوندرلمشدر :

« تاریخ »

حیف برکونده ایکی شاعر خوشکو کتدی
بری حضرت حلمی بری میر عونی

یاز یلیرجمله‌یه تاریخ کلیر برکون اولور
قودیلر آه ایکی شاعر ماهر کونی

١٣٠١

« ترجمان حقیقت »

کمال تأثرده طلعت بك افندی ایله اشتراك
اتمامك الزمدن کلز . تأثیری ایکی داغ درون
بسلر برحزنه مقارنز .

طربزونلی حلمی افندی ایله یکی شهر
فنارلی بکر پاشا زاده عونی بك عصرك
یتشدردیکی ادبامزك ، شعرامزك سر
آمدانندن ایدیلر .

هله عونی بك حقیقة زبدة الاحقاب
دینمکه لایق اولان افاضل سخنوران عثمانیدن
بر وجود نادر ایدی .

لساننده طوتوقلق اولدیغی حالده بك
چوق نطوقلری لال ایده جك سوزلر
سویلردی .

تصوف عالی مسلك عارفانه‌سنه شدت
انتسابی جهتیله آفت شهرتدن احتراز اوزره
بولنمسندن اولمیدرکه بر دیوان عظیم تشکیل
ایده بیله جك کثرتده اولان اشعار استادانه-
سندن برقسمنی اولسون طبع ایتدیره رك
استفاده کاه عمومی‌یه چیقارمامشدر . نشر
اولنمش آثاری قصیده سرای مشهور
اسماعیل پاشا زاده حقی بك افندینك دیوان
مطبوعی کبی برایکی کتابه یازدیغی رنکین
تقریضلرله خرابات ضیایی تنویر ایدن
بعض ابیات برکزیده‌سندن عبارت کبیدر .

عونی بکك :

بو یله عکس انداز اولورسه صورتك آیینه‌یه
سیف غیرتله مقرر دردونیم اولمق بکا
کبی عاشقانه ،

غلام مشرب عرفانی‌یم اول رند عشقك کیم
نه صوی‌مش دستنی تسبیحه نه زناره باغلانمش
کبی عارفانه ،

کیمسه بیرون اوله من دائرهٔ عبرتدن
بو شفاخانه‌ده قانون کبی زنجیر اولمز
کبی حکیمانه سوزلری پك چوقدر .
شمدی خاطرمزه ، امتحان قوت قلب
ایچون وقت محزونیده نزول ایتمك اوزره
تأخر ایتمش بر الهام کریه فرما کبی مشار -
الیهك :
کل سرقبرمده طور بر لحظه ای سیمین بدن
نوردن بر سرودیکمشلر قیاس ایتسون کورن
بیتی کلدی . محزونیتمز نصل محدود
قالسون ؟
عونی بك ادبیات عثمانیه ده اولدیغی
کبی ادبیات ایرانیه ده دخی ممتاز ایدی .
برچوق آثار فارسیه‌سی واردر .
بونلر معاصر بعض شعرای
عثمانیه نك یازدقلری پارچه‌لر کبی لسان
فارسی بی کرچکدن بیلنلرجه عادی عد
اولنه‌جق شیلر دکل ، فصحای عجمی دخی
مجبور تحسین ایده‌جك اثرلردر .
اعتقادمزه کوره عونی بك نظم اشعار
فارسیه جهتنجه شعرا من بیننده متفرد
ایدی .
عونینك غیبو بتی کبی بزجه نا قابل
ازاله برالم آنجق آثار بنك طبع و نشر یله
تعدیل اولنه بیلیر .
بو خدمت مقدسه‌نك حسن ایفاسنی
ایسه اقرباسنك ، خصوصیله بونلردن الك
زیاده طانیدیغمز محمد علی افندی برادرمزك
همت قیمت شناسانه‌سندن بکلرز .

معلم ناجی

—٥—

✵ خوشه چینی ✵

– دهشتلی بر وحشت –

نه او ؟ سرلوحهٔ مقاله‌مزی کورر
کورمز بردنبره نظر دقتکزی اماله ایلدی .
یکز !
اوت حقکز وار ! حتی واقعا وحشت
دنیلان شیئ برمدنی‌یه کوره مردود ومنفور
ایسه‌ده بونك دهشتلیسی‌ده اولورمی دید .
یکز او یله دکلمی ؟
آنده‌ده حقکز وار !
فقط باقه‌لم سزه مخوف بر وحشت خبر
و یره‌لم‌ده او وقت بوکا دهشتلیی یاخود
دهاشمی دیه‌جکسکز کوره‌لم ؟ -
ایشته سزه قورقنج بر وحشت!
جنو بی آمریقا هندلیلرندن (جیفا -
روس) نامنده برقبیله واردرکه صورتلری ،
هیئتلری ، وضعیتلری غایت مهیبدر .
بونلر بونه‌جیلق صنعتنده فوق العاده
ماهردر .
بوصنعتی اول درجه ایلرو یه کوتور -
مشلردرکه انسانك قفاسنی یله بونه بونه لیون
شکلنه افراغ ایدرلر .
انسانلری دکل سباع وحشیه‌یی بیله

ادهـاش ایده جك او لان بو معـاملهٔ
وحشـتكارانه یی ایسـه علی الاكثر
محار به لر ده دیگر قبیله افرادندن الدیغـه
یكیردكاری زواللیلر حقنده اجرا ایلرلر ٠

ابتدا اسیرك بیونك جلدینی تماماً یوز
دكدن ومؤخراً چكه كمیكار ینـك ایجـاب
ایدن یرلر ینی نزع وتفر یق ایتدكدن صكره
رأسـك بقیهٔ حجمنی بوتهرق لیمون هیئتنه
قو یمق ایچون قز دیرلمش برطاش ایله تخفیف
ایدرلر ٠

تو یلر كز اورپرمكه باشلادی دكلمی ؟
صـبرایدكز ؟ ایشـك دهاسی وار٠
جیفا روسلیلر نصلسه مرحمت ایتمك ایستد.
كاری اسـیری بومعـامله دن عفو ایده جك
اولورلرایسه بیچاره آدمجغزك وجودنده كی
قیللری باغیرته باغیرته بر بر چیقـاروب
قوشـاقلر ینك اطرافنه دیزرلر ٠

و ایام مخصوصه ده بوقوشاقلری بللر ینه
طاقنوب تفاخر وحشیانه ده بولنورلر٠

بو ایكی حال هراس اشتمال قبیلهٔ مرقو-
مه نك عادات قومیه لری صره سنه یكمشدر ٠
نصل؟ جیفا روسلیلرك شووحشتلر ینه
دهشتلیمی ، یاخود دهاشمی دینلك لازم ؟
آرتق اوراسنی سز تعیین بیوركز !

* * *

— باقره دائر معلومات —

نوع انسانك اڭ كثر شـیده اڭ زیاده
ایشـنه یرامقده اولان باقر طبیعتده صرف
باقر اوله رق بولندیغی كبی بعضـاً مخلوطاً
دخی چیقمقده در ٠

باقرك نه وقتورده ظهور ایتدیكنه
و ابتدا هانكی قوم طرفندن كشف واستعمال
اولندیغنـه دائر كرك فن ، كرك تاریخ بزه
معلومات قطعیه اعطا ایده میور ایسه ده معادن
و طبقات الارض فنلر یله مشغول اولان
علما بونك هر حالده غایت قدیم بولنـدیغنی
و حتی دمیرك كشـف و استعمالنـدن اول
معروف و مستعمل اولدیغنی الده ایدیلان
آثار متعدده یه استناداً روایت ایدیورلر٠

ادوار قدیمه ده بو معدنك باشلیجه چیقد-
یغی محل آسـیا قطعه سندن عبارت ایكن
صكره لری نور سـاطع الظهور مدنیـتك
اوروپا و امریقا قطعه لر ینی تنو یره باشلا-
مسی معدن مبحوثك قطعـتین مذكورتیـنه
انتقالنه سبب اولمشدر ٠

ملل و اقوام قدیمه بینـده كی صورت
استعمالنه كلنجه :

اسـكی مصرلیلر باقری احجار صلبه
ایله ممزوج اولدیغی حالـده قوللانیرلر
ایدی ٠

بو معدنك استعمالنه اڭ زیاده منهمك
اولانلر سـور یه لیلر ، یونانلیلر ، روما لیلر
اولوب چیقاردقلری كایتلی باقر ایله بر طاقم
اصنام و تماثیل اعمال ایدرلرایدی ٠

بو صنعتلرك ایچنده فوق العاده بیوك صنعتلرده موجود اولوب حتی (رودسل) صنمی شکست ایلدیکی وقت نقلی ایچون طقوز یوز دوه یه لزوم واحتیاج کورنمش ایدی .

اقوام قدیمه باقر ایله بر شیء یاپمق خصوصنده اقوام جدیده دن فرقسز کبی ایدیلر .

آمریقا هندلیلری قدماسنك آثار نحاسیه سی بو بابده کی مهارت صنعتکارانه لری میدانه قویمش ایدی .

اسکی مکسیقالیلر تصفیهٔ نحاس خصوصنده قدمای مصریلیندن دها ماهر ایدیلر . بر حالده که اعمال ایتدکاری چکیجلر، بالطه لر انفس مصنوعاتدن عد اولنور ایدی .

حتی مهرهٔ ارباب فندن (همبلت) مکسیقاده کموش معدننده بولدیغی بر چکیجك نفاست و مهارت اعمالیه سنه حیران اولمش و انالیز ایتدیکی زمان مثلا یوز جزؤه نسبتله طقسان درت جزؤ باقر و آلتی جزؤ قصدیر بولمش ایدی .

حمید وهبی

—٥—

لطائف

تونکنده ایکی فرانسز نفری میانده :

— آرقداش فرانسه یی اوزله دم .

— بن ده ! فقط چاره یوق .

— برچاره وار اما براز مشکلجه !

— او چاره نه در ؟

— جنرال و باش قوماندان اولمق !

— صانکه جنرال و باش قوماندان اولورسه ك فرانسه یه نصل عودت ایدرسك ؟

— هر اوچ آیده بر کره عزل وفرانسه یه جلب اولنیورلرده !....

—٥—

صنایع نفیسه پیانقوسنه یازلمش اولان ایکی ذات پیانقوده نه چیقارسه تقسیم ایتمکه قرار و یرمشلرو بیك فرانق قیمتنده بر کوزل آصمه ساعت قزانلماغله ساعتك صورت تقسیمنه دائر محاوره ایتمکه باشلامشلر .

بر ارالق خانه صاحبنك بش التی یاشنده ذکی بر چوجوغی باباسیله شاقه لشمقده اولان دوستنك ارهسنه کیر وب دیمش که :

— بابا ! ساعتی صاتمغه نه حاجت؟ بز ساعتی مسافر اوطه سنه آصه لم ، افندی ده اره صره کلوب ساعته باقسون . بوندن اعلا تقسیمی اولور؟

—٥—

ذکی بر پارسلی چوجق والده سیله برابر سوقاقده کیدر ایکن یغمور یاغمغه باشلامش .

چوجق صورمش که :

— آناجغم ! بو يغمور نيچون ياغيور ؟
— چيلكلري لحنه‌لري قارنابتلري يانا.
تسلري بيوتمك ايچون .
— ياپارس بولواررلنده بونلرك هيچ
بريسي بتديكي حالده بورايه نيچون ياغيور ؟
پارسلي ذكي چوجغك بو سؤالي
استانبولده بر ذكي چوجق صورسه ايدي
بز دير ايدك كه :
— دوائر بلديه باب عالي جاده‌سندن
ماعدا سوقاقلري صولامديغندن بلوطلر
ديكر سوقاقلر اهاليسنه مرحمةً سوقاقلريني
صولامق ايچون يغمورلري ياغديرييورلر .

— ٥ —

مادامك بريسي صنايع نفيسه مراقليسي
اولديغي جهتله اره‌صره رسم سركيسنه
اوغرايوب برقاچ يوز فرانق براقيروكوزل
كوزل تابلولر صاتون آليرايمش .
بركون خدمتجي قادين ايله برابر ينه
سركي يه كيروب بر رسم صاتون المش
والديغي رسمده دخي باغلي بو يا ايله اوچ
درت كشينك بر محل فرحفزاده اوطوروب
طعام ايتديكلري تصوير قلنمش ايمش .
بو آره‌لق خدمتجي قادين مادامه صور.
مشكه :
مادام ! بچن هفته الديغكز رسمده
بو يله بر يمك ماصه‌سي تصوير ايتيورمي
ايدي ؟

— اوت او يله ايدي .
— او حالده بو رسمه بشيوز فرانق
و برديككزه ايي ايتيورسكز . ظن ايدر
ايسه‌م رسمجي بزي الداتدي .
— نيچون الداتسون ؟ بز اولكي
رسمده بشيوز فرانق و يرمش ايدك .
— او يله اما بو رسمك ماصه‌سي
اوستنده قارين طو يوره‌جق هيچ بر يمك
كوره‌ميورم . اوكجه الديغمز رسمده ايسه
دها چوق يمك وار ايدي .

— ٥ —

اقشامجينك بريسي ليون اسكله‌سنده
چاقش ! چاقش !
« چاقش »ي مكرر يازدق ظن ايتميكز .
اقشامجينك نه‌قدر چاقديغني بحق اكلاتمق
لازم كاسه ايدي بوكلمه‌يي قرق اللي كره
تكرار ايتملي ايدك .
ياتسو وقتي ميخانه‌دن قالقوب يكي جامعه
طوغري يورومش . معهود كري چكدكدن
وموقتخانه اوكنده طوغري كلدكدن صكره
بر كره اركيلوب كنديسني يوقلامش .
كيده‌جكي بر اياصوفيه اولديغندن سالك
اولديغي يول عجبا سمت مقصودك يوليميدر
ديه دوشونمكه باشلامش .
اوآره‌لق ياننددن برآدم كچمكده صور.
مش كه :

— یاهو ایا صوفیه‌یه هانکی طرفدن کیدیلور ؟
— ایشته ترامواى یولى ! طوس طوغری کیتدیکك کبی ....
سرخوش اولانجه قوتنی طوپلایه‌رق دیمش که :
— طوس طوغری کیتدیکم کبی ؟ آه افندم ! یاپه‌میه‌جغم برشیئی سویله‌مه‌نك معناسی وارمیدر ؟ شو حالده بن طوس طوغری کیده بیلورمی یم ؟

—o—

برغیرتلی قلم میزی

قلمك هانکی قلم اولدیغنی تعیینه لزوم اولمدیغی کبی میزك دخی هانکی میز اولدیغنی تصریحه هیچ لزوم یوقدر . بز یالکز لطیفه‌مزه باقه‌لم .
قلمده‌کی مسوده‌لردن بریسی برمسوده قلمه الورکه مسوده‌نك اولیاتندن آخریاتندن قطع نظرله برطرفنده شو فقره بولنور :
« بوایشك تمشیتی ایچون کوستریلان الحاج وابرامدن طولایی ...... »
مسوده تصحیح ایچون میز افندی‌یه کلور . فقره‌یی اوقونجه میز افندیده برحدت باش کوستررر .
ها! شوراجقده اخطار ایده‌لم که میزمز غایت مغرور برکاتب اولوب تمیز و تصحیح ایچون کندیسنه تقدیم اولنان مسوده‌لرده برنقطه بیله زائد و یاخود نقصان اولسه اوفکه‌طوپوقلرینی‌ده تجاوز ایدر .
فقره‌یی کورنجه حدتلنمکه باشلادیغنی خبر ویرمشیدك . ارتق حدتك درجه‌سی واره‌جغی مرتبه‌یه واردقدن صکره میز افندی سرخ حقه‌سنه باتردیغی همده برقاچ دفعه باتیروب اوجنی همان قیرمق درجه‌سنه کتوردیکی قلمی الوب فقره‌یی شویله‌جه تصحیح ایدر :
« بو ایشك تمشیتی ایچون کوستریلان الحاج ابراهیمدن طولایی .... »
آفرین میزه ! اویله دکلمی ؟...

—o—

— برظرافت می پرستانه —

دنیاده طبیعت صاحبی انسانلر نادر اولورلر ایسه‌ده اوندرت قیمتلرینی آرتدیره‌جغی ایچون ینه مقبول وممدوحدر .
طبیعت صاحبنك بریسی بر آقشام عشرتی تصور ایدر .
طبیعت صاحبلرك اقشامجی اولماسنی طبیعتسزلکنه‌می حمل ایده‌جکسکز ؟ اصل طبیعت صاحبی عشرتك‌ده ندرتنده ذوق بولور . هرکون دراغوش ایدیلان جانان بیله انسانه اوصانچ ویرر . بزم طبیعت صاحبی براقشام عشرت ایتمکی قورمش دیدك . باقکز نصل عشرت :

يكى ياغلى وجلالى قايق ايمكى . ساقز
كبى كوملكلى حلەجى كوركارە اوتورملى .
مينى مينى منغال ماشەسيلە كومور يلە اسقا
رەسيلە حاضر بولنملى . قـدحدە طوالى .
نهايت بكك اولطە ســنە هانكى بالق تعليق
لب فداكارى ايدر ايسەآنكلەمزەايدلملى .

بونلرك هپسى اجرا اولنمش . حتى طولو
قدح متحرى اولديغى رغبتـك تأخـرندن
طولايى بلوطـدن نم قپارجەسـنە تبكدرە
باشلامش .

قدح صولاندقجەبزم صاحب كيفكدە
اغزى صولانيور اما صالديغى اولطەيە بر
شكار چنكاللنميوركە ......

كوركارى برقاج حلە صيە ايتديريش
وار . ينەمزە يوق . برقاج حلە اوستنە الد.
يش وار . اولطـەيى طارتش صارصش
وار . ينەمزەيوق ! يوق !!يوق!!

مزە يوق اما طبيعت صاحبزدەمسلك
وار! ثبات وار! مزە چيقمينجە قدحى ايچما
مك درجەسندە عناد وار!

اولطەيى صالديرر . چكر . ينەصالديرر .
دها زيادە طالديرر . حالا مزە يوق ايسەدە
قوجە جاندە يأس دە يوق .

نهايت الندەكى تل قعر دريادن ظهور
نصيبى برقلداتشلە اخبار ايدر . قـولاجلر
بر بر يى تعقيباً اولطە چكيلور . چينە قو.
بلقدن يكى چيقمش . اوفرلك رشديى هنوز
اثبات ايتمش . مراهـق بر بالق بخشـمش
اولەرق اشاغيدن بوقارويە آتيلان سيپارە
آسا پارلار .

صاحب طبيعت طرفندن قايقجى يە بر
اشـارت! قايقجى طرفنـدن (كوركارى
براقەرق)منغالەطوغرى برمسارعت!

تمام صياديمز بالغى دردست ايدەجك
ايكن بالق بركرە سلكينوب دوداغنى اولطە -
دن قورتارمزمى ؟ سيمين اندامى غريق لجۀ
سـلامت اولنجەيە قـدر بيچارە اهل ذوقى
حيران حيران نكران براقرمى؟

بيلمكز باقديم بو حالـدە اهل ذوقز نە
ديمشدر؟ قاچان بالغك ارقەسندن نەديەرك
اعلان آثار انكسـار ايلمشدر ؟

اويلە بر سـوز سـو يلمش كە بالق
مراقليلر ينك كوشنەمنكوش اولمغەسزادر .
ديمش كە:

الهى لوفر! ديلرم اللهدن قيمت ناشناس
برناداناك اولطەسنە طاقيلاسـك دە سنك
ناموسكى شكست حيثيتكى پست ايتمك ديمك
اولەرق سنى ييەنمز پيشونمز ييســون !
تاكە سـنك كبى بر وجود نازك ايلە چنكانە
پلاموطنك هيچ بر فرقى قالمسون !

— ٥ —











